

27/293.8
P. Ouidij Nafonis

27/293.8
METAMORPHOSEON

LIBRI XV.

RAPHAELIS REGII
VOLATERRANI

LVCVLENTISSIMA EXPLANATIO,

Cum nouis alterius viri eruditissimi, Additionibus.

LACTANTIIPLACITI

In singulas fabulas Argumenta.

ERVDITISSIMORVM VIRORVM COELII RHODIGINI,

Ioan. Baptistæ Egnatii, Henrici Glareani, Giberti Longolii, & Iacobi
Fanensis, in pleraque omnia loca difficiliora, Annotationes.

OMNIA NVNC POSTREMO' A' MVLTI ERRORIBVS,

& mendis purgata, summaq; cura excusa.

*Cum Indice rerum memorabilium, ac fabularum omnium,
quæ Libris singulis continentur.*

VENETIIS, 1586.

Apud Nicolaum Moretum, M D LXXXVI.

P. Ovidij Nasonis

METAMORPHOSEON

LIBRI XV.

RAPHAELIS REGII

VOLETARIANI

EXCUSENTISSIMA EXPLANATIO

Cum nova alterius vici editionibus, & delictibus

LAETI R. LAETI

In singulis fabulis Argumenta.

ERADITISSIMORVM VNIUSCUIUSQUE RIGORIS

Ioan. Baptistae Ruyssii, & Jacobo
Fasciis in plures locos distinctis, Annotationes.

OMNIA NUNC POSTEMO A MULTIS ERRORIBVS

& mendis purgat, summa cura excudit.

Cum hoc ceceum nonnullis, ac fabulosis erroribus

que Libris singulis continetur.

VENETI

PHILIPPO CYVLANO
MAIORI AGRIENSIS
ECCLESIAE PRAEPOSITO.

Ab Vngariæ rege ad Venetiarum Principem oratori,
felicitatem.

APELLES ille Cous, qui omnes ante, ac post se genitos, ut in naturali historia Plinius narrat, pingendi arte superavit; Magnoque Alexandro gratus adeo fuit, ut se ab alio pingi, vel edicto vetuerit, absoluta opera proponere ante pergulam solebat, & siquid vitij à quoquam in eis notaretur, latens auscultare, plus fidei vulgi iudicio adhibens, quàm suo. Is igitur cum à sutore nescio quid in crepidis reprehensum emendasset, atque postero die circa crus eundem pridianae correptionis castigazione tumide cauillari animaduertisset, è pergula caput proferens; ne supra crepidam sutor ascenderet, non immeritò prohibuit. Hac mihi lepidissima pictorum eminentissimi consuetudine delectato, cum & alia quaedam opuscula, & in Ouidij Metamorphosin breues sanè enarrationes, quas adolescens composueram, paucis ante annis emissem, nonnihil subauscultare libuit quid de illis sentirent studiosi. Ac eruditorum quidem iudicio comprobata, quorundam sutorum, ac potius veteramentariorum calumnias effugere non potuerunt, qui vel ea, quae minus percipiunt, vel quae iam mihi quoque fuerunt emendata, carpere nunquam cessant. Neque enim diffiteor me & in quibusdam lapsus fuisse. Homines enim sumus, & nonnulla quoque, cum opus edidi, ignorasse, quorum quidem pleraque, ut postea ex varia scriptorum, & Graecorum, & Latinorum lectione percepta correxi, sic paucula quaedam nondum inuenire quivi, ut in ipsis quoque enarrationibus sum testatus. Quod quidem ingenue fateri eò minus me pudet, quòd ex Quintilianii sententia inter grammatici virtutes habetur, fabularum aliquid ignorare; & superfluum in studiis longior esset labor, si non daretur praeteritis inuenire meliora. Posteaquam autem enarrationes nostrae vulgatae sunt, cōplures cum alios auctores Graecos, tum Pausaniam poeticarum historiarum diligentissimum expositorem perlegi, ex quibus, & multa prius editis enarrationibus adieci, & quaedam, quae minus recta videbantur, facile correxi, praestantissimorum auctorum vestigia secutus, nam & Hippocrates, & Cicero, & Quintilianus, & diuus Augustinus, & plerique alij praeclare fecisse videntur, quòd errores quosdam suos, ne posterì in eosdem inciderent, ingenue damnarunt. Homines enim sese esse meminerunt, qui multò plura ignorant, quàm ullo unquam tempore perire possint. Quare tantum abest, ut ab istis alienorum operum orectatoribus à scribendo deterrear, ut eò magis, magisque in dies accendar; quòd nos quoque non nihil studiis contu-

lisse videamur. nam Ouidii Metamorphosis, praeclarum in primis opus, posteaquam enar-
rationibus nostris fuit illustrata, sic, ubicunque Romana est in usu lingua, lectitatur, ut
in quinquaginta millia exemplarium, & amplius iam dicantur fuisse descripta, cum an-
teà vix à quoquam propter fœdas deprauationes, ac obscuriores locos in manus sumeretur.
Quò autem maiore in usu habetur, eò mihi honestior hic castigationes nostras aduciendi vi-
sus est labor. nam ea, quae frugifera sunt, nullo unquam tempore satis excoli possunt. Hanc
verò lucubrationem, atque recognitionem nostram, ut tibi dicarem, tuoque acerrimo iu-
dicio subiicerem, cum aliae diuinae virtutes tuae, tum excellens doctrina, & summus litte-
rarum, ac eloquentiae in primis amor effecit. Ea namque à teneris usque annis laudata-
rum artium iecisti fundamenta; ita Bononiae te Philippo Beroaldo eruditissimo, facundis-
simoque humaniorum studiorum professori excolendum tradidisti, ut in primis doctus, &
disertus in patriam repeteris. Id verò cum sapientissimus Pannoniarum rex Vladis-
laus facile animaduertisset, simulque te singulari, & prudentia, & fide, & constantia,
& integritate, & continentia, & benignitate, & pietate, & religione praeditum esse
perspexisset, primum à secretis delegit, deinde opulentissima praepositura honorauit, & ad
inclytum Venetiarum Principem, grauissimumque Scnatum te oratorem saepius iam lega-
uit. Qua quidem in legatione adeò prudenter, adeò modeste, adeò grauer, adeò benigne,
adeò splendide te geris, ut omnium oculos in te conuertas, omnes denique ad te aman-
dum, colendumque pellicias. Me certè tua singulari humanitate ita cepisti, ut te non
felicitate modo, verum immortalitate quoque dignissimum esse existimem. Illa verò si
te donare possem, nullum equidem quamuis magnum laborem recusarem. quod autem
possum, hanc lucubratiunculam nostram tibi dicaui, quò nomen tuum unà cum Ouidii
Metamorphosi per totum orbem Christianum ubicunque Latinus auditur sermo, cele-
bretur, atque lectitetur. Sed ne sine appendice haec epistola scripta esse videatur, breuis-
simam eorum subiiciamus Apologiam, quae isti in aliena opera lynceis, ut aiunt, oculis in-
quirentes, in suis autem caecutientes reprehenderunt, quò & ipsos suorum errorum pu-
deat, nec alii in eosdem deducantur. Vale eximium humanitatis, & religionis Christia-
nae ornamentum. Venetiis. V I I I. Cal. Iun. M. D. X I I I.

RAPHAELIS REGII CONTRA QVOSDAM CAVILLATORES.

APOLOGIA PRIMI LIBRI.

QUOD igitur primum quidam cauillantur, contententes non Metamorphoseos, sed Metamorphoseon opus in scribi debere, ne refellendum quidem videtur, cum omnia & uetusta, & noua exemplaria, in quibus Metamorphoseos legitur manifestum faciant omnibus rectis, sanoque iudicio præditis, Metamorphosin unitatis numero ab Ouidio fuisse inscriptam: at multi Me-

tamorphoseon scriptores Græci fuerunt. quasi uerò quisquam id neget, ac non cuique, vel leuiter Græcis litteris imbuto, passim legere sit saltem apud Stephanum, auctores quosdam citari in primo, vel secundo Metamorphoseon. sed Ouidius uanam istam observationem neglexit, totumque opus in quo transmutationes describuntur, non aliter Metamorphosin inscripsit, quam Sallustius historiam, Virgilius culicem, Quintilianus institutionem oratoriam, & Plinius naturalem historiam. id uerò Quinctiliani quoque nostri auctoritate facile comprobatur, qui in quarto institutionis oratoriae volumine, ita scribit: Illa uero frigida, & puerilis est in scholis affectatio, ut ipse transitus efficiat aliquam utique sententiam, & huius uelut præstigiæ plausum petat, ut Ouidius lasciuire in Metamorphosi solet, quem tamen excusare necessitas potest, res diuersissimas in speciem unius corporis colligentem. quid? quod Ouidius ipse alibi id approbare videtur, cum inquit, Sunt quoque mutæ ter quinq; uolumina formæ. ac si diceret Metamorphoseos, nā Metamorphosis ad uerbum formæ mutatio interpretatur.

Tertia post illam successit Aenea proles, tametsi successit quoque legi possit, ut sequens diphthongus soluiatur, successerat tamen, ut in uetusto scriptum est exemplari, magis mihi probatur: id quod ab istis in alienos libros ingeniosis nondum est animaduersum.

Ingentes animos, dignas Ioue concipit iras, quidam hunc uersum ita inuertunt, ut legant non animos, sed animo hac copula & apposita, cum & uetusta exemplaria animos habeant, non solum noua, & nisi animos legamus, a Pleonasmō defendi non possit hic sensus: qui ut in soluta oratione est fugiendus, sic in uersu nisi necessarium, non est admittendus. Quare animos tuemur esse legendum.

Inueniunt & in his quædam modò cæpta per ipsum nascenti spatium, isti quidem admonent, nata in quibusdam exemplaribus legi: sed utrum nata, an cæpta legendum sit, mirum agunt silentium, perinde atque si id iudicatu difficillimum foret. nos uerò, & ex sensu, & uetusto exemplari cæpta in nata mutauimus. ac ita Ouidium scripsisse contendimus.

Consitaque arboribus Lycæa reliquerat arua. tum ex Pausania, tum ex uetusto exemplari nos quoque Lyncæa, & correximus, & exposuimus.

Talia dicenti stellatus sum mouet Argus, dicentem quidam inuertunt, & sanio rem lectionem esse aiunt, nos uerò ita dicenti adhæremus, ut dicentem penitus a candido poetæ sensu abhorre sentiamus, cum præsertim uetustum exemplar nostræ sententiæ astipuletur, quamuis non dicenti, sed quærenti in eo legatur.

Talia uerba refert, tibi nubere nimpha uolentis Votis cedere dei, restabat plura referre. sic quidem ferè in uulgatis legitur

exemplaribus, ac ego quoque sic ante, & legi, & exposui, neq; censores isti ex suis codicibus uetustis mendum fedissimum anotarunt, quo duo illi uersus ita inquinantur, ut ab ineptis poeta eminentissimus defendi non possit. nos uerò ex punctis duobus hemistichijs nuper eas ita sustulimus, ut hunc locum pristino candori restituuisse uideamur, sed non sine uetusti exemplaris astipulatione, in quo ita scriptum est, Talia uerba refert, restabat uerba referre.

Quos potuit solos tendens ad sydera uultus. id quod isti quoque uiderunt, ex uetusto exemplari nostro tollens, legendum esse præcepimus.

SECUNDI LIBRI.

NEC positas uariare comas. Decipiuntur, qui positu, non positas putant esse legendum, cum & in uetustis exemplaribus positas scriptum esse uideamus, nec positu uariantur come sed aut insertis floribus, aut reticulo, aut uitta uersicolore.

Vna moras querit dubitanti uestis adempta est. quidam cunctanti, quod ne Latinum quidem est uerbum. neque enim cunctor, sed contor recte scribitur, in uetustis codicibus suis melius legi autumant. ego uerò dubitanti ab Ouidio scriptum esse contenderim, & ita in uetusto legitur exemplari.

Mens antiqua manet, facta quoque mansit in urbs. tamen, loco illius uerbi, manet, & nos reposuimus, ut est in antiquo codice scriptum.

Est uerò, cur quis Iunonem lædere nolit. qui censent castigatius legi in uetustis codicibus, est aliquid cur quis, falluntur in re apertissima, non animaduertentes, illam indignatæ Iunonis ironiam perire, si aliquid legatur. quare antiqui illi codices, qui ab istis citantur, & deprauati sunt, & indigni, quibus quicquam fidei adhibeatur. in meo quidem, Est uerò cur quis, rectissime legitur, nec aliter, quam poeta scribit.

Seruandam dederat, sed inconfessa quid esset. tametsi hic uersus monosyllabæ illius particulæ, sed, nulla ratione potest a trochæo defendi, ego tñ ex uetusto exemplari ita correxi, sed inconfessa quid esset. quidā uerò audaciores ex cerebro inuertunt.

Sed non confessa quid esset. qua compositione nihil asperius fingi potest. Timidas uocat una sorores.

Aglauros, nodosq; manu diducit, & intus. uariè quidem ab auctoribus Græcis huius puellæ nomen scribitur. nam Pausanias in Atticæ descriptione, nisi mendum inest, Aglauron ut Latini, illam uocat. alij uero Græci, quos quidem ego uiderim Agraulon. itaque correxi, quamuis Hellanicum, qui in eruditionis ostentationem a quibusdam citatur, cum nusquam extet, nondum legerim.

TERTII LIBRI.

FORTUNAMQUE dies habuit satis. quamuis fortunam in oibus legatur exemplaribus, & recte quidē legatur, in sciolis tñ quibusdam probabilior uidetur lectio: fortunæq; dies habuit satis.

Excipiunt laticem Nipheque, Hyaleque, Rhanisque. quidam non inuenientes quid carpant, quæ recta sunt, impudentissimè deprauant. cum enim mihi Niphe & scriptum sit, & expositum, isti non Niphe, sed Nephele aiunt esse legendum cum Niphe in exemplaribus nostris emendatè legatur.

Ille etiam matri cum brachia tendere uellet. hunc uersum nos quoque ex uetusto exemplari ascripsimus.

Q V A R T I L I B R I.

Stagna Palæstini credunt mutasse figurâ. Vt in emendato co-
dice legitur, coluisse correximus.

Te quoque nunc damas, quondam fidissime paruo Celme
Ioui. Celme in vetusto exemplari castigatè legitur: neque Cel-
mi, ut quidam putant, est legendum.

Largoque satos Curetas ab imbri, cum in omnibus exem-
plaribus ita legatur, nescio qua ratione quidam moti, nonam
inuexerint lectionem. Tactaq; satos Curetas ab Ida. nam & si
Stesimbrotus extaret, qui nimium ambitiosè citatur non con-
tinuo tamen poetæ uersus fuerat mutandus, cum per quam ua-
priscorū poetarū de istiusmodi fabulis fuerint opiniones.

Q V I N T I L I B R I.

Atria complentur, nec coniugalia festa. Connubialia
quidam ineptè scribunt. nos coniugalia tuemur.

Legit, nec posuit studiosius altera casses. quamuis rectè lega-
tur: quidam tamen corruptè legi fingit, ac deinde corrigit, nec
aliter quàm in nostris exemplaribus est scriptum.

S E X T I L I B R I.

Memnosynem pastor, Mariusque Deolida serpens. Et ex
uetusto exemplari, & ex secundo Eusebij de preparatio-
ne Evangelica lib. asserui Deolida elisa, littera esse scribendū.
Quam emendationem à doctis uiris in suis operibus approba-
ri, uel eorum scriptorum, qui nusquam inueniuntur, auctori-
te, nuper animaduerti.

Gignis & Aloidas, Aries Bifaspida fallis. Hunc uersum qui-
dam corrumpunt se corrigere putantes. censent enim Aeoli-
das esse legendum, nec animaduertunt in uetustioribus li-
bris citra illam, & copulam, Gignis Aloidas scriptum esse.

Quo quidem modo si legatur, nec syllaba claudicabit, nec
historia, quamuis ex alijs nondum examussim percepta, repu-
gnabit.

Pascere crudelis nostro latona dolore,
Pascere ait, satiaque meo tua pectora luctu,
Corque ferum satia dixit. per funera septem
Efferor. in uetusto exemplari sic descripti sunt hi uersus, præ-
terquam quod satura secundo in loco scriptum est. Corque fe-
rum satura. quod si minus limati esse uidentur, meminerimus
opus ab auctore suo non fuisse castigatum, eoque nihil temere
mutandum.

Stabant cum uestibus atris,
Ante toros fratrum. quidam hunc quoque locum deprauat,
putantes magis rogos, quàm toros esse legendum, cum toros
ita exigat sensus, ut rogos nullo prorsus modo agnoscat. non-
dum enim rogi fuerant extructi, & unus omnibus satis esse po-
terat.

S E P T I M I L I B R I.

Ophas effugit natorum uulnera Iambe. Combe legen-
dum esse argumento sunt uetusta exemplaria, quamuis
ab eo, qui Metamorphosin in græcam uertit linguam, Iambe
legatur.

Ille sub Asopidos quondam amplexus Aeginæ. castigatè le-
gitur hic uersus in antiquo exemplari hoc modo, Ille sub am-
plexus Aeginæ Asopidos olim.

Copula detrahitur canibus, quos illa frequentes
Effugit, & cœtum non segnior alite ludit. Alter horum uer-
sum à quibusdam corripitur, ne pauca notasse uideantur. ne-
que enim effudit, ut fingitur, sed effugit legitur. Prior autem
deprauatus nihil corrigitur. nam sequentes, ut est in uetusto
exemplari, non frequentes sensus exposcit.

O C T A V I L I B R I.

Actoridæque pares. nisi in uetusto exemplari hoc modo es-
set scriptum, facile eorum sequeretur opinionem, qui aiunt
parens legendum esse, ut Mænetius, & Irus fratres intelligen-
tur Actoris filij.

Emicat ex oculis, Spirat quoque pectore flamma. emenda-
tè in uetusto codice, non lux micat, ut quidam aiunt, esse scri-
ptum, sed emicat legitur, & flamma, ut tam ex oculis, quam ex
ore flammam emisisse aperte uideatur.

Nam de matre manus diri sibi conscia facti.
Exegit puer actus per uiscera ferro, cum hi duo uersus non
in uetusto modo, sed in quibus exemplaribus rectissime

legantur, nescio qua re moti quidam, priorem sordissime de-
prauantes, immutarint hoc pacto. nā mater manibus diri sibi
conscia facti. qui uerò subiicit uersus nihilominus deprauatur.

Contremuit, gemitumque dedit decidua quercus. quibus-
dam magis placet, ut Dodonia, quàm decidua legatur, pro-
pter uerbi, ut aiunt, insolentiā: quasi uerò ut incædua sylua e-
leganter dicitur, sic decidua rectè non componatur. neque ta-
men inficior in uetusto codice, non decidua, sed de uulnere
scriptum esse, quæ lectio mihi maximè probanda uidetur. Et
pariter frondes pariter pallescere glandes.

Cœpere, & longi pallorem ducere rami. auidi nouitatis qui-
dam alterum quoque horum uersuum rectè & in nouis, & in
ueteribus libris scriptum, inuertere nihil dubitant, legentes.
& lōgi sudore madescere rami. quo nihil putidius mihi esse uir.

Editus, & medio sonus est de robore, talis. cū in uetustis quo-
que exemplaribus, non solum in nouis, ita describatur hic uer-
sus, ut nullo uitio inquinetur, uereor ne illi de suis cerebris po-
tius, quàm ueteribus libris depromant non correctiones, sed
corruptiones. ita namque aiunt esse legendum cum sonus au-
ditur medio de robore talis.

Ne tamen iccirco ferrum Dryopeius illa. Triopeius à Trio-
pa Erisichthonis patre legitur à quibusdam; et si in uetustis
quoque exemplaribus Dryopeius rectè scriptum sit, quo qui-
dem nomine & barbarus significatur Erisichthon, & a religio-
ne alienus: denique hoc loco Dryopeius sic uocatur, ut paulo-
post Thesalus appellatur.

N O N I L I B R I.

Dat munus raptæ uelut iritamen amoris. adeo cupidi sunt
quidam mutationum, ut quamuis in hoc uersu nihil mu-
tent, præterquam quod iritamen per duplex r imperitè scri-
bunt, tamen aliquid immutasse putent, dicentes sic melius le-
gi. Dat munus raptæ uelut iritamen amoris, ut amatorum de-
signet.

Excedam testis? an sic nihil amplius obstem? uersus hic sen-
sa adeo candida, perspicuaque complectitur, ut nihil immuta-
tione indigere uideatur. quidam tamen ipsum in deterius mu-
tant, legentes, ac si nihil amplius optem.

Fœmineusque dolor vulgata pellice testor: ex uetusto exem-
plari, & nos pro vulgata reposuimus iugulata & testor.

D E C I M I L I B R I.

Labertis Oebalide. qui affectant, ut multa uidisse uidean-
tur; in sordissimos interim errores labi, uel hinc constat,
quod quidam, ut ostendent se Lucianum legisse, aiunt & hic
Oebadide, & apud Martialem Oebadius esse legendum, quod
ex Luciani sententia Oebades Hyacinthi fuerit pater. quasi
uero secutus sit Naso Martialem, cuius auia nondum erat na-
ta. sed tati est iactare vulgò se in alienis operibus multa notasse.

Atque utinam pro te, utinam, tecumque liceret.
Reddere, quod quoniam fatali lege tenemur. ante mutare
non sum ausus lecto exemplari uetusto, non tenemur, sed ueta-
mur monui esse legendum.

Vlque genu uestem ritu succincta Dianæ. Rectè in antiquo
codice scriptum est: Nuda genu, itaque correximus.

V N D E C I M I L I B R I.

Dumque ubi sunt digiti, dum pes ubi, petit, & unguis. quæ-
rit, etiam si uetustus codex non assipuletur, legendum es-
se constat, ne tribrachius in heroico uerso quintam occupet se-
dem, si petit legatur.

D V O D E C I M I L I B R I.

Nescius assumptis Priamus pater Aesacon alis Vinere, ne
dubitandum quidem fuerat, utrum Aesacon, an Aesalon
scripserit Quidius, cum & Græci, & Latini Aesacon legant.
quidam tamen hoc quoque in dubium reuocant.

Quæ mihi tunc primum, tunc est conspecta uolueris. La-
buntur & sordissime quidem, qui hunc uersum aliter, atque
est in uetustis quoque exemplaribus scriptum, legunt. Quæ
mihi tunc primum, tunc est conspecta supremum, quasi ue-
rò illam auem semel tantum Nestor uiderit, & quod isti a-
iunt, Ceneæ, in auem non ante uisam, mutatum fuisse, ex
priori uersus parte lucidissime non colligatur. quod si ista
admitteretur deprauatio, sibi ipsi Quid. repugnaret, id quod
quæ subiiciuntur a poeta, ita declarant, Caneum in a-

TERTIIDECIMI LIBRI.

TERTIIDECIMI LIBRI.

E quibus imbriferos verſa eſt Pachinos ad aulros. illud, eſt, verbum, librariorum imperitia tranſpoſitum, in ſuum locum repoſuimus, vt legatur, e quibus imbriferos eſt uerſa Pachinos ad Aulros.

Ut uix circumeant distentum cruribus uber sunt quibus ve-
rior lectio uideatur, sustineant quàm circumeant, sed in hoc
quoque falluntur, nam circumeant ita sensui quoque conue-
nit, ut, & Ouidium ita scripsisse, nec aliter in fidelioribus exem-
plaribus legi contendamus.

QVARTIDECIMI LIBRI.

Naufragumq; fretum. I uocali a scripta nauis fragum legē-
dum esse notius est, quā ut sit a diuonendum.

QVINTIDECIMI LIBRI.

Sic exhortari, fortemque euoluere fati. Seriem ex uetusto codice reposuimus, quod uerò quidam iactat se inseruisse hunc uersum, Hæsit in aduerso grauis hasta minoris Atridæ, li- quidò falsum est, cum in omnibus, quæ ego uiderim exemplari- bus, sit descriptus.

Fulmina profiliunt, aut exsecrata, residunt, qui ex uetere scriptura, quæ aut nulla est, aut certe corrupta, legunt exiccata, non animaduertunt, se ipsos, quæ a poeta inferuntur, repugnare, nam quæ subiiciuntur flumina nequaquam exiccantur; cum iterum exilire dicantur.

Indicij ne metu, magis offensa ne repulsa,

Arguit immeritumque pater proiecit ab urbe. quamvis in quibusdam exemplaribus scriptum sit, Indicij ne metu magisue offensa repulsa, damnauit, meritumque nihil pater eiecit vrbe, Tamen cum idem sensus colligatur, utroque modo legatur, nihil existimauit esse imitandum, cum utro modo scripserit Ouid. per quam difficile sit diuinatu, & utroque modo forsitan scriptum reliquerit. neque enim opus emendauit.

Finiat Aufoniz, certant adijcere sortes. In uetusto exempla
ri meo addicere scriptum est, per duplex d, sicq; esse legendum
potius, quam quo modo quidam putant, Certant ita dicere
sortes, facile contenderim, ut loco suo copiosius exposui-
mus.

А В С Т О -

A V C T O R V M Q V I I N
H O C O P E R E C I T A N T V R
N O M I N A.

<i>Cesiodorus</i>	<i>Gaza</i>	<i>Parthenius</i>
<i>Acusilius</i>	<i>Gellius</i>	<i>Phanedicus</i>
<i>Agroaecas</i>	<i>Gaeponici libri</i>	<i>Philochorus</i>
<i>Androdis</i>		<i>Pausanias</i>
<i>Androtion</i>	<i>Hegesander</i>	<i>Planudes</i>
<i>Aristocritus</i>	<i>Hellanicus</i>	<i>Plinius</i>
<i>Astynomus</i>	<i>Heraclides Ponticus</i>	<i>Plutarchus</i>
<i>Augustinus.</i>	<i>Horatius</i>	<i>Pollux</i>
	<i>Herodotus</i>	
<i>Baptista Pius</i>	<i>Hesiodus</i>	<i>Raphael</i>
	<i>Hipperochus Cumanus ciuis</i>	
<i>Calaber</i>	<i>Homerus</i>	<i>Sceptius Grammaticus</i>
<i>Codrus</i>	<i>Higinus</i>	<i>Simonides</i>
<i>Chærilus</i>		<i>Solinus</i>
<i>Comment. in Euripidem</i>	<i>Jbicus</i>	<i>Sophocles</i>
<i>Comment. in Pindarum</i>	<i>Istrus</i>	<i>Statius</i>
<i>Comment. in Theocritum</i>	<i>Iustinus</i>	<i>Stephanus</i>
<i>Comment. in Apollonium</i>		<i>Stesichorus</i>
	<i>Lactantius</i>	<i>Strabo</i>
<i>Demetrius Scephius</i>	<i>Liuius</i>	
<i>Diodorus Siculus</i>		<i>Tasillus Mendefius</i>
<i>Dioscorides</i>	<i>Macrobius</i>	<i>Tarrheus</i>
<i>Dionysius Mylesius</i>	<i>Mela</i>	<i>Trogus</i>
<i>Duris Samius</i>		
	<i>Nicander</i>	<i>Varro</i>
<i>Eumelus Poeta</i>	<i>Nicocrates</i>	<i>Virgilius</i>
<i>Euphorion</i>		<i>Vibius Equester</i>
<i>Euripides</i>	<i>Palaphatus</i>	<i>Victruuius</i>
	<i>Parmenides</i>	<i>Volaterranus</i>
<i>Florus</i>	<i>Parrhasius</i>	<i>Zenodotus.</i>

IN TITVLVM LIBRI METAMORPHOSIS ANNOTATIO.

PIGRAPHE est, siue Titulus operis, continens generalem propositionem totius argumenti. Significat enim μεταμορφωσις Græcè, idem, quod Latinis transformatio: ducta voce a Græco verbo μεταμορφοῦσθαι, quod Latine transformari, aliamque figuram, ac faciem induere significat. Describit enim in his libris Qui diu plerasque transformationes cum rerum, tum personarum: quæ iam inde ab initio mundi vsque ad ipsius tempora, accidisse fabulis traduntur. Quo quidem opere exemplum Parthenij Chij poetæ imitatus dicitur, qui idem argumentum iam antea Græco poemate tractasse fertur. Sic & Virgilius Homerum, Hesiodum, & Theocritum: Horatius Pindarum: Valerius Apol-

onium, itemque alij alios imitati sunt. Tanta autem huius operis gratia etiam apud Græcos fuit, ut iidem ex Latino sermone, in suam versibus transtulerint. Neque vllum ferè poema inuenias: quod tanta facilitate fluat: adeo ut, dum ingenio suo poeta indulget, sibi que ipse habenas permittit, à multis eam ob rem nimis etiam lasciuiæ notetur. nam de eruditione quid attinet dicere? quæ tanta, tamque varia & abstrusa in his libris est, ut multa in iisdem loca, ne à doctissimis quidem hætenus explicata, aut etiam intellecta satis fuerint, omninoque Delio quodam, ut prouerbio dicitur, narratore indigeant. Sed hæc hætenus. Disputant autem quidam, vtrum singulari numero Metamorphosis Ouidij, dicendum sit, perinde ut Thebais Statij, Aeneis Virgilij, &c. an verò pluraliter libri Metamorphoseon græcorum more, apud quos eodem numero, ac modo quidam citantur, quando non vna, eademque de re in hoc opere, sed de multis, ac varijs mutationibus tractatur. Atque ego quoque in ea sententia sum, ut posteriorem titulum non minus, quam priorem probem. Sed tamen, quia veterum exemplorum scriptura, quam Regius allegat, deinde & Fabij auctoritas repugnat, apud quem libro quarto singulari casu, Ouidij Metamorphosis dicitur, cum de toto opere intelligatur, priorum editionum inscriptionem retinuimus. Nam quod idem Regius hos versus ex tertio Tristium, allegat,

*Sunt quoque mutatae ter quinque volumina formæ,
Carmina de Domini funere rapta sui.*

Huic contra opponi poterat, quod apud eundem poetam in primo Tristium legitur:

*Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.*

Et quod Plinius libros suos Historiam naturalem: Virgil. item Culicem, singulari numero inscripsit: eirursus opponitur, quod idem Virgil. alios Georgica, Flaccus suos Argonautica, Ouidius quosdam Halieutica, eodemque modo alij alia inscripserunt. Sed hanc rem aliorum iudicio disceptandam relinquemus.

AD LECTOREM.

*Memineris studiose Lector, quaecunque in hisce Metamorphoseos Raphaelis
Enarrationibus, signis huiusmodi [ ] sunt inclusa, recens
ab eruditiss. quodam viro in communem
studioforum usum esse adie-
cta. Vale.*

OVIDII VITA.

VB. Ouidij Nafonis vitam huic operi præponere placuit; quod ad eruditionem facere, & studiosis gratissimum fore videbatur. Fuit igitur Ouidius Sulmonensis, quod ipse sic testatur in tristibus, lib. 4. eleg. 9.

*Sulmo mihi patria est * clavis vberri-
mus vndis,*

*Millia qui nouies distat ab vrbe decem,
& in Fastis ubi etiam à Solemo Sulmonem dehomina-
tum di-
cit, lib. 4.*

Solymanus

Huius erat * Solemus Phrygia comes vnus ab Ida.

A quo Sulmonis mœnia nomen habent,

Sulmonis gelidi patria Germanice nostra.

Me miserum Scythico quàm procul illa solo est,

Est autem Sulmo in Pelignis: quod ipse sic in 1. Amor. eleg. 1.

Hac quoque composui Pelignis natus aquosis

Ille ego nequitia Naso poeta mea. & in 2. eleg. 15.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,

Peligna gentis gloria dicar ego.

Fuit ex equestri natus familia, ipso dicente in 4. de Trist.

Si quid id est, vsque à proavis vetus ordinis hares.

Non sum fortuna munere factus eques.

& Fastorum sexto.

Sancte pater patria, tibi plebs, tibi curia nemem

Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.

idem ait & in Ponto, epist. 8.

Si genus excutias, equites ab origine prima

Vsque per innumeros inueniemur auos,

*Patrimonium satis amplum habuisse constat, quod ab eodem
in Ponto sic ostenditur;*

Non meus amissos animus desiderat agros;

Ruraque Peligno conspicienda solo;

Nec quos pomiferis positos in collibus hortos

Spectat Flaminia Claudia iuncta via.

item domū nō longē à Capitolio: ait enim in 1. de Tri. eleg. 1.

Hanc ego suspiciens; & ab hac Capitolia cerneas,

Quæ nostro frustra iuncta fuere lari.

*Fratrem præterea habuit natu maiorem duodecim mensibus,
& quod mirum est, eodem, quo ipse, natum die, vterque enim
quartodecimo Kal. Aprilis Mineræ quinquatrijs, natus est.
quod sic ipse in 4. de Trist. eleg. 9.*

Nec stirps prima fuit, genito sum fratre creatus.

Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.

Lucifer ambobus natalibus affuit idem:

Vna celebrata est per duobus dies.

Hac est armifera de festis quinque Mineræ,

*Natus est autem Hircio, & Pansa cons. qui bello Antoniano a-
apud mutinam perempti sunt, ut ipse in 4. de Trist. eleg. 9.*

Editus hinc ego sum, nec non, ut tempora noris,

Cum cecidit fato consul vterque pari.

*Cum autem Romæ vnâ cum fratre sub clarissimis, & gramma-
ticis, & rhetoribus plurimum profecisset, legibus, cogente pa-
tre, qui humanitatis studia inutilia esse contendebat, cepit in-
cumbere, & profecit legibus, & honoribus functus est. sed cum
forum displiceret, quod esset maius onus eius viribus, relicta
curia, & laticlavi seruitute, ad mansuetiores musas redijt; poe-
tasque omnes illius temporis natu maiores assidue coluit, atq;
à minoribus æquè cultus ipse est. Quæ omnia in 4. de Trist. e-
leg. 9. elegantissimè sic scribit;*

Protinus excolimur teneri, curaque parentis

Imus ad insignes vrbes ab arte viros.

Frater ad eloquium viridis tendebat ab auro,

Fortia verbosi natus ad arma fori.

At mihi iam puero cælestia sacra placebant,

Inque suum furim Musa traherat opus.

Sæpe pater dixit studium quid inutile tentas?

Maonides nullas ipse reliquit opes.

Motus eram dictis, totoque Helicone relicto,

Scribere conabar verba soluta modis:

Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:

* Quidquid conabar dicere, versus erat.

Interea, tacito passulabentibus annis,

Liberior fratri sumpta, mihiq; toga est;

Induiturque humeros cum lato purpura clauo,

Et studium m'is, quod fuit ante, manet.

Iamque decem na frater geminauerat annos,

*Et quod te
tabam scri-
bere,*

Cum perit, & capi parte carere mei.

Cepimus & tenera primos ætatis honores,

Deque viris quondam pars tribus vna fuit.

Curia restabat: clausi mensura conlata est.

Maus erat nostris viribus illud onus.

Nec patiens corpus, nec mens erat apta labori:

Sollicitaque fugax ambitionis eram.

Et petere Aonia suadebant tuta sorores

Otia, iudicio semper amata meo.

Temporis illius colui, fonsque poetas:

Quotque aderant uates. rebar adesse deos.

Sæpe suas volucres legi mihi grandior auro,

Quæque nocet serpens, qua iuuat herba Macer.

Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,

Iure sodalitij, qui mihi iunctus erat.

Ponticus Heroo, Bastus quoque clarius Ianibis.

Dulcia conuictus membra fuere mei.

Deinuit nostras numerosus Horatius aures.

Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Virgilium vidi sanium, nec auara Tibullo

Tempus amicitia fata dedere mea.

Successor fuit hic tibi, Galle, Propertius illi:

Quartus ab his serie temporis ipse fuit.

Vique ego maiores, sic me coluere minores:

Notaque non tardè facta Thaleia mea est.

*In secundo de tristibus se, & caussidicum fuisse scribit, & in pri-
uatis caussis arbitrum, his versibus;*

Nec melle commissæ est nobis fortuna reorum

Vsque decem decies inspicenda viris,

Rei quoque priuatas statui sine crimine iudex:

Deque mea fassæ est pari quoque * victa fide

*Benignus etiam aded fuit, ut nullus vnquam, opus, quod ipse
cõposuerat, carperit, quod sic ipse testatur in quarto de Trist.
eleg. 9.*

Nec, qui detractat præsentia, liuor iniquo

Vllum de nostris dente momordit opus.

*Fuit & moribus ornatissimus, nam & vinum multa aqua dilu-
tum bibebat, & à detestando puerorum concubitu abhorre-
bat, eratque purus omnis sceleris, sic enim ipse i. de Ponto
epist. 11.*

Paruus in exiles succus mihi peruenit artus,

Membraque sunt cera pallidiora noua.

Non hac immodico contraxi damna Lyas:

Scis mihi, * quam pura penè bibantur aqua.

Non epulis oneror: quarum si tangar amore,

Est tamen in Geticis copia nulla locis,

Nec vires admittit Veneris damnoſa voluptas:

Non solet in mastos illa venire toros.

item in secundo de Arte amandi ait;

Odi concubitus, qui non verumque resoluunt:

Hoc est, cur pueri tangor amore minus.

in secundo autem de Ponto epist. 7. sic scribit.

Vita prior vitio caret, & sine labe peracta est,

Auxilij misero nil tulit illa mihi.

*Habuit uxores tres: quarum duas repudiavit, cum tertia uerò
coniunctissimè, & amantissimè uixit: item filiam, & alios li-
beros, sed ex filia & auus factus est. quare in quarto de Trist.
ait eleg. 9.*

Pene mihi puero nec digna, nec vilis vxor

Est data, qua tempus per breue nupta fuit.

Illi successit, quamuis sine crimine, coniux,

Non tamen in nostro firma futura toro.

Vltima, qua mecum seros permansit in annos.

Sustinuit coniux exulis esse viri.

Filia me mea bis prima facunda inuenta,

Sed non ex vno coniuge, fecit auum.

in primo autem libro de Trist. eleg. 3. sic;

Sæpe eadem mandata dedi; meque ipse fefelli,

Respicens oculis pignora cara meis.

& in tertio eleg. 11. sic;

Vique sit exiguum pœna, quod coniuge cara,

Quod careo patria, pignoribusque meis,

*Cum autem Augustum Cæsarem imprudenter, & inscius, ut
ipse ait, offendisset, ad Euxinos ab eo relegatus est, annos
natus 50. quare ait in 4. de Trist. eleg. 9.*

Postque meos ortus Pisæa uinctus oliua

Abstulerat decies præmia victor eques:

Cum

Cum maris Euxini positos ad latus Tomis

Quarere me, lasi principis ira iubet.

Describit autem discessum suum ex urbe, & uxoris, & ceterorum suorum lacrymas, duramque, & periculosam nauigationem suam primo de Trist. longa epistola, quæ incipit.

Cum subit illius tristissima noctis imago, &c.

præterea primo de Ponto in epist. ad Rufinum, eo in loco se exulare, ubi semper maxima forent frigora, summaque inopia bonorum omnium, his queritur uersibus;

Orbis in extremi iaceo desertus arenis,

Fert ubi perpetuas obruta terra niues.

Non ager hic pomum, non dulces educat uvas:

Non salices ripa, robora monte virent.

Neve fretum laudes terra magis, aquora semper

Ventorum rabie solibus orba tument.

Quocunque aspicias, campi cultore carentes,

Vastaque, qua nemo vendicet, arua iacent.

Hostis adest dextra, lauaque à parte timendus,

Vicinoque metu terret utrumque latus.

Altera Bistonias pars est sensura sagittas;

Altera Sarmatica specula missa manu.

sui autem exilij duas fuisse ait causas: quarum alteram ubique fatetur, alteram semper suppressit, ait enim 2. de Trist.

Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error;

Alterius facti culpa silenda mihi est.

Persepe igitur, & libros de Arte amandi composuisse dolet, quod propterea Augusto odio esse coeperit, & aliquid vidisse per errorem, ut ob id in Scythiam relegatus fuerit offenso Cæsare, ait enim in 2. de Ponto epist. 9.

Neve roges, qua sit stultam quam scripsimus artem,

Innocuas nobis hac vetat esse manus,

Et quid præterea peccarim, querere noli,

Vt pateat sola culpa sub arte mea.

Et paulo inferius epist. 10.

Nasoparum prudens artem dum scribit amandi,

Doctrina pretium triste magister habet.

& in tertio ad Amorem eleg. 3.

Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,

Artibus ut posses non rudis esse meis.

Pro quibus exilium misere mihi reddita merces

Id quoque in extremis, & sine pace, locis

in eodem sic Amorem sibi respondentem inducit in somnis:

Vtque hac, sic utinam defendere cetera posses:

Scis aliud, quod te laeserit, esse, magis.

& in quarto ad Carum epist. 13.

Ille quidem dixit: sed me iam, Care, niualis

Sexta relegendum bruma sub axe tenet.

Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondam,

Primaque tam misera causa fuisse fuga.

secundo item de Trist. ait;

Cur aliquid vidi: cur noxia lumina feci?

Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

Inscius Atæon vidit sine veste Dianam;

Præda fuit canibus non minus ille suis.

& in eodem in fine.

Carminaque edideram, cum te delicta notantem

Præterij toties irrequietus eques.

Ergo, qua iuueni mihi non nocitura putavi,

Scripta parum prudens, nunc nocuere semi.

Sera redundauit veteris vindicta libelli,

Distat & à meriti tempore pæna sui.

& in tertio eleg. 5.

Inscia quod crimen viderunt lumina, plector:

Peccatumque oculos est habuisse meum.

Non equidem totam possum defendere culpam:

Sed partem nostri criminis, error habet.

vbique igitur exilij causam tum libros de Arte, tum errorem fuisse commemorat, quis verò ille error fuerit, nunquam aperuit, ne magis Augustus sibi irasceretur, verù quia (ut ipse ait)

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata,

quidnam id fuerit, plurimi scire conati sunt, & conatur semper aliquis. quapropter suspicati sunt quidam, turpe aliquod Augusti secretum casu vidisse Ovid. quod non placet, quia toties obijciendo scelus, immittio rem reddidisset Cæsarem; quem lenire, & placare studebat. alij uerò quod Augusti filiam falso Corinnæ nomine amauerit, quæ, ut Plinius, & Tranquillus scribunt, flagrauit adulteriorum infamia, & damnata est, qua de re sic Sidonius poeta;

Et te carmina per libidinosam

Natæ Naso tenet, Tomosq; missum

Quondam Casarea nimis puella

Falso nomine subditum Corinna:

quod non videtur: quia si ita esset, grauius, & scienter in Augusti maiestatem deliquisset Ovid. non, ut ubique ipse scribit, per errorem, & inscienter, præterea, quam ficto nomine Corinnam appellauit, potitum se testatur in Amoribus libro primo eleg. 5. dicens;

Singula quid referam? nil non laudabile vidi:

Et nudam pressi corpus ad usque meum.

Cetera quis nescit? lasi requiemus ambo.

Proueniant medijs sic mihi sæpe dies.

quare si ea, uel filia, uel neptis, uel ancilla Cæsaris, uel quæcunque alia fuerit, sic illi cara, ut propterea Ovid. relegauerit; non error, sed scelus fuisset; non inscius vidisset crimen, sed sciens fecisset. adde, quod in eum errorem incidit iam senex: Corinnam verò iuuenis amarit. sic enim de seipso quarto de Trist. eleg. 9.

Carmina cum populo primum iuuenilia feci,

Barba resecta mihi bisve, semelue fuit,

Mouerat ingenium totam cantata per urbem

Nomine non vero dicta Corinna mihi.

nec puto hic eam, quasi gaudens, nominasset, si eius miseræ, & exilij causa fuisset. Credendum certè est aliquid ab Ovid. per errorem uisum, cognitumque, ut propterea ab offenso Augusto; sub Artis amatoris culpa Tomos relegatus sit. sed quidnam illud fuerit, cum sciri ipse noluerit, nequidquam querimus, præsertim cum, ne queratur, sic ipse iubeat;

Et quid præterea peccarim, querere noli,

Vt pateat sola culpa sub arte mea.

Exulans autem in locis asperrimis, & perinhumanis, sæpe ut saltem in mitiorem locum relegaretur, petijt. quanquam vel ueniam impetraturum se ab Imperatore sperabat, quapropter eo mortuo, in 4. de Ponto epist. 6. sic dolet;

Cæperat Augustus decepta ignoscere culpa;

Spem nostram, terras deseruitq; simul.

Quale tamen potui, de calite, Brute, recenti,

Vestra procul positus carmen in ora dedi.

Qua proposit pietas utinam mihi, sitque malorum

Iam modus, & sacra mitior ira domus.

& in eodem epist. 9. numen Augusti rogat, ut sibi ignoscatur, præsertim cum de illo nouo Deo facto libellum scripserit, ait enim;

Tu certè scis hac superis adscite, videsq;

Cæsar, ut est oculis subdita terra tuis.

Tu nostras audis inter conuexa locatus

Sidera, sollicito quas damus ore, preces.

Peruenient illuc & carmina forsitan illa,

Qua de te scripsi calite facta nouo.

Auguror has flecti precibus tua numina; nec tu

Immersio nomen mite parentis habes.

Scripsit ante exilium Heroidum epist. plurimas; de Amoribus ad Corinnam lib. 5. quos postea diligentius recognitos in tres redegit, quod sic ipse in 1. eorundem;

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,

Tres sumus: hoc illis prætulit auctor opus.

de Arte amandi, libros tres; de Remedio amoris, libros duos; Transmutationum, libros quindecim: quos, quia non emendauerat, tum iratus, ut ipse ait, studio, carminibusque suis, cum Tomos relegaretur, sua manu combussit, cum alijs quibusdam placituris. sed quia exscripti fuerant antè plurimis exemplis, omnino aboleri non potuerunt: propterea sic ipse primo de Trist. eleg. 6. ait;

Grata tua est pietas; sed carmina maior imago

Sunt mea: qua mando qualiacunque legas.

Carmina mutatas hominum dicentia formas:

Infelix domini quod fuga rupit opus.

Hoc ego discedens, sicut bona multa meorum,

Ipse mea posui mastus in igne manu.

Vtq; cremasse suum fertur sub stipite natum

Thestias, & melior matre fuisse soror:

Sic ego non meritos mecum peritura libellos

Imposui rapidis viscera nostra rogis:

Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,

Vel quod adhuc crescens, & rude carmen erat.

Qua quoniam non sunt penitus sublata, sed extant.

(Pluribus exemplis scripta fuisse seor.)

Nunc precor, ut uiuant, & non ignaua legentem

Otia delectent: admoneantq; mei.

Non tamen illi legi poterunt patienter ab ullo,

Ablatum medijs opus est incudibus illud:

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et veniam pro laude peto: laudatus abunde,

Non fastiditus si tibi, lector ero.

Hos quoque sex versus in prima fronte libelli,

Si prapomendos esse putabis, habe:

O R B A parente suo quicunque volumina cernis.

His saltem vestra detur in vrbe locus.

Quoque magis faucas, non sunt hac edita ab ipso,

Sed quasi de domini funere raptas suis.

Quidquid in his igitur vitijs rude carmen habebit,

Emendaturus, si licuisset, * eram.

item in 3. eleg. 14.

Sunt quoque mutata ter quinque volumina forma,

Carmina de domini funere raptas suis.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,

Certius a summa nomen habere manu.

Nunc incorrektum populi pervenit in ora,

In populi quidquam si tamen ore * meum est.

Scripsit & Medeam tragediam, de qua maxime & à Quintiliano, & à Cornelio Tacito laudatus est. ait enim Fabius, Ovidij Medea ostendit, quantum uir ille præstare potuerit, si ingenio suo temperare, quam indulgere maluisset. Summo etiam eum fuisse iudicio ostendit Seneca in 2. Declamationum sic in quibus; Rogatus aliquando ab amicis suis, ut tolleretur tres uer sus, petiuit inuicem, ut tres exciperet, in quos illis nihil liceret Conscripserant illi, quos tolli uellent secretò, hic quos tutos esse uellet. In utrisque codicillis iidem uersus erant, ex quibus primum fuisse narrabat Albinouanus Peto, qui inter arbitros fuit;

Semibonemque virum, semiuirumque bouem.

secundum,

Et gelidum Borean, egelidumque Notum.

ex quo apparet summi ingenij uiro non indicium defuisse, ad compescendum licentiam carminum suorum, sed animum. aiebat enim decentiorem esse faciem, in qua aliquis natus inesset. De Medea tragedia ipse sic meminit secundo de Trist.

Et de dimis tragicis scriptum regale cothurnis.

Quaque grauis debet verba cothurnus habet.

Composuit & librum in malos poetas, qui non extat. item in exilio Epistolam consolatoriam ad Liuiam Augusti de morte Drusi; de Tristibus etiam libros quinque: de Ponto libros quatuor; in Ibin, Fastorum lib. 12. ex quibus sex tantum ad nostra tempora peruenerunt; de quibus sic ipse 2. de Trist.

Sex ego Fastorum scripsi, totidemque libellos,

Cumque suo finem mense libellus habet.

scripsit & triumphum Cæsaris, de quo 3. de Ponto epist. 4. sic meminit;

Utque suo faucas, mandat, Ruphine, triumpho,

In vestras veniet si tamen ille manus.

Est opus exiguum, vestrisque paratibus impar:

& lingua Getica libellum de laudibus Cæsaris, quem etiam re

citauit. cuius meminit. 4. de Ponto ad Carum epist. 13. sic scribens;

Quale tamen cunque est, ut tueare, rogo.

Ah pudet, & scripsi Getico sermone libellum:

Structaque sunt nostris barbara verba modis.

Et placui (gratare mihi) capique poeta

Inter inhumanos nomen habere Getas.

Materiam quæris? laudes de Cæsare dixi.

Adiuta est nouitas numine nostra dei.

Nam patris Augusti docui mortale fuisse

Corpus, ad athereas numen abisse domos.

Esse parem virtute patri, qui frena rogatus

Sape recusati cepit imperij.

Esse pudicarum Vestam te, Liuiam, matrum:

Ambiguum nato dignior, an ne viro.

Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis,

Qui dederint animi pignora certa sui.

Hac ubi non patria perlegi scripta Camæna,

Venit & ad digitos vltima charta meos:

Et caput, & plenas omnes mouere pharetras,

Et longum Getico murmur in ore fuit.

Atque aliquis, Scribas hac cum de Cæsare, dixit,

Cæsaris imperio restitutus eras.

De Piscibus opus non perfecit, de quibus postea Oppianus, Ouidium imitatus, Græcè scripsit ad Antonium Imperatorem. Extant præterea multa opuscula sub huius poetæ nomine, ut de Nuce, & Medicamine faciei, ac aurium; de Pulice, de Somno, de Cuculo, de Aurora, de Philomela, de Limace, de Vetula, de Quattuor humoribus, de Ludo latrunculorum. quæ omnia, præterquam de Nuce, & de Medicamine faciei, quæ fortasse puer composuit, ridicula sunt, nec digna, ut diuino Nasonis ingenio non iuuenis modò, virive, sed ne pueri quidem attribuantur. Desperans tandem ad urbem reditum impetrare à Cæsare, sic ad uxorem 3. lib. de Trist. eleg. 3. scripsit.

Ossa tamen facito parua reuerantur in urna;

Sic ego non etiam mortuus exul ero.

Non vetat hoc quisquam: fratrem Thebana peremptum

Supposuit tumulo rege uetante soror.

Atque ea cum folijs, & amomi puluere misce,

Atque suburbano condita crede solo.

Quosque legat uersus oculo propeante uiator,

Grandibus in tumuli marmore cade notis

HIC, ego, qui iaceo tenerorum lusor amorum

Ingenio perij Naso poeta meo.

At tibi, qui transis, non sit graue, quisquis amasti.

Dicere; Nasonis molliter ossa cubent:

Missus autem fuit in exilium anno Imperij Augusti secundo, & quinquagesimo, vel circiter: quinto autem Tiberij Tomis, apud Getas diem obiit. ex quo colligitur exulasse annos octo, & menses aliquot. Sepultum etiam iuxta oppidum Tomos tradit Eusebius.

FINIS.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER PRIMVS.

RAPH.

N NOVA fert

animus & con-

sueuerunt. He-

roici poetæ in

principijs statim operum
suorum proponere primū,
quibus de rebus sint in toto
opere tractaturi, deinde
inuocare, tertio loco narra-
re: quāquā Græci ferè pro-
positionem cum inuocatio-
ne coniungant. Eam con-
suetudinē Ouid. quoq; in
huius operis initio seruat.
nam & breuissime ea, de
quibus est scripturus, pro-
ponit; & deos, ut sibi ad-
esse uelint, rogat, & narra-
tionem ab ipso mundi pri-
mordio orditur. *§ In nouis*
est, inquit, mihi animus
describēdi mutationes cor-
porum in nouas figuras.

Hac autem præpositione,
quæ summam eorum con-
tinet, quæ in toto opere
tractantur, & dociles, & at-
tenti lectores efficiuntur.
§ Fert animus & cupit, nam
ferre inter alia significata,
est etiam cupere. *§ Muta-
tas formas* & hoc est, cor-
pora in nouas formas, figu-
rasque mutata: est enim hy-
pallage, poetis frequētissi-
ma. Elegāter autem operis in-
scriptionem expressit poeta. nam

Metamorphosis transformatio, ac formæ mutatio interpreta-
tur. *§ Dij ceptis* & deos inuocat, qui earum mutationum aucto-
res fuerunt, ut sibi ita fauere uelint, ut, quæ a principio mundi,
usque ad sua tempora factæ sunt mutationes, perpetuo carmi-
ne complecti possit. *§ Nam vos mutastis & illas* parēthesis est,
causam inuocationis continens. cum enim dij huiusmodi mu-
tationum fuerint auctores, facile eas memoriæ scribentis sup-
peditare possunt. Est autem ordo. Nam vos mutastis illas, ac si
diceret, uos, & non alij, fuistis auctores huiusmodi transforma-
tionum. est enim emphasis, qua plura innuuntur, quàm expri-
mantur. Minime uero imperitorum quorundam expositio est
admittenda, putantium deos in varias figuras esse mutatos, a
poeta significari, eoq; sic esse ordinandum: Nam vos mutastis,
& illas. quo quidem modo sensus ex eleganti insulsus efficere-
tur. periret enim illa emphasis pulchra, quæ per copulam, Et,
aperte demonstratur. sed huiusmodi acuti sensus ab istis detra-
ctoribus stolidis, ingenioque carentibus non percipiuntur. Hac
autem expositione omnes, non deorum solum, sed aliarū quo-
que rerum transmutationes comprehenduntur. *§ Aspirate* & spi-
ritum, ac fauorem immittite. Est autem a uentis sumpta tran-
slatio, qui dum nauium uela implent, aspirare proprie dicuntur.

Prima ori-
go mundi.

Virg. Aspirat primo fortuna labori. *§ Primaque ab origine mun-
di* & a prima mundi creatione, & constitutione, sic autem a pri-
ma origine accipiendum est, non quod secunda fuerit, sed a pri-
ma originis parte, ut dicimus in prima platea, in prima parte
plateæ. nam a Chao sumit exordiū, quod in quatuor, ait, fuisse
transformatum elementa. Platonem uero, ac Stoicos sequi-
tur, qui sentiunt mundum initium habuisse, a Deoque genitū
fuisse: quod Arist. negat. Mūdis autem est (ut ait Polidonius in
Meteoris) qui constat ex cælo, & terra, & terrenis, cælestibusq;
naturis: siue qui constat ex dijs, & hominibus, ijsque rebus, quæ
horum gratia conditæ sunt. Ab ornatu uero tam latini mūdī,
quàm Græci ἀόμωρ appellant: ut Plin. ait. *§ Ad mea* & usque ad

ARGVMENTVM LACTANTII PLACIDI.

CHAOS, ut Hesiodus indicat in volumine, quod deorum originem
continet, fuit mutua rerum confusio, quæ postea in suas species distin-
cta, & distributa est; ita ut leuissimum corporum, æther igneus, & hunc
infra aer frigidus, cæteraque sidera sublimem partem peterent: per quæ
solis splendor, ac lumen uagaretur, grauissimum autem, humus, liquor-
que in ima parte subsiderent.

N noua fert animus mutatas dicere for-
mas

Corpora. dū ceptis (nam vos mutastis &
illas)

Aspirate meis; primaque ab origine mun-
di

Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Ante mare, & terras, & quod tegit omnia, cælum,

mea tempora. nam præposi-
tio, usque, cum facile subin-
telligatur, elegāter in solu-
ta quoque oratione, non so-
lum in carmine, solet præ-
termitti. *§ Deducite* & produ-
cite, protražite. proprie au-
tem (ut inquit Fabius) de-
duci carmina dicuntur, cum
scribuntur. *§ Perpetuum* & cō-
tinuum, sic ut nulla trāsmu-
tatio prætermittatur, alte-
raque alteri cōcinne, apte-
que cōnectatur. id quod fa-
cile a dijs impetrarat poe-
ta. ita nanq; fabulam fabu-
læ annectit, ut una ex alia
nasci videatur. Sed quidā
non minus insulsus, quàm
temerarius, quarundā ine-
ptiarū interpositione, ea in
multis exēplaribus separa-
re conatus est, quæ deorum
benignitate tam eleganter
fuerant copulata. Id uero
flagitium, quo totum opus
inquinabatur, in primis cu-
raui tollendum. *§ Ante ma-
re, & terras* & hæc est nar-
ratio, quam a prima mun-
di origine poeta sic repe-
tit, ut describat primam
omnium mutationē. nam
ex Hesiodi sentētia, quem
potissimum hoc loco sequi

tur Ouidius, primum omnium fuisse Chaos ait, hoc est quan-
dam rerum omnium sine ulla forma confusionem, quæ mate-
ria prima a physicis vocatur. ex qua primū elementa quatuor,
ac totum mundum effectum esse ait, cum antea nihil foret di-
stinctum; sed omnia ita essent confusa, ut neque terra ab aere,
neque aer ab aquis, neque aquæ ab æthere separatae essent. Pri-
mum itaq; describit Ouidius Chaos ipsum: deinde narrat quæ
admodū in quatuor elementa, ætherem, aerem, aquam, terrā,
fuit commutatum, sicq; discretum, ut æther summum locū pro-
pter leuitatem apprehenderit, proximum aer, aqua tertium,
in infimum terra propter grauitatem detrusa fuerit.

[Versus Hesiodi, de quibus hic meminit Regius, sunt in
Theogonia, hi uidelicet,

Ἦν τ' αἰὲρ πρῶτα, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν.

Ἦν τ' οὐρανὸς ἄναξ, καὶ ἄναξ ἀνδρῶν, καὶ θεῶν.

Fuit autem hæc communium antiquorum, ac sapientum o-
pinio, ut mundum initium habuisse, & a Deo creatum dice-
rent: non, ut Aristoteli videbatur, ab æterno extitisse. hinc &
Aristophanes comicus in Auibus quanquam ludens inquit,

Χάος ἦν καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν, καὶ οὐρανόν.

Ἦν δ' αἰὲρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, καὶ ἀέρα, καὶ γῆν, καὶ οὐρανόν.

ac uerisimile est, semper fuisse inter patres certas quasdā sen-
tentias de Deo, de creatione mundi, de diluuiio, & similibus re-
bus, ac mutationibus grauioribus, quas a primis hominibus ac-
ceptas, posteri quasi per manus alij alijs tradiderunt; atque ita
has a Iudæis primum ad Aegyptios, mox ab Aegyptijs ad Græ-
cos, atque inde ad alias gentes permanasse. quibus posteriora
secula, & homines, ut quique a primis remotioribus fuere,
ita subinde alia, atque alia affinxerunt, donec res ipsas to-
tas uideri fabulosas factum est.] *§ Et quod tegit omnia cælum* &
hoc est ante mundi constitutionem. nam mundus, ut inquit
Plinius, alio nomine cælum dicitur, omnia continens, extra
quod nihil prorsus esse potest. sed cælum proprie est extrema
circumferentia, in qua diuinum omne fixum, ac locatum est.

A cælum

cælum autem dictum est, ut Plinius, & alij quidam sentiunt, quod varijs sideribus sit cœlatum, Varro autem dicit a concavitate, quasi καὶ λωγ, dictum eoque per æ scribitur. De mundi autem origine uariæ sunt priscorum opiniones, sed Ouid, ut dixi, Hesiodum sequitur, qui in Theogonia Chaos describit: ex eoque omnia fluxisse asserit, quam quidem opinionem secutus est etiam Euripides, Anaxagoræ Physici discipulus, ut scribit Diod. in Menalippo. nanque traggidia, Cœli, & terram olim mista fuisse ait, ex hisque separatis singula esse generata, arbores, uolucres, feras, ac mortalium omne genus. *¶ Vnus vultus* & aspectus unus, nulla penitus uarietate distinctus. *¶ Natura* & parētis, & auctoris omnium rerum, natura enim uis est quedam, qua omnia nascuntur: quam Seneca nihil aliud esse, quam Deum sentit, natura etiam rei cuiusque proprietates dicitur, ut cum dicimus diuersas esse animalium, lapillorumve naturas, pro ingenio quoque accipitur natura, ut cum rhetores aiunt, Eloquentiam tribus constare, natura, arte, exercitatione. *¶ Quem dixere chaos* si esset soluta oratio, quod etiam eleganter diceretur, quale est illud Salustianum, Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Chaos autem ἀπὸ τοῦ χαίρειν, hoc est ab hiando uenit, ut scribit Sext. Pompeius, qui ex sententia Hesiodi ait, Chaos esse confusam quandam ab initio unitatem hiantem, patentemque in profundum, ex eo quod greci χαίρειν, nos hiare dicimus, unde Ianus detracta per aspirationem fuit nominatus, eo quod fuerit omnium primus, cui primo supplicabant ueluti parenti: a quo rerum omnium factum putabant initium, a chao uero, omnium rerum principio, inchoor deriuari uidetur. [Alij autem a uerbo χισθαι deducunt χῆος, peculiariterque hoc nomine accipiunt, τὸν μεταξὺ γῆς, καὶ ὕδατος καὶ αἰθέρος τόπον, hoc est aera. is enim circum terram undequaue funditur.] *¶ Rudis, indigestaque moles* hoc est impolita, indistinctaque; magnitudo, & massa. *¶ Nisi pondus iners* & pigrum, & immobile, omniūque arte carens. *¶ Congestaue eodem* hoc est semina, & primordia rerum male coniunctarum, inter se dissidentia, in eundem locum conducta, & congregata, semina uero omnium rerum sunt quatuor elementa, quæ, ut Lucretius ait, & materiam, & genitalia corpora, & rerum semina, & corpora prima appellare solemus. *¶ Nullus adhuc mundo* quale esset illud primum chaos, apertius iis declarat, quibus mundus postea fuit distinctus, nā neque sol, inquit, ullus erat, qui lumē funderet, neque ulla luna, quæ modo cresceret, modo decrederet, nulla terra, nullum mare, nullus aer uidebatur, sed omnia unū chaos erant, uocatur hæc a rhetoribus distributio. *¶ Nullus Titan* nullus sol, nam Diod. li. 4. antiquitatum scribit, Cælum ex pluribus uxoribus suscepisse filios quinque, & quadraginta, ex quibus decem & septem ex Titea ortos proprio nomine singulos, communi autem omnes a patre appellasse Titanas, sol autem, & luna, ut Hesiodus ait, Hyperionis Titanis, & Rheæ filij fuerunt, ut uero sol, & Titan, & Titanus uocantur, sic luna Titanis appellatur. [Versus Hesiodi sunt,

Θεὸς δ' ἠέλιόν τε μέγ' αὖτε, λαμπρὰν τε σελήνην,
Ἥρα δ', ἠὲ πάντας τε πᾶσι θεοῖσι πατέρας,
Γαίαν δ' ὕδασι θεῖσιν, ὑπέρβιον ἐν φιλότῳ.

Ceterum alij solem, peculiari nomine Titanē dici volunt, siue ab extendēdo, quod splendorē, ac lumē suū quoquo uersum extendit, siue etiā a trahēdo (nā utrunque uerbū τραίνειν, grecis significat) quoniam vapores ē terra excitet, sursumque trahat.] *¶ Nona Phæbe* & nona luna, singulis enim quibusque mensibus luna renouari uidetur, ut ait Phæbus pro sole, ita Phæbe pro luna ponitur, quod sit pura, & nitida, nam ποσειδῶς purus interpretatur. *¶ Reparabat* & renouabat, instaurabat, Cornua uero lunæ ascribuntur ex aspectu, illa nanque habere uidetur primis diebus, quibus a coitu solis digressa conspicitur: propter quod ab Aegyptiis lunæ, quam Isidem uocant, bos sacrificatur. *¶ Nec circumfuso pendebant in aere tellus* hoc est, nec terra suis, ac propriis ponderibus sustentata in aere suspensa erat, quæadmodum nūc esse uidetur, nā terra iecirco mundi cœtrum esse dicitur, quia in medio

elementorum omnium est, sola autem elementorum immobilis permanet. *¶ Circumfuso in aere* & perite, nam terram undique aerem habere physici demonstrant, aer autē ἀπὸ τοῦ ἀνέω hoc est, a spirando deducitur, nam illius motus uentos generat. *¶ Ponderibus librata suis* hoc est sua grauitate sustentata, sic, ut nulla ex parte sursum uersus trudi possit, sed in imo semper fidat.

¶ Nec brachia longo hoc ē, nec ullus Oceanus mediterranea maria effecerat, quæ Oceani brachia esse uidentur. [Simplicius tamē est, ut brachia, aquas Oceani intelligas, quibus ille ueluti brachiis quibusdam terram amplectitur.] *¶ Porrexerat* & extenderat. *¶ Longo margine* & longa extremitate terrarum, nam margo uniuscuiusque rei dicitur extremitas, est autem incerti generis nomen. *¶ Amphitrite* & sic est legendum, non Amphitrites, ut quidā asserētes pro Neptuno ponunt, nam Amphitrite Oceani

ni fuisse filia ab Hesiodo dicitur, quæ cum perpetuam uouisset uirginitatem, Neptunum, qui ipsius maritus esse cupiebat, alpernata, ad Atlantem confugit, missus autem delphin, qui postea in cælum translatus est, ut scribit Hyginus, ei Neptuni nuptias persuasit, Claudianus de Proserpinæ raptu; Et iā Nereina Glaucō Neptunum gremio complectitur Amphitrite, ponitur hic pro Oceano, uniuersam terram circumcumeunte. Dicitur autem, ut ait Orion grammaticus, ἀπὸ τοῦ τρεῖν, hoc est a terrendo, quod mære nauigantes, ἀπὸ τοῦ τρεῖν, id est ab utroque lateres terreat. [Quæque erat & tellus, illic & pontus, & aer.] quidam legunt, Quæque fuit tellus, Porphyrio autē etiam, Illic & pontus, ut æther, ut sit sensus, illic erat pontus, ubi æther, quoniam, & apud Horatium eodem modo, ut, pro ubi legatur, ut libr. 3. Car. Ode. 4. Ut cunque mecum uos eritis, pro, ubicunque: sed de hac lectione alij uiderint, ego uero in posteriore parte uersus nihil uideo, cur quicquam immutandum sit; in priore autem, quoniam copulatiua, & ociose poni uidetur: siquis, fuit, magis quam erat, sublata coniunctione, & legendum contendat, non ualde equidem repugnabo.] *¶ Sic erat instabilis tellus* & mobilis, significat autem nulli elementorum in illo chao propriam fuisse naturam.

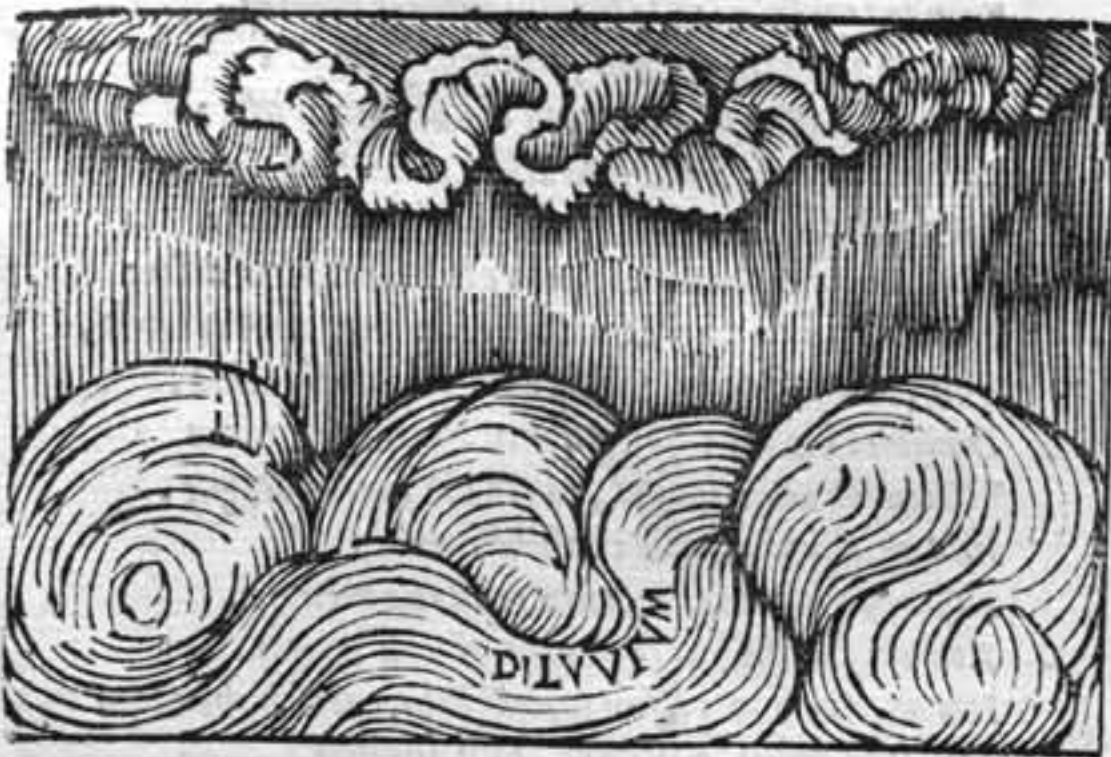
¶ Nulli sua forma manebat hoc est, nullum elementorum propriam habebat figuram, atque naturam. *¶ Obstabatque alijs aliud* hoc est, inter se elementa pugnabant, quia contrariæ qualitates in eodem erant subiecto; quod nunc fieri non potest, ut in eodem contraria simul existant, neque enim idem simul calidum, & frigidum, aut molle, & durum, aut graue, & leue esse potest. *¶ Hanc Deus* & narrat, quemadmodum chaos illud, quod hætenus descripsit, in quatuor elementa a Deo fuit transmutatum, itaque distinctum, ut æther omnium leuissimus supremum occupauerit locum: proximus aeri cesserit aqua, & terra propter grauitatem in imo resederint, Deus autem ex Stoicorum sententia, ut eorū interpretatione utar, qui Diogenem Laertium uerterunt, est animal immortale, rationale, perfectum, siue intellectuale, beatum, a malo omni remotissimum, prouidentia sua mundum, & quæ sunt in mundo, disponens omnia, non tamen inesse illi humanæ formæ lineamenta aiunt: cæterum esse quidē opificē immensi huius operis, sicuti, & patrem omnium, Apuleius quoque de Deo, uetus, inquit, opinio est, quæ in cogitatione omnium hominum penitus insedit, deum originis non habere auctorem, deumque esse salutem & perseuerantiam earum, quas effecerit, rerum, neque ulla res est tam præstantibus uiribus, quæ uiduata dei auxilio sui natura contenta sit, hanc opinionem uates secuti, profiteri ausi sunt omnia Iouis esse plena, Cicero etiam, ut scribit Lactan, deum hoc modo diffinit: Nec uero Deus ipse, qui intelligitur a nobis, alio modo intelligi potest, nisi mens soluta quædam, & libera, segregata ab omni concretionē mortali, omnia sentiens, & mouens. [Quæ definitio neque a nostra religione aliena est, nam licet secundum illud, deū nemo uidit unquam, substantiā, & naturā dei definire non possumus: ex effectis tamen, & operibus illū cognoscimus, neque patrē, & opificē rerum omnium, ingenitū immortale, cui nutu cuncta mouent, & regunt.]

Peripatetici & *et melior natura* meliorem naturam Deum uocat, qui mēs, & causa à Plat. appellatur. nam Plat. quoq; ut Diogenes Laertius ait, duo rerum principia posuit, deum, & materiam, quā informem, & infinitam esse ait. eamq; in quatuor elementa, ignem, aerem, aquam, & terram a deo, siue mente fuisse con-

xit, vsus est poeta. nam vi quadam naturali omnia grauiā, & pōderosa deorsum trahuntur, elementa vero pro partibus posuit. nam elemētum est, ex quo primo prodeunt, quæ sunt; & in qđ extremum resoluuntur. *Et pressa est grauitate sua* hoc est, ob suam grauitatem in infimum locum descēdit. omne enim gra-

*Hanc Deus, & melior litem natura diremit.
Nam cælo terras, & terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secreuit ab aere cælum.*

*Quæ postquam euoluit, cæcoq; exemit aceruo;
Dissociata locis concordī pace ligauit.
Ignea conuexi uis, & sine pondere cæli
Emicuit, summaque locum sibi legit in arce.
Proximus est, aer illi leuitate, locoque.
Densior his tellus, elementaque grandia traxit,
Et pressa est grauitate sui, circumfluit humor
Vltima possedit, solidumq; coercuit orbem.
Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
Congeriem secuit, sectamq; in membra rededit:
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomerauit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidisque tumescere uentis
Iussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, & stagna immensa, lacusque;
Fluminaque obliquis cinxit decliua ripis:
Quæ diuersa locis partim sorbentur ab ipsa,*

quam quos vulgus pro dijs haberet.] *Secuit* & separauit, ac diuisit. *In membra . rededit* in partes deduxit. *Principio terram* posteaquam, inquit, Chaos in quatuor elementa distinxit, effecit ut vndiq; terra foret rotunda, varijsq; rebus institueretur. [Est autem noua distributio, quæ terram primo, mox cætera elementa seorsim vnumquodq; describit.] *Ne non æqualis* hoc est, vt æqualis vndique esset: dux. n. negationes affirmationē cōstitunt. *Glomerauit* effecit in similitudinē magni globi, & pilæ, quæ ex omni parte sibi est æqualis. glomerare. n. est glomum, globūq; qui vndiq; rotūdus est, efficere. a glomo aut, ac potius glomere (nam vtroq; modo declinatur, vt ait Priscianus) glomero verbū deriuatur. *Tum freta diffudit* hoc est, maria mediterranea immisit. nā freta proprie dicūtur maria angusta inter duas terras existētia, seruēdo deducta, quos Greci porthmos vocant. *Tumescere* inflari, in tempestate erigi. *Rapidis uentis* rapacib. omnia secum rapientib. *Iussit* voluit, vt Terentius, Iubeo Chremetē saluere aut proprie est imperare. *Ambitæ terræ* vndiq; a mari circumdatæ. littora aut proprie maris dicūtur, nā litus est, vt Celsus definit, quousq; maximus fluctus a mari puenit. idq; M. Tullius ait, primū cōstituisse, cū arbiter electus foret. *Stagna immensa* maximas paludes. *Cinxit* circumdedit. *Obliquis ripis* non rectis. ripæ autem proprie sunt fluminum, vnde ripariæ hirundines dictæ, quæ in fluuiorum ripis nidos faciunt. *Flumina decliua* & prona ac deorsum labētia. *Quæ diuersa locis* fluminum naturam describit: nam quædam ab ipsa sorbentur terra, [vt de Eufrate scribit Pompon. Mela. hinc Lucan. libro 3. sed sparsus in agros Fertilis Euphrates pharix uice fungitur vndæ] quædam in mare deferuntur.

ue natura deorsum tendit. uidetur autem quibusdam Ouid. tertium ab igne locum terræ assignare, cum in ultimum detrusam fuisse propter grauitatem, immobilitatemq; constet. sed Ouid. scite, recteq; loquitur. non enim infima loca, sed ultima terrarum, ab aquis occupata fuisse ait. neq; vulgi opinionem hoc loco sequitur, ut quidam aiunt, qui aquam vltimū elementum esse putant, quia totam inundari terram ab aqua non vident. sed aqua iccirco ab inundatione totius terræ arcetur, ut terrenis animalibus, in primisq; homini loca non desint, qđ si hoc nō fuisset: aqua nō minus, q̄ aer, vndiq; totam terram cōplecteretur. id quod innuit Ouid. cum inquit.

SOLIDVMQVE coercuit orbem hoc est cōtinuit solidum, & durum terræ orbē. coercere. n. eā nō posset, nisi vndiq; ipsam cōplecteretur. mediam nanq; omnium elementorū terrā esse physici, in primisq; Stoici affirmā. unde & mundi cētrum esse perhibetur. *Sic ubi disposita* hoc loco & quatuor describit elementa, & ea quibus unumquodque ipsorum est instructū. *Quisquis fuit* innuit se ignorare, quis nam deorum ille fuerit, qui quatuor elementa distinxit. [Hoc est, utrū Deum, an naturā meliorem uocet, ut supra. illud autē intelligit, maiorem, ac potentiorē aliquem fuisse

RAPH.

CONST. F.

In extremo.

Hanc Deus & melior Et, pro. i. hoc loco minime accipiendum. respicit. n. Ouid. hoc uersu eorū philosophorum opinionem, qui naturam deo superiorem, ac potentiorē esse, falsa ducti ratione, censebant. in quam q. etiam huius operis li. Iphin. introducit loquētem. ait. n. Dijq; mihi faciles, quicquid ualere, dederunt. Quodq; ego, uult genitor, socer & uult ipse futurus: At non uult natura, potentior omnibus istis. *Ab aere spisso* & crasso. in quo, & nubes generantur, & pluuiz. liquidum autem cælum pro æthere posuit. nā æther & purissimus est, & ab omni perturbatione alienus. [Quidā co- dices perperam, ut apparet, scriptum habent, pro aere, æthere, nam & epitheton, spissum, repugnatum non enim spissus æther, recte dicitur, sed aer spissus.] *Liquidum* purum, clarum, limpidum, ab omni corruptione remotum. *Secreuit* separauit, at que distinxit. *Quæ postquam euoluit* posteaquam, inquit, Deus quatuor elementa explicuit, & ex illo aceruo, quod chaos dicunt, eduxit, quamuis locis disuncta forent, quadam tamen concordia ea copulauit, nam, vt aiunt physici, elementa primis quatuor qualitatibus partim inter se conueniunt, partim a se inuicem dissident. ignis enim cum sit calidus, & siccus, aeri quidem caliditate copulatur: ab eodem uero siccitate, qua terra similis est, separatur. aer cum humiditate aquæ respondet, caliditate regnat, nam aqua humida est, & frigida: & frigiditate quidem sibi terram conciliat, humiditate uero eandem ab se alienat, nam terra frigida, & sicca. ita hac pace tam concordī elementa inter se uidentur fuisse copulata. *Ignea uis* & periphrasis est ætheris, atque ignis, qui supremum propter leuitatem sibi locum uendicauit. [Vtitur autem distributione, quam vocant, poeta, seorsim vniuscuiusque locū describendo.] *Summa arce* excelsa, & alta, nanq; arces in eminentioribus vrbiū locis exedificari solent. *Legit* elegit. *Proximus est aer illi* aer, inquit, & leuitate, & loco proxime ad ignē, ætheremq; accedit. nam aer si terræ, aquæ uel comparatur, leuis est; si ætheri, grauis. *Densior his tellus* hoc est, crassior, & grauior. *Elementaq; grandia traxit* hoc est, partes magnas, & grauiiores ex illo aceruo secum traxit. proprie autem illo verbo, tra-

¶ Ii fuisse finguntur, [Vt apud Hesiodum in Theogonia,

Ἀστράω δ' ἰὸς ἀνέμους τέκε παρπτοθύμης
 Ἀλκίονος δὲ Ζεύς, βορέην λαψρεκέλευσεν,

Ἀργίσιον, ζέφυρον, βορένιον λαφρεκέλευστο
καὶ νότον, ἐν πελότῃσι θεῶν θανάδων θεῶντα,

§ *Eurus ad auroram* § quæadmodū singuli e principalibus uētis

Quatuor
mūdi par
tes .

lingulas mundi partes sint
sortiti, perspicue, elegan-
terque describit poeta. no-
tum est autem mundum in
quatuor partes distingui,
in orientem, occidentem, me-
ridiem, & septentrionem. Eu-
rus autem est *Ἰστροῦ τὰς τρεῖς πᾶσι*,
quod ab oriente fiat, nomi-
natur, qui latine dicitur Vul-
turnus, a continenti vultu-
ris volatu, cui similis esse
videtur. § *Ναβαταὶ*que re-
gna § orientalia. Nabath em
Ismaelis filius, ut Iosephus
in antiq. Iudæorū scribit,
cū 11. fratribus suis omnē
terrā ab Euphrate ad mare
rubrum vsq; positā tenuit.
Nabatæamq; provinciam

Σ *Liquidum athera*, ζ purum, ab omniq; fece, & perturbatione remotum. æther autem, qui Σ *αἰὴρ*, ut quidam putât, hoc est ab ardendo, ut uero scribit Arist. Σ *αἰὴρ*, & Σ *αἰὴρ*, hoc est, a semper currendo, deriuatur, idem esse cum cælo a Cic. perhibetur, in quo igneæ formæ cursus determinatos efficiunt.

VIX ital. } cū primū, RAPH

inquit, elementa sic fuere
distincta, ut superius est de
scriptū, stellæ, quæ antea la
tuerāt, totū cœlū illustrare
ceperunt, & *Discrēuerat?* di
funderat, unde discreti ho
mines a vulgo appellari ce
perunt, qui res diligēter di
scernere sciunt. Deus autē
sue melior natura subau
diatur. & *Limiribus cer.* & hoc
est terminis fixis, ac immu
tabilibus. & *Sub ipsa massa?*
sub ipso acervo, qđ chaos
prisci uocarūt. & *Proffusa?* cō
pressa, ac coercita, ne ipen
dorē suū emittere possent.
Sidus autē latinū est nomē,
neq; cū y græco scribendū,
ut quidā putāt. Est vero si
dus, id qđ græci *ἀστρον* uo
cāt, hoc est, signū ex multis
stellis cōpositū. stellæ enim
sunt singulares, ac solæ, ne
que cū alijs mixtæ, quæ *ἀσ
τρες* a græcis appellantur, ut
sūt planetæ: sidera uero ex
plurib. cōstant stellis, ut a
ries, Taur⁹, Corona, ut Ma
cro. in somniū Scip. scribit.
& *Neure.* & animalib. ita mū
di partes fuerūt exornatæ,
ut dii, & astra cœlū tenerēt,
piscēs maria sortirētur, fe
ræ terras occuparent, uolu
cribus aer sit assignatus.
& *Neu?* pro ne. & *Orba?* priua
ta. & *Suis ani.* & proprijs, ac ip
si cōuenientibus. & *Astra te
nent caleste solum,* & eorum
sequit opinione, q̄ aūt sīde
ra, & deos esse animalia, p
pter quod in diffinitōe ho
minis mortale apponitur,
ut a stellis, & dijs, quæ sunt
immortalia, distinguatur.
est enim homo animal rō
nale mortale. Solū autē est
quicqđ rē aliquā sustinet:
ut nauū, pisciumq; mare
dicitur esse solū, hominum
vero terra, auium aer, sīde

SANCTIVS his animalibus ultimus animalium homo ex terre limo ad imaginem, & similitudinem Dei fuit creatus, siue a Deo totius mundi opifice, quod uerum esse constat, siue a Prometheo Iapeti filio, quod poetae finxerunt. § Sanctius his ani. § feris, piscibus, & auib. non dijs, hominem sanctiorem, perfectioremque accipimus. § Alta men. § profundæ memoriæ, magnique ingenij. [Vel metis diuinæ magis participes, quam cetera animalia, propter rationem, quæ in solo homine est: quam alius poeta, Diuinæ particulam autem dixit.] § Et quod dominari in cetera posset? in reliqua imperium ha-

S Anctius his animal, mentisque capaciꝯ altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset,
Natus homo est. siue hunc diuino semine fecit

Hominis
creatio.

beret omnia enim potestati hominis Deus subiecit. § *Ille opifex rerum* periphrasis est Dei. nam Deus rerum omnium est auctor. § *Seducta* separata. § *Cognati celi* simul nati. nam terra una cum caelo ex illo aceruo, quod chaos vocarunt, orta esse perhibetur [aut etiam reuera cognati, quoniam

in eadem confusione, eademque massa cumulo permista fuerat.] § *Quam satus Iapeto* hoc est, Prometheus Iapeti filius, qui si fuerunt homines, falsum est hominem primum a Prometheo ex terra cum aqua commista fuisse formatum, sed cum fabula sit, minime mirandum est, si longe a veritate abest. [Supra autem diximus sententias quasdam certas habuisse patres de creatione, de primo homine, &c. quas per manus acceptas posteris suo modo fabulis inuoluerint. Ceterum, quod ad fabulam Promethei attinet: fuit hic Iapeti filius ex Asia nympha, vel, ut Hesiod. tradit, ex Climene Oceanitide: qui cum primus hominem ex luto finxisset, deinde consensu caelo, atque inde igne furtim in ferula deportato, Iup. indignatus Mercur. & Herculem misit, qui vincit illum Caucaaso alligarent. ubi postea perpetuis laniatibus aquila cor eius exederet. deceperat autem idem antea Iouem etiam in distributione carniū immolatarum, ossa pinguedine testa illi apponendo, sibi vero, quae meliora essent, referuando. quae res inuidiam auxerat. sed postremo tum ob vaticinij beneficiū ab eodem Ioue liberatus fuit, cum illum monuisset, ne cum Thetide consuetudinē haberet. nam filium, quē illa paritura esset maiore patre suo futurum. Plura ubi let, ex Hesiod. & Lucr. petat. dictus autem est Prom. a *μῦθος*, quod ante rem consilia caperet, ut contra Epim. qui post factum demum deliberaret. § *Finxit* formauit. § *In effig.* in similitudinem, & imaginem. § *Moderantum* regentium, & gubernantium. § *Pronaq; cum spe.* colligit hominem ad imaginem, & similitudinem Dei fuisse creatum. cum enim alia animalia curuata sint in terram, homo solus ore sublimi, ad caelumque erecto praeditus est: ut Deum, ad cuius effigiem creatus est, assidue contēpletur, & caelum, unde originem traxit, intuetur. videtur autem poeta ex 2. Cic. de nat. deo. hanc sumpsisse. ita. n. illic est scriptum: Ad hanc prouidentiam naturae tam diligentem, tamque solertem adiungi multa possunt, ex quibus intelligatur, quantae res hominibus a Deo, quamque eximiae tributae sint: qui primum eos homo excitatos celsos, & erectos constituit, ut deorum cognitionem, caelum intuentes, capere possent, sunt enim ex terra homines, non ut incolae, & habitatores, sed quasi spectatores superarum rerum, atque coelestium, quarum spectaculum ad nullum aliud genus animantium pertinet. § *Caelumq; vid. ius.* sic Cic. in leg. Cū cetera animantia abieciisset ad pastum, solum hominem erexit ad celi cognitionem.

RAPH.

§ *Sic modo* hoc, inquit, modo terra, & ex illa rerum congerie fuit educta, & homines antea sibi ignotos accepit, ex quorum varijs moribus quatuor distinctae sunt aetates, quae a metallorum nominibus fuerunt appellatae. § *Sic modo* nuper, paulo ante. § *Sine ima* sine forma, & facie. § *Induit* accepit. § *Conuersa* in figuram eam, quam habet, commutata.

*Ille opifex rerum, mundi melioris origo;
Sive recens tellus, seductaq; nuper ab alto
Aethere, cognati retinebat semina celi:
Quam satus Iapeto mistam fluuiatibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
Pronaq; cum spectent animalia cetera terram,
Os homini sublime dedit; caelumq; videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic modo, quae fuerat, rudis, & sine imagine tellus,
Induit ignotas hominum conuersa figuras.*

ARGUMENTVM.

ARG. Ex quo chaos tenebrosū iniecta luce discussum est, & discretis elementis faciem hanc tam claram mundus accepit, deinceps quasi in aetates quasdam, in secula quatuor distributum est, hoc est autem argenteum, aereum, & ferreum, quibus pro qualitate sui ascripta sunt nomina. nam aureum seculum dictum est, quod Saturno regnante omnium rerum erat plena tranquillitas, non furor sauebat armorum, non auaritia hominum fluctibus commiserat vitam, & cessantibus rastro inarata grauidas fruges terra promebat, ociosa erat, ac secura vita mortalibus, ac sine vicissitudine temporum continua veris gratia fruebantur. Deinde secundum seculum in argentum ab aureo colore migravit: & tunc primum est, & ardentior caeli fuit, & grauiora frigora incubuere mortalibus, * tunc aedificata domorum tutiora secreta. antea enim aut in antis habitabant, aut incolebant fruteta sylvarum, semina etiam tum primum fulcis coepere committere, cum iam terra solita hominibus denegaret alimenta. Tertium seculum successit aereum, argenteo iam durius. ibi tum coepere homines inuerecundius viuere, nam cupiditate habendi, auaritia cum perfidia exorta est, inde mare peruium factum, dum diuitiae requiruntur. terra quoque antea, cunctis communis, limitibus, terminisq; discreta, & in venis eius non solum frumenta quaesita sunt, sed & metalla inuenta. Quartum seculum ferreum, a rigore dictum est, quod in tantam rabiem furoris erupit, ut omnia scelere cupiditatis excelleret. nam ab odiosa vita, & infanientes auaritia grassationibus ad patricidia usque peruentum est.

*A Vrea prima sata est aetas, quae vindice nullo
Sponte sua, sine lege fidem, rectumq; colebat.
Pena, metusq; aberant: nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui; sed erant sine iudice tuti.
Nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas;
Nullaq; mortales praeter sua littora norant.
Nondum praecipites cingebant oppida fossae.*

in Græciam aduectus esse naui scribitur. ante enim ratibus nauigabatur, in rubro mari ab Erythra rege inuentis. Reperiuntur tamen, qui Myfos, & Tro. priores illas excogitasse in Helleponto putent, cum transirent aduersus Thracas. § *Peregrinum or.* hoc est, alienas terras. totum enim pro parte per synecdochem positum est. nam orbis pro tota ponitur terra. unde etiam orbem terrarum dicere solemus. Peregrina autem terra dicitur, in qua quis peragrat, qui in ea non sit natus. Peregrinus namque dicitur, qui aliena loca peragrat. § *Viseret* ad videndum iret. § *Pinus* arbor. speciem. n. pro genere frequenter ponunt poete. Est autem pinus, quae & picea dicitur, arbor montana, ex qua naues conficiuntur. § *Mortales* homines. § *Nondum pra.* nulla tunc, inquit, oppida erant. Primi vero Aegyptij oppidum Diospolin aedificasse narratur. In Græcia autem Cecrops oppidum a se Cecropiam appellauit, quae nunc est arx Athenis. aliqui Argos a Phoro-neo rege ante conditum volunt, quidam & Sicyonem. Oppidum autem ab ope danda appellatum esse scribit Pomp. quod in belli periculis oppidanis opem ferat. § *Praecipites* altae. unde se quis praecipitem dare potest. § *Non tuba directi.* nulla tunc, inquit, bellica instrumenta in usu erant. nā tubas, buccinas, & cornua, ut Vegetius scribit, in exercitu habebant Romani. Tuba vero, quae directa est, vocatur Buccina, quae in semetipsam aereo circulo flectitur, Cornu, quod ex virgis agrestibus argento nexum, temperatum arte, & spiritus canentis, flatu sonitum emittit. Tuba autem aerea inuentor omnium primus Piseus Tyrrenus fuisse a Plin. scribitur.

§ Non

NON aris cornua flexi, & periphrasis est litui. nam lituus tuba est inflexa, & uirga, qua augures templum designabant. Non galea, non ensis erat & galea tegmen est capitis ferreum. Galeam uero, gladium, qui & ensis dicitur, & hastam Lacedæmonij inuenisse traduntur. Sine militis usu & sine militis opera, hoc est sine bello, & prælijs. Primi autem Afri prælium contra Aegyptios fecere fustibus, quos phalangas vocant. Miles autem dictus est a mille, ut Eutropius scribit, quod cum Romulus initio mille ex populo defectos armasset, a numero milites appellauit, vel quod minime molliis *μηδ' ἀντίμαχον*, ut ait Don. Mollia ocia & suauia, & delicata, ab effectu, & molles, mites, delicatos homines reddunt. Peragebant & exigebant usque ad uitæ finem. Ipsa quoque immunitas & terra, inquit, sine ullo cultu, omnia uicui animalium necessaria abunde suppeditabat. Ad Hesiod. illud alludens,

*Κάπρον δ' ἔσπερον, καὶ δ' ὀψίον
ἄρουρα
Αὐτομάτην, πάλιν τε, καὶ
ἀφ' ἑσπέρου, &c.*

pleraque enim ex Hesiod. Et item Arato, de atalibus huc transtulit Ouid. Im-
munis autem, aut a cultura, ut dicimus aliquem ab officijs ciuilibus immunē, aut sine ullo semini munere. semina. n. quæ terræ committuntur, munera in ipsam collata uidetur. Rastro & ligone, sarculo. est enim instrumentū ad excolendam terram accommodatum. Saucia & uulnerata. cum enim terra proscinditur aratris, maxima tum uulnera patitur uidetur. Nullo cogente & nullo colente agros. qui enim agros colit, cogere ipsos uidetur, ut fructu emittant. Arbuteos factus & fructus arbuti, quæ est arbor admodum humilis, poma ferens rubicunda, paulo fragis maiora, quæ & arbuta, & vnedones uocantur ab uno edendo. sunt enim gustu iniucunda, ut Plin. ait. Montanaque fraga & perite: nam in montibus fraga rubicunda ex herbulis colliguntur. Virg. Et humi nascentia fraga. Cornaque & poma sunt rubicunda, quæ & propter nucleorum duritiem lapidosa a Virg. dicuntur. Lapidosaque corna. Mora & poma, quæ in rubis nascentia sunt nigra, unde & nomen. Maurum nanquæ significat nigrum. quæ uero in arbore nascuntur, ante mortem Thisbes alba fuisse dicebantur. Induris rubetis & asperis, & spinosis. Rubetum autem dicitur locus rubis, & spinis constitus, ut oliuetum oliuis. Rubeta uero est rana præsentissimi ueneni in rubetis uiuens, unde & nomen accepit.

RAPH.

CONST. F.

Non Saturno mortuo interpretare, (nam de is præclusa est ianua lethi) sed in tartara relegato. Is enim quoniam Celo patri uiriliter impuisset (ut nonnullis placet) uel filios absque iure deuorasset (ut Pla. in Eu-

tur. Grauidis aristas & plenis granorū spicis. Aristas enim, quæ sunt partes spicæ primum arecentes (unde & nomen sumpturunt) pro ipsis spicis posuit. Iam flumina nectaris ibant & nectar potio deorū est suauissima. dictum, quod, qui illud bibit in iuuenili ætate contineatur, quasi neoar, *παρὰ τὸ νέον, καὶ νέον*, quod est iuuenem cō-

tineo, & per syncopam nectar. unde & Hebe dea iuuentē ipsum ministrare fertur. Flaua mella & a colore dicuntur. Flauus autem color, ut inquit Gellius ex uiridi albo, & rufo constat. Stillabant & guttatim cadebant. De uiridi ilice speciem, p. genere posuit, nam ilicem pro omni arbore accipimus. tametsi ilicē pro quercu uidetur potius posuisse. nā melius ros maxime illius arboris frondibus etiam ab Hesio. insidere perhibetur. [Vt in Ergis. *Ἀπὸ μὲν οὖν φρεσὶ βαλόντες, μίαν δὲ μολίσσαν*] Vnde & Virg. Et duræ quercus sudabant roscida mella. Illex autem arbor est glādifera Ioui consecrata. Ea vero enumerat poeta, quibus primi illi homines vitam felicem uiuebant.

POST QUAM Saturno regnauit subnectitur argentea, in qua regnauit Iup. quæ, ut aurea deterior, sic est ænea melior. Primus autem omnium Iup. ner, Aestatem, Autumnū, & Hyemem. tumque pri-

Saturn.

Saturnia.

Saturnalia.

Iupiter.

ARGVMENTVM.

ARG. cum Saturno, aurei seculi rectore, cœli arce deiecto, teneret Iupiter mundum, sic ipsum in quatuor, ac diuersa tempora coarctauit, ut uer, quod fuerat ante unum semper, & serena tranquillitate continuum in partem anni quartam, & angustissimum coegerit tempus: ut huic succederet ardor æstatis, & tertio sequeretur autumnus infida tempestas, & post hæc totus annus rigida hyeme caladeretur, quæ quatuor tempora ueris exordio qualitatem imitarentur, & ordinem seculorum.

Postquam* Saturno tenebrosa in tartara misso,
Sub Ioue mundus erat, subiitq; argentea proles,
Auro deterior, fuluo preciosior ære:

mum calores, atque frigora aerem infestare cœperunt, idcoque homines antra, & speluncas pro domibus habitare, atque agros colere coacti sunt. Postquam Saturno hoc est, postquam mortuus est Sat. nam illi in tartara dicuntur, qui moriuntur. Saturnus uero, Vrani & Veste filius, auxilio Titanum fretus, cum Ioue filio imperium orbis occupante congressus, ab illoque Cretæ regno pulsus, ad Ianum Italiæ regem confugit, a quo benigne susceptus, & in partem regni admissus, urbem condidit in ijs locis, ubi nunc est Roma, quam de suo nomine Saturniam appellauit.

[Hinc & Virg. 7. Aen. Primus ab æthereo venit Satur,
Olympo, Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis.
Et genus indocile, ac dispersum montibus altis,
Composuit, legesque dedit, Latiumque uocari
Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris, &c.]

Loca sane edita vocari Satur. in Sicilia præsertim, & Italia Dio scripsit, eo quod Satur. urbium arces, locaque munitiora apud omnes occuparit. Saturnus autem est appellatus, ut Cic. scripsit, quod saturatur annis: ex se enim natos idcirco comedisse fingitur. quia consumit ætas temporum spatia, annisque præteritis insaturabiliter expletur. Saturno autem Ianus, qui cum eo regnauit, cum subito non cōparuisset, Saturnalia excogitauit, ac primum terrā omnem ditioni suæ parentem Saturni nominauit. Aram deinde, illi & sacra tanquam Deo condidit, quæ Saturnalia uocauit. obseruari igitur eum iussit maiestate religionis quasi uitæ melioris auctorem. Simulachrum eius indicio est, cui falcē, insigne messis adiecit. Hæc, & multo plura de Sa. Maer. [Et item Laetant. libr. 1. de Fa. rel.] Eorum autem sequitur opinionem poeta, qui aiunt Saturnum a Ioue filio regno fuisse pulsum, & ad inferos relegatum. Tenebrosa in tartara & tenebrarum plena. Tartarus locus est profundissimus dictus *παρὰ τὸ σκοτεινὰ καὶ χαλκός*: quod in ipso conturbata, & confusa sint omnia. Innuit autem Saturnum regem fuisse Cretæ, eoque mortuum, & ad inferos, detrusum. Sub Ioue mundus erat & sub imperio Iouis, qui filius Saturni, & Opis fuisse, ac eodem partu cum Iu none editus perhibetur. Anymphis autem educatus, cum adoleuisset, contra Titanas ob captos parētes bellum gessit, illosque liberauit. Patrē deinde, quæ vitæ suæ insidias tetendisse comperit, regno expulit, ad inferosque relegauit. Iup. autem dictus est,

A 4 ut

Iupiter.

ut scripsit Cicero, quasi iuuaus pater, quē conuersis casibus appellamus, a iuuādo Iouē. A poetis pater diuum, hominumq; dicitur; a maioribus autē nostris optimus, maximus, quia maius est, certeq; gratius prodesse hominibus, q̄ opes magnas habere. Est autē ordo. Iupiter contraxit tempora antiqui veris, post

quā sub Ioue mūdus erat, Satu. misso in tartara tenebrosa. *Contraxit* abbreviauit. *Antiqui veris* illius ppetui, quo aurea etas est uisa. *Perque hiemes* anni quatuor enumerat partes, Ver, æstatem, autumnum, hyemē. Hyems est, ut Stoi-

Quatuor anni partes.

ci diffiniunt, aer supra terrā algidus ob solis in anteriora pcessū. *Æstusque* æstatē. est autē æstas imminens terræ aer calefactus solis cursu ad septentrionē uersus. *Et inaequales autummos* scite, nam autumnus modo frigoribus contrahitur, modo caloribus diffunditur, idcircoque morbosus habetur. Fit uero autumnus solis recurſu a nobis, ad ea loca, unde flant austrī. Autumnus autē dictus est, ut ait Pomp. quod tum maxime collectis fructib; hominum opes augentur. *Et breue uer* illius perpetui comparatione uer breue dicitur. Est autem uer aeris tēperies, quando suo ad nos cursu sol agit. *Exegit* digessit. *Quatuor spatij* quatuor mensuris temporum: singulæ namque anni partes ex tribus mēlibus constant. *Canduit* candens, & igneus est uisus propter nimium æstum. *Glacies*

astrieta & cōstricta, & cōgelata. *Ventis* nō omnibus, sed Borea, alijsq; frigidis. Ventorum namq; frigore aqua in glaciem constringitur. *Pependit* ab arboribus, speluncarumque tegminibus est intelligendum. *Domus antra fuerunt* antrum latine spelunca dicitur. *Et densi frutices* inter arbores, & herbas frutices medijs esse dicuntur. nam & minores arboribus sunt, nec hyeme, ut herbae arescunt. *Et iuncta cortice uirga* quidam legunt, uincta, pro iuncta, quod ipsorum iudicio relinquemus. Intelligit autem poeta Crates, aut simile quippiam ex corticibus, & uirgis inter se iunctis contextum, quibus tum pro domibus, uel fuerint habitantes.]

RAPH.

SEMINA tum primum tunc primum, inquit, homines cœperunt & arare, & seminare. *Cerealia semina* frumenta. nam Ceres prima omnium frumēta hominibus ostendit, cum antea glande uescerentur. *Presque iugos* boues iugare, & arare cœpit Bryges Athenien. uel, ut alij, Triptolemus. *Tertia post illa* ærea ætas, quæ & ænea dicitur, argenteam est subsecuta, cuius homines bellicosi quidem erant, procul tamen a nefarijs sceleribus aberant. *Æhena proles* aut æhenea ita legendum est, ut soluatur diphthongus, & quatuor syllabarum sit dictio, ne trochæus in uersu heroico esse deprehendatur, in quarta præsertim sede, a qua est alienus. aut, successerat, ut est scriptum in uetustis codicibus, est legendum. sic enim significat poeta æream ætatem parum durasse. *Secutus autem*, hic Hesiodus est, qui quatuor ætates recenset, cum Aratus tantum tres ponat, *Æreāq;* pro ferrea, numerat. nā antiquis γαλῶς, hoc est æs, pro ferro accipiebatur. hinc, *Æ arma ærea* apud Homerum passim leguntur. *Sauior ingenij* durior, asperior, quam argentea foret. *Horrida arma* horrorem incutientia. *De duro est ultima ferro* ultima ætas, in qua nos quoq; uersamur, a ferro metallorum durissimo propter ferros mores est appellata. nam relictis virtutibus, illius ætatis homines uitia ita sunt amplexi, ut omne honestū terras dereliquisse uideatur. *Protinus irrupit* cum impetu intrauit. *Vena peioris* metalli deterioris, nam uenæ non tantum animalium dicuntur, sed etiā metallorum. *Fugere pudor, uerumq;* fidesq; per hæc omnes uir-

tutes ab hominibus fugisse dicuntur. *[Videtur autem poeta Theognidis uersum hic retulisse, apud quē eodem serē modo legitur:]*

Ωχέτο υἱὸν πίσις, μεγάλη θάις, ὅχαστο δ' ἀνδρῶν
Σοφροσύνη, χάρις τε, ὡ φίλη, γῆς ἱλαίων.

Et uis & uolentia. *Et amor sceleratus habendi* & auaritiæ

est periphrasis, quæ iccirco scelerata uocatur, q̄ hominem ad omne scelus impellit, sceleratūque facit. vñ, & Phochylides ait [ἡ φιλοχρημασύνη μήτηρ κακότητος ἀπάσης] hoc est, auaritiā omnium malorum esse matrē. *Vela dabat uentis* nauigabat. Velum autem Icarus inuenit, ut malū, & antennam Dædalus. Probat autem homines ferre ætatis auaritiæ nimium studuisse, cum imperiti nauigadi, se tamen uētis, quorum naturam ignorabant, committerent. *Nauita* & nauis, idem est, qui nauita. Ratibus aut primum nauigare homines cœperunt in mari rubro, ut in septimo naturalis hist. Pl. c. 56. ait, ab Erythra rege inuentis. sunt tamen qui putant Myfos, & Troianos priores excogitasse in Helleſpōto, cū trāsirent aduersus Thracas. Nauem uero ex Aegypto in Græciā a Danao aduectam, scribit idē Pl. quē admodum lōga naue Iasonem primum omnium nauigasse, ac onerariā ab Hippio Tyrio fuisse inuentam; Cymbā a Phœnicibus, Celocem a Rhodijs, Cercurō a Cyprijs. *Quæque diu steterant* & erectæ fuerant. *Im-*

sultauere & saltus quosdam dedisse sunt uisæ. *Communemque prius* tunc primum, inquit, terra, antea communis, diuidi est cœpta. *Cautus mensor* callidus, & astutus mensurator. Mensuras autem, & pondera, Plinio auctore, inuenit Phidon Argiuis, Gellio autem, Palamedes. *Longo limite* longo termino. Termini enim, quibus agri discernuntur, longiores sunt, quod profundius in terram defodiantur. *Potius tamen uidetur, ut de sulco maiore intelligas, quo ager ab agro distinguitur. huic enim epitheton longum rectius, quam termino, conuenit.]* *Nec tantum segetes* non solum, inquit, fruges coacta est edere terra, sed lapilli quoq; preciosi, & metalla ex eius visceribus sunt effossa. *Sed itum est in uiscera terræ* in intimas terræ partes fodiendo descensum est. *Admouerat* apposuerat. *Strygys umbris* inferis. eorum sequitur opinionem, qui aiunt inferos in centro terræ esse. *Effodiuntur opes* lapillos preciosos, aurū, & argentum opes appellat poeta. Opes autē dicuntur ab Ope Saturni uxore: qua terra significatur, ut Pompeius scribit. *Irmitamenta malorum* incitamenta, ac stimuli quidam ad mala perpetranda. *Iamque nocens ferrum* ex eo nanque conficiuntur enses, quibus homines interimuntur. Ferrum autem in Creta Hesiodus scribit inuenisse eos, qui Idæi Dactyli uocati fuerunt. *Ferroque nocentius aurum* uere. nam propter aurum ad piscendum grauissima quæque, foedissimaque scelera committuntur: unde Virg. Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames? auri autem metalla, & conflaturam Cadmus Phœnix inuenit ad Pangæum montem, ut alij, Thoas ex Plin. lib. 7. ca. 56. & Eacles in Panchaia, aut Sol Oceani filius, cui Gellius medicinæ quoque inuentionem ex melle assignat. *Quod pugnas utroque* & ferro, & auro. uictoria nanque, ut Aristophanes inquit, solet in illis residere castris, in quibus plus auri, pecuniarumque habetur. Primi autem Afri aduersus Aegyptios prælium fecisse dicuntur fustibus, quos Phalangas uocari Plin. ait. *Sanguinea manu* sanguinolenta. bello aut, ut homini, & manus, & sensum p metonymiā attribuit poeta. sic Virg. Furor impius intus Sæua sedens super arma, & centū uinctus ahēnis, Post tereum nodis fremit horridus ore cruento. *Crepitantia* refo-

inquit, etiam illa progenies, quæ ex sanguine gigantum orta est, impia fuit in deos, ab omni humanitate, equitateque aliena. Propago autem, quæ & propages dicitur, cum uitam uetulam terra obrutam significat, ut ex una plures fiant, primam producit syllabam. Virg. Flexos propaginis arcus. cū uero progeniem demonstrat, eandē corripit, Virg. Sit Romana potens Itala uirtute propago. Hinc fit propagare uerbum quod significat uitam uetulam suppressere, ut ex una plures nouellæ fiant. In terdum extendere genus, ac dilatare significat.

RAPH.

SCIRES & scire posses ex auditate cædis, ex gigantum sanguine genitæ esse. Est autem figurata locutio. a tertia namq; persona ad secundam eleganter fit transitus. [Estq; dictum, Scires, pro posses scire, modo potentiali.]

QUAE pater ut summa & Iupiter cum eorum hominum crudelitatem, qui è sanguine gigantum nati erant, foret contemplatus, ac in primis tetram Lycaonis Arcadiæ regis feritatem secum ipse cogitauisset: non minus indoluit, quàm est in uniuersum genus humanum indignatus. quare dijs omnibus congregatis, & consilium suum de perdendo genere humano, & quæ ab Lycaone mala passus sit, exponit: ac quemadmodum Lycaonem ipsum Arcadiæ regem crudelissimum, rapacissimumq; in lupum commutauit. *Ut uidit* & postquam uidit, & contemplatus est. *Summa arce* & a summo celi uertice. *Facto recenti* & causa est, cur nondum uulgata essent teterima Lycaonis conuiuia: propter scelus nanque paulo ante commissum nondum erant cognita Lycaonis conuiuia Ioui appositæ. *Referens* & animo reuoluens. *Fæda conuiuia* & tætra, & crudelia. nam Lycaon Pelasgi filius hospitio susceptos non solum interficiebat, sed etiam conuiujs comedendos apponebat. quod quidē cum Iupiter cognouisset, eiusq; domum ingressus factas insidias comperisset: & domum incendit, & Lycaonem in lupum animal rapacissimum conuertit. Quod quidem iccirco fictum est, quod Lycaon, ut Pausanias ait, in aram Lycæi Iouis infantem imposuit, atq; immolauit, & sanguinem libauit, atq; uestigio in lupum mutatus fuisset memoratur. *Affertur tamen* & altera fabula occasio: nempe regem Lycaonem, deuictis Molossis, obsidem quēdā ab iisdem accepisse, qui cum ad certum tēpus non remitteretur, per legatos repetitum fuisse; ibi tum Lycaonem, occiso obside, carnes eius, legatis edendas apposuisse; sed ex conuiujs Lysaniam quendam nomine, qui postea Iupiter dictus fuit, cognito scelere in publicum profiluisse, Arcadesque contra regem immanitate facinoris concitasse, atq; ita deuictum atque eiectum regno Lycaonem, in syluas abisse; ibiq; reliquam aetatem latrocinijs, & cadibus luporum more exegisse. uide Bocacium.] Fuit & alius Lycaon Priami filius, Pandari pater, qui ab Achille fuit interfectus. Sane Lycaon ἀνὸ τῷ λύκῳ, quod lupum significat, denominatus uidetur & *Ingentes animos* & maximas indignationes. & *Conciliumq; uocat* & consilium, & multitu-

do dicitur ad consulendum cōgregata, & ratio faciendæ alicuius rei, an nō faciendæ, ut seruitiū, & seruos, & seruitutē ipsam significat: cōciliū uero multitudinē tantū significat ad consulendū cōgregatā. *Est uia sublimis* & lacteum circulum describit, per quem ad regiam Iouis iter dijs esse ait. eum uero circulum Græci galaxiam uocant ἀπὸ τῷ γάλακτος: hoc est a lacte, unde & Latini lacteum appellarunt. nam candidus esse uidetur: de quo si quis plura uidere cupit, legat Macrobi. in somnium Scipionis. *Calomaniesta sereno* & scite. nam, ut inquit Macrobi. Lacteus circulus unus ex omnibus oculis nostris conspicitur, alij sola perspiciuntur cogitatione. *Candore notabilis ipso* & notatu, & uisu facilis ob suum candorem. *Magni tonantis* & periphra sis est Iouis & *Deorum nobilium* & hoc est clarorum, qui maiores gentium dii appellantur, ut inquit Macrobi. sunt autem 12. numero, & nomina quidem mulierū sex: Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus. uirorum autem nomina totidem: Iupiter, Mars, Mercurius, Neptunus, Vulcanus, Apollo. *Atria & aula* & *Celebrantur* & frequentantur. *Valuis apertis* & ianuis patentibus. Valuæ autem dictæ sunt, quod dum aperisuntur, in se reuoluuntur. Fores uero proprie dicuntur, quæ foras aperiunt. *Plebs habitat diuersa locis* & plebem uocat multitudinem deorum minorum. *A fronte* & in fronte lactei circuli potentiores, inquit, dii habitant, ibique ædes suas collocauere. uidetur autem Ouid. alludere ad palatium Romanum, in quo imperatores cum principibus habitabant. *Si uerbis audacia detur* & hoc est, si id asserere auderem. *Palatia magni celi* & hoc est, regiam celi. palatium nanque unus est ex collibus Romanis, in quo magnifice imperatorum ædes cōspiciebantur. inde factum est, ut amplissimas quas-

Et uiolenta fuit, scires è sanguine natam.

ARGUMENTVM.

ARG. De gigantum sanguine nati quàm sacrilega mente uersati sunt, Lycaonis exemplum testatur: qui tyrannus Arcadiæ, cum aduenas trucidaret hospites, etiam Iouem in se accepit iratum. nam Iupiter humani sceleris impatiens, in deos querimonia delata, hominis specie simulata, ad Lycaonis regiam uenit: cui Lycaon tanquàm mortali præparans mortem prius humana membra deuoranda uelut hospitali humanitate apposuit, quæ postquam Iupiter sensit, non eum penitus interemit, ne supplicij amitteret sensum; sed in lupi sæui eū formam conuertit, qui & mores in rabiem, & nomen Lycaonis in appellationem serualet.

QUAE pater ut summa uidit Saturnius arce,
Ingemit: & factō nondum uulgata recenti
Fæda Lycaoniæ referens conuiuia * mense,
Ingentes animos, dignas Ioue concipit iras:
Conciliumq; uocat. tenuit mora nulla uocatos.
Est uia sublimis cælo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipso.
Hæc iter est superis ad magni tecta tonantis,
Regalemq; domum. dextra læ. que deorum
Atria nobilium ualuis celebrantur apertis.
Plebs habitat diuersa locis: a fronte potentes
Cælicolæ, clarique suos posuere penates.
Hic locus est, quem, si uerbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse palatia celi.
Ergo ubi marmoreo superi sedere recessu,
Celsior ipse loco, sceptroq; innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terq;, quaterq;
Cæsariem, cum qua terram, mare, sidera mouit.

que ædes uulgi palatia uocet. *Marmoreo recessu* & in interiori ædium parte marmoribus incrustata. *Celsior ipse loco* & sublimior ceteris, ut reges sedere consueuerunt. *Sceptroque innixus eburno* & sceptro ex ebore confecto inherens. Ex quo colligimus reges quoque apud antiquos non sedentes, ut fere nunc sit ab ineptis, & artis oratoriæ imperitis, sed stantes principibus, ac populis orationes habuisse. sceptrum autem baculus est, quo prisci reges utebantur, qualibus nunc pontifices nostri inniti solent. sceptrum uero in primis Ioui attribuitur, qui rex sit hominum, atque deorum. sceptrum autem dictum est παρὰ τῷ σκήπτρῳ: hoc est, ab innitendo, quod illi stantes reges innitantur, litteræ interpositione.

TERRIFICAM cæsariem & terrorem incutientem. *Concussit terque quaterque* & sæpius commouit, atque agitauit. hoc autem habitu significat Iouem fuisse iratum. crebra enim concussio capitis indignationem significat. *Cum qua* & magnam Iouis ostendit potentiam, qui una cum capitis motu uniuersum mundum commouit. [Alludit autem aduersus Homerum, apud quem Iliad. primo eodem modo legitur.

H', καὶ κυανέοντες ἰσὶν ὀφρύσιν δὲ σικραίνων.

A' μὲν οὖν αἱ ἀνὰ χεῖρας ἰσὶν ἱερῶσαντες ἀναιτορ

Κρατὸς δὲ ἀθανάτοιο, μέγαν δὲ ἱλάλιζεν ἔλυμαον.

§ Talibus modis hoc modo iratus atque indignatus Iupiter est locutus. § Non ego pro mundi regno hac oratione Iupi-

ter ostendit genus humanum dignum esse, quod perdat, cum dii quoque ipsi minime ab illius infidijs sint tuti. nam Lycaon ipsum Iouem deorum, hominumque parētem interficere conatus est. Attētos autem simul, & beneuolos deos reddit, & rei magnitudinem ostendens, & animū suum pro salute eorum anxium, atque sollicitum esse demonstrans. § Non ego pro mundi regno de mundi regno Iupiter cū gigantibus grauissimum bellū gessit, eosque tādē in Phlegrejs campis superauit, & ad inferos detrusit, ut paulo ante diximus. § Quisque anguipedum § quisque gigantum. nam anguipedes dicti sunt gigantes, quod anguinos pedes habere uiderentur, ut in 5. Fasto. Ouid. ipse narrat, quod significat, ut scribit Macro-

bius, nihil eos rectum, nihil supernum cogitasse, totius vitæ eorum gressu, atque processu in inferna mergente. § Centum brachia § centum manus. unde & gigantes Centimani a centum manibus uocantur. alludere autem poeta uidetur ad Briareum gigantem, & Cottum, & Gygen illius fratres, quos Hesiodus in Theogonia singulos centum manus habuisse ait. [Centimani autem finguntur, ut inquit comment. Hesiodi, διὰ τὸ ὀρμητικὸν τὸ αἰετὶ πλὴν μάχης, καὶ ἀσπικὸν, καὶ ἀρπικτικόν. § Cælo captiuo § quod captiuum reddere cupiebant. § Nam quamquam § rationem assignat Iupiter cur magis nunc sit sollicitus, quam cum gigantes cælo manus iniicere conati sunt. nam quamuis, inquit, gigantes uiri essent fortissimi, mihi tamen bellum minime cum toto hominum genere suscipiendum fuit, sed cum vna solum gigantum progenie, § Ab vno corpore § ab una hominum congregatione. nam corpus interdum pro multitudinis congregatione ponitur. § Et ex vna origine § exponit id, quod ab vno corpore dixit, ab vna enim gigantum progenie Ioui bellum fuit indictum. De gigantum autem origine uariæ sunt priscorum opiniones. alij nanque illos Titani, & Terræ filios fuisse scribunt. alij ex sanguine Titanorum a Ioue interfectorum à terra natos esse aiunt. Hesiodus, ex sanguine Cæli, amputatis illius uirilibus a Saturno genitos, dicit: cuius uersus sunt,

Ὅσῃ γὰρ ἀθάμνητος ἀπείσυνθεν αἵματός τε.

Πᾶσας δὲ ξάτο γαῖα, ἀφ' ἧς ἀπομένων δὲ ἱνία νύξ

Γαῖα τ' ἐρυνὺς τε κρατερὰς, μέγας τε γίγαντας

Τὸ χισπασμοῦ, δόλιχ' ἔγχλια χερσὶν ἔχοντες.

Iosephus uero in antiquitatibus Iudaicis contendit eos ex coitu dæmonum cum mulieribus fuisse procreatos, cui quidem opinioni & Lact. & sacra historia a stipulari uidetur. § Nunc mihi qua totum § nunc, inquit, non vnum hominum corpus, sed totum genus humanum prorsus mihi est perdendum. § Quia § quatenus, & quousque. § Nereus § deus est marinus, sed pro Oceano ponitur, qui vniuersam circumit terram. [Huius & Doridis filie sunt, quas Nereidas, & Nerinas uocant: quarum nomina recenset Hesiod. nomen aut Νυρῆς, καὶ Νυρῆσθαι, deductum mutatione litteræ, vel a Νύξ potius & intendendi particula γὰρ § Circumsonat § circumstrepit fluctibus. § Per flumina iuro Infera. § Per Stygem paludem iurat, mortale genus totum esse perdendum. Stygis autem numen dii fallere metubeant, ut ait Virgil dii enius iurare timent, & fallere numen. [Quod item ab Homero sumptum, apud quem legitur Odyss. 5.

καὶ τὸ κατεβύβων στυγὸς, δῖος ἔστι μέγιστος

Ὁρῶς δὲ νύκτας τε πύλας μακάριον θιύσιν.

§ Stygio luo § nemori, Stygi paludi imminenti. § Cuncta prius tentanda § omnia, inquit, prius sunt experienda, quam genus humanum perdat, sed mali tamen sunt perdendi, ne boni periclitentur. § Sed immedicabile vulnus § hac similitudine colligit uniuersum genus humanum esse perdendum, cum totum

sit corruptum, ut enim corporis partes corruptæ solēt præcedi, ne reliquum corpus putrescat: sic genus humanum est perdendum, ne Satyri, Nymphæ, ac Fauni hominum sceleribus inquantur, atque infestetur. § Immedicabile § insanabile. § Pars sincera § integra, ac sana, & incorrupta. § Trahatur. § in putredinem, & corruptionē ducatur. arguuntur autem Iupiter ab utili, & honesto. § Sunt mihi semidei § quænam sit ea pars sincera, cui timet Iupiter ab humano genere exponit § Semidei § Heroes alio nomine uocantur. maiores enim hominibus, ac dijs minores fuisse uidentur. § Fauni § Satyri, Syluani dii habiti sunt rustici.

§ Et nympha § nympharum varia sunt nomina, aliæ nā que dicuntur Nereides, quæ mare incolunt, [a Nereo patre, ut supra dixi-

Cōtremue-
re.

mus.] aliæ Naiades, quæ fontes, [αἱ τὸ ὕδωρ .i. fluo, seu mano] aliæ Napææ, quæ saltus, & syluæ, [καὶ τὸ ὄρος .i. locis confitis arboribus & conuallibus] aliæ Oreades, quæ montes, [καὶ τὸ ὄρος .i. mons, hoc est, montibus.] aliæ Dryades, aliæ Hamadryades, quæ in syluæ habitare, unaque cum arboribus nasci, morique dicuntur. αἶμα namque simul, & ἀρὸς ἀρὸς, arborem, & quercum significat. § Quos quoniam cæli § occurrit tacite obiectioni, posset enim quis dicere. Si times a genere humano semideis, & nymphis, & diis rusticis, transferas ipsos in cælum, ac genus humanum inter se debacchari permittas, sic enim sua stultitia satis, superque punietur. At, inquit Iupiter nondum illos censeo dignos, qui in cælum recipiantur. § Dignamur § dignos censemur: sic Virgil. Haud equidem tali me dignor honore. § An satis o superi § hoc argumentum a maiori sumpto colligit genus humanum omnino esse perdendum nam si mihi, inquit, cui imperium est deorum, & hominum, insidias struere Lycaon, feritate sua notissimus, est ausus, quomodo dii minores ab humano genere poterunt esse tuti? § Habeoque, reogue § hoc est contineo, & guberno. Græcum autem uerbum expressit. nam ἔχω & habeo, & contineo significat. § Notus § nobilis, & famolus sua feritate. Lycaon autem Pelasgi filius, Licosuram urbem in Lycæo monte ædificauit, Iouemque Lycæum appellauit: & Lycæa, certamen in Iouis Lycæi honorem instituit, ut Pausanias scribit, ac infantem in Iouis ara primus omnium immolauit. unde locus fabulæ datus uidetur. § Confremuere omnes § simul omnes fremuere, & murmurare facinoris immanitate commoti. § Studijs ardentibus § inflammatis uoluntatibus.

DE POSCVNT § ad pænam subaudiendum est. sic cum manus impia senuit § in Augusti gratiam hæc ab Ouidio referuntur. Ut, inquit, totum genus humanum Iulij Cæsaris indigna cæde commotum est, qua in senatu ab ingratis, impijsq; ciuibz fuit interfectus, sic dii, auditis Ioui structis insidijs, inflammati sunt. tametsi de coniurationibus, & insidijs contra Augustum Cæsarem structis hæc mihi dicta potius esse uidentur. sic enim & Ioui, & deorum indignationi pulcherrime accommodatur hæc similitudo, nam ut Iupiter a Lycaone, quamuis insidiante non fuit interfectus: ita ne Augustus quidem a coniuratorum quoquam fuit oppressus. Cum alij autem multi varijs temporibus, ut scribit Suetonius, in Augustum coniurarunt, tum Telephus mulieris seruus, nomenclatoris. enim quasi debita sibi fâto dominatione & ipsum, & senatum aggredi destinauerat. quondam etiam iuxta cubiculum eius lixa quidam ex Illyrico exercitu ianitoribus deceptis noctu deprehensus est cultro uenatorio cinctus, inops ne men-

RAPH.

tis, an simulata dementia, incertum, nihil enim exprimi quaestione potuit. De insidijs autem Augusti structis potius esse intelligendum, quam de Iulij Caesaris cede facile ex ipsis Ouidij verbis percipi potest, cum inquit. Nec tibi grata minus pietas Auguste tuorum. Quam fuit illa Ioui. Hoc vero ab istis californijs, si quo ingenia iudiciove forent, notandum erat. mihi certe prior expositio, vt de Iulij Caesaris cede intelligamus, non probatur. *Indicium-que dedit.* *Manus impia* & impiorum cōiuratorum multitudo, nam sexaginta, & amplius, C. Cassio. Marcoque, & Decio Bruto principibus, vt refert Suetonius, in Iulium Cæsarem coniurarunt, eumque in senatu tribus, & viginti vulneribus trucidarunt. [In Augustum autem, præter eos, quorum supra facta mentio est, etiam Lepidus quidam, & Varro Murena, Fannius Cæpio, M. Egnatius, Plautus Rufus, L. Paullus, Audasius, & Epicaudus. Sueton.] *Sauit* *extinguere* & scuit, ut extingueret, poetica enim locutio est. *Sanguine Casareo* & Iulij Cæsaris cede, siue potius Augusti. qui Iulij Cæsaris filius fuit adoptiuus. *Attonitum* & stupefactum. *Romanum nomen* & quod Iulius Cæsar, Augustusque; filius eius gestis suis clarissimum reddiderat. *Nec tibi gr. minus pietas* non minus, inquit, pietas populi Roma. qui tuos insidiatores ultus est, tibi grata fuit, quam Ioui deorum indignatio, quam conceperunt, cum audissent insidias Ioui ipsi a Lycaone fuisse structas. *Qui postquam voce, manuque* gestum exprimit eorum, qui silentium indicunt. *Compressit* & compescuit. *Substitit, vt clamor* postquam cessauit clamor, Iouis auctoritate cohibitus. *Silentia rupit* locutus est. sic Virg. quid me alta silentia cogis Rumpere. *Ille quidem* Lycaon, inquit, illa feritate conspicuus pœnas dedit, nam soluere pœnas est pati pœnas, & sustinere. *Curam hanc dimittite* ipsum deposcendi ad pœnam. est autem parenthesis. *Quod tamen admissum* quamuis, inquit, dederit pœnas Lycaon, volo vos tamen docere, & peccatum quod admisit, & pœnam, qua fuit affectus. *Contigerat nostras* & narrat Iupiter quemadmodum inquisiturus hominum scelera e cœlo descendit in terras: susceptaque; humana figura orbem terrarum peragravit, ac tandem ad Lycaonem, Arcadiæ regem, hospites crudelissime interficientem, peruenerit, quem in lupum iccirco se ait commutasse, quod se quoque interficere conatus esset. *Infamia temporis* ignominia seculi, quo teterrima quæque scelera committebantur. *Quam cupiens falsam* & Deus enim vult omnes homines bonos esse. *Lustro* & peragro, circumeo. alias lustrare est purgare, & illustrare. *Longa mora est enumerare* & longa mora esset, inquit, si enumerare vellem quantum vbique sceleris, inuenerim. *Noxa* & culpæ, sceleris. noxa enim & culpam, & scelus, & maleficio significat. vnde noxius declinari videtur. sane noxa interdum etiam pœnam significat. unde apud iurisperitos, noxæ dedere, hoc est pœnæ tradere ob damnum illatum. vnde & noxales actiones ab iisdem appellantur, quæ ex noxa, atque maleficio seruorum aduersus dominum instituuntur. *Minor vero* eo, quod uerum erat, maiora namque scelera, & plura ab Ioue deprehensa fuere, quam ferebantur. *Menala transferam* & describit iter, quo ad Lycaonem peruenerit. *Manalus* autem & vrbs, & mons est Arcadiæ celeberrimus, a Mænalo Arcadis filio denominatus. *Latebris* & latibulis. *Et cum Cyllene* & Cyllene mons Ar-

cadia Mercurio dicatus, vnde etiam Cyllenius appellatur. *Pineta* & loca pinis composita, vt oliueta. *Lycas* & mons est Arcadiæ Lycæus, Pani sacer. *Et inhospita* & inhospitalia. *Arcados tyranni* & Lycaonis Arcadiæ regis. Cum autem Lycaon multo ante Troica tempora fuerit, mirandum est, cur poet

ta sub persona præsertim Iouis ipsum Tyrannum vocet, cum hoc nomen ne Homeri quidem, aut Hesiodi temporibus, vt scribit Aristophanes grammaticus, in usu fuerit, nusquam eū in ipsorum, priorumue scriptorum operibus inuenitur tyrannus, reges namque appellabant omnes, qui tēpore Archilochi, lamborū scriptoris, vt Hippias sophista testatur, Tyranni cœperunt appellari. Homerus quidem Echeturū, crudelissimum hominum interfectorem, nuncupat regem. Tyrannus vero dictus est, uel a Tyrrhenis, ut quidam putāt, qui olim prædones crudelissimi fuere: vel ἀπό τοῦ τυραννῆος τὰς λαῆς, hoc est a domandis populis, quibus insidias, ac dolos strunt. Arist. vero in Cumæorū rep. honesto vocabulo Aesymnetas prius fuisse vocatos dicit, qui postea tyranni appellari cœperunt, nam Aesymnetes dici honesti laudator, sed Ouid. ex consuetudine suorum temporum locutus est. [Prolepsi usus videlicet.] Sane Tyrannus apud priscos etiam pro bono principe accipiebatur. Virg. Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni. usus deinde obtinuit, ut p eo demum poneretur, qui dominatu crudeliter abuteretur. Arcas sane, & proprium filij Calistis nomen est, & gentile, vnde Arcadius, & Arcadicus deriuatur. Arcadia vero ab Arcade Calistis filio denominata esse videtur: nam antea tum Parrhasia, tum Lycaonia, tum Gigantis, tum Azania, tum Pania, vt inquit Stephanus, qui de urbibus, & vicis diligentissime scripsit, uocabatur. *Traherent cum sera crepuscula noctem* & hoc est cum adue speralceret. *Traherent* & adducerent. *Sera crepuscula* & crepusculam dicitur dubia lux. nam creperus dubium significat. *Signa dedi* hoc est, significavi me esse Deum. *Precares* & colere, ac venerari. *Pia vota* & piorum preces. *Mox ait, experiar* & primo, inquit, Lycaon piorum vota, qui me venerantur, irridere cœpit: deinde periculum facere de mea diuinitate cogitauit. *Discrimine aperto* & manifesto periculo, hoc est, experientia.

Nec erit dubitabile verum & nemo, inquit, poterit dubitare, an Deus sit, an mortalis. si enim Deus erit, interfici non poterit: si homo fuerit, facile perimetur. *Nec opina* & inopinata. *Nec contentus eo* & nec satis, inquit, ei visum est me velle perdere, nisi etiam mihi in cœnam carnes humanas partim elixas, partim tostas apposuiisset. *De gente Molossa* & Molossi populi sunt Epiri, a quibus bello uictis Lycaon obliides acceperat, quorum vnum iugulauit, vt ipsum Ioui apponeret epulandum. *Resoluit* & aperuit. *Semineces artus* & semi mortua membra, & adhuc palpitantia. *Mollit aquis* & coquit, & mollia reddit. *Quos simul imposuit mensis* & postquam ait humanæ illæ carnes mihi appositæ fuerunt, ego statim ædes Lycaonis incendio corripui, dignas, quæ in tam crudelem dominum euertentur. cæterum ipse territus in syluas aufugit, & in lupum feritati suæ maxime conueniens animal fuit commutatus. *Vindice flamma* & vltrice. *Tecta* & domum, a parte enim totum intelligimus κατὰ οὐρανὸν ὅλην. *Dignos penates* & qui incenderentur, cum tam sceleratum dominum pati possent. *Territus* & incendio ædium perterritus.

Exululat? ualde ululat. iam enim in lupum fuerat conuersus. nam ululare, quod factitium est verbum, luporum est propriū. *Ab ipso?* Colligit os rabiem, quia, inquit, loqui non poterat in rabiem actus est; quam ab hominibus in pecudes transtulit.

Et nunc quoque? quemadmodum cum erat homo. *In illos abeunt vestes?* in pilos, inquit, uestes mutatae fuerūt, brachia autem in crura, sic que Lycaon, in lupum fuit conuersus, quod quidem iccirco fingitur, quia Lycaō, auaritiā deditus, ex rapto tanquam lupus uiuebat. auari nanque lupis, qui nunquam satiantur pecudū cede, quam simillimi esse uidentur. Homines autem in lupos conuerti, rursusque restitui sibi, falsum esse contendit Plin. unde tamē ista vulgo infixa sit fama, in tantum, ut in maledictis uersi pelles habeantur. ostendit li. 8. c. 22. cum inquit: Euan-tes inter auctores Græciæ non spretus, tradit, Arcades scribere ex gente Ante-
Vide Plin. li. 11. c. 27.

Vide Plin. li. 11. c. 27.

Eurenti.

teius cuiusdam sorte electū ad stagnum quoddam regionis eius duci, vestituq; in quercu suspenso tranare atque abire in deserta, trāsfigurariq; in lupum, & cum ceteris eiusdem generis congregari per annos nouem, quo tempore si homine se abstinerit, reuerti ad idē stagnum, & cum tra-
Eurenti. nauerit, effigiem recipere, ac pristinum habitum, addito nouem annorum senio. Addit quoque Fabius eandem recipere uestem. Sed hæc Plinius fabulosa esse putat. [Pausanias autē in Arcadicis, Lycaonem, & Cecropem coætaneos fuisse scribit, veruntamē, quod ad res diuinas attineret, alterum altero sapientiorē, nam Cecoprem primū omnium Iouem vocasse summum, & ijs, quæcunq; animata forent, abstinuisse, placentas autem, & bellaria altari-
AP bus consecrasse, contra autem Lycaonem, ut immanio-rem, infantem altaribus adductum mactasse, Ioui; Lycaō immolasse, quamobrem statim eundem inter sacrificandum in lupum conuersum, idque etiam credibile uult uideri, propterea, q̃ prima illa ætate dii, atque homines promiscue inter se uersati sint, nec dum tanta malitia in terris fuerit, proinde etiā deorum mensis homines fuisse adhibitos, & si quis impie agere cepisset, coram, ac statim punitum, sic Lycaonem hunc in lupum, sic Nioben in saxum postea conuersam. Addit autem idem auctor etiam posterioribus temporibus hominem in lupum conuersum inter sacrificia eiusdem Dei, nec tum per omnem ætatem lupum mansisse, nam qui ita conuertebantur, inquit, si de cetero acarnibus humanis abstinuissent, decimo anno ad pristinam formam reddere solebant, sin amplius illis uelceretur, per omnem ætatem lupos manere, quam rem & Plato confirmat li. 8. de rep. dicens eos in lupos mutari solitos, qui carnem humanam in sacrificijs gustassent. *Et ueteris?* adhuc, inquit, si gna pristinae formæ retinet, nam eandem, & caniciem, & vultus violentiam habet, oculi præterea ipsi, ut prius lucent, ac deum eandem feritatem, quam etiam prius, exercet.

OCCIDIT vna domus? posteaquam Iupiter exemplo Lycaonis ostendit, quam terris sceleribus infecti sunt homines, concludit totum genus humanum penitus esse perdendum. Sicque poeta fabulam cum fabula, ac mutationem cum mutatione, connectit, narraturus enim quemadmodum lapidem, a Deucalione. & Pyrrha post terga iacti, par-

tim in mares, partim in fœminas fuere conuersi, ante describit diluuium, quo genus humanum fuit extinctum. *Sed non domus vna perire digna fuit?* omnes, inquit, hominum domus sunt euertendæ, & exterminandæ, non vna sola, ubique enim nefanda scelera perpetrantur. *Fera regnat Erynnis?* feritas, impietas, inhumanitas. Erynnis enim dicitur furia infernalis, discordia, bello, contentioneq; gaudens. sūt autem Erynnyes deæ ultrices illorum, qui sunt impij erga parentes, dictæ, ut etymologici scribunt, *Ἐρινύες* quod in terra habitent, hominum facta speculantes. [Eadem & Eumenides dicuntur græcis, per *ἑμενίδας* uidelicet, & *ἑμενίδας* apud Atticos, ubi & ara illarum quædam fuit. *In facinus iurasse putes?* posses, inquit, putare omnes homines se mala omnia perpetratos coniurasse. *Facinus?* scelus, quamuis in bonam quoq; accipiatur partem. *Dēt ocyus omnes.* Quas meruere pati, pœnas? hoc est, cito, ac repente omnes puniantur dare, & persolvere pœnas dicuntur, qui puniuntur. *Sic stat sententia?* talis est, inquit, sententia mea, ut omnes perdantur. *Stat?* fixa est, & immota. est autē parenthesis. *Dicta Iouis,* pars voce probant? omnes, inquit, dii Iouis sententiā partim uerbis, partim nutu approbauerunt. *Assensibus implent?* nutibus, & manibus se Ioui assentire significant. [Alludere autē uidetur poeta ad morem Romanum, quo senatores alij sententias dicebant, alij in sententias pedibus discedebant. unde iidem etiam Pedarij appellabantur.] *Iactura doloris?* perditio.

ORB AE terra? priuata. *RAPH.*

Rogant? interrogant Iouem. *Quis sit laturus in aras Thura?* quis sit dijs sacrificaturus. *Populandas terras?* vastandas, ac deprauandas. *Sibi enim fore cetera cura?* subaudiendum est, ait, uerbum, quod eleganter in huiusmodi prætermittitur locutione, est autem paræthesis. *Rex superum trepidare?* Iupiter. *Origine mira?* quia lapides, ut paulo post narrabit, in homines fuere conuersi, quod quidem maxime mirandum est. *Iamque erat?* statim inquit, Iupiter fulminibus genus humanum perdidisset, nisi ueritus esset, ne cœlum quoque terrarum incendio, conflagraret, cum præsertim in satis meminerit esse, ut ali quando totus mundus igne absumatur. quare non fulminibus, sed aquarum inundatione genus humanum perdere decreuit. *Iamque?* statimque. *Sacer aether?* sacrum cœlum. *Tot ab ignibus?* quot opus esset ad totā terram cōburendam. *Conciperet?* contraheret. *Totus axis?* totum cœlum. synecdoche est. axis. n. quæ pars est cœli, pro toto ponitur cœlo, nam axis proprie illud est plaustrum lignum, circa quod rotæ vertuntur, ad cuius similitudinem axis in mundi sphaera vocatur, circa cuius cacumina sphaera ipsa rotatur, quibus contigui sunt duo poli, qui & vertices dicuntur, quibus veluti cardinibus, ut scribit Apuleius, maxime sphaera nititur, arcticus, & antarcticus, siue borealis, & australis. *Esse quoq; in satis?* dispositione factorum, alia ratio est qua deterritus est ab incendio Iupiter, ne id eueniret, quod in satis esse sciebat, ne uidelicet totus mundus conflagraret. est autem fatum, ut Stoici aiunt, connexa rerum series, per quam mundus administratur. *Affore?* aduenturum esse. *Et mundi moles?* machina mundi. *Operosa?* multi operis. *Laboret?* in

*Exululat, frustra que loqui conatur. ab ipso
Colligit os rabiem: solitaque cupidine cædis
Vititur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet.
In illos abeunt uestes, in crura lacerti.
Fit lupus, & veteris seruat vestigia formæ.
Canicies eadem est, eadem uolentia vultus;
Idem oculi lucent; * eadem feritatis imago est.*

ARGVMENTVM.

ARG. Non contentus Iupiter ceteros homines, qui suis sceleribus & deorum potentiam tentabant, vnius Lycaonis terrore supplicio, nisi in genus omnes sœuaret, tantam iussit aquarum copiam redundare, ut opertis diluuium montibus cuncti homines interirent. duo autem, qui ceteros morales pietate antecedeant, Deucalion, Promethei filius, ac Pyrrha, eadem soror, atque coniux, cum ex Parnasso monte proluuiem imbrium effugissent, forte moniti Themidis, quæ eo tempore antistes terræ fuisse traditur, a deis veniam acceperunt per preces generandæ prolis: ita, ut lapides post tergum iacerent, ex quibus homines nascebantur, & a Deucalione missi in uiros, a Pyrrha autem in fœminas vertebantur.

OCCIDIT vna domus; sed non domus vna perire
Digna fuit: qua terra patet, fera regnat Erynnis.
In facinus iurare putes. dent, ocyus omnes
Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
Dicta Iouis, pars voce probant, stimulosq; * frementi,
Adjiciunt: alij partes assensibus implent.
Est tamen humani generis iactura dolori
Omnibus, & quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant, quis sit laturus in aras
Tura: feris ne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cetera cura)
Rex superum trepidare vetat, sobolemq; priori
Dissimilem populo promittit origine mira.
Iamq; erat in totas sparsurus fulmina terras:
Sed timuit, ne fortè sacer tot ab ignibus aether.
Conciperet flammæ, totusq; ardesceret axis,
Esse quoque in satis reminiscitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correpta que regia cœli
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.

labore, & periculo propter incendium futura sit. hoc autē maxime cum dogmate Christiano conuenit. nos enim credimus mundum in nouissimo die conflagraturum. [Elt igitur & hoc ex illis, quæ à uetustissima accepta traditione patrum, ueluti per manus ad posteros transierunt.] *Tela reponuntur* fulmina à Cyclopibus confecta.

Vide Seneca.
nat. q. 1. 3.
c. 27.

Cyclopes enim Ioui fulmina fecisse dicuntur. fuerunt autem populi Siciliae, unū in media fronte oculum habentes. [Id quod & nominis *κυκλωπ* indicat. dicuntur enim *κύκλω δὲ ὁ δὲ κύκλω*, & *κύκλω δὲ ὁ δὲ κύκλω*.] *Pæna diuersa* & contraria. diluuium enim incendio contrarium est. *Nimbos* pluuias. *Demittere* deorsum. *Protinus Aeolijs* statim, inquit Iup. clausis in spelunca ijs uentis, qui inducunt serenitatē, Austrū pluuiā gaudētē emisit. *In Aeolijs antris* & in Aeolijs speluncis. notius est autem Aeolum Iouis ex Acesta filium, regem esse uentorū, quam ut hoc loco sit exponendum. quod quidem iccirco fictū est, quod ut Plin. ait, Aeolus uentorum rationem inuenit. cum. n. septem insularū iuxta fretū Siculū, quæ ab illo Aeoliæ fuerūt cognominatæ, princeps esset, ac ex nebulis, & fumo Hieræ insulæ ardētis uētos prædiceret futuros, creditus est illos in sua hīreptatē. *Flamina* a flādo uēti flamina dñr. *Madidis Notus euolat alis*, p̄sopopēia est. eleganter autē Aulri uēti describit effigie. sic. n. apud priscos pingebat. alē aut uentis assignantur p̄p uelocitatem. *Tectus uultus* & hoc est tectū uultū hñs. est autem poetica synec. *Picea cal.* & nigris nubibus. nā Auster nubilosus est uentus. *Barba grauis* & plena. *Nimbis* & pluuijs. *Vnda* aqua. *Rorant* & stillant, in roris similitudinē. *Vtq; manulate* & postq̄ inquit, Notus manibus nebulas cōpressit, maximæ pluuiæ esse cēperunt. *Fit fragor* & strepitus proprie rerū fractarū. *Densi nimbi* crebræ pluuię. *Concipit iris aquas* & Iris nūcia Iunonis a poetis fertur, interdum ēt Iouis. est aut uersicolor ille arcus qui fit in aere, ut scribūt Phisici, ex reflexione radiorū solis, lunæ uē in nubib. pluuiæ tempore. dicta est aut Iris *ἵρις τὸ ἴρις*, quod est dico quod futura p̄nūciat. [Prænūciat. n. uel pluuiā, si præcessit serenitas, aut rursus serenitatē, si præcessit pluuiā, ut Ptol. docet in apoteles. Fluius est etiā iris, nec non herba, quam Plin. optimā in Illyrico nasci scribit. *Sternuntur segetes* frumenta in agris existentia, in terrā ab aquis deiiciuntur. Seges aut dicitur frumētum nondum demessum. Sternere uero interdū in terrā deiicere, interdū significat cooperire, ut cū dicimus sternere mensam. *Vota deplorata* & spes valde ploratas. [Vel ēt desperata, ut de quorū euentu nulla spes amplius

Bene auxiliioribus & apposite, quoniā auxilia p̄prie sociorum, & cōsueatorum dicebantur a Romanis. I. Vegetiū libro 2.

Eorum respicit opinionē, qui vndas tremoris terræ causam esse existimant: quoniam ex orbe graui ter agitato erumpunt lege Senecani q. nat. li. 6.

Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum:
Pæna placet diuersa, genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos demittere caelo.*
Protinus Aeolijs Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes;
Emittitque Notum madidis Notus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine uultum.
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulę rorant pennæque sinusque.
Vtque manu late pendentia nubila pressit;
Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Iunonis, uarios induta colores,
Concipit Iris aquas, alimenta que nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longique perit labor irritus anni.
Nec cælo contenta suo est Iouis ira: sed illum
Ceruleus frater inuat* auxiliariis undis.
Conuocat hic amnes: qui postquam tecta tyranni
Intrauere sui; Non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum: uires effundite uestras;
Sic opus est, aperite domos; ac, mole remota,
Fluminibus uestris totas immitte habenas.
Insperat. hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato uoluntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit: at illa
Intremuit, motuque uias patefecit aquarum.*
Expatia ruunt per apertos flumina campos;
Cumque satis arbuta simul, pecudesque, uirosque,
Tecta que, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indeiecta malo: culmen tamen altior huius
Unda tegit; pressæq; latent sub gurgite turres

Iamque mare, & tellus nullum discrimen habebant,
Omnia pontus erat, de rant quoque littora ponto.
Occupat hic collem, cymba sedet alter adunca;

boratur. Pontus ēt prouincia est Asia, Bithyniæ finitima, Euxinoq; adiacens, unde ponticus deriuatur. *Occupat hic col.* [Distributio est, q̄ descriptionē inundationis amplificat. fuisse autē inundationem quādam Theſſalus sub Deucalione, & Græci passim testantur. & Porosus item.] alius, inquit, ex hominibus in montem conſuebat, alius in cymbam, proprie autem occupari dicuntur loca, possessoribus uacua. *Cymba adunca* & perite. nam cymbæ, & proram, & puppim aduncas habent.

Et du,

fluuiorum. amnis. n. fluuius dī ab ambiendo, ut Varro ait, q̄ oīa flumina circūcūt. vnde ēt cornuta pingūt. *Tyrannis* sui regis sui. tyrānus nāq; apud antiquos in bonā quoq; accipiebat partē ut paulo ante scripsim. *Hortamine* & hortatu, exhortatione. *Aperite domos* & fontes, qui fluuiorum domus esse uñr. *Mole* & obstaculo. *Fluminib.* & fluxib. *Totas habenas* & translatio ab eqs sumpta qui habenis inhibent. *Defrenato* & effrenato, ac sine ullo retinaculo. *Ipse* & Neptunus. *Tridente suo* ut Ioui fulmē, sic Neptuno tridēs attribuit, quod dū pcutit terram, fit terræ motus. [Vñ idē & Enosichthō, & Ehnosigeus dī a poetis. fictio aut a cā naturali sūpta est. nā aquæ cauernis terræ interclusæ, qñ ui erūptum, terræ motus efficiūt, quos aliquādo eruptiones aquarum sequuntur.]

EXPATIA & late sparsa. *Penetralia* cum suis sac. & hoc ē, penetralia cū diis penatib. nā penetralia, ut Sext. Pōpeius scribit, sunt penatiū deorum sacra. *Rapiūt* & ui abſtrahūt. *Si qua domus mansit* & ordo est, si qua domus remanſit ideiecta. *Indeiecta* & nō deiecta in terram. *Culmen* & culmē est tecti summitas a culmo dictū, q̄ culmo antiquitus domus tegeatur. *Pressæ* & submerſæ. *Subgurg.* & sub mari. est autē tapinolis. nā gurgitē, q̄ proprie loc⁹ est in flumine profundior, p̄ mari posuit poeta. sic Virg. apparēt rari nātes in gurgite vasto, inde fit uerbum ingurgito, quod & deuoro, & repleo significat: vnde Mac. in Satur. scribit Fabiū ciuem Roma. uirum triūphalē a deuorato patri monio Gurgitem fuisse cognominatū. *Nullum disc.* & nullā discretionē, ac differētiā. aliās discrimē periculū significat. *Omnia pontus* er. & oīa mare occupauerat. Pōtus autē proprie id mare est, qd̄ Euxinū appellat, sed p̄ quocunq; mari frequenter ponitur. pontus uero dictus est *πόντος*, quod in mari maxime laboratur.

Et dicitur remigat. Villa. villa proprie dicitur domus in agro. Summa in vltimo sic Hor. hoc idem diluuium describens. Piscium & summa genus hæsit ulmo. Sic fors. sic casu euenit. est autem paræthesis. Anchora & anchora quidem a latinis aspiratur, quamuis apud græcos aspiratione careat: est autem anchora instrumentum ferreum, quod ad cõtinentas nauas in mare iaci consuevit. vnde anchorarij, funes dicuntur, quibus anchoræ ligantur. Vineta loca dicta vitibus confita. Et modo paulo ante. Graciles cap. & macræ, & agiles capræ. Gramæ. herbæ. speciei, pro genere posuit. Deformis ph. & turpes, & vastæ. Phocæ a latinis vituli marini appellantur. Nereides nymphæ sunt maring, a Nereo patre appellatæ. Delphines Delphin, & Delphinus dicitur, nã a genituo græco Delphinos, sit nominatiuus latinus. Incursant frequenter incurrunt. Agitata impulsæ. Robora ligna ad truncos. Pulsant percutiunt. Nat. natat. est autem perquam lasciua, & lepida descriptio: quã quidem Seneca reprehendit, q̃ in re tristi ludere poeta videtur. Vnda vehit tigris. Tigris fera est trucoleta, mirandæ velocitatis, in Armenia, Indiaq; nascens. Tigris etiam est fluuius Armenie, a velocitate, qua decurrit, sic appellatus. nam Tigris lingua Persica sagittam significat. Vbi sistere possit. in quibus terris se firmare possit: sistere autem est stare facere, idem vero cū sto uerbo præteritum habet, & supinum. Nec vires ful. a propros. tanto impetu apri venatores aggrediuntur, ut vires fulmini similes habere dicantur. Vel potius, quia eadem fere vis est dētis apri in feriendo, & pene trando, quæ fulminis, vnde idem & fulmineus a poetis crebro appellatur. Ablato cernuo. abrepto ab vndis. Volucris vaga. hirundinis est periphrasis, nam hirundines vagos maxime uolatus habet. Lassatis alis. de fatigatis, ac fessis. Obruerat tumulos. cooperat montes. obruere nãq; est aqua, terræ opire. tumuli uero mōtes dicuntur a timore. Pulsabant percutiebant. Noui fluctus. magnæ unde & inuisione. Mōtana ca. mōtū summitates. Maxima pars. hominū subaudiat. Quibus vnda peperit. hoc est, qui submersi nō fuerunt, fame periere.

SEPARAT Aonios Attæis Phocis ab aruis
Terra serax, dum terra fuit, sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum.
Mons vbi verticibus petit arduus astra duobus,
Nominè Parnasus, superatq; cacumine nubes.
Hic vbi Deucalion (nam cætera texerat aquor)
Cum consorte tori parua rate vectus adhesit;
Corycidas nymphas, & numina montis adorat,

SEPARAT Aonios Attæis Phocis ab aruis
Terra serax, dum terra fuit, sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum.
Mons vbi verticibus petit arduus astra duobus,
Nominè Parnasus, superatq; cacumine nubes.
Hic vbi Deucalion (nam cætera texerat aquor)
Cum consorte tori parua rate vectus adhesit;
Corycidas nymphas, & numina montis adorat,

genus humanū ab illū fuisse reparatū aiunt. Hic vbi elegāter, hic & vbi ita iungūtur, ut id, & qd̃ cū vbi, & quod grāmaticæ locutioni satis esse videātur, ut cū dicimus tibi morem gessi, id qd̃ fratri sum pollicitus. nam qd̃ sum pollicitus satis esset. nam cætera paræthesis est. reliqua, inquit, loca mare occupauerat. Cū consorte tori hoc est, vxore. nam vxor lecti mariti consors est. Corycidas nymphas corycum antrum est Parnasi nymphis sacrum. unde Corycides nymphæ dicuntur. est autem forma patronymica pro possessiua. est etiam Corycus Ciliciæ & vrbs, & mons, & antrum, vbi optimum nascitur crocum. est præterea Corycus, ut Stephanus scribit, mons Ionie altissimus, & portus, & insula. est & promontorium Cretæ, & portus Aethiopie Corycia appellatus. Et numina montis. Apollini, Baccho.

modum & tabulæ geographicæ indicant, quod ut sit, geographis discutiendum relinquemus, illud magis dubitari potest, vtrum pro Aruis, legendum sit Agris, ut ad vtrumq; adiectiuū idem substantiuum referatur, ut sit integrum, Phocis separat Aonios agros ab Atticis agris Terra serax & fertilis.

MONS nomine Parnasus

Parnasus mons est Phocidis, a Parnaso antiquissimo vate cognominatus, vnde Parnasus, Parnasiacus, Parnasias, Parnasis, & Parnaseus deriuatur. prius autem Parnasos fuit appellatus, quod illuc Deucalionis arca, quæ græce ἀρκὴς dicitur, fuerit appulsa. [Sed & hæc Arca, ab Arca Noe originem accepisse, atque ita patrum sententia, velut per manus tradita videtur esse.] Petit astra tendit in altū sidera versus. Duobus verticibus duobus cacuminibus, quorum alterū Tithoreum, alterum Hyampeum appellat Herodotus lib. 6. quamuis Seruius, nisi est deprauatus, Heliconem & Cythæronē putet, quos Bæotia montes esse constat longe a Parnaso distantes. Parnasus autem totus, & Apollini, & Musis, & Baccho est consecratus. Hic vbi Deuc. Deucalion Promethei filius uir integer, ac pius vna cū Pyrrha vxore diluuiū inualecente ad cacumen Parnasi cōfugit, vbi post finitū diluuiū Themidē consuluerūt, q̃uo genus humanū reparare possent, quib. Themis respondit, id posse reparari, si antiquæ matris ossa post terga iecissent, q̃ Deucaliō lapides esse cōiectauit. nã lapides ossa terræ vñr esse, q̃ antiquissima oñum est mater. q̃ igitur lapides a Deucalione fuerunt post terga iacti, in mares, q̃ a Pyrrha, in feminas fuere conuersi. hoc autē iccirco fictum est, qd̃, ut scribit Eusebius in chronicis, regnāte Athenis Cecrope maxima aquarū illuuiēs maiore partē populorū Thessaliæ absumpsit, paucis fuga in montes liberatis, maxime in mōte Parnaso, in cuius circuitu Deucaliō tūc regno potiebatur, qui tūc ad se ratibus confuigentes, ut narrat Iustinus, suscepit, ac per summa Parnasi iuga fouit, ac iccirco

RAPH.

i. fetidæ, unde parca mia apud Aristoteli. phocis odor. Nō hirudo tantū, sed & ceteræ volucres sūt accipiendæ, quæ diu per aerem vagantur fuissent, locum ubi fideret, vestigantes.

Themis, Romani Carmentis vocabant, quod diuino spiritu afflata, quae uentura erant, carminibus caneret, autem fore Dio nys. in pri. ant. & Ful. leb. prap. eu. l. 3. sed Dion. nym pham, & Thespiodō. i. uaticina tricē. Ser. in 8. Aene. uaticinatri cem tantū fuisse contēdit.

* Deucaliō Promethei ex Oceana filius, autem fore Dion. Halic. Ro. antiq. l. 1. uel ex Pandora, ut scribit Hes. Apollonij com. in 3. Argu. quatuor fuisse Deu caliones ostendit.

Baccho, & musis Parnasus dicitur esse consecratus. *Fatidicamque Themis* Themis arcana fatorum praedicentem. Themis autem filia Caeli, & Terrae fuisse scribitur, quae Iupiter nuptias suas fugientem in Macedonia assecutus compressit, Mineruamque sustulit, dea uero fuit, quae, ut inquit Sex. Pomp. praecipiebat hominibus, ut a dijs peterent id, quod fas esset, unde etiam nomen accepit.

nam *Θέμις* apud graecos fas, ac iustum significat. nam Themis *Θέμις* hoc est a lege dicta est. habet autem apud graecos triplicem genituum Themidos, Themistos, & Themistos. [Quae tunc oracula tenebat, hoc est responsa dabat. nam, ut Pindari interpret tradit, prima praefuit oraculis Nox, deinde Themis, post demum Apollo, qui uaticinandi artem a Pane deo accepit, ut idem ait, sed Orpheus Paulo aliter, apud quem in hymnis, de Themide ita legitur.

Ἡ θεὸς τῆς κατὰ θεοῦ βροτοῖς
μαρτυροῦν ἀγγέλων
Διολοκῶ ἐν γένεσιν ἑμῶν
ἐδύνασα θεοῖσι,
Πυθίῳ ἐν Διὰ πύλῳ, ὅθι πύ-
θοις ἐμβασιλεύει,
Ἡ καὶ ποῖον ἀνακτα ἑμῶν
ἐοσύναις ἐδύναται.

Fuit autem haec filia Caeli, & Terrae, ut ex eodem poeta colligitur, vocat enim *ἑρμηνεύμεθα, γένεσις βλάστημα-
νόν*.] *Non illo melior quisquam* haec eo pertinent, ut ostendat poeta Deucalionem, & Pyrrham ob pietatem in deos, merito fuisse incolumes conseruatos. *Iupiter ut liq. sta.* posteaquam, inquit, Iupiter uidit totum orbem terrarum sic aquis esse obrutum, ut stagnum esse uideretur, ac ex hominibus solis Deucalionem, & Pyrrham superesse, reducta serenitate, diluuium ita de crescere cepit, ut terrae ceperint apparere. *Stagnare* stagnum, & lacum esse effectum. stagnare. n. proprie dicuntur terrae aquis non de fluentibus cooperte stagna liquidum paludes, lacumque; ac lamæ uocatur. *Superesse* superuenire. *Innocuos* infantes, innocentes. *Nubila dissecit* nubes dissipauit. *Nimbis aquil. rem.* ab Aquilone depulsis. est. n. Aquilo ventus nubila expellens, ac serenitatem inducens.

[Vnde idē *ἀντίφρασις* ab Home. dicitur.] *Et caelo ter. ostēd.* eleganter: nam ita aquis tegebantur, ut aeri occultae essent terrae. *Caelo* aeri. *Ira ma.* tempestas. *Manet* permanet, perstat, perseverat. *Tric. telo* periphrasis est tridentis. tres. n. cuspides habet, unde & tridens dictus est. *Mulcet aquas* mitigat mare tumidum, atque iratum. *Rektor pelagi.* Neptunus maris Deus. pelagus autem est mare profundum dictum, quod prope terram sit, κατὰ ἀντίφρασις. nam ex πλάγος, quod ex prope, & γῆ terra compositum esse uidetur. longe siquidem a terra recessit. *Innato mur.* ingentis muricibus. singularis enim pro plurali frequenter ponitur, & e contra, est autem mur ex concha, ex cuius sanguine purpureus conficitur color. *Tectum humeros* synecdoche poetica. tectos. n. & coopertos humeros habentem intelligimus.

Fatidicamque Themis, quae tunc oracula tenebat.

*Non illo melior quisquam, nec amantior equi
Vir fuit, aut illa reuerentior vlla deorum.*

*Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse uirum de tot modo millibus unum,
Et superesse uidet de tot modo millibus unum.*

*Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila dissecit; nimbisque; Aquilone remotis,
Et caelo terras ostendit, & aethera terris.*

*Nec maris ira manet. positoque; tricuspede telo
Mulcet aquas rector pelagi: supraque; profundum
Extantem, atque; humeros innato murice tectum*

*Ceruleum Tritona vocat; conchaque; sonanti
Inspirare iubet; fluctusque; & flumina signo
Iam reuocare dato. * caua buccina sumitur illi*

*Tortilis in latum, quae turbine crescit ab imo:
Buccina, quae in medio concepit ubi aera ponto,
Littora voce replet sub utroque iacentia Phaebo.*

*Tum quoque; ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit iussos inflata recessus,
Omnibus audita est telluris, & equoris undis;*

*Et quibus est undis audita, coercuit omnes.
Iam mare littus habet; plenos capit alueus amnes;
Flumina subsidunt: collesque; exire videntur;*

*Surgit humus; crescunt loca, decrecentibus undis;
Postque; diem longam, nudata cacumina syluae
Ostendunt, limumque; tenent in fronde relictum.*

*Redditus orbis erat: quem postquam vidit * apertum,
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis:*

*O soror, o coniux, o femina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:*

*Terrarum, quascunque; vident occasus, & ortus,
Nos duo turba sumus; possedit cetera pontus.
Hac quoque adhuc uita non est fiducia nostrae*

*Certa satis; terrent etiam nunc nubila mentem.
* Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc * animus miseranda foret? quo sola timorem*

*Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Nanque; ego, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
Te sequerer, coniux, & me quoque pontus haberet.*

*O utinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque; * animas formatae infundere terrae.
Nunc genus in nobis restat mortale duobus;*

*(Sic uisum est superis) hominumque; exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit caeleste precari*

CAERVLEVUM Tritona ceruleum mare proprie dicitur, & quicquid colorem habet maris. Triton autem fertur esse tubicen Neptuni, cui mandat, ut receptui canat, fluuiosque in suos fontes reuocet. *Conchaque sonanti* sonanti dixit, ad differentiam concharum non sonantium, quamuis quidam sonaci putent esse legendum, quod in exemplaribus non habetur. Triton autem pro tuba concha longiore utitur. re uera autem inueniuntur Tritones conchis canentes ut Plin. refert. [li. 9. cap. 5. ubi, Tiberio principi, inquit, nunciauit Olyf siponensium legatio ob id missa, uisum, auditumque; in quodam specu concha canentem tritonem, qua noscitur forma.] *Signo dato* facto signo, ut redeant. *Caua buccina* describit concham, qua pro tuba uti solet Triton. *Tortilis in latum* retorta in latitudinem. *Qua turbine ab imo* quae ab ore angusto incipit; & in amplum definit ad turbine similitudinem. [Estque; haec interpretatio eius, quod ante dixit, tortilis in latum.] *Buccina qua in medio* elegans anadiplosis, qua buccinae latus exprimitur. cum. n. inflatur, omnia littora resonant. *Cecinit ubi aera* postquam in flari cepit. *Sub utroque Phaebo* sole & oriente, & occidente. est autem hyperbole poetica. ab oriente. n. ad occidentem tubae illius sonitum audiri affirmat, quod omnem excedit ueritatem. *Tum quoque ut ora Dei* hoc est, postquam ori Tritonis fuit admota. *Rorantia* stillantia. *Iussos recessus* regressus fluuiorum a Neptuno imperatos. *Coercuit* inhibuit, & continuit. *Iam mare littus habet* quo paulo ante carebat. *Subsidunt* diminuitur, & minus profunda fiunt. *Postque; diem longam* post longum tempus. *Nudata cacumina* folijs priuata, atque spoliata. *Redditus orbis erat* hoc est, sibi ipsi orbis restitutus esse uidebatur. *Desolatas terras* hoc est destitutas ab hominibus, & ab animantibus. *Lachrymis obortis* repente natis. *O soror, o coniux, o femina sola superstes* pathetica est oratio, & affectus plena, qua Deucalion maximopere sibi Pyrrham deuincit.

[Taciteque; eo inducit, ut secum de genere humano reparando consilium capiat. unde & sequitur, Placuit caeleste precari Numen &c.] *Et patruelis origo* Deucalion, & Pyrrha patruelis fuerunt: nam Iapetus duos sustulisse filios dicitur, Prometheum, qui Deucalionem, & Epimetheum, qui Pyrrham genuit. *Deinde torus* lectus, & nuptiae. *Erepta* liberata ab hoc diluuiio. *Miseranda* misericordia digna. *Paternis artibus* nam Prometheus, ut superius diximus, terram in imaginem hominis figurauit, eique; animam ex igneeductam immisit. *Infundere* immittere. *Genus mortale* genus humanum. *Sic uisum est superis* parenthesis, & epiphonema, quo uti solemus, cum causam alicuius rei assignare nescimus. *Hominumque; exempla manemus* exem-

exempla, pro exemplaribus posuit. exemplum est enim, quod aut sequamur, aut vitemus. exemplar autem, ex quo aliud simile faciamus. *Per sacras sortes* per sacra oracula & deorum responsa. [Estque species pro genere posita *κατὰ γένος*.] proprie enim sortes eadem responsa siue vaticinia dicuntur, quæ per sortem eliciuntur.

Cephisidas vndas Cephisus fluuius est ex Parnasi radicibus fluens, vnde patronymicum finxit poeta. est etiam Cephisus palus, in quam Cephisus ipse ingreditur. *Et nondum liquidas* nondum puras ac limpidas, sed limo turbidas.

Sed iam vada nota secantes sed iam alueos suos tenentes: neque enim ripis egrediebantur: secare namque interdum incidere interdum tenere significat. vnde sectas philosophorum dictas esse Seruius ait, quod propositum teneant. Vir. Ille viam secat ad naues. *Inde vbi libatos irrorauere liquores* antiqui templa ingressuri, deosque precaturi (id quod nos quoque facimus) prius se aqua aspergebant, & lauabant: quam consuetudinem Deucalion, & Pyrrha, diis supplicaturi, seruauerunt. *Irrorauere* inspersere. *Libatos liquores* haustas aquas. *Ad delubra* ad templa: nam delubrum modo simulacrum Dei, modo templum significat. Delubrum, quidem, ut ait Festus, proprie est lignum delibratum, quo antiqui pro simulachro utebantur. [Seu potius ipse locus, siue cella, vbi simulachrum Dei consecratum est, ut candelabrum significat locum, in quo candelas figunt, ut Varro ait.] *Sacra dea* Themidis. *Quorum fastigia* summitates, nam fastigium est altitudo, ac summitas cuiuscunque operis.

Turpi musco muscus herbula est minutissima, in locis humidis nascens. *Squallebant* squalida, & deturpata erant. *Stabantque sine ignibus ara* altaria sine sacrificijs erant. *Vt templi tetigere gradus* modum adorandi pulchre describit. *Procumbit* procidit. *Pronus* supplex.

Numen, & auxilium per sacras querere sortes.

Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas vndas, Et nondum liquidas, sed iam vada nota secantes.

Inde vbi libatos irrorauere liquores

Vestibus, & capiti, flectunt vestigia sacra

Ad delubra dea: quorum fastigia turpi

Squallebant musco, stabantque, sine ignibus ara.

Vt templi tetigere gradus, procumbit vterque,

Pronus humi, gelidoque, pauens dedit oscula saxo.

Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina iustis

Victa remollescunt, si flectitur ira deorum;

Dic Themis, qua generis damnum reparabile nostri

Arte sit: & mersis ser opem mitissima rebus.

Mota dea est, sortemque, dedit. Discedite templo,

Et velate caput, cinctasque, resoluite vestes,

Ossaque post tergum magnæ iactate parentis

Obstupere diu; rupitque silentia voce

Pyrrha prior, iussisque Dea parere recusat.

Detque sibi veniam, pauido rogat ore; pauetque

Ledere iactatis maternas ossibus umbras.

Interea repetunt cæcis obscura latebris

Verba data sortis secum, inter seque volutant.

Inde Promethides placidis Epimethida dictis

Mulcet: &, Aut fallax, ait, est solertia nobis,

Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.

Magna parens terra est: lapides in corpore terræ,

Ossa reor dici; iacere hos post terga iubemur.

Coniugis augurio, quanquam Titania mota est;

Spes tamen in dubio est: & adhuc cælestibus ambo

Diffidunt monitis: sed quid tentare nocebit?

Discedunt, velantque caput, tunicasque recingunt,

Et iussos lapides sua post vestigia mittunt.

Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)

Ponere duriciem capere, suumque rigorem,

Molliri que mora, mollita que ducere formam.

Mox vbi creuerunt, natura que mitior illis

Contigit, ut quædam, sic non manifesta videri

Forma potest hominis, sed vti de marmore cæpta,

Non exacta satis, rudibusque simillima signis.

Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,

Et terrena fuit, versa est in corporis usum;

Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa:

Quæ modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:

Inque brevi spatia, superiorum numine, saxa

responsum. *Rupitque silentia voce* locuta est. *Pauido ore* pro ipsa pauida. est enim hypallage, [seu potius synecdoche.] *Pauetque* quia timet. causa est namque, qua Pyrrham merito vult videri veniam rogare. *Maternas umbras* matris animam. *Repetunt* mente reuoluunt. *Cæcis latebris* vel

luminibus *Volutant* cogitant. *Inde Promethides* Deucalion, Promethei filius. Prometheus autem dictus est, quod provideat consilia, quasi *προμηθεύς* mutatione *διν* & *μῆτις* namque consilia dicuntur. vnde etiam, pro prudente accipitur. [Vel potius a *πρό* & *μῆτις*, quod verbum antiquis idem quod *μαρτυρία* disco significabat, ut supra quoque diximus.] Epimetheus pro imprudente: qui postea quam aliquid mali passus est, tum demum consilium capit. *Epimethida* Pyrrham, Epimethei filiam.

Mulcet mitigat, ac solatur. *Sollertia* ingenium, prudentia. proprie autem acumen ingenij, ac uelocitas solertia dicitur. *Nullum nefas* nullam impietatem. *Suadent* mandant, iubent. tametsi suadere proprie hortari significat. *Magna pars* est recte oraculum interpretatus est Deucalion. nam terra merito magna parēs dicitur, cum animata omnia, atque inanimata ex ea nascantur.

Coniugis augurio mariti vaticinio. *Titania* Pyrrha Iapeti Titanis neptis. *Diffidunt* non credunt. *Sed quid tentare nocet* aiunt, sub

audiat, estque *ἰσχυρία*, quo se ipsos mutuo cohortantur. *Velantque caput* tegunt, cooperiuntur. *Sua post vestigia* post terga. vestigia autem pedum signa dicuntur, sed frequenter pro ipsis pedibus ponuntur. *Mittunt* iaciunt. *Quis hoc credat* parenthesis cum interrogatione admiratio nis plena, qua id, quod incredibile est, verisimile fieri uidetur, cum enim id prisca testentur, nobis quoque est credendum. *Vetustas* antiquitas, quæ maxime est auctoritatis, hoc autem iccirco fingitur, quod

terris.

reuelata

Terra parens.

Deucalion rex Thessaliæ post diluuium, quo tota Græcia fuit inundata, rudes homines, ac feros moribus, ac legibus instruxit, quibus informati duriciem omnem, ac feritatem deposuere. *Molliri* que mollia fieri. *Ducere formam* accipere formam, & figuram humanam. *Mitior* mollior. *Vt quædam* aliqua, siue aliqualis. quandam quidem, inquit, formam habere videbantur saxa illa, sed non humanam aperte præferebant figuram. talē autem habebant qualem statuae marmor ex inchoate. *Sed vti* sed tanquam. *Non exacta* exculta, perfecta. *Rudibus signis* impolitis, inelaboratisque; statuis, signa enim etiam statuas significant. *Quæ tamen ex illis* terrenæ, inquit, partes lapidum molles, & humidæ in corpus fuere conuersæ; solidæ vero, & duræ in ossa; uenæ autem in venas. nam & lapides venas suas habent. *Corporis* carnis corpus. n. proprie viuētis dicitur, Caro mortuorum. *Superiorum numine* deorum uolūate. *Traxere* coëpere. *Faciem traxere uirorum* figuram marium accepere. *Experient* que la. patiens laborum, ac pœnarum. sic Virg. Deucalion

Homines ex lapidibus.

B vacuum

uacuum lapides iactauit in orbem. Vnde homines nati durum genus &c. *Et documenta damus*, & experimenta, alias documēta sunt exempla, ut inquit Varro, quæ docendi causa dicuntur. *Qua simus origine nati* & quæ originem simus sortiti. cum enim tam patientes laborum sumus, facile ostēdimus, nos de lapidib. esse generatos. [Atq; hinc græci etiam nū λαιε dicunt populos siue hoīes, eo q̄ in λαιε, hoc est, saxis creati sint, est itaq; uersiculus qui dā de eadem re apud illos:

Εἴ μ' αἰλίδων ἰχθυόντων βροτοὶ, λαοὶ δὲ καλουμένων.

CAETERA diuersis & reliqua, inquit, animalia ex terra humida, & sole calefacta orta sūt, id quod fieri posse facile Aegyptus est documento, nā post Nilū inundationem glebæ in narias animalium figuras commutantur, hæc autem iccirco a poeta inferuntur, ut commodius Daphnes in laurū metamorphosin cum superioribus connectat. *Vda pal.* & humidæ & aestu & feruore.

VIVACI solo terra vitam subministrati. *Ceu matris in aluo* & tanquā vtero matris. *Cepere* & cōcepere, contraxere. *Faciem aliquam* & formā, & figurā. *Septemflus Nilus*. & exēplo declarat reliqua animalia ex terra sponte fuisse orta. Nilus autē fluuius singulis quibusc; annis Aegyptum inundans, fecundam nō solum frumentorum, sed variorum quoq; animalū eā reddit. Septemflus iccirco dicitur, quod septē hostijs in mare erumpit, quorū nomina hæc a Diodoro memorantur. Pelusiacū, quod ad orientem uergit, Taniticum, Mendesicum, Pharniticum, Sebenniticum, Bolbiticum, & Canopicum. Nilū autem ortus adeo est incertus, ut ipsū altapum, i. or tā e tenebris aquā vocent. [Vt Pli. li. 5. c. 9. & Sol. cap. 34.] Sane Nilus variis nominib. fuit appellatus, nam primum a cursus velocitate, profunditateq; aquarū. Aquila fuit vocatus. deinde ab Aegypto rege, Aegyptus: tum a Nilo rege, Nilus. tamet si quidam asserūt Nilum quasi neilum dictū esse, & τὸ νεῖλος, quod est iu uenis, & nouus, quia singulis quibusque annis renouari videtur, dum totam Aegyptum inundat. [Vel magis quasi νεῖλος, hoc est nouum lutum trahens, quæ ethymologia communior est, ab effectu videlicet fluminis. trahit enim crescens limum, quo agri Aegyptiorū irrigantur, & stercoreantur. idem etiam Siris dicitur lingua Aethyopum, & Triton, ut Pli. ait. Quod autem hic de glebis animari solitis, ab Ouidio dicitur, idem Pomp. Mela his verbis tradit. Manifestum est, inquit, q̄ vbi sedantur diluuiā, ac se sibi reddidit per humentes campos, quædam ῥόδum perfecta animalia, sed tum primum accipientia spiritū, & ex parte iā formata, ex narte adhuc torrea uisuntur. *Aluo* & synecris est duarum uo-

calium in unam. *Aethero sidere* & igneo sole. *Modo capta* & tantummodo inchoata, sed in uetustis exemplaribus legitur, modo nata, & recte quidē, ut intelligamus nuper, & paulo ante nata, ibi autem est distinguendum, ut inde sequens incipiat sententia. *Per ipsum Nascendi spatium*, quādā imperfectū. & hoc est

Missi viri manibus faciem traxere virorum:
Et de femineo reparata est femina iactu.
Inde genus durum sumus, experiensque laborum;
Et documenta damus, qua simus origine nati.

ARGUMENTVM.

ARG. Post cataclysmum factum edidit terra Pythonem serpētem, speciem ignotam mortalibus, hunc Apollo sagittis interemit, & ne eius aboleret nomē, instituit ludos, & certamina, quæ iam in his ludis ostendit, vnde etiam Apollo Pythius est appellatus, ipsique ludi Pythii.

CAETERA diuersis tellus animalia formis
Sponte sua peperit, postquam vetus humor ab igne
Percaluit solis, cœnumque, vdaque paludes
Intumuerunt æstu, sæcundaque semina rerum
Viua nutrita solo, ceu matris in aluo
Creuerunt, faciemque aliquam cepere morando.
Sic vbi deseruit madidos septemflus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit aluo,
Aethereoq; recens exarsit sidere limus:
Plurima cultores versis animalia glebis

Inueniunt, & in his quædam modo capta * per ipsum
Nascendi spatium, quædam imperfecta, suisque
Trunca vident humeris: & eodem corpore sæpe
Altera pars vinit: rudis est pars altera tellus.
Quippe vbi temperiem sumpsere humorque, calorque
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque sit ignis aquæ pugna, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia sætib. apta est.
Ergo vbi diluui. tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis, altoque recanduit æstu,
Edidit innumeras species, partimque figuras
Reddidit antiquas, partim noua monstra creauit.
Illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Python,
Tum genuit; populisque nouis incognite serpens

thonē vocat Ou. Apollonius Delphinē uocat L. 2. Ar. his versib.

Ἰὼ δὲ σφιν ἰδὲ σάϊς οἰάγροισι
Βιστονίη φέρει γυγί λυγρὸς δὲ ἀρχὴν ἀνδρῶν.
Π' εἰ σάϊς περὶ τῇ ὕπνῳ δειράδι δειράδι παρνασσῶν
Διὰ τὸν ἴω τὸ ξοῖσι πειλάροισι ἰξάνειν
Κῆρος ἰὼν ἔτι γυμνὸς, ἔτι ἀλοχάμοισι γυγῖ δὲ.

loquitur enim de Apolline, cui tamē sacrificabāt Argonautæ. Orpheo inter sacra citharam personante. Homerus autem in hymno Apollinis eundem Typhaonem vocat, & ex terra præ-

pp breue nascendi tempus imperfecta videtur quædā est aut dyalyton. [Sed alij ad superiora referre malunt, ut sit sensus, quædam modo nata, siue cepta per ipsum nascendi spatiū, hoc est tum primum, & in ipso ortu, quod haud scio an plausius sit. *Quippe vbi temperiem* ex humore, & calore secundum physicos ait, omnia generari. *Cūq; sit ignis aqua pugna* & quāuis, inquit, ignis, aqua sit cōtrarius: calor tamen cū humore cōmixtus omnia generat. *Et discors cōcordia*. & acute dictum quāuis fatue videatur. nā calor, & humor separati pugnant, & discordes sūt: iuncti, atq; multi cōcordes ad agendū, atq; generandū videntur. *Fætibus* & partib. *Lutulenta*, lutola. *Recanduit* & calefacta fuit. *Reddidit* & repræsentauit, ac restituit. *Illa quidem nollet*, & generasse subaudiendum. *Sed te quoq; maxime Python* Tū genuit. Pythonem maximū serpētem ex terra ortū eē, ab Apollineq; fuisse interfectum narratur, a quo & Pythius Apollo fuit cognominatus, & Pythii ludi ad perpetuā rei memoriam fuisse instituti. in quibus qui vicisset, esculea corona (antequam laurus esset) coronabatur. est autē apostrophe ad serpētem. Python autem non solū in masculino, sed et feminino genere vsurpatur. hic vero serpens Latonam instinctu Iunonis exagitasse, ac fere per totum orbē terrarum persecutus fuisse, antequā Apollinē & Dianā pareret, in dialogo Iridis, & Neptuni a Luciano memoratur. Pytho vero est vrbs Phocidis, q̄ alio nomine Delphi vocatur, παρὰ τὸ πύθισθαι: hoc est a corrūpēdo, q̄ illuc Python serpēs fuerit corruptus, & in sanie resolutus. Pytho quoq; est, ut Solinus scribit, in Asia cāpus patetissimus, quo primo quoq; aduētus sui tēpore ciconiæ aduolāt. porro Pythopolis duarū est vrbiū nomen, quarū altera Mysiæ, altera Carie est. [Porro, quem hic Py-

Nata.

bus Iunonis editum dicit, cum illa Ioui ob partum Mineræ succenseret, & quia Apollo illi imprecatus dixerat, *Εἴτε μὲν οὐκ ἔστιν ἄλκιμος, εἴτε καὶ ἐστὶν, ὅμως οὐκ ἔστιν*, isq; eodem loco iacens computruisset, & loco nomē inde factum & ipsi Deo, vt Pythius vocaretur. *Tantum spatij de monte ten.* acclamatio est, qua ma-

gnitudo serpentis declaratur. *Tenebas* occupabas.

Hic Deus arcit. Apollo q

cū arcu, & pharetra pinge-

batur. *Capreisq; fugacibus*

vsus. capræ, capræ sunt

syliæstres velocissimæ. *Sūt*

& syluestrium caprarū ge-

nus Damæ, *ἑστὶν* græcis

dictæ. *Exhausta phar.* &

euacuata. pharetra autem

sagittarum est repositoriū,

dicta *ἑστὶν* hoc est, a ferēdis ijs,

quæ vulnerant.

Herculeæ.

RAPH.

PER vulnera nigra ve-

veno. hypallage est: nigri

enim venenum per vulne-

ra effusum intelligimus.

Hic iuuenum quicunq; ma-

nu, pedibus ve? quisquis in-

quit, Pythia vicisset, aut pu-

gnis, aut cursu, aut curru,

esculea corona donabatur.

Rota ve. & vel curru. vt a

parte totum intelligamus.

Esculea frondis honorem. &

coronam ex frōdibus escu-

li confectam, nam esculus

arbor est glandifera, dicta,

quod prisci ex illius fructu

escam sumerent. *[Porro q]*

historiæ est, ad fabulam tra-

xit. non enim. Apollo insti-

tuit Pythia certamina, sed

Eurylochus Theſſalus cum

Amphyctionibus, deuictis

Cirrhæis hominib. impiis,

& violētis, vt auctor est Pin-

dari interp. *[Nondum lau-*

rus erat] concinne mutatio

nem sequentem cum supe-

rioribus connectit. assignās

enim causā, cur pythio-

rum victores esculeam co-

ronam acciperent, laurum

(qua postea, qui vicissent,

fuere coronati) nondum

fuisse ait, sicque describit.

quemadmodum Daphne

Penei fluii filia ab Apolli-

ne fuit amata, qua cum

nec prece, nec precio po-

Daphne
a laur.

Terror eras: tantum spatij de monte tenebas:

Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis

Ante, nisi in damis, capreisq; fugacibus vsus,

Mille grauem telis exhausta pene pharetra,

Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.

Nē ve operis famam posset delere vetustas;

Instituit sacros celebri certamine ludos,

Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.

Hic iuuenum quicunque manu, pedibus ve, rota ve

Vicerat; * esculeæ capiebat frondis honorem.

Nondum laurus erat, longoq; decentia crine

Tempora cingebat de qualibet arbore Phæbus.

ARGVMENTVM.

ARG. Daphne, Penei fluminis filia, cum omnium virginū, quæ in Theſſalia essent, speciosissima haberetur, adeo quidem, vt deos pulchritudine sua caperet: Apollo cum eam conspexisset, forma eius expalluit, quam cum neque pollicitis, neque precibus adire potuisset, vim vt inferret, instituit: at illa cursu conspectum eius effugere cupiens, patrem inuocauit: vt virginitati suæ, quam sibi permiserat, ferret auxilium, quam ille, auditis precibus filiz, deorum vt vim effugeret, in laurum conuertit.

Primus amor Phæbi Daphne Peneia: quem non

Sors ignara dedit, sed sæua Cupidinis ira.

Delius hunc nuper victo serpente superbus

Viderat adducto flectentem cornua neruo:

Quidq; tibi, lasciue puer, cum * fortibus armis?

Dixerat: ista decent humeros gestamina nostros:

Qui dare certa fera, dare vulnera possumus hosti;

Qui modo pestifero tot iugera ventre prementem,

Strauimus innumeris tumidum Pythona sagittis.

Tu face nescio quos esto contentus amores

Irritare tua; nec laudes asserere nostras.

Filius huic Veneris, Figat tuus omnia, Phæbe,

Te meus arcus, ait: quantoq; animalia cedunt

Cuncta Deo; * minor est tua gloria nostra.

Dixit, & eliso percussis aere pennis

Impiger vmbrosa Parnassi constitit arce:

Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra

Diuerforum operum: fugat hoc, facit illud amorem.

Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:

Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbū.

eo quod a viris abhorreret, & venandi studio vacaret, habitu virginis assumpto, & inter venatrices puellas assiduo versatus, ad mutuum amorem illam pellexit. quam rem ægre ferens Apollo, vt qui & ipse amore illius teneretur, fecit, ut cæteræ puellæ, cum in Lado ne amne lauari uellēt, Leucippum, idē de-

tractantē, vestemq; exuere

negantem, ui nudarint, ani-

maduersoq; quod uir esset,

iaculis illum suis confode-

rint. ac tum demum Apolli-

nem insecutum esse Daph-

nen, accidisseq; ea, quæ hic

ab Ouidio narrantur. Sunt

autem, qui fabulam hanc

hoc loco in gratiam Augu-

sti factam putent, ac per A-

pollinem quidē ipsum Au-

gustum, per Daphnem au-

tem Liuiam intelligi, sed

hæc argutiora. *[Sors igna-*

ra] fortuna imperita, quæ

nullum rerum habet dele-

ctum. *[Sed sæua Cupidi-*

nis ira.] sed magna Dei a-

moris indignatio. Cupido

nanque masculini generis

Dei significat amorissemi-

nini uerō cupiditatē. duos

uero Cupidines esse Plato

in Symposio scribit. Alte-

rum coelestem, & diuinum,

alterum uulgarem, atque

plebeium, id quod Ouid. in

Fastis secutus esse uidetur,

cum inquit, Alma faue, di-

xi, geminorum mater amo-

rum. græci Cupidinē Ero-

ta uocant, unde heroes de-

nominos esse Plato ait in

Cratylo. Deus autem, qui

amori contrarius est. amo-

remq; dissoluit Anteros uo-

catur, qui (ut Cicero in ter-

tio de natura deorum scri-

bit) ex Venere natus est, &

Marte. De Cupidinis au-

tem parentibus uariæ sunt

antiquorum opiniones, a-

lii nanque ipsum Iouis, &

Veneris filium esse aiunt.

Sappho autem cæli, & Ter-

reæ, Simonides Martis, &

Veneris; Ibycus, & Hesio-

dus ex Chao Cupidinem

natū esse scribūt; Orpheus

ex Saturno ait esse natum.

[Delius hunc nuper.] & quo-

modo in amorē Daphnes

Apollo inciderit, poeta describit ita perspicue, ut nulla ferē

opus sit expositione. *[Delius.]* Apollo a Delo insula cogno-

minatus, in qua una cum Diana natus esse perhibetur. *[Addu-*

cto neruo] gestum exprimit sagittariorum. *[Tot iugera.]* iuge-

rum tantum terræ dicitur, quantum par boum die uno exara-

re potest. *[Strauimus]* prostrauimus, interfecimus. *[Iterni.]* n. l. l. a

tia dicuntur, cum in terram deiiciuntur. *[Tumidum]* inflatū,

superbin elatum. *[Nescio quos amores]* cum quodam contem-

ptu hæc dicuntur, ac si diceret leues, molles, atque uiris negli-

gendos. *[Irritare]* prouocare, stimulare, per simplex r, autē scri-

bitur: nam irritare per duplex r, significat uanum, & irritum fa-

cere. *[Tua sagitta]* tibi cōueniente. Fax aut Cupidini attribui-

tur, qua iuuenū animi amore inflammantur. *[Nec asserere]* ario-

ga, vendica. *[Filius huic Veneris]* Cupido. *[Figat tuus]* licet, cō-

iunctio subintelligēda uidetur. licet, inquit, tuus arcus omnia

animalia figat: meum tamē tu effugere nō poteris. sicq; gloria

tua tanto minor est, q̄ nostra, quāto animalia, quæ tu feris, Deo

sūt inferiora. *[Eliso aere]* impulsio. *[Percussis pennis]* alis, nā ala

tus Cupido pingit. *[Arce]* & cumine, vertice. *[Prompsit]* depro-

cepit. *[Diuerforum operum]* contrariorū effectū. *[Fugat]* fu-

gere facit, & depellit. *[Obtusum]* sine cuspide. *[Plumbū]* autē habet

inb arūdine, inquit, quod segnes, & tardos ad amādum facit. *[*

HOC obtuso, ad propinquius enim hoc pronome refertur, illud ad longinquius. *Truista per ossa* transfixa per ossa, tra seunte sagitta. *Exuuijs* pellibus exuuiæ dicuntur spolia non solum, quæ hominibus detrahuntur, sed etiam, quæ aliis animalibus, exuuiæ autem ferarum pelles dicuntur. *Captiuarum*.

Innuptæq; amula Phæbes imitatrix Dianæ, quæ perpetua gaudet uirginitate. *Vitta coer.* quo modo Daphne Dianæ esset imitatrix, exponit, nā neque ornatu capitis gaudebat, & uiros omnes asper nabatur. Vitta tegmen est capitis muliebri. [Signate vitta, quoniam erat pudicitiae insigne, idem in 2. de Callisto. Vitta coercebat neglectos alba capillos, & in 5. de Arethusa, Crinales vittas afflabat anhelitus oris. idem in 3. Fastorum, ubi sic Syluia uestalis uirgo ad semetipsā, loquitur: Ignibus Iliacis aderant cū lapsa capillis. Decidit ante sacros lanea vitta pedes.] *Sine lege sine ordine.* *Auersata.* aspernata. *Lustrat* peragrat, circumit. *Nec quid hymen.* Hymen proprie est cartilago quædam in vulua uirginis, quæ in primo coitu frangi dicitur pro Deo quoque nuptiarum, qui & Hymenus, ac pro nuptijs ipsis ponitur. *Tedas iugales.* nuptias a parte enim totum intelligimus. nouis enim nuptijs quinque

Et quid, ut sit sensus. Et quid esset, si comarentur, quādo ita inornati tā decentes, & pulchri sūt

id est, quæque earum suos hostes agna lupū, cerua leonem, colūbe aquilam fugiūt, hoc enim dixi, quia multi huic scopulo illiserūt.

faces accensæ præferebantur, ut scribit Plutarchus in problematis. Teda autem arbor est, ex qua optimæ conficiuntur facies. *Verecundo rubore.* pudico, & a uerecundia proueniente. *Blandis lacertis.* pro ipsa blanda. sic Virg. Sceleratā intorsit hastam pro ipse sceleratus, est enim hypallage, qua frequenter poetæ vtuntur. *Dedit hoc pater ante Diana.* exemplo persuadere nititur patri Daphne, ut se uirginem uiuere permittat. nam & Iupiter concessit Dianæ filia, ut perpetua frueretur uirginitate. *Pater* Iupiter. *Ille quidem obsequitur.* Peneus pater morem gerit tibi, inquit Ouid. est autem apostrophe, & conuersio sermonis ad puellā. *Decor iste.* pulchritudo ista tua excellens. *Tuo voto* tuæ cupiditati. *Fallunt* decipiunt. id enim sperabat, quod minime est assecutus. *Vtque leues stipulae* duplici similitudine, & stipularum, & sepium ardentium ostendit poeta, quā uehementi amore Daphnem prosequeretur Apollo. *Adolentur.* ardent, comburuntur. *Demptis aristis* ablatiis spicis, partem enim pro toto posuit. aristæ nanque partes sunt spicæ acutissimæ. sic dictæ, quæ primum areseant. *Vt facibus sepes ardent* sepes ex arbutis constant, quibus ab ingressu agrorum uiatores arcentur. *Quas forte viator* uiator a uia, siue potius a uiuo, quod nisi in compositione in usu est, ut obuio, deuio, deriuatur, atque is proprie dicitur, qui iter aliquod suscipit peragendum. tametsi apud Romanos ij uiatores dicebantur, qui magistratus ex agris in urbem euocabant, ut Plin. scribit. *Vel nimis admouit.* uel nimis proue senes nosuit. *Sub luce* circa lucem diei aduenientem.

te luce iuxta sepes relinquunt. *In flammis abiit* accensus, & inflammatus est amore Daphnes. *Sterilem amorem.* vanum, hoc est ex quo nullam voluptatem est habiturus. *Ec quid si comantur ait.* Ecquid, dictio est interrogantis, per e scribitur. *Comantur.* ormentur, ac si diceret: si ornarentur capilli, multo decentiores essent. *Micantes* fulgentes. *Videt oscula.* parua ora, non basia. est enim ab ore diminutivum. os autem paruum maxime uirginem commēdat. *Quæ non est uid. satis* illam enim etiam osculari cupiebat. *Laudat digitosque* morem exprimit elegantium amatorū, qui omnia amicarum suarum mēbra laudare solent. *Et nudos lacert.* mulierum Romanarum habitum describit, qui nunc quoque multis est in usu. *Si qua latent, meliora putat* non de pudendis, ut inquit Fabius, est intelligendum, sed de ijs omnibus corporis partibus, quæ ueste occultantur. *Neque resistit* neque confilit, neque remoratur rursū. aliās resistere repugnare est, & aduersari. *Renocantis.* Apollinis. *Nympha precor.* hac oratione Apollo conatur Daphnem persuadere, ne se fugiat, sed in suos deueniat amplexus. *Nympha mane* elegans repetitio, amatorie orationi maxime conueniens. *Sic agna lupum* his similitudinibus ostēdit Apollo se ut hostem a Daphne vitari, cum ipsam amore captus sequatur. est autē hypozeugma. fugit. n. verbum est subaudiendum. lupum vero, ut hostem, oues natura, & cerui leones, ac denique omnia animalia bruta suos quæque fugiunt hostes. *Penna trepidante.* cum quodā timore properantibus alis. aquila uero ab aquilo, hoc est fusco, & subnigro colore est dicta, quamuis quidam ab acuto videndo illam denominatam velint, ut scribit Pompeius. *Me miserum, ne prona cadas* ex arte se sollicitū esse significat de salute puellæ, qua potiri cupiebat. *Notent sentes.* pun-

*Hoc Deus in nympha Peneide fixit: at illo
Læsit Apollineas traiecta per ossa medullas.
Protinus alter amat: fugit altera nomen amantis
Sylvarum latebris, captiuarumque ferarum
Exuuijs gaudens, innuptæque amula Phæbes.
Vitta coercebat positos sine lege capillos.
Multi illam petiere: illa auersata petentes,
Impatiens, expersque viri nemora auia lustrat:
Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia, curat.
Sæpe pater dixit, Generum mihi filia debes:
Sæpe pater dixit. Debes mihi nata nepotes.
Illa, velut crimen, tedas exosa iugales,
Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
Inque patris blandis hærens ceruice lacertis,
Da mihi perpetua genitor carissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obsequitur, sed te decor iste, quod optas,
Esse vetat: votoque tuo tua forma repugnat.
Phæbus amat, visæque cupit connubia Daphnes:
Quodque cupit, sperat: suaque illum oracula fallunt.
Vtque leues stipulae demptis adolentur aristis,
Vt facibus sepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admouit, vel iam sub luce, reliquit:
Sic Deus in flammis abiit, sic pectore toto
Vritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
* Ec quid si comantur, ait? uidet igne micantes
Sideribus smiles oculos: uidet oscula, quæ non
Est vidisse satis: laudat digitosque, manusque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos,
Si qua latent, meliora putat, fugit ocyor aura
Illa leui: neque ad hæc renocantis verba resistit,
Nympha, precor, Peneia, mane, non insequor hostis,
Nympha mane: sic agna lupum, sic cerua leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbae,
* Hostes quæque suos, amor est mihi causa sequendi.
Me miserum, ne prona cadas, indigna' ve lædi
Crura notent sentes, & sim tibi causa doloris.
Aspera, quæ properas, loca sunt. * moderantius, oro,
Curre, fugamque inhibe: moderantius insequar ipse.
Cui placeas, inquire tamen: non incola montis.
Non ego sum pastor; non hic armenta greges ve
Horridus obseruo. nescis temeraria, nescis
Quem fugias, ideoque fugis mihi Delphica tellus,*

gant, ac lacerent spinæ: sentens enim numero plurali spinæ dicuntur. *Moderantius curre.* modestius lentius. *Fugamque inhibe.* contine fugam, noli fugere. *Horridus obseruo* incultus custodio. *Armenta, gregesque* armentum id genus pecoris appellatur, ut ait Sextus Pompeius, quod est idoneum ad opus armorum: grex vero fit ex capris, porcis, ouibus ve, & similibus, etiam ex bobus, ut grex fit generalius nomen, armentū specialius. Cicero in Philippicis. Cecidit greges armentorū. *MIHI Delph. tel.* artificiose & potentiam, & genus, & præclara inuenta commemorat Apollo, ut ad se amandum Daphnem alliciat. horum nanque singulis muliebres animi maxime capiuntur. *Delphica tellus.* Delphi vrbs est Phocidis ad Parnassum, ubi templum Apollinis, & opibus, & certis oraculis clarissimum fuit, unde oracula Delphica sunt dicta. Delphi autem fuere cognominati, quod Apollo Delphini similis illuc nauigauit. Delphis autem est adytum est

DEL.

Et claros? vrbs est Lyciæ Colophoni propinqua, Apollini dicata. vnde & Clarius cognominatur, illic nanque est Apollinis oraculum a Manto Tiresiæ filia constitutum, vel a Claro quodam Heroe, a quo etiam fuit appellata, vt Theopompus ait. Nearchus autem scribit Claron sorte Apollini contigisse, atq; a forte, hoc est *κλάρω* de nominatam fuisse. alii vero aiunt Claron fuisse appellatam, q̄ illic Neptunus, & Mars fuerunt sortiti. alij a lacrymis Mantus quam penitebat patriam reliquisse dictam esse Claron permutationem *κλάρω*, in *κλάρω* lacrymam significat. fons certe apud Claron ex Mantus lacrymis fertur scaturisse. Et Tenedos? Tenedos insula est ad Hellefpotum vna ex sporadib. quæ prius Leucophrys fuit appellata. a Tene autem Tenedos est dicta, quasi *τῆς τῆς* hoc est, Tene solum, vnde Tenedius deriuatur. est et Tenedos vrbs Lyciæ, vel, vt alij asserunt, Pamphiliæ. q̄ sub tutela sua esse Apollo ait. Et Patara? regia? Patara vrbs est Lyciæ a Pataro Apollinis, & Lyciæ filio appellata, in qua Apollo maxime colebatur. vnde & Patareus fuit cognominatus. Alexander autem scribit, ut Stephanus refert, Salaciam puellam ex Ophiomide sacra Apollini afferentem in Pataris, in via deposito vase quieuisse. illa vero erant pemmata, lyra, arcus, & sagittæ, quibus infantes ludunt. vento autem flante, Pataram, hoc est cistā, in mare fuisse delatam; puellam autem stentem domum rediisse; ac Pataram ad Licaonum Cherronesum aduectā fuisse quendam autem ex profugis a Salacia in Pataram incidisse, & quæ in illa erāt pemmata combussisse, ac Cherronesum Apollini consecrasse, totamq; illam regionem a Patara uase, Pataram denominasse. Patara autem græce interpretatur cista. unde Patareus, & Patareius declinantur. Iuppiter est genitor. & Apollo nanque Iouis ex Latona filius fuisse perhibetur. Et per me quod eritque. & Apollo se Deum esse uaticinationis significat. Per me concordant carmina neruis? hoc est, musices, & harmoniæ ego sum inuentor. Carmina? cātilenæ. Neruis? chordis. Certa quidem nostra est? se peritum quidem esse sagittarium profitetur, sed Cupidinem, a quo est percussus, peritiorem esse ait. In vacuo pectore? libero amoris affectu. Opifex? opem ferens, & auxilium, opifex vero opus faciēs: nam Apollo a græcis *ἀνίστορ*, tū *ἀνίστορ* vocatur, quod & morbis medicina, & in malis opē ferat. unde a latinis opifer fuit cognominatus. Hei mihi? dolet Apollo q̄ nullam inueniat medicinam, quæ amorem leuet. Hei autem dolentis est interiectio, quæ cū datiuo copulatur. Timido cursu? hypallage est. ipsa enim timida intelligitur. Tum quoque visa decens? cum, inquit, curreret Daphne, uisa est decora, & pulchra. Corpora? corporis membra, & carnes. Corpus, n. uiuētium. Caro dicitur mortuorum. Vibrabant? uentilabant, agitabant. Retro da. & retro uertebat. Inuenis deus? causa est, cur non sustinet ultra blādiri. iccirco enim diutius sustinere non poterat, quia inuenis erat. Perdere blanditias? proicere blanda uerba. Admissos passus? uelocib. passib. Vt canis in vacuo? pulchra similitudine declarat & Daphnes fugiētis, & Apollinis in sequētis uelocitatē. Canis gallicus? qui nunc leporarius uulgo appellatur. In vacuo aruo? in aruo demesso.

COEL.

Postea uero quā in canū pragmatiam incidimus, non grauibimur pluscula, q̄ hinc inde aucupati sumus, huic potissimū loco impingere. Canes igit in primis generosas aduertimus, Laconicas, Arcadicas, Locridas, Celticas. unde & Ouid. Meth. i.

Vt canis in vacuo leporem cum gallicus aruo

Vidit, & hic pradam pedibus petit, ille salutem.

Ibericæ item celebrantur, & quæ uocantur carinæ, id est *καρίναι*, Creticæ, Molossicæ, Eretrinae, Hyrcanæ, Indicæ, legimus porro nūcupari canes quosdam psyllicos, puto, ab Achaia ciuitate, ni Cypselicos malis, q̄n est in Arcadia munitus locus Cypseli, cuius apud Thucydidem mentio fit, historia quinta: est & in Thracia nominis eiusdem adiacens Hebro ciuitas, nam Cypsele id est *κυσσεύς*, ualis est, aut mensuræ species. Cypselidas

vero aurium dicunt marmorata. Cypseli sunt, quos etiam apodas vocant, hirundinibus similes. porro sunt Elymei canes a populis in meditullio. Bactrorum, & Hyrcaniæ. Castorii aut, & Menelaides, & Harmodij a dominis appellationem traxere. Illud minus prætereundū, prodidisse quosdā, Laconicas antiquitus esse ex vulpib. natas, & canibus, quo nomine appellari etiam quandoque alopecidas: sicuti Arcadice ex leonibus creduntur prouenisse, vnde & leontomiges dictæ. Indicarum sobolem prodit Aristoteles etiā ex tigris factam, at Nicander Colophonius ex canibus Aetionis Indicos scribit propagatos, quæ a rabido furore resipiscences, Euphrate transmissis, in Indos usque aberrarint. In parte Indorum, ubi regnasse Sophites memoratur, & gentem esse sapientia præcipue insignem, nobiles ad venandū traduntur canes, quique latratu abstineant, cum videre feram, leonibus maxime infestis. Lucundū relatu id quoq;: Chaonidas, & Molottidas pro-

Et Claros, & Tenedos, Pataraq; regia seruit:
Iuppiter est genitor: per me quod eritq;, fuitq;,
Estque, patet: per me, concordant carmina neruis.
Certa quidem nostra est; nostra tamen vna sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inuentum medicina meum est; opifexque per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.
Hei mihi. Quod nullis amor est medicabilis herbis;
Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus artes.
Plura locuturum timido Peneia cursu.
Fugit, cumque ipso verba imperfecta reliquit.
Tunc quoque visa decens, nudabant corpora venti,
Obuiaq; aduersas vibrabant flamina vestes,
Et leuis impulsos retro dabat aura capillos.
Aucta fuga forma est: sed enim non sustinet ultra
Perdere blanditias iuuenis Deus: utque monebat
Ipse amor, admissos sequitur vestigia passu.
Vt canis in vacuo leporem cum gallicus aruo

lem tradi eius canis, quem ære monesio ubi conflauit Vulcanus, immissa quoq; anima, Ioui dedit dono, is vero Europæ, hæc Minoi, Minos Procridi: illa vero Cephali esse uoluit munus. eius hæc fuit natura, vt vitari nō posset, ubi insequi occēpisset. sicuti Teumesia vulpes fuisse narratur incōprehensibilis. q̄ ratio utrūq; deformauit in lapidem. Sunt qui Chaonidas, de Chao inter luporum genera memorato, progenitas suspicentur, atque inde nūcupatas. Creticos canes in duo genera distribui, animaduerto alios enim diaponos dici audio, alios vero parippos: & illis quidem in venando gloria plurima: noctes etiam addunt labori, sæpeq; feris assidentes dormiunt, mox orta luce depugnant. Parippi vero cum equis currere consueuere, tanta quoque arte, vt neque præcedant unquam fere, nec subsequantur. Reperio item, prope paludes, quæ ad meridiem sunt, esse canes, qui dicuntur cynamolgi, quibus lac bubulum cibus gratissimus, eorum cum Indicis bobus certamina Ctesias celebrat. Pyrrhi canis custodia domini longe clarissimus, & quia in defuncti quoque rogum assiluit. Heliodo interfecto assilentes canes etiam auctores cedis coarguere latratu. Honori defuncti canis ciuitatem constituisse Magnum Alexan. Theopompus scribit. nobilis est Atalantæ canis, Aura nomine, quam cum Calydonia sus peremisset, bruto sepulchrum indigenæ struxere: sicut in Helleponto, quod vocant cynosema. sic. n. interpretari libet, ne fabulosa cōfictari videatur. Geryonis canis, Gargittios nomine, Cerberi frater, ab Hercule cæsus in Iberia quoq; monumētū hēt. Aetionis canis apud Aeschylum nomina hæc, Corax, Harpyia, Charon, Lycitas. nam Hippocætaurus Xenophōtis fuit canis, sicut Lethargus Hippamoni, q̄ et cum domino sepultus dī, testante quoque epigrammate, quo significatur Hippamoni fuisse equū nomine Podargum; canem vero, vt diximus, Lethargum; seruum porro, qui diceretur Babes, sed & epigramma ipsū apposuisse præstiterit.

Αὐτὸς δὲ ὁ Πάριος δόρυ' ἔσθ' ἰπποῦ δὲ πύδαργος,
καὶ κυνὶ λήθαργος, καὶ Σαρπηδοντι βέλους.

Dñr vero lethargi canes, clādestine, taciteq; adētes ac morsū infigentes: vnde adagiū in eos, q̄ ironico ingenio, & ad dissimulandū aptissimo, deniq; excarnificāt, & letali veneno animam quoq; lancināt. Syagrum dicit Sophocles canē, qui suum uenationi sit aptissimus est. proprium nomē Syagrus Herodoto, itē Phylasco. sunt qui agrestē suam, syagrum intelligāt. apud Lynceum syagria leguntur quoq; Aeschedorum Siculi syagrum nūcupāt, sicut meminit Aeschylus. i. ἀσχηδόνων. apud Teocritum est in Daphnide, ac Menalca Lampurus canis nomen, ex rōne albicantis caudæ, vt inquit interpres, vela peruigili cura, & solerti custodia. *καὶ τὸ λάγυρ, καὶ λέρυρ*, id est, a uidēdi, seruādiq; diligētia: vel qm sit vulpi assimilis, q̄ Lampuron vocāt, vī & Acalanthi nobilissimi canis nomen, vnde illud est Aristophanium.

Αὐτὸς δὲ ὁ Πάριος δόρυ' ἔσθ' ἰπποῦ δὲ πύδαργος.

Acalanthis festinabunda occēcatus parit. quidam tamen eo nomine aues intelligunt, quas nonnulli basilicas nūcupant.

B 3 Mqam,

Mæam, id est *μαίαν*, dicunt Orionis canem, proprie tamen eo nomine capra significatur *ἀδονομαία*, id est ex albo nigricans. Vertagos dici canes legimus, verbo, uti voluit peregrino apud Firmicum Matheos quinto, sponte qui in venationem ex eant, leporibus infesti præcipue. Martialis,

Non sibi, sed domino venatur vertagus acer,

Illasum leporē qui tibi dente feret,

Fait & apud Locros. *ἐυλίαν* *κύων*, i. lignea canis, sed ea habet historiam quippe Locrocidā reddita fors est, ibi ciuitatē cōderet, vbi canis lignea morsum ei infixi sset. quo nomine, cū ad alterū enauigasset maris litus calcauit *κυνοσβατον*, i. cynosbatū. inde cū suspicaretur finē habere oraculū ciuitates condidit, quas Locri habēt Ozolæ. Catenariū canē legimus apud Senecā, sicut apud alios, lucernariū Dignum uero relatu, quod in Hecatai lectū monumētis est, fuisse in Tēnaro serpētē meticulosum, quē dixerūt *ἄδονομα*, i. Plutonis canē: qm morsum euestigio insequeretur mors, veneni potestate violenta. eū tamen ab Hercule ad Euristhea fuisse productum, vnde irrepserit Cerberi fabella. quem princeps Homerus dixit, *ἄδονομα*. Caninam mortem Græci difficilem intelligunt quoniam difficulter animam efflare deprehensum sit animal hoc: a quo etiam prouerbiū est. *δύγμαι κυνὸς λυγρῶν*, qd est in nostris verbis, Rabidi canis morsus: in eos q infestī ipsi malorum congressu, alios itidem inficiunt, etenim recepta opinio est, & exposita a Luciano, non modo rabie agitari, & aquā expauescere, quos ita affectus canis momorderit, sed & ipsos itē retinere vim, eundē imprimendi morsū, atq; deinceps fieri hydrophonicos oēs, hoc est timorē aquæ cōcipere, ut fiat quædā rabidorum catena. Lucianus *καὶ δὲ τοίνυν ἵστικας ἀνὰ πῶς ἐκ διπράτης διαχθεὶς ὑπὸ πολλῶν ψιδυμάτων, μεταδιδωκίνας ἀμοιῶν δόγματι*. scribit Homerus, Apolline pestem Græcis immittente, mulos primum, & canes concidisse. id vero exactius interpretantes eruditi ex odorandi præstantia factum, cōiectant: qui sensus adeo in mulis præcellat, ut derelicti alicubi vel odore solo redeant in semitam. proinde huiusmodi rabidam vim concipere facilius, præcipueque canes purum in primis aerem exigentes, sed & inter hos albi eo amplius, quoniam coloris eius corpora, quā nigra sint rariora, atque laxiora quamquā non latet, ab Porphyrio apud Homerum *κύνας ἀργυρὰς* accipi non albos, sed celeres. sicuti per paralepsin alibi *ἀργυροδὺς* item canes dicit, putat Heraclitus Ponticus, iumenta peste infici primum, quia deiecta in terram, & prona in pastum *ἐκ τοσούτοις ἐκείθεν ἀτμῆς* trahant procluius homine, cuius est surrectum corpus, purius, & sublimi spirante. Illud neutiquā negligendum canes, vbi mire in Venerē feruntur, dici *σπυρῶν*, sicuti sues *καπερῶν*, vaccas *ταπρῶν*, equos *ἱππομαρῶν*, i. equire. vnde productum in foeminas libidinosas conuicium ab vno animalū modo. Aegritudines canum præterea tres videor præcipue comperisse, *λύττας*, hoc est rabie, podagrū, cynanchem. verū rabies sanari difficulter potest, podagra nō omnino medicinam nescitat cynanche, siue angina euident promittit exitium. porro quicquid rabidus canis momorderit, interit certissime, homo tantum euadit, sed vix Aristoteles vero libro de animalium historijs, septimo, Canes inquit tribus laborant vitijs, rabie, angina, podagra. facit rabies furorem, & quæ momorderint, omnia rabiunt prius homine, sicuti & legit, & interpretatur Nicolaus Leonicens. Intereunt canes hoc morbo, & quæ morsā sunt, prius homine. scribit septimo de animalibus Albertus, iam se hominē vidisse, cui in brachio morsum infixisset rabiens canis, anno autem septimo post cicatricis locum intumescere cœpisse, atq; intra biduum interiisse. Auicenna quoq; quorundam sententias aduocat, qui dicerēt post duodecimum a morsu annū in rabie aliquando incidere nonnullos. Quod verū ferius, quā cetera animalia tabificam rabiendi vim præsentiant homines efficit id naturæ diffi-

bus, & sanguine coniunctis inficiuntur facilius. ceterum rabies canum Syrio ardente, pestifero in primis hominē est, atque ita morsus letalis aquæ metus, uti Plinius inquit ad morsum vero vnicum esse remedium, & quidem oraculo quodam repertū, idem scribit radicem videlicet syluestris rosæ quæ, cynorrhoda

appellatur. nobis vero suppetit potentius adhuc medicamen, sed & ipsum cælitus petatum. Est in Rhodigini paludibus diui Bellini templum, miraculorū frequentia celeberrimum, & affluxu hominū etiam notissimum, erectæ ædis causa fere publica est, pulsus is diuus Patauius, grassantibus nobilium plerisque, & seuerius sanctiusq; quā ab illis probari posset, episcopum ageret, insectantibusq; inimiciter aduersarijs, in palustre agri nostri solū, quindecim millib⁹ passuū Rhodigio distans diuertit. cum manus hominū euasisse videretur, canum rabiem nō euasit, a quibus euestigio conuulsus, discerptusque, mox in diuorū indigitamēta relatus, templum in illis emeruit locis, i quo & arca

marmorea ferreis oclusa cancellis, latet sanctissimū eiusdem corpus. Tépli vero ex necis genere ea celestis est proprietas: si quis clauē sibi quesierit, quæ edis valvæ recludant, ac ea candēte qcquid rabie agitari orsum sit, attigerit, presentissimū est remediū, & nūquā nō verū. Timoris vero aquæ *ὕδρω βορῶν* vocant *πρόδος*. causa ex eruditorū ingenio affertur non vna. sunt qui opinētur, immoderatā superuenire ita affectis corporibus siccitatem humecto-substantiali penitus demutato. at Rufus in melancholiæ speciem euadere sentit morbum hunc, veneno humorem id genus simulante. scimus autem ex melancholicis alios alia metuere. sunt qui arbitrentur, canis, a quo impactus sit morsus, imaginem ab ijs concipi in aquis, atque inde cōpauescere. Postremo autem, ante q huic capiti coronidem impingam, succurrunt aliqua item, id prius ex historia, quod apud nostrates etiam num durat. Apud Bactrianos vulgo prouerbiū vsurpari solitum, canem timidum uehementius latrare, quam mordere: altissima quæque flumina minimo sono labi. Porro dicitur græcis *κύων*, de cane, ut docuit Eustathius, *κύων* *τὸ κύν*, quod amare nobis indicat. Cyneam vero cum legis pellem fluuiatilis intellige canis, quam capitis tegumento galeæ vice veteres adhibuisse, palam est, inde seruatum, ut pro galea dicatur cynea. Cynulchos vocant, qui secum ducant canes. Panagyrin porro canum mense Augusto ab Romanis solitam celebrari, auctores græci sunt, monumento vrbis captæ ab Gallis. tunc vero cædebantur canes, qui & *ἀνύλακτοι*, i. sine latratu agebant, anseribus ampliter, sonoreq; inclamantibus. Hoc ipsum arbitror a Plinio significatum li. 29. vbi canes, ait, annua pendere supplicia inter eodem Iuuentutis, & Sumani, in furcas viuos arbore fixos sambucea. Cynopeta in Nicandri Theriacis bestiae intelliguntur, quæ in solo mutantur, velut *κυνοπιδότινα* *ὄντα*, uti iam attigimus pauloante.

PEDIBVS & pedum velocitate. *Stringit vestigia* & radit pedes leporis. sic Virgil. Aen. 8. Stingentem ripas, & pinguiā, culta secantem. *Extensio rostro* & porrecto ore. *Fugacis*. & fugientis puellæ. *Crinem sparsum ceruicibus* & capillos per collum sparsos. *Afflat* & flatu, & spiritu attingit. *Crista fuga*. & velocis cursus. *Si flumina numen habetis* & diuinitatem, ac succurrendi facultatem. *Quia nimium placui, tellus* & tellurem rogat, ut se uel absorbeat, vel in aliam transmutet figuram. *Quæ* & in qua. *Hiscæ* & aperire, ut me accipias. alias hiscere significat loqui. *Perdes* & destrue. *Torpor grauis* & magnus stupor. *Mollia præcordia* & præcordia, ut ait Plinius, membranæ sunt ex ea separantes ab interiore uiscerum parte, sic dicta, quod cordi prætendantur. [Aristoteles *σπινὰς* vocat.] *Tenui libro* & tenui cortice, & subtili. *Modo* & pauloante. *Pirivradicibus* & lentis, immobilibus. significat autem pedes in radices fuisse conuersos. *Ora cacumen habent*. & hoc est, os, & facies Daphnes in cacumen, & summitatem lauri fuere

Hanc quoque Thæbus amat arbores subaudiamus, nam laurus Apollini dicata esse perhibetur. Phæbus autem epitheton est Apollinis, purumque significat. sol enim ab omni fece est alienus. *Insipite* in trunco. *Trepidare* palpitare. *Cui Deus* ordo est: cui Deus dixit *Semper habebunt Te coma* eleganter

liorum, laturus enim nunquam folia abiicit. *Finierat Pæan* Apollo Pæan dicitur *ἄν τῷ ᾠσάντῃ*, hoc est a feriendo. nam indignatus sagittis ferit. Iuuen. Parce precor Pæan, & tu depone sagittas. Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem Amphion clamat. Pæan quoque hymnus dicitur in Apollinem compositus. Virgilius Latum Pæana canentes. *Laurea* & laurus laurea quoque dicitur corona ex lauro confecta. *Cacumen* summitatem. caput enim uisa est commouere, quod erat cacumen.

*Hanc quoque Phæbus amat: positaque in flipite dextra,
Sentit adhuc trepidare nouo sub cortice pectus:
Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis,
Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, At, quoniam coniux mea non potes esse,
Arbor eris certe, dixit, mea: semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostra, Laure, pharetræ.
Tu ducibus latis aderis, cum leta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas.
Possibus augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, * mediamque tūbere quercum.
Utque meum intonsis caput est iuuenile capillis,
Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Pæan: factis modo laurea ramis
Annuit, utque caput, uisa est agitaſſe cacumen;*

ARGVMENTVM.

ARG. Io, Inachi amnis filia, cum æquales suas specie præcederet, ab Io ue adamata est; qui ad motis precibus desiderium expleuit: & ne puella in Iunonis iram incideret, a compressore in uaccam est transfigurata. cuius fallaciam Iuno cum intellexisset, petit eam a Ioue, uelut munus sibi dari, quia speciosior erat cæteris armentis, quæ in Peloponneso essent. Iupiter uero, ne, si negasset, proderet puellum, tribuit concessim. Iuno autem, ne amplius eius pellex cum Ioue concuberet, Argum, Aristoris filium, centum oculos habentem, ei præposuit: quem Mercurius in pastoris habitu patris iussu interemit, in somnos compulsus cantu sua fistulæ, dum narrat, quæ sit fistula ratione reperia, & a casu eius, Argiphonos est cognominatus. Iuno Argum, quem ob custodiam ille occiderat, in uolucrem panonem transformauit, & receptum in suam tutelam pen nis insignibus, quibus amissa lumina indicaret, ornauit. Fistulam autem sic inuentam narrabat Mercurius. Syrix, inquit, nympharum, Naiadum, quæ circa montes Arcadiæ vagabantur, speciosissima proditura fuisse, quæ cum Pan, Mercurij filius adamasset, & eam persequeretur, cum eâ ad omnem Ladonæ Arcadiæ compulisset, ne vi castitatem deponere cogeretur, fororum auxilio in arundinem conuersa est, ex qua fistula est composita, quæ nomine eius Syrix nuncupatur.

*Est nemus Aemonia, prærupta quod undique claudit
Sylua; uocant Tempe; per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis voluitur undis,
Deiectuque graui tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisque aspergine syluis
Influit, & sonitu plus quam uicina fatigat.
Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis: in his residens, factus de cautibus antro,*

R. teste. L. Bruto. fortassis etiam in argumentum, quoniam ibi libertatem publicam is meruisset lauriferam tellurem illam osculatus ex responso, & quia manu satarum, receptarumque in domos fulmine sola non icitur. Ob has causas equidem crediderim honorem ei habitum in triumphis, potius quam, quia suffimentum sit cædis, & purgatio, ut tradit Massurius. vnius autem arborum latina lingua nomen imponitur viris. *Ante fores stabis*, ante ianuas pædebis. nam in vestibulo ædium imperatoris coronæ ex lauro, & quercu ita suspendebatur, ut quercus in medio foret vestibulo suspensa: ideoque subiungit. *Mediamque tūbere quercum*, i. quernam coronam, quæ ob seruatos ciues, & cinica dicebatur, & Cæsari in vestibulo dicabatur. [Alij tamen ipsas etiam arbores ante fores imperatorum seri solitas intelligunt, quorum opinionem nonnihil approbat & uerbum standi, quod inquit, Ante fores stabis quasi in medio quercus & circū hanc lauri plantatæ fuissent. rursus alij mediam accipiunt, pro ea quæ in medio domus palatinæ posita fuerit.] Quercus autem est arbor glandifera dicta, quod id genus arboris graue sit ac durum, tum etiam in ingentem euadat amplitudinē, ut tradit Sext. Pomp. Querqueram enim grauem & magnam quidam dici putant. Querquera item frigida interpretatur & cum tremore febris. *Utque meum intonsis* Apollo & comatus, & imberbis pingitur, quo significatur sol & radios habere, & nūquam senescere. *Perpetuos honores frondis* periphrasis est fo-

EST nemus Aemonia. RAP. H. Tempe, amœnissimam Aemoniæ vallem, describit poeta, quo commodius iussu, Inachi amnis filia metamorphosin, in iuueniam cū superiore connectat. nam iuxta Tempe est spelunca Penei fluij, Daphnes patris, ad quem consolandū omnes uicini amnes conuenerunt, præter Inachum, qui amissam filiam lugebat. Io nanque Inachi amnis filia ab Ioue primum compressa, deinde Iunone superueniente in iuueniam fuit conuersa. uerum Iuno id quod erat suspicata, Iouem rogauit, ut sibi tam pulchram donaret iuueniam, ei uero tandem dono acceptæ Argum centum oculis præditum custodem apposuit, sed Iupiter amice misericordia motus Mercurio mandauit, ut Argum interficeret: quem Iuno cum uidisset occisum, in pauonem conuertit, centumque ipsius oculos caudæ apposuit. *Est nemus Aemonia* & topographia est. Tempe nanque describit vallem Theſſaliæ amœnissimam. *Aemonia* & Theſſaliæ. Aemonia enim Theſſalia dicitur ab Aemone Chlorigi filio, Theſſali autem patre. *Vocant Tempe* Tempe, ut dixi, nemus est Theſ-

ſaliæ quinque millibus passuum in longitudinē tendens adeo amœnum, ut amœnissima quæque loca Tempe uocentur, ut Seruius scribit. [Est autem pluralis casus *ἱμαίων* & *ἱμαίων* factus, quæ loca amœna: & arboribus confita appellant.] *Prærupta sylua* & alta. *Per quæ Peneus* per media Tempe labitur Peneus fluius, qui claritate cunctos Theſſaliæ fluios antecedens, iuxta Gomphos nascitur in radicibus Pinde montis, interque Oſſam, & Olympū nemorosa conualle defluit quingentis ita dijs dimidio eius spatio nauigabilis. in eo cursum uocantur Tepe, ut Plinius tradit quinque millium longitudine, & ferme * sex latitudine ultra uisum hominis attollentibus, se dextra læuaque leuiter conuexis iugis: intus sua luce uiridante allabitur Peneus, calculo amœnus, uiridi circa ripas gramine canorus animum concentu. *Deiectuque graui* & uehementi cursu. *Summisque aspergine syluis influit* hoc est, influere uidetur per altas syluas aspergine humidarum nebularum, quæ ex illis undis excitantur. *Et sonitu plusquam uicina fatigat* non solum, inquit, uicini, sed longe quoque stantes strepitum illius sentiunt. *Hæc sunt penetralia* loca domus secretiora, in quibus dijs penatibus sacrificabatur, penetralia dicebantur. *Antro* spelunca. dictum est autem antrum *ἄντρον*, quod est supplico, quia in antris primi homines dijs supplicabant, putantes in illis sacra esse. *De cautibus* de lapidibus. Cautes autem & cotes dicuntur.

l. 4. cap. 9. sesqui iugeri.

Anidanus
que.
in quoque.

§ *Dabat* § reddebat, ius enim proprie reddi dicitur. § *Gratentur* § gratulentur Peneo, quod Daphne filia in laurum fuit conuersa, an consolentur quod filiam amisit. § *Popularia flumina* § uicina ac ex eodem populo. alibi popularis, gratus populo dicitur. § *Populifer Sperchius* § populos arbores ferens. Sperchius aut

fluuius est Thessaliæ qui ex Pelio monte ortus, in Maliacum labitur sinum, sic dictus, quod sit uelocissimi cursus, nam *σπερχομαι* deducitur, quod festinare significat. § *Enipeus* § fluuius est Thessaliæ ex Othry monte in Apidanum defluens. *Ἰνός* *Ἰνός* *Ἰνός*, id est a minis denominatus, nam per loca agrestia & inculta labitur, quæ semper mala minari uidentur. § *Eridanusque senex* § sic quidem legitur, sed corrupte, mihi quidem uidetur. cum enim proposuerit fluuios populares, Thessalicosque conuenisse ad Peneum, cuius filia Daphne in laurum fuerat conuersa, non uideo, qua ratione Eridanum Galliarum Cissalpinæ fluuium, qui alio nomine dicitur Padus, admisceat, tametsi Eridanus, ut Pausanias ait, Atticæ quoque sit fluuius, qui in Ilisum emittitur, apud quem Orithya rapta fuisse fertur: sed cum is quoque Peneo non sit popularis, poetæ proposito minus conuenire uidetur. quare Apidanus legatur, ne ineptus esse Ouid. coarguatur. est enim Apidanus Thessaliæ fluuius, quem iccirco poeta senem appellat, quod tarde admodum fluit, donec Enipeum admittat.

[At Cælius contra recte legi censet Eridanus, quod hoc nomine & Italiæ, & Atticæ, & etiam Thessaliæ fluuius sit, citato ad hoc teste Cæcilio quodam Minutiano, uide l. 24. c. 12. § *Lenis* § *que Amphrysus* § hic quoque fluuius est Thessaliæ leniter fluens, iuxta quem Admeti regis armenta paut Apollo: unde Lucan. lib. 6. Et flumine puro Irrigat Amphrysus famulantis pascua Phœbi. § *Et Aëas* § fluuius est Epiri iuxta muros Dyrrachij Jabens. [Hic alio nomine Aous dicitur, ut auctor est Plinius, libro 3. cap. 25. meminit huius, & Strabo, lib. 8. § *Inachus unus abest*. § Inachus fluuius est Achaïæ ab Inacho rege dictus. eius filiam Io cum deprehendisset Iupiter spatiantem, compressit: ac ne id a Iunone agnosceretur, ipsam mutauit in iuuentem. moerens itaque Inachus propter amissam filiam se domi cõtinebat. § *Natamque miserrimus Io Luget ut amissam* § Io accusatiuus est græcus, nam Io Ius græci declinatur, ut Calypso Calypsius: quamuis Ionis, & Calypsonis quidam latine malint declinare, quam quidem declinationem Fabius non admittit. § *An sit apud manes* § an sit mortua. illi enim apud manes esse dicuntur, qui obiere. manes autem animæ sunt mortuorum, quibus honoris gratia deorum vocabulum additum est. dii namque manes dicuntur, ut scribit Apuleius de demonio Socratis. Martianus uero Capella in nuptijs Philologiæ tradit manes tam bonos esse, quam truces, in quos cum potestatem habeat Pluto, merito Summanus vocatur, quasi Manium summus. Manes autem dicti sunt uel a mano, quod bonum apud priscos significabat, unde immanis malus, crudelisque dicitur; uel a manando, ut ait Pompeius, quod eos per omnia manare putabant. § *Sed quam non inuenit usquam* § hoc est, quam nullo in loco inuenire potest, eam in rerum natura non esse putat. usquam autem, & nusquam aduerbia tam in loco, quam ad locum significant: usquam autem in aliquo loco ita significat, ut fere semper cum negatione ponatur.

Undis iura dabat, nymphisq; colentibus undas.
Conueniunt illuc popularia flumina primum,
Nescia gratentur, consolentur ne parentem,
Populifer Sperchius & irrequietus Enipeus.
*Eridanusque senex, lenisque Amphrysus, & Aëas:
Moxque amnes alij; qui, quâ tulit impetus illos,
In mare deducunt fessas erroribus undas.
Inachus unus abest, *unoque reconditus antro
Fletibus auget aquas, natamque miserrimus Io
Luget, ut amissam. nescit, uita ne fruatur,
An sit apud manes: sed quam non inuenit usquam,
Esse putat nusquam; atque animo peiora ueretur.
Viderat a patrio redeuntem Iupiter illam
Flumine: & O uirgo Ioue digna, tuoque beatum
Nescio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Aut horû, aut horû nemorum, (& monstrauerat ambas)
Dum calet, & medio Sol est altissimus orbe.
Quod si sola times latebras intrare ferarum;
Præsida tuta Deo nemorum secreta subibis:
Nec de plebe Deo, sed qui cælestia magna
Sceptra manu teneo; sed qui uaga fulmina mitto.
Ne fuge me: fugiebat enim iam pascua Lerna,
Consitaq; arboribus Lyncea reliquerat arua;
Cum Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitq; fugam, rapuitq; pudorem.
Interea medios. Iuno despexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse uolucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Esse, nec humenti sensit tellure remitti:
Atque suus coniux ubi sit, circumspicit; ut quæ

beret quemadmodum Iupiter in ius amorem incidit. § *Apatri* § *flumine* § ab Inacho Achaïæ fluuius. § *Tuo toro* § tuo lecto, ac tuis nuptiis. torus autem & pro lecto, & pro sede. ponitur, a tortis herbis dictus, unde citra aspirationem scribi debet, quamuis fere in exemplaribus cum aspiratione scriptum legatur. Torus etiam eminentiorem significat pulsam, unde torosa iuuentus a Persio uocatur. Virg. 3. Georg. Luxuriatque toris animosum pectus.

§ *AMBAS umbras*. § & dextras, & sinistras, hoc autem ex poetæ persona dicitur. exponit enim poeta, quas umbras dixerit Iupiter Inachi filiæ petendas. § *Dum calet* § donec calor est. hortatur autem puellam Iupiter, ut meridiei æstus fugiat. § *Latebras ferarum* § sylvas in quibus occultantur ferae. § *Sed qui cælestia magna* § sed qui cœli imperium habeo. significat autem se esse Iouem maximum deorum, quod facilius illi persuadeat, ut sibi morem gerere uelit. § *Vaga fulmina* § hoc est non in rectum, sed in obliquum euntia. fulmina enim in obliquum feruntur. § *Iam pascua Lerna*. § Lerna palus est arginorum, in qua habitauit Hydra serpens ab Hercule interfecta. § *Lyncea arua* § Lyncea quidem fere in exemplaribus legitur, præterquam in uetustis quibusdā. in illis namque Lyncea recte scriptum est. nam Lynceus Aegypti filius, ac (ut in temporibus Euf. narrat) Hypermnestæ maritus, in

terfecto Danao patruo, & socero, Argis regnauit. vñ Lyncea arua denominata, pro argiuis sunt accipienda. sic autem legendum esse & geographiæ ratio, & historiæ fides (ut taceam quod in Lynce prima syllaba corripitur) apertissime declarant. tametsi hactenus Lyncea lectum sit a Lynce Arcadiæ monte Pani dicato. huic autem lectioni Pausanias quoque in Argolidis descriptione assipulatur, qui ait eam regionem, unde Lynceus facula significauit Hypermnestæ, se in locum tum uenisse, primum Lynceam, deinde Lyrceam, a Lyrco notio Abatis filio, qui illam habitauit, fuisse denominatam. Atque inde etiam sunt, qui Lyrcea arua, legere hoc loco malint. etiam Apollonij interpres in librum primum, ubi legit, *ἡ δὲ ἄρκα δὴς λυγκίων, ἄργος ἀπὸ ψῆς* dubitet utrum Lynceum, a Lynceo rege, an potius Lyrceum a monte, unde Inachus fertur, legendum sit. Lyrcei autem montis etiam Stephanus meminit, a quo idem & *λῦρκειον ὄρος* appellari ait, cuius & Statius meminit, ubi ait, Aret Lerna nocens aret Lyrceus, & ingens Inachus &c.]

LYCEA reliquerat arua § lego libentius Lyrcea, quam Lyncea, quoniam uetustos codices sic habere conspicio. quos inter ille est viri olim undecunque eruditi Laurëtij Abstemij, nunc Nicolai filij; qui a paternis uestigijs nequaquam aberrat. Lyrceus autem, uel Lyrceum, mons est Arginorum, unde Inachus fluit. de quo lege Stephanum, Solinum, Strabonem in septimo, & in primum argonauticon commentarium. Lyncea arua legendum non esse syllabæ quantitas, & loci ratio inelamant.

OCCVLUIT § occultauit. § *Tenuit fugam* § cohibuit fugam, illamque fugientem retinuit. § *Rapuitque pudorem* § hoc est, illam stuprauit, erubescendique causam eripuit. in tenebris namque minus unumquemque pudet Veneri indulgere. § *Despexit* § deorsum aspexit. alibi despiciere contemnere est. § *Nebulas uolucres* § quæ, ut aues, volare videntur. § *Sub nitido die* § sereno. § *Non fluminis illas* § *Esse*. § *Phyfici autem*

tur, qđ frequenter in exclamationibus omittitur leuiores.
Pendens in carnib. & *ceru.* hoc est cornua, & ceruicem amplectens. Iuuenē autem magnitudo significatur, a cuius cornibus, & ceruice Inachus, illa amplectens, pendere videbatur.
Ingeminat. exclamationem illam, o me miserum, duplicat.

Tu ne es quæſita per omnes? ordo est. Tu ne es nata & filia mihi per omnes terras quæſita? *Tu non inueni.* reper. es. & signat differentiam inter inuenire, & reperire poeta. inuenimus enim quærentes, reperimus casu. *Luctus erat le.* si nō repertat effes grauius enim fert pater, qđ in vaccam filia sit conuerſa, quā si mortua eſſet. *Nec mutua no.* *Diſta ref.* hoc ē, nec vicissim mihi respondet.

maritum

Quod unum? quod solum facere potes. *Thalamos sed.* hoc est nuptias. nā & thalamus sponsęq; receptaculū, siue cōclaue proprie significat, & quinque faces nouę nuptę preferebātur. *De grege nunc tibi vir?* maritus, inquit, de armento tibi est habendus, vnde filios vitulos tollas. iuuenearū nā que mariti iuueni sunt. *Nec finire licet?* nec possum, inquit, morte tantis doloribus imponere finem, cum Deus sim immortalis.

Sed nocet esse Deum? Deo quoque eleganter dicitur, dij autē ita sunt immortales, vt ne sibi quidem mortem consciscere possint. *Præclusaque ianua leti?* mortis. Quoniam, inquit, sum Deus, tantos dolores morte finire non possum. verum semper me in luctu esse oportet. dij enim *idē* sunt, atque immortales. *Eſtendit?* producit, prolongat. *Stellatus Argus?* qđ eius oculi ad similitudinem stellarum micarent. *Abstrahit?* violenter abducit. *Ipsē, procul?* ipse, inquit, Argus in propinquum montem ascendit, vnde sedens in omnes partes spectabat. *Procul?* prope. *Occupat?* celeriter ascendit. *Cacumen?* verticem & summitatem.

RAPH.

PHORONIDOS Phoronei neptis. Phoroneus nanque Inachi pater fuit. [Pausanias filium Inachi dicit cumque primum hominibus ostendisse vsum ignis. ipsam autem Io filiam Iasi idem facit, & in Aegyptum abductam fuisse. vnde & fabulæ locum darum, quod idem & Herodotus cōfirmat lib. primo. quia a Phœnicibus nautis cum cæteris virginibus raptam, atque auetā tradit. vtcunque autem res habet, licet pro gentili hic accipias. Phoronidis nomen a Phoroneo vetustissimo Argiuorum rege, perinde vt Dardania a Dardano, & cætera. Phoronei autem & Statius meminit, primo Theb. Qua Danaus libare deis, seniorque Phoroneus, Assueti &c.] Narrat autem quemadmodum Argus a Mercurio fuit interfectus, eiusque oculi caudæ pauonis fuerunt a Iunone apposti. *Natumque vocat?* Mercurium. nam Mercurius Iouis fuit filius ex Maia, vna ex Pleiadibus, quæ septem Atlantis filie fuere, non ex Electra, sed ex Pleione nymphea susceptæ, vnde & Pleiades sunt nominatæ, postea in sidera translata, ac in humero tauri collocatæ. Vergiliæ a latinis vocantur, quod veris tempore oriantur. *Lucida Pleias?* Maia pleiadū splendidissima. *Leto det?* interficiat. *Parua mora est sumpsisse?* figura est poetica. *Alas pedibus?* hoc est talaria alata,

quæ iccirco Mercurio attribuntur, quod planetarum omnium sit velocissimus. *Virgam somniferam?* caduceū dicit, de quo & Virgilius, Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco Pallentes, alias sub tristitia tartara mittit. Dat somnos, adimitq; & lumina morte resignat. *Tegimenque capillis?* petasum, & pileum. *Ioue natus.* Mercurius Iouis filius ex Maia.

obiter autē Mercurij quoque Metamorphosin in pastorem poeta describit. *Et posuit pennas?* hoc est deposuit talaria alata. *Per deuia rura?* per inuias syluas. *Dum vehit adductas?* dum inquit, ducit capellas congregatas. tametsi uehi proprie dicatur, quæ geruntur. *Structis aueniss?* tibia, quam ex auenit cōstruxerat. est autem auena genus frumenti notius, quā vt sit exponendum, ex cuius calamis tibiæ etiā num a rusticis cōficiuntur. *Voce?* sono. *Nova ar?* tibiæ nouiter a Mercurio inuentæ. *Custos Iunonius?* Argus a Iunone custos Io in vaccā cōuerſę appositus. *Hoc saxo?* hoc mōte. vtrūq; n. frequenter pro altero ponitur a poetis. *Facundior?* vberior. *Pastoribus?* ocio, & quieti pastorum. *Atlantiades?* Mercurius nepos Atlantis, ex Maia. *Iunonibus arundinib?* sono tibiæ. *Vincere?* superare, in somnū inducere. *Tentat?* conatur. *Seruantia lumina?* oculos obseruantes, atq; custodiētes vaccā. *Ille tamen?* suaues, inquit, somnos a Mercurio immisos repellere conatur. *Nanque, reperta fistula nuper erat?* parenthesis est, causam continens inquisitionis Argi. tam concinne autem fabulam fabulę conneſcit poeta, vt cū multas similes describat transfigurationes, minime tamē a proposito discedat. exponit enim quæadmodum Syrinx nymphea Ladonis fluuij ardentem a Pane deo amata, ne virginitatem amitteret,

in arundinem apud Ladonem fluuium fuit commutata, ex qua Pan ad mitigandos amoris ardores sibi fistulam composuit. vnde Virgil. Pan primus calamos cera coniungere plures Instituit. [Fabulæ autem occasionem dedisse natura fluuij videtur quod arundinosus, & lanas nutriat, vnde & Dionysius *Εὐχάλαρον ποταμὸν καὶ διὰ τὸν αὐτὸν καὶ δόξα*, vocat] *Tum Deus, inquit?* tunc Mercurius narrare cepit. *Arcadiæ gelidis in montibus?* Arcadia regio, est Achaia contermina, ab Arcade Iouis, & Callistis filio denominata, varijs enim nominibus antea fuit appellata, nam & Pelasgia, & Parrhasia fuit vocata. sunt qui illam, & Gigantitida & Azaniam, & Paniam appellarint. *Inter Ha. No.?* nymphas Arcadicas. Nonacris namque vrbs fuit Arcadiæ dicta a Nonacri Lycaonis vxore, vt Pausanias ait. vnde & Nonacrinæ nymphe sunt appellatæ. Hamadryades autem nymphe dicuntur, quæ vna cum arboribus, & oriuntur, & occidunt, vnde etiam Hamadryades sunt dictę. *Am. n. simul.* *Spēs arbor* apud veteres gręcos dicebatur, quamuis nunc pro quercu ponatur. *Naias vna fuit?* Naiades fluminum, ac fontium sunt nymphe. *Nō n. vna,* hoc est fluendo dictę. Nympharum. n. alię sunt fluminum, quæ Naiades, vt dixi, vocantur, alię nemorum, sylvarumq; quæ Dryades, Napæ, Hamadryades, alię montium, quæ Oreades, *Nō n. vna,* hoc est, a monte cognominantur. *Nymphæ Syringæ?* ab illius

illius nomine tibia, græcis syrinx appellatur, tametsi Herodiani nomen esse fictitium ait, a sono ipsius fictum. *Non se. & se.* *szpius*, inquit, & satyros, & reliquos sylvarum deos elusit. Diana enim imitabatur, virginitatēq; seruare decreuerat. Satyri autem dii esse syluestres crediti sunt, & huiusmodi animalia in desertis solum, præsertim Aethiopiæ inueniuntur. *Et quoscunque deos* *Syluanos, Faunos, ac Panes* ait. hos nanque sylvarum, ac nemorum deos antiquitas putabat. *Ortygiā deam* hoc est Dianam. Ortygia nanque insula est, quæ alio nomine Delos frequentius vocatur, sic dicta, ut ait Solinus, quod in ea primum sunt visæ coturnices, quas græci ortygas vocant. Phanodici vero in Deliacis, & Nicander in Aetolicis narrat quemadmodum ex Ortygia, quæ est in Aetolia, & Delos Ortygia fuit appellata, & vrbs apud Ephesū, & insula Siciliæ adiacens. omnes nanque hæc vocantur Ortygiæ ab Aetoliæ Ortygia. vnde in varia loca coloniæ deductæ fuerunt. Nequaquam autem Delos ex eo Ortygia dicta est, quod Asteria Latonæ soror in Ortygiā, hoc est coturnicem ibidē fuit transmutata. [Atqui de Ortygiæ appellatione, & quod ab Ortyge, hoc est, coturnice nomen hoc acceperit Delus, etiam in scholis Callimachi eodem modo legitur, quamquam ibidē non Asteria, sed Latona in coturnicem versa dicatur. Homerus autē in hymnis, Ortygiā diuersam, atq; aliam a Delo facere videtur, qui Apollinē quidem in Delo, Dianam autem in Ortygia natam dicit, quod idem & Orpheus facit, apud quē in hymno Latoniæ legitur:

Γενάμενη, φασὶ βότρε, καὶ ἀρτεμιὶ ἰοχέαιρα
Τὴν μὲν ἐν Ὀρτυγίᾳ τὰν δὲ κραταὶ ἐν δὲ Λοῦ.

quare videtur Diana, quasi peculiari quodam epitheto Ortygia a poetis dici, cum idem cognomentum Apollini additum non facile inueniatur.

RITV Dianæ *more Dianæ*. *Latonia* *Diana Latonæ* filia. *Sic quoque fallebat* *quamuis*, inquit, Syriax corneum habeat arcum, Diana tamen esse videbatur, adeo illi similis erat. *Pan videt hanc* *Pan deus est pastorum*, & nemorum. *Pinu acuta* *corona ex pinu confecta*. Pinus enim pani deo dicata fertur, vnde etiam ea coronatur. [Pani vt & satyris, & syluano, pinum ea de causa assignari volunt quidā, quod is in comitatu Magnæ matris, cui arbor hæc sacra, frequens sit, habeaturq; uelut *ἀρτεμιδος* quidam illius. unde & a Pindaro *ἰσχυρὸς μὲν ἀλγεῖς ματρός* dicatur. sed ego inuenio Pityn, quæ græcis Pinus est, puellam fuisse, pariterq; a Borea, & a Pane amatam, sed quia illa Boreæ Pana preposuisset, iratum Boreā, in saxa propulsatam illam neci dedisse, terram autē uicem puellæ misertam, in arborem cognomen eandem mutasse, cuius uirrentibus ramis Pan coronari postea solitus sit, meminit fabulæ huius et Ruellius de natura stirpiū. *Votis cede* *cupiditati obsequere*. *Tibi nubere uolentis* *te uxorem ducere cupientis*. est enim *ἀνδραγαθία* poetis concessa. Virgi. Hūc ego si potui tantū sperare dolorem, nam uiris proprie nubere mulieres dicuntur. facile tamen adducor, ut putem illum totū sensum subditiciū esse, cum & in quibusdam uetustis exemplaribus non inueniatur, & in alijs varie legatur: nam in quibusdā, uerba, & in alijs,

totus ille sensus expūgatur, ac, uerba, non, plura, scribatur, hoc modo. Talia uerba refert: restabat uerba referre, ut intelligamus uerba Panos ad Syringa a Mer. non fuisse relata: qui cū uideret Argum somno oppressum, statim uocem cohibuit, ipsum quē interfecit. [Ego præter acyrolologiam, cuius Regius hic

meminit, nihil adeo video, cur quicquā huic loco eximendū, aut mutandum sit, itaq; ueterem lectionem retineo, Regij castigationem alijs examinandam relinquens. *Et precibus* *describit ea*, quæ Mercurius narranda de Syringe restabant. *Per auia* *per loca in uia*. *Ladonis ad amnem*. *Ladon* fluuius est Arcadiæ lenissimus. *Liquidas sorores*. *Naiades*. *Calamos palustres* *cannas in paludibus nascentes*. *Dumque ibi suspirat*. *ibi in calamo suspirat Syrinx*. [Vel potius Pan ob amissam nymphā.] *Hoc mihi consilium* *uolo*, inquit Pan, hoc consilium mihi tecū esse commune, ut enim tu in arundine quæreris, ita ego hac eadem arundine meos solabor ardore. *Quidam hoc loco pro, consilium, condylium legit, quod græcis annulum significat. vultque calamorum istam complexionem hoc nomine significari. quoniam & Martin. alibi dixerit, Panem fistula condyli sonabit: quod quanquam ipse non ita probem, præterire tamen hic nolui.* *Disparibus* *inequalibus*. *Compagine* *coniunctione*. compago autem, & compages in eadem dicitur significationem. *Nomen puella*. *Græci nanque fistulam Sy-*

ringa uocant.] Cuius exemplum, siue speciem uidere est apud Teocritum in Idyllio, quod Syrinx inscribitur. fistulam autem a Pane inuentam & Plinius tradit libro 7. capitulo 56. *Cyllenius* *Mercurius a Cyllene, Arcadiæ monte, in quo natus fuisse memoratur.* *Succubuisse*. *uictos fuisse*. *Languida lumina* *oculos somno occupatos*. *Medicata uirga* *caducei est periphrasis*. *Falcato ense*. *in falcis modum recuruo gladio, a Græcis harpe uocatur.* *Nutantem* *caput conculcentem, ut dormitantes faciunt.* *Qua collo est confine caput*. *qua caput coniungitur cum collo.* *In tot lumina* *in centum oculis*. lumen nanque & oculum, & lucem significat. est autem *ἀρχαῖος*, nunc enim in tot luminibus dicimus. *Occupat*. *opprimit*. *Vna nox* *una obscuritas, & mors. una enim omnes extincti sunt.* [Quidam autem duos hos uersus, quasi quoddam epitaphium Argi esse uolunt, idque saxo inscriptum fuisse sanguine Argi. nam id sibi uelle, quod dicitur. Et maculat præruptam sanguine rupem.] *Excipit* *ex capite Argi capit. excipere autem modo suscipere cadentia significat, & uerba dictata cum scribuntur: modo excludere, & ab alijs separare, unde exceptiones apud iuriconsultos, & oratores, dicuntur exclusiones, quibus id excluditur, quod in intentionem ab auctore est deductum, interdum excipere, est insidijs aliquid capere. Virgilius. Excipit incautum. unde excipula deriuantur, quibus pisces capiuntur.* *Saturnia*. *Iuno Saturni filia. est enim antonomasia. appellatio nanque pro nomine posita est.* *Collocat*. *aponit.* *Sua uolucrisque pennis* *periphrasis est pauonis. nam pauones sub tutela Iunonis esse dicuntur.* *Stellantis*. *more stellarum fulgen-*

Argus oculi in eandem panonem.

PROTIUS exarsit? inflammata est ira: nā in Io vaccam indignata est Iuno, cuius causa Argus fuerat interfectus. quare illi furorē immisit, quo per totum terrarum orbem acta est. cum aut ad Nilum peruenisset, miseratione Iouis pristina recuperavit figuram, deaque effecta, Isis fuit appellata. *Et Nec tempora distulit ira* hoc est, nec vindictā in aliud distulit tempus. *Horriseram Erinyn* horrendam furiam. Erinnyes enim furie dicuntur infernales. *Pellicis argolica* iū Inachi Argiuorum fluij filia. ab Argis nāque, clarissima urbe Peloponnesi, cuius rex fuit Inachus, Argolicus declinatur. *Stimulos cacos* furorē occultos.

RAPH.

CONDIDIT abscondit. *Profugam* porro fugatam. *Restabas Ni* apollitrophe ad Nilum, qui fluius est Aegyptij, a Nilo rege nominatus, ut Diodor⁹ ait. nā antea Triton vocabatur, ut scribit Hermippus. *Quem simul ac tetigit* ad quē post quā peruenit. *Tendens ad sidera vultus* tendens quidē in nouis perperā legitur exemplaribus, sed in uetustis recte scriptū est tollēs. *Luctifono mugitu* luctu sonante, & referente. *Et Stygias iubet hoc audire paludes* hoc est per paludē stygē iurauit, cuius numen dii fallere nō audebant, ut Virg. scribit. [Nam τλω δὲ ῥυδὲ τίμασι, ἀεὶ σὸς δὲ δῖα παῖδες κιν, αὐτὸς μὲν γὰρ ἰθὺς θεοῖσιν, αὐτὸς γὰρ ἰθὺς θεοῖσιν, inquit

Niligena angine.

Heliados.] *Et lenita dea* est postquā Iuno fuit mitigata. *Fitq; quod ante fuit* hoc est humanæ restituitur figuræ. *Fugiant* celeriter cadūt. *Setæ* pili duriores. *Decrescunt* diminuuntur. *Fit luminis arctior orbis* hoc ē oculorū orbes strictiores fiūt. *Contrahitur rictus* os diminuitur. *Redeunt humerique, manusque* hoc est armi in humeros, pedesq; anteriores in manus cōuer si fuerunt. qui nanque in alijs animalibus armi, in homine humeri uocantur, ut Plin. ait. *Vngula dilapsa* diuisa. *In quinos vngues* inter vnguem, & vngulam differētia signatur. vngula nanq; est aut solida, ut equorum, aut bifida, ut bouum: vngues vero sunt multifidi, ut hominum, & leonum. neq; enim vngues hominum sunt tantum, ut imperiti putant, sed aliorum quoq; animalium. *De boue nil superest* de figura bouis nil restat. *Nympe* Io nympha Inachi filia. est enim nominatiui casus nympe, eoq; sine diphthongo est scribendum. *Et timide verba intermissa retentat* hoc est cum timore iterum loqui conatur. *Verba intermissa* verba diu omitta. nam intermittere est ad tempus omittere, atq; deponere. *Retentat* iterum tentat, experiturque an loqui possit. *Nunc dea* nunc, inquit, Io pro dea Iside colitur ab Aegyptijs lineas vestes gestantibus. Isis nanq; sacerdotes lineis vestibus utebātur. Isidem uero Aegyptij, ut tradit Diodorus, Lunam esse putant, ut Osiridem solem, interpretariq; antiquam, sumpto nomine ab æterno & antiquo illius ortu. addūt illi cornua tum propter aspectum, sic enim uidetur, quo tempore primis diebus apparet, tum quia bos illi ab Aegyptijs sacrificatur. quidam autem Isidem Iouis Aegyptij regis filiam fuisse, eandemq; cum Cerere esse, quæ ab Osiride fratre uxor accepta, multa contulerit ad usum uitæ humanæ. prima enim triticum, & hordecum, quæ prius incognita hominibus casu inter cæteras

herbas oriebātur, inuenisse fertur. leges quoq; Isidem statuisse ferunt, quibus iustitia eque omnibus seruaretur, ui, atq; iniuria timore penæ sublatis. hac de causa prisca græci Isidem legiferam appellarunt, tanquam primam legum inuentricem. Osiride autē marito interfecto iurasse dicitur Isis, se nulli alij

ARGUMENTVM.

ARG. Io supradicta cum furijs exagitata orbem terrarum percurrisset, nouissime in Aegyptum delata est; ac, placata Iunone a Ioue, in pristina figuram reueria, Isidis Deæ nomen accepit, linigeraque dea est appellata.

PROTIUS exarsit: nec tempora distulit ira:

Horriseramque oculis, animoque obiecit Erinmyn
Pellicis Argolicæ, stimulosque in pectore cacos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immenso restabas Nile labori:

Quem simulac tetigit, positusq; in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinoq; ardua collo,
Quos potuit solos* tendens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctifono mugitu
Cum Ioue visa queri est, finemq; orare malorum.
Coniugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat: inq; futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris

Hæc erit. & stygias iubet hoc audire paludes.
Ut lenita dea est, vultus capit illa priores
Fitque, quod ante fuit, fugiunt de corpore setæ:
Cornua decrescunt; fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus; redeunt humerique, manusque,
Vngulaque in quinos dilapsa assumitur vngues.

De boue nil superest, formæ nisi candor in illa:
Officioque pedum nympe contenta duorum
Erigitur, metuit que loqui, ne more iuuenæ
Mugiat; & timide verba intermissa retentat.

Nunc dea* linigera colitur celeberrima turba.
Hinc Epaphus magnigenitus de* semine tandem
Credetur esse Iouis, perque vrbes iuncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis æqualis, & annis
Sole satus Phaethon: quem quondam magna loquētem,
Nec sibi cedentem, Phæboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaethon, iramque pudore repressit,
Et tulit ad Clymenen Epaphi conuicia matrem,
Quoque magis doleas genitrix, ait, en ego liber,
Ille ferox, tacui: pudet hæc opprobria nobis

assenerant, utque se ad Apollinis regiam conferret, ac ab ipso sciscitaretur, hortata est. eo cum uenisset Phaethon, accepit se Apollinis filiū esse, a quo hortatus, ut quicquid uellet peteret, se enim nihil negaturum. impetrauit a patre, ut Solis currum unum diem regeret. cum uero non terras modo, sed cælum quoq; imperitus equos solis gubernandi cōbureret, Iouis fulmine in Padum fluium præcipitatus est. huius uero sorores cum finem lacrymis non imponerent, deorū miseratione in populos arbores, earumq; lacrimæ in electrū conuersæ feruntur. *Hinc Epaphus* ex hoc, inquit, Epaphus Iouis filius esse creditur, qd Io mater eius ab Aegyptijs tanquā dea colebatur. [Est autē hic Epaphus, is qui ab Aegyptijs Apidis nomine colitur. sic enim & Her. li. 2. inquit, ὁ δὲ ἀπὲς κατὰ τὴν ἰσθμὸν γὰρ ἄρα ἱστῶν ἱστῶν ἱστῶν ἱστῶν, ut græci tradunt.] *Phaethon* Apollinis, & Clymenæ nymphæ fuisse filius dicitur. unde & splēdens interpretatur. *Sat* est etiā solis epithetū apud Homerum in 3. Iliados, ἡλιόσατος, est autem nomen trisyllabum, ut quidam putant, præcipientes cum æ diphthongo esse scribendum. *Non tulit Inachides* Epaphus Inachi nepos. *Et tulit ad Clymenem matrem* Clymene nympha fuisse fert Oceanī, & Tethyos filia, ex qua Apollo sustulit Phaethontē, *En ego liber ille ferox* indignatus Phaethon,

nupturā, ac iusto deinceps imperio regnasse, beneficijsque in populos, omnes alios reges suasse, ac post obitum, deorū honores cōsecutam, & in Vulcani templo apud Memphim sepultam fuisse. asserunt autem Aegyptij, id quod fere poetæ omnes testantur, Isidem plurima inuenisse ad morbos medicamēta, medicæque arti multū cōtulisse, ac in deorum quoque numerum relatum, gaudere hominum cultu, inq; corū ualitudine præcipue uersari, quin etiā in somnis palā is opitulari, quos censuerit dignos, & q illius monitis obtemperat, præter opinionē curari, etiam quorum medici salutē desperarint. visu quoq; aut alia quapiam corporis parte debiles illius deæ numē implorātes in pristinam restitui uale tudinem. signa uero horū esse dicunt non græcas fabelas, sed opera. per totū nanque terrarū orbem Isidem coli propter manifestas illius morborū curationes. hæc & multo plura de Iside Diodorus. ceterum Ouid. græcorū figmenta sectatur. *Hinc Epaphus* & Epaphi, ac Phaethontis iurgia iccirco describit poeta, ut commo dius lib. secundum cum primo, & mutationem sororū Phaethontis ipsius in populos cum superiore transformatione connectat. Epaphus enim Iouis, & Ius filius in altercatione Phaethontē nō esse Apollinis filium dixit: qua cōtumelia Phaethon indignatus Clymenem matrem rogauit, ut si bi uerum ostenderet genitorem. illa Apollinem esse

Phaethon, quod cum alias & liber, & ferox in respondendo esse consueuerit, nihil nunc Epaphi conuiciis responderit. En, particula est indignantium propria.

REFELLIT confutari. *Ede notam* ostende signum. *Meropis* que affere. *cælo* hoc est, me tua defensione cælo ascribe, me defende, ac præsta deum esse.

Et implicuit iniecit. *Meropis* que caput & ut per uitā Meropis uiri. nā Clymene post Phaethontē ex Apolline susceptū Meropi nupsit. Meropes sane homines ab Homero dicuntur a uocum diuersitate, *μῆρις* nanque diuido, & *ῥις* vox dicitur, siue quod distinctā habeat uocem a uocibus brutorū animalium. Meropes etiā sunt aues apibus infeste, unde etiā apiastræ uocantur, quod apes comedant. Virg. in Georg. Meropes, alię que uolucres. *Tedasque*

so. nuptias suarum sororū, quas matri curę esse sciebat. *Disti* cri. & obiecti criminis. *Per iubar* hoc & per hunc solis splendore. nam iubar proprie significat luciferū stellam, quod iubar lucis effundat. Virg. It por tis iubare exorto delecta iuuentus. a lucifero autem omnis splendor iubar appellatus. sol autem dictus est, ut Ciceroni placet, quod unus sit, & nō plures, quodq; tantam claritatem solus obtineat. *Insigne* & ornatum, clarum. unde insignia dicuntur signa, & ornamenta uirtute adepta. *Radij* *coruscis* & fulgentibus, micantibus. radius autem non solum fulgor micans dicitur, sed uirga quoq; qua Geometræ lineas designāt, Virg. descripsit radio totū qui gentibus orbem. est etiam instrumentum textorum. Virg. Excussi manibus radij. est & instrumentum, quo mensuræ æquantur, quod etiam hostorium dicitur. Plau. Dij, deæq; omnes tantam uobis letitiam, tot gaudia sine radio cumuletis. est etiam radius oliuę genus oblongæ. de qua Vir. Nec pingues unam in faciem nascuntur oliuę, Orcades, & radij, & amara pausia bacca. rotæ quoq; radios habere dicuntur. *Quod nos audistis* uidetque hoc ex sententia Homeri dictum esse uidetur. nam ut scribit Plinius lib. 2. c. 6. Sol fertur medius planetarum amplissima magnitudine, ac potestate; nec temporum modo, terrarū que, sed siderum etiam ipsorum, cælique rector. hunc mundi esse totius animum, ac planius mentem; hunc principale naturæ regimen, ac numen credere decet opera eius estimantes.

hic lucem rebus ministrat, aufertque tenebras: hinc reliqua sidera occultat: hic uices temporum, annumque semper renascentem ex usu naturæ temperat: hic cæli tristitiam discutit, atq; etiam nubila humani animi serenat: hic suum lumen cæteris quoque sideribus foenerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, ut principi litterarum Homero placuisse in uno eo uideo. *Temperat* & regit, ac gubernat. nam solis calore omnia temperantur. *Si ficta loquor* hoc est si mentior, & falsa dico. omne enim fictum falsum est. fictum est enim, quod non est factum, sed fieri potuit. falsum autem, uanum, & fictum differunt, ut scribit Don. nam falsum est fictum mendacium simile ueritati. uanum nec possibile, nec uerisimile. fictum totum sine uero, sed tamen uerisimile. falsum loqui mendacis est. fictum callidi, uanum stulti. falsum loqui culpæ est. fictum uirtutis. uanum ueritatis. falsis decipimur: fictis delectamur. uana contemnimus. *Negat ipse* uis. *Se mihi* & aspiciendū. optat Clymene, ut moriatur, si mentitur Phaethon. *Sitque lux ista nouissima*. &

Et dici potuisse, & non potuisse refelli.

At tu, si modo sum cælesti stirpe creatus,

Ede notam tanti generis, meq; affere cælo.

Dixit, & implicuit materno brachia collo:

Perq; suum, Meropisq; caput, tedasq; sororum

Traderet, orauit, ueri sibi signa parentis.

Ambiguum est, Clymene precibus Phaethontis, an ira

Mota magis dicti sibi criminis, utraque cælo

Brachia porrexit, spectansq; ad lumina Solis

Per iubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,

Nate tibi iuro, quod nos auditq; uidetq;

Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,

Sole satum: si ficta loquor, neget ipse uidendum

Se mihi, sitq; oculis lux ista nouissima nostris.

Nec longus patrios labor est tibi nosse penates.

Vnde oritur, terræ domus est contermina nostræ.

Si modo fert animus, gradere, & scitabere ab ipso.

Emicat extemplo latus post talia matris

Dicta suæ, Phaethon, & concipit æthera mente,

Aethiopasq; suos, positosq; sub ignibus Indos,

Sidereis transit, patriosq; adit impiger ortus.

hoc lumen solis ultimum sit mihi. *Nec longus patrios* nec longo, inquit, tibi labore opus est, ut cognoscas, & uideas patris tui domum. *Nosse* cognoscendi. est enim constructio græca. nam græci infinitis pro gerundiis utuntur. *Patrios penates* patris tui ædes. *Contermina* & confinis. *Nostra terra* & Aethiopiæ. Aethiopia nanque Indiæ, unde sol oriri uidetur, finitima est. *Si modo fert animus* hoc est si modo ad hoc te inclinat animus, ut eas ad patris ædes uidendas. *Et scitabere* & inuestigabis. scitari nanque est rogare, ut sciamus. *Emicat* & exit. *Et concipit æthera mente* hoc est omnia magna sibi promittit. nam ætherem quoque pertransire posse sperabat. *Aethiopasque suos* & quibus Phaethon erat unus. [Vel quod Aethiopibus imperauit Phaethon, ut est apud Berosum.] Aethiopes autem ab Aethiope Vulcani filio, qui Aethiopiam a nomine suo appellauit, ut in 6. narrat Plinius, fuere cognominati, quamuis alij, quod uisam habeant faciem putent, dictos *παρὰ τὸ αἶθερ*, quod est uero, & *ὑπὸ ἰσθμῷ* facies. *Sub ignibus sideris* & sub feruoribus solis. Indi uero populi sunt orientis ab Indo fluuio cognominati.

LIBRI PRIMIFINIS.

ANNOTATIONES GIBERTI LONGI IN LIBRUM PRIMUM OVIDII METAMORPHOSEON.

Unus erat toto naturæ vultus in orbe.

SCRIPTIO χάος, quod ex sententia Hesiodi ante omnia extitisse narrat, illustratur ea circumstantiarum amplificatione. Dictum autem est χάος, ὅπῃ τὸ χαίρειν, vel ὅπῃ τὸ χαίρειν ἢ χαίρειν.

Induit ignotas hominum conuersa figuras.

Non diu constitit vis illa animi diuina, & cœlestis, sed mox ex perfectissimo statu in peius declinare coepit. quam rem poetæ per seculorum mutationem indicarunt. De his ætatibus lege Hesiodum i. opera, & dies, & Aratum in φησὶ ὁ ὕμνος: a quibus multa transtulit Ouidius.

Pana, metusque aberant, nec uerba minantia fixo.

Periphrasis legum, quæ a Seneca dicuntur minis mista præcepta: ob id autem scribebantur in tabulis æreis, quod perpetuo eas uigere uolebant.

Non scelerata tamen de duro est ultima ferro.

Cum Saturno, aurei seculi rectore, cœli arce deiecto, terre ret Jupiter mundum, sic ipsum in diuersa tempora coarctauit, ut Ver, quod fuit ante continuum serena tranquillitate, in partem anni quartam, & in angustissimum ageretur tempus, ut huic succederet ardor æstatis, & tertio sequeretur autumnus infida temperies, & post hoc totus annus rigida hyeme claudere tur, ut hæc quatuor tempora qualitates imitarentur, & ordinem seculorum constituit Jupiter.

Protinus irrupit uena peioris in auium.

Omne nefas: fugere pudor, merumque, fidesque.

Ita Theognis,

Ὁ χίτο ἰὸν εἰς τὴν μεγάλην θύραν, ὡς ἴδωμι ἀνδρῶν
Σωφροσύνην, χάριτες τὰ φειδύλῳ ἱλίπον.
Virtus iacet pietas, & uirgo cade madentes.

Poeta δὲ βίων δ' ἀνδρῶν ἥρος ἴδωμι Aratus uirginē δίκην, id est iustitiam fuisse dicit. hanc Theophrastus etiam uirginem apud Gellium prodidit, & Hesiodus, παρθένος δὲ ἐκ γυναικῶ. Aratus autem Astræam nominatam censet ab Astræo primo astrorum parente.

Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi.

Hi montes Arcadiæ sunt. Jupiter autem in Arcadia plurimum uersatus est, unde etiam illum quidem Arcada dixerunt, ut Callimachus in hymnis.

Perdere, & ex omni nimbos dimittere cælo.

Diluuij descriptionem habes apud Senec. nat. q. l. 3. c. 27.

Corycidas nymphas, & numina montis adorat.

Quæ tunc oracula, nam Pindari scholia docent Noctem primo præfuisse oraculis, deinde Themis, nec Apollinem a Themide uaticinandi artem accepisse, sed a Pane.

Extantem, atq; humores innato matrice testum.

Triton tubicen, & armiger Neptuni, ut Statius scribit lib. 1. Achil. dicitur hic concha perforata canere. eius copiosorem descriptionem lege apud Poetam. lib. 10. Aen.

Inque breui spatio superiorum numine saxa.

Lapides, quos Deucalion post tergum proiecerat, uiri facti sunt, quos uero Pyrrha, ex his fœminæ natæ: hinc est q. græci homines etiamnum λαῖες appellant: ὅπῃ τὸ λαός quod lapidem sonat. quam rem poeta quidam uersiculo isto testatur, ἐκ δὲ λίθου ἰγύνοντο βροτοὶ, λαοὶ δὲ καλεῖται. Pinel. interpret.

Donec Aristorida seruandum tradidit Argo.

Argus Aristoris filius. Callimachus in Epigra m. αἰφύνη Αἰσχροδίσκου αὐτὸς αἰχμολόματον ἄργον. Aristor. autem Crotopo editus erat: hic Argus Iunoni operam in pascenda uacca falso nauasse dicitur, quæ res, a Lycophrone καὶς βύτας appellatur.

Et conata quær, mugitus edidit ore.

A mugitu ius dicta est Mycene, nempe ὅπῃ τὸ μυκήσαι, quod

ibi in bouem conuersa primum mugitum ediderit. Pausa. in Achiuis.

Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.

Neue oper.? Quod erat historiæ ad fabulam trahit. nō enim Apollo instituit Pythia certamina; sed Eurilochus Thessalus tum Amphytrionibus adgressus Cyrrhæos homines impios, & uiolentos, ut auctor est Pindari enarrator.

Tempora cingebat de qualibet arbore Phæbus.

Daphnes fabulam recenset Parthenius in amatorijs narrationibus. Aphthonius sophista non Penei filiam, sed Ladonis amnis appellat. require illius progymnasmata.

Inuentum medicina meum est, opiferg; per orbem.

Tribus artibus præesse Apollinem docet Aristophanis interpres, mantica, iatrica, & musica. dicitur autem inuenisse medicinam Apollo, quod Sol producit herbas, in quibus tota ferè medicina consummatur.

Te coma, te cithara, te nostra Laure pharetra.

Hæc deus, tanquam uates, & futurorum minime ignarus. Adhæc consule Plin. lib. 15. cap. ult.

Esse putat nusquam, atq; animo peiora ueretur.

Hanc fabulam sub Isis nomine Herodotus, & Diodorus recensent; omnium autem optime Lucianus in dialogis marinis.

Tum deus Arcadia gelidis in montibus inquit.

Excurrit in aliam fabulam, & obiter illam recenset. annectit etiam, quam ratione fistula primum inuenta sit, quodq; ex arundine præcipue eam cōficere Pan. docuit. lege Plin. lib. 7. cap. 56.

Cornus huic arcus, si non foret aureus illi.

Ex pinu Panes, Satyriq; corollas factitabant, non alia ratione, quàm quod isti dei in comitatu matris deorum frequentes essent, cui hæc arbor sacra est. Seneca tragicus in Troade, Sequitur; fretum pinus matri sacra Cybellæ. Et quod Pan. sit socius αἰσχροδότης; Matris audi Pindarum in καὶ χειροποιήσις, ὡς αἰσχροδότης μεδὲ ὡς τὸ μετὰς μεγάλας ὀπάδας σμενῶν χαίρειται μίλημα τερπνόν.

In P. Ouidij Nasonis Metamorphosin Henrici Glareani Annotationes haud vulgares.

In noua fert animus mutatas dicere formas.

SI ullus unquam poetarum dignum factis suis encomium habuit, atq; inde etiam nomen, certe hic poeta merito ingeniosus dicitur: quod ipse de se fateri non dubitauit. Ingenio perij Nāso poeta meo. at hunc quidam exponentes nimis ingeniosi & ipsi uideri uolunt: ut qui hoc loco Ouidium græce orsum affirmant ἐνθά φησι ἀνέμους. Mira uero subtilitas, & quæ requirat sudantem philosophum. magis ad rē erat, quod alij admonuerunt, hypallagen hic esse, cum dicit, formas mutatas in noua corpora, pro corpora in nouas formas, atque adeo allusionem esse ad nomen ipsum μεταμύρωσις.

Quem dicere Chaos.

Relatiuum positum inter nomina diuersorum generum frequenter apud oratores cum sequente conformatur. Cicero, Studium quæ philosophia dicitur. Salustius, Est locus in carcere quod Tullianum dicitur. poeta autem uidetur aurem potius secutus. sonat enim nescio quomodo festiuus, Quem dixere Chaos, quem si legerimus, Quod dixere Chaos tale est Virgilij, Hæc finis Priami, & Quem das finem rex magne laborum, ut Apud Aul. Gellium lib. 13. c. 19. oppido eleganter exponit Probus Valerius.

Qua; erat & tellus, illic & pontus, & aer.

Porphyrio Flacci enarrator lib. 3. carm. ode 4. hunc locum ita legit, Illic & pontus, ut aer. exponitq; ut, pro ubi. sicut Horatium constat dixisse, Vt cunque mecum uos eritis, pro ubicūque: sed mihi non placet eius expositio. illud, & quod præcedit tellus, magis turbat lectorem, cum coniunctio copulatiua, q̄ præcesserit, uerum hæc nimis anxia uideri queunt,

Hanc Deus, & melior litem natura diremit.

Copulam, & expositiuam puto, atq; positam, pro idest. ueteres enim Deum naturam uocabant. unde Seneca, Nihil aliud, inquit, est natura, quam Deus, & diuina quædam ratio toti mûdo, & partibus eius inserta.

Et liquidum spisso secreuit ab æthere cælum.

Aristoteles lib. 1. de cælo, Cælum assuevit æthera dici *ἄν* *πὸ τοῦ θέναι*, quod perpetuo currat, Anaxagoram autem non recte dicere *ἄν* *πὸ τοῦ θέναι*, quod est ardere, quanquam primo libro *Μεταφυσ.* idem dicat Anaxagoram æthera pro igne accepisse. cæterum Ouidius cælum aliquando pro orbibus cælestibus accipit aliquando pro toto illo, quod supra aquam, ac terram est, ita æthera quoq; aliquando pro igne, aliquando pro cælo, sicut enim ueteres locutos uidebat, ita uarie ipse, ut suus poetis mos est, loquitur.

Vtq; dua dextra cælum, totidemq; sinistra.

Diuisio hæc est totius cælestis superficiei, ac simili prorsus ratione terræ. Zona igitur non est linea, sed superficies, lineis tamen, siue peripherijs circularum discretæ. qui vero Zonas diuidunt, circuli sunt quatuor, duo Tropici, ac extremi duo Arcticus, & Antarcticus. æquinoctialis autem circulus nihil ad Zonarum diuisionem facit, per mediam autem uadit Torridam. inuenta deniq; est hæc Zonarum distinctio ad regionum qualitatem discernendam, nam quæ inter Tropicos iacet zona, quæ sol eos circulos non egrediatur, Torrida uocatur: extremæ duæ frigida, quæ a sole longissime absint: deniq; duæ reliquæ temperatæ, altera Antipodum, ad quâ hodie ex Lusitania frequens est nauigatio, etiam si ueteres omnes ad eam perueniri nō posse, propter torridam interpositam, tradiderint. porro quemadmodum in cælo equator est aliq; circuli: ita etiam in terra intelligendi. est enim terra, quæ subiecta est æquinoctiali; est item, quæ subiecta Tropici; denique quæ extremis circulis: ita pro sua portione de zonis cogitandum, quod nemo exquisitius, nemo breuioribus uerbis, nemo doctius hoc nostro poeta descripsit.

Eurus ad Auroram, Nabataaq; regna recessit.

Poetæ quatuor duntaxat principales uentos nominant. Homerus Odyss. 10.

*Ἄνεμος τε ὡς ἔστιν ὅστις βορρῆν ἐξοβάλλει σὺν ὀρίσθῳ,
Ἄνεμος δὲ αὐτὸς ὅστις ζεφύρω ἐξέσσει δὴκεν.*

Manilius similiter disticho sanè quàm eleganter eodem comprehendit.

Asper ab axeruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.

Auster amat medium solem, Zephyrus cadentem.

Noster hic poeta magis explicato sermone, atq; adeo, ut omnia solet, splendidioribus figuris eosdem depinxit.

Et densi frutices, & uincta cortice uirga.

Vinctæ legendum putat Dominus præceptor noster, cui multum hæ nostræ debent annotationes. est autem etiamnum mos ex corticibus tiliarum, nonnullarumq; aliarum arborum, ut parentur funes, quos uerisimile est & tum primum inuentos. Crates igitur intelligit, aut quid simile, e quibus etiam hodie multis in locis parant rustici domos.

Tertia post illam successit ahenea proles.

Aratus in Phænominis, ubi de Virgine, tres duntaxat ponit ætates. nam illam æneam, siue æream, intellexit ferream, *χαλκὴν* uocitās: *χαλκός* enim olim pro ferro, quæ arma ex ære essent, accipiebatur. quare poeta noster hoc in loco de ærea ætate nō multa uerba fecit destitutus Arato, quem quod ad mores ætatum attinet, sequi uoluit. Hesiodus autem quatuor ponit hominum genera, aureum, argenteum, æneum, ac ferreum. sed hoc ultimum uariat, ut in Georgicis patet apud eundem. ceterum Raphaeli Regio placuit, si legatur, successerat ænea pro-

les. mihi magis placet, ut fiat resolutio diphthongi: ut legatur, successit ahenea proles. quanquam utrunque legi potest: quod & ille fatetur.

In dominum dignos euerit tectæ penates.

Appositionem esse notius est, quàm ut explicari sit opus. dignos autem absolute dixit. & quanquam, euerit, sit præteritum perfectum: intelligitur tamen penates dignos fuisse qui euerterentur propter domini impietate. ergo euerit, etiam si hoc nimis fortassis argutulum.

Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis.

In his uerbis nisi hypallagem esse intelligamus, non uideo ut intelligi queat. neq; enim Phocis regio, in qua & Parnassus, & Delphi, Aonios, hoc est Bœotios, ab Attica separat, sed contra a Bœotia Phociden ab Attica separat, ut omnes norūt, qui Geographica tenent. est igitur ita intelligendū, Phocis separat Aonios ab aruis Actæis, hoc est Aonij separat Phocida ab Actæis aruis. uerum in his non oportet omnino anxium esse: quæ admodum qui miretur, quomodo hoc quod nono deinde sequitur uersu, Quæ tunc oracula tenebat, pro responsa dabat, dictum sit. neq; enim poetæ præsertim Heroici ad eam, qua rhetores, proprietatem astringi possunt.

Tortilis in latum, quæ turbine crescit ab imo.

Porphyrus in his, quæ in Homerum extant, quæstionibus satis luculenter probat, Homerum quoties obscurum quiddam adducit, cōtinuo subnectere eius dicti declarationem, ut cum Bouem *ἰδρυτῆρα*, appellasset, subiungit *ἰδρυτὸς ζῴων ἡγεστὸς ἀνδρῶν*. ita hoc loco concham sonantem describens noster poeta, quid tortile in latum significet per uerba sequentia, sane quàm eleganter descripsit. est enim concha, ut cochlea, quæ ab imo ita crescit, ut & torqueatur in gyrum propemodum, paulatimq; fiat latior.

Contigit ut quadam, sic non manifesta uideri.

Vt quadam, quasi concedentis uidetur, ac perinde dictum, ut potest uideri quadam hominis forma, sic uideri potest non manifesta. comparatio est in ut, & sic, & quædā præterea pro aliqua.

Per ipsum Nascendi spatium.

Raphael Regius hæc uerba ad sequentia retulit, quasi poeta dicat, quadam imperfecta per ipsum nascendi spatium. alii hæc superioribus coniungunt ad hunc sensum, & in his quadam modo nata per ipsum nascendi spatium. hoc est, in ipso ortu: atque illis nos quoque subscribimus.

Vel nimis admouit, uel iam sub luce reliquit.

Non satis luculenter hunc locum efferunt commentarij, neque ego plane intelligo. consuetudo aliqua exprimitur, vulgo nota, sed nobis non admodum.

Lenisq; Amphrysus, & Aëas.

Aëas est, ut auctor est Plin. libro 3. capit. 23. meminit & Liuius lib. 2. de bello Macedonico.

Littera pro uerbis quam pes in puluere duxit.

Idem & Raphael, cum recte hæc primum explicasset, subiūxit hæc uerba: Bouis enim pes i, & o, litteras exprimere uidetur. sed id non placet; quin potius existimamus in Io mansisse rationem, ut in Homeri socijs tum alij poetæ, tum Homerus commemorat. quare etiam Vacca Io per pedes duas formare litteras potuit. proximo item carmine idem Raphael, si codices non errant, peregit exponit, per efficit præsens, sed effecit legendum. Me miserum, idem, quod continuo sequitur, O ait, subintelligitur, quod frequenter in exclamationibus omittitur leuioribus, quasi hæc sit leuis exclamatio: ubi pater inuenit filiam in vaccam transmutatam.

Languida permulcent medicata lumina uirga.

Caducei est periphrasis, idem ait, sed dictum est hoc, ut illud 6. Aeneidos, Medicatam frugibus escam. uide ibi dem Seruiū.

P. OVIDII NASONIS^{H.}

METAMORPHOSEON

LIBER SECVNDVS.

RAPH.

REGIA
Solis e-
rat se-
cūdm
librum
auspici-
tur Ovi-

dus a descriptione ēdium Solis, ad quas peruenierat Phaeton, a Clymene matre exhortatus, ut ipsum rogaret Apollinem, an sibi pater esset. concinne igitur huius libri initium cum prioris fine cōnectit. uidetur autem Ouid. regiam Solis describere ad imitationem palatij Romani, uel Capitolij. nam magnificentissimum quodq; in hac descriptione ædificium mente concepit. *Regia* ē domus regis, quæ basilica cepta est dici. *Clara* ē lucida, illustris. *Micante* ē splendente. *Pyropo* ē Pyropus uidetur is esse lapillus, quem nos carbunculum appellamus. Pyropus nanque dicitur, quod ignis habeat aspectum: *ebur nitidum* ē splendidum. tecta autem regie Solis eburnea fuisse ait, & fores argenteas. *Bifores* valua ē duplices. ualua autem dicta sunt, quod in se voluantur. *Materiam superabat opus* ē preciosissimæ materiæ. preciosior ars fuit adhibita. in valuis nanque argenteis quatuor elemēta cum animalibus suis, a Vulcano fuerant sculpta. uidetur autem Ouid. Homerum imitari in Achillis clypei a Vulcano fabricati descriptione. [Quæ est Iliad. 18. nam & illic Vulcanus inquit,

Εἰ μὲν γὰρ αἰεὶ ἐπὶ δὲ δὲ
νόν, ἐπὶ δὲ δὲ δὲ δὲ δὲ δὲ
Ἡλίοι γὰρ ἀκάμαστα, σιλήντων
τι σιλήντων.
Εἰ δὲ τὰ τεύχεα πάντα, πᾶσι
ἄρα δὲ ἐπὶ δὲ δὲ δὲ δὲ δὲ.

§ *Mulciber* ē Vulcanus, a molliendo ferro dictus est Mulciber. nam mulcere est mollire, ut Pompeius scribit. § *Calarat* ē sculperat. § *Aequora cingentia terras* ē periphrasis est Oceani. § *Cælumque* ē aerem, qui terrarum orbem completur. § *Tritona canorum* ē Triton, ut iā diximus, tubicen est Neptuni, cuius & Salaciæ nymphæ filius esse fertur, sic dictus, quod primum in Tritonide Libyæ palude visus esse dicatur. Triton etiam fluuius est Lybiæ maximus, ut scribit Herodotus, Tritonidem fludem efficiens. [Vel potius δὲ τῆς ἡερῆς. fluxum, & item terrorem quendam significat. Aeolica autem lingua etiam caput. est enim monstrum marinum

ARGVMENTVM.

Clymene, Oceani, & Tethyos filia, cum Phaetontem ex Sole cōceptum genuisset, & in adultam perduxisset ætatem, monuit ut patrem cognosceret, qui infelicititer progressus ad orientem Solem peruenit, agnitusq; est ab eo connubij indicio: accensusq; agitandi currus amore, quem quatuor equi, Pyrois, Eous, Aethon, ac Phlegon, per orbem aslueuerant trahere, eum diu petitem accepit, & a ministris Horis iunctum conscendit, monitis licet instructus patris, per iter ignotum, cum equis obniti nequisset, trahus est: equi cum ignotum agitatore contemneres, mundi pronam partem petierunt, quam obrem cum cuncta ardore subito flagrantia incenderentur, a Ioue terra opem implorans, ne conflagraret, petijt. Phaethon fulmine ictus est, in terramq; præcipitatus, atque ita liberati equi uinculis, agnito itinere ad suam stationem reuersi sunt.

REGIA Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammisque imitante Pyropo:
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valua.

*Materiam superabat opus. nam Mulciber illic
Aequora calarat medias cingentia terras,
Terrarumq; orbem, cælumque quod imminet orbi.
Ceruleos habet vnda deos, Tritona canorum,
Protea; ambiguum, balenarumq; prementem
Aegæona suis immania terga lacertis,
Doridaq; & natas: quarum pars nare videtur,
Pars in mole sedens, virides siccare capillos,
Pisce vehi quædam. facies non omnibus vna est,
Nec diuersa tamen, qualem decet esse sororum.
Terra viros, vrbesq; gerit, syluasq; ferasq;,
Fluminaq; & nymphas, & cetera numina ruris.
Hæc super imposita est cæli fulgentis imago,*

na dicit, a Thetide accersitum atque adductum. uide Iliad. Ab Aegæone uero mare Aegæum quidam aiunt fuisse cognominatum. § *Doridaque, & natas* ē Doris nympa fuit Oceani, & Tethyos filia, ac Nerei uxor, ex qua maxima nympharum multitudo est nata, quas Nereidas, de patris nomine uocant. Doris interdum pro ipso ponitur mari. Virgilius, Doris amara suam non intermisceat undam. § *Pars in mole*. § *magno aliquo scopulo*. § *Terra viros*. § ita, inquit, terra sculpta, ut & vrbes, & flumina, & sylua, & nymphæ, & feræ inesse viderentur.

uasta specie, atque horribile, ex homine, & delphino compositum, quidam ἰχθυοάνθρωπος dicunt græci.] § *Protea* que ambiguum. § Proteus deus est marinus, pascor pecorum Neptuni, qui circo ambiguus dicitur quod in varias figuras se mutare fingat, ut difficile deatur, quid sit, agnosceret. modo nanque fit ursus, modo leo, modo aqua, modo ignis. unde Horatius Quo teneam uultus tantem Protea nodo. [Huius descriptionem habet quarto Odysseæ apud Homerum, & apud Virgilium 4. Georgicorum.] § *Immania terga balenarum*. maxima. Balenæ autem belluæ sunt marinæ maximæ, quæ, & cetæ dicuntur, & pristices, ut Sextus ait. § *Suis lacertis*. § brachijs. nam Aegæon centum brachia fingitur habuisse. § *Aegæona*. § Aegæon gigas fuit, ut scribit Hesiodus Cæli, & terræ filius. Eumulus autem in Titanomachia ait. Aegæonem Terræ, Ponti filium fuisse, in mare que habitasse, ac inde Titanibus opem tulisse: quæ opinionem hoc loco Ouid. sequi uidetur. alij putant Aegæonem beluam esse marinam. Tarrhæus autem, inquit, illum fuisse gigantem, fugisseque ex Europa, ac in Phrygiam peruenisse, ibiq; mortuū esse. Conon uero in Hercule scribit Aegæonem a Neptuno fuisse deuictū, in mare submersum. Briareus autem, & Aegæon, & Gigas idem esse fertur. Homerus eundem esse Briareum & Aegæonem in primo Iliados ait, sed Briareum a diis Aegæonem ab hominibus dicentianumque esse scribit. [Idem & Ioui autem tulisse cōtra Iunonem, Neptunum, & ceteros, Aegæonem.]

SIGNA

RAPH.

SIGNAQUE sexzodiacus quoque circulus ita erat scul-
ptus, ut sex signa in dextris, totidemq; in sinistris conspiceren-
tur. *Quo simul accliuo venit* ad quam regiam, inquit, cum
per arduum limitem Phaeton ascendisset: quamprimum se co-
tulit ad patrem. *Simul* poliquam. *Dubitari parentes* de quo

dubitabat. *Protinus ad pa-
trios* quamprimum in con-
spectu patris progreditur.
Accliuo limite & arduo. re-
giam. n. Solis in editiore lo-
co esse uerisimile uidetur.
*Neque enim propiora fere-
bat lumina* ratio est caus-
sam continens, cur propius
non accederet. neque. n. in-
quit, ferre poterat splendo-
rem solis propinquiorem.
Purpurea uelatus & habi-
tum Apollinis, & solium de-
scribit ita perspicue, ut nul-
la expositio sit adhibenda,
cum splendore solis omnia
lucida sint, & aperta, neque
ullo alio lumine indigere
videantur. *In solio* solium
dicitur quasi solidum, quod
ex vno ligno conficeretur.
est autem solium proprie re-
gum sedes. *Clarissima* &
smaragdus gemma est uiri-
dis clare splendens. *A
dextra lauaque dies* & co-
mites, affloresque solis
describit, qui ipsum nun-
quam relinquunt. Sol enim
& diei, & mensis, & an-
ni, & omnium temporum
auctor, & moderans est.
Seculaque & seculum spa-
tium dicitur annorum cen-
tum.

Solis co-
mites.

[Ut vulgo accipitur, hinc
& seculares ludi dicti, qui
centesimo anno perageren-
tur, commentator autem
Homeri *ιστορ*, inquit, *ἱστορ*
ἱστορ ἡ ἀπὸ τῆς ἱστορίας ἡ
ἱστορία. hinc
& Nestorem vixisse tria se-
cula dixere, hoc est, tres
ætates.] *Et posita spa-
tius aequalibus hora* & hora
interdum quartam partem
anni significat, quo qui-
dem modo quatuor sunt an-
ni horæ, quas etiam poeta
describit. interdum diei
partem duodecimam. sunt
enim duodecim diei horæ
æqualiter a se inuicem di-
stantes. Dicta est autem

hora, vel *ὥρα*, quod est custodio: quod proprium tem-
pus diligenter custodiatur: uel *ὥρα*, quod spatia tem-
poris diffiniat, uel ab Horo, ut ait Macrobius, qui lingua
Aegyptiorum Sol dicitur. Hora quoque apud græcos pul-
chritudinem significat, unde *ὥριος* dicitur pulcher. horæ e-
tiam sunt deæ Celi ianuam custodiētes, ut Homerus canit. Ho-
ra quoque est dea Quirini coniux, quæ, ut in quartodecimo
poeta canit, una cum illo colitur. *Verque nouum stabat cin-
ctum* & quatuor anni partes ita describit, ut singulis suam at-
tribuat proprietatem. Vere nanque oriuntur flores, ex qui-
bus coronæ conficiuntur. Aestas nuda pingitur propter æltum,
quo frumenta maturescunt. Autumno uindemia assignatur.
Hyems frigorebus, glacieque infestatur. *Spicea ferta* & co-
ronas spiceas. Sertum enim corona dicitur, a serendis flo-
ribus appellatum. *Haud inficianda* & neganda. nam in-
ficiari & inficiare, negare est. unde coniecturalis status a
quibusdam inficialis dicitur, quod in eo factum negatur. *Ille
refert* & respondet. *Vsum huius nominis* & utiua proge-
nies dicat. *Pignora da* & signa, & documenta. *Detra-*

he & deme, eripe. *Hunc errorem* hanc dubitationem. *Edi-
dit* & dixit, asseruit, uulgauit. *Veros ortus* & veram originem.
ex me nanque uere es ortus. *Quoque minus dubites* & ac,
ut minus, inquit, de hac re dubites: pete quicquid uis, &
habebis. *Dijs iuranda palus* &

Styx palus est inferorum,
per quam dii iurare rimet,
ut Virg. inquit, *ἄρα τὸ
ῥέος*, hoc est a merore dicta.
fuisse autem filia Oceani,
& Tethyos ab Hesiodo scri-
bitur, quæ a Pallante gi-
gante compressa Victoriā
peperit, quæ, quia in bello
Giganteo a Ioue stetit, illi
gratiam referens concess-
it, ne cui deorum per ma-
trem ipsius peierare lice-
ret, ac si quis peierasset,
per centum annos diuini-
tate priuaretur. [Per Sty-
gem autem iurare dii fin-
guntur, quod immortalibus
nihil contrarium magis
est, quam mors: & in
lætitiā degentibus nihil
magis aduersum, quam
luctus.] *Oculis incognita
nostris* & scite hoc a na-
turali sumpsit ratione, nam
Styx tristitia est, quæ læti-
tiæ, qua semper dii fruun-
tur, contraria est. fieri au-
tem non potest, ut qui sem-
per læti sunt, ac propterea
immortales, tristitiam sen-
tiant. *Vix bene finierat* &
temerarium, ac ferocem,
nimiumque in cupiditati-
bus ardentem innuit fuisse
Phaetontem. *Inque diem*
per unum diem. *Ius*, &
moderamen & potestatem,
& regimen. *Alipedum* &
alas in pedibus habetium;
hoc est uelocissimorum.
*Terque quaterque Con-
cutiens* & sæpius. concus-
sio autem capitis hic pœ-
nitentiam, alibi significat
indignationem. *Temeraria
dixit* & mea, inquit,
promissa temeraria, incon-
sultaque sunt facta propter
tuam petitionem. nun-
quam enim tibi me omnia
concessurum, quæ petij-
ses, pollicitus essem, si pu-
tassetem te talia petiturum.
Tua uoce & est ablatiui
casus, hoc est, propter tuam
postulationem. *Vtinam*

promissa liceret & utinam, inquit, possem tibi promissa nega-
re. [Non est tua tuta uolun. propositio est sequentis dehorta-
tionis. constat autem sequens oratio locis ab impossibili,
a periculo, a difficultate, & a compensatione causæ, siue pe-
titione. estque uniuerſa ualde oratorie tractata.] *Viri-
bus istis* & exiguis, & mortalibus. *Sors tua* & conditio
tua. *Non est mortale* & currus nanque solis est incorru-
ptibilis. ab impossibili autem, & difficili dissuadet Phœ-
bus.

PLVS etiam quàm quod superis & hoc est, plus etiam cupis,
quàm diis ipsis adipisci concedatur. *Affectus* & cum
affectu quodam uehementi appetis. *Placeat sibi quisque li-
cebit* & quamuis, inquit, unusquisque deorum multum sibi
arroget, me tamen excepto, nullus eorum in solis curru com-
mode poterit consistere, ne ipse quidem Iupiter, quo nihil
maius, nihilque potentius habetur. *Ignifero in axe* & in curru
ignem, & solem ferente: axis autē lignum est illud, circa quod
rotæ, currus uertuntur.

[Poniturq; pars pro toto *κατὰ συνήθειαν*.] *Et quid Ioue ma-
ius*

RAPH.

aus habetur? ac si dicat nihil. *Ardua prima via est*. & causas enumerat, quibus ostendit, difficillimam esse curru solis gubernatione. *Recentes* & instaurati, integri uiribus, ut qui per noctem quiescerunt, secundum vulgi autem loquitur opinionem, qui putat solis equos, ipsumque solem noctu quiescere. *Pauida formis*. & ab effectu & pauidos, timidosque reddat. *Moderamine* & regimine, ac temperamento. *Tunc etiam qua me* & hoc quoque loco vulgi loquitur opinione, longi nanque ab oceano, semper est sol, nec unquam mergitur, quamuis vulgo uideatur. Tethys autem Oceani est uxor, quæ solem occidentem excipere videtur. dicta est autem, Tethys, quod sit *et* *et*, hoc est nutrix, cum aliorum, tum deorum: est enim domina humiditatis, qua omnia aluntur. [Hinc & Homerus dixit *ἡ θάλασσα θῆλυ γένος, ἡ μὲν τέρα τέλει*.] *Affidua uert.* & reuolutione, & conuersione. *Torquet* & conuertit. sidera nanque fixa una cum cælo uertuntur. planetæ uero contra cæli motum nituntur. unde infert. *Nitor in aduersum* & cæli nanque ab oriente in occidentem uoluitur, secumque trahit & solem, & reliquos planetas: sol uero una cum alijs planetis suo, ac naturali motu contra cæli conuersionem nititur, hoc est cum quodam nisu, & conatu mouetur. *Nec me qui cætera uincit Impetus* & nec impetus, inquit, & rapidissima cæli rotatio, quæ omnia secum alia trahit, me potest inhibere, quominus meum naturalem motum perficiam. sed hoc minus uerum esse uidetur. nam alij planetæ contra mundi rotationem nituntur, ut diximus. cur ergo Apollo se solum ait ab impetu cæli non superari? an & ad deterrendum a proposito suo Phaetontem, & quia alij planetæ cum retro gradi sunt, nihil contra mundum nituntur? quamuis autem luna nunquam retrocedere cogatur, interdum tamen citius interdiu tardius mouetur. sol nero semper æquali motu ferri uidetur, eoque se solum a cæli rotatione non superari gloriatur. *Rapido orbi* & cælo veloci signa nanque zodiaci sol pertransit mundo contrarius. *Poterisne rotatis Obuius ire po.* & hoc est poterisne sic resistere rotationi, ac celerrimæ conuersioni, quæ fit circa polos, ne ab ipsa secum traharis, sed ut ei contrarius pergas? sunt autem duo poli in cælo, circa quos mundus uertitur. unde & poli dicti sunt *ἡ ἀπὸ τοῦ ἀπολείν* a uertendo, quod circum illos uertitur cælum. *Ne te citius auferat axis* & ne uertice, & polo rapidissimo impar sit ab ipso auferaris, secum, ut ne tui quidem compos sis futurus. *Forfitan & lucos illic* & fortassis, inquit, tibi persuadeas illic esse & urbes, & deorum templa, sed horum nihil est, iterque tibi est faciendum per insidias, ac ferarum figuras. *Utque uiam teneas*. & hoc est ut concedam te uiam tenere, ac scire, nullamque in errorem casurum, te tamen per tauri cornua ire oportebit. *Per cornua aduersi tauri* & oppositi. taurus autem inter astra dicitur constitutus, quod Europæ incolu-

Damnosus.

Me valet excepto. vassili quoque rector olympi,
Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
Non aget hos currus: & quid Ioue maius habetur?
Ardua prima uia est, & qua uix mane recentes
Emittuntur equi. medio est altissima celo,
Vnde mare, & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pauida trepidat formidine pectus.
Ultima prona via est, & eget moderamine certo,
Tunc etiam, quæ me subiectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys, solet ipsa vereri.
Adde, quod assidua rapitur uertigine cælum,
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in aduersum: nec me, qui cætera, uincit
Impetus: & rapido contrarius euehor orbi.
Finge datos currus: quid ages? poterisne rotatis
Obuius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic, urbesque deorum
Concipias animo, delubraque ditia donis
Esse: per insidias iter est, formasque ferarum.
Utque uiam teneas, nulloque errore traharis,
Per tamen aduersi gradieris cornua tauri,
Aemoniosque arcus, uiolenti que ora leonis,
Sæuaque circuitu curuantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curuantem brachia cancerum.
Nec tibi quadrupedes animosus ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflant,
In promptu regere est: vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, ceruixque repugnat habenis.
At tu, funestine sim, tibi muneris auctor.
Nate caue: dum resque sinis, tua corrige vota.
Scilicet ut nostro genium te sanguine credas,
Pignora certa petis: do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probo respice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectore posses
Inserere, & patrias intus deprendere curas.
Denique quicquid habet diues, circumspecte mundus;
Deque tot, ac tantis cæli, terreque, marisque
Posce bonis aliquid nullam pati re repulsam.
Deprecor hoc vnum, quod vero nomine pena,
Non honor est: pœnam Phaethon promunere possis.
Quid mea colla tenes blandis ignare lacertis?
Ne dubita: dabitur (Stygias iur animus undas)
Quodcunque optaris: sed tu sapientius opta.
Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,

men ex Phœnicia transiit in Cretam, ut Euripides ait, & Aemoniosque arcus & sagittarium. Chiron enim Saturni in equum mutati ex Phylira filius Thessalus Hippocentaurus, qui Aesculapium, Achillemque educavit, in sidera fuit translatus. quidam tamen, ut inquit Hyginus, hac de causa Chironem esse negauerunt, quod nemo Centaurus sagittis sit usus. est autem equinis cruribus deformatus, caudamque satyri habet. scribunt uero quidam hunc esse Crotum nomine, Euphemes musarum nutritis filium, eumque in monte Helicone habitasse una cum musis, studioque uenationis fuisse delectatum. musas autem ab Ioue petisse, ut in cælum referretur. Iouem ei crura equina fecisse, quod equo multum usus foret, sagittas pro ingenio adiunxisse, caudam satyri in corpore fixisse, quod non minus hoc musæ, quam Liber pater satyris sit delectatus. ceterum Ouid. eorum sequitur opinionem, qui Chironem fuisse Centaurum aiunt. enumerata autem signa zodiaci terribiliora aspectu Phœbæ, quod facilius ab improba cupiditate regendi currum solis, filium deterreat. *Longi circuitus* multum enim spatij Scorpion suis brachijs comprehendit. nam, ut scribit Hyginus, Scorpion propter magnitudinem membrorum in duo signa diuiditur, quorum unius effigie nostram Libram dixerant. Scorpion autem ideo in cælum translatus esse fingitur, quod Orion cum venaretur, iactare ausus est, se omnia, quæcunque ex terra oriuntur, interficere valere. quare terram indignatam Scorpion manu emisisse, qui illum interficere conaretur. Iouem autem utriusque animum admiratum Scorpion inter astra collocasse, ut speciem eius hominibus documentum esset, ne quis eorum aliqua re sibi confideret. Dianam autem propter studium Orionis, petisse a Ioue, ut idem sibi beneficium daret petenti, quod Terræ uultu tribuisset, Orionemque in cælum acciperet, ita igitur

tur fuit constitutum, ut cum Scorpion oritur, Orion occidat. Sane Scorpion animal & terrestre, & marinum, & cælestis signum, dictus *ἡ ἀπὸ τοῦ σκορπίου τὸν ἰόν*, a spargendo uenenum. *Atque aliter brachia* & nam scorpion brachia a principio statione recuruantur, Cancer uero iuxta summam flectuntur, eoque minus spatij complectuntur. Cancer autem Iunonis beneficio inter astra collocatus fertur, quod cum Hercules contra hydram lerneam constitisset, & ex palude pedem eius mortuus arripuit, quare Herculem permotum eum interfecisset, Iunonem inter sidera collocasse.

In promptu est & facile est. *Vix me patiuntur* & me qui sum & Deus, & peritus, & ipsis equis notus. *Funestus* & perniciosus, mortiferus. *Dumque res sinis* & permittit, hoc est dum potes. *Tua vota* & tuos appetitus. *Inserere* & immittere. *Deprendere* & comprehendere. *Deprecor hoc vnum* & precibus hoc vnum ne facias recuso. interdum deprecari est valde precari. *Stygias iur animus undas* & causa est, cur sit daturus

§ *Propositumque premit* § retinet propositum. § *Flagratque cupidine currus* § ardet cupiditate regendi currus paterni. § *Ergo quā licuit* § quatenus, & quouique potuit. § *Aureus axis erat* § currum solis eleganter describit poeta.

CRYSOLITI § lapides pretiosi aureum habentes colorem. unde etiam nomen sortiti sunt. χρυσός enim aurum, λίθος lapis dicitur. § *Patefecit* § aperuit. aurora autem ante solis ortum aerem illustrare, sicque fores edium suum aperire videtur. § *Et plena rosarum atria* § ad id alludit, quod Homerus Auroram: ῥοδοδάκτυλον, passim vocat, hoc est digitos roseos habentem: auroræ nanque, rosas antiquitas dicauit.

DIFFUGIUNT stellæ § hoc quoque ex sententia vulgari dicitur, neque enim stellæ diffugere possunt, cum sint fixæ, sed adueniente aurora fulgere desinunt. § *Cogit* § congregat, & ante se agit. Lucifer enim, quæ græce φῶς, ἑσπέρ, dicitur, ultimus est, qui desinat fulgere sole oriente, priusque incipit lucere illo occidente, tuncque Hesperus vocatur. Veneri autem hæc stella dicata esse perhibetur. § *Mundumque rubescere* § aduentu enim Auroræ cælum rubescere videtur. unde etiam Aurora ab auro dicta perhibetur. § *Euanescente* § dissolui, ac perire. luna enim adueniente sole desinit splendere. § *Velocibus horis* § agilibus, ac cito prætercuntibus. horæ autem iccirco solis equorum curam habere finguntur, quod ex cursu solis orientur, seu potius mensurentur, & distinguantur.

§ *AMBROSIAE succo* § ambrosia herba est suauissima, qua dii uescuntur, quæque immortales efficiuntur. ambrosia nanque immortalitas interpretatur. [Simul autem etiam eo alludere uidetur, quod sol, medicaminum inuentor, & auctor.] § *Contigit* § perunxit, ut feruori resistere possent. § *Sacro medicamine* § diuino, hominibus ignoto, & occulto. § *Radios* § coronam radios emittentem, quam ipse gestare consuevit. § *Præsega* § prænuncia. § *Parce stimulis* § noli uti calcaribus, & flagellis ad impellendos equos, uerum stude ipsos fortius loris, & frænis cohibere, atque retinere uolantes potius, quam currentes. § *Nec tibi directos* § quia iter Phaethonti sit tenendum, Phæbus ostendit. non enim, inquit, tibi per quinque circulos recte est eundum, sed per zodiacum, qui & obliquus, & fines trium zonarum non egreditur, neutrum enim populorum attingit. § *Quinque per ar.* § quinque circulos qui & zonæ dicuntur. cælum enim in quinque circulos æqualiter a se distantes diuisum est. arcticum, antarcticum, tropicum cancri, topicum capricorni, æquinoctialem: quorum æquinoctialis est medius,

zodiacus autem obliquus est circulus, qui æquinoctialem secut, ad tropicumque cancri, ac capricorni usque peruenit. nec ad circulos arcticum, antarcticumque procedit. § *Sectus in obliquum* § periphrasis est zodiaci, qui est obliquus circulus, ut diximus, & omnium latissimus, ut qui ad tropicum usque cancri, & capricorni perueniat. § *Australem polum* § qui etiam antarcticus dicitur, quod arctico opponitur. § *Tum* § namque Aquilonibus Arcton § hoc est, polum arcticum. unde sunt Aquilones venti. Arctos autem uersa dicitur, quæ in parte cæli existens, polo nomen deciderit. nam Iupiter Callisto, Lycaonis filiam, a Iunone in uersam commutatam, una cum Arcade filio in sidera retulit, ad polumque collocauit, qui ab Arcto arcticus fuit denominatus. § *Utique ferant* § admonet item Phæbus Phaethontem, ne depressius, altiusue currum agat, ne aut terras, aut cælum comburat; medium autem ipsi esse tenendum. § *Nec preme* § deprime in partem inferiorem. § *Molire* § impelle.

NEV te dexterior § ca RAPH. ue, inquit, ne aut nimium ad septentrionem uersus, ubi est anguis, rapiaris, aut ad meridiem, ubi est Deorum ara. inter hæc autem tibi est iter tenendum. § *Declinet* § inclinet, deuehat. § *Ad anguem tortum* § ad serpentem, qui ad polum arcticum tortuosus iacet. hic autem serpens dicitur aurea hesperidum mala custodisse, & ab Hercule interfectus, a Iunone inter sidera collocatus fuisse. nonnulli tamen dicunt, hunc draconem a gigantibus Minervæ obiectum esse, cum eos oppugnaret, Minervam uero arreptum draconem contortum ad sidera iecisse, & ad ipsum cæli axem fixisse. itaque adhuc ipsum implicato corpore uideri, ut nuper ad sidera perlatum. § *Ad aram* § ad polum Antarcticum. ara enim, in qua primum dii existimantur sacra, & coniurationem fecisse contra Titanas, in cælum dicitur translata, ac iuxta polum antarcticum collocata, confecta autem

Propositumq; premit, flagratq; cupidine currus.
Ergo quā licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit iuuenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per inga chrysoliti, positaq; ex ordine gemma
Clara repercusso reddebant lumina Phæbo.
Dumq; ea magnanimus Phaethon miratur, opusq;
Perspicit; ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas aurora fores, & plena rosarum
Atria. diffugiunt stellæ; quarum agmina cogit
Lucifer, & cæli statione nouissimus exit.
Tum pater ut terras, mundumq; rubescere uidit,
Cornuaq; extremæ velut euanescente Lunæ;
Iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Iussa deæ celeres peragunt, ignemq; uomentes
Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
Quadrupedes ducunt, adduntq; sonantia fræna,
Tum pater ora sui sacro medicamine nati
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Imposuitq; comæ radios: præsegaq; luctus
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
Si potes his saltem monitis parere parentis,
Parce puer stimulis, & fortius utere loris.
Sponte sua properant: labor est inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat uia quinque per arcus.
Sectus in obliquum est lato curuamine limes,
Zonarumq; trium contentus fine, polumq;
Effugit Australem, iunctumq; aquilonibus Arcton
Hæc sit iter: manifesta rotæ uestigia cernes.
Utq; ferant æquos & cælum, & terra calores,
Nec preme, nec summum molire per æthera currum.
Altius egressus cælestia signa cremabis,
Inferius terras: medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet ad anguem,
Ne ue sinisterior pressam rota ducat ad aram,
Inter utrumque tene, fortunæ cetera mando,
Quæ iuuat, & melius quàm tu tibi consulat, opto.
Dum loquor, Hesperio positas in littore metas
Humida nox tetigit: non est mora libera nobis:
Poscimus, & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu, uel, si mutabile pectus
Est tibi, consilij, non curribus, utere nostris,
Dum potes, & solidis etiam nunc sedibus astat,
Dumq; male optatos nondum premis inscius axes.
Quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris.
Occupat ille leuem iuuenili corpore currum,
Statq; super, manibusque datas contingere habenas
Gaudet, & inuito grates agit ille parenti.

a Cyclopibus fuisse fingitur. inde homines dicuntur instituisse, ut cum aliquam rem efficere cogitarent prius sacrificarent. § *Inter utrumque tene* § inter utrumque spatium, inquit, currum contine, argue coerce. § *Hesperio lit.* § Atlantico: quo cum nox peruenierit, relinquat terras necesse est. § *Non est mora libera nobis* § non est integrum nobis morari. § *Poscimus* § ad illustrandum mundum. § *Et solidis etiam nunc sedibus astat* § hoc est dum in terra adhuc moraris. § *Dumque ma. op.* § dum, inquit, currus, quos in tuum malum optasti ignarus, non ascendisti. § *Sin. me* § permitte me terras luce illustrare. § *Occupat* § celeriter, agilerque ascendit.

*Interea uol. currus solis a quatuor trahitur alatis equis, quibus nomina ab effectu fuere imposita. Pyrois. n. qui corrupte Pyrois fere legitur, dicitur quasi ignitus. nam *πῦρ*, est ignis. Pyrois autem legendum esse penultima breui, & antiqua exemplaria, & qui hoc opus e latino in græcum uertit, nobis sunt do-*

cumento. declinatur enim Pyrois Pyroentis, ut simois simoētis. Valerius Flaccus. Et formidatē patrios pyroenta dolores. Pyrois autem etiam Martis stella ab astrologis uocatur. Eous ab aurora dicitur. *ἴα* enim est aurora. Aethon urens interpretatur, atque Phlegon, eo quod ore, & naribus ignem emittere fingantur. Aethon quidem etiam fortis, & bellicosus dicitur, & color igneus, q. in equis maxime probatur. *Ἡμνιτibus flammiferis* ex ore. n. flammās efflare dicuntur. *Repagula* & obstacula. repagula nanq. sunt, ut scribit Pomponius, quæ patefaciendi gratia ita figuntur, ut contrario oppagantur, hæc & repages dicuntur. [Alludit autem ad carceres, e quibus equi in certaminibus emittebantur.] *Tethys* Oceani uxor, & Clymenes mater, apud q. sol pernoctare creditur. *Fatorum nepotis* eorum, quæ fato euentura erant Phaetōti nepoti. *Copia* potestas. *Immensi celi* infiniti. quamuis Peripateticis finitum esse videatur. *Corripuere uiam* velociter currere ceperunt. *Pennis* alis. *Leuati* sublatis. *Isdem de partibus* de oriēte. [Velocitatem autem pariter, & locum notat, quando Euros, qui orientis proprie sunt, pro quibilibet uētis accipit.] *Utque labant curuæ* hac similitudine a nauibus sumpta ostendit poeta currum solis incompōsite, ac sine ullo ordine tractum fuisse, cum vacuus esse eqs uideretur. *Succurriturque alte* sursum valde quatitur. *Inani* uacuo. *Simulac* postquam. *Ruunt* cū impetu currunt. *Quadriuges* quatuor equi uni iugo alligati quadriuges dicuntur. *Tritum spatium* tritam uiam. *Nec quo prius* currebant uerbum subaudiatur. *Nec qua commissas* scit uerbum subintelligamus. *Commissas habenas* tradita ab Apolline lora. *Imperet* imperare possit. *Gelidi triones* septentriones frigidi, utpote ad quos sol ppius aliās nūquā accessit. tūc autē primū calefcere ceperūt, q. a solis currus illuc vsq. ab equis, quos cohibere Phaethō nō poterat, fuit pertractus. Triones autē prisca lingua boues dicebant. quasi teriones. sunt autē septē stellæ ad polū arcticū ita dispositæ, ut plaustrū efficere uideant. [Vnde & *ἄναξ* græcis alio nomine dñr. uide Gellii li. 2. c. 2. 1.] *Et uetito equo* septētriones enim nūquā occidūt, ideoq. se madefacere nō possunt. Luno. n. ut ipse narrat. Quidiū, hoc a Tethy Oceani

uxore impetrauit, ne duas uersas, quæ sunt ad polū arcticum, in mare descendere permetteret. *Quæque polo iuxta polum arcticū* serpens est maxima, quæ duas complectitur uersas, unde Virgilius, Circum, perque duas in morem fluminis arctos, Arctos oceanī metuētes æquore tingi. *Bootes* apostrophe, & cōuersio sermonis ad Bootem, qui

plaustrū agere uidet. Bootes enim latine dicitur bubulcus. idē est autē, qui arctophylax, quod uisū custos adhibitus esse uidetur. *Et te tua plaustra tenebant* retinebant, retardabant, remorabantur. Plaustrum autem, quod & plostrum dicitur, sidus est celeste, quod idem cum maiore uersa esse putatur. septēnanque sunt stellæ, ita dispositæ, ut duæ, quæ pariles, & maximæ uno in loco uidentur, pro bobus haberētur, reliquæ uero qnq. figuram plaustrī simularent, unde ēt a græcis *ἄναξ* dñ.

TERRAS penitus, penitusque iacentes. hoc est ualde depressas, ac longe a se remotas. *Per tantum lumen* in tāto lumine. *Lam. Meropis dici cupiens* filius subintelligatur Merops. n. Clymenes fuit marit, quāquā Meropes homines dicātur apud Homerū, quod diuinas habeant uoces, quā in significatione hic quoq. accipi potest, ac si diceret cupiēs iam hominis filius, magis quā dei appellari. Merops autem *παρὰ τὸ μὲν* perit τῆς ὄρας, quod homo uocem habeat diuinā, & articulatā, & quæ in syllabas dissolui possit. *Ut autē* quā præceps Phaethō traheretur, pulchra similitudine ostēdit. *Pinus* nauis ex pino confecta. est enim metonymia, [uel potius synecdoche.] *Cuncta fr.* omnia retinacula. *Præcipiti Boreæ* rapido, & impetuoso. *Eas non est* non potest. *Prospicit* porro, & longe aspicit. *Miracula* monstra. *Vario celo* uarijs signis distincto. *Pasim* ubique. *Trepidus* perturbatus. is. n. trepidus dicitur, ut Pomp. ait, cui perturbatio *ἔλατ* mentem, hoc est, uertit. *Vastarum ferarum* maximarū, ut leonis. *Est locus* Scorpiū describit: ad quem cū puenisset Phaethō, adeo territus ē, ut ei fræna e manibus ceciderint, quod qdē cū equi sensissent, p totū fere cæli discurrerūt. *Concauat* flectit. *Inge. ar.* in duos similes arcus. *Duorū* *fig.* alterū nāq. brachijs, alterū cauda facit. nā scorpij chela librā cōstituerē uident. scorpiū uero ipsum cauda recurua designat. *Huc puer ut. n.* postq. inquit, Phaethō puer uidit scorpiū sudantē, atq. cauda ictus minitātē, tanto timore affectus est, ut fræna remisit. *Curuata c.* cauda reflexa. *Gelida for.* frigidō timore. ab effectu, q. hoīes frigidos reddit, ut pallida mors. *Lora* habenas frænorū. *Expatiantur equi* late, & extra spatia excurrunt. *Sine lege* sine ordine. *Alto sub ath.* sub alto celo

Interea volucres Pyrois, Eous, & Aethon, Solis equi, quartusq. Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq. repagula pulsan. Quæ postquam Tethys, fatorum ignara nepotis, Reppulit, & facta est immensi copia * celi, Corripuere uiam, pedibusq. per aera motis Obstantes scindunt nebulas, pennisq. leuati Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros. Sed leue pondus erat, nec quod cognoscere possent Solis equi, solitaq. iugum grauitate carebat. Utq. labant curuæ iusto sine pondere naues; Perq. mare instabiles nimia leuitate feruntur; Sic onere insueto vacuos dat in aere saltus, Succutiturq. alte, similisq. est currus inani. Quod simul ac sensere, ruunt, tritumq. relinquunt Quadriuges spatium, nec, quo prius, ordine currunt. Ipse pauet, nec quā commissas flectat habenas, Nec scit quā sit iter, nec, si sciat, imperet illis. Tum primum radijs gelidi caluere triones, Et uetito frustra tentarunt æquore tingi. Quæq. polo posita est glaciali proxima serpens, Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli, Incaluit, sumpsitq. nouas seruatoribus iras. Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote, Quamuis tardus eras, & te tua plaustra tenebant. Ut vero terras despexit ab æthere summo Infelix Phaethon penitus, penitusq. iacentes; Palluit, & subito genua intremuere timore, Suntq. oculis tenebræ per tantum lumen obortæ. Et iam mallet equos nunquam tetigisse paternos, Iam cognosse genus piget, & ualuisse rogando, Iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta Præcipiti pinus Boreæ, cui cuncta remisit Fræna suis rector, quam dijs, votisq. reliquit. Quid faciat? multum celi post terga relictum, Ante oculos plus est: animo metitur utrunque: Et modo, quos illi * fas tum contingere non est, Prospicit occasus, interdum respicit ortus. Quidq. agat ignarus, stupet, & nec fræna remittit, Nec retinere valet, nec nomina nouit equorum. Sparsa quoq. in vario passim miracula celo, Vastarumq. uidet trepidus simulacra ferarum. Est locus, in geminos ubi brachia concuat arcus. Scorpius, & cauda, flexisq. utrinque lacertis Porrigit in spatium signorum membra duorum. Hunc puer ut nigri madidum sudore ueneni Vulnere curuata minitantem cuspide uidit, Mentis inops, gelida formidine lora remisit. Quæ postquam summo tetigere iacentia tergo, Expatiantur equi, nulloq. inhibente per auras Ignote regionis eunt: quaq. impetus egit, Hac sine lege ruunt; altoq. sub æthere fixis

fig. alterū nāq. brachijs, alterū cauda facit. nā scorpij chela librā cōstituerē uident. scorpiū uero ipsum cauda recurua designat. *Huc puer ut. n.* postq. inquit, Phaethō puer uidit scorpiū sudantē, atq. cauda ictus minitātē, tanto timore affectus est, ut fræna remisit. *Curuata c.* cauda reflexa. *Gelida for.* frigidō timore. ab effectu, q. hoīes frigidos reddit, ut pallida mors. *Lora* habenas frænorū. *Expatiantur equi* late, & extra spatia excurrunt. *Sine lege* sine ordine. *Alto sub ath.* sub alto celo

Incurfant. & currendo appropinquant. *Inferiusq. suis*. & merito Luna admiratur solis equos infra suos currere, cū sol, multo q̄ Luna sit altior. poetæ aut quadrigas quidem soli attribunt, lunæ uero bigas. Lucifero & Auroræ singulos equos. *Succis adē* p̄tis humorib. exsiccatis. *Canescunt* cana, & arida fiunt. *Ar-*

probi.

que mōtes enumerat, qui primi cōflagrare ceperunt. [Vtitur aut hic poeta distributione pariter, & synathrisimo, ad amplificandum incēdiū, porro fuisse incēdiū quoddā ingens in Thesalia sub Phaethōte rege, Berofus indicat. inde fortassis fabulæ locus datus.] Athos mōs est Thraciæ altissimus, quē nūc montem sanctū vocant, ab Atho gigāte, cui iniectus fuisse dī appellatus. *Taurusq. Ci.* & Taurus Ciliciæ mōs est, ut ipse quoque poeta inquit. *Et Tm.* & Tmolus, q̄ & Tmolus a Steph. scribitur, & fluius, & mōs est Siciliæ, melle, vino, & croco abundas. unde Vir. li. Geor. j. Nonne vides, croceos ut Tmolus odores. *Oete*. & mōs est Thesaliæ Oete, Herculis morte rogo & sepulcro nobilis *Ida* & mōs Phrygiæ celebrissimus, quē ad imitationē Homeri *αὐλοπιδνα* cum vocatis, a fontū frequentia, fontib. celeberrima vocat, q̄ tñ omnes tūc erant exsiccati. dicta est Ida uel ab Ida regionis regina, ut ex sententia Characis, Steph. ait uel ab Ida Cretēsi, ut canit Vir. Vnde profectus Teucer, Scamādri, & Idæe nympha filius regionē in Phrygia occupatā ab se Teucriā uocauit. Vel ēt ab altitudine. nā ut Didymus ait, *Ἰδῆ* *αὐλοπιδνα* i. *ειρῆς* i. *ἰδῆ* duas aut eē Idas, alterā in Phrygia, alterā in Creta notissimū est. *Virgineusq. He.* & mōs est Bœotiæ. *Helicon* quē iccirco uirginē Oui. appellat, q̄a musis est consecratus. *Et nondū Oea.* Aem. & Aem. mōs

Thraciæ altissimus, in quo Orpheus Oeagri fluii filius dī a Menadibus fuisse disceptus, a quo etiā Oeagrius fuit appellatus. [Nondū ergo inqt, Oeagrius, q̄ tū Orpheus nōdū in eo disceptus fuerat.] *Aetna* & mons Siciliæ, Aetna semp ardēs, uñ & nō mē, ut qdā putāt, *Ἄη* *αἰθῆρ*, hoc est ab ardēdo mutatione *Ἄη* in *τ*, ut alii scribunt, dicta est aut Aetna ab Aetna Briarei Cyclopis filia, Sicaniq̄, sorore, quē a Vulcano, & Cerere arbitra de finib. electa scdm Cererem sententiam tulisse fertur. est & Siciliæ vrbs Aetna, quē etiā Adrianum uocatur, q̄ fluius eiufdē nominis præterlabitur, ut Mela scribit. *Parnasusq. biceps* & mōs Phocidis i duos uertices diuisus, ut in primo ipse Oui. scripsit. *Et Erix* & mons est Siciliæ Veneri q̄ ab eo Erycina dicitur, sacer. *Et Cynthus* & mons est Deli, unde Cynthus Apollo uocatur. *Et Othrys* & mons est Thesaliæ. *Mimasq.* & mons est minoris Asiæ Mimas, haud longe distans a Colophone perpetuis niuib. obrutus, a Mimante gigante denominatus. *Rhodope* & mōs Thraciæ ninofus, a Rhodope puella, quæ in hunc commutata fuit dictus, ut ipse scribit Ouid. ut alii a Rhodope Strymonis filia, ex qua Neptunus Atho gigantem suscepisse fertur, qui & ipse monti nomen dedit, est & Ionæ vrbs Rhodope, ut Stephanus Byzantius de urbibus, & uicis ait.

DINDYMA & mons est Phrygiæ, matri deorū sacer. unde ipsa mater deorum Dindymene fuit appellata. *Et Mycale*, &

mons est, & vrbs Cariæ Mycalæ, unde Mycalefius gentile nomen deriuatur, ut Herodotus, & Didymus scribunt. *Natusque ad sacra Cithæron* & mons est Bœotiæ Baccho dicatus, ad cuius orgia celebranda. [Propter frequentiam eorum sacrorū.] natus esse uidetur. *Nec profunt Scythia* & Scythia regio est ad

Septentrionem frigidissima, a Scythia Herculis filio cognominata. *Caucasus* ardet & mōs est Scythiæ Prometheus relegatione notissimus. *Ossaque cum Pindomatorq.* ambobus Olympus & montes Thesaliæ sunt altissimi. *Maiores ambob.* & altior nebulas enim & uentos excede reputatur: unde Luc. Nubes excessit Olympus lege Deum Verticem illius accolē cælū uocant. unde factum est, ut poetæ Olympum pro cælo ponant. Olympus aut multorum montū nomen est. nā & Arcadiæ Elidis, & Ciliciæ, & Misæ, & Macedonia, & Thesaliæ mōs est Olympus, in quo ludi Olympici Eleis similes celebrari solebant. *Aeriaque Alpes* & mōtes sunt altissimi Italiæ a Gallia, Germaniæq̄ defendentes. *Appenninus*. & mons est lōgissimus Italiæ diuidens. *Currus* suos & sibi tantopere expetitos. *Candescere* & ignescere, & inflammari. nā candere proprie dī ferrū ignitū. *Inuoluitur*. & implicatur. *Caligine picea* & tam crassa ut si picea esset. *Sanguineum credunt* & in transcurso transformationē Aethiopū exponit poeta. Aethiopes nāq̄ cū antea cādidi essent, tunc nigri fuerunt effecti, uñ autem Ouid. innuere Aethiops fuisse dictos, q̄ sint facie cōbusta. nā *αἰθῆρ* vro, *αἰθῆρ* & *πῶς* facies dī, quā quam Plin. Aethiops ab Aethiope Vulcani filio dictos narret. *Tum facta est Libia*. & regio est Aphricæ aridissima, sic dicta, quod *λεῖπρη ὁ ἰστρος*, hoc est q̄ deficit pluuia, ut Seruius scri-

accendi.
ignes.

Pheneus.

bit, ut uero Diodorus, a Libya nymphea Epaphi uxore. *Raptis*. & ereptis, exsiccatis. *Tum nymphea*. & quemadmodum montes conflagrarunt, ita etiam fontes, lacusque eo incendio exsiccati fuerunt. *Passis comis* & sparsis, id quod in merore fieri cōsuevit. *Quarst Bæo, Dirce* & Bœotiæ fons est Dirce notissimus [a Dirce uxore Lyci in eū cōuersa dicitur.] *Argos Amy.* & Amymon fons est apud Argos, ab Amymonē Danaī Argiuorum regis filia, quē in hunc cōuersa fuisse dicitur, appellatus. *Ephyre Piren.* vndas. & Pirene fons est Acrocorinthi, quē vrbs prius Ephyre fuit appellata. dictus est autem a Pirene muliere, in quem ob fletum, quo filiorum morte affecta est, fingitur fuisse cōuersa. *Nec sor.* & non solum fontes exaruerē, sed etiā amnes latissimi sunt exsiccati. *Tanais* & fluius est Scythiæ maximus, Europam ab Asia diuidēs. *Penusq. senex* & fluius est Thesaliæ, ut in primo uidimus. *Teuth.* *Caucus* & Caius fluius est Mysiæ Teuthrantia irrigās regionē, unde & Teuthranteus cognominatur. Teuthrania autem vrbs Mysiæ a Teuthrante qui ex Auge. Telephum suscepit, appellata. unde nōmē gentile Teutranus, & Teutranus declinatur. *Et cel. Is.* & fluius est Bœotiæ ab Ismeno Pelei filio denominatus. *Cum Phocæico Erym.* & Erymanthus Phocidis est fluius & Arcadiæ mons. [Erymanthi fluii etiā Callimachus meminit hymno in Iouem, sed hunc inter Arcadiæ arcēnses, non Phocenses his

verbis, *Ἀλφειὸν ἄλφειον μέγας ἱέρειος, καὶ ἱέρειος ἀδελφότητος* *μετα-μύη*, &c. Quo pacto & Pausanias, & Stephanus, & Plin, item de eodem meminere. Oritur autem ex monte eiusdem nominis Erymātho, & in Asopum exoneratur, præterlabiturque Psophidem urbem a Psophide Ericiz nepote, ut quibusdā

placet, nam alii a Psophide Ericiz filia malunt nomina tam, qua de causa sunt, qui hoc loco pro Phocaico, Psophaico legendum putant, quod Phocis extra Peloponnesum sit, Psophis autem Erymantho vicina, & quasi cognata, quam lectionem, & ipse probarem, si eodem modo Psophaicus, ut Phocaicus diceretur. quid igitur? relinquendum hunc locum poetæ iudicio censeo, qui fortassis alia ratione, quam quæ a loco, vel gente sumitur, Erymanthum Phocaicum dixit, nam absque eo sic, etiam Parrhasio, pro Phocaico, legi poterat, neque versu, neque ipsa voce repugnante, aut etiam Phegeo, quando eadem urbs, quæ Phocis postea, Phegea antea dicta fuit a Phegeo Phoronei fratre, ut Stephanus auctor est & Erymanthus eodem nomine cum fluuiio. [Vide Arcadica Pausan. *Ἄρσις* que iterum *Ἄρσις* fluuius est Troiæ, qui tempore belli Troiani iterum inflammatus est precibus Veneris, in Achillem, ut in Iliade narrat Homerus. *Ἄρσις* fluuiusque *Lycormas*. *Ἄρσις* fluuius

est Aetoliæ, flauas voluens arenas, de quo etiam Seneca: Flauus rapido fonte Lycormas, hic Euenus postea, ab eueno, qui se in eum præcipitauit, fuit appellatus. *Ἄρσις* que recuruat. *Ἄρσις* Mæander fluuius est Phrygiæ, qui adeo sinuosis labitur fluxibus, ut interdum in fontem reuerti velle uideatur. *Ἄρσις* Mygdoniusque *Melas* fluuius est Mygdoniæ, qui oues nigras efficere dicitur, unde & nomen accipit, *μέλας*, enim dicitur niger. [Mygdonia Phrygiæ maioris pars fuit, a Mygdone quodam appellata, fuit & Macedonis pars, ut Stephanus, & Plin. meminere. *Melas* autem multorum fluuiorum nomen est, nā & Bæotiæ fluuius *Melas* dicitur, cuius aqua pota nigras oues efficit: & Thraciæ, a quo sinus *Melas* nomen accepit: & Ciliciæ, qui antiquitus Ciliciæ finis fuit, ut Plinius ait: & Ponti, eius videlicet regionis, quæ Themysira alio nomine dicta fuit, sed de Cilicio hic intelligi puto, nam is finitimus Phrygijs, eorumque locorum, quæ olim cum Phrygijs iuncta fuere, ut apud Strabonem patet li. 14. *Ἄρσις* Tænareus *Eurotas*. *Ἄρσις* fluuius est Lyconiæ iuxta Tænarum promontorium in mare exiens. Tænareus autem est legendum ut quatuor syllabarum sit, & in diphthongum desinat, ne jambus, quem non admittit versus heroicus, in quarta sede positus esse uideatur. [Frustra curiosius est hoc loco Regius, nam & Tænarius, absque diphthongo recte legitur, & versus breuis syllaba non minuit, cum sit in arsi, & tome. nam eodem modo & illa defenduntur. Sustinet, ac natæ, Turnique canit hymenæos. & Ille latus nuncum molli fultus hyacintho. item, Liminaque, laurusque dei. & similia, unde & Pontanus *περιταμίστην* tamen, & *ἐνταμίστην*, inter cæsuras refert.] Est vero Tænarus & promontorium, & urbs, & portus Laconiae a Tænaro Scari filio dictus, siue a Tænaro Garæsti fratre, ac Iouis filio, qui una cum Calabro fratre templum Neptuno apud Tænarum ipsum ædificauit, quod Tænarum vocatur.

RAPH.

Ἄρσις & *Euphrates* Baby. *Ἄρσις* Euphrates fluuius est maioris Armeniæ maximus, qui Babylonem in duas diuidens partes in mare rubrum descendit. *Ἄρσις* Orontes *Ἄρσις* fluuius est Syriæ, ex Libano monte decurrens, qui Typhon prius dictus est, a Typhone gigante illic fulminato, ut Strab. narrat. Orontis autem nomen ab eo accepit, qui omnium primus illum ponte iunxit. *Ἄρσις* Thermodoonque *Ἄρσις* fluuius est Scythiæ, iuxta quem

Amazones olim habitauere, is, ut Metrod. ait, Araxes quoque uocatur. *Ἄρσις* Ganges *Ἄρσις* fluuius est Indiæ notissimus. Et Phasis fluuius est Colchorum, unde Phasiani sunt dicti. *Ἄρσις* Ister *Ἄρσις* fluuius est Pannoniæ, qui & Danubius dicitur. *Ἄρσις* Alpheus *Ἄρσις* fluuius Elidi iuxta Pisam urbem decurrens, qui absorptus a terra subter mare

in fontem Arethusam apud Syracusas influit, unde Virg. 3. Aen. sic scribit. Alpheum, ut fama est, huc Elidis amnem occultas egisse vias subter mare, qui nunc Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis. [De qua re Strabo disputat li. 6.] *Ἄρσις* Ripa *Ἄρσις* Sperchii fluuii Thessaliæ, velocissimi, qui in Meliacum exit sinum. *Ἄρσις* Quodque suo Tagus. *Ἄρσις* fluuius Hispaniæ aureas vehens arenas, quæ tunc incendio liquecebant, tres autem sunt fluuii aureas ducentes arenas: Pactolus, Hermus, Tagus, [præter eos quos Reg. non nouit.] *Ἄρσις* Et quæ Ma. *Ἄρσις* ripas Lydiæ fluuiorum, nam Lydia a Mæone fluuiio Mæonia fuit appellata. Stephanus. *Ἄρσις* Med. Ca. *Ἄρσις* Cayster fluuius est Asiæ, præter Asiam paludem labens, unde Virg. Georg. 1. scribit. Iam varias pelagi uolucres, & quæ Asia circum Dulcib. in pratibus rimatur stagna Caystri. Cayster autem dictus putatur *καὶ τὸ καὶ δαί*, hoc est aburi, quoniam propinquus sit *τῇ κατασκευαίᾳ*, quæ pars est Asiæ prætorrida, & deuota similis, nulla præter uitem arbore, sed uino præstantissimo, quod Pl. Catacecaumeni ten ex hac origine denominauit. *Ἄρσις* Fluminea uo. *Ἄρσις* cygni, flumina incolentes. *Ἄρσις* Nilus *Ἄρσις* fluuius est Aegypti: cuius origo ignoratur, iccircoque & tunc caput occuluisse, & nunc quoque latere ait. *Ἄρσις* Vacant *Ἄρσις* uacua sunt aqua. *Ἄρσις* Septem si. flumi. val. *Ἄρσις* septem, inquit, Nili hostia, ualles sine aqua sunt effectæ. *Ἄρσις* Sors ea. *Ἄρσις* Isma. *Ἄρσις* eadem, inquit, sorte Hebrus, ac Strymon, Thraciæ fluuii sicci fiunt. [Ismarus autem uocat *κατὰ σὺν ἰσοχλὺν* ab Ismaro monte Thraciæ.] *Ἄρσις* Hesperiosque amnes occidentales: nam Rhenus fluuius est Galliam a Germania diuidens, Rhodanus uero Galliæ fluuius. Padus Italiæ, qui etiam Eridanus uocatur. Virgil. Flum. maior rex Eridanus. *Ἄρσις* Thybrim *Ἄρσις* Thybris fluuius est Thuscæ, ut per mediam Romam labens. Thybris autem dictus est a fluuiio. Cui Siciliæ, qui præterlabitur Syracusas, qui a Theocrito Thybris, uocatur, tametsi quidam Hybrim illum appellent, unde profertur *Ἄρσις* Siculi, ripis Albula occupatis in patriæ memoriam propius, Albula Thybrim nominarunt. Virgilius uero a Thuscorum ex-rege Thybrim fluuium fuisse denominatum canit. Asperque immani corpore Thybris, A quo post Itali fluuium cognomine Thybrim diximus, amisit uerum uetus Albula nomen. *Ἄρσις* In fœnum terret *Ἄρσις* Plutonem cum Proserpina uxore. *Ἄρσις* Existunt modo. *Ἄρσις* extant, apparent, ac extra aquas stant. *Ἄρσις* Et sparsas Cycladas augent. *Ἄρσις* Cyclades insulæ sunt Aegei maris, in orbem dispositæ, unde etiam Cyclades sunt dictæ, *κύκλος*, nāque circulus dicitur. Scopuli ergo, qui tum e mari extabant, cycladum numerum augebant. *Ἄρσις* Nec se super athera curui *Ἄρσις* inquit, Delphines non audebant in aerem se iactare propter nimium ardorem, quod natura facere consueuerunt. *Ἄρσις* Corpora Phocarum *Ἄρσις* Phocæ uituli dicuntur marini, quæ bouum imitantur mugitū. *Ἄρσις* Exanimata *Ἄρσις* perturbata, aut certe ex anima, & motua. *Ἄρσις* Ipsum quoque Nerea *Ἄρσις* Nereus deus marinus Dorida uxorem habens, ex qua magnā nympharum multitudinē sustulit. *Ἄρσις* Exerere aquis *Ἄρσις* emittere, extollere ex aquis. *Ἄρσις* Ignis aeris *Ἄρσις* feruores aeris & æstus. *Ἄρσις* Alma tamen *Ἄρσις* ab alendo dicitur, propriūque est terræ epitheton, nam omnia alit, ac nutrit animantia. Telus dea ipsius esse dicitur terræ, nam terra ipsum est elementū. *Ἄρσις* erat circumdata ponto. *Ἄρσις* oceano. Pōtus. n. interdū speciale nomen est, & significat. Euxinū. interdū generale, cū pro mari accipitur.

Contractosque undique fontes, ex omni loco congregatos, atque coactos, ob nimium. n. æstum fontes omnes in ima terræ refugerat, ne penitus exiccarentur.

locuta est.

Sustulit omniferos elegans prosopopeia, qua terræ inanimatæ rei, & personam, & sermonem attribuit poeta. Omniferos omnia ferentes, & producentes. alludit autem ad græcum epitheton, quo eadem dicitur, ὀνείθεος ἄνθρωπος. Collo tenus & vsq; ad collum. Paulum subsedit paulum tremotu depressa esse vī, quod fieri nequit, cum mundi sit centrum, & undique æqualiter cælo distet. Si placet hoc, meruiq; Telluris conquestio est ad Iouem, sic aperta, & clara, ut nullam fere admittat expositionē. [Orditur autem ex abrupto, in dignitatē rei simul, & magnitudinē amplificās.] Tuo igne & tuo fulmine. Clademque auctore leuare & leuem facere, pro quo verbo imperiti alleuiare vtuntur. illæ uero calamitates minus ægre, ac leuius feruntur, quarum auctores magni sunt, atque potētes. Vix equidem. cū difficultate, inquit, hæc pauca eloqui posuī. Presserat ora vapor. paræthesis poetica, q̄ terræ querelis inserit.

RAPH.

RASTRORVM QVE fero. Rastra instrumēta sunt rustica quibus agri coluntur. [Est autem obiectio ingratitudinis.] Exerceor defatigor. Vobis quoq; thura ministro. thure in sacrificiis nō modo nos, sed priuati quoque utebātur. Thus autem ὀνείθεος, hoc est a sacrificando deriuatur. est. n. vocabulū græcū, nō latinū, ut quidam scribunt, qui a tundēdo putant deduci, cū a græcis θῆρα dicat. Quid meruit frater? Neptunus cui sorte in mundi diuisione maria obtigerunt. Translatione periculi, amplificat querelā. Fumat uterq; polus duob. polis, q̄ & uertices dicuntur, cælum sustinetur, qui si fuerint combustī, casurū est cælū. Atlas en ipse laborat. Atlas mōs est Mauritaniz, q̄ ideo sustinere fingitur, quod Atlas qui in illum mōtem fertur transmutatus, primus omnium astrologica scrutari cœpit. [Vel etiam propter altitudinē: est. n. ita altus, ut cacumen eius cerni nequeat nubibusq; perpetuis regatur, ut Herodotus ait. Plī. etiā ad lunare usq; circulum pertingere dicit. vide lib. 5. ca. 1.] Candentem axem. ardentem polum. Et rerum consule summa hoc est vide, ne rerum sum

Inter aquas pelagi, contractosq; undique fontes, Qui se considerant in opacæ viscera matris, Sustulit omniferos collo tenus arida vultus, Opposuitq; manum fronti; magnoq; tremore Omnia concutiens paulum subsedit; & infra Quam solet esse, fuit; sacraq; ita voce * profatur Si placet hoc, meruiq;, quid o tua fulmina cessant Summe deum? liceat peritura viribus ignis, Igne perire tuo, clademque auctore leuare. Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resoluo: (Presserat ora vapor) totos en aspice crines, Inque oculis fumum: volitant super ora fauillæ. Hos ne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem, Officijque refers, quod adunci vulnera aratri, Rastrorumque fero, totoque exerceor anno? Quod pecori frondes, alimenta que mitia, fruges Humano generi, vobis quoque thura ministro? Sed tamen exitium fac me meruisse; quid vnde? Quid meruit frater? cur illi tradita sorte Aequora decrescunt, & ab æthere longius absint? Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit: At cæli miserere tui. circumspecte: utrinque Fumat uterque polus: quos si uiolauerit ignis, Atria uestra ruent. Atlas en ipse laborat, Vixque suis humeris candentem sustinet axem. Si freta, si terræ pereunt, si regia cæli: In chaos antiquum confundimur. eripe flammis; Si quid adhuc superest, & verum consule summa. Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare uaporem Vltius potuit: nec dicere plura: summe Rettulit os in se, propioraque manibus antra. At pater omnipotens, superos testatus, & ipsum Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato Interitura graui, summam petit arduus arcem; Vnde solet nubes latis inducere terris; Vnde mouet tonitrus, vibrataque fulmina iactat. Sed neque, quas posset terris inducere, nubes Tunc habuit, nec quos cælo demitteret imbres. Intonat, & dextra * libratum fulmen ab aure Misit in aurigam; pariterque animaque, rotisque * Exiit, & sæuis compescuit ignibus ignes, * Consternuntur equi, & saltu in contraria facto Colla iugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt. Illic fræna iacent, illic temone reuulsus Axis, in hac radij fractarum parte rotarum: Sparsaque sunt late laceri uestigia currus. At Phaethon, rutilos flamma populante capillos, Voluitur in præceps, longoque per aera tractu Fertur, ut interdum de cælo stella sereno, Et si non cecidit, potuit cecidisse uideri. Quem procul a patria diuerso maximus orbe Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.

ARGVMENTVM.

ARG. Sorores Phaethontis, Phæthusa, Lampetie, & Phœbe, quam quidam Lampethusam appellant, (addunt & nonnulli quartam, Aeglen) casum fratris dum desunt, deorum misericordia in arbores populeas mutatae sunt: earum autem lacrymae, ut etiam Hesiodus, Euripidesque indicant, in electrū sunt conuerſae, quod ex illis arboribus, in quas mutatae fuerunt, fluere dicitur.

N. Aiades Hesperiae trifida fummantia flamma Corpora dāt tumulo, signant quoq; carmine saxū: Hic situs est Phaethon, currus auriga paterni,

ma pereat, ac genera rerū perdantur. Propioraq; manibus antra hoc est speluncas inferis propiores. sūt. n. manes animæ mortuorum a mano, quod bonū antiqui dicebant παρ' ἀντίπαρον appellati. Et pater omnipotens sup. test. Iupiter, inquit, cum in testimoniū & alios deos, & ipsum Apollinē adduxit totum mundum incendio periturum, nisi auxiliū ferat, Phaethontem fulmine percussit, ac incendium fulmine compescuit. Et ipsum qui dederat curr. Apollinem. Vnde ex qua arce. Inducere nubes immittere nebulas. Latis terris late patentib. terris. Misit in aurigam. Phaethontē, currus solis aurigam, & rectorem. Consternuntur equi. terrentur. [Sed vide, num potius. Consternantur legē dum sit. nam consternere aliās pro conspergere, & quasi opplere sumitur: ut, it stridor, & alto Consternunt terram concussio stipte frondes. Vir.] Illic temone reuul. Axis. Axis lignū illud est, circa quod rotæ currus vertuntur. Vestigia. signa, & partes. Laceri currus lacerati, atque dissipati. Flamma pop. ligne comburente. tunc. n. ignis populari aliquid dī, quando comburit. Voluitur in præceps. hoc est in caput cadit. Vnde interdum de cælo pulchra similitudine casum Phaethontis demonstrat. scite autem scribit. nam quāuis stellæ interdum cadere uideantur, tamen nunquam cadunt. [Non. n. stellæ sunt, sed incensiones vaporosæ, siue volatus stellantes, vento in ea parte impulsī, in quam uolare videntur. itaq; & ventos plerunq; significant, ut Ptol. docet.] Quem procul a patria longe. n. Italia Padusq; ab Aethiopia distat. Eridanus. flumini est Italiae, qui alio nomine dicitur Padus.

NAIADES Hesp. Nymphæ Italicæ, ac occidentales. Naiades autē dicuntur ἡδὲ τὸ νῆα, quod est fluo, q̄ influētis habitet. Trifida flamma fulmine, quod ita pingebatur, ut trifidum, & in tres partes fissum videretur, ut enim tridens Neptuno, sic trifidum fulmen attribuitur Ioui. [Alii trifidum, & trifidū, a triplici potestate dici volunt. nam & ferit, & penetrat, & adurit.] Signat quoque carmine saxū cippo, & sepulchri saxo epitaphiū inscribit. Hic situs est positus, & sepultus, est autem epitaphium in Phaethontē.

C 4 Non

Nō tenuit tenere non potu it. Magnis tamen excu. au. hoc est magna tamē aggredi ausus est, quod quidem abunde pulchrū, atq; magnificum est, ut Pli. ait. At pater? Apollo. Miserabilis miserandus. Aegrol. ab effectu luctus dī eger, q; egros, & mēstos reddat. Obductos velatos, coopertos. Aliquis vsus? aliqua utilitas. Lugubris. pullis vestib. quæ luctui conueniūt, induta. Et amens? exanimata, perturbata. Totum perc. or. peragratū totum terrarum orbē. Exanimes artus p. cadauer filii, & membra mortua primum querēs. Mox? deinde. Conditā. sepulta. Incubuitque loco. sepulchro se protrauit. Aperto pectore. nudo.

RAPH.

NEC minus Heliades. Solis filia Heliades dicuntur, & αἱ λῑδες, hoc est, a Sole, quæ etiam a fratre Phaethontia des fuerunt appellata. earum nomina sunt Phaethusa, Lampetia, Phæbe, quæ cum fratrem per quatuor menses assidue fleuissent, tandem Iouis misericordia in populos arbores, vel, ut alij volunt & in primis Apollonius, in Alnos. [Hinc & Virg. dixit, Tum Phaethontia des musco circumdat amaræ Corticis, atque solo proceras erigit alnos. cuius diuersa ratio videtur quod αἱ ἑλῑδες, quæ populus nigra est, ab aliis pro alno accipitur. Heliades autē in αἱ ἑλῑδες mutata dicuntur.] Lacrymæ vero ipsarū in electra, & succina conuersæ fuerūt. Et casæ pectore palmis. cædentes, & percutientes pectora, est enim synecdoche poetica. Aternunturque sepulchro? hoc est strata super sepulchro iacent. Luna quater iunctis. hoc est, quatuor mēses transferat. nam singulis quibusq; mēsis luna repletur. Nam morem fecerat vsus? parenthesis est, qua significatur ex assiduo vsu cōsuetudinē plangendi Phaethontis sororibus fuisse factā. Equis Phaetusa sororum. Phaetusa filia fuit Solis ex Negera nymphe. est autem quadrisyllabū nomē, non trisyllabū, ut quidā putant. interpretatur Phaetusa splēdēs. Terra procūbere? se in terrā prosternere. Diriguisse pedes? rigidos, & duros esse factos. Candida Lampetie? Phaetuse soror, quæ fulgēs trāsferri pōt: λευκω. n. fulgeo dicitur. Subita radice? subito nata. Laniare. lacerare. Inguina? pudenda. Ambis? circumdat. Exstabant. extra corticem stabant. Manant? defluunt. Saucia? vulnerata. Iamque uale. verbum est Vale, quo recedentes salutamus. Cortex in verba no-

Heliades
arbores.Cygnus in
auem.

Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis. At pater obductos luctu miserabilis agro Condiderat vultus: & (si modo credimus) vnum Isse diem sine sole ferunt. incendia lumen Præbebant: aliquisq; malo fuit vsus in illo. At Clymene postquam dixit, quæcunque fuerunt In tantis dicenda malis, lugubris, & amens, Et laniata sinus totum percensuit orbem, Exanimesque artus primò, mox ossa requirens: Repperit ossa tamen peregrina condita * ripa, Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum Perfudit lacrymis, & aperto pectore fouit. Nec minus Heliades lugent, & inania morti Munera dant lacrymas, & casæ pectora palmis Non auditurum miseras Phaethonta querelas Nocte, dieque vocant, aternunturque sepulchro Luna quater iunctis implerat cornibus orbem: illæ more suo (nam morem fecerat vsus) Plangorem dederant: e queis Phaetusa sororum Maxima cum vellet terræ procumbere, quæstæ est Diriguisse pedes: ad quam conata venire Candida Lampetie, subita radice retenta est Tertia cum crinem manibus laniare pararet, Auellit frondes. hæc flipite crura teneri, Illa dolet fieri longos sua brachia ramos. Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex, Perque gradus vterum, pectusque, humerosque, manusq; Ambit: & extabant tantum ora vocantia matrem. Quid faciat mater? nisi quo trahit impetus illam, Huc eat, atque illuc; & dum licet, oscula iungat? Non satis est: truncis auellere corpora tentat, * Bis teneros manibus ramos abrupit: at inde Sanguineæ manant tanquam de vulnere guttæ. Parce precor mater, quæcunque est saucia, clamat, Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus. Iamque vale, cortex in verba nouissima uenit. Inde fluunt lacrymæ, stillataque sole rigesunt. De ramis electra nouis: quæ lucidus amnis Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

ARGUMENTVM.

ARG. Cygnus Stheneli filius, materno genere Phaethonti proximus, cum Liguriam incoletet, & in ripa Eridani amnis, quem quidam Padum vocant, vidisset corpus Phaethontis a sororibus ablui, pari calamitate est concussus, plus enim iusto descendendo propinqui interitum, deorum voluntate in volucrem Cygnum abiit, qui perosus cælestē ignem, paludes, ac flumina, quibus insensesceret, est secutus. Hæc Phanocles in cupidinibus.

*A*ffuit huic monstro proles Stheneleia * Cygnus; Qui tibi materno quamuis a sanguine iunctus Mente tamen Phaethon propior fuit. ille, relicto (Nam Ligurum populos, & magnas rexerat vrbes) Imperio, ripas virides, amnemq; querelis Eridanum implerat, syluamq; sororibus auctam: Cum vox est tenuata viro, canæque capillos Dissimulant plumæ, collumq; a pectore longè Porrigitur, digitosque ligat iunctura rubentes. Penna latus uelat. tenet os sine acumine rostrum. Fit noua Cygnus anis, nec se cæloq; Ioui; Credit, ut iniuste missi memor ignis ab illo, Stagna petit, patulosq; lacus: ignemq; perosus, Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

nissima uenit. hoc est cortex os obducens verba Heliadum vltima occupauit. Inde fluunt? ab illis arboribus hoc quidem Oui. sed ut Apollonius in argonauticō quarto narrat, Galli itat nō ex Heliadū, sed ex Apollinis lacrymis electrū esse natū, qñ propter Aesculapij necem dolore affectus ad Hyperboreos

abijt, patris increpationem non ferens: aut quando pp Cyclopes interfectos Admeto regi seruire coactus est. Rigesunt? rigida, ac dura sunt. Electrū? quæ latine succina dicuntur, quamuis nusquā circa Padum inueniatur. [Id quod & Lucianus in præfatione quadam ridet. hodie autem succinū ex littora Venedici sinus affertur, hoc est, ex Borussia, vbi idē Borusim lingua illorum appellatur.] Est autē electrum etiam genus metalli ex auro ac quinta argēti portione constantis, ut scribit Pli. in 32. natur. hist. li. cuius natura est ad lucernarum lumina clarius argento lucere. Nuribus latinis? Italis mulieribus. Affuit huic monstro. Cygnus Stheneli fili, rex Liguria, Phaethonti, & sanguine materno, & sūma beneuolētia deuinctus, cū relicta Liguria ad Padi ripas venisset, multūq; amici casū deflesset, in auē sui nominis fuit conmutatus, quæ ignes perosa aquas sibi elegit incolendas.

FFUIT. interfuit. Huic monstro? quo Heliades in populos arbores, ipsarum autem lacrymæ in electra fuere conuersæ. monstrum autem a monstrando dicitur, siue a monendo, ut Aelio placet, quasi monstrum quod nos futurorum moneat, sed aliquando pro miraculo ponitur, ut hoc loco. Proles Stheneleia? progenies Stheneli. nā Liguus po. Liguria Italiae regio est inter amnes Varum, & Macram sita, Tusciae contermina, cuius caput Genua est, unde Ligustica fuit cognominata. Liguria autem a * Ligustro Phaetonis filio fertur cognominata. illius incolæ, Ligures appellantur. Cum vox est tenuata. tenuis, ac gracilis facta. Canæque capillos Dissimulant plumæ? capilli, inquit, cani in plumas itidem canes fuere conuersi. Porrigitur? prolongatur. Iunctura. copulatio. nā cygnorū digiti & rubet, & quadā catilagine iungunt. Tenet os sine acumine rostrum. os, inquit, in rostrū obtusum ac sine ullo acumine fuit cōuersum. Nec se cæloq; Ioui; Credit. hoc est nec se aeri, ætherive cōmittit. hoc autē iccirco fingitur, quia cygnus nunquam altius uolat. Iamque uale. facti fulminis. Ignem que per. odio ignem habes. Squal-

Squalidus interea genitor Phaethontis, & expers
thontis filij morte conceperat, quo concinuis transfiguratione
Callistus, & Arcadis in vrsas exponat. *Et expers sui decoris li-*
ne parte sui splendoris, & ornatus. *Qualis cum deficit orbi*
tūc. n. obscurus videtur, cum illius lumen terris aufertur. *Dat*
que animum in luctus luctu
bus indulget.

RAPH.

OFFICIUM QVE; ne
gat mundo? ait se nolle mū
do beneficium, praeferre ip
sum illustrando. *Satis in-*
quit, ab aui? ita conqueri-
tur Phæbus, ut Iouem in in
uidiam, odiumque trahat.
Ipse agat inuidiose, ac si
diceret, qui tam potens, ter
ribilisq; est. *Tentat* tenet,
retinet. est. n. a teneo deri-
natum, eo quod per n scri-
bitur. nam tento, quod ex-
periri significat, a tenendo
deduci videtur. *Orbatura*
filij priuatura. orbare nan
que est aliqua re cara, ut
sunt filij, atq; oculis, priua-
re. vnde orbi oculis, filij ve
ant parentibus priuati dicū
tur. *Tunc sciet ignipedum*
ordo est, & sensus. tunc Iupi
ter expertus vires ignipe-
dum, & velocium equorū,
sciet eum, qui illos non be-
ne rexit, mortem nō me-
ruisse. *Missos* missa ful-
mina in Phaethontem. *Re-*
galiter imperiose, ac eo iu-
re, quod habent reges. *Ver-*
bere flagello, & sentica. *Sa-*
nit furit, ac sauitiam in e-
quos nihil mali meritos
exercet. *At pater omnipo-*
tens? hæc iccirco a poeta
narrantur, quo commodius
Callistus, & Arcadis muta-
tionem in sidera cum supe-
riore metamorphosi conne-
ctat. *Explorat* diligenter
inquit. vnde exploratores,
qui hostium consilia scru-
tantur. *Impensior* maior.
Sua *Arcadia* a se ama-
ta. siue ppter Maiam, quæ
in Cyllene ipsius Arcadiæ
mōte Mercurium peperit:
siue ad illud poeta alludit,
quod Arcades non minus
quàm Cretæses apud se na-
tum esse Iouem cōtendūt,
ut & in hymno Callimach^o
in Iouem, & Pausanias in
Arcadicis scribunt. vnde &
Lusius Arcadiæ fluius di-
ctus est, quod in eo Iupiter
infans lotus est. *In virgi-*
ne Nonacrina virginē No-
nacrina appellat Callisto-
nem, Lycaonis filiam, quā
cum vidisset Iupiter, ita ex-
cellentis eius pulchritudine
captus est, ut cum blāditijs
ea potiri non posset, se fin-
xerit esse Dianā, cuius Cal-
listo fidissima comes erat.
hac igitur arte, cōpressa ab
Ioue, cum Arcade peperis-
set, in vrsam ab Iunone, ne iterum Ioui placeret, conuersa est.

auctor.

erra.

terris.

Hæc.

Etia.

e.

figur.

um.

ed coerce

ut.

Zeu.

arentem.

Squalidus interea genitor Phaethontis, & expers
Ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbi,
Esse solet, lucemq; odit, seq; ipse, diemq;
Datq; animum in luctus, & luctibus adiicit iram,
Officiūq; negat mundo. satis, inquit, ab aui
Sors mea principijs fuit irrequieta: pigetq;
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
Quilibet * alter, agat portantes lumina currus.
Si nemo est, omnesque dei non posse fatentur;
Ipse agat: ut saltem, dum nostras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc sciet ignipedum vires expertus equorum.
Non meruisse necem, qui non bene rexit illos.
Talia dicentem circumstant omnia solem.
Numina, neve velit tenebras inducere * rebus.
Supplice uoce rogant. missos quoq; Iupiter ignes
Excusat, precibusq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore pauentes
Phæbus equos, stimuloq; dolens, & uerbere sauit:
Sauit enim, natumq; obiecit, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mania celi
Circuit, & ne quid labefactum uiribus ignis
Corruat, explorat. quæ postquam firma, sui;
Roboris esse uidet, terras, hominumq; labores:
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ: fontesque, & nondum audentia labi
Flumina restituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læsasque iubet reuiescere syluas.

ARGUMENTVM.

ARG. Iupiter cum reliquis torrentis ignis persequeretur, ut laboran-
tibus opem ferret mortalibus, cum circa mōtem Arcadiæ, ubi genitus exi-
stimatur, vagaretur, in Callistum, Lycaonis filiam, amorem incidit. cui cum
preces de expleto desiderij sui admouisset, frustratasq; voces suas in-
tellexisset: altu eam subiit. in Dianā nanq; sexum se reiecit; ac fatigata,
ornatus phætra, sagittisq; velut Diana, occurrit; ac, veste pariter posita,
virgo Iouem experta est. Neque ideo a Iunone immerenti delictum re-
missum, nam confestim pellicatu eius incensa, ne amplius pulchritudine
coniugem caperet, in vrsam eam transfigurauit: quæ a Ioue cum Arcade
filio, quem erat enixa, inter sidera collocatur, a græcis autem Helice, a no-
stris septentrio nuncupatur: & a Thery, & Oceano, ob Iunonis iram inter
cetera sidera liquore non tingitur, ut Hesiodus indicat. hinc illud, Sed lu-
cet in astris Callisto, renouatque suos sine fluctibus ignes, ipse autem Arcas
in cōlum translatus, Arctophylax dicitur.

*D*um redit, itq; frequens, in uirgine Nonacrina
Hæsit, & accepti caluere sub ossibus ignes.
Non erat huius opus lanam mollire trahendo,
Nec positas variare comas: * ubi fibula vestem,
Vitta * coercuerat neglectos alba capillos.
Et modo leue manus iaculum, modo sumpserat arcum.
Miles erat Phæbes: nec Mænalos attigit vlla
Gratior hac Triuia, sed nulla potentia longa est.
Vlterius medio spatium sol altus habebat,
Cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exiit hic humero pharetram, lentosq; retendit
Arcus, inq; solo, quod texerat herba, iacebat,
Et pictam posita pharetram ceruice premebat.
Iuppiter ut vidit sessam, & custode * vacantem,

molles efficiuntur, ut ipse in epistolis inquit: Si nunquam ces-
sare tendere, mollis erit. Re autem præpositio sæpenumero
mutat verba, cum quibus componitur in contrariam signifi-
cationem, ut tego, retego, figo, resigno, tendo retendo. *Fes-*
sam lassam, & defatigatam.

*I*n uirgine Nonacrina
Nonacris & vrbs, & mōs
est Arcadiæ, vnde Nonacri-
nus declinatur. [Quod hic
pro Arcadio posuit poeta
κατὰ οὐρανὸν ὄχλῳ. Nonacris
autē dicta fuit vxor Lycæo-
nis, a qua nomen vrbi fa-
ctum. ut Pausan. ait. pater
igitur & patronymicum ef-
fe Nonacrine.] *Hæsit* fi-
xus est. *Accepti ignes* amo-
res concepti. Ignis. n. fre-
quenter pro amore ponitur
a poetis. ut nanq; ligna cō-
burūtur igne, sic iuuenum
corda amore dicūtur arde-
re. *Caluere* inflāmati fue-
re. *Lanam mollire* filare,
ac subigere lanam. *Vari-*
re varijs coloribus ornare.
id qd lascine virgines ma-
xime facere solent. [Sunt q
legunt, Nec positu variare
comas &c. sed hoc Raphaeli
displicet, alleganti vete-
rum exemplorum fidem.]
Sed fibula cingulū. a par-
te nanq; intelligimus totū.
Vitta alba tegmen est ca-
pitis vitta, qua mulieres cō-
tinent capillos. *Alba* non
variorum colorum, quali-
bus lascinæ virgines dele-
ctantur. *Neglectos capillos*
impexos, inornatos. *Coer-*
cebat cōstringebat. *Miles*
erat Phæbes? Dianæ, quæ
eadem cum luna esse puta-
tur. *Nec Mænalos attigit*
ulla Mænalus mons Arca-
diæ celeberrimus, & vrbs
clarissima a Mænalo Lyca-
onis filio condita. *Triuia*
Dianæ, quod in triuijs coli
consueuerit. *Sed nulla po-*
tentia longa est sententia, ge-
neralis, quæ in dies verior
esse probatur. *Vlterius spa-*
tium meridiem iam per-
trāsisse significat. Sol enim
vlterius medio spatium ce-
li tunc tenere dicitur, cum
maior pars diei præteriiit.
Quod nul. cecid. ætas in-
nuit nemus illud vmbrosis-
simum, opacissimūq; fuisse,
ut cuius arbores nullo
vnquam tempore fuerant
cæcæ. *Nulla æt.* nullius
ætatis homines. continens
enim pro contento per me-
tonymiam frequenter po-
nitur a poetis. *Exiit hic*
deposuit illic, & in illo ne-
more pharetram. est enim
aduerbium pro adverbio
positum. *Lentosq; ret. ar.*
flexibiles arcus remisit. ar-
cus, enim nisi retendantur,

RAPH.

Iupiter
in Dianā.

HOC fur. hoc stuprum. furta nanque etiam supra dicuntur, quod furtim committantur. *Sunt ob sunt iurgia tanti* & ac si diceret, iurgia nequaquam tanti sunt aestimanda, ut me voluptate huius potiendæ virginis priuent. oh autem hoc loco contemnentis est interiectio. *Protinus induitur faciem* & Iouis transmutationem in Dianam obiter exponit poeta. *Cultum* habitum, ornatum. *In quibus iugis* in quibus montibus. *De cespite uirgo se leuat* de terra, inquit, Callisto surgit. cespes autem terra est cum propria herba auulsa. *Nec sic a uirgine danda* lasciuiora nanque erant, quam ut virgini conuenirent. *Impedit amplexu* implicat amplectendo. *Nec se sine crimine prodit* hoc est, se manifestat, vi puellæ illata. *Illam quidem contra* pugnat subaudiatur, id est re pugnat. *Aspiceret utinam Saturnia* hæc per parenthesim Iunoni a poeta dicuntur in Callisto defensionem. [Estque figura *ἡ Περσεύς*] *Victor* & voti compos effectus. *Et conscia sylua* stupri ab Ioue illati. *Vnde pedem referens* ex qua sylua recedens. *Ecce suo* hæc particula, ecce, subitum aliquid, repentinumque malum apud Ciceronem, Virgiliumque significat, apud alios etiam bonum aliquando designat. *Dictynna* Diana dicitur *ἡ τῶν Δικτύων*, hoc est a retibus, cuius nominis a Solino talis causa assignatur. Britomartis nympha cum virginitatem suam Dianæ vouisset, se in mare præcipitavit, ne a Minoe Cretæ rege violaretur. cum vero ob hoc sæua pestis Cretam inuasisset, responso accepto, virginis cadaver retibus, e mari extraxerunt, eamque Dyctinnam appellauerunt, ac Dianæ ædem extruxerunt, quæ a nomine virginis Dictynna fuit appellata. [de Dictynne nomine, & de Britomarti vide plenius Diodorum libro 6. & Pausaniam in Corinthiacis] *Heu quam difficile est* sententia loco accommodata. *Prodere* detegere, manifestare. prodi autem proprie arcana dicuntur. *Vix oculos* eleganter mores pudicæ virginis violatæ effingit poeta. *Mille notis* signis. numerus enim finitus pro infinito ferè a poetis usurpatur. *Orbe nono* mense nono. Luna enim singulis quibusque mensibus suū reparat orbem. *Cum dea uenatu* siquidem ferè legitur, sed in vetusto exemplari venatrix rectius mi-

hi scriptum esse videtur, ut sit Dianæ periphrasis. *Fraternis languida flammis* defessa feruoribus solis sui fratris, nam Diana, ut diximus, eadem est cum Luna, quæ soli perhibetur soror esse. *Versabat* voluebat. *Attritas* ob continuum fluxum. *Vt loca laudauit* postquam loca laudauit Diana, quod pulchra essent, & amœna, aquas pedibus tetigit. *Tingamus* madesfaciamus, lauemus. *Arbiter omnis* testis nemo adest. *Parrhasis* Callisto a Parrhasia vrbe Arcadiæ: quæ a Parrhaso vno ex Lycaonis filijs cognominata fuit, Parrhasis vocatur. *Velamina ponunt* vestes deponunt. *Vna moras querit* sola Callisto vestem deponere non curat. *Adempta est* vi detracta ab alijs Dianæ comitibus. [Pro dubitanti autem quidem cunctanti legunt, quod Raphaeli displicet, qui ipsum etiam verbum reijcit, parum latinum existimans.] *Vterum* vteri tumorem, grauida enim erat ac parui propinqua. *Cynthia* Diana a Cyntho, Deli monte. *Secedere* abire, & recedere.

ID IPSVM Indoluit Iuno hæc parenthesi Iunonis indignationis causam ostendit. non enim tam doluit Iuno, quod a Ioue stuprata foret, quam quod puerum peperisset. *Depellice* Callistone, ut latine nomen græcum declinemus. *Quo simul obuertit* postquam, inquit, conuertit & oculos, & animum in Arcadem e Callistone natum excandescere uerbis cœpit. *Quo* in quem puerum. *Simul* postquam. *Scilicet hoc etiam* affectui seruit, & indignationi hoc aduerbium scilicet. fere autem Iuno indignata loqui fingitur a poetis. *Vt fecunda fores* conciperes. fecundæ enim dicuntur, quæ concipiunt. *Testatum* tanquam testimonio approbatum. *Haud impune feres* non abibis impunita. *Stravit* prostravit, proiecit in terram. *Horrescere* horrida, & aspera fieri. *Deformia* turpia. *Lato rictu* amplo oris foramine, & spatio.

Hoc certè furtum coniux mea nesciet, inquit; Aut si rescierit, sunt ob sunt iurgia tanti? Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ, Atque ait: O comitum virgo pars vna mearum, In quibus es venata iugis? de cespite virgo Se leuat; & Salue numen, me iudice, dixit, Audiat ipse licet, maius Ioue ridet, & audit, Et sibi præferri se gaudet, & oscula iungit, Nec moderata satis, nec sic a virgine danda. Qua venata foret sylua narrare parantem Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit. Illa quidem contra, quantum modò fœmina posset, (Aspiceres utinam Saturnia, mitior esses) Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella? Quis ve Iouem poterat? superum petit æthera victor Iuppiter: huic odio nemus est, & conscia sylua. Vnde pedem referens, pene est oblita pharetram Tollere cum telis, & quem suspenderat, arcum, Ecce suo comitata choro Dictynna per altum Menaloningrediens, & cæde superba ferarum Aspicit hanc, visamque vocat: clamata refugit, Et timuit primo, ne Iuppiter esset in illa: Sed postquam pariter nymphas incedere vidit, Sensit abesse dolos, numerumque accessit ad harum. Heu quam difficile est crimen non prodere vultu? Vix oculos attollit humo, nec, ut antè solebat, Iuncta Deæ lateri, nec toto est agmine prima: Sed silet, & læsi dat signa rubore pudoris. Et, nisi quod uirgo est, poterat sentire Diana Mille notis culpam: nympha sensitisse feruntur. Orbe resurgebant lunaria cornua nono, Cum Dea uenatu, fraternis languida flammis, Nacta nemus gelidum est, de quo cum murmure labens Ibat, & attritas uersabat riuus arenas. Vt loca laudauit, summas pede contigit undas: His quoque laudatis, Procul est, ait, arbiter omnis: Nuda superfusis tingamus corpora lymphis. Parrhasis erubuit: cunctæ uelamina ponunt: Una moras querit: dubitanti uelis adempta est: Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen. Attonitæ, manibusque, uterum celare uolenti, I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes, Cynthia: deique suo iussit secedere cœtu. Senferat hoc olim magni matrona Tonantis, Distuleratque, graues in idonea tempora pœnas. Causa moræ nulla est, & iam puer Arcas (id ipsum Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus. Quò simul obuertit sæuam cum lumine mentem, Scilicet hoc etiam restabat adultera, dixit, Vt fecunda fores, fieretque iniuria partu Nota, Iouisque, mei testatum dedecus esses. Haud impune feres: adimam tibi nanque figuram, Qua tibi, quaque, places nostro importuna marito. Dixit: & arreptam prensis a fronte capillis Stravit humi pronam, tendebat brachia supplex: Brachia cœperunt nigris horrescere uillis, Curuarique, manus, & aduncos crescere in ungues, Officioque, pedum fungi, laudataque; quondam Ora Ioui lato fieri deformia rictu.

§ *Possē loqui?* facultas loquendi. § *Mens antiqua?* pristinus animus. § *Manet?* in vetustis exemplaribus non, manet, sed, tamē, recte scriptum esse videtur. § *Qualescunque manus?* nā vrsi prioribus pedibus manuū vice funguntur, eosq; erigunt. *Ab quoties sola?* pristina mentem Callistoni remansisse multis colligit argumentis, neque enim se vrsam esse putabat. misere-

tur autē calamitatis illius poeta. § *Sola syluis?* deserta, & ab hominibus non habitata. § *Oblita quid esset?* oblita se esse vrsam. § *Horruit?* cū quodam horrore timuit.

§ *Quamuis pater esset in illis?* Lycanem. n. Callistonis patrem in lupum fuisse conuersum in primo narrauit poeta. § *Ecce Lycaonia proles?* Arcas Iouis filius ex Callistone, cum quindecim annorum esset, matri in vrsam conuersa inter venandum obuiam, quā quidem cum ferire vellet, matrem esse ignorans, Iouis miseratione ad sidera vnā cū matre sublatus, Arctophylax, vt scribit Hyginus, fuit appellatus, inde autē polus arcticus nomen accepit. nam

Manet.

Erymanthidas.

Arcuit.

arcticus vrsā interpretatur. id vero cum Iuno animaduertisset, Tethym Oceani vxorē rogauit, ne vnquam eas in mare descendere pmitteret. ac ea de causā septentriones nunquā occidere possunt. Eleganter autē Ouidius filij mutationem cum matris transfiguratione connectit. ab hoc autem Arcade, qui post Nyctimū fratrem regnauit, regio pro Pelasgida Arcadia, & Arcades pro Pelasgis appellati fuerunt, vt Pausanias ait. § *Ter quinque ferens natalibus annos?* hoc est, annos quindecim natus. Natale autē, qui & Natalis dicitur, dies est, quo quisque nascitur. Virgi. Meus est Natalis Iola. ab Ouid. autē discrepat Pausanias, qui Arcadem, & nymphā uxorem duxisse nomine Erato, & ex ea tres filios sustulisse scribit, Azana, Aphydanta, & Elatum, ante quos Autolaus notus ipsi natus fertur. § *Saltus aptos?* syluas venationi accommodatas. saltus namque a saliendo deducitur, quod fere in illo saltus edant. vnde saltuarij, saltuum, & agrorum custodes vocantur. § *Nexilibusq; plagis?* retibus connexis, multis enim nodis retia necluntur. plaga autem prima breui rete significat. longa vero vulnus designat. § *Erymanthidos?* montis Erymanthi, qui est in Arcadia. § *Ambit?* circumdat, circuit. § *Et cognoscenti similis fuit?* ita, inquit, restitit Callisto, vt Arcadem filium cognoscere videretur. § *Nescius?* ignarus esse matrem. § *Quare?* stetit vt ipsum expectaret. § *Propiusq; accedere fugit.* noluit, recusauit. § *Vulnifico telo?* vulnus inferenti iaculo. § *Arguit omnipotens?* arguit quidem legitur, sed arcuit, hoc est, vetuit & prohibuit sensui magis conuenire videtur. vetuit namq; Iupiter, ne Arcas telum dirigeret in matrem. Pausanias autem [in Arcadicis] scribit Callisto in vrsam mutatā in gratiam Iunonis a Diana sagittis fuisse cōfixam, ac Mercurium ab Ioue missum, qui puerū quē Callisto in vtero gerebat, seruaret: ipsamq; Callisto factā esse stellam, quæ maior vrsā, & *Quæ* vocatur. Rursum Phurnutus tradit Callisto venāicē fuisse, & ab vrsā deuoratā: quā cum comi-

Callisto in vrsam.

tes ipsius ad lustrū vrsæ vidissent, posteaq; desiderarent, in vrsam conuersam dixerunt. sunt autem geminæ vrsæ in cœlo, quarum alteram Nauplius, alteram Thales Milesius inuenisse traditur. Maiorem, quæ Callisto fuit, *Ἰλίστι* vocant; secundum quā græci nauigant. vnde & Helicopas ab Homero iisdem dici a quibusdā creduntur, *ὡς τῆς ὀρνίσεως ἰλίστιος ὥπας*. minor autē in quā Arcas mutatus est, cynosura dicitur, quam Phœnices nauigādo obseruāt, vt idē poeta alibi testatur, inquit, Magna, minor quæ feræ, quarū regis altera Graias, altera Sidonias, vtraq; sicca rates. *Ἀρκάρι* autē, siue plaustrū vocāt græci, a figura, posituraq; q̄ simile plaustrī sidus hoc vrsæ, vt ait Gellius. vnde & veteres latini a bobus iūctis, Septentriones appellauit, q̄ ē septem stellis, ijs, q̄ clariiores apparent, quasi quidam triones, hoc est, boues figurāt. § *Nefasq;?* hoc est paricidium, q̄ Arcas ignarus perpetratur erat, abstulit. plerunq; autē poetæ duo diuersa vno verbo significāt. nam sustulit significat, & in altū tulit, quā in significatione ad ipsos refertur, & abstulit, & remouit: q̄ significatio nefas respicit. § *Per inania?* per aerē, qui inane quoque dī, q̄ vacuus esse videatur.

Hic poeta non seruat tēporis ordinem, sed fabulam fabulæ cum gratia, & arte cōnectit.

*Nēue preces animos, et uerba precantia flectant,
Possē loqui eripitur: vox iracunda, minaxq;
Plenaq; terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua * tamen facta quoque mansit in vrsa:
Assiduoq; suos gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cælum, & sidera tollit,
Ingratumq; Iouem nequeat cū dicere, sentit.
Ab quoties sola non ausa quiescere sylua,
Ante domum, quondamq; suis errauit in agris.
Ab quoties per saxa canum latratibus acta est,
Venatrixq; metu venantum territa fugit.
Sæpe feris latuit visis, oblita quid esset,
Vrsaq; conspectos in montibus horruit vrsos,
Pertimuitq; lupos, quamuis pater esset in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
Arcas adest, ter quinque ferens natalibus annos:
Dumq; feras sequitur, dum saltus eligit aptos,
Nexilibusq; plagis syluas * Erymantidas ambit,
Incidit in matrem. quæ restitit Arcade viso,
Et cognoscenti similis fuit. ille refugit,
Immotosq; oculos in se sine fine tenentem
Nescius extimuit, propiusque accedere fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
* Arguit omnipotens, pariterque ipsosque, nefasque
Sustulit, & celerit aptos per inania vento
Imposuit cælo, vicinaque sidera fecit.
Intumuit Iuno, postquam inter sidera pellex
Fulsi, & ad canam descendit in æquora Tethyn,
Oceanumque senem, quorum reuerentia mouit
Sæpe deos: caussamque viā scitanti inquit:
Quæritis, æthereis quare regina Deorum
Sedibus hic adsim: pro me tenet altera cælum.
Mentiar, obscurum nisi nox cū fecerit orbem,
Nuper honoratas summo mea vulnera cælo
Videritis stellæ illic, vbi circulus axem
Vltimus extremum, spatioq; breuissimus ambit.
Est vero, cur quis Iunonem ledere nolit,
Offensamq; tremat, quæ prosum sola nocendo?
O ego quantum egi? quā uasta potentia nostra est?
Esse hominem vetui, facta est dea: sic ego penas
Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
Detrahat, Argolica quod in antē Phoronide fecit.*

VICINAEQUE sidera fecit? maior namq; vrsā, & Arctophylax vicina sunt, ac propinqua sidera, q̄ eadē esse cū plaustrō, & septentrionib. perhibetur. nā Arctophylax idē est cū Boote, qui vrsū sequi, ac custodi re, & plaustrū agere videt. § *Intumuit?* indignata est. § *Ad canā Tethym?* Tethys Celi, & Vellē filia fuisse dicitur, vxor Oceani, ac Iunonis nutrix, multosq; Deorum mater. pro mari autē, quē admodū & Oceanus accipit. Tethys vero Tethyos declinari notū est. Cū Thetis pro Achillis matre, aliter & scribat & decline. nā prima aspirat, & secunda i, latinum habet, & Thetidis in genitiuo facit. § *Quorum reuerentia mouit?* Oceanus, & Tethys magno in honore

RAP H.

re sunt apud omnes deos, quia antiquissimi sunt. [Alter Deorum parens, altera mater siue nutrix. hinc Homerus vocat *ἀρκάριος* & *ἰλίστιος* & *κύων* & *πυλῶν*]

§ *Pro me?* loco mei. § *Mentiar?* mentiri dicar. § *Mea vulnera?* meos dolores, & cruciatus. § *Illic vbi circulus axem?* hoc est ad polū septentrionalē, vbi est vltimus, ac breuissimus circulus arcticus em, & antarcticus circuli & vltimi sunt, & aliorū breuissimi. § *Est vero cur quis?* ironia indignationis plena. § *Offensamque tremat?* timeat me læsam. § *O ego quantum egi?* ironicos hæc a Iunone dicuntur, ac si diceret, parum, ac potius nihil egi. § *Esse hominem vetui?* ostendit Iuno se nocendo prodesse. § *Sontibus?* nocentibus, pellicibusque meis. § *Vindicet antiquam faciem?* Iupiter, quem Iuno irata non nominat, subaudiatur. optat autem Iuno, vt Callisto in humanam faciem potius vindicaretur, & reuocetur, quam inter sidera constitueretur. vindicare autem asserere est, & reuocare. in antiquam vero faciem in soluta diceremus oratione. § *Quod in antē Phor. se?* fordo est: Quod ante in Phorende fecit. § *Phor.* in Io Phorende

nepte, quæ cum in vaccam, vt vidimus, Iunonis meta fuisset conuerſa, humanæ formæ tandem a Ioue fuit reſtituta. *Cur non expulſa ducit Iunone?* pulchra ironia, qua id concedere videtur, quod maxime nolumus. ſic Dido apud Virgil. libro 4. Iſequere Italiam ventis, pete regna per vndaſ. *Duxit* ſuxor ſubaudiamus. *Tangit* cōmouet. *Alumna* nam Iuno a Tethy fuit educata. *Gurgite caruleo* a mari nigro, & profundo. eſt enim tapinoſis, & magnæ rei humilis expoſitio. nam gurgitem, qui fluuiorum eſt, pro Oceano poſuit poeta. *Prohibete* arcete. *Septentriones* maiorem vſam cum Arctophylace. [Vel potius cum minore, neque enim Trionum figuram Arctophylax, ſed vſa minor exhibet] *Ne puro tingatur in æquore pellex* ne Calliſto pellex, & concubina Iouis, in purum mare deſcendēs, illud inquinet, & ſædet.

DII maris annuerant Oceanus, & Tethys nutu promiſerant ſe prohibituſ, ne ſeptētriones in mare deſcendant. [Quod eō fingitur a poetis, quod hæc ſtellæ propter eleuationem poli, ſupra horizontē, neque græcis, neque nobis occidere, hoc eſt, ſub horizontem, quem poetæ fere Oceano ſignificant deſcendere videntur.] *Ingreſſitur* intrat. *Liquidum æra* tenuem, ac purum. *Pauonibus pictis* varijs coloribus diſtinctis. curruſ autem Iunonis a pauonibus trahi putatur. *Tam nuper* p. hæc ad connexionem mutationis ſequentis apte faciendam inferuntur. *Caſa Argo* interfecto Argo, cuius oculi caudæ pauonis a Iunone fuerunt appoſiti, vt in primo narrauit poeta.

æthera.

Coruus
ex albo ni
ger.

Quam tu nuper eras coruus initio quidem fuit candidus, ſed cum eius indicio Apollo cognouiſſet Coronida amicam cum alio quodam iuvene rem habere, eamque ſagittis interfeciſſet, puerumq; Aſculapiū exciſo vtero extraxiſſet, penitentia ductus coruum in dicem ſibi aliquid præmij ſperantem ex albo nigrum effecit. *Corue loq.* apoſtrophe ad coruum, qua ſignificat poeta illum ſuæ loquacitatis merito pœnas dediſſe. *Argentea* & Alba, vt eſt argentum. *Sine labe* ſine macula. *Nec ſeruaturis* alludit ad id, quod Liu. in j. dec. narrat. cum n. Galli Senones olim obſediſſent Capitolium, noctuq; aſcendiſſent, clangore anſerum, cū canes minime ſentirent, excitati cuſtodes, eos deturbauerunt. quare, & anſeres in magno honore habiti, & canes fuere crucifixi. *Næ*

*Cur non expulſa ducit Iunone, meoque
Collocat in Thalamo, ſocerumque Lycaona ſumit;
At vos, ſi læſa tangit contemptus alumnae,
Gurgite caruleo ſeptem prohibete Triones;
Sideraque in cælum ſtupri mercede recepta
Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.*

ARGUMENTVM.

ARG. Coruus volucris initio naturæ candidis pennis plumatus fuit. is Coronidem Phlegiæ filiam, aut, vt alij volunt, Leucippi, indicauit Apollini cum Elati filie, cui nomen Iſchys erat concubiſſe, flagrantisq; dei ſagittis confixa eſt: qui poſt facti pœnitens, coruum indicem ex candido nigrum fecit. Ex hac, & Apolline natus eſt Aſclepius, qui & Aſculapius: quem pater, exciſo vtero matris, cum ea rogo eſſet impoſita, abſtulit. is a patre ad Chironem in Pelion montem delatus eſt, vt ab eo incrementū, ſimulq; ſcientiam acciperet medendi.

DII maris annuerant, habili Saturnia curru
Ingreſſitur liquidum pauonibus æra pictis,
Tam nuper pictis caſo pauonibus Argo,
Quam tu nuper eras, cū candidus antè fuiſſes,
Corue loquax ſubito nigrantes verſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, vt æquaret totas ſine labe columbas,
Nec ſeruaturis vigili Capitolia voce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina cyeno.
Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.

ARGUMENTVM.

ARG. Coronis, Coronei Phocidos regis filia, coruum monet, ne Apollini indicium de Coronidis, Lariffæ Phlegiæ filia, adulterio faciat. Cum, inquit, Minerua Erichthonium, ex ſemine Vulcani, quod in terrâ decide rat, dum ſe inuitâ complecti vellet, genitum ſuſtulſiſſet, & comitibus ſuis Pandroſo, Herſæ, Aglauroque ciſtula incluſum, cuſtodiendū tradiſſet, monuiſſetque, ne quis omnino id cōſpiceret, ego a cuſtodibus laxatam ciſtulam, & inſpectam, draconemq; reperiſſe diuulgavi: quomobrem dea me a ſe alienauit, quæ cum ſolitudine in litore oblectaret, Neptunus mei procul cōſpectæ amore incaluit. qui cum vim afferret, a Minerua mei miſerita propter virginitatem tenaciter cuſtoditam, in aſc. cornicē ſuā cōuerſa.

Pluchrior in tota, quàm Lariffæa Coronis
Non fuit Aemonia. placuit tibi, Delphice, certè,
Dum vel caſta fuit, vel inobſeruata: ſed ales
Senſit adulterium Phæbeius. vtque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter. quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia, cornix:
Audit aq; uiæ cauſa, Non utile carpis,
Inquit, iter: ne ſperne meæ præſagia lingua.
Quid fuerim, quid ſimque, uide: meritumque require:
Inuenies nocuiſſe fidem. nam tempore quodam,

eſt conſ. al. & niger, qui color albo eſt oppoſitus.

QUAM Lar. Cor. & duc fuerunt Coronides, quarum altera ab Apolline, altera a Neptuno fuit adamata. *Lariffæa* ex Lariffa Theſſaliæ vrbe. [Leucippi filia, alio nomine Arſinoe, quanquam Heſiodus, vt quidem in comment. græcorum

citatur, non Leucippi, ſed Phlegiæ filiam facit. verſus eius ſunt.

Τὴ μὲν ἀρ' ἀγγελοῦ πλῆθ' ἰσχυρὰ
κέραι' ἰσχυρὰ δὲ δαίμονι
Πυθιά τις ἡγαθέλω, καὶ ῥ' ἔ-
φραδεν ἔργ' ἀιδόληα
φοῖβ' ἀπερσάμεν, ὅτε ἰ-
σχυρὸς γῆμι κορωνίη
Εἰλατὶδης φλεγυῖας δαί-
μονος θυγάτηρ.]

IN tota Aemonia Theſſalia inobſeruata in cuſtodia. *Ales Phæbeius* coruus ab Apolline Coronidi cuſtos adhibitus. *Non exorabilis index* qui nullis precibus potuit ſlecti, ne id, qd viderat, indicaret. *Tendebat iter* ſibat. *Garrula cornix* narraturus poeta quæ admodum Coronis Phocæa in cornicem fuit mutata, eleganter, vt ſolet, fabulam fabulæ connectit.

Cornicem autem ipſam in ducit coruum admonentē, vt taceat, ac quid ſibi euenierit, quia linguam cohibere neſciuit, narrantem. Coronis, n. filia fuit Coronei Phocidos regis, quæ a Neptuno adamata, ne violaretur, ope Palladis in cornicem fuit conuerſa, ac Palladis ipſius comes effecta. cæterum cum Palladi nuntiaſſet, Cecropis filias ciſtam, in qua Erichthonium ex ſemine Vulcani natum ipſa Pallas clauſerat, contra deæ mandatum aperuiſſe, a comitatu Mineruæ fuit repulſa. *Scitetur roget* vt ſciat. *Præſagia* prædictiones. *Quid fuerim* comes namque fui Mineruæ. *Quid ſim* nunc a comitatu Mineruæ repulſa contemnor. nam tempore quodam Vulcanus (vt narrat Laſſantius) cum dijs arma feciſſet, eiſque Iupiter optionem dediſſet præmij, quod vellet poſtulandi; iuraretque per ſtygem paludem ſe nihil negaturum: Mineruæ nuptias poſtulauit. Quod quidē Iupiter aſtrictus religione cum negare non poſſet, Palladem admonuit, vt clauſo fabro repugnaret, ac pudicitiam deſenderet. Vulcanus igitur cum Palladi tanquam vxori ſibi a Ioue traditæ, quia blanditijs potiri non poterat, vim inferret, eaq; relictaretur, forte ſemen ipſius in terram cecidit, ex quo quidem e terra natus eſt Erichthonius Vulcani ſine matre filius, pedes habens anguiſinos: quos vt tegeret, primus curruſ excogitaſſe

cogitasse dicitur. Erichthonius autem lis terræ interpretatur, *Ἐριχθών* namq; lis, siue cōtētio, *ἔδα* terra appellatur. *ἄνευ* matre nā ex solo Vulcani semine, q; in terrā cecidit, natus est. *ἄνευ* Attico, nam Attica (vt scribit Pausanias) prius *Ἀττά* ab *Ἀττει* qui primus Athenis regnasse fertur; deinde Attica ab Attide, Cranaï regis filia; fuit cognominata. *ἄνευ* Cecrops iccirco geminus, ac biformis dicitur, q; ex parte homo, ex parte serpens fuisse vulgatus est. [Alij biformem a græcis fictum fuisse, perinde vt a latinis Ianum malūt.] Quod quidē iccirco fuisse Demosthenes ait, q; & prudentia in consilijs summa esset, & in rebus agendis viribus, & audacia vteretur. Vt autē refert Iustinus, matrimonij, ac nuptias (hoc est maris, & foeminae coniunctionē) primus instituit, is autē ex Sai vrbe Aegypti Athenas profectus, *Ἀττά* regis, q; primus in Attica regnavit, filiā duxit uxorem, eique in regno successit, vnde Athenienses Cecropidæ vocantur. Eitres filia fuerunt, Pandrosos, Herse, Aglauros, qbus noia indidit ab ijs, qbus fruges maximæ aluntur. Pandrosos enim, & Herse a rore. Aglauros vero *ἄγλαυρος* hoc est, a stabulando in agris videtur appellata. Nec ignoro me, vt est in exemplaribus deprauatum, Aglauron legisse, & exposuisse, nuper vero animaduerti Aglauron ea de causa, quam scripsi, fuisse nominatā. Quare Aglauros vbicunq; Aglauros habetenus lectum est, mihi vī esse reponendum, ne a græcis scriptoribus, vnde sum admonitus, dissentire coarguamur, tametsi Pausanias in Atticæ descriptione illā Aglauron mendose, vt puto, vocat. Imo & Suidas. & Pausanias *Ἀγλαυρόν* vocat, significat autē *ἄγλαυρος*, splendidum, ac pulchrum, quasi *ἄγλαυρος ἵχθυος*, quemadmodū & Nicædri interpretis ait. proinde puto Aglaurō hanc, vel a forma appellatā, vel a contrario, quasi q; tristis, & inuidiosa fuerit, id qd ad sequentē fabulā maxime quadrat, aut etiam ab a priuadi particula, & *ἄγλαυρος*, quod græcis idem qd *σέμνη* significat, quasi, quæ parum *σεμνὴ*, hoc est venerans, & religiosa erga Palladem hic, & mox erga Mercurium fuerit, nam in agris stabulata esse, filiam regis, consentaneum non est. præsertim quando infra etiam a Mercurio in arce deprehensam, & compellatam poeta dicit. *ἄνευ* Sed inconfessa quid esset? sic quidem in impressis legitur exemplaribus, sed corrupte, cum vna carmini syllaba det. quare hæc particula enim est ascribenda vt legatur, Sed enim inconfessa, vt est in libris antiquis scriptum. *ἄνευ* inconfessa non confessa, non elocuta. *ἄνευ* Et legem dederat? mandauerat. *ἄνευ* Abditā abscondita. *ἄνευ* Speculabar? obseruabam. proprie autem dixit: nam speculārī est ex edito, & alto loco obseruare. *ἄνευ* Tuentur? defendit, custodiunt, ac seruant. *ἄνευ* Pandrosos, atq;

*Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam,
Clauferat Ἀττάο texta de vimine cista,
Virginibusq; tribus gemino de Cecrope natis
Seruandum dederat, * sed non confessa, quid esset;
Et legem dederat, sua ne secreta viderent
Abdita fronde leui densa speculabar ab vlmo,
Quid facerent, commissa duæ sine fraude tuentur
Pandrosos, atque Herse, timidas vocat vna sorores
Aglauros, nodosq; manu diducit, & intus
Infantemq; vident, apporrectumq; draconem
Ἀττά deæ refero: pro quo mihi gratia talis
Redditur, vt dicar tutela pulsa Minervæ,
Et ponar post noctis auem, mea pœna volucres
Admonuisse potest, ne voce pericula quærant.
At puto non vlto, nec quidquam tale rogantem
Me petijt: licet hoc ex ipsa Pallade quæras:
Quamuis irata est, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramq; ego regia virgo,
Diuitibusq; procis (ne me contemne) petebat.
Forma mihi nocuit, nam cū per littora lentis
Passibus, vt solco, summa spatiarer arena,
Vidit, & incaluit pelagi Deus: vtq; precando
Tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
Vim parat, & sequitur: fugio, densumq; relinquo
Littus, & in molli nequidquam lassor arena.
Inde deos, hominesq; voco: nec contigit vllum,
Vox mea mortalem: mota est pro virgine virgo,
Auxiliumq; tulit, tendebam brachia cælo:
Brachia cæperunt lenibus nigrescere pennis.
Reijcere ex humeris vestem molibar: at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque iam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam: nec, vt antè, pedes retinebat arena:
Sed summa tollebar humo, max* alta per auras
Euehor, & data sum comes inculcata Minervæ.
Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
Crimine Nyctimene, nostro successit honori?*

ARGVMENTVM.

ARG. Nyctimene, Nicæi filio, virgo Lesbica, nimia libidine effrenata, in patris cubile se implicuit: ideoque aduersantibus dijs ob admissum scelus in noctuam. scelus autem suum in tenebris occultat quod si in luce visa fuisset, ab omnibus auib; petitur obnoxia.

AN, quæ per totam res est notissima Lesbos, Non audita tibi est, patrium temerasse cubile Nyctimene? auis illa quidem: sed conscia culpæ, Conspectum, lucemq; fugit, tenebrisq; pudorem

Herse? a rore hæc nomina sumpta fuisse videntur, nam Pandrosos a *ἄνδρ*, quod totum significat, & *ἄνδρ* qui est ros cōponi videtur. Herse autē ros interpretatur. Cecropis autē filia fuerunt, vt Pausanias quoq; narrat, non solū Ouid, quarum fratre fuisse Erichthonium ait, qui viuo adhuc patre vita excessit. tametsi

ipsum ex mortali genitum negant, cui Vulcanum, terramq; parentes assignant. ab Ouidio autē nō nihil dissentit Pausanias, narrat em Aglauri lucū esse Athenis, cui quidē & Herse, & Pandroso sororibus Mineruam Erichthonium in cista depositū dedisse, vetuisseq; ne depositum viderent, Pandrososq; in officio fuisse, iccircoq; ei contiguam tēplo Mineruæ ædem fuisse. reliquas uero duas, qm cistam resignassent, viso Erichthonio fuere cœpisse, & ex arce, qua maxime præcepso locus erat, se deiecisse. *ἄνευ* Aglauros? sola Aglauros. *ἄνευ* Diducit? Dissoluit, ac separat. *ἄνευ* Apporrectumq; draconem? appositum draconē sibi videre visa sunt, qd Erichthonius serpentinos habebat pedes. *ἄνευ* Ἀττά deæ refero? geſta a Cecropis filiabus Mineruæ nuntio. *ἄνευ* Et ponar post noctis auem? noctuam, quæ solum noctu volat. *ἄνευ* Voce? lingua, loquacitate. *ἄνευ* At puto non vlto? occurrit tacitæ obiectioni, posset, n. quis dicere, idcirco fuisti repulsa, quia Mineruæ nunquā fuisti grata, se igitur ita Mineruæ placuisse ait, vt sponte fuerit ab ipsa comes petita. *ἄνευ* At puto non vlto? interrogatiue cū quadam obiectione legatur, quā ita soluit, vt dicat id ex ipsa Minerua quæri posse. *ἄνευ* Nam me Phocaica? Phocis regio est Græciæ finitima Atticæ; vnde Phocaicus declinat.

ἄνευ VT solco? nunc Cornix facta. nam cornices lentis passibus gradiuntur. *ἄνευ* Spatiarer? ambulare. nā spatari est voluptatis causa ambulare. *ἄνευ* Densum littus? durum, & solidum. *ἄνευ* Ne quicquam lassor? frustra defatigor, neq; enim effugere poteram. *ἄνευ* Nec contigit vllum? tetigit, cōmouit. *ἄνευ* Motā est pro uirgine uirgo? Pallas ppetua gaudēs virginitate. *ἄνευ* Tollebar? extollebar, lenabar. *ἄνευ* Comes inculcata? oi culpa, & crimine vacās. *ἄνευ* Quid tamen hoc prodest? hæc ad cōmodā sequētis fabulæ cō-

nexionē referūt. qd, inq; pdest inculpatā, ac sine vllo crimine Mineruæ comitē fuisse, cū Nyctimene ob icellū cū patre admissum in auē noctuā cōuerſa mihi pferatur? Nyctimene, n. Nyctei regis Lesbi filia, patris amore capta, clā se ei, p uxore subiecit: pp quod in noctuam cōuerſa, sibi nefandi sacrilegij conscia reliquarum auium conspectum fugit. [Fabulæ meminit & Higygnus capite, De ijs qui contra fas concubuerunt, sed hic patrē Nyctimenes Epopeum vocat, regem Lesbiorum.]

PER totam Lesbos? Lesbos in insula est Aegæi a conditore denominata, vnde Lesbios, Lesbosque declinantur. Coronis in cornicem.

Nyctimene in noctuam.

Coronis in cornicem.

Ocyroe exitum prædicit.
nam Chiron, qui nō modo
centauros, sed ceteros quo-
que homines iustitia dici-
tur superasse, cum Hercu-
lem hospitio suscepisset, sa-
gittasque hydre sanguine
tinctas manibus tractaret,
vna earum e manibus lapsa
pedem ipsius percussit; ip-
sumque tantis doloribus af-
fecit, vt nona die misera-
tione Deorum in astra fue-
rit sublatus, vt Ouid. in Fa-
stis refert:

Nona dies aderat, cum
tu iustissime Chiron,

Bis septem stellis corpo-
re cinctus eras. *Diræ serpē-*
tis & hydre, quæ cum centū
capita haberet, ab Hercu-
le fuit interfecta. eius san-
guine Herculis sagittæ tin-
ctæ insanabilia vulnera in-
ferebant. *Teq; ex æterno*
ex immortali te mortalem
dij efficiunt. *Triplīces deæ*
paræ, quæ tres dicuntur ef-
se, Clotho, Lachesis, & A-
tropos. in quarū filis vniū-
cuiusque vita esse dicitur,
donec fila frangantur. [Di-
citur autem Clotho a κλω-

θω, quod ea quasi præsti-
tuat, & destinet, quæ cuiq;
patiēda, aut obeunda. La-
chesis, a λαιή, quod fortia-
tur exitus, & euentus. A-
tropos a τρῶς, quod perit, &
q. fata inēuitabilia sint.]
Restabat fa. ali. & hoc est
de factorum arcanis, quæ re-
ferre instituerat Ocyroe,
aliquid restabat dicendum.
Præuertunt me occupant,
& impediunt. nā in fati-
s erat, vt verteretur in equā.
Nam fuerant tātī artes.
inquit, vaticinandi, & futu-
ra prædicendi mihi tantifa-
ciendæ non fuerunt, vt ira
Deorum humanam amitte-
rem figuram. *Subducit* au-
ferri. *Impetus est currere*
cupido mihi est currēdi.
est enim figura loquendi
græca. *Latis campis* per
spatiosos campos. *Cognā-*
ta pe. propter patrem qui
cētaurus erat. *Tota tamē*
quare? miratur Ocyroe se
totam in equam conuerti;
cum pater Chiron vtranq;
gerat formam, & hominis,
& equi. *Et brachia in pedes ante-*
riora fuisse commutata.

COEVT & coniungun-
tur. *Perpetuo* & continuo.
Nomen quoque monstra de-
derunt nam in πόντος, hoc est
equa fuit appellata. *Fle-*
bat, opemque tuam & mu-
tationem Battī in lapidem
in dicem superiori fabulæ
poeta annectit. nam Apol-
lo cum ob pulsatos, inter-
fectosque Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis The-
salix armenta in pastoralī habitu pasceret, Merc. boues quæ
longius forte processerant, furto ab actas in sylua occulta-

Posse mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra recepto:
Teq; ex æterno patientem numina mortis
Efficient, triplicesq; deæ tua fila resoluent.
Restabat fatis aliquid; suspirat ab imis
Pectoribus, lacrymæq; genis labuntur oborta:
Atque ita, Præuertunt, inquit, me fata, vectorq;
Plura loqui, vocisq; meæ præcluditur vsus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallem nescisse futura.
Iam mihi subduci facies humana, videtur:
Iam cibus herba placet: iam latis currere campis
Impetus est: in equam, cognataq; pectora vertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicentis pars est extrema querelæ
Intellecta parum, confusaque verba fuerunt.
Mox nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur,
Sed simulantis equam: paruoque in tempore certos
Edidit hinnitus, & brachia mouit in herbas.
Tum digiti coeunt, & quinos alligat vngues
Perpetuo cornu leuis vngula: crescit & oris,
Et colli spatium: longæ pars maxima palla
Cauda fit. vtq; vagi crines per colla iacebant,
In dextras abiere iubas: pariterque nouata est
Et vox, & facies: nomen quoq; monstra dederunt.

ARGVMENTVM.

ARG. Apollo, Iouis, & Latonæ filius, cum pecus Admeti, Pheretis fi-
lij, pasceret, fistulæ cantu solitudinem protegens, boues eius in agros Py-
liæ regionis progressi sunt, quas Mercurius auertit, & in sylua occultuit.
quod cum Battus, Nelei filius, equas pascens, uidisset; Mercurius, ne indi-
cium promeret, ex armentis formosissimam uaccam ei concessit. at ille
discedenti affirmavit lapidem proximum, quem uidisset. celerius, quam
se, quicquam indicaturum. Deus uero ut mortalis fidem experiretur,
paulo post, mutata figura, ad eundem reuersus est; simulauitque se amif-
sas boues quætere, & præmium promisit, si demonstrasset bouem cum vac-
ca. at ille, cum sub quo monte pascerentur, ostendisset; Mercurius, per-
fidia eius offensus, in lapidem eum mutauit, qui ab euentu index circa Py-
lium uocatur.

Flebat, opemque tuam frustra * Philyreus heros
Delphice poscebat. nam nec rescindere magni
Iussa Iouis poteras: nec, si rescindere posses,
Tunc aderas: Elim, Messeniaque arua colebas,
Illud erat tempus, quo te pastoris pellis
Textit, * onus dextræ baculus syluestris oliuæ,
Alterius, dispar septenis fistula cannis.
Dumq; amor est curæ, dum te tua fistula mulcet,

ex pellibus confecta inductus fuisti. *Dispar fistula* & inæqualis
tibi ex septē cannis inæqualibus confecta. *Alterius* & sinistra.
nam dextræ onus erat baculus. *Mulcet* & solatur, delectat.
& Psyllus

uit: Battoque cuidam e-
quarum custodi, a quo vno
visus fuerat, mandauit,
ne cuiquam illud furtum
indicaret. quod quidem vt
libentius faceret, vaccam
ei pulcherrimam dono de-
dit. Battus vero ei pollici-
tus est, se nunquam alicui
uaccas illas indicaturum.
Mercurius, vt hominis ex-
periretur fidem, suscepta
alia figura ad eum paulo-
post redijt, rogans an vac-
cas quasdam illac transeun-
tes uidisset, pollicensque,
si indicaret, se vaccam cum
tauro daturum. quod cum
accepisset Battus, sub quo
monte boues pascerentur,
indicauit. quam ob perfidiā
eum Merc. in lapidem, qui
index dicitur, comutauit.
& Philyreus heros & Chiron
Saturni, & Philyræ nym-
phæ filius, a qua Philyres,
gens Scythica, denominati
fuerūt. *Rescindere* muta-
re, rumpere. Rescindi vero
proprie testamenta dicun-
tur, cū rumpuntur, atq; irrita
fiunt. *Iussa Iouis* qui Ocy-
reon in equā conuertit. *Elim*
urbs est Peloponēsi E-
lis, ab Elio Tantalī filio ap-
pellata, ut quidā uolunt, vt
an̄ ab Eleo Neptuni filio.
sunt et̄ qui aπὸ τοῦ ἁλίου δι-
ctam Elim uolūt. nā sub tur-
tela Solis fuit. unde & Au-
geas ipsius fili⁹ illic regna-
uit. altera est Arcadiæ, ter-
tia Hispaniæ. ab Elide ve-
ro Eleus possessum deri-
uat. Virg. 3. Geor. Hic vel
ad Elei metas, & maxima
cāpi Sudabit spatia. *Messe-*
niæque arua & Messēna &
regio, & vrbs fuit Pelopon-
nēsi, Pylo propiāqua, iuxta
quā Amphrysus labit. Est
et̄ Messēna vrbs Siciliæ. vñ
de Messēnijs deriuat. *Il-*
lud erat tempus Apollinis

Battus in
indicem.

metamorphosim in pastore
i trāscursu poeta describit.
[Nā Apollo cū Cyclopes, si-
ue illorū filios, vt qdam vo-
lūt, interfecisset, eo q. Ioui
fulmen contra Aesculapiū
suppeditassent, a Ioue dā-
natus, & in terrā relegatus
fuit, ubi per annū Admeti
regis Thessaliæ armēta pa-
uit, cuius rei & Callima-
chus meminit his versi-
bus.

Φοῖβον, καὶ τὸ μὲν καὶ δὲ σπο-
μα, ἱεῖ ἔτι καὶ νου
Εἰ δ' ὅτ' ἐν Ἀμορυσσῇ ζευγαν-
τας ἔπρεσαν πρ. υς
Ἡθίου ὅπ' ἱπποὶ καὶ αὐτὸς
τοῖς Ἀλκίμοις.

Phyllirici.

De qua re plura in com-
ment. Euripides in Alce-
stim] *Quo te pastoris pellis*

Onusque
fuit Bac.

Textit & quo veste pastoralī
ex pellibus confecta inductus fuisti. *Dispar fistula* & inæqualis
tibi ex septē cannis inæqualibus confecta. *Alterius* & sinistra.
nam dextræ onus erat baculus. *Mulcet* & solatur, delectat.
& Psyllus

Pylios in agros? Pylos vrbs est Messeniae, quae & Coryphasion fuit appellata. vnde Pylius, Pyleus, & Pylion deriuantur. *Atlantide Maia natus?* Mercurius Maiae filius. *Abactas?* abductas. proprie autem abigi dicuntur pecorum fures. *Neleus?* pater Nestoris fuit Neleus rex Pyli. est autem syneresis duarum vocalium in vnam. sic Vir. Et furias Aiakis Oilei. *Se-* duxit? seorsum duxit. inter dū significat decepit. *Neu nulla gratia?* & vt aliqua gratia facto tuo referatur. *Rependatur?* referatur. *Ioue natus?* Mercurius Iouis, & Maiae filius. *Et uersa pariter cum uoce figura?* hoc est vna cum uoce muta figura, ne agnosceretur. *Furtoque silentia deme?* hoc est furtum indica. *Atlantiades?* Mercurius nepos Atlantis ex Maia. *Me mihi?* repetitio eiusdem dii irato conueniens. Immo schema quod battologiam vocant, exprimere voluit, quo eadem subinde iterantur inani loquacitate. vnde & verbum βαττολογία. cuius & meminit. in prouerb.

COEL.

AT senior, postquam merces geminata, sub illis.

Montibus, inquit, erant: & erant sub montibus illis.

Risit Atlantiades: & me mihi perfide prodis,

Me mihi prodis? ait. Quid tamen verum haudquam est. nam ἐκ τῆς ἀναδιδίχης quæ sita orationi gratia est. qd ex libro Phaleri Demetrii περὶ ἱμνῶν licet agnoscas, cum ait, χάριτας aut in rebus: in verbis quidem, ex breuitate, ordine, figura ex schema te, vt in Sapphus versiculis, Παρθενία, παρθενία, ποῦ μάλα πούσα οἶχον. cui ex figura ea dem illa respon. ait. (ὁ γὰρ οὐκ ἔστι ἀπὸ τοῦ οὐκ ἔστι Maior, inquit, orationi cōparata est gratia, quā si se mel forent pronuntiata, καὶ ἀνδρὶ τὸ σχῆμα τοῦ, etiam si ἀπὸ τοῦ διηγεῖσθαι, excogitata magis videri anadiplosis pōt, seu palillogia. Obseruauerat hic Merula quoque parte quædam, ex thesauris iis ab eodem pronuntiatum Ouid. prodens:

Si, nisi quæ facie poterit te digna videri, Nulla futura tua est, nulla futura tua est. Sic & apud Homerum. Τὸν δ' ἔγνων ἀντίοχος, εἶπε. αἶψ' ὤφρ' ἤϊρας ἔοικε, καὶ εἰς ὤφρ' ἤϊρας ἔοικεν.

ET quoniam de Ouidio agimus, aduertendum item in quo ab eo taxetur Seneca in naturalium quæstionum libris. vbi diluuij excutitur ratio. illud, inquit, poetarum ingeniosissimus egregie pro magnitudine rei dixit.

Omnia Pontus erat, decrant quoque littora Ponto. nisi tantum impetum ingenij vis materix ad pueriles ineptias reduxisset:

Nat lupus inter oues, fuluos vehit vnda leones. non est res satis sobria lasciuire, deuorato orbe terrarum. Et ne quis parū apte agglutinata hæc a nobis putet: ad ea Quinctilianum respexisse contenderim, dum li. 10. lasciuire in Heroicis suis O-

*Incustoditæ Pylios memorantur in agros
Processisse boues. videt has Atlantide Maia
Natus, & arte sua syluis occultat abactas
Senferat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
Rure senex: Battum vicinia tota vocabat.
Dinitis hic saltus, herbosaq; pascua Nelei,
Nobiliumq; greges custos seruabat equarum.
Hunc timuit, blandaque manu seduxit, & illi,
Quisquis es hospes, ait, si forte armenta requirer
Hæc aliquis, vidisse nega. neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit. accepta, voces has reddidit hospes:
Tutus eas: lapis iste prius tua furtulo loquetur:
Et lapidem ostendit. simulat Ioue natus abire.
Mox reddit: & uersa pariter cum uoce figura,
Rustice uidisti, si quas hoc limite, dixit,
Ire boues: ser opem, furtoque silentia deme:
Iuncta suo pariter dabitur tibi semina tauro.
At senior, postquam est merces geminata, Sub illis
Montibus, inquit, erant: & erant sub montibus illis.
Risit Atlantiades: & Me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis? ait: periuraque pectora vertit
In durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index,
Inque nihil merito vetus est infamia saxo.*

ARGVMENTVM.

ARG. Athenis virgines per solenne sacrificium canistris Mineræ ferebant pigmenta: inter quas a Mercurio conspecta est Herse; Cecropis filia. itaque aggressus est sororem eius Aglaurion, precatusq; est, vt se Herse sorori suæ iungeret. Illa autem pro ministerio cum cum aurū poposcisset, Minerva grauius offensa est, cum ob cistulam, quam ei, sororibusq; eius custodiendam tradiderat, quam aduersus suum prædictum aperuerat, tum ob avaritiam. Igitur Inuidiam immisit: qua diu cruciata est. Mercurioque repugnauit, ne amata potiretur, in saxum tandem ab eo mutata est.

omnino obmutescit. Et iterum, Audisti priuignum meum vs singulas syllabas fringultientem. A fringilla verbum deflecti, putat Festus. Eius vero aus querula esse videtur vox. nam & Martialis ait, Nunc sturnos inopes, fringillarumque querelas Audit. Friare aut aliud omnino est, vnde suffriare paululum contere est. In Q. Catulo oratore, qd memorabile est, summe laudatur lenis, suauisq; litterarū appellatio. In Cotta litterarum damnatur dilatatio, & Catulo contraria, subagressus quædam, & planè subrustica pronuntiatio.

Index? lapis quo vtimur ad aurum argentumque probandum. Hunc greci βάσανον vocant, Plinius cotinulam. alij etiam Lydiū lapidē, & Heracleum, a loco vbi plurimus reperitur. et etiam docet in prouerbis, qui ipse quoque eandem cum Re-

uidium scribit, & esse nimium ingenij sui amatorem. simile frigida est & puerilis in scholis affectatio, vt ipse transitus efficiat aliquam vtique sententiam, & huius velut præstigiæ plausum petat, à quo non abstinet poeta hic: quem tamen necessitas fortè excusarit, res diuersissimas in speciem vnus corporis colligentem. illud obiter adnotarim: in Cæcili Minutiani Apuleij fragmentis obseruatum, annis septem in exilio consumptis, functū esse fato Ouidium kalēdis Ian. qua die Titus quoque Liuius decesserit. Struatum item illi a Barbaris p multas lacrymas tymbon ante Ianuam. Auctore idem Minutianus est Corninum ab Ouidio appellatum fuisse. Ibin ex ausis feditate, cui ventrem rostro purgare, insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione, pulsum quoq; in exilium, qd Augusti incestum uidisset. Sed, vt a diuerticulo redeamus ad fabulam, Chærephontem lego Socratis p familiarem fuisse ἰσχυρόν, & quia simul nigricantis erat coloris, interfuso pallore, nycterida cognominatū, qd vox nobis vesperilionem indicat, atque iē pyxinon. i. buxum. hic vero est Chærephonis, cui respondisse Pythiā serūt, σοφῶς σοφώτατος, σοφώτατος δὲ μὴ πιδῶς, ἀνδρῶν δὲ πάντων σοφώτατος σοφώτατος, id est sapiens quidē Sophocles, sapientior verò Euripides, & omnium sapientissimus Socrates. Eretrientes porro incessuntur apud eruditos, qd litteram, p. crebrius, asperiusq; inculcarent, sicut in Alcibiade lambdacismum adnotatum scimus. hic est, de quo iactatū legitur, Alcibiades duos non tulerunt Athenæ, neque item Lysandros duos Sparta. Arrius apud Catullum, mirifico velut pruritu, flatilem tum vocalibus, tum consonantibus inferebat, quod poetæ testatur epigramma nobile. Postremo fringultire, ex Apulei doctrina prepedire est, ac obscurius verba enuntiare. nam in Magia sic adnotauimus scriptum: Quo eloquentiæ patrociniū vago proficitur, etiam honesta dictū sordide blaterat, sæpe in rebus nequaquam difficilibus fringultit, vel

gio sententiā tenet, Et ipse Ouidius, saxū immeritū vocat. q. nand puto facturus erat, si de cotricula intelligi voluisset. nam quomodo immerita dici debet, quæ suo indicio etiam hodie prodit auri discrimina?] *§ Nihil m.* lapis enim nihil mali commisit.

RAPH. *Hinc se sustul.* § Aglauri

filie Cecropis Athenarū regis mutationē in saxū superiori transformationi poeta cōnectit. Mercurius enim post Battū in lapidē conuersum, forte inter virgines Athenienses sacra Minerue celebrantes vidit Herse Cecropis filiā omnium formosissimā: qua cū aliter potiri non posset, Aglauro illius sororem rogauit, vt si bi opē ferret, ea operā suā pollicet, dum sibi pecunia tribuat. id cum rescuisset Pallas, ob cistā quoq; apertam irata, in qua Erichthonium clauferat, ei inuidiā immisit, qua impedita cum Mercurio repugnaret, ne Herse amata frueretur, in saxum ab eo fuit conuersa. *§ Caducifer* Mercurius caduceum ferens, est. n. caducens uirga Mercurij, qua pax significabat. vnde caduceator legatus dī pacē petens, vt scribit Pōpeius. Cato, Caduceatori nemo homo nocet. *§ Munychios agr.* Atticos. Munychia nanque promōtorium est Piræi portus Atticæ a Munycho dicta, q. istic edificauit tēplum Munychie Diane. *§ Gratam humum Minerue* periphra sis est Atticę terre, q. Minerue gratissima est. nā (vt Pausan. ait) tota vrbs Athenarū & ager Minerue est sacer. licet. n. alios quoq; deos colere instituerint, Palladem tñ venerantur, cuius simulacrum, q. in arce est cōsecratum, de celo fertur cecidisse. *§ Arbuta* arbores. *§ Culti Lycei* ex culti Aristotelicis disputationib. nā Lyceū est gymnasium Athenis, in quo deambulās Aristoteles de philosophia diserebat. Lyceion a Lyco Pandionis filio appellatum, a quo quidē, & Lycea regio qdā Athenis fuit dicta. Sine diphthōgo autem & scribatur Lyceum, ne mons Arcadię Lyceus esse videatur, qui cum & diphthōgo notatur. *§ Coronatis ca.* canephoria ea sacra vocata sunt, q. in canistris ferrentur, quibus ad sacrificandū opus esset. atque hinc ipse et virgines *καρφόφοι* dicuntur: non autem quæ libet, sed præstantiores, & nobiliores tātum *καρφόφοι*. *§ Deus ales* Mercurius citus, omnium nanque planetarum velocissimus est, celerimeq; suum conficit cursum.

APH.

Vt volucris hac similitudine poeta ostendit quomodo in orbem Mercurius volarit, vt diutius aspectu Herse amate frueretur. *§ Miluius* zavis est rapax, quæ in gyrum volat. *§ Rapidissima* rapacissima. *§ Dum timet* ministros exta custodiētes. *§ In gyrum* in orbē, & circuitum. *§ Super Actæas arces* Atheniēses. Actæa nanq; Atticā, q. fere tota sit litoralis. *§ Actæa* nanq; litus interpretatur. *§ Inclinar, curs.* conuertit volatus. *§ Circin* arces cir-

cuadat. est aut circinus instrumentū, quo circuli apte conficiuntur. *§ Quanto splendidior* quanta pulchritudine fuerit Herse, a Mercurio amata, aperte his comparationibus poeta ostendit. *§ Non secus exarsit* non aliter amore est inflāmat. *§ Balearica funda* qua Baleariū insularū incolæ maxime vtuntur. Balear-

res autem insulæ sunt duæ Hispaniæ adiacentes, quarum incolæ optimi sunt funditores. *§ Plumbum* plumbeam pilam. *§ Incandescit* ignescit, liquefit. *§ Vertit* ter conuertit, ac mutat iter Mercurius. cum. n. esset in celū iturus, in terras descendit. *§ Calo relicto* quod iter, & volatum direxerat. *§ Nec se dissimulat* nec se occultat esse Mercurium. *§ Tanta est fiducia formæ* acclamatio est causam continens, cur se nō dissimularet Mercurius. adeo nāq; formosus erat, vt nulla occultatione opus foret. *§ Quæ quantū in ista est fiducia formæ*, & pulchritudinis sabaudiat. *§ Per mulcetq; com.* pectit capillos. *§ Chlamyde collocat* ita, inquit, cōponit chlamydē, vt apte ex oī parte pēdeat. chlamys aut alijs vestib. superimponēbatur. *§ Vt lim.* ro. hoc est vt limbus aureus totus appareat. est. n. & *§ Nō* id est vnū in duo diuisum. quā figurā imperiti en diadin vocāt. cum endiadis nec græca, nec latina vox fit. *§ Vt se. recta.* est aut caducei periphra sis, quo Mercurius dat somnos, adimitque, & lumina morte refignat. vt et Vir. canit. *§ Terstis plantis* pulchris pedibus. Talaria aut sunt Mercurij alata calciamenta. *§ Pars se creta domus* interiorē partē domus Cecropis describit, in qua thalami filiarum erant. *§ Ebore, & testudine* non solū ebore, sed et testudinum crustis thalami ornabantur. quāuis testudo edificium quoq; concameratum significet. qua in significatione si accipiamus, eburneā testudinē intelligemus. *§ Atlantis, Pleionesq; nepos* Mercuri. Pleione aut vxor Atlātis fuisse memorat. vñ Pleiades fuere cognominate. *§ Imp. sp.* rex est, & deorum, & hominū. *§ Abdita* secreta. Erichthoniū in cista clausū, ut vidimus. *§ Inter. re. ecce. cogit* interim, inquit, dū aurū afferret, coegit Mercuriū Aglauros excedere, & exire domo. *§ Dea belli.*

Pallas, & q. & Belloua dī. *§ Toruili. orbes* toruos oculos, quales iratis esse solēt. *§ Aegida conc.* Aegis munimētū est pectoris ereū, a Vulcano fabricatū, habēs i medio Gorgonis caput, quo & Pallas, & Iupi. vti solēt. [Atq; hinc *αἰγὴ* idē dī. sed alij tñ lo ricā, sine thoraca volūt esse Iouis *Αἰγίδα*, ex corio capre amaltheę, vñ et nomē hēt. Mar. li. 7. Accipe belligeræ crudū thoraca Mineruæ, Ipsa Medusę quo tūmet ira dec. dū vacat huic Cęsar, poterit lorica vocari. Pectore cū sacro federit, Aegis erit.] *§ Subit in mentē uenit.* Hæc Aglauron. *§ Prof. manu* impia, scelestā. *§ Sine ma.* q. vt paulo ante diximus, Erichthoni ex solo semine Vulcani, q. i terrā cecidit, cū vi cū Palla de coire vellet, na-

tus est. *Lemniacam stirpem* Erichthonium filium Vulcani, qui in Lemnum insulam a celo cecidit. Lénos autem insula est Thraciæ adiacens, duas habens vrbes Ephesiā, & Myri-
nam, a magna deorum matre, quæ Lemnos appellatur, deno-
minata, cui etiam virgines sacrificabantur, vt Hecateus in

Europa scribit. hanc vero primum habitarunt Thra-
ces, qui Sinties, Sapaïque vocabantur, vt Strabo ait. A Lemno autem, & Lénus

antri.

gétile, & Lénicum posses-
sinum declinat. *Ingratūq;*
Deo fore ob petitam pecu-
niā. *Ingratūq;* sor. q̄a aua-
ritia illam Mercurio prosti-
tuebat. *Protinus Inuis*. q̄ pri-
mū Inuidiæ domum descri-
bit poeta, deinde inuidiā ip-
sam. est autē inuidia dolor
ex aliena proueniens felici-
tate. differt ab inuidentia,
q̄ ea nō solum ad eum, qui
inuidet sed et ad eum, cui
inuidetur, referri potest. in-
uidētia vero in eū demum
cadit, q̄ inuidet. *Nigro ta-
bo* nigra sanie. diptoton au-
tē est hoc nomē, i. duorum
casuum. nā tabi, & tabo so-
lum inueniunt. *Antri* spe-
luncæ. *Abdita* abscondita.
Ignauū frigoris ab effectu
q̄d ignauos, & pigros effi-
ciat. *Bello metuenda uira-*

RAPH.

fecere.

go periphrasis est Palladis,
q̄ a latinis Bellona vocat, q̄
i bello maxime sit timēda.
Neq; n. succedere tec. fas
hēt hoc est Palladi, vt q̄ est
dea, nō licet inuidiæ domū
ingredi. *Extrema cuspide*
ultima cuspidis parte. Pal-
las nāq; hastam gestare me-
morat. *Vip. car.* viperarū,
quæ sic q̄ vi pariat, sunt ap-
pellatæ. [nam et disrum-
pi, cum pariunt, tradūtur.]
Inuidia eleganti phanta-
sia inuidiæ, & corp⁹, & figu-
rā humanā, & actiones attri-
buit. ea vero oīa describit,
q̄ iuidis inesse solēt. *Visusq;*
oculos auertit a visa, inqt,
inuidia Pallas oculos auer-
tit, ne diuti⁹ illā spectaret.
Corpora carnes. *Vultūq;*
dea ad suspiria duxit ordo
est: & sensus & ad vultū de-
suspiria traxit. cū. n. vultum
deæ vidisset hilarē inuidia,
dolore affecta suspirauit.
Nusquam recta acies ocul-
lorum intelligatur. inuidi-
namq; non recto, sed obli-
quo vtuntur visu. *Liuet* li-
uidi, & nigri sunt. *Suffusa*
perfusa, infecta. *Nisi quem*
vili fecere dolores, non ip-
sius, sed aliorum. inuidi nā-
que, & alienis malis gau-
dent: & bonis dolent. *Nec*
fruitur somno nec dormire
potest. *Excitata* concita, sti-
mulata. *Vigilantibus curis*
ab effectu curæ vigilantes,

mitentem.

leuius.

q̄ hominem vigilare cogant, neque dormire patientur. *Sed*
videt ingratos non gratos, ac sibi displicētes. *Intabescit* pau-
latim consumitur. *Carpitq;* & *carpitur una* simul, inqt, & læ-
dit, & læditur. *Suppliciumq;* suū est hoc est, sibi ipsi est suppli-
cium. enim seipsum semp̄ rodit, paulatimq; consumit.

[Sic Isocrates in Euagora. *ἀποδοθῆναι, ὡς ἡτοίματον πρῶτον*
ἐν ἀγαθῷ, ὅτι μέγιστον κακόν τοις ἰχθυήσιν.] *Quamuis ta-*
men ordo est, quamuis oderit illam talibus tamen est allocu-
ta. *Tritonia* & Pallas, a Tritonide palude, apud quam primum
apparuisse fingitur, Tritonia fuit cognominata. [Vel a *ἄπριτι*,
quod lingua Cretū, caput

significat. eo quod ex capi-
te Iouis nata fuit.] *Infi-*
tabe, tua hoc ē veneno tuo
inquina, ac imbuē. breuem
autē iccirco Palladi attri-
buit orationē poeta, vt si-
gnificet deā inuidiæ a spectū
diuti⁹ ferre nō potuisse. *Et*
impressa tellu. reppu. hasta
hoc ex vulgari opinione di-
neq; n. tellus cū sit immobi-
lis, repelli pōt, quis vulgo
videat. *Obliquo lu.* & obliq;
oculis, qualib. inuidi aspice-
re successus aliorum solēt.
Successorūq; *Mimer. Indo.* &
archaismos est, hoc est, anti-
qua locutio. nūc. n. successi-
bus dolere dicim⁹. [Vel et
græca figura, quale & illud
Vir. Iustitię ne pri⁹ mirer,
belli ne laborū, *πρῶτα τῶν*
δὲ καὶ οὐκ ὄντων, καὶ τῶν ὄντων.

Successus autem, & euen-
tus; similia, in plurali nu-
mero secundæ quoq; sunt
declinationis, non solum
quartæ. *Prot.* prostermit.
ea autē describit poeta, quæ
inuidorū oculi efficere cre-
duntur. [Hinc & Vir. dixit,
Nescio quis teneres oculus
mihi fascinat agnos, nā uer-
bum *βασανίζω*, q̄ latini fa-
scinare dicunt, & inuidere
græcis significat, & oculis,
aspectuq; nocere. Et sum-
ma papauera carpit. eodē
pertinet quōd superiora, nisi
q̄ epitheto, summa, vsus ui-
detur, vt alluderet ad id, q̄
idē alibi dixit, sūma petit li-
uor, p̄stāt altissima vēti &c.
est. n. ea inuidiæ natura, ut sū-
ma, & excellentia maximē
petat.] *Tritonida arcem*
Athenarum arcem Palladi
dicatam. posuit autem pa-
tronymicum p̄ possessiuo.
Ingenijs propter multitu-
dinem præstātissimorum &
artificium, & oratorum, &
philosophorum hoc dicit.
Et festa pa. ab effectu. nā
tempore pacis festa cele-
brantur. *Virentem* flo-
rentem. *Ferrugine* ferris
rubigo, ferrugo vocatur.
Præcordia venę sunt cor-
di præiacentes præcordia,
q̄ curarum sedes esse dicitur.
Hamatis sentib. & recu-
ruis. spinis, qualis est ham⁹.
est autē nomē participio fi-
mile humatus, vt galeatus.
Piceum nigrum. *Nec*
mali cau. hoc est ne causę
doloris longius ab sint, em-
cit, vt felicitatē sororis sem-

es,
sus
pe.
uio
rum

Lemniacam stirpem contra data fœdera vidit,
Ingratamque Deo fore iam, ingratamque sorori,
Et ditem sumpto, quod auara proposcerat, auro:
Protinus Inuidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit. domus est imis in vallibus* huius
Abdita, Sole carens, non vlli peruia vento,
Tristis, & ignauī plenissima frigoris, & quæ
Ignē vacet semper, caligine semper abundet.
Huc vbi peruenit bello metuenda virago,
Constitit ante domum, (neque enim succedere tectis
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concussæ patuere fores: videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Inuidiam: visaque oculos auertit. at illa
Surgit humo pigrē, semesarumque relinquit
Corpora serpentum, passuque incedit inerti.
Vtque deam vidit, formaque, armisque decoram,
Ingemuit, vultumque deæ ad suspira duxit.
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: liuent rubigine dentes:
Pectus felle virent: lingua est suffusa veneno:
Risus abest, nisi quem nisi* mouere dolores:
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum, carpitque, & carpitur una,
Suppliciumque suum est. quamuis tamen oderit illam,
Talibus affata est breuiter Tritonia dictis:
Infi-ce tabe tua natarum Cecropis vnam:
Sic opus est: Aglauros ea est. haud plura locuta
Fugit, & impressa tellurem reppulit hasta.
Illā deam obliquo fugientem lumine cernens
Murmura parua dedit, successorūque Mineræ
Indoluit: baculumque capit, quem spinea tortura
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris
Quacunque ingreditur, florentia proterit arua,
Exuritque herbas, & summa papauera carpit:
Afflatuque suo populos, vrbesque, domosque
Polluit: & tandem Tritonida conspiciat arcem,
Ingenijs, opibusque, & festa pace* virentem:
Vixque tenet lacrymas: quia nil lacrymabile cernit,
Sed postquam thalamos intrauit Cecrope natæ,
Iussa facit: pectusque manu ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet,
Inspiratque nocens virus, piceumque per ossa
Disipat, & medio spargit pulmone venenum
Ne ue mali causæ spatium per latius errent,
Germanam ante oculos, fortunatumque sororis
Coniugium, pulchraque deum sub imagine ponit:
Cumētaque magna facit. quibus irritata dolore
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit; lentaque miserrima tabe
Liquitur, vt glacies incerto saucia Sole,
Felicisque bonis* aliter non vritur Herses,
Quam cum spinosis ignis supponitur herbis,

p. ante oculos cū maximo dolore, & cruciatu habere videatur.
Cecropis Aglauros Cecropis fila est. est enim nomen patroni-
micum femininum. *Mordetur* cruciatur. *Liquitur* liquefit.
atque vt nix, ad solem consumitur. *Lenta tabe* corruptione
quæ paulatim fit. *Incerto sole* debili, ac parū vehementi sole.
Lem

pter
turū.

RAPH.

Leni tepore exiguu calore. *Iactanti* frustra dicenti. est. n. iacta re interdū inaniter loq. Vir. Talia iactati. interdum ostentare. *Desine dix.* me rogare subaudi. *Velox Cyll.* Mercurius a Cyllene Arcadiæ monte. *Isto pa.* ut te hinc non moueas, nisi me repulso, nunquā aut me hinc repellere poteris: tu igit hic

semp maneat. *Celatas.* sculptas, atq; pictas. *Ignaua gr.* scite epithetō distin- xit. nā est et grauitas hone- sta. *Partes quas.* In præpo- sitio subaudiat, vt in quascū que flectitur intelligamus. [Alij quacūq; legendum putāt, vt sit, quacūq; fle- ctitur pro in quacūq; partē. Ego vero & quascūq; rectē lēgi puto, si quascūq; flectit accipiam² dictū *xarā vutia- sōxar* p quascūq; vt, exple ri mentē, p expleri mente

Partes, p
natibus
accipe.
Aglauros
in saxum.

Sc.] describit aut quēadmo dū Aglauros in saxū fuit cō mutata, ac limini ianue, vbi federat, ita affixa, vt nūq sur gere potuerit. *Illa qui pu.* cōtendit, conat. *Se attol.* se erigere. *Recto trunco* erecto pectore. nā truncus ea pars corporis dī, quæ est itra collū, & coxas. *Riget.* rigida, ac dura est facta. *Malum cancer.* Morbus est cancer, quod Græci Car cinoma vocant, paulatim corpus rodens. *Sic lethalis hyems* mortiferum frigus. *Respiramina.* pulmonis respirationes. *Signū exan- gue* statua sine sanguine, & mortua. In statuā nāq; lapi- deā Aglauros fuit cōuerſa. *Sua mens infecerat illam* inuidorū nāq; corpora sunt nigra quēadmodū, & mens nigra esse solet, & nocens. *Infecerat.* maculauerat.

Entisq; profana a sa- cris, ac religione re- mota. [Vt ad *tyrū* nomi- nis alludere. *tyrū* enim

tyrū græcis significat, vt supra quoq; monuimus.]

Dictas a Pallade terras li- quis periphrasis est Athē- narū. nā Athēnē *tyrū* dī- ras, hoc est, a Pallade dicūt.

Seuocat hunc genti. Iupi- ter Europæ, Agenoris Phœ- nicem regis filia, amore ca- pt², Mercurio ab Attica re- deūti mandat, vt se quam

primū in Phœniciā cōferat, regisq; armenta ad littus cōpellat: ibi nāq; cum alijs virginib. Europā spariari vi- derat. Id vero cū effecisset

Mercurius, oī deposita ma- iestate Iupiter in Taurū se cōuertit, cuius dorsum post multas blanditias Europa ascendere ausa, in Crētā p mare ab Ioue est aduecta.

Quod quidē iccirco fingit, qā Crētēſes (vt historici tra- dūt) Europā ex Phœniciā ra- ptā in Crētā asportauerūt

navi, cuius insigne taurus erat. *Seuocat* seorsum vo- cat. *Delabere* deorsum la- bere, atq; descendere. De nā-

Iupiter
in taurū.

Que neq; dant flammæ lenique tepore cremantur.

Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret;

Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.

Denique in aduerso venientem limine sedit

Exclusura Deum: cui blandimenta, precesque,

Verbaque iactanti mirissima, Desine, dixit.

Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.

Stemus, ait, pacto velox Cyllenius isto:

* Celatasque fores virga patefecit. at illi

Surgere conanti partes quascunq; sedendo

* Flectitur, ignaua nequeunt grauitate moueri.

Illa quidem pugnat recto se * tollere trunco:

Sed genuum iunctura riget, frigusque per ungues

Labitur, & pallent amisso sanguine penæ.

Vtq; malum late solet immedicabile cancer

Serpere, & illasas vitiatas addere partes:

Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit,

Vitalesque vias, & respiramina clausit.

Nec conata loqui est; nec, si conata fuisset,

Vocis habebat iter: saxum iam colla tenebat,

Oraque duruerant, signumq; exangue sedebat.

Nec lapis albus erat: sua mens infecerat illam.

ARGVMENTVM.

ARG. Cum Mercurius iussu patris in Phœnicem transgressus esset, vt armenta illius regionis ad litus compelleret: Iupiter in taurum conue- tus, cum se iuuenis Agenoris regis immiscuisset, & in amorem sui spā- tes in atena virgines consilire coegisset, paulatim singulas alludens no- uissime Europam. Agenoris filiam, cuius amore compulſus auerterat figu- ram, insidentem sibi tergo per mare in insulam Crētā detulit, ibiq; con- cubitu eius potius est.

Has vbi verborum pœnas, mentisque profana

Cœpit Atlantiades, dictas a Pallade terras

Linqvit, & ingreditur iactatis * æthera pennis,

Seuocat hunc genitor: nec caussam fassus amoris,

Fide minister ait, iussorum nate meorum,

Pelle moram, * subitoque celer delabere cursu;

Quæq; tuam matrem tellus a parte sinistra

Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)

Hanc pete; quodque procul montano gramine pasci

Armentum regale vides, ad littora verte.

Dixit: & expulsi iandudum monte iuueni

Littora iussa petunt, vbi magni filia regis

Ludere virginibus Tyrīs comitata solebat.

NON bene conueniunt, nec in vna sede morantur

que præpositio in cōpositione interdum auget, vt, Deamo te Syre, apud Terentium. Interdum significat deorsum, vt deuo- lo, demitto, decurro, & similia. *Quæ tuam matrem tellus* pe- riphraſis est Phœniciæ, quæ a parte sinistra septentrionem ver- sus subiicitur Pleiadibus, quarum vna est Maia Mercurij ma- ter. [Locus hic inter obscu- riores vnus est. nā cum tota Phœnicia extra Zodiacum sita sit, hoc est, circa Tropi- cum canceri, Tauri aut signū intra Aequinoctialem, & Tropicum eundem clauda- tur. A sinistra, hoc est, a Se- ptentrione, vt Raphaeli pla- cet, Pleiades a spicere, siue habere illa nō potuit. Qua- re quidam lōgius paulo pe- rita expositione, maluerūt locum hunc de ea terrarū subiectione itelligere, qua- aliæ alijs siderib. ac signis subiectæ dicuntur, astrolo- gica ratione, non geometri- ca. sic Phœnicia a sinistra hoc est septentrione Cyprū habet, quæ insula Pleiadi- bus secundum Ptolomæum subiicitur. Sed mihi hæc ar- gutiora videtur. Alij autē, quorū opinioni & ipse ma- gis accedo, sinistram, hic p meridie accipiunt, idq; vel simpliciter: nā & hoc apud poetas alicubi inneniri tra- dunt: vel et, vt accipiamus Phœnices vultu, ac ore i oc- cidētē versōs in sinistra par- te cœli Pleiades habere, si- ue suspicere. quanq; rursus non negē hunc locum etiā secundū statum, & aspectū Iouis, exponi posse. nam de- mus Iouē e summo, ac me- dio cœli, hoc est, ab ea parte quā circul² æquator descri- bit, Mercuriū dēmittere, se- cundū ipsius statū, & vultū, q qñ Græcia, & Athēnæ, vnde mō aduenērat Mercuri- us, citeriores sunt q Phœ- nicia, in oriētē versūs erit, a sinistra Phœniciā, & Aegy- ptū habebit: a dextra autē eas terras, siue insulas, q vl- tra Aequinoctialem sitæ sūt. Sed tñ totū hunc locū alijs considerandum relinquo.]

Suspiciat sursum aspicit. In- terdū suspicere mirari signi- ficat. *Indigenæ* idē geniti, incolæ. *Sidonida* Sidoniā, patronymica nāq; forma p possessiua, ac potius ppria est vsus poeta. nā Sidō vrbs est Phœnicię. vnde Phœnicia ipsa Sidonia vocatur.

DIXIT, & exp. mira- celeritate, ac dicto cit² Io- uis mādāta execut² est Mer- curi². *Iandudū* quāpri- mū. *Virginibus Tyrīs* Tyr² & Tyro Phœnicijs filio dicta, & insula, & vrbs est Phœni- ciæ Sidoni vicina. *Nō bene conue.* non decet, inq, gra- uem virum amorī indulge- re, quam ob causā se in Taurum Iupiter cōuertit, vt commodius virgine a- mata potiretur.

D 2 *Sceptri*

calesti
Flectimus
attollere

aera.
RAPH.

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

solitoque,

§ Scep. gra. re. § deposita regni grauitate. sceptrū. n. est insigne regni. nā est baculus, quo stātes innitūtur reges. vñ ē sceptrum dictū est *παρὰ τὸ ἀνίστασθαι*, q. significat inhaerere, siue incumbere. § Ille pat. rect. de. § emphasis est. plus. n. quā eloquitur, significat: hoc est. Ille potentissimus, qui omnibus praeest, qui om-

niū est causa. § Trifidus ig. § fulminib. quorū triplex est affectus. afflant. n. scindunt, & vrūt. § Colla toris extant § pulcherrimū describit taurum, in quē Iupiter est mutatus. § Toris § pulpis. § Extant § eminent. § Paleae § pelles crassiores ab armis, colloq; boum dependentes palaria dicuntur. § Nec formidabile lu. § nec truces, inqt, erāt oculi tauri illius. § Agnore nata § periphrasis est Europae Agenoris filiae. Agenor autē Phēnicis fuit fili⁹ a fortitudine dictus. nā Agenor fortis interpretat, quasi *ἀγὰρ τῆ ἰσότης*, hoc est valde fortitudine vtens.

§ Sed quāuis mir. § elegāter puellae naturā exprimit. timida nāq; solent esse puellae. § Et dum ue. § donec fruatur sperata concubitus voluptate. § Vix ha. uix ce. di. § cū difficultate, inquit, cōcubitum differre pōt in aliud tps. § Et nunc all. § ad ludentē puellā ludit. vt. n. arridere est ad ridentē ridere, sic alludere est ad ludentē ludere. interdū alludere est obscure aliquid significare. § Impediēda. § ligāda. § Falsa ue. § simulatos pedes. nō em erant tauri pedes, sed falsi, atq; simulati. § Sensim § paulatim. § Mediq; per aquo

tremula.

ra ponti. § equor ab equo deriuatum tā de campo, quā de mari dē. Vir. At prius ignotum ferro quā scindimus equor. Pro mari aut pōnitur equato, quod ventis nō est cōmotū. § Pauet hac § timet. Virginis aut naturā expressit. nam virgines natura sunt timidae. § Ablata. § asportata a Ioue in Taurū conuerso. § Respiēt § retro aspicit. oculos enim ad litus conuertebat. § Et dex. cor. te. § archaismos est. nā cornū posuit pro cornu metri causa pīseorū imitatione. itē in quinto, Oppositoq; genu curuauit flexile cornū. Luc. autē ē in masculino genere vsurpat in septimo, cum ait, Cornu tibi cura sinistri. § Dorso § tergo. § Sinuantur. § flectuntur, curuantur, tumescunt in sinus. § Flamine § vōto.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS
assumenta in secundum librum Ouid. Metam.

Commisus flectat habenas. § Commisissas habenas, simul iunctas, & intra vnum orbē adductas interpretor. sic. n. Phaethonta exculptum in corneola quadā eas tenentē notauimus. § Vt quaq; altissima tellus § vt pro vbi Porphyrius, & Diomedis testimonio interpretor. Quod Gentilis meus Bononiensis cognomēto a Cruce vir eruditissimus ob ea, quae dixit in illud 1. Met. Quiq; fuit tellus: illuc & pōtus, vt aer. fecit vt aduerterē. § Argos Amymonen Ephyre pyrenidas vndas § Amymone, & Amemone. i. *ἀμυμώνη* & *ἀμυμώνη*, & pīrene fons. i. *πυρην* apud Græcos absque v scripta inuenitur. Pyrene cum ypsilo mōtis est nomen, auctore Stephano. § Penusq; senex § scribo Pheneus: græce. n. *πηνειός* dē. licet nonnulli (qui an recte senserint, ipsi viderint) aliter scribendum praeceptant. est autē poeta noster Callimachum imitatus: qui sic ait, *ὅδ' ἄνδ' ἀγέρας μετόπισθε γείνους*, id est fugitq; senex retro Pheneus. Corripuit autē Callimachus huius nominis primā abiecta posteriore vocali, & u diphthongo. § Arsurusq; iterum Xanthus § arsurus incendio Vulcani, precibus Iunonis moti, quae a Xantho demergi Achillem metuebat. Lege Home. uigesimo & vno li. Iliados. § Quamuis pater esset in illis § quomodo Callistus pater erat inter lupos: si ex diluuiio lupicū ceteris animalib. perieret: respondeo poetā nostrum tēporum ordinem nō seruare in fabulis explicandis, sed ad id toto animo intendere, vt fabulam fabulæ

cum gratia, atq; arte coniungat. § Est vero cur quis Iunonē laedere nolit § si verum illud sit (quod nonnulli dicunt) vt antiqui quidam codices aliter habeant non mutandū tñ lectionem huiusmodi cenfeo, qm̄ poetis, oratoribusq; frequentissima est. § Esse hominē vetui: facta est dea § Priscia. & ceteri grammatici

hominē cōis esse gnīs scribunt: sed auctoritates non referunt: sunt qui hoc carmen in testem adducant, & illud in Hypermetra, scilicet illo Iunonia permanet ira: Quo bos ex homine est ex boue facta dea. nec nō uerba illa Scruij Sulpicij ad Cic. 4. ep. Quoniam homo nata erat. Sed ij agūt frustra. qm̄ in nullo horum exemplorū adiectiuum aliquod huic nomini iunctū inuenitur, quo probari possit etiā feminino genere inclinari. Constat igitur hominem marem, feminamq; sed sub articulo tñ masculino significare. Quod non mihi acceptū referas volo: sed Bap. Guarino praeceptori meo oī laude dignissimo a quo hęc inter alia multa scitu digna accepimus. § Quā larissā coronis § aut coronis p prium nomē est, & Phlegiz filiā significat, vt ille docuit auctore Igino: aut patronymicū, & Asteriā notat Coronon (qui & Coroneus scribitur) genitā. cuius Apoll. cōmētator meminit in primū Argonauticon. vtrāq; em̄ Apollo dilexit. § Ales § sit adulteriū Phœbeius § qm̄ cum Lyco adulterauit: qā a Ioue fulmine extinctus fuit. testis Papinij interpres

in Thebaid. 3. vel cum Schye Chalci filio (ut ait Igino) qui ob id ab Apolline sagittis est interfectus. § Timidas vocat vna sorores Aglauros § omnibus latinis codicibus Aglauros legitur: & Suid. apud græcos illis suffragatur. at Stephano Aglauros dicitur: qui ait Tres Cecropi Athenarum regis filias fuisse ab augentibus fructus nominatas Pandrosō, Herseu, Agraulon. sunt enim a rore nomina deriuata. *ἀγρόος*, & *ἄγρος* ros dicitur: *ἀγρῶρος* autem in agro pernoctans appellatur: quod est epitheton rori accommodatissimum. Stephano altipulatur Herodotus in Vrania, Agraulia nuncupans, cuius templum iuxta Athenarum arcem fuisse testatur, in eo, scilicet loco, vnde se precipitem dedit, auctore Pausania 1. lib. & quidam in Timæum Platonis commentator. vtro igitur modo rectius hoc nomen scribatur, iudicio tuo relinquimus. § Opemque tuā frustra Phyllireus heros § corrigo Phyllireus. quoniam Phyllira secundam semper corripit, cum primam habeat communem. & nunc uno, nunc duobus, 1, exaretur. Phyllira autem Saturni coniux eiusdem mātē (nisi, ut uereor, mendosus sit codex) a Stephano dicitur. § Plura coronatis portabant sacra canistris § emendo, pura, ex uno codice mediæ uetustatis, ex altero antiquiori, Testa. quarum posterior emendatio placet magis, Pausanias in Attica. Duæ uirgines non procula Poliadis, id est Mineræ urbanæ, (nam polis proprio nomine Athenarum arx dicebatur) templo habitant, eas Arrephorus Atheniensis nuncupat, apud deam quodam tempore permanent, & adueniente die festo hæc noctu agunt. Capiti imponunt onus: quod Mineræ sacerdos dat illis gestandum, nec sacerdos qui id dat, nec ipse quæ gestant, quid nam id sit, intelligunt. Est autem non procul in urbis parte quidam murorum ambitus, qui Veneris in hortis dicitur: qua descendit sub terram sponte factus. eō Virgines descendunt: ibiq; relictis quæ ferebant, aliud nescio quid opertum tollunt. Hæc uirgines iam hic relinquens alias eorum loco in arcem ducit. § Vbi magni filia regis § Europam Agenoris fuisse filiam omnes sciunt: sed ex qua pauca. Stephanus ex Telepha inquit, quæ Telepha in Thasso insula Thraciæ proxima diem obierit.

ANNOTATIONES GIBERTI LONGII IN SECVNDVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Naiades Hesperiae trifida sumantia flamma.

LOVIS fulmen trifidum, & hoc ex propriatate fulminis, quod lucet, ferit, & ardet.

Dixit, & arreptam prensis a fronte capillis.

Phurnatus ait, Callisto venatricem ab vrsa fuisse deuoratam, quam venatores cum ad vrsae lustrum vidissent, nec amplius existentem conspexissent, in vrsam conuersam dixere. sunt autem vrsae geminae in caelo, (vt apud Arati interpretem lego) quarum alteram Nauplius, alteram Thales Milesius adinuenit; maiorem Helicen appellant, quam Graeci spectantes nauigant, unde ab Homero Helicopes vocati sunt, & ἀνταλινος τις αὐτῶν τὸς ἑκας. at Phoenices rei nauticae graecis peritiores minorem obseruant. Currus autem, siue amara dicuntur, quod haud secus sibi inuicem inhæreant, ac currus cum pari bouum gressu in vijs trahuntur.

Gurgite caruleo septem prohibete Triones.

Septem prohibete, hæ stellæ Oceano tingi metuunt, vt a poetis dicitur: quod ideo fictum est, quia poetæ horizontem, quæ nunquam subeunt, oceanum appellant. hinc est quod arcti, quasi aræ, id est vertex, & mundi capita nuncupentur.

Pulchrior in tota quam Larissæa Coronis.

Coronis nymphea Thessalica Leucippi Lacedæmonis filia, & ex Apolline concepit Aesculapium; postea quia cum Schyre Elati filio clam re haberet, petente Apolline simul cum Ischie sagittis a Diana cõfecta fuit, sed prius coruū, qui crimen indicauerat, ex albisimo in atrū cõuertit Apollo; & puerū, quem e ventre matris excisum, Chironi, qui in Magnete habitabat, enutriendum, & erudiendum tradidit. Hæc Pindari scholia.

Cum iuuenes Hamonio vidisse Coronidæ narrat.

Hanc fabulam Hesiodus breuibus his versibus complexus est, vt graecorum scholia docent:

Τὸ μὲν γὰρ ἄγγελος ἔλθε πόρε' ἱερῆς δ' ὀνόματι δαίτης,
πύθαις ἱγ' ἀτίει, καὶ πύθαις ἱγ' ἀτίει καὶ
φοῖβος ἀνερκεύμενος ἵτι' ἰσχυρὸς καὶ μορμυρῆς
Εἰλατὶδης φλογὺς δινογ' ἰάσας θύγατρα.

Henrici Glar. annotationes.

Nitor in aduersum, nec me qui cetera vincit lup.

Verbum, vincit, bis repetendum. cæterum manifeste hic exprimit motum Planetarum, qui est ab nona sphaera, ab occidente in orientem super lineam eclipticam, ac Zodiaci polos, contra primi mobilis motum, qui est ab oriente in occidentem super æquatorem, ac mundi polos. Quod autem subiungitur, Nec me, qui cetera vincit Impetus, diligenter a Raphaeli expositum est, ac multis modis: inter quos vltimus mihi potissimum probatur. neque enim primi cœli motus Solem ita vel rapit, vel fert, vt non perpetuo æquali modo sub ecliptica maneat linea. Accedit ad hoc, quod sol neque epicyclum habet, ideoque neque directus, nec retrogradus, nec stationarius, vt ceteri planetae dici potest.

Et celer Ismenos cum Phochaico Erimantho.

Erimanthus Arcadiæ mons, ex quo fluuius eiusdem nominis in alpheum exoneratur, auctoribus Strab. lib. 8. ac Plin. libro quarto cap. 6. Phocis autem extra Peloponnesum regio est: quapropter id epitheti locum hic non habet. puto itaque legendum esse Psophaico Erimantho. Psophis enim, iisdem auctoribus, Arcadiæ vrbs est, apud quam nascitur Erimanthus, a qua Psophaicus, vt a Phocis Phocaicus.

Arfit & Euphrates Babylonius, arfit Orontes.

Distinguendum post Babylonius, non ante, vt intelligamus Euphratem dici a poeta Babylonium, quippe qui ipsam urbem mediam secat, non Orontem, qui Syriæ fluuius est, cui Antiochia adiacet, vbi primum nostræ religionis viri Christiani appellati, longe ab Euphrate fluuius.

Inde fluunt lacryma, stillataque sole rigescunt.

De electro loquitur, quod latine succinum, de quo syluam opinionum ridet Plin. li. v. lt. c. 2. Veritatem autem rei vide c. 3. eiusdem oppido eleganter explicatam. De mella nihil hoc in loco poeta.

Numina, neu velit tenebris inducere rebus.

Hoc carmen in omnibus, quotquot nos vidimus exemplaribus, corrupte legitur. Velit enim prima longatur, quæ corrupta est apud omnes, nec facile dixerim quo pacto restituendum. Ne ve pro neu quadraret, quod ad quantitatis rationem attinet, sed ad significationem non admodum, fortassis legendam, Ne vellet.

Et erant sub montibus illis.

Hac repetitione & in verbis Batti, & Mercurij responsione βαττολογία significatur,

Et summa papauera carpit.

Allusio est ad inuidiæ naturam, quæ summa petere solet.

Surgere conantis partes quas cunque sedendo.

Raphael suppledam putat præpositionem in, vt, in quacumque flectitur, intelligamus. sed videat lector, si non, quas cunque, legi possit.

Quaque tuam matrem tellus a parte sinistra.

Periphrasis, inquit, Raphael est Phœnicia, quæ a parte sinistra septentrionem versus subiicitur Pleiadibus. quarum vna est Maia Mercurij mater. Hæc ille. Ingens hic difficultas est, & quam ne scio quæ satis luculenter cordato lectori explicet. Primo quidem in verbo sinistra, quod planè relatiuum est, nec ad quid referatur, satis sciri potest. deinde tota Phœnice extra Zodiacum est, vt Pleiades eam non cõtingant, quippe quæ Tauro ascribunt, si fortassis de eo aspectu quis intelligere velit. sed fuit apud veteres duodecim signorum ad terræ habitabilis partes, nõ secus dum subiectione, vt ita dicam, perpendicularem comparatio, qua sola torrida Zona respondet, ad secundum omnes trium partium terræ habitabilis regiones, vt videre est apud M. Maniliū lib. 4. c. 3. Cæterum ea consideratio, quo fundamento nitatur, ingenue fateor me non intelligere, & perinde mihi arridere, atque Iulij Firmici mille illa millia præceptionum, e quibus est & illa (verbi gratia) lib. 8. c. 3. vbi ita ait, In Arietis parte decima oritur nauis, siquis ergo oriẽte hac parte natus fuerit, hoc est, si in eius ortu partū eruperit, erit gubernator, nauclerus, vel nauicularius. Hæc ille. Quod si cui ea stellarum forma videbitur Pecten, hic continuo simili ratione finget in eo horoscopo natum, textorem futurum. quemadmodum, quas duas faciunt vrsas, antiquitas, & nostra item ætas plaustra vocat. Qui in his signis natos venatores propter vrsas dicat futuros, expectabit ab aduersarijs, qui aurigam fore contendat. Quod si quis fortè nasutior inepta hæc vrsarum exempla contendat, quæ ea nunquam occidant, atque proinde neque orientur: accipiunt angustiora astra, vt Orionem, Perseam, &c. nam in idem redit argumentum. Verum non est huius loci, quid de eo auctore, ac de ea ite disciplina sentiam pronuntiare, præsertim cum eam tam sanctam videri velit, vt Mauortium Lollium iureiurando, Orphei, Platonisque exilio, conuenerit, ne hæc veneranda (vt illius verbis loquar) communia profanis, vel imperitis auribus intimentur. Næ ille diu expectabit, donec hac conditione eius facris initiari cupiam. Non est mihi dubium, quin Ouid. veteres in hoc secutus sit, quod Maniliū loco allegato docuisse ostendimus. sed lectori suum sit iudicium. Longum etiam fuerit, quid ætas nostra de hac (vt cum vulgo dicam) respondentia præcipiat, enarrare, quæ, quæ negotium nihil adiument, consulto omittimus.

54
P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER TERTIVS.

RAPH.

AMQVE
De^o posita hūc
quoq; librū tā
cōcinne cū supe

riore cōnectit poeta, vt mu-
tationē dētiū Martij serpen-
tis in viros armatos ex prio-
re fabula educere videat.
Agenor nāq; Europæ patet
amissam filiā putans, Cad-
mo mādauit, vt aut eā inue-
niret, aut domū nō rediret.
Cadmus vero cū fere totū
terrarū orbem peragrasset,
neq; sororē vsquam inueni-
ret, Apollinē cōsulit, vbi cō-
mode habitare posset. cui
Apollo respondit, vt vaccā
sibi oblatā sequeretur; ac, vbi
ea quiesceret, vrbē ædifica-
ret, nomenq; a boue ipsi im-
poneret. Cadmus igit tēplo
egressus vaccam est conse-
catus. q̄ cū fessa procubuis-
set, locū esse condendū vr-
bi sibi assignatū cognouit.
Ioui igitur sacrificatus ad
hauriendas aquas e vicino
mōte socios misit. illi vero
a dracone correpti cū nō re-

Cadmus
Bæotix
conditor.

Vatam.

dirent, Cadmus ipse profe-
ctus, & vastū draconē inter-
fecit, & partē dētiū illius
a Marte, & Pallade acce-
ptā (nam altera pars Acetē
Colchorū regi, tradita est)
iussu Martis ipsius, vt Phe-
recydes narrat, vt vero O-
uid. Palladis admonitione,
seminauit, ac terra obruit:
ex qua statim homines ar-
mati sunt nati, qui se inuicē
omnes p̄ter quinq; inter-
fecerunt. *Ex fallacis tauri*
falsi, & simulati. Ex confes-
sus erat se manifestarat Io-
uē esse. *Ex dictæaq; rura* Cre-
tensia. nam Dictæ mons est
Cretæ a Dictæ nymp̄a co-
gnominatus, vt quidam a-
iunt, siue quodd illuc Iupiter
sit partus, *ἡ ἀπὸ τοῦ πικτοῦ*,
quod est pario. vnde & in il-
lo Iouis imberbis statua
fuisse dicitur. alij scribunt,
ἡ ἀπὸ τοῦ δεικτύου, id est are-
tibus Dictæ, & Dictæon di-
ci. est autem & Libyæ pro-
montorium Dictæ. *Ex cum*
pater Agenor, vt quidam,
vt alij Phœnix. Pherecydes vero de Cadmi geneologia, sic scri-
bit: Agenor, Neptuni filius, Damno Beli filiam vxorem duxit,
ex qua Phœnicem, & Isæam, quæ Aegypto nupsit, & Meliam
quæ Danao, postea ex Argiope Nili fluij filia, Cadmum su-
cepit. *Ex facto pius, & sceleratus eodem* pius quidem quæren-
do filiam fuit Agenor, sceleratus autem filio exilium inden-
do. *Ex orbe pe* peruagato. est autem participium contra gram-
matices rationem formatū. in soluta nāq; oratione diceretur,
postquam per totum terrarū orbem errauit. *Ex quis. n. dep. pos.*
parēthesis causā continēs. cur Cadmus in patriā non redie-
rit. neque. n. Europam sororem a Ioue raptam inuenire po-

ARGVMENTVM.

Agenor, rapta Europa, fratres eius ad requirendam sororem dimisit, ita
vt nisi eam reperissent, ad se ne reuertentur, imperat. Cilix itaque di-
uersas petit regiones, nouissime constituit Ciliciam; Phœnix quoque de
suo nomine Phœniciam. Cadmus vero, desperata spe visendi parentis. A-
pollinis oraculum ingreditur, sciscitans, in quibus partibus orbis consiste-
ret. accepta itaque sorte, vt vaccam a grege secretam, quæ Luna signum
in latere haberet, sequeretur, & vbi fessa procubuisset, ibi statueret vrbē.
patens præcepto in eam terram deuenit, quæ postea a boue Bæotia est di-
cta. Hic cum ad fontem Martis socios aquatum misisset, & postea etiam ip-
se illuc iussisset, vt vidit a dracone socios consumptos serpentem interfe-
cit, & dentes eius Mineræ monitu humo sparsit: ex quibus armorum
multitudo progignitur, quæ inter se domestico bello configit, ita vt ex
ea quinq; relinquerentur, qui Mineræ voluntate creandi populi, qui
Thebis consideret, principes essent: quorum nomina hæc produntur fuis-
se, Echion, Vlixus, Chthonius, Pelorus, Hyperenor. hi Cadmo socij conden-
dæ vrbis additi sunt.

IAMQVE Deus, posita falla-
cis imagine tauri,
Se confessus erat, Dictæaq; rura te-
nebat;
Cum pater ignarus * raptam per-
quire Cadmo
Imperat; & pœnam, si non inue-
nerit, addit

Exilium, facto pius, & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprehendere posset
Furta Iouis?) profugus patriamq;, iramq; parentis
Vitat Agenorides, Phœbiq; oracula supplex
Consulit, & quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in aruis,
Nullum passa iugum, curuiq; immunis aratri:
Hac duce carpe vias, & qua requieverit herba,
Mœnia fac condas, Bæotiaq; illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro,
Incustoditam lentè videt ire iuuenecam,

Thebe Promethei filia dictas velint. [& rursū q̄ a Thebe Asopi
filia, vt Pauſ. in Cori.] verū Oui. eorū niti auctoritate vř, q̄ a bo-
ue, q̄ *ἡ βου* lingua Syra dī, sentiunt esse denominatas. Illud obi-
ter admonuerim, eū, qui vulgo Boetius vocatur, virū omni do-
ctrinæ genere p̄stantē, Boethum a nomine prisci philosophi, q̄
auxiliator transferri potest esse appellandum. Cadmus autem,
vt Strab. scribit, arcem Cadmeam ædificauit, cui Thebæ ab ip-
sius posteris Amphione, & Zetho adiectæ fuerunt. *Ex Castalio an-
tro* spelunca Delphici oraculi. Castalius fons est Parnasi musis
sacer, a virgine Castalia dictus: quæ cum Apollinē se amantem
fugeret, e monte cadens, in fontē sui nominis fuit commutata.

tuit, cum Iouis furta nō pos-
sent ab homine deprehēdi.

Vitat Agenorides? Cad-
mus Agenoris filius. Age-
nor aut fortis, contumax, &
superbus interpretatur. *Ex de-
sertis. Ex immunis* ex-
pes, q̄ nunq; traxerit aratrū.
Ex carpe vias. svade, pge. *Ex Bæo-
tiaq; illa* uoc. hoc est *ἡ βου*,
illa denominata. de vr-
be nanq; q̄ Thebe *ἡ βου*,
ἡ βου, quæ bos, & vacca lin-
gua Syria dī, sunt appella-
te, vt etymologici aiunt, in-
telligēdū est. non aut de re-
gione, q̄ Bæotia fuit cogno-
minata *ἡ βου*, vt Cas-
tor ait, Apollinis oraculo
ita mādante. tametsi quidā
vt refert Stephanus, a Bæo
to Itonij filio, Deucalionis,
& Pyrrhæ abnepote; Nico-
crates aut a Bæoto Neptu-
ni, & Arnes filio Bæotiā de-
nominatā velint. Bæotō ve-
ro appellatū pastores, q̄ in
boi paternarū stercorebus
puer volutaretur, vt Eupho-
riō scribit. sed Oui. vt dixi,
eorū seq̄ opinionē, q̄ a bo-
ue Cadmi duce cognomi-
natā volunt. sola vero Bæo-
tia ex oib. græciæ regionib.
ad tria maria versus disposi-
tos pastores hēt. alij namq;
Pelopōnesū, Siculūq;, & A-
driaticū sinū respiciunt. alij
ad Aegyptū, Cypriūq;, & a-
lias insulas sunt cōuersi. alij
Euripum, ac Macedoniæ,
Thessaliæq; mare spectāt.
Bæotia qdē vulgo legi, sed
cū græci per oi, & a magno
βουτιαν scribāt, mirādū est
latinos Bæotiā quoq; nō p-
nūtiare, cū p̄sertim & sylla-
bæ quantitas, & carminis rō
græcorū exposcat orthogra-
phiā. quare cū æ diphthogo
Bæotiā a nobis quoq; cōtē-
derim esse scribēdū. hæc de
Bæotia dicta sint, quis de
vrbe seriāt poeta, q̄ vel *ἡ βου*
ἡ βου vt dixi, hoc ē a bo-
ue, q̄ lingua Syra *ἡ βου* voca-
tur. nisi malim^o diceret poe-
tā ad id alludere, q̄ Boetig
Thebæ a boue fuerūt deno-
minatæ. sunt tñ q̄ Thebas, a

Nullum serui. sig. hoc est quæ nullum iugum passa erat. seruitium autem interdum seruitutem, interdum seruorum multitudinem significat. [Pausan. vt & Lactant. supra, addit etiam Lunæ signo in latere fuisse notabilem hanc vaccam.] *Presso gre.* & represso, & tardo, ne anteiret sequitur vaccam. *Legit* tranlit. *Vestigia* signa pedum vaccæ. *Iam vada Cephisi* fluuius est Bœotig Cephisus, a quo Cephisis palus & fit, & appellatur. *Panopes arua* Panope vrbs fuit Phocidis, a Panopeo Phocis filio appellata, vnde Panopeus. *Sterit* substituit. *Mugitibus impluit auras* mugitus in aerem emisit. *Comites* Cadmum cum socijs. *Agit gra.* Apollini. *Sylua vetus stabat* erecta erat. *Nulla violata securi* quæ nunquam fuerat cesa. *Humilem arcum* depressum. *Vbi conditus antro* absconditus in spelunca. *antrum* autem dictum est *antrum*, quod est supplicio, quoniam deos in speluncis colebāt, putātes illas esse sacras. *Martius anguis* Marti dicatus, ac bellicosus. [Huius fertis, item fontis, et Pausan. meminit in Bœoticis, ipse autē serpens, quem hic Martis appellat Ouid. ab alijs, proprio nomine Dercyllus dicitur, vt est videre in comment. Euripidis in Phœnissis, fontē vero Euripides Dircen vocat, quod tamen tempori non respondet, cum Dircæ, a qua fontis nomen factum, posterior Cadmo fuerit, sed hæc nihil ad rem præsentem.] *Cristis*, & *auris* figura est *auris*, hoc est cristis aureis. horrendum autem de seribit draconem. *Præsignis* & signis, notabilis. *Ignem micant oculi* rubore oculi fulgent. *Tumet* inflatum est, & repletum. *Tresq; micant lingua* serpentibus longissimam, ac trifurcam linguam, esse Plinius scribit, eoque tres linguas habere videntur. *Micant* & salunt, & celeriter mouentur. *Stant* horrent. *Tyria de gente prof.* Cadmi socij, qui de Phœnicia, vbi est Tyrus, venerant. est autē Tyrus insula cū vrbe Phœnicæ adiacēs, a Tyro Phœnicis filio denominata. Tyrus quoq; est & Laconix, & maris rubri insula, quam tamen Artemidorus Tylon per l. vocat. est etiam vrbs & Indiæ, & Lydiæ, & Pisiæ, vnde nomen gentile Tyrius, & possessiuum Tyriacus deriuatur, vt a Rhodo Rhodiacus. *Infausto gra.* infelici passu. omnes enim a dracone illo necati sunt. *Vna* vas est hauriendæ aquæ accommodatum ab vrinando dictum, quod in puteis submergatur. *Cari*

Nullum seruitij signum ceruice gerentem :
Subsequitur, pressoq; legit vestigia gressu,
Auctoremq; viæ Phæbum taciturnus adorat.
Iam vada Cephisi, Panopesq; euaserat arua,
Bos fletit, & tollens speciosam cornibus altis
Ad cælum frontem, mugitibus impulit auras:
Atque ita respiciens comites sua terga sequentes
Procubiat, tenerasq; latus submisit in herbas.
Cadmus agit grates, peregrinaq; oscula terræ
Figit, & ignotos montes, agrosq; salutat.
Sacræ Ioui facturus erat: iubet ire ministros,
Et petere e viuis libandas fontibus vndas.
Sylua vetus stabat nulla violata securi,
Et specus in medio virgis, ac vimine densus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
Vberibus fecundus aquis: vbi conditus antro
Martius anguis erat, cristis præsignis, & auro:
Igne micant oculi: corpus tumet omne veneno:
Tresque * micant linguæ: triplici stant ordine dentes.
Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
Infausto tetigere gradu, demissaque in vndas
Vrna dedit sonitum: longo caput extulit antro
Ceruleus serpens, horrendaque sibila misit.
Effluxere vnda manibus, sanguisque reliquit
Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcum:
Ac media plus parte leues erectus in auras
Dispicit omne nemus: tantoque est corpore, quanto,
Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
Nec mora, Phœnicas, sine illi tela parabant,
Sive fugam, sive ipse timor prohibebat virunque,
Occupat hos morsu, longis amplexibus illos;
Hos necat afflatu, funesta hos tabe veneni.
Pecerat exiguasiam Sol altissimus umbras:
Quæ mora sit socijs, miratur Agenore natus,
Vestigatq; viros. regimen direpta Leon
Pellis erat telum splendenti lancea ferro,
Et iaculum, teloq; animus præstantior omni.
Vt nemus intrauit, lethataq; corpora vidit,
Victoremq; supra spatiosi corporis hostem,
Tristia sanguinea lambentem vulnera lingua:
Aut vltor vestra, fidissima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. dixit, dextraque molarem
Sustulit, & magnum magno conamine misit.
Illius impulsu cum turribus ardua celsis
Memia mota forent: serpens sine vulnere mansit,
Loricæq; modo squamis defensus, & atræ
Duritia pellis, validos cute reppudit ictus.
At non duritia iaculum quoque vicit eadem:
Quod medio lentæ spinæ curuamine fixum
Constitit, & totum descendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox, caput in sua terga retorfit,
Vulneraq; aspexit, fixumque hostile momordit.
Idq; vbi ui multa partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus hæsit.
Tum verò postquam solitas accessit ad iras
Causa recens, plenis tumuerunt guttura venis.

leus serpens niger, & pp hoc horrendus. *Effluere vnda* manibus ministrorum timore draconis illis aqua excidit. est. n. metonymia: contentum namq; pro continenti positum est. *Sanguis quo reliquit corpus* ministros expalluisse metu serpentis poeta significat. *Nexibus* nodis. *Orbes* spiras, quas serpentes cauda efficiuntur. *Sinuatur* contrahitur, curuat, flectitur. *Tatq; est corp.* & tam magnus, inquit, erat ille serpens, quantus est is, qui inter duas vrsas in cælo spectat. est autē tantus, vt fluuius esse videat. vt Vir. scribit, Maximus hic flexu sinuoso elabit anguis, Circum, perq; duas in more fluminis Arctos, Arctos Oceani metuentes æquore tingi.

Geminas arctos duas & si miles vrsas. *Phœnicæ* Cadmi comites Phœnices aqua rui missos. est. n. græcus accusatiuus. *Funesta tabe veneni* mortifera veneni corruptione, & sanie. *Pecerat exiguasiam*, inquit, meritis dies erat. exigua. n. in meridie solent esse umbræ, quo tempore sol est altissimus. *Vestigat* per vestigia inquit. *Lethata* letho data, extincta. nomē est participio simile, a letho, quod mortē significat, declinatum. *Spatiosi corporis* vastissimi. *Sanguinea lingua* rubra, & sanguine infecta. *Aut vltor* aut, inquit Cadmus, vestra mortē vltiscar, o fidissimi socij, aut vnā vobiscū moriar. *Fidissima corpora* o fidissimi mortu sociorum cadauera. *Molarem* lapidem tam magnum, vt ex eo mola confici possit. molares. n. lapides dicuntur, ex quibus mola conficiuntur. [Hellanicus saxo interfectum, Phœreclates gladio dicit, vt est in comment. Euripidis.] *Magna conamine* magno impetu. *Illius impulsu* quam vastus, quamq; dura pelle fuerit ille serpens, aperte ex hac hyperbole colligitur, simul etiā quam validus robustusq; ac præsentī animo foret Cadmus, facile cognoscitur: qui enim molarem lapidē e terra tollit, tantoque conatu iacit, vt turris cœcuti possit, is nimirū maximus virib. est indicandus, emphasis, est igitur hoc loco, per quam plus intelligitur, q̄ dicit. *Validos ictus* valide, & fortiter illatos. *Vicit* repulit. tunc enim iacula vinci dicuntur, cum repelluntur. *Lentæ spinæ* flexibilis dorsū. *Smilia* in intestina. *Labefecit* labare fecit. *Ferrum tamen ossibus hæsit* iaculi, inquit, ferrum ossibus infixum remansit. *Solitas ad iras* & ad consuetam rabie. *Accessit* ad iuncta sunt. *Causa recens* vulnus a Cadmo illatum.

§ *Albida* § alba. § *Pestiferos*
ictus § venenata ora. ictus
autē proprie ferarum est,
ut rostrū auiū. § *Ore stygio* §
venenato, qualis est hyx in
ferorum palus. § *Inscit* § ma-
culat, polluit, inquinat § *Ip-
se modo immensum* § inter-
dum, inquit, inspirat, & in
maximum orbem cōtrahi-
tur, interdum in longitudi-
nem extenditur. eleganter
autem, ut omnia, serpentis
vulnerati naturam effingit
poeta. § *Impete* § pro impē-
tu. metri causa interdum
poetæ impete utitur. § *Fer-
tur* § ruit. § *Perturbat* § pro
sternit. § *Spolioq;* leonis § pel-
le leonis. § *Cuspide praten-
ta* § obiecto iaculi ferro. § *In
acumine* § in cuspide. § *Ma-
nare* § fluere. § *Aspergine* § a-
spersione sanguinis. § *Da-
bat retro* § trahebat retro.
§ *Plagamq;* sedere § hoc est
cedendo plagam in corpus
descendere non permitte-
bat. § *Longius ire* § altius de-
scendere in corpus. § *Vsque
sequens pressit* § eoque se
quens infixit, donec quer-
c^o obstitit illi retro se a vul-
nere trahēti. § *Cum robore* §
cum quercus stipite. § *Pon-
dere serpentis* § ex hac quo-
que emphasi quantus fue-
rit ille serpens, colligitur,
cuius pondere quercus sti-
pes fuerit curuatus. § *Ge-
muit* § doluit. rei autem ina-
nimatæ sensum tribuit poe-
ta. § *Sua robora* § suum trun-
cum. § *Flagellari* § percuti,
ac verberari. § *Spatium* § ma-
gnitudinem. § *Promptum* §
facile. § *Vnde* § a quo emissā
fuerit, subaudiatur. § *Et tu
pectabere serpentem* § nā Cad-
mus, relicta Spynge vxore,
Hermioneq; Martis, & Ve-
neris filia accepta, ab Am-
phione, & Zetho fuit expul-
sus regno: & cum ad Illy-
rios confugisset, ad senectū-
temq; peruenisset, in serpe-
tem dicē fuisse conuersus.
§ *Rigebant* § horrebant. § *Ece-
ce viri fauoris* § repentinū
Palladis aduentum illa par-
ticula, ecce significat. at O-
uid. quidem Palladis iussu
dentes serpentis a Cadmo
ait fuisse seminatos, Lysi-
machus vero Martē iubē-
te narrat seminatos fuisse.
Pherecydes autem scribit
Martem, ac Palladem ser-
pentis illius dentes in duas
partes æquales diuississe, al-
teramq; Cadmo, alteram
Actæ tradidisse, Cadmum-
que illos seminasse, ex qui-
bus homines a mati sint na-
ti. § *Mota terra* § arate. § *Vi-
pereos dentes* § serpentis
dentes.

Texerat.

HQA

PARNAG.

RAPH.

Spumaq; pestiferos circumfluit albida ictus:
Tereaq; rafa sonat squamis: quiq; halitus exit,
Ore niger Stygio vitiatas inficit herbas.

*Ipsē modō immensum spiris facientibus orbem
Cingitur, interdum longa trabe rectior extat:
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis
Fertur, & obstantes perturbat pectore sylvas.
Cedit Agenoridas paulum, spolioq; leonis
Sustinet incursum, instantiaq; ora retardat
Cuspide prætenta: fuit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro, figitq; in acumine dentes.
Iamq; venenifero sanguis manare palato
Cæperat, & virides aspergine * tinxerat herbas;
Sed leue vulnus erat: quia se retrahebat ab ictu;
Lasaq; colla dabat retro, plagamq; sedere
Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.
Donec Agenorides coniectum in guttura ferrum
Vsque sequens pressit, dum retro quercus eunti
Obstitit, & fixa est pariter cum robore ceruix.
Pondere serpentis curuata est arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis,
Vox subito audita est: neq; erat cognoscere promptū
Vnde, sed audita est: Quid Agenore nate peremptum
Serpentem spectas, & tu spectabere serpens.
Ille diu pauidus pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fauoris superas delapsa per auras
Pallas adest, motaque iubet supponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret, & impresso sulcum patefecit aratro.
Spargit humi iussos, mortalia semina, dentes:
Inde (fide maius) glebæ cæpere moueri:
* Primaque de sulcis acies comparuit hastæ:
Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
Mox humeri, pectusq; , onerataque brachia telis
Existunt, crescitq; seges clypeata virorum.
Sic ubi tolluntur festis aulæ theatris,
Surgere signa solent, primumque ostendere vultus,
Cetera paulatim, placidoque educta tenore
Tota patent, imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoste nouo Cadmus capere arma parabat,
Ne cape, de populo, quem terra creauerat, vnus
Exclamat, nec te ciuilibus inserere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus vnum
Comminus ense ferit: iaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
Viuat, & expirat, modo quas acceperat, auras.
Exemploque pari fuit omnis turba, suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Iamque brevis vitæ spatium sortita iuuentus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem,
Quinque superstites, quorum fuit vnus Echion.
Is sua iecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternaque fidem pacis petijtque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
Cum posuit iussam Phœbeis sortibus urbem.*

ARGUMENTVM.

ARG. Diana cum in valle Gargaphiæ astiuo tempore fatigata ex as-
dua venatione se ad fontem perluere, Aëxon, Aristei & Autonoes filius,
eundem locum petens ad refrigerandum se, & canes, quos exercebat, se-
ras persequens, in conspectum deæ incidit, qui, ne eloqui posset, in ceruū
conuersus est, ita ut pro fera laceratus a suis canibus sit.

quitur Ouidius, qui in se-
cundo Argonauticon scri-
bit e dentibus serpentis a
Cadmo satis complures ar-
matos homines natos esse,
nam Lysimachus, atque
Hellanicus narrant quin-
que solum homines arma-
tos ex dentibus serpentis a
Cadmo seminatis, exortos
esse, quorum nomina hæc
esse feruntur, Vdæus, Chtho-
nius, Pelor, Hyperenor, E-
chion § *Inde fide maius* §
deinde, inquit, glebæ illius
aratæ terræ moueri cæpe-
runt, quod omnem exupe-
rat fidem. § *Fide maius* §
quod est maius, quam ut
sit credendum. § *Primaque
de sulcis acies apparuit ha-
stæ* § primæ, inquit, hastæ
exortæ sunt, est autem figu-
rata locutio, atque poeti-
ca. si enim esset prosa ora-
tio, hastæ apparuerunt, di-
ceretur. § *Tegmina mox ca-
pitum* § periphrasis est ga-
learum. § *Pictacono* § cristæ pi-
ctæ varijs pennarum colori-
bus. § *Existunt* § extant, emi-
nent, extra terram stant.
§ *Clypeata* § scutata. nomen
participio simile. § *Sic ubi* §
pulchra similitudine decla-
rat, quomodo paulatim vi-
ri illi armati sint nati. sic, in-
quit, nati sunt, ut videan-
tur signa, & imagines surge-
re, cum aulæ parietibus
affiguntur. § *Aulæ* § ab aula
Attali regis, ubi primum in-
uenta sunt, fuere vocata.
§ *Festis theatris* § in quibus
ludi ac diæ festi celebran-
tur. theatra autem, cum lu-
di fiebant, aulæ ornaban-
tur. § *Deder letho* § interfe-
cerat. § *Subiti fratres* § sub-
ito nati. § *Plangebant* § pec-
tiebat. nā cadētes terrā feriūt.
§ *Quinq; superstites* § sup-
erstitibus. omnes nāq; vi-
ri illi armati mutuis vulne-
ribus ceciderunt, pter hos
quinque, Vdæū, Chthonium,
Pelorem, Hyperenorem, &
Echionem: quos qdē Cad-
mus socios vrbis condendæ
habuit. hi vero etiam ora-
tores, hoc est seminati, fue-
runt appellati, quāquam
Hippias Delius, & itē Dio-
nylius scribāt Spartos Boe-
tiæ quādam esse gentem.
[Androtion autem *trapez*
vocatos ait, quoniam *trapez*
habitaauerint. contra
alii Cadmi filios hos fuisse
dicunt, ex diuersis vxori-
bus. his autem & Creon-
tem nonnulli annumerant.
vide comment. in Phœniss.
Eurip. § *Sidonius hospes* § Cad-
mus Phœnix. nam Sidon
vrbis est Phœniciæ, vnde
Sidonius derivatur.
§ *Iussam urbem* § The-
bas, Boetias. § *PHOEBEIS SORTIBVS* § Apollinis
oraculis.

*MORTALIA semi-
na* § hominum semina, non frugum. nam homines armati ex
illis dentibus orti finguntur. Apolloniam autem Rhodium se-

bas, Boetias. § *PHOEBEIS SORTIBVS* § Apollinis
oraculis.

IAM stabant Thebæ hæc iccirco narrantur, ut Actæonis in ceruum transformatio concinnius cum superiore fabula iungatur. Thebæ autem fuerunt appellatæ vel a Theba, quæ lingua Syra, ut diximus, bouem significat, uel a Thebe Aegypti vrbe amplissima: unde Agenorem Cadmi patrem cum Phœnicie fratre uenisse, & apud Tyrum, & Sydonem regnasse, auctor est Eusebius. fuit et Thebe vrbs Lycie, patria Andromaches Hectoris uxoris, de qua Ouid. ipse li. de Trist. primo. Nec cruciari minius, quam cum Thebana cruentum Hectora Thessalico uidit ab axe trahi. alia quoque est vrbs hoc nomine in Lucania, ut scribit Plin. lib. 4. natur. histor. & Stabant erectæ, ex ædificatæque erant. & Socrus tibi, Marq; Venusque uxor nãq; Hermionē duxit Cadmus, Martis, Venerisq; filiam. & Huc adde genus progeniem. & De coniuge tanta quanta est Hermione Martis, & Veneris filia, de qua Statius multa in Thebaidos lib. 2. Hermione quidem etiam Menelai, quod uero quidam Martis, & Veneris filiam non Hermionem, sed Harmoniam putant esse uocitatam, Martiani Capellæ affectatis leporibus decepti sunt. [Atqui non capella tantum, sed & Hellanicus, ut quidē citatur in comment. Apollonij, Harmoniam uocat, eamque electæ, & Iouis filiam facit, quem sequitur Diodorus libro 6. præterea & Pausanias, & Hesiodus, cuius interpretes etiam rationem nominis huius affert, ἡ τὰ ἐν αἰθέρι κατὰ πύλας τὰ μέγαν σέλιον, σωμαρολογῶν, ἡ δὲ σέλιον διατίθεισιν οἱ αὐτῶν ἱμερῆ μαινοῖσι θυμῶν, ἡ οἱ ταύτας τὰς αἰέτας κατὰ κίον ἐτίλοι, hoc est, Martis filiam Harmoniam propterea dici, quod partes urbium dissectas ac dirutas, rursus componant, & restituant homines, qui illas habitare cupiunt. est enim ἀμύττειν componere, & coaptare, quare non decepti, sed auctoritate, & nomine adducti Harmoniam legimus. Porro in huius nuptijs cecinisse Musas græci poætæ tradunt, singulosq; Deos sua munera contribuisse, inter quæ, & monile fuit a Vulcano factum, quod postea ad Eriphylen, Amphiarai uxorem, peruenit. ultimo autem etiam Apollini Delphis consecratum fuit, ut Pausan. auctor est. fuit autem hoc nomine etiam nympha quædam, quæ ex Marte genuit Amazones, ut Apollo tradit lib. 2. Argonaut.]

IAM stabant Thebæ: poteras iam Cadme uideri
Exilio felix: soceri tibi Marq; Venusq;
Contigerant. huc adde genus de coniuge tanta,
Tot natos, natasq; & pignora cara nepotes,
Hos quoque iam iuuenes. S E D scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est; dicique beatus
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, secundas
Causa fuit luctus, alienaq; cornua fronti
Addita. uosque canes satiati sanguine herili.
At bene si queras, fortune crimen in illo,
Non scelus inuenies. quod enim scelus error habebat?
Mons erat infectus uariarum cæde ferarum:
Iamque dies mediæ rerum contraxerat umbras,
Et solex a quo meta distabat utraque:
Cum iuuenis placido per denia lustra uagantes
Participes operum compellat Hyantiæ ore:
Lina madent comites, ferrumq; cruore ferarum:
Fortunamq; dies habuit satis: altera lucem
Cum croceis inuicta rotis Aurora reducet,
Propositum repetemus opus: nunc Phæbus utraque
Distat idem terra, finditq; uaporibus arua.
Sistite opus præsens, nodosaque tollite lina.
Iussa uiri faciunt, intermittuntq; laborem.
Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu,
Nomine Gargaphie, succinctæ cura Diane:
Cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla: simulauerat artem
Ingenio natura suo. nam pumice uiuo,

Actæon Ariffæi, & Auronoes filius uenando fessus, cum opacum quæreret locum, forte ad fontem peruenit, ubi se Diana nuda cum comitibus abluebat. quæ irata eum statim in ceruum mutauit, ne cui unquam a se Dianam nudâ fuisse uisâ iactare posset. Hoc uero iccirco fictum est, quia Actæo uenationi admodum fuit deditus, totumque patrimonium canes alendo consumpsit. summa autem fabula primum describit poeta, deinde diffusius omnia aperit. & Aliena cor. & ceruina. & Fortuna cri. & casu nanque offendit Dianam. & Cæde sanguine, quod n. antecedit, p eo, quod sequitur, positum est. & Contraxerat corripuerat, & abbreviauerat. & Met a utraque oriente, & occidete. & Iuuenis Hy. & Thebanus. Hyantes enim populi sunt Bæotiae, qui & Hyantij appellantur. [Primi. n. ut inquit Pausan. Hæcenes Thebaidam terrâ tenere, quibus peste absumptis, Hyantes, & Aones successerunt Bæotij genere, quorum illos postea Cadmus deuictos expulit, Aonas autē supplices recepit, & cum Phœnicibus suis coniunxit.] Hyantia etiâ urbs est Locrorum, unde Hyantius deriuatur. qui uero a fonte, qui nusquam inuenitur, uel ab Hya, Atlantis filio, hoc nomen deducunt, nō minus inepti sunt, quam qui id putant esse aduerbiū comparatiuum ab hyante participio deriuatum. & Lina. & retia sunt madefacta. est autem metonymia. lina enim ex quibus retia cōficiuntur, pro ipsis retibus ponuntur. & Fortunamq; dies sacra. & sat. & prosperam subaudiamus. [Et hoc modo legendum putat Regius, cum alij fortunæ, legant patrio

casu. & Croceis ro. & croceo, & pulcro curro. a parte nanq; totum per synecdochen accipimus. & Propositum repe. opus. & cras. inquit, Actæon, adueniente aurora aduenationem redibimus. & Distat idem & spatium subaudiatur. ut intelligamus solem ab utraq; terra equali spatio distare, atq; abesse ab oriente, & occidente, per quod significat meridiem esse. & Utraque ter. & orientali, & occidentali. & Vaporibus & feruoribus. & Sistite opus præsens & stare facite, hoc est præsentis operi finem imponite. & Intermittuntque la. & usq; in diem sequentem uenandi laborē deponit. & Vallis erat & topographia est, & uallis descriptio, quo se Diana per meridiem cum suis comitibus cōferre solebat. [Pausanias autem fontem uocat Gargaphiam, qui bello Persico a Mardonio obrutus fuit, mox a Platæensibus restitutus.] & Piceis & picea arbor est montana. & Acuta cu. & in acutum tēdente. & Succinctæ & agilis, & industriz. & Cura & amor, & uoluptas. erat enim amœnissima uallis. & Nemorale & nemoribus tectum. & Pumice uiuo & naturali. pumex aut lapis est leuis, cauernosis, poliendis rebus accommodatus. unde pumicare, quod est pumice polire, decli

a fluminibus etiam nunc canes interdum cognominantur. [Vel etiam a *ἀγριός*, quod capio significat.] Sicyonius autem ab urbe Peloponnesi Sicyone, quæ & Mecon, & Teschinia etiã fuit dicta. *ὑψίστη* constricta, & parua. *ἔτ δρ* currens. *ἄλκυον* n. cursum significat. *ῥαυαχὴ* strepitum significat, un-

tritus. *ῥαυαχὴ* enim montem, *ῥαυαχὴ* significat nutrio. *ῥαυαχὴ* per compendiosa, & breuia montis itinera. *ῥαυαχὴ* præcipitata uia est; præcipiti cursu peracta. *ῥαυαχὴ* quem non tamen edere possit Cereus; hoc est, nec hominis uocem, nec cerui habet, sed dissimilem emittebat sonum, ac querelas. *ῥαυαχὴ*

Agriodos.

clamori-

posu

APH.

de nomē canū fuit inditum, q̄ eius latratu omnia resonarent. *ῥαυαχὴ* hęc a colorum uarietate nomē sumptum. nam *ῥαυαχὴ* distincta uarijs maculis dici potest. *ῥαυαχὴ* i. a distinguendo. *ῥαυαχὴ* Tigridi similis, quæ est fera uelocissima. *ῥαυαχὴ* Alce similis Alce fere perniciosissime, de qua Plin. Septentrio fert & equorum greges ferorum, sicut asinorū Asia, & Africa. præterea Alceni proceritas aurium, & ceruicis distinguat, iumēto similem, *ῥαυαχὴ* etiam robur, potentiaque dicitur. [quæ etymologia proximior, ac uerior uidetur.] *ῥαυαχὴ* Leucon; albus a colore. *ῥαυαχὴ* n. album significat. *ῥαυαχὴ* uillis Asbolus; hoc est pilis nigris. Asbolus autem a colore est dictus *ῥαυαχὴ* n. fuliginem significat, eo q̄ nigris uillis, ac fuliginosis esset. *ῥαυαχὴ* Lacon; a patria, quod Laconicus esset. *ῥαυαχὴ* Aello; a procella, quod esset impetuofus. Aella nanque turbinem significat, & procellā. *ῥαυαχὴ* Thous; uelox dicitur, & impetuofus, tametsi Thos forsitan rectius legeretur. sunt enim Thoes, ut scribit Plinius, luporum genus, procerius longitudine, breuitate crurum dissimile, uelox saltu, uenatu uiuens, innocuū homini, habitum non colorem, mutat, per hyemes hirti, æstate nudi. *ῥαυαχὴ* Lycisca; canis ex luponata. Lycisca dicitur, quasi parua lupa. est enim diminutiuum a lupo, qui græce dicitur *λύκος*.

HARPALOS; rapax. *ῥαυαχὴ* nanque rapio significat. *ῥαυαχὴ* Melaneus; niger. *ῥαυαχὴ* hirsutaque corpore Lachne; uerbum de uerbo expressit. Lachne enim uillorum densitas uocatur. *ῥαυαχὴ* Dictæo; Cretensi. *ῥαυαχὴ* Labros; hoc quoque nomē cani conueniens est. uehemens enim, impetuofusque transfertur. *ῥαυαχὴ* Aglaodos; splendor, ac nitentes habens dentes interpretatur. *ῥαυαχὴ* nanque splendidus, *ῥαυαχὴ* dens dicitur. quam mihi potius uidetur legendum esse Agriodos, qui Agrestis, ac feroci dente interpretari potest. *ῥαυαχὴ* nanque agrestis, ferocis dicitur. *ῥαυαχὴ* Hylætor; latrator. nā *ῥαυαχὴ* latro significat. *ῥαυαχὴ* Sape secutus; canes suos subaudiamus. *ῥαυαχὴ* Melanchæ; iubam, & pilos habens nigros. *ῥαυαχὴ* nanque iuba dicitur. *ῥαυαχὴ* Theridamas; feras domans. nam *ῥαυαχὴ* domo. *ῥαυαχὴ* Oresitrophus; in montibus nu-

Et Dromas, & Canache, Sticteq̄, & Tigris, & Alce, Et nuceis Leucon, & uillis Asbolus atris, Præualidusq̄, Lacon, & cursu fortis Aello, Et Thous, & Cyprio uelox cum fratre Lycisca, Et nigram medio frontem distinctus ab albo Harpalos, & Melaneus, hirsutaq̄, corpore Lachne, Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati Labros, & Aglaodos, & acuta uocis Hylætor, Quosque referre mora est, ea turba cupidine prædæ Per rupes, scopulosq̄, adituq̄, carentia saxa, Quaq̄, est difficilis, quaque est uia nulla, sequuntur. Ille fugit, per quæ fuerat loca sæpe secutus. Hec famulos fugit ille suos. clamare libebat, Actæon ego sum, dominum cognoscite uestrum: Verba animo desunt. resonat latratibus æther. Prima Melanchætes in tergo uulnera fecit, Proxima Theridamas: Oresitrophus hæsit in armo. Tardius exierant, sed per compendia montis Præcipitata uia est. dominum retinentibus illis, Cetera turba coit; confertq̄, in corpore dentes. Iam loca uulneribus desunt. gemit ille, sonumq̄, Et si non hominis, quem non tamen edere possit Cereus, habet, mestisq̄, replet iuga nota querelis: Et genibus pronis supplex, similisq̄, roganti Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, uultus. At comites rapidum solitis hortatibus agmen Ignari instigant: oculisque Actæona querunt: Et, uelut absentem, certatim Actæona clamant; (Al nomen caput ille refert) & a besse queruntur, Nec capere oblata segnem spectacula prædæ. Vellet abesse quidem, sed adest; uelletque uidere, Non etiam sentire, canum fera facta suorum. Undique circumstant, mersisque in corpore rostris Dilacerant falsi dominum sub imagine cerui. Nec, nisi finita per plurima uulnera uita. Ira pharetrata fertur satiata Diane:

ARGUMENTVM.

ARG. Iuno suspectam Semelen, Gadmi, & Hermiones filiam, cum haberet, quod cum Ioue concubisset, in anum conuersa, ut se fallacia, sine inuidia cuiusquam ulcisceretur, ad eam uenit, persuadetq̄; ei, ne alio Ioue apparatu recipiat ad cubile, quam solitus sit apparere Iunoni. quo ut illius auctoritas grauis, proinde ipsius concubitus in ignis esset, quod cum impetrasset a cupiente, Deus, instructus tonitribus, ac fulminibus, domum Semeles ingressus est, recta eius deceptæ optatis flammis adurit, liberumq̄; conceptum utero grauidæ incendio eripit, ac femore insuit suo. postea eum, completis mensibus, nymphis, quæ Nysam, montem Indix perscrutant, tradidit nutriendum.

Rumor in ambiguo est: alijs uiolentior æquo Visa dea est: alijs laudant, dignamq̄, seuera Virginitate uocant: pars inuenit utraque causas. Sola Iouis coniux non tam culpet re, probet re, Eloquitur, quam clade domus ab Agenore ductæ Gaudet, & a Tyria collectum pellice transfert In generis socios odium. subit ecce priori Causa recens; grauidamq̄, dolet de semine magni Esse Iouis Semelen. tum linguam ad iurgia soluit. Profeci quid enim toties per iurgia? dixit. Ipsa petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno Rite vocor, perdam: si me gemmantia dextra Sceptra tenere decet; si sum regina, Iouisq̄,

nota cognitos ipsi montes. *ῥαυαχὴ* Circumfert tacito; hoc est pro manibus, & brachijs, quæ in crura fuerant conuersa, uultus, ac faciem circumferebat. *ῥαυαχὴ* At comiter; Actæonis socij. *ῥαυαχὴ* Agmen; canum multitudinem. *ῥαυαχὴ* Ad nomen caput ille refert; retrahit, attollit, cum respondere non posset. est autem parenthesis. *ῥαυαχὴ* In corpore; in carne. *ῥαυαχὴ* Rostris; oribus. nam rostra proprie auium dicuntur. per similitudinem uero etiam nauium. *ῥαυαχὴ* Falsi cerui; ficti, ac simulati. *ῥαυαχὴ* Pharetrata; pharetra armata. est enim nomen participio simile. pharetra autem sagittarum est repositorium.

Rumor in ambiguo est; queritur, inquit, utrum Diana iuste Actæonem ea pœna affecerit. ac multi quidem dicunt eam fuisse nimium crudelem, alij recte consuluisse uirginitati suæ asserunt. *ῥαυαχὴ* Violentior; crudelior. *ῥαυαχὴ* Causas; argumenta, quibus utraq̄ pars suam defendat opinionem. hæc autem iccirco a poeta referuntur, ut sequentem fabulam cum superiore transformatione aptius coniungat. *ῥαυαχὴ* Eloquitur; uerbis exprimit. *ῥαυαχὴ* Tyria pellice; ab Europa, quam e Phœnicia Iupiter rapuit. Pellex autem proprie dicitur, quæ cum aliarum maritis rem habet. *ῥαυαχὴ* In socios generis; in cognatos. *ῥαυαχὴ* Subit ecce priori Causa recens; fabulam incipit, quæ talis est: Iuno, cum rescuisset Semelē ex Ioue concepisse, eam perdere decreuit. conuersa igitur in Beroen, Semeles ipsius nutrice, ei persuadet, ne aliter Iouem in amplexibus admittat, quam si secū eo modo, quo cum Iunone solet, concumbere promittat, ut an sit Iupiter, aperte cognoscat. quod quidem cum impetrasset, neq̄ uim tantæ maiestatis, fulminum quæ tolerare posset, extincta est. Puerum uero nondum maturum cæso matris utero Iupiter excepit, ac femori suo insutum, donec menses nouem complerentur, fuit. postea uero nymphis tradidit nutriendum, unde & Dytyrambus fuit appellatus, quod *ῥαυαχὴ* *ῥαυαχὴ* *ῥαυαχὴ*, hoc est per duas ianuas, & Semeles uterum, & Iouis femur, transierit. *ῥαυαχὴ* Subit; *ῥαυαχὴ* Per iurgia; per obiur-

succedit. *ῥαυαχὴ* Semelen; Cadmi filia fuit Semele, & Hermiones, quæ ex Ioue Bacchum generauit. *ῥαυαχὴ* Per iurgia; per obiur-

gationes. *¶ Certe soror.* hoc ita a Iunone infertur, ac si coniux esse desierit, cum Iupiter alias amet, sic quoque apud Senecam ipsa loquitur: Soror Tonantis, hoc enim solum mihi. *¶ Quod uix mihi contigit uni* ut de Ioue conceperim. Vulcanum enim ex Ioue suscepit Iuno, tametsi Hesiodus dicat Vulcanum ex

sola Iunone fuisse natum. *[Et hic locus obscuritatis non nihil habet. nam & alie multe ex Ioue conceperunt, non Iuno tantum. quare quidam, vni, accipiunt dictum pro semel. quod tamen nec ipsum satis defendi posse videtur. cum & Vulcanus, & Hebe, ite Mars, & Ilithya, siue Lucina, Iunone nati ab Hesiodo traduntur, vide igitur, non uno legendum sit, & ad sequentem casum referendum.]*

RAPH.

TANTA est fiducia forma acclamatio. ex maxima proueniens indignatione, *¶ Fallat eam faxo* efficiam, inquit, ut Iupiter illam decipiat. *¶ Nec sim Saturnia* nec merear Saturni filia uocari. *¶ Ab Ioue suo* ab Ioue tam sibi caro. *¶ Mersa* perditur. *¶ Penetravit* descenderit. *¶ Surgit ab his* post hanc dicta. *¶ Quam simulauit anum* Iunonis transfigurationem in uetulam describit. *¶ Epidauria nutrix* Epidaurus urbs est Achaia Aesculapij templo nobilis in Saronici sinus intimo recessu sita, quae antea Epitaurus fuit appellata. *¶ Sua insignia* quibus ab alijs dijs separatur. fulmina autem dicit, nam fulmen Iouis est insigne. *¶ Cadmeida* Semelem Cadmi filia. *¶ Ignaram* nesciam se decipi a Iunone. *¶ Formarat* informarat, intruxerat. *¶ Stygi torrentis* Stygis paludis. *¶ Timor deorum* nam dii, ut inquit Virg. per Stygem iurare timent, ne forte peierantes diuinitate priuentur. *¶ Opprimere* obstruere, obturare, ne petitioni finem imponere posset. *¶ Vox properata* celeriter prolata. Et nescit uox missa reuerti, ut Horatius ait. *¶ Neque enim non hac optasse* hoc est fieri non potest, ut & Semele non petierit, ea, quae petijt, & Iupiter non promiserit ea, quae se iam praestitutum iurauit. praeterita enim ut non fuerint, nulla ratione effici potest. *¶ Quae tamen usque potest* inquantum, inquit, potest Iupiter, suas vires dimittit. *¶ Centimanum Typhaea* Typhaeus (qui & Typhaon, & Typhon dicitur, filius Terrae fuisse ab Hesiodo scribitur. Stesichorus autem illum a sola Iunone genitum ait, iniuriarum loquens recordatam) Gigas fuit uolentissimus, centum habens manus, quem Iupiter fulmine strauit, eique Inarimen montem imposuit, [Vel, ut Pindaro placet, Aetnam. alij uero quidam in Cilicia sepultum dicunt, quidam in Boeotia, Herodotus etiam circa Aegyptum in palude Herbonide.] Est autem trisyllabum nomen, nec unquam o, & e uocales in unam syllabam, nisi figurate iunguntur. vltima. n. est diphthongus, non secunda, ut quidam putant. id quod aperte accusatiuum in a desinens ostendit.

nullum. n. nomen secundae declinationis accusatiuum in a finit, nisi in nominatiuo eius diphthongum habeat. *¶ Feritatis* violentiae. *¶ Est aliud leuius fulmen* duo, inquit, sunt fulminum genera, uolentius, & minus uolentum, quod secundum superiorem uocant. illud. n. uolentum primum uocatur. uidetur autem

Quid. ad id alludere, quod de fulminibus physici scribunt, ut refert Plin. in 2. naturalis historiae. Fulminum duo esse genera, alia namque fatidica uocari, quae ex alto, statutisque de caussis, & ex suis veniant sideribus, alia uero bruta, & uana, ut quae nulla ueniant ratione naturae. his percuti montes, his maria, omnesque alios irritos ictus fieri. *¶ Donis iug.* coniugalibus, quae pro coniunctione, & coitu petierat. *¶ Imperfectus infans* qui postea Bacchus fuit appellatus. *¶ Femori* Iouis suabaudiat. femora autem sunt coxarum summities, ubi coxae ipsae iunguntur. *¶ Materna tempora* hoc est menses noui, quibus in utero a matribus gestantur infantes. *¶ Ino matertera* Ino Cadmi fuit filia, ac Semeles soror, quae Bacchum, ex Iouis femoreeductum, clam Iunone nutriuit. *¶ Nyseides* e Nyfa Citheronis uertice Nyseides dictae sunt nymphae, quae Bacchum nutriuerunt. unde Dionysos *ἰνὸς καὶ ὄρεος*, & Nyfa Bacchus appellatus. quamuis Diodorus Siculus indicet a Nyfa felicis Arabiae urbe dici. sed perquam absurdum est Bacchum adhuc infantem ex Boeotia in Arabiam educandum fuisse translatum, cum tot nymphae praesertim in uicinis montium antris essent. Verum, ut Diodorus ipse refert, tres fuerunt Dionysij, ac priorum gesta posteriori, qui ex Semele, & Ioue fertur natus, fuerunt ascripta. primus namque fuit Indus, uini, multorumque adinuentor, qui b^o maxime hominum vita exculta est. unde & immortalitate fuit donatus. secundum fertur ex Ioue, Proserpinaque genitum, vel Cerere, ut alij sentiunt, quae primum tradunt boues ad aratrum iussisse, propter quod statuis illis cornua adiciebantur. tertius ex Ioue, & Semele natus, cui. Ouid. priorum quoque attribuit gesta, quaeque nymphis Nysam habitatibus commendatum fuisse ait. sunt autem decem urbes hoc nomine appellatae, ac Baccho omnes dicatae, quarum prima est in Helicone, secundum in Thracia, tertia in Caria, quarta in Arabia, quinta in Aegypto, sexta in Naxo, septima in India, octaua in monte Caucaeo, nona in Lybia, decima in Euboea, ubi uno die ferunt uitam & florere, & uiam maturescere. *¶ Antris suis* proprijs speluncis. Antra namque montium, praecipueque Heliconis, nymphis sunt dicata. Antrum autem illud, in quo Bacchus fertur educatus. Dythyrites uocatur. unde & Bacchus Dythyrambus fuit appellatus, eo quod *δυθύρις*, hoc est duas ianuas antrum habuerit, ut quidam e Graecis narrant.

Et soror, & coniux, certe soror. at puto furto est Contenta, & thalami breuis est iniuria nostri.
Concipit: id deerat: manifesta que crimina pleno Fert utero, & mater, quod uix mihi contigit uni, De Ioue uult fieri: tanta est fiducia formae.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia, si non
* De Ioue mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio, fuluaque recondita nube
Limen addit Semeles: nec nubes ante remouit,
Quam simulauit anum, posuitque ad tempora canos,
Sulcauitque cutem rugis, & curua trementi
Membra tulit * gressu, uocem quoque secit anilem:
Ipsaque erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuque loquendo
Ad nomen uenere Iouis, suspirat: & opto
Iupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia. multi
Nomine diuorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iouem satis est: det pignus amoris,
Si modò uerus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur, tantus, talisque rogato,
Det tibi complexus, suaque ante insignia sumat.
Talibus ignaram Iuno Cadmeida dictis
Formarat. rogat illa Iouem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiero repulsam.
Quoque magis credas, Stygi quoque conscia sunt
Numina torrentis. timor, & Deus ille deorum est.
Leta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum sedus initis,
Da mihi te talem. uoluit Deus ora loquentis
Opprimere: exierat iam uox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hac optasse, neque ille
Non iurasse potest. ergo maestissimus altum
Aethera conscendit, nultumque sequentia traxit
Nubila: queis nimbos, immistaque fulgura uentis
Addidit, & tonitrus, & inenitabile fulmen.
Qua tamen usque potest uires sibi demere tentat.
Nec quo centimanum deiecerat igne Typhaea,
Nunc armatur eo; nimium feritatis in illo est.
Et aliud leuius fulmen, cui dextra Cyclopi
Sauitiae flammæque minus, minus addidit ire.
Tela secunda uocans superi. capit illa; domumque
Intrat Agenoream: corpus mortale tumultus
Non tulit aethereos, donisque ingalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaque tempora complet:
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat: inde datum nymphæ Nyseides antris
Occulere suis, lactisque alimenta dedere.

mendatum fuisse ait. sunt autem decem urbes hoc nomine appellatae, ac Baccho omnes dicatae, quarum prima est in Helicone, secundum in Thracia, tertia in Caria, quarta in Arabia, quinta in Aegypto, sexta in Naxo, septima in India, octaua in monte Caucaeo, nona in Lybia, decima in Euboea, ubi uno die ferunt uitam & florere, & uiam maturescere. *¶ Antris suis* proprijs speluncis. Antra namque montium, praecipueque Heliconis, nymphis sunt dicata. Antrum autem illud, in quo Bacchus fertur educatus. Dythyrites uocatur. unde & Bacchus Dythyrambus fuit appellatus, eo quod *δυθύρις*, hoc est duas ianuas antrum habuerit, ut quidam e Graecis narrant.

[De

RAPH.

[De nymphis Bacchi nutritricibus, Pherecidas, ut in commen. Homeri citatur, in hunc fere modum tradit: postquam Iupiter, inquit ex femore Dionysium procreasset. nymphis Dodo-neis illum dedit clam Iuno ne educandum. quarum nomina hæc sunt, Ambrosia, Coronis, Eudora, Dione, Fesula, & Polyxo. hæc Dionysium nutriendas, simul cum eo circumibant, & rationem vitis plantandæ, ut ab illo inuenta erat, mortales docebant. donec rex Thraci Lycurgus & has, & illum ad mare usque persecutus est. tum enim Iouis auxilio implorato, inter sidera receptæ sunt, Hyadesque vocatæ, ut addit Hyginus. hæc eadē etiam ab Hesiodo recensentur, sed quinque duntaxat, & paulo alijs nominibus. his versibus:

Φαισάλη, ἑστὶ πορνίς, ἐν σείῃ
γόνι κλίμα,
Φαισάδ' ἰμερόεντα, καὶ δὲ θάλασσα
καὶ πύπλος,
Νύμφαι αἱ ἐνθάδε καλίστη
φυλ' ἀνθρώπων.]

Tiresias
a femi-
nam.

D Vmque ea per terras fatali lege geruntur,
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi,
Fortē Iouem memorant diffusum nectare curas
Se posuisse graues, vacuamq; agitas remissos
Cum Iunone iocos: & Maior uestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse voluptas.
Illa negat. placuit, quæ sit sententia docti
Querere Tiresiæ Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum uiridi coeuntia sylua
Corpora serpentum baculi uiolauerat ictu;
Deque viro factus (mirabile) sæmina, septem
Egerat autumnos. octauo rursus eosdem
Vidit: & Est uestra si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris sortem in contraria mutet,
Nunc quoque uos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit, genitiuaq; uenit imago,
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa,
Dicta Iouis firmat. grauius Saturnia iusto,
Nec pro materia fertur doluisse: suiq;
Iudicis æterna damnauit lumina nocte.
At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam
Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit; penamq; leuauit honore.

A R G V M E N T V M.

A R G. Iupiter cum Iunone iocando, omisis omnibus iurgiis, referens in coniunctione maiorem capere feminas, quam viros, uoluptatem, Tiresiam iudicem adeundum censuit; qui utranque naturam maris, ac feminæ fuerat expertus. nam quodam tpe cum serpentes, concubitu hærentes, baculo percussisset, in mulierē uertus fuerat, ac rursus proximo uere eadem usus ratione, ac tactu, in uirum cesserat, qui cum Iouis sententiam mutatus esset: damnata Iuno lulum in iracundiā uertit, ac Tiresiā luminibus orba uit, pro qua iniuria, qd maius esset. Iupiter futurorum ei scientiā tribuit.

D Vmque ea per terras fatali lege geruntur,
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi,
Fortē Iouem memorant diffusum nectare curas
Se posuisse graues, vacuamq; agitas remissos
Cum Iunone iocos: & Maior uestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse voluptas.
Illa negat. placuit, quæ sit sententia docti
Querere Tiresiæ Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum uiridi coeuntia sylua
Corpora serpentum baculi uiolauerat ictu;
Deque viro factus (mirabile) sæmina, septem
Egerat autumnos. octauo rursus eosdem
Vidit: & Est uestra si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris sortem in contraria mutet,
Nunc quoque uos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit, genitiuaq; uenit imago,
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa,
Dicta Iouis firmat. grauius Saturnia iusto,
Nec pro materia fertur doluisse: suiq;
Iudicis æterna damnauit lumina nocte.
At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam
Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit; penamq; leuauit honore.

A R G V M E N T V M.

A R G. Liriope nympa ex amne Cephiso procreauit Narcissum, cui Tiresias, Ederis filius, omnia prospera responso pollicitus est, si pueritudo- nis suæ nullam habuisset notitiam, hunc igitur Echo cum diligeret, neque uiam potiundi inueniret, cura, & sollicitudine iuuenis, quæ extremis uocibus persequeretur fugientē, extabuit. eiusq; reliquæ corporis in lapidē conuerse sunt, quod ei incidit Iunonis ira, quia garrulitate suā eā sape esset morata, ne Iupiter montibus persequens nymphas manifesto deprehendi posset. Fertur Echo filia Iunonis, ob deformitatem moribus recodita, neq; eius præter uocē quicquam inspicere posse, quæ tamen post obitū auditur.

I lle per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
Prima fide, uocisq; ratæ tentamina sumpsit
Cæcula Liriope: quam quondam flumine curuo
Implicuit, clausæque suis Cephissus in undis
Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno

gijs ueteris, ac nouæ legis, qui asserunt, quibusdam id accidisse. cæterum Tiresias ab Ioue, Iunoneque contentibus utrius maior in coitu uoluptas sit maris, an femine, iudex electus maiorem esse femine uoluptatem affirmauit. quæ sententia, Iuno irata, illum obegit. Iupiter uero pro oculis ademptis ei futurorum præscientiam concessit. *Mirabile* dictu subaudiatur, est autem parenthesis, quæ significatur uix id credi posse. *Ut auc. so.* naturam, & sexum. *Auctoris* effectoris uestre plagæ. *Genitiua* natiua, quam in natiuitate habuit Tiresias, mas autem natus est. *Arbiter* iudex. *Nec pro mat.* nec secundum materiam, ac rei qualitatem. res enim iocosa erat, ideoque Iuno Tiresiæ sententiā egre ferre non debebat. *Sui iud. l.* Tiresiæ iudicis electi oculos. *Æterna no.* perpetua cæcitate. sic quidē Ouid. Callimachus uero Tiresiā excecātū fuisse ait, eo quod Palladē nudam in balneis uiderit. *Neq; n. licet* parenthesis est causam continēs, quare Iupiter Tiresiæ oculos non restituerit. nō. n. inquit, licet cuiquam Deo alterius Dei quālibet parui facta rescindere. *Leuauit* lenē fecit.

I LLE per Aon. *Beotias.* Aonia. n. pars est Beotiarum montana ab Aone rege cognominata. hæc autem inferuntur, ut commodius fabulæ coniungatur. *Irreprehensa* uera, quæ nihil poterant reprehendi. *Vocisq; data* concessæ artis uaticinandi. *Tentamina* experimēta. *Cæ. Li.* Narcissi in florem eiusdem nominis mutationem referre incipit poeta. nā Liriope nympa, Oceani, ac Tethyos filia a Cephiso fluuiio compressa, Narcissum peperit, quem Tiresias consultus a matre, ad maturam senectutem peruenturū, si se non nosset, prædixit. id uero cum ambiguum videretur, exitu tandem fuit comprobatum. Narcissus. n. oī formosissimus adolescens, cum oēs sperneret amātes, seque ipse in fonte uidisset, ita sui ipsius exarsit amore, ut paulatim fuerit consumptus. eius uero cadauer cū nymphe rogo iponere uellent, ipsum in florem commutatum animaduertunt, quæ a iuuenis nomine Narcissū vocarunt. Cephissus, ut diximus, fluuius est Beotiarum adiacens paludi, quæ ab ipso Cephisso appellatur. hoc autē loco pro Deo fluminis ipsius accipitur.

Narcissum
in florem.

data.

RAPH.

Nymphæ & cum sit nominatiui casus, sine diphthongo scribatur. & *Ianthum* ab infantia usque maximam præferebat pulchritudinem Narcissus. & *Si non nouerit* hoc est si nunquam suam pulchritudinem cognouerit. & *Vana diu uisa est uox auguris* & idest, stulta, & falsa. & *Nam quater ad quinos* hoc est unum, & viginti annos natus erat. & *Puer* propter pulchritudinem. & *Iuuenis* propter magnitudinem. erat enim magnus, & formosissimus, quæ quidem rara est felicitas. & *Aspicit hunc* fabulam interponit de Echo nymphe compositam, cui primum hoc ira Iunonis euenit, ut ultimas tantum de uocibus auditis referret, deinde cum a Narcisso, cuius amore ardebat, spreta esset, in lapidem ita fuit conuersa, ut uox sine corpore remanserit, in montibus ultima uerborum auditorum repentes.

Echo in lapidem.

[Duplex igitur mutatio in illa facta, uocis altera, altera corporis.] & *Reso. Echo* & uerbum de uerbo expressit. nam Echo dici potest resonantia. & *Corpus adhuc Echo* & nondum, inquit, corpus Echus in lapidem erat commutatum. nunc enim sola uox sentitur. & *Et tamen usum* & quamuis, inquit Echo, nymphe esset corpore prædita, alium tamen usum linguæ, quam nunc habeat, non habebat. nam ultimas solum uoces referebat. & *Fecerat hoc Iuno* unde id incommodi habuerit Echo, ut nouissima solum uerba referret, exponit poeta. Iuno igitur fuit in causa uidens se sæpius illius nugis delusam esse, ac impeditam, ne Iouem cum nympheis coeuntem deprehenderet. & *Sub Ioue suo iacentes* cum Ioue marito suo coeuntes. & *Postquam Saturnus sensit* & quod, subaudiatur, licet enim in soluta oratione loquimur, quod postea quam Iuno Saturni filia sensit, & cognouit. & *Reqs; minas fir.* & re ipsa, & effectum minas exequitur. & *Reportat* & repetit, & refert. & *Per deum ru.* & per inuias syluas. & *Incaluit* & amore illius capta fuit. amore namque intalescere aliquem, ut inflammari, & ardere dicimus. & *Circumlita* & circumposita. est autem periphrasis sulfuratorum signorum. & *Viuaia sulf.* & quæ difficulter corrumpuntur. hæc autem similitudine ostenditur

Infantem nymphæ iam tunc qui posset amari. Narcissumq; vocat. de quo consultus an esset Tempora maturæ visurus longa senectæ, Fatidicus vates. Si se non nouerit inquit. Vana diu uisa est uox auguris: exitus illam, Resq; probat, letique genus, nouitasque furoris. * Nam quater ad quinos unum Cephisius annos Addiderat, poteratq; puer, iuuenisq; uideri. Multi illum iuuenes, multæ petiere puellæ: Sed, fuit in tenera tam dura superbia forma. Nulli illum iuuenes, nullæ retigere puellæ. Aspicit hunc trepidos agitantem in retia ceruus Vocalis nymphæ, quæ nec reticere loquenti, Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo. Corpus adhuc Echo, non uox erat: & tamen usum Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat, Reddere de multis ut uerba nouissima posset Fecerat hoc Iuno: quia cum deprehendere posset. Sub Ioue sæpe suo nymphas in monte iacentes. Illa deam longo prudens sermone tenebat, Dum fugerent nymphæ. postquam hæc Saturnia sensit, Huius, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas Parua tibi dabitur, uocisque breuissimus usus. Req; minas firmat. tamen hæc in fine loquendi Ingeminat uoces, auditaq; uerba reportat. Ergo ubi Narcissum per denia rura uagantem Vidit, & incaluit: sequitur uestigia furtim, Quoque magis sequitur flamma propiore calescit: Non aliter, quam cum summis circum ita tedis Admotas rapiunt uiuacia sulphura flammæ, O quoties uoluit blandis accedere dictis Et molles adhibere preces: natura repugnat; Nec sinit, incipiat: sed, quod sinit, illa parata est Expectare sonos, ad quos sua uerba remittat. Fortè puer comitum seductus ab agmine fido Dixerat: Hic quis adest? Et adest, responderat Echo Hic stupet, atque aciem partes dimisit in omnes, Voce, Veni, magna clamat: uocat illa uocantem. Respicit, & rursus nullo ueniente, Quid inquit, Me fugis? & totidem, quot dixit, uerba recepit. Perstat: & alternæ deceptus imagine uocis, Huc coeamus, ait, nullique libentius unquam Responsura sono, Coeamus, retulit Echo, Et uerbis fauet ipsa suis: egressaque sylua Ibat, ut miceret sperato brachia collo. Ille fugit, fugiensq; manus complexibus aufert. Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri. Retulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri. Spreta latet syluis: pudibundaque si onibus ora Protegit; & solis ex illo uiuit in antris. Sed tamen hæret amor; crestitque dolore repulsæ; Et tenuant uigiles corpus miserabile curæ; Adducitque cutem macies; & in aera succus Corporis omnis abit: uox tantum, atq; ossa supersunt: Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram. Inde latet syluis, nulloque in monte uidetur Omnibus auditur: sonus est, qui uiuit in illa.

A R G V M E N T V M.

A R G. Narcissum supradictum ob nimiam crudelitatem, quæ in Echo exhibuerat, Memeris ultix fastidientium in amorem sui impulsæ, ut non minore ipse exureretur flamma. nam cum ex assidua uenatione fatigatus secundum fontem in opaco procubisset, & hauriens aquam, imaginem sui conspexisset, eius amore exarsit, diutiusq; ibi moratus, nouissime tabuit, ita ut uita priuaretur: ex cuius reliquijs nos extitit, quem Naiades nymphæ dentes calum fratris Narcissi, e nomine eius annotauerunt.

Echo, quod propinquitur Narcisso erat, eo magis amore inflammata esse. & *O quoties uo.* & hæc interiectione significatur uehementia amoris, quo Echo Narcissum prosequabatur. & *Accedere* & adire. & *Blandis dictis* & uerbis blanditiarum plenis, quibus amatores uti consueuerunt. & *Molles preces* ab effectu preces dicuntur molles, quod illis homines mites, mansuetique redduntur. & *Natura repugnat*, neque enim prior loqui poterat sic uolente Iunone, sed ultima tantum uerba referebat. & *Nec sinit incipiat* & hoc est illam incipere non permittit. & *Seductus* & separatus, aliarum deceptus. & *Comitum ab agmine fido* & hypallage est. ab agmine enim, & turba fidorum comitum Narcissum intelligimus recessisse. & *Aciem* & oculorum subaudiamus. & *Recepit* & accepit, audiuit. & *Alternæ uocis* & alternatim emissæ primum a Narcisso, deinde ab Echo. & *Huc coeamus* & conueniamus, huc, in hunc locum, sed Echo eandem quidem uocem refert, sed non eandem significationem. coire namque & conuenire, & concumbere significat. qua in significatione ab Echo fuit repetitum, ut aperte, quæ sequuntur, ostendunt. & *Uerbis fauet ipsa suis* & hoc est sua uerba re ipsa comprobant, & confirmant. & *Quam sit tibi copia nostri* & quam me potiri possis, & in tua potestate habere. & *Protegit* & solis occultat, alibi defendit. & *Solis in antris* & desertis speluncis. & *Hæret amor* & remanet. & *Tenuant uigiles corpus* & extenuant, & macilentum reddunt. & *Vigiles em.* & ab effectu, quod homines dormire non finant. & *Adducit* & contrahit, diminuit. & *Ossa succus* & totus sanguis. & *Supersunt* & restant. & *Ossa ferunt lapidis traxisse figuram* & id est ossa feruntur in lapides fuisse conuersa. & *Inde latet syluis* & ex eo, inquit, tempore, quo ossa in lapidem fuerunt commutata, latet in syluis Echo, ut omnibus quidem auditur, sed a nullo uideatur. & *Sonus est qui uiuit in illa* & scite dixit. nam Echo nihil aliud est, quam sonus, a quo etiam dicta est. nam Echo, quæ est, qui est sonus, deus

LAPH.

Sylus.

LUSERAT illuserat. Sic cætus ante uiriles sic, inquit ante, dum esset puer, multos uiros eius amore captos illuserat Narcissus. Inde ex illa Narcissi superbia. Aliquis despectus quidam contemptus. Sic amet ipse licet utinam, inquit, ipse Narcissus sic amare possit, ut nunquam amato potius Rhamnusia, a Rhanunte pargo, & regione Attice, ubi celeberrimo templo colebatur, dicta, quæ aduersus superbos maxime inexorabilis esse narratur, cuius quidem statua capiti corona imposita erat (ut scribit Pausanias) in qua & cerui, & fortunæ parua insignia continebatur. in manuum altera ramus fraxineus, in dextera phiala, in qua Aethiopes effecti erant. statua autem illa, quæ magnitudine, & pulchritudine perfecta cū Phidiaz operibus contendebat, non minus Rhanunte celebrabatur, quā Marathone plio contra Persas commisso. sic autem Nemesis Rhamnusia dicta est, ut Diana Ephesia, uenūs Cytherea. Nemesis uero Oceani, & Thethyos filia fuisse Pausanias scribit. Huius deæ simulacrum in Capitolio quidē erat (ut scribit Plinius) quamuis nomen latinum non sit. Fons erat illimis fontē amenissimum describit poeta. Illimis sine limo. Argentus ut argētum, nitidus, & splēdidus. Gramē herba. Syluaq; Sole locum passura sylua, inquit, adeo densa fonti imminēbat, ut Solis radij nequaquā ad fontem penetrare possēt. Sole nullo nullo Solis calore. Et astus Solis feruore. Procubuit in facie iacuit, id quod lassus in herbosis locis facere solēt. Faciem loci amenissimū loci sitū. Sitis altera cupidas altera: hoc est, amor. nihil enim aliud est amor, quā cupiditas potiūdi re amata. Dumq; bibit & que pro qua accipiēda uidetur: ut exponatur, Quia dum bibit. Spē sine corpore amat hoc minus recte dictū esse uidetur. omnis. n. spes est sine corpore. spes autem pro specie, & umbra posita esse uidetur. sed forsitan hūc locum poeta, si licuisset, erat emendaturus. uerū sic quoque defendi potest. Sperabat enim se eo potiturum, quod tangi nō potest. [Ego nihil uideo, cur se tantopere torqueat hac loco Regius. amat. n. spem sine corpore Narcissus, hoc est, illud, quod re ipsa nihil erat, amat, umbram uidelicet, & spem corporis, quod nusquam ex-
tabat.] Ac stupet ipse sibi sua ipsius pulchritudine stupet Narcissus. Signum statua. Pario marmore Paros insula est Aegæi candidissimo marmore nobilis. Spectat humi positus Narcissus singula membra describit, quo melius ipsius pulchritudinem ostēdat. Ordo est autem, Spectat lumina. i. oculos, ceu geminum fidus, qua similitudine pulcherrimos Narcisso oculos

fuisse poeta demonstrat. Impubes genas imberbes, ac sine ulla prorsus lanugine. Eburnea colla candida sic, ut eburnea uiderentur. Pariterq; accendit, & ardet hoc est una & uritur. In hac uero descriptione ualde poeta lasciuit. Irrita oscula vana. nihil. n. præter aquam tangebatur. Captantia captare, & cōprehendere cōnātia. neq; n. captabatur. Incitat & stimulat ad amandū. Credule quid frustra miseratione quadam poeta motus uidetur conuertere sermonem ad Narcissum. Credulus autem dicitur, qui facile, & nimium credit. Simulacra fugacia captas imaginem fugientē. Quod petis est nusquam ac si diceret, nihil est, id quod cupis. secundum autem eorum loquitur opinionem, qui corpora solū esse putant. Quod amas, auertere perdes hoc est auerte a fonte uultum tuum quem amas, & ipsum statim amittes. est. n. imperatiui modi auertere. admonere. n. eum uidetur, ut uultum auertat, sicque cognoscet se umbram amare. Repercussa ab aqua remissa. Nil habet ista sui ista, inquit, imago, quam cernis, nil habet propriū, sed tota a te pendet. Cereris cibi. Quies somni. Opaca herba umbrosa. Inexpleto lumine oculis, qui non poterāt satiari. Mendacem formam falsam adolescentis figuram. Ecquis sylua exclamatio est cum interrogatione hominis uehementer affecti. est autē sola dictio Ecquis, & per scribitur, non per t, ut fere in exemplaribus est deprauatum. Io nero dolētis hoc loco est interiectio, alibi baccantis, & gaudentis. Scitis enim parēthesis est, qua ostendit Narcissus se merito syluas rogare. an aliquē sic tabescere uideriūt. Et multis latebra opportuna fuistis. hoc est multis amātibz latebras præbuitis, ut cōmode suis amoribus frui possent. Opportuna cōmoda. Ecquem cum uestra ordo est: Ecquem meministis in longo æuo, qui sic tabuerit, & paulatim consumptus sit? Tot sæcula sylua. n. multa sæcula uiuunt. seculum autem cētum annorum spatium dicitur.

TABVERIT paulatim consumptus sit. tabescere nanque est paulatim deficere, & absūmī. A tabe autem deriuatur, quæ humorum corruptio est, qua corpora ad extremā maciem

deducuntur. Tantus tenet error amantem exclamatio est, qua se in maxima miseria constitutum esse ostendit Narcissus, cum quem amat, inuenire non possit. Nec mania mœnia muniendo dicuntur, & ea sunt proprie, quæ urbem cingunt, quanquam & priuata ædificia significent. Teneri amplecti. Resupino ore sursum uerso ore. Puer unice singularis. neminem enim alium tanta pulchritudine præditum esse outa-

Sic hanc, sic alias undis, aut montibus ortas, Luferat hic nymphas, sic cætus ante uiriles. Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens. Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato. Dixerat: assensit precibus Rhamnusia iussis. Fons erat illimis nitidis argenteus undis, Quem neq; pastores, neque pastæ in monte capellæ Contingerant, aliud ue pecus; quem nulla uolucris, Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus. Gramen erat circa, quod proximus humor alebat; Syluaq; Sole locum passura te pescere nullo. Hic puer, & studio uenandi lassus, & æstu Procubuit, faciemq; loci, fontem secutus: Dumq; sitim sedare cupit, sitis altera creuit: Dumq; bibit, uisæ correptus imagine formæ Spē sine corpore amat: corpus putat esse, quod umbra est: Ac stupet ipse sibi, uultuq; immotus eodem Hæret, ut e Pario formatum marmore signum. Spectat humi positus geminum, ceu lumina, sidus Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines, Impubesq; genas, & eburnea colla, decusq; Oris, & in niueo mistum candore ruborem: Cunctaq; miratur, quibus est mirabilis ipse Se cupit imprudens; & qui probat, ipse probatur: Dumq; petit, petitur: pariterque accendit, & ardet. Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti, In medias quoties uisum captantia collum Brachia mersit aquas, nec se deprehendit in illis. Quid uideat. nescit: sed, quod uidet, uritur illo: Atque oculos idem, qui decipit, incitat error Credule quid frustra simulacra fugacia captas? Quod petis, est nusquam: quod amas, auertere, perdes. Ista repercussa, quā cernis, imaginis umbra est. Nil habet ista sui: tecum uenitq; manetq; Tecum discedet, si tu discedere possis. Non illum Cereris, non illum cura quietis Abstrahere inde potest: sed opaca fusus in herba Spectat inexpleto mendacem lumine formam: Perq; oculos perit ipse suos; paulumque leuatus Ad circumstantes tendens sua brachia syluas, Ecquis Io syluæ crudelius, inquit, amauit? (Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis) Ecquem, cum uestræ tot agantur sæcula uitæ, Qui sic tabuerit, longo meministis in æuo? Et placet, & uideo: sed quod uideoq; placetq; Non tamen inuenio. tantus tenet error amantem. Quoq; magis doleam, non uos mare separat ingens, Nec uia, nec montes, nec clausis mœnia portis: Exigua prohibemur aqua. cupit ipse teneri. Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis, Hic toties ad me resupino nititur ore. Possē putes tangi: minimum est, quod amantibus obstat. Quisquis es, huc exi. quid me puer unice fallis?

bar. § *Petitus* § expetitus, exoptatus. § *Fugias* § fastidias. § *Asperneris* § renuas. § *Feroque* § patior, & tolero. [Quid deinde negabo § quidam post deinde, distinguunt, ut sit sensus, quid deinde faciam? negabo ne? sed alij pro negabo, rogabo, legunt. quod uerbum restius est, & sententiam planiorem facit. dubitat enim utrum roget, an non. deinde si roget, quid nam roget.] § *Inopem me copia fecit* § stulte dictum esse uidetur. Oxymoron autem a græcis vocatur, quod quamuis fatuum videatur, acutus tamen inest sensus. copia enim inopem fecit Narcissum, quia quod in se ipso erat, potiri, & frui non poterat. § *Votum nouum* § cupiditas noua, & inuitata, ut quod quis amat, longius ab se cupiat abesse. § *Superant* § supersunt, restant. § *Primo in auro* § in prima ætatis meæ parte. adolescens enim adhuc erat Narcissus. § *Nec mihi mors grauis est* § nec mihi, inquit, molesta est mors, quippe quæ meis doloribus finem sit impositura. § *Diuturnior esset* § diutius uiueret. § *Nunc duo concordēs* § unanimes. § *Ad eandem faciem* § imaginem. facies enim interdum pro totius corporis forma, interdum pro imagine ponitur. § *Male sanus* § insanus, & demens. § *Motolacu* § turbato fonte. lacus enim dicitur etiam fontium receptaculum. lacus quoque uas est, in quo uas calcantur. Tibullus, Et pleno pinguis musta lacu. § *Liceat quod tangere non est*, *Aspicere* § hoc est per mitte me aspicere id, quod tangere impossibile est. nam hoc uerbum, est, cum infinito iunctum significat possibile est. § *Misero furori* § ab effectu miser dicitur furor, quod miseros homines faciat, qui illo vexantur. miseri autem sunt qui amant, ut Plautus quoque in *Asinaria* testatur. § *Diduxit* § diuulsi. § *Ab ore summo* § sic quidem legitur. sed, ab ora summa, forsitan ab Ouidio fuit scriptum, ut a superiore extremitate uellem fuisse diductam intelligamus. nam ora uniuscuiusque rei, non solum terrarum, extremitas appellatur.

[Sed tamen & hos non solum de facie, sed de

Quove petitus abis? certe nec forma. nec ætas
Est mea, quam fugias: & amarunt me quoque nymphae.
Spem mihi nescio quam uultu promittis amico.
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cum risi, arrides. lacrymas quoque sæpe notavi,
Me lacrymante, tuas: nutu quoque signa remittis:
Et quantum motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non peruenientia nostras.
Ille ego sum, sensi: nec me mea fallit imago.
Uror amore mei, flammam moueoque, feroque.
Quid faciam? roget, an ne rogem? quid deinde negabo?
Quod cupio, mecum est: inopem me copia fecit.
O utinam a nostro secedere corpore possem.
Votum in amate nouum est: vellem, quod amamus, abesset.
Iamque dolor uires adimit, nec tempora vitæ
Longa meæ superant, primoque extinguior in auro.
Nec mihi mors grauis est posituro morte dolores:
Hic qui diligitur, vellem diuturnior esset.
Nunc duo concordēs anima moriemur in una.
Dixit: & ad faciem rediit male sanus eandem,
Et lacrymis turbauit aquas: obscuraque moto
Reddita forma lacus est: quam cum uidisset abire,
Quo refugis? remane, nec me crudelis amantem
Desere, clamauit: liceat, quod tangere non est,
Aspicere, & misero præbere alimenta furori.
Dumque dolet, summa uestem diduxit ab ora,
Nudaque marmoreis percussit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem
Non aliter, quam poma solent, quæ candida parte,
Parte rubent: aut ut uarijs solet una racemis
Ducere purpureum nondum matura colorem.
Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda.
Non tulit ulterius; sed ut intabescere flauæ
Igne leui, ceræ, matutinæque pruina
Sole tepente solent: sic attenuatus amore
Liquitur, & tecto paulatim carpitur igni.
Et neque iam color est misto candore rubori,
Nec uigor, & uires, & quæ modò visa placebant;
Nec corpus remanet, quondam quod amauerat Echo.
Quæ tamen ut uidit, quamuis irata, memorque,
Indoluit: quotiesque puer miserabilis eheu
Dixerat, hæc resonis iterabat uocibus, eheu.
Cumque suos manibus percussisset ille lacertos,
Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Ultima uox solitam fuit hæc spectantis in undam,
Heu frustra dilecte puer: totidemque remisit
Verba locus. dictoque uale, uale inquit & Echo.
Ille caput, uiridi fessum submisit in herba:
Lumina mors clausit domini mirantia formam.
Tum quoque se, postquam est inferna sede receptus;
In Stygia spectabat aqua. planxere sorores
Naiades, & sectos fratri imposuere capillos,
Planxerunt Dryades: plangentibus assonat Echo.
Iamque regum, quassasque faces, pheretrumque parabant:
Nusquam corpus erat: croceum pro corpore florem
Inueniunt, folijs medium cingentibus albis.

A R G V M E N T V M.

A R G. Pentheus, Echionis, & Agaues filius, in contemptum trahens prædicta Tiresiæ auguris, cum in aduentu Liberi Thebani hedera redimiti procederent, ac sacra susciperent, prohibe: suos Pentheus parere monitis, quod negaret ex Semele Bacchum deum proditum. confestim itaque famulis imperat, ut in conspectum suum Liberum uinctum attrahant at ille, ut uesaniem eluderet, uersus in Acætem ducitur uinctus, & custodia clauditur.

tota quoque specie, quæ cernitur, intelligi potest.

§ *Marmoreis palmis* § manibus, ut parium marmor, candidis. § *Pectora traxerunt* § conceperunt. § *Tenuem percussa ruborem* § exiguum. duplici autem similitudine, qualis esset rubor ille, extendit. § *Liquefacta in unda* § in liquida aqua. § *Non tulit ulterius* § dolorem ulterius ferre non potuit. § *Intabescere* § paulatim liquefieri, & absumi. § *Matutina pruina* § pruina ros est congelatus. § *Attenuatus* § extenuatus, macer factus. § *Liquitur* § liquefit, ac paulatim consumitur. § *Et tecto capitur igni* § occulto amore cruciatur. tale est illud Virgilianum, Et caeco carpitur igni. § *Et uires* § non, aduerbium subaudiatur, ut intelligamus, & uires non remanent. est enim hypozeugma. § *Quamuis irata memorque* § se a Narcisso fuisse spretam. est autem ordo: Quæ tamen indoluit, ut uidit, quamuis irata esset. § *Miserabilis* § miserandus, ac misericordia dignus. § *Plangoris* § percussione. § *Lacus* § Echo, quæ in illo erat loco. continens enim pro contento per metonymiam positum est. § *Submisit* § deposuit.

P L A N X E R E
sorores Naiades § fluent nymphae fontium, & fluminum, quæ sorores uidentur esse. Naiades enim fontium, ac fluminum nymphae dicuntur. hoc est a flendo. § *Et sectos fratri imposuere capillos* § id est in luctu mulieres faces solebant. § *Quassasque faces* § scissas faces namque cadaueribus præferbantur. § *Pheretrum* § corpus, quo cadauera deferuntur. § *Croceum florem* § Narcissum flores coloribus depingit. nam croceus cum sit, folijs candido cingitur. Est autem idem cum lilio, ut ait Theophrastus in libro de plantis.

Cognita res? expoliturus quemadmodum Tyrrheni quidam nautæ Bacchum contemnentes in delphinos mutati fuerunt, & alia quædam, & Penthei regis Thebarum impietatem, & eadem narrat, ut fabule melius coniungantur. *Per Acheidas urbes* & Achaicas. est enim forma patronymica pro

possessiva. Achaia regio est græcie, Peloponneso cotermina. hinc Acheis, a in econuerso. *Echionides Pentheus* & Pentheus Echionis, & Agaveus fuit filius, qui dum Bacchum contemneret, eiusque sacra in Cithærone spectaret, a matre, alijsque Bacchis putantibus ipsum esse aprum fuit dilaceratus. Pentheus autem *ἄνθρωπος*, hoc est a luctu fuit cognominatus.

Et ueniet.

Verba præsaga quæ futura significabant. *Cladem lucis ademptæ* cæcitatem.

Obijcit exprobrat. *Quam non procul auguror esse* hoc

est quæ puto, atque uacillans prope esse. *Nouus Liber* in

nuit poeta aliumque; Bacchum ueterem, & antiquum

fuisse. nam, ut scribit Diodorus, quidam unum duntaxat,

alii tres Dionysios, & Bacchos fuisse putarunt, sua cuique gesta attribuentes, ac

primum Indum fuisse aiunt, qui cum exercitu orbem per-

agrans, & uitem plantare, & ex uua uinum torculari ex-

primere oïum primus mor-

tales docuit, pluraque alia ad usum hominum excogita-

ta effecerunt, ut pro deo co-

leretur, secundum ex Ioue, & proserpina, uel, ut alij sen-

tiunt, ex Cerere genitum ferunt, qui primus boues ad arandum iunxisse narra-

tur, quamobrem illius statu cornua apponebantur.

tertium ex Ioue, & Semele Cadmi filia natum aiunt, qui specie decorus inter

mulierum choreas summa cum uoluptate nutritus fuit, atque educatus. For-

minarum deinde, quas thyr- sis armauit, exercitu con-

gregato, orbem terrarum peragruit, eos qui pie, ius-

teque uiuerent, sacra, my-

steriaque docens. Festos præ-

terea ubique dies publice ce-

lebrari, choreasque agi, & musicam exerceri artem in-

stituit. Postremo sedatis in-

ter oēs nationes, urbesque

discordijs, bellisque ubique sublati, pacem omnibus largitus

est. Quosdam uero ob superbiam, impietatemque ipsum con-

temnentes, iactantesque bacchas propter incontinentiam, &

libidinem ab ipso circumduci: caerimonias uero, ac mysteria

ad corruptelam externarum mulierum adinuenta, merita pœ-

na affecit, quorum in primis fuit Pentheus. Hæc & multo plu-

ra Diodorus de Baccho. Ouidius uero quæ ab alijs duobus

quoque gesta fuere, Baccho soli, Iouis, & Semeles filio, at-

tribuire uidetur. *Matrisque sorores* Ino, & Autonoe. hæc nan-

quæ una cum Agane matre Pentheum dilacerarunt. *Pertur-*

bat interpellat, impedit, ne plura loquatur. *Aguntur* pe-

raguntur, perficiuntur. *Liber adest* Bacchus aduenit, qui

iccirco Liber dicitur, quod curis mentem liberet merum

Orgia autem, & Bacchi sacra tam eleganter describit, ut facile

ab omnibus percipi possint. *Festisq; tremunt ululatibus* cla-

moribus qui. n. Bacchi sacra celebrabant, in furorem acti, tym-

panorum, turbantibus; strepitu ita clamabant, ut ululare videretur.

Ignota ad sacra quibus alias nunquam interfuerant. *Quis*

furor anguigenæ hac oratione Pentheus conatur detertere The-

banos a sacrificijs Bacchi celebrandis. iccirco autem eos & angui-

genas, & prole Mauortia uo-

cat, quia Draconis detibus,

qui in tutela Martis erat,

originem ducant, per quod

quidem significat eos nul-

lum cum mollibus uiris vi-

no, ac libidini deditis com-

mercium habere debere.

Attollit aufert. *Aera ne*

tantum ærea uasa. *Aere*

repulsa sæpius ferreis ba-

culis percussa. *Et adunco*

tibia cornu aut, cum, præ-

positio subaudiatur, aut p-

genitiuo ablatiuus est posi-

tus. *Et magica fraudes* &

magicæ artes dicuntur, quæ

ex carminibus, ac uenefi-

cijs mentes hominum per-

uertunt, efficiuntque, ut ef-

se uideantur, quæ non sunt.

a magis autem, qui lingua

Perfarum sapientes dicun-

tur, sunt deriuatæ. Zoroa-

stres uero primus magicæ

vanitatis inuentor fuisse di-

citur. *Strictis telis* nudis

ensibus. *Agmina* acies, e-

xercitus. *Terruerit* au-

tem subaudiatur. est autem

a maiori ad minus argumē-

tum: *Obscenique greges* tur-

pis, ac libidine corrupta

multitudo. *Et inania tym-*

pana uincant tympanum in-

strumentum ex pellibus co-

fectum, quo Bacchæ in sacris

Bacchi utebantur. Dictum

est autem tympanum *τύμπανον*, quod est percu-

ssio, in litteræ additione.

Vos ne senes mirer sermo

nem conuertit ad socios

Cadmi, qui una cum ipso

Phœniciam, patriamque re-

linquentes, tandem per va-

ria pericula in Bœotiā per-

uenerunt.

A Tyro Tyros insulas

est Phœniciæ adiacens, a Ty-

ro, Phœnicis filio. dicta est

et Tyros Laconia urbs, &

insula in mari rubro. est præ-

terea urbs India Tyros, at-

que Lydiæ. [Habet autem hic

uersus a principio Dacty-

lum, non Spondium, legen-

dumque Tyro integre, corre-

pta o, propter sequentem

uocalem græcorum mores

Vos ne ac, at. sensus est: vos ne mirer o iuuenes, quorum ætatē

robustiorē, magis decet arma, quam thyrso tenere: est autem or-

do. uos ne mirer o iuuenes, quorum acriorem ætatem, propio-

rius: meæ decebat tenere arma. *Non t.* thyrso hastæ erant pam-

pinis ornate: quas Bacchi sacerdotes gestabant. unde etiā Bac-

chus thyriger uocatur. Seneca in Medea. Cædida Thyrigeri

proles. *Qua stir.* ac si diceret originē uos ducere a Martio ser-

pente mementote, qui solus multos interfecit, ut fontē suū tu-

taretur. *Ille de le. for.* argumentum est a maiori. est autem anti-

thetō, molles. n. fortibus opponuntur. *Dedit le.* interfecit. *Vi-*

nam tor. instrumenta sunt bellica a torquendis lapidibus, alijs-

que missilibus dicta. *Sine crimine.* sine culpa. *Sorg; que.* hoc

est fors nostra lamentatione quidem digna foret. non uitupe-

ratione. *Non ca.* non occultanda propter uituperationem.

Sed ma. my. cr. hoc est sed capillus unguento delibutus.

E

Myrrha

Cognita res uatis meritam per Acheidas urbes

Contulerat famam, nomenque erat auguris ingens

Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus

Contemptor superum Pentheus, præsagaque ridet

Verba sanis: tenebrasque, & cladem lucis ademptæ

Obijcit. ille mouens albertia tempora canis,

Quam felix esses, si tu quoque luminis huius

Orbus, ait, fieres, nec Bacchica sacra uideres.

Nanque dies aderit, quam non procul auguror esse

Qua nouus huc ueniet proles Semeleia Liber

Quem nisi templorum fueris dignatus honore,

Mille lacer spargere locis, & sanguine syluas

Fœdabis, matremque tuam, matrisque sorores.

* Eueniet: neque enim dignabere numen honore:

Meque, sub his tenebris nimium uidisse quereris.

Talia dicentem perturbat Echione natus.

Dicta fides sequitur, responsaque uatis aguntur.

Liber adest, festisque fremunt ululatibus agri:

Turba ruit, mistæque uiri, matres, nurusque

Et uulgi, proceresque ignora ad sacra feruntur.

Quis furor, anguigenæ, proles Mauortia, uestras

Attollit mente? Pentheus ait: era ne tantum

Aere repulsa ualent, & adunco tibia cornu,

Et magica fraudes; ut quos non bellicus ensis,

Non tuba terruerit, non strictis tegmina telis,

Famineæ uoces, & mota insania uino,

Obscenique greges, & inania tympana uincant?

Vos ne senes mirer, qui longa per æquora uecti

* Hac Tyron, & profugos posuistis sede penates:

Nunc finitis sine Marte capi? uos ne acrior atas,

O iuuenes, propiorque meæ, quos arma tenere,

Non thyrso, galeaque tegi, non fronde, decebat?

Este, præcor, memores, qua sitis stirpe creati;

Illiusque animos, qui multos perdidit unus,

Sumite serpentis. pro fontibus ille, lacuque

Interijt: at uos pro fama uincite uestra.

Ille dedit leto fortes: uos incite molles,

Et patrium retinete decus, si fata uetabunt

Stare diu Thebas: utinam tormenta, uirique

Mœnia diruerent, ferrumque, ignisque sonaret.

Essemus miseri sine crimine, sorque querenda,

Non celanda foret, lacrimaque pudore carerent.

At nunc a puero Thebæ capientur inermi,

Quem neque bella iuuant, nec tela, nec usus equorum,

Sed madidi myrrha crines, mollesque corona,

A Tyro
bas prof.

RAPH.

Myrrha genus est aromatis, quo unguenta commendantur. habitum autem Bacchi ita describit, ut mollissimus uideatur. *Et pictis uest.* & versicoloribus, variorum colorum. *Quem quidem ego actutum* & statim sine ulla mora. minatur Penteus se Bacchum ita esse torturum, ut eum fateri sit coactus, &

quem heat uerum patrem, & cur ea sacra confinxerit. *Commentaq; sacra* & conficta. cominisci nanq; confingere est, unde commetum pro confictione apud Terentium: Atq; illis comentum placet. *An satis Acrisio* & exēplo probat Bacchū facile posse repelli. nā Acrisius rex Argiuorū Baccho clausit urbis portas, neq; illius sacra admittere uoluit. Acrisius aut Albantis Argiuorū regis filius fuit, ac pater Danaes a Ioue amatae. hic cū a Preto fratre regno fuisset pulsus, a Perseo nepote fuit restitutus, a quo tamen postea inuito, dum luderet disco, fuit interemptus, ut in sequenti uolumine narrat Ouidius. *Aduena* Bacchum aduenam contemptus gratia appellat. Pentheus. neq; n. eum Semeles, & Iouis filium esse credit. *Cum totis The.* & cum omnibus Thebanis. continens enim pro contento per metonymiā saepenumero ponitur. est autem interrogatiue cū magna indignatione legendū. *Famulis hoc imperat* & parenthesis est, qua declarat poeta, quibus mandauerit Pentheus, ut uinctū adducerent Bacchum. *Hunc auus* Cadmus. *Hunc Athamas* Acoli filius fuit Athamas. Cadmi gener. *Acrior* & proteruior, contumacior. *Moderamina* seniorum admonitiones. *Sic ego torrentem* & pulchra similitudine declarat Pēthēi aduersus seniorum admonitiones proteruitatem. ut. n. inquit, torrentes uiolenter sunt, ubi aliquid ipsis obijcitur: sic Pēthēi furor monitis seniorum magis, magisque crescebat. Torrentis autem dicitur fluius, qui aestate siccatur. *Obstru* & opposita. *Obijce* & obiectione. *Sensor* & uolentior. *Ecce cruentati re.* & famuli ad Bacchum comprehendendum missi sanguinolenti sunt reuersi. quosdam. n. ex Bacchi comitibus uulnerauerat. [Vel ēt ipsi ab illis uulnerati fuerant, dum Bacchū comprehendere tentant.] *Quarenti domino*

quacunq;
tenebant.

tyrrano. *Tyrrhena gente* Tusca. nam Tyrrheni populi sunt Italiae, qui & Thusci dicuntur, & Tyrrhenis, quae Tuscia uocatur. Alij de Lydia gente intelligere malunt. quoniam sequitur, Patria Maonia est. & infra lib. 4. Maonij uocatur nautae, quos hic Tyrrhenos dicit. deinde & alias, Lydi notantur, ut molles, & mulierosi, quales Bacchi comites, & ministri finguntur. Sed Regium mouisse uidetur. Tyrrheni, Italici uidelicet, nō Lydij, re nautica celebres fuerunt. deinde q; ipse Acetes infra Tyrrhenus ab eodem poeta appellatur. & Homerus in hymno, ubi

eandem hanc fabulā tractat, simpliciter Tyrrhenos uocat hōnautas, a quib. Bacchus captus sit. quare quod patria Maonia se dicit Acetes, uel simpliciter intelligendum, hoc est, ut in Lydia natus atq; inde ad Tyrrhenos profectus accipiat: uel eo referendum, q; Tyrrheni a Lydis originem traxere, duce Tyrrheno in Italiam inde profecti, ut Herodotus scribit.

quemadmodum & Virgilius Lybium amnem Tibrim dixit, non quia in Lydia esset, sed quod a Lydis oriundi Tyrrheni, siue Herusci iuxta eum habitaret. *Differt* & profert. protrahit, ac prolongat. significatur autem Pentheus maximo agitari furore, ut qui subito de immerito sumere supplicium uellet.

DOCUMENTA & exempla. *Noni moris* & ritus. nam Bacchus ea tum primū ab India cum triumpho reuertens inuehebat sacra. *Frequentes* & celebres, & colas. *Patria Maonia est* Lydia, ac potius Thuscia. Lydij nā quē duce Tyrrheno Atys filio penuria frugum laborantes, ut narrat Herodotus, coloniam in Italiam duxerūt. *Non mihi qua duri* & cur sacra Bacchi sit secutus Acetes, exponit, id qd ultimo loco a tyranno fuerat rogatus. *Lino* & retibus, quae ex lino conficiuntur. significat autem patrem sibi fuisse piscatorem. *Ars illi sua census erat* & hoc est nullis alijs diuitijs pater meus, quam arte censebatur, atq; inter capite censos numerabatur, qui nullum prorsus patrimonium habebat. *Studij* & artis, & instituti. *Prater aquas* in quibus piscarer. *Et Olenia capella* Amaltheam capram dicit, quae Iouem aluisse fertur, ac propterea in caelum subblata inter sidera cum geminis hœdis fuit collocata, in cuius ortu, & occasu maxime pluuia solent esse. Olenos autem, ut inquit Hyginus, urbs est Bœotiae, ut alij, Achaiae, in qua Amalthea nutrita merito Olenia uocatur capella. unde Ouid. in Fastorum quinto. Nascitur Olenia signū pluuiæ capellæ. [sunt tamen qui Oleniam appellatū dici putent, quod in ὀλῆν, hoc est in humeris eius, qui Heniochus, Autega dicitur, stare uidetur.] ea uero enumerat Acetes, quorum maxime periti esse debent nauium gubernatores. *Taygeten* & una est ex Pleiadibus Taygete: per quam totum Pleiadum, quae latine Vergiliae dicuntur, sidus ostenditur. Fuit etiā Taygeta Agenoris filia. unde Taygetus Laconia mons, qui & Taygeta dicitur, fuit appellatus. *Hyades* & latine Suculae, quidem dicuntur, non ὕμῃ τῶν ὕδων, i. a uibus, ut prius illi Romani parū graeci sermonis adhuc periti putarūt, sed ὕμῃ τῶν ὕδων, hoc est a pluēdo Hyades sunt appellatae, q; ortu, & occasu pluuias inducūt. sunt aut stellae in frōre Tauri collocatae. *Ton* & vrsam, per quā Septētriones, qui nūquā occidūt, significan-

Purpuraq; & pictis intextum uestibus aurum.
Quem quidem ego actutum, modo uos obsistite, cogam.
Assumptumq; patrem, commentaq; sacra fateri.
An satis Acrisio est animi contemnere uanum
Numen, & Argolicas uenienti claudere portas:
Pentheia terrebit cum totis aduena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemq;
Attrahite huc uinctum: iussis mora segnis abesto.
Hunc auus, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum
Corripiunt dictis, frustra; inhibere laborant.
Acrior admonitu est, irritaturq; retenta,
Et crescit rabies, moderaminaq; ipsa nocebant.
Sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,
Lenius, & modico strepitu decurrere uidi:
At* quecunq; trabes, obstructaq; saxa iacebant,
Spumans, & feruens, & ab obijce senior ibat.
Ecce cruentati redeunt: & Bacchus ubi esset,
Quarenti domino, Bacchum uidisse negarunt:
Hunc, dixere, tamen comitem, famulumq; sacrorum
Cepimus, & tradunt manibus post terga ligatis,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.

ARGUMENTVM.

ARG. Acetes supradictus Liberi comes, cuius sub imagine Deus la-tuerat, eludens Penthea, indicat regi, quia ita exigeret, nomen, genusque artis suae, & quanta uis apparuerit in Libero, quo tempore petens Naxon in Tyrrhenos inciderat, ab his enim propter eximiam pulchritudinem captus pro præda, impositusq; nauigio, ut uidit in aliam se duci regionem, armamenta nauis in feras, ac serpentes conuertit. quo prodigio exterriti Tyrrheni in pelagus se præcipitauerunt, ac in delphinos, & aues se mutauerunt. post hæc iterum custodia clauditur; quæ cum sponte Dei patuisset, & uincla a manibus defluxissent, in montem Cytharona digreditur: ibique Agauen matrem eius, alienatam furore, adiuuantibus sororibus Ino, & Autonoe, impellit, ut sacra proterentem sua interimat manu.

Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat: & quanquam uix pœnæ tempora differt,
O periture, tuaq; alijs documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
Et patriam, morisq; noui cur sacra frequentes
Ille metu uacuus, nomen mihi, dixit, Acetes,
Patria Maonia est, humili de plebe parentes.
Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuenti
Lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit, linoq; solebat, & hamis
Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
Ars illi sua census erat, cum traderet artem.
Accipe, quas habeo, studij successor, & haeres,
Dixit, opes, moriensq; mihi nil ille reliquit
Præter aquas: unum hoc possum appellare paternum.
Mox ego, ne scopulis hererem semper in iisdem,
Addidici regimen, dextra moderante, carina
Flectere: & Olenia sidus pluuiæ capellæ,
Taygetemq; Hyadasq; oculis, Arctonq; notauit,

tores. *Taygeten* & una est ex Pleiadibus Taygete: per quam totum Pleiadum, quae latine Vergiliae dicuntur, sidus ostenditur. Fuit etiā Taygeta Agenoris filia. unde Taygetus Laconia mons, qui & Taygeta dicitur, fuit appellatus. *Hyades* & latine Suculae, quidem dicuntur, non ὕμῃ τῶν ὕδων, i. a uibus, ut prius illi Romani parū graeci sermonis adhuc periti putarūt, sed ὕμῃ τῶν ὕδων, hoc est a pluēdo Hyades sunt appellatae, q; ortu, & occasu pluuias inducūt. sunt aut stellae in frōre Tauri collocatae. *Ton* & vrsam, per quā Septētriones, qui nūquā occidūt, significan-

Ventorumque domos hoc est quatuor mundi partes, unde flate dicuntur uenti, Orientem, Occidentem, Meridiem, Septentrionem. nam Eurus in oriente, Zephyrus in occidente, Austrius meridie, Boreas ad septentrionem domos habere in primo a poeta narrantur. *Chia telluris ad oras* ad litus Chii

insulæ. est enim Chios clarissima Ionum insula, cum eiusdem nominis urbe a Chio Oceani filio cognominata. uel a niue quæ græce dicitur, uel a Chione nymphe. est etiam urbs Carie Chios, & Cherronesi, & Eubææ. sane sciendum primam syllabam in primitiuo corripitur, in deriuatiuo uero produci. [Sunt qui putent legendum Cæ, huc Cæ telluris, propterea quod infra sequitur, dextera Naxos erat, nam ex Ceo Delum uersus nauigantibus, Naxos a dextra iacet. sed de hoc geographi uidentur.] *Adducor littora* eleganter nomini detracta præpositio uerbo est adiecta. *Latices recentes* recentem aquam. *Inferre* in nauem. *Admoneo* socios subaudiemus. *Vique putat* quia falebatur Opheltes: ideo putasse eum, inquit poeta. nam fere, qui putare dicuntur, decipiuntur. De hymno autem Homeri in Bacchum hæc omnia Ouidius sumplisse uidetur, quæ de Baccho in puerum mutato hoc loco scribuntur. *Titubare uidetur* vacillare mero, somnoque simulabat se Bacchus, ne a nautis Deus esse cognosceretur. tametsi Bacchus temulentus, & oscitas, ac a somno languentibus oculis fere fingatur. *Vixque sequi* posse subaudiatur. uix, inquit, uidebatur eos sequi posse, qui ipsum dicebant. *Gradumque* gressum. *Nil ibi quod credi posset* ex cultu facie, & ingressu coniecit Acetes puerum illum non mortalem, sed Deum esse. *Adsis* auxilio sis. *His quoque des ueniam* parcas ijs, qui te huc tanquam prædam attraxerunt. *Pro nobis mitte precari* Acetis socij putantes se puerum, non Bacchum, cepisse, non modo nolunt ipsum precari, ut sibi det ueniam, sed Acetis quoque preces ægre ferunt, quare Bacchum irridentes, atque contemnentes in Delphinos omnes fuerunt conuersi. *Antennas summas* antennarum summitates. sunt autem antennæ ligna, unde uela dependent. *Rudente* fune nautico. *Relabi* descendere. *Præda tam cæca cupido est* acclamatio in eam sociorum auaritiam. *Non tamen hanc* hypallage est ut intelligamus, non patiar sacrum pondus, & numen hæc nauem uiolari, quod certe fieret, si ueheretur. *Pars*

mibi maxima iuris maxima, inquit, pars huius nauis est mea. *Hic* in hac nauem. *Inque aditu obsisto* in ipso, inquit, ingressu resisto, ne in nauem inducatur puer.

DIRA pro cade propter crudelem occisionem. homicidium nanque perpetrarat. *Dum resto* dum resisto.

RAPH.

Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delon Chia telluris ad oras
Applicor, & ducor dextris ad littora remis,
Doq; leues saltus, udaq; immittor arenæ,
Nox ubi consumpta est, Aurora rubescere primo
Cæperat: exurgo, laticesq; inferre recentes
Admoneo, monstroq; uiam, quæ ducit ad undas.
Ipse quid aura mihi tumulto promittat ab alto
Prospicio, comitesq; uoco, repetoq; carinam.
Adsumus en, inquit, sociorum primus Opheltes
Vtq; putat prædam deserto nactus in agro,
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero, somnoque grauis titubare uidetur,
Vixque sequi. specto cultum, faciemque, gradumque,
Nil ibi, quod credi posset mortale uidebam.
Et sensi, & dixi socijs: quod numen in isto
Corpore sit, dubito; sed corpore numen in isto est.
Quisquis es o faueas, nostrisque laboribus adsis:
His quoque des ueniam. pro nobis mitte precari,
Dictys ait, quo non alius conscendere summat
Ocior antennas, prensoque rudente relabi
Hoc Libys, hoc flauus prorætutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, & quirequiemque, modumque
Voce dabat remis, animorum Hortator Epopeus:
Hoc omnes alij: præda tam cæca cupido est.
Non tamen hanc sacro uiolari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hic mihi maxima iuris:
Inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
De numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe
Exilium dira penam pro cade luebat:
Is mihi, dum resto, iuuenili guttura pugno
Rupit, & excussum misisset in æquora, si non
Hæsisssem quamuis amens in fume retentus,
Impia turba probat factum. tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) ueluti clamore solutus
Sit sopor, atque mero redeant in pectora sensus,
Quid facitis? quis clamor? ait: qua, dicite nautæ,
Huc ope perueni? quo me deferre paratis?
Pone metum Proreus, & quos contingere portus,
Ede, uelis, dixit: terra sistere petita.
Naxon, ait Liber, cursus aduertite uestros:
Illa mihi domus est, uobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina iurant
Sic fore. meque iubent pictæ dare uela carinæ.
Dextera Naxos erat, dextra mihi linthea danti,
Quid facis o demens? quis te furor, inquit * Opheltes.
Pro se quisque timet: lænam pete, maxima nutu
Pars mihi significat: pars, quid uelit, aure susurrat.
Obstupui, Capiatque aliquis moderamina, dixi:
Meque ministerio scelerisque, artisque remouei.
Increpor à cunctis, totumque immurmurat agmen.
E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in uno
Nostri salus posita est, ait; & subit ipse, meumque
Explet opus, Naxoque petit diuersa relicta.

Excussum impulsum. *Amens* turbatus. *Impia turba* sociorum. *Probat factum* approbat, & laudat percussione, & iniuriam mihi illatam. *Bacchus enim fuerat* parenthesis est exponens puerum illum, Non prædam, sed Bacchum fuisse. *Ueluti clamore solutus sit sopor* tanquam, inquit, somnus Bacchi clamore, & strepitu nautarum solutus foret. *Atque mero* hoc est post ebrietatem. *Qua ope* cuius opera. *Pone metum Proreus* aut est nomen proprium unius ex Tyrrenis nautis, aut eum significat, qui prore præest. *Sistere* exponere, & collocaberis. *Naxon ait liber* Naxos insula est Aegei Cycladum clarissima, quæ & Dionysias dicta fuit, ut inquit Solinus, vel quod hospita Baccho fuerit, qui Dionysius cognominatur, vel quod uini fertilitate alias Cycladas uincat, unde Virgil. Bacchatamque iugis Naxon. Dicta est autem Naxos, ut quidam scribunt, a Naxo earum duce, qui illam tenuit, uel a Naxo Endymionis filio. Euphorion uero *εὐφὸν τὸ νάξαι*, quod est sacrificare. Asclepiades quidem narrat Naxias mulieres ex omnibus solas octo mensium pueros parere, vel quod, & Bacchus ipse cum octo mensium esset, natus fertur: vel quod Iuno Baccho reconciliata, hoc munere Naxias mulieres, maximè Bacchi sacris deditas, sit profecuta: vel quod ibi fons est, ex quo certo anni tempore uinum fluit suauissimum, cuius haustu partus acceleratur. Est etiam Naxos urbs Siciliæ. sane hæc insula alijs quoque nominibus appellatur. nam, ut scribit Plin. illam & Strongylen, & Diam, & Siciliam minorem, & Callipolin uocitarunt. *Aduertite* conuertite. *Quis te furor* vexat, vel simile uerbum subintelligatur. *Pro se quisq; timet* unusquisque, inquit, pro se est sollicitus, ne Naxon deuehatur. *Moderamina*

dextris ad ducor sit.
Bacchus in puerum.

Acetes.

na gubernacula. *Sceleris* quia Deus contra promissa falebatur. *Te scilicet* ironia, qua significat Ethalion se quoque scire nauem gubernare. *Scilicet* certe, ac fere semper illusionem significat. Virgil. Scilicet hic superis labor est.

Tanquam modo denique ? tanquam nunc solum : & non antea. cum tamen a principio se decipi cognouerit. *Non hac mihi lit-
sora nauta* ? pulchra illusio, qua significat Bacchus se ualde ti-
mere, cum eos omnes præter unum Accetem sit in delphinos
conuersurus. *Iandudum flebam* ? iam a principio querela-
rum Bacchi, Accetes in-
quit, lacrymas contine-
re non poteram. *Manus
impia* ? multitudo impio-
rum. *Præsentior* ? magis
propitius, & qui magis pre-
cibus, ac uotis adsit. ex affe-
ctu hoc dictum est. unicui-
que enim Deus, quem co-
lit, maximus uidetur. *Quæ
ueri maiora fides* ? sensus
est, iuro me tibi relaturum
uera, quamuis fide maiora,
& quam ut credi possint, ui-
deantur. *Stetit æquore pup-
pis* ? nanis, inquit, immota
permanet in mari. *Remo-
rum in uerbere* ? in remigio
perseuerant. *Velaque de-
ducunt* ? dissoluunt uela,
quando remis nihil profi-
ciebant. *Gemina ope* ? du-
plici auxilio & remorum,
& uelorum. *Impediunt he-
dera remos* ? ne moueri pos-
sent. Hederæ autem, quæ
est Baccho dicata, inest uis,
quæ mentes in furorem a-
git, ac sine uino ebrietate
inducit, ut in problematis
Plutarch. ait. Hederæ igitur
sic remos impediabant,
ut nautas in furorem age-
rēt. Bacchus, & ipse, & eius
sacerdotes hedera corona-
bantur, quo ad libidinem
promptiores redderentur,
unde & a græcis *αἰττος* uo-
catur *αἰττος* *αἰττος*, ut scri-
bit Eustachius, quod signifi-
cat prouum in libidine fer-
ri. *Distingunt* ? uariant,
& pingunt. *Corymbis* ? uix
hederarum corymbi dicun-
tur. *Uis racemiferis* ? uitibus
racemos ferentibus.
uuas enim pro uitibus po-
suit. *Agitat* ? concutit, ad
ferrorem nautis incutien-
dum. *Hastam uelatam* ?
thyrsi est periphrasis. thyrsus
nanque hasta est pampi-
nis uelata, & cooperta.
Quem circa tigres ? anastro-
phe est. circa enim præpo-
sitio anteferenda postponi-
tur. tigres autem & Lyn-
ces feræ sunt Baccho dica-
tæ, quas iccirco nautarum
oculis obiecit Bacchus est
visus, ut earum aspectu ter-
riti in mare desilirent. *Pis-
tarum pantherarum* ? fera
est panthera pellem habes
uarijs maculis distinctam.
Exiliere uiri ? extra na-
uem in mare intelligamus.
in delphinos autem fuere
transmutati, qui omnium
piscium sunt uelocissimi.
lingua his est contra natu-
ram aquatiliū mobilis, pro uoce
gemitis humano similis,
dorsum repandum, rostrum
simum. qua de causa nomine
Simonis delectantur. mīlcentur
& sono, & cantu, puerorum
amore capiuntur, hominem enim
non expauescunt. *Nigre-*

*Tum Deus illudens, tanquam modo deniq; fraudem
Senserit, e puppi pontum prospectat adunca,
Et flenti similis, Non hæc mihi littora nautæ
Promissistis, ait; non hæc mihi terra rogata est,
Quo merni pœnam factæ quæ gloria uestra est,
Si puerum iuuenes, si multi fallitis unum?
Iam dudum flebam: lacrymas manus impia nostras
Ridet, & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior illo
Est Deus) adiuro tam me tibi uera referre,
Quam veri maiora fide stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm si siccum nauale teneret
Illi admirantes remorum in uerbere perstant,
Velaq; deducunt, geminaq; ope currere tentant.
Impediunt hedera remos, nexuq; recuruo
Serpunt, & grauidis distinguunt uela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circumdatus uuis
Pampineis agit at uelatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraq; inania lyncum,
Pictarumq; iacent fera corpora pantherarum.
Exiliere uiri, (sive hoc insania fecit,
Siue timor) primusq; Medon nigrescere pinnis
Corporeq; & presso spinæ curuamine flecti
Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squamamq; cutis durata trahebat.
At Lybis, obstantes dum uult obuertere remos,
In spatium resilire manus breue uidit, & illas
Iam non esse manus, iam pinnae posse uocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes.
Brachia non habuit, truncoq; repandus in undas
Corpore desiluit: falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.
Vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; chori ludunt speciem, lasciaque iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo uiginti (tot enim ratis illa ferebat)
Restabam solus, palidus, gelidusque trementi
Corpore: uixq; * animum firmat Deus, Excute dicens
Corde metum, * Diamq; tene. delatus in illam
Accessi * sacris, Bacchaq; sacra frequento.
Præbimus longis Pentheus ambagibus aures,
Inquit, ut ira mora uires absumere posset.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciataque duris
Corpora tormentis Stygiæ demittite morti.
Protinus abstractus solidis Tyrrhenus Accetes
Clauditur in testis: & dum crudelia iussæ
Instrumenta necis, ferrumq; ignesq; parantur,
Sponte sua patuisse fores, lapsasq; lacertis
Sponte sua, fama est, nullo solvente catenas.
Perstat Echionides, nec iam iubet ire, sed ipse
Vadit, ubi festus facienda ad sacra Cithæron
Cantibus, & clara baccantum uoce sonabat.
Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro*

scere ? quia in delphinem mutabatur. delphinum uero pelli-
nigrescit.

SPINÆ cur. ? dorsi incuruatione. *Lati rictus* ? lata ora.
Panda naris ? sima, recurua. *Trahebat* ? paulatim susci-
piebat squammam. *Obuertere* ? conuertere. *Resilire* ? re-
trocedere, & abbreviari.

Pinnae ? quæ branchiæ a
græcis dicuntur, quibus pi-
sces natant. *Dare bra-
chia ad int. fu.* ? brachijs,
& manibus funes tortos ap-
prehendere. *Repandus* ?
incuruus. *Trunco corpo* ?
brachijs mutilato. *Fal-
cata* ? in falcis similitudi-
nem figurata. *Sinuantur* ?
curuantur. *Multaque* ?
aspergine ? multa resper-
sione. Delphinum lusus,
naturamque describit, nam
ut Plinius ait, mira est in-
ter delphinos societas. in-
ter se nanque ludunt, & mi-
nores natu semper aliquis
grandior comitatur, ut cus-
tos, uisq; sunt mortuum
portare, ne laceraretur a
beluis. captis denique,
quantum possunt, opitu-
lantur.

[Item hominem non ex-
pauescunt, ut alienum, ob-
uia vigijs veniunt, alludunt
exultantes, certant etiam,
& quamuis plena præte-
reunt uela. Plura uide li-
bro octauo, capite nono.]
Inq; chori ludunt speciem ?
in similitudinem multitu-
dinis hominum ludentium.
Chorus enim dicitur con-
uentus saltantium, & ca-
nentium *χορὸν τῶν χορῶν*, hoc
est, a gaudio, ut Plato scri-
bit. *Vixque meum firmat* ?
cum difficultate, inquit
meum corpus confirmat
Bacchus, ut tremere ces-
saret.

[At alij, pro, meum,
animum legunt. quæ lectio
planior est, ac uerior uide-
tur.] *Chiam* ? insulam su-
baudiamus. est enim adie-
ctiuum.

[At melius, quidam le-
gunt. nam Naxos, ad quam
supra quoque iusserat se de-
uehi Bacchus, alio nomi-
ne Dia uocatur, ut Plinius
libro 4. capitu. 12. indicat.
& Seruius item in 3. Ae-
neid.] *Accessi sacris* ? ad-
iunctus sum Bacchi sacris.
Longis ambagibus ? lon-
gis nugis. *Solidis in testis* ?
in carcere nulla ex parte
peruio, ac præterquam per
ianuam ingressum non ha-
benti. *Perstat Echionides* ?
Pentheus Echionis fi-
lius. *Festus Cithæron* ?
mons est, ut diximus, Bœo-
tiæ Cithæron, Baccho di-
catus, ad faciendaq; sacra
accommodatus.

[A rege Cithærone dictus, ut Pausanias auctor est. *Bac-
chantum* ? Bacchi sacra celebrantium. *Sonabat* ? refo-
nabat, strepebat. *Ut fremit acer equus* ? Pentheum equo
bellicoso similem esse ait. *Ære canoro* ? periphrasis est tubæ
Signa ?

Signa pugnandi. *Ille aether* aer impulsus, & percussus. *Longis ululatibus* magnis baccantum clamoribus. *Mouit* ad iram concitauit. *Recanduit* iterum est inflammata. *Monte medio* in medio Cithærone. *Ultima* extremas montis partes. *Purus ab arboribus* carens arboribus. *Spectabilis un-*

autem a vitreo aquarum colore dictam censuerim. *maxe* n. uirum appellatur. *Rhanis* nero. & *Psecas* cum masculini generis sunt, eū significant, qui præ imbecillitate non nisi summissa uoce loqui potest. auctor Iulius Pollux, lib. 6. c. 30. *Quosq; re-*

dique qui undiq; & ex omni parte poterat spectari.

Oculis profanis non initiatis, non sacris. est autem hy-

pallage. illum enim profanum intelligimus. profanis uero sacra Bacchi spectare non licebat. unde & orgia dicta sunt. *non* *non* hoc est a prohibendo, & arcendo, quod illinc profani, ac illis non initiati arcerentur tametsi quidam *non* *non* hoc est a locis arboribus confitis, & humidis, in quibus celebrabantur, orgia denominata esse putet.

Prima est insano repetitio hæc eo pertinet, ut ostendat Pentheum ira Bacchi potissimum a matre cepisse lacerari. *Mater* *Agauæ*. *O gemina sorores* Ino, & Autonoe. *Adeste* aduenite. *Ille aper* Pentheus matri Bacchi furore correptæ aper esse videbatur.

Trepidum timidum, ac trepide fugientem, qui paulo ante tam superbus, tamque contumax erat. *Autonoe matertera* soror namq; Agauæ erat Autonoe, materq; Actæonis. *Umbra* manes Actæonis, quem a canibus dilaceratum paulo ante legimus. *Ille quis Actæon nescit* Bacchæ namq; furore numinis correptæ omnia obliuiscébatur, neq; suos ab alijs dignoscebant. *Ino raptu* recessione ab Ino facta. nam Ino alteram Penthei manum abscidit, ab Ino. n. Inous deriuatur. *Trunca uulnera* sic quidem corrupte legitur. nā uulnere scripsit Ouidius. ut trunca ad brachia referamus. *Deiectis membris* recisis mēbris, & in terram proiectis. *Ululauit* clamorem ululatu lutorum similem emisit. est. n. ululare lutorum proprium, ab eorumq; uoce verbum est factum.

Complexa tenens. *Io comites* vox est bacchantium. *Non citius frondes* pulchra similitudine declarat Pentheum summa celeritate a matre, ac matertis fuisse dilaceratum. quo quidem significatur religionis contemptores ne apud suos quidem ita dijs uolentibus, tutos esse posse. *Ismenides* Thebanæ mulieres ab Ismeno fluuio Bœotiz cognominate.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Signa dedit tubicen, pugnaq; assumit amorem:

Pentheia sic iectus longis ululatibus aether

Mouit, & audito clamore recanduit ira.

Monte serè medio est, cingentibus ultima syluis,

Purus ab arboribus, spectabilis undique campus.

Hic oculis illum cernentem sacra profanis

Prima uidet, prima est insano concita cursu

Prima suum misso uiolauit Penthea thyrsos,

Mater: & O geminae, clamaui, adeste sorores.

Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,

Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in unum

Turba furens cunctæ coeunt, trepidumque sequuntur,

Iam trepidum, iam uerba minus uiolenta loquentem

Iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.

Saucius ille tamen, Fer opem matertera, dixit,

Autonoe: moueant animos Actæonis umbrae.

Ille quis Actæon nescit, dextramq; precantis

Abstulit: Ino lacerata est altera raptu.

Ille etiam matri cum brachia tendere uellet,

Non habet infelix, quæ matri brachia tendat:

Trunca sed ostendens deiectis uulnera membris,

Aspice mater, ait: uisis ululauit Agauæ,

Collaq; iactauit, crinemq; per aerem mouit:

Anulsumq; caput digitis complexa cruentis,

Clamat, Io comites opus hoc uictoria nostra est.

Non citius frondes autumnæ frigore tactas,

Iamq; male herentes alta rapit arbore uentus;

Quam sunt membra uiri manibus direpta nefandis.

Talibus exemplis monita noua sacra frequentant,

Thuraq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

Acetes emendandi sunt illi codices, in quibus *Acestes*. nam *Acetes* conuenientissimum nomen est naui gubernatori, quæ conuiuem uigilem esse oportet. *Acetes* in somnis interpretatur: quia *ac* *tes* somnus dicitur. & apud græcos *ac* *tes* uir & *tes* uxor nominatur, quod utrunq; uigilem esse conueniat ad sobolem procreandam, uel. ut alijs placet, ad familiare officium recte gerendum. *Forte petens Delon Chia telluris ad oras Ap-
plicor* lego *Dia* ex *Abstemij* codice: & infra, *Diamq; tene*, non autem *Chiam*. est enim *Dia* insula Baccho sacra, quæ antea *Naxos* fuit appellata teste Apollonij interprete in quartum Argon. cuius meminere Theocritus, Callimachus, Diodorus, & ceteri. Ouidius alibi, *Qua breuis æquo reis Dia feretur aquis.* & in octauo huius operis, Protinus Egeides rapta Minoide *Diam* uela dabat. cum etiam uersus ille in hac fabula *Naxon* ait, liber cursus aduertite uestros hoc modo, quem diximus corrigendum utrunque uersum apertissime monet. *Stephanus* nouem ciuitates, & quatuor insulas *Dia* appellatione fuisse uocatas monumentis mandauit. *Atque mero redeant in
pectora sensus* lege *Aque mero*, idest post digestum merum. nam supra dixerat, *Ille mero*, somnoque grauis titubare uidetur. *Vixq; meum firmat Deus* ordo est. *Deus* firmat me vix meum, idest ita attonitum, ut a me ipso essem alienus. uulgo dicitur exiisse a seipso, qui ut græci dicunt, *in insani* idest in ecclasi est.

Actæonis canes, Coracem,

Harpyam, Charonta, & Ly-

citam. auctor Pollux, lib. 7. cap. 5. *Qua sit sententia*

docti Quarere Tiresia *Ti-*

resia Chariclus Thebanæ

filium fuisse Callimachus

in Palladis lauacris enar-

rat. sed patris nomen ha-

ctenus non comperio. ue-

reor tamen, ne Chironis fi-

lius fuerit. quoniam Apol-

lini interpretes in quartum

Argon. Chariclo Chironis

uxorē facit. nisi duas eius

eius nominis mulieres fuis-

se quis velit. *Cenituaq; ue-*

nit im. genitiuam imagi-

nem masculum interpreta-

mur. *Narcissumq; uocat* &

hunc patria Thespieū fuis-

se Lucanus in secundo ue-

ridicarum narrationum te-

statur. sunt autem Tespia

in Bœotia oppidum ut Ste-

phanus scribit. *Vos ne se-*

nes miseri non, *Miser*, &

eiusdem auctoritate, ac syl-

labæ ratione ita poscente,

& codicis mei testimonio.

Hac Tyran hac profugor

posuisti sed penates. est e-

nim sic dictum, ut illud Ma-

ronis, *Ilium* in Italiam por-

tans, uictosq; penates. *Vos*

ne acrior atas o inuenas sup-

ple, quod supra dictum est,

æstis miseri. *Si fata veta-*

bunt & codex meus ueta-

bant. *Nomen mihi dixit*

Iacobi Fauensis assumentia in librum tertium.

Martius anguis erat anguis a Marte eius loci custos ap-
positus. nam Suidas ubi prouerbiū illud explicat *καδ
μεία νικη*, i. cadmea uictoria, Cadmum ait octo annos conser-
uire Marti: quoniam serpentem, qui sacrum ei deo fontem cu-
stodiebat, interemit. *Excipiunt laticem Nipheq; Hyaleq;* in
antiquo codice Nipte scribitur. quod magis placet, quā niphe:
quæ primam naturam corripit. *νικτὸς* lauo significat. *Hyale*

70
ANNOTATIONES HENRICI
GLARIENSIS IN TERTIVM
LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Tegimen direpta leoni Pellis erat.

EC admonendum quidem hoc erat nisi in codice etiam Aldino deprauatū reperissemus. legēdum enim est leoni in dandi casu, nō in gignendi leonis, vt recte hoc Raphaelis exhibuit codex.

Et obstantes proturbat pectore sylvas.
Omnes, quotquot nos vidimus exemplaria, perturbat legunt. sed proturbat legendum est.

Sanguineam tepido plangebant pectore terram.

Apud hunc poetam plangere pro percutere frequens est, vt apud Lucilium, Plangunt littora fluctus.

Hunc adde genus de coniuge tanta.

Mirum est apud auctores cum apud latinos, tum græcos huius uxoris nomen tam uarie legi. alij Hermionem appellatam uolunt, ut Menelai filiam, de qua Odyssæ li. 4. alij Hermonia, quos Raphael irridet. ego plane et hoc apud veteres variatum puto, idēq; ab Ouidio omissum nomen, nusquam .n. nominat.

Qui simul intrauit rorantia fontibus antra.

Qui simul intrauit, i. postquā ingressus est, exponit Raphael. efficacius erat, si simul exposuisset statim ut, quemadmodum apud Horatium sæpissime, & item Liuium. Quod semel admo-
nuisse satis puto etiam si non semel Raphael ita exponat.

Qui color infectis aduersi solis ab icu.

Periphrasis est Iridis, ut puto, quanquam simpliciter intelligi potest. Cæterum quod tertio deinde sequitur carmine, Is fuit in uultu visæ sine ueste Dianæ, quidem in uultu exponunt pro in corpore, quod uultus semper sit sine ueste, corpus cum ueste, sed mihi videtur ita dictum, vt intelligamus vultum Dianæ r ubore perfusum, quod uisa nuda esset. id enim maxime uirgineo conuenit pudori, quod & sequentia carmina compro-
bant, quæ diligenter ab Raphaelle sunt exposita.

An lateat syluis, pudor hoc, timor impedit illud.

Abusus est, inquit Raphael, poeta horum pronominum elegantia, hoc nanq; ad propinquius, illud ad longinquius solet re-
ferri. Hæc ille. Aldinus codex hoc rectius legit, Timor hoc, pu-
dor impedit illud. quare poeta elegantiam obseruauit, etiam si aliquando apud auctores ea confundatur.

Tardius exierant, sed per compendia montis.

De famulis hoc intelligo: nam paulo ante dixerat, Heu fa-
mulos fugit ille suos; tamēsi superius ait, Intermittuntq; la-
borem, id enim propositum erat, sed casus aliud attulit, illud
autem, Cetera turba coit, intelligo de canibus a famulis alla-
tis, nam qui præcurrerant, retinebant dominum.

Ad nomen caput ille refert.

Tot uerba in parenthesi posita sunt: alioqui sensus non pro-
cedet, quæ enim sequitur coniunctio, & duo uerba connectit,
clamant, & queruntur.

At puto furto est contenta &c.

Vide rationantis astum: nam ita obijcit, ut statim confutet
negatiue. non .n. contenta est furto, sed cōcipit, nam id ad mali-
tiam deerat, manifestaq; crimina pleno fert utero, & mater,
quod uix mihi contigit uni, de Ioue uult fieri. Illud una etiam
memoratur, nisi quis pro semel positū putet. Raphael de Vul-
cano intelligit, ego etiam de Hebe intelligi posse existimo.

Nec tamen esse Iouem satis est, det pignus.

Hoc ita dicit: Fac ut non satis sit, quod dicit, se Iouem esse.
multi, n. sic uos decipiunt: sed omnino cura, ut det amoris do-
num Ioue dignum. Continuoq; docet, quale signum postulet.
Quantusq;, & qualis ab alta &c. & nota diligenter obseruatā
quantitatem, ac qualitatem, cum dicit quātusq;, & qualis.

Donisque iugalibus arsit.

Dona iugalicia vocat, quæ cum coniugis essent, ipsa sibi pe-
tiit, ut periret ad uota Iunonis coniugis. Raphael exponit, que
pro coniunctione, & coitu petierat.

Corpus adhuc Echo, non uox erat.

Duas Echus metamorphoseis commemorat, alteram uocis
tantum, quam Iuno fecit; alteram etiam corporis, quæ cōtigit
ei ob Narcissi despectum, mansit tamē post alteram quoq; me-

tamorphosin uocis usus, quā Iuno primū fecerat. Hæc ideo an-
notare placuit, quod in his mire quosdā hallucinatos uidimus.

Spestat humi positus geminum ceul lumina sidus.

Raphael ordinem ait, spestat lumina, ceu geminum sidus,
quod utiq; intelligibilius est, sed videtur coactum. poterat etiā
esse hypallage, huic poetæ supra modum familiaris: sed idem
casus quibusdam impedimento uidetur.

Quid faciam roger? an ne rogem? quid deinde negabo.

Finis huius carminis oppido obscurus est. quidam etiā post
deinde, interrogationis punctum ponunt, sed non multum iu-
uant sensum.

Dumque dolet summo vestem deduxit ab ore.

Raphael putat pro summo ore, legi posse summa ora: q; ora
cuiusq; rei, non solum terrarum extremitas uocetur: sed & os
non solum de facie dicitur, quinetiam de tota, quæ cernitur
specie, iudicet lector, quod existimet.

Nec vigor, & vires, & qua modo uisa placebant.

Idem hoc in loco hypozeugma esse ait, intelligitq; aduer-
bium non, uerum hic locus exemplum esse poterat negationē
in priore quoq; nonnunquam referri. id fortassis plus lectore
torserit, quo pacto Echo iam in lapidem mutata Narcisum ui-
dere potuerit, nam q; cum eo locuta id minus mirum, quando
uox manserat, sed in fabulis rationem dare, fortassis nimium
curiosum uideri poterit.

Cognita res uatis meritam per Achæides urbes.

Achæidas legendum non Achæides, & patronymicū pro pos-
sessiuo, & pro Græcas manifeste positū, ut sæpe in his fieri solet.

Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.

Raphael exponit Tusca, ego malym Lydia, uel Lyda expo-
nere. sequitur enim, Patria Mæonia est, idest Lydia, quod idē
Thuscia exponit. Tyrrhenorum enim nomē etiam in Asia fuisse
puto, q; tupeia, idest, densus a cædibus, ut Dion. Halic. lib.
1. exponit, atq; inde ab Homero hymno quinto, unde Oui. ali-
qua ex parte hanc accepisse fabulam uidetur, uocato-
tos. ipse Dionysius negat Thyrrhenos a Lydis colonos esse,
quanquam hoc nihil ad hunc locum attinet. nominum tamen
confusio mansit, quippe de Lycaba postea dicet, qui Tusca pul-
sus ab urbe exilium dira penam pro cæde luebat, nisi quis hoc
de exyle in aliena religione etiam merito dictum existimet.

Forte petens Delon Chia telluris ad oras.

Nō parua difficultas est, neq; .n. certum est unde primū Ac-
tes mouerit, sed neq; Hom. neq; Oui. meminit, quādo autē Ly-
diæ erant, ex Lydia Delū petentes, Chium uenire poterant. cæ-
terum quod postea ait, Dextera Naxos erat, de lōga posita dex-
tra nimirum intelligitur, si quidē a Chio nauigabāt. ideoq; qui-
dam non omnino temere dubitant, sit ne legendum Cæx tellu-
ris, sic enim Delum petentibus Naxos erat dextera. at non fa-
cile quicquam mutarim, hoc obiter notandum, quam Herod.
lib. 8. Ceon, & item Strabo lib. 2. eam a Ptolomæo Chiam, a la-
tinis Ceam, ut Plin. lib. 4. c. 12. asserit, dici. Tetrapolin quondam
dictam a quatuor urbibus, quæ postea duæ fuere. quæ uero in-
ter Chiam, & Siphnum, non Chion, ut perperam quidam Pro-
lemæi habent codices, sed Ion esse insulam, Homeri sepulcro
inclutam.

Sit sopor, aque merore redeant in pectora sensus.

Plerique libri pro aque, legunt, atq; sed Raphaeli placuit aq;
legi. quod probō.

Corde metum, Diamq; tene.

Idem Raphael, Chiamq; tene, legit: at alij Diamq; legunt.
cæterum Plin. lib. 4. c. 12. ait, Naxon olim etiam Diam dictam.
idem Seruius in 3. Aeneid. asserit. Ptolemæus autem Dian pro-
pe Cretam ponit a latere septentrionali, aliā a Naxo, ad quam
Theseus uenisse uidetur, postquam occiso in labyrintho Mino
tauro, cum Ariadne e Creta aufugisset, ut in octauo postea.

Protinus Aegedes rapta Minoide Dia Vela dedit.

Meminit, & eius insulæ, ut uidetur, Hom. Odissæ. α'

Δία δ' ἀμφιπόρην, Διονύσου μαρτυρίῃσιν.

Trunca sed ostendens deserta uulnera membris,

Vulnera omnes habent libri; sed ego in ablatiuo singulari
uulnere, malim.

71

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER QVARTVS.

RAPH.

A T N O N Alcithoe. & at particula est qua cō-
cine liber li-

bro connectitur. sic Vir. At regina grani iandudū fau-
cia cura. alia quidem, in-
quit, omnes Thebanz mu-
lieres sacra Bacchi celebra-
bant, sed Alcithoe, quadam
ducta temeritate, ea sperne-
bat, Bacchumq; Iouis filiū
minime effo prædicabat. ac
quo tempore sacra Bacchi
ab alijs celebrabantur, ipsa
lanificio vna cū sororibus,
& ancillis operam dabat.
earum vero vna ad leuan-
dū laborem reliquas horta-
tur, vt fabulam aliquid vi-
cissim narrent. hac autem
phantasia multas describit
fabulas poeta, ac Mineidas
tandem in vespertiones
cōuersas fuisse narrat. & Mi-
neias. & Minei filia est enim
nomen patronymicum.
& Orgia. & dicuntur a græcis
omnia sacra Liberi patris:
quæ in Thracia primum ab
Orpheo instituta, a quo, vt
tradit Diodorus, etiam Or-
phica fuerunt cognomina-
ta, deinde vt scribit Lactan-
tius, in Græciam ab eodem
Orpheo inducta, & in mon-
te Bæotiz Thebis, vbi Liber
natus est, vicino primum ce-
lebrata: qui cum frequen-
ter citharæ cantu personæ-
ret, Cithæron fuit appella-
tus. illa autem primum so-
lis mulieribus, mēstrua pa-
tientibus, celebrari statuit,
quo eas illo potissimum tē-
pore a viris separaret, po-
stea alijs quoque mulieri-
bus, vt illa celebrarent, fuit
permisum. & Sed adhuc. &
sed etiam, inquit, post tam
grauia de Pentheo sumpta
supplicia negat Bacchum
Iouis esse filium. & Socias
imp. & nam & sorores, sacra
Bacchi spernabant. & Festum
celebrare sacerdos. & Aut Ti-

A R G V M E N T V M.

Thebis cū Tiresias, Eucri filius, diem festum sacrorum Liberi patris e-
didisset; Alcithoe, Minei filia, eiūdem ciuitatis in eodem permansit iu-
dicio cum sororibus suis, quo Pentheus: quæ lanæ potius operandæ stu-
dio, quam sacrorum adesse noluerunt. itaque rogata fuit Leuconoe a
sororibus, vt inter opus lanificij referret fabulas, quibus oblectarent assue-
tum laborem, quibus obsequi volens, secum dubitat de multis fabulis (nā
plurimas notat) quam potissimum narret: an de Babilonia Derceti Nini
filia, in piscem versa; an de Scmiramide eius filia, in columbam mutata;
an de Naiade nympha, quæ iuuenes propter libidinem suam solita erat
in pisces immutare, vtque in eundem casum reciderit; an de ea arbore,
cuius poma albi coloris in sanguinem cesserunt: quæ quoniam trita non
erat, placuit.

*T non Alcithoe Mineias Orgia cen-
set,
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria
Bacchum
Progeniem negat esse Iouis: sociasq;
sorores*

*Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
Immunesq; operum famulas, dominasq; suorum,
Pectora pelle tegi, crinales soluere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere Thyrsos
Iusserat, & seuam lasi fore numinis iram
Vaticinatus erat. parent matresq;, nurusq;
Telasq;, & calathos, infectaq; pensa reponunt;
Thuraq; dant, Bacchūq; vocant, Bromiumq; Lyæumq;
Ignigenamq; satumq; iterum, solumq; bimatrem.
Additur his Nyseusq;, indetonsusque Thyoneus,*

refias, aut quis alius sacerdos. & Immunes operum. & ab opera-
tionibus liberat. Baccharum autem habitus describit. nam
& ferarum pellibus induebantur, & crinibus solutis coronas
imponebant, & thyrsos manibus iactabant. & Calathos & ci-
stas, ac futorum, lanæque repositoria. Calathus autem pro-
prie vas, in quod τὰ καλά ἀποτίθεται, hoc est in- quod lanæ
tinctæ reponuntur, vnde & nomen. abusive autem aliorum
quoque est repositorium. & Infecta pensa. & lanas colo im-
positas, sed nondum filatas: vel infecta, id est, tincta purpura,
alijsve coloribus. nam inficere tingere est, vnde infectores
dicuntur tinctores. pensum autem lana dicitur a colo pen-
dens. & Thuraque dant. & sacrificant. & Bacchumque vocant. & no-
mina Bacchi enumerat, quibus a Bacchis inuocabatur. Ba-

la genitum, in huius specu Liberum arbitratur esse nutritum.
unde græcis auctoribus, ut femori Iouis in satum dicerent, aut
materia suggestit, aut error. Hæc Mela. Cæterum, ut scri-
bit Diodorus, plures fuerunt Bacchi, quorum omnium ge-
sta in unum a poetis inferuntur. & Inde tonsusq; Thyoneus
inde tonsus, id est comatus. sic enim pingebatur. Thyoneus
uero dictus est Bacchus τὸ τὸ θυόν, quod est sacrificio, impe-
tum facio, occido, excito, festino: unde etiam Thiades Bac-
chæ dicuntur, siue potius a Thyone matre, quæ & Semele, si-
ue a nutrice, fuit denominatus.

[De Thyone, & quod hoc cognomine Semele uocata fue-
rit, meminit etiam interpretes Apollonij libro primo Argon.
afferens hanc eius nominis rationem τὴν ἀρχὴν τῆς θυονὸς αὐ-

chus autem dictus est ἀπὸ
τῆς βαρχύνης, hoc est ab in-
fantiendo, quod & ipse, &
eius comites furere videren-
rentur. & Bromius. & ἀπὸ τῆς
βρόμης, hoc est a fremen-
do. & Lyæus & ἀπὸ τῆς λύης,
hoc est a soluendo, quod
curas soluat vinum, vnde
etiam Liber a nostris fuit
appellatus, quod animum
a curis liberet: vel, vt alij
uolunt: ἀπὸ τῆς λύσεως, hoc
est a solutione fœturæ, quia
in femore Iouis immaturus
infans fertur fuisse insu-
tus. & Ignigenamque, & quod
ex fulminis igne genitus
sit, latinum autem pro græ-
co nomine posuit. Pyrige-
nes enim græce dicitur.

& Satumque iterum & bis sa-
tum, primum in ventre Se-
meles, deinde in femore
Iouis. & Bimatrem & quod
duas matres habuisse uide-
tur Semelen, ut diximus,
& Iouis femur. iccircoque
etiam Dythyrambos fuit
appellatus, quod διὰ δύο
θύρων, hoc est per duas ia-
nuas transierit, & uterum
Semeles & Iouis femur.

RAPH.

Bacchus autem eo fingitur
Iouis femori insutus: ut
narrat Plin. in sexto nat. hi-
storiæ libro, quod Nyfa In-
diæ urbs est, vbi mons Me-
rus Baccho dicitur esse sa-
cer. nam μέρος semen trans-
fertur. & Additur hic Ny-
seus & vbi a Nysa Citharo-
nis vertice, vbi cum a nym-
phis nutritum fuisse iam di-
ximus, vel a Nyfa Indiæ vr-
be clarissima Nyseus Liber
pater est appellatus. huic
uero opinioni accedere ui-
detur & Pomponius Mela.
sic enim in geographia scri-
bit: Urbium, quas incol-
lunt Indi, sunt autem plu-
rimæ, Nyfa est clarissima,
& maxima montium, Me-
ros Ioui sacer. famam hinc
præcipuam habent, q; in il-

πλοῦς παρὰ τὸν ἄλλον ἔσαν, καὶ ἰνὸς ἀζομένης, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἱερὰς
 πλοῦς τῆς γαστρὸς αὐτῆς ἐθελομένης. inde enim & Thyadas
 appellatas παρὰ τὸ θύειν videlicet, τὸ ὀρμᾶν, καὶ μαινεῖν, &c. ce-
 terum disputant de hoc uersu grammatici: alij enim legunt,
 Additur his Nyseus, intonsusq; Thyoneus, ut Nyseus sit disyl-
 labum, græca gentiliū for-
 ma, alij Nyseus malunt, ut
 sit trisyllabum a Nisa, perin-
 de ut Musæus a Musa, Ti-
 mæus ἀτιμᾶ, &c. leguntq;
 Additur his Nyseusque, in-
 tonsusque Thyoneus. ego
 uero nihil uideo, cur prior
 lectio immutari debeat. nā
 & Stephanus auctor est, a
 Nysa Nyseus, gentile disyl-
 labum fieri, & Nyseus tri-
 syllabum, in disyllabum cō-
 trahi eodem modo, ut Gry-
 neus, in Gryneus, & id ge-
 nus alia] Et cum Læneo
 ἔστι τὸ ληνεῖν, hoc est a lacu tor-
 cularis Læneus dicitur Bac-
 chus. § *Genialis uua* § genio,
 & uoluptati accommodatē.
 Genius enim Deus est uolu-
 ptatis, unde genialis dicitur
 voluptuosus, vini autem in-
 nentio tū propter potus vo-
 luptatem, tum quia corpus
 reddit ualidius, grata supra
 modū mortalibus fuisse per-
 hibetur. § *Consitor* § primus
 enim nini usum hominibus
 ostendit. § *Nyctelius* § p̄ no-
 ctu illius sacra celebraren-
 tur ἔστι τῆς νυκτὸς hoc est a
 nocte. § *Eleleusque parens* § Eleleus dictus est Bacchus ab hac
 uoce ἑλελεῖ, qua procedentes ad orgia celebranda, ad confe-
 rendamq; pugnam utebantur, est enim hortantis aduerbium.
 unum autem hortatur, ac reddit hominem ad omnia aggre-
 dienda audacem, unde Horat. Quid non ebrietas designat
 operta recludit, Spes iubet esse ratas, ad prælia tradit inermē,
 Sollicitis animis onus eximit. addocet artes. Fecundi cali-
 ces quem non fecere disertum? Contracta quem non in pau-
 pertate solutum? § *Iacchus* § ἀπὸ τῆς ἰακχῆς, hoc est a clamo-
 re. § *Euan* § nox est bacchantium, qua Bacchus ipse significa-
 tur. § *Et quæ præterea* § alijs quoque multis cognominibus
 Bacchum inuocari ait poeta. nam Euhys, Bryseus, Bassareus
 que appellatur. § *Tibi enim in consumpta iuuenta* § hymnum
 describit in Bacchum, qui in ipsius sacris canebatur. § *Tu puer*
eternus § exponit quemadmodum inuenta Baccho sit incom-
 sumpta. nunquam enim senescit, eoque & puer pingebatur,
 & nudus, quod ebrijs, & pueris similes sunt, & omnia reuelant.
 § *Tu formosissimus alto* § *Conspiceris cælo* § Liber pater, ut scribit
 Macrob. sol ab antiquis esse creditus est. quam sententiam
 Virgil. quoque Georg. primo sequi uidetur, cum inquit, Vos
 o clarissima mundi Lumina, labentem cælo quæ dicitis an-
 num Liber, & alma Ceres. Omnium uero siderum Solem pul-
 cherrimum esse constat. § *Tibi, cum sine corn. astas, Virgineum*
caput est § cornua iccirco attribuuntur Baccho, ut scribit Sext.
 Pompeius, quod homines nimio uino truces fiant, modice ue-
 ro sumpto hilares, ac mansueti, quales sunt uirgines, efficiun-
 tur. eoque sine cornibus Bachī caput uirgineum esse fingitur.
 Diod. uero ait. cornua iccirco fuisse Baccho, attributa, quod
 primus omnium boues ad iugum iunxit, quorum opera iacta
 femina fruges emisserunt. § *Oriens tibi uictus ad usque* § Liber
 pater, ut historici, in primisque Diodor. scribunt, primus om-
 nium cum exercitu, in quo mulieres quoque erant furentes,
 in Indiam ingressus fuisse, eamque subegisse, ac agentem nul-
 li unquam hominum obnoxiam, ac sola quiete contentam, cæ-
 dibus, libidinibusque uexasse, ac polluisse, indeque magnifi-
 centissimum triumphum reportasse fertur. § *Ad usque* § ἀναστρο-
 φή est, pro, usque ad eam partem. § *Qua decolor India* § iactat
 nigra, & mali coloris. § *Extremo Gange* § fluuius est Indiæ ul-
 timus Ganges. unde Gangeticus sinus est cognominatus. § *Bi-*
penniferumq; Lycurgum § securem ferentem, qua uites inci-
 debat. nam Lycurgus iste rex fuit Thraciæ, qui cum in con-
 temptum Bacchi uites securi succideret, sibi ipsi crura am-
 putauit. Diodor. narrat Bacchum ex Asia in Europam tran-

siturum, cum Lycurgo Thracum rege societatem iniisse.
 cū uero fœminas primum in Thraciam uelut ad amicos traie-
 cisset, mandasse Lycurgum suis militibus, ut Bacchum aggre-
 derentur, ipsumque, ac pellices omnes obruncarent. de his
 certior factus Liber pater a quodam indigena, Tharope no-

mine, cum nondum milites
 transfessent amicorū præ-
 sidio occulte ad exercitum
 redijt. Lycurgus pellices
 aggressas omnes interemis-
 se dicitur: at Bacchus, exer-
 citu traiecto, Thracem pu-
 gna superatum, captique
 oculis priuauit illius dome-
 sticis cruci affixis, Tharopi
 uero beneficij memor Thra-
 cum imperium concessit, ac
 ritum orgia celebrandi tra-
 didit. fuit etiam Lycurgus
 Lacedæmoniorum, rex qui
 ipsis leges cōdidit, alius itē
 fuit Nemææ regionis rex,
 cuius filius ab Hipsipyle,
 Thoantis regis filia, educa-
 tus fertur.

[Videtur Ouid. ad Ho-
 meri locum respexisse, qui
 est Iliados sexto. ibi enim
 Lycurgus dicitur Bacchi τι-
 θήρας, hoc est nutrices bi-
 penni, siue securi perfec-
 tus esse, eoque postea a Io-
 ue oculis priuatus. uersus
 Homeri sunt.

Οὐδὲ γὰρ ἐδὲ δρύαντες
 οὐδὲ κρατερὸς λυκίστρος

Δὴν ἦν ὁς ἴα θεοῖσιν ἐπυρανίσσιν ἔριζιν,
 Ὅς ποτε μαινομένοιο δριανύστοιο τιθώας
 Σέυκατ' ἢ γάθιον νυσθήιον αἰδ' αἶμα παῖσαι
 Θύσθλα χαμαὶ κατ' ἔχουαν ὅπ' ἀνδροπόνοιο λυκέρῳ
 Θενόμηναι βυπλήγῃ. δριανύστος δὲ φοβηθεὶς
 Δύσθ' ἀλδὲ κατὰ κύμα, θίπτε δ' ὑπὲρ ἑξατο κόλπῳ.
 Ἴφ' μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ πρὶα ζῶοντες
 Καὶ μιν τυφλὸν ἴδμεν κρῖνε παῖς, &c.

Alij autem fabule addunt etiam in furorem uersum postea,
 & dum uites incidere parat, sibi ipsi crura amputasse. § *Sacri-*
legos § sacrorum tuorum uiolatoes. nam ut refert Diodor.
 Bacchus orbem terrarum sacrilegijs, ac deorum contempto-
 ribus purgauit. § *Tyrrhenaque corpora* § Tyrrhenorum nauta-
 rum, ut in superiore libro poeta narrauit. § *Tu biugum lyn-*
cum § biugum. nam lynces Liberi patris currum trahere
 dicuntur. sunt autem feræ pellem maculis distinctam habent-
 tes. unde Virg. Quid lynces Bacchi uariæ? Comitatum autem
 Bacchi & Statius eleganter describit, cum inquit: Effrænæ dex-
 tra, læuaque sequitur Lynces, & unda mero lambunt retina-
 cula tigres. Post exultantes spolia armentalia portat, Semine-
 cesq; lupos, scissasq; mimallones vrsas. Nec comitatus iners,
 sunt illic ira, furorq; Et metus, & virtus, & nūquam sobrius ar-
 dor, Succiduiq; gradus, & castra simillima regni. curiosus cæte-
 ra uideat, quæ sequitur. § *Satyriq; sequuntur* § satyri, ut inquit
 Plinius, nihil aliud hominis quàm figurā habet. in Aethiopia
 nascuntur, aduncis naribus, aspera cornibus fronte, pedes capri-
 nos habentes. illorū saltatione, ac iocis, & risu plurimum oble-
 ctabatur Bacchus. § *Quiq; senex* § periphrasis est Sileni: qui Bac-
 chi fuit pædagogus, atq; educator, eiq; plurimum ad uirtutē,
 & gloriam, resq; bellicas profuit. Silenus autē a Sileno Nyseo-
 rum rege originem duxit, qui circa lumbos caudā habuit: quā
 & posterius eius oēs gestasse feruntur. § *Ferula* § virgultum est le-
 uissimum, quo senes inter ambulandum etiam nunc uti solēt.

PANDO § curuo. § *Asello*. § nam asello uehitur Silenus
 Bacchum sequens. § *Concunq; ara sonant*. § cymbala ærea.
 § *Longoq; foramine buxus* § periphrasis est tibia, quæ ex buxo fie-
 ri solet. § *Sole Mineides* § quodam furore Bacchico uidetur poe-
 ta in laudes Bacchi referendas excurrisse, quare nūc ad Minei-
 das illius contemptrices refert orationem. § *Intra domū*
clausa § cum aliæ omnes se in Cithæronem cōtulissent. § *Intra*
pestiua Minerva § lanificio tēpori nō cōuenienti, est aut metony-
 mia. nā Mineruam lanificij inuentricē pro ipso lanificio posuit.
 § *Aut lanas ducit* § aut subtegmē filat, inquit, aut stamē, aut te-
 xunt.

ant. Dum cessant alia, otia tur festa Bacchi celebrantes. *Com*
mentum ficta. *Leuemus* leue faciamus. *In medium* in commu
ne, & voluptatem communē. *Aures vacuas* otiosas. *Illa quid*
emultis pulchra phantasia ad complures narrandas ingredi
transformationes poeta. ac eas quidem, quæ a poetis attingun

tur plenius, quæ vero obse
runt, minusq; celebratę,
breuissime percurrit, cū ea
rū vsus nullus sit futurus.
Dirce Babylonis Dirce q
dem fere in exēplaribus le
gitur, egoq; hæcenus sic pu
taui esse legendū: nunc ve
ro & annotatione Hermo
lai Barbari, viri in primis
docti, cuius morte maximā
iacturā nūp disciplinæ om
nes fecere, & q̄ ita in vetu
stis codicib. scriptū est, Der
ceti existimo esse legendū.

identibus.

nam Dercetis q̄ & *Δερκετις*
Aetia vocatur, & a barba
ris Atergatis, dea est eadē
cum Rhea, quā Sytipiscū
abstinētia colūt. vnde & no
men, vt Athenæus auctor
est, quasi *ἀτερ γάτιος*, hoc
est Syrorū lingua sine pisci
bus. Cornutus vero scribit
ēt columbas vetari mensis,
quasi duob. elementis natu
rę maximis parci, iubente
numine, aeri, & aquę. Dio
dorus aut li. 3. iuxta Ascalo
nē, inquit, lacus est, vbi tem
plū insignis deę, q̄ Syri vo
cāt Dercetū, hoc est *Δερκε*
τις, muliebri facie, reliquū
vero corpus figura piscis, cu
iūs filia Semiramis a colū
bis educata sit, & ob id fa
cras genti aues eas esse. Ve
rū Dercetis ēt Athar a Stra
bo. vocatū cui qdē Venus ob
uia facta amorē cuiusdam
formosi adolescentis sibi sa
crificantis iniecit, ex quo q
dē cū filiā dea suscepisset,
fui erroris pudore ducta, a
dolescentē ab se remouit. fi
liā vero in loca qdā deserta
& saxosa, in quib. plurimę
erant columbę, exposuit. il
la vero quasi diuino nutu
ab auius fuit enutrita. at
dea pudore, doloreq; com
pulsā, cū se in stagnū abiecit
set, in piscē fuit cōuersa. vñ Syri & piscib. illius stagni abstinet,
& templū iuxta lacum ipsum illi deę, quam Dercetum vocant
facie hominis, reliquis corporis partibus piscis, ædificauit.
[Apud Athæneum lib. 8. ita legitur. *Ἀντίπατρος ὁ παροῦς λέ*
γεισθαι φασὶ πρὸς τὴν αὐτὴν γάτιος ἡ οὐραν βασιλισσα ἔτας ἡν ὁ φο
βός, ὃς τὴν κερύει ἀτερ γάτιος, καὶ ὅτι ἡ ἰχθυὸς ἐσθίειν. ὅπ' ἀγνοί
αί τὸς πρὸς αὐτὴν μὲν Ἀτερ γάτιος ὀνομαζέται. ἰχθυὸν δὲ ἀπὲρ
καί, & rursus, ἡ δὲ Ἀτερ γάτιος, ὅπερ ἔστιν ἡ ἰχθυὸς καὶ ὁ δὲ ἰχθυὸς
τὴν αὐτὴν ἀλυσσά καταπίνει ποντίσας μετὰ ἰχθύος τὴν αὐτὴν ἐν
σκάλῳ αὐτῆς ἀλυσσά καταπίνει, καὶ ὅτι τὴν ἰχθυὸν καταβρώσκει. ex
quibus verbis clarius aliquāto ea patent, quæ hic a Regio ob
scure traduntur. meminit autem huius deę etiam Plin. lib. 5.
cap. 25. & Strabo lib. 16. cuius hæc sunt verba: *ὑπὲρ κρηται δὲ τὴν*
πρὸς αὐτὴν καλεῖται, ἡ δὲ πρὸς αὐτὴν πρὸς αὐτὴν καλεῖται. Apud
Lucianum tamen disputatur, vtrum dea hæc Iuno, an Rhea
magis accipienda sit. sed plura qui volet, ex sermone illius pe
tat, qui *πρὸς τὴν αὐτὴν πρὸς αὐτὴν* inscribitur. *Palæstini* autem popu
li sunt Syriæ, Arabiæ contermini, a Palæstina vrbe, regioneq;
dicti. stagnum sane illud, in q̄ se Dercetis abiecit fertur; est
iuxta Ascalonem Syriæ vrbe, vt Diodorus scribit. *Coluisse* ha
bitasse. neq; mutasse, legēdum est, vt in plerisq; codicib. est de
prauatum. *An magis vt sumptis* Semiramis, Dercetis deę fi

Dum cessant alia, commentaq; sacra frequentant.

Nos quoque, quas Pallas melior dea detinet, inquit,

Vtile opus manuum vario sermone leuemus:

Perq; vices aliquid, quod tempora longa videri

Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.

Dicta probant, primamq; iubent narrare sorores.

Illa quid ē multis referat, (nam plurima norat)

Cogitat: & dubia est, de te Babylonis narret

Derceti; quam versa squamis velantibus artus

Stagna Palæstini credunt coluisse figura:

An magis vt sumptis illius filia pennis,

Extremos altis * in turribus egerit annos,

Nais an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis

Verterit in tacitos iuuenilia corpora pisces,

Donec idem passa est, an quæ poma alba ferebat.

Vt nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.

Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non est.

Talibus orsa modis, lana sua fila sequente.

ARGVMENTVM.

ARG. Pyramus, & Thisbe vrbs Babylonis, quam Semiramis regina
muro cinxerat, & atate, & forma pares, cum in propinquo habitarent, ri
ma parietis, & colloquij, & amoris fundamenta iecerunt. constituerunt
itaque, vt in matutino tempore ad monumentum Nini regis sub arborē
morum conuenirent ad amorem, & cum celerius sub lucem Thisbe, na
ta occasione, ad destinatum locum venisset, cōspēu leænæ exterrita,
abiecit amictū, in syluam refugit. at fera a recenti præda cum ad fontē
vicinum tumultu sitiens decurreret, relictam vestem cruento ore lacerā
uit. post cuius discessum, Pyramus cum ad eundem venisset locum, & a
mictum, sanguine aspersum, inuenisset, existimans amicam a fera cōsum
ptam, ferro se sub arborē interfecit, deinde Thisbe, deposito metu, cum
ad eundem fuisset reuersa locum, & comperisset se causam mortis ado
lescenti exiuisse, ne diutius dolori superesset, eodem ferro se traiecit. quo
rum cruore morus arbor aspersa, quia spectaculi fuerat inspectatrix, po
ma, quæ gerebat alba, in sanguineum verit colorem.

PPyramus, & Thisbe, iuuenum pulcherrimus alter,

Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,

Contiguas habuere domos, ubi dicitur altam

Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Notitiam, primosq; gradus vicinia fecit.

Tempore crevit amor: tedæ quoque iure coissent;

Sed vetuere patres, quod non potuere vetare:

Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.

Consciis omnis abest: nutu, signisq; loquuntur.

Quoque magis tegitur, * tanto magis æstuat ignis.

cum velum, q̄ fugienti Thisbe ē capite deciderat, cruentatum
reperisset, eam putans a feris fuisse laceratam, gladio, quē secū
habebat, sub moro arborē incubuit: cuius sanguine quidē mo
ra effecta fuere nigra, cum antea candida fuissent. Thisbe autē
ex antro egressa, cum Pyramum vulnere confectum vidisset, eo
dem se gladio confodit. Sane Pyramus non solum viri est pro
prium, sed etiam fluuij nomen, qui per angustias Tauri mon
tis in Ciliciam defertur. Thisbe quoque & mulieris, & vrbs est
nomen, vnde Thisbeus declinatur.

Contiguas se inuicē tangentes. *Semiramis* Nini Assyriorū RAPH.
regis vxor fuit, magno mulier animo, q̄ mortuo marito sexū mē
tita, ac se filiū esse simulans successit. ac vt virū gestorū gloria su
peraret, inter ea, q̄ præclara gessit, Babylonē vrbe cōdidit, cuius
mēnia ambitu trecēta stadia, & sexaginta cōplectebant, frequē
tib. turrib. ac magnis ornata, vt Diodorus ac ferē historici & gre
ci, & latini scribūt. *Altæ vr.* ad muros, ac ædiū magnificentia
respexit, qua facile alias vrbes Babylon superabat. *Coctilib. mu*
ris latericij, & coctis lapidibus constructis. *Primosq; gradus*
primos amoris gradus visum, & colloquium esse constat: reliq
vero sunt tactus, oscula, concubitus. *Tedæ iure* nuptiarum, ac
legitimo iure. *Sed vetuere patres* fatue quidem hoc esse dictū
vñ. si. n. vetuere, quo modo vetare nō poterūt? verū acute simul,
& lepidē est dictum. vetuerunt. n. ne nuptiarū iure coirent, pro
hibere

lia, miro quodā modo a columbis coagulato lacte, e proximis
pastorū mapalibus raptō nutrita fuit: vnde & Semiramis, fuit
appellata. nam Syriorum lingua semiramides vocantur colū
bę, quas Syri, vt deas, colunt. Semiramis vero post maxima bel
la confecta, Babylonēq; ædificatā, cū insidias sibi a filio strui
cōperisset, omni iniuria illi
remissa præfectis omnibus
mandauit, vt filio tanq̄ regi
parerent, euestigioq; eua
nuit, ad deos, vt creditū est,
trāsata. quidā fabulantur
illam in colūbam fuisse con
uersam, quorū opinionē ēt
Oui. sequitur. compluribus
em colūbis domum ingres
sis, & illam cum reliquis a
uolasse putant. quo factum
est, vt Syri colūbā, vt deā,
colant, immortalē reginā
arbitrati. Imperauit autē Se
miramis vniuersæ Asiæ præ
ter Indos. vixitque annos
duos & sexaginta, cum qua
draginta duobus regnasset.
Hæc Diodorus. *Nais an ut*
cantu quænam hæc fuerit
Nais, mihi parum est com
pertum. nympha quædam,
quæ carminibus, & herbis
iuuenes quosdam se clamo
ribus infestantes in mutos
piscēs transmutauit, ac tan
dem ipsa quoq; facta est pi
scis. [Fuit autem multarū
nomē hoc pprium: nam &
Amphionis filia, ex Aedo
ne Nais fuit. & Naidis nym
phæ meminit Pausanias in
Arcadicis. Naidis meretri
cis Athenæus lib. 13.] *An*
qua poma alba mori arbo
ris est periphrasis. Morus. n.
arbor poma primum qdē Mora ex
alba, deinde nigra Pyrami, albis ni
ac Thisbes sāguine affecta gra.
ferre cepit. nā Pyram⁹ iuue
nis, & Thisbe puella cū do
mos cōtinguas haberēt, se
mutuo amare ceperunt. cū
autē amplecti non aliter
possent, egredi vrbe ad con
stitutū locum decreuerunt.
quo quidem cum prior per
uenisset Thisbes, leænā il
lac transeunte perterrefa
cta, in antrū vicinū cōfugit. *telus.*
Pyramus deinde adueniēs

hibere aut nō potuerūt, ne animis, affectuq; copularēt. *¶ Tenui rima* subtili, & parua scissura. *¶ Duxerat* contraxerat. *¶ Id vitiū nu.* illa, inq; rima a nullo vnq; fuerat animaduersa. *¶ Notatū* animaduersum. est aut ordo: o amātes primi vidistis, id vitiū nulli notatū p lōga secula. *¶ Quid non sentit amor?* *¶* parenthesis est rōne continens, cur amantes primi rimā illā notarint. *¶ Inq;* nices fuerat hoc est postq; vicissim suspirauerāt. *¶ Quātum erat* ac si dicerent, minimū erat, vt pmitteres nos toto corpore copulari. *¶ Vel ad oscula dāda pat.* hoc est saltē aperiri tm deberes, vt nos inuicem osculari possemus. *¶ Vel* saltē. *¶ Sub noctē* circa noctē, adueniente nocte. *¶ Non peruenientia contra* hoc est quæ ad alterā partem non perueniebant. *¶ Noctur ign.* stellas, q; Aurora adueniente auferri videntur. *¶ Pruinosas* pruina obrutas. est aut pruina ros congelatus. *¶ Coire* conuenire. *¶ Multa prius questi* de parentib. suis. *¶ Noctē silenti* media, quæ, & intempesta dī, qd illo tempore omnia fileant animalia. *¶ Fallere custodes* decipere ianuātū custodes, qui ianitores vocantur. *¶ Foribus* domibus, parte enim totum intelligimus. *¶ Excedere* exire. *¶ Te.* domos. *¶ Spatiantibus* in magno agri spatio obambulantibus, nam spatari nihil aliud est, vt ait Macrobius, q; in spatio latitineris obambulare. *¶ Ad busta Nini* ad sepulcrum Nini, Assyriorū regis. bustum aut proprie dī locus, vbi cadauera comburebantur. *¶ Ardua* alta. *¶ Morus* morus autem arbor est, quæ, vt scribit Plinius, serotino germinatu floret, nec nisi exacto frigore germinat, ob id *μυρδ* p antiphrasin dicta sapientissima arborum. *¶ Tarde* affectum exprimit amantium, quibus dies maxime lōgus vī, in cuius noctem conuenisse statuerunt. *¶ Precipitatur aquis* in aquas Oceani, ex opinione autem vulgari hæc dicuntur, neq; n. sol in aquas descendit. *¶ Et aquis nox exit ab iisdem* vbi n. sol occidit, inde nox vī oriri. *¶ Versato* reuoluto, hoc est aperta ianua. *¶ Adopertaq; vultum* vultum coopertū habens, ne si cui forte obuiaret, agnoscere. *¶ Dictaque sub arbore* constituta. *¶ Audacem faciebat amor* causam reddit cur tam audax esset puella, vt noctu sola in agro resideret. *¶ Venit ecce recentis* ecce adueniētiū

surgit.

Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cum fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium, nulli per secula longè notatum,
(Quid non sentit amor?) Primi vidistis amantes,
Et vocis fecistis iter, tutaq; per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe vbi constiterant hinc Tysbe, Pyramus illinc,
Inq; vices fuerat captatus anhelitus oris,
Inuide, dicebant, paries quid amantibus obstat?
Quantum erat, vt sineres toto nos corpore iungi?
Aut hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres?
Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
Quod datus est verbis ad amicos transitus aures.
Talia diuersa ne quidquam sede locuti
Sub noctem dixere vale: partiq; dedere
Oscula quisque suæ non peruenientia contra.
Postera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq; pruinosas radijs siccauerat herbas:
Ad solitum coiere locum. tum murmure paruo
Multa prius questi, statuunt, vt nocte silenti
Fallere custodes, foribusq; excedere tentent:
Cumq; domo exierint, vrbis quoque tecta relinquunt:
Ne ve sit errandum lato spatiantibus aruo,
Conueniant ad busta Nini, lateantque sub vmbra
Arboris, rbor ibi niueis vberima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Paeta placent: & lux tardè discedere visa
Precipitatur aquis, & aquis nox* exit ab iisdem.
Callida per tenebras versato cardine Thisbe
Egreditur, fallitque suos, adopertaque vultum
Peruenit ad tumulum, dictaque sub arbore sedit.
Audacem faciebat amor venit ecce recenti
Cede leæna boum spumantes oblita rictus,
Depositura sitim vicini fontis in unda.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit, & obscurum timido pede fugit in antrum:
Dumque fugit, tergo uelamina lapsa relinquit.
Vt lea sæua sitim multa compescuit unda,
Dum redit in syluas, inuentos fortè sine ipsa
Ore cruentato tenues lanauit amictus.
Serius egressus vestigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. vt verò vestem quoque sanguine tinctam
Repperit: Unda duos, inquit, nox perdet amantes
& quibus illa fuit longa dignissima vita:
Nostra nocens anima est. ego te miseranda peremi,
In loca plena metus qui iussi nocte venires,
Nec prior huc veni. nostrum diuellite corpus,
Et scelerata sero consumite* viscera morsu
O quicumque sub hac habitatis rupe leones.
Sed timidi est optare necem. velamina Thisbes
Tollit: & ad paeta* secum fert arboris vmbra.
Vtque dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti,
Accipe nunc, inquit, nostri quoque sanguinis haustus:
Quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum.
Nec mora, feruenti moriens e vulnere traxit,
Et iacuit resupinus humo. cruor emicat altè,
Non aliter, quàm cum vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenues stridente foramine longè
Eiaculatur aquas, atque ictibus aera rumpit
Arboris sætus aspergine cedis in atram
Vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce metu non dum posito, ne fallat amantem,

semper ferè aliqd repēti, insperatq; mali significat. vt Virg. Ecce aut gemina Tenedo tranquilla p alta. hoc aut & Asconius notat, qui ait hoc, ppiū esse Ciceronis, vt in rebus improuisis hac particula ecce vtatur. *¶ Oblita rictus* hoc est ora spumantia sanguine boi infecta habens. *¶ Depositura sitim* hoc est potatura in vicino fonte. *¶ Timido Pe.* trepidis pedibus, ac festinanti bus. vt n. trepidum pro timido, sic timidum pro trepido eleganter ponitur.

VT lea postquam leæna. utroque enim dicitur modo. *¶ compescuit* placauit. *¶ Lanauit* lacerauit. *¶ Amictus.* velum. *¶ Serius egressus* sero tarde quidem significat, sed ita vt post amissam opportunitatē aliquā fere ponatur. *¶ Vestem* velum. *¶ E quibus illa* Thisbe, quæ iccirco vita dignissima fuisse ait Pyramus, quia & promissis stetit, & longe ante se ad constitutum locum venit. *¶ Nostra nocens, anima est* animam pro vita sepe numero accipi notū est. *¶ Ego te miseranda peremi* te necis Thisbes, quam a leæna dilaniatam putabat, Pyramus causam fuisse profitetur. *¶ Peremi* necavi. cum maximo autē affectu hæc a Pyramo refertur. *¶ In loca plena metus.* causam assignat Pyramus, cur ipse interfecit Thisbē. *¶ Qui iussi* quia ego iussi. est enim relatiuū causam exprimens. *¶ Nostrum diuellite corpus.* apostrophe ad leones, a quibus Pyramus dilaceratam putabat Thisben. *¶ Sub hac rupe.* sub hoc saxo, in hac spelunca, propinqua enim spelunca erat, in quā refugerat Thisbe. *¶ Sed timidi est optare necem* cum sibi vir fortunam consciscat. *¶ Paeta arboris* constituta. *¶ Ferrum* semper metonymiam. ex ferro nanq; enses conficiuntur. *¶ Emicat* exilit. *¶ Non aliter quàm cum* pulchra similitudine ostendit poetā quā alte ex Pyrami vulnere sanguis exiliret. *¶ Qui cum vitiato fistula plumbo* fistula, per quam aqua deducitur, ex plumbo ferè ferri consuevit, dicta q; fistula, & tibiæ similis sit. *¶ Vitiato plumbo* corrupto, fracto. *¶ Eiaculatur* longe eijcit. *¶ Atque ictibus aera rumpit* aquæ emissionē aërem penetrat. *¶ Arboris sætus* mora arboris illius fructus. *¶ Aspergine cadis* sanguinis aspersione. *¶ In atram faciem* in nigram figuram. *¶ Madefactaque* que copu-

la hoc loco, pro, quia, est accipienda. causam enim assignat cur mora ex albis purpurea fuerint effecta. *Ge-
stus* cupit. *Vtq; locum* postquam locum, inquit, & visam arboris figuram Thisbe cognoscit, tamen colore mororum, quæ ex albis rubicunda fuerat effecta, red datur incerta. *Pomi color* fructus mori arboris color ex albo in rubicundum transmutatus, pomum aut generale nomen est omnium fructuum, quicunque in arboribus nascuntur, siue molles, siue duros cortices habeant, quamuis quidam aliter sentiant. *Isaret* dubitat an illa sit arbor sub qua paulo ante sederat. *Tremeb.* palpitantia. *Pulsare* percute re. nondum enim mortuus erat Pyramus. *Retrosq; pedem tulit* retrocessit. *Exhorruit* turbata est. *Aequoris instar* ad similitudinem maris, in istar autem indeclinabile nomen est, ac interdum ad similitudinem, interdum significat ad equiparationem, quamuis sine præpositione ponatur. Virgilius, Instar montis equum diuina Palladis arte Aedificat. *Quid fremitus* strepit. *Cum summum stringitur* quando in superficie radii, ac leuiter a vento attingit. *Claro pl. uigore* magno euiatu. *In gelidis vultibus* in frigida facie Pyrami morientis. *Suppleuit* impleuit. *Quis te mihi casus ademit* eripuit. sunt autem quæ relax maxime amanti conuenientes. *Erexit* extulit, aperuit. *Recondidit* iterum condidit, & occultauit, & clausit. *Vestemq; suam* velum suum quo deceptus Pyramus se ipsum interfecerat. *Ebur vacuum ense* id est eburneæ vaginæ ense carente. *Tua te manus, inquit, amorq;* te ipsum inquit ob amorem, quo me persequeris, interfecisti. *In unum* ad hoc unum, ut me ipsam interficiam. *In vulnera* ad vulnera mihi ipsi inferenda. *Reuelli* separari. *Certus amor* verus. *Nō inuideatis* nō prohibeatis nostris votis inuidetes. *Componi* condi. ac simul sepeliri. *Pullos nigros*. *Monumenta* memoriam. *Gemi. cruoris* sanguinis duorum, Pyrami, & Thisbes. *Aptato mucrone* appositacuspide. *Sub imū pect.* ad infimam pectoris partem. *Ferro* ensi, quo se ipsum paulo ante transfixerat Pyramus. *Vota* precēs. *Tetigere* commouere. *Permaturuit* perfecte maturuit. *Quodque rogis superest* cinis, & ossa

Illaredit, iuuenemque oculis, animoq; requirit:
Quantaq; vitari narrare pericula gestit.
Vtq; locum, & visam cognoscit in arbore formam;
(Sic facit incertam pomi color) hæret, an hæc sit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum, retroq; pedem tulit: oraq; buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
Quod fremit, exigua cum summum stringitur aura.
Sed postquam remorata suos cognouit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaq; corpus amantis,
Vulnera suppleuit lacrymis, fletumq; cruori
Miscuit: & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamauit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde: tua te carissima Thisbe
Nominat: exaudi, vultusq; attolle iacentes.
Ad nomen Thisbes oculos in morte grauat
Pyramus erexit, visaq; recondidit illa.
Quæ postquam vestemq; suam cognouit, & ense
Vidit ebur vacuum, Tua te manus, inquit, amorq;
Perdidit infelix. est & mihi fortis in unum
Hæc manus: est & amor: dabit hic vulnera vires.
Persequar extinctum, lethiq; miserrima dicar
Causa, comesque tui: quique a me morte reuelli
Heu sola poteris, poteris nec morte reuelli.
His tamen amborum verbis estote rogati,
O multum miseri que mei, illiusque parentes,
Vt quos certus amor, quos hora nouissima iunxit,
Componi tumulo non inuideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis vnus, mox es testura duorum,
Signa tene cædis, pullosque, & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
Dixit, & aptato pectus mucrone sub imum,
Incubuit ferro, quod adhuc a cæde te pebat.
Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes,
Nam color in pomo est, vbi permaturuit, ater:
Quodque rogis superest, vna requiescit in vna.

A R G V M E N T V M.

A R G. Sol prælatam Leucothoen, ex Eurynome, & Orchamo, Achæmenæ principem, ab origine Beli septimo, genitam, Clymenæ Arcadi Circæ matri, & Clytiæ, quarum pulchritudine ejus antea sollicitus animus fuerat, dilexit. & cupiens, ut in antedictis, cupiditatem sedat, nam in speciem Eurynomes, matris puellæ, conuersus, virginem deceptam dolo vitiauit. Clytiæ autem, quæ nondum Sol satiatus erat, eo adulterio incensa parenti puellæ indicauit, quam ille cum terræ defodisset, vitiorum admissi misericordiam exhibens, deducto solo, cui subiecta fuerat, pro ea virgam tinæam neçtare, quæ diis, hominibusq; gratissima esset, extulit: quæ thurea appellatur. Hoc indicat Hesiodus.

DEsierat, mediumque fuit breue tempus, & orsa est
Dicere Leucothoe. vocem tenuere sorores.
Hunc quoque, siderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem. Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidisse Deus. videt hic Deus omnia primus.
Indoluit factio, Iunonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monstrauit. at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat;
Excidit. extemplo & graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat, non illud opus tenuissima vincant
Stamina, * nec summo quæ pendet aranea tigno.
Vtque leues tactus, momentaque parua sequantur,
Efficit, & lecto circumdata collocat apte.
Vt Venere torum coniux, & adulter in unum,
Arte viri, vinclisq; noua ratione paratis,
In medijs ambo deprensi amplexibus hærent.

rogis superesse solent.

DEsierat & loqui subaudiatur & Alcithoe, finem enim suæ narrationi imposuerat. *Vocem tenuere* si-luerunt. *Leucothoe* soror Alcithoes. antequam narret, quæadmodum Leucothoe, Orchami regis Achæmenæ, & Eurynomes filia in arborem thuris fuerit conuersa, exponit, adulterium Martis cum Venere. Sol enim Martem olim cum Venere coeuntem Vulcano eius marito indicauit, qui indignatus retibus tenuissimis cubile circumdedit; qui bus coeuntem Martem cum Venere ita implicuit, ut nullo pacto disungi possent. patefacto deinde cubiculo, omnium deorum oculis spectandos subiecit. quare Ven^{us} indignata Soli Leucothoes amorem inmisit; qui ut commodius ea potiretur, se in matris Eurynomes figuram couertit. cum vero Orchamus pater eam vitiatam esse indicio Clytiæ, Solis amicæ cognouisset; ipsam defodit in terrâ. Sol vero amicam miseratus, eam in thuris arborem commutauit. *Hunc quoq;* ac si diceret, nō solum mortales capiuntur amore, sed dii quoque, & quidē clarissimi. *Videt hic Deus omnia* primus causa est cur sol putetur omnium primus Martis adulterium cum Venere vidisse. quare hæc particula, nam, subaudienda videtur. hic autem sensus ex Homero sumptus esse videtur, ut Plin. quoque in 2. naturalis hist. libro testatur, cum ait Solem commendans: Hic suum lumen ceteris quoque sideribus sœnerat, præclarus, eximius, omnia intues, omnia et exaudiens, ut principi litterarū Homero placuisse in vno eo video. hoc vero in duodecimo Odyssæ scribit Homerus. [Ver-sū intelligit ἡ δὲ Λευκοθήη, καὶ πάλιν ἰταχόως. fabula autem de concubitu Veneris, & Martis describitur Odyss. 9.] *Iunonige* ex Iunone genito. Vulcanum enim solum Iuno ex Ioue suscepit. *Furta* stupra, & adulteria, quod furtim fiat. *Graciles* tenues, atq; subtiles. *Quæ lumina fallere possent* quæ oculos decipere valerent. *Elimat* efficit lima. *Aranea* tela arnearum. *Vtq; leues tactus* significat retia ea ita mollia fuisse, ac flexibilia ut ne si tangerentur, quidem senti-ri possent, ac facile rebus omnibus cederent. *Parua momenta* parua obstacula ne parum resistere viderentur. *Deprensi* in re prohibita

adulteriū
Veneris
cum Mar-
te.

Leuco-
thoe, Or-
chami re-
gis filia, in
virganthu
ream.

nom.

bita inuēti. nā deprehendi pprie quis in re minus honesta dī.
Lemnius Vulcanus, q cū deformis natus esset, Iunoniq; cōtra
 Iouē auxilio esset, vt ipse in I. Iliados narrat ab Ioue ipso e cē-
 lo fuit in Lemnū insulā pēpitatus, ibiq; a populo, q Sinties tū
 dicebātur, fuit exceptus. *Admisitq; deos* ad spectaculū Vene-
 ris, & Martis, q ita ligati in
 lecto iacebāt, vt se dissolue-
 re nō possent. *Atq; aliq. de*
dīs eum fuisse Mercurium
 fuerunt. [Vt qdem Lucia-
 nus ludendo fingit.] *Cy.* &
 Venus a Cytheris insula dī-
 cta, ad q primū e mari nata
 concha peruēisse dī. *Me-*
more pē. & aut hypallage est
 memor Cythereia, aut quā
 i memoria habebat, vt Vir-
 gi. Sanae memorē Iunonis
 ob irā. *Inq; uic.* & vicissim, e
 contrario. *Hyperione na.* &
 Sol Hyperionis Titanis, ex
 Thia, vt scribit Hesiodus, vt
 vero in hymnis Ho. ex Eu-
 ryanassa sorore: filius fuit si-
 mul cū luna, & aurora. vñ-
 de Hyperionides quoq; sol
 ipse, & Hyperion noīe pa-
 tris interdum a poetis voca-
 tur. est autē apostrophe ad
 Solē. *Is nouo* amore inusi-
 tato. *Tēporius* tēpestiuus.
 est aut aduerbiū comparati-
 uum, a positiuo, Tpe. *Mo-*
serius incidit vn. & interdū,
 inquit, tardius occidis. *Eoo*
calo orientali, vñ oritur au-
 rora, q græce *ēōs* dicitur.

RAPH.

Porrigit producis. *Brum-*
males horas hyemales dies
 qui solent esse breuiores.
Vitiū mentis & agritudo, ac
 passio cordis, qua fere amā-
 tes pallēt. *Trāsit in lu.* & pal-
 lida nanq; videbāt. *Nec ti-*
bi quod Lu. & causā eclipsis
 solis exponit. nā tūc deficere
 vñ, cū luna ei subijciē. lu-
 na vero infima est planeta-
 riū. *Clym.* & Phaethōtis ma-
 ter. *Rhodos* insula est Ly-
 cia adiacēs, soli a deo grata
 vt semp, q̄uis nebuloso ae-
 re, aliqua diei hora eius ra-
 dij videant, vt scribit Plin.
 Rhodos autē *ῥόδος*,
 hoc est a rosa pp pulchritu-
 dinē, vt qdā scribūt, fuit ap-
 pellata. nā prius & Orphias-
 sa, & a serenitate Aethera
 vocabatur. Diod. vero ait
 Rhodon insulā Rhodo puel-
 la, Neptuni filia, ex quadā
 Telchini sorore, qui primi
 insulā tenuerunt, fuisse ap-
 pellatā. [In comm. Pindari,
 ode 7. Olympi, Herophylo
 auctore legi, Rhodō, Ne-
 ptuni, & Veneris filiā fuisse
 Solē aut amasse Rhodon, &
 ex ea septē genuisse filios,
 Ochimū, Cercaphū, Aetnē
 Triopā, Macareū, Tenagē,
 & Phaethōtē, vel, vt alij, Te-
 nagē, Phaethōtē, q natu mi-
 nimus, fuit, Aetnē, Maca-
 reū, Triopā, Chrysippū, &
 Candalum, & de hac Rho-
 do, puella videlicet, hoc lo-
 co intelligendū. *Nec tenet*
Aeaa Persa mater fuit Cir

ces, quæ Aeaa, ab Aea, vrbe Colchorum, non vt Seruius scri-
 bit, a vocibus eorum, quos in bruta animalia cōuertebant, fuit
 appellata. Aea vero non solum Colchorum est vrbs ab Aeeta
 Medæ patre ædificata, sed alia quoq; est Thessalia. est et Ma-
 cedoniæ fons Aea, vt Stephanus scribit. vñ de Aeæta æta de-
 clinatur. *Clytie* & nymphea
 fuit, quæ Apollinē amauit,
 & *Græne vul.* & magnū dolo-
 rem, quia sibi Leucothoen
 prælatā videbat. *Gentis*
dorif. & odores ferentis, hoc
 est Arabicæ. *Formosissima*
Euryno. & pulcherrima. Eu-
 rynome autem, vt scribit in
 Theogonia Hesiodus nym-
 pha fuit Oceani & Tethyos
 filia, vxorq; Orchami, A-
 chæmeniorum regis. altera
 fuit Apollinis filia, q Etha-
 lionī marito Adrastum, Ar-
 giuorum regē, atq; Eriphy-
 len peperit. *Achæmenias*
 Persæ. nam Achæmenes
 Persæ, & Parthi populi sunt
 finitimi. *Aprisco Belo* a pri-
 mo Belo, qui Abantem ge-
 nuit, Abas Acrisium, Acris-
 ius Danaē, Danae Perseū,
 Perseū Bachemonē, Bache-
 monē Achæmenem, a quo A-
 chæmenia est appellata, A-
 chæmenes vero Orchami
 & *Axe sub hesp.* & solis equo-
 rum pascua describit, q̄ sunt
 in occidentē, Ambrosiā fen-
 tia, cuius pastu solis eq̄ po-
 noctē reparatur ad diuina
 labores tolerandos. *Axe*
sub hesp. & sub cēlo occiden-
 tali. due nanq; sunt axes, vt
 Ser. quoq; scribit, qui & ve-
 tices, & poli dicuntur, arcti-
 cus, siue borealis, q a nobis
 semper vñ, & antarcticus
 ne notius, & australis, q̄
 quam a nobis videri potest.
 Axē ergo pro cēlo posuit
 est aut proprie axis, vt scri-
 bit Apuleius, directio q̄
 a polis, & velut a cardini
 pfecta, diuisor, & discrimi-
 nator mūdi orbē terrē i
 dietate constituēs. Ambro-
 sia vero, q̄ immortalitas in-
 terpretatur, cibus est deo-
 rum, quo et equi solis pasci
 tur. est aut herba, quā Dio-
 Artemisiā esse ait. *Thala-*
mos am. & amicæ Leuco-
 thoës cubiculū. *Ducētē*
 ducētē filiā. *Lauia* stam-
 mollia. *Arbitriū* & facultas
 tē. *Quis lon. me. ann.* & scit
 nā ex solis transitu p rā-
 diaci signa annus colligit.
Et col. & instrumentū est, q̄
 appēdunt stamina filiā. *Et*
 aut & secunde, & 4. de clauio-
 tionis. *Et fusi* & horū iue-
 Closter Arachnes filia
 Pli. fuisse narrat. *Nito*
 chritudinē, splēdorē. *Nit*
 enim mo. & cur iuideret
 tie, causam assignat. nā
 em erat solis amor in Le-
 cothoē. *Diffamatus*
 tum. *Et ille* manu solis
 dicat patri Leucothoē.
Crudus & crudelis. *Iter*
 dat tibi & facit tibi viā,
 faciem

Lemnius extemplo valuas patefecit eburnas,
Admisitq; deos. illi iacere ligati
Tur piter: atque aliquis de dīs non triflibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risere, dīq;
Hæc fuit in toto notissima fabula cælo.
Exigit indicij memorem Cythereia pēnam,
Inq; vices illum, tēto qui læsit amores,
Lædit amore pari. quid nunc Hyperione nate
Forma, colorq; tibi, radiataque lumina profunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus vris,
Vreris igne nouo: quiq; omnia cernere debes,
Leucothoen spectas, & virgine figis in vna
Quos mundo debes oculos: modò surgis Eoo
Temporibus cælo, modò serius incidis vñdis,
Spectandique mora brumales porrigis horas,
Deficis interdum, vitiumq; in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, pallas. facit hunc amor ipse colorem,
Diligis hanc vnā: nec Clymeneq; Rhodosque,
Nec tenet Aeææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæq; tuos Clytie quamuis despecta * petebat
Concubitus, ipsoque illo graue vulnus habebat
Tempore. Leucothoe multarum obliuia fecit;
Gentis odoriferae quam formosissima partu
Edidit Eurynome, sed postquam filia creuit,
Quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
Rexit Achæmenias vrbes pater Orchamus: isq;
Septimus a prisco numeratur origine Belo.
Axe sub Hesperio sunt pascua solis equorum:
Ambrosiam pro gramine habent. ea fessa diurnis
Membra ministris nutrit, reparatq; labori.
Dumque ibi quadrupedes celestia * pabula carpunt,
Noxque vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos,
Versus in Eurynomes faciem genitricis, & inter
Bis sex Leucothoen famulas ad lumina cernit
Leuia versato ducentem stamina * fuso.
Ergo ubi te mater caræ dedit oscula natæ,
Res, ait, arcana est, famulæ discedite, ne ve-
 * *Eripite arbitrium* matri secreta loquendi.
Paruerant: thalamoq; Deus sine teste relicto,
Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
Mundi oculus. mihi, crede, places. pauet illa; metuq;
Et colus, & fusus digitis cecidere remissis.
Ipse timor decuit. nec longius ille moratus
In veram redijt speciem, solitumq; nitorem.
At virgo quamuis inopino territa visu,
Victa nitore Dei, posita vim passa querela est.
Inuidit Clytie: (neque enim moderatus in illam
Solis amor fuerat) stimolataque pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatumq; parenti
Indicat. ille ferox, immansuetusq; precantem,
Tendentemq; manus ad lumina Solis, & Ille
Vim tulit inuitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo, tumulumq; super grauis addit arenæ.
Dispat hunc radijs Hyperione natus, iterque
Dat tibi, quo possis defossos promere vultus,

faciem tibi efferre possis. est autem *Leucothoen*, quā nympham propter etatem, & pulchritudinem vocat poetā. *Enestum* necatum, obrutum. *Exanguis* mortuum, sine sanguine. *Volucrum moderator equorum* periphrasis est Apollinis, qui moderator, & rector est velocissimorum equorum, ac volatium potius, quam currentium, ut plene in secundo vidimus. *Post Phaethon* *geos ignes* post fulmina, quibus Phaethon fuit absumptus. *Gelidos artus* mortua membra. id enim quod sequitur pro eo, quod praecedat, & contra saepenumero ponitur a poetis. *Renocare* reducere. *Fatum* fati necessitas.

APH. *Nectar odorato* suauissimi odoris liquore. est enim Nectar deorum potio, ut iam saepius diximus. *Tanges tamen athera dixit* quāvis, inquit, Apollo te ad vitā reuocare non possim, ad celū tamē puenies: nā thuris fumus apud deos usque in celū peruenire creditur. *Delituit* molle, & liquidū factū est, a deliquesco praeteritū. *Sensim* paulatim. *Cacumine* in summitate. *Tumulum* arenae aggerem.

At Clytie? Clytie nympha a sole derelicta, cum nouē dies sine vilo cibo, ac potu exegisset, tandē deorū miseratione in herbam heliotropium conuersa fingitur: quā nunc quoque passim amoris memor continē folia ad solem vertit. vnde etiam nomē accepit. nam Heliotropium dicitur solis conuersio. *Sol*, namque sol, *conuersio* dicitur. *Quamuis amor excusare* dolorem enim, quo Apollinē persequabatur, dolebat Clytie sibi aliā praeferrī. dolore autem coacta indicauit patri, Leucothoes cum sole concubitu. *Auct.* *Lucis* periphrasis est solis, quod lucis est effector. *Modum* finem. *Tabuit ex illo* ex eo, inquit, tempore, quo a sole fuit derelicta, tabescere coepit Clytie, commerciumque aliarū nympharū fugere. *Tabuit* paulatim consumpta est. *Sub Ioue* sub dio, ad aerem. *Nonem lucis* nouem dies. *Flebat* vertebat. *Hafisse* affixa fuisse terrae sic, ut surgere non posset. *Luridus* fuscus. *Vertitur ad solem* ad nomen herbae, quā Heliotropium dicitur, alludit. *Suum* a se amatum. *Mutata* in Heliotropium herbam conuersa. [Fuit & Clytia quaedam Meropis filia, quā nupta Eurypylo, Coorum regi, Chaontem genuit, qui fontem Buream, siue Burineam primus inuenit, de quo Theocritus, Idyllio 7. Hāc cohabitasse fertur, tunc cum Hercules

illam obsideret; Cereremque hospitio accepisse, quando illa filiam a Plutone raptam, passim per terras omnes quæsiuit.] [Dixerat, & factum, &c. Argumentum. Postquam Leucothoe, inquit, narrare desijt, poscitur Alcithoe: quā narrationem incipiens praeterire se dicit vulgares fabulas, ut de Daphnide, Idæo pastore, quod fidem coniugij non praestiterat, in saxum abierit; & de Sithone, qui ex viro in feminam cesserat; neque est relaturam esse casus Celmi, aut Adamantis, Curetumque, qui ex imbris sunt procreati. reticere se et dicit de Croco, & Smilace, qui in flores versi sunt; sed de Salmace fonte Cariæ referre velle, cuius liquore contacti mollicie diffinguntur.] *Ceperat* occupauerat, delectarat. *Poscitur Alcithoe* rogatur, ut aliquid fabularum narret. *Quæ radio* nauicula, instrumentum est ligneū, quo vtuntur textores.

Stantis tele pendens. *Daphnis* Idæus in saxum. *Daphni* Idæus Daphnis, cuius interitū Virgilius quoque post Theocritū deflet, Mercurij filius fuisse memoratur. is a nympha nomine Thalia, ut quidam scribunt, adamatus ita est, ut pellicem verita, & riualem, in saxum illum transmutarit. quamuis Theocritus illum amore tabuisse canat, id quoque Ouidius quoque alibi innuere videtur, cum inquit, Pallidus in lēta Naide Daphnis erat. [De Daphnide Mercurij filio pastore, meminit & Diodorus li. 5. Sed hic Siculum illum facit, non Idæum, & a nympha, a qua amabatur, pellicis inuidia, oculis priuatum ait. vnde verisimile est hunc alium ab eo esse, de quo hic Ovidius mentionem facit, aut fabulam saltem a diuersis diuerse, id quod & in alijs multis fieri videmus, traditam.] *Idæus* Phrygij, vel Cretenfis. nā Ida mons est & Phrygia, & Creta. *Contulit* conuertit. has autem fabulas, quā uix unquam apud aliquem praestantium poetarum inueniuntur, breuiter percurrit poeta, videns illa nullo fere in vsu futura. *Tantus dolor urit amantes* acclamatio est in amantium zelotypiam. tantus inquit, dolor amantes cruciat, ut saepenumero armatos pellant. *Nec loquar* Scython quidam ex mare in feminam mirando quodā modo fuit commutatus. id autem fieri posse, Plinius quoque est auctor. [In alijs editionibus Sithon, absque e scriptum legitur. vtrum rectius affirmare non possum, quando ipsa fabula alijs, quod sciam, nusquam extat. meminit autē, & Parthenius de Sithone quodam, qui rex

Odo-

*Nec tu iam poteras enestum pondere terræ
Tollere nympha caput, corpusque exanguie iacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Post Phaethonteos vidisse dolentius ignes
Ille quidem gelidos radorum viribus artus,
Si queat, in vinum tentat reuocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
Nectar odorato sparsit corpusque locumque,
Multaque praestus, Tanges, tamen athera, dixit.
Protinus imbutum celesti nectare corpus
Delicuit, terramque suo madefecit odore:
Virgaque per glebas sensim radicibus actis
Thurea surrexit: tumulumque cacumine rupit.*

A R G V M E N T V M.

ARG. Clytie nympha supradicta, ante dilecta, ob iniuriam ab amatore derelicta, ita tenuata visceribus est, ut in herbam conuerteretur: quā, quia primum conseruaret amorem, cursumque; obseruaret eiusdem dei, Heliotropium dicta est.

At Clytien, quamuis amor excusare dolorem, indiciumque dolor poterat, non amplius auctor Lucis adit, Venerisque modum sibi fecit in illa. Tabuit ex illo dementer amoribus usa Nympharum impatiens; & sub Ioue nocte, dieque Sedit humo nuda madidis incompta capillis: Perque nouem lucis expers undaque cibique, Rore mero, lacrymisque suis ieiunia pauit. Nec se mouit humo: tantum spectabat euntis Ora Dei, uultusque suos fletebat ad illum. Membra ferunt hāsisse solo: partemque coloris Luridus exanguis pallor conuertit in herbas: Est in parte rubor, uioleque simillimus ora Flos tegit, illa suum, quamuis radice tenetur, Vertitur ad Solem, mutataque seruat amorem. Dixerat, & factum mirabile ceperat aures. Pars fieri potuisse negant: pars omnia ueros Posse deos memorant: sed non est Bacchus in illis. Poscitur Alcithoe, postquam siluere sorores: Quæ radio stantis percurrens flamina tele, Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira Contulit in saxum: tantus dolor urit amantes. Nec loquar, ut quondam naturæ iure nouato Ambiguus fuerit modò uir, modo femina, Scython.

Scython in feminam.

Odomentum, qui Thraciæ populus est, fuerit, filiamque Pal-
lenem habuerit, cuius procos, ut secum dimicarent, cogere
solitus sit, tanquam ei daturus filiam, qui fortissime se in pu-
gna gessisset. post mo autem cum ipse certamini, ætatis caus-
sa, par amplius non esset, in gratiam filix, duos procos, quo-
rum nomina Clytus, & Dy-
mas, inter se commiserit,
ut vter vicisset, filiam cum
regno acciperet. sed Palle-
ne cum Clyto magis faue-
ret, persuaso auriga Dymā-
tis, ut fibulam rote, siue axi,
non infereret, perfecit, ut
inter præliadum curru Dy-
mantis disiecto, Clytus vi-
ctoriā auferret. quare frau-
de mox detecta cum pater
Dymanti finis, & rogum,
ubi corpus eius cremaret,
extruxisset, velletque ibi-
dem & Pallenem mactare,
spectro quodam diuino, &
subitis imbris effusus, ab
incepto deteritus est. Hæc
Parthenius cap. 6. Erotico-
rum. atque ab hoc Sithone
monti nomen factum vide-
tur, & item regioni.] *Te*
quoque nunc Adamas Cel-
mus, qui & Celmes voca-
tur, vnus fuit ex Idæis da-
ctylis, nutricius Iouis, cui
dum paruus erat, fuit ad-
modum gratus. posteaquā
vero Iupiter deorum impe-
rium est adeptus, ipsum in
adamantem couertit, quia
vulgasset Iouem fuisse mor-
talem, ut quidam aiunt: ut
vero Sophocles in Satyris
scribit, illum Cybele indi-
gnata in durissimum ferri
genus transmutauit.

RAPH.

[Huius, ut & sociorum
quorundam nomen, ex græ-
co quodam poeta citatur
in comment. Apollonij hoc
modo:

Κέλμης. Δαμ/αμεινύς με-
γας, καὶ ὑπέρβιος. Δαμῶν
ὑπὸ λαμοι θιράποντες ὄρεας
ἀδραστεῖς, &c.

Fuerant autem γόντες,
καὶ Δαμιοῦργοι οἱ Δακτύλοι

Idæi, ut Phærecydes tradit. atque inde fortassis fabulæ datus
locus. Dactyli autem Idæi, & Regius infra ex Diomede an-
notat, ab impressu digitorum, qui græcis δακτύλοι dicuntur
nominati sunt. de quibus & Apollonius libro 1. Argonaut. in
hunc modum:

Δακτύλοι ἰδαιῖοι κρηταῖς, ὅς ποτε νόμῳ
Ἀρχιάλῳ δακτύλον ἀνὰ σπῆρας ἀμφοτέρωσιν
δραχμῶν γαίης οἰαζέσθους, ἐλάττωσιν, &c.

Celmus
in adamā-
tem.

Curetes
ex imbri.

Quæ per omnia consentiunt ijs, quæ ex Diomede citantur,
nisi quod matris nomen hic aliud ponitur. ceterum plura de
his, qui volet, ex comm. Apollonij petat, licet] *Largoque*
satos ab imbri hanc Curetum metamorphosin nusquam me
apud antiquiores legisse memini. quidam vero ex neotericis
aiunt Curetas, imbris propter religionis contemptum fuis-
se deletos, & ex fungis, ne ipsa religio penitus deleteretur,
fuisse reparatos. sed cum ista nullius auctoritate nitantur, ex
commodo suo illa finxisse videntur. Strabo quidem cum
multa varia de Curetibus scribat, nulla prius de hac illo-
rum metamorphosi facit mentionem, sed ex sententia quo-
rundam eosdem esse ait Curetes, & Corybantes, & Cabe-
ros, & Idæos, Dactylos, & Telchines, qui sacra & Iouis in
Creta, & matris deum in Phrygia cum armorum tumultuo-
sa agitatione, cumque strepitu, ac cymbalorum, tympanorū-
que sonitu, necnon tibijs, ac vociferationibus celebrarent.
alii autem ex Creta, alij ex Eubœa, nonnulli ex Aetholia
originem duxisse scribunt. Diomedes quidem grammaticus

longe aliam ab ea, quam obiter attingit Ouid. Curetum ori-
ginem refert, his quidem verbis: Aium Opem in Idam Cre-
tensem delatam ex fuga, cum puerperij tempus instaret, pri-
mam montis partem manibus apprehendisse, atque ita partu
solutam ex impressione vero palmarum Curetas prodixisse,

Te quoque nunc Adamas, quondam fidiſſime paruo.
Celme Ioui, largoque satos Curetas ab imbri.
Et Crocon in paruos versum cum Smilace flores
Prætereo: dulciq; animos nouitate tenebo.

A R G V M E N T V M.

A R G. Rogant Alcithoen suæ sorores, ut aliquid quoq; fabularum nar-
ret. narratura deliberans, ait se non dicturam de Daphnide Idæo pastore,
qui quod fidem coniugij non præstiterit, in saxum abiit; nec de Scythone,
qui ex viro in feminam cesserat; nec de Celmo Iouis nutritio, qui in ada-
mantem conuersus est; nec de Smilace virgine, quæ Crocum adoleſcen-
tem amans, eo frui non potuit: suntq; in flores ambo conuersi, placuit de
mum Salmacidem Cariæ fontem reſerre, cuius liquore contacti in molli-
tatem verſi deſiguntur. Cum Mercurius, inquit, ex Venere Hermaphro-
ditum formoſiſſimum adoleſcentem genuiſſet, eumq; Naiades nymphæ
in Ida monte educaſſent, reliſtis ſedibus in Cariam venit. hic conſpi-
cato fonte perlucenſis aquæ viſque ad imum ſolum, curſum continuit. quo
diutius eo loco morante, Salmacis Naiadum vna, dum flores legit, conſpi-
catis veſtigijs diligere cœpit. dum igitur circa montem Nonacrinum mo-
ratur, tenetariq; cum nymphæ precibus, tum liquoris blanditijs, paulatim
in fonte ſe merſit. conſeſſimq; complexu Naiadis inhaſit: nec ante ab ea
dimiſſus eſt, quam a dijs impetraſſet, in vnam ut cederet ſpeciem. data ita
que venia, Hermaphroditus poſtquam ſe animaduertit nec virum, nec ſe-
minam factum, a parentibus impetrauit, ne infamis ſolus eſſet, ut quicū-
que eius fontis aqua contactus eſſet, proinde ut ipſe, molleſceret.

VNde ſit infamis, quæ re malè fortibus vndis
Salmacis eneruet, tactosq; remolliat artus
Discite. cauſſa latet: viſ eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum diua Cythereide natum
Naiades Idæis enutriuere ſub antris:
Cuius erat facies, in qua materq; paterq;
Cognoſci poſſent: nomen quoque traxit ab illis.
Iſtria cùm primùm fecit quinquennia, montes
Deſeruit patrios: Idaq; altrice reliſta
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat ſtudio minnente labores,
Ille etiam Lycias vrbes, Lyciaq; propinquos
Caras adit. videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Vſque ſolum lymphæ. non illic canna paluſtris,
Nec ſteriles vluæ, nec acuta cuſpide iunci;
Perſpicuus liquor eſt: ſtagni tamen vltima viuo
Ceſpite cinguntur, ſemperq; virentibus herbis.

te interemptus fuerat, conuerſum eſſe tradunt.

VNde ſit infamis? Salmacis fons eſt Cariæ, quem qui in-
grediuntur, effœminati, ac molles egrediuntur. huius
autem rei cauſſam poeta refert in Hermaphroditi preces,
qui parentes rogauit, ut quemadmodum ipſe, ſic alij quo-
que fontem illum intrantes molleſcerent. nam Hermaphro-
ditus Mercurij, ac Veneris filius fuit formoſiſſimus, qui cum
in fontem Salmacidis nymphæ ingreſſus foret, ita a nymphæ
fuit colligatus, ut ex duobus corporibus vnum fieret, vtrum-
ue habens ſexum. vnde etiam nunc Hermaphroditi vtrum-
que præditi ſunt ſexu.] *Eneruet*] neruos, ac vires en-
piat, effœminet.] *Remolliat*] molles, ac effœminatos ef-
ficiat.] *Diua Cyth.*] Venere. [Quidam coniunctionem
interponunt. legentes, Diua, & Cythereide natum, quod
ſuperuacaneum videtur.]] *Sub Idæis antris*] in ſpeluncis
Idææ montis Phrygiæ.] *Cuius erat facies*] formoſiſſimum
fuiſſe Hermaphroditum ſignificat, cum ſimilem fuiſſe pa-
rentibus dicat.] *Nomen quoque traxit ab illis*] nam Herma-
phroditus δὲ τῆς ἱμῆς, hoc eſt, a Mercurio, & ἀποδότης Ve-
nere, fuit appellatus.] *Studio*] cupiditate, & animi in-
clinatione.] *Lycia vr.*] Lycia, Lydia, & Caria prouinciæ
ſunt finitimæ.] *Caras adit*] Cares populi ſunt Cariæ. eſt autem
accuſatiuus græcus. Car. n. Caros declinatur in maſculinũ
fœminino autem Carera. Carra vero vrbs eſt Melopotamiæ
Cræſſi cæde nobilis, Carra Syriæ fluuii denominata.] *Viuo ceſp.*] na-
rali

rali terra. § *Nymphae* co. § habitat. idem aut cum fonte nomen habet. Salmacis. n. nympha, vt scribit Sex. Pompeius, Celi, & Terræ filia, mollissima fertur fuisse caussa fontis Halicarnassi aque appellandæ Salmacidis, quam qui bibisset, vitio impudicitiae mollesceret, ob eam causam, q̄ eius aditus angustatus

beri solita, pluscula indicio sunt, & in his maxime sacris, quibus delinire aliquos, aut deuouere, aut denique exigere morbos volebant. hoc significare videtur & Virgilius, vbi ait,

Curetum sonitus, crepantiaque æra.

Sed & Carminius tum doctus uir, tum etiam curiosissimus in libro De I- t alia secundo, prius Thurficos æneo vomere uti, cum vrbes conderentur, solitos scribit. In Sabinis quoque ex ære cultros, quibus sacerdotes tonderentur, fuisse. quin & græcorum vetustissimi æris sonos, tanquam rem validissimam, adhibere multis in locis consueuerant, sicuti in lunæ defectibus, vt vel alibi commemoramus. cuius rei locupletissimus testis accedit Titus Linius ab vrbe condita libro vigesimo sexto. Disposita, inquit, in muris campanorum imbellis multitudo tantum cum æris crepitu, qualis in defectu lunæ silenti nocte fieri solet, edidit clamorem, vt auerteret etiam pugnantium animos. Significat id & Plinius, vbi ait: Et in luna veneficia arguente mortalitate, ob id crepitu dissono auxiliante.

Hinc videtur etiam libro Metamorphoseon. Quarto Ouidius cecinisse:

Cum frustra resonant æra auxiliaria lunæ.

Te quoque luna traho, quamuis temerata labores.

Æra tuos minuant. § *Sorior oscula* § casta, & pudica, qualia sorores decent. est autem adiectiuum nomen sororius a sorore declinatum. neque eum significat, qui alicuius sororem duxit uxorem, vt quidam putant. § *Eburnea* § candida vt ebur. § *Desinis*, an fugio § aut desine, inquit, aut ego hinc fugiam, ac tibi soli ista loca relinquam. § *Extimuit* § ne fugeret. § *Gradu verso* § conuerso gressu, & passu. § *Fruticum sylua* § frutices medij sunt inter arbores, & herbas. § *Et uacuis* § utpote otiosus, & alijs curis solutus. § *Et inobseruatus* § non visus a quoquam, non notatus. § *Alludentibus* § quæ alludere sibi, blandiri que videbantur. § *Mollia uelamina* § molles vestes, ac tenues. § *Flagrante lumine* § hoc est oculi quoque iym hæ Salmacidos flagrare uidentur. nam etiam oculis prolebat, quanta potiundi pueri cupiditate teneretur: id quod amore captis ferè usu venire solet. § *Non aliter* § sic, inquit, oculi nymphæ flagrare uidentur, ac splendere, ut solis radij sereno aere, cum ipsis speculum opponitur. nam tunc & splendidissimi uidentur, & ignem contrahunt. § *Puro orbe* § nebulis carente, & sereno aere.

*Nympha colit, sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:*

Solaq̄, Naiadum celeri non nota Dianæ.

Sæpe suas illi fama est dixisse sorores,

Salmaci vel iaculum, vel pictas sume pharetras,

Et tua cum duris venatibus otia misce.

Nec iaculum sumit, nec pictas illa pharetras,

Nec sua cum duris venatibus otia miscet:

Sed modò fonte suo formosos perluit artus,

Sæpe Cytoriaco deducit pectine crines,

Et quis se deceat, spectatas consulit undas.

Nunc perlucet circumdata corpus amictu,

Mollibus aut folijs, aut mollibus incubat herbis.

Sæpe legu flores, & tunc quoque fortè legebat,

Cum puerum vidit, visumq̄ optauit habere.

Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,

Quam se composuit, quam circumspectit amictus,

Et finxit vultum, & meruit formosa videri.

Tunc sic orsa loqui: Puer ò dignissime credi

Esse Deus: seu tu Deus es, potes esse Cupido:

Sive es mortalis, qui te genuere beati:

Et mater felix, & fortunata profecto

Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix.

Sed longè cunctis, longèq̄, beatior illa est,

Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere tæda.

Nunc tibi, siue aliqua est, mea sit furtina voluptas:

Seu nulla est, ego sim, thalamumque ineamus eundem.

Nais ab his tacuit, pueri rubor ora notauit.

Nescit quid sit amor: sed & erubuisse decebat.

Hic color aprica pendentibus arbore pomis,

Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti

Cum frustra resonant æra auxiliaria Lunæ.

Poscenti nymphæ sine fine sororia saltem

Oscula, ima q̄; manus ad eburnea colla ferenti

Desinis, aut fugio, tecumq̄; ait, ista relinquo

Salmacis extimuit: Locaq̄; hæc tibi libera trado,

Hospes, ait: simulatq̄; gradu discedere verso.

Tum quoque respiciens, fruticumq̄; recondita sylua

Delituit, flexumq̄; genu summisit. at ille

Vt puer, & vacuus, & inobseruatus in herbis

Huc it, & hinc illuc, & alludentibus undis

Summa pedum, taloq̄; tenuis vestigia tingit.

Nec mora, temperie blandarum captus aquarum,

Mollia de tenero velamina corpore ponit.

Tum verò obstupuit, nudaq̄; cupidine formæ

Salmacis exarsit: flagrant quoque lumina nymphæ

Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe

Opposita speculi referitur imagine Phæbus.

Vixq̄; moram patitur, vix iam sua gaudia differt:

Iam cupit amplecti, iam se malè continet amens:

RAPH.

Duris venatibus laborio- sis venationib. § *Cytoriaco* § pulchro, qualis Venerè deceret, aut certe Cyteriaco legendū est, a Cytoro monte buxis abundante, ex quo ligno pulchri pectines conficiuntur. [Cytori aut & Virgilius meminit in Georg. Iuuat undantē buxo spectare Cytorū. § *Perlucet*, ut per lucida ueste, significat autē hanc nymphā mollissimam fuisse. § *Incubat* § recubat, iacet. § *Composuit* § ornavit. § *Et finxit vultum* § sumpsit vultū, blandum, amanti q̄; aptum. § *Si quam dignabere tæda* § si quā tuis nuptijs dignā existi mabis. § *Hic tibi, siue aliqua est* § inquit, spōsam habes, mecū velis hoc loco furtim coire. sin vero non habes, me velim accipias vxorē. [Alij legunt, Hæc tibi, vt in telligamus, sponsa.] § *Ab his* § post hæc. § *Hic color* § his similitudinib. poeta declarat, qualis esset Hermaphroditī pueri color, postea quā audita nymphæ oratio ne erubuit. § *Aprica* soli exposita. arbores autē soli expositæ rubicundiora poma ferre solent. § *Aut ebo, tin* § minio, ac purpureo colore picto. § *Aut sub rubenti can. luna* § hoc est lunæ eclipsim patienti. tunc. n. rubescere vñ. § *Cum frustra resonant* § frustra perstrepunt. nihil. n. lunæ deficienti profunt, quāuis vulgus putet carmina veneficari creorum vasorū tinnitibus impediri, ne eclipsim lunæ inducāt. vñ Iuuenalis loquacitatem mulierum carpens, inquit, Vna laboranti poterit succurrere lunæ. § *Æra* § ærea vasa. § *Auxiliaria* § Auxilium lunæ afferentia, ne veneficarum deficiat carminibus. [Sic & Tacitus libro 1. in annotationibus de eclipsi lunæ, quæ tum in castris visa scribit: Igitur æris sono, tubarum, cornūq̄; concentu strepere. prout splendidior, obscuriorue, lætari aut merere, &c. vt ex eo appareat, veteribus in more fuisse, vt quoties deficientem lunam aduerterent, æris tinnitu, quasi succurrere, atque auxiliari illi voluisse.

EX COELIO RH.

Aeris vim multa in priscis monumentis attestari videtur. omnino siquidem ad rem diuinam pleraque ænea adhi-

RAPH. Ille canis velox & natan-
tium morem exprimit. in-
gressuri enim aquas, ma-
nibus canis corpus sibi per-
cutiunt. § *Liquidis* & pu-
ris. § *Signa* & statuas. § *Te-
gat* & cooperiat. sic enim
operta pulchriora viden-
tur. § *Luctantia oscula car-
pit* & ab illo reluctantem. est
enim hypallage. § *Inuita* &
pro illi inuito, ac nolenti.
altera hypallage. § *Niten-
tem contra* & repugnantem,
reluctantem. § *Implicat ut
serpens* & his similitudinibus
ostendit quàm arctum, stri-
ctumque teneat Salmacis
Hermaphroditum. § *Regia
ales* & Aquila, quæ iceirco
in Iouis tutela esse dicitur,
quod ex auibus sola nun-
quàm fulmine tangatur. est
autem serpentibus infestis-
sima, a quibus sæpenume-
ro ita implicatur, ut in ter-
ram vnà cum illis decidat.
§ *Spatiantes* & spatiose, &
late se iactantes. § *Poly.* &
piscis est miræ magnitudi-
nis Polypus, multos ha-
bens pedes, vnde etiam
nomen accepit. nam *poly* &
multus, & *pus* & pes di-
citur. hic insidiatur pesca-
toribus, quos si ceperit,
omnibus pedibus, quæ fla-
gella vocat poeta, sic strin-
git, ut nullo pacto effuge-
re possint. [Hinc Plin. l. 9.
cap. 30. Nullum, inquit,
atrocius animal ad confi-
ciendum hominem in a-
qua. luctatur enim com-
plexu, & sorbet acetabu-
lis, ac humeroso suctu de-
trahit eum in naufragos,
vrinantes ve impetum ca-
pit.] Est etiam morbus a
similitudine piscis dictus,
nares maxime infestans,
de quo Horatius, Balbi-
num polypus aquæ dele-
ctat. § *Perstat* & in propo-
sito perseverat. § *Atlantia-
des* & pronepos Atlantis.
nam Atlas Maiam genuit,
Maia Mercurium, Mercu-
rius Hermaphroditum.
§ *Ita dij sub.* & sic dij velitis.
§ *Diducat* & separet. § *Suos*
proprios, & propitios.
§ *Conducat* & coniungat.
§ *Pariterque adol.* & simul
crescere. est autem ab in-
fatis arboribus sumpta simi-
litud. § *Cosuerunt* & coniu-
cta fuerunt. § *Neutrum* &
nec puer, nec puella. § *Et
vtrumque* & quia sexum vtrū-
que habebat. § *Ergo vbi* &
nunc assignat causam, id
quod in narrationis princi-
pio pollicita est Alcithoe,
cur Salmacidis fontem in-
redientes, molles, effæ-
minatique reddantur. § *Quo
vir* & in quas vir non molis,
sed fortis, & constans descē-
derat, & ingressus fuerat.

Ille canis velox applauso corpore palmis
Desilit in latices, alternaq; brachia iactans
In liquidis translucet aquis: ut eburnea si quis
Signa tegat claro, vel candida lilia vitro.
Vicinus, & meus es exclamat Nais: & omni
Veste procul iacta, medijs immittitur vndis,
Pugnantemque temet, luctantiaq; oscula carpit,
Subiecitque manus. * inuitaq; pectora tangit:
Et nunc hac iuueni, nunc circumfunditur illac.
Denique nitentem contrà, elabiq; volentem
Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales,
Sublimemque rapit. pendens caput illa, pedesq;
Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.
Utq; solent hederæ longos intexere truncos;
Ut ve sub æquoribus depressum * polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.
Perstat Atlantiades, sperataque gaudia nymphæ
Denegat. illa premit, demissaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies: ita dij iubeatis, & istum
Nulla dies a me, nec me diducat ab isto.
Vota suos habuere deos: nam mista duorum
Corpora iunguntur, faciesque inducitur illis
Vna. velut si quis * conducat cortice ramos:
Crescendo iungi, pariterq; adolescere cernat.
Sic vbi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo sunt, sed forma duplex: nec fœmina dici,
Nec puer ut possit: neutrumq; & vtrumque videtur.
Ergo vbi se liquidas, quod vir descenderat, vndas
Semimarem fecisse, videt, mollitaq; in illis
Membra manus, tendens, sed iam non voce virili,
Hermaphroditus ait, Nato date munera uestro,
Et pater, & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semiuir, & tactis subito mollescat in vndis.
Motus vterq; parens, nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

A R G V M E N T V M.

ARG. Mineides Thebanz sorores fuisse produntur, quarum solertissi-
mæ Alcithoe, & Leucothoe, Liberi sacra quoniam in contemptum deuo-
cauerunt, Mineræ lanificio additæ, ex improviso, die numinis, vocibus
tibiarum, & tympanorum sono exterritæ sunt, quæ tamen in conspectu non
videbant. dein vbi animaduertere telas, instrumentaq; sua in hederâ, ac
vites repente mutata, & locum assuetum feris repletum, noctemq; ipsis
timentibus offusam, in volucres cōuersæ sunt, quæ vespertilioes vocantur.

Finis erat dictis: & adhuc Mineia proles
Vrget opus, spernitq; Deum, festumq; profanat:
Tympana cum subito non apparentia raucis
Obstrepuere sonis, & adunco tibia cornu.
Tinnulaq; æra sonant, & olent myrrhæque, crocique:
Resque fide maior, cæpere virescere telæ,
Inq; hederæ faciem pendens frondescere vestis.
Pars abit in * vites; & quæ modò fila fuerunt,
Palmitum mntantur: de stamine pampinus exit:
Purpure fulgorem pictis accommodat vuis.
Iamq; dies exactus erat, tempusq; subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
Sed cum luce, tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pinguesq; ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ades,
Falsaq; sæuarum simulacra vlulare ferarum.
Fumida iam dudum latitant per tecta sorores,
Diuersæq; locis ignes, ac lumina vitant.
Dumq; * petunt tenebras paruos membrana per artus
Porrigitur, * tenuesq; includunt brachia * penne;

§ *Semimarem* & semiuir,
& effæminatum. § *Mollita*
mollia facta. § *Venerit* & in-
gressus fuerit. § *Biformis*
qui & maris, & fœminæ for-
mam referebat, qualem
Hermaphroditus habent.
§ *Incerto* & ignoto mortali-
bus. [Porro sunt qui fabu-
lam hanc ad historiam re-
ferant, Argiuos, & Tro-
zenios dicentes eiectis Ca-
ribus cōmuni nomine Co-
loniam eo loci deduxisse,
atque ibi dum quidam iux-
ta fontem Salmacem ta-
bernæ meritorias institui-
set, e montibus barbaros
descendisse, & relictis mo-
ribus, ac vita pristina luxu-
riæ græcorum indulgere
cœpisse.]

Finis erat dictis & Alci-
thoe vnà cum sororibus
post finitas fabulas ira Bac-
chi, cuius sacra contemne-
bant, in Vespertilioes a-
ues fuerunt conuersæ, ac
earum domus incensa. § *Mi-
neia proles* & Minei filia. § *Ur-
get opus* & operi instat. § *Pro-
fanat* & polluit, profanum,
ac non sacrum efficit. pro-
fanum enim opponitur sa-
cro. § *Tinnula* & tinnientia,
ac resonantia. Tinnire pro-
prie dicuntur æra percul-
sa, vnde etiam tintinabula
sunt appellata. § *Mirrhaque
crocique* & illis enim delibut-
us Bacchus ad eas fuerat
ingressus, quamuis non vi-
deretur. § *Resque fide ma-
ior* & hoc est maior, quàm
cui fides debeat adhiberi.
multas autem in transcur-
su metamorphoseis poeta
describit sic apertæ, ut nu-
lla indigeant expositione.
§ *Fulgorem* & ruborem. § *Pi-
ctis vuis* & acinis variorum
colorum. § *Iamq; dies ex-
actus* & iam, inquit, dies erat
præteritus. § *Quod nec tene-
bras* & crepusculi descriptio
est. nam crepusculū dubia
lux dicitur. § *Pingues lam-
pades* & faces expingui, & resina
ferenti tecta confectæ, non
autem propter oleum pin-
gues. lampas enim genera-
le est vocabulum omnium
eorum, quæ accensa lucet.
§ *Falsa simulacra* & imagi-
nes a Baccho confectæ. § *Ula-
rare* & aut, videntur, subui-
dien dum, aut vlulabunt in-
telligendum. § *Ferarum* &
Tigrum, & Lynceum, quæ
feræ Bacchi currum trahere
dicuntur. § *Fumida tecta*
tecta & fumosa, fumo plena.
§ *Diuerseque locis* & separatim
ut quæ in diuersa domus
ca fugerant. § *Virant* & fugiunt
perterritæ, ne inueniantur.
§ *Membrana* & cartilago,
quæ membrana charta esse
videtur. § *Tenuesque* & hoc
est, brachia in alas fuerunt
uerla.

§ *Tan. odijs* parêthesis est, acclamatione cōtinens. Adeo, inqt. Iuno ab ira, odioq; vexata ē. § *Simul* § pollq;. § *Cerber.* § canis est triceps, inferorū custos. [Dicitur quali *κροκόδειλος*. nā terra sepul- torū carnē absumit.] § *Sot. Noctē vocat geni.* § furias. Eumenides nāq; Noctis, & Acherōtis filia fuisse dñr. sunt aut tres, Tisipho-

ingemuis
semel.

ne, Alecto, & Megera. § *Graue, & implacabile numen* § molestū, & qđ nullis p̄cib. placari pōt. § *Adam.* § adamas adeo durus est lapis, vt nulla alia re, q̄ hircino sanguine frangi possit. § *Sedes scelerata vocatur* § scelerato rū sedes vocatī carcer inferorū. nōnullos vero ex ijs, q̄ in eo cruciabantur, enumerat poeta. § *Visce. praebebat Tityus laniā.* § Tity⁹ Iouis, & Elaræ, filia Orchomeni, filius fuit: q̄ tñ ex tellure natus fingit, vel q̄ Iunonis metu Elara grauida terrā subierit, illicq; puerū enixa sit in spectu Bœotia, q̄ ab illa, vt Strabo ait, Elara fuit de nominatus; vel q̄ vastissimi quiq; & immanissimi homines, qualis fuit Tityus, ter- re filij esse fingunt. Tity⁹ uero fuisse phibetur adeo magnus, vt nouem iugera suo corpore occuparet. hic cū Iatonæ, siue, vt Euphorion scribit, Dianæ vim inferre vellet, sagittis Apollinis ad inferos detrusus, ea pœna fuit damnatus, vt vultures cor eius nunq̄ exedere cessent. [Hinc & Tityoctonos Diana dñ a Callimacho, siue qđ eius causā Tity⁹ interfecit, siue qđ ipsa quoque in occidendo illo operā suā contribuisset.] § *Tibi Tātale nulla* § Tātallus Iouis ex Plote nympha filius, cū Iouis arcana hominibus prodidisset, filiumq; Pelopendijs hospitio susceptis comedendū apposuisset, alias esse carnes mētibus ad inferos detrusus ea pœna plectitur, vt neq; bibere, aquis et labia tangētib. neq; quicq̄ comedere possit, quis illius capiti arbor imminet pomis onusta. hac autē pœna auari oēs affici vñr, qui partis pecunijs p̄ auaritiā vtī nō pñt. § *Aut vr. Sisyphus* § Sisyphus Aeolij fuit filius, q̄ cū Ithmū latrocinij infestaret, a Theseo interfecit, ea pœna apud inferos dānatus est, vt ex ima valle saxū ad montis verticē nunq̄ vrgere desistat, nisi cū in vallē descendit, ad saxū delapsū iterū in mōtis cacumen impellendū. hoc aut figmento denotatur ambitio, q̄ quis sepius in petēdis magistratib. repulsam ferat, ab ambiendo tñ nunq̄ desistunt. § *Voluitur Ixion* § Phlegiæ filius fuit Ixion, vt Euripides quoq; testat. vt vero Pherecydes ait, Aethonis, is cū Diā, Deionci filiā, vxorem ducere cuperet, multa se daturū munera socero pollicitus est, ad quæ qđem accipiēda, cū iret Deione, barathrū effodiēs Ixiō, igniq; replēs, hgnis subtilibus, tenuiq; puluere illud operuit, in qđ cū Deio-

neus cecidisset, extinctus est. tāto scelere admissō Ixion rabiē correptus, nemoq; ipsum neq; deorum, neq; hominū purgare volebat, q̄ primus oīum hominē familiaritate sibi coniūctum necasset. tādē uerō Iupiter misericordia motus illū purgauit, quo factō Iunonē amare cœpit, de stuproq; interpellauit. cui

Iupit. nebulā Iunoni similē obiecit. deinde ad iferos detrusus ita rotē fuit alligatus vt semp voluatur. § *Belus* § Belus neptes. nā Belus duos habuit filios Danaū, & Aegyptū, p̄ quo imperiti scribunt Aegyptū. is 50. Danaī filias totidē suis filijs despōsavit. sed Danaus cū Apollinis oraculo didicisset, se q̄que ab vno filiorū Aegypti suo genero, occisū iri, filiā mādauit, vt prima noctē q̄que suos maritos occideret q̄ qđe oēs, (p̄ter vnā Hyper- mnestrā natū minimā, q̄ Lino sponso p̄perit, a quo p̄stea Dana⁹ fuit interfecit) patri sunt obsecutæ. quare ea pœna apud iferos sūt dānata, vt cribris aquā haurire nunq̄ desistant. [Siue, alij, aquā in doliū p̄tusum, qđ nūq̄ impleatur, p̄petuo ingerant.] § *Let.* § mortē a lendo, qđ nō est in vsu, q̄ mors oīa delet. § *Patru.* ex duob. fratrib. natī patru- les dicūtur. § *Et an. om. Ix.* q̄ ab eo affecta iniuria fuerat, cū de stupro fuit interpellata. § *Rur. ab il.* § post illum § *Cur hic e fr.* § nā Sisyph⁹ & Athamas fratres fuere, fili- que Aeolij. § *Cū cō.* § cū vxore sua Ino. § *Spre.* § cōtēptū § *Et expo. cau. odijs* quo p̄sequitur Athamātem. § *Quid que velit* § exponit etiam quid velit furias facere.

§ *Staret* § erecta foret, sed euertēret. § *Et in facin.* § scel⁹. § *Traheret Atha. fur.* hoc est, vt Athamas, furiosus effectus, aliqd mali p̄petuaret. § *Imper. pro.* § decorū seruauit poeta, nā iratorū cōsilia semp est oratio. § *Tisiphone* vna est ex trib. inferni furis, q̄ homicidas maxime punit vñ ēt nomen accepit. nam *παρὰ τὸ τίσσει τοὺς φονίους* q̄ homicidas vlciscat, dicta est. § *Obstā. colu.* § serpētes impedientes, nō loq̄ possent. Furia nāq; serpētes pro cōnib. hēre finguntur. § *Longi ambagi.* § lōgis verborū circuitiōib lōga orōne. § *Rur.* § inspersis. § *Lustra.* § purgavit ab inferorū cōtactū § *Thau. Ir.* § Thaumātis, & electre filia fuit Iris, tamen Cic. & Macrobius. *ἀπὸ τοῦ θαυμάτου*, id est ab admiratione dicta putēt. nō solū autē Thaumā. sed et Thaumātis declinat. § *Impor.* § molestia § *Flui. cruo.* § corrupto sanguine. Tisiphones aut apparatū, habitumq; perspicue describit § *Luctus comitatur* § scite hic omnes attribuuntur Tisiphoni- riæ. nam & luctus, pauoris, & insanix causā esse mortalibus Tisiphoni videtur. § *Limine* § Athamantis. § *Postes* § Aeolij ianuæ Athamantis Aeolicepotis. § *Pallorque fo. infecit aceru-* aduen-

(Tantum odijs, iraq; dabat) Saturnia Iuno.
Quò simul intravit, sacroq; à corpore pressum
* Intremuit limen; tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus * simul edidit, illa sorores
Nocte vocat genitas graue, & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas adamante sedebant,
Deq; suis atros pectebant crimibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis umbras,
Surrexere deæ. sedes scelerata vocatur.
Viscera praebebat Tityus lanianda, nouemq;
Iugeribus distractus erat. tibi, Tantale, nullę
Deprenduntur aquæ, quæq; imminet, effugit arbor.
Aut petis, aut vrges ruiturum Sisyphæ saxum.
Voluitur Ixion, & se sequiturq;, fugitq;.
Molirique suis letum patruelibus auræ
Assidue repetunt, quas perdant, Belides vndas.
Quos omnes facie, postquam Saturnia torua
Vidit, & ante omnes Ixiona, rursus ab illo
Sisyphon aspiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas, Athamanta superbum
Regia diues habet, qui me cum coniuge semper
Spreuit? & exponit causas odiique, viaque,
Quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret, & in facinus traherent Athamanta * furores
Imperium, promissa, preces confundit in vnum,
Sollicitatque deas. sic hæc Iunone locuta,
Tisiphone canos, vt erat turbata, capillos
Mouit, & obstantes reiecit ab ore colubros:
Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit:
Facta puta, quæcunque iubes. inamabile regnum
Desere, teque refer cæli melioris ad auras.
Leta redit Iuno: quam cælum intrare parantem
Roratis lustrauit aquis Thaumantias Iris.

Nec mora, Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam, tortoque incingitur angue,
Egrediturque domo. luctus comitatur euntem,
Et pauor, & terror, trepidoque insania vultu.
Limine constitit: postes tremuisse feruntur

§ *Voluitur Ixion* § Phlegiæ filius fuit Ixion, vt Euripides quoq; testat. vt vero Pherecydes ait, Aethonis, is cū Diā, Deionci filiā, vxorem ducere cuperet, multa se daturū munera socero pollicitus est, ad quæ qđem accipiēda, cū iret Deione, barathrū effodiēs Ixiō, igniq; replēs, hgnis subtilibus, tenuiq; puluere illud operuit, in qđ cū Deio-

guine. Tisiphones aut apparatū, habitumq; perspicue describit § *Luctus comitatur* § scite hic omnes attribuuntur Tisiphoni- riæ. nam & luctus, pauoris, & insanix causā esse mortalibus Tisiphoni videtur. § *Limine* § Athamantis. § *Postes* § Aeolij ianuæ Athamantis Aeolicepotis. § *Pallorque fo. infecit aceru-* aduen-

aduentu, inquit, Tiphones fores acernæ palliore fuerunt affectæ. ex quomaxima vis veneni furie illius significatur. *Æceras* ex acere confectas. acer nâque arbor est operum elegantia, & subtilitate citro secunda, vt Plin. scribit. plura ei sunt genera, quæ qui videre cupit, ex Plinij li. 16. repetat li-

cet. *Solque locum fugit* & aduētū Typhones sol quoque fugatus est. *Inse* infelices faciēs. sic Virg. Sis felix nostrūq; leues quæcūq; laborē. *Erinnys* Tiphone furia: sunt aut Erinnes deæ infernæ vtrices cum aliorum scelerum, tum impietatis in parentes, dictæ *Erinnys* in terra habitent, hominum facta specularantes. *Saniemq;* vomunt venenum ex ore emittunt. *Linguis coruscant* linguas vibrat. est enim trifida, & longissima serpenti bus lingua, quam tanta celeritate mouent, vt tres habere linguas videantur.

Graues animos & difficiles, anxios. *Vulnera* & morsus. *Diros ictus* & graues affectus, & perturbationes. ictus autem proprie scorpionū dicuntur. quamuis & serpentum. *Et virus Echidnæ* hydræ serpentis. Echidna uero latine vipera dicitur. [Fuit autem hæc Echidna monstrum, ex altera parte virgo, ex altera serpens, ex qua Typhaon, vt inquit Hesiodus in Theogonia, genuit Orcum, canem Geryonis, & Cerberum, canem Plutonis, præterea Hydram Lætam, & Chimæram.] *Errantesque vagos* errandi, vagandi; cupiditatem. proprio autem epitheto vagos errores poeta vocauit. *Cicuta* herba est præsentissimi veneni. *Furiale* in furorem agens. *Mouit* in furorem commouit. *Ignes* venti, & facis agitatione commotos. *Consequitur* ignis assequitur sic, vt continenter igneus orbis videtur. *Sic victrix* voti cōpos. *Sumptumque recingitur* anguem & serpentem, quo cincta erat Tiphone, resoluit. *Furibundus* furiosus. *Io comites* vox est & Bacchantium, & frenantiū.

RAPH.

Es par. Clear. & Athamas ex Ino Cearchum, & Melicertā filios suscepit; ex Nephēle vero Phryxi, & Hellen, vt alibi plenius dixim⁹. *Rotat* circumducit. *Rigi* duro, & aspero. *Discu* & dissiccat, illidit, diltingit quatendo. *Infans* oris infantis caput. *Sparsi* ve. & a Tiphone. *Exul* clamores horredos emittit. *Male* in infamia, & furiosa. *Euohe Bac.* vox est Bacchantium ictus, q bene tibi significat. vnde & ipse Bacchus Euius cognominat, & Euius cū aspiratione. nâ quæ alij græcorum *Εὐή* vocant, Dorignses loco s litteræ aspirationem reponētes *Εὐή*

appellant. *Sonat* & clamat. *Hos vsus* hæc vtilitatē, vt furias, & insanias. *Imminet* & promotoriū describit, vñ se Ino cum Melicerta filio precipitauit. id aut promotoriū Moluris petra a Paul. vocatur. [Qui causam insaniz Athamatis ad exiliū Phryxi, & Hellen trāsfert, vide Attica circa finem.] *Summa* & aspera, & inculta est. *In aper. aq.* in latū mare. *Occup.* & celeriter ascendit. *Vires insana* fe. & parenthelis: qua res verisimilis efficit. *Onusq; suū* Melicertā filiū, quē fugiens secū asportauerat. *Reca.* & cadi-da, & alba facta est pp spumā, q concitātū mare emit tere solet. tametsi candere proprie dicat ferrū ignitū.

Neptis Inus, quæ Hermionis filia Veneris filia fuit. *Suopa.* & Neptuno, qui frater est Iouis, cui⁹ tertia Venus esse filia dī. quattuor. n. Veneres fuisse Cic. in li. de na. deo. scribit, quarum primā, quæ magna Venus appellat, cē li. ac diē filiā fuisse; secundā ex maris spuma natā; tertiā Iouis, & Diones filiā; quartā Syrii. & Cyprię. *Proxi.* & n Ioui cēli in mūdi diuisione, Neptuno terra cum mari obtigit. *In lo. im.* & Ionii mare graciā aluēs inter Aegeū, & Tyrhē nū pelagus fuit. tametsi nō desunt, q scribūt illud cum Adriatico sinu copulari. dīctū est aut ab Ionio quodā viro Illirico, vt scribit theopompus. alij vero ab errore *in* in vaccā mutæ, Ionii putat esse declinatū. est aut spōdaicus versus. neq; vlli⁹ vocalis admittit collisionē. hæc vero cōpositio maxime implorati auxiliū est accommodata. *Tu.* & marinis. *Aligua* & mi. hoc ē, ego quoque aliqd gratiæ mari habere debeo, cū in mari expuma sim nata, indeq; appellata. obiter aut Oui. aliā quoq; transformationē exponit. nā scdā Venus, vt diximus, ex maris spuma, ac sanguine Celi testiculorū procreata fugit. Saturnus enim Celo patri iratus falce virilia abscidisse, eaq; in mare proiecisse narratur, ex quorum sanguine, & maris spuma Venus concreta esse perhibetur. vnde etiā Aphrodite *Ἀφροδίτη*, hoc est a spuma vocatur. [fabulam prosequitur Hesiodus in Theogon.] *Nomenque simul, faciemque nouauit* hoc est figuram, & nomen Inus, & Melicertæ commutauit. nam Ino Leucothea græce; latine Matuta fuit appellata. Melicerta vero a græcis Palæmon, a nostris Portunus fuit nūcupatus. Leucothea vero dicta est *Λευκοθέα*, hoc est, curiēdo p. Leucō capū Memorandis, vt Eusta. in Ho. ait. Myrsin⁹ aut nō solū Ino Leucot. vocat, sed et Nerei. Leucot. appellat. *Mais.* & significat illos esse

Aeolij, pallorq; fores infecit acernas.

Solq; locum fugit. monstriq; exterrita coniux,

Territus est Athamas, tectq; exire parabant:

Obstitit infelix, aditumq; obsedit Erinnys,

Nexaq; vipereis distendens brachia nodis

Cæsariem excussit. mota sonuere colubræ.

Parsque iacent humeris, pars circum pectora lapsæ

Sibila dant sanieq; vomunt, linguisq; coruscant.

Inde duos medijs abruptit criminibus angues,

Pestiferaq; manu raptos immisit, at illi

Inoosque sinus, Athamanteosq; pererrant,

Inspirantq; graues animos, nec vulnera membris

Vlla ferunt. mens est, quæ * diros sentiat ictus.

Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,

Oris Cerberei spumas, & virus echidnæ,

Erroresq; vagos, cæcæq; obliuia mentis,

Et scelus, & lacrymas, rabiemq; & cædis amorem,

Omnia trita simul: quæ sanguine * mista recenti

Coxerat ære cauo viridi versata cicuta.

Dumq; pauent illi, vertit furiale venenum

* Pectus in amborum, præcordiaq; intima mouit.

Tum face iactata per eundem sæpius orbem,

Consequitur motis velociter ignibus ignes.

Sic victrix, iussiq; potens, ad inania magni

Regna redit Ditis, sumptumq; recingitur anguem.

Protinus Aeolides media furibundus in aula

Clamat, lō comites his retia tendite syluis:

Hic modò cum gemina visa est mihi prole læna:

Vtq; feræ, sequitur vestigia coniugis amens:

Deque sinu matris ridentem, & parua * Learchum

Brachia tendentem rapit, & bis, terq; per auras

More rotat fundæ, rigidoq; infantia saxo

Discutit ora ferox. tum deniq; concita mater,

Sen dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,

Exululat, sparsisque fugit malè sana capillis:

Teq; ferens paruum nudis, Melicerta, lacertis,

Euohe Bacche sonat. Bacchi sub nomine Iuno

Risit: & Hos vsus præstet tibi, dixit, alumnus.

Imminet æquoribus scopulus, pars ima cauatur

Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus vndas:

Summa riget, frontemq; in apertum porrigit æquor.

Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,

Seq; super pontum nullo tardata timore

Mittit, onusq; suum percussa recanduit unda.

At Venus, immerita neptis miserata labores,

Sic patruo blandita suo est: O numen aquarum,

Proxima cui cælo cessit Neptune potestas,

Magna quidem posco, sed tu miserere meorum,

Iactari quos cernis in Ionio immenso,

Et dijs adde tuis. aliqua & mihi gratia ponto est:

Si tamen in medio quondam concreta profundo,

Spuma fui, * gratumq; manet mihi nomen ab illa.

Annuat oranti Neptunus, & abstulit illis

Quod mortale fuit, maiestatemq; verendam

Imposuit, nomenque simul, faciemq; nouauit:

Leucotheaq; deum cum matre Palæmona dixit.

garidis, vt Eusta. in Ho. ait. Myrsin⁹ aut nō solū Ino Leucot. vocat, sed et Nerei. Leucot. appellat. *Mais.* & significat illos esse

effectos fuisse deos. nā maiestas, q̄ a maioribus dicta est, propria est deorum.

Comites Inus in la pides & aues.

Sidonia comites & matro-
Sine Thebanæ Ino fugie-
tem secute cum ex vestigijs
percepissent eam se in ma-
re præcipitalle, Iunoni inui-
diam facere ceperunt. qua-
re Iuno irata eis partim in
saxa, partim in aues com-
mutauit. *Primo saxo* in
prima promontorii parte.
*Nec dubium in morte ra-
ta* nam eam mortuam cū
filio putauerunt. *Cadmei-
da* Cadmeiam patrony-
micum pro possessio.
Deplanxere defleuere,
palmis pectora plangētes,
atque percutientes. *Conu-
cia* contumelias. *Monumē-
ta* memoriam. *Solito plan-
gore* consueta percussione.
Riguisse duos factos esse.
Hæsit permansit. *Qua-
nunc quoque gurgite in illo*
tapinosus est. gurgitem em
pro sinu maris posuit poe-
ta. gurgites enim fluminū
proprie dicuntur. *Distrin-
gunt* radunt, leuiter attin-
gunt. *Cadmeides* The-
banæ a Cadmo duce sic
dictæ.

Mineidos.
RAPH.

Cadmus
cum uxore in ser-
pentes.

Fata.

Nescit Agenorides Cad-
mus, varijs suorum infortu-
nijs vexatus, Thebas vnā
cum Harmonia vxore de-
reliquit, seq̄ in Illyricum
contulit, vbi cum vxore in
serpentem fuit conuersus.
quod quidem iccirco fingit
quia Cadmus cum iam ef-
set senex, ab Amphione, &
& Zetho regno pulsus: siue,
vt alij scribunt, quia Linū
interfecisset, profugus ad
Illyrios se contulit, vt Palæ-
phatus scribit, vbi cū Har-
monia vxore miserrimam
exegit vitam. versusque in
anguem iccirco fingitur v-
na cū vxore, q̄ ab elegantibus,
& cultis morib. in barbaros,
& inconditos decli-
nasset. *Serieq; malorum*
continuatione infortunio-
rum. *Et ostentis* mon-
stris. *Premeret* vexaret.
Contigit Illyricos fines in Il-
lyricum peruenit. est autem
Illyricum regio Epiro fini-
tima, ab Illyrio Polyphemi
filio cognominata, vt
scribit Appian. [Appollo-
nius lib. 4. Encheleas no-
minat populum, ad quem
cum vxore Cadmus perue-
nit, quæ res fortassis fabulæ
occasionem dedit. nā ἰχθυό-
λης anguillæ alias dicun-
tur. hic autem & sepul-
chrum ipsi, & Harmoniæ
erectum fuisse, dicit his
versibus:

Θῖσι δὲ ἀπ' ἱερῶν ἰκθυοῦσσι καὶ
λαμβαῖσιν ποταμῶν.
Τὸ μὲν ἱερὸν αἰμὸν ἵεναι καὶ
μοῖον τε ποταμὸν ἰδεῖν μακά-

ARGUMENTVM.

ARG. Comites Inus, quod desiderio reginæ affecti, causam eius mor-
rentes defleuerant, ob eandem iram Iunonis cum præcipitare se destina-
sent, ne pari honore a Neptuno excipi possent, in saxa, & aues effecit, vt
transfigerentur.

Sidonia comites, quantum valere, secuta,
Signa pedum primo videre nouissima saxo:
Nec dubium de morte rata, Cadmeida palmis
Deplanxere domum, scissis cum veste capillis:
Vtq; parum iustæ, nimiumq; in pellice sæuæ,
Inuidiam fecere deæ. conuincia Iuno
Non tulit: & Faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sæuitiæ monumenta meæ. res dicta secuta est.
Nam, quæ præcipue fuerat pia, Persequar, inquit,
In freta reginam: saltumq; datura moueri
Haud vsquam potuit, scopuloq; affixa cohæsit.
Altera, dum solito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
Illa, manus, vt fortè tetenderat in maris vndas,
Saxeæ facta manus in easdem porrigit vndas.
Huius, vt arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos subito digitos in crine videres.
Quo quæq; in gestu deprenta est, hæsit in illo.
Pars volucres factæ, quæ nunc quoque gurgite in illo
Aequora distinguunt summis * Cadmeides alis.

ARGUMENTVM.

ARG. Cadmus, Agenoris filius, postquam inspector fuerat suarum ca-
lamitatum, euenissentq; multa filiabus, ac nepotibus infortunia, perosus
Thebarum sedes, cum Hermione, Maris, & Veneris filia, coniuge sua in
Illyrium profugit. ibi petit veniam a deis, in speciem draconis vt con-
uertatur, qui initio causa malorum suorum fuisset. vota eius expleta sunt
in dracones versi sunt.

Nescit Agenorides natam, paruumq; nepotem
Aequoris esse deos. luctu, serieq; malorum
Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor vrbis sua, tanquam fortuna locorum,
Non sua se premeret longisq; erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
Iamq; malis, annisq; graues dum prima retractant
Facta domus, releguntq; suos sermone labores,
Num sacer ille mea traiectus cuspide serpens,
Cadmus ait, fuerat tum, cū Sidone profectus
Vipereos sparsi per humum noua semina dentes?
Quem si cura deum tam certa vindicat ira,
Ipse, precor, serpens in longam porrigar aluum.
Dixit: & vt serpens, in longam tenditur aluum,
Duratq; cuti squamas increfcere sentit,
Nigraq; caruleis variari corpora guttis:
In pectusq; cadit pronus: commistaq; in vnum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura.
Brachia iam restant: quæ restant brachia tendit,
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede o coniux, accede miserrima, dixit;
Dumq; aliquid superest de me, me tange: manumq;
Accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente
In partes est fissa duas. nec verba loquenti
Sufficiunt: quotiesq; aliquos parat edere questus,
Sibilat. hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora coniux,
Cadme mane, teq; infelix his exue monstros.
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi sunt humeriq; manusq;

Ανδρῶν ἰχθυοῦσιν ἰσ-
τῶν, &c.

GRAUES & pleni, o-

nerati.
Dum prima retractant
commemorant suæ domus
primordia. *Releguntque*
suos ser. lab. & colligunt, in
memoriam reducunt. *Cū*
sacer ille & dubitat Cad-
mus, an ille serpens, quem
ad fontem interfecit, ali-
cui deorum fuerit conse-
cratus, qui sibi malorum
causa fuerit. *Quem si cu-
ra deum vindicat* hoc est,
pro cuius cæde, si dii vin-
dictam de me sumunt, vti-
nam ego quoque serpens
efficiar, vt ab istis liberer
malis. eleganter autem di-
cimus, vindico inimicos,
& patris cædem, pro eo,
quod est punio inimicos, &
pro cæde patris vindictā su-
mo. *Tam certa ira* vt
me nunquam malis vexare
sint cessaturi. *Porrigar*
producar, prolonger. *In*
longam aluum & in longum
ventrem. alius enim est, in
quam confluunt sordes. v-
ter uero dicitur, qui extat,
& apparet. Iuuenalis, Mon-
tani quoque venter adest
abdomine tardus, vterus
autem est in quo mulieres
conciunt.

*Duratque cuti squam-
mas* nam cutis, & pellis
serpentum ita squammis
asperatur, vt piscium.
Caruleis guttis maculis
subuiridibus, qualis est
maris color. *Commista-
que in vnum* confusa in
vnum. *Tenuantur* te-
nuia, ac subtilia efficiun-
tur. *Tereti* oblongo,
atque rotundo. *Tendit*
extendit ad vxorem. *In*
partes est fissa duas: ser-
pentes bifidam, siue, vt
Plinius ait, trifurcam, vi-
dentur habere linguam.
*Nec verba loquenti suf-
ficiunt* nec partes, in-
quit, linguæ subministrant
uerba Cadmo, loqui vo-
lenti. sufficere nanque hoc
loco est transitium, &
subministrare significat.
Aliquos questus ali-
quas querelas. qua in si-
gnificatione citra diphtho-
gum scribitur. *Questus*
enim cum diphthongo tur-
pe significat lucrum.

Sibilat & sibilare ver-
bum est factitium a uocis
sono declinatum. natura
autem serpentes sibilant.
Hæc monstros proprie
dixit. nam monstra sunt,
quæ præter naturam sunt,
a monendo dicta, quæ
monestra, quod nos deo-
rum voluntatis admo-
neant, ut Pompeius scri-
bit,

Et,

Et, dum loquor omnia? ordo est, & sensus. & ubi sunt omnia membra, dum loquor miratur. n. Hermione, q. nihil membrorum Cadmi xidebat. Aderant comites parætheis, qua significatur comites saltem interfuisse illi transformationi. Cristati draco nis cristas in capite habentis. draco autem à τὸν δράκων, hoc

risthenis filij fuerunt Peristhenis autem pater fuit Damastor, filius Nauplii, quæ ex Amymone suscepit Neptunus, ut in 1. Pherecydes idem scribit. cum vero accepisset Acrisius Polydectem Seriphi regem ostēso Gorgonis capite in saxū fuisse cōmutatū, Argis metu aufugit, ad Pelagosq; Larissam puenit. q. quidē post-

Et color, & facies? & dum loquor, omnia? cur non Me quoque caelestes in eundem vertitis anguem?

Dixerat. ille suæ lambebat coniugis ora,

Inq; sinus caros, veluti cognosceret, ibat,

Et dabat amplexus, assuetaq; colla petebat.

Quisquis adest, (aderant comites) terretur. at illis

Lubrica* perlucet cristati colla draconis:

Et subito duo sunt, iunctoq; volumine serpunt,

Donec in* oppositi nemoris subiere latebras.

Nunc quoq; nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:

Quidq; prius fuerint, placidi meminere dracones.

ARGVMENTVM.

ARG. Perseus, Iouis, & Danae filius, missus a Polydecte ad Medusam, quæ omnes in se intuentes aspectu suo in filicem conuertere solebat, ut eius superatæ caput ad se perferret, Minerua adiutrice, intercepto Phorcydum Græcarum lumine, quæ uicissim custodias Gorgonū agebant, euecit propositum laborem, caputq; Medusæ abscissum retulit. e sanguine autem, qui Perseo per Africam iter faciente stillauerat genus est serpentum procreatum. vtero autem eiusdem Medusæ Pegasus cum pennis exijt.

Sed tamen ambobus versæ solatia formæ
Magna nepos dederat, quem debellata colebat
India, quem positis celebrabat Acheia templis,
Solut Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius supereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contraq; Deum ferat arma, genusq;
Non putat esse deum. neque enim Iouis esse putabat
Persea, quem pluuiæ Danae conceperat auro.
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri)
Tam violasse Deum, quàm non agnosce* nepotem
Pœnitet, impositus iam cœlo est alter, & alter

rat, i lapidē trāsformauit, Acrisiusq; aũ in regnū reduxit, ac Polydectē, Seriphi regē, unā cū multis alijs i saxa cōuertit. ipse vero in oriētē pfectus Persiā, Persasq; de noīe suo appellauit. tādē inde reuersus, cū Acrisius aũ inuitus disco ludēs interemisset, ipse cū andromeda vxore, ac Cepheo socero, & Cassiopeia focru in cœlū fuit trāslat*, atq; inter sidera collocat*. Quæ plu. Dā. cō. au. Danae Acrisij filia, q i turri ahenea ita cōclusa erat a patre, q acceperat se nepotis manib. periturū, ut null* uir ad eā accedere posset, a Ioue i auri guttas trāsformato fuit cōpresfa q cū rescuisset acrisi*, ægre ferēs illā in arca impositā in mare pici iussit. ea uero arca a Dictye piscatore Serip. ut Str. nar rat, ad Polidectē Seriphi regē fuit delata: q quis Danae cogere nō potuerit, ut sibi nuberet, Perseū tñ infantē educauit. Pl. au. ro. nā Iupiter in auri guttas cōuersus in Danae cremiū pluissē fingitur. Tan. est. præ. se. acclamatio hæc interposita significat maximā esse ueritatis potētā: Præsentia* potentia. Pœnitet* q a Perseu Ioue digna gessisse accipiebat, & Bacchum in numerū deorum iam esse relatū videbāt. Impos. s. cælo est. alt. F 3 Bacchus

per mulcor
appositi.
Siccirco a poeta narrat, ut concinne, quas expositurus est transfigurationes, cū priorib. connectantur. nam Acrisius, rex Argiuorum, & orgia Bacchi spernebat, & Perseum sibi nepotē Iouis esse filium nō credebatur. sic igitur ad Persei gesta enarranda descendit poeta. Ne- pos* Bacchus, qui ex India deuicta gloriosissimū repor tauerat triumphum. De- bellata* bello deuicta.

RAPH.

Acheia* Græcia. nā Acheia pars est Græciæ, unde Achei pro græcis accipiunt. sane Acheia cum diphtōgo a græcis scribit. sic autē esse scribendum Achei, inde ducti facile ostendunt. [Apud Sthephanum scribitur Achaia pro regione, apud Pausan. Achaia, absq; di phthongo, cui & latinum Achaia respondet.] Positis* sep. ædificatis. Solut Abantiades Acrisius ut in li. temporum scribit Euseb. Abantis, Argiuorū regis, fuit filius, pariterq; Danaes, ex qua Perseu lupi suscepit. is a Præto fratre puls* regno a Perseo nepote fuit restitutus. a quo tandē inuito, cū disco luderet, fuit interemptus. Pherecydes autē narrat, ut scribit Apollonij Argonau. expositor, Acrisio nupsisse Eurydicē, Lacedæmonis filiā, ex qua cū Danae sustulisset, an marē de illa esset suscepturus, oraculū interrogauit. cui Apollo, nullū q de ipsi filii futurū esse rñdit. fore autē ut ab eo, quæ filia genuisset, interficiat. domū itaq; reuersus, thalamū arcū i mediā ediū aula sub terra fabricadū curauit, in quo Danae cū nutrice iclusam seruabat, ne qs ad illā vir ingredi posset. Iupiter vero puelæ amore captus in auri guttas cōuersus, ex tecto p impluuiū defluēs, a virgine sinu fuit exceptus. se ipsū aũ cum aperuisset puellā cōpressit, ex qua Perse* est natus, q a matre, & nutrice clā Acrisio fuit educat*. cū vero iā ad tertiu, quartū ve ætatis annū puer puenisset, vocē illi* ludētis Acrisius audiuit. ad se i- git Danae cū nutrice accersita, hāc qdē interimit. Danae vero cū puero ad Iouis Hercei arā deducit, ipsamq; sol* interrogat, vñ sibi puer sit natus. illa vero ex Ioue rñdit, hoc Acrisius cum adduci non posset, ut crederet, in arcā vna cū puero illā imposuit: cumq; eā clausisset, in mare proiecit. ea vero ad Seriphū insulā delata, a Dictye, Peristhenis filio, qui forte tñ piscabatur, reti fuit extracta, q quidē cū precib. Danaes aperuisset, ac qui nā essent rescuisset, ipsos ad domū deducit, & ut cognatos accipit. Dictys. n. atq; Polydectes, Androthoes filiz, Castoris, & Pe-

Bacchus in numerum deorum relatus. *Viperei monstri spoliū* capitis Medusæ est periphrasis. nā Phorcus Theosæ nymphæ, ac Neptuni filius, Corsicæq; & Sardinie rex, vt Varro scribit, cum Atlante prælio nautali cōmisso victus, & in mari submersus, Neptuni patris beneficio deus marinus esset effectus,

infesta.

aquare.

regni.

RAPH.

Gutta sanguinis Medusæ in serpentes.

ex Ceto coniuge tres sustulit filias eximia pulchritudine, Euryalā, Stheno, & Medusam, & vt nonnulli volūt, Scyllam, quas Pomponius Mela scribit, Gorgadas insulas Aethiopici maris tenuisse, vñ Gorgones videntur appellatæ. harum natu maxima fuit Medusa, quæ cum quadā die sola in litore vagaretur, a Neptuno fuit adamata, vt eam vel in templo Palladis, quo cōfugerat, violarit. quare Pallas indignata, & crines ei⁹ quibus maxime Neptuno placuerat, in angues cōuertit, & effecit vt quoscunque apexisset, in lapides cōmutarent. hanc vero Perseus, vt iam diximus, ope Palladis, a qua scutum crystallinū, & Mercurij, a quo talaria, & falcātū ensem acceperat, interemit. q̄ quidem iccirco fictum vñ, quod Perseus illius superatæ opibus præclara multa gessit. nam Atlantem Mauritanie regem, & Africam, & totam Græciam, partemque Asiæ subegit. *Memorable* memoratu dignum.

Aera carpebat tenerum hoc est per aera penetratu facilem volabat. *Cumque super Libycas* guttas sanguinis ex Medusæ capite cadentes in terram Libyā varios in serpentes conuersas fuisse narrat poeta. q̄ ideo fictum videtur, quia Libya serpentib. venenosis abundat. [Fabulam hanc Apollonius his versibus describit libro quarto.

Εὐ τε γὰρ ἰσόδοος λιβύων
περίπλοοι πειρώε
Εὐρυμέδων καὶ γὰρ τὰ κάλα
σὺν μὲν ἕνομα μέτηρ
Γοργόνος ἀρτίτιμον παλαιὸν
βασιλῆα κοίζων,
Ὅσσαι κτανίει σάχος αἵματος
ἔδμεν ἰκοντο,
Αἰ πάσαι κίοναι ὀφειλγύτοις
ἰβλάσσαν, &c.

Vbi & illud notandum, altero nomine Eurymedontem fuisse Perseum vocatum.] *Gorgonei ca.* Medusæi. Gorgones enim vt diximus, tres fuere sorores, quarum Medusæ natu ma-

ximæ a Perseo caput fuit amputatū. *Colubris* Serpētib. *Inde per immensum* per infinitum ac inane, quod est aer. *Inde per immensum* & separatas. *Despectat* deorsum spectat. *Totumque superuolat orbem* hoc est, supra totum terrarum orbem fertur. *Gelidas Arctos* gelidos septentriones, ad quos nunquam sol accedit. *Iamque cad.* die & occidente sole. *Credere* committere. *In Hesp. or.* in occidentali orbis parte. nā Hesperus stella est, quæ vespere in occidente apparet, vnde Hesperius orbis, & Hispania, & Italia interdum Hesperia vocatur. sic autem concipere ingreditur transformationem Atlantis regis Mauritanie potentissimi in montem, ad quē cum per-

Viperei referens spoliū memorabile monstri,
Aera carpebat tenerum stridentibus alis.
Cumq; super Libycas victor penderet arenas,
Gorgonei captis gutta cecidere cruenta:
Quas huius exceptas varios animauit in angues.
Unde frequens illa est, * infestaq; terra colubris.

A R G V M E N T V M.

A R G. Atlas, Iapeti, & Clymenes, aut, vt quidam volunt, Asiæ nymphæ filius, a Themide, quæ initio antistes deorum erat, responsum acceperat, ne quē hospitio ex progenie Iouis reciperet, si vellet hortū, in quo poma aurea erant, custoditum habere. quam ob causam cum Perseo fatigato ex assiduo cursu requiescendi hospitium negauisset, eumq; viribus propelleret, ille elatum caput Gorgonis ei obiecit: quo viso, in montem pari nomine est versus: cui in vltimis Africæ locis mundus iniectus est.

Inde per immensum ventis discordibus actus
Nunc huc, nunc illuc exemplo nubis aquose
Fertur, & ex alto seductas * æthere longè
Despectat terras, totumq; superuolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancrī brachia vidit:
Sæpe sub occasus, sæpe est ablatas in ortus.
Iamq; cadente die veritus se credere nocti,
Constitit Hesperio * regis Atlantis in orbe:
Exiguamq; petit requiem, dum Lucifer ignes
Euocet Auroræ, cursusq; Auroræ diurnos.
Hic hominum cunctis ingenti corpore præstans
Iapetionides Atlas fuit. vltima tellus
Rege sub hoc, & pontus erat, qui solis anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidemq; armenta per herbas
Errabant, & humum vicina nulla premebat.
Arboræ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.
Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Iuppiter auctor:
Siue es mirator rerum, mirabere nostras.
Hospitium, requiemq; peto. memor ille vetusta
Sortis erat. dederat Themis hanc Parnassia sortem:
Tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
Arbor: & hunc prædæ titulum Ioue natus habebit.
Id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat seruanda draconi,
Arcebatq; suis externos finibus omnes.
Hinc quoque vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Iuppiter absit.
Vimq; minis addit, manibusq; expellere tentat
Cunctantem, & placidis miscentem sortia dictis.
Viribus inferior, (quis enim par esset Atlantis
Viribus?) At, quoniam parui tibi gratia nostra est,
Accipe munus, ait. leuaq; a parte Medusæ
Ipse retrò versus squalentia protulit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas. nam barba, comeq;

uenisset Perseus, rogauit, vt se hospitio susceperet, donec illuc celsceret dies. ceterū Atlas oraculo admonitus, vt sibi a Iouis filijs cauere, ne regno ab aliquo eorum priuaretur, illum superbe admodum repulit. quare Perseus indignatus capite Medusæ reuelato eū in montem transformauit, qui cælum susti-

nere dicitur. q̄ iccirco fictū esse videtur, quod Perseus superatæ Medusæ opibus fretus, Atlantis regnū inuasit, eūq; in montes fugere coegit. cælum aut humeris sustinere fingitur Atlas, tū q̄, vt scribit Pli. primus omnium Astrologiā inuenit, tū q̄ mons ipse ita est altus, vt cælū cōtingere videat. sane apud antiquos Atlantes vocabant statuas, q̄ colūnas humeris sustinebant. [Regis Atlantis, alij regnis Atlantis, appositue, videlicet ne trōchæus in versum dactylicū incidat. cū tñ idē locus prima celsura, siue tome defendi possit.] *Ignes au.* & luminæ auroræ, q̄ semper ante solē fertur. *Cursus diurn.* & diei, & solis cursus. nam aurora & diē, & solē adducere vñ. *Iapet Atlas fuit* Atlas Iapeti gigantis, & Libyæ nymphæ filius fuit, quanquā de matre parum inter scriptores conueniat. alij nanque Clymenes, vt Hesiod. in Theog. alij Asiæ fuisse filiū ferunt, nos vero Plin. sequimur, qui eum Libyæ filium scribit fuisse. verū alij quoque fuerūt clari Atlantes, quorū vnus in Arcadia regnauit pater Maiæ Mercurij matris, alter in Hetruria pater Elestræ Coryti uxoris. Iapetionides aut non a Iapeto, sed a Iapetione (vtroq; n. modo dī) deduci vñ. Hesiod. Ἰαπετῖονος καὶ Λιβύης τὸν Περὶ μέλαινα ἰσθμῶς. cōstat vero hoc nomē ex syllabis septē, hoc est, duob. dactylis, & syllaba. *Vlt. tel.* Mauritania cum reliquo occidente. *Quisq; anhelis* & fessis, ac de fatigatis. equi nāq; solis ab oceano Atlantico excipi videntur. *Vicina nul.* nulli vicini, inquit, quicquam agrorum habebant, quod exararent. omnia nanque ab Atlante possidebantur, per quod significatur fuisse locupletissimus. *Vetusta sor.* antiqui oraculi. *Themis Parn.* & quæ in monte Parnaso tēplum habet, vt in primo vidimus. *Hunter.* & hanc gloriam. titulus autem a tutando dicitur,

quod sua cuique gesta, operaque tituli tueantur. *Pomaria* & hortos arboribus confitos, quamquam pomaria proprie sint pomorū repositoria. poma aut hæc ab Hercule, & ipso Iouis filio ablata fuisse notissimum est. *Ne lon. glo. re.* recede, inquit, pcul a nro regno, ne a nobis oppress⁹ indicio sis, & gloriarerū falsam esse, & a Iouis gñe longè abesse. *Par es.* sufficere posset. ut. n. Atlas oīum maximis, ita valentis erat. *At quo. p. at.* qm̄ inqt, nostrā gloriā parui facis, accipe munus tibi cōueniens. *Ipse ret.* & caute, ne & ipse in saxū cōuerterei. *Protulit* extulit, & ostēdit Atlanti. *Squa. ora* & liuidā, & pallescentē Medusæ faciem. *Quan. er. mons fa.* Atlas & tātus subaudiat, vt sit ordo & scilicet Atlas

Atlas factus fuit tantus mons, quantus vir erat. tā aperte autē Atlantis transmutationem describit poeta, vt nullam lucidiorē aduittat enarrationē. *Iuga sunt hum.* iugū non tā est arduitas montis, & supinitas, vt quidam putant, q̄ summa montis ipsius planities, per quā transitus vel hominibus patet, dictum q̄ illic mons potissimū iungatur. nā iugum a iungēdo deriuatur, multa q̄ significat. & lignū nāq; illud, quo boues iugunt, & equi, iugū vocatur, & transitum appellatur iugum, q̄ nauē iugat, & iunctam teneat.

RAPH.

Sic dij statuisis & voluitis. cuius autē rei rationem assignare non possumus, ad deorum potētiam referre solemus. *Et omne cælum* totum. omne. n. p. toto frequenter ponitur a poetis.

Clauserat Hippotades & Aeolus Hippotæ nepos. nam Aeolus Iouis fuit filius ex Acesta Hippote Troiani filia. is iccirco rex ventorum esse perhibetur, q̄, vt scribit Varro, cū apud nouem Siciliæ insulas, Italiæ propinquas, Iliacis temporibus regnaret, ex cōsurgētib. nebulis ita futuros vētos prædicebat, vt in sua potestate eos a rudibus habere crederetur. Plin. autē ipsum ventorum rationem inuenisse scribit. [Apollo-
nius Hippotæ filium facit Aeolū lib. 4. his verbis. αὐτὰρ πρὶ τοῦ ἐπαιφίαναι Ἀεόλον, ἰππότην παῖδ' ἄλκυοντος, &c. Αὐλον δ' ἄνθρωπος αἰθ' ἔργ' ἔπειτα ἀτάσσει. sed de hoc infra pluribus agemus.] *Aeterno carcere* sē per duraturo. *Admonitor* que operum & qui homines operū suorum admonet nā oriente Lucifero, qui a ferenda luce a græcis quoq; φάσφαρος vocatur, fere q̄que ad opera sua, & artes exercendas surgere solet.

et visa.

Pennis resumptis & talaribus. quæ per noctem deposuerat, iterum assumptis. *Telo vnco* ense falcato. *Cepheia arua* & Cephei regna. Cepheus enim, vt ex sentētia Euripidis scribit Iginus, Phœnicis fuit filius, rexque Aethiopum, & Cassiopes maritus, ac Andromedæ pater, qui Andromedā filiam pp̄ vxoris superbiam monstro marino obijcere fuerat coactus. cum. n. Cassiope mater se Nereidib. pulchriorem esse iactaret, precibus ipsarum motus Neptunus belluam marinam immisit, quæ Aethiopiā vastaret. quare cōsultus Iuppiter Hammon, quā rōne Nereides placari possent, respōdit, Cephei, Cassiopesq; progeniē monstro esse obijcendam. Andromedam igitur cū ad scopulum religatam Perseus vidisset, ea conditione se illam liberaturū pactus est, vt sibi vxor permitteretur. ceterū Phineus, Cephei frater,

super.

In syluas abeunt: iuga sunt humeriq; manusq;:
Quod caput antē fuit, summo est in monte cacumen:
Ossa lapis fiunt, totum partes * altus in omnes
Crenit immensum, (sic dij statuisis) & omne
Cum tot sideribus cælum requieuit in illo.

ARGVMENTVM.

A R G. Perseus per Aethiopiam iter faciens, postquam Andromedam propter superbiam matris, quæ se nympha pulchritudini prætulera, saxo alligatam, ac marinæ bellæ obiectā vidit, captus specie eius exarsit. pactusq; Cepheo, & Cassiopeæ parentibus virginis, vt sibi matrimonio cā darent, si belluam interemisset, vniq; compos est factus. interfecto igitur monstro, cupiens requiescere, ne campus Gorgonis laderet, virgulta lecta in litore subiecit, quæ induruerunt, ita, vt, adeptis radicibus, sanguinei coloris in mari, vt arbutulæ nascerentur, nomenq; haberent Coralium.

Clauserat Hippotades aeterno carcere ventos
Admonitorq; operum cælo clarissimus alto
Lucifer ortus erat: pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aera findit:
Gentibus innumeris, circumq; infraq; relictis,
Aethiopum populos, Cepheiaq; conspicit arua.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas iniustus iusserat Ammon.
Quam simul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades, nisi quod leuis aura capillos
Mouerat. & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus esset opus. trahit inscius ignes,
Et stupet, * eximia correptus imagine formæ,
Penē suas quater est oblitus in aera pennas.
Vt stetit, O, dixit, non istis digna catenis,
Sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
Pande requirenti nomen terræq; tuumque,
Et cur vincula geras, primò * silet illa, nec audet
Appellare virum virgo: manibusque modestos
Celasset vultus, si non religata fuisset.
Lumina, quod potuit, lacrymis impleuit obortis.
Sæpius instanti, sua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque, suumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ
Indicat: & non dum memoratis omnibus, unda
Insonuit, veniensque immenso bellua ponto
Imminet, & latum sub pectore possidet aquor.
Conclamat virgo. genitor lugubris, & vnā
Mater adest, ambo miseri, sed iustius illa.
Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus,
Plangoremq; ferunt, vinctoque in corpore adherent.
Tunc sic hospes ait: Lacrymarum longa inere
Tēpora uos poterūt: ad opem brevis hora ferenda est.
Hanc ego si peterem Perseus, Ioue natus, & illa,
Quam clausam impleuit secundo Iuppiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
Atheras ausus iactatis ire per auras,
Præferret cunctis certē gener. addere tantis
Dotibus & meritum (faueant modò numina) tento.
Vt mea sit seruata mea virtute paciscor.
Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant.
Promittuntque super regnum dotale parentes.

cui, anteq̄ monstro exponeretur, Andromeda fuerat dispensata, cū vi eam Perseo eripere conaretur, multis interfectis, reliquos in se ruentes Perseus ipse Medusæ capite detecto in lapides commutauit. *Materna lin.* & nam Cassiope de pulchritudine cum Nereidibus cōtendere fuerat ausa. *Iniustus Ham.* iniustus Iuppiter in ea snia ferenda neq; n. iustū est, vt filij pro parentib. pœnas pendant. Hammon autē harena rius interpretatur. nā in Libyæ harenis tēplo celeberrimo sub imagine arietis Iuppiter colebatur. quāquā scribat Dio, ex quorundam snia, Hammonē Lybiæ reppem fuisse, vxoremq; cepisse Rheam Celi filiā, Saturni, aliorumq; Titanū sororem. *Ad duras cau.* ad asperos scopulos. cautes autē dicimus o in au diphthongū soluta. *Abantiades* Abantis nepos Perseus. *Tepido fletu* tepidis lacrymis. *Manabant* stillabāt. *Marmoreum op.* marmoreā statuā. *Trahit insci.* ign. & hoc est, ignarus q̄ nā esset, amore ipsi capiti. *Quater* & mo uere, cōcutere. *Istis cat.* & istis vinculis ferreis. *Sed quib. int.* sed vinculis mutui amoris. *Pande* & dic, & manifesta. *Terræq;* & vrbs, & patriæ. sic Vir. Nūc stant sine noīe terræ. *Requirenti* mihi rogāti. *Primo silet.* & decorū probe, pudicēq; mulieris seruat poeta, q̄ loqui cū viro puderet. *Appe.* ut. & loqui cū viro. *Virgo* & causa est, cur virū, alioq nō auderet, virgo nanq; erat. *Eminet* & extat, alta est. *Et latū sub pe. pos.* aquor & emphasis est, qua bellæ magnitudo monstratur. q̄ n. latū aquor bellua pectore premebat, nisi maxima esse non poterat, sic Virg. Equi Pallantei magnitudinē ostēdit, cū inquit, Demissum lapsi per funē. *Geni. lug.* & pullis vestib. indutus. *Vinctoque in corpore adha.* & hoc est ligatā Andromedā cōplectuntur. *Manere* & expectare. *Ad opem ferent.* & ad auxilium Andromedæ ferendum. *Hanc ego si pet.* & merito Perseus dotes suas, & virtutes, & facta apud ignotos exponit, quō facilius id, quod cupit, accipiat. *Et meritum* & etiam beneficium. *Faueant modo numina* dummodo dij mihi sint auxilio. *Paciscor* & in pactionem deduco. *Vt mea sit* & vxor subaudiatur. *Accipiunt legem* & conditionem, quā ipsis tulerat Perseus, vt sua esset, si ipsa sua virtute seruasset. *Quis. n. dub.* & parenthesis cum interrogatione cām cōtinēs cur Andromedæ parētes accipere latam conditionē. *Et or. Promittunt* & ordo est, & sensus: & insuper Andromedæ parentes rogant, vt filiam seruare velit, regnūq; suū illi indotē promittant.

RAPH.

Ecce velut navis ? hac similitudine & magnitudo, & impetus belluæ illius marinæ declaratur. *Navis rostro præfixo* ? navis rostrata. *Concisa* ? concitata in cursum. *Alta* ? impulsiva. *Sulcat aquas* ? diuidit, ac separat aquas. *Iuuenum sudantibus lacertis* ? hypallage est. nam sudantium iuuenum lacertis impelluntur triremes. *Quantum Balearica torto* ? tantum inquit, bellua distabat a scopulis, quantum spatij pila plumbea, funda emissa, pertransire posset. *Medij ca.* ? medij aeris. *Pedibus tellure repulsa* ? gestum exprimit eius, quod se e terra in aerem tollere velit. sic paulo ante de Pallade dixit, Et impressa tellurem reppulit hasta. *Arduus* ? altus. *Vtq; Iouis præp.* ? pulchra similitudine poeta ostendit, quanta agilitate monstrum illud marinum Perseus oppresserit. *Præpales* ? est autem aquilæ periphrasis, quæ serpenti bus maxime infesta est. Præpetes verò maiores dicuntur aves, quarum ex volatu auguria colliguntur. [Siue est, quæ altius, sublimiusq; volant, quibus contrariæ, quas inferas vocant. Sulpicius eas proprie præpetes accipiebat Hom. *πυγαι* dixit. vide Gellium li. 6. c. 6.] *Vacuo aruo* ? segetibus carente. legitur etiã harmo. forsitan melius. *Liuentia* ? pallentia, & nigra. *Occupat* ? corrigit. *Auidos unguis* ? hypallage est. ipse nanque ales auidus intelligitur. *Squammigeris cervicibus* ? in ceruices squamosas. *Missus* ? emissus, effectus. *Per inane* ? per aerem, quod inane dicitur, quia vacuus esse videtur. *Frementis* ? ore strepentis, & furentis belluæ. *Inachides* ? Perseus Argiuius. Inachidæ nanque Argiui dicuntur ab Inacho, qui primus apud Argos regnavit, ac fluvium Achaïæ Inachum de suo nomine appellavit. *Curuo tenuis hamo* ? usque ad capulum, cui ferrum recuruum solet apponi. *Circumsona* ? circumlatrans. *Ille* ? Perseus. *Auidos morsus* ? hypallage poetæ familiaris. auidæ nanque belluæ morsus intelliguntur. *Super obsita* ? desuper tecta, atque cooperta conchis, & ostreorum testis. balenarum enim tergoribus conchæ, ostreaq; adherere solent. *Falcato ense* ? recuruo, ac falci simili. est enim nomen participio simile falcatus. *Bellua puniceo* ? quanta fuerit hæc bellua, facile ex fluctibus, quos ore vomebat, colligere possumus. *Maduere graues aspergine pennæ* ? hoc est pennæ alarum Persei & madidæ, & graues respergione fluctuum, quos euomebat bellua, sunt effectæ. *Nec bibulis* ? multum humoris, & aquæ attrahentibus. Bibuli nanque dicuntur, qui multum, ac potius nimium bibunt. *Vltra* ? ulterius. *Credere* ? confidere. *Stantibus aquis* ? quiescente mari. *Extat* ? eminet, extra stat, & apparet, unde etiam extare libri dicuntur, qui inveniuntur. *Nixus eo* ? cum, inquit, in vertice illius scopuli pedes firmasset, sæpius ilia belluæ ense transegit. *Lit-*

*Ecce, velut navis præfixo consita rostro
Sulcat aquas iuuenum sudantibus acta lacertis:
Sic fera dimotis impulsu pectoris vndis.
Tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
Funda potest plumbomedi transmittere celi:
Cum subito iuuenis pedibus tellure repulsa
Arduus in nubes abiit, & in equore summo
Vmbra viri visa est: visam fera sequit in vmbra.
Vtq; Iouis præpes, vacuo cum vidit in aruo
Præbentem Phæbo liuentia terga draconem,
Occupat aduersum; neu sæua retorqueat ora,
Squammigeris auidos figit cervicibus unguis:
Sic celerimissus præceps per inane volatu
Terga feræ pressit, dextroq; frementis in armo
Inachides ferrum curuo tenuis abdidit hamo.
Vulnere læsa graui modo se sublimis in auras
Attollit, modo subdit aquis, modo more ferocis
Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
Ille auidos morsus velocibus effugit alis:
Quaq; patent, nunc terga cauis super obsita conchis,
Nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit: maduere graues aspergine pennæ.
Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
Credere, conspexit scopulum, qui vertice summo
Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupisq; tenens iuga prima sinistra,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum,
Littora cum plausus, clamor, superasq; deorum
Impleuere domos, gaudent, generumq; saluant,
Auxiliumq; domus, seruatoresq; fatentur
Cassiope, Cepheusq; pater. resoluta catenis
Incedit virgo, pretiumq; & caussa laboris.
Ipse manus hausta victrices abluuit unda:
Anguiferumq; caput, dura ne lædat arena,
Mollit humum folijs, natasq; sub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens, bibulaq; etiam nunc viua medulla
Vim rapuit monstri, tactuq; induruit huius,
Percepitq; nouum ramis, & fronde rigorem.
At pelagi nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
Seminaq; ex illis ut erant iactata per vndas,
Nunc quoq; coralijs eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab aere, quodq;
Vimen in æquore erat, fiat super æquora, saxum.*

littora cum plausu clamor ? hoc est plausus, & clamor, est autem figurata oratio. [Alij littora, cum plausus, clamor, &c. impleuere, ut sit syllepsis casuum.] *Superas deorum domos* ? periphrasis est cæli. hæc autem hyperbole magnitudo clamoris, plaususque significatur. *Cassiope* ? quæ & Cassiopeia dicitur. huius sanè nominis tertia syllaba apud græcos e littera scribitur, tamuis apud latinos o vocalem minus recte habeat, quæ autem de Andromedæ vinculis dicta sunt apud Ioppem, Palæstinæ urbem, a quibusdam ante diluuium, ut Mela narrat, gesta esse feruntur. [Verba Mela sunt, Est Ioppe ante diluuium, ut ferunt, condita, vbi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, quod titulum eius, fratrisque Phineci veteres quædam aræ cum religione plurima retinent, quinetiam rei celebratæ carminibus, & fabulis, seruataque a Perseo Andromedæ clarum vestigium, belluæ marinæ ossa immania ostentat. sic & Strab. lib. 6. *ἔτα ἰόνη, ἀπαύθα δὲ μὲν ἰούσι πύθης τὴν Ἀνδρομέδαν ἐκταύθαι ἀχέτης*] *Mollit humum folijs* ? natus raturus quemadmodum virgæ in mari nascentes in coralia fuerunt conuersæ, inquit, eas a Perseo Medusæ capiti subiectas induuisse, lapidisque figuram contraxisse. quod quidem Nereides admiratæ, multa, & ipsæ virgulta capiti Medusæ subiecerunt, atq; in mare disiecerunt: quæ quandiu aqua teguntur, mollia sunt; extracta ad aerem statim rigescunt. quare quidam coraliū Gorgoniam vocant, ut Plin. ait, quod extractum e mari in duritiem lapidis mutetur, tanquam viso Gorgonis capite. [Fabula tractatur in libello de lapidibus, qui Orpheo ascribitur.] *Phorcynidos Medusæ* ? Phorcylidæ, ut diximus. Phorcylidæ ne apud græcos Phorcys, Phorcycos, & Phorcynos declinatur. unde Phorcynis patronimicum femininum est deriuatum. *Virga recens* ? caussa est, quare virga facile in coraliū fuit transmutata. nam & recent

ter euulsa, & humida erat. *Bibula medulla* ? humida. nondum enim erat sicca. *Vim rapuit monstri* ? effectum capitis Medusæ contraxit, a quo & conspecta, & tacta in lapides conuertebantur. *Percepit* ? accepit. *Nouum rigorem* ? inusitam duritiem. antea nanque sub aqua mollis erat, quod quidem iccirco fingitur, quia coralia sub aqua mollia sunt, extracta vero durefcunt. *At pelagi nympha* ? Nereides. *Tentant* ? experiuntur.

Et idem contingere gaudent ? hoc est latentur, cum vident virgulta in lapidis modum dura fieri. *Nunc quoque co.* ? coraliū, ut scribit Plin. quidam Pyriten lapidem vocant, quoniam sit plurimus ignis illi. *Ab aere ta.* ? ad aerem enim extracta lapidescunt. *Vimen* ? virga mollis, & flexibilis. *Saxum* ? pro lapide saxū est positū. saxa nāq; grādiore lapides dicuntur.

Dij

Dis tribus ille focos? Perseus ob monstrum illud marinum debellatum dijs gratias agere, ac sacrificare decreuit, ac primum tres aras tribus dijs, Mineræ, Mercurio, ac Ioui ex cespitibus in litore extruxit, deinde uaccam Mineræ, uitulum Mercurio, taurum Ioui immolauit. *Alipedi* Mercurio alas in pedibus habenti, ut qui & uelocissimus sit planetarum, & cum talaribus alaris pingatur. *Indotata* & valde dotata. In, namque præpositio, vim interdum habet intentionis. Antromedam enim accepit Perseus cum Aethiopiæ regno pro dote. [Vel indotata pro incompenſata, aut non satis pro merito pensata. omni enim prætio uita potior est.] *Tedas hy. amor* que *Pr. amor*, inquit, & Hymenæus nuptias Perseo suadent. aperte namque totum intelligimus. faces enim, quæ ferè ex tedis conficiuntur nouis nuptijs ad maritos se conferentibus, quinque præferebantur. quare & nuptiarum apparatus describit, & quæcunque in nuptijs fieri consueuerunt. Hymenæum autem deum fuisse, qui in celebrandis nuptijs inuocabatur, nemo est ferè, qui ignoret. *Præcipiunt* & suadent, atque imperant, [alii, præcipitant, ut sit sensus: Amor, & deus faciunt illum accelerare nuptias; neque differre longius sinunt.] *Largis od.* & copiosis thuribus, ac alijs, ut dicam, odoramentis. *Sertag;* & coronæ a ferendis floribus appellatæ. *Argumenta* & signa, indicia. *Rosferatis na.* & apertis foribus. *Aurea atria* & aurata, auro ornata. aureum. n. dicitur, quod totum ex auro est. *Cepheni proc.* & Cephei primates, & principes. nam a Cepheo, Cephenus, & Cepheius deriuatur & Cepheida terram Nicæper Aethiopiæ uocat. *Ineunt conui.* & vadunt in conuiuia. *Generosi Bac.* & nobilibus, & optimi uini. *Diffudere.* & exhilarauere, letificauere. uinum. n. generosum animi uires, excitat, corque lætium reddit. *Cultusq; gen. lo.* & mores, & populos locorum. *Querit* & rogat, & sciscitatur. *Lyncid.* & aut Lyncei filius, aut certe proprium est, nomen. *Moresq; ad cultus.* & ad genus refertur. habitum pro habitatione posuisse poeta uideatur, nam a quibus populis illa loca habitaretur, exposuit Lyncides. [Vel etiā dictum est κατὰ παραλλαγήν mores, habitumque, ut eodē ambo referuntur.] *Abstuleris* & recideris, *Crinita dra. ora.* & hoc est caput Medusæ pro crinibus. habes dracones, atque serpentes. *Locum iac.* & planum, & spatiosum campum. *Solida molis* & solidi muri atque circuitus. *Geminæ so.* & non duas, sed similes. tres enim fuerunt, ut diximus. [Fallitur hoc loco Regius, qui de Gorgonibus accipit ea, quæ de græcis ab alijs dicuntur. est enim sensus, Sed amicularum, quas græci dicunt, oculum, quo uno ambæ (nam duas tantum Hesiod. facit) utebantur, interce-

pisse, atque ita ducibus illis ad locum, ubi Gorgones habitabant, peruenisse. erant autem & græci Phorci filia, ut Hesiod. in Theog. scribit, cuius uersus sunt:

Φόρυν δ' αὖ κατ' ὄψιν γράϊας τίς καλλιπάρης
Εὐγενίης πόλιος τὰς δὲ γράϊας καλὴ καὶ

Αθάνατος θεὸς χαμῶϊ ἐργὸς
μυροῖν ἄνθρωποι
Περσεὶ δ' ὅπ' ἰὺ πειλάτ' ἐνὶ ὄντι
τὴν προκόπιον.

ARGUMENTVM.
ARG. Medusa Gorgon cum propter multitudinem a pluribus peteretur, coniugium Neptuni affugere non potuit, quæ quod in templo Mineræ cum eo concubuit propter religionem loci, quam obtinuerat. crines, eius serpentes ab eadem dea sunt mutati: ut quæ petita initio a plurimis procis esset, obiecta deformitate obuiosa in fugam uertetur, quos serpentes in ægide Portat Pallas, ut hostes terreat.

Dis tribus ille focos totidem de cespite ponit:

Læuum Mercurio dextram tibi bellica uirgo:
Ara Iouis media est, mactatur uacca Mineræ,
Alipedi uitulus, taurus tibi summe deorum.
Protinus Andromeden, & tanti præmia facti
Indotata rapit. tedas Hymeneus, amorq;
Præcipiunt largis* satiantur odoribus ignes,
Sertaq; dependent testis: & ubique lyræq;
Tibiaq; & cantus animi felicia læti
Argumenta sonant. reseratis aurea ualuis
Atria tota patent, pulchroq; instructa paratu,
Cepheni proceres ineunt conuiuia regis.
Postquam epulis functi generosi munere Bacchi
Diffudere animos, cultusq; genusq; locorum
Querit Abantiades. querenti protinus unus
Narrat Lyncides, moresq; habitumq; uirorum,
Quæ simul edocuit: Nunc o fortissime, dixit,
Fare precor Perseu, quanta uirtute, quibusq;
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades, gelido sub Atlante iacentem
Esse locum solidæ tutum munimine molis,
Cuius in introitu geminas habitasse sorores
Phorcydas unius sortitas luminis usum.
Id se solerti furtim, dum traditur, astu
Supposita cepisse manu: perq; abdita longè
Deuiaq; & syluis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: passimq; per agros,
Perq; uias uidisse hominum, simulacra, ferarumq;
In silicem ex ipsis uisa conuersa Medusa.
Se tamen horrendæ clypei, quem læuia gerebat,
Aere repercusso formam aspexisse Medusæ.
Dumq; grauis somnus colubrosq; ipsamq; tenebat;
Eripuisse caput collo, pennisq; fugacem
Pegason, & fratrem matris de sanguine natos.
Addidit & longi non falsa pericula cursus,
Quæ freta, quas terras sub se uidisset ab alto,
Et quæ iactatis tetigisset sidera pennis,
Ante expectatum tacuit tamen. excipit unus
Ex numero procerum, quærens cur una sororum
Cesserit alternis immistos crimibus angues.
Hospes ait, quoniam scitaris digna relatu,
Accipe quæsi caussam. clarissima forma
Multorumque fuit spes inuidiosa procorum
Ille: nec in tota conspectior ulla capillis

Zenodotus autem tres numerat, Mempheden, Enyo, & Dino. eandem & Pherecydes ponit, nisi quod pro ultima. s. Dino, nostri codices Iarno habent. Oreigalea, & Pherecydem, ut quidem citatur in comment. Apollonij lib. 4. Cæterum ut hoc quoque addamus, totā hanc fabulam de Gorgonibus, Diodorus ad historiam refert, dicens. Gorgonum gentem quondam fuisse in Libya, perinde ut Amazonū in Scythia, eamque a Perseo debellatam. uide libro 4.]

Phorcydas & Phorci filias, quæ & Phorcynides dicuntur, ut paulo ante diximus. *Unius lu.* & solius oculi. *Id se solerti.* & narrat se illud uinum lumen provida astutia rapuisse, dum per uices ab altera alteri traderetur. *Fragosis* & fragore, ac strepitu resonantibus. *Ex ipsi* & nominibus, & feris. *Se tamen ho.* & tacite respondet obiectioni posset. n. quis dicere, quæ ratione tu o Perseu uisa Medusa in lapidē non fuisti conuersus? quod inquit per Clypeum cristallinum illam dormientē aspexi, atque obtruncaui. Se autem est legendum, non Sed, ut fere in exemplaribus est deprauatum. *Aere repercusso* & per æs clypei trāslucidum. *Eripuisse* & truncasse. recidisse. *Pennisq; fugacem Pegason, et fratrem* & Pegasus equus alatus, & Chrysaor, ensē aureum in manu tenens, finguntur ex collo Medusæ reciso capite statim exilisse. quamuis. *quamuis Aratus* dicat Pegason Neptuni, & Medusæ filium fuisse. Chrysaora ergo fratrem Pegasi vocat poeta. quamuis in exemplaribus fratres plurali numero corrupte legatur. nisi fratres forte accipiamus serpentes ex Medusæ sanguine ortos. ita namque fratres recte legere. **RAHP.**

LONGI cursus & spatio si uolatus. *Ab alto* & ab æra. *Pennis* & alis, quæ ex pē-

nis constant. *Ante expectata.* & narrationi, antequam putaretur, finem imposuit. per quod significatur gratissimam omnibus conuiuijs fuisse Persei orationem. *Una sororum* & cur Medusa sola ex Gorgonibus immistos capillis habuerit serpentes. *Scitaris* & rogas, ut scias. *Digna relatu* & digna, quæ referatur, digna, quæ referatur, atque commemorentur. *Accipe* & audi, cognosce. *Quæsi* & rei quæsitæ, & rogatæ. *Spes inuidiosa* & inuidiæ plena. *Multorum procorum* & amatorum, qui illam uxore petebant. *Conspectior* & pulchrior. capillos. n. pulcherrimos habuit.

Medusæ ca-
pilli in ser-
pentes.

buit. *§ Iuueni, qui se uidisse referrent* hoc est audiui hoc ex ijs, qui aiebant se Medusam uidisse, antequam a Neptuno uitiata foret. *§ Auerfa, est* se auertit Pallas, ne uideret Neptunum cum Medusa coeuntem. *§ Et castos ægide uultus* ægis thorax est, & scutum Palladis, dicta non *ἄντι αἰγῶς*, ut uulgo tradunt, qui illam expellæ capræ Amaltheæ factam dicunt, sed *ἀειρώ*, quod est irruo, & impetū facio, quod illa munita Pallas in hostes impetū faciat. nam cum alij poetæ, tum Virg. iratæ Palladi egida attribuunt: Aegidaque horrifera turbatæ Palladis arma: *§ Gorgoneum crinem* *§ Medusæ capillos*. *§ In turpes hydros* in tetros serpentes. hydri autem aquarum serpentes dicuntur *ὑδρῶν ὄφεις*, hoc est, ab aqua. *§ Nunc quoque* *§ Pallas, inquit ad terrendos hostium animos caput Medusæ cum serpentibus in ægida suam transtulit.*

IACOBI CONST. FAN.

B *Ipenniserumq; Lycurgum* Lycurgus Bacchum deuinciens in Bardinem Syriæ fluium deiecit. is autem a Mercurio liberatus ipsum uiribus iunctum proiecit in mare, auctore Suida. lege alia quædam, quæ in primæ collectaneorum hecatostyos. c. 14. enarrauimus. hoc loco Oui. Lycurgum a Bæcho interfectum ferro innuere uidetur. innuere. *§ Nais an ut cantu* *§ c.* *§ Nereidem* quandam dicit, cuius nomen non proditur, Nofalam, seu Noforam insulam Erythrei maris incolentem, quæ omnes ad eum locum nauim appellentes sibi misceri cogebat, ac postea mutabat in pisces, auctore Ariano. quam fabulam prolixius in eadem hecatosty narratam inuenies cap. 93. *§ Vel ad oscula danda pateres* repete quantum erat ut. nam uerborum fructus sic procedit. *§ Nec te Clymeneque Rodosque* non de Rhodo insula, sed de Rhodo puella amata a sole poeta intelligit. Diodorus in sexto scribit, Neptunum ex quadam Techinium sorore, qui maris filij credebantur, sex liberos mares, & foemellam unam Rhodon nomine genuisse, a pulchritudine, ut puto, sic appellatam. *ῥόδον* enim neutro genere rosam significat, eamque a sole dilectam ex eius compressu septem filios heliades a patris nomine nuncupatos genuisse. *ῥόδον* enim sol dicitur. Eustathius autem, & Pherecydes a Diodoro multum dissentiunt. tradunt enim Rhodon, Asopi fuisse filiam, & Phaethontem, Aeglen, Lampetien, & Lampetisam Apollini peperisse. sed ut in cæteris dissideant, in hoc tamen conueniunt, Rhodon puellam quandam fuisse amatam ab Apolline. de qua ut intelligendum sit, ratio hæc facit, quod mulieres a sole dilectas, non autem loca poeta enumerat. *§ Te quoque, nunc adamas quondam fidiſſime paruo Celme Ioui* *§ Celmos*, vel, ut a nonnullis scribitur, Celmis, unus ex Idæis Dactylis, cum Rheæ matri uim intulisset, atque ob id Delphos petiisset, inde exclusus in Idam rediens præ inestitia in durissimum ferrum est mutatus. auctor Zenobius in prouerbij, Sophoclis citans testimonium in satyris. Ouidius in adamantam conuersum scribit, alios secutus auctores. dicitur autem Celmus, & Celmis, ut Anapus,

anapis. qui tamen, & Celmes celmetis a plerisque inclinatur. *§ Depreſſum Polypus hostem continet* *§ corrigo pulypus*, quoniam *•••••* priorem corripit, cum per *•* micron scribatur. solent sepe numero græci uersus necessitate ducti huic litteræ *•* adiungere *•* & facere *••* diphthongum, quæ in u, uertitur in his. unde pulypus

damas in Persio, & heroidibus pulypus hoc loco. nisi dorico uelis *••* in *•* rursum mutare: ita ut pulypus, & pulypus, & pulypus in polydamanta, & polypum iterum trāseant. per hostem autem polypi, uel conchas accipe, quibus is maxime infidiatur: uel hominem, quocumque luctari polypum in me-

moriā datur. utriusque rei auctor Plin. li. 19. *§ Viridi uersata cicuta* *§ cicuta* hoc loco non pro herba presentanei ueneni, sed pro canna accipio, qua Tisiphone pro instrumento uteretur ad pharmaca commiscenda. *§ Imminet aquoribus Scopulus* *§ Moluriū* dicit. hoc. n. nomen scopulo, unde se Ino cum Melicerta deiecit. auctore Zeuobio. cui sic subscribit Pausanias in attica. Moluridem rupem Leucotheæ, & Palemoni consecrarunt. *§ In uſdiam fecere dea* *§ inuidia* sepe numero conuicium, contumeliāque significat, præcipue Nasoni. quo significato hoc loco accipienda esse sequentibus uerbis indicatur. conuicia Iuno non tulit. in eodē a Iuuenale accipitur saty. 14. cum ait, Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo. sed & pro iniuria a Seneca decimo declamationum his uerbis: Ut scias te inuidiam mihi facere; cum dixissem, Accusa me: non negasti. sed respondisti, Accusabo, cum potero. in omnibus his significatibus dicitur inuidia, quod faciat ut is, cui fiat, eum, a quo fiat, videat non libenter. ponitur & pro culpa, ut paulo post dicemus. *§ Ex auro ramos, ex auro poma ferebant*. *§ Tortellius* in hesperidibus hunc uersum adducens, regebant, legit, non ferebant: & ita credendum est suum codicem habuisse. neque aliter legi recte potest. quid enim insulsius, quam dicere ramos, & poma a frondibus ferri, cum frondes, & poma ferantur a ramis? *§ Et uasto dederat seruanda draconi* *§ hunc Apollonius* 4. Argonaut. Ladonem appellat. quem Pisander terra, Hesiodus Typhone genitum dicit. Pherecydes Typhonis, & Echidnæ filium facit, ac centum habentem capita & uoces totidem. testis Apollonij enarrator. qui ex Agrotæ opinione in tertio Libycorum Draconem pastoris nomen fuisse ait, propter immanitatem, ac feritatem ita nuncupati. *§ Protinus Andromeden* *§ tanti pramia salti* *§ indotata rapit* *§ Romanæ* alludit consuetudinem: quæ fuit, ut noua nupta e gremio matris, aut, si ea non esset, proximæ necessitudine rapi simularetur, quoniam ea res Romulo feliciter cesserit. auctor est Festus. indotata autem sine dote expone, quoniam Perseus dote neglecta eam ceperat. nam eam relicto dotali regno secum in patriam duxit. Ouidius primo artis, Andromeden Perseus nigris portauit ab Indis. *§ Et cantus animi felicia lati* *§ Argumenta sonant* *§ uide* ne ad Fesceninos uersus in nuptijs cani solitos poeta respexit. de quibus in collectaneis multa diximus primæ hecatostyos capitul. 64.

ANNOTATIONES HENRICI GLARIENSIS IN QVARTVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Additur his Nyseus, indetonfusq; Thyoneus.

Nyfeus diffyllabon legendum quidā prae-
cipiunt, alij Nyfeus triffyllabon esse pu-
tant, praeceptionem sequentes Ser-
uian. quae innuit denominatiua in æus
esse a nominibus foemininis secundæ
declinationis, Ὀνὴς τῆς τιμῆς Timæus:
ita a musa Musæus, & a Nyfā Nyfeus.
quare illi carmen ita legunt, Additur
his Nyfeusq; , antonfusq; Thyoneus.

Mercurio puerum diua Cythereide natum.

Quidam codices habebant coniunctionem, &, post pueris-
ut sit ordo, Naiades enutriuere sub Idæis antris puerum na-
tum Mercurio, & diua Cythereide. alij uolunt ordinem absq;
ea coniunctione, Naiades enutriuere sub Idæis antris Mercu-
rio puerum natum diua Cythereide, ut Mercurio sit dandi ca-
sus, atque id placet.

Sape Cytheriaco diducit pedine crines.

Admonet hic Raphael Cytoriaco pro Cytheriaco melius
legi, ut sit a Cytoro monte aut oppido, Sinopensum Empo-
rio, ut Strabo asserit lib. 12. ubi maxima buxicopia, quod & mi-
hi placet. nam lib. 9. poeta rursus utetur.

Nec tamen ante adiit.

Adiit triffyllabon legendum cæterum t producitur, vel Cæ-
sura, vel quia syncopatum. ut postea de Perse, Arduus in nu-
bes abiit, & in æquore summo Vmbra viri visa est.

Hic tibi sine aliqua est.

Raphael hic legit, nam exponit hoc loco. alij hæc legunt,
res non magni momenti.

Sublimemq; rapit, pendens caput illa.

Tertio libro genere masculino protulit, Ceruleus serpens,
hic foemininum, si quidem pendens de serpente intelligitur,
ut sequens indicat carmen.

Inq; hedera speciem pendens frondescere uestis.

Videndum lectori, de qua ueste loquatur utrum Mineidū,
an ipsius telæ, ut sequentia duo carmina ostendere uidentur.

Narrat ubiq; dei, deq; tot sororibus expers.

De totq; sororibus expers legendum, quantumuis recla-
ment exemplaria, carmen enim alioqui non constabit.

Euohe Bacche sonat.

E' u' o' videtur græca uox esse, nec ita diuidenda, quasi dacty-
lum faciat, cum apud hunc poetam lib. 6. manifeste spondeum
constituat, ubi de Progne ait, Exululatq; Euxq; sonat, portasq; *sociantur.*
refringit, quemadmodum & apud Hor. lib. 2. Euxæ recenti mēs
trepidat metu.

Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.

Tentatos, nisi pro extentos intelligamus, siue in mare, siue
in uerbera, non equidem intelligo quid sibi uelit.

Genusq; Non putat esse Deum.

Quia præcessit contraq; deum ferat arma, quæ uerba hau d
obscure de Baccho intelliguntur, uidentur & hæc de eodē di-
ci, ut sit sensus, Acrisius non putat Bacchum esse genus deum,
hoc est de genere, aut numero deorum. at illud. n. quod sequi-
tur, pro etiam positum uidetur, ut sit fabulæ ad fabulam cōne-
xio, neq; enim uidetur cōiunctionis rationalis vim habere, nisi
quis dicat, quæ præcedunt uerba, ita intelligi, Acrisium nō pu-
tare esse genas deū, hoc est, nullos deos. sic. n. infertur, neq; e-
nim Iouis esse putabat Persea. sed prior sensus magis mihi pro-
batur. Hoc loco etiam Abantiades Abantis filius Acrisius dici-
tur, cum paulo post Perseus Abantiades dicatur, sed non Aban-
tis filius, ut Acrisius dictus est, uerum Abantis pronepos, etiāsi
Raphael nepotem exponat Abantis, cum sit Acrisij ex filia ne-
pos. unde & libro sequenti Acrisionides dicitur Perseus.

Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe.

Ita pleriq; habent codices, sed ut Raphael uidetur legisse
regnis pro regis, quod placet, ne sit Trochæus in loco 4.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER QVINTVS.

RAPH.

*Umq; ea Cephe-
num* ita huc
librum cū su-
periore poe-
ta connectit,
ut res, e rena-

sci, narratioque continuari
videatur. primum autem
tumultū iniquissime a Phi-
neo, Cephei fratre, cui An-
dromeda, priusquam bel-
luz obijceretur, desponsa-
ta fuerat, excitatum descri-
bit. deinde eius cum socijs
in lapides mutationem.

Cephenum medio agmine in
medio cētū Cephenum.

Phinei cū
Perseo cer-
tamen.

Tumultus
magni de-
scriptio.

Cepheni autē populi sunt
Aethiopiae, a Cepheo de-
nominati, ut paulo ante di-
ximus. Cephenes autem
fuci. & uespere dicuntur.

Danaei ut heros Perseus
Danaes filius. est autem
possessuum nomen quinq;
syllabarum, non quatuor,
ut quidam legunt. *Nec co-
iugalia festa* & nuptialia.
non erat, inquit, clamor nu-
ptijs conueniens, sed bello,
& pugna. Alij connubialia
legunt, sed non magni mo-
menti res est. *Assimilare*
comparare, ac similia puta-
re. sane simile dicimus,
& assimilare. non autem si-
mulare, ut quidam indocti
praecipit. *Exasperat* aspe-
rum, & tempestuosum red-
dit. *Primus in his Phineus*
duo a poetis Phinei cele-
brantur. Cephei frater, &
qui Argonautas hospitio su-
sceperat, de quo in 7. lib. me-
minit poeta. *Auctor* exci-
tator. *En ait, en adsum* en
aduerbium fere affectui, &
indignationi seruit, quae ex
illa cōduplicatione magis,
magisq; declaratur. *Penna*
& alata talaria. *Falsum*
aurum simulatum non ue-
rum. *Conanti mittere* vo-
lenti Phineo iacere hastam
in Perseum. *Infacinus* in
scelus. *Seruata* Androme-
da. *Rependis* remuneras.
Hac dote ut illum interfi-
cias, qui Andromedā mon-
stro marino obiectam ser-
uauit. iustum autem, gra-
tumq; uirum Cepheū fuisse
poeta ostendit. *Sed gra-
ue Nereidum nomen* gra-
ue, idest potens. Nereides
autem nymphae sunt mari-
nae, quibus se pulchriorem
Cassiope esse iactarat. earū
vero precibus fatigatus Ne-
ptunus cetum immisit, quo

ARGVMENTVM.

Andromedam, Cephei, & Cassiope filiam, in Aethiopia expositam bel-
luz marinae. Perseus, Iouis, & Danaes filius; Medusae Gorgonis caput se-
rens, paciscitur coniugem, si eam periculo liberasset. causa autem per-
stituenda extiterat ob Nereidum iram, quarum pulchritudini se mater
praetulerat. perfecto igitur a Perseo pollicito, cum fides promissa a Ce-
pheo esset praestita, & nuptiarum coniugium epulis regalibus principes
interessent; Phineus, Cephei frater, cui Andromeda desponsata fuerat,
contumeliam sibi existimans grauissimam iniunctam, quod aduenz con-
sanguineus postpositus esset, uescientium animos pugna confudit. & cum
res miserabilis dimicantium ageretur in regia, ac multi ex utraq; parte ar-
mis, quibus eos casus obrulisset, cecidissent; nouissime Perseus, perimēs
multitudinem aduersariorum, imperauit, ut discederent ex conspectu
sui: caputque Gorgonis extulit, quo uiso Phineus cum auxiliantibus diri-
guit in saxum. Nomina autem eorum sunt, Phineus, Rhocus, Atyx, Ly-
cabas, Phorbas, Amphymedon, Erithus, Polydemon, Abaris, Lycetus,
Helices, Phlegias, Clytus, Idas, Odytes, Clymenus, Protenor, Hypseus,
Lyncides, Emathion, Chiromis, Broctas, Ammon, Alphitus, Iaperides, Pet-
talus, Lycormas, Pelates, Coritus, Abas, Menaleus, Dorilas, Halcyoneus,
Clytius, Danus, Celadon, Astreus, Action, Thoaetes, Agyrtes, Molpheus,
Ethemion, item in lapides conuersi, Thesias, Ampix, Nileus, Eryx, Astya-
ges, & Acontheus, qui Persei miles, dum dimicans per imprudentiam pro-
ipicit Gorgonis faciem, & ipse in lapidem cecidit. nouissime & Phineus cum
suis socijs dirigit in saxum.

Umq; ea Cephenum medio Danaei heros
Agmine cōmemorat, fremitu regalia turbe
Atria complentur: nec, * coniugalia festa
Qui canat, est clamor, sed qui fera nunciet
armas.

Inq; repentinos conuiuia uersa tumultus
Assimilare freto possis, quod saeva quietum
Ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus belli temerarius auctor,
Fraxineam quatiens erat a cuspide hastam,
En, ait, en adsum precepta coniugis ultor.
Nec mihi te penna, nec falsum uersus in aurum
Iupiter eripiet. conanti mittere, Cepheus,
Quid facis: exclamat: quae te germane furentem
Mens agit in facinus? meritis ne haec gratia tantis
Redditur? hac uitam seruata dote rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si quaeris, ademit,
Sed graue Nereidum numen, sed corniger Ammon,
Sed quae uisceribus ueniebat bellua ponti
Exaturanda meis. illo tibi tempore rapta est.
Quo peritura fuit: nisi si crudelis id ipsum
Exigis, ut pereat luctuq; leuabere nostro,
Scilicet haud satis est, quod te spectante reuincta est,

Cephenorum agros uastan-
te consultus Hammon re-
spondit, Cassiope prolem
monstro esse obijciendam.
Sed corniger Hammon la-
piter Hammon sub forma
arietis cornuti colebatur in
Lybiae desertis, ubi magni-
ficentissimum templum illi
Bacchus ab India cū exer-
citu rediēs edificauit, quod
cum siti laboraret, obuium
arietem secutus fontem in-
uenit, quo totus exercitus
fuit recreatus. Arietem igi-
tur illum Iouem esse ratus,
& Hammonem illum ab ha-
renis uocauit, & sub arietis
forma coli uoluit, ut Luca-
nus quoque in nono testa-
tur, Catonis iter descen-
dens:

Ventum erat ad templum,
Libycis quod gentibus
vnum

Inculci Garamantes ha-
bent, stat corniger illi
Iuppiter, ut memorant, sed
non ut fulmina uiuant,
Aut similis nostro, sed tot-
tis cornibus Hammon.
sic autem dictus est, quod
in harenis colatur, unde
Hammoniacum genus eo-
rum appellatur. *Visceribus*
meis mea filia, quae
meis uisceribus, atque ex
pore concepta est. *Nisi*
crudelis id ipsum Exigis
pereat nisi, inquit, fore
ita sis crudelis, ut exposcas
& optes filiam meam pe-
re. illa autem coniunctio
Si eleganter cum nisi cop-
latur, quamuis sine illa
teger sensus habeatur. *Le-
uabere* leuior fies, a do-
re subintelligatur. *Sed*
haud satis Ironia, quae
Phineo insultat frater Ce-
pheus. cū enim & patrum
& sponsus esset Androm-
eda, aliquid certe auxiliari
fere debebat: cum uero
hil prorsus tulerit, impo-
dentissime eam repeti
quam tutari non est aui-

connubia-
m.

RAPH.

AFFIXA alligata. una enim cum Andromeda regna quoque dotalia alligata uidebantur. *Perpetissus* petere, acceptumque ire debuisset. *Nunc sine* nunc, inquit, permittite, eum, qui meruit, pactusque est, illam habere. *Per quem non orba senectus* hoc est, per quem ego iam senex liberis non careo. vni eamque filia illi erat Andromeda. *Hec senectus* hec mea senectus. manu autem cum hæc diceret, canos tangens Phineo indicauit. *Et uoce* & uerbis. *Certa mortis* siquidem Andromeda proculdubio mortua fuisset, nisi a Perseo e faucibus bellæ illius mariæ erepta esset. *Ille nihil contra* & respondit subintel ligatur. *Ignorat* & dubitat. *Cunctatusque* breuis & parum per remoratus. *Nequicquam* frustra. *Stratus* & lectus, in quibus prius discumbant. *Remissus* & reiecto. eandem namque hastam in Phineum Perseus reiecit. *Et indignum* & copula effectui seruit. indignatur. enim poeta, quæ ara in qua diuinitatibus coluntur, scelerato, atque nefario hominioni profuerit. *Non irrita* & non uana, ut quæ Rheum unum ex Phinei sociis interemit. *Calcitrans* & calcibus terram percutit. *Hospitijque* deos & Iouem hospitalem, de quo Virgilius, Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur. Hospites autem nefas est uiolari. Eo prius hospitibus sallem in primis apponebant, quem cum una gustassent, ita unius mentis, & amicitie eos debere esse censebant, ut sal in unam naturam exterræ, & aqua congelatur. *Bellica Pallas* adesse auxilio est. quo namque pacto unus Perseus tot in feruentibus uiris sine Palladis auxilio resistere potuisset? *Datque animos* & audaciam addit. *Et protegit Agide fratrem* & defendit scuto suo a iaculis hostium Perseum fratrem suum. nam Perseus, ut Pallas, Iouis fuit filius. *Erat Indus Atys* ad differentiam Phrygiæ a Cybele matre deorum admatu eleganter Indus est appositus. fuit etiam alius Atys Croesi Lydorum regis filius. *Limniace* & nymphea fuit Gangis Indiæ fluminis filia. uidetur autem esse palus iuxta Gangem. *Limus* namque paludem significat. *Egregius forma* & excellens pulchritudine. *Diuite cultu* & pretioso ornatu. *Tyriam chlamydem* & purpuream uestem, nam Tyros urbs Phoeniciæ purpuræ officinis maxime celebratur. Chlamys autem uestis est militaris, quæ alijs uestibus superimponitur. *Αρα τὸ χλαμύδα* dicta, quod est calefactio, chlamys, & per synopem chlamys. *Limbus* & fascia. *Obibat* & circuibat. *Aurata monilia* aurata pro aureis posuit. monilia namque colli ornamenta aurea esse solent, hoc est ex auro solo constantia, non aurata, & auro solum ornata. *Myrrha* & unguento,

cui Myrrha quoque adhibetur. *Crinale* & ornamentum est crinium. unde etiam est denominatum. *Ille quidem iaculo* signi ficat eum & iaculandi, & sagittandi fuisse in primis peritum. *Quamuis distantia* & quantumuis longe posita, ac remota. *Sed tendere doctior arcus* & locutio est græca latine. n. doctior

tendendi diceretur. *Lenta cornua* & flexibilia arcus cornua. *In media ara* quæ Hy meneo, nuptiarum Deo, exstructa erat. *Percussit* & percussit. *Et fractis confudit ossibus ora* sic quidem legitur, sed forsitan minus recte. ablatius. n. ille, fractis ossibus, modum significat, cui, in, præpositio apponi non solet. quare mihi illa, & copula, ac in præpositio utraque in alterius locum transferenda uidentur ut legamus, In fractis confudit & ossibus ora, hoc est valde, ac penitus fractis ossibus faciem ita confudit, ut non cognoscere tur.

[Superior tamē lectio, planior minusque coacta. *Saltem* & non ostentantem, sed concutientem. id quod facere ex uulnere morientes solent. *Fædatus* & deturpatus. *Assyrius* & Syrus. nam Assyria prouincia est eadem cum Syria. ut scribit Herodotus, qui ait eos, quos Græci Syros uocant, a Barbaris Assyrios uocari, quauis alij Syriam ab Assyria distinguant, ac Syriam Phœniciæ, Assyriam Babyloniam finitimam esse cõtendant. *Non dissimulator* & non occultator, sed ostentator. *Exhalantem* & ex ore emittentem. *Vitam* & animam. *Sub uerbo uulnere* & Propter acerbum, & asperum uulnus. *Deplorauit* & defleuit. *Ille* & Atys. *Tetenderat* & neruo intenderat, ut in Perseum sagittam emitteret. *Arripit* & celeriter rapit. *Et mecum tibi sint certamina* & hoc est, & mecum in certamen descende. *Nec longum* & nec diu. *Fato* & morte. *Quo* & ex quo fato. *Emicuit* & exiliuit, euolauit. *Permetrabile tel.* & periphrasis est sagittæ, quæ facile penetrat. *Vitatum* & declinatum. nam Perseus sagittam, a Lycaba missam, uitauit. *Sinuosa ueste* & sinus, ac plicas multas habente. *Vertit in hunc harpen* & harpe ensis est Mercurij falcatus) ut diximus) quo Perseus Medusæ caput amputauit. *Spectatam* & approbatam.

ADIGITQUE inper-

git autem proprie ensis dicitur in pectus, cū infigitur. *Natantibus* & errantibus in humore, ac lacrymis. *Ad manes* & ad inferos. *Ecce Suenites* & ab oppido Aethiopiarum Suenio, Suenites nomen gentile deducitur. *Alij Syenites*, & Syene, quæ Aethiopiarum ciuitas est ad Nilum sita, ut Stephanus ait. sed & hac formatione Suenites legi potest, y in u conuersa, quemadmodum pro syllabula, nulla dicitur.] Eleganter autem & patriam, & genus istius Phorban-

Et nullam quod opem patruus, sponsus uel tulisti, Insuper, a quoquam quod sit seruata, dolebis? Præmiaque eripies? quæ si tibi magna uidentur; Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses. Nunc sine, qui petijt, per quem hæc non orba senectus Ferre, quod & meritis, & uoce est pactus: eumque, Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti. Ille nihil contra; sed & hunc, & Persea uultu Alterno spectans, petat hunc, ignorat, an illum: Cunctatusque breui, contortamque, uiribus hastam. Quantas ira dabat, nequidquam in Persea misit. Ut fletit illa toro, stratis tum denique Persens Exiliit, teloque, ferox inimica remisso Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus, Iisset: & (indignum) scelerato profuit ara. Fronte tamen Rhæti non irrita cuspis adhæsit. Qui postquam cecidit, ferrumque, ex osse reuulsum est, Calcitrans, & positas aspergit sanguine mensas. Tum uero indomitas ardescit uulgi in iras, Telaque coniungunt: & sunt qui Cepheæ dicant Cum genero debere mori, sed limine tecti Exierat Cepheus, restatus iusque, fidemque, Hospitijque, deos, ea se prohibente moueri. Bellica Pallas adest, & protegit Agide fratrem, Datque animos. Erat Indus Atys, quem flumine Gange Edita Limniace utreus peperisse sub undis Creditur, egregius forma, quam diuite cultu Augebat, his adhuc octonis integer annis, Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat Aureus: ornabant aurata monilia collum, Et madidos myrrha curuum crinale capillos. Ille quidem iaculo quamuis distantia misso Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus. Tum quoque lenta manu flexentem cornua Perseus Stipite, qui media positus sumabat in ara, Percussit, & fractis confudit in ossibus ora. Hunc ubi fædatus iactantem in sanguine uultus Assyrius uidit Lycabas iunctissimus illi, Et comes, & ueri non dissimulator amoris, Postquam exhalantem sub acerbis uulnere uitam Deplorauit Atyn, quos ille tetenderat arcus, Arripit, & Mecum tibi sint certamina, dixit: Nec longum pueri fato letabere, quo plus Inuidia, quam laudis, habes. hæc omnia nondum Dixerat, emicuit neruo penetrabile telum, Vitatumque; tamen sinuosa ueste pependit. Vertit in hunc harpen * madefactam cæde Medusæ Acrisioniades, adigitque in pectus: at ille Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra Circumspectit Atyn, seq; acclinauit ad illum, Et tulit ad manes iunctæ solatia mortis. Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,

Phorbantis describit poeta, ne quis Phorbanta Priami filium illi pugna interfuisse putet. hi autem omnes, quos hoc loco poeta enumerat obscuri sunt, nec a quoquam alio scriptore, quod sciam celebrantur. *Audi committere pugnam* & cupidi pugnandi, est enim figura loquendi græca. *Surgentibus* surge

re uolentibus. *Adactus* infixus. *Ensis* harpe, quo illos Perseus transiit. *Astoridem Erithum* Actoris filium. *Sed altis extantem signis* eminentem cælatura, atq; magnitudine, ac pōdere craterum describit. *Altis signis* alte eminentibus signis, & cælaturis.

Multaq; in pondere massa hoc est magni ponderis. *Crater* autem uas est mensarium, miscendo cum aqua uino aecommodatum. *quod est misce* dictum, Cratera autē est accusatiuus græcus, unde fit interdum nominatiuus latinus. *Infligit* & incutit, immittit. *Rutilum cruorem* rubicundum sanguinem. *Moribundo uertice* ipse moribundus capite percutit terram. est enim hypallage. *Semiramio sanguine* regio. Semiramis nanque regina fuit, quæ cōdidit Babylonem, ut copiose in superiore scripsimus libro. *Polydemon* Polydemon multiscius potest interpretari. *Caucasenum* a Caucasio Scythiæ monte. *Sperchesiadem* Spercheliæ cuiusdam filii. *Expertem frustra belli* frustra se a bello, & pugna abstinente, interfectus nāq; fuit. *In partes* in factiones partes. n. in plurali solum factiones significant, unde Ciceronē partes Pompeij dicimus secutum.

Pensaq; pōdera. [Vel potius cōpēia, & quasi in uicē illius hoc accipe.] *Hoc uolueret* quod tibi sū illaturus. *Vulnus* quod tu mihi intulisti. *Cephenum post regem* post Cepheni regē Andromedę patrē. *Lyncides* Lyncei filius. *Et incessit* irritat, prouocat. *Deuouet* execratur. *Scelerata* in Perseum scelerate, ac nefarie sumpta. *Decutit* deicit, detruncat. *Incidit aræ* cecidit in aram. *In medios ignes* qui in ara fuerant excitati. *Semianimis lingua* semimortua, moribunda, accidit autem ut capite reciso interdū lingua loquatur, uerbāq; uel incondita emittat. *Execrantia* detestantia, blasphemantia. *Castibus iniuriis* insuperabiles. Cæstus autem arma sunt pugilum, quæ ex corio bouis crudo conficiebātur, cui & plumbum infuebatur, quo ualidiores ictus in ferri possent. Virg. in 5. Aen. maximos Erycis cæstus describit. In medium geminos immani pendere cæstus Proiecit, quibus acer Eryx in prælia suctus

vulnere.

Rentatus.

canit mirabile.

Et Libys Amphimedon audi committere pugnam,

Sanguine, qua late tellus madefacta tepebat,

Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis

Alterius costis ingulo Phorbantis adactus.

At non Astoridem Erithum, cui lata bipennis

Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis

Extantem signis, multaq; in pondere massæ

Ingentem manibus tollit cratera duabus,

Infligitq; uiro. rutilum uomit ille cruorem,

Et resupinus humo moribundo uertice pulsat.

Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,

Caucasenumq; Abarim, Sperchesiademq; Lycetum,

Intonsumq; comas Elycen, Phlegiamq; Clytumq;

Sternit, & extructos, morientum calcit aceros.

Nec Phineus ausus concurrere comminus hosti,

Intorquet iaculum: quod detulit error in Idam

Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.

Ille tuens oculis immitem Phinea toruis,

Quandoquidem in partes, ait, abstrahor, accipe Phineu,

Quem fecisti hostem, pensaq; hoc vulnere vulnus.

Iamq; remissurus tractum de corpore telum

Sanguine, defectos cecidit collapsus in artus,

Hic quoque Cephenum post regem primus Odites

Ense iacet Clymeni. Protenora percutit Hipseus,

Hipsea Lyncides, fuit & grandæus in illis

Emathion æquic cultor, timidusq; deorum:

Qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo

Pugnat, & incessit, scelerataq; deuouet arma.

Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis

Decutit ense caput, quod protinus incidit aræ:

Atque ibi semianimis uerba execrantia lingua

Edidit, & medios animam expirauit in ignes.

Hinc gemini fratres, Broteasque, & castibus Ammon

Inuicti, ninci si possent castibus enses,

Phineia cecidere manu, Cererisq; sacerdos

Alphythus albeti uelatus tempora uitta.

Tu quoque Lapetide non hos adhibendus ad usus,

Sed qui pacis opus citharam cum uoce moueres,

Iussus eras celebrare dapes, festumq; canendo.

Quem procul astantem, plectrumq; imbelles tenentem

* Pettalus irridens, Stygijs cane cetera dixit,

Manibus: & læuo mucronem tempore fixit.

Concidit, & digitis morientibus ille retentat

Fila lyre, casuq; * fuit miserabile carmen

Non finit huic impune serox cecidisse Lycormas:

Raptaq; de dextro robusta repagula poste

Ossibus * illis media cernicis. at ille

Procubuit terræ mactati more inuenci,

Demere tentabat leui quoque robora possi

Cinyphus Pelates: tentanti dextera fixa est

Cuspide Marmaridæ Coriti, lignoq; cohesit.

Hærenti latus hausit Abas. nec corruit ille,

Sed retinente manu moriens e poste pendit

Sternitur & Menaleus Perseia castra secutus,

Et Nasamoniaci Dorilas ditissimus agri,

Diuos agri Dorilas, quo non possederat alter

Ferre manum, duroq; intendere brachia tergo.

Obsupere animi, tantorum ingentia septem

Terga bouum plumbo infuto, ferroq; rigeant.

Est autem nomen quartæ declinationis. nam cæstus secundæ

& citra diphthongum est Veneris cingulum uarijs futuris disti-

ctum, unde & nomen

quod est punge-

re sumptum est. nec audien-

di quidam, qui a cæsuris

sum deducunt, cum sit no-

mē græcum, nec originem

latinam agnoscat. *Velatus*

temp. & uelatus, & testis tem-

pora habens. *Lapet* Lapeti

filii. *Ad hos usus* belli-

cos. Citharistæ nanq; & Ly-

ristæ a pugnis sunt alieni.

Moueres & pulsares. *Ple-*

ctrum & instrumentum est,

quo lyra pulsatur, &

hoc est a percussio-

do dictum. *Imbelles* imbel-

lib. ac molles. aptum. *Sty-*

gijs inferis. *Styx* n. palus

est inferorum notissima.

Manes autem inferorū au-

ma dicuntur. *Læuo* tempo-

re & sinistra capitis parte.

Retentat iterum tētat, &

tangit. *Fila ly.* & chordæ,

ante quarum inuentionem

filis utebantur. *Casuq;* sui

mis. c. forte, inquit, lyra e-

misit carmen triste, & mo-

rieti conueniens. [Quidam

ad historiam hoc loco re-

spexisse poetam uolunt. si

dem. n. modo & Crassi

interfecti caput, ut Plut. scri-

bit, Trallib. quidam histria

in scenam allatum, pro Pe-

theci capite dilaniatum. si

hoc puto. *repagula* dicuntur

feres, q. clausis hostijs oppo-

nuntur. [Vectes, siue obice

dicere uult, porro Prif. l. i.

citato hoc uersu, pro possi-

polli, legit ablatiuo casu.

ILLISIT & inflavit

Proenbuit & in caput in-

ra cecidit. *Cinyphus* Pe-

Garamanticus. Cinyphus

nim. ut scribit Herodotus

uius est Garamantum, q.

inter duas Syrtis in mar-

Libycum labitur, unde Cy-

nyphij 2. Geor. lib. apud

Virgil. dicuntur hirci: Ne-

minus interea barbari in-

naque menta Cinyphij

dent hirci, setasq; comar-

tes. *Marmaridæ* Gor. & Ma-

maces, ut Stephanus refer-

ex sententia Hæcatei, q.

est Aethiopica, unde for-

tan Marmarides. Coriti

appellatur. sed a Marmar-

quoque patre, Marmar-

ides dici potest. [Immo

gente Marmaridum, cum

& Plin. meminit lib. 5. cap.

6. & Strab. libro 17. cum

uerba sunt, *q. p. in d. i.*

μάρμαρος & *μαρμαρίδης*, &

μαρμαρίδης *μαρμαρίδης*

res.] *Leui* po. & *finis*

Cohæsit affixa fuit. *Latus hausit* percussit. *Et Nasamoniaci* & Nasamones populi sunt Libyæ iuxta Syrtis na-

gijs, ut scribit Plinius admodum infestis.

Latus

Latius latiores campos; Tollebat capiebat. Farris acer-
uos frumenti cumulos. Singulantem per singultus animam
emittentem. Bactrius Alcyoneus Bactra nomine tantum plu-
raliurbs est, unde etiam Bactriana regio Indix contermina
fuit appellata. [Planudes, qui Ouidium græce transtulit, Bra-

go tutus in se ruentes hostes repellere posset. Chaonius mol-
Epirota. Chaonia namq; pars est Epiri a Chaone Troiano, vt
carmine Virgiliano etiam pueris notum est appellata. Cha-
oniamque omnem Troiano a Chaone dixit. [Non video, quæ
conuenientia sit inter græcos, & Arabes, deinde inter Cha-

nios, & Nabatæos, quando
poeta, quasi duos socios fin-
git Ethemonem, & Mol-
peum. proinde dubito utrū
legendum sit, Chaoniu-
Molpeus, sunt enim Chaos
rmini Arapuli continij, po-
bibus, & Nabathæis, ut Pli-
auctor est lib. 5. cap. 28.]
Nabathæus Nabathæa
regio est felix Arabiæ, un-
de Nabathæus nomen gen-
tile deriuatur, ut latius in
primo diximus. Tigris ut
auditis hac similitudine
poeta ostendit Perseum ad
dubitasse, utrum prius per-
cuteret, cum ambo instā-
rent, alter a dextra alter a
sinistra, Molpeum, an Ethe-
monem. Diuersa ualle in
diuersa uallis parte. Vtro in
utram partem. Summo-
uit repulit. Traiecti traf-
fixi. Contentusque fuga est
satis Perseo fuit Molpeum
fugasse, ab altera nanque
parte Ethemon inflabat, ne-
que Perseo interficiendi
Molpei tempus dabat.

NON circumspectis uiri-
bus hypallage est. ipse e-
nim non circumspectus hoc
est imprudens, ac temera-
rius. circumspectus enim
cum nomen est, prudens,
qui omnia circumspectat, di-
citur. Exactum eiectionum.
Valentes causas potentes.
Cyllenide harpe pro
Cylleneia. patronymicum
pro possessiuo est positum.
Cyllenius autem Mercu-
rius dicitur a Cyllene Ar-
cadiæ monte, ubi ex Maia
natus esse fingitur. Virgi-
in 8. Vobis Mercurius pa-
ter est, quem candida Ma-
ia Cyllene gelido conce-
ptum uertice fudit. Verum
ubi uirtutem posteaquā,
inquit Perseus, sensit uir-
tutē sibi ingenitam a mul-
titudine superari, cum ami-
cos admonuisset, ut oculo-
s auerterent, Gorgonis
caput hostibus aperuit, quo
uiso illi euestigio in lapides
fuere conuersi. est autem
ordo: Verum, Perseus di-
xit, ego petam, & sumam
auxilium ab hoste. i. Me-
dusæ capite, quoniam uos
ipsi sic cogitis, hoc est, me
ad hoc compellitis. ubi, id
est postquam uidit uirtutē
succumbere turbæ, hoc est,
a multitudine superari.
Miracula monstra.
Dirigit rigida, & dura
facta est. In hoc signum
hæsit hoc est Thessalus

RAPM.

Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.
Huius in obliquo missum stetit inguine ferrum.
Lethifer ille locus, quem postquam uulneris auctor
Singulantem animam, & uersantem lumina uidit
Bactrius Alcyoneus, Hoc, quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpusq; exangue reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de uulnere raptam
Vltor Abantiades: media quæ nare recepta
Ceruice exacta est, in partesq; eminet ambas.
Dumq; manum fortuna inuat, Clytiumque, Danumque
Matre sotos una diuerso uulnere fudit.
Nam Clytj per utrumque graui uibrata lacerto
Fraxinus acta semur: iaculum Danus ore momordit.
Occidit & Celadon Mendesium; occidit Alireus
Matre Palestina, dubio genitore creatus:
Aethionque sagax quondam uentura uidere,
Tunn aue deceptus falsa, regisque Thoastes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.
Plus tamen exhausto superest, nanque omnibus unum
Opprimere est animus. coniurata undique pugnant
Agmina pro causa meritum impugnante, fidemq;.
Hac pro parte socer frustra pius, & noua coniux
Cum genitrice fauent ululatuque atria complent.
Sed sonus armorum superat, gemitusque cadentum:
Pollutosque simul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renouataque prælia miscet.
Circumeunt unum Phineus, & mille secuti
Phinea: tela uolant hyberna grandine plura
Præter utrumque latus, præterque lumen, & aures.
Applicat hic humeros ad magnæ jaxa columnæ,
Tutaque terga gerens, aduersaque in agmina uersus
Sustinet instantes. instabat parte sinistra
Chaonius Molpheus, dextra Nabatheus Ethemon.
Tigris ut auditis diuersa ualle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum
Nescit utro potius ruat, & ruere ardet utroque:
Sic dubius Perseus, dextra, læua ne feratur
Molpheæ traiectione summouit uulnere cruris:
Contentusque fuga est, neque. n. dat tempus Ethemon:
Sed furit, & cupiens alto dare uulnera collo,
Non circumspectis exactum uiribus ense
Fregit in extrema percussæ parte columnæ.
Lamina dissiluit, dominique in gutture fixa est.
Non tamen ad lethum causas satis illa ualentes
Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi uirtutem turbæ succumbere uidit,
Auxilium Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit ab hoste petam: uultus auertite uestros,
Si quis amicus adest, & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moneant miracula dixit
Thessalus. utque manus iaculum lethale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Amphix animi plenissima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit, inque petendo
Dextera dirigit, nec citra mota, nec ultra est.

in statuam marmoream ita est conuersus, ut iaculum emitte-
re uelle uideatur. Signum de marmore statua marmo-
rea. Hæsit stetit.

Septem.

Hicam.

Eucholidæ.

ilum.

R

fatale.

in eo, in statuam marmoream ita est conuersus, ut iaculum emitte-
re uelle uideatur. Signum de marmore statua marmo-
rea. Hæsit stetit.

§ *Septem Nilo* § Nilus
fluvius est Aegypti clarissi-
mus, qui septem ostijs in
mare exit, unde Virgil. 4.
Georg.

Diuerfa ruens septem di-
scurret in ora,

Vsq; coloratis amnis deue-
ctus ab Indis.

§ *Celauerat* § sculperat, or-
nauerat. § *Primordia* § prin-
cipia. § *Nostri gentis* § nostri
generis. § *Ad tacitas um-
bras* § ad animas uoce ca-
rentes, & mutas. § *Cecidisse*
§ interfectum fuisse. § *A*
tanto uiro § tam generoso.

§ *Suppressa* § cohibita, atque
coercita. § *Ad aperta* § uel-
le § cum enim Perseum al-
loqueretur, Nileus in sta-
tuam, quæ loqui uelle vi-
deretur, fuit trāsmutatus.

§ *Nec sunt ea peruia uerbis* §
neque enim uerba egredi
possunt. § *Vitio animi* § quia
pusillanimes estis. § *Non ui-
ribus Gorgo* § non uiribus ca-
pitis Medusæ Gorgonis.

§ *Torpetis* § pigri, & immo-
biles estis. § *Magica arma* §
magicos cantus, incanta-
menta, atque ueneficia.

§ *Incursum erat* § impetum
facturus in Perseum. § *Ve-*

stigia § pedes. § *Immotus* §
immobilis. nam in statuam
lapideam fuerat conuer-
sus. § *Pænas subiere* § passi
sunt. § *Obortosa* § repente
orto. § *Tinnitibus acutis* §
uocibus, in sonis acutis. Tin-
nire autem uerbum est fa-
cticiū a sono, quem per-
cussa æra emittere solent.

§ *Naturam traxit eandem* §
nam & ipse in statuam mar-
moream fuit conuersus.

§ *Riguerunt* § rigida, & du-
ra, & saxea facta fuerunt.

§ *Tunc denique* § posteaquā
ipsius socij in marmoreas
statuas fuere transmutati.

§ *Marmor erant* § marmo-
reæ statuæ. § *Auertitur* § a
Persei conspectu oculos a-
uertit. § *Confessasque ma-
nus* § iunctas quales qui se
uicti fatentur, tendere so-
lent. § *Vincis* § uictor es,
hoc est, fateor te esse uicto-
rem, me autem uictum.

§ *Saxificos uultus* § ora in sa-
xa homines transfiguran-
tia. § *Quacunque ea* § sit su-
baudiatur. ignorat autem
Phineus quænam fuerit Me-
dusa. § *Pro coniuge* § pro u-
xore pugnaui. quæ qui-
dem cum honesta sit caus-
sa, se dignum uenia esse Phi-
neus innuit. si nanq; odio,
regni'ue cupiditate arma
sumpsisset in Perseum, indi-
gnus uenia foret. § *Tempo-
re nostra* § nam Androme-
da antequam Ceto objice-
retur, ut diximus, Phineo
fuerat desponsata. § *Non ces-
sasse piget* § me, inquit Phi-

*At Nileus, qui se genitum septem Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim celauerat auro,
Aspice, ait, Perseu nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras
At tanto cecidisse uiro. pars ultima uocis
In medio suppressa sono est: ad aperta q; uelle
Ora loqui credas, nec sunt ea peruia uerbis.
Increpat hos, Vitioq; animi, non uiribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum,
Et prostermite humi iuuenem magica arma mouentem.
Incursum erat: tenuit uestigia tellus
Immotusq; silex, armataq; mansit imago.
Hi tamen ex merito pænas subiere: sed unus
Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Acontheus,
Gorgone conspecta saxo concreuit oborto:
Quem ratus Astyages etiam tum uiuere, longo
Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:
Marmoreoq; manet uultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe uirorum
Dicere. bis centum restabant corpora pugna:
Gorgone bis centum riguerunt corpora uisa.
Pœnitet iniusti tunc deniq; Phineæ belli.
Sed quid agat? simulacra uidet diuersa figuris,
Agnoscitq; suos, & nomines quæque uocatum
Poscit opem: credensq; parum sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. auertitur, atq; ita supplex
* Confessasq; manus, obliquaq; brachia tendens,
Vincis, ait, Perseu: remoue tua monstra, tuæq;
Saxificos uultus, quæcunq; * ea, tolle Medusæ:
Tolle precor non nos odium, regniq; cupido
Compulit ad bellum: pro coniuge mouimus arma,
Causa fuit meritis melior tua, tempore nostra.
Non cessasse piget. nihil o fortissime, præter
Hanc animam, concede mihi: tua cetera sunt.
Talia dicenti, neq; eum, quem uoce rogabat,
Respicere audenti, Quod, ait, timidissime Phineu
Et possum tribuisse, & magnum est munus inertis,
Pone metum, tribuam: nullo uiolare ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per æuum,
Inq; domo soceri semper spectabere nostri,
Ut mea se sponsi soletur imagine coniux.
Dixit, & in partem Phorcynida transtulit illam,
Ad quam se trepido Phineus obuenterat ore.
Tunc quoque conanti sua * flectere lumina, ceruix
Dirigit, saxoq; oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, uultusq; in marmore supplex,
Summissaq; manus, faciesq; * obnoxia mansit,*

A R G V M E N T V M.

A R G. Perseus, Abantis, pronepos, uotorum compos, cum coniuge An-
dromeda Argos patriam suam adiit. Prætereaq; pullo Acrisio fratre, ipsius
Persei auo, regnante ostenso Medusæ capite in lapidem uertit, auoq; licet
immerito (ipsum enim cum Danae matre artz impositum in mare pro-
iecerat) regnum restituit.

Victor Abantiades patrios cum coniuge muros
Intrat, & immeriti uindex, ultorq; parentis
Aggreditur Prætum, nam, fratre per arma fugato,
Acrisioneas Prætus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce,
Torua colubriferi superauit lumina monstri.

neus, pœnitet tibi Andro-
medam non reliquisse. ce-
dere autem uerbum est de
iure sumptum. quod qui-
dem eleganter cum dati-
uo, ablatiuoque construc-
tur. ut cedo tibi mea spon-
sa. § *Hanc animam* § hanc
uitam. § *Inertis* § imbellis,
ignauus. § *Monumenta* § si-
gna. § *Phorcynida* § Medu-
sam Phorci filiam.

TREPIDO ore § timi-
do uultu. § *Obuenterat* § con-
uerterat. § *Sua flectere lu-
mina* § suos oculos conuer-
tere, ne Medusæ caput ui-
deret. § *Dirigit* § rigida,
& dura facta est. § *Induruit*
saxo § in saxum transmuta-
tus, durus est factus. § *Fa-
cies obnoxia* § subiectæ si-
milis.

Victor Abantiades § Pe-
seus uotorum compos
cum Argos in patriam re-
diisset, Prætum, a quo Acri-
sius auus regno fuerat pri-
uatus, ostenso Medusæ ca-
pite in lapidem conuertit,
auoque, (licet immerito;
quod ipsum cū Danae ma-
tre arcæ impositum in ma-
re proiecisset) regnum resti-
tuit. § *Cum coniuge* § Andro-
meda. § *Immeriti parentis*
pro auo parentem posuit,
qui male, & de filia Danae,
& de Perseo nepote tunc
ritus fuit, cum eos arcæ in-
positos mari commisit.
§ *Aggreditur Prætum* § Pre-
tus Abantis regis Argiu-
rum fuit filius, atque Acri-
sij frater, cuius filias in uas-
cas fuisse conuersas in fabu-
lis traditur. § *Fratre fugato*
§ expulso Acrisio. § *Acri-
sioneas arces* § Acrisij re-
gnum. § *Male* § inique, &
iniuste.

TETAMEN O PARUA? hac apostrophe Polydeſten Seriphi regem in odium, inuidiamque adducit, qui Perſei neque virtute, neque laboribus, quos perpeſſus eſt, neque periculis, quibus ſe expoſuerat, ab ira, odioque deduci, remoueri que poterat. Polydeſtes autem Magnetis fuit filius, vt

quidam ſcribunt, vt vero Pherecydes, Perifthenis, & Androthoes, fraterque Diſtys, a quo Danaem cū Perſeo diximus hoſpicio fuiſſe ſuſceptam. Polydeſtes autem Danaes amore captus, vim illi aſſerre Perſei metu non audebat. conuiuium igitur apparauit, ad quod & alios multos, & in primis Perſeum inuitauit. interrogante autem Perſeo qua in re conuiuij præmium, ſymbolumque conſtitueretur, Polydeſte vero in equo aſſerente, immo in Gorgonis capite, Perſeus inquit: poſt ſymbolum autem conſtitutum & alij ſodales, & Perſeus equum ad Polydeſten adduxerunt, quem aſpernatus, Gorgonis caput ex promiſſo repoſcebat. quod quidem niſi fuerit allatum, ipſius matrem accepturum vxorem eſſe minatur. Perſeus igitur triſtitia affectus in vltimam inſulæ partem diſcedit, ſuam deſſiens calamitatem. Mercurius autem ipſum videns cum ſletu cauſam cognouiſſet, bono animo ſis, inquit, ego nanque tibi dux ero. ac primum quidem illum duxit ad Phorci uetulas, Pephredo, Enyo, & Iano, Pallade ſic admonente, ipſiſque oculum, & dentem, quibus

viciffim utebantur, furatus eſt. illæ vero cum ſenſiſſent, clamantes rogabant, vt ſibi oculus, denſque redderetur. Perſeus autem ſe redditurum ait, ſi nymphas Orſi galeam, talariaque alata, & peram habentes oſtendant. illæ vero cum nymphas illas indicaiſſent, oculum, dentemque acceperunt a Perſeo, qui ad nymphas vnâ cum Mercurio proſectus, & calciamenta alata pedibus alligauit, & peram humeris impoſuit & orſi galeam capiti adaptauit. uolans deinde ad Oceanum peruenit, Pallade, Mercurioque ſubſequentibus, a quibus admonetur oportere ipſum auerſum caput Meduſæ amputare, illa nanque Gorgonum ſola mortalis erat. ad ipſas igitur dormientes cum accendiſſet, harpe caput Meduſæ amputauit, quo quidem in peram coniecto auſugit. Gorgones verò alix excitatæ illum perſequebantur, ſed propter orſi galeam non videbant. Perſeus igitur in Seriphum reuerſus, Polydeſten iubet populum congregare, ſe enim Gorgonis caput oſtendere velle. ſciebat autem omnes, qui vidiſſent, in lapides conuerſum iri. multitudine igitur congregata Polydeſtis iuſſu ex pera caput Gorgonis auerſus Perſeus excepit, atque oſtendit. quod qui viderunt, omnes, ac in primis Polydeſtes, in lapides fuere conuerſi. tunc Pallas caput Gorgonis a Perſeo acceptum ægidi ſuæ affixit. Mercurius vero & peram, & calceos alatos, & orſi galeam nymphis reſtituit. tunc vero Perſeus diſtyn, a quo benigne acceptus, educatusque fuerat, Seriphiorum, qui ſuperfuerant, regem conſtituit. ipſe vero cum matre, & Andromeda Argos eſt reuerſus. hæc Pherecydes, vnde & Ouidius ſumpſiſſe videtur.

TETAMEN O PARUA? quamuis, inquit, tot miranda geſſerit Perſeus, totque in lapides conuerterit, tu tamen o Polydeſta odium mollire nedum deponere potes. *¶ Seriphus* inſula eſt vnâ ex Sporadibus Seriphus, vnde Seriphus nomen gentile deriuatur. *¶ Detrectas* diminuiſ. *¶ Arguis* arguere viſ, & probare. *¶ Parcite luminibus* nolite reſpicere. hæc iſs ait, qui cum Polydeſte aderant. admonet enim,

vt oculos auertant, ne & ipſi in lapides mutentur. quanquam Strabo ſcribit vniuerſos Seriphios vnâ cum Polydeſte in lapides fuiſſe conuerſos, idque in vltionem matris a Perſeo factum, quia illis adiutoribus Seriphi rex Polydeſtes nuptijs inuitam adegiffet. adeo autem lapidoſam eſſe Seriphum,

vt qui conuiciantur, id inſpecta obueniſſe Gorgone cauſentur. parcere autem oculis dicitur, qui illos continet clauſos.

HÆTENUS AURIGE. *¶* nullam quidem hoc loco poeta exponit transformationem, ſed rem ſane admirandam deſcribit, quo concinnius muſarum in aues transformationem ſubnectat. narrat enim quemadmodum Pegafus equus alatus, quem paulo ante diximus, vnâ cum Chryſaore e ſanguine colli Meduſæ exiliſſe, ad Heliconem, Bœotix montem, peruenit: vbi, cum terram pedis vngula percuffiſſet, illico fons, qui *ἱπποκρήνη*, hoc eſt, Caballinus fons eſt appellatus, exortus fuiſſe memoratur. Ad eum igitur videndum, relicto Perſeo, Pallas proſecta eſt, quæ a muſis accepta quam præſtiſſime ad ipſum fuit deducta.

Dextra Cypro, Gyaroque relicta *¶* Cypro quidem legitur, ſed cū hæc inſula longe a Gyaro diſtet, ut pote que ſit in mari Pamphylia, cum Gyaro eſſe in Aegeo conſtet, minus huic loco cōuenire uidetur. forſitan autem pro Cypro legendum eſt Scyro. nā Scyros inſula eſt una ex Cycladibus Gya-

RAPH.

Deſerit, a dextra Cythno, Gyaroque relicta.
Quaque ſuper pontum via viſa breuiſſima, Thebas,
Virgineumque Heliconæ petit: quo monte * potita.
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata ſorores:
Fama noui fontis noſtras peruenit ad aures,

ro propinqua, quæ & ipſa una eſt ex Cycladibus, in qua mures ferrū rodere dicunt. inde Gyareus nomē gentile triſyll abū declinatur. mendū eſt apud Pliniū, ubi legitur Scyros a Naxo 14. millia paſſuum Homeri ſepulcro veneranda. cum non Scyros, ſed Ios ex ſententia etiam Strabonis legendum ſit. quidam uerò alij legunt Cythno. [Quidam verò etiam Syro legunt. eſt enim Syrus, y longa, eadem inſula, quæ ab Homero Odyſſæ 15. Syrie appellatur, ut ait Strabo lib. 10. numeraturque; etiam ipſa cum Cycladibus ab eodem auctore. ex hac inſula Pherecydes fuit Babyus cognomento, antiquior Athenienſis. fabularum ſcriptor ille. eſt & alia inter Cycladas inſula, Syphnus, quæ & ipſa non multū a Cypri nomine abeſt. hæc quoniam non longe a Gyaro diſtat, apud Strabonē eodem loco cū illa recenſetur, dubitare quiſpiam poſſet, an legendum foret, Syphno, Gyaroque; relicta. ſed de hoc alij iudicent.] *¶ Virgineū Heliconæ* virginibus muſis, nymphisque dicatum. *¶ Doctas ſorores* periphraſis eſt muſarum. nam muſæ Iouis, & Mnemoſynes filiæ ſunt, quæ *ἑσπερίαι*, hoc eſt ab inquirendo, dicuntur, vt inquit Diodorus, quæ inquirant, hominesque doceant, quæ ab indoctis ignorantur, & quod quærendo ſcientia pariat. nouem autem fuiſſe muſas iam fere inter omnes conſtat, etſi quidam tres tantum eſſe contendunt. quibus nomina a proprio cuique munere indita fuerunt. Clio enim *κλυμένη*, hoc eſt a gloria, quæ ex poetarum laudibus oritur, dicta eſt. Euterpe *εὐτερπής*, hoc eſt a iucundo propter uoluptatem, quæ ab audientibus ex honeſti perceptione ſentitur. Thalia *θάλλει*, hoc eſt a virendo, quod in lōgum tempus poetarū gloria uiſceat. Melpomene *μέλπομαι*, hoc eſt a modulando, quod melodia audientes maxime demulceantur. Terſiſchore *τέρπεινα*, hoc eſt a delectando, quod doctrina hominum animi maximopere delectantur. Erato *ἔρα*, hoc eſt ab amando, quod docti homines ab omnibus amantur. Polymnia, quod cantus ſuauiſſime poetas reddit gloria immortales.

petito

perduxit

uenere

obnexa re
manſit.
Polyde-
ſtes in ſa-
rum.

G 2

Σ Lewis

Leui umbra suauis, ac iucunda. *Dedimus summam certaminis uni* hoc est, totum certamen uni ex fororibus comissimus. *Calliope* una est ex musis, cui a pulchritudine, ac bonitate vocis nomen inditum est. nam καλλι pulchritudo, & ὤπη vox dicitur, morem autem citharædorū expressit, qui citharæ chor-

immensis.

ingesta.

das, antequam uerum incipiant cantū, tentare solent. chordæ autem proprie dicuntur musicorum instrumentorum. *Neruis* chordis. *Prima Ceres* a laudibus Cereris carmen suum Calliope auspiciat. Ceres autem Saturni, & Opis filia fuisse dī, quæ omnium prima agrorum cultum, ac frumentum hominibus monstrauit, legesq; adinuenit, quibus homines ciuilibiter uiuere ceperunt. dicta est autem Ceres a gerendis frugibus, prima littera propter affinitatem mutata, ut de natura deorum Cicero ait. *Alimenta*q; *mitia* periphrasis est frumenti, ante cuius inuentionem glandibus homines uelcebantur. *Prima dedit leges* repetitio est, quæ maxime laudationem exornat. quæ autem Ceres prima leges inuenerit, illud quoq; est argumentum, quod Thesmophora a græcis uocatur, hoc est, Legifera: & eius sacra Thesmophoria, quæ a nostris Cerealia dicuntur. *Vasta giganteis* Typhoeo gigante fulmine percussio Iupiter Siciliam insulam superiecit, ne quando resurgens de celo deos pelleret tentaret. *Trinacris* Sicilia quidem Trinacris a poeta, sed ab aliis Trinacria frequentius dī, quod tria *æpe* habeat promontoria, Pelorum, Lilybæum, & Pachynum. quidam ex antiquis historicis Trinacriam illam uocant a Trinacro rege denominatam, ut scribit Appollonij enarrator. *Magnis molibus* montibus, ponderibus. *Nititur ille quidem* hoc iccirco fingitur, quia Sicilia terre motu sæpenumero quatitur. *Ausonio Peloro* Italio, quippe qui & ad Italiam uergat, & ab ea mille, & quingentis passibus distet. dictus est autem Pelorus a Peloro, classis Hani balis gubernatore, quæ interfectum Hannibalem, cum crederet se in insidias adductum ibi sepeliendum curauit. *Lana Pachyne tibi* apostrophe ad montem, quæ maxime oratio exornat. Pachynus uero Siciliæ est promontorium, in græciā uergens. *Lilybæo crura premuntur* Lilybæus quoque Siciliæ est promontorium, Africā respiciens. *Degrauat Aetna* ca. & deprimit. Aetna uero mons est Siciliæ altissimus, cuius uertex sæpe semper flamas eiecit. est & urbs Aetna a Hierone rege ædificata, uñ Aetnæ dīr. *Sæpe moliri* sæpe, inquit, tentat montes excutere, quo tpe maximi sunt terræ motus, per quod quidem significatur uastum Typhoei & robur, & corpus. *Luctatur* conatur. *Remoliri* de moliri, decutere: præpositionem posuit pro præpositione.

RAPH.

REX silentium Pluto, manes silentes dīr, quod mortuis nulla

uox sit. *Pateat* aperiat. *Solum* terra. [Variat autem auctores circa fabulā hanc. Oui. Typhoeū sub Aetna sepultū dixit: Virg. & hūc secut⁹ Lucanus, sub Inarime insula vicina Baijs, ut Aen. q. Tum Prochyte sonitu alta tremit, durumq; cubile Inarime, Iouis imperiis imposta Typhoeo.]

quod ab Homero sumptū, apud quē Iliados secundo legi. Εἰν ἀπείρασι, ὅθι φασὶ τυφώϊ, ἴμμετον ἰστάει.

quāquam ibi commetatur *Ærma*, inquit, alij Ciliciæ alij Lydiæ montem esse uolūt. Apollonius 2. Argonæ, in palude Serbonide, quæ est inter Aegyptum, & Phœniciam sepulcrum eundem tradit, cuius uersus sum.

Εἰς τὴν πεδὶονα φασὶ δῖος ἦν, ὅθι δαυκαυτὸν

Βλέποντι, ἔπειτα δὲ τὴν ἐπὶ τὴν ἰσχυρὰν χεῖρα

Θημὸν δ' ἔπειτα τὸν ἐλπίδα

τυφῶντος, ἵνα τοῦ αὐτοῦ

ὄφρα, καὶ πρὸς τὴν τυφῶντος, ἵνα ἴσῃ τοῦ τυφῶντος

καὶ τὴν ἰσχυρὰν χεῖρα

ἀντὶ τοῦ τυφῶντος

ei, ut Home. in Arimis, in Pindarus, & post eum Meli in Cilicia fuisse scribunt, cuius diuersitatis ratio est, quod Typhoeus, siue Typhoeus noster proprie intelligat impetuolus, & ardēs, uariis locis talis erumpere contingit, de qua re, quæ uolet, cometarum Pindari uideat in 1. Od. p. thiorū. porro Typhoeū Hesiodus dicit, Orthō, & Cerberū canes pterea Hideri, & Chimæra, ex Echidna mī

firo semi serpente, genuisse tametsi idē Hesiodus dicit

fos facere Typhoeū & Typhaonē vñ. hunc. n. *Αἰνὸς*

ἑστῆς τ' *ἀντὶ* uocat, illi autem gigante centi capite, atque igne, ore uomente, describitur

uide Theogoniā. *Αἰνὸς* equorū nigrorū, apud inferos. n. oīa sūt nigra, utpote apud quos ppetuæ sūt tenebræ. *Ambibat* circuibat.

Fundamina fundamenta

Postquam exploratum satis est, hæc autem narratur, ut di

modius fabula fabulæ cōtatur. *Labare* uacillare.

Videt hunc Erycina uaporem Erycina a Romanis

culisq; Venus dīr, ab Eryce Veneris ipsius, ac Butyrū qui cū in Sicilia regnaret, ac plurimū corporis uiripolleret, hospites, ut secum cecidit. decedant, prouocabat. is, extructo matris Veneri templo, quæ Erycina fuit appellata, cū Hercule con

gressus ab eo fuit interfectus, in uertice autem montis, qui ab eo lo Eryx cognominat, dī fuisse tumulatus. Narraturus uero po

ta Cyane nymphæ transformationē in stagnū, prius Proserpina raptū elegatissime describit. cum enim Pluto, deus inferorum, in Sicilia uagaret, sagitta a Cupidine rogatu Veneris percussus, uisa Proserpina, Cereris filia, ita exarsit, ut eam raptam statim currui suo imponeret, atq; asportaret. cum uero a Cyane nymphæ retineretur, ipse, ad aperta terræ, ad inferos cum amica deuectus est. Cyane autem eo dolore fuit affecta, ut paulatim in fontem

Postquam exploratum satis est loca nulla labare, Deposuitq; metum, uidet hunc Erycina uagantem,

gressus ab eo fuit interfectus, in uertice autem montis, qui ab eo lo Eryx cognominat, dī fuisse tumulatus. Narraturus uero po

fontem fuerit commutata. *Monte suo* Eryce sibi dicato. *Na-*
tum uolucrum filium alatum, hoc est, Cupidinem. *Arma mea*
mea eadē ferme oratione Venus apud Virg. Cupidinem fi-
lium alloquitur. Nate meq; uires, mea magna potentia, solus.

Inque dei pectus in animum Plutonis. *Molire* & prępara.

Triplacis regni quod in tres
diuisum est partes, quarū
suprema (hoc est cælū) ob-
tigit Ioui. media (hoc est,
terra cum mari) Neptuno:
infima, ac ultima (hoc est,
inferi Plutoni. [Atque hoc
pacto Regius, alij autē ter-
ram, & quæ sub, uel in ea
sunt, Plutoni assignant. inde
etiam est, q̃ Pluto diuitia-
rum deus habetur, quoniā
illæ terra effodiuntur. qua
re dubitari possit, utrum le-
gendum sit, Tu numina Pō-
ti Victa domas, ipsūq; re-
git qui numina ponti. Ho-
me. Iliados 15. Terram cō-
munem relictam dicit, cō-
lum autem Ioui, mare Ne-
ptuno, & tenebras, siue tar-
tarum Plutoni cēssisse. sed
hec diuisio nihil ad hunc lo-
cum.] *Proferens* producis,
amplificas. *Agitur pars ter-
tia mundi* hoc est, tertia
pars mundi in periculo uer-
satur, parumq; abest, quin
ea a nobis amittatur. *Et ta-*
men in calo quoque non so-
lum, inquit iferos patimur
ab amore liberos esse, uerū
superorum quoq; quidam
nos spernunt, nostraq; patiē-
tia frumitur. *Pallada non-*
ne uides a quibus potissi-
mum spernatur Venus ex-
ponit. *Pallas enim*, ac Dia-
na perpetuam uouerāt uir-
ginitatem. *Cereris quoque*
filia Proserpina, quæ Iouis,
& Cereris fuit filia.

RAPH.

PATRVO Plutoni,
qui Iouis frater Proserpi-
nam sibi uxore copulauit.
Nec quæ magis audiat ar-
cum hoc est, nec quæ faci-
lius ab arcu emittatur. Illæ
nanq; sagittæ arcum audi-
re, & obtemperare dicun-
tur, quæ facile ab arcu e-
mittuntur, uel etiam, quæ
hoc, qd̃ arcus petit, faciunt,
hoc est, certo feriunt. *Fle-*
xile cornu & propter caco-
phaniam cornum dixit pro
cornu. *Oppositoq; genu* gestum exprimit eorum, qui arcus in-
tendunt. *Curuauit* & inflexit, ut intenderet. *Flexibile cornu*
flexilem arcum ex cornu confectum. *Inq; cor.* & in corde ratio
loquendi exposcit. *Hamata arund.* & sagitta ferro armata, &
hamo, quæ quidem e corpore difficulter extrahi potest. est au-
tem hamatus nomen participio simile, ut galeatus. *Ditem.*
Plutonem, qui a græcis *πλούτων*, latinis Dis, siue ditis *πλούτων*,
quia minime sit diues dicitur, nam *πλούτος* & deus est
diuitiarum, & pro ipsis quoque diuitijs ponitur. [Immo rectē
& analogicos, quoniam e Terra, cuius deus Pluto ab alijs dici-
tur, diuitiæ effodiuntur, ut supra quoque dictum.] *Haud pro-*
cul Aetnæis lacum nomine Pergusam describit, iuxta quem
Proserpina, cum sibi æqualibus puellis flores colligens, a Plu-
tone illac curru transeunte rapta fuit. hunc uero lacum Clau-
dianus (qui & ipse raptum Proserpinæ descripsit) Pergum a Si-
culis appellari ait: Haud procul inde lacus, Pergum dixere
Sicani Panditur. ita locorum nomina uarie sæpenumero a pœ-
tis effiuntur. *Aetnæis man.* Aetna urbe, nam Aetna & mōs
est Siciliæ, & urbs, ut diximus, quidam uero putant Enneis esse

legendum, quod Enna quoq; per duplex n, & sine diphtongo
Siciliæ urbs est mediterranea, iuxta quam contendunt Proser-
pinam fuisse raptam. *Non illo plura Cayster Carmina cycnorum*
Cayster fluuius est Asiæ iuxta Asiam paludem, ac Ephesum vr-
bem labens, quem cycnis abundare, Virgil. quoque in primo

Georg. testatur:

Iam varias Pelagi uolu-
cres, & quæ Asia circum

Dulcibus in stagnis rimā-
tur prata Caystri.

sic autem dictus est. q̃ labi-
tur, per *καὶ καὶ καὶ* & com-
bustam regionē. ab hoc de-
ducitur Caystrium pratum

iuxta Ephesum. *Sylua coro-*
nat aquas & undiq; sylua la-

cum circuit. *Summonet* &
repellit, penetrare nō sinit.

Phæbeos ignes solis feruo-
res. *Puellari stu.* & puellæ

conuenienti. *Vique adeo*
pro iam. acclamatione hac

significat quā uehemens
ad amandum sagitta Cupi-

dinis effectus fuerit Pluto.

Ab ora sum. & a supremo
limbo. *Hac quoq; ia.* & quia

amiserat flores. *Raptor a-*
git cur. & agitat. & concitat

in cursū. *Et nomine quem-*
que uocando, exhortatur e-

quos & nomina equorum Plu-
tonis hæc esse feruntur, Or-

phæus, qui obscurus inter
pretari potest, & niger, Aethon,

qui urens, (is autem
unus est etiam ex solis e-

quis) Nyctæus, qui no-
cturnus a nocte, quæ *νύξ*

græce dicitur, Alastor qui
infestus, & perniciosus sunt.

.n. Alastores demones ho-
minib. perniciosi, & infesti.

[Hi a Claudiano recen-
sentur his uersibus:

Orphæus, crudele mi-
cans; Aethonq; sagitta

Ocyor; & Stygiæ crudelis
gloria Nyctæus;

Armenti, Ditisq; nota si-
gnatus Alastor.]

Excudit concutit. *Oscura*
feru. & ferrugineo colore,

qui fuscus est, ac ferro simi-
lis. *Stagna Palic.* & Palici,

ut Aeschylus in Aetnis scri-
bit, Iouis, & Thaleæ nym-

phæ a Vulcano genitæ, filij
fuerunt, ut uero alij, in pri-

misq; Silenus, scriptor græ-
cus, Vulcani ex Aetna O-

ceani filia dicti sunt autem Palici *πάλικες*, hoc est
ab iterum ueniendo in uitam, cum mortui iam essent. nam cū
Thalea nymphea a Ioue fuisset compressa, Iunonis timore opta-
uit, ut sibi terra dehisceret. quod quidem ubi factum est, ma-
turi partus tempus aduenit. ex terra igitur adaperata duo simi-
les infantes exiliere, qui Palici sunt appellati. non autem Pali-
sci, ut putat Tortel. qui in hoc quoque fœde nimium fallitur.
nam Paliscos *πάλικες*, quod est iterum, & hiscere uerbo la-
tino scribit componi, eoq; secundæ syllabæ s litteram præcidit
adscribendam. cum & nomen græcum proculdubio sit, nec si il-
lo modo componeretur, græci unquam huiusmodi uerbo ute-
rētur. iuxta Palicos autem fons est Palicine, qui aquā in altum
sex cubitis eiaculari dicitur, quæ in eundē fontē iterum reu-
ertatur. ius quoq; iurandum ibi sanctū fuisse scribūt. quæ. n. quis iu-
rasset, ea in tabella scripta in aquam proieciabantur. ac si qui-
dē uera fuissent, tabella fluitabat: si quis uero peierasset, tabel-
la submergebat, nec usquā apparebat. in periurio uero depre-
hensus cōburebat. [Vide Mac. 5. satur. & Ari. de Auditionib. mi-
rabilib. *Fernētia* innuit poeta ibi esse fontes calidarū aquarū.

[Neque Meganira Celei ancilla fuit, neque puer in Stellione
natus, Iambas, ut Regius putat, appellatur, sed Meganiram,
sive Metaniram (id enim crebrius scriptum reperias) Pausa-
nias in Atticis, & item Hephelstio uxorem Celei; commentato-
res Euripidis, & Nicandri, Hippothoontis faciunt, puerum au-
tem in Stellionem versum,
Nicandri interpretes Aban-
tem vocat: qui cum deam,
a Metanira hospitio acce-
ptam, indignaretur, ultro-
que verbis illam incesceret
illa petulantia pueri offen-
sa, quod reliquum polentæ
in cratere forte erat, in os
eius effudit, atque in Asca-
labum, sive Stellionem, ut
poeta ait, conuertit. Iam-
be vero (ita enim apud græ-
cos dicitur, non Iambas)
ancilla Metaniræ fuit, Pa-
nus, & Echus filia, Thressa
genere, ut in iisdem com-
mentarijs legitur, hæc deā,
cum ob amissam filiam per-
petuo mœrore afficeretur,
Iambicis quibusdam saltat-
ionibus, sive carminibus
(unde & Iambo pedi no-
men factum) consolata, &
ad hilaritatem inuitasse di-
citur, quod id ex ipso Ni-
candro etiam apparet, cuius
versus sup. in Alexiphar-
macis.

Τῆς δὲ ποτὸς μὲν, καὶ
ποταμίου τῆς
Εμπόρου καὶ τῆς
καὶ ποταμίου τῆς
Ναυτίου καὶ τῆς
ποταμίου
Ανακτοῦ καὶ τῆς
καὶ ποταμίου
Θησίου καὶ τῆς
καὶ ποταμίου
De pueri autem conuersio
neidem poeta in Theria-
cis meminit his versibus:
Αἰγυπία δὲ τὸν ἐντὶ ἱπποθό-
ου καὶ τῆς
καὶ ποταμίου
καὶ ποταμίου
Αἰγυπία καὶ τῆς
καὶ ποταμίου

quo loco aperte dicit Cete-
rem a Metanira in Celei
θεράπτωκα τῆς ποτὸς
καὶ ποταμίου
RAPH.
[Alij accusatio casu polenta dictum accipiunt, ut sit neutri ge-
neris, eoq; modo & planior constructio, & sensus. sed hoc
criticis relinquamus.] Polenta vero cibus est, græcis olim tam
familiaris, quam plus Romanis. vterq; vero cibus est, quo ru-
fici, præcipueque montani vtuntur. *Duri oris* & impudentis. il-
li enim duri esse oris dicuntur, qui sunt impudentes. *Au-
dam* & gulosam. *Epota parte* & epotus modo actiuam, modo

passiuam habet significationem, ut hoc loco. sic Iuuenalis, E-
potaque flumina. Medo prandente. *Combibit os maculas* &
contrahit. *Aptumq; colorum nomen habet* & stellio enim vocatur,
quod paruis stellis insignitus esse uideatur. est autem paruum
animal, quod ut inquit Plinius, rore tantum uiuit. a stellione

uero stellionatus crimen a
iure consultis deduci ui-
detur. ut enim stelliones
uarij sunt, & uersicolores,
ita impostores, atque de-
ceptores, ut uilia uidean-
tur pretiosa, arte quadam,
ac simulatione mendacis-
que efficiunt.

Stellatus corpora & stella-
tum habens corpus, & gut-
tis infectum, quæ stellæ ui-
deantur.

Quærenti defuit orbis & *parentem*
nam cum totum
perlustrasset Ce-
res terrarum orbem, ubi
quereret filiam, nihil ei lo-
ci restabat, quare in Sicilia
est reuersa. *Sicaniam* & Si-
ciam a Sicano rege appel-
latam. *Nec qua loqueretur*
habebat & hoc est, ne lin-
guam, qua loqui posset, ha-
bebat. *Persephones zonam*
Proserpinæ cingulum. quæ
enim latini Proserpinam,
græci Persephonem uocant,
Trinacriam ante alias &
Trinacria quæ & Trinacris
uocatur, quod tria acra, id
est promontoria habeat,
cognominata fertur, ut su-
perius quoque diximus, a-
lij a Trinacro rege, cuius
meminit Sibylla, ut Stepha-
nus refert, sentiunt fuisse
dictam. a latinis etiam Tri-
quetra, a triangulari figura
nominatur. a quibusdam
vero græcorum Trinacria
καὶ τῆς τριῶνος id est triden-
te uocatur, quod ei sit simi-
litudine nominantur, ut
Lyrnesus, Brundisium, Sar-
dinia. *In qua uestigia dam-
ni Repperit* & causa est, cur
Siciliam in primis frugum
munere indignam putet
Ceres, quia illic mille sue
iacturæ signa inuenit, &
amissæ silicæ. *Sæua manu* &
magna, & robusta. *Parile*
letho & simili, ac pari mor-
te. dare autem letho, &
morti, interficere est.

Armaque iussit Fallere

depositum & hoc est, aruis mandauit, ne sibi credita semi-
na redderent. depositum autem dicitur quicquid apud ali-
quem custodiæ gratia collocatur. est uero figurata, ac
poetica locutio, fallere depositum, pro eo quod est, fallere
homines non reddendo semina credita, atque deposita.
Sparsa iacet & dispersa marcescit, ac nullo est in hono-
re, nullumque fructum hominibus præbet. *Segetes* & fru-
menta seminata. eleganter autem ea omnia enumerat qui-
bus segetes corrumpuntur. *Et modo Sol nimius* & nimia sic-
citas a calore solis proueniens. *Nimius imber* & nimia humi-
ditas, nam imber, ut ait Plin. in herba tantum segetibus est
utilis, florentibus autem frumento, & hordeo nocet. *Sidera-
que ueni* no. & sidera tunc nocere segetibus uidentur, cum ru-
biginem contrahunt. nam rubigo, ut idem scribit Plin. cœle-
ste est frugum, uinearumque malum, nullo minus noxium.
uenti autem tribus temporibus nocent frumento, & hordeo,
in flore, aut protinus cum defloruere, uel maturefcere inci-
pientibus.

SEMINA iacta & grana seminata. *Legunt* & colligunt. & deuorant. *Lolium, tribuliq; fatigant* lolium, ac tribuli herbae sunt segetibus infestae. *Fatigant* laboriosiores efficiunt. *Triticeas messes* & tritici segetes. Messis autem proprie dicitur tempus metendi, & colligendi frumeti, sed pro segete quoque interdum accipitur, ut

hoc loco. *Et inexpugnabile gramen* indomabile, quod nulla ratione ita domari potest, ut non renascatur. videtur autem filicis esse periphrasis. gramen sanè species est herbae ferè ubique nascentis, quamuis simpliciter pro herba frequenter, gramen accipitur. *Eleis undis* & per subterraneas caernas ab Elide Olympiae urbe uenientibus. tres autem sunt urbes hoc nomine, una in Aegypto ab Eleo Tantali filio cognominata, altera in Arcadia, tertia in Hispania. unde Eleus possessum modo trisyllabum, modo Elieus quinque syllabum declinatur. *Alpheas ex.* & Arethusa, quae Alphæi Elidis fluij filia esse uidetur. nam Arethusa, ut paulo ante diximus, eadem cum Alpheo esse putatur. quae enim apud Pisam in Alpheum projiciuntur, ut scribit Plinius, eadem in Sicilia ab Arethusa eijciuntur, unde fabulae datus est locus, Alpheum Elidis fluium Arethuse nymphæ amore captum, eam in Siciliam usque fuisse persecutum. *Rorantes comas* & stillantes capillos. *A fronte remouit ad aures* & a fronte usque ad aures repulit. Gestum autem expressit urinantium, & sub aqua nantium. qui cum primum ex aqua caput extulerint, capillos a fronte ad aures usque; manibus ambabus repellunt. *Immensos siste labores* & hoc est, immensis de siste laboribus filiae quærendæ. est autem transitium sisto quod significat firmo, ac stare facio. *Violenta* & indignata. *Patuit* & se aperuit, ut Plutoni una cum raptâ Proserpina ad inferos properanti aditum præberet. *Nec sum pro patria supplex* & nec tibi pro patriæ meæ excusatione supplico. hæc autem iccirco ait, ne mentiri putetur. *Pisa mihi patria est* & Pisa Arcadiæ opidum, iuxta quod Alpheus fluius labitur; unde Piseus deriuatur. Pisa uero Pisarum numero tantum plurali urbs est Hetruriae clarissima, unde Pisanus. *Mota loco cur sim* & Arethusa uenatrix fuit nymphea, Dianæ comes: quæ cum forte se in Alpheo fluiuo lauaret, ita Alpheum in sui amorem pellexit, ut ipsam retinere conatus sit: sed cum in Siciliam usque fugientem Alpheus secutus esset, implorato Dianæ auxilio in fontem sui nominis fingitur fuisse conuersa, quod iccirco, ut diximus, fictum est, quod quæ iaciuntur in Alpheum purgamenta, eijci ab Arethusa in Sicilia fere est obseruatum. Sunt autem multæ Arethusæ & urbes, & fontes. nam & Syrix, & Bubææ est Arethusa, & Ithacæ fons, quamquam non ignobiles grammatici scribant omnem fontem Are-

passos.

Semina iacta legunt: lolium, tribuliq; fatigant Triticeas messes, & inexpugnabile gramen. Tum caput Eleis Alpheias extulit undis, Rorantesq; comas a fronte remouit ad aures: Atque ait: O toto quasita virginis orbe, Et frugum genitrix, immensos siste labores, Ne ve tibi fide violenta irascere terræ. Terra nihil meruit, patuitq; inuita rapina. Nec sum pro patria supplex. huc hospita veni: Pisa mihi patria est, & ab Elide ducimus ortus. Sicaniâ peregrina colo: sed gratior omni Hæc mihi terra solo est: hos nunc Arethusa penates, Hanc habeo sedem; quam tu mitissima serua. Mota loco cur sim, tantiq; per æquoris undas Aduehar Ortygiâ, veniet narratibus hora Tempestiua meis, cùm tu cura; leuata, Et vultus melioris eris. mihi peruia tellus Præbet iter; subterq; imas ablata caernas Hic caput attollo, desuetaq; sidera cerno. Ergo dum Stygio sub terris gurgite labor, Visa tua est oculis illic Proserpina nostris, Illa quidem tristis, neque adhuc interrita vultu, Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi, Sed tamen inferni pollens matrona tyranni. Mater ad auditas stupuit, ceu saxeâ, uoces; Attonitaq; diu similis fuit. utq; dolore Pulsa graui grauis est amentia, curribus auras Exit in æthereas. ibi toto nubila vultu Ante Iouem* sparsis stetit inuidiosa capillis: Proq; meo veni supplex tibi, Iuppiter, inquit, Sanguine, proq; tuo. si nulla est gratia matris: Nata patrem moueat. neu sit tibi cura, precamur, Vilior illius, quod nostro est edita partu. En quasita diu tandem mihi nata reperta est: Si reperire vocas amittere certius, aut si Scire ubi sit, reperire vocas. quod raptâ, feremus, Dummodò reddat eam. neque enim prædone marito Filia digna tua est, si iam mea filia non est. Iuppiter excepit: Commune est pignus, onusq; Nata mihi tecum. sed si modò nomina rebus Addere vera placet: non hoc iniuria factum. Verùm amor est. neq; erit nobis gener ille pudori, Tu modò diua velis. ut desint cetera, quantum est Esse Iouis fratrem? quid quod non cetera desunt, Nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido Si tibi dissidiū est; repetet Proserpina calum, Lege tamen certa, si nullos contigit illic Ore cibos, nam sic Parcarum fœdere cautum est,

thusam posse uocari. *Aduehar*, hoc est, ab irrigando. *Aduehar Ortygiâ* Ortygia duarum insularum est nomen, quarum altera in Aegeo, quæ & Delos dicitur, altera Siciliae adiacet, de qua Virgi. lib. Aeneid. 3. Sicaniâ prætexta sinu iacet insula contra Plemmirium undosum. nomen dixerunt priores Orty-

giâ. Alpheum fama est, huc Elidis Amnem, Occultas egisse vias subter mare, qui nunc Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis, hæc uero duæ insulae ab Ortygia urbe Aetoliae, Ortygiæ fuerunt denominatae, ut Phanedicius, & Nicander scribunt, non autem a transmutatione Asteriae Latone sororis in Ortygia, hoc est, coturnicem, Delos Ortygia fuit appellata: sed quoniam omnes Ortygiæ coloniae illius, quæ est in Aetolia, fuerunt. indeq; nomen acceperunt. *Hora tempestiua* & tempus commodum. *Leuata* liberata. *Cura* & dolore, & sollicitudine. *Subterq; imas ablata caernas* & per subterraneas vias adducta. *Hic caput at.* & hic ex eo. *Desuetaq; sidera cerno* & aspicio hic, inquit sidera mihi desueta, & non uisa tantisper dum fui sub terra. *Sed regina tamen* hæc ad Cereris consolatione reteruntur, quibus ipsa magis est exacerbata, repetitio autem illius copula, sed, & re amplificat, & orationem exornat, cum. n. n. n. dicatur, plura tamē esse uidentur. *Opaci munus* & unbrofi inferni. *Pollens matrona* & potens uxor. *Dolore pulsa graui* & perculsa, affecta magno dolore. *Nubila* & tristis, mœsta. *Inuidia* & inuidiam Ioui factura. *Nata patrem moueat* Proserpina enim Iouis ex Cerere filia fuit. conatur autem Cererem Ioui persuadere, ne patiat filia a Plutone detineri. *Neu sit tibi cura* Vilior illius & neq; illius, inquit, minorem curam habebas, quod ego ipsam peperiri. *En quasita diu* & en ecce. indignationem autem significat. *Si reperire vocas* ac si diceret, hoc esse potius amittere, quam reperire. *Quod raptâ feremus* & hoc est, quod sit raptâ, æquo animo tolerabimus, dummodo eam Pluto nobis reddat. *Neque enim prædone marito* & causa est, cur Proserpina marito prædone non sit digna, quia filia tua est. Prædones autem proprie dicuntur, qui in mari latrocinantur, qui a græcis Piratae uocantur. *Sed si modò nomina rebus* & sed si, inquit, nomina uera imponere uolumus. & his factis, non iniuriam hoc, sed amorem esse cognoscemus: diffinitiuâ autem utitur constitutione ad raptum excusandū. *PUDOR* & dedecori. pudor est. n. timor iniustæ uituperationis. *Tu modò* & illi nobis esse generi. *Ut desint* & ut demus omnia alia Plutoni deesse. *Nec cedit* & nec Pluto, inquit, potetia a quoquam superatur præterquam a me solo, qui mundi partem meliorem, quâ ipse sortitus sum. nam mihi cælū, inferi illi in mari diuisione obtigerunt. *Dissidiū* & separationis, ac repudiij. *Cælum* & aerem. *Si nullos contigit illic ore cibos* & hoc est, si nihil apud inferos

feros comedit. qui n. ibi aliquid gustasset, ei illinc reditus nō datur. *Certum est* decretū est, *et ieiunio soluerat* aliquid comederat. *Simplex* rerum imperita. *Puniceum pomum* malum granatū. *Curua arbore* depressa pomorum multitudine. *Presserat ore suo* comederat. *Solusque Ascalaphus*, ut hoc loco narrat Oui. Acherontis ex Orphne nympha fuit filius, qui cū testatus esset Proserpinā Plutonihortis septē grana mali punici comedis, ab ipsa indignata in bubonem pestifimi ominis autem fuit commutatus. [Fuit & alius Ascalaphus, Martis, & Astioches filius, cuius Hom. meminit Iliad 2.] *Æternales infernales*. *Furis antris* nigris speluncis. *Et in dicio* & delatione sua Ascalaphus reditum Proserpinæ eripuit, nec illam ad superos redire permisit. *Regina Erebi* Proserpina, inferorum regina: est enim Erebus inferni pars. *Profanum* execrābūm. *Phlegethontis aqua*. est enim Phlegethon vnus ex inferorum fluij. *apud tū phrygiā*, hoc est ab ardēdo cognominatus. forma autē patronymica pro possessiua est posita. *Ille sibi ablatus* hoc est, sua figura, ac forma spoliatus. *Amicitur* vestitur, cooperitur. *Inq; cap. crescit* illi in caput crescere dicuntur, quorum caput, quam reliqua membra, grandius efficitur. *Longosq; reflectitur vngues* synecdoche poetica, si enim esset soluta oratio, longi vngues reflectuntur, diceremus, hoc est, reflexi, & adunci fiunt. *Fæda* turpis aspectu. *Ignauus bubo* vilis, ac imbellis. Bubo aut nomen est ficticiū a voce auis ipsius dictum.

Ascalaphus in bubonē.

in alit.

existere.

feros comedit. qui n. ibi aliquid gustasset, ei illinc reditus nō datur. *Certum est* decretū est, *et ieiunio soluerat* aliquid comederat. *Simplex* rerum imperita. *Puniceum pomum* malum granatū. *Curua arbore* depressa pomorum multitudine. *Presserat ore suo* comederat. *Solusque Ascalaphus*, ut hoc loco narrat Oui. Acherontis ex Orphne nympha fuit filius, qui cū testatus esset Proserpinā Plutonihortis septē grana mali punici comedis, ab ipsa indignata in bubonem pestifimi ominis autem fuit commutatus. [Fuit & alius Ascalaphus, Martis, & Astioches filius, cuius Hom. meminit Iliad 2.] *Æternales infernales*. *Furis antris* nigris speluncis. *Et in dicio* & delatione sua Ascalaphus reditum Proserpinæ eripuit, nec illam ad superos redire permisit. *Regina Erebi* Proserpina, inferorum regina: est enim Erebus inferni pars. *Profanum* execrābūm. *Phlegethontis aqua*. est enim Phlegethon vnus ex inferorum fluij. *apud tū phrygiā*, hoc est ab ardēdo cognominatus. forma autē patronymica pro possessiua est posita. *Ille sibi ablatus* hoc est, sua figura, ac forma spoliatus. *Amicitur* vestitur, cooperitur. *Inq; cap. crescit* illi in caput crescere dicuntur, quorum caput, quam reliqua membra, grandius efficitur. *Longosq; reflectitur vngues* synecdoche poetica, si enim esset soluta oratio, longi vngues reflectuntur, diceremus, hoc est, reflexi, & adunci fiunt. *Fæda* turpis aspectu. *Ignauus bubo* vilis, ac imbellis. Bubo aut nomen est ficticiū a voce auis ipsius dictum.

Hic tamen indicio & fabulam fabule, ut solet eleganter annectit poeta. nam Sirenes tres fuisse dicuntur, Acheloi fluij, & Caliope musæ filia, ac Proserpinæ comites fidelissimæ: quod cum & ipse per totum orbem terrarum quæsisent, nec vsquam in terris eam reperirent, deos rogant, ut alatae efficerentur, quod commodius ē in aquis Proserpinam inquirere possent. quare ita in aues fuerē cōuersæ, ut facies tamen virginea, voxq; humana illis remaneret. Hæc iuxta fretum Siculum insulas Sirenas habitantes, tā suauiter canebāt, ut nautas illac transeuntes, aut ad se pellerent, aut sopitos spoliarent, atque submergerent. quare Vlysses illac transiturus admonitus a Circe, & sociorū aures cera obturauit, & se ad triremis malū alligari iussit. illæ vero indi-

Dixerat. at Cererē certum est educere natam.
Non ita fata sinunt: quoniam ieiunia virgo
Soluerat: & cultis dum simplex errat in hortis,
Puniceum curua decerpserat arbore pomum:
Sumptaq; pallenti septem de cortice grana
Presserat ore suo: solusq; ex omnibus illud
Ascalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne
Inter auernales haud ignotissima nymphas
Ex Acheronte suo furuis peperisse sub antris.
Vidit, & indicio reditum crudelis ademit.
Ingenuit regina Erebi, testemq; profanum
Fecit auem, sparsimq; caput Phlegethontide lymphæ
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille sibi ablatus fuluis amicitur ab alis,
Inq; caput crescit, longosque reflectitur vngues,
Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas:
Fædaq; sit volucris venturi nuntia luctus
Ignauus Bubo, dirum mortalibus omen.

ARGVMENTVM.

ARG. Sirenes, Acheloi, & Melpomenes musæ, aut, ut alij volūt, Caliope filia, Proserpinæ comites fidelissimæ, cum Proserpinam raptā requirerent, neq; eam ullo modo possent inuenire, a dijs impetrauerunt, ut versæ in volucres non tantum in terra, sed etiam in mari requisitā consequi possent. mansit tamen illis vox humana, faciesq; virginea: nouissime deueniunt ad petram maris, quæ imminet proxima pelago. harū ita fatum fuit, quādiu earum vox obaudita non esset mortalibus, manerent incolumes. forte Vlysses monitu Circes præcæuatus est, tū se præcipitauerunt.

Hic tamen indicio pœnam, linguaq; videri commernisse potest. vobis Acheloides vnde Pluma, pedesq; anium, cū virginis ora geratis? An quia, cum legeret flores Proserpina vernos In comitum numero misit Sirenes eratis? Quam postquam toto frustra quæstis in orbe, Protinus ut vestram sentirent æquora curam, Posse super fluctus alarum* insistere remis Optastis: facilesque deos habuistis, & artus Vidistis vestros subitis flauescere pennis. Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures, Tantaq; dos oris lingua deperderet vsum, Virginei vultus, & vox humana remansit,

ARGVMENTVM.

ARG. Iupiter diuisit annū, ut Proserpina partim apud virum, partim apud matrem moraretur. Ceres pacata se recipiens ab Arethusa exegit, ut sibi originem suam exponeret. tum Arethusa: Achaidum nymphae formosissimam me dixit: & me Alpheus amnis mei amore incensus sumpta viri forma persecutus est. cuius impetum cum effugere cuperem, inuocaui Dianam, cuius comes, studiūque æmula fueram, ut laboranti mihi ferret auxilium: quæ me nube texit, ne in cupientis conspectum venire, mutorque in fontem: cuius aquas ut vidit Alpheus cognouit, sumpsitque propriam amnis formam, ut se mihi misceret. at Diana rupta tellure me per obscurum iter in insulam Oxygiam Siciliæ adiacentē admisit: ceterū Alpheus per subterraneas cauernas me hucusque persequi nō destitit.

At medius fratrisq; sui, mæstæq; sororis Iuppiter ex æquo voluentem diuidit annum Nunc dea regnorum numen commune duorum Cum matre est totidem, totidem cum coniuge menses. Vertitur extemplo facies, & mentis, & oris. Nam modò quæ poterat Diti quoque mæsta videri, Læta dea frons est: ut Sol, qui tectus aquis, Nubibus antè fuit, uictis e nubibus exit.

Sirenes in aues. *gnatae se in mare præcipitarunt. earū aut prima Parthenope, altera Leucosia, tertia Ligia fuit appellata. Dicuntur aut Sirenes* *παρὰ τὸ εἶναι*, qd est dico, præposita s littera. vñ falluntur qui illas putant latine tractrices dici, cū per *ae* diphthongum græcā scribantur, nō per *y*, ut scribitur *αἶψα*, qd significat traho. *Acheloides* Acheloi filia. Achelo⁹ vero Calydoniæ fluius est, Oceani, ut i theogonia scribit Hesio. & Tethyos filius. hic p Deianira cū Hercule acriter pugnas tandem fuit superatus. Achelous quidē, ut refert Macrobius, apud priscos aqua dicebatur. unde Virg. libro Georg. 1. dixit: Poculaq; inuentis Acheloiā miscuit vuis. *Cum virginis ora geratis?* cum facie virginis habeatis. *An quia cum legeret* & an particula est interrogatiua, quæ eleganter vtimur in soluentis quæstionibus, pro qua imperiti aut conuictionem reponunt. *Protinus ut vestram* hoc est, ut diligenter in mari quoque possitis inquirere Proserpinam. *Alarum remis* alarum remigio, & agitatione. *Faciles* benignos, utpote qui uobis ea, quæ optabatis, concesserunt. *Ne tamen ille canor* causam exponit, cur totæ in aues non fuerint commutatae Sirenes, sed virgineos vultus retinuerint. *Canor natus* facultas canendi ingenita, & a natura data. *Ad mulcendas aures* delectandas. *Tantaque dos oris* si enim totæ in aues fuissent mutatae, tā suauiter canere nunquam potuissent.

At medius fratrisq; sui Iupiter, inquit, medius inter Plutonem fratrem, & Cererem sororem, ne eorum alteri displiceret, ex æquo annum diuisit, ut sex quidem menses Proserpina cum matre, totidemque cum marito foret. *Ex æquo di* in duas equales partes distribuit. *Duorum regnorum* & inferi, & superi. quādiu enim est cū matre Proserpina apud superos, quādiu cum Plutone apud inferos, regnare dicitur. hoc autem iccirco fingitur, quod Luna, quæ eadem est cum Proserpina, tanto tempore in cælo luce re, quanto sub terra videtur latere: *Vertitur* & conuertitur, ac mutatur. *Facies* figura. *Læta dea frons est* & Cereris, & Proserpinæ lætam esse frontem accipere possumus. ambæ namque e mæstis, ac tristibus lætæ, atque hilares sunt effectæ. De Proserpina tamen præcipue esse intelligendum, quæ subiicitur similitudo aperte ostendit. *Vestis e nub* ex dissolutis nebulis, atque depulsis. tunc

enim nubes a sole vinci dicuntur, cum resoluuntur, atque expelluntur. *Exigit* *Exposit*. *Secura* sine cura, & læta. concinne autē ingreditur poeta ad exponendam metamorphosin Arethuse nymphæ in eiusdem nominis fontem. Arethusa nanque (ut ipsa Cereris filiz recuperatione lætę rogatu narrat)

nympha fuit venatrix, Diana comes: q̄ estu defatigata, depositis vestib. nuda in Alpheum, fluuiorum lymphidissimum, cum descēdisset, forte in Alpei fluminis ipsius Dei amore incidit, cum igitur Alpheus nudā eam persequeretur, tamq̄ assēcuturus foret, Dianam ipsa rogauit, ut sibi opem ferret. Diana vero eam cursu lassā, ita nube textit, ut Alpheus quidem ea potiri non potuerit. Sed cum eā ob nimium sudorem in aquam esse conuersam animaduertisset; & ipse humana deposita figura eam vsq̄ in Ortygiam insulam Siciliæ adiacentem per subterraneas cauernas est persecutus. *Sacer fons* omnes fontes nymphis sacri esse dicuntur. *Fluminis Elez* periphralis est Alpei. *In Achaia* in Achaia. [Acheide alij malunt legere propter quantitatem, quoniam & alibi idem poeta dixit per Acheidas vrbes eadem forma.] *Legit* elegit aptas ad venādū syluas. *Saltus* syluas, in quib. ferē salūt. *Posuit cas* tetendit retia, per quæ significat se venatricem fuisse. *Formosa no, habebam* tamen est subaudiendum. *Unabat* delectabat. *Quaq; a ia gnu. so.* pulchritudinis, inquit, quæ aliz nymphæ solent gaudere, me pudebat, alicuiq̄ placere crimen, ac flagitium esse putabā. *Stymphalide sylua* Stymphalus vrbs est Arcadiæ, & planities, & fons, vñ Stymphalius, possessiū, & Stymphalis deductur. *Sine vortice* sine aquarum vertigine. vortex dicitur aqua in se cōtorta. *Per spicuas ad humū* claras, ac lymphidas vsq̄; ad arenam. *Calculus* lapillus. *Numerabilis erat* poterat numerari propter aque perspicuitatem. *Poplite deinde* hoc est, vsq̄; ad genu. est enim poples genu pars posterior. *Labens* natans. *Mille modis* varijs modis. numerus enim finitus pro infinito sæpe a poetis ponitur. *Excussas* concussa. gestum autem exprimit natantium, qui & cōcutere, & iactare brachia solent. *Propiori margine* propinquiori ripa. margo enim dicitur vniuscuiusq̄ rei extremitas. *Suis Alpheus ab undis* Alpheus fluuius est Elidis, dictus quod *ἀλφει*, id est impetigines curret. hic autem fluuius multa secum in mare flumina deferit, ut Pau. narrat, memoratu digna. *Rau. ore* rauca voce, quæ le murmur solet esse fluentiū aquarum. *Altera vestes* caussa

est, cur sine vestib. fugeret, in altera nanque ripa fuerant reliqui. *Et quia nuda fui* hoc lasciuus, quam ut heroico carmini conueniat dictum esse vñ. *Paratior* ad vim patiendam. *Preme* bat vsgebat. *Ut fuge. accipi.* solent subintelligatur. est. n. hy-

pozeugma, his autē similitudinibus, & Arethuse fugientis, & Alpei per. sequentis, celestas declaratur. *Uque sub Orchomenon* varia enumerat loca, ad quæ fugiens puenit Arethusa. Orchomenos autem vrbs est Boeotiz fonte musis dicato nobilissima. Thessalix quoque est & mons, & vrbs, & Arcadiæ, & Ponti. [Sed hic de Arcadica intelligendum.] *Sophida* sic quidem corrupte in exemplaribus legitur. Psofida autem ab Ouid. scriptum fuisse facile cōtenderit, est enim Psofia variarū urbium nomen. nā & Arcadiæ vrbs est a Psofide Lycaonis, vel, ut alij uolunt, Erycis filia denominata, & Acarnanię, & Achig, uñ Psofidi deducit. & Libyę vrbs Psophis, unde Psophites nomē patriū more gētis declinat. arx quoq̄ Zacynthiorū Psophis uocabatur, ut Pau. ait. Cyllenen autē & Menalon, & Erimanthon Arcadię esse montes iā sæpius diximus. Elim vero eiusdē Arcadiæ urbē ab Eleo Tātali filio appellat.

[Quod ad Psofia attinet, nō repugnat quantū penultimę, ut quidam putauere. nam & Gaza hoc nomen pro exemplo allegat eorum, quæ in ante *ἀλφει* gam habent in penultima genitiui.] *Sol erat a tergo* exponit Arethusa, quomodo cognouerit sibi Alpei imminere, ac propinquum esse. Sol, inquit, post tergum erat, eoque ante me umbras iacebat. *Nisi si timor illa videbat* nisi forte, inquit, perterrita mihi eam umbram videre videbat. notandum autem, si, cōiunctionem, interdum nū eleganter copulari, quamuis sensui necessaria non deatur. *Videbat* videt faciebat. timore nanq̄; oculi sæpenumero decipiuntur. *Ingens anhelitus* maximus spiritus. *Fessa labore* ge defatigata, inquit, tergiendi labore Dianam rogauit, ut mihi opitularetur. *Deprehendimur.* comprehendimur. deprehendi proprie dicuntur qui aliquid committentes ueniuntur. *Armigeræ* proprie dixit; nam armigeri non omnes milites dicuntur, ut vulgus putat, sed qui principibus arma gerunt.

Exigit alma Ceres, nata secura recepta:
Quæ tibi caussa, * fuge? cur sis Arethusa sacer fons?
Conticuere vnda: quarum dea sustulit alto
Fonte caput; viridesq; manu siccata capillos,
Fluminis Alpei veteres narrauit amores.
Pars ego nympharum, quæ sunt in * Acheide, dixit,
Vna fui: nec me studiosius altera saltus
Legit, nec posuit studiosius altera casses
Sed quamuis formæ nunquam mihi fama petita est,
Quamuis fortis eram, formosæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata iuuabat:
Quaq; aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui, crimenq; placere putavi.
Lassa reuertebat, memini, Stymphalide sylua:
Aestus erat, magnumq; labor geminauerat aestum:
Inuenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
Perspicuas ad humum, per quas numerabilis altæ
Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
Cana salicta dabant, nutritaq; populus vnda
Sponte sua natas ripis decliuibus umbras.
Accessi, primumq; pedis vestigia tinxī,
Poplite deinde tenus: neque eo contenta, recingor,
Molliaq; impono salici velamina curuæ.
Nudaq; mergor aquis, quas dum serioq; trahōq;
Mille modis labens, excussaq; brachia ictō,
Nescio quod medio sensu sub gurgite murmur:
Territaq; insisto propiori margine fontis.
Quò properas Arethusa? suis Alpheus ab undis,
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sic, ut eram fugio sine vestib. altera vestes
Ripa meas habuit: tanto magis inflat, & ardet.
Et quia nuda fui, sum visa paratior illi.
Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat:
Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt solet accipiter trepidas * vrgere columbas
Vsq; sub Orchomenon, Psofidaq; Cyllenenq;
Menaliosq; sinus, gelidumq; Erimanthon, & Elim
Currere iustitui: nec me velocior ille.
Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
Saxa quoque, & rupes, & quæ uia nulla, cucurri.
Sol erat a tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram, nisi si timor illa videbat.
Sed certè sonituq; pedum terrebar, & ingens
Crinales uittas afflabat anhelitus oris.
Fessa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ Diana tuæ, cui sæpe dedisti
Ferre tuos arcus, inclusaq; tela pharetra.
Mota dea est, * sparsisq; ferens e nubibus vnam
Me super iniecit. lustrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum caua nubila quærit.
Bisq; locum, quo me dea texerat, in scius ambit,
Et bis lō Arethusa, lō Arethusa vocauit.

in pugnaq; subministrant. *Ferre* ferendos. verbum enim participio positū est. sic Virgilius, Magnum dat ferre talentum. *Me super iniecit.* *ἀναρπάσσει*: præpositio enim quæ poni debet, postposita est. *Lustrat* circumit. me inquit, ut be coopertam Alpheus quærens circumit. *Ignarus* ubi

Spis. si.

sem. *¶* *Anne quod agna* an, & ne, interdum quidem a poetis copulantur, sed frequentius separatim ponuntur. *¶* *Qui vepre latens* occultus in spinis, vepres nanq; spinæ dicuntur. *¶* *Non tamen abscedit*. *¶* *Alpheus*. *¶* *Servat* custodit. *¶* *Occupat obsessos* pulchra phantasia fingit poeta Arethufam in aquam fuisse cōuer-

sam, qui enim plus æquo sudat, facile in aquam videtur resolui. *¶* *Sudor frigidus* sudor, qui ex nimio labore provenit, calidus esse solet; qui vero ex nimio timore, frigidus. *¶* *In latice* in aquas. *¶* *Posito ore* deposita figura, ac forma virili. *¶* *Delia* Diana vna cum Apolline in insula Delo nata. *¶* *Cacis ea* occultis terre foraminibus hoc autem iccirco fingitur, quia Alpheum per subterraneas vias, vt diximus ad Orthygiam vsque insulam, vbi Arethusa vocatur, peruenire fuit obseruatum.

sa. a.

per Delia
Diana in-
telligitur.

Arethusa
in fontē.

¶ *Aduhor Orthygiam* Orthygia, & Delos dicitur, quod in ea primum Ortyges fuerint visæ, vt quibusdam placet, & insula Siciliæ adiacens, quidam vero aiunt vtranq; ab Ortygia, oppido Aetoliæ, denominatam fuisse, quod illic profecti coloni vtranque tenuerint. *¶* *Cognomine diua* Dianæ. nam & Delia, & Ortygia ab eadem insula Diana cognominatur.

Hac Arethusa tenus? haftenus, inquit, Arethusa fuit locuta. Lyncei autem Scythiæ regis Metamorphosin in Lynceam feram, eleganter cum superiore fabula connectit poeta. Ceres enim, recepta filia, Arethusaq; audita, Athenas aduolauit: currumq; a draconibus alatis vectum Triptolemo donauit, quo frumenti vsum, & agriculturam mortales doceret. is igitur cum ad Scythiam vsque peruenisset, a Lyncei Scythiarum rege hospitio susceptus, paulum abfuit quin interficeretur, nam Lynceus, cum aduentus causam percepisset, Triptolemi gloriæ inuidens, cum somno oppressus aggressus est. quare Ceres indignata Lynceum in Lynceam feram commutauit. hac autem gloria Triptolemi Ceres affecit, quod, vt Pausanias narrat, filia Celei Cerem ipsam lassam, & tristem, dum quærit filiam, apud puteum nomine Anthium, qui in Attica religionis gratia monstrabatur, anili speciem sedentem, tanquam Argiuam mulierem, ad matrem Meganirā deduxerunt, quæ illi Triptolemum filium tradidit educandum. Ceres autem per noctem, igne puerum fouebat, vt ipsum efficeret immortalē, sed mater excitata, illum exigne extra-

xit: ita dea voto frustrata, vt saltem hoc modo ipsum clarissimum redderet, concessit illi currum suum, quo frumenti sationem primus omnium mortalibus indicaret. *¶* *Dea fertilis* Ceres dea fertilitatis.

In urbem Tript. periphrasis est Athenarum, quæ ab Athe-

RAPH.

na, hoc est, Pallade, quæ & Tritonia, & Tritonis dicitur, fuit cognominata. *¶* *Triptolemo* Triptolemus filius fuit Celei, & Meganiræ, vel, vt alij, Diopes; qui, vt Trogius scribit, primus omnium in Attica ferendi frumenti rationē monstrauit. itaque locus fabulæ datus, quam in 4. Fast. plenissime exequit poeta. *¶* *Rudi hu.* incultæ terræ. [Partim post temp. longa recultæ; vel simpliciter accipiendum recultæ, pro aratæ, vt sint antitheta terra rudis, siue inculta & arata: vel etiam ad nouales referendum agros, qui altero demum anno, vt etiam tertio recoluntur. vt rudis, & reculta terra, sibi opponantur mutuo, quæ admodum restibilis ager, & noualis.] *¶* *Et Asida terram* Asiā. [Ab Asia, proprio, cuius prima longa est, vt apud Homerum, *Ἀσίη ἐν λευκῶνι, καὶ ἑστὶ ἀμύδι πύθρα* fuit enim Asia rex quidam Lydorum, vt ibidē inquit, commenta. nam regionis nomen Asia, primam, corripit, vt Europa, atque Asia pulsus &c.] *¶* *Scythicas oras* ad Septentrionem. Scythæ nanque populi sunt ad Septentrionem, quos vulgus Tartaros vocat. *¶* *Qua ne* per quæ loca, & quomodo. *¶* *Peruius at.* penetrabilis aer. *¶* *Dona ce.* periphrasis est frumenti. *¶* *Barbarus inui.* quia Barbarus inuidia motus est. *¶* *Ferro* ense per metonymiam. ferrum enim ex quo conficitur ensis, pro ipso ponitur ense. *¶* *Figere* transfigere. *¶* *Lynceus* accusatiuus est græcus Lynx autē fera est maculosa, Baccho dicata. *¶* *Mopsopium iuue.* Atheniensem. Attica enim etiam Mopsopia a Mopsopo rege fuit appellata. nā, vt Strab. li. 10. refert, Athenarum vrbis varia nomina fuerunt. nam ab Actæone Acticam: ab Attide Cranai filia Attidem, & Atticam, a quo & inquilini Cranai vocantur: Mopsopiam a Mopsopo: Ioniam a filio Xuthi Ione: Posidoniam, siue Neptuniam a Posidone, siue Neptuno: Athenas ab Athena, id est Minerua denominatas fuisse aiunt. *¶* *Sacros in.* dracones eidem iugo subiectos. *¶* *Finierat doctos* Pieri filia, nympharum sententia, a Calliope, musarū præstantissima, superata, cæperit & nymphas, & musas conuicijs insectari: quā

Lyncus in
lynceum.

arcem.

ibi,

Peripides
in picas.

*Quid mihi tunc animi misera fuit; an ne quod agnae,
Si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum, nullosq; audeat dare corpore motus?
Non tamen abscedit: neq; enim vestigia cernit
Longius vlla pedum: seruat nubemq; locumq;
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
Ceruleaq; cadunt toto de corpore guttæ.
Quaq; pedem moui, manat locusq; capillis
Ros cadit, & citius, quàm nunc tibi * fata renarro,
In latices mutor. sed enim cognoscit amatas
Amnis aquas: positoq; viri, quod sumpserat, ore,
Vertitur in proprias, vt se mihi misceat, undas.
Delia rupit humum: cacis ego mersa cauernis
Aduhor Orthygiam: quæ me cognomine diuæ
Grata mea superas eduxit prima sub auras.*

ARGVMENTVM.

ARG. Triptolemo Ceres currum draconibus iunctum dedit, quo per terras vectus, agriculturam, frugumq; vsum mortales duceret: per Europā Asiāq; vectus, nouissime delatus in Scythiam, a Lyncei regio susceptus est hospitio: cui cum expoluisset aduentus sui causam, inuidia tanti honoris instinctus, dormientem vt interficeret eggressus est. dea, sui nuntij memor, quem diuini honoris dignum habuerat, eum conseruauit, Lynceum regem in lynceum feram, ne Triptolemum occideret, conuertens.

Hac Arethusa tenus. geminos dea fertilis angues
Curribus ad mouit frenisque coercuit ora,
Et medium cæli, terræque per aera uecta est:
Atque leuem currum Tritonida misit in * urbem
Triptolemo: partimque rudi data semina iussit
Spargere humo, partim post tempora longa recultæ.
Iam super Europam sublimis, & Asida terram
Vectus erat iuuenis; Scythicasq; aduertitur oras,
Rex, * ubi Lynceus erat, regis subit ille penates.
Quæ ueniat, causamque uisæ, nomenque rogatus,
Et patriam, Patria est claræ mihi, dixit, Athenæ,
Triptolemus nomen: ueni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi peruius æther.
Dona fero Cereris: latos quæ sparsa per agros
Frugiferas messes, alimenta que mitia reddant.
Barbarus inuidit, tantique ut muneris auctor
Ipse sit: hospitio recipit: somnoque grauatum
Aggreditur ferro, conantem figere pectus,
Lynceus Ceres fecit: rursusque per aera iussit
Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales.
Finierat doctos e nobis maxima cantus.

rem quidem ægre ferentes musæ, eas in picas conuerterunt, quæ ingentem retinuisse videntur loquacitatem. § *Deas Heliconæ colentes* musas Heliconem habitantes. § *Concordi somno* vna omnium sententia. § *Maledicta* conuicia, contumelias. § *Et non est patientia libera nobis* hoc est, quoniam has contumelias pati non possumus. § *Ibimus in pœnas* vos pœnis, ac supplicijs afficiemus. § *Rident Euippides* Euippes filix: patronymica nanque est forma. legitur etiam Pœonides. [Idque rectius, nam in altero quantitas repugnat, nisi quis extrito altero p, Euiippides legendum contendant. Pœonides autem eadē ratione, qua mater illarum vocantur, vt supra, Pœonis Euiippe mater fuit.] § *Spernunt* contemnunt. § *Intendant* in nos frequenter intendere, quod minantes facere solent. § *Concresecere* coalescere. § *Accedere* adiungi, adiungi. § *Plangere dumque volunt* dum, inquit pectora sua manibus plangere vellent, in aera leuatæ pendere cœperunt. § *Nemorum conuicia* quæ in nemoribus conuicia iactare non desistunt. § *Facundia prisca* loquacitas pristina. § *Studiumque immane* maxima cupiditas.

I A C. C O N S T. F A.

Quod plus inuidia quam laudis habes § inuidia crimen, & culpam, vt diximus, persæpe significat, præcipueque Ouidio, vt hoc loco, & in sequenti libro, Mater in inuidia est. ac in decimo, Non erit inuidiæ victoria nostra ferenda? & circa finem eiusdem, Nobis Cinyreus heros inuidiæ mutatus erit? item in primo remedij, Inuidiam cœdis pacis amator habes. & in Didone, Da veniam culpæ, decepit idoneus auctor. Inuidiam noxæ detrahit ille mæx. Cererisque sacerdos Alphitus τὸ ἀλφίτου farinam significat, propter cuius albedinem Cereris sacerdoti decenter inde datum est nomen. quoniam eius deæ sacerdotes albis vti vestibus consueuerant, vt in decimo huius operis videbis. causam refert idem poeta in 5. Fastorum. nisi a Farina Cereris famulo, nomen impositum velis, quoddam ea frumenti, vnde farinam facimus, inuentrix, & præses memoretur. § *Occidit* & *Celadon Myndesius* lego Celadon Mendesius. Mendes enim ciuitas fuit in Aegypto, vnde Mendesium vnum e septem ostijs Nili. lege Stephanum, Plin. & Strabonem. Celadon resonans interpretatur. αἰδᾶς enim exclamare, & resonare significat. § *Echionq; sagax* emendo Ethion, vt syllabam non offendam, & aptum auguri nomen faciam. § *Idæus* enim diuinus interpretatur. § *Casogenitore infamis Agyrtes* nomen infami viro conueniens. ἀγυρτης enim præstigiator vocitatur. § *A dextra Cypro, Gyroque reliſtis* nec Cypro, nec Seyro placet, sed Siphno, quæ inter Cyclades numeratur. § *Vestitum est a deo scelere nihil* parenthesis est. § *Cui triplicis cœsit fortuna nouissima regni* § fortuna

nouissima, id est ultima fors exponi debet. nam cum Iupiter, Neptunus, & Pluto, regnū diuisuri, rem forti commisissent: prima fors, quæ exijt, Iouis fuit; Neptuni secunda; Plutonis vltima vt narrat Hom. 15. l. vnde signate a Claudiano in primo raptus Proserpinæ suprema fors ea, quæ Plutoni contigit, appellatur.

vt, Tertia supremæ patior dispendia fortis. non ergo ad regni conditionem, sed ad fortis casum poeta respexit. § *Haud procul Aeneas lacus est a manibus* Scribo Enneis. Enna, Sicilia ciuitas, duplici n scripta fuit: apud quam rapta est Proserpina. lege Cic. sexta actione in Verrem, & quæ optimus pater meus super illo versu quarti fastorum, In quibus est culto fertili Enna solo, ac Laurentium notter Abstemijs in libello de obscuris quibusdam locis tradiderunt. § *Prodit* nus huic nomen Meganire fuit, seu Menaline. lege Ouidium quarto Fastorum, & Diome. gram. lib. 3. Clemens, teste Eusebio secundo

præparationis euangelicæ, Baubonem vocat, sic inquit, Cererem vero a Baubone, nobili muliere, hospitio susceptam tradunt; potionemque multis confectam, quam Cyceona vocant, Cereri allatam fuisse. cumq; Ceres luctu oppressa potum recusaret, quasi despecta doluit. itaque sublata veste genitalia membra deæ ostendit, quæ hoc spectaculo delectata Cyceona suscepit, ac bibit. quod Orpheus carminibus cecinit. § *Duri pueroris, & audax Conſtitit ante deam* § Iambas hic puer a Nicrandi commentario appellatur. a quo tamen distat Diomedes in tertio, Iambam Meganire dicens fuisse ancillam. sed hoc Codro feratur acceptum. § *Sideraque, & ventis mœcent* § accidit hoc loco ijs, qui hoc carmen correxerunt, immo corruerunt, id, quod Horatiano versu dicitur, incidit in Scyllam cupiens vitare Carybdim. nam huic coniunctioni, quæ opem ferre volentes, quam breuem semper latinis esse putabant, huic uerbo noceo uulnus intulerunt, primam eius syllabam, ubiq; breuem, longantes. emenda igitur sic, (ut omnes ferè codices absq; commentarijs habent) Sideraque, ventique nocent. nec te moueat, quæ copulatiuam coniunctionem produci: quoniam finalitatis causa Honorato teste produciatur, ut apud Virgilium in tertio Aeneid. Liminaque laurusq; Deum quamuis & ratio hæc opituletur, quod græce αὐτὸν dicitur, unde in uetustissimo marmore coniunctionem hanc cum diphthongo scriptam, cum Romæ eram adinueni, hoc modo V A E. § *Ante Ionem sparsis stetit musdiosa capillis* § inuidiosa, id est plena odio in Plutonem, uel exarcebatōis plena in ipsum Ionem. quod tangere uidetur interpres, a quibus eo loco reprodicitur, forsā non intellectus. § *Quem quondam dicitur Orpheus* § &c. § conuenientissimum nomen auernali nymphæ est Orphne, quæ nigredinem, obscuritatemque significat. unde apud Claudianum Orphneus vnus equorum Plutonis nuncupatur licet vulgati codices sint corrupti.

ANNOTATIONES HENRICI GLARIENSIS IN SEXTVM

LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Eumq; non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.

O C ita dicitur, quasi mors quoque in uxorem petisset Andromedam. quamquam intelligi potest, prælatum, ob certam mortem Andromedæ imminuentem.

Isses, & indignum, scelerato profuit ara.

Et copula, inquit Raphael, affectui seruit. hoc recte ille: sed addendum ab eo etiam nouam incipere orationem,

nec iungendam cum præcedenti oratione. verbū enim profuit non quadrat ad nisi, & isset, quare adiecta est affectus particula indignum. nec etiam temere confudisset modos poeta compositionis felicissimæ.

Augebat, bis adhuc octonis integer annis.

Ratio ab octo quosdam inuitat, vt malint octonis scribere. Hora. li. i. Ser. Ibant octonis referentes ibi. æra. quidam propter aliorū eiusdem ordinis nominum terminationem Octenis secunda vocali media syllaba scribunt. quidam vtrunq; probant. describit autem Atyn xvj. annorum, quem paulo post Lycabas puerum vocat. & notabis monosyllabon hic corripit, vt bis; a quibusdam tamen produci, quos non sequar.

Perculit, infractis confudit & ossibus ora.

Nota coniunctionem propter carminis necessitatem in tertium translata locum. nam rectum erat, Perculit, & infractis ossibus confudit ora, si carmen pateretur.

Raptaque de dextro robusta repagula posse.

Repagula, inquit Raphael, asseres dicuntur, qui clausis ostijs opponuntur. obices credo vult dicere, quia ex vestibus, aut sublicis sæpe fiunt. Dextro autem posse, ait, qui bini sunt in portis postes, sed obex ad dextrum.

Sternitur & Menæus, Perseia castra secutus.

Mænæus legendum. quod nomen etiam canis est l. 3. ubi de canibus Actæonis. & hic propriū, & l. 12. in pugna centauro cum Lapithis, sed in hoc contrarium accidit, quod in Sthenelo. in latinis enim codicibus frequenter legas Sthelenus.

Bactreus Alconæus.

Ita Raphaelis habebat codex per e, sed Bactrius peri, melius congruebat, si a Bactris deduci existimauit, vrbe Indiæ cōtermina. Planudes legit Barceus dissyllabon, vt a Barce sit Cyrenes vrbe, a qua magis secundum Seruij paulo ante traditā regulam aptum est Barceus. quod & Stephano visum est. idē Planudes pro Alconæus legisse videtur Halcyoneus. at in his nihil asseueramus, nam in Syriam venire non minus Bactrij poterant, quam Indi, cum tamen Atyn Indum nominet, nec minus Barcei, quam Cyniphei, cum antea dixerat Cynipheus Pelates. Bactreus porro, quod quidam legunt, ineptum est.

Occidit & Celedon Myndesius.

Κελεδών Græce est, per primam vocalem in secunda syllaba: Myndesius autem cum y scribendum, a Myndus, vt puto, Cariz vrbe. Raphael a Mindeso Syriæ vrbe ait deriuatum.

Præter vtrunq; latus, præterq; & lumen, & aureis.

Licentia poetica haud dubie dixit præterque & lumen, cū de Polyphemo potius hoc congrueret, quamquam præterque & lumina, & aureis legi posset.

Chaonius Molpeus, dextra Nabutaus Ethemion.

Extrema duo nomina aspirationem habent, duo media nequaquam, sed χαονίους, καὶ Ναβουταῖος græce scribuntur.

Verum vbi virtutem turba succumbere vidit.

Vide nū turba legēdū, sed succūbo tibi, fortassis melius q̄ te.

Seriphon Deserit a dextra Scyro, Giaroque relictis.

Seriphon insulam vocat, quam Ptolemæus Syphon. cæterū Raphael Scyro legit, quod in alijs codicibus erat Cypro. at ego Cythno legendum arbitror. nam auolanti ex Seripho in Bæotiam Cythnos, & Cyaros, quam Pl. l. 4. c. 12. ab Andro abesse dicit 62000. passuum, ad dextram erunt: nisi quis carmen ita legere malit, Deserit a dextra Cythno, Scyroq; relictis.

Paonis Anippe mater fuit.

Euipe traduxit Max. Planudes. nam quod postea decimo

carmine a fine huius voluminis Anipedes dicuntur, error est librariorum. Pæonides enim eo in loco legendum est, & syllabarum ratio satis demonstrat, illic non posse legi Anipedes, si quidem hic Anippe legatur.

Tu numina ponti.

Victa domas, ipsumq; regit qui numina terre.

Raphael ait cum mari terram Neptuno concessam in memorabili illa rerum diuisione trium fratrum Iouis, Neptuni, ac Plutonis. at Home. li. Ilia. 15. ait, terram, ac Olympum communia tribus mansisse. sed puto alium quempiam auctorem hoc in loco secutum Ouidium.

Nec quæ magis audiat arcum.

Illa sagittæ, idem inquit, arcum audire, & obtemperare dicuntur, quæ facile ab arcu emittuntur. mihi vero illæ, quæ tangunt hoc, quod vult arcus; qui eas pellit.

Nomine Pergusa.

Nomen hoc non temere reperias apud auctores, præter vnum Claudianum, apud quem tñ abbreviatum est. Pergeū em vocare ait Siculos. Certe Plin. Ptolemæus, ac Strabo, quantum ego memini, nullā eius faciunt mentionem. ab hoc autem poeta ita clare describitur, vt auctoribus alijs non sit opus.

Et vt summa vestem lanias ab ora.

Raphael exponit, ad summa ora, id est supremo limbo, quod equidem non intelligo, nisi per limbum intelligat cingulum, cui innectere limbum puellæ solent, vt factis sinu imponant floreis.

Et qua Bacchiada bimari gens orta Corintho.

Bacchiadæ epenthesi vnus litteræ pro Bacchidæ. Quamquam etiam Bacchiadæ apud Strabo. Videtur autem de Archia Syracusarum conditore loqui, de quo Strabo lib. 6. Cum enim paulo ante Pergusam lacum non longe ab Aetna, locum in quo rapta esset Proserpina, descripsisset poeta, hic nunc locū describit, vbi rupta tellure Pluto ad inferos descendit, eumq; haud procul Syracusis fuisse fatetur, nempe vbi sunt Cyane, ac Arethusa fontes. Raphael de Drepano loqui poetam cōten dit. At Drepanum in maxime occidentali insulæ parte est, cū Syracusæ, & hæc commemorata loca, in orientali latere. Mouit Raphaellem sequens carmen, Inter inæqualeis posuerunt mœnia portus: quod tamen & de Syracusis intelligi potest.

Dulce dedit testa quod coxerat ante polenta.

Dulce, liquidum intelligitur, & cum polenta in auferendi casu exponit Raphael. Nam quod quidam hinc voluere probare, polentam esse generis neutri, decepti sunt syntaxi non intellecta, aut licentia poetica, vt in sexta Baptistæ Mantuani christianissimi poetæ ecloga, Atque polenta coquit, pro polentam.

Lata Dea frons est.

Quia in Iouis ad Cererem oratione ita legitur: Illa quidem tristis, neq; adhuc interrita vultu, & præcedentia hoc in loco carmina de dea duorum regnorum, hoc est de Proserpina clare sonant, hæc etiam de eadem intelligam, etiam si de Cerere quoque intelligi possunt. non autem antea exigit Ceres, quam nata secuta recepta.

Sponse sua natus ripis declinibus vmbas.

Natas epitheton ad vmbas genere retulit, cum ad Salicta intelligatur, vt sit sensus, Salicta, atque populus dabant vmbas ipsæ natæ sua spontem in ripis declinibus. nam vmbas nasci in ripis intelligitur aliquo pacto. sed frigide addetur sponse sua. Verum hæc fortassis argutula merit videbuntur, ideoq; omittenda, quamquam apud Seruium eximie eruditionis virum nonnulla eiusmodi reperias.

Vsq; sub Orchomenon Siphidæq; Cyllenæque.

Hunc locum recte emendauit Raphael, sed libro secundo de Erimantho fluuio ad eundem erat modum haud parua menda, Phocaico pro Plophaico, vt ibidem admonuimus.

Spargere humo, partim post tempora longa reculta.

Illud reculta pro aratæ exponendum puto, quamquam post tempora longa, qua ratione dicatur, non definio.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER SEXTVS.

RAPH.

*Rabuerat di-
tis? certa-
mina Musa-
rum cū Pie-
ri filiabus,*

cū Pallas audisset, forte ei in mentē uenit, qua pena & ipsa Arachnen, Lydiā puellam, quæ se Pallade ipsa lanificij peritorem esse contendebat, afficere deberet. sic autem & librum libro, & fabulam fabulæ eleganter poeta connectit. *Tritionia* Pallas a Tritonide palude Libyæ, ubi primum in uirginali habitu apparuit, ut Herodotus in 4. narrat. Tritonia fuit cognominata unde aiunt Palladem Neptuni, & Tritonidis paludis fuisse filiam. eam autem ne scio quid a patre reprehensam donasse se Ioui, ac Iouē sibi illam filiā ascuiisse. Stesichorus autē primus asseruit Palladē armatam ex capite Iouis p̄siluisse, eoq; Tritoniam appellatā, quod *τρίτων* caput uocatur. Sane Triton palus est, & fluuius Bæotiæ, & Libyæ, apud quorum alterum Pallas uidetur nata, ut scribit Argonauticō enarrator. unde & Tritonia, & Tritogenia uocatur. quāuis quidam *από τῆς τριτῆς*, hoc est, a terrendo, q̄ aduersarijs terrorem incutiat, Tritoniā declinari putent: uel q̄ *τρίτη*, id est tertia, post Apollinem, & Dianam genita sit: uel quod *τρίταια*, id est tertia die mēsis apparet. eadē enim cū luna putatur, tertiam uero mēsis diem *τρίτην* uocabant, qua quidem die Pallas nata esse uidetur. unde & festus is dies, ut ipsius natalis agebatur Athenis, quemadmodū Romæ quinquatria. *Æonidum* musarum. *Probauerat* laudauerat. *Tum secum* dixit, aut locuta est, subaudiatur. *Laud. p̄. est?* non satis est, inquit, alios laudare, nisi & nos laudemur. *Æmonia* Lydiæ a Mæone rege. *Arachnes* Arachne Lydia fuit puella, Idmonis Colophonij filia, lanificij peritissima quæ cum se Palladi anteferebat, eamque in certamen prouocare causa esset, ab ipsa quidem in uetulam conuersa admonetur, ut ab inepto desistat, ac temeritatis suæ ueniam a dea suppliciter petat. cæterum Arachne ea admonitione insolentior facta nullo pacto Mineræ cedere animum induxit, quare dea indignata, deposita uetulæ forma, & in certamen descendit, & Arachnem superatam in araneam commutauit: quæ pristinae

ARGUMENTVM.

ARG. Arachne Lydia Idmonis filia, cuius mater Hypæpis urbe parua genita, studio lanificij famam quæsierat, cū materna industria cūctas præcessisset in opere faciendo, gloriabunda insolentius, quàm mortalem decuit, elocuta est. nam Mineram a qua edocta fuerat, ad certamen prouocauit. quæ in animum uersa, in hoc ad eam uenit, ut audaciæ impetum compesceret. quam cum in certamine uidisset permanentem, reuersa in suam speciem opere proposito in certamen descendit, & singula, quæ sequuntur, inseruerunt telæ. prior Minerua, de hinc Arachne.

RABUERAT dictis Tritonia talibus aures,
Carminaq; Aonidum, iussamq; probauerat iram.
Tum secum, laudare parum est, laudemur & ipsæ:

Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.
Mæoniæq; animum fatis intendit Arachnes;
Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. non illa loco, neque origine gentis
Clara, sed arte fuit. pater huic Colophonius Idmon,
Phocæico bibulas tingeat murice lanas.
Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suoq;
Æqua viro fuerat. Lydias tamen illa per vrbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamuis
Orta domo parua paruis habitabat Hypæpis.
Huius ut aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruere sui nymphæ vineta Timoli;
Deseruere suas nymphæ Pætolides undas.
Nec factas solum uestes spectare iuuabat,
Tunc quoque cum fierent: tantus decor affuit arti.
Siue rudem primos lanam glomerabat in orbes,
Seu digitis subigebat opus, repetitaq; longo
Vellera molliabat nebulas æquantia tractu,
Siue leni teretem versabat pollice fusum,
Seu pingebat acu: scires a Pallade doctam,

quæ cum se Palladi anteferebat, eamque in certamen prouocare causa esset, ab ipsa quidem in uetulam conuersa admonetur, ut ab inepto desistat, ac temeritatis suæ ueniam a dea suppliciter petat. cæterum Arachne ea admonitione insolentior facta nullo pacto Mineræ cedere animum induxit, quare dea indignata, deposita uetulæ forma, & in certamen descendit, & Arachnem superatam in araneam commutauit: quæ pristinae

tibus confitus. *Pætol.* Pætolis, Lydiæ fluuij, arenis aureis clarissimi, filix. *Tunc quoq; cum fie.* sed est subaudiendum, ut intelligamus, sed tunc quoque cum fierent spectare iuuabat. *Tantus decor* acclamatio est admirationem artis significans. *Subigeb.* domabat. *Molliabat* mollia reddebat. *Longo tractu* longa p̄ductione. lanæ. nullæ sic protraheretur, ut nebulæ uideri posset. *Seu versabat* voluebat, hoc est filabat. *Scires* posses. *Offensa*

artis nō immemor, tenuissimas telas nunquam contexere desistit. hoc uero in describendo certamine poeta exponit transformationes. nam utraque telam, quam conficit, uarijs imaginibus distinguit, quas aperte poeta describit. *Lanificæ ar.* lanificij.

COLOPHONIVS Idmon. Colophō Lydiæ urbs est. Apollinis oraculo clara. *Phocæico murice* Phocæica purpura. est enim murex piscis, ex cuius sanguine purpureus conficitur color. Phocæa autē & Ionix, & Carix urbs est a Phocis, quæ Ionix conditores secutę dicuntur, appellata. unde soluta diphthōgo Phocæicus declinatur. *Æqua* par, & æqualis. [Lydias tamen illa per vrbes: sic quidem vulgo ferē legitur. admonent autem doctiores legē dum esse, Lydas per vrbes, quod in Lydias, prior ubique longa ponatur, ut apud Horatium: Lydia dic per omnes te deos oro &c. & apud Virgilium, Vbi Lydia quondam Gens bello præclara iugis confedit Etruscis. sed posset tamen & Lydias defendi hoc loco siquis uel *Ἰντασίη*, uel *οὐντινσίη* admittat.] *Paruis* Hypæpa Lydiæ urbs est, monti adiacens. unde etiā nomen fuit inditum, *Ἰντασίη*, hoc est, sub cacumine, & uertice sita ea dono Veneris pulcherrimas dicitur ferre.

COELIVS RHOD.

HYPÆPENAS mulieres fuisse pulcherrimas, traditur. est uero urbs Hypæpa, quæ a Timolo descenditibus occurrit, ad Caystri Campestria, nomine imposito, quia sit sub monte, qui Aepos nuncupetur, sita ac dicata Veneri. meminit Ouid. Arachne, Orta domo parua, paruis habitabat Hypæpis. *Tym.* Tymolus, qui & Tymolus dicitur, mons est Lydiæ uir-

APH

Pallas in
anum.

Offensa indignata. Tanta magistra quanta est Pallas. *Nihil est quod victa recusem* nulla est, inquit, pena, quam ego uicta recusare uelim. *Pallas anum simulat* Mineram in vetula metamorphosis aperte describitur. *Falsos* simulatos. *Infirmos* ar. & membra, quæ infirma esse fingeat. *Grandior* senectus est periphrasis. *Vsus* peritia rerum. recte autem simile commendat ætatem, ut maior sibi fides adhibeatur. *Cede deæ* ne cõtendas cū dea. *Vixq; ma. re. za* uerberanda dea subintelligatur. *Confessus iram* præse ferēs & ostendens indignationē. *Vultibus* vultus mutationibus. *Obscurā Pallada* sub figura anus latentem. *Resecuta est* profecuta est, ac respondit. *Mentis ino* stolidida, ac demens. *Confecta* exhausta, euacuata omnibus & animi, & corporis uiribus. *Et n. vixit. diu.* & eā significat delirare. *Palladaq; exhi.* præ se tulit, ac respondit se Palladem esse. *Mygdonidesq; nu.* Mygdonia Macedoniæ pars est, & item Phrygiæ a Mygdone cognominata. e Phrygiæ uero, utpote uicina, multæ cōueniant mulieres, ut Arachnes opera spectaret, quæ omnes præter unam Arachnen, ueneratæ sunt deā. *Inuita ora* hypallage est; nam ipsius inuitæ ora intelliguntur. nolebat enim Arachne pudens uideri, *Enauit* repete, & subito abiit. *Cum primum Aurora mouetur* quando primum Aurora incipit oriri. *Candescere* candidus fieri. *Perstat in incepto* perseverat in incepta pertinacia, ut cum Pallade cõtendat. *Stolida pal.* ipsa stolidida est. n. hypallage. *In sua fa.* in finem sibi factorum lege statutum. *Intendunt* dirigunt, ordiuntur. *Gracili sta.* tenui, subtili. *Tela iuga* iuncta est & mirandā in utrisq; ostēdit celeritatē. Iugū aut dicitur lignū illud, cui stamina appenduntur, & alligantur. *Secernit* diuidit, distinguit. *Subi.* i. quod stamini inseritur quod ē trama uocatur. *Radius acn.* radius instrumentum est, quo textores subtegmen inserunt stamini. Eleganter autem omnia describit poeta quæcunq; in conficienda tela fieri solent. *Expediunt* aptant, accommodant. *Atq; inter st. d.* periphrasis est subtegminis. id. enim dentibus pectinis inculcatur, est autem pecten textorum instrumentum notius, quam ut sit describēdū. *Cinctaq; ad pector. ue.* morē textricum exprimit: ad pectus. n. vsque uestes subducunt. *Studio* quicquid cupiditate. *ILLIC & Ty.* & purpura, inqt, Tyria nobilissima

Quod tamen ipsa negat. tantaq; offensa magistra, Certet, ait, mecum: nihil est, quod victa recusem. Pallas anum simulat, falsosq; in tempora canos Addit, & infirmos baculo quoq; sustinet artus. Tunc sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas, Quæ fugiamus, habet: seris venit vsus ab annis. Consilium ne sperne meum: tibi fama petatur Inter mortales faciendæ maxima telæ. Cede deæ, veniamq; tuis temeraria dictis Supplice voce roga: veniam dabit illa reganti. Aspicit hanc toruis, inceptaq; fila relinquit; Vixq; manus retinens, confessaq; vultibus iram, Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis: Mentis inops, longa; venis confecta senecta, Et nimium vixisse diu nocet: audiat istas, Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces: Consilij satis est in me mihi: ne te monendo Profecisse putes, eadem est sententia nobis. Cur non ipsa venit? cur hæc certamina vitat? Tum dea, Venit, ait: formamq; remouit anilem, Palladaq; exhibuit venerantur numina nymphæ, Mygdonidesq; nurus: sola est interrita virgo. Sed tamen erubuit, subitusq; inuita notauit Ora rubor, rursusq; euauit: ut solet aer Purpureus fieri, cum primum Aurora mouetur, Et breue post tempus candescere solis ab ortu. Perstat in incepto: stolidaq; cupidine palmæ In sua fata ruit. neque enim Ioue nata recusat, Nec monet ulterius, nec iam certamina differt. Haud mora: consistunt diuersis partibus ambæ, Et gracili geminas intendunt flamine telas. Tela ingo iuncta est: stamen secernit arundo: Inseritur medium radijs subtegmen acutis. Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum Percussio feriunt insecti pectine dentes. Utraq; festinat; cinctaq; ad pectora uestes Brachia docta mouent, studio fallente laborem. Illic & Tyrium, quæ purpura sensit abenum, Textitur, & tenues parui discriminis umbræ. Qualis ab imbre solet percussus solibus arcus Inficere ingenti longum curuamine celum: In quo diuersi niteant cum mille colores; Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit, Vsque adeo quod tangit, idem est: tamen ultima distant. Illic & lentum filis immittitur aurum, Et vetus in tela deducitur argumentum.

Quæ in Mineræ tela picta.

ARG. Minerua incipit: itaq; telæ suæ intexit contentione Athenarū inter se, Neptunūq; habuit, qui ictu æquo in arce edito suam possessionem vendicabat: ipsa uero, oliua arbore a se inuenta, item Aëum regem, regnamq; Rhodopea Threiciam, qui pari insania, & amore coniugij Iouis, & Iunonis abusi erant nominibus, in montes transfiguratos. item Pygætē ab Iunone in gruem versam. item Antigone Laomedontis filiam, quæ cum Ioue coierat: quam ob admissum scelus Iuno transfigurauit in ciconiam. Cynaræ regis Assyriorum filias ob insolentiam ab eadem dea in graduū templi sui lapidem mutatas: per quæ exempla frangi posset de Mineræ numine: finemq; operi suo, oliua arbore sua picta, imposuit.

Cecropia Pallas scopulum Mauortis in arce Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.

intexitur. [seu potius purpurea fila.] nam Tyrus Phœnicia insula est a Tyro Phœnicis filio appellata, ubi olim pretiosissima purpura fiebat. [Ibidemq; & iam inuentam purpuram Pollux tradit. uide lib. 2. c. 4.] Et te. um. & ex uarijs coloribus umbræ cōficiuntur, quo imagines extare uideantur, quod in pingēdo difficillimum esse putatur.

[Ab imbre. & post pluuiam. hac autē similitudine ostenditur, quam uarijs telæ illæ coloribus distincte forent. Solibus & solis radiis. Arcus & Iris. Longum calum & longam aeris partē. Transitus & unius, inquit coloris ad alium transitus oculos decipit, quia cū sint diuersi, ijdē tamen esse uidentur,

COELIUS RHOD.

Quod uero astruit, ueros non esse Iridis colores, meras esse nugas, fatendū est, si Peripateticos audire sciētissimos uolumus. cum. n. lux omnium sit colorum hypostasis, & substantia formalis, & constituat colores tinctis radiis in perspicuo denso: constat ibi uerissime inesse colores, ubi eiusmodi lux tingitur in perspicuo aeris humidi, uel orationis descendētis. eo namq; modo Iris colores concipit. & ideo ueri sunt censendi, tanto nature artificio, ut eos, sicuti diximus, consequi nulla queat ars, cum transitus internosci haud possit, qui in sequentem uertatur nullo medio: sicuti Boethius adnotauit in Musicis item cōtingere, ex quo recte Ouidius,

Qualis ab imbre solet percussus solibus arcus; Inficere ingenti longum curuamine calum, In quo diuersi niteant cum mille colores, Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.

Quod uero ingerunt Pythagorici, ideo non uideri colores ueros, quod non permaneant diu, uanissimū esse aiunt, id enim obuenire, certissimum est subiecti ratione, quod in dilapsū est constitutum. alioqui colligemus, ueriores uideri hominē nitæ diuturnioris, eo, qd cōmoritur statim productus in lucē. quod qd non uideat esse absurdissimum?

Vsq; adeo quod tangit idem est & in tantū, inquit, is, qui alij cōiungit, color similis ei est, ut idē esse uideatur, cū tamē distet, & differat. ē autē acclamatio, artificis cōtinēs admirationē. *Lentū aurū* flexibile. *Vetus arg.* antiqua fabula. *Deduc.* & fingit, proprie autē deduci & fila, & carmina dñr, & qcqd in lōgū protrahitur. *Cecr. arce* Atheniēsi, a Cecrope Athenarum rege. *Scopulū Mauortis* Ariopagū dicit, qui

RAPH.

qui Martis uilla interpretatur: *μαρτυρε*; nanque Martius, *μαρτυρε* nulla dicitur, est autē Athenis promontorium, ideo a Marte cognominatum, quod is Halirrhothium Neptuni filium eo in loco interfecit, propter Alcippen eius filiam, ut Philochorus scribit in secundo de Attica lib. Telam autem Palladis primum describit poeta, in cuius initio & Ariopagus erat depictus, & dii iudices erāt effecti, qui sententijs deciderēt, utrum Pallas, an Neptunus urbi illic conditę nomen imponere deberet. de hoc enim contendebatur. dii autem sic statuerunt, ut qui re humano generi commodiorem inuenisset, is urbi nomen imponeret, cum igitur Neptunus tridente percussisset terram, equus exiliuit. Pallas uero hastę cuspide terra percussa oliuam in lucem eduxit, quę mortalibus commodior iudicata Palladem uicttricem effecit. *Augusta graui* sacra maiestate, augustum. n. dicitur augurio consecratum. *Sua quęque deorum inscribit facies* hoc est unusquisque deorum propria effingitur figura. *Stare Deū* pe. Neptunum inquit, itan-tem pingit, *Ferum* equū. [Fretum alij hoc loco legunt, nō ferum. neque enim equum, ut vulgo traditur in hac contentione deorū, sed aquarum scaturiginem a Neptuno productam uolunt. idque etiam Lactantius sensisse uidetur, qui in argumento, lacum falsum a Neptuno editum dicit. Baptista Pius, Varronem citans, apud quem eadem hęc fabula in hunc ferē modum traditur: Cecrope regnante, inquit, cum circa arcem Atheniensium Olea arbor forte enata esset, & iuxta aquarum scaturigo emanaret, consultum super hoc ueluti prodigio Apollinem respondisse, per oleam Mineruam, per aquam Neptunum significari, eosque deos inter se certare, uter urbi nomen imponeret. quare penes populum esse, utrius Dei nomine appellari illam uellent, decernere. Atheniensibus itaq; in suffragia euntibus cum mares Neptuno, mulieres Minerę fauerent, uicisse Mineruam calculo uno. quare Neptunum indignatum, mox tantam aquarum uim effudisse, ut totam prope Atticam inundaret. sed postea tamen iterum placatum, mulieribus ea pœna multatis, ut neque suffragia post hac ulla ferrent, neque de ipsarum nominibus filij appellarentur, neque ipsę etiam Athenę uocarentur. Hęc ille atque huc etiam Statium alluisse uolunt 12. Thebaidos, ubi inquit,

*Ipsę quoque in pugnas collis vacuatur, ubi ingens
Lis superum, dubijs donec noua surget arbor
Rupibus, & longa refugum mare frangeret umbra.*

Eadem autem & Higynus ferē tradit, nisi quod hic lacum, seu scaturiginem aquę non ipso certamine, sed post, cum ob uictoriam amissam indignaretur, edidisse Neptunum, totamque Atticam aquis inundare uoluisse dicit, tamen a Mercurio prohibitus fuit, Commentator autem Aristoph. in Nub. (ut hoc quoque addamus) addit, Neptunum ob amissam Atticę possessionem, Atheniensibus *δυσβουλία* immisisse, hoc est, ut de rebus suis male, ac stulte consultarent. sed Mineruam contra id uitium ita compensasse, ut male consulta bene caderent. hinc prouerbiū natum, *ἀδυναμία δυσβουλία* de quo Eras. uide. Quod autem & Virg. 2. Georg. equum a Neptuno procreatum dicit, quem hic Regius secutus uidetur, id ad eum equum pertinere idē Pius ait, qui a Neptuno percussis in Thracia scopulis prodierit. quod eo ne modo, an aliter accipiendum sit, doctioribus iudicandum relinquo. potest enim etiam Neptunus in primo certamine equum procreasse, quando Pallas oleam protulit, ac postea amissa uictoria indignatus, ut Higynus sentire uidetur, aquarum diluuium immisisse uideri. Ceterum, ut neque

hoc pretereamus, ferum pro equo poni apud poetas non obscurum est. sic enim Virg. dixit. 2. Aen. Sic fatus, ualidis ingentem viribus hastam In latus, inque feri curuam compagibus aluum contorsit, &c. & semiferi, Centauri eadem ratione, alibi dicuntur.] *Vindictę* suam ac propriam esse affirmet.

*Bis sex cęlestes medio Ioue sedibus altis
Augusta grauitate sedent. sua quęque deorum
Inscribit facies. Iouis est regalis imago.
Stare deum pelagi, longoq; ferire tridente
Aspera saxa facit, medioq; ē vulnere saxi
Exiluisse ferum, quo pignore vindicet urbem.
At sibi dat clypeum, dat acutę cuspide hastam,
Dat galeam capiti; defenditur ægide pectus;
Percussamq; sua simulat de cuspide terram
Edere cum baccis fœtum canentis oliuę,
Mirariq; deos operis uictoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium speret pro tam furialibus ausis:
Quattuor in partes certamina quattuor addit,
Clara colore suo breuib; distincta sigillis.
Threiciam Rhodopen habet angulus vnus, & Hemum,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
Altera Pygmę fatum miserabile matris
Pars habet. hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse grue, populisq; suis indicare bellum.
Pinxit & Antigonem ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iouis. quam regia Iuno
in volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedon ve pater, sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.*

exemplis quamuis, inquit, uictoria, Palladis operi finem imposuerit: adiecit tamen in quattuor telę augulis exempla quorūdam in deos impiorum, ex quibus facile cognoscere posset Arachne, quam pœnam & ipsa expectare deberet. *Quod pretium* quam pœnam. *Speret* expectare debeat. *Pro tam furialibus ausis* pro tam furiosa temeritate. *Breuib; sigillis* paruis signis. *Threiciam Rhod.* & Hemus, ut hinc colligere possumus, rex fuit Thracię potentissimus, qui Rhodopen, Strymonis fluuii filiam, ex qua Neptunus iam Atho gigantem sustulerat, duxit uxorem, qui in tantam arrogantiam elati sunt, ut Hemus se esse Iouem, Rhodope uerō Iunonem prædicerent, ac ut deos se adorari iuberent, qua insolentia Iupiter indignatus in montes eos commutauit. Rhodope autem, ut Stephanus scribit, etiam Ionię urbs est, unde Rhodopeus, & Rhodopeus, & Rhodopeus deriuatur. [De hac fabula in libello de fluminibus, qui Plutarcho vulgo ascribitur, in hunc modum traditur: Apud Strymonem, inquit ille, duo montes iacent, Rhodope, & Hemus. hi cum ex eodem patre nati essent, cęperunt mutuo inter se amore, ac desiderio flagrare. ac Hemus quidem sororem appellabat Iunonem, illa uero amatorem suum Iouem, praua quadam affectione. quare dii contumelia affecti, ac grauius ferentes, in montes iisdem nominibus ambos conuertere, auctor Thrasyllus Mendesijs] *Summorum deorum* Iouis, & Iunonis. *Altera Pygmę* in secundo, inquit, telę angulo depicta erat mutatio Pygmę mulieris in gruem quod se, ut pulchriorem, Iunoni anteferre ausa foret. *Fatum misere* sororem miserabilem. *Pygmę* Pygmę mulieres Pygmę nanq; sunt populi, ut scribit Plinius, montana Indię incolentes, quorum longissimi pedes duos non excedunt. Hi assiduum cum gruib; bellum gerere dicuntur. [Pygmęos *οἱ τῆς ἀνθρώπου* habere nomen Augustinus de ciui. Dei, tradit, eo quod sint palmari statura, siue spithamęi. hos Str. & Mela in Arabia ponūt. Solinus ē in Thracia circa urbem Geraniā, unde a gruib; pulsos dicit. quę res fabulę locū dedisse uisum me minit horum & Gellius lib. 9. c. 4.] *Suis* Pygmęis, a quibus ipsa originem ducebat. *Pinxit & Anti.* Antigone, Laomedontis, filia fuit formosissima, quę cum se Iunone pulchriore esse iactaret, ab ea in ciconiam fuit conuersa. ad quod alludere uidetur Virg. in 1. Aeneid. cū inquit. Spreteq; iniuria forme

AT sibi dat clypeum Pallas ita se ipsam in tela effingit, ut & clypeo, & ægide, & hasta, & galea armata uideatur. sic enim Minerę simulacrum Athenis erat effigiatum, ut Pausanias scribit. *Ægide* ægis muni mētum est pectoris Minerę cum capite Medusę, quo in bello potissimū utitur. *Edere* emittere. *Cum baccis* bacce fructus proprie dicuntur oliuę, & similia arborum, qui & exigui sunt, & rari, ac a se inuicem separati nascuntur. *Cænitis* quę cana, ac sub alba uidetur. eam autem oliuam, quę ex ictu hastę Palladi uictoriam peperit, arsisse aiunt, ut Pausanias narrat, cum Medorum incēdio Athenę conflagrarūt, exustamque eodem in die in duorum cubitorum proceritatem germinasse. nam supra quattuor cubitorum amplitudinem Athenis effingebatur. *Operis uictoria finis* in fine, inquit, telę uictoriam suam Pallas effinxit. est autem verbum, quod eleganter sæpe numero prætermittitur, est subaudiendum. *Ut tamen*

Qui superest so. ci. Cinyras, Assyriorum rex, filias habuit pulcherrimas, quæ se Iunoni præferre ausæ fuerunt. quare indignata Iuno eas in gradus templi sui commutauit, ac patrem gradus ipsos pro filiarum corporibus amplectentem, itidem in saxum commutauit. [De Cinyra infra pluribus agemus. cæte-

rum uidetur & nomen cū fabulæ argumento conuenire. Cinyras enim *κύνρας* dictus est, quod verbum græcis lugere, & conqueri significat. quare falluntur, qui Cynarā per a in penultima, scribūt.] *Orbum*, liberis priuatum. *lacens*, adhærens. *Pacalibus*, paciferis, ac pacem significantibus. *Modus*, finis. *Sua arbore*, oliua.

Arachne elu. fabulas, *Arachnes* tela depictas, exequitur poeta, celebres quidem, ac nondū expostas, copiosius, ignobiles vero, ac minus celebratas paucis attingens. *Æconis*, *Arachne* Mæonia, siue Lydia. Europæ vero raptus in secundo uolumine fuit a poeta plenissime expositus, Iupiter autem iccirco in taurum conuersus Europā, rapuisse fingitur, quod nauis, qua est in Cretam uecta, picto tauro fuit insignita. *Timidas*, recondere plantas, hypallage poetæ familiaris. Europa enim timida videbatur retrahere pedes ab aquæ tactu. *Fecit & Asterien*, Asterie fuit Cei Theanis filia, ac Latonæ soror, quam Iupiter tam ardentem amauit, ut eam in cothurnicem uersam per aquilam rapuisse dicatur.

APH. *Fecit olorinis*, Iupiter Leda amore captus in cygnum mutatus ea potitus est, quæ ouum dicitur peperisse, ex quo Castor, Pollux & Helena orti esse finguntur. de Leda autem patria, & parentibus uariæ sunt antiquorum opiniones. Ibi nuncque Pleuroniam, Hellanicus Calydoniā illam fuisse ait. Thetij uero filiam fuisse plerique aiunt ex Androdice. Eumelus autem ex Glaucio Sisyphi filio, & Pantidyia natam esse scribit, narrans Glaucum post equas amissas Lacedæmonia peruenisse, ibique rem cum Pantidyia habuisse, quæ postea Thetthio nupsit, sicq; Ledam, quæ Glauci fuerit, Thetthij exstimaat, appellatamq; fuisse. Pherecydes uero ex Laophôte, Pleuronij filiā Ledā, & Altheam, a Thetthio susceptas fuisse ait, Pollucē quidē ex Ioue, Castorē autē ex Tyndaro generatos ferunt. *Olorinis*, cygneis. nam olor est, quem græci, ac iam Latini quoq; Cygnum appellant. *Addit*, ut *sa. ca. ima. pul.* Iupiter in Satyrum conuersus Antiopen Nyctei filiam compressit, quæ geminos Amphionem, & Zethum peperisse. Antiopē uero sic a Ioue corrupta, Nyctei patris minas timens, Sicyonē ad Epopeum confugit. ubi cū Amphionem, & Zethū peperisset, illos in Cithærone exposuit, cuiusq; pastori commendauit. Nycteus autē propter filiaē audaciam dolore affectus interiit, cum prius Lycum fratrē orasset, ne filiam negligeret, uenit Sicyonē profectus illius miseretur. Lycus igitur & urbē expugnat, & Epopeū interficit, & Antiopen captiuam Dirce uxori suæ tradit custodiendam. hæc autē fugit, captaq; iterum suis ipsius filijs Amphioni, & Zetho traditur, quibus pastor, quæ facta erāt omnia aperit. ipsi uero Antiopen quædam conferuant, Dirce uero fero tauro alligantes discerpunt, ac Lycum accerientes, tanquam Antiopen tradituri, inzeremissent, nisi a Mercurio prohibiti fuissent, qui quidē ipsū Amphionem, & Zetho regno cedere iussit. *Amphitr.* fuerit Iupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritū

conuersus cum ea concubuit; Herculemq; ex eo concubitu suscepit. Amphitryon autē Alexi Thebani filius fuit, qui Alcmenā Electrionis filiam uxore duxit. *Tirynthia*, Alcmena, a Tirynthe urbe dicta. nā Tirys urbs est Peloponnesi a Tirynthe Hali filia, quæ Amphitryonis fuit soror, unde et Hercules Tirynthius appellatur. *Aureus*, ut Danaen. Danae Acrisij Argiuorum regis filia a Ioue in aureas guttas mutato compressa, Perseum genuisse in quarto narratur. hoc autē fingitur, quod Danaen uiolatus Iupiter aureos nummos largiter in sinum eius infudit. hæc, ut scribit Lactantius, merces stupri fuit. *Asopida*, luserit ignis. Aeginam Asopi filiā. nam Iupiter in ignem conuersus Aeginam Asopi filij filiam compressit, exq; ea Aecum suscepit. Mnemosynen pastor. nam pastoris habitu Mnemosynen compressisse aiunt, atq; inde nouem Musas genuisse.] *Varius Deolida*, serpens, sic quidem legitur, & ego hæc olim secutus lectionem, ut qui aliam non uiderā exposui Deolida nymphā uideri fuisse, quæ a Ioue in serpentem uerso uitiata sit. nuper uero in uetullo exemplari animaduerti Deolida sine littera l, castigate scriptum esse. nam Deois Proserpina est Cereris filia, quæ *Dea* quoq; a græcis nominatur, unde scemininum patronymicum Deois declinatur, Ceres autē *Dea* appellata fuit ut græci tradūt, *θεα*, quod significat inuenio. qñ. n. Ceres quærens filiam uaria loca circuibat, oēs bene illi ominantes dicebant, *Dea*, hoc est inuenies. hinc factū est, ut *Dea* uocaretur. quāuis alia quoque huius nominis origines

Qui superest solus Cynyan habet angulus orbem:
Isq; gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxoq; iacens lacrymare uidetur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus est: operisq; sua facit arbore finem.

Quæ in Arachnes tela picta.

A. R. G. Arachne autem ut uideretur per opera respondisse, sequētia te la interxit: Iouem in taurum uerum ob Europæ amorem. item in aquilam, ut comprimeret Asterien. item in olorem, ut Ledam Thetij filiam comprimeret. item in satyrum, ut Nyctei filiam comprimeret. item in aurum, ut Danaen Acrisij filiam comprimeret: in ignem, ut Asopidam: duo sensus isti uno in uerbu continentur. item in pastorem, ut Mnemosynen comprimeret: in serpentem, ut Deiodam: & hi duo sensus in unum uersum ueniunt. Neptuni præterea cupiditates inseruit: ita ut doceret eum in iuuenem esse mutatum, ut Aeloi filiam Arnen, aut, ut alij uolunt, Menalippen, stupraret: in Enipeum, ut Iphimediā, ex qua nati Aloidæ: in arietem, ut Bifulpidam comprimeret: hi tres sensus in tribus uersibus. idem in equum, ut Cererem: in equum uolucrem, ut Gorgonem Medusā, ex qua equus Pegasus prodit: in delphinum, ut Deucalionis filiam Melantho: hi elus continentur in tribus uersibus. Apollinis præterea in eadem tela amoris surta interxit, indicans eum in accipitrem, interdum in leonem fuisse conuersum, in pastorem quoque, ut Ilsen Macharei filiam comprimeret. item Liberum partem in uinam, ut Erigonem comprimeret. item Saturnum in equum, ut Philyram, Oceani filiam, ex qua Chirona Centaurum dicitur procreasse, comprimeret.

Mæonis elusam designat imagine tauri
Europam. uerum taurum, freta uera putares.
Ipsa uidebatur terras spectare relictas,
Et comites clamare suas, tactumq; uereri
Asterientis aque, timidasq; recondere plantas.
Fecit & Asterien aquila luctante teneri.
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis.
Addit, ut satyri celatus imagine pulchram
Iuppiter implevit gemino Nyctei da fœtu:
Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit,
Aureus ut Danaen, Asopida luserit ignis,
Mnemosynen pastor, uariis Deolida serpens.
Te quoque mutatum toruo Neptune iuuenio

feratur, quæ breuitatis causa uidentur prætermittendæ. Iouē autē in draconē uersum cū Proserpina concubuisse in 2. l. de Præparatione euāgelica testatur Eusebius, cū inquit, ut eorū uerbis, qui in latinū uerterunt, utar: Ceres peperit, educatur puella, Persephaten nonnulli appellat, cui Iupiter, qui genuit, draco factus coniungitur. unde in sacrorū mytherijs Draco in spiram cōuolutus ad factorum memoriā, ac potius in testimonium tantæ turpitudinis adhibetur. hæc Eusebius ex quibus apertissime colligitur Proserpinā, Cereris, & Iouis filiā, quā Ouidius Deolida uocat, ab Ioue ipso, in serpentem mutato, fuisse uitiatam. quare non Deolida, ut est ferē in exemplaribus deprauatum, sed Deolida contenderim esse legendum. [Ex hoc autē concubitu Liberum natum uolunt tauri specie, unde et taurus a Lyco phrone uocatur Dionysius.] *Te quoque mutatum*, Neptuni uarias describit transfigurationes. nam modo in iuuenem, modo in Enipeū fluuium, modo in arietem, modo in equū, modo in delphinem conuersas fuisse narratur. *Æolia*, Aeli filia. q̄ uero hæc Æolia uirgo fuerit, non memini me legisse. [Apud Diodorum Siculum lib. 5. in hunc modum legitur: Priscis temporibus cum ex filijs Aeli, qui fuit Hellenis ex Deucalione nati, cæteri, quæ dicta sunt loca, habitarent, solus Mimas in Æolide regnauit. eius filius Hippotes ex Menalippe Æolum genuit. huius Arnen filiam Neptunus cognouit. quæ de re indignatus pater, Metapontio aduenæ, qui tum forte aduenerat, eo pacto Arnen dedit, ut is illa Metapontum abduceret, ubi postea duos filios peperit, Æolum, & Boetum, quorum Æolum postea ad insulas Tyrrheni maris uenit, easque de se Æolias uocauit: Boetus autem ad Æolum maternum auum rediens, ab eo ut filius educatus fuit, patriamque

H ex no-

uaria
ptini, &
Apollinis
metam.

ex nomine matris Arnen uocauit. hæc ferè Diodorus, quibus alij adijciunt Arnen cum Metapontum uenisset, in stabulo inter Boes enixam esse. eamq; rem fabulæ locū dedisse, ut Neptunus tauri specie cum illa concubuisse diceretur. eoq; pertinet, et quod Varro l. 2. de re Rust. de tauro loquens ait. præte-

rea hunc scio esse, in quem Iupiter potiss. se conuertit, cū exportauit per mare e Phœnice amans Europam, hūc esse qui filios Neptuni e Menalippa, seruauit; ne in stabulo ifantes grex boū obtereret, & c. nisi quod hic Menalippam uocat, quam Diodorus, Arnen. meminit. fabulæ nonnihil & Strab. l. 6. Cæterum, ut hoc quoq; addamus, compressit Neptunus, & Aeoli filiam Canacem, ex qua Triopes fuit natus, pater Erisichthonis, de quo infra lib. 8. dicitur.] *Enipeus* fluuius est Thessaliæ Enipeus, in quem mutatus Neptunus Tyro Salmonæ filiam circa fluuium spatiantem rapuit, ex eaq; suscepit Peliam, & Nelum, auctor Homerus, Od. 13. *Gignis Aloidæ* Neptunus in eundem fluuium conuersus Iphimediæ Aloï uxorem compressit, ex qua nati sunt Othus, & Ephialtes, qui Aloidæ a poetis vocantur. Virg. in 6. Hic & Aloidæ geminos immania uidi Corpora, qui manibus magnum rescindere cœlū Aggressi, superisque Iouē detrudere regnis. [Atque ita quidem Regius distinguit hos uersus. Lactantius autem tres tantum fabulas tribus hisce uersibus attribuit. Menalippes Iphimediæ & Bisaltidis. quanquam de Iphimediæ, sub specie Enipei compressa, alibi nō ita clare legit. quare dubitari potest, utrum hic duas fabulas miscere, atque confundere uoluerit, Tyrus uidelicet, & Iphimediæ, quemadmodum alibi Virg. Scyllarum, Nisi, & Phœci.] *Aries Bisaltidis* Neptunus in arietem transfiguratus Bisaltidem uitauit, de qua nil meminit in alibi legisse. [Apud Hyginum c. 88. ita ferè legitur: Theophrane Bisaltidis filia formosissima uirgo, hanc cum plures proci peterent, Neptunus sublatam transtulit in insulam Cromiū. sam, quod cum proci rescissent, comparata naue eodem contenderunt. Neptunus ut eos deciperet, Theophranem in ouem commutauit, sese in arietem, Cromienses autem ciues in pecora. cum igitur proci uenissent, neque hominem ullum inuenirent, pecora mactare cœperunt. hoc cum Neptunus uideret, procos in lupos conuertit. ipse autem ut erat aries, cum Theophrane concubuit, unde natus est aries Chrysomalus, qui Phryxum in Colchos vexit.]

vide Race
mationes
Baptistæ
Egn. c. 11.

RAPH.

Et te flaua comas Neptunus in equum mutatus cum Cerere, & Medusa concubuit. *Frugum mitissima mater* periphrasis est Cereris, ex qua Neptunus Arionem equum, & filiam sustulit. [Cuius nomen effari non licebat, nisi apud eos, qui facris deæ initiati essent] ut Pausanias narrat. Ceres namque filiam querens, ut Neptuni suum concubitum appetentis insidias fugeret, se in equam mutauit, ac una cum Onci equabus in palæa exibat, quod cum Neptunus rescuisset, in equum & ipse conuersus illam iniuit, id uero eum dea sensisset, adeo indignata fertur, ut Erinnys ex eo fuerit cognominata: nam *Erinnys* Arcades irasci dicunt. *Crinia colubris* pro crinibus colubros ac serpentes habens. *Mater equi uolucris* Medusa mater Pegasi equi alati. [Hanc Neptunus in templo Palladis conspecta, eo, quod forma conspicua, & capillo esset specioso, compressit. quamobrem postea Pallas irata, crines illius in angues conuer-

tit, ut alibi dictum est.] *Sensit del. Me.* Melantho Deucalionis filia fuit, ut Lycophronis interpret scribit, quam Neptunus in Delphinum conuersus cognouit, ac filium nomine Delphū suscepit. [De Delpho tamē uariant alij, qui illum Apollinis filium faciunt, ut Pausan. & Hyginus.] *Est il. ag. sm. Phæ.* Apollo diuinitate priuatus ppter interfectos Cyclopes Admeti regis Thessaliæ armēta pauisse fingitur. *Utque mo. ac. pe.* Apollo interdū accipitrem, interdum in leonem se commutasse in Arachnes tela videbatur. [Quanquam autem occasiones, aut modi earū transformationum hic nulli ponuntur: videtur tamen Ouidius non abs re istarum meminisse, certasque fabulas sub his quoque notasse. sed has puto neq; Regius, neque quisquam alius facile explicauerit, tanto eorū auctorum, qui de his rebus scripsere, facto interitu.] *Macareida Iffen.* Macareï filiam, quam Apollo in pastoralī habitu uitauit, ut hoc loco poeta narrat. [Videtur autem Iffa hæc fuisse Lesbīa, Macareï filia, eius, qui Iouis, & Cyrenes fuit filius, insulamque Lesbū, ut auctor est Diodorus l. 6. tenuit, cuius filia & Mytilene, & Metymna fuere. ab Iffa autem & oppidum Iffa nomen accepit, auctor Stephanus.] *Liber ut Erigonem.* neque de hac fabula alibi certi aliquid extat, sed tamen uidetur de ea Erigone hic intelligendum esse, quæ Icarij filia fuit, & postea inter sidera relata, ut ab Higyno dicitur. nam & huius patri Icario vitis, propagationē Bacchus dedit, ipsius puellæ mortem contra rusticos Atticos pesti-

Virgine in Aeolia posuit. tu visus Enipeus
Gignis Aloidæ; aries Bisaltida fallis;
Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum; te sensit equum crinita colubris
Mater equi uolucris; sensit delphina Melantho.
Omnibus his faciemque suam, faciemq; locorum
Reddidit. est illic agrestis imagine Phæbus.
Utq; modò accipitris pennas, modò terga leonis
Gesserit; ut pastor Macareida lusserit Iffen.
Liber ut Erigonem falsa deceperit uua.
Ut saturnus equo geminum Chirona crearit.
Ultima pars telæ tenui circumdata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos,

ARGUMENTVM.

ARG. Arachne, ordita tela a Minerua cum coetumelia percussa. suspendio se affecit. sed in ultimo casu propter studium, quod a dea accepit, in araneam uersa est, ut opere inuili nullum sui effectum capere posset. Plura uero opera Arachnes poeta retulit fuisse, quam Mineruæ, ut hæc scientia artis quæ potior est, illam labore contendisse demonstraret.

Non illud Pallas, non illud carpere liuor
Possit opus. doluit successu flaua uirago,
Etrupit pietas caelestia crimina uestes.
Utq; Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter, quater Idmonia frontem percussit Arachnes,
Non tulit infelix, laqueoq; animosa ligauit
Guttura. pendentem Pallas miserata leuauit:
Atque ita, Viue quidem, pende tamen improba dixit:
Lexq; eadem pœnæ, ne sis secunda futuri,
Dicta tuo generi, serisq; nepotibus esto.
Postea discedens succis Hecateidos herba
Sparsit, & extemplo trisli medicamine tactæ
Defluxere comæ, cumq; his & naris, & aures:
Fitq; caput minimum. toto quoq; corpore parua est.

lentia ultus est] *Ut Saturnus equo* Saturnus cum Phylira Oceani filia concubens, ueritus ne Opis uxoris aduentu deprehenderetur, in equum se commutauit, sicque centaurum genuit Chironem. unde Vir. l. Geor. 3. Talis & ipse iubæ ceruicæ effudit equina Coniugis aduentu permix. Saturnus, & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto. *Geminum Chirona* centaurum, qui ab anteriore parte homo, a posteriore equus videbatur. *Tenui limbo* subtili fascia. est enim limbus fascia ultimam uestis partem ambiens. Virg. Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo. *Flaua uirago* Pallas formosa. *Caelestia crimina* deorum flagitia. hoc autem prætextu Pallas uestes illas merito dilacerasse uidetur. *De monte Cytoriaco* Cytorus mons est Paphlagoniæ buxis abundans, quanquam Cyteriaco corruptè ferè legatur. *Ter quater* læpius. *Idmonia* Idmonis filia. possessum enim pro patronymico est positum. *Lexque eadem pœnæ* eadem, inquit, pœnæ etiam postori tui afficiantur. *Dicta esto* sit statua. *Hecateidos herba* ab Hecate Medæ matre inuenta, quæ prima uenenosas herbas inuenisse narratur, illisque Perseum patrem peremisse. [Intelligere autem uidetur Aconitum. nam id ab Hecate primum fuisse inuentum ea uidelicet, quæ Persei filia fuit, mater Medæ. Diodorus auctor est, lib. 5. Id quod & Ruellius annotauit.

EX COELO RHOD.

Hecaten, sanguinariam prorsus feminam, scribit Diodorus aconitum comperisse primum, sicq; Persam patrē peremisse: quo argumento putat eruditi, herbæ Hecateidos nō aconiti Ouid. in Metamor. lib. præmonstratū.] *Trisli* noxiō. *Exiler*

Exiles tenues, subtiles:
Et antiquas exercet araneas
telas: hoc est pristinās
conficit telas, quæ quidem
& ipse araneæ dicuntur. A-
raneus uero masculini ge-
neris sēper de animalibus
dicitur. Catullus in Furiū,
Furi cui neq; seruius est, ne-
que arca, Nec Cimex, neq;
araneus, neque ignis.

Virgilius quoque in Culice di-
minutissimum protulit:

Atque ut Araneoli tenuem
formauimus orsum.

[Apud Zenodotum, ut qui-
dem in comment. Nicādi
citatur, in hunc modum de
Arachne traditur: Fuisse
Arachnem & Phalangē At-
ticos, illius hunc fratrem, am-
bos a Pallade edoctos, hūc
videlicet ἰπλάγχιον, illam
texēdi artem. Ica quod ne-
phando concubitu inter se
coissent, dijs inuisos factos,
& ob id in reptilia conuer-
sos, postremo a liberis suis
etiam deuoratos.]

APH.

Lydia tota fremit, Phrygiæq; per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognouerat illam,
Tum cum Mæoniam virgo, Sipylumq; colebat:
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere calitibus, verbisq; minoribus uti.
Multa dabant animos. sed enim nec coniugis arces,
Nec genus amborum, magniq; potentia regni
Sic placuere illi, (quamuis ea cuncta placerent)
Ut sua progenies: & felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat diuino concita motu
Vaticinata vias. Ismenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisq; duobus
Cum prece thura pia, lauroq; innectite crinem;
Ore meo Latona iubet. paretur: & omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
Thuraq; dant sanctis, & verba precantia flammis.
Vestibus intexto Phrygijs spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa, mouensq; decoro
Cum capite, immisos humerum per utrunq; capillos
Constitit: utq; oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor amittos inquit, præponere visis
Cælestes? aut cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
Cui licuit soli superarum tangere mensas:
Pleiadum soror est genitrix mea: maximus altas
Est anus, æthereum qui fert ceruicibus axem:

In latere exiles digiti pro cruribus hærent:
Cetera venter habet, de quo tamen illa remittit
Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

ARGVMENTVM.

ARG. Niobe Tantalii filia Sipylō Lydiæ orta, ob insolentiam, Apollinis,
ac Dianæ numen experta est. nam ex Amphione septem filijs, totidemque
virginibus editis dum comitata gauderet, & quodam tempore Manto
Tiresiæ filia responso monuisset Thebanos, ut Latonæ, & liberis eius per
preces thura redderent, sola exiit, quæ sacrificio interesse noluerit, præ-
dicans se potentiorē esse numine deæ, ac liberis eius. itaque oratione in-
structa Latona, quæstā cum filijs, quod suarum injuriarū ultores non essent
Apollo igitur, & Diana testī nubibus, ut præceperat genitrix, Thebas ve-
nerunt, ac Niobes filios, cum in campo equis exercerentur, sagittis ne-
cauerunt, quorum nomina hæc sunt: Ilienus, Sipylus, Phædimus, Tantalus
Alphenor, Damafiton, Ilioneus, pater Amphion post necem filiorum ferro
se interfecit. nec minor violentia desijt esse Niobes, quod Diana indigne
tulit: nam uirgines pari calamitate affecit. uita nouissime Niobe sens de-
cessit, turbineque uentorum in patriam Sipylum delata est, cessitque in si-
licem uoluntate Apollinis, & Dianæ.

Lydia tota fremit, Phrygiæq; per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognouerat illam,
Tum cum Mæoniam virgo, Sipylumq; colebat:
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere calitibus, verbisq; minoribus uti.
Multa dabant animos. sed enim nec coniugis arces,
Nec genus amborum, magniq; potentia regni
Sic placuere illi, (quamuis ea cuncta placerent)
Ut sua progenies: & felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat diuino concita motu
Vaticinata vias. Ismenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisq; duobus
Cum prece thura pia, lauroq; innectite crinem;
Ore meo Latona iubet. paretur: & omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
Thuraq; dant sanctis, & verba precantia flammis.
Vestibus intexto Phrygijs spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa, mouensq; decoro
Cum capite, immisos humerum per utrunq; capillos
Constitit: utq; oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor amittos inquit, præponere visis
Cælestes? aut cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
Cui licuit soli superarum tangere mensas:
Pleiadum soror est genitrix mea: maximus altas
Est anus, æthereum qui fert ceruicibus axem:

tre, qui illic regnabat, habi-
tauit, ubi facile Arachnem
cognouit. Mæoniam? Ly-
diā: Mæonia uero dicta est
a Mæone fluuio, qui per il-
lam fluit. Sipylumque colebat
Sipylus urbs est, & mons
Phrygiæ. unde Sipylum
marmor cognominatur.
Popul. non plebeia, sed
quæ de illius populo fue-
rat. Minoribus? humanio-
ribus. Multa dabant ani-
mos? multa inquit, illā red-
debant superbā. Nec coniu-
gis arces? Amphion mari-
tus Niobes rex Thebarum
fuit: cuius urbis muros, ar-
cesque ædificasse fertur.
Horatius.

Fertur, & Amphion Theba-
na conditor arcis,
Saxa mouere sono testudi-
nis, & prece blanda

Ducere quod uellet. Nec
genus amborum? nam ab Io
ue ambo ducebant genus.
Amphion enim Iouis ex An-
tiopa filius fuisse dicitur.
Niobes uero Iouis ipsius no-
ptis, cum Tantalii filia fue-
rit. Nam sata Tiresia mā-
to. Manto filia fuit Tiresiæ
uatis paternæ artis peritissi-
ma, a qua Mantua urbs fuit
appellata. Ismenides? The-
banæ mulieres ab Ismeno
fluuio dictæ. Date thura? sa-
crificate, & rogate. Laton-
is. duo. Apollini, & Dia-
næ. Lauroque inn. cri. ca-
put lauro coronate. Ore
meo la. iu. & ac si diceret, ore
meo Latona loquitur, hoc-
que uobis mandat. Specta-
bilis? spectatu digna propter
vestes auro itextas. Utque
oculos circumtulit alta super-
bos? hypallage est poetæ fa-
miliaris. superba enim ocu-
los altos circumtulisse Nio-
be intelligenda est. Alta?
elata. Quis furor audi? o-
ratio indignationis plena
Niobe decenter attribui-
tur, ut quæ adeo erat feli-
citate elata, ut se Latonæ
auderet præferre. Audis-
os cælestes? auditos deos.
Visis? dijs, quos quotidie
videtis. certior enim aure
arbiter est oculus. nimium
autem superbe se quoque
deam esse, ac maritum
Deum Niobe ait. Numen
adhuc sine ture meum est?
& copula subaudiatur. Si-
ne thure? sine cultu, sine sa-
cificio. Mihi Tantalus auctor.
Niobe enim Tantalii fi-
lia fuit. Cui lic. soli. cui ex
hominibus soli concessum
fuit epulis deorum accum-
bere. Pleiadum s. est ge-
mea? Niobes mater Tay-
geta fuit una ex Pleiadi-
bus Atlantis filiabus. Sup-
ter alt. au. paternus. nam
Tantalus Iouis fuit filius
ex Plote.

§ Socero quoque glo. il. § Amphion .n. filius fuit Iouis ex Antiopa.
 § Fidibusque mei commissis mariti § Amphion tñ musica ualuisse
 narratur, & cithara, ut saxa illum sequerentur, quibus omniū
 primus Thebas vna cum Zetho fratre munivit, ut Hom. quoque
 scribit. Pherecydes verò et causam assignat, qua moti Amphio,
 & Zethus, muro Thebas
 cinxerint: Phlegyas .n. ho-
 stes regnate Cadmo time-
 bāt. q. aut saxa Amphionis
 lyrā sponte sint secuta, nar-
 ra t ēt Antimenidas: ac lyrā
 Amphioni a musis dono da-
 tam, Dioscorides ab Apol-
 line, Pherecydes a musis tra-
 ditā fuisse ait. § Commissis
 composita, constructa. § Ad
 uerti conuerti. § Accedit eo-
 dem ad idem adiungitur.

RAPH.

Genitam Tita. Cao. § La-
 tona filia fuit Cæi gigantis,
 quæ a Ioue cōpreffa Apol-
 linem simul, & Dianam cō-
 cepit. quod quidem adeo
 egre tulisse Iuno dicitur, ut
 Pythonem immiserit serpē-
 tem, qui eam per totū ter-
 rarum orbem infectaretur,
 nec usquam parere permit-
 teret. Fugiens igitur Lato-
 na ab Asterie sorore (quæ
 & ipsa a Ioue amata primū
 in Ortygiam, hoc est in co-
 turnicem, deinde in scopu-
 lum mobilem, atque insta-
 bilem fuit conuersa) suscep-
 ta, statim Apollinē simul,
 & Dianā peperit, qui & Py-
 thonem serpentem sagittis
 confixerunt, & insulam, in
 qua nati erant, immobilem
 reddiderunt: quæ quidē po-
 stea Delos fuit appellata,
 quod cum diu sub aquis la-
 tuisset, tandem apparuisset,
 seq; ostendisset. Nā hoc nāq;
 manifestus interpretatur.
 § Titanida neptem Titanū
 a quibus gigantes originem
 traxere. § Maxima quondā
 exigua antithetō, hoc est
 contrarium. maxima .n. exi-
 guæ opponitur. ira aut Iuno
 nusquā in tota terra lo-
 cum inuenit Latona ubi pa-
 rere posset. § Nec cæ. § in nul-
 lo elemētorum Latona lo-
 cum inuenit, ubi parere pos-
 set. § Dea uest. § cum quodā
 contemptu hæc a Niobe di-
 cuntur. § Exul erat mundo
 a toto exulabat mundo. § In-
 stabilemque locum Delos de-
 dit. Delos, ut dixi, quæ &
 Ortygia fuit appellata, ic-
 circo instabilis fuisse dī, qd
 crebro terremotibus quate-
 retur, donec oraculo admo-
 niti illic cadauera desie-
 runt sepelire. § Ite sacris
 Auri sacra fames. [Dubitari tñ potest, vtrum affectus cā uerbū
 sacris repetitum sit eadem significatione, deinde & illud quæ-
 ri posset, utrum poeta propere a, uel, procul a sacris scripserit.
 est .n. durior hæc aphæresis, ut Ite, simpliciter pro Abite, acci-
 piamus.] § Infecta nō facta, non finita. § Quodque licet quod pos-
 sunt et Niobe prohibete. § Turba quantum dist. ab or. § Latona,
 inquit, tam est indignata, q ipsa Niobe pp liberorum multitu-
 dinem ab orbitate aberat. per quod significatur uehementer
 indignatam fuisse. [Vel potius, q ipsa, hoc est, Latona, ab orbi-
 tate aberat. id .n. maxime dea indignabatur, quod a Niobe, pe-
 rinde ut minus fecunda contemneretur. quare & infra subij-

*Iuppiter alter auus : socero quoque gloriior illo .
 Me gentes metuunt Phrygiæ : me regia Cadmi
 Sub domino est : fidibusque mei commissis mariti
 Mœnia cum populis a meque, uiroque reguntur .
 In quancunque domus aduerſi lumina partem ,
 Immensa spectantur opes . accedit eodem
 Digna dea facies . huc natas adijce septem ,
 Et totidem iuuenes , & mox generosque , nurusque .
 Querite nunc , habeat quam nostra superbia caussam .
 Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo
 Latonam præferre mihi , cui maxima quondam
 Exiguam sedem paritura terra negauit ?
 Nec cælo , nec humo , nec aquis dea uestra recepta est .
 Exul erat mundo , donec miserata uagantem ,
 Hospita tu terris eras , ego , dixit , in undis ,
 Instabilemque locum Delos dedit . illa duorum
 Facta parens : uteri pars hæc est septima nostri .
 Sum felix . (quis enim neget hoc ?) felixque manebo .
 Hoc quoque quis dubitet ? tutam me copia fecit .
 Maior sum , quam cui possit fortuna nocere :
 Multaque ut eripiat , multo mihi plura relinquet .
 Excessere metum mea iam bona . fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum :
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum .
 Ite sacris propere sacris , laurumque , capillis
 Ponite . deponunt , & sacra infecta relinquunt :
 Quodque licet , tacito uenerantur murmure numen
 Latonæ . turba quantum distabat ab orba ,
 Tantum animosa sui furijs agitata doloris
 Indignata dea est : summoque in uertice Cynthi
 Talibus est dictis gemina cum prole locuta :
 En ego uestra parens . uobis animosa creatis ,
 Et , nisi Iunoni , nulli cessura dearum ,
 An dea sim , * dubitor : perque omnia sæcula cultis
 Arceor , o nati , nisi uos succurritis , aris .
 Nec dolor hic * solus diro conuicia facto
 Tantalus adiecit , nosque est postponere natis
 Ausa suis , & me (quod in ipsam recidat) orbam
 Dixit ; & exhibuit linguam scelerata paternam .
 Adiectura preces erat his Latona relatis :
 Desine , Phæbus ait , pænæ mora longa querela est .
 Dixit idem Phæbe , celerique per aera lapsu
 Contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem .
 Planus erat , lateque patens prope mœnia campus ,
 Assiduus pulsatus equis , ubi turba rotarum ,
 Duraque mollierat subiectas ungula glebas .
 Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
 Conscendunt in equos , Tyrioque rubentia succo
 Terga premunt , * auroque graues moderantur habenas .*

cit, Et me, quod in ipsam recidat, orbam dixit, &c.] § Ab orbam
 a muliere liberis carente. orbis enim dicitur aliqua re cara
 priuatus. unde & oculis, & filijs priuati, orbi uocantur. § Turba
 multitudine liberorum. § Summoque in uertice in alto cacumine
 § Cynthi Cynthus mons est Deli, unde & Apollo Cynthius, &
 Diana Cynthia uocantur.

§ En ego uestra parens hæc
 oratione Latona Apollinē
 simul, & Dianā incendit ad
 uiscendā iniuriā a Niobe
 acceptā. En aut particula ē
 affectus, & indignationis
 plena. § Animosa magnani-
 ma, ac superba. An dea sin-
 dubitor licenti poetica du-
 bitor in passua & uoce, &
 significatione poeta finxit,
 cum dubito uerbum sit ab-
 solutū. § Cultis aris exorna-
 tis altaribus. § Conuicia cō-
 tumelias. § Tantalus Tātali
 filia. cum quodā aut contē-
 ptu Tantalida Niobē Lato-
 na appellat, ac si diceret, si-
 lia Tantalī, qui pp impieta-
 tem in deos detrusus ad in-
 feros maximis afficitur pe-
 nis. § Orbam dixit carentē
 filijs uocauit. hoc aut Nio-
 be non dixit, sed duos tñ il-
 lam liberos peperisse, id qd
 ægerrimē Latona tulerat,
 & ideo crimen amplificat.
 [Corrigūt aut quidā hūc lo-
 cū, quasi in uerbo Recidat,
 syllabarū quātitas non con-
 stet. leguntque, pro Recidat,
 Decidat. sed ego, pace illo-
 rū, nihil uideo, cur uersus
 hic immutandus sit. nā & a-
 pud Lucretium idē uerbū
 eodem modo prima longa
 legitur, ut libro primo, At
 neque recidere in nihilū res
 posse, neque aut Crescere de
 nihilo &c. sic .n. habet uetus
 lectio, & sincera. nā & Redu-
 co, & Reficio, & Relatus a-
 pud eundē poetā Re, longa
 alibi ponuntur. deinde etiā
 p Recidat, Decidat si lega-
 tur, & pprietati orationis
 & elegantie multū detrahe-
 tur. quāquam si quis p Re-
 cidat, Reccidat, c duplici
 scribendū omnino conten-
 dat. non multū equidē repu-
 gnauerim, qñ idē & in Lu-
 cretiani, q modo citauī, qd
 fecerūt. & non multum
 puto, refert estā fin hic, an
 diplasiā finī fieri dicamus.]
 § Adiectura preces cū hæc
 inquit, Latona retulisset, p-
 ces adiectura erat. § Pænā
 mora longa querela est pænā
 na, inquit, in lōgum protra-
 hitur illis querimonijs. § Lin-

guā paternam linguam, inquit, Tantalī patris prætulit, qui
 deorum arcana nulgauit. [Postquam illorum epulis adhibi-
 tus fuisset.] § Phæbe Diana, quæ eadem esse cum Luna dici-
 tur. § Cadmeida arcem Thebanam arcem a Cadmo extructā.
 Cadmeis autem non solum arx Thebana uocatur, sed inter-
 dum pro tota Bæotia accipitur, ut Thucydides narrat. § Planus
 erat topographia, hoc est loci descriptio, in quo Niobes filij &
 equos agitare, & se consueuerant exercere. § Assiduus equis
 fiduo equorum cursu. § Mollierat in puluerem resoluērat. § Ty-
 rio succo purpura Tyria. significat autem ephippia purpurea
 fuisse. § Auro grauidis grauibz auro. & ornatis, atque au-
 ratis.

RAPH.

pectore

Echinus

contento

EX QVIBVS Ismenos? maximus natorum Amphionis, & Niobes Ismenos fuit, ab Ismeno, Bæotie fluuiio, appellatus. *Prima sarcina*? primum vteri onus, nam primogenitus erat. *Quadrupedis*? equi. *Defluit*? decedit. *Per inane*? per aerem. *Sipylus*? a Sipylo vrbe cognominatus, cum sagittæ stridorem audisset, fugere coepit, ceterum Apollinis sagittam, vitare non potuit. *Frena dabat*? equum currere permittebat. *Præsci*? præcognoscens futuram tempestatem. *Summa ceruice*? in colli summitate. *Extabat*? eminebat, extra stabat, per quod significat collum sagittæ fuisse transfixum. *Per crura admissa*? propinqua, iuncta, astricta. [Vel etiam in cursum incitata, vt alibi quoque.] *Fædatur*? maculat, inficit, deturpat. *Solito labori*? consuetæ equorum agitationi. *Nitida palæstra*? splendide propter oleum, quo se luctaturi perungebant. palæstra autem latine dicitur lucta. dicta est autem a Palæstra filia Pandoci in triuio habitantis, omnesque aduenientes interficientis, quem quidem Mercurius, cum ad ipsum venisset, interemit, admonitus a Palæstra, unde & hospitium habitacula Pandocæia vocant. alij palæstram deducunt *τῶν τῶν αἰῶν*, hoc est a puluere, quo luctatorum corpora perfundebantur. alij *τῶν τῶν αἰῶν*, hoc est a uenando, & obseruando aliquam partem corporis aduersarij, qua ipsum euertere, ac in terram deiicere possit. *Et iam contulerant*? iam, inquit, luctari coeperant. *Arcto nexu*? astricto amplexu. *Concitat*? sagittæ emissâ, impulsâ. *Transsecit*? transfixit. *Lumina versarunt*? oculos voluerunt, vt solent morientes. *Et exhalauerunt*? expirauerunt. Spondens autem in quinto loco positus, moram animæ a corpore inuito abeuntis, significat. *Laniataque pectora*? plangens? hoc est lanians & percutiens pectora sua ob mortem fratrum. *Alleuet*? extollat. *Præcordia*? intestina, quæ cordi prætenduntur. *In hamis*? inhamato spiculo. *Fatis*? mortifero. *Cumque anima*? eorum videtur hoc loco poeta sequi opinionem, qui sanguinem animæ sedem esse aiunt. *Insonsum Damascithona*? comatum. *Afficit*? conficit, interficit. *Ictus erat, qua crux esse incipit*? significat illius genu fuisse percussum, nam a genu crux incipit, protenditur enim crux a genu usque ad talos, ex tibia, & sura constans, vnde cruscum

fit diminutiuum. *Internodia poples*? internodium spatium dicitur inter duos nodos situm. poples autem posterior genu pars est, quem quidem iccirco nodum vocat poeta, quod totum genu ex ossibus, & nervis constat. *Tentat*? conatur. *Trahere*? extrahere. *Exitabile*? pelliiferum; quod etiam exitiale dicitur. *Pennis* te

mus? usque ad pennas. Tenuis autem postponitur quidem, ac fere si plurali numero coniungitur, cum genitiuo copulatur, ut Virg. Et crurum tenuis a mento palearia pendent. cum singulari autem iuncta ablatiuum exposcit, ut Capulo tenuis addidit ensem. *Terebrata aura*? perforato aere. *Ignarus non omnes esse rogandos*? sola nanque Latona cum Apolline, & Diana placanda erat. *Motus erat arci*? Apollo, inquit, precibus Ilionei, ultimi Niobes filij, motus est, veruntamen sagittam miserat irreuocabilem. *Certam fecere*? admonuere, quod in soluta oratione certiore facere dicimus. *Mixtantem potuisse*? deos subintelligamus, tot filios suos interficere. *Tantum iuris*? tantum potestatis. *Adalto ferro*? impulsio gladio Amphion enim de filiorum morte certior factus, doloris impatiens se ipsum interfecit. *Cum luce*? cum vita. *Heu quantum Niobe*? miseretur poeta Niobes, quæ paulo ante superbissima, nunc abiectissima filiorum morte videtur esse facta. *Distabat*? differabat. *Latois aris*? a Latonæ altaribus. nam Latous a græco nominatio *ἀρὰ* derivatur. *Resupina*? superba, elata. *Inuidiosa*? in se inuidiam concitans. *Vel hosti*? etiam inimicis, non solum amicis, quod quidem maxime est miserandum, vnde prouerbiū in eos qui maxima patiuntur mala a græcis usurpatur *ἀνὸς καὶ δό*, hoc est, Niobes passiones. *Gelidis*? mortuis.

LIVENTIA? pallentia, nigricantia propter percussiones. *Pascere crudelis*? Niobe morte filiorum in furorem acta Latonæ inuidiam facit, est autem repetitio eiusdem verbi maxime indignantibus conueniens. *Cor serum*? cor crudele.

RAPH.

E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem Quadrupedis cursus, spumantiaq; ora coercet, Hei mihi conclamat: medioq; in pectore fixa Tela gerit, frenisque manu moriente remissis In latus a dextro paulatim defluit armo. Proximus audito sonitu per inane pharetræ Frena dabat Sipylus: veluti cum præsciis imbres Nube fugit visa, pendentiaq; vndiq; rector Carbasa deducit, ne quæ leuis effluat aura. Frena tamen dantem non euitabile telum Consequitur, summaq; tremens ceruice sagitta Hæsit, & extabat nudum de* gutture ferrum. Ille, vt erat pronus, per crura admissa, iubasque Voluitur, & calido tellurem sanguine sædat. * Phædimus infelix, & auiti nominis hæres Tantalus, vt solito finem imposuere labori, Transierant ad opus nitidæ iuuenile palæstræ. Et iam contulerant arcto luctantia nexu Pectora pectoribus, * cum tento concita neruo, Sicut erant iuncti, traiecit vtrunque sagitta. Ingemuere simul: simul incuruata dolore Membra solo posuere: simul suprema iacentes Lumina versarunt: animam simul exhalauerunt. Aspicit Alphenor, laniataq; pectora plangens Euolat, vt gelidos complexibus alleuet artus: Inq; pio cadit officio, nam Delius illi Intima fatifero rupit præcordia ferro. Quod simul eductum est, pars est pulmonis in hamis Eruta, cumq; anima cruor est effusus in auras. At non insonsum simplex Damascithona vulnus Afficit, ictus erat, qua crux esse incipit, & qua Molliā nervosus facit internodia poples: Dumq; manu tentat trahere exitabile telum, Altera per iugulum pennis tenuis acta sagitta est. Expulit hanc sanguis, seq; ei aculatus in altum Emicat, & longe terebrata profilit aura. Vltimus Ilioneus non profectura precando Brachia suslulerat, diq; o communiter omnes Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos, Parcite. motus erat, cum iam reuocabile telum Non fuit, Arcitenens, minimo tamen occidit ille Vulnere, non alte percusso corde sagitta. Fama mali, populiq; dolor, lacrymaq; suorum Tam subitæ matrem certam fecere ruinæ, Mirantem potuisse, irascentemq; quod ausi Hoc essent superi, quod tantum iuris haberent. Nam pater Amphion, ferro per pectus adalto, Finierat moriens pariter cum luce dolorem. Heu quantum hæc Niobe Niobe distabat ab illa, Quæ modò Latois populum summouerat aris, Et mediam tulerat gressus resupina per urbem Inuidiosa suis, at nunc miseranda vel hosti Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo Oscula dispensat natos suprema per omnes. A quibus ad cælum liuentia brachia tollens, Pascere crudelis nostro Latona dolore, Pascere, ait, satiaq; meo tua pectora luctu, Corq; serum satia, dixit: per funera septens

Effertur ad sepulturam feror. videbatur enim sibi Niobe una cum filiis efferris. *Victrixque* uoti compos. hinc autem stulta Niobes superbia colligitur, quæ ne filiorum quidem morte in deos maledicta iactare desinat. *Misera felici*, antitheton elegantem maximè reddens oratione. Hæc autem iccirco Niobe

furiola iactat, quod septem ei filii supererant. *Atris* pulvis, nigris. *Ante toros* ante lectulos fratrum, in quibus erant compositi, ut efferrètur. *Demisso crine* dissolutis capillis, ut fieri in luctu solet. *Viscere* in uisceribus. *Imposito ore fratri* significat eam inter osculandum fratrem, perijisse. *Duplicata* incuruata. *Vulnere caco* occulto, quod non apparebat. *Ora que compressit* os clausit. *Nisi postquam spiritus ibat* hoc est, nisi dum spiritum emittebat, tunc enim os non compreserat, sed apertum tenebat. *Ille sorori innotuitur* inherens subaudiat. *Sexque datis leto* sex interfectis. *Occidit* mortua est ea, pro qua rogat. *Orba resedit* filijs omnibus priuata, id quod ipsa paulo ante obiecerat Latonæ. *Exanimis inter natos* inter filios mortuos.

Niobe in marmor.

Dirigit rigida, ac dura est facta. *Malis* infortunij, ac liberorum acerbissima morte. *Nullos mouet aura capillos* iam enim in saxum fuerat commutata. *Mæstis genis* genæ & mæroris, & lætitiæ sunt indices. *Congelat* frigida, & dura fit. *Et uenæ desistunt posse moueri* posse palpitare desinunt, cui ebant enim pulsu. Venæ autem pro arterijs posite uidentur. sunt enim arteriæ conceptacula spiritus, ut venæ sanguinis. *Ceruiæ* collum per synecdochem. est. n. ceruix pars colli posterior. *Intra quoque viscera saxum est* etiam intestina, inquit, saxea fuerunt effecta. hoc autem iccirco dictum est, quod in liberorum sepulcro Niobe sibi lapideam statuam erexit narratur. [Vel etiam, quod in Sipyllo monte rupes est, quæ propius quidam astati, nihil aliud quam rupes apparet, neque lugentis formam præferens, neque etiam hominis, a longe autem aspicienti, lugenti, ac lacrymas emittenti similis uideatur, ut Pausanias in Att. tradit.] *Flet tamen* quamuis Niobe in saxum fueri transformata, flere tamen uideatur. *Turbine validi venti* Impetu vehementis uenti. est enim turbo ventus cum fragore uolētus proxima quæque prosteruens. *In patriam raptæ est* hoc est Sipylum delata est, ubi etiam nunc flere uidetur. quod ic-

locumque

Effertur: exulta, uictrixque inimica triumphæ.
Cur autem uictrix? misera mihi plura supersunt,
Quam tibi felici: post tot quoque funera vinco.
Dixerat: & sonuit contento neruus ab arcu,
Qui præter Nioben unam conterruit omnes.
Ille modò est audax. Stabant cum vestibibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores.
E quibus una trahens hærentia viscere tela,
Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera solari miseram conata parentem,
Conticuit subito, duplicataque, vulnere cæco est,
Oraque compressit, * nisi postquam spiritus ibat.
Hæc frustra fugiens collabitur; illa sorori
Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.
Sexque datis letho, diuersaque uulnera passis,
Vltima restabat: quam toto corpore mater,
Tota ueste tegens, unam, minimamque relinque
De multis: minimam posco, clamauit: & unam
Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
Exanimis inter natos, natasque uirumque,
Dirigitque, malis. nullos mouet aura capillos:
In uultu color est sine sanguine: lumina mæstis
Stant immota genis: nihil est in imagine uiuum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, & uenæ desistunt posse moueri:
Nec flecti ceruix, nec brachia reddere gestus,
Nec pes ire potest: intra quoque viscera saxum est:
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
In patriam raptæ est: ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

ARGUMENTVM.

ARG. Latona, Cei filia, cum Iunonis ira ob adulterium ex Ioue conceptos Apollinem, & Dianam parere non posset, & nulla eam errantem regio reciperet, nouissime venit in Lyciam: & cum ex ardore æstus, ac longitudine uia sitim sedare uellet, ab ijs qui uiam, & iuncum secundum lacum legebant, prohibita est propius accedere. quamobrem accensa ira digrediens petit a dijs, ut accolæ nunquam stagno carerent, auditis itaque precibus eius, Iupiter agricolas in speciem ranarum transfigurauit.

Tunc uerò cuncti manifestam numinis iram
 Fœmina, virque timent: cultuque impensius omnes
 Magna gemelliparæ uenerantur numina diuæ.
 Utque fit, a factò propiore priora renarrant.
 E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
 Non impunè deam ueteres spreuere coloni.
 Res obscura quidem est ignobilitate uirorum,
 Mira tamen. uidi præsens flagnumque, * locumque
 Prodigio notum. nam me iam grandior æuo,
 Impatiensque uia genitor deducere lectos
 Iusserat inde boues, gentisque illius eunti
 Ipse ducem dederat: cum quo dum pascua lustrò,
 Ecce lacu medio sacrorum nigra fauilla
 Ara uetus stabat tremulis circumdata cannis,
 Restitit, & * paruo, faueas mihi, murmure dixit
 Dux meus: & simili, faueas mihi, murmure dixi.
 Naiadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
 Indigenæ ue Dei, cum talia rettulit hospes:
 Non hac ò iuuenis montanum numen in ara est.
 Illa suam uocat hanc, cui quondam regia coniux

circo fingitur, quia Sipylum marmor sudare perhibetur. *Liquitur* liquefcit. *Manant lacrymis* emittunt lacrymas. *Tunc uerò* narraturus poeta quo modo Latona a quibusdam Lyciæ rusticis bibere prohibita eos in ranas uerterit, more suo quædã interfecit, quibus cõmodius fabulæ iungatur. *Gemellipara*

diuæ Latonæ, quæ gemellos peperit. Appollinem, & Dianam. *Virque fit* ac quemadmodum fieri solet. *Renarrant* cõmemorant Thebani. *Lyciæ quoque fertilis agris* Latona, cum Apollinem, Dianamque peperisset irâ Iunonis fugiens in Lyciam usque; una cum infantibus peruenit ubi sessa, siti que confecta cū bibere è quodâ lacu uellet, a rusticis quibusdã, pedibus aqua pculatibus, prohibita fuit: qua iniuria dea indignata, eos oēs in ranas conuertit. Lycia autem est Asiæ regio, finitima Lydiæ. *Spreuere* contempserunt. *Non impu* non sine supplicio, sed cum maxima pœna. nã in ranas omnes fuerunt cõuersi. *Ignobilitate uir* rustici nanque erant uilissimi. *Prodigio* miraculo. *Notum* nobilem. *Impatiens uia* qui uia laborem propter senectutem ferre non poterat. *Lectos* electos, egregios. *Ducem gen* illius ducem Lycium. *Lustrò* circumeo ad eligendos boues. *Sacrorum fauilla* sacrificiorum cinere.

STABAT erecta erat. *Restitit* subleuit. ex prisco nam autem consuetudine nos quoque sacella prætereuntes, deos rogamus, ut nobis sint adiumento. *Naiadum, Faunine foret* meriti to dubitat, & rogat cuiusnã Dei sit ara, quia est peregrinus. Naiades autem, ut diximus, nymphæ sunt fontium, ut ait Hesiodus *παρὰ τὰς νῆας*, quod est fluo, quod in fluentis habitent. Faunus uerò Deus est syluestris, qui Pan græce dicitur, Mercurij ex Penelope, ut alij scribunt filius, ut uerò Duris Samius procorum omnium, unde & Pana fuisse appellatum. quidam Cæli, & Terræ filium fuisse cõtendunt. *Indigenæ ue Dei* qui non aliunde uenerit, sed ibi ortus sit, ubi colitur, ut homines indigenæ uocantur, qui non aliunde uenerunt, sed in ipsis locis, quæ habitant, originem habuerunt, quos Græci autochthonas appellant. *Rettulit* respondit. *Montanum numen* qualis est Faunus. *Regia coniux* Iuno regis deorum, hominumque, uxor. nã Iuno, ut diximus, cum reſciuiſſet Latonam ex Ioue cõcepisse, illam p totũ terrarũ orbem exagitauit, sic, ut nusquam conſistere poſſet. *Orb em*

Orbem interdixit cum interdico verbum datiuo, & ablatiuo iungatur, orbe mihi legendum videtur, non orbem, ut est fere in exemplaribus deprauatum. ut enim aqua, & igni interdixisse alicui populum Romanum dicimus, sic orbe lunonem Latone interdixisse poeta eleganter dixit. [Sed nihil opus erat

in libro de Iside Plutarchus auctor est, quia Solé appetat semper Luna, & persequatur: inde argumento eo ab amatoribus aduocari lunam. Et amatoria ab Iside dispensari, Eudoxus scribit: quæ non alia omnino sit, quam luna. Scribit tamen Pindarus ex amantibus soli quidem viros vota concipere, lunæ autē

fœminas, quod in Hippolyto apud Euripidē facit Phœdra, & in Pharmaceutria significat Theocritus, rōnem aucupantur nonnulli, quoniam amoris furtiuo cōgrua sit nox. proinde Menander *ἀνδρὶ, σὺ γὰρ δὲ ἀνδρὶ σὺν ἀφροδίτῃ*. uel quod amatorie affectioni obnoxia, quæque fuerit luna, uel quia sicuti amor *διὰ πύρας ἢ θεῶν*, inuenio in monumentis, & Plutarchi in primis in Pelopida, fuisse in Bœotia mōtē cognomento Delum. nam Stephanus in Tanagra, regionis eiusdem fuisse urbē parua nomine Delū scribit: apud montē erat Apollinis templum, post templū duo mirabili suauitate fontes, copia aquarū, ac frigiditate insignes. alterū *οἶντος κα*, id est palmam vocat: reliquum oleam, sicuti commemorat in lib. Cur oracula defecerint, Plutarchus idem ubi & natum Apollinem narrat. Ad quod respexisse Catullum volunt, eo versu de Diana sic canentem, Quam mater prope Deliam Deposuit oliuam.

Orbem interdixit: * quam vix erratica Delos
* Errantem accepit tunc, cum leuis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit inuita geminos Latona nouerca.
Hinc quoque lunonem fugisse puerpera fertur,
Inq, suo portasse sinu duo numina natos.
Iamq, Chimærifera, cum Sol grauis vreret arua,
Finibus in Lyciæ longo dea fessa labore.
Sydereo siccata sitim * collegerat æstu:
Uberaq, ebiberant auidi lactentia nati.
Portē lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant
Vimina cum iuncis, gratamq, paludibus vluam.
Accessit, positoq, genu Titania terram
Pressit, ut hauriret gelidos potura liquores.
Rustica turba vetat, dea sic affata vetantes,
Quid Prohibetis aquas? vsus communis aquarum est,
Nec Solem proprium natura, nec aera fecit,
Nec tenues vndas, ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis, supplex peto, non ego nostros
Abluere hic artus, lassataq, membra parabam,
Sed releuare sitim, caret os humore loquentis,
Et fauces arent, vixq, est via vocis in illis.
Hausius aquæ mihi nectar erit, vitamq, fatebor
Accepisse, simul vitam * dederitis in vndis.

quancum & de arbore posse intelligi, auctor Ouid. est. Metamorph. 6. Aduertenda uerò Plutarchi interpretum inscitia ex Pelopidæ vita: Fontium, inquit Plutarchus, alterum palmam, oleam alterum, nunc quoque nominamus: nō quod inter plantas duas peperit dea, sed in fluētī duplicis medietullio, id est *τῶν περὶ θρω*. At interpres, Sed quia fluuium dea peperit, quoniam Græci fere codices *περὶ θρω* præferunt accusandi casu. *Edidit* emisit, peperit. *Inuita nouerca* contra voluntatem Iunonis, quæ nouerca esse uidebatur Apollinis, & Dianæ, cum Iouis sit vxor nam & Latona Iouis ipsius uxor esse uidetur, tametī tres duntaxat uxores Iupiter habuisse feratur, Iunonem, Cererem, Themis, ex qua & Mineruam aiunt sustulisse. *Puerpera* mulier a partu recens puerpera dicitur.

Iamq, Chimærifera Chimæra mons Lyciæ carminibus poetarum notissimus. Fingitur autem a poetis fera esse pedes habens serpentinos, capræ uentrem, caput leonis, flammam vomens: eo quod ad montis radices sint serpentes, in medio capræ, leones ad uerticem, qui Aetnæ modo ardere dicitur. sane Chimæram græci capram uocant. [Homerus: *ἀφροδίτῃ λίων, ὀπίσσω δὲ δράκοντι μέσση δὲ χιμαίρῃ*] *Chimærifera* Chimæras ferentis id est capras. *Ab æstu syd.* a calore solis. nam sydus quamuis proprie signum ex multis stellis constans uocetur, καὶ ἰξοχὴν, tamen interdum pro sole ponitur. *Ebiberant* exuxerant. *Lactentia* Iac emittentia. *Mediocris aqua* nec magnæ, nec parue. *Fruticosa* parua utpote e fruticibus nascentia. sunt enim frutices medij inter herbas, & arbores. *Legabant* colligebant. *Cum iun.* iuncus herba est palustris sine nodo. *Gratamque palud. vluam* vlua herba est in paludibus nascentis. unde etiam paludibus grata ab Ouidio perhibetur. *Positoque genu* eleganter gestum exprimit de lacu ore aquam haurire uolentis. *Rustica turba ve.* rusticorum multitudo prohibet. *Vsus communis aquarum est* iure gentium aquæ omnibus hominibus sunt communes. *Nec solem proprium* priuatum. *Nec tenues vndas* nec labiles aquas. *Ad publ. munera* ad publicam sunt, quæ nullius quidem sunt, sed omnium. *Sed releu. sitim* diminuerē, & leuem facere. *Os loquentis* os meū, quæ vobiscum loquor. *Et fau. arent* sicca sunt. *Vixqua est via vocis* vix emittere uocem potest. *Hausius aqua* potus aquæ mihi loco nectaris, ac suauissimus erit. *Simul vit. ded. in vndis* post quā mihi uitā aquis instauraueritis, ut esse hemelestichio Ennij poetæ, unde & dederitis uerbi penultima ē pducta

H 4 *Hi quo-*

quamuis
errantem

accepit ab

tribuetis
inurda

Orbem interdixit cum interdico verbum datiuo, & ablatiuo iungatur, orbe mihi legendum videtur, non orbem, ut est fere in exemplaribus deprauatum. ut enim aqua, & igni interdixisse alicui populum Romanum dicimus, sic orbe lunonem Latone interdixisse poeta eleganter dixit. [Sed nihil opus erat ista curiositate. nam & Liuius dixit lib. 34. Fœminis vsu purpuræ interdiximus. Et Suetonius in Domitio, Interdixit histrionibus scenam] *Erratica Delos* quam errare, instabilēq, esse iccirco poetæ finxerūt, quia crebro terræ motu uexabatur, donec ex oraculo Apollinis, ut scripsi, desierunt illic cadauera sepelire. *Leuis* causa est. iccirco enim nabat, quia leuis erat *Nabat* fluitabat. Nare. n. proprie dicuntur animata, fluitare inanimata. *Cum Palladis arbore* cū oliua. significat autem illam & palmæ, & oliuæ innixam peperisse. [Hinc & Catullus in carmine Seculari dixit, Latona maximi. Magna progenies Iouis, Quam mater prope Deliam Deposuit oliuam. Cuius sententiæ etiam accedit Comment. Homerus Iliad. α cuius verba hæc sunt, Ζεὺς δὲ ἱραοῦς λητὸς τῆς κοῖμης, ἰχθυον αὐτῶν ἰπποῖας ἡπείρος δὲ καὶ μωλὴν χροῖα δὲ αἰγυμῆν ἡπείγτο δὲ αὐτῶν λῆσας ὁρῶντες ἱπποῖας τῶν τῶν αὐτῶν Εὐκλείδης δὲ ἰαθῶσα, δρε- φαιμένη δὲ οὐ σῶν ἱλαίος καὶ φοῖνικος δὲ ἰδύμενος ἀπεκύσσε καὶ δρε. Αρτεμὶν, καὶ Ἀπόλλωνα, αὐτῶν τῶν τῶν ἰαθῶσα δὲ λῶν, δὲ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἰρ- μὴς δὲ. Quæ eō hic adieci, quod ab alijs de arboribus hīce variatur, plerisque dicentibus laurum, & palmam fuisse, quibus Latona immixta pepererit. De qua re & Codrus annotauit in primo sermonum.]

COELIVS RHODIGINVS.

Propterea fuere, qui ita arbitrentur, In certaminibus facris varias quidem sigillatim coronas dari, vniuersi tamen ex palma solenni quodam more consecrari, vna ea de causa. Etiam si ab foliorum æquabili ordine, institutum opinentur alij, ceu certatim cooriantur, & quodammodo simul currant quadam contentione imagine, idq, tacito naturæ consensu, nā & victoriam Græci inde dici putant *νίκην ἀπὸ τοῦ μὲν ἵκεν*, a non cedendo. Alij verò, quod sit palma inter arbores cunctas macrobia maxime, id est longioris æui, sicuti Nicephorum, sic enim victores dicunt, gloriam addeceat esse perpetuam, nec vnquam consensescere. Quod de palmæ vita diximus, Orphicum illud videtur comprobare, *ἔστι δὲ ἰσὶν ἀπρόκομοισιν πορνί- κων ἰρ. σπ.* animal æquale longicomis palmæ ramū. Epitheta porro illa *ἰρ. σπ.* *δὲ φουλον*, quæ firmiter, ac perpetuo virentem folijs signant, huic congruere vel maxime. inter ceteras nanque arbores nullam plane videmus eadem custodire folia, sed decussis prioribus, succrescunt alia. At palma nil, inquit, abijcit, & proinde constanter cognominari *αἰεφυλα* potest. In rebus porro Atticis adnotatum legimus, Theiē in Delo primum posito certamine, & ab sacra palma ramum auulsi, qui & Spadix inde sit dictus. neque item in hac palmæ mentione illud prætereundum, in Babyloniorum literis comperit esse, palmæ arboris trecentas, & sexaginta utilitates. Nec omittenda piseæ vanitatis superstitio, quia sit balanorum nucleus non modi vnius, alijs enim longior, his mollior, illis durior, quibusdam etiam ossis lunatusque: huic potissimū, quadam religione politum dente contra fascino arbitrabatur pollere. quum vero lunatum dicimus, curuatum, arcualemq, intelligimus, cuiusmodi in luna a coitu conuulsit schema. Cur autem ea maxime figura expeteretur, luxuriantis fuerit oculi quærere, ac superfluitatis potius, quam eruditionis: nisi quod

RAPH.

de Delia-
ca palma
vide Plin.
lib. 17. c. 44

Hi quoque vos mou. 3 in-
fantes enim Apollinem, &
Dianam illis ostendit, ut
saltem eorum ætate mo-
ueantur. Tendunt exten-
dunt, porrigunt. *3 Nostro*
sinu 3 e nostro gremio. præ-
positiones enim cum præ-
termittuntur, subaudiendæ
sunt. *3 Brachia 3* ma-
nus, in quas brachia termi-
nant. brachium autem quod
masculino genere *βραχίον*
effertur a græcis a breui
dictum est, quod *βραχὺ* uo-
cant græci. *3 Histamen o-*
ra. 3 pulchre rusticorum
seruatur decorum, qui ro-
gati, contumacius, super-
biusque se gerunt. *3 Per-*
stant 3 perseverant, & in-
stant. *3 Conuicia 3* contu-
melias. *3 Mouere 3* commo-
uerunt. *3 Saltu maligno 3*
hypallage est, ipsi nanque
maligni intelliguntur.

3 Distulit ira sitim 3 hoc
est ira fuit causa differen-
dæ, ac prolongandæ sitis.
Filia Cæi 3 Latona. *3 Vl-*
tra 3 ulterius. *3 Minora*
dea 3 humilia, quam ut
deæ conuenientia sint.
3 Aeternum 3 semper, &
in æternum. nomen pro ad-
uerbio positum. *3 Et modo*
tota 3 eleganter ranarum
& naturam, & corpus de-
scribit poeta. *3 Summo gur-*
gite 3 in summitate gurgi-
tis, & stagni. *3 Turpes lin-*
guas 3 contumeliosas.
3 Patulos rictus 3 hiantia
ora. *3 Colla intercept. 3* de
medio recisa. nam ranæ
collo carent. *3 Spina uiret 3*
tergum uiride est.

Marfyas
in flumen

Si C ubi nescio quis 3 igno-
bilem hac locutione,
eum fuisse significat, qui su-
periore retulit fabulam.
3 Exitum 3 Satyri calamito-
sum exitum. Marfyas
autem Satyrus fuit tibia
inflandi adeo peritus, ut
cum Apolline certare sit
ausus, quem superatum,
indignatus Apollo pelle,
atque cute priuauit. ex
eius uero corpore tantus de-
fluxit sanguis, ut a terra
exceptus in fluuium fuerit
commutatus, qui a Saty-
ri nomine Marfyas fuit ap-
pellatus. est autem Phry-
giæ fluuius in Meandrum
labens. *3 Reminiscitur 3* in
memoriam reducit, com-
memorat. *3 Lato. 3* Apol-
lo Latonæ filius. *3 Tritonia*
ca arundine 3 tibia ex arun-
dine Tritoniaca confecta,
est enim metonymia.
Tritonis autem palus est
Libyæ, iuxta quam Pallas
in uirginali habitu appar-
uisse fertur, unde Trito-
nia uocatur. [Tritoniacæ
arundinem intellige, a Tri-

Hi quoque vos moueant, qui nostro brachia tendunt
Parua sinu: & casu tendebant brachia nati.
Quem non blanda dea potuissent verba mouere?
Hi tamen orantem perstant prohibere, minasq;
Ni procul abscedat, conuiciaq; insuper addunt.
Nec satis est: ipsis etiam pedibusq;, manuq;
Turbauere lacus, imoq; e gurgite mollem
Huc, illuc limum saltu mouere maligno.
Distulit ira sitim: neque enim iam filia Cæi
Supplicat indignis, nec dicere sustinet ultra
Verba minora dea: attollensque ad sidera palmas,
Aeternum stagno, dixit, uiuatis in isto.
Eueniunt optata dea: iuuat esse sub undis,
Et modò tota caua submergere membra palude,
Nunc proferre caput, summo modò gurgite nare,
Sæpe super ripam stagni consistere, sæpe
In gelidos resiliere lacus: sed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas, pulsoq; pudore,
Quamuis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.
Vox quoque iam rauca est, inflataq; colla tumescunt:
Ipsaq; dilatant patulos conuicia rictus.
Terga caput tangunt: colla intercepta videntur:
Spina uiret; venter pars maxima corporis albet:
Limosoq; nouæ saliant in gurgite ranæ.

A R G V M E N T V M.

ARG. Satyrus nomine Marfyas, dum cum Apolline tibijs contendit, quas Minerva inuenisse proditur, per audaciam, quod Deo cedendum non putaret, suspensus est, a cute nudatus tergore, quem nymphæ, ac satyri, ce-
terique ruris incolæ ita fletu persecuti sunt, quod eius cantu carituri es-
sent, ut lacrymis eorum flumen increuerit, quod eius nomine in Phrygia
Marfyas a prioribus nostris nuncupari uidetur.

Si ubi nescio quis Lycia de gente virorum
Rettulit, exitum Satyri reminiscitur alter,
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna, Quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget, non est, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis est summos direpta per artus.
Nec quidquam nisi vulnus erat: cruor undique manat,
Detectique patent nerui, trepidæq; sine ulla

Pelle micant venæ. salientia viscera posses,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ sylvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flerunt, & quisquis montibus illis
Lanigerosq; greges, armenta que buccera paut.
Fertilis immaduit, madesactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac uenis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquas, vacuas emisit in auras.
Inde petens rapidum ripis decliuis æquor,
Marfya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.

tonia hoc est Pallade pri-
mum inuentam. quam po-
stea ob deformitatem vul-
tus ex statu intumescens,
ab eadem dea reiectam,
Satyrus, hoc est, Marfyas
exceptit, eiusque cantu
Apollinem prouocauit. sic
enim ipsa Pallas apud eun-
dem poetam hoc 6. Fasto-
rum ait:

Prima terebrato per rara
foramina buxo.
Vt daret effeci, tibia longa
sonos.

Et mox:

Inuentam Satyrus primum
miratur & vsum
Nescit, & afflatam sentit
habere sonum, &c.

3 Affecit pœna 3 puni-
uit, & victus est. *3 Quid*
me mihi detrahis? 3 cur mi-
hi meam pellem deripis?
3 Ah non est tanti 3 ut ego
hac pœna affici debeam.

MICANT 3 Palpi-
tant. *3 Fibras 3* fibræ venu-
læ sunt minores. *3 Armen-*
ta buccera 3 hoc est, boues
ualde cornutos: sed nan-
que particula est intenti-
ua, *3 hanc 3* autem dicitur
cornu. [Videtur autem
hic Ouid. imitatus esse Lu-
cretium, qui eodem modo
dixit Buccera secla, ut libr.
5. Lanigeræque simul pe-
cudes, & buccera secla.]
3 Concepit 3 exceptit. *3 Ripis*
decliuis 3 pronis, atque
inclinatis. *3 Liquidissimus 3*
purissimus, limpidissimus.

TALIBVS exemplis hęc ad concinnam fabularum con-
nexionem a poeta narrantur. *Ad presentia* mala, & infortu-
nia Amphionis, & Niobes. *Mater in inuidia est.* Niobes e-
nim superbia causa fuit mortis liberorum. *Flesse Pelops* me-
rito, cum Niobes frater esset. Pelops enim Tantali fuit filius,
quem coctum pater dijs e-
pulandum, ut, an omnia sci-
rent, experiretur, cum ap-
posuisset, omnes, quidem
præter unam Cererem ab
eo abstinerunt: collectis-
que in unum Pelopis mem-
bris, euocata a Mercurio
anima eius ab inferis, pri-
stinæ ipsam uitæ restitue-
runt. sed cum ei sinistram
deesse humerum animadu-
uertissent, eburneum affi-
xerunt: sicque pelops uitæ
integer fuit restitutus. Tan-
talius uero ad inferos de-
trusus siti in aquis, ac fa-
me in summa pomorum co-
pia laborat. *Suas vestes* &
purpureas, ac sibi conueni-
tes: illis enim depositis lu-
gubres, ac pullas sumpsit.
Corporeus ex carne. nam
corpus proprie uiuentium,
caro mortuorum dicitur, a
cadēdo deducta, ut iam se-
pius diximus. *Casa mem-
bra* trucidata. *Qui locus
est iuguli* & periphrasis est
humeri. nam est medius in-
ter iugulum, & brachij sum-
mitatem. *In usum* in lo-
cum, & officium. *Partis
non comparentis* humeri
non inuenti. *Illo facto* il-
lo deorum beneficio. *Fini-
simi procures coeunt* con-
ueniunt, cōgregantur. hęc
autem iccirco narratur, ut
quas metamor. est descri-
pturus, commodius cū prio-
ribus cōnectantur. nam Te-
reus rex Thracum, cum A-
thenas obsidione liberaf-
set, accepta in uxorem Pro-
gne Pandionis regis filia, in
Thraciam redijt, ubi cum
iam filium suscepisset, roga-
tus ab uxore, ut aut se A-
thenas deduceret, aut saltē
ad se Philomelā sororē accerferet, profectus ipse Philomelā
quidem a patre accepit, sed cum in Thraciam peruenisset, non
solum ei uim intulit, sed linguam etiam, ne vulgare scelus pos-
set, amputauit, ac suis stabulis mancipauit. Caterum Philome-
la tanta crudelitate stimulata totum infortunium suum in ue-
lo descriptum sorori indicauit. Progne uero furijs accensa Bac-
chi, sacra se celebrare simulans, una cum Bacchis ad sororem
venit, eamque secum pampinis tectam in urbem adduxit, in cu-
biculoque suo occultauit. perfectis uero Bacchi sacrificijs Pro-
gne Ityn communem filium interemit, cuius carnes coctas pa-
tri apposuit comedendas. cum uero Tereus Ityn filium inter-
ecandam frequenter uocaret, Philomela cubiculo exiliens
caput filij, ac pedes in Tereum coniecit, qui stricto ense cum
ambas persequeretur, ipse quidem in upupam, Itys in phasia-
num, Progne in hirundinem, Philomela in lusciniā conuersi
fuisse narrantur. *Orauere ire* poetica est locutio: nam orauere
ut irent, in soluta oratione diceremus. *Ad solatia* consolatio
nē Pelopis, cuius soror Niobe cū omnibus liberis fuit extincta.

Argos, Argos urbs est clarissima Peloponnesi, quæ uarijs
nominibus est cognominata. nam & urbs Phoronica, & Aegia-
lea appellatur, & Argos Hippobotoa, & Hippium, quod Neptu-
ni equis pascua suppeditauit, Diphsion quoque propter aquarū
penuriam, ab Argo autem conditore uidetur esse dictum, ut
scribit Stephanus, græcus, auctor, in opere quod de urbibus cō-
posuit. Undecim uero urbes hoc nomine appellantur, est enim

Argos quod Amphilocheio dicitur in Thessalia: in Cilicia, quæ
nunc Argiopolis appellatur: in Nisyro insula, una ex Cycladi-
bus, iuxta Trezenā: in Macedonia: in Scythia, quod Argos Ore-
sticū uocatur: in carica argos Phæacū, Argos Argolicū, ac fere
omnis maritima planities Argos uocat. [Fuit autē & tota olim
Peloponnesus uocata Argos
id quā Strabo annotauit lib.
8.] *Et Sparte* regio Laco-
nicæ Sparta fuit appellata,
a Spartis Cadmi: hoc ē, a se-
minatis a Cadmo, qui eam
tenuisse a Timagora scribū-
tur. [Hęc Stephanus fere;
at Strabo, itē Pausanias, &
alij plerique; nō regionē, sed
urbem Lacedæmoniorum
Spartam uocant, eamque a
Sparta filia Eurotæ nomen
accepisse, Pausanias auctor
est. Lacedæmonis autem
nomen & terræ, & urbi cō-
muni fuisse ijdē tradunt.
uide Strabonem lib. 8. Pau-
saniā in Laconicis.] *Pe-
lopeiadesque Mycenæ* My-
cenæ urbs est Peloponnesi,
a Mycenæo Spartonis Pho-
ronei filio denominatæ,
quas Pelops auxisse fertur.
vnde & Pelopeiades uocat
eas poeta. [Nō Pelops, sed
pelopidæ] hoc est, posterij
Pelopis Mycenæ auxerūt,
sic enim Strabo lib. 8. αἱ
μυκηται, inquit, μὲν γὰρ ἐπι-
δρασκον τὰ βύσσινια τῶν πελο-
ποιδῶν εἰς ἀγρὰς μεθιδρασκον.
& rursum, αἱ δὲ μυκηται με-
τέπειτα εἰς τὰς πελοποιδῶν,
ὁρμηθέντας ἐκ τῆς αἰσασί-
δος, &c. Non ergo Pelops,
sed Pelopidæ inclarescere
illas, & de se Pelopeias vo-
cari fecerunt. conditas au-
tem Mycenæ & Strabo, &
Pausanias tradūt a Perseo,
uocatasque; ὅτι μύκητος, hoc
est gladij capulo, qui illi eo
loco exciderat, quanquam
rursum sint, qui eas a Myce-
ne Inachi filia Arestoris u-
xore nominatas uelint, cuius
opinionis auctor is est,
cui apud græcos poema,
quod αἰὶας μυγάλας uocant:

ascribitur.] *Et nondum Calydon* urbs est Aetoliæ, a Calydo-
ne Endymionis filio Cognominata. *Nondum inuisa* nondum
odio habita. nondum enim Oeneus Calydoniæ rex in se Dia-
nam concitauit, nam cum dijs omnibus alijs præterquam Dia-
næ sacrificasset, Diana irata aprum immisit, qui totam Calydo-
niam deuastauit. *Orchomenosque ferax* & fertilis. Orchome-
nos urbs est Bœotiæ, & Thessaliæ, & Arcadiæ, & Ponti. mons
est etiam inter Macedoniam, & Thessaliā nomine Orcho-
menos, ut scribit Apollonij enarrator. ab Orchomeno autem
Iouis, & Hefiones filio nomen, & urbi, & monti inditum fuit.
[Videtur autem Ouid. de Arcadiæ urbe intellexisse, quam
Homerus πολύμηλον uocat, in catalogo ut αἱ εἰνέοντ' ἀνέμους,
καὶ ὀρχόμενοι πολύμηλον, quanquam & altera Bœotiæ inter opu-
lenta & πλούσια: ab eodem poeta, cum ait,
Οὐδ' ἄρα γὰρ ὀρχόμενοι ποτινύσσονται, ἔδιδον δὲ βας
Αἰγυπτίας,
Sed huic epitheton μινύον peculiariter addere solet, ut in eo-
dem catalogo, Οἱ δ' ἄσπληδονα ναῖον, ἰδὲ ὀρχόμενοι μινύον, a
gente Myniarum uidelicet, ut Strabo indicat. Quare de Arca-
dia hoc loco intelligendum puto. & ut Homerus πολύμηλον di-
xit, ita Ouidium feracem uocasse.] *Et nobilis are Corinthos* &
clara æreis uasis, quæ Corinthia uocantur. *Messeneque ferax*
Messene & urbs, & regio est Peloponnesi: altera est in Sicilia,
unde Messenius possessum declinatur. [Quod autem addi-
tur Ferox, ideo uidetur pertinere q̃ pro libertate, & imperio
suo

A R G V M E N T V M.

A R G. Tantalus epulis Iouis cum interesset, Velletque experiri, an fu-
tura prospiceret, inuitato ad epulas Pelopis filij interempit uiscera reli-
quis dapibus immixta apposuit. quo pro merito punito dii misericordia
mori, qui conuiui participes fuerant, partes viscerum Pelopis composue-
runt, & humerus, qui decrat, de ebore effectus est.

Talibus exemplis redit ad presentia dictis.
Vulgus, & extinctum cum stirpe Amphiona luget.
Mater in inuidia est. hanc tunc quoque dicitur unus
Flesse Pelops, humeroque suasu pectore postquam
Deduxit uestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeusque fuit: manibus mox caesa paternis
Membra ferunt iunxisse deos: alijsque repertis,
Qui locus est iuguli medius, summique lacerti
Defuit: impositum est non comparentis in usum
Partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.

A R G V M E N T V M.

A R G. Tereus, Martis filius, Thracum rex, cum auxilia multis regibus
ferret, Pandioni quoque Athenis regnanti, cum a proximis ciuitatibus oppu-
gnaretur, non defuit. quamobrem filiam suam Progenem illi in matrimo-
nium dedit, quæ deportata in marii regum cum ex interapedine sorore
Philomelam desideraret, petijt a Tereo, ut proficisceretur Athe-
nas, sororem sibi ad solenne sacrificium adducturus. qui ut Athenas per-
uenit, saceris usus hospitio, in Philomelæ incidit amorem: quam secum di-
gressus mandato coniugis duxit in Thraciam. stabulis autem suis uiolatā
clausit, ut sine cuiusquam suspitione ad eam sapius commearet linguam,
ne commissā eloqui posset, ei truncauit, uxori uero mentitus est: dixit. n.
sororem eius interijisse. At Philomela, quæ lingua prodere non poterat, ue-
sti intexit notas litterarum: quam uni dedit perferendam sorori. qua in-
specta, cum coniugis libidinem, casumque comperisset constituit sacra ce-
lebrare Libero patri, moreque bacchantis ad stabula uenit, ac sororem ra-
ptam in regiam duxit, Itym filium interemit, & epulandum patri appo-
suit, quo expletus Tereus, filium Itym desiderat: eius caput in Terei sinu
abiecerunt, dicentes, Intrus habes, quem desideras. Tereus cum intelle-
xisset scelus scelere ultum esse, coniugem, sororemque coniugis persequi-
tur: deorum autem uoluntate uersi sunt in aues, Progne in hirundinem,
Philomela in lusciniā. Tereus in epem, Itys in phasianum. Pādion, do-
lore natarum actus, caruit uita: regnum eius filius Erichtheus possedit.

Fuitimi procures coeunt, urbesque propinqua
Orauere suos ire ad solatia reges,
Argosque, & Sparte, Pelopeiadesque Mycenæ,
Et nondum toruæ Calydon inuisa Dianæ,
Orchomenosque ferax, & nobilis are Corinthos,

suo perpetua prope bella cum Lacedæmonijs, sub quorum potestate ante Heraclidarum descensum fuerunt, Messenij gessere. neque etiam victi aliquoties, & excisi, domari potuerunt; ut est videre apud Pausaniam, qui totam illorum historiam profecutus est. *Patereque* corrupte trisyllabum legitur, Patrae namque bisyllabum urbs est Achaiae, de qua hoc loco sentit Ouid. *Humileque Cleonae* urbs est Arcadiae parua. [A Pausania, & Strabone iter Argolicas urbes numeratur Cleonae, humiles autem poeta vocat, non a situ, sed a quantitate, modicum. n. fuit oppidum, ut Pausanias ait. vñ & a Strabone *αἰλίωμα* dicitur. situm autem fuit in loco edito, & munito inter Coriathum, & Argos, eoq; per se ipsum satis validum. quare & Homerus dixit,

Ἀργείωντι κέρει θάγ', ἀκτιμή-
γα σὺ κλέεισσε.

Nominatum alij tradunt a Cleone Pelopis filio, alij a filia Asopi Cleone. Non procul autem ab eodem oppido Nemea fuit, & antrum leonis, quem occidit Hercules, quæ ob id Cleonæ interdum vocant poetæ.] *Et Neleæ Pylos* urbs est in Messenia, in qua regnavit Neleus Nestoris pater. *Nec adhuc Pittheia Træzen* Træzen urbs est Peloponnesi, a Træzene Pelopis filio, quæ varijs nominibus est appellata. nam & Aphrodisias, & Saronia, & Posidonias, & Appollonias & Antanis fuit cognominata. eam uero Pittheia nondum fuisse ait, quod Pittheus, Aethrae, matris Thefei, pater, nondum ibi regnauerat. *Ab Isthmo bimari* Isthmus brevis dicitur

terra inter duo maria constituta. Isthmus uero Peloponnesi & Ionio alluitur. intra Isthmum autem sunt Peloponnesi urbes, extra vero Achaiae. *Credere quis posset* hæc interrogatio eo spectat, ut significet Athenienses & humanissimos, & officiosos maxime fuisse. *Subiectaque ponto* adiecta mari Euxino reges enim Asiae bellum Atheniensibus indixerant. [Quos Asiae reges hic intelligat Regius, nescio: neque enim Dariū, aut Xerxem potest, qui multo posteriores ætate fuerunt. ego autem accipiendum puto, vel Thracense bellum, quod Eumolpi temporibus gestum traditur, quando Thracæ magna manu in Atticam descenderunt, & pugna circa Eleusim commissa Erechtheum regem Atheniensium occiderunt, ut ex Pausania patet. Et sic, Gens subiecta Ponto appellatiue accipiendum erit pro accola maris. nam & Thracæ ad mare habitant. uel rursus accipiendum de bello Amazonico. Amazones enim aliquando assumptis Scytharum auxilijs in Atticam incurserunt. cuius rei & Iustinus meminit lib. 2. atque hoc temporibus magis respondet. Pandion enim, de quo hic dicitur, Thesei, a quo bellum hoc tandem finitum traditur, auus fuit, Aegei pater. quanquam non ita *ab Isthmo* aborandum videtur, quandoquidem & in alijs rationibus hanc confundit Ouidius, & quæ posterioris Pandionis sunt, ad prioris tempora refert; ut infra de Erechtheo dicemus. quod si igitur de Amazonibus hoc loco intelligamus, Gens Ponto subiecta, proprie accipiendum erit, de Ponto Euxino scilicet, ad quem habitarunt Amazones in Agris Themistyrjs, ut inquit Iustin. iuxta fluuium Thermodontem. tradit autem & Pausanias Pandionem cum Tereo affinitatem iunxisse *ἡνέκα τὸν Ἰσθμὸν*, iquies *ἡνέκα τὸν Ἰσθμὸν* Porro utriusq; belli meminit & locus Panathenæico.] *Threicius Tereus* Thracius, Tereus autem filius fuit Martis, ac Thraciæ Rex, ut diximus.

Fuderat fregerat, in fugam conuerterat. *Amagno Gradiuo* a magno Marte. Gradiuus. n. Mars a latinis dictus est, quod gradatim in bellum eatur. *Non pronuba Iuno* nubentibus feliciter puellis Iuno pronuba præesse creditur. hinc autem facile colligitur, quale futurum sit Terei, & Progenes coniugium. *Non*

Hymenæus nuptiarum Deus. *Non gratia* Gratia sunt tres, deæ perpetuæ Veneris comites, quæ a græcis *Χάριτες* vocantur, quarum nomina sunt, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. [Hesiodus, *Τρεῖς δὲ οἱ δὲ ὠκυμένη χάριτες* τίς αἰγιόχοιο θυγατέρα *Ἀγλαΐης καὶ δὲ φροσύνης* λίσσεται ἱρατὸν ἔινω.

His primum Eteocles Cephi filius dicitur sacrificasse Orchomeni, unde & Eteocleas vocat Theocritus.] *Illi lecto* illis nuptijs. a parte nanque totum intelligimus per synecdochē. *Eumenides* tenuere faces? furia, inquit, infernales prætulerunt faces nouæ nuptæ, quas de funere rapuerunt. [Dicuntur autem Eumenides furia, *καὶ ἀναισθητοί*, quasi minime beneuolæ, aut bona suggerentes animo, uel quod Orestis fauissent iudicio, cum de cæde matris accusaretur, ut est i commentarijs Sophoclis.] *Profanus bubo* execrandus. est nanque auis pessimi ominis bubo. *Hæc aue* hoc augurio. *Grat. e* illis Thracia: metonymia est. Thracia enim pro Thracibus posita est. Thracia vero, quæ & Thrace dicitur, a Thrace, Oceani filia, est cognominata, cum qua Saturnus concubuit, ac Dolocum sustulit, vñ populi eiusdē Thraciæ Dolonæi. *Gratata* gratulata. *Dysque* ipsi

Tereus, & Progne gratias dijs egerunt. *Quoque da. est* quo legendum esse facile ex eo, quod inferitur, adiectiuo colligi potest. *Vsq; adeo latet vtil.* acclamatio in hominum inscitiam loco maxime conueniens. *Iam tempora* Tui. hoc est, iam quinque transferant anni. *Signa. Vlla mea est* si quid apud te possum. *Magni mi.* in æquiparationē magni muneris. nā instar mō ad similitudinē, mō ad æquiparationē significat, nec recipit præpositionē, estq; indeclinabile nomen. *Cecrop. por.* Atheniæ. *Piræaque li. tan.* Attica. nā Piræus promontorium est Atticæ, ut scribit Ptol. unde Athenarum portus Piræus fuit appellatus. [ego vero Piræaq; littera legendum puto, sic postulante uersu. nam & Stephanus auctor est, ueteres Piræum dixisse, & inde possessiūm, Piræus fecerunt. & apud Terentium legitur, Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræum, siue, ut commentator vult, Piræo. nam neque hic versus quadrisyllabum Piræus recipit, cum sit tetrameter catalecticus. quanquam vulgo in epistolis ad Atticum lib. 7. epist. 3. ubi idem hic locus Terentij citatur, Piræum passim quattuor syllabis pro Piræum legitur sed illic proprium est, hic possessiūm siue gentis. A Piræus autem, cuius obliqui quattuor syllabarum sunt, Stephanus format gentilia Piræates, & Piræites: item Piraicus, nusquam autem *πειραϊκός*, aut Piræicus. sed tamen & Piræaque littora, si diceretur, in uersu defendi poterat, si quis *συνοικισμένην* admittat, nisi quod compositio durior aliquanto fiet, & ab Ouidiana facilitate alienior. Ceterum de significatione uocis *πειραϊκός* etiam apud Ciceronem queritur loco supra citato. de portu tamen Atheniensi plerumque intelligitur, in eaque significatione potissimum usurpatur. pro monte autem, quod hic Regius ait, non facile apud idoneos auctores positum alibi inuenies.] *Vt primum foci data copia* cum primum, inquit Tereus ad Pandionem locum fuit admissus, & dexteram dextræ iunxit, & Pro-

& Progenes mandata referre cepit. *Recurfus celeres* veloces reditus. *Missæ* Philomela, quæ quidem nondum fuerat missa, sed si missa fuisset, celerem pollicebatur Tereus reditum. *Ma gnus paratus* ornatus. *Forma* pulchritudine. *Naiadas & Drya das* nymphas, quæ formosissimæ esse videtur. *Non secus* quan to Philomela ardore Te reus fuerit inflammatus, a pte his similitudinibus declaratur. *Canis ar. & fla uis*, & iam aridis. *Cremet* comburat. *Familibus* fœni lia fœni dicuntur reposito ria. *Digna quidem facies* facies, inquit Philomela di gna quidem erat amari, cū ab alijs omnibus, tum vero a Tereo, qui maxime inge nita libidine in mulieres li mulabatur. *Pronūque ge nus*. *Thraces* enim maxi me in Venerem sunt pro ni. [Proinde & singuli plu res uxores ducebāt, ut Me la scribit, & Solinus cap. 15 Vxorū numero, inquit, ut ri se iactitant, & honoris lo co ducunt multiplex coniu gium, &c. quominus nouū, aut mirum uideri debet, si idem hodie quoque facti tant. iam & Homerus hoc indicat, Martios, ac bellico sos homines, cuiusmodi Thraces semper habiti, ut pote apud quos Mars ipse habitare a poetis dicitur, in Venerem procliuus esse. id enim fabula Martis, & Veneris sibi uelle uidetur. & in exercitu grecorum il li mulieribus potissimum operam dederunt, qui bel licosissimi fuerunt, ut Achil les, Ajax, Agamemnō, &c.] *Curam* custodiam. *Ingentibus datis* maximis donis.

Et nihil est quod non effre no captus amore Ausit sen tentia est generalis, quam uis ad Tereum proprie re ferri uideatur. *Effreno a more* & ab effectu, quod ef frenatos, ac dissolutos ho mines reddat. *Nec capiūt* iam enim Terei amor in Philomelam detegebatur. *Cupido ore* & hypallage est. ipse enim cupidus intelli gi tur ad mandata Progenes ore reuerti: hoc est, ad com memoranda Progenes man data. *Et agit sua uota sub illa* sub simulatione, inquit, Progenes voluntatis suæ vo ta peragere conatur Te reus. *Facundum faciebat amor* facundus dicitur, qui facit uerbis quidquid uult. *Uterius iusto* ultra quam honestum foret. *Proh superi* exclamatio in hominum cecitatem. *Quantum mortalia pecto ra cæca noctis habent* in quanta rerum omnium in scitia hominum animi uer santur. *Ipsa molimine* ip sa præparatione. *Contra suam salutem* quia a Te

reo non solum stuprata, sed etiam lingua fuit priuata. *Præ contrectatque uidendo* hoc est, ante oculis, quam manibus sibi eam contrectare uidetur. *Neque enim minus impius esset* nam etiam si pater esset, cum filia rem haberet. *Genitor* pater Pandion, est autem causa cur fuerit uictus: morem enim

gerit quia pater. *Ambo rum prece* Terei, & Philo melæ. *Succesisse* felici ter euenisse. *Duabus* si bi, & Progne sorori. *Lugu bre* triste, & luctus causa futurum. *Iam labor exi guus Phæbo* significat finem diei aduenisse. *Phæbo* Apollini, qui interdiu in regendo solis cursu occupa tus esse, per noctem uero quiescere vulgo uidetur. est ergo sensus ex opinione vulgari conceptus. *Equi que pulsabant* equi, in quit, solis iam peruenerāt in occidentalem celi par tem. *Spatium* partem. *Decliuis olympi* celi de orsum vergentis, quo cum peruenerint equi solis, in Oceanum descendere ui dentur. *Regales epula men sis* mira breuitate appa ratum cœnæ describit, quæ apud priscos hora nona [diei intelligas] fieri sole bat, quam eandem esse cum uigesima prima cum ex alijs multis, tum Plin. epist. colligemus. *Bacchus* vinum. inuentor enim pro re inuenta frequenter po nitur a poetis, ut apud Te rentium, Sine Cerere, & Libero friget Venus. *At rex Odrysius* sic quidem fere legitur, sed Odrysius per d. legendum est. nam Odrysa populi sunt Thra ciæ, & Odrysa urbs eorum, quæ & Odrysia dicitur, unde Odrysius deriuatur. ele ganter autem amantum cogitationes describit poe ta. *Astuat* ardet. hæc autem particula tamen est subaudienda. *Qua non dum uidit* partes corporis, quæ uestibus recte e rant, accipiende sunt. *Cura remouente soporem* a more somnum repellente. *Lux erat* dies aduenerat. *Generi euntis* recedere cu piētis Terei. *Quoniam pia causa coegit* piū nanq; est so rorē sorori mittere uidēdā. *Tuearis* defendas, atq; cu stodias. *Mihi sollicito* anxio de filia absentia. *Lenimen solamen*. *Satis est procul esse sororem* satis est inq; q. Progne lōge a me abest. *Mandabat* mandata da bat. *Dextras utrasque* & Terei, & Philomela. *Natamque, nepotemque* & Pro gnem, & Ityn. *Pro se* no mine suo, & suis uerbis. *Memori ore* memores ipsi est. n. hypallage. *Supremū que* & ultimo loco, inquit, vix potuit dicere vale. *Pleno*

Coniugis, & celeres missa spondere recursus:
Ecce venit diues magno Philomela paratu,
Diuitior forma: quales audire solemus
Naiadas, & Dryadas medijs incedere syluis,
Si modò des illis cultus, similesque paratus.
Non secus exarsit, conspecta virgine, Tereus,
Quam si quis canis ignem supponat aristis,
Aut frondem, positasque cremet fœnibus herbas.
Digna quidam facies: sed & hunc innata libido
Extimulat: pronumq; genus regionibus illis
In Venerem est: flagrat vitio gentisque, suoque e
Impetus est illi comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem, nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis, totumque impendere regnum;
Aut rapere, & sauo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non effreno captus amore
Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammæ.
Iamque moras malè fert, cupidoque reuertitur ore
Mandata ad Progenes, & agit sua uota sub illa.
Facundum faciebat amor: quotiesque rogabat
Uterius iusto, Prognem ita uelle ferebat.
Addidit & lacrymas, tanquam mandasset & illas.
Proh superi, quantum mortalia pectora cæce
Noctis habent? ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius, laudemque a crimine sumit.
Quid, quod idem Philomela cupit; patriosque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
Perque suam, contraque suam, petit illa, salutem?
Spectat eam Tereus, præcontrectatque uidendo:
Osculaque, & collo circumdata brachia cernens,
Omnia pro stimulis, facibusque, ciboque furoris
Accipit: & quoties amplectitur illa parentem,
Esse parens uellet: neque enim minus impius esset.
Vincitur amborum genitor prece. gaudet, agitque
Illa patri grates, & successisse duabus
Id putat infelix, quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phæbo restabat, equique
Pulsabant pedibus spatium decliuis Olympi.
Regales epulæ mensis, & Bacchus in auro
Ponitur: hinc placido tradunt sua corpora somno.
At rex Odrysius, quamuis secessit ab illa,
Aestuat: & repetens faciem, motusque, manusque,
Qualia uult, fingit, quæ nondum uidit: & ignes
Ipse suos nutrit, cura remouente soporem,
Lux erat, & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lacrymis commendat obortis.
Ut uolueret ambæ, uoluisse tu quoque Tereus,
Hanc ego care gener, quoniam pia causa coegit,
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora supplex,
Per superos oro, patrio ut tuearis amore,
Et mihi sollicito lenimen dulce senectæ
Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quamprimum, (satis est procul esse sororem)
Si pietas ulla est, ad me Philomela redito.
Mandabat, pariterque suæ dabat oscula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant,
Ut fidei pignus, dextras utrasque poposcit,
Inter seque datas iunxit; natamque, nepotemque,
Absentes pro se memori rogat ore saluent:

§ *Pleno sin. ore* § gestum exprimit patris de filia a se recedente admodum solliciti. ita nanque Pandion singultibus impediatur, ut uix potuerit dicere vale. § *Praesagia* § diuinationes. est enim praesaga mali mens. § *Admotumque fre.re.* § hypallage est: mari nanque remi, non mare adinuetur remis, tunc autem remi admoueri dicuntur mari, cum remigatur, nauisque remis impellitur. [Immo simpliciter intelligendum, ut sit *admotus*, in admoto freto, & repulsa tellure.] § *Tellusque repul. est* § ex uulgari hoc dictum est opinione: terra nanque, quæ est immobilis, retro pelli a remigantibus videtur. § *Vicinus excl.* § barbari, & ab omni ciuilitate alieni hominis mores exprimuntur. § *Barbarus* § causæ est, cur uix differret sua gaudia, quia barbarus, & a bonis moribus alienus. § *Lumen* § oculos. § *Iouis ales* § aquila, quæ quod nunquam fulmine tangitur, sub Iouis tutela esse perhibetur. § *Spektat sua pra.ra.* § ordo est, & sensus, Non aliter Tereus spectabat Philomelam, quam Iouis ales raptor spectat sua præmia, cum ipse prædator deposuit nido leporem aduncis pedibus. reliqua per parentthesim leguntur.

RAPH.

Iamque iter est. § confectum, perfectum. iam enim in Thraciam fuerant aduecti. tametsi cum alij scriptores, tum Strabo apud Daulidam, Phocidis urbem, quæ & Dauliam uocatam esse ait, ea omnia, quæ de Tereus, Progne, Philomela, & Ite feruntur, gesta esse testantur. ibi nanque Tereus ipse regnasse. verum Ouid. illum regem Thraciæ fuisse scribit, illaque omnia in Thracia fuisse perpetrata. § *Pandione natam* § Philomelam. § *Fassusque nefas* § nefandum confessus amorem. § *Et uirginem*, & uirginem superat maximam hominis barbariem ostendit poeta, qui sustinuerit uirginem, & solam, & sibi creditam, & patrem, & sororem, & in primis deos implorantem uiolare. § *Illa tremis uelut agna pauens* § uirginis timorem pulchre his similitudinibus, ab oue, & columba sumptis, poeta expressit. § *Excussa*, & eiecta. § *Canis lupi* § epitheton est lupi colori conueniens, lupi nanque canicie infecti esse videntur. § *Horret* § tremat quamuis accipitrem effugerit. § *Auidos ungues* § auidi accipitris, qui columbas maxime infestat. § *Passos laniata capillos* § synecdoche poetica. sparsos. n. capillos cum laniasset Philomela intelligitur. lacera re autem crines in megori

bus solent mulieres. § *Casis lacertis* § percussis brachijs. § *Diris factis* § nefandis sceleribus. § *Nec coniugalia iura* § nec matrimonij iura, quibus non licet cuiquam cum duabus coire sororibus. coniugalia uero est legendum, ut sex syllabarum sit, non coniugalia, ut est in exemplaribus deprauatum. § *Omnia*, turbasti omnia, inquit, iura & humana, & diuina confudisti, § *Pellex ego facta sororis* § pellex proprie dicitur, quæ cum marito alterius concumbit. § *Tugeminus con.* § tu duabus es maritus, & mihi, & sorori. § *Debita pœna* § te expectat subitelligendum videtur. [Vel sic, tu mihi hostis es, quam pœnam ego veluti debitam patior, sororis pellex sum] § *Quin eripis* § cur non eripis mihi vitam. § *Ne quod facinus* § ne aliquod scelus tibi restet in me perpetrandum. § *Vacuas habuisssem criminis umbras* § hoc est, crimine caruisssem. § *Quandocumque mihi pœnas dabis* § aliquando mihi punieris. § *Proiecto pudore* § abiecto, deposito. § *Si copia detur* § si potero. § *Audiat hoc æther* § cælum. § *Feri tyrannem* § crudelis, ab omni humanitate alieni. § *Nec minor hac metus est* § non minor est, inquit, metus, ne a Philomela sorori proderetur scelus quam ira. § *Causa stimulat* § utraque & ira, & timore impulsus. § *Liberat ens* § uagina eripit ens. § *Iugulum Philomela parabat* § bene institutæ uirginis morem exprimit poeta, quæ uiolata nihil mortem recusat, sed ultro iugulum ensi obiciebat, quo citius interficeretur. § *Spem sua mortis* § mortem nanque cupiebat Philomela. § *Uisque uocant* § semper clamantem. § *Luctantemque loquitur* § conantem. § *Forcipe* § forceps instrumentum est fabrilis, quo ferrum vel ignitum facile & capitur, & tenetur. § *Eusefero* § ipse ferus, & crudelis. est enim hypallage. § *Radix micat* § palpitat, motatur. § *Ipsa iacet* § lingua recisa subaudiatur. § *Mutilata colubæ* § incise serpentis in duas partes. mutilati uero dicuntur, quibus aliquod membrum fuit recisum. § *Palpitat* § salit, frequenter mouetur. § *Hoc quoque post facinus* § post extractam linguam. § *Lacerum corpus* § lingua mutilatum. § *Commenta fœnera* § fictam Philomelæ mortem. § *Et lacryma fecit fidem* § hoc est, effecerunt lacrymæ, ut Progne mortem Philomelæ ueram esse crederet. § *Atque uas uesit* § pullas, lugubres.

Supremumq; vale pleno singultibus ore
Vix dixit: timuitq; suæ præsagia mentis.
Ut simul imposita est pictæ Philomela carinæ,
Admotumq; fretum remis, tellusq; repulsa est;
Vicinus, exclamat, mecum mea vota feruntur:
Exultatque, & vix animo sua gaudia differt
Barbarus, & nusquam lumen detorquet ab illa.
Non aliter, quam cum pedibus prædator aduncis
Deposuit nido leporem Iouis ales* in alto
Nulla fuga est capto, spectat sua præmia raptor.
Iamq; iter effectum est, iamq; in sua littora fessis
Puppibus exierant; cum rex Pandione natam
In stabula alta trahit, syluis obscura vetustis.
Atq; ibi pallentem, trepidamque, & cuncta timentem,
Et iam cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem
Includit: fassusq; nefas, & virginem, & vnam
Vi superat, frustra clamato sæpe parente,
Sæpe sorore sua, magnis super omnia diuis.
Illa tremis, uelut agna pauens, quæ saucia cani
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur.
Vtq; columba suo madefactis sanguine plumis
Horret adhuc, auidosq; timet, quibus hæserat, ungues.
Mox ubi mens redijt, passos laniata capillos,
Lugenti similis, casis plangore lacertis,
Intendens palmas, O diris Barbare factis,
O crudelis, ait, nec te mandata parentis
Cum lacrymis mouere pijs, nec cura sororis,
Nec mea uirginitas, nec* coniugalia iura.
Omnia turbasti: pellex ego facta sororis,
Tu geminus coniux.* non hæc mihi debita pœna.
Quin animam hanc (ne quod facinus tibi perfide restet)
Eripis? atque utinam fecisses ante nefandos
Concubitus: vacuas habuisssem criminis umbras.
Si tamen hoc superi cernunt, si numina diuum
Sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum:
Quandocumq; mihi pœnas dabis. ipsa, pudore
Proiecto, tua facta loquar. si copia detur:
In populos veniam: si syluis clausa tenebor;
Implebo syluas, & conscia saxa mouebo.
Audiat hoc æther, & si Deus ullus in illo est.
Talibus ira feri postquam commota tyranni est;
Nec minor hac metus est: causa stimulat utraque,
Quo fuit accinctus, uagina liberat ens,
Arreptamq; coma, flexis post terga lacertis,
Vincta pati cogit, iugulum Philomela parabat,
Spemq; suæ mortis viso conceperat ense.
Ille indignantem, & nomen patris usque vocantem,
Luctantemq; loqui, comprehensam forcipe linguam
Abstulit ense* fero. radix micat vltima linguæ:
Ipsa iacet, terræq; tremens immurmurat atræ.
Vtq; salire solet mutilatæ cauda colubæ,
Palpitat, & moriens dominæ uestigia querit.
Hoc quoq; post facinus (vix ausim credere) fertur
Sæpe sua lacerum repetisse libidine corpus.
Sustinet ad Prognem post talia facta reuerti:
Coniuge quæ viso germanam querit. at ille
Dat gemitus fictos, commentaq; funera narrat;
Et lacrymæ fecere fidem. velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,

Et inane sepulcrum? cadauere uacuum, quod græci cœnotaphium dicunt. [Solebant autem talia extruere ijs, qui absentes, aut peregre interierant.] Falsis manibus? non ueris, cum nondum Philomela mortua foret. Non sic lugenda? ut mortua non erat lugenda, sed ut uiua erat uindicanda, & in libertatem afferenda. Signa Deus bis

sex? iam, inquit, duodecim transferant menses. Deus? Apollo, qui idem est cū sole. Lustrauerat? illustrauerat, quo enim in signo sol ē, idē illustrare uidetur, quam circuebat quoque; intelligere possumus. Quid faciat? facere possit. Custodia? custodes a Tereo appositi, sic Virg. Cernis custodia qualis.

RAPH.

RIGENT? aspera sunt, ita ut inde nisi per ianuam exitus non detur. Maenia? parietes. Os mutum facti caret indice? os, inquit mutum scelus indicare nō potest. Grande doloris? ingenium est. hac sententia probabilem reddit orationem poeta. Miserisque uenit solertia rebus? in aduersis, inquit, rebus homines efficiuntur solertes, & ingeniosi. est autem solertia ingenij perspicacitas, quam maxime necessaria dialectico Arist. putat. Purpureas no. & rubras litteras. Indiciū sceleris? a Tereo perpetrati. Vni? ex ancillis. Euoluit? explicat. Matrona aut tyranni? Progne uxor crudelis Terei, matronæ autem dicuntur principum, & ditionum uxores. Vestes? uelam a Philomela missam. Carmen fortunæque suæ? litteras indices sui infortunij. Mirum est po. & filere subaudiatur. est autem parenthesis. Repressit? compressit, continuit. causa autem exponit poetā, quibus mota Progne ne unum quidem uerbum emisit. Desuerant? sic quidem legitur, sed desuerūt, legendum, ea figura qua Virg. cecinit: Matri longa decē tulerunt fastidia menses. forsita & Ouid. scripsit. Aliquis autem ex illis semidoctis specie recti deceptus Desuerunt in Desuerant deprauauit. Nec fle. na. & nec flendi tempus habet. Sed fasque, nefasque Conf. r. & sed furit, inquit, omne ius & humanum, & diuinum perturbatura. Pœnaque nim. ro. est? in imaginatione pœnæ, qua maritum afficiat. Sacra

triet, triennialia, quod tertio quoque anno celebrabantur Bacchi sacra. a tribus nanque annis, qui ἱερα grece dicuntur, trieterica fuerunt appellata. Sithonia? Thraciæ mulieres. Sithonia. n. Thraciæ pars est. [Et Sithoniæ populus, ex quo parentes Orphei procreati fuere, ut Pli. tradit. apud Stephanum σιθωνία scribitur per longum, sed poetæ suo modo corripunt, quem admodum & in Sidonius, & alijs nonnullis.] Nox conscia? nocte enim sacra Bacchi celebrabantur. Aeris acuti? acute sonantis. Deique ritibus? secundum ritus sacrorum Bacchi. Furiali ar-

ma? Bacchica, quibus sacra Bacchi celebrantes utebantur, pulchre autem Baccharum habitum describit. Ceruina uellerat? ceruinæ pelles. Leuis ha. & quæ pampinis ornata thyrsus uocatur. Bacche tuas? furias subaudiendum. est autem apostrophe ad Bacchum. Venit ad st. au. tan. & ad illa nanque properabat,

eoque uel parua mora ipsi longissima uidebatur. Enoque sonat? utitur Baccharum clamoribus. nam Enoe, & Eua in sacris Bacchi iactabantur ab ijs, qui ipsum inuocabant. [Est autem duarū syllabarum Enoe græce ἑνω quasi dicas, bene sit tibi.] Insignia Bacchi? Baccharum, ac Menadum habitus. Abdit? abscondit, ne agnosceretur a quoquam. Horruit? cū quodam horrore extimuit eorum recordatione, quæ a Tereo perpeffa fuerat. Na? locum Progne? secretum subaudiamus. Sacrorum pignora? ornamenta sacrificiorum Bacchi. Deuelat? reuelat, detegit. Pellex sibi uisa sororis? causa, cur non auderet Philomela aspice re sororem. Testarique deos? in testimonium deos adducere. Dedecus illud? illam ignominiam. Pro uoce manus fuit? manu. n. id significabat, quod uoce indicare nō poterat. Ardet? furit. Corripient? reprehendens. In omne nefas? ad oē nefas perpetrandum. Artificem? Tereum tanti sceleris auctorem. Et qua tibi men. pu. & minatur Progne se Terei inguina, quibus Philomelam uiolauit, gladio amputaturam. Pudorem? uirginitatem. Abstulerunt? systole, qualis illa Virgiliana, Matri longa decem tulerūt fastidia menses. Sontem ani. & nocentē, sceleratam Terei animam ē corpore expellam. Magnū est? supplicium, malū ue subintelligatur. Quid sit adh. du. & nondū, inquit, decreui, quo malo Tereū affectura sim. Quid sit? futurum subaudiatur. Peragit dum tal. Prog. & dum talia loquit, & minatur. Ad matrem uen. Itys? Itys & appellatio est, qua rotæ, cursusue circumferentia significatur, & pueri Progenes, & Terei filij nomen, qui & Itylus fuit cognominatus, & signum, & argumētum fuerit calamitatis, quæ parentibus, ipsique euenit. τὸ λυγρὸν. n. græci signa miseriæ uocant. [At hoc remotius fue-

Induiturq; atras uestes; & inane sepulcrum
Constituit, falsisq; piacula manibus infert,
Et luget non sic lugenda fata sororis.
Signa Deus bis sex ætæ lustrauerat anno:
Quid faciat Philomela? fugam custodia clausit:
Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo:
Os mutum facti caret indice. grande doloris
Ingenium est, miserisq; uenit solertia rebus.
Stamina barbarica suspendit candida tela:
Purpureasq; notas filis intexuit albis,
Indiciū sceleris: perfectaq; tradidit uni:
Vtq; ferat doming, gestu rogat. illa rogata
Pertulit ad Prognem: nec scit quid tradat in illis.
Euoluit uestes sœui matrona tyranni,
Fortunæq; suæ carmen miserabile legit:
Et (mirum est potuisse) silet, dolor ora repressit,
Verbaq; querenti satis indignantia linguae
Desuerant, nec flere uacat: sed fasq; nefasq;
Confusura furit, pœnæq; in imagine tota est.
Tempus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. nox conscia sacris:
Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte sua est egressa domo regina, Deiq;
Ritibus instruitur, furialiaq; accipit arma:
Vite caput tegitur: lateri ceruina sinistro
Vellera dependent: humero leuis incubat hasta.
Concita per syluas turba comitante suarum
Terribilis Progne, furisq; agitata doloris,
Bacche tuas simulat. uenit ad stabula auia tandem,
Exultatq; enæq; sonat, portasq; refringit,
Germanamq; rapit, raptæq; insignia Bacchi
Induit, & uultus hederarum frondibus abdit,
Attonitamq; trahens intra sua limina ducit.
Vt sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
Horruit infelix, totoq; expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora ademit,
Oraq; deuelat misera pudibunda sororis:
Amplexamq; petit. sed non attollere contra
Sustinet hæc oculos pellex sibi uisa sororis:
Deiectoq; in humum uultu iurare uolenti,
Testariq; deos, per uim sibi dedecus illud
Illatum, pro uoce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipsa suam Progne: fletumq; sororis
Corripient, Non est lacrymis hoc, inquit agendum,
Sed ferro, seu si quid habes, quod uincere ferrum
Possit: in omne nefas ego me germana parauī.
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo,
Artificem medijsq; immittam Terea flammis:
Aut linguam, atq; oculos, & quæ tibi membra pudorem
Abstulerunt, ferro rapiam: aut per uulnera mille

rit, τὸ τῶν τῶλων, vocari Ityn, siue Itylum. cur. n. proposita littera I foret? quæ Itym a uoce hirundinis, quæ τὴν ἰτῶν θρανίου καὶ ἰτῶ ἰτῶ, gemebunda uoce sonat, ut & græci sentire videntur, aut certe Itylum, & per apocopē ἰτῶν, quasi ἰτῶν, siue ἀπαλλῶ, siue etiam ἰτῶν, (hæc enim græcis ἰτῶλος significat (dictum puto.]) Quid possit ab illo admonita est? quo malo, inquit, afficere, Tereum possit, ex Ityli aduentu cognouit. de illo nanque interficiendo cogitare cepit. Ab quam indignationi seruens est illa interiectio hoc loco, alibi & miserationi.

RAPH.

ACCESSIT appropinquauit. *Matrisque salutem Attulit* hoc est, matrem salutauit. *Et paruis adduxit colla lacertis* & matris colla paruis brachijs circundedit, est autem hypallage. collo enim adduci brachia dicuntur potius quam è diuerso. *Triste parat facinus* & communem sibi cum Tereo filiū interficere, & coctum patri epulandum apponere cogitat. *Tacita ira* tecta, occulta: neque enim Itylo se iratam esse ostēdebat. *Mota quidem est genitrix* comota, quia mater erat. matres namq; filios natura caros habent. *Infractaque constitit ira* hoc est, ira, quam conceperat in filium Progne, ipsius blāditijs fracta est. infracta nāque hoc loco valde, & penitus fracta intelligitur. *Inuitique oculi* ipsius inuitæ oculi, est enim hypallage. *Lacrymis coactis* à pietate materna expressis. *Labare* vacillare, & ad misericordiam commoueri. *Ab hoc* ab huius Ityli aspectu. *Inque uice* vicissim, per vices. *Pandione nata* se ipsam alloquitur. *Progne* est autem emphasis. ac si diceret se natā esse è Pandione, viro generosissimo, omnique virtute prædito rege. *Cui maritus* ac si diceret turpissimo, omniumq; nefandissimo. *Degeneras*, se ipsam arguit Progne, quod a suis degeneret, si tantum scelus patitur inultum. *In coniuge Tereo* si esset soluta oratio, in conjugem Tereum diceremus. pietate, inquit, uti in conjugem Tereum scelus est. [Legendum autem *pro.com-strinxit* *proxima*

pro.com-strinxit

proxima

demersaq;

Es similis patri, dixit. nec plura locuta,
Triste parat facinus; tacitaq; exæstuat ira.
Vt tamen accessit natus, matriq; salutem
Attulit, & paruis* adduxit colla lacertis,
Mistaq; blanditijs puerilibus oscula iunxit:
Mota quidem est genitrix, infractaq; constitit ira,
Inuitiq; oculi lacrymis maduere coactis.
Sed simul* ex nimia mentem pietate labare
Sensit: ab hoc iterum est ad vultus versa sororis.
Inq; vicem spectans ambos, Cur admouet, inquit,
Alter blanditias, raptā silet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
Cui sis nupta, uide Pandione nata, marito.
Degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo.
Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cerua
Lactantem fœtum per sylvas Tigris opacas
Vtq; domus altæ partem tenuere remotam:
Tendentemq; manus, & iam sua fata videntem,
Et Mater, mater clamantem, & colla petentem,
Ense ferit Progne, lateri quæ pectus adheret.
Nec vultum vertit. satis illi ad fata uel unum
Vulnus erat. iugulum ferro Philomela resoluit.
Vinaq; adhuc, animaq; aliquid retinentia membra
Dilaniat. pars inde canis exultat ahenis,
Pars verubus stridet: manant penetralia tabo.
His adhibet coniux ignarum Terea mensis:
Et patrij moris sacrum mentita, quod vni
Pas sit adire viro, comites, famulosq; remouit.
Ipse sedens folio Tereus sublimis anito,
Vescitur, inq; suam sua viscera congerit aluum.
Tantaq; nox animi est. Ityn huc accersite, dixit.
Disimulare nequit crudelia gaudia Progne:
Iamq; suæ cupiens existere nuntia cladis,
Intus habes, quod poscis, ait. circumspectit ille,
Atq; vbi sit, quærenti, iterumq; vocanti,
Sicut erat, sparsis furiali cæde capillis,
Prosiluit, Ityosq; caput Philomela cruentum
Misit in ora patris: nec tempore maluit vlllo
Posse loqui, & meritis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit,
Vipereasq; ciet Stygia de valle sorores:
Et modò si posset, reſerato pectore, diras
Egerere inde dapes, *immersaq; viscera gestit:
Flet modò, seq; uocat buſtum miserabile nati;
Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
Pendebant pennis: quarum petit altera sylvas,
Alterā tecta subit, neq; adhuc de pectore cædis
Excessere notæ, signataq; sanguine pluma est.
Ille dolore suo, pænæq; cupidine velox,
Vertitur in volucrem: cui ſtant in vertice criſtæ,
Prommet immodicum pro longa cuspide roſtrum.
Nomen Epops uolucris: facies armata videtur.

citātē. *Accersite* aduocate. *Disimulare ne* occultare non potest. est enim dissimulare, fingere id non esse, quod sit. *Crudelia gaudia* gaudia ex crudeli filij cæde, quæ pater vorauerat, prouenire. *Iamque* statimque. *Intus habet* intra temetipsum habes. *Vbi sit* Itys subaudiatur. *Meritis dicit* conuenientibus uerbis. *Thracius* Tereus Thracius tyrannus. *Repetit* euerit. *Ciet* uocat. *Vipereas sorores* furias, quæ pro criminibus uiperas habere dicuntur. *De stygia ual* ab inferis. *Reſerato pectore* aperto. *Egerere* ejicere, euomere. *Gestit* cupit. *Demersa* immersa uiscera filij. *Seque uocat buſtum* sepulcrū filij, carnes, enim illius in stomacho habebat. *Nunc se* modo persequitur. *Nudo ferro* & stricto ense. *Corpora Cecropidum* Atheniensium Progenes, & Philomela. *Pennis pendere putares* alis in aere aliquis pendere putaret. in aues namque iam fuerant transmutata. *Quarum petit altera sylvas* Philomela, quæ in lusciniā fuit conuersa. *Alterā tecta subit* Progne, quæ in hirundinē fuit transfigurata. *Nota cædis* signa cædis. *Signataque sanguine pluma est* pluma, inquit, est maculis sanguineis infecta & hirundinum & lusciniarum. *Penna* qua Progen, Philomelaq; afficeret. upupam autē, quæ a græcis epops appellatur, poeta describit. *Cui ſtant erectæ sunt* & immodicum. *Pro longâ cuspide* pro longâ go ense, quo fugientes perſequabatur. *Facies armata videtur* ita enim pennæ circa oculos sunt dispositæ, ut eos galea fere tectos habere uideatur, ideoque toruo est aspectu hæc auis, hæc autem omnia in Dauidē, quæ supra Chironiam, ubi Tereus regnauit, perpetrata fuisse Thucyd. & Paus. scribunt.

[Vnde & Dauidas ales Philomela a poetis dicitur sed eam terram Thraces tum habebant, ut Thucydides ait. Iquamuis Megareses affirmant circa fontes, qui Megarides vocantur, illa fuisse gesta. corū uero locorum ditionem Tereus amisit propter ea, quæ & ipse in Philomelam, & Progne, Philomelaque aduersus Ityn admiserunt. unde Megaris sibi ipse mortem conficiuit Tereus: cui Megareses & tumultum statim erexerunt, & singulis quibusque annis sacra per-

soluerunt, in quibus calculis pro hordeo utuntur. ibi upupam autem primum uisam asserunt, mulieres autem Athenas rediisse, lugentes, & querentes quid passi essent, lacrymisq; se miserabiliter confecisse. unde earum in lusciniā, & hirundinem transfigurationes confictæ fuere, ea occasione, quod hæc aues nescio quod miserabile, & luctui simile canunt. Hæc Paus.

HIC

ter Boreæ attribuitur, quod eo vento flante maximus excitatur pulvis, est enim siccus. *Ignes* amores. *Nec prius aerij cursus* nec prius, inquit, uiolare desistit, quam ad Cicones Thraciæ populos peruenisset. [Ciconum autem etiam Homerus meminit in Odyss.] *Aethæa* Atheniensis Orithya. [Ab Actæo rege, de quo supra.] *Gelidi tyranni* & Boreæ veti, qui omnium est frigidissimus. *Partusq; enixa gemellos* & eniti proprie mulieres dicuntur, cum pariunt. *Gemellos* Zetes, & Calain. non hos autem solum Boreas ex Orithya suscepit, sed etiam puellas Chthoniam, Chionem, & Cleopatram, quæ Phineo nupsit. *Pennas geni.* & alas Boreæ patris, nam venti cum alis etiam nunc pinguntur. *Subnixæ* subiectæ. *Rutilis ca.* & flauis crinibus. *Implumes* sine plumis, & alis. Zetes autem legendum est, non Zetus, ut ferè in exemplaribus est deprauatum. *Flauescere* flauæ fieri lanugine nascente. *Ergo ubi concessit* posteaquam, inquit, iuuenes effecti sunt, una cum alijs Argonautis ad rapiendum velus aureum nauigauerunt. sed unde Zetes, & Calais venerint, variae sunt priscorum opiniones, alij nanque ex Thracia, ut Apollonius. Herod. ex Daulide. Duris verò, & Phanodicus ex Hyperboreis ad Iasonem venisse aiunt. Hæc autem ad septimi libri initium apte cum sexti fine copulandum narrantur. *Concessit* locum dedit. *Vellera* pellem arietis auream, qui Phryxus cum ab eo ad Colchos usque incolumis fuisset delatus, Ioni Phryxio, hoc est, fugæ fauenti immolauit, ac eius pellem aurei vellereis, eidem dicauit. nam Athamas Aeoli filius, Crethæique frater, ut scribit Apollonius, ex Nephele vxore duos sustulit liberos, Phryxum, & Helen. sed Nephele mortua, Ino filijs nouercam superinduxit, quæ ut nouerca prioris filios vxoris odio persequi cepit. cumq; agri illius incantamenti steriles facti essent, vates subornauit, qui Athamanti referrent agros non ante fertiles futuros, quam filij prioris vxoris interficerentur. cæterum Phryxus periculi imminuentis admonitus arietem unam cum sorore Helle ascendit, qui mare ingressus cum ad Troicum pelagus peruenisset, Helle in mare cadens ei nomen dedit. inde enim Hellepontus fuit appellatus. Phryxus autem in Scythiam vectus Ioui Phryxio, quod eius ope nouercæ insidias effugerat, arietem ipsum immolauit, vellusque aureum eidem dicauit: quod quidem in luco Martis a peruigili dracone, taurisque per nares ignem efflantibus cum custodiretur, ab Iasone raptum, atque in Thessaliam fuit asportatum. Eusebius autem in Chronicis ait, Phryxum iccirco ab ariete vectum esse fingi, quia nouercales insidias naui, cuius insigne aries erat, effugit. *Cum Mi.* & Minyæ populi fuerunt Thessaliæ antiquissimi, a Minya Orchomeni, ut putatur, & Hermippes, re vera autem Neptuni filio denominati. Demetrius autem Scepsius ait illos, qui circa Iolcum habitauerunt, Minyas fuisse appellatos. Apollonius verò omnes Argonautas scribit Minyas fuisse, quod plurimi, & fortissimi quique eorum, ac in primis ipse Iason a Minyæ filiabus duxerunt originem. *Prima carina* prima naue. nam Argo prima omnium nauis longa fuisse perhibetur, quidam tamen aiunt Danaum ab Aegypto persectum omnium primam nauim longam construxisse: unde etiam Danaida fuisse vocatam.

I A C. CONST. F A.

Lydias tamen illa per vrbes. Emendo Lydas. dicitur enim Lydus, & Lydius sed ly, syllaba semper producta. idem secundo Fast. Ridet amatorem lyda puella suum. & in Ibin, Lydia se scopulis ut virgo misit ab altis. *Bis sex caelestes medio Ioue sedibus altis Augustæ grauitate sedent* & duodecim deos intelligit, sex mares, totidem fœminas: quos consentes nuncupabant, teste diuo Aug. in 4. ciuit. Dei, eo quod in Iouis conciliū adhiberentur, eos Ennius hoc disticho cõplexus est: quod Martianus citat lib. 1. nuptiarum Mercurij, & Philologiae, necnon Apuleius de deo Socratis, Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo, quorum meminit & commentator Apollonij in secundum

Argon. *Exiluisse ferum* & emendati codices habent Fretum. quod & is qui epitomata fabularum Ouidij soluta oratione composuit, sic redintegrandum esse ostendit. lege prima collectaneorum nostrorum hecatostyn c. 57. *Addidit ut Satyri calathus imagine pulchra Iuppiter implevit gemino Nyctæida fatu* & lego pulchram. sed sciendum, ut ait

Stephanus, Antiopam secundum Hesiodum in Hyria, quæ regio fuit prope Euripum; secundum Euripidem in Hyfia, quæ ciuitas fuit sub Cytherone locata, in lucem fuisse editam. Nyctæus autem Antiopæ pater Neptuni, & Celenus filius fuit: ut auctor est Iginus in Tauro. *Te quoque mutatum toruo Neptune in uenco Virgine in Aeolia posuit* per virginem Aeoliâ Canacem Aeoli filiam intelligit: quam sub Tauri forma vitauit Neptunus, teste Diodoro in primo, unde natus Triopas Erifichthonis pater, auctore Cal-

limacho, & Diodo. in 6. lege primam collectaneorum hecatostyn c. 61. *Aries Bisalpada fallis* & lego Bisaltida, id est Bisalti filiam: qui Sole & Terra genitus fuit, auctore Stephano, a quo Bisaltia ciuitas, & locus in Macedonia. *Et te flaua comas frugum mississima mater sensit equum* & ex hoc compressu natus est Arion equus humanum habens dextri pedis velligium. auctor Papinianus interpres 6. commen. *Ut pastor Macareida luserit Iffem.* & Iffe puella Lesbica fuit soror Methymne, & Macaris, uel Macareï filia. ab Iffe Iffa, a Methymna quoque Methymna in Lesbo ciuitates nomen acceperunt. lege Stephanum. *Libet ut Erigonem falsadeceperis vna* & hæc Erigone Icarï filia fuit: quam sub specie Bacchus decepit, & grauidam reddidit, unde natus puer nomine Staphylus, a facti qualitate ira appellatus. nam *σταφυλή* uiam significat, quamuis non desint qui Staphylum Baccho, & Ariadna natum litteris tradant, ut in 3. Argon. commentario interpretes scribunt, & Plut. in Theseo. lege autem primæ hæcat. nostræ, c. 6. *Succis Hecateidos herba* & aconitum intelligo, quod Hecate Medæ mater prima dicitur reperisse, teste Diod. l. 5. *Cum quis & naris, & aures* & lego auris in singulari, teste Prisc. l. 6. *Mihi Tantalus auctor* & Tantalus Hymenæi filius, & Ascali frater fuit, auct. Stephano, quæ Plato in Cratylo quasi *Ταλάντατος* talentatum, id est infelicissimum dictum fuisse existimat. *Huc natus adyce septem, & totidem iuuenes* & si quis filiorum Niobes nomina scire desiderat, hæc fuerunt, ut apud Statij interpretem 3. Thebaid. commentario inueni. marium hæc, Archemorus, Antegorus, Tantalus, Phædimus, Sipylus, Xenarchus, & Epinites. fœminarum hæc, Astycratea, Pelopeia, Chloris, Cleodexe, Ogyne, Phege, & Neæra. Ouidius Aeschylum in tragœdia Niobe sequens quoddam e maribus aliter nominauit. puellarum verò nomina non apposuit. *Deiectura preces* & quis non videt adiectura esse legendum? & in eo versu, *Ille ut erat promus per crura admissa, inbaque Velutur, admissa* & id est velocia debere exponi? *Cui quondam regia Iuno Orbe interdixit* & restitue orbein, uti omnes prius codices habebant super qua re in secunda Collectaneorum hecatosty multa dicemus. *Quem Tritoniaca Latons arundine victum* & arundinem Tritoniacam tibiā a Tritonia. id est Pallade inuentam, atque ab eadem abiectam interpretare. cuius rei idem poeta in 6. Fastor. & Proper. in 2. meminere. *Et tu quoque clarus Olympus* hic Olympus non pro monte, sed pro Marsyæ discipulo accipiendus, qui tum quoque Clarus effecti bię inflandæ peritia. lege primam hecatostyn collectaneorum c. 94. *Deduxit nescis* & lego, diduxit, id est lacerauit, ut fiebat in luctibus. item & nihil est quod inopino captus amore Ausit, teste Prisciano lib. 9. *Neque enim minus impius esset* non minus se rogari a Philomela pateretur, ut diutius ab ipsa amplecteretur. *Equibus Aeolides Cephalus* Plautus in Amphitr. Strabo in 10. Pausanias in Attica Deioneum Cephalipatrem fuisse testantur: quem Deionem Callimachus vocat in hymno in Dianam, unde Aeolides Cephalus Aeoli filius interpretari non potest. vereor autem ne Deioneus, vel Deion Aeoli filius fuerit: unde Aeolides Cephalus Aeoli nepos sit intelligendus. sed hoc pro coniectura, non iudicio, haberi volumus, dum pateat veritas. Audio nonnullos velle, ut Eionides pro Deionides hoc

hoc loco legatur, id est Deioni filius, & in septimo, Aspiciat Eionidem ignota ex arbore factum Ferre manu iaculum. quoniā consonantem a dictionis principio Iones demant: ut in Acco Macco (quod fuit vetulæ infanientis nomen) videtur. sed nobis lectio huiusmodi non probatur: quia Deion, & Eion trium, non duarum syllabarum est nomen. Callimachus in hymno Dianæ ἀνὰ πικρὰ καὶ ξανθὰ ἀλάχου δινίδας, id est & Cephalī flauam uxorem Deionidæ. Ouidius in nono, Tunc erat inualidus Deionidenque iuuentæ. Homerus in 10. Iliad. ἡ δὲ ὄρνυς ἄσος βα-

στα δὲ πικρὰ καὶ ξανθὰ, id est cum suis Rhesus rex filius Eionis. At quoniam de Deioneo, & Eioneo diximus: non prætereamus alterum Deioneum Euryti filium fuisse: cuius meminit Plutarchus in Theseo. tertium Thessalum Phylaci patrem: cuius meminit Stephanus in Phylaca. Eioneus quoque alter Dix, ob quam Ixion a Ioue detrusus in inferos dicitur, pater fuit, de quo a Diodoro in 5. & Apollonij interprete in tertio Argonautæ cōsit mētio. fuere & duæ ciuitates, quibus nomē Eion, altera in Cherroneso, altera in Pieria, ut idē Stephanus scribit.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN SEXTVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Phocaico bibulas tingeat murice lanas.

PHOCAICO hoc in loco haud dubie a Phocæa Aeolidos vrbe, quam auctores a Phocide græciæ regione nonnunquam vsurpant. paulo post, Lydas, tamen illa per vrbes legendum, non Lydias, vt vulgo habent exemplaria, prima enim de Lydia longa est.

Illic & Tyrium quæ purpura sensit abenum

Textitur & tenues parui discriminis vmbra.

Vide quid per purpuram intelligatur. nam ego de filijs intelligo, & tenues vmbra, de coloribus, quod in Iride videmus: de qua verissime dixit: Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit. vix enim colorum limites in ea discernuntur.

Edere cum bacis factum canentis oliua.

Fœtum pro arbore posuisse videtur. nam oliuæ fructus Bacæ sunt, nisi quis per id, quod præcedit, quod sequitur, intelligi malit.

Mnemofynen pastor, varius Deoïda serpens.

In alijs libris Deolida, & coniunctio, quæ, post varius falso legebatur: quem locum Raph. recte emendauit. at præcedentem in ipso carmine fabulam, tanquam sit nota, transit. rursus deinde tertio carmine de Aeolia virgine fatetur se nihil egisse. rursus duodecimo carmine de Erigone fabulam transfilit. ego ingenui animi esse puto, quoties quid ignores, audere libere fateri, timidi autem, & abiecti simulare nihil non scire. quis enim est qui omnia legit? aut quis est qui omnium, quæ legerit, meminit? itaque sat mihi sit, in loco lectorem admonuisse, Ouidium multas leuiter attigisse fabulas, vel quodd omnibus essent notæ, uel quia obscuræ, nec certis traditæ auctori- bus, qualem hanc de Memofyne, ac item eam de Erigone fuisse puto. libro septimo de Phineo, Peripha, ac Polyphemonis nepte.

Gignis Aloïdas, aries bifaltida fallis.

Quidam codices post Gignis, copulam, & non recte interfuerant, & Bifalpida pro Bifaltida. græce est ἀλωείδης & βιφαλτίς.

Vique Cytoriaco radium de monte tenebat.

Radium textorium intelligit, nam negotium inter textrices agitur. Cytoriaco non Citheriaco legendum esse Raphael nunc bis admonuit, vt antea diximus.

Lexque eadem pæna, &c.

Eadem lex, scilicet ut pendeant. loquitur autem de araneis omnibus futuris.

Postea discedens succis becateïdas herba.

Hermolaus Barbarus in commentario in Dioscoridem putat Quidium hoc in loco de cicuta loqui. Hecatois autem dici uidetur ab Hecate Medæ matrē.

Et antiquas exercet aranea telas.

Hic pro animalculo ponitur, libro autem quarto in Martis ac Veneris fabula pro araneis tela. Araneus uero pro animalculo semper, ut puto, sumitur.

Et me, quod in ipsam recidat, orbam dixit.

Ita omnes habent libri, sed carmen claudicare uidetur, quare quidam Decidat legendum arbitrantur, nisi quis Reincidat malit, sed prius magis placet.

Carbasia deducit, ne qui lenis effluat aura.

Diducit legendum, ut intelligamus illum festinare ad por-

tum, ad quod uela diducit, ne qua lenis effluat aura, ut eo celerius portum apprehendat tempestat elapsus.

Ille vi erat Pronus per crura admissa.

Crura admissa, exponit Raphael, propinqua, iuncta, astricta haud dubie Sipyli equitis, nō equi intelligēs crura. sed in alim de equi cruribus hoc intelligere, ut admissa crura, iura, in cursum permissa, & equum, cui laxatum frænum accipiamus.

Euolat ut gelidos complexibus allenet artus.

Euolat dictum uidetur, quasi diceret aduolat in auxilium cadentium fratrum.

Mollia nodosus facit internodia poples.

Vide utrum poplitem pro genu acceperit, an nodosus pro neruosus accipere uelis. sane cruris ab utroque incipit, sed equi tanti genua citius læferis, quàm poplitem.

Corque ferum satia dixit.

Dixit non temere repetitū, cū præcesserit proxime Ait. ne lector putaret iam loqui poetam. sic Virg. Dixit, & os impressa thoro, moriemur inulti? Sed moriamur ait.

Duplicataque vulnere caco est.

Vide ut illud duplicata accipi credas. Raphael pro incuruata est, exposuit. quod nescio, an unquam legerim, quanquā casus hic ita habet. Et illud ibat pro exibat positum uidetur.

Impatiensque via genitor deducere lectos.

Lanius hic fuisse uidetur, qui filium pro bobus e græcia in Lyciā miserit. Et pro lōginitate dixit, Impatiēs uia genitor.

Orchomenosque ferax.

Strabo de Orchomeno in Bæotia multa li. 9. de qua poetam loqui puto. (Arcadiæ non ita nobilis fuit, neque, n. de solis Peloponnesi urbibus loquitur, quod de Calydone patet. Et Pitteida per i, & tt duplici legendum, ut ex græcis liquet οἰττιδης, unde de οἰττιδης deducitur.

Vique adeo latet utilitas.

Επιφύημα est. & ego tamen, quid sibi proprie uelit, uix me explico.

Piræaque littora tangit.

Περαιὸς portus est Atheniensium notissimus. unde οὐρανὸς forma esset deriuatiua. Sed Stephanus admonet οὐρανὸς & portum sonare, & aliquem illius portus. Raphael ait, Piræoda a Ptolemæo Atticæ promontorium dici, quod apud Ptolemæum nō reperias. Admonuit & huius loci nos Erasmus præceptor noster.

Nec mea uirginitas, nec coniugalia iura.

Coniugalia hexasyllabon est, non pentasyllabon, ut fere codices errant.

Stamina barbarica suspendit candida tela.

Si tela est opus ipsum, quod ex stamine, & trama paulatim conficitur, hic certe abusus uidetur nomine, & uel pro iugo, uel transuersa pertica in altum suspensa, accipiendum, quomodo texunt, qui pretiosa conficiunt texta.

Nec uultum uertit.

Non est dubium quin matris sœuitia hic exprimatur. sed si suum uultum dicamus, uidetur uertit, pro auertit positum: quod ipsum tamen carmen suspiciebat. Et dilaniat, uide an Progne, an Philomela.

Alterâ tectâ subit.

Progne, quæ in lusciniā fuit transfigurata, inquit Raphael. poterat autē libroriorum error uideri, si non antea etiam indixisset. Progne, n. in hirundinem, non in lusciniā: at Philomela in lusciniā mutatæ feruntur. Decimotertio deinde carmine Aeolides legit Raphael, quod in alijs legitur Eionides. Quod in septimo libro rursus asserit, ubi de Cephalo.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER SEPTIMVS.

RAPH.

AMQVE

fretū Myria?

Narratur poe

ta quēadmodū

dentes ab Iasone seminati in homines armatos fuerunt transformati, Apollo niū, qui Argonautica scripsit, potissimū sequitur, Argonautarūq; in Colchos pfectionē, Medeaq; amores elegatissime describit. causā aut illius Ias. peregrinationis hāc fuisse narrat. Tyro Salmonci filia Neptuno peperit Neleū, & Pelia, de inde nupsit Cretheo Aeoli filio, eiq; peperit Aesonē, Pheretē, & Amythaonē. ac ex Pherete quidē nascitur Admetus, ex Amythaone Melāpus, ex Aesone Ias. q etiā Chironi alēdus, medicināq; docēdus fuit traditus a patre, qui senio confectus, tantisper, dū filius crederet, regnū Thessalię Pelie fratri cōmendauit. Alij vt qui scholia in Odyf. scripsit, a matre traditū volūt, patre iam mortuo, & ob id matre pro filio metuēte nomen aut matris Alcimedea fuit, siue, ut alij, Polymela. Ceterum Pelias oraculū ab Apolline acceperat, vt sibi ab eo cauere, quem cum altero tantum calceo ad se venientē videret, fore. n. vt opera eius esset moriturus. Iason aut iam grandior effectus, cum ad patrium rediret, forte in ripa Anauri Thessalię fluij offendit Iunonē vetulę similem, quę uidebatur uelle quidem fluium transire, sed non audere, quod uidēs Iason, illam humeris suscipiens in ulteriorem fluij ripam trātulit, altero ex calceis in flumine amisso. sicq; Iason ad Peliam cum altero calceo solum peruenit, qui oraculi recordatus, ueritusq; ne ab ipso interficeretur, illi mandauit expeditionē in Colchos admodum periculosā ad uellus aureū rapiendum, putans eum aut ab aliquo interfectum iri, aut certe in mari, alienaue terra periturum. sed Iason, omni collecta Gręcię iuuetute, Argoq; naue fabricata, ad Colchos profectus, & uellus aureum opere Medę regis Aetę filię rapuit, & Medeam ipsam secum in patriam reuexit. *¶ Iamq; fr. Mi.* 3 populi sunt Thessalię Minyę, a Minya Neptuni filio, qui illis imperauit, denominati. *¶ Pagasę p.* 3 Argo naue iuxta Pagasas promontorium fabricata, sic aut legendū est, non Pegasę, vt fere in exemplaribus est deprauatū. Pagasę. n. sunt & promontorium, & vrbs Thessalię, dictę *ἡ πόλις τῆς ἀργαυίας τῆς ἀργαυίας*, hoc est, compingenda, & fabricanda Argonaue. Demetrius aut Scepsius, *ἡ πόλις τῆς ἀργαυίας*, i. a fontibus, quibus irrigatur locus, in quo ē templū est Pagasę Apollinis. *¶ Visus ē.* 3 Phineus Phoenicis, & Cassiopeę filius, siue Agenoris, quidam putant, rex fuit Thracię, qui, ut Dionysius in Argo. narrat, dimissa Cleopatra uxore, Harpalicē Scythicā, vel, ut alij, Idę Dardani Scytharū regis filiā filijs superinduxit nouerca. cui vt gereret morē proprios filios Orythum, & Carambin prius ex Cleopatra susceptos, cum excēcasset, ipse quoque a dijs fuit oculis priuatus, atque hac insuper pœna affectus, vt ei Harpyę, fēdissimę aues escas raperent, & fēdarent: quas suscepti hospitio cū alijs Argonautis Zetes, & Cala is ala-

ARGVMENTVM.

Iason Aesonis filius, missus a Pelia, Neptuni filio, cum proceribus Graiorum Colchon ad pellem auream apportandam, adiutricibus Iunone, & Minerva, ut Aetę Solis filij contigit regiam, pulchritudine sua perculit Medea, auertitq; a patre, ut sibi potius, quam patrię consuluerit. Ergo obligatum Iasonem coegit, ut fidem pręstaret coniugij erga se. Itaq; tauros ispirantes ignem, & draconem custodientem templum uenenis, atque carminibus coegit parere Iasoni, ut proficisso solo dentes obferret serpentis, ex quibus seges armatorum procrearet: inter quos, ut ei pręceptum erat a Medea, iactato filice, coegit eos inter se dimicare, qui mutuo bello conciderunt. His gestis Iason cum Medea Corinthum abiit.

Amque fretum Minyę Pagasę puppe secabant,

Perpetuaque trahens inopem sub nocte senectam,

Visus erat Phineus, iuuenesq; Aquilone creati

Virgineas uolucres miseri senis ore fugarant:

Multaque perpeffi claro sub Iasone, tandem

Contigerant rapidas limosi Phasidos vndas.

Dumque adeunt regem, Phryxęaque vellerę poscunt,

quę huiusmodi esse fertur. Athamas Aeoli filius, Crethei frater, Nephelen duxit uxorem, ex qua quidem Phryxum, & Hellem sustulit. Nephela uero mortua secundā duxit uxorem Ino appellatā, quę Nephelen filios odio habens persuasit agricolarū uxoribus, ut semina torrerent, ne terra fructum nullum emittere posset. Quod quidem cum accidisset, Athamas agrorū sterilitatis causam ignorans, qui consulerent Apollinē Delphos misit. Ino autem eos, qui missi fuerant, donis corrupens induxit, ut referrent Deum respondisse, Phryxum, & Helle immolandos esse, ita nanque sterilitatis liberationem futuram. Hoc uero Athamas cum credidisset, Phryxum, Hellenq; ad arā ingulandos adduxit, sed deorum misericordia aurei uelleris arietis impositi per aerem asportati fuerunt. sed Helle metu percussa in Hellepontum, ab ipsa denominatum, cecidit. Phryxus uero in Colchicam terram incolumis peruenit, ubi Ioui Phryxio arietē immolauit, q nouerę insidias effugisset. Vxorē autem duxit Chalciope Aetę Colchorum regis filiā, ex qua cum filios quatuor sustulisset, Argo, Cytisoron, Melanen, Phrontin, mortuus est, ut Herod. scribit, ut uero Hesio. & Acusilius narrant. filios illos ex Iophossia Aetę filia suscepit, quib. quidem & quintum nomine Præsonem Parmenides addit. Herodo. autē narrat Athamantis, & Themistis filios fuisse Scheneum, Erythrium, Leuconem, Pœum, nonissimos uero Phryxum, & Hellem, hosq; propter Inus nouerę insidias ex patria aufugisse. Hellen autem circa Pactyen periisse etiā Hellenicus ait. Inus uero, & Athamantis filij fuerunt Clearchus, & Melicerta. De arietē autem uelleris aurei uarię sunt priscorū opiniones. alij nanq; uero fuisse arietē scribunt. [ex Neptuno in arietē uersum, & Theophane Bisaltidis filia, natū, ut supra quo-

ti iuuenes, vt illi gratiā referrent strictis ensibus ex Thracia vsq; ad Plotas insulas, quę postea a cōuersione eorū Strophades fuerūt appellatę, persecuti sunt. *¶ Sub n.* 3 cecitate. De Phineuero cecitatis cā varię fuerunt antiquorū opiniones: quidam. n. aūt Phineū fuisse excēcatū a Sole, q potius longęuus esse, quā Solem uidere elegerat: alij q Perseo fu erit insidiatus. Sophocles autē q ex Cleopatra filios, Orythum, & Carambia a nouerca calūniatos excēcarit. Apollonius uero q omnibus vulgo vaticinaretur, ac deorum mētes aperiret, quo fiebat, vt hoīes nihil deorū indigere viderentur. Imperauit aut Phineus vsq; ad Bosporū Thraciū oībus Thracibus, q sūt i Asia. *¶ Virgineas vol.* 3 Harpyas, quę virgineas facies habebāt. Sic. n. & a Virgilio describuntur. 3. Aen. *¶ Limosi Ph.* 3 Phasis fluius est Colchorum, vnde Phasiani fuere denotiati. *¶ Phryxę u.* 3 a Phryxo Ioui Phryxio consecrata. *¶ Vellerę* q quidē iccirco fictum est, ut Strab. ait, q apud Colchos torrentes dicuntur aurū de ferre, quod Barbari perforatis tabulis, & lanolis pelibus excipiunt, vnde aurei velleris fabula est conficta,

RAPH.

quoque ex Higyno annotauimus.] alij Phryxi, & Helle fuisse pedagogum nomine Criu, qui latine aries uocatur, cuius co filio Phryxus, & Helle nouere infidias fugerint. alij aufugisse ipsos in nauis, quæ in prora arietem pictum habuerit opinantur.

Voxque datur Aetæa Iasonis aduētu indignatus, se quidem ei vellus aureum permissum promissit, si quæ propo nerent certamina subiret. *Vox datur* hoc est, respon sum dat ab Aetæa magnos inesse labores in rapiendo vellere aureo significas. nā & tauri ignem naribus vel lere, oreque efflantes erant domandi, iugoque subijcien di, & dentes draconis semi nādi, & impetus gigantum armatorū ex draconis den tibus natorū sustinendus, & pernigil draco velleris au rei cultos sopiendus. [Breuius autem ista omnia, & velut in transcurso, indicat Ouid. propterea quod tota hæc expeditio Iaso. a mul tis græcis, & latinis poetis tractata esset: ex quibus etiam hodie extāt, & latinis, Valerius Flaccus, ex græcis, Apollonius, & Argonautica, quæ Orpheo inscribuntur.] *Magnor. la.* magnorum certaminū. *Scipit* Iuno, & Pallas, ut in tertio narrat Apollonius, de Iaso. sollicitę ppter certamina tam periculosa illi ab Aetæa proposita, Veneri persuaserunt, ut Cupidinem ad Medeam mitteret, qui Iasonis amore ipsam inflammaret. opera ergo Veneris, & Cupidinis maximos ardores Medea contraxit. *Aetæas* Medea Aetææ regis Colchorum filia. sanæ Aetæa prima cum æ diphthongo scribitur, non cum æ, ut quidam præcipiunt, & fere in exemplaribus est deprauatum. *Et lucata diu* posteaquam diu amori repugnauit. eleganter autem virginis amore capte cogitationes exponit. [Sumpta autem est tota hic *ἀπολογία* ex 3. Apollonij, apud quæ eodem modo secum Medea disputat vtrum amori concedat, an pietati.] *Furorem* amoris rabiem. *Frustra Medea repugn.* se ipsam Medea alloquitur. adeo autem amoris, imperita videtur, ut cum Iasonis amore capta sit, an amet tamen dubitet. *Aut aliquid certe* aut quidem legitur, sed, An fortasse legendum est, qua particula & dubitantes, & interrogantes, & soluentes vtimur. cum enim Medea addubitasset, quid illud esset, an aliquid est, inquit, amori simile, ac deinde amorem esse ostendit. [Ego nihil video, cur vera lectio mutetur præsertim claudicante versu, si pro Aut, An reponas.] *Nam cur iussa patris* colligit ex his Medea se captam esse Iasonis amore, & quod quæ mandarat Iasoni Aetæa, nimium difficilia factu videbantur, & quod illi, quem paulo ante vidisset, adeo timebat. *Sunt quoque dura nimis* non solum videri, sed esse quoque nimium dura, quæ Iasoni Aetææ iussu erant peragenda, asseuerat Medea. nam & indomitos tauros ignem ore, naribusque efflantes iugo subijcere, & tot hominum armatorum impetus sustinere, & perugilem draconem debellare, quæ imperauerat Aetæa, difficillima sunt factu. *Modo denique* nunc solum. *Tanti timoris* tantę sollicitudinis. *Excute virgineo* seipsam Medea alloquitur, tanquam alij uerba faciat. *Nova vis* ma-

gna amoris potentia mihi nunquam ante hac experta. *Aliudque Cupido* aliud, inquit, amor, aliud ratio mihi ostendit. *Vide meliora* cognosco, hinc autem colligit Medea, se non errore, sed dedita opera amori indulgere. *Quid in hospite* cur, inquit, cum his filia regis, peregrini amore ardes.

Regia regis filia. *Thalamus* nuptias. nam thalamus proprie dicitur sponsi, & sponsæ cubiculum *παρθένον*, quod sponsus, & sponsa maxime in illo uigeant, & uirescant. *Alienior* alienæ regionis. *In dijs est* in deorum manu, ac potestate. *Quid enim commisit Iason* quid mali fecit. *Non tangat* non commoueat. Lucretius de Deo loquens, Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira. *Virtus* fortitudo, & corporis robur. *Vt cetera desint* ut cetera deesse concedam. *Mouere* pellicere ad amandum. *Taurum afflabitur ore* tantus, *τοῦ τοῦ* hoc est extendenda cauda dicitur. oportebat autem Iasonem tauros ignem naribus efflantes iugo subijcere. bene vero amans sollicita esse fingitur de periculis amato impendentibus. *Concurre* confringetque, inquit, cum hominibus natis ex dentibus draconis ab ipso seminatis. *Sua segetis* sementis ab ipso factæ. [Alij, segeti, ut sit appositum ue dictum, hostibus suæ segetis. *Auido dabitur* infatigabili. *Hoc ego si patiar* ut draconi obijciatur Iaso. *Tunc me de tigride natam* tunc, inquit, me crudelissimam esse fatebor. crudelēs enim & de tigride nati, & ferrum in corde gestare dicuntur. [Sic & Virg. Hircanæque admorunt vbera tigres.] *Conscelero* sceleratos efficio. est autem pulchra ironia, qua sibi talia non esse facienda proponit Medea. *Exhortor* incantationibus stimulo. *Terrigenasque feros* ho-

Segetis.

Voxque datur Minyis magnorum horrenda laborum.

Concipit interea validos Aetæas ignes;

Et lucata diu, postquam ratione furorem

Vincere non poterat; Frustra Medea repugnas,

Nescio quis Deus obstat, ait: mirumque, quid hoc est,

Aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.

Nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur?

Sunt quoque dura nimis. cur, quem modo denique vidi,

Ne pereat, timeo? quæ tanti causa timoris?

Excute virgineo conceptas pectore flammæ,

Si potes, infelix. si possem, sanior essem:

Sed trahit inuitam noua uis: aliudque, Cupido,

Mens aliud suadet. video meliora, proboque,

Deteriora sequor. quid in hospite regia virgo

Ureris, & thalamos alieni concipis orbis?

Hæc quoque terra potest, quod ames, dare. uiuat, an ille

Occidat, in dijs est, uiuat tamen: idque, precari

Vel sine amore licet. quid enim commisit Iason?

Quem, nisi crudelem, non tangat Iasonis ætas,

Et genus, & virtus? quem non, ut cetera desint,

Forma mouere potest? certe mea pectora mouit.

At, nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore;

Concurretque, suæ segeti, tellure creatis,

Hostibus; aut auido dabitur, fera præda draconi.

Hoc ego si patiar, tum me de Tigride natam,

Tum ferrum, & scopulos gestare in corde fatebor.

Cur non & spectro pereuntem? oculosque, videndo

Conscelero? cur non tauros exhortor in illum,

Terrigenasque, feros, insopitumque, draconem?

Dij meliora velint: quanquam non ista precanda,

Sed facienda mihi. prodamne ego regna parentis?

Atque ope nescio quis seruabitur aduena nostra,

Vt per me sospes, sine me det lintea ventis,

Virque, sit alterius? pænæ Medea relinquitur?

Si facere hoc, aliamue potest præponere nobis,

Occidat ingratus. sed non is vultus in illo,

Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ,

Vt timeam fraudem, meriti, obliuia nostri.

Et dabit antequam fidem, cogamque, in fœdera testes

Esse deos. quid tuta times? accingere, & omnem

Pelle moram: tibi se semper debet Iason.

mines è terra natos. *Insopitumque draconem* perugilem, qui nunquam sopitur.

PRODAMNE distrahitur Medæ animus tum ab amore, tum ab honesto, ut patri pareat, ignoret. *Nescio quis aduena* ac si diceret, ignotus quidam peregrinus. *Vt per me sospes* ut opera mea, inquit, saluus, & incolumis me relicta discedat, in patriamque suam reuertatur. *Det lintea ventis* nauigando recedat. nam dare lintea, & uela uentis est nauigare. *Pænæ* aut dolori, quo afficiat ex illius amore, aut supplicio, quod de me pater sumet. *Occidat ingratus* moriatur, quia ingratus. est enim causa, qua dignus morte uideatur. *Is vultus* talis uultus, quem græci *πρόσωπον* uocant. *Et dabit antequam fidem*, & ante quam illi opem feram, iureiurando promittet me sibi uxorem futuram. nam dare fidem est sancte aliquid promittere. *Quid tuta times?* se ipsam reprehendit Medea, quod ea timeat, quæ non sunt metuenda. *Accingere* præparare ad opem Iasoni ferendam. *Tibi se semper debet Iason* hoc est Iason semper tuus erit. Iason autem *ἰατρίαν* hoc est a medicina, quam a Chirone didicit, fuit appellatus. *Fœce solenni* legitimo matrimonio. a parte nanque totum intelligimus. quinque autem faces ritu Romano nouis nuptis præferebantur.

rebatur. *Servatrix celebr.* & iuuentutis græcæ servatrix laudibus extolleris. *Ergo ego* hæcenus Medea amanti est obsecrata: nunc ad honesti cogitationem ita redit, ut statim illam abijciat. *Ergo* affectui servit hoc loco, & indignationi hæc particula ergo. indignatur namque Medea quod sororem, fratrem, patrem, ac patriam relinquere possit. *Germanam* Chalciopem hanc vocat Apollonius, Pherecydes vero ait Euenie illi nomen fuisse, cognominatam autem Chalciopē, & Iophossam. *Fratremque* Absyrtū, qui Phaeton quoque ab Apollonio vocatur. *Vetis ablata* nauibus auecta, quæ uentis aguntur. *Relinquam* relinquere possim. est autem cum interrogatione legendum. *Nempe pater seuus* obiectionibus ita respondet Medea, ut colligat omnino Iasonem esse iuuandum, sibi que coniugio copulandum. *Nempe* profecto. *Stant met. nota sororis* hoc est soror Chalciopem mecum sentit. nam Chalciopem, quam Phryxo diximus nupsisse, Iasoni fauebat, propter filios suos, qui e Colchis in græciam nauigantes ad paternam bona repetenda iuxta Aretiadem insulam naufragium fecerunt in qua quidem aues esse feruntur penas ferreas iaculantes, ab Argonautis autem illic in uenti in Colchos illis uic duces fuerunt, a quibus deinde in Græciam, Orchomenūque reuerti sunt. Chalciopem igitur de filiorum salute sollicita Medeam rogauit, ut Iasoni, filijque opitaretur. *Maximus Deus* Cupido. *Titulum* gloriam. enumerat autem Medea quibus potitura est, si Iasonem fuerit secuta: quæ quidem ipsi maiora uidentur, quam quæ relinquit. *Loci melioris* cultioris, ciuilioris. *Fama* gloria. *Viget* floret. *Cultus* ornatus. *Quem ego* magno amore illum Medea prosequitur, quem cum omnibus totius orbis rebus non permutaret. *Et vertice sidera tangam* illi uertice sidera tangere dicuntur, qui sibi felices uidentur. sic Horatius, Quod si me lyricis uatibus inseris; Sublimi feriam sidera uertice. *Quid? quod nescio qui* aliam causam assignat Medea, qua Iasonem sequendum esse sibi persuadet. multa namque noua periculosaque se iusuram ait, quales sunt Cyaneæ petreæ ad Thracium Bosphorum, quæ inter se concurrere dicuntur. [Immo diuersum facit, metum, & pericula sibi opponens. propterea etiam infra ad hanc obiectionem rursum sibi ipsa respondet:

*Nempe tenens quod amo, gremioque in Iasonis hærens
Per freta longa fuerat, nihil illum amplexa timebo.]*

Nescio qui mon. Cyaneas petras innuit, quæ & Symplegades dicuntur, quod concurrere, ac concuti uidentur. nam, ut ipse poeta in 13. ait, quo tempore illac Argo transiit, mobiles erant, & concurrere uidebantur, postea uero immobiles sunt factæ. Timuit concursibus Argo Vndarum sparsas Symplegadacilarum: Quæ nunc immotæ perstant, uentisque resistunt. [Harum descriptio est apud Apollonium lib. 2. *R. zibusque nimica Charybdis* vorago est in freto Siculo naues ad se trahens, atque absorbens. fertur autem Charybdis uetula fuisse rapacissima, quæ cum boues Her. esset furata, in fretum Siculum proiecta loco nomen dedit. *Nunc red.* reijcere, remouere. nam quæ absorbet, apud Taurominium Siciliae urbem reijcere memoratur. *Scylla rapax* Scylla, Phorci filia, uenenis Circes in monstrum conuersa se in fretum Siculum præcipitauit, ubi nauibus fingitur insidiari. sunt autem loca in freto Siculo ualde periculosa Scylla & Charybdis, quorum alter Italiae, Scylla uero adiacet Siciliae. *Siculo profun.* in Siculo freto. *Cincta fa. ca.* circumdata rabidis canibus.

nam illius inguina in canes transmutata feruntur. [Superiore corpore nympham præferente. quæ fabula a natura loci sumpta est. est enim Scylla scopulus caernosus fluctuum repperussu latratum quendam reddens.] *Coniugium ne putas* ratione a scelere Medea reuocatur. se autem ipsa reprehendit,

quod facinori suo honestum matrimonij nomen præcedat. *Speciosa* pulchra, & honesta. *Quin* immo. *Aspice* considera. *Dum licet* dum potes. *Rectum* honestum. *Pietas* in parentes, & patriam amor. *Et uicta* dabat iam, inquit, Cupido ab honesto, & pietate victus a Medæ mente recedebat.

IBAT ad ant. Hec. Pers. aras Hecate (ut scribit Dionysius Milesius) filia fuit Persæ Solis filij. in illis namque locis duo Solis filij nati sunt, Perses, & Aeta, quorum alter Colchis circa Mæotidem paludem imperauit. Perses uero in Taurica regione regnauit, qui cum grandior natu esset, uxorem duxit unam ex incolis nymphis, ex qua Hecaten filiam suscepit, quæ cum virago esset, ac uenatrix, prima dicitur pestiferas herbarum radices inuenisse, peritissimaque & uenenum, & eorum quæ homini opitulatur, fuisse, propriumque patrem ueneno necasse. A patruo uero Aeta in Colchos accersita, uxor est ducta, ex qua & Chalciopem, & Medeam suscepit Apollonium autem sequitur Ouid. qui Persæ filiam Hecatem fuisse ait. sed alij Iouis, alij Cereris, alij Aristei Pæonis, Musæus Asteriæ, & Ionis fuisse filiam scribit. hinc uero coarguitur eorum error, qui dicunt Hecatem Perseida iccirco uocari, quod Perses in Dianæ sacrificijs inuocabatur. *Ad ant. ar.* ad uetusta templa. *Hecates Perseis* Persæ filia. est etiam Hecate eadem cum Proserpina, & Diana. [Dixit autem poeta, ad antiquas aras, pro, ad templum. eodem enim modo & apud Apollonium, unde pleraque hæc transumpta sunt, Medea ancillis imperat.

Εσσημένως ἔρῃας ὑποξέουσθαι ἀπὸ τῆς,
Οἰκίαν εἰς ἐκείτης περιπαλῶν τὸν ἀγῶνα, &c.

Quoniam autem hic locus occasionem offert, libet, aliquantulum ex patari calamo, & quæ de Hecate apud auctores alios, atque alios traditur, simul & sub uno ueluti capite, hic exponere. Vetus dea Hecate fuit χθονίων καὶ νεκρῶν ἀρτυστὴς. hoc est, inferorum, ac mortuorum rebus præfecta, eoque et maiorum, & ueneficarum criminibus frequentata. Huius potentiam prolixè describit Hesiod. illi; datâ a Ioue ait μοῖραν, hoc est, partem, ac facultatem omnium terrestrium, & maritimarum, καὶ γῆρας ἐν γαστέρι καὶ ἔρατον ἰδὲ θαλάσσης, solique omnium Titanici generis, potentiam, atque honores suos integros mansisse, cum ceteri ad inferos detruderentur, ac damnarentur. proinde eandem etiam aliorum parte fungi, & quæcunque libuisset, hominibus elargiri. atque ubicunque, inquit, idem, aliquis ἐπὶ χθονίων ἀνθρώπων.

Πῶς ἰσθὲν καὶ κατὰ νόμον ἰλάσκειται
Κυκλῶσαι ἐκείτω, πομπὴ δὲ σὶ ἱπποσύμῃ.

Quare etiam dictam uolunt ἐκείτω, alij quasi ἐκείτω, quod singulorum curam, ac prouidentiam gerat, singulaque ad ipsam referantur: alij ab ἱερατώ, quod centenaria, hoc est multiplicè, & infinitâ potestate habeat. præcipue tamen, ac peculiariter illi cura inferorum attribuitur. cuius rei ridiculam quâdam rationem afferunt. nam cum intra primos annos adhuc esset, Iunonem aiunt persequi illam cœpisse. illam autem primum in domum puerperæ cuiusdam, postea ad quosdam, qui defunctorum corpora effere-

efferebant, confugisse, quare tum Iunonem ἀκαθάρτης metu videlicet, a persequendo destitisse: Iouem autem per cabiros (sacerdotum id genus est) lustrari illam iterum precepisse, a quibus cum ad Acherusiam paludem deducta fuisset. mortuorum ibidem curam, ac praefecturam sortitam esse. unde & sacrificijs mortuorum, & expiationibus item & euocationibus illorum adhibetur, καὶ θύων ὅ; uocat, & θυῖαν, hoc est, inferam, & nocturnam. Suntque etiam qui ἐκείνην dictam putent, quoniam centum annos vagari pateretur eorum umbras, quorum corpora sepulta non fuissent. plerique eandem cum Proserpina, ac Luna faciunt, eoquē ἐκείνη, quasi quæ ἵκε hoc est, longe a nobis distet, vocatā uolunt. A poetis autem et triformem inde, & tricipitem dici putant, quoniam luna modo plena luceat, modo obscura tegatur, alio quando partim luceat, partim obscura sit. Et rursum nunc in coelo appareat, nunc apud inferos prematur, interdum circa syluas, ac montes uagetur, unde etiam nomina illi subinde alia, atque alia esse, ut nunc Luna, nunc

Proserpina, nunc Diana dicat. Sed mihi triformis Hecate, inde potissimum dici uidetur, quod illi compita, ac triuia antiquitus dicata fuere, in quibus & sacrificia menstrua illi fiebant, quas Hecates cœnas vocabant, ut ex Pluto Aristophanis apparet, & statuae triformes, siue tricipites eidem consecrabantur. Hinc & Ouidius alibi dicit, Ora uides Hecatis in tres uergentia partes, Seruet ut in ternas compita secta uias. Quisquā Orpheus, aut quisquis is fuit, in Argonauticis, etiam ipsam deam tria capita habere dicit, hominis uidelicet, equi, & canis his uersibus,

σὺ δ' ἐκείνη μορφοῖς ἵκασαι.
Τρισηκέφαλος ἰδὲ τὸ λαὸν εἶρας, ἐπὶ δὲ πατὴρ
Ταρταρῶπις ἰκασαί, καὶ δ' ἄρ' ὑπὸ στυγίῃ ὄμῳ
Ἰππος χαυνίης, κατὰ δὲ ξίφος δ' ἔστιν, ἀθροῖσαι
Λυσσῶπις σκυλακή, μέσση δ' ἰθὺα γρηῖ μορφοῖς.

De genere autem, & parentibus huius deæ varie ab auct. traditur. nam alij Iouis, & Asteriæ, alij Aristæ filiam faciunt, rursum alij Cereris, alij Noctis filiam. Apollonius, & post hanc Ouidius. Perseida uocant, hoc est, Perseæ filiā, siue ille Solis filius, & Aetæ frater fuit, ut Diodorus li. 5. & Dionysius, de quo Regius meminit, tradiderunt, siue Crei potius, & Euribiæ, Titanici generis, ut Hesiodo placet, apud quē in Theogonia ita legitur:

Κρηὶς δ' ἐρυβία τέκνη ἐν γαῖᾳ τέκεται, καὶ
Ἀστειάδης δ' ἐκείνην, ἀνὰ κρητὰ τέκεται. & rursum,
Γένετο δ' ἐκείνην ἑλίου μορφοῖς, ἡ ποτὶ σέβας
Ἠγάγετο ἐκείνην ἑλίου μορφοῖς, ἡ ποτὶ σέβας
Ἠγάγετο ἐκείνην ἑλίου μορφοῖς, ἡ ποτὶ σέβας
Ἠγάγετο ἐκείνην ἑλίου μορφοῖς, ἡ ποτὶ σέβας
Ἠγάγετο ἐκείνην ἑλίου μορφοῖς, ἡ ποτὶ σέβας

Vocatur autem eadem hæc a poetis etiam βριμά, hoc est, terribilis, eo quod terrorem immitat hominibus, & spectra, quæ ab ipsa ἐκαστα dicuntur item ἐκείνη, & per contractionem, ἐκείνη, ἀπὸ τῆς ἐκείνης, ut placet grammaticis, quod sacra illius cū facibus peragantur, quia de causa etiam ἐκείνη appellatur. Et μορφοῖς, quæ dicat unigenitam, & καρυόφορος, hoc est, quæ puellas, ac pueros nutriet, quæ tamen nomina etiam Proserpinæ communia sunt. Ponebantur autem & statuae illius ante domos, & ualvas potentiorum. Hinc Aeschylus alibi dixit ἐκείνην ἰκασαί, καὶ βασιλείᾳ ἀποδιδόμους μελάρων. Atque hæc de Hecate ab auctoribus fere traduntur, quoniam autem & de Medea hoc loco agitur, & de Aetæ, non abs re fuerit illorum quoque genus persequi. nam & hoc ab auctoribus varie traditur. Medæ igitur matrem alij Eurylytem uocant, alij Naxam. Dionysius, quem supra Regius citauit, & Diodorus Hecatē, nam Perseā, & Aetam fratres fuisse, Solis filios, ac Perseā quidem ex nymphea quadam indigena fuisse, Hecaten, ueneficiis insignem, quæ patre suo nupsit, ex eoquē

Circen, Medeam, & Aegialeum, quem alij Absyrtum uocant, peperit. quod ideo fictum puto, quod cum ueneficijs insignes fuerunt Circe, & Medea, creditum propterea sit ex Hecate illas prognatas. Hesiodus autem in Theogonia, Idyam uocat Medeam matrem, his uersibus,

Διὶ τὸν δ' ἦος παρὶ στυγίᾳ
ἐλίοιο
Κούρην ἀκαθάρτης τελέωντας πο
ταμοῖς
Τῆς δ' ἐκείνης βελήσας Ἰδύαν
καλλιπάρης οὐ.
Ἡ δ' ἐν οἷς μὴ δύναιτο εὐσθῆναι
ἐν φιλότατι
Τείτατ' ὅς ποδὶν ἀνέστη δὲ
Χρυσῇ Ἀφροδίτῃ.

Fortis

Etrubere

Hunc & Apollonius sequitur. nam & ipse Medeam Idyæ filiam. Hecates autem sacerdotem dicit, & proinde circa templum, illius uersari. edoctam autem, &

Φάρμακ' ὅς ἡ περὶ σέβας, καὶ
τάχυνται ἰδμεν.
Φαρμάκων ἰκασαί, καὶ
ἀνὰ στυγίᾳ.

Similis diuersitas auctorum, & circa patris Aetæ genus est. nam ut patrem huius Solem esse plerique affirmant, ita matrem contra sunt, qui Ephyren uocant. Homerus Persam nominat. Hesiodus autem, & post hunc etiam Higinus, Perseidem, Circemque non filiam, sed sororem illius faciunt.

Seruatus

Hesiodi uersus sunt,
Ἡλίου δ' ἐκείνην τέκεται, καὶ
Ταρταρῶπις ἰκασαί, καὶ δ' ἄρ' ὑπὸ στυγίᾳ ὄμῳ
Ἰππος χαυνίης, κατὰ δὲ ξίφος δ' ἔστιν, ἀθροῖσαι
Λυσσῶπις σκυλακή, μέσση δ' ἰθὺα γρηῖ μορφοῖς.

Homeri autem Odiss. 10. hi,
Κίρκη δ' ἐκείνην τέκεται, καὶ
Ταρταρῶπις ἰκασαί, καὶ δ' ἄρ' ὑπὸ στυγίᾳ ὄμῳ
Ἰππος χαυνίης, κατὰ δὲ ξίφος δ' ἔστιν, ἀθροῖσαι
Λυσσῶπις σκυλακή, μέσση δ' ἰθὺα γρηῖ μορφοῖς.

Eumelius autem uetus poeta, etiam Antiopem uocat, Aetæ matrem, ipsam Corinthium facit. e Corintho autem in Colchos profectum ait. cuius uersus, ut quidem in comment. Pindari citantur, ita habent,

Ἀπ' ὅτε δ' αἶψα, καὶ Ἀλκίονος ἱερὸν ἔργον
Ἡλίου, καὶ ἀντιόπης, τέκεται δ' ἀντιόπης
Δάσκατο σαρπίντι, ὑπὸ στυγίᾳ ὄμῳ
Ἡ μὲν ἔχ' Ἀλκίονος, ταύτην πρὸς δὲ Ἀλκίονος
Τῇ δ' ἐκείνην τέκεται, καὶ δ' ἄρ' ὑπὸ στυγίᾳ ὄμῳ
Ἰππος χαυνίης, κατὰ δὲ ξίφος δ' ἔστιν, ἀθροῖσαι
Λυσσῶπις σκυλακή, μέσση δ' ἰθὺα γρηῖ μορφοῖς.

Atque hinc factum alij tradunt, ut Corinthum postea uenerit Medea, regnumque paternum repetiuerit, quam tamen Corinthii urbe eiecerunt, ac liberos illius, ne quis successor, aut hæres illius amplius relinqueretur, occiderunt, sparsa fabula quasi a matre ex inuidia interfecti fuissent. atque hæc de Aetæ, & eius genere.]

RESEDERAT, requieuerat. Vt solet a uen. 3. pulchra similitudine ostendit poeta, quo modo Medea iterum cœpit amore Iasonis ardere. est autem ordo, Vt parua scintilla, quæ superinducta fauilla solet resumere alimenta a uentis, & crescere. Specieque pulchritudine. Presentis Iasonis. Et ca. 3. & forte, inquit, Iason illo die formosior fuit quam consueuerat. Posses igno. amanti unusquisque, amanti Medæ dare ueniam posset. est enim secunda persona, siue finita pro tertia, & indefinita posita: uel certe ad lectorem oratio conuersa. Amanti amore Iasonis capte. Tum de. 3. tunc solum. demum enim, & denique interdum solum, aliquando tandem significant. Nec se decl. 3. nec oculos suos ab illo auertit spectando. Submissa uo. 3. ne ab alijs, quæ dicebant, perciperentur. Torum 3. lectum nuptialem, ac nuptias ipsas. Trif. dea. 3. Hecates, quæ & Luna, &

RAPH.

na, & Diana, & Proserpina creditur esse. *Lucoque so. quod nu. in*
il. per prappositio subintelligatur, hoc est per numen Hecates
 Perse filia, quæ in illo luco colebatur. in templo autem Heca-
 tes (ut narrat Apollonius) Iason cum Medea conuenit, ab eaq;
 & medicamenta accepit, & quo modo aduersus gigantes è den-
 tibus draconis orituros se
 gereret, cognouit. ita præ-
 ter omnem Aetæ spē om-
 nibus prappositis certamini
 bus superior euasit. *Per-*
que p. f. per solem Aetæ
 patrem, quem sibi socerū
 Medæ coniugio cupierat.
Germen. cuncta omnia as-
 spicietem. nam ut 3. Iliad.
 lib. ait Hom. *δε παρ' ἰφθα-*
ρῆ καὶ πάντ' ἱπποῦναι, hoc
 est, Sol omnia & audit, & ui-
 det. *Et tan. pe.* quanta e-
 rat subiturus. *Creditus*
 contra loquendi consuetu-
 dinem hoc participio vsus
 poeta esse videtur. res e-
 nim credita eleganter di-
 citur. Iason verò creditus
 non ita, nisi pro commisso
 accipiat, quanquam cre-
 ditus etiam gratus intelli-
 gi possit. *Cantatas her.* in
 cantatas. neque enim Me-
 dea Hecate matre minor
 fuit venefica. *Sacrum*
Man. in ar. in sacrum Mar-
 tis lucum. in illo nanque
 vellus aureum super pha-
 go arbore collocatum a
 peruigili dracone seruaba-
 tur. [Falsus ē hoc loco Re-
 gius, qui aruum, & lucum
 pro eodem accipit. non. n.
 in luco Martis, sed in cam-
 po, siue aruo eius Dei, sub
 iugum tauri missi, & den-
 tes serpentis seminati fue-
 re. ita enim & Apollonius
 vocat. ubi ait. *ἡμῶν μάλ'*
ἰσχυρότερον τὸ αἰνὸν ἢ περὶ γον-
το. lucus autem Martis, in
 quo vellus aureum serua-
 batur, alio loco, & ab vrbe
 Colchorum aliquantum re-
 motior fuit. quare etiam
 naui ad eū transisse Iasonē
 idē poeta dicit his versibus:
ἂν δὲ σφιν ἐς ἱερὸν ἄλσος ἀνέγων
Νῆα θεῶν ἰδὼν αὐτοσχέδιον
τοῖσι τὸν ποταμὸν

Κῶας ἰδόντες ἄρ' αἰετὸς παρὶ κινδὸν αἰήτα. & rursus,
Εὐβάδ' ὁ μὲν χρύσειον ἀπὸ δρυὸς αἰνυτο κῶας
Κῶας κινδολίνας. ἢ δὲ ἱμπεδόντες ἐκ κῶας
Φαρμάκων ἰφθαρὶ θηρὸς κῶας, εἰς οὐκ ὄφειν
Αὐτὸς ἰδὼν ἰππὲς νῆα πάλιν προπάσσειν ἰσάων
Ἡρώων, λέειν δὲ πολὺ σκῆπτρον ἄλσος Ἀρτος.
 Quo loco & illud obiter notandum *ἀρ' αἰετὸς* generaliter accipi
 pro arbore. nam alibi eandem arborem, in qua vellus serua-
 batur, fagum vocat. vt,
Ἐχθρὸν ἀπειροσίῳ δὲ ζυμῖνα, ἢ ἰππὶ κῶας
Βίβλατο, τοῖσι δὲ κῶας ἰσάων, &c.

Porro & illud admonendum eodem hoc loco videtur, vellus,
 de quo hic dicitur, quod vulgo aureum fuisse fertur, a quibus-
 dam non aureum, sed aurei, siue purpurei coloris fuisse dici.
 Simonides etiam purpuri, siue conchylijs, quæ in mari nascū-
 tur, tinctam tradit. vt quidem in commentarijs Euripidis in
 Medeam annotatur. *Medio agmine* media multitudine.
Purpureus purpuratus, ac purpura ornatus. purpureum enim
 dicimus, quod totum ex purpura constat, purpuratum uerò
 purpura ornatum. *Adamanteis naribus* quæ ne quidem po-
 terant domari. Adamas nanque lapis est, qui nulla alia re, quā
 hircino sanguine domatur, vnde & nomen accipit. nam *δαμά-*
ζω domo significat. a verò particula est priuatiua. *Aeripides*

Ille deæ, lucoq; foret quod numen in illo,
Perq; patrem ioceri cernentem cuncta futuri,
Euentusq; suos, & tanta pericula iurat.
Creditus accepit cantatas protinus herbas,
Ediditq; vsus, letusq; in tecta recessit.
Postera depulerat stellis Aurora micantes:
Conueniunt populi sacrum Manortis in aruum,
Consistuntq; iugis medio rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceproque insignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Aeripedes tauri, tactæque uaporibus herbæ
Ardent. utque solent pleni resonare camini,
Aut vbi terrena silices fornace soluti
Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum.
Pectora sic intus clausas voluentia flammæ,
Gutturaque vsta sonant. tamen illis Aesone natus
Obuius it. uertere truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro,
Pulueremque solum pede pulsauere bisulco,
Fumificisque locum mugitibus impleuere.
Dirigere metu Minyæ subit ille, nec ignes
Sensit anhelatos, (tantum medicamina possunt)
Pendulaque audaci mulcet palearia dextra:
Suppositosque iugo pondus graue cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi: Minyæ clamoribus augent,
Adjiciuntque animos galea tum sumit abena
Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus ualido prætinctæ ueneno:
Et crescant, fiuntque sati noua corpora dentes.
Utque hominis speciem materna sumit in aluo,
Perq; suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic vbi visceribus grauidæ telluris imago
Effecta est hominis, sæto consurgit in aruo:
Quodq; magis mirum est, simul edita concutit arma.
Quos ubi uiderunt præacutæ cuspidis hastas
In caput Aemonij iuuenis torquere parantes;
Demisere metu vultumq; animumq; Pelasgi.

ære pedes armatos habentes. [Apollonius non ære arma-
 tos, siue indutos, sed totos æreos pedes habuisse dicit, a Vulca-
 no factos. præterea & ora ex ære facta, quas Ouidius adaman-
 tinas naves dicit. Apollonij versus sunt,

Τοῖς ἄρ' ἰδὼν μὴ ἄρ' αἰετὸς αἰήτα

Τεχένης ἔσθ' αἰετὸς ἰμῶν αἰήτα
καὶ ἰφθαρῶν.

καὶ εἰ χαλκὸς ποδῶν ταύρων
κάμα, χαλκία δὲ σόων
Ἡν σόματ', ἐκ δὲ σπυρὸς δὴ
τὸν σόμας ἀμπνείσκειν,
Πρὸς δὲ καὶ αὐτὸν γὰρ σὺ βάρῃ
ἀδύμαντος ἄροτρον
Ἡλκων, ἡλίκ' ἔτι τῶν χάριν,
ὅς ἰάμιν ἱπποῖς
Δίξ' αὖτ' ὅλ' αἰετὸς καὶ μανία
διότ' αἰετὸς

Pleni camini plenæ car-
 bonibus ignitis fornaces.
Silices fornacæ periphra-
 sis est calcis, quæ sit lapi-
 dibus ita excoctis, vt nihil
 humoris retineant, in quos
 quidem si immittant aquā,
 eum quodam stridore &
 ignem concipiunt, & dissol-
 uuntur.

ASPERGINE asper-
 sione. *Vsta* combusta,
 ut per quæ ignea flamma
 transeat. *Truces* torui a.
 spectu. *Ad ora uultus* ad
 faciem Iasonis venientis.
Præfixa ferro in summita-
 te ferrum habentia fixum.
Bisulco pede bifidis pedi-
 bus, quales boum esse vi-
 demus. *Fumificis* fumum
 efficientibus. spondeo au-
 tem in quinta carminis se-
 de est vsus poeta, ut boum
 mugitis exprimeretur.
Dirigere exhorruere,
 expalluere. *Vllos anhel-*
itus ullos spiritus flammæ
 exeuntis ex ore taurorum.
Anhelitus secundum regu-
 lam ab anhelando declina-
 uit: quamuis anhelitus fre-
 quentius vsurpetur. Anhe-
 lare autem est difficulter
 respirare. *Tantum medi-*
camina possunt parenthe-
 sis acclamationem in her-
 bas medicas continens, in
 quarū vires incredibilis rei
 cām poeta refert. *Pendula*

palearia pelles, quæ a gutture boum pendent palearia dicun-
 tur. *Ferro proscindere* vomere, exarare. *Mirantur Colchi* stupe-
 scunt rei nouitate. Colchi autem Scythiæ sunt populi Aegy-
 ptiorum, coloni, vt Apollonius ait, & Herodotus confirmat,
 qui & de pudendorum circuncisione meminit, & de lini textu-
 ra, & legibus Aegyptiorum illos uti ait. *Vipereos dentes* ser-
 pentis illius dentes, quem in tertio poeta narrauit a Cadmo
 fuisse interfectum. nam, ut Pherecydes narrat, pars illorum
 dentium a Marte, & Pallade Cadmo tradita fuit: altera Aet-
 te Colchorū regi, ut ante diximus, [Apoll. l. 3. *ἡ δὲ δὲ σφιν ἰσάων*

Κρεῖον αἰήτας χαλκὸς ἐς αἰθλὸν αἰήτας
Αἰνέον δὲ δράκοντος ἐν ἀγροῖν ἐνὶ θάλασσῃ
Κάδμος δὲ τὸν ὄφιν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰσαφίκαται,
Γόνιμα, ἀρσενία δὲ κρήνη ἱππῶν ἰόντα,
Τέξ' αὖτ' ὅλ' αἰετὸς ὅπ' ἔγγυθ' ὡν ἰλάσασα
Αἰήτα, ὅπ' αἰετὸς, ὅμ' αὖτ' αὐτὸς τὸν ποταμὸν.

Aspergit disseminat. *Sem.* * pr. infecta potenti veneno, ut ex
 qbus homines armati sint nati. *Sati* seminati. *Noua cor.* ma-
 gna hominū armatorū corpora. *Utque ho. spe.* hac similitudine
 declaratur, quō dentes serpentis figurā contraxerint humanā.
Perque suos n. per suas oēs particulas. *Consurgit* cooritur. *In*
ar. in agro fecundo, q tot armatos pepit. *Arma* simul nata cū
 hoib. *Torquere* cū impetu mittere. *Pelasgi.* Minyæ Thessali
 ἱππῶν

*Ipſa quoq; Medea. Et ſu. ſi
ne ſang. qui timent, & pal-
lidi, & frigidi ſunt, timore
nanque ſanguis ad cor a
phyſicis refugere perhibe-
tur. Gramina herbæ. Car-
men aux. incantationem
opitulante. Secretas
ar. magicas artes occul-
tas. Martem bellum. Ci-
uili ac. pugna ciuili. Ter-
rigena ex terra geniti.
Gratantur lætantur,
gratulanturque Iſoni vi-
ctori. Victoremque t. &
amplectuntur, quia vi-
ctorem. Affectu. t. a-
more occulto. Et dijs
auct. ho. dijs inferis, He-
cateque in primis. Per-
uigilem ſemper vigi-
lantem. Super eſt re-
liquum eſt ex ijs, quæ iuſ-
ſerat Aeeta. Sopire in
ſomnum adducere. eo-
rum autem ſequitur opi-
nionem Ouid. qui aiunt
dracone ſopito vellus au-
reum ab Iſone fuiſſe abla-
tum. Pherecydes namque
draconem ſcribit a Iſone
fuiſſe interfectum. Her-
bis herbarum viribus.
Praſignis inſignis. Au-
rea arb. in qua vellus au-
reum ſuſpenſum erat. in
phago nanque arbore ſu-
ſpenſum a vaſto, & mon-
ſtruoſæ magnitudinis dra-
cone cuſtodiebatur. eſt au-
tem ſynzeſis, & coagmen-
tatio duarum vocalium in
vnam ſyllabam, niſi mali-
mus dicere verſum eſſe hy-
permetrum, cum præſer-
tim ſequens verſus inci-
piat a vocali. Lethæ ſuc. ſo-
mnum, obliuionemq; in-
ducentis. Ad. enim, vnde
Lethæus declinatur, obli-
uio dicitur. Verba ſc. car-
mina inducentia. Siſtunt
ſtare faciunt. Auro aureo
vellere. ſere autem omnes
aureum fuiſſe vellus ſcri-
bunt: Simonides vero mo-
do album, modo purpu-
reum illud vocat, Heros
Aeſo. Iſon Aeſonides.
poſſeſſum enim pro pa-
tronymico poſuit. Mune-
ris auct. Medeam, quæ au-
ctor, & cauſa fuit, ut Iſon
vellere aureo potiretur.
Victor voti compos. Col-
chiacos por. ſic quidem fe-
re legitur. ſicque legen-
dum eſſe, ego quoque o-
lim contendi: nunc cum
vetuſto exemplari animad-
uerterim Iolciacos ſcri-
ptum eſſe, facile in eam
ſum adductus opinionem,
ut ſentiam Colchiacos in
Iolciacos eſſe commutan-
dum. eſt enim Iolcos, quæ
& Iolcus dicitur ab Hom.
vrbis Theſſ. Iſonis patria,
ab Iolco Amyri filio dicta,
ut Steph. de urbibus ſcri-*

*Ipſa quoq; extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit iuuenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit, & ſubito ſine ſanguine frigida ſedit:
Ne ve parum valeant a ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit, ſecretaſque aduocat artes:
Ille grauem medios ſilicem iaculatus in hoſtes,
A ſe de pulſum Martem conuertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres,
Ciuique cadunt acie. gratantur Achii,
Victoremque tenent, auidiſque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti barbara uelles.
Obſtuit incepto pudor. * at complexa fuiſſes;
Sed te, ne faceres, tenuit reuerentia fama.
Quod licet, affectu tacito letaris, agiſque
Carminibus grates, & dijs auctoriſque horum.
Peruigilem ſuper eſt herbis ſopire draconem;
Qui criſta, linguiſque tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci,
Verbaque ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtunt;
Somnus in ignotos oculos * aduenit; & auro
Heros Aeſonius potitur: ſpolioq; ſuperbus,
Muneris auctorem ſecum ſpolia altera portans,
Victor * Iolciacos tetigit cum coniuge portus.*

A R G V M E N T V M.

ARG. Iſon poſt quàm Medeam abduſtam in Græciam duxit, & pro-
miſſo coniugio ſibi copulauit, multis expertus ingenium eius petijt, ut pa-
rentem Aeſonem ſenectute eluſum in adoleſcentiam reduceret. at illa a-
more nondum depoſito, quem ex iuuentute ceperat, nihil negando ei, ahe-
num conſtituit, herbarumq; genera, quarum ſcientiam habebat, varijs re-
gionibus qua ſita incoquens, poſtquàm animaduertit ſtipitem, quo verſa-
bat herbas, in arborem oleam ornataſque bacis eſſe conuerſum, quæ quoq;
ex deſpumate aheni in terram deciderat, in herbam latiffimam eſſe co-
uerſa, maturum tempus exiſtimans, Aeſonem interemptum madentibus
herbis immiſcuit: & ut promiſerat coniugi, ex ſenectute in priſtinum ui-
gorem perduxit.

Aemonie matres pronatis dona receptis,
Grandæque ſerunt patres, congeſtaque flamma
Thura liquefaciunt; indutaque cornibus aurum
Victima, vota facit. ſed abeſt gratantibus Aeſon.
Iam propior letho, feſſuſque ſenilibus annis.
Tum ſic Aeſonides: O cui debere ſalutem
Conſiteor coniux, quanquàm mihi cuncta dediſti,
Exceſſitque fidem meritorum ſumma tuorum:
Si tamen hoc poſſunt, (quid enim non carmina poſſunt?)
Deme meis annis, & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. mota eſt pietate rogantis:
Diſſimilemque animum ſubiit pater Aeeta relictus.
Non tamen affectus tales conſeſſa, Quod, inquit,
Excidit ore tuo coniux ſcelus? ergo ego cuiquam

bit. vnde Iolcius, & Iolcia-
cus declinatur. tamenſi is,
qui hoc egregium opus eſt
latina in græcam linguam
tranſtulit, Cecropias tur-
res legat, hoc eſt, *κεκροπιας*
πύργους: ſed & ipſe in deprauatum incidit exem-
plar. de Iolco autem me-
minit & Sene. An maris va-
ſti domitrix Iolcos.

AEMONIAE MATRES. RAPH.

Theſſalia varijs nomini-
bus fuit appellata. ſiqui-
dem & Aemonia, & Pyr-
rhonia a Pyrrha Deucalio-
nis uxore fuit cognomina-
ta. hæc uero ad copulationem ſequentis Metamor-
phoſ. narrantur. Iſon e-
nim cum Medea a Colchis
reuerſus, cum Aeſonem
patrem ſenio conſectum of-
fendiſſet, vxorem Medea
rogauit, ut ſibi ademptos
annos patri apponeret. Me-
dea uero maius quàm pe-
tebatur pollicita, varijs un-
dique herbis collectis una-
que concoctis, Aeſonem
iam decrepitum ad quadra-
ginta annorum ætatem re-
uocauit. Dona ſerunt
templis ſubaudiatur. dijs
enim ſacrificabant propter
filiorum reditum. Induta
aurum induta habens cor-
nua auro uictimarum nan-
que cornua inaurabantur.
Vota facit peragit uota.
Gratantibus gratias dijs
agentibus. Iam propior le-
tho iam morti propinquus.
Tunc ſic Aeſonides dixit
ſubaudiatur. O cui debere
ſalutem gratum ſe oſten-
dit eſſe Iſon, quo facilius
id, quod uult, impetrare
poſſit. eſt autem ordo, &
ſenſus, coniux, cui me con-
ſiteor debere ſalutem, quàm
quam mihi cuncta dediſti,
& ſumma, ac magnitudo
tuorum meritorum fidem
ſuperauit, tamen deme mi-
hi annos, & demptos appo-
ne meo patri, ſi carmina
hoc efficere poſſunt: reli-
qua per parentheſim le-
guntur. Diſſimilem ani-
mum impium, qui nulla
parentis pietate moueri ſo-
litus eſt. Non tamen affe-
ctus tales non tamen, in-
quit, ſe ulla teneri patris
Aetæ pietate conſeſſa eſt
Medea. Ergo ego cuiquam
amantis ſeruat decorum
mulieris, quæ amanti an-
nos producere potius,
quàm abbreviare ſemper
cupit. quare indignatur
Medea, quod Iſon tam
parum ab ipſa ſe amari pu-
tet, ut poſſit ipſi deme-
re annos, quos alij attri-
buat. Ergo autem, hoc lo-
co affectui, & indignatio-
ni ſer.

si feruit. sic Augustus, Ergo ne supremis potuit vox improba
verbis. *Transcribere* transponere. [Elegas metaphora ab ijs,
qui nomina, siue pecuniam alijs creditoribus transcribunt. sic
Terentius, Iube illud aurum transcribi denuo.] *Cuiquam*
alicui qui mihi te sit charior. *Nec tu petis aqua* honesta. *Dr-*

ma triformis Hecate vene
ficiorum, carminumq; au-
dor. *Præfens* propitia.
Annuat consentiat. *Vt*
cornua tota coirent hoc est,
vt cornua Lunæ tota com-
plerentur, atque coniunge-
rentur, ut plenilunium fie-
ret. *Nudos humeris infu-
sa capillos* synecdoche poe-
tica, hoc est per nudos hu-
meros sparsos capillos ha-
bens. *Soluerat alta quies*
intempestam, mediamque
noctem fuisse ostendit. quo
tēpore omnia in somnum
animalia resoluuntur. *Sr-*
rorauit insperlit. *Ternis*
& hiatibus ora soluit te-
ros, inquit, aperuit. *Sum-*
misso poplite summissis ge-
nibus, ac flexis. *Nox ait ar-*
canis fidiissima inuocatio-
nes, precesque Medæ de-
scribit poeta veneficæ ma-
xime conuenientes. *Diur-*
nis ignibus soli. *Triceps He-*
cate Luna, quæ eadem esse
cum Diana, ac Proserpina
dicitur, iccircoque & tri-
ceps, & triformis vocatur.
sic quidem fere exponitur
hic locus: sed videtur poe-
ta tricipitem Hecatē vo-
casse ad Orphei imitatio-
nem, qui in Argonauticis
ipsam *τρίκεφαλον* appellat,
quod tria habeat capita, e-
quinum dextrum, medium
hominis syluestris, sinistru
caninum. veneficarum au-
tem dea est Hecate, quæ ab
Apollonio etiam Brimo vo-
catur propter dex horro-
rem. *Cantus* incanta-
menta.

RAPH.

Adeste auxilio e-
ste. *Concussa* que sisto agita-
ta stare facio. *Stantia freta* maria quieta, nunquā. n. stat ma-
re. *Te quoque Luna traho* de cælo detraho. nam ueneficæ fin-
guntur carminibus Lunam e cælo detrahē. hoc aut sibi face-
re uidebantur Thessalæ mulieres olim deceptæ ab Aglaoni-
ce, Hegemonis filia, quæ cum astrologiæ perita esset, defectus-
que Lunæ cognosceret, iactabat se Lunam de cælo detrahē
eo tempore, quo deficiebat, quare in maximas incidit calami-
tates, tantæ impietatis pœnas luens, vnde & prouerbiū ortū est,
Lunam detrahit, in eos, qui a calamitatibus uexentur. *Te me-*
rata aræ percussa aræ uasa. temerare autē significat uiolare.
Vasa uero tum, cum pulsantur, uiolari uidentur. Creditur aut
vulgo Luna ueneficarum carminibus deficere, quæ ne ad ipsā
possint peruenire, tinuitu gregorū uasorum occurrunt. de qua
re etiam Plutarchus meminit, in libello de facie appa. in Lu.

C O E L. R H O D.

AEs autem græci *χαλκός* dicunt, uti præstruximus. eius uer-
bi etymum afferri narium solet, opinatis quibusdam inde
corruari, quod fortitudini sit accommodatum, quam *χαλκός*
uocant, adiecta crassioris soni littera ex linguæ Doricæ pro-
prietate. Ioannes Grammaticus in commentario in Hesiodū
a Chalybum gente inflectit, ut dicatur Chalcos, quasi Chaly-
bos. Apud eos uero in Scythia populos primitus inuentum
traditur ferrum, proindeque Chalco id nuncupauere, nam
ante ferri vsum æs memoratur compertum, propterea id fer-
ro nomen impositum, quod Eustachius quoque significat. &

cum apud Homerum legimus *χαλκὸν ἔχοντες* non utique
æneum interpretantur, sed ferreum, ex ueteri more appel-
latione propagata. Quod uero armis uterentur æneis prius,
non ferreis, allipulatur Hesiodus eo uersu,

Χαλκὸν δ' οἱ ἔργαζοντο, μέλας δ' ἔα ἱκανὸς ἰδύμενος

Aere laborabant, nec dum
ferrum erat nigrum. Sunt
qui ferrum putent per ap-
positi formam dici *χαλκός*,
καρὰ τὸ χάλιν τὸ μέλαν, &
fundat, dissipetq; interem-
ptorū uires. Chalcida Eu-
bœa ciuitatem arbitrantur
appellatam nonnulli, quod
ibi primum ærariæ fabricæ
memorentur compertæ.
quanquam alij, quod Eusta-
thius scribit, a Combe puel-
la Chalcidis cognomento,
Alopi filia, duci uocabulū
putant, cui æneæ armaturæ
inventionem acceptam re-
ferunt. de qua intellexisse
Ouidium arbitrantur Me-
tamorphoseon 7.

*Adiacet his Pleuron, in qua
trepidantibus alis*

*Orphias effugit natorū vul-
nera Combe*

Quam Iamben translulit
Planudes, uti meminit Cæ-
cilius Minutianus Apulei.
Chalcos, id est *χαλκός*, apud
Plutarchū inuenies in Ca-
tonis senioris vita. Inter-
pres, æra simpliciter reddi-
dit, cum tamen traditum
eruditissimè sit, obolum Atticis
chalcos complecti octonos,
vel, ut Plin. denos, binis chal-
cis constat quadrans: vnde
dichalcus etiā dictus. Ae-
rarios porro fabros in Lē-
no insula fuisse plures, cō-
perio, qui omnium primi
ænea commoliti tela, Sin-
ties hinc vocitati tradun-
tur, qua voce nocumētum
græca ratione signatur, na-
ta inde fabula, exceptum a
Lemnis lapsum de cælo
Vulcanum. Quod referunt
alij ad eos, qui crebri visum

tur in insula ignium crateres. Chalcem Eustathius purpuram
interpretatur. vnde appellari Chalcantem coniecit, ut qui
profunde vaticinia conciperet: quanquam & ab æneo colore
fingi potuisse nomen nō inficiatur, quæ tñ purpureū intelligit.
Apud Aristot. est inter pisces nomine Chalcis, quem æricam
Theodorus reddidit, ab alijs dicitur etiam zignis. Aes por-
rō in sacris, & excantationibus magnam habuisse veteribus au-
toritatem, ac vim scribit Theocriti interpres in poetæ Phar-
maceutria, proptereaque in lunæ deliquijs adhiberi solitum,
καὶ ἐπὶ τοῖς κατωχμήσις. id est & hominum morte. purius e-
nim ceteris habebatur. *καὶ ἀπὸ καρκίνου τῶν μαινμάτων*, id est
pollutionem expiatorium. inde eo utebantur in purificatio-
nibus, vniuersis, ut in lib. de dijs scripsit Apollod. Quin &
Coræ, seu Proserpinæ sacerdos Athenis æneum pulsare in-
strumentum assuerat, quod *ἰχναί* uocant. apud Laconas re-
ge defuncto lebetibus obtinire, fuit ueteris instituti. Et So-
phoc. in tragœd. cui titulus Rhizotomi, id est radicum secto-
res, Medeam scribit herbas secantem, succos in cados resu-
disse æneos, herbas verò æneis subsecuisse falcibus. Ex quo &
Virgilius,

Falcibus & messe ad lunam quaruntur ahenis,

Pubentes herba, nigri cum lacte veneni.

In his vero potissimum sacris ænea adhiberi vasa Macrobius
solita scribit, quibus delinire aliquos, aut denouere, aut
denique exigere morbos vellent. Sed & Carminius li-
bro De Italia secundo, Thulcos æneo vomere in con-
dendis vrbibus vfos in traiectionis eorum sacris, se inuenisse
scribit.

scribit. Quin & Sabinorum sacerdotes æneo cultro attonderi consuevit. Aeris porro sonos, seu rem potentissimam, multis rebus græcorum vetustissimos adhibuisse, palam est. Cur uero æris dissono crepitu deficienti lunæ auxiliarentur antiquiores, quod & Manilius significat, sed & Ovidius,

*Te quoque Luna traho, quâ-
nis Temesæ labores*

Aera tuos minuant.

Alexander etiam rationem affert eiusmodi: Aes, & ferum, inquit, quatiunt mortales, quod inde abigi demones, creditum sit: quo tē pore sidera hæc vim suam ad terras non perducant, quæ & hominibus proflit, & improbos retrudat demones. Moris huius meminit Titus item Liuius ab Vrbe condita 26. Campanorum, inquit, imbellis multitudo, cum æris crepitu, qualis in defectu lunæ silenti nocte fieri solet, edidit clamorē. Et, ut Plinium præteream, etiam Thebaidos 6. Papi- nius, Procul auxiliantia gē tes æra crepant. Paleas in- uenio ramentulas dici æ- ris, palearum imagine qua- dam, quæ iam liquato ære, ac percocto expuuntur fla- tu vehemētiore, ut Plin. scribit. etiam si non latet. Hermolao secus videri. *Currit quoque* tui subau- dianur. nam & Luna cur- ru, ut Sol, dicitur vehi. *Vos mihi* in gratiā meam. *He- betastis* hebetes reddidi- stis sic, ut comburere non possent. *Vos serpentigenis* & dentibus serpentum geni- tis hominibus. *Im se* con- tra se ipsos. *Rudem som- no* sic quidem legitur. ex- poniturque expertem som- ni draconem, atque perui- gilem. sed cum hoc nomen rudis, genitiuo iungatur, aut somni mihi videtur le- gendum, aut certe rudem in rubrum vertendum. quo quidem modo is, qui in græ- cam linguam hoc opus con- uertit, legere videtur, hoc est *φαιακὸν οὐλῶνα*, ut ad cri- stas, & oculos rubescētes referamus. *Aurum* aureū uellus. *Vindice* custode dracone.

liquidi c.
miliis
midie la-
du.

RAPH.

VOLUCRVM draconum, a quibus Medea ve- hebatur. *Permu* sitz blande pertractauit. *Sublimis rapitur* in altum aerem tollitur. *Despicit* deorsum aspicit. *Et cretis* secretis, ac semotis: aut certe vilis, & aspectis. [Aut etiam de- cretis. nam & alibi inuenias cernere, pro decernere positum. Tacitus 15. annot. Illum locum, tempusque destinatum, quid de Armenia cernerent.] *Quisque altus Pelion* figurate dictū est. Altus enim ad montem refertur. sunt autem montes hi om- nes Thessaliæ, de quibus multa in superioribus diximus libris. *Perpiscit* diligenter inspicit. *Radice* cum præpositio subau- diatur, ut cum radicibus euillas herbas intelligamus. *Curua- mine falcis ahe* falcis ærea curua. [Imitatur hoc loco Virgil. poeta. nam & ille de Didone eodem modo inquit:

*Falcibus & messæ ad Lunam queruntur ahenis,
Pubentes herba nigri cum lacte venenis.* &c.

quius rei exemplum Macrobius ostendit ex græco Sophocle acceptum esse, qui & ipse Medeam fingit nudis pedibus, & a- henis falcibus maleficas herbas succidisse. nam omnino ad rē diuinam faciendam vasa, atque arma ahenis adhibuisse vete- res, idem Macrobius auctor est. Sophoclis versus in hunc modum citantur:

*Αἰ δὲ χαλκὸν καὶ λίαν ἰσχυρὰν κρήνην ἔταυσε,
Αἰ δὲ δὲ βροτῶν ἀκαλαζόμενα γυμνὰ.]*
Χαλκὸν δὲ ἡμᾶς δριπατοῖς.

Multa quoque Eridani non solum, inquit, in montibus, sed etiam in fluuiorum ripis herbas collegit Medea. cum autem

*Aera tuos minuant; currus quoq; carmine nostro
Pallent, ac pallet nostris aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammæ hebetastis, & vnco
Haud patiens oneris collum pressistis aratro.
Vos serpenti genis in se fera bella dedistis,
Custodemq; rudem, somno sopistis & aurum
Vindice decepto Graias misistis in vrbes.
Nunc opus est succis, per quos renouata senectus
In florem redeat, primosq; recolligat annos.
Et dabit: neq; enim micuerunt sidera frustra,
Nec frustra volucrum tractus ceruice draconum
Curus adest. aderat demissus ab æthere currus.
Quò simul ascendit, frenataq; colla draconum
Permulsit, manibusq; leues agitauit habenas,
Sublimis rapitur, subiectaq; Thessala Tempe
Despicit, & uisis regionibus applicat angues:
Et quas Ossa tulit, quasq; altus Pelion herbas,
Otryxq; & Pindus, & Pindo maior Olympus,
Perpiscit, & placitas partim radice reuellit,
Partim succidit curuamine falcis ahenæ.
Multa quoq; Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoq; Amphrysi: nec eras immunis Enipeu.
Nec non Peneus, nec non Sperchiades vnda
Contribuere aliquid, iuncosq; littora Bæbes.
Carpsit & Euboica viua Anthedone gramen
Non dum vulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, pennisq; draconum,
Nonaq; nox omnes lustrantem uiderat agros:
Cum redijt, nec erant tacti, nisi odore dracones,
Et tamen annosæ pellem posuere senectæ.
Constitit adueniens citra limenq; foresq;
Et tantum calo tegitur, refugitq; uiriles
Contactus: statuitq; aras e cæspite binas,
Dexteriore Hecates, at læua parte iuuentæ.
Has ubi verbenis, sylvæq; incinxit agresti,
Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit, cultrosq; in guttura velleris atrî
Conijcit, & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super inuergens liquidæ carchesia vini,
Alteraq; inuergens tepidi carchesia lactis,*

Ant. Anthedon vrbs est Bæotiæ, ab Anthedone dicta Di- j filio, cuius pater fuit Anthus Neptuni filius ex Alce Abantis filia. est & alia Anthedon in Phœnicia, vnde Anthedonius, & Anthedonites declinantur. *Viua gramen* ab effectu, quod vitam reddat, & conseruet. *Nondum vulg* nondum vulgo notum. in transcurso autem poeta Glauci quoque Me- tamorphosin tangit, quam tamen in lib. 13. copiose descri- bit. nam Glaucus cum esset piscator, animaduertit pisces ta- ctu cuiusdam herbæ in mare resiliētes, quam quidem cum & ipse gustasset, in mare exiliuit, ac in deum marinum con- uersus, Scyllam vehementer amauit. *Nec erant tacti* a- liam quoque Metamorphosin tangit. nam dracones illi ala- ri odore tantum herbarum, quas Medea collegerat, sene- ctam deposuerunt. *Et tantum calo tegitur* non etiam te- cto, sub dio autem eam pernoctasse, nec domum intrasse si- gnificat Poeta. *Statuit* erexit. *Iuuentæ* iuuenilis ætatis dex. *Egesta tel* extracta terra. *Scrobibus* fossis. *Velle- ris atris* ouium nigrarum, quæ Hecate, alijsque dijs inferis sunt gratæ. *Carchesia* vasa sunt ad potandum accommo- data. Virgil. 1. Aeneid. Hic duo rite mero libans carchesia Baccho. Carchesia etiam dicuntur summae naui mali par- tes, per quarum foramina funes immittuntur.

Glaucus
in deum
marinum

Poscit

Phœcia inuocat. *Vmb. re.* *Plutone.* *Rap. cum coni.* cum Proserpina in Sicilia a Plutone raptā. *Fraudare* priuare. *Effatum* uiribus euacuātū. *Plenos* pfectos. *Porr.* *extēdit.* *Carminē* incantatione. *Profanos* nō initiatos. *Bacchantum ritū* Baccharū more. *Flagran.* *ardentes.* *Multifidas* *in* multas partes fissas. *Tingit* madefacit. *Terq; senē flam.* *ter inq;* senē purgat, igne, aqua, sulfure hęc enim tria purgationib⁹ ab antiquis adhibebantur.

RAPH.

ÆMONIA ualle, i uallibus Thessalię. *Extremo oriente* ex ultima orientis parte. *Pruinas Luna* q̄ a Luna generantur. humiditatum. n. auctor est Luna. *Et strigis infames* strix a uis est nocturna, magno capite, rostro, & unguib⁹ adūcis, ut i 9. Fast. describit Ouid. Vulgus aut putat striges non esse aues, sed vetulas, quę se beneficio quodā in aues conuertunt, infantesq; dormientes aggrediuntur, ac eorū sanguinem ita exugunt, ut aut mortui inueniantur in cunis, aut diu viuere non possint, unde & poeta hoc loco strigis alas infames ait, & vulgus ueneficas oēs strigas uocat. Sane striges a stridendo sunt cognominatę, ut facile ex his Ouidij carminibus constat: Est illis strigibus nomē, sed nominis huius Causa, qđ horrenda stridere nocte solent. *Inq; uirum soli.* *lupi* et inquit, se soliti in hominem conuerrere particulę huic medicamento additę fuerūt. *Profecta* ite testina a psecado, & recidēdo dicta. alludit autē id qđ d̄ lupis Plin. iqt, Hoies i lupos uerti, rursumq; restitui sibi falsū cēxiistimare dēm⁹ aut credere oia, quę fabulosa tot seculis comperimus. inde tñ ait dictos fuisse uersipelles, de qua re lib. i. annotatum est *Cinyphij chel.* *serpētis Libyci.* nā Cinyphus flui⁹ est Libyę, qui inter duas Syrtes in mare Libycū exit. Chelydri uero testudines aquaticę dicuntur. nam chelone testudo uocatur, & chelys. unde & cithara chelys appellatur, q̄ extensidine fuerit a Mercurio cōfecta. *Vimacis ceruiz* diu uiuētis. ceruis. n. ut scribit Plin. uita in confesso longa, post centum annos aliquibus captis cum torquibus aur eis, quos Alex. Magnus addiderat, ad optatis iā cute in magna obestitate. *Nonē sec.* *tot. n. annos* cornices uiuere dicuntur. [Vt in carmine illo, qđ inter Virgiliāna circūferi,

Verba simul fundit, terrenaque numina poscit,
Vmbrarumque rogat raptā cum coniuge regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos ubi placant precibusque, & murmure longo,
Æsonis effatum proferri corpus ad aras
Iussit, & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æsonidem, procul hinc iubet ire ministros.
Et monet arcanis oculos remouere profanos.
Diffugiunt iussi: sparsis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantē circuit aras,
Multifidasque faces in fossa sanguinis* atri
Tingit, & infestas geminis accendit in aris;
Terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.
Interea calido positum medicamen abeno
Fernet, & exultat, spumisque tumentibus albet.
Illic Æmonia radices ualle resectas,
Seminaque, & flores, & succos incoquit atros.
Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluxum mare lauit arenas.
Addidit exceptas Lunę de nocte pruinas,
Et strigis infames ipsis cum carnibus alas,
Inque uirum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi. nec defuit illi
Squammea Cyniphij tenuis membrana Chelydri,
Vinacisque iecur cerui, quibus insuper addit
Ora, caputque, nouem cornicis sæcula passa.
His & mille alijs postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali barbara munus,
Arentiramo iam pridem mitis oliuę
Omnia confudit, summisque immiscuit ima.
Ecce uetus calido uersatus stipes abeno
Fit uiridis primò, nec longo tempore frondes
Induit, & subito grauidis oneratur olinis.
At quacunque cauo spumas eiecit abeno
Ignis, & in terram guttę cecidere calentes,
Vernat humus, floresque, & mollia pabula surgunt.
Quę simul ac uidit, stricte Medea recludit
Ense senis iugulum, ueteremque exire cruorem
Passa, replet succis: quos postquam combibit Æson,
Aut ore acceptos, aut vulnere; barba, comaque
Canicie posita nigrum rapuere colorem.
Pulsa fugit macies: abeunt pallorque, situsque:
Adiectoque caua suppleantur corpore rugę:
Membraque luxuriant. Æson miratur, & olim
Ante quater denos nunc se reminiscitur annos,
Dissimilemque animum subiit, ætate relicta.

ARGUMENTVM.

ARG. Liber pater ut animaduertit Æsonis senectutē remedijs Medea expulisse, petijt, ut suis quoq; nutricibus ferret auxiliū, easq; in adolescentię uigorem reduceret: cuius auctoritate illa compulsa eiusdem remedijs quibus Æsonem, in p̄mitias reduxit, Liberoq; eternū beneficium dedit.

Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber: & admonitus iuuenes nutricibus annos
Posse suis reddi, capit hoc a Colchide munus.

ARGUMENTVM.

ARG. Peliades, Pelix filiz, ut uiderunt arietem ætate grauatum herbis a Medea in agnum transfiguratum, ambitiosius ab ea petere experūt, ut pelix parenti restitueret, quā tēporis processione amisisset, iuuentutē. quod ut illa accepit, cupiens inimicum Iasonis data occasione punire, impulit eas, ut parentem interficerent, laceratūq; in ahenum feruens dimitterent, quod ut factum est, cursum draconibus iunctum conscendit, & per æra elata conspectum inimicorum profugit.

Ter binos, deciesque nouem
superexit in annos
Iusta senescitū quos implet
vita uirorum.
Hos nouies superat uiuendo
garrula cornix;
Et quater egredatur cornicis
sacula ceruus, &c.

Mortaliz Æsoni, quem ex sene, ac decrepito iuuenē omnia mitia reddat, siue q̄ paci dicata est oliuā, q̄ mites ac mansuetos hoies reddit. *Ecce uetus* repēte aridū oliuę ramum uiridē esse factum ostendit. *Vetus stipes* aridus oliuę ramus. hęc aut in transcurū Metamorphosin signat. *Grauidis* succo plenis. *At quacunque* sano spumas oiecit abeno aliā itē Metamorphosin describit poeta. nā guttę spumę ut ignis ex aheno feruētī in terram eiectę in uarios flores fuere conuersę. *Vernat humus* varijs operitur floribus. tūc. n. humus vernare d̄, cum uarijs uestit herbis. *Surgunt*, *zorian* tur. *Recludit* aperit. *Rapuerit* celeriter accepere, cōtrahere. *Situs* squalor. est. n. situs fēda quēdam lanugo ex humo procreata in locis p̄sertim Sole carētib⁹. Vir. Per loca sēta situ. iade fit ut corpora illota situm cōtrahere dicamus, & squalorē, q̄ et p̄dor uocatur. *Suppletur* implent. *Adiecto cor.* *adiecta carne* rugę tollūtur, *Luxu.* *lasciuia.* tūc aut mēbra luxuriare dicunt, cū ualde pingua, atq; nitida uident. *Æson mir.* *stupescit.* *Et ol.* *Ante quater* denos hoc est, se añ quater draginta annos natū fuisse recordat, p̄ quod significat Æsonē ex decrepito sene in uirū quadraginta annos natū, [aut citra etiā, prout annos senectutis illius designas.] fuisse cōuersum. *Dissimilem an.* *znā* animus unā cū ætate mutatur. alius est em̄ animus iuuenes, alius viri, alius senis. *Ætate relicta* *z deposita* senectute.

Viderat ex alto Bacchus cū uidisset ex decrepito sene iuuenē factum Æsonē, Medea rogauit, ut nymphas quoq; suas nutricēs iuuenilib⁹ annis restitueret. q̄ facile a Medea petrauit. hoc aut ab Æschylo sūpsisse v̄ Ouid. is. n. i comēdia, q̄ iscribitur nutrices Bacchi, cum suis uiris reiectas, iuuenili etati a Medea fuisse restitutas ait. *Suis nutritis* nymphis, q̄ ut uidimus, infantem Bacchum educarūt. Iquas Ouid. supra Nyseidas, alij Diodonidas nōcāt. ut lib. 3. annotauim⁹. *Colchide* *z Medea* *z Neve*

N *Eve doli cessent.* Medea subintelligatur. Narrat autem quemadmodum Medea senio confectum arietem agnū quidem effecit, Peliam verò interemit. nam Medea cum Pelia Iasoni inimicum esse cognosceret, quò facilius eum perdere posset, & se a Iasone odio haberi simulavit, & Pelias filias sibi conciliauit. quæ cum vidis-

sent arietem vetulum in agnū conuerti, impēsus a Medea petierunt, ut Pelia sibi parentem restitueret ætati iuuenili. ipsa verò eis persuasit, ut ipsum interficerent, ac in vase aquæ ple- no coquendum imponerēt. quod quidem cum perpe- trassent, ipsa a draconibus in aerem sublata aufugit, Corinthumque tandē per- uenit. *Phasias* a Phasi Col- chorū fluuiio declinata.

RAPH.

NONIAM grauis ip- se senectū est? ratio cur eā Pelias non exceperit. *Capit* sibi conciliauit, & dece- pit. *Refert* commemorat. *Situs* squalores, & senilū. *Subiecta* iniecta. proprie nanque spes iniici dicitur. *Pariis arte* pari artificio. *Pretium sine fine pacisci* cœperunt subaudiendum. [aut, *et* *etiam* pro pa- cificabantur, positum. *Sine fine* maximum, & immen- sum. *Ficta grauitate* simu- lata rei difficultate. *Rogan- tum* Pelie filiarum. *Dux gregis* aries, qui ouium dux esse videtur. *Innume- ris annis* quā plurimis an- nis. *Effatus* viribus eua- cuatus. *Pecudis* arietis. nam pecus omne animal di- citur, humana effigie ca-rens. *Validos succos* ma- gne potentie succos, ut qui- bus interfectus aries non solum vitæ fuerit restitu- tus, sed etiam agnus effe- ctus. *Et illi herbarum suc- ci.* *Et tener balatus* hoc est teneri agni balatus. Ba- lare autem verbum est fa- ctitium, ab ouium voce de- cliuatum. *Lactentia u- bera* lacte plena. *Exhibue- re fidem* fecere fidem. *Ter iuga* tres, inquit, tran- sierant dies. nam Phœbus demere iuga fingitur equis currum Solis trahentibus nocte adueniente. *In Hibe- ro flumine* Hiberus Hispa- niæ est fluuius, quē pro O- ceano Atlantico ponere vi- detur poeta. *Fallax Aec- tias* Medea fallendi peri- ta. *Dederant* Effecerant. *Exigit* expellit. *Et sa- niem* saniosum sanguinē. *Et ne sit scelerata* adeo acutum est hoc dictum, ut contraria retinere videat- ur. ne qua, inquit, sit sce- lerata, & impia, non emittendo sanguinem patris saniosum, scelus perpetrat ipsum interficiendo. *Haud tamen istus* de- corum seruat poeta piarum in patrem filiarum, quarum nulla potuit sustinere, ut spectaret vulnera patris. *Caca vulnera* quæ ipse filie non uidebant. *Abstulit* Ademit, recidit. *Col- chis* Medea. *Calidis in undis* archaismos est, & antiqua loquē-

di figura. si enim esset oratio soluta, calidas in undas dicere- mus. [Nomina autem Peliadum hæc recensentur Alceſtis, Pe- lopeæ, Medusa, Ifodote, & Hippothoe. ex quibus Alceſtis dici- tur auersata esse facinus, quare pietas eius præcipue celebra- tur. Sublato autem patre regnum Iason dicitur Acasto Pelie filio reliquisse] [Hinc Pita- nem urbem Aeolice relin- quentem, vidisse draconem in saxum transfiguratum: deinde Idgum nem^o adijſe, in quo Liber pater iuue- cum transfiguratum in cer- ui figuram subtraxit: nec mi- nus & patrē Coryti paruo conditum sepulchro: item Mæram in figuram canis es- se conuersam. ab his regio- nibus digressam Eurypyli urbem contigisse, in qua Coe matronæ in cornutas boues transfiguratae sunt, propter affectum, quod Ve- neri formam suam antepo- fuerint. dehinc Telchmas Ialyſio transgressam, quos Iupiter propter odium con- iugis suæ Iunonis subie- cit mari. quorum regione relicta ad Cæam urbem peruenisse, in qua Alcida- mantem scribit ex filia ui- disse columbam procrea- tam esse. Post hæc lacum Hyrtes, & Cygni tempe, in quibus locis Phyllius cum graui amore pueri tenere- tur, & imperio eius uolu- cres indomitas, ac leonem magnum parere coegisset, taurumque uicisset, neque ideo labor eius, potiendi merces extitisset, indigna- tus ex præcipiti loco cum se odio laborum iaceret, in uolucrum olorem con- uerus est. Hyrte autem ma- ter eius flendo assidue ca- sum filij sui, in stagnum deliuit misericordia deo- rum, quod esset sui nominis. ab his digressam Plemrona peruenisse, in qua vrbe Iā- be, cum Phasiei filij occi- derentur, deorum miseri- cordia effectum est, ut in auem transformaretur. ab his Calaream Latoniā, ubi regem cum coniuge in uolucrum uersum uidit: de inde Cyllenem adijſe. hic Menephron ne cum ma- tre concumberet, ab Io- ue est transfiguratus in fe- ræ speciem. post horum casum uidisse Cephison ne potis exitium desentem, qui ab Apolline in pho- cam transfiguratus est. i- tem Eumeli demum adijſe, lugentis filiam in uolu- crem cecisse. ac tandem etiam Ephyrem contigisse pennis vipereis, in qua vrbe primum ex fun- gis edita existimantur corpora. ibi cum parente Creusam con- sumptam uenenis arſisse. nec minus natos ab ipsa interem- ptos Iasone relicto. inspectis itaque casibus miserorum ue- nisse etiam Athenas, ubi Phineum, & Periphram in aues con- uersos. Item neptem Polypemonis uolucrum expleſſe nu- merum.]

N *Eve doli cessent, odium cum coniuge falsum Phasias assimulat, Peliaque ad limina supplex Confugit: atque illam (quoniam grauis ipse senectū est) Excipiunt natæ; quas tempore callida paruo Colchis amicitia* fallacis imagine cepit.* Dumque refert inter meritorum maxima demptos Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur, Spes est virginibus Pelia subiecta creatis Arte suum parilireuiscere posse parentem. Idque petunt: pretiumque iubent sine fine pacisci. Illa breui spatio silet, & dubitare videtur, Suspenditque animos ficta grauitate rogantium. Mox ubi pollicita est, Quò sit fiducia maior Muneris huius, ait, qui vestri maximus æuo est Dux gregis inter oues, agnus medicamine fiet. Protinus innumeris effatus laniger annis Attrahitur, flexo circum caua tempora cornu: Cuius ut Aemonio marcentia guttura cultro Fodit, & exiguo maculauit sanguine ferrum, Membra simul pecudis, validosque uenefica succos Mergit in ære cauo minuunt ea corporis artus, Cornuaq; exurunt, necnon cum cornibus annos: Et tener auditur medio balatus abeno. Nec mora, balatum mirantibus exilit agnus, Lasciuitque fuga, lactantiaque vbera querit. Obsupere satæ Pelia: promissaque postquam Exhibuere fidem, tum verò impensius instant. Ter inga Phœbus equis in Ibero flumine mersis Dempserat, & quarta radiantia nocte micabant Sidera, cum rapido fallax Aectias igni Imponit purum laticem, & sine viribus herbas. Iamq; neci similis, resoluta corpore, tegem, Et cum rege suos custodes somnus habebat, Quem dederat cantus, magicæque potentia linguae. Intrarant iussæ cum Colchide limina natæ, Ambierantque torum, Quid nunc dubitatis inertes? Stringite, ait, gladios, ueteremque haurite cruorem, Ut repleam vacuas iuuenili sanguine venas. In manibus uestris uita est, etasque parentis. Si pietas ulla est, nec spes agitat inanes: Officium præstate patri, telisque senectam Exigite, & saniem coniecto emittite ferro. His, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est, Et ne sit scelerata, facit scelus: haud tamen istus Vlla suos spectare potest, oculosque reflectunt, Cæcæque, dant sanis auersæ vulnera dextris. Ille cruore fluens, subito tamen allenuat artus, Semilacerque toro tentat consurgere, & inter Tot medius gladios pallentia brachia tendens, Quid facitis natæ? quis vos in fata parentis Armat? ait. cecidere illis animique, manusque Plura locuturo cum verbis guttura Colchis Abstulit, & calidis laniatum mersit in undis.

mendaci

gis edita existimantur corpora. ibi cum parente Creusam con- sumptam uenenis arſisse. nec minus natos ab ipsa interem- ptos Iasone relicto. inspectis itaque casibus miserorum ue- nisse etiam Athenas, ubi Phineum, & Periphram in aues con- uersos. Item neptem Polypemonis uolucrum expleſſe nu- merum.

Quasi pennatis serpentibus isset, &c. Hodeporicon Medes hoc loco describit poeta, quo videlicet itinere, & per quas regiones ex Thessalia, ubi Pelias regnauerat, Corinthum, & mox perpetrata cæde filiorum, & arce cum noua Iasonis coniuge incendio consumpta, e Corintho Athenas ad Aegeum Thesei patrem peruenit, perstringens breuiter (id quod Hodeporicis familiare est) quæ quibusque locis fabulosa, aut alias memorabilia accidissent, imitatus, ut ex Lactantij argumentis apparet, Hesiodum in opere opinor, quod illi *ἡ μάλα* titulo Græc. ascribunt. quod quia non extat, neque item quos *ῥέγε* uocant, quæque *ῥέγε* aut *ῥέγε*, & id genus veterum poemata fabulis referta, nemo facile explicauerit eas fabulas, quæ hic notantur, aut etiam quicquam ferè aliud attulerit, quam hic a Lactantio dicitur. Vbi rursum præter cætera incommoda etiã hoc accedit, quod neque ipsius Lactantij uerba, siue argumenta satis integra aut plena sunt temporum siue etiam factorum iniquitate, ut alijs plerisque, ita his quoque vitiatis, & ut ita dicam, adesis, deinde, ut fit, alijs atque alijs locum etiam, quæ interciderant insertis, & secundum quod cuique commodum uisum afficitis.]

RAPH.

Quasi pennatis serpentibus isset, &c. Cerambus nympharum ope diluij tempore in auem conuersus, altissimos Thess. montes ascendit, sicque aquarum inundationem uitauit. *ῥέγε* alatis. *ῥέγε* Chironis domum, quem Philyra nympa ex Saturno, ut diximus, peperit. *ῥέγε* Cerambis antiquissimi, quippe qui ante diluuium fuerit. *ῥέγε* cooperta. *ῥέγε* Deucalionis & Pyrrhe. diluuium quod fuit tempore Deucalionis & Pyrrhe. [Tamen si alias, quod sciam, nihil extet de hac fabula, inuenio tamen in comment. Græcorum *κέρμβον* etiam *κάνθαρον*, hoc est Scarabæum significare, quasi *κέρμβον* ut *κάνθαρον*. ut eo suspicari quispiam posset Cerambum, de quo hic dicitur, non in auem sed in Scarabæum potius mutatum fuisse, præsertim quando hic nihil aliud additur, quàm quod sublatus in aera penis fuerit. nam & Scarabæi uolant. Sed de hoc alij iudicent. est autem & mons Paphlagoniæ Cerambus, cuius Apollonius meminit. & Crambis filius Phinei ex Cleopatra filia Boreæ & Orithyæ.] *ῥέγε* Pitane urbs est Aeolica. unde & Aeoliam poeta appellat, non quod ibi Aeolus regnarit, ut quidam putant. ex Pitana Arcefilaus Academicus fuit, qui cum Zenone apud Polemonem didicit. Tradunt apud Pitane lateres super aquis fluitare. *ῥέγε* de saxo. Metamorphosin serpentis in lapidem signat. hic autem uidetur esse ille draco, qui spectantibus Græcorum ducibus apud Aulidem significauit decimo tandem anno Troiam esse capiendam, cum eam in arborem ascendisset, in qua auicularum nidus erat, nouem pullos primum, deinde eorum matrem deuorauit. quod cum uidisset Calchas, decimo demum anno Troiam capi posse prædixit. Serpens uero illa ad perpetuam rei memoriam in saxeam Draconis imaginem fuit commutata. [Regius hoc loco de Dracone intelligit, qui annos belli Troiani græcis significauit, de quo Hom. li. 2. Iliad. meminit. sed repugnat locus. nam Draco, de quo apud Hom. dicitur, in Aulide conuersus fuit. Ouidius autem hic in descriptione litoris Asiatici, non Græci, siue Bæotici adhuc uersatur. quare ego de Lesbio serpente, de quo etiam infra lib. 12. mentio fit, intelligendum magis puto, qui quod Orpheus caput, in Hebrum abiectum, & ad Lesbum inde delatum uiolare morsu uoluisset, ab Apolline in saxum mutatus fuit. nam Lesbos insula potissima pars Aeolidis fuit, ut etiam Strabo testatur. unde & Sappho, quæ Lesbica fuit, ab Horatio Aeolia puella appellatur. *ῥέγε* Idas duas esse certum est, alteram in Creta, alteram in Phrygia, de Phrygia nunc uidetur poeta sentire. *ῥέγε* Thyoneus Bacchi filius, ut quidam aiunt, iuuenam Phrygijs, pastoribus abe-

gerat, cum cum pastores persequerentur, Bacchus Thyoneus quidem in uenatorem, iuuenam uero in ceruum conuertit: quod cum rustici uidissent, a persequendo Thyoneo desisterunt. Thyoneus autem Bacchus quoque dicitur a Thyone uel matre, uel nutrice, uel, ut quidam aiunt, *ῥέγε* hoc est a sacrificando. [Neque de hac fabula alibi certius aliquid extat, quod quidem ego sciam, nisi quod Thyonei etiam Acron meminit in 17. oden libro 1. cart. Horatij. filium Bacchi dicens, patrem Thoantis, eius qui Hypsipylê genuit, regnalset; in insula Chio. Quod hic addicere libuit, loci potissimi causa. nam Regius locorum ac regionum ordinem in hac itineris descriptione parum alioqui obseruasse uidetur.] *ῥέγε* pater quis Coryti pater fuerit, aut ubi sit sepultus, non memini me legisse. sic quidem olim ingenue, pfectus sum. nunc uero a Lycophronis enarratore admonitus uideo patrem Coryti Paridem fuisse. nam Paris ex Oenone filium Corytum suscepit, quem mater a

ARGUMENTVM.

ARG. Medeam fugientem docet Hesiodus, Othryn, montem Thessalia, petiisse, in quæ diluuium Deucalionis Cerambus, nympharum auxilio, pennis delatus sit, & in montem Parnasum, qui est altissimus.

Quasi pennatis serpentibus isset in auras,
Non exempta foret pænæ fugit alta, superq;
Pelion umbrosum, Philyraaq; tecta, superq;
Othryn, & euentu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum sublatus in aera pennis,
Cum grauis infuso tellus foret obruta ponto,
Deucalionæas effugit inobrutus undas.
Æoliæ Pitane a læua parte reliquit,
Factaq; de saxo longi simulacra draconis,
Idæumq; nemus, quo nati furta, iuuenam
Occuluit Liber falsi sub imagine cerni:
Quaq; pater Coryti parua tumultus arena est:
Et quos Mæra nouo* latratu terruit agros:

Paride relicta, ducem itineris euntibus aduersus Troianos græcis dedit, id quod apud Lycophronem Cassandra futurum esse uaticinatur. Paris autem ipse in Cebryna Troadis vrbe sepultus fuisse scribitur a Strab. libro 13. Coryti autem etiam Parthenius meminit in Eroticis qui ex Paride & Oenone natum dicit, & cum Troiam uenisset, ibi Helenes amore captum, atque a patre deprehensum, occisum esse. quanquam rursus Nicander, non Oenones, sed Helenæ filium fuisse tradit, ut apud eundem auct. legitur.] *ῥέγε* quos Mæra suo latratu. Mæra, ut scribit Higinius, Icarum Atheniensis, Erigones patris, fuit canis, quæ Icarum a rusticis occisum suis ululatibus Erigone indicauit, quorum casum Iupiter miseratus in altris corpora eorum deformauit. itaque Icarum Bootem, Erigonem, Virginem, Canem autem sua appellatione & specie Caniculam dixerunt, quæ a græcis, quod ante maiorem canem exortitur, Procyon appellatur. [Etiam hoc loco, quæ ad regionum ordinem ac situm pertinent, parum animaduertisse Regius uidetur, nam quæ hic de cane Icarij, Mæra appellata, ab illo afferuntur, ea ab alijs in Attica accidisse narrantur. id quod ex Higino apparet, & nos supra de Erigone quoque meminimus. deinde etiam repugnat epitheton, nouo enim latratu, inquit Ouid. terruit agros, quod de cane nata intelligi non potest, cuius proprium est latrare, nisi uero demus Icarij Mæram, fuisse ab initio puellam, postea autem in canem uersam accipiendum esse, etiam ex Lact. argumento patet. sed hæc quæ fuerit, nusquam alibi aperte traditur. duæ autem apud græcos scriptores Mære nomine, quod sciam, memorantur. altera Arcadica, Atlantis filia, quæ Tegeatæ nupta fuit, Lycaonis filio, cuius etiam monumentum apud Arcadas ostendi solitum Pausan. tradit. altera Antææ & Procti filia, eius qui patre Therlandro, auo autem Sisypho, natus fuit. hæc seruata uirginitate perpetua e uiuis excessisse traditur, atque de hac Homerum quoque intellexisse in Odyss. ubi ait,

Μαίραντι κλυμένην τῇ ἰδὲ στυγερὴν ἱερὴν ἄλυσιν.

Et Pausanias auctor est, & is, qui scholia in Odyssæam composuit. Pherecydes autem, ut in iisdem scholijs legitur, Mæram, cuius mentio apud Homerum fit, Procti & Antææ filiam quidem facit, sed eam propter pulchritudinem a Ioue amatam & compressam addit. atque inde Locrum peperisse, qui Amphioni & Zetho in condendis Thebis adfuit. postremo a Diana telis confixam, eo quod cætus illius propter uitium a Ioue oblatum, uitaret. Hæc ille. Verum neutrius historia ad ea, quæ hic ab Ouidio dicuntur, adhuc quadrat. quare & hunc locum inter obscuros reliquamus.]

ῥέγε

RAPH. *Eurypylique urbem?* Eurypylus Herculis fuit filius qui in Co insula regnavit, augur peritissimus, de quo Virg. Suspendi Eurypylum scitatum oracula Phœbi Mittimus. *Qua Coa cornu matres?* Cos insula est Aegei, a qua Coas derivatur, non Cæus, unde Coa mihi legendum videtur. Mulieres autem Coæ cum

ægre ferrent, ab Hercule armenta Geryoni erepta per agros suos fuisse acta, Iunoni dicuntur conuicia. quare Iuno indignata eas omnes in vaccas transfiguravit. Sanè Eurypyli tres fuerunt a poetis decantati quorum primus Telephi filius regioni Theutraniz Caico vicinæ imperavit, alter Ormenij nepos, nam Ormenius duos procreavit filios, Amyntorem, & Euxemonem, è quorum altero Phœnicem, ex altero Eurypylum ortos esse Strab. refert. tertius Herculis filius. Eurypyli verò Con esse accipiendam, admonet etiam Hom. in catalogo, cum inquit, Quique Nisyron habent celsam, Carpathumque, Casumque, Eurypylique urbem Con, æquoreasque Calydnas.

[Versus Homeri sunt,

Οἱ δὲ ἄρα Νίσυρον τε ἔχον καὶ Παδίτιν καὶ Σάρον
καὶ Νῆστον δὲ ῥυψόλοιο πόλιν, ἱόσσει καὶ Λύδιαν.

Τῶν δὲ αὖ ποὶ διππότες, καὶ ἀντιόρος ἢ γυνάσθων.

Rursus autem falsus est hoc loco Regius, qui ea, quæ Eurypyli eius sunt, qui cum Græcis ad Troiam profectus fuit, illi attribuit, qui in insula Co regnavit. nam cur alios duces secuti essent Coi, rege ipsorum superflite, & eodem quo cæteri ad Troiam scilicet profectus? & is, de quo Virg. meminit quem Sinon ad oraculum sciscitandum missum fingit, Euxemonis filius fuit, Thessalus natione, non Coas. ille autem qui Coas fuit, ab alijs Herculis filius ex Chalciope, ab alijs Neptuni dicitur, neque ad Troiam ipse profectus, sed ante ea tempora mortuus esse memoratur. Cæterum ultra hos duos, etiam tertius fuit Eurypylus, Telephi filius, dux Mysorum, quem Troianis auxilio venientem Neoptolemus occidit, ut Calaber scribit lib. 3. & Homerus meminit lib. 11. Odys. Apollonius autem & quartum quendam addit, Neptuni filium, & Celæus eius quæ fuit Atlantis, sed hic nihil ad rem præsentem. illud verò non prætereundum hoc loco, quod quæ Regius hic de Cois mulieribus tradit, ob conuicium Iunoni factum, in vaccas mutatis, hoc alij Proeti filiabus ascribunt, inde & Virg. dixit,

Prætidæ implerunt falsis mugitibus auras.

Lactantius autem in argumento, non a Iunone, sed a Venere furorē hunc illis immisum, eo quod formam suam, deæ anteposissent. proinde & de reliqua fabulæ parte dubitari potest. nam quod Hercules boues, quos ex Hispania abegerat, in insulam Con deportavit, neque rationem habet, neque alibi traditur. obsidione autem aliquando cinxisse urbem Coorum Herculem. id vero colligitur, partim ex comment. Theocriti: vbi legitur, ἱστορεῖται δὲ περὶ Εὐρυπύλον καὶ Κλυτίαν ὅτι ἔτοι εἰσὶν αἱ ἱππεὶς τῆς ἡρακλέους πολεορκίας, πλὴν αὐτῆς καὶ ποδὶ ἀνδραγατοῦ τῶν δῆμιον τῶν καὶ ὅν καὶ περὶ τῆς ἡρακλέους πόλεως. partim ex comment. Iliad. 5. vbi traditur Herculem, postquam ab expugnatione Troiæ rediret, tempestate & odio Iunonis in insulam Con delatum. vbi cum a Cois vrbe excluderetur, Eurypylum regem Coorum vnā cum filijs occidisse, filiaque illius Chalciope compressa, Thessalum genuisse, cuius filij Phidippus, & Antiphus fuere. quibus similia & in comment. Pindari, Ode 4. Nemeorum leguntur, nisi quod ibi Chalciopes amore impulsus Hercules ad oppugnandos Coos venisse, dicitur. Quare videtur hic locus eo modo accipi posse, ut intelligamus Coas mulieres in furorem a Venere actas eo tempore, quo Hercules obsidione soluta illinc cum agmine, hoc est, exercitu discederet. nam & Pindarus citato loco exercitus mentionem facit, quando Thelamonem quoque huic bello affuisse scribit, sic enim de Hercule, οὐδὲ ποτὶ τρωϊκῇ, inquit, καὶ τῆς τῆς ἀνδραγατοῦ πόλεως καὶ μέροα. fuerunt enim Coi aliquando μέροα appellati, a Merope quodam rege ipsorum, ut in iisdē

comment. habetur. *Phœbeaque Rh.* Phœbo consecratam. *Et Ialysios Telchinas?* Ialysus vna est ex Rhodi vrbibus. Telchines autem Rhodi populi fuerunt, qui cum omnia suo aspectu in peius commutarent, ab Ioue fuere submersi. unde & Rhodos prius Telchinis fuit appellata. nam Ophiusa primum

& Aethrea fuit dicta, deinde Telchinis, eo quod Telchines insulam incolerent, quos nonnulli fascinatores & maleficos fuisse aiunt, quod stygiam aquam animalibus, & stirpibus perniciosi gratia aspergerent. nonnulli contrarium sentiunt, quod artibus præstantes a similibus artificibus invidia haberentur. unde hæc infamiam, ut Strab. refert lib. 14. sunt assecuti: & primum ex Creta in Cyprum venerunt, postea in Rhodon, primique ferrum & æs in usu habuisse dicuntur. nam etiam harpen Saturno fecerunt. [Eadem ferè Diodo. lib. 9. de Telchinibus.] Telchis etiam vrbs est Aethiopiæ iuxta Lybiam, unde Telchites, & Telchinus deducuntur.

Creta quoque, & Sicyon Telchinia fuit appellata, eiusque incolæ Telchines. *Antiquæ Cæa.* Cæa insula est, quæ a Græcis & Cos, & Hydrusa vocatur, anulla Eubœæ, ut scribit Plin. sed Ouid. aliam esse a Co insula sentit. quingentis longa stadiis fuit quondam, mox quatuor ferè partibus, quæ ad Bœotiam vergebant, mari deuoratis. Oppida, ut dixi, quatuor habebat, Iulida, Carthæa, Coressum, & Pœessam, ex quibus duo interciderent Coressus, & Pœessam. ex hac profectam delectationi fœminis vestem, auctor est Varro. [Stephanum secutus est hic Regius, qui Con & Ceon eandem facit, sed falso: sunt enim diuersæ insulæ. id quod & gentilia inde facta indicant. a Cos enim Coas fit, ut Coas Philetas apud Propertium. a Ceos autem, quam & Ceam Latinis dici, Plin. auctor est, Ceus e longa, & Ceus tribus syllabis, perinde ut a Teos, Teius. & Con inter Caricas insulas Plin. recenset, Ceam autem inter Græcas & Aegeas.] *Carchesia mæ.* sic quidem legitur, sed corruptè, ut mihi uidetur, Carthæia verò est legendum. nam Carthæa vna est ex quatuor vrbibus Cææ insulæ a Carthæo ibi mortuo cognominata. Carthæa item vrbs est Iberiæ. [Hoc est, Hispaniæ, sed hæc posterior absque aspiratione scribitur et apud Steph. ex quo hæc a Regio translata sunt. Porro quod ad fabulam attinet, quæ Alcida mantem morte præuentum fertur, ne filiam in columbam mutatam uideret, de hac alibi, præterquam quod a Lactan. in periocha dicitur, nihil traditum inuenimus. propterea quod auctores, qui obscuriores huiusmodi tractant, neque apud Græcos, neque apud Latinos certi, atque idonei aliqui restant.] *Inde la. Hyr.* Hyrie fluius est Bœotix, de quo Hom. in 2. Iliad. est & Hyrie regio iuxta Aulidem: est & urbs Isauriæ iuxta Seluciam: est etiam in Lapygia Cretæ sum opus, sed lacus Hyries iuxta Tempe esse innuit poeta, sic dictos a casu Hyries, quæ flendo amissum filium in fontem sui nominis conuersa fuit. nam Phyllius quidam, amore filij Hyries captus, cum multa imperio pueri peregrisset, ei taurum domitum negavit. quod quidem egrè ferens puer, se ex alto monte præcipitem dedit, sed miseratione deorum in cygnum fuit conuersus. [De fluuio Hyrie, qui hic a Regio dicitur, nihil alibi reperio. Homeri autem quem idem citat, uersus sunt:

Οὐδ' ὑρίων ἰνέμοντε, καὶ αὐλίδᾳ περὶ τῆς αἰτίας.

Βοιωτῶν μὲν ἀνελίως, καὶ λήϊτος ἄρχον.

Vbi coin. ait, ὑρίων ἀνελίως, τῆς αὐλίδος ἔκτ' σιν ὑρίωνος ὁ παλαιός, καὶ ἀνελίως, ὅς τις εἰς πόντον βοιωτῶν ὁ ἀνελίως, πατήρ. Quibus eadem ferè & Steph. & Strabo. *Σχολία* 1. & non accipiendum de Thessaliæ loco, per quem Peneus ab imo Effusus Pindo spumosis voluitur vndis, ut supra 1.1. dicitur. neq; enim Medeam credendum est, cum tantum iam spatium emensa esset, retro, atque ulta quam cœperat, subito actam fuisse. sed de Bœotix loco intelligendum, quem eundem & Teumesia Tempe a vicino monte Teumeso appellant. ita & itineris ratio postulatur, & item quod eodem referunt, lacus Hyries, & Cigneia Tempe. atque huic sententiæ etiam Volaterranus subscribit: cuius

Puella in columbā.

eius uerba sunt lib. 7. Geograph. Memorantur & Tempe Teu-
mesia, (quanquam uulgo corrupte legatur Neumesia) quæ ab
Ouid. Cygnea dicuntur, sicut & Heloria in Sicilia ex amnis
nomine. nam uocabulum hoc græci, ad omnem piscos loci ac
uirentis amenitatem traducunt. hæc ille. Cygnea autē Ouid.

uocasse videtur ab euentu,
quod circa hæc puer, de
quo hic dicitur, in cygnum
conuersus fuerit. tametsi
neque de hac fabula alibi
apud eos auctores, qui ex-
tant, quicquam legamus.

RAPH.

DELITUIT sic qui-
dem legitur, sed cum a de-
liquescente uenit, delicit
per e scribendum uide-
tur. ut intelligamus eam
in liquorem fuisse resolutā
§ *Adiacet his Ple. in qua*
Pleuron Aetoliæ urbs est,
vnde Pleuronius. [Mendo-
sus hic locus uidetur. nam
quo pacto subito adeo Me-
dea a litore Euboico in Ae-

toliā, atque ultra quam tendebat, uenisset? deinde post pau-
lum in Calaurēam rediret, atque inde denuo Corinthum. ne-
que enim credibile est, poetam voluisse circinationem talem
in aurigatione Medæ tradere, proinde ac si non curru, sed
circi alicuius, aut miluij alis usa fuisset. sed quod supra aliquo-
ties, idem hic quoque Regio accidit, ut ordinem itineris non
obseruaret. quid igitur? pro Pleuron Brauron legendum exi-
stimo. est enim in eodem litore, in quo Hyrie, cui hæc adia-
cere dicitur, uicus seu pagus Atticus Brauron, oppidum olim,
ut & Plinius, & Mela tradunt, ex duodecim illis, quæ in unam
ciuitatem postea redacta esse, Strabo auctor est, celebre signo
Tauricæ Dianæ, quod Iphigenia in græciam cum fratre Ore-
ste reuersa, secum attulisse, ibique reliquisse dicitur. vnde &
eidem deæ cognomento Brauronis, certis ibidem sacris capra
quotannis immolare solebat. & cum hac lectione etiam con-
sentit, quod Parrhasius, & alij quidam Combem hanc, de qua
presenti fabula agitur, Euboicam fuisse, & alio nomine Chal-
cidem appellatam uolunt. est enim Eubœa e regione Attici
agri, seu litoris, in quo Brauron, Hyrie, & cætera memoran-
tur.] § *Ophias Combe* Ophii filia, quæ perperam Iambe ab in-
terprete græco dicta, in auem, ne a filiorum multitudine (ad-
centum enim fertur peperisse) vulneribus conficeretur, fuit
commutata. hæc omnium prima æs in Eubœa inuenisse narra-
tur, unde & Chalcis ὁπὶ τῆς ἑλκῆς, id est ab ære fuit appella-
ta. [Ita quidem & Ianus Parrhasius in hunc locum annota-
uit, sed tamen neque hic, neque Regius de filiis, aut patre Cō-
bes, certi quicquam tradunt, neque etiam cur matri a filiis me-
tuendum, aut fugiendum fuerit. cum tamen uterque Planu-
dem reprehendant, quod Iamben, pro Comben, uerterit.
ego quando neque de Combe, neque de Iambe haec tenui sine
ni, quod ad hanc fabulam faceret, utranque lectionem in me-
dio relinquo. § *Inde Calauræa Latoidos* Calauræa insula est
iuxta Cretam a Calauo Neptuni filio declinata. est etiam
urbs Locrorum, in qua maxime Latona colebatur, unde & La-
tois uocatur. [De urbe Calauræa, Regius uidet: ego de in-
sula accipiendum arbitror: ea enim inter Cretam & Pelopon-
nesum sita est, non procul a Træzene. Latoidem autem inde
dictam ab Ouidio puto, quoniam ea Latonæ ab initio assigna-
ta fuerit, mox facta inter Neptunum & Latonam permutatio
ne pro hac, Delum Latona, pro illa autem Neptunus hanc ac-
ceperit. id quod etiam alij quidem in hunc locum annotarunt:
est autem celebris hæc insula morte Demosthenis quoque. ibi
enim ille in templo & Asylo Neptuni cum Archias ab Antipa-
tro missus, ut in Macedoniam pertraheret, sumpto ueneno, uo-
luntaria morte supplicium tyranni præuertit.] § *In uolucrem uer-*
§ hic fuisse uidetur Ceyx rex Trachinis, qui cum tempestate
in mari periisset, Halcyoneque ipsius uxor Aeoli filia flendo pe-
rire uellet, ambo in aues Halcyonides conuersi fuerunt, ut in
11. poeta plene describit. [Recte fortassis haberet hæc exposi-
tio, si daretur Medeam retro Thessaliā uersus denuo actā.
fuit enim Thessaliæ oppidum Thrachin, ubi Ceyx regnauit,
sub Oeta monte, ab Hercule, ut ait Steph. conditum. uerum
quia Corinthum tendebat illa, consentaneum est Ouid. de al-
io quondam rege, cām uxore in uolucem conuerso, hic intel-
ligere. qui tamen quo nomine fuerit, aut qua de causa trans-
formatus, aliis explicandum relinquimus.] § *Dextera Cyllene*

est? Cyllene mons est Arcadiæ Mercurij natiuitate notissimus,
a Cyllene nympa cognominatus. est etiam Cyllene Eliensis
nauale. [Sunt qui de portu hoc loco accipiunt, id quod pro-
pmodum rationem habet, si totam Peloponnesum circumue-
stam Medeam intelligamus, antequam Corinthum peruene-
rit. sed tamen ut de mon-

te accipiamus, etiam Hygi-
ni testimonium facit, apud
quem de hac fabula in hūc
modū legitur: Menephron
cum Cyllene filia in Arca-
da, & cum Bliade (sic enim
vulgata editio habet) ma-
tre sua concubuit, &c. Cap.
de iis qui contra fas cōcub.
Porro Cyllenem montem,
a Cyllene Elati filio Arca-
de, dictum Pausan. auctor
est, atque inde etiam Mer-
curium. Mela autem Mer-
curium Cyllenium a Cyl-
lene portu, siue naualibus
Eliensium, ubi & natum il-
lum arbitrantur, inquit, ap-

pellatum dicit.] § *In qua cum Marte Menephron* taxat Mene-
phrona quendam poeta, quem cum matre coire non puduit.
§ *Cephisus procul hinc* Cephisus fluuius est Bæotiæ præterla-
bens Delphos, cuius filius ab Apolline in phocam, hoc est, vitu-
lum marinum, fuit conuersus. [Quem hic nepotem Cephisi
intelligat, incertum, filij autem Cephisi feruntur Narcissus,
de quo supra, & Eteocles is, qui primus sacrificasse Gratijs dici-
tur, ut est in comm. Pindari. Quanquam rursus Strab. plures
Cephisos enumerat lib. 9. cuius uerba sunt,

Εἴ τι δὲ κήφιστος ὅτε φώκινος καὶ ὁ ἀθύνῃσι, καὶ ὁ ἐν σαλαμίῃ, τί τας
τοὺς δὲ καὶ πέμπτος ὁ ἐν σικυώνι, καὶ ὁ ἐν σπύρῳ ἱκτός δὲ ὁ ἐν ἄργεῖ
τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ λυρκίης. Εἴ τι ἀπολλωνία δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ ἐπιδμήνου
γὰρ ὅτι κατὰ τὸ γυμνάσιον, ἢ καλῶς κήφιστος.

Hæc adiicere placuit, si forte quis alium Cephisum hic, quam
Bæotium intelligendum putet. porro Pausanias Cephisum tra-
dit, unū ex iudicibus fuisse, qui Neptuno & Iunone pro Agris
iurgantibus secundum Iunonem sententiam tulerunt, ob quā
rem indignatum Neptunum aquas illis subtraxisse, ut nisi
pluat, plerunque sicci reperiantur. fuerunt autem iudices reli-
qui, Inarhus & Asterion.]

EUMELI QUÆ domum Eumelus filius fuit Admeti regis
Thessaliæ, cuius filiam in auem conuersam fuisse, ait Ouid.
[Rursus in Thessaliā abripitur Regius, non obseruata Corin-
tho, adeo iam propinqua. cæterum ego per domum Eumeli,
Patras intelligo Achaïæ urbem. nam hic primus regnasse Eu-
melus, αὐτοχθὼν dicitur, qui Triptoleum ex Attica uenientē
hospitio accepit, ab eodem rationem frugum ferendarum edo-
ctus est. unde idem & urbem a se conditam tum Aroem, ἄρον
hoc est, arando nominauit, quā posteriore ætate Patreus
quidam a se ampliātam atque munitam Patras uocauit. huius
Eumeli filius fuit Anthæas, qui, dormiente aliquando Tripto-
lemo, ut auctor est Pausania, currum illius conscendit, & in su-
blime raptus, cum & ipse ferere frumenta uellet, curru exci-
dit. in cuius memoriam communi nomine Eumelus pater, &
Triptolemus, urbem Antheam extruxerunt. Quantum igitur
coniectura consequi licet, de hoc Anthæa hoc loco accipien-
dum, legendumque pro natam, natum, masculino genere, uel
rursus, cum urbis nomen Anthæa sit, non filium, sed filiam Eu-
meli fuisse Antheam intelligendum, quæ græcorum lasciuia
est, in iisdem fabulis varie tradendis. nam & Volaterranus, fi-
liam pro filio Eumeli Antheam, siue, ut illic corrupte legitur,
Anthyam, ex Pausania uertit. quanquam Ouidij uerba, scilicet
lugentis in aerem natam, id sonare uidentur, quasi ipse
Eumelus in auem conuersus fuerit, dum in aere existens, ui-
delicet natum, siue natam, luget.] § *Ephyren. P. 3* Corinthum
in qua fons est Pirene. Scite autem Pirenida adiecit, nam mul-
tæ vrbes eodem nomine vocantur, ut diximus [Cæterū Ephy-
ren, ab Ephyre Oceani filia, quæ prima eo loci habitauit, dicta
tradunt. Pirenem autem fontem Pausanias quidem, a Pirene
Oebali, siue, ut alij malunt, Acheloi filia, dictum putat, quæ
cum ex Neptuno Cenchriam & Leché peperisset, unde & por-
tuum nomina ibidem, mox interfecta a Diana casu quodam
Cenchrea, ita mœrore & luctu contabuit, ut in fontem eiuse-
nominis, postremo deliquerit. commentaria autem Euripidis
Pyrenem fontem ab Asopo inuentum, & Sisypho regi com-
monstra-

tant quidam, an etiam hoc loco pro Echidnæ canis, legendum sit, Echidnei masculino genere.] *Specus est* § iuxta Heracleam Ponticam, ubi Herculis ad inferos descensus monstratur. nā, ut in 2. Argonaut. Apollinius ait, iuxta Heracleam Ponticam est Acherusias promontorium, ex cuius uasto specu, per quem descenditur ad inferos, Acheron oritur. *Tirynthius* he. § Hercules a Tirynthe patria cognominatus. *Restantem* § resistentem. *Nexis ada. cat.* § hoc est, ex adamante confectis, ac p hoc firmissimis. *Ternis latr.* § quia tria habet capita. *Qua quia na.* § sic & Plin. quamuis aliam quoq; nominis originem assignet his quidem uerbis: Nascitur in nudis cauitibus, quas aconas uocant, & inde a conitum dixere, nullo iuxta ne puluere quidē nutrien- te. hanc aliqui rationem nominis attulere. alij quoniam uis eadem in mortē esset, quæ cotibus ad ferri aciem deterendam, statim quæ ad mota uelocitas sen- tiretur. [Plinij sententiam et Nicæder cōfirmat, apud quē in Alexiphar. legitur,

ὅτι ἡ ἀποκαίσις θάλλει ἀπὸ
ταύτης ἀντιβλάσκει ἑρογχοίς.

§ *Coniugis astu* § uxoris astu-
 tia. § *Igna. de.* § ipse infcius.
 § *Facinusq;* exc. § venenum
 ab ore filij repulit. § *At ge.*
quancquam § Thesei gesta
 cum memorat poeta, quò
 còmodius Metamor. Scyl-
 læ in auem cum superiore
 fabula connectere possit.
 § *Diser. paruo* § parua diffe-
 rētia. paulum .n. abfuit, qn
 uenenum Theseus hauri-
 ret. § *Colla sor.* § crassa ac pin-
 guia. nam torus interdum
 pro pulpa eminentiore ac
 cipitur, vt Virg. in Georg.
 Luxuriatq; toris animosū
 pectus. interdū pro sede a
 tortis herbis Virg. 2. Aen.
 Inde toro pater Aeneas
 sic orsus ab alto. § *Vincto-
 rum cornua* § habentium
 cornua uittis colligata.
 [Ita enim uictimæ oxorna-
 ri solebant ad aram.]

§ *Nullus Erec.* § Atheniensibus, ab Erechtheo. rege dictis au-
te ca. festa Theseia, a Theseo uocata fuerunt, q. in illius hono-
re cū propter alia multa, tū q. primus omnīū statum popularē
Athenis constituit, qui tantisper durauit, dum Pisistratus tyrā-
nidem occupauit, ut Pausan. ait. § *Agitant* § celebrant. § *Vino*
ing. faciem. § sic Horat. Fœcundi calices, quem non fecere di-
fertum? § *Tema. Th.* § carmina refert quæ in Thesei laudem ca-
nebantur. Theseus enim Aegei filius ex Aethra Pitthei filia
tot præclara gessit, ut inter Hercules unus numeretur. nam &
taurum ab Eurystheo immissum, Atticam totam uastantem,
in Marathone interfecit, & uarios græciæ latrones sustulit.

MARATHON § Marathon aut campus est & sylva iuxta Athenas a Marathonē heroe, ut Pausan. scribit, cognominata, unde Marathonius declinat. § *Cretai tau.* § Cretēsis. ex Creta enim ab Hercule ad Eurystheum ductus est. nā Minos, ut fertur, Neptuno sacrificaturus victimam optauit maiestate illius dignam, cui Neptunus taurum obtulit pulcherrimum. cū cum seruare uellet Minos, iratus Neptunus tauro furorē immisit, a quo totam ferē insula fuit deuastata. ad eum domandum missus est Hercules, quem uinctum ad Eurystheum duxit. ab eo uero demissus, cum Atticam deuastaret, a Theseo

fuit interfectus. [Diod. li. 5. non statim interfectum, sed ad pa-
trem Aegem adductum scribit, a quo postea Apollini sacra-
tus fuerit.] § *Quodque suam Cremyona.* § Cremyon uicus est
iuxta Corinthum, qui diu a Cremyonia sue, matre & Calido-
nij & Erimanthij aprorū, fuit uexatus, quæ a Thefeo interfe-

&ta securos illius loci colo
 nos prestitit. est etiam Cro
 myō, sed p o, urbs Libya,
 unde Cromyonius deriva
 tur. Cremyon quidē a græ
 cis per duplex m scribitur,
 sed alterū ab Ouidio uer
 sus gratia prætermisū v.
 [Apud Stephanū, *κρυμύων*
 legitur, apud Pausaniam
 aut & Diodorum Cromyō
 p o, Cromo uidelicet Ne
 ptuni filio, deducto nomi
 ne, ut Pausanias ait, ipsa au
 tem sus, Phæa peculiari no
 mine appellata fuit, aucto
 re Steph.] § *Tellus Ep.* § Epi
 daurus urbs est Pelopōnesi
 Aesculapij tēplo nobilis, q,
 ut Strabo refert, Epitau
 rus antea uocabatur. § *Clau
 uigeram p. Vul.* periphrasis
 est Periphætæ latronis, qui
 iuxta Epidaurum, cum ho
 spites perimeret claua qua
 dam, q Coryna uocabatur.
 Corynetus fuit cognomi
 natus. is a Theseo tandem
 ut scribit Diodorus, fuit in
 terfectus. § *Vidit Et. Pr.*
 Procrustes, ut idem scribit
 Diod. eo in loco terræ Atti
 cæ, qui Curdalis dī, latro
 cinia exercens, cogebat ho
 spites supra lectū aliqūē a
 scendere, quo si longiores
 fuissent, pars supereminēs
 amputabatur. qui uero bre
 uiores fuissent, pedibus di
 stendebantur. a qua re Pro
 crustes et fuit cognomina
 tus. nā *αποκρῆν* unde decli
 nat, significat impello. is
 quoq; a Theseo fuit inter
 fectus. § *Immitem* § crudelē
 § *Cephisias ora* § regio, quæ a
 Cephiso, Bæotiz fluiuo, al
 luitur. Non intelligit hic
 Ouid. Cephisum ut in Bæo
 tia est, sed qua Eleusim præ
 terfluit. nā ad hunc locum
 Polypemon, qui & Procr
 stes, a Theseo occisus fuit.

Pausan. *ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος ἀνι-
 οτερυ ρεῖμμα, καὶ παρ' αὐτῶν
 ὅτι ἱρπασεὶ πλὴν κόρη κατὰ
 τὴν πολυπύματα, ἀγκυρῶν
*cyonis le.ξ Ceryon item la-
 viatores ad certamē promo-
 tio fuit interēptus.* [De Cer-
 ῖ τῇ ἀργεῖων τὰς τάφους, ἵσ-
 τὴν ἐκ ποσειδῶτος, ἀποθνήσκει
 εἶναι δὲ ὀκερῶν λίγισται, καὶ
 λαοὶ δὲ ἐβυλομένοντες καὶ τι-
 λῆ το κεκρύτους, ὀλίγου τοῦ πε-
 κῶν τοὺς κατὰς ἀντας, ἐς πᾶ-
 κατὰ πάλαισι αὐτοὶ σοφία τοῖς
 σὺς ἀρῶτες.] *ξ Eleusis E-
 g, vbi Cereris est templum.*
 Apud Eleusina autem Cere
 celebrabantur sicut Argis,
 in honorem Proserpinae, in
 ioribus initiari, quia civitas
 liberetur. est etiam Eleusis
 chus litteras narratur fuisse
 se edoctus.*

A R G V M E N T V M.

A. R. G. Aegeus agnito filio Theseo ingenti lætitia perfructus dies festos indixit, quos agentes Thesei laudes referunt: quemadmodum taurum Marathonium interemisset: ut suam seuissimam apud Calydonem, ac Erimanthum matrem iuxta Cremyonem: ut Procrustem: ut Periphium latronem Vulcani filium iuxta Epidaurum: ut Scironem quoque latronem referunt præterea a Ceryonis necem: qui trabes opponebat passibus, ita ut uisum exanimaretur ab eis. Scironem quoque Neptuni filium, solitum iter facientibus insidias tendere: qui postquam a Theseo interfectus, eius fluctibus agitur propter crudelitatem scopulo inhaesit: unde Scironides petra sunt nominatae ab eius nomine.

AT genitor quanquam lætatur sospite nato,
Attonitus tamen est, * ingens discrimine paruo
Committi potuisse nefas. fouet ignibus aram,
Muneribusque deos implet, feriuntque secures
Colla torosa bouum uinctorum cornua vitis.
Nullus Erechthidis fertur celebratior illo
Illuxisse dies. agitant conuiuia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, viuo
Ingenium faciente, canunt. te maxime Theseu
Mirata est Marathon Cretæi sanguine tauri,
Quodque suam secutus arat Cremyona colonus,
Munus, opusque tuum est. tellus Epidauria per te
Clauigeram vidit Vulcani occumbere prolem,
Vidit & immitem Cephissias ora Procrusten.
Cercyonis lethum uidit Cerealis Eleusis.

ἡλδοῖν βιαιότερον παριχόμενος τῷ προτέρῳ βέβηκε, καὶ παρ' αὐτῶν
 λαῶν ἱρνεῖν. Αἰγυγίας τὸν πολύτωνα ὅτε ἔρπασεν τὸν κόρινθον καταβῆ
 ναι παύσῃ. πρὸς τοῦτα τοῦ κηρύσσει ληστὴν πολυπήμετα, περικρούσῃ
 δὲ ἐπὶ κλησὶν, θησεὺς ἀπέντεται. *§ Cercyonis le. §* Cercyon item
 tro Arcadicus, qui apud Eleusinen viatores ad certamē promo
 cabat, victosq; interficiebat, a Theseo fuit interēptus. [De Cer
 cyone Pausanias hoc modo: Μετὰ δὲ τῶν ἀργείων τὰς τάφους, ἵσταν
 ὠλόπης μνημα ἐν τεκεῦσαι ἵπποθόοιτα ἐκ ποσειδωνῶτος, ἀποθαιεῖ ἵπ
 ταυθὰ θησιὺν ὑπὸ τῷ σκατρός κερκύουτος, εἶναι δὲ ὀκερκύωνι λέγεται, καὶ
 τὰ ἄλλα ἄδικος εἰς τὰς ξείρους, καὶ παλαίεσσι βυβλομένονος καὶ τί
 πους οὗτος παλίσσα, καὶ εἰς ἡμὲν ἐκλαίει το κερκύουτος, ὀλγυαυ τοῦ π
 θε τῆς ὠλόπης ἀπένειν λέγεται δὲ ὀκερκύων τοὺς κατὰς ἀντας ἐκ πο
 λην διαθεῖναι πλὴν θησιῶς. Θησιῶς δὲ κατὰ παλαιῶν αὐτοὶ σοφία τοῦ
 πλῆων, παλαιῶν γὰρ οὐρὴ τέχνην θησεὺς παρῶτος.] *§ Eleusis §* E
 leusis autem uicus est & urbs Attice, vbi Cereris est templum,
 a qua Cerealis fuit cognominata. Apud Eleusina autem Cere
 ris mysteria cognomento maiora celebrabantur sicut Argis,
 qui & ipse Atticæ uicus est: minora in honorem Proserpinæ, in
 Herculis gratiam instituta, cum maioribus initiari, quia ciuitas
 & indigena non esset, legibus prohiberetur. est etiam Eleusis
 Alexandriæ uicus, in quo Callimachus litteras narratur fuisse
 se edoctus.

RAPH.

qui & ipse Atticæ vicus est. minora in honorem Proserpinæ, in Herculis gratiam instituta, cum maioribus initiari, quia cuius & indigena non esset, legibus prohiberetur. est etiam Eleusis Alexandriæ vicus, in quo Callimachus litteras narratur fuisse edoctus. *Occidit ille Sinis* Sinis latro fuit, Isthmum obsidens, (ut in quinto refert Diodorus) qui duas pinus flectebat, ac utriq; hominis brachia alligabat: deinde sursum emittens corpus vi discerptum maximo cruciatu affliciebat, istum quoque Theseus interemit. [Eodē modo, ut inquit Pausanias, Hic filiam habuit Perigimen nomine, ex qua Theseus Menalippum genuit, patrem Troxianis. Plutarchus.

Tutus ad Alcathoe? Alcathoe eadem esse videtur cum Megaris, vrbs media inter Peloponnesū, Atticam & Bœotiam, quæ ab Alcathoo, Pelopis filio, qui Megareo regi (ut Pausanias scribit) in regno successit, fuit denominata. cū n. leo, quem Citheroniū appellarunt, Enippū, Megareo regi filium, interfecisset; Megareus ipse & filie nuptias & regni successionem ei proposuit, qui leonem Citheronium strauisset: Alcathous verò, Pelopis filius, cum propter cædis Chrysiippi fratris suspicionem Megaram confugisset, feram aggressus cū victor euassisset, regnum suscepit, ac inter alia, quæ gestit, templum ædificauit, quod agrestis & Apollinis & Dianæ voluit appellari. [Alcathoen nominat poeta Megarensium urbem, eo quod post bellum Minois & Cretensium, sublato Niso, & vrbe ipsa vastata, Alcatho veniens ex Elide, & muros instaurauit, & cetera vrbs restituit. auctor Pausan.] *Legeia mænia* à Lelege ædificata. nā (ut idem Pausanias narrat) Megarenses ajunt. duodecim post Cæta Phoronei filium seculis Lelega ex Aegypto profectum regnum obtinuisse, & eoq; regnante se Leleges vocatos fuisse. quod quidē & Strabo significat, cum inquit, Cares cum prius Leleges & insulares essent, fauentibus Cretensibus, qui miletum condidere, in cōtinente habitare coepisse. *Compositio* Sc. & interfecto, sublato. nam componere interdū finire significat, qui autē necantur, finiuntur. Sciron autē latro fuit, qui ea Megaridis loca habitauit, quæ ab eo Scironia saxa vocantur. is peregrinos illac transeuntes cogebat se ipsos de precipiti loco iactare, vel deductos supra scopulū abruptū ipse calcem in mare proieciebat. Theseus autē inde illū in mare deiecit, vñ multos an ipse deturbauerat, ut ex statua, quæ Athenis in regia spectabatur, colligi poterat. nā Theseus Scironē in mare, precipiciens efficitus erat, ut Pausanias refert. [In cōmen. Eurip. legitur, Scironē solitū viatores ad lauandos sibi pedes cogere, interq; lauandū in mare de scopulo propellere, atq; ita Chelone & ille eo loco alebat, deuorandos obijcere.] *Scopulis* no. & ut refert Strabo, Scironides petreæ Atticis finibus imminēt, iuxta mare transitum non relinquentes. supra eas autē est via in Atticam, atq; Megara ab Isthmo ducens. Caurū quoq; ventū ab il-

lis saxis flātem, procellasq; ciente Scirona Athenienses vocāt. fingit autē poeta ossa Scironis in mare proiecti fuisse in scopulos conuersa. *Facta pr.* hoc est gesta tua numero annos superabunt. *Pro te fortissime vota* Theseia significat, quæ festa in Thesei honorem Athenienses instituerunt.

*Occidit ille Sinis magnis malè uiribus usus,
Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latè sparsuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoen Lelegeia mænia limes
Compositio Scirone patet: sparsisq; latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda.
Quæ iactata diu fertur durasse uelustas
In scopulos, scopulis nomen Scironis inheret,
Si titulos, annosq; tuos numerare uelimus
Facta prement annos. pro te fortissime uota
Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus haustus
Consonat assensu populi, precibusq; fauentum
Regia: nec tota tristis locus ullus in urbe est*

ARGUMENTVM.

ARG. Arne cum insulam Sithonā, in qua genita esset, hosli Minoi capta pulchritudine auri uendidisset, ne pro meritis supplicia penderet, in uolucrem monedulam est transfigurata, quæ adhuc amore splendoris eius tenetur.

Nec tamen (usq; adeo nulla est sincera uoluptas sollicitumq; aliquid lætis interuenit) *Aegeus Gaudia percepit nato securo recepto
Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam Classe ualet, patria tamen est firmissimus ira,
Androgeiq; necem insulis ulciscitur armis.
Ante tamen bello uires acquirit amicas,
Quaq; patent aditus, uolucris freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi iungit, & Astypaleia regna:
Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello.
Hinc humilem Myconen, cretosaq; rura Cimoli,*

ciliatas. forsità autē deprauatus est hic versus, qui hinc ad uerbio erafo, Astypaleia exposcere vñ. est. n. Astypalæa insula, vna ex Cycladib; ab Astypalæa Antei matre denotata. nā antea à Caribus habitata Pyrræa primum, deinde Palæa, tū δὲ Ἰστὶν ἡ γὰρ, hoc est, deorū mensa, fuit appellata, ut inquit Stepha. et autē et alia eiusdē nois cū vrbe inter Rhodon & Cretā. est & nomē duarū vrbiū, quarū altera est in Co insula, altera in Samo, vñ Astypalæus & Astypalæata declinantur. [Præterea & Sami habitatores Astypalæses aliqñ vocati fuere, id quod ex Nicadro patet.] *Hinc hu.* Myconen, q; Myconus à Str. vocatur, vna est ex Cycladibus. i ea vero insula dñr iacere nouissimi gigantū ab Hercule lapidibus obruti. fere autē Myconij sunt calui. *Cretosaq;* sic quidem corrupte, Cimoli vero per crete legitur. sed. n. Cimolus, quæ & Echinusa dñr, insula in Cretico mari, vna ex Sporadibus, à qua terra Cimolia nuncupatur, ut Stra. scribit. ad quod alludens poeta cretosa Cimoli rura appellat. in illa nanq; effoditur creta, quæ Cimolia dicitur, purgandis vestibus apta.

VSQVE adeo. & parenthesis est, sniam loco maxime accommodatā cōtinēs. sumpta autē hec snia esse vñ ex 4. Argon. Apollonij, ubi Iasonis Medæque nuptiæ in Coreyro antro celebratæ describuntur. semper. n. inquit, miserorū hominum lætitijs amara aliqua inest tristitia. *Bella p.* Minoem Iouis filium ex Europa regē fuisse Cretæ notius ē, qd ut sit exponendū. huic Androgeus filius fuit athletico certamine clarus. q cū Athenis ex palæstra victoriā reportasset, maximā in se inuidiam cōcitauit. quapp insidijs Aegei Atheniensiū regis occisus cū domū non rediret, Minos pr aduersus Athenienses bellū mouit, ipsis & pestilentia, & famē imprecatus, ut Androgei cædem ulciscerēt, aut. Plut. & Diod. prius autē, quā oppugnare cōpisset Athenas, varia sibi auxilia comparauit, quasdam insulas expugnauit, quas enumerat poeta; ac si qua i his Meta. fuit facta, describit. *Firmissimus* ferocissim' *Ira pat* & patri cōueniente ob filij cædem. *Iustus* bello iusto, quippe qd fuit susceptum pro filij cæde ulciscenda. *Quaque pa* & quocunq; nauibus poterat puenire. *Hinc Ana.* Anaphe isula est in Cretico pelago vna ex Sporadibus, iuxta Theram, quæ à Membliaro, qui vñ cum Cadmo ad quærendā Europā nauigauit, Membliaros fuit appellata. deinde Argonautis à tempestate vexatis, caligineq; opertis, statim Apollinis ope, ut Apollo. in 4. narcat, cū apparuisset Anaphe dñr tū à quā uenit fuit cognominata. *Et hinc Str.* Stymphalus quidē vrbs est Arcadiæ, sed de hac mihi poeta sentire non vñ, cū insulas enumeret sibi à Minoe conciliatas.

RAPH.

ita legitur in vetustissimo codice M. Antonij Gualdini.

§ *Florentemque Tyron Cypron* § hic quoque versus mihi videtur esse deprauatus. cum enim poeta enumeret insulas Cretæ vicinas, quas sibi Minos adiunxit, imperite admodum Sporadibus atque Cycladibus Tyron, quæ Phœniæ adiacet, ac Cyprò, quæ Syriæ, admisceret. forsitan autem non Tyron ac Cyprò, sed

Cythnon & Scyron est legendus. Cythnos. n. insula est Cimolo propinqua, visu spectabilis, a Cythno Sano dicta. nam ante illum Merope uocabatur & Acis, ut Plin. scribit. Scyros autem una est & ipsa ex Cycladibus patria Lycomedis, Achillis & Deidamiæ nuptijs clara. [Atque hoc quidem modo plerique locum hunc emendant, ut pro Tyro, Cythnum pro Cypro, Scyron, aut Syron etiam legant. est enim & Syros Cycladium una, quam Homerus, Syriens dixit, ut supra ex Strab. annotauimus. quanquam autem vetus lectio laud dubie corrupta est, mihi tamen neque posterior hæc satis probatur.

primum quod epitheton, florentem, ociose ponitur. debuerat enim causâ siue subiectum adijci: hoc est, quare floreret. deinde, quod Scyron, siue Syron absque epitheto, & ἀνδρας cum priore proprio connectitur, quod hic in cæteris non fit. nam cum binas ferè insulas uno versu comprehendat poeta, suum cuique proprio epitheton attribuit, ut cum Myconem humilem, Seriphum planam, Paron marmoream vocat. quid igitur inquiet quispiam: equidem non facile dixi erim, quo nam pacto a poeta scriptum fuisse putem. neque enim in eiusmodi exemplaria hæcenus incidi, unde certior aliqua coniectura fieri posset. sed tamen quod melius non habeo, interim eo utor, quod veteri lectioni quâ proximè respõdeat; scilicet ut pro Tyro prioribus duabus litteris immutatis, auro, pro Cypro, Siphnon legam, hoc modo:

Florentemque auro Siphnon, planamque Seriphon.

nam & Siphnus inter Cycladas recensetur a Strab. & Plinio, & Pausan. in Phocia ostendit insulam hanc aliquando auri metallis abundasse, quandiu. s. inde incolæ eius decimam Apollini Delphos mittebant. postea autem quàm ex auaritia decimas eas retinere cõpisset, facta maris inundatione, metalla quoque euauuisse. sed hanc ipse lectionem, ut dixi, ita probo, ut nihil afferam, eaq; tantisper utor, dum melior ac certior aliqua offeratur. nam legi alioqui etiam poterat. Florentemque; viris Siphnon, quod eadem hæc insula aliquando Meropia dicta fuit, teste Plinio. μέρπας autem homines. Homerus uocet. Aut, Florentemque; uiris Syron, quod Syrus ab Homero celebretur.

Εὐφροτος θυμολος, οὐνοσλαδὴς πολύπυρος

Γείναι δὲ ποτὶ δῖμοι ἐπὶ ῥαχταὶ ἐλπίς ἀμνος

Νῦν δὲ ἐπὶ συγρῆν ἀλίσταθι θελοῖσι βροταῖσι.

Aut rursum, Florentemque; uiris Scyron, propter Achillem, qui circa illa tempora apud Lycomedem seruabatur. § *Planamque Seriphon* § Seriphos una est ex Cycladibus adeo lapidosa, ut qui Seriphij cõuiciantur, id inspecta obuenuisse Gorgone causentur. nam (ut refert Strab.) in illa facta vulgantur, quæ a poetis ficta fuerunt. Distyem piscatorem arcam adduxisse retibus, in qua Perseus cum matre Danae continebatur, cum utrunque pater Acrisius in mare projecisset. In illa verò insula Perseus educatus fuisse proditur, qui cum caput Gorgonis allatum Seriphij ostendisset, vnuerfos mutasse in lapides, idque in matris ultionem factitasse, quia illis adiutoribus Seriphi rex Polydectes nuptijs inuitam adegisset. [Planam ergo vocat. Quid, vel xat' ἀντίρροπον, quasi quæ minime plana sit, sed aspera ac petricosa: vel, ut supra planam ac humilem.

RAPH.

Marmoreamque Paron § Paros etiam una est ex Cycladibus, primo Platea, deinde Minois appellata, quæ lapidè producit, quem parium vocant, ad marmoreas sculpturas aptissimum. Ex ea natus est Archilochus poeta, qui corrupte apud Strabonem Antilochus est scriptus. Ad quod alludens Horat. inquit; Parios ego primus Iambos Ostendi Latio. § *Quamque impia pro Ar. Si* § Quænam fuerit illa Sithonis puella, quæ, accepto auro, hostibus Arne insulam prodiderit, atque in monedulam auri maxime furacem conuersa fuerit, non memini

me legisse. [Arnem Boætiae urbem inuenio fuisse, item, ab Arne, Aeoli filia, dictam; item alteram Thessalicam, a superiore deductam, ut Stephanus ait. De insula autem Arne, nihil alibi reperio. sed locum hunc corruptum esse, etiam verborum cõtextus arguit, quando duo uerba indicatiua, prodidit videlicet

& mutata est, in eadem periodo sese absque coniunctione sequuntur. Quamquam igitur aliàs de tota hac fabula nihil hæcenus inueniam, ex Lactantij tamen sententia, lego Arne, nominatiuo casu: p Sithonis autem Cythnon cum particula, & vel, ubi, quam is, qui locum hunc immutauit versus gratia sustulisse videtur, hoc modo,

Quamque impia prodidit Arne

Cythnon, & accepto quod auara poposcera auro, APH
Mutata est in auem, &c. Nam Lactant. Arnen prodidisse patriam hosti, non Scithonida, aut Thraciam aliquam, ut hic Regius sentire videtur, in argumen-

tis dicit. Quamquã & hæc lectio mea ita accipi debet, ut ne p prætorio edicto habeatur § *Sithonis* § Thracia mulier: est. n. Sithonia Thraciæ pars, Macedoniæ finitima, unde Sithoniæ niues apud Virgil. dicuntur. § *Velata mo.* § tecta, cooperta. Monedula vero auis est è graculorum genere, sic dicta, quasi monetula, quod monetæ & pecuniæ amore capiatur. nam (ut Plin. scribit) huic soli aui mira ingenita est furacitas auri & argenti. Sunt autem cornicibus similes, nisi quod sunt nigriores, quibus pedes & rostra rubent, quare non Nigra pedes, sed Rubra forsitan ab Ouidio scriptum fuit, quamuis nigra in exemplaribus legatur. [Quæ monedulam hic intelligat Regius, nescio, apud nos certe, quæ hoc nomine accipiuntur, non rubros, sed nigros pedes hnt. id quod & cæteri annotarunt. § *At non Oliaros Didymemque* § in insule sunt Aegei ex Cycladibus, quæ Minoi aduersus Athenienses auxilium non tulerunt. Oliaros autem per i non per e in antepenultima scribitur, insula est una ex Cycladibus Sidoniorum colonia ut Heraclides Ponticus scribit. § *Didymemque* § Didyme insula est ex Cycladibus una, à figura sic appellata, gemella namque. v. Didymi. n. gemelli dñr. eodem nomine insula est in freto Siculo una ex Aeolijs. [Apud Stephan. Ἀδύμου, pluraliter neutro genere dñr. quare coniectura ducor & hoc loco, legendum esse Didymemque; & Tenos & Andros &c. duæ. n. insulae à Steph. dñr esse, non longe à Syro sitæ. § *Et Te.* § insula est una ex Cycladibus Tenos, (ut Strabo refert) urbem non sanè magnam hns, verum Neptuni fanum amplissimum in luco extra muros spectatu dignum. in eo capacissima discumbentium conuiuarum ædificata sunt triclinia. quod signum est, frequentè finitimorum multitudinè eò conuenire solitâ, qui una Neptuno sacrificia celebraret. § *Et An.* § una ex Cycladibus Andros ab Andro, Anij filio cognominata. § *Et Gy.* § Gyaros autem una est ex Sporadibus. § *Nitidaque se.* Peparæthos insula est una ex Cycladibus oleo abundans. § *Oenop.* sic quidem in omnibus, quæ mihi videre contigit, exemplaribus legit, sed, nisi apud Strabonem est mendum, Oenonâ legendum est. nã quæ insula postea Aegina fuit appellata, ab Aegina Aeaci matre, quâ Iupiter (ut scribit Dio.) ex Philote rapta in illâ insulâ trãstulit, antea Oenona (ut Steph. et scribit) appellabatur, vñ Oenoneus, Oenoniusque; declinat. denique; apud Græcorum quæquã nō memini me Oenopiâ legisse. Fuit autem insula nobilissima, ut quæ & maris olim tenuerit imperiũ, & Aeacidarum origo fuit. Sanè Aegina locus est et Epidauriæ terræ. [Cõtendit hoc loco Regius, & item alij quidam pro Oenopia, legendum esse Oenonem, quoniam apud Stephanum, Strab. Plin. & ceteros plerosque tradatur hoc nomine Aeginam aliquando dictâ fuisse, quod quidem ut concedamus illis hoc uersu fieri posse, quo pacto idem fiat uersu, qui infra sequitur;

Classis ab Oenopijs etiam tunc Lyctia muris, &c.

[Neque. n. ibi Oenomijs, p Oenopijs, eodẽ noie substitui poterit, syllaba repugnante secunda, quæ in οἰστῶν longa est. Sed ne mo unus oia pōt, aut uidet. Quodque; Regius fatei se apud nullũ scriptorem hæcenus legisse, id nos apud Pindarum inuenimus. Ode ultima Isthmiorum, ubi ille de Aegina his uerbis meminit: οἱ δὲ ἐς τὰς οἰκίας ἐγὼν καὶ κομᾶτο. δῖος ἦν Ἰφαιπύ.

Ajanit

Aiacis, βασιλεὺς ἦν ἡρώων, ὃς καὶ δαίμωνος διγὰς ἰκέλει παρ', &c. Recte igitur vetus lectio habet, neque emendationis alicuius indiget.]
Sed sp. Aea. Aeginam & Aeacum Iouis fuisse filium constat, cui tres filij fuerunt, Telamon, Peleus, Phocus. *Admonitus pa. lu.* & paternae mœstitiæ, quâ de filio conceperat. [Minos ab Athen. interfecto.] *Populorum cen.* & nam Creta centum olim urbes habuisse fertur. *roma.* & pro vlciscenda filij cæde. *Pia mi.* & quæ pro filij nece vindicanda suscepta est. *Tumulo* filij sepulcro.

APH.

HVIC Asopiades & Aeacus Asopi nepos. Aegina enim Aeaci mater, filia fuit Asopi fluvij. *Petis irri* & Azuana & mihi non faciēda. *Ea sed. n.* & sunt subau diadum, ut amici simus, & nos inuicem iuueamus. *Tris abis* mæstus, inquit, discessit Minos, quia quæ uolebat, nō impetrauit. *Stabant m.* & constabunt. *Lyctia.* & Cretensis, a Lycto Cretæ, urbe a Lycto, Deucalionis filio, cognominata. *Veteris for.* & pristinae pulchritudinis. nam Cephalus, ut etiam Paus. scribit, formosissimus fuit. *Populæ olivæ* in Attica natæ populo uel græcæ. [erat autem id signum pacis, auxilij petendi.] *Ma. ior habet* & causâ cur a dextra, læuæque Clyton & Butæ haberet. maiores enim natu in medio minorum incedere solent. [Maior ergo accipe pro ipse maior existens.] Hic autem Pallas unus est filijs Pandionis Athenarum regis fuit, quatuor enim filij (ut scribit Strabo) Pandioni fuerunt, Aegeus, Lycus, Pallas, Nisus. *Peragit mandata* & quæ ab Atheniensibus acceperat. *Fædusque re.* & commemorat fædus, a suis maioribus cum Aeginetis percussū. *Imperium* & regnum. *Totius Achædos* & Achææ & Græciæ. *Petis* & appeti a Minoe. Hoc autem ait, quod facilius Aeaco persuadeat, ut Atheniensibus contra Minoen ferat auxilium. *In capulo regni* & in sceptro. *Athenæ* & Athenienses. cōtinens enim pro contento frequenter ponitur a poetis. Aeaci autē oratio maximam præ se fert in Athenienses & beneuolentiam & benignitatem. *Et omnis* & cū ueniat vobiscum, subaudiatur. *Robora* & vires, *Superat mihi miles* & ha-

Oenopiam veteres appellauere: sed ipse
 Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.
 Turba ruit, tantæq; virum cognoscere fama
 Expetit. occurrunt illi Telamonq;, minorq;,
 Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
 Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
 Aeacus; & quæ sit veniendi causâ, requirit.
 Admonitus patrij luctus suspirat, & illi
 Dicta refert rector populorum talia centum.
 Arma iuues, oro, pro nato sumpta, piæq;
 Pars sis militiæ. tumultu solatia posco.
 Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & vrbī
 Non faciendâ meæ: neque enim coniunctior vlla
 Cecropidis hac est tellus. ea fœdera nobis.
 Tristis abit, stabuntq; tibi tua fœdera magno,
 Dixit: & vtilius bellum putat esse minari,
 Quam gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
 Classis ab Oenopijs etiam nunc Lyctia muris
 Spectari poterat, cū pleno concita uelo
 Attica puppis adest, & portus intrat amicos,
 Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
 Aeacida longo iuuenes post tempore visum
 Agnouere tamen Cephalum, dextraque dederunt,
 Inq; patris duxere domum. spectabilis heros,
 Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ
 Ingreditur, ramumq; tenens popularis oliuæ,
 Et dextra, læuæque duos ætate minores
 Maior habet, Clyton, & Buten Pallante creatos
 Postquam congressi primi sua verba tulerunt
 Cecropidæ, Cephalus peragit mandata, rogatque
 Auxilium, fœdusque refert, & iura parentum
 Imperiumque peti totius Achæidos addit.
 Sic vbi mandatam iuuit facundia causâ,
 Aeaculo in capulo regni nitente sinistra,
 Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ.
 Nec * dubiè vires, quas hæc habet insula, vestras
 * Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum.
 Robora non desunt: superat mihi miles, & hosti.
 Gratia dijs, felix, & inexcusabile tempus.
 Immo ita sit Cephalus, crescat tua ciuibus opto
 Vrbs, ait, adueniens equidem modò gaudia cepi,
 Cū tam pulchra mihi, tam par ætate iuuentus
 Obuia processit: multos tamen inde requiro,
 Quos quondam vidi uestra prius urbe receptus.
 Aeacus ingemuit, tristisque ita uoce locutus:
 * Flebile principium melior fortuna secuta est.
 Hanc utinam uobis possem memorare: sine ullo
 Ordine nunc repetam, neu longa ambage morer uos:
 Ossa, cinisque iacent, memori quos mente requiris,
 Et quota pars illi rerum periire mearum?
 Dira lues populis ira Iunonis iniquæ
 Incidit exosa dictas a pellice terras.
 Dum uisum est mortale malum, tantæque latebat
 Causâ nocens cladis, pugnatum est arte medendi.
 Exitium superabat * opem, quæ uicta iacebat.
 Principio cælum spissa caligine terras
 Prescit, & ignauos inclusit nubibus æstus.
 Dumque quater plenis expleuit cornibus orbem
 Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
 Lethiferis calidi spirant æstibus Austri.
 Constat & in fontes uitium uenisse, lacusque,
 Milliaque incultos serpentum multa per agros
 Errasse, atque suis fluvios temerasse uenenis.

fi. & hoc est mihi milites su-
 persunt, & ad iuuandos a-
 micos, & ad repellendos
 hostes. *Gratia dijs* sit sub-
 audiatur. dijs enim gratias
 agit Aeacus. *Felix* & in-
 excusabile tempus & mihi
 est subintelligatur. hoc au-
 tem uerbum, est, sæpenu-
 mero eleganter prætermittitur.
Obuia processit & ob-
 uiam venit. *Inde* ex ijs.
 Hæc autem narrantur, ut
 concinnius ad formicarum
 Metamorphos. in homines
 exponendam descendat.
Memorare & prolixius nar-
 rare. *Sine villo ord.* & sine ul-
 lo procemio. *Longa am-
 bage* & superflua oratione.
 Describit autem poeta for-
 micarum mutationem in
 Myrmidonas. cum enim Iu-
 nonis ira Aeginæ incolæ pe-
 stilentia fuissent absum-
 pti, Aeacus Iouem pa-
 trē rogauit, ut aut sibi po-
 pulum suum restitueret,
 aut se quoque vita priua-
 ret. cum autem magnam
 formicarum multitudinē
 in vetusta quercu uidisset,
 Iouem rogauit, ut sibi tot
 ciues, quot illæ formicæ e-
 rant, concederet. Iupiter
 verò Aeaci precibus mo-
 tus, quotquot formicæ in il-
 la quercu erant, in homi-
 nes commutauit. quibus
 Aeacus ipse agros diuisit.
Ossa cinisque iacent & mor-
 tui sunt. *Et quota pars* ac
 si diceret, minima. *Dira
 lues* & insanabilis pestis, cui
 nihil remedij poterat af-
 ferri. *Exosa* & odio perse-
 quentis. *Dictas terras* & de
 nominatam insulam. nam
 Oenona insula, ut diximus
 Aegina ab Aeaco ex ma-
 tris nomine fuit appella-
 ta. *A pellice* & Aegina: quā
 Iuno odio persequēbatur,
 quippe cū qua Iupiter coi-
 uisset. Eleganter autē, scite-
 que ea omnia describit
 poeta quæ tpe pestis acci-
 dere solent. *Mortale ma-
 lum* & humanū, non autem
 a Iunonis ira missū. *Caus-
 fa nocens* & ira Iunonis, quæ
 in causâ erat tantæ calamita-
 tis. *Pugnatum est* & repu-
 gnatum pesti. *Exitium* &
 clades. *Opes* & auxilia.
Prescit & oppressit occupa-
 uit. *Et ignauos æstus* & ab
 effectu, quod ignauos ho-
 mines reddant & pigros. *opes, victo-
 que inc.*

Pestilentiae
descriptiodubia
Dicite.

Dehile

opes, victo-
que inc.

Strage canum primo, hinc
ex primo Iliados sumpta
esse videntur. nam Hom.
pestem in exercitum Gre-
corum Apollinis ira im-
missam describens asserit
primo canes, multosque
interijisse. [Versus Home-
ri sunt Iliad. 1. hi,

Οὐρανὸς μὲν πρῶτον ἰπὸν χα-
το, καὶ κύνας αἰγῶν,
Αὐτὰρ ἄπειτ' ἀντοῖσι βίλος
ἰχθυήσας ἀφ' ἑσέως,
Βαλὼν, αἰεὶ δὲ στυγὰν τανύων
καίαντο θάμναι.

RAPH.

MIRATUR. 3 quia
mali causam ignorat. 3 In-
ter opus 3 inter arandum.
3 Recumbere 3 procumbe-
re, cadere. 3 Lanigeris gre-
gibus 3 ouibus, quæ proprie
balare dicuntur. est autem
factitium verbum. 3 Tabent 3
putrescunt, ac macilentæ
fiunt. 3 Magnæque in pulue-
re famæ 3 in certaminibus,
in quibus maximus pulvis
excitatur. 3 Degenerat 3 a
generositate sua recedit.
3 Palmæ 3 uictoriæ. 3 Vete-
rum honorum 3 antiquæ glo-
riæ. 3 Non aper irasci me-
minit. 3 protozeugma est
meminit enim uerbum ad
duos qui sequuntur nomi-
natiuos est referendum.
3 Incurrere 3 impetum fa-
cere. 3 Omnia languor ha-
bet 3 omnia, inquit, ani-
malia languida & infirma
sunt effecta. 3 Corpora fæ-
da 3 cadauera foetentia.
3 Odoribus 3 cadauerum foe-
toribus, quanquam odo-
res fere in bonam accipiā-
tur partem, ac pro ijs qui
nares delectant, ponan-
tur. 3 Et agunt contagia la-
te 3 corruptionem, inquit,
longe mittunt. 3 Lique-
scunt 3 resoluuntur. 3 Flam-
misque satisfiunt 3 hoc est,
ardore quodam intestino
resoluuntur. eleganter au-
tem omnia describit poe-
ta, quæ peste laborantibus
solent euenire. 3 Indi-
cium rubor est 3 rubor fa-
ciei, inquit, indicat uisce-
ra esse inflammata. 3 Tu-
met 3 inflatur. 3 Arentia
ora 3 arida, & sicca. 3 Ven-
tis tepidis 3 austris. 3 Pa-
tent 3 aperta sunt & tenen-
tur. 3 Aura graues 3 perni-
ciosæ. 3 Non stratum 3 le-
ctum. 3 Dura præcordia 3
corpora inflata & aspera,
ut a parte totum intelliga-
mus. Sunt enim præcordia
(ut Plinius in undecimo.
Naturalis historię scribit
membrana tenuissima,
quibus exta homini ab
inferiore uiscerum parte
separantur, sic dicta, quia
cordi prætenduntur, quæ
græci phrenas appellant,

Strage canum primo, volucrumque, auiumque, bouumque,
Inque feris subiti deprensa potentia morbi est.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, medioque recumbere sulco.
Lanigeris gregibus, balatus dantibus agros,
Sponte sua lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in puluere famæ
Degenerat, palmæ, veterumque oblitus honorum
Ad præsepe gemit * morbo moriturus inert.
Non aper irasci meminit, * nec fidere cursu
Crua, nec armentis incurrere fortibus vrsi.
Omnia languor habet: syluis, agrisque, vijsque
Corpora fæda iacent: vitiantur odoribus * auræ.
Mira loquar: non illa canes, auidæque volucres,
Non cani tetigere lupi. dilapsa liquefcunt,
Afflatuque nocent, & agunt contagia late.
Peruenit ad miseros damno grauiore colonos
Pestis, & in magnâ dominatur mœnibus vrbs.
Viscera torrentur primò, * flammæque latentis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
Aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
Ora patent, auræque graues captantur biatu.
Non stratum, non vlla pati velamina possunt:
Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore feruet.
Nec moderator adest, inque ipsos sæua madentes
Erumpit clades, obsuntque auctoribus artes.
Quò propior quisque est, seruitque fidelius ægro,
In partem lethi citius venit, * utque salutis
Spes abiit, finemque vident in funere morbi.
Indulgent animis & nulla, quid utile, cura est.
Vtile enim nihil est. passim, positoque pudore
Fontibus, & fluijs, puteisque capacibus hærent.
Nec sitis est extincta prius, quàm vita, bibendo.
Inde graues morbo nequeunt consurgere, & ipsis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque sunt miseris inuisi tædia lecti,
Profiliunt; aut, si prohibent * consistere vires,
Corpora deuoluunt in humum: fugiuntque penates
Quisque suos: sua cuique domus funesta videtur.
Et quia caussa latet, locus est in crimine * solus.
Semianimes errare vijs, dum stare ualebant,
Aspiceres, flentes alios, terraque iacentes,
Lassaque versantes supremo lumina motu.
Membraque pendentis tendunt ad sidera celi,
Hic, illic, ubi mors deprnderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit, aut quid debuit esse?
Vt vitam odissem, & cuperem pars esse meorum.
Quo se cunque acies oculorum flexerat, illic
Vulgus erat stratum, veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, * agitataque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus sublimia longis,
Iuppiter illa tenet, quis non altaribus illis
Irrita tura dedit? quoties pro coniuge coniux,
Pro nato genitor, dum verba precantia dixit,
Non exoratis animam finiuit in aris?
Inque manu turis pars inconsumpta reperta est?
Admoti quoties templis, dum uota sacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua uinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri?
Ipse ego sacra Ioui pro me, patriaque, tribusque
Cum facerem natis, mugitus victima diros
Edidit, & subito collapsa sine ictibus vllis
Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.

quod illis subtilitas mentis
accepta feratur. 3 Modera-
tor 3 rector, medicus. 3 E-
rumpit 3 inuadit. 3 Obsunt
que auctoribus artes 3 me-
dicæ, inquit, artes suis pro-
fessoribus nocent, peste. n.
medici quoque corripie-
bantur. 3 Leti 3 mortis. 3 Fi-
nemque vident in funere
morbi 3 ordo est & sensus,
finemque morbi in funere
& morte vident. 3 Indul-
gent animis 3 hoc est, fa-
ciunt quicquid ipsis liber.
3 Quid vtile? hoc uerbum
fit subintelligatur, ut sit
sensus, & nulla cura est,
quid sit utile. 3 Haurit 3 bi-
bit. 3 Et illas 3 etiam illas ca-
daveribus infectas in qui-
bus multi moriebantur.
3 Tantaque sunt miseris
adeo autem, inquit, inui-
sos habent lectos. ut ex il-
lis profiliant. 3 Aut si probi-
bent 3 hoc est, si cui sunt
tam exiguae vires, ut stare
non possit, atque electo
desilire, deuoluit se, quo-
quo modo potest, in hu-
mum. 3 Funesta 3 pestife-
ra, mortifera. funestum
etiâ dicitur funere inqu-
natum. 3 In crimine 3 in cul-
pa. 3 Semianimes 3 semi-
mortuos. 3 Pendentis 3 im-
pendentis, imminens.
3 Hic, illic 3 passim & ubi-
que. 3 Exhalantes 3 expi-
rantes. 3 Quid animi 3 qua-
lis animus. 3 Vt vitam odis-
sem 3 qualem animum ha-
bere debuerit Atacus, ip-
se exponit. Talem, inquit,
animum debui habere, ut
vitam odissem, ac mortuus
esse cuperem. 3 Flexerat 3
conuerterat. 3 Putria
po. 3 nimis matura & cor-
rupta. 3 Contra 3 e regio-
ne. 3 Sublimia 3 alta. 3 Irri-
ta tura 3 uana, nihilque
conferentia. 3 Non exora-
tis 3 dijs subaudiatur. 3 Ad-
moti templis 3 adductis in
templa. 3 Dum uota sacer-
dos Concipit 3 dum sacerdos
precatur deos. 3 Purum vi-
num 3 merum, sine aqua.
mero nanque in sacrificijs,
quemadmodum & nos,
Prisci utebantur. 3 Haud
expectato vulnere 3 non ex-
pectato ictu.

RAPH.

FIBRA quoque agra vitiata. fibras aut uictimarum aruspices inspiciebant, quo praevidere futura possent. *Notas uerum* signa quibus uerum cognoscitur. *Monitus* admonitiones deorum. *Tristes morbi* ab effectu. quod tristitiam pariant morbi, tristes uocantur. *Ad uiscera* ad intestina corrumpenda. *Ante*

sacros postes ante sacras templorum ianuas. *Pars animam laqueo claudunt* pars, inquit, se suspendit & strangulant. *Venientia fata* venientem mortem. *Feruntur* efferuntur. nam extra urbem cadauera sepeliebantur. *Nullis funeribus* nullis exequiarum honoribus. nam funus est popa exequiarum, a funalibus dictum, quae cadaueri praeferebantur. non enim mortui efferebantur ad sepulturam. *Neque enim* capiebant funera portae incredibile funeri multitudinem fuisse Aiacus ostendit, cum per urbis portas efferri non possent. *Aut inhumata premunt terras* aut insepulta iacent in terra. *Aut dantur in altis indotata rogos* aut, inquit, sine ullo sepulturae honore ignes mittuntur. nam cadauera apud antiquos cum suis ornamentis comburebantur, amicis ac proximis munera quidam, ceu dotem, in rogi conferentibus. *In tumulos* ad sepulcra facienda. *In ignes* in rogos extruendos per quos significatur cadauerum maximam fuisse multitudinem. *Tanto turbine* tanta perturbatione, & inuolutione rerum. *Falsa* falso. nomen enim pro aduerbio est positum. *Loquuntur* scilicet homines. [*Isse sub amplexu quondam Asopidos Aeginae* concubuisse cum Aegina, Asopi filia. hic aut uersus aliquid uitij contraxisse uidetur, quod quidem si opus poeta emendasset, facile sustulisset. forsitan aut sic esset legendum, Isse sub amplexu Aeginae Asopidos olim. nam Asopus secundam producit. sic aut uersus mendis caret. in quodam exemplari sic scriptum legitur: Aeginae amplexu quondam sub Asopidos isse. quae lectio si tibi placet, accipe. Est & hic locus τῶν Σοφοκλέων ὕμνῳ, hoc est, de quo merito dubitare possis, γένος ac uerus sit, an secus. nam siue hoc, siue illo modo uersum legas, incommodi aliquid habet. alio, ut particula, olim, in fine ocio se ferè ponatur. quod contra decorum & elegatiam Heroici carminis fit. hoc autem ut syllaba prima Asopidis corripiatur, quae alias longa est, ut primo Arg. Apollonius: Πατὴρ ἰὼν ὄντων ἰσθμῶν Ἀσώπιος. Et apud Statium lib. 7. Asopus genuisse datur, &c. Quo loco etiam fabulam Iouis & Aeginae idem poeta exponit. Item apud Lucanum lib. 6. Accipit Asopus cursus, Phoenixque, Me-

lasque, &c. Sed tamen priorem lectionem hoc est, emendationem Regij retineamus, dum melior alia offeratur. *Asopidos Aeg.* Asopi filia. est. n. Asopus Beroetiae fluius in sinum Corinthium labes. *Notam* signum. *Fulgore* fulgoris splendore. *Tonitruque se* prospero. *Qua das* quae mihi pro pignoris signo ostendis. *De semi. Do.* Clausula lo-

co. Dodona enim urbs est Molossidis in Epiro, iuxta quam fuit sylua Ioui dicata, in qua columbae responsa dabant. Dicta est autem Dodona uel a Dodona una ex Oceani nymphis, uel a Dodono Iouis & Europae filio, uel a Dodone fluius, ut Steph. ait, unde Dodonius, Dodonaeusque derivatur. Hinc est prouerbiū, Aes Dodonaeum, in eos, quoniam nimium multa loquuntur. *Frugilegas* fruges ac grana colligentes. *Grande o. exi.* antitheton est, grande nanque exiguo opponitur. *Rugoso cor.* aspero. *Inania ma.* euacuata, hominibus uacua. *Sine fla.* sine uento. *Stabant* cretae erant. *Nos subit* sublequitur. *Exercita* defatigata. est autem sententia generalis. *Graniferum ag.* multitudinem formicarum grana ferentium. *Spargere in ar. sub.* si esset soluta oratio, in arua subiecta diceretur. *Recto trunco* corpore erecto, & pectore. *Mea uisa* mea insomnia. *Spemque, fidemque maiora* hoc est, maiora, quam ut speranda credendaque sint. *Adeunt* accedunt ad me. *pudore RAPH.*

VOTA Ioui soluo gratias Ioui ago & sacrifico. *Partior* diuido, distribuo. *Myrmidonasque uoco* τῶν μύρμιδων, hoc est, formicis. a formicis quidem Myrmidonas appellatos fuisse, ait poeta, ut qui fabulae astipuletur. Strabo autem scribit Aeginenses Myrmidonas dictos, non ut in fabulis canitur, quod magna inualecente pestilentia formicae Aeaco precente in homines uersae fuerint; sed quia formicarum more terram fodientes ad petras eam apportarent, ut agri colendi materiam haberent, ac fossas in colerent, ne latericiam facere atque edificare cogerentur. [eadem ferè in comment. Pindari ode 3. Nemeorum ex Theogene quodam citantur. Hesiodus autem, ut in ipsidem commentarijs citatur, fabulae meminit in hunc modum: Η δ' ὑπερσάμην τέκετ' αἶαντον ἰπποχάρμην.

A' ὑπὲρ ἱππῶν ῥηθὲς ὑπερσάμην τέκετ' αἶαντον μέτρον, Μέγας δ' ἄνδρ' ἰπποχάρμης πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ο' ἀνὰ ἴσαν μύρμινας ἐπὶ ῥά τ' ἐν ὁδοῖσι νήσων, Τόδε ἀνδρῶν ποίησι, βαδίζοντες γαίαντες. Οἱ δὲ τοὶ ἀνδρῶν ἐξ ἱππῶν γένος ἀμφιλάττας. &c.

§ *Fraudo* priuo. § *Pares annis* eadem nanque nocte omnes nati esse uidebantur. § *Eurus enim attulerat* parenthesis est expositio- nem continens, a poeta inserta. § *Mense* coenæ, conuiuii. § *Iubar* splen- dorem dici. § *Aureus Sol* pulcher ac splendidus. § *Cui grandior ætas* causa cur filij Pallātis ad Cephalum conuenerint, ille enim ma- ior natu erat. § *Ad regem* ad Aeacum. § *Fraterque* Peleus. § *Cum queis* quibus cum. § *Aeolidem* Cepha- lum Aeoli nepotem. Cep- halus enim Deionei fi- lius fuit, ut Pausanias ait, Aeoli uero nepos. nam Deioneus, Salmoneus, & Cretheus Aeoli filij fuisse scribuntur. quare decipiun- tur, qui putā aliter, quam Aeoliden, esse legendum. § *Sum nemorum studiosus* hoc est, uenationibus dele- ctor, & ferarum cede. § *Syl- ua* arbore. continens. n. pro contento positum est. § *Si cornus, nodus inesset* cor- nus enim nodosa est arbor. § *Vnde sit* ex qua arbore sit. § *Telum iaculabile* spe- riphraſis est iaculi. § *Atta* Atheniensibus. § *Specie* pulchritudine. § *Vsum* uti- litatem. § *Fortunaque mis- sum Non regit* hoc est, nul- li subijcitur fortunæ frustra enim nunquam mittitur. § *Iuuenis Ner.* Phocus Ne- rei nepos, nam Aeacus eū ex Psamathe Nerei filia su- fluit. [Reliquos autem duos, Peleum & Telamo- nem, ex Endeide Chiro- nis, vel, ut, apud Pausan. le- gitur, Scironis filia.] § *Quis auct.* quis fuerit dator tam magni muneris. § *Ille re- fert* Cephalus. § *Et cete- ra. nota pud.* ordo est & sensus; & silet, ac reticet Cephalus ob pudorem ce- tera, quæ nota erant, qua mercede illud iaculum ab uxore acceperit, neque. n. refert Cephalus se ob pul- chritudinem suam ab uxo- re accepisse. [Vel potius sic: ille refert quæ petit, sci- licet Phocus, de iaculo, & vnde datum sit, & cetera nota: sed qua mercede idē acceperit, id uero pudore tacet.] § *Tulerit* accepe- rit. § *Tactusque dolore* com- motus. § *Nate dea* Phocus, quem alloquitur Cepha- lus, filius fuit Aeaci ex Psi- mathe nymphe. § *Quis poss. credere* paritethesis est, qua significatur non esse credi- bile Cephalum ob illud ia- culum flere, quod tantū sit utilitatis. § *Procr. erat* Pro- cris Erechthei, Athenien- sium regis filia fuit; quæ cū

Myrmidonasq, uoco, nec origine nomina fraudo
Corpora vidisti: mores, quos antè gerebant,
Nunc quoque habent parcum genus est patiensq, laborum,
Quæsitq, tenax, & quod quæsitâ reſeruet.
Hi te ad bella pares annis, animisq, ſequentur,
Cum primū, qui te feliciter attulit, Eurys
(Eurys enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtrōs.

A R G V M E N T V M.

A R G. Cephalus refert inuicem Aeaco de donis, Procris coniuge, & cur aut unde telum gereret. cum. n. Cephalus in monte Hymetto Atticæ regionis uenaretur, ab Aurora ob speciem raptus est: quem ut comperit dea Procridis prioris coniugi amore implicitū a se uelle diuertere; fecit, ut mu- tata specie, remissus Athenas contenderet, eamque pollicitis, muneribus- que tentaret, an pudicitiam putam posset seruare. pluribus itaq; rebus ad vsum foeminarum comparatis, quibus capi posset, tallacia mentem Procri- dis elicit. quod ut illa comperit a marito se esse deceptam: pudore exter- rita, ut conspectum eius uitaret, alris se recondidit salubus. Cephalus au- tem, amoris impatientia, cum eius absentiam ferre non posset, precibus im- petrauit, ut ad se rediret: reuersaque canem ei dedit uelocissimum, & ia- culum inuitabile, quod nunquam frustra iaceretur.

T Alibus, atque alijs longum sermonibus illi
Impleuere diem. lucis pars optima mense
Est data, nox somnis iubar aureus extulerat Sol,
Flabat adhuc Eurys, redituraq, uela tenebat.
Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conueniunt: sed adhuc regem sopor altus habebat.
Excipit Aeacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon, fraterq, uiros ad bella * legebant.
Phocus in interius spatium, pulchrosq, recessus
Cecropidas duxit, cum queis simul ipse resedit.
Aspicit * Eioniden ignota ex arbore factum
Ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.
Pauca prius medijs sermonibus * ille locutus,
Sum nemorum studiosus: ait, cædisq, ferina:
Qua tamen e sylua teneas haſtile recisum,
Iam dudum dubito. certè si fraxinus eſſet;
Fulua colore foret: si cornus; nodus inesset.
Vnde sit, ignoro. sed non formosius isto
Viderunt oculi telum iaculabile noſtri.
Excipit Atta e fratribus alter: & Vsum
Maiorem specie mirabere dixit, in isto.
Consequitur quodcunque petit, fortunaq, missum
Non regit, & reuolat nullo referente cruentum.
Tum verò iuuenis Nereius omnia quærit,
Cur sit, & vnde datum, quis tanti muneris auctor.
Quæ petit, ille refert: & cetera nota pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactusq, dolore
Coniugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me nate dea (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietq, diu, si viuere nobis
Facta diu dederint: hoc me cum coniuge cara
Perdidit: hoc utinam caruiſſem munere ſemper.
Procris erat, si fortè magis peruenit ad aures
Orithyia tuas, magnæ ſoror Orithyia:
Si faciem, moresq, velis conferre duarum,
Dignior iſta rapi. pater hanc mihi iunxit Erechtheus,
Hanc mihi iunxit amor. felix dicebar, eramq,
(Non ita dijs uisum eſt) & nunc quoque forſitan eſſem.
Alter agebatur poſt ſacra iugalia menſis,
Cum me cornigeris tendentem retia ceruis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea manè uidet pulſis Aurora tenebris,
Inuitumq, rapit. liceat mihi uera reſerre

Cephalo nupſiſſet, Auro-
re odio, quæ Cephalum in
ſuos amplexus conuertero
nequiuir, ſub forma alieni
uiri muneribus a Cephalo
ipſo tentata, fidem marito
datam fractura uidebatur.
cum autem ſe Cephalus
indicafſet, auſugiens, ſyl-
uas petijt, ac Dianæ comes
effecta, tandem a Cephalo
placatur, domumque re-
uerſa marito, & canem no-
mine Leſapa, & iaculum
admirandæ pulchritudinis,
virtutisq, donauit. cum
autem cuiuſdam indicio
comperiſſet, Cephalum cū
quadam nymphe, nomine
Aura, congregi ſolitu-
m; clam eum in ſylua ſecura,
ab inſcio marito eo telo,
quod ab ipſa dono accepe-
rat, fuit interfecta. § *Ma-
gna Orithyia* præclare, ut
quæ ſua pulchritudine a
Borea uento rapta fuiſſe
ſingitur. Orithyia uero
concita in montibus inter-
pretari poteſt. nam a dati-
uo *Orithyia*, & *Orithyia*, quod eſt
concor, Orithyia compo-
nitur, o breui in a longum
mutato. § *Conferre* com-
parare.

DIGNIOR ipſa rapi
anteponit Cephalus Pro-
crin Orithyia, quamuis ob
pulchritudinem Orithyia
a Borea uento rapta fuiſſe
feratur. § *Ipſa* Procris.
ſentit enim Cephalus Pro-
crin fuiſſe Orithyia ele-
gantiotem, atque formo-
ſiorem. § *Pater hanc mihi
iunxit Erechtheus* hanc
mihi, inquit, Erechtheus
pater uxorem dedit. Ere-
chtheus autem, ut dixi-
mus, Athenarum rex fuit,
unde. Athenienſes inter-
dum Erechthidæ uocan-
tur. [De quo ſupra cir-
ca finem lib. 6. eſt dictum]
§ *Hanc mihi iunxit amor*
repetitio eſt maxime affe-
ctui amanti conueniens.
§ *Non ita dijs viſ. eſt* non
ita dijs placuit, ut eſſem
felix. § *Poſt ſacra iugalia*
poſt nuptias celebratas.
§ *Semper florentis Hy* Hy-
metus mons eſt Atticæ re-
gionis, thymo ſemper flo-
rens; ubi & mel optimum
conficitur, & pulcherri-
mum marmor effoditur.
§ *Lutea Aurora* rubicun-
da. Cephalus autem tanta
pulchritudine fuiſſe fertur
ut ab Aurora fuerit raptus
atque aſportatus, ut ſcri-
bit Pausanias. unde inter
alias fictiles ſtatuas, quæ in
regia Athenis viſebantur,
Aurora quoque erat Ce-
phalum aſportans.

§ *Rosea* pulchro. § *Spesta-*
bilis: digna quæ spectetur.
§ *Quod teneat lucis*: nam
Aurora media est inter
diem & noctem. § *Sacra-*
tori: lecti & nuptiarum.
§ *Prima fœdera* quam Pro-
cri dederat fidem se cum
alia muliere non coitu-
rum. § *Deserti lecti*: de-
relictæ uxoris. § *Mota dea*
est: commota & indigna-
ta. § *Siste*: contine. § *Pro-*
crin habe: ironice cum
quadam indignatione le-
gendum, ut illud Virgi-
lij 1. Sequere Italiam uen-
tis. § *Ingrate*: mihi in a-
more non respondens, ut
qui me, a qua amaris, non
redamas. § *Quod si mea*
provida mens est: sed si,
inquit, præuideo futura,
cupies nunquam habuisse,
Procrin. § *Mecum retracto*:
mecum cogito. § *Memora-*
ta dea: uerba & dicta Au-
roræ. § *Esse metus cepit*:
zelotypus Auroræ ita Ce-
phalus est effectus. § *Fa-*
ciæ, ætasque iubeant: for-
mosa, inquit, facies, & iu-
uenilis ætas Procridis me
inducebant, ut crederem
ipsam adulterium commi-
sisse. mores autem casti
me illud suspicari non per-
mittebant. § *Vnde redi-*
bam, & a qua ueniebam.
§ *Criminis exemplum*: a-
dulterij. Aurora nanque,
unde redibat, exemplo
erat, quam facile mulie-
res in adulterium cadant.
§ *Sollicitare*: Tentare, in-
festare. § *In eo*: intro. § *Fi-*
de: fidei antiquorum mo-
re, ut Virgil. Libra die,
somniaque pares ubi fece-
rit horas. § *Male Conti-*
nuus: uix me continui, ut
non faterer me Cepha-
lum esse. § *Quin*: ut non:
interdum cur non signifi-
cat. § *Vt oportuit*: ut ho-
nestum & conueniens fuit.
§ *Calebat*: ardebat, anxia
erat. § *Desiderio*: absen-
tia. § *Coniugis arrepti*:
mariti, quem putabat ab
aurora fuisse raptum. § *Tu*
collige: conclude, ratioci-
nare, id quod græci συλ-
λίζω dicunt. § *Vni*: soli
Cephalo. § *Cui satis*: sa-
pienti. § *Fide*: pro fidei,
est enim genitiuus, sic Vir-
gil. Libra die, somniaque
pares ubi fecerit horas.
§ *In mea pugno*: in meos
dolores. § *Census*: amplas
diuitias. § *Mala*: o mala
mulier. § *Pectora detego*:
me ipsum, inquit indico.
§ *Tectus adulter*: simu-
latus, inquit, eram adul-
ter, sed nerus maritus.
§ *Perfida*: proprie. nam
perfidii, qui fidem uiolant,
dicuntur. § *Illamhil*: uel

Pace dea, quod sit roseo spectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis. ego Procrin amabam,
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
Sacra tori, coitusque nonos, thalamosque recentes,
Primaque deserti referebam fœdera lecti.
Mota dea est: & Siste tuas ingræte querelas:
Procrin habe, dixit. quod si mea provida mens est,
Non habuisse uoles: meq; illi irata remisit.
Dum redeo, mecumque dea memorata retracto,
Esse metus cepit, ne iura iugalia coniux
Non bene seruasset. facies, ætasque iubebant
Credere adulterium; prohibebant credere mores.
Sed tamen affueram: sed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: SED cuncta timemus amantes.
Querere, quod doleam, statuo, domisque pudicam
Sollicitare fidem. fauet huic Aurora timori,
Immutatq; meam (videor sensisse) figuram.
Palladiasque in eo non cognoscendus Athenas,
Ingrediorq; domum. culpa domus ipsa carebat,
Castaque signa dabat, dominoque erat anxia raptō.
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.
Vt vidi, obstupui, meditataque penè reliqui
Tentamenta fide: malè me, quin uera faterer,
Continui, malè: quin, ut oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat: sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi: desiderioque * dolebat
Coniugis erepti. tu collige, qualis in illa
Phoce decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego dixerit, uni
Seruor: ubicunque est, uni mea gaudia seruo?
Cui non ista fide satis experientia sano
Magna foret? non sum contentus, & in mea pugno
Vulnera, dum census: dare me * promitto, loquendo,
Muneraque augendo, tandem dubitare coegi.
Exclamo, mala: pectora detego: * fictus adulter
Verus eram coniux. me perfida teste teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo uicta pudore
Insidiosa malo cum coniuge limina fugit:
Offensa que mei genus omne perosa uirorum
Montibus errabat studiis operata Dianæ.
Tum mihi deserto uiolentior ignis ad ossa
Peruenit: orabam ueniam, & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus, si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso læsum prius vtra pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam si parua dedisset
Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
Cynthia, Currando superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & iaculum, manibus quod cernis habere.

A R G V M E N T V M.

A R G. Thebani, Naiadibus, nymphisque futura prædicentibus, Themidis deæ, obscura dantis responsa, templum euerterunt. indignata dea, ferā vulpem immisit, quæ pecora, & agrestes vexabat ad quam opprimendam cum reliqua græcæ iuuentute conuenit Cephalus cum iaculo & Lælapæ cane, a Procride accepto, qui cum missus vulpem persequeretur, effectusque Cephalus telum coniecturus, utrumque aspexit in saxum commutatum.

MVNERIS alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum: nouitate mouebere facti.
Carmina Naiades non intellecta priorum
Solunt ingenijs: & præcipitata iacebat

dixit, uel respondit, uel
huiusmodi uerbum est sub
audiendum. § *Insidiosa le-*
mina: in quibus sibi stru-
ctæ insidiæ fuerant. § *Offen-*
sæque mei: quod me of-
fendisset. offensa enim a-
ctiue offensus passiuè ac-
cipi solet. § *Perosa*: odio
habens. § *Operata*: occu-
pata, dedita. § *Violentior*
ignis: amor uehemen-
tior. § *Redditur mihi*: ad
me redit. § *Sua Cynthia*:
sua Diana ad me redit.
[Procridis autem etiam
Callimachus meminit in-
ter Dianæ comites hym-
no in Dianam his uersi-
bus:

Καὶ κεφάλῳ ξανθῷ ἄλο-
χον
Διολίδαν πόντιον αὐτὸν ὁμῶς
ποτὶ ἰθάκη, &c.

RAPH.

MVNERIS alterius:
canis a Procri uxore dona-
ti. si autem coniunctio est
subaudienda, ut intelli-
gatur, si requiris. expo-
nit autem mutationem &
feræ, Themidis indigna-
tione in Thebanum agrum
immisæ, & canis nomine
Lælapis in saxa. nam The-
bani cum uidissent, Nai-
das ac Nymphas futura
prædicere, Themidis deæ
obscura dantis responsa
templum deiecerunt. il-
la uero indignata feram
immisit uulpem, ut græ-
ci narrant, quæ & peco-
ra & agrestes uexaret. ad
eam opprimendam cum
alia græcæ iuuentute
conuenit etiam Cephalus
cum Lælapæ cane: qui
cum in feram ineuitabile
iaculum foret coniectu-
rus, utrumque aspexit in
saxa commutatum. § *Ac-*
cipe mir.: audi rem ad-
miracione dignam. § *Na-*
iades: nymphæ. § *Car-*
mina: uaticinia, prædi-
ctiones. § *Solunt*: expo-
nunt. § *Præcipitata*: de-
iecta, contempta.

calebas

pro nocte

factu,

Ambagum dictorum ambiguum. *Alma Th.* sancta. nam Themis, ut Pomp. ait, dea fuit, quæ hominibus præcipiebat id petere, quod honestum & fas esset. unde & pro eo, quod nos fas dicimus, *Θέμις* frequenter ponitur a græcis, *Inulta* imputa. *Aonijs Th.* Bœotijs. Aonia enim pars est Bœotiae: scite uero epitheto distinxit, nam Thebæ multarum urbi um nomen est, ut diximus. *Cessit & exitio multis.* pernicioſa multis fuit. *Pecorumque suoque* agricolæ, inquit, illam feram & sua & pecorum morte paſuerunt. multos enim ex illis deuorauit fera. [Sed tu construe, cessit, hoc est, fuit multis exitio, & suo, siue proprio, & pecorum.] *Indagine* & multitudine hominum inquirentum. sic Virg. Saltusque indagine cingunt. indagare autem, unde indaginem declinamus, est diligenter inquirere. *Summa lina* summos funes. metonymia est. ex lino enim funes conficiuntur. *Positarum plag.* tentorum retium. *Copula* vinculum, quo canes colligantur. *Et cætum* canum multitudinem. *Non seg. alite* & velox ut auis. *Ludis* deludit, decipit. innuit autem poeta uulpem illam feram fuisse. uulpes enim circuncurrendo maxime canes elidunt. *Lalapa* a uelocitate & impetu nomen hoc inditum fuit cani. *λαίλαψ* enim turbo dicitur, qui uentus est maxime impetuſus. *Pugnat exu.* conatur de trahere. *Morantia* remorantia, retinentia. *Fendit* contendit, conatur. *Vix bene miss. erat* & quanta fuerit uelocitate canis ille, aperte declarat Cephalus, quem uix dixit dimissum non poterant uideri. *Missus* dimissus. *Vestigia pedum* & signa pedum. *Habebat* tenebat. *Expulsa gl.* & emissæ fundæ glandes plumbeæ. *Contorto uerb.* & contorta fundæ. *Calamus* sagitta ex calamo confecta. *Gortyniaco ab arcu* Cretensi. nam Cortin, quæ & Gortys dicitur, urbs est Cretæ, a Corty heroe dicta. hæc & Larisse & Crennia fuit appellata. [Cretenses autem præcipue celebrantur arte sagittaria.] *Apex* uertex. *Tollor in hunc* & in illum uerticem ascendo. [Collem huc Teumessum intelligi puto. hinc enim & Teumessia uulpes hæc ab auctoribus dicitur. Pausa. in descriptione Bœotiae,

Επὶ ταύτῃ γὰρ λεγόμενῃ, inquit, χάριν ἔχει ἀδύνατον. Εὐρώπῳ δὲ ὑπὸ διὸς κρυβδύμεναι φασι ἐν ταύτῃ. ἰσχυρὸς δὲ ἐς ἀλά

Immemor ambagum uates obscura suarum,
Scilicet alma Themis: nec talia liquit inulta.
Protinus Aonijs immissa est bellua Thebis.
Cessit & exitio multis: * pecorique, sibi que
Ruricola pauere feram. uicina iuuentus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa leui uelox superabat retia saltu,
Summaque transibat positarum lina plagarum.
Copula detrabitur canibus, quos illa * frequentes
Effugit, & cætum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lalapa magno:
(Muneris hoc nomen) iam dudum vincula pugnat
Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
Vix bene missus erat. nec iam poteramus, ubi esset,
Scire: pedum calidus uestigia puluis habebat.
Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
Hasta, nec exuta contorto uerbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.
Collis apex medijs subiectis imminet aruis.
Tollor in hunc, capioque noui spectacula cursus,
Quo modò deprendi, modò se subducere ab ipso
Vulnere uisa fera est. nec limite callida recto,
In spatiumque fugit: sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequiturque parem, similisque tenent i
Non tenet, & * uanos exercet in aere morsus.
Ad iaculi uertebat opem: quod dextra librabat
Dum mea, dum digitos amentis addere tento,
Lumina deflexi: reuocataque rursus eodem
Retraheram, & medio, mirum, duo marmora campo
Aspicio. fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet inuictos ambos certamine cursus
Esse Deus uoluit, si quis Deus affuit illis.

A R G V M E N T V M.

A R G. Cephalus cum Dianæ studio feras assidue persequeretur, sæpeque ex nimio æstu refrigerari cupiens, auram inuocaret; nymphæ aliquis arbitatus uocari, Procridi eius uxori indicauit. at illa in uirgultis se recondidit, ut specularetur, an esset aliqua aura nomine, cuius ille cupiditate impulsus a se alienaretur. Cephalus procul speculatus moueri uirgulta, dum latere feram existimat eo loco reconditam, iaculo emissio coniugem imprudens interfecit. itaque teli, quod marito dederat, Procris obitam Auroræ nim maximo cum ipsius uiri luctu experta est.

Hæcenus, & tacuit. Iaculo quod crimen in ipso est? Phocus ait. Iaculi sic crimina reddidit ille.
Gaudia principium nostri sunt Phoece doloris.
Illa prius referam. iuuito meminisse beati
Temporis Aeacide, quo primos ritè per annos
Coniuge eram felix, felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor socialis habebat.
Nec Iouis illa meo thalamos præferret amor:
Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa ueniret,
Vlla erat. æquales urebant pectora flammæ,
Sole ferè radijs feriente cacumina primis
Venatum in syluas iuueniliter ire solebam;
Nec mecum famuli, nec naribus acres
Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
Tutus eram iaculo. sed cum satiata ferina
Dextera cædis erat, repetebam frigus, & umbram.
Et, quæ de gelidis exibat uallibus, auram.

πικρὰ ἐπὶ κλησὶν τὴν μεσομένην λόγος ἔστι. ὥς ἐκ μνησμάτων διενύσαντες
Θηρίων ἐπὶ ὁλίθῳ ἀπαρθεῖν θηραμάτων, καὶ αἰεὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ οὐ παρορῶν
τῇ ἐπιχθονίᾳ ἰδὼν αὐτὰς, ἀλίσκονται μέλλουσα, αὐτὰς τῇ λήθῃ ἐγείρειν
τοὶ ἀλάπη καὶ ὁ κυρὸν οὐτος. Vides hic omnia consentire his,
quæ ab Ouid. de uulpe dicuntur, præterquam quod ira non Te-

midis, sed Dionysij, immis-
sam illam Thebano agro
Paus. tradit.] *Quo* & cur-
su. *Modo* & interdum.
Deprendi & comprehendere.
Modo se sub. & interdum
se subtrahere. *Callida* &
astuta. *Limite recto* & ite-
nere. *In spatium* & rectum
subaudiatur. *Quo* & in quo
cursu. *In gyrum* & in orbem.
Hosti & cani Lalapi, *Im-*
minet & instat. *Vanos mor-*
inanes, quia feram com-
prehendere non poterat.
Ad iac. mer. opem & uole-
bam, inquit, mittere iacu-
lum. *Quod* & dextra li-
brat & gelitum exprimit iacu-
culum emitte uolentis.
Amentis addere & impone-
re. Amenta autem sunt lo-
ra, quibus iacula facilius,
longiusque emittuntur.
Lumina defl. & oculos re-
mouit a cane & fera. *Ea-*
dem & ad eundem locum.
Mirum & res miranda. est
autem interiecto affectui
seruiens. *Duo marmora*
duo marmorea signa. sic
quidem Ouidius. alij au-
tem scribunt Cephalo ca-
nem in cælum fuisse subla-
tum. sydisque effectum,
quem græci Sirium, latini
Caniculâ uocant. *Affuit*
auxilio fuit. *Hæcenus* & lo-
cutus est Cephalus, subau-
diatur. *Iaculo quod crimen*
in ipso est & quæ, inquit, in
iaculo est culpa? memor e-
nim Phocus eorum, quæ
Cephalus dixerat, merito
ipsum rogat, cuius mali
causâ fuerit iaculum illud
quo se Cephalus cum con-
iuge perditum fuisse aie-
bat. *Reddidit* & responden-
do exposuit.

GAUDIA princip. &
carmen est antithetis exor-
natum. nam gaudium do-
lori opponitur. *Referam*
narrabo. *Iunat o memi-*
nisse beati Temporis Aeaci
de & sententia est catholi-
ca & generalis. *Rite fe-*
lix & perfecte felix. *Amor*
socialis & ab effectu quod so-
cios reddat. *Thalamos Ie-*
uis & nuptias Iouis. *Veni-*
ipsa & quæ est pulchritudi-
nis dea, & nenuſtatis. *Æ-*
quales flammæ & par a-
mor. *Sole fere radijs*
matutino, inquit tempore
in syluas ad uenandum ire
solebam. est enim matuti-
ni temporis periphrasis.
Cacumina & motium sum-
mitates. *Iuueniliter* & iu-
uenum more. *Naribus*
acres & odor. *Lina nodo-*
sa & retia.

& Aurâ

APH.

§ *Aura* le. § *suavis*, iucunda. est autem pulchra anadiplosis cum repetitione, qua significat Cephalus auram illam sibi gratissimam fuisse. § *Releuare* a. § *leues* facere Solis feruores. § *Et tu mihi ma. uo.* § *hæ* sunt blanditiæ, quibus utebatur Cephalus ad auram. § *Loca* s. § *deserta*. § *Vocibus* am. § *verbis* dubijs, quæ tum ad auram, tum ad amicam poterant referri. § *Extemplo* subito. § *Criminis* si. § *falsi*. § *Temerarius* inconsideratus. § *Index* delator. nā indices proprie criminum dñr delatores. § *Lingua* re. § *nar* rat, exponit. est aut pleonasmus, lingua n. redūdat. § *Susurra* § *murmura* & uoces, quibus aurā vocabat. § *Credula* res a. est cā est cur Procris subito collapsa ceciderit. amantes nanque facile oīa credūt. creduli aut dñr qui facile & nimīū credūt. § *Resecta* recreata. § *Fatis* niqui infelicitis fortis. § *Deq;* si q. est lamentata est, inqt, quod illi fidem datam fregissem. § *Concita* cōmota. § *Sine* cor. § *aura* nanq; corpore carere vulgo v. § *Metuit* falli. timet, ne decipiat ab indice. § *Indicioq;* si. me. § *fidem*, inquit, delatori & indici non adhibet. § *Syluasq;* po. § *in syluas* uado. § *Victor* voti compos. multas nanque confecerat feras. § *Medere* succurre. § *Nescio* quos gemitus § *qđā* suspiria. § *Inter* m. u. § *inter* loquendum. § *Fronde* ca. § *qđ* ab arbore ceciderat. § *Telus* uo. § *iaculū* uelox. § *Tenens* habens. § *Semianimem* semimortuā. § *Me* m. § *interpositio* affectui, & dolori feruiens. flens. n. hæc narrabat Cephalus. § *Trabente* extrahere conantem. § *Vlinis* mol. § *brachijs* tenellis. § *Sua* do. § *iaculum*, qđ mihi dono dederat. § *Inhibere* cohibere. § *Iā* m. § *moriēs*. § *Coegit* Hæc se pa. lo. § *hoc* ē uim sibi fecit, ut hæc pauca loqueretur. significat autē Cephalus illam sic uiribus fuisse defectam, ut sine maxima difficultate loqui nō posset. § *Meosq;* § *iferos* deos intelligit Procris, qui morientum dii esse perhibentur. § *Per* si quid me. de te be. § *id* subaudiatur, ut p id oro intelligamus, si qđ gratum tibi feci. significat autē Procris se marito in oībus morem gessisse. sic Dido apud Virg. Si bene quid de te merui. § *Perq;* ma. a. § *p-*manentem, perseverantem. § *Caussam* mor. § *§* i. § *lyn-*or; & expositio.

RAPH.

Incumbere no. tha. § *no-*stros thalamos occupare. auram autem nymphā esse putabat Procris § *Sens* § *co-*gnoui. § *Labitur* moritur. § *Exhalat* expirat. § *In* no. o. § *archaismos* est & figura loquendi uet. ita. nunc. n. in soluta præsertim oratione, diceretur in nostrum os. § *Secura* § *pellicis* cura liberata. iam. n. ex Cephalo cognoscerat auram non esse nympham, ut ipsa putabat, sed lenē

uentorum flatum. § *Vultu* me. § *lætior*. § *Flentibus* § *Phoco* & filijs Pallantis § *Duplici* cum pr. § *cum* duobus filijs Telamone & Peleo, qui militum delectum habuerant. § *Novoq;* mi. § *cum* nouis militibus. est enim synecdoche, non solum poetis, sed historicis quoque familiaris.

Iacobi Constantij
Fanensis.

Q Vid enim commisit Iason? Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas? Iason ttium syllabarum vbique est, non duarum. unde cauendum est ne cum quodā litterato scriptore offendas in lapidem: qui hoc nomen duarum interdum syllabarum esse existimat auctoritate huius carminis, Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas. cum in ipso tam trium sit syllabarum, quā in antecedenti versu, Quid enim commisit Iason. § *Dis similem*q; animum subiit pater Aeta relictus § *scribo* Aeta dempta vna syllaba metri causa, ut in Hypsipyle, Non hæc Aesonides, nec filia phasis Aetæ. poetis enim nunc addere nunc adimere dictionibus syllabas licet uersus necessitate astringis. § *Quamuis* temerata labores Aeta tuos minuat § *in* bonis codicibus Temesæa legimus, non temerata, quod magis placet. est enim Temese in Cypro ciuitas æris nobilitata, præcipue apud Latinos Statio & Nasoni. Stephanus Tameseon vocat. Fest. Pompeius est auctor, Cyprum insulā Aerosam antiquitus appellatam fuisse, qđ in ea plurimum æris nasceretur. est & Temese in Brutijs Straboni ære abundans. sed prior magis celebris. § *Curuamine* § *falcis* § *abena* § *signate* dictum. quoniam senectutis morbum volebat exigere. lege Macrob. 5. Saturn. § *Haud* procul egesta § *scrobibus* tellure duabus Sacra facit. § *ex* 11. Odyss. acceptum hoc esse agnosceret, qđ Homerum eo loco diligenter inspiciet. introducit enim Vlysem scrobē quandam facientem & sanguine mactatarum bidētum, mulso, vino dulci, & polenta implētum ad manes exciendos. § *Dis similem*q; animum subiit atate relictus § *hic* uersus in plurimis antiquis codicibus non reperitur, nec in hunc locum admittendus uidetur. atqui ipsum contenderim esse uersum illum, quem superius emendaui, Dissimilemque animum subiit pater Aeta relictus, & nescio quo casu abhallucinanti scriptore hic interpositum. § *Pelion* umbrosum, § *philyreæq;* tecta § *aut* hoc modo legendum aut hoc altero, Pelion umbrosum, philyreia tecta. nam philyra secundam semper

Aura petebatur mediomihilenis in æstu:
Auram expectabam: requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) uenias, cantare solebam,
Meque iuues, intresque sinus gratissima nostros:
Vtque facis, releuare velis, quibus vrimur, æstus.
Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: & Tu mihi magna voluptas,
Dicere sum solitus: tu me reficisque, fonesque:
Tu facis, ut syluas, ut amem loca sola; meoque
Spiritus iste tuus semper capiat ab ore.
Vocibus ambiguus deceptam præbuit aurem
Nescio quis: nomenque auræ tam sæpe vocatum
Esse putat nymphæ: nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit, linguaque refert audita susurra.
CREDLA res amor est. subito collapsa dolore,
Vt mihi narratur, cecidit; longoque resecta
Tempore se miseram, se fati dixit iniqui:
Deque fide quæta est: & crimine concita vano,
Quod nihil est, metuit, metuit sine corpore nomen,
Et dolet infelix veluti de pellice uera.
Sæpe tamen dubitat, *metuitque miserrima falli,
Indicioque fidem negat: & nisi uiderit ipsa,
Damnatura sui non est delicta mariti.
Postera depulerant Auroræ lumina noctem:
Egredior, syluasque peto, victorque per herbas
Aura ueni, dixi, nostroque medere labori.
Et subito gemitus inter mea uerba uidebar
Nescio quos audisse. Veni tamen optima dicens,
Fronde leuem rursus strepitum faciente caduca,
Sum ratus esse feram, telumque volatile misi.
Procris erat, medioque tenens in pectore vulnus,
Hei mihi conclamat. uox est ubi cognita fide
Coniugis, ad vocem præceps: amensque cucurri.
Semianimem, & sparsas sædantem sanguine uestes
Et sua, me miserum, de vulnere dona trahentem
Inuenio; corpusque meo mihi carius ulnis
Mollibus attollo, scissaque a pectore ueste
Vulnera sæua ligo, conorque inhibere cruorem:
Ne me morte sua sceleratum deferat, oro,
Viribus illa carens, & iam moribunda coegit
Hæc se pauca loqui: Per nostri fœdera lecti,
Perque deos supplex oro, superosque, meosque,
Per si quid merui de te bene, perque manentem
Nunc quoque, cum pereo, caussam mihi mortis, amorem,
Ne thalamis Auram patiari incumbere nostris.
Dixit: & errorem tum denique nominis esse
Et sensi, & docui, sed quid docuisse iuuabat?
Labitur, & parua fugiunt cum sanguine vires.
Dumque aliquid spectare potest, me spectat, & in me
Infelicem animam, nostroque exhalat in ore.
Sed uultu meliore mori secura uidetur:
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Aeacus ingreditur duplici cum prole, nouoque
Milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

lemque animum subiit pater Aeta relictus, & nescio quo casu abhallucinanti scriptore hic interpositum. § *Pelion* umbrosum, § *philyreæq;* tecta § *aut* hoc modo legendum aut hoc altero, Pelion umbrosum, philyreia tecta. nam philyra secundam semper

per corripit græcis latinisque: primam autem habet communem, ut superius diximus, in 2. Metamorph. & 6. Fast. phillyrius pro philyreus corrupte legitur, si quis eos tibi versus forte obijciat. Cæterum hemistichium hoc Nasonis ex hymno Callimachi in Delium sumptum esse videtur, qui ait, *καλὸν δὲ φιλῶν* *ἢ τοῦ φιλῶντος*. O pēlium philyrum cubiculum. *Et stricte toties iratus amor* lego spreto ex archæotypis. *Opphæus effugit nato* *rum uulnera Combe* qui Iambe legunt, an recte legant, ipsi viderint, ego Combem apud Stephanum, (licet deprauato codice) Asopi filiam fuisse inuenio: quæ quia ærea arma prima inuenit, Chalcis fuit cognominata auctore Zenobio, nam *χαλκίς* res dicitur, eandem ait Zenobius, cum viro adhæsisset, centum filiarum matrem extitisse, cuius rei præter Euboicarum rerum scriptores Aristum etiam Salaminum citat auctorem, inde factum prouerbum in plures habentem filias *ἡ πᾶσι χαλκίδικα πτόκαυ ἡμὲν γυνῆ*, tanquam Chalcidica peperit nobis mulier, ob hæc autem natarum libentius quàm natorum in hoc versu receperim, sed tamen hoc posterum amplio, dum fabulæ textum ab alijs narratum inueniam. *Innexa* *que nouis* *neptem Polyphemonis* *ais* libentius innixam quàm innexam legerim: nam inniti alis proprie aues dicuntur, cum ijs expansis in aere sustentantur. Neptem autem Polyphemonis Halcyonem dicit Scironis Polyphemonis filij filiam, quæ quod corpus vulgasset, a patre in mare deiecta in sui nominis auem fuit transmutata, auctor huius fabulæ Probus Virgilianus interpretes 1. Georg. testem citans Theodorum, qui fabularum opus condidit auctore in Paralellis Plutarcho: cui titulum fecit Metamor. lege primam collectaneorum hecatostyn. c. 72. *Vidit* *et immatrem Cephissias ora Procrustem* bene Cephissias, qui ad Cephisum fluuium ipse est interiectus, auctore Pausania lib. 1.

Flōrentemque Tyron, Cypron, planamque Seriphon ego sic, Florentemque Gyron, Siphon, paruaque Seriphon. Gyros enim (nisi mendosus sit Plinij codex) vna est Sporadum, Syphnos vna Cycladum, & oppidum in Melo insula est Sporadibus vna. Paruam Seriphon appellat, quod eius circuitus duodecim tantum millia passuum, teste eodem Plinio amplectatur, vnde in 5. huius operis Naso hoc eodem epitheto vtitur cum ait, Te tamen o parua rector polydecta Seriph. & Iuuen. sat. 6. dicens, Et parua tandem caruisse Seripho. item in 10. Aestuat ut clausus gyaris, paruaque Seripho. Si planam Seriphon uoles legere, Eustathius & Strabo contra te sentirent: qui adeo lapidosam hanc insulam esse aiunt, ut inde fabula decantauerit, Perseum ibidem educatum, ostenso Gorgonis capite, incolas mutasse in saxa, nisi tueri hoc modo lectionem hanc uelles, quod Lapidosus esse aliquis locus potest, & tamen planus esse, idest in planicie, non in colle iocatus. *Neque enim capiebant funera porta* antiquam tangit consuetudinem, quæ fuit, ut extra urbes mortuorum corpora sepelirentur, unde efferre & educere mortuos dicimus. *Natorumque matrumque anima* lege Natorum, matrumque ne claudicet uersus: uel, ut quidam codices habent, Natorumque uirumque. *Isse sub amplexus quondam Asopidos agine* multi synceræ formæ hoc carmen restituere tentauerunt: nulli potuerunt, sic ipsum redintegrandum omnino est, sub quondam amplexus Aeginæ Asopidos esse, uel, Aeginæ amplexus sub quondam Asopidos isse. Aduertendum enim est Asopum primam & secundam nunquam corripere. *Dat mihi præterea, tanquam si parua dedisset Dona, canem munus* de hoc cane lege quæ scripsimus in primæ collectan. hecatostys c. 22. *Protinus Aonijs immissa est bellua Thebis* lege quæ de hac vulpe ibidem diximus, & in cane Higinus rectauit.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN SEPTIMUM

LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Aesonidem mutasse velim.

I nolim legeretur, ut Raphaellem legisse suspicor, nulla esset difficultas, quia autem carmen poscit uelim, uidetur hoc dubitative legendum hoc sensu, sequar cultus artisque virorum, & Aesonidem, quem putas ne velim cum rebus, quas orbis possidet, permutare, quasi diceret minime.

Custodemq; rudem somno sopistis.

Idem Raphael pro somno legendum putat, somni, quando adiectiuum rudis genitiuum postulat, aut certe tubrum pro rudem restituendum, quippe Max. Planudes *φονικὴν φύλακα* traduxerit, ad quorum prius dico, somno ablatiuum mihi uideri, atque adeo regia uerbo sopillis, ad alterum, Planudæ aliquando credendum, aliquando minime, quippe quod non omnino emendatum exemplar habuisse putetur.

Despicit & cretis regionibus applicat ang.

Cretis, i. secretis, & remotis exponit Raphael, aut certe uis & aspectis, sed sic a cerno esset, & uis congruebat etiam carmini, quidam Cretis pro Cretæis exponendum putauere, nam laudatur Thesalica Creta, ego lectoris iudicio relinquo, tertium deinde carmen Iambum habet loco tertio, sed celsura excusari potest.

Nec properent artus anima priuare senili.

Sensus est, ut dii finerent Aesonem adhuc aliquādiu uiuum, ut posset ei iuuentutem reducere, nam mortuum resuscitare se posse desperat, & uide carmine inde quinto, cuius casus putes esse illud exanimi, & utrum a nominatiuo exanimus an exanimis, ab altero enim exanimi uenit genitiuus, ab altero datiuus.

Squamea Cinyphæ tenuis membrana chelydri.

Vix hoc in loco effugiemus, quin concedere cogamur duo epitheta uni tributa substantiuo, nisi tenuis sit determinatiuū Cinyphæ Chelydri, ut sit sensus, nō cuiuslibet Cinyphæ Chelydri, sed tenuis, nam squamea tenuis, membrana uix quadrat.

Et olim

Ante quater denos nunc se reminiscitur annos.

Raphael hæc ita exponit, se ante quadraginta annos natum fuisse recordatur, per quod significat Aesonē ex decrepito senē in uirum 40. annos natum fuisse conuersum, at ego puto poetā dicere, Aeson reminiscitur se nunc eum esse, qui erat olim ante annos 40. ut intelligamus de Aesonis senio demptos 40. annos, si igitur Aeson erat 70. annos natus, relinquebatur post inuolutionem annorum 30. atque id uerisimilius. Porro sequente carmine subiit, quod sycopen passum est, ultimam producit quod apud hunc poetam non est infrequens, & nos etiam antea admonuimus.

Lasciuityque fuga, lactentiaque vbera quarit.

Lactio, id est lac præbeo, & matris est, Lacteo, i. lac fugo, & est fœtus, lib. 6. de Apolline & Diana infantibus, Vbera; ebiberat auidi lactantia nati, quo in loco plerique codices lactentia perperam habent, in ea quoque significatione hic ponitur, si modo hæc differentia perpetua seruata est, & nota hoc in loco Vbera de oue, quæ prædicto lib. 6. loco de Latona, & Aen. item lib. 6. & ab ubere raptos Abstulit atra dies, de infantibus loquens, ut non omnino aberrauerit, qui Lucæ undecimo traduxit, Et ubera quæ suxisti, pro mammis.

Adiacet his Pleuron,

Nisi hoc de uolatu Medæ intelligamus, quo longissime vi-

dere poterat, non uideo quo pacto hoc intelligi queat, neque enim Pleuron est ad Hyries lacum qui in Bœotia est, sed in Aetolia, mihi nomen Pleuron suspectum, nimium enim distat, cū septimo deinde carmine de Cephiso amne lōge propiore dicat, Cephison procul hinc desilentem fata nepotis Respicit, certum est hunc uolatum, ut uolatum liberum descripsisse poetā, nam quomodo alioqui intelligetur quod eodem loco legitur, Dexterā Cyllene est, talia exponenda erant commentatoribus: sed ut nota transiliuntur.

Illud Echidneæ memorant edentibus or.

Scio canis communis esse generis, at pro Cerbero uix credo ita inueniri, fortassis autem Echidneæ canis, id est hydræ serpentis nocentissimæ, intelligendum, in hoc sane mihi annotatur, ut alijs sit iudicium.

Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis.

Raphael pro nigra suspicatur legendum rubra, quia his auiibus pedes ac rostra rubent, quod ego admodum miror, qualem ipse auem monedulam existimauerit, nam furax illa auis, nota etiam garrulitate, nigros habet pedes.

Oenopiam Minos dent Aetideia regna Oeno.

Hunc uero locum recte emendauit, est enim legendum Oenomen, ut ipse admonet.

Nec dubia uires, quas hac hab. inf. uest. Duci.

Subintelligendum uerbum sunt, sed mirum, cur non dubias uireis legatur potius, & quod tertio deinde dicitur uersu ambigue dictum, Superat mihi miles & hosti, intelligitur tamen, de quarto item uersu idem iudicamus, gratia dijs, felix &c.

Hanc uinam uobis possent memorare.

Accelerabat Aecus, ut hæc innuunt uerba, ne longa ambage morer uos, nihil enim alioqui impedimenti narratur, sequente autem carmine, syllepsis est, uult itaque dicere, quos ille norit minimam perdituram fuisse rerum portionem, quibus uerbis non eos eleuat, sed ingens damnum innuere conatur.

Pasim positoque pudore.

Nota coniunctionem copulatiuam inter aduerbium ac ablatiuum regimine solutum, & uide num septimo deinde uersu consistere capiat pro exilire.

Aut dantur in altis Indotata rogos.

Illud indotata quid proprie hic significet, lectori coniiciendum relinquo, Raphael uidetur exposuisse, i. sine ullo sepulture honore, Illud item, Deque rogis pugnant, utrum pugnant pro rogis, qui struxerant, an qui non? sed de utrisque loqui uidetur, quod autem tertio deinde sequitur carmine, Natorumque, tollendum initio alterumque cum mater priorem natura producat, rursus quinto deinde uersu, recte emendauit uersum Raphael, Iffe sub amplexus Aeginæ Asopidas olim, Asopis enim primam longat.

Fortē fuit iuxta pātulis rarissimā ramis.

Vide qua ratione uocet quercum rarissimam, utrum ut rarus opponatur dens, an potius quod in eo insula nulla eiusmodi erat de semine Dodonæo.

Et cætera nota pudore

Qua tulerit mercede silet.

Ordo & sensus est, inquit idem, Et silet ac reticet Cephalus ob pudorem cætera, quæ nota erant, qua mercede illud iaculum ab uxore acceperit, neque enim refert Cephalus se ob pulchritudinem suam ab uxore accepisse, hæc ille, sed mihi non satisfecit, nec ego tamen me explico, illud enim nota, & illud mercede, cum postea omnia narret, merito lectorem morantur, sed in omnibus nimis sollicitum esse uitio datur, ideoque ad alios libros descendimus.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER OCTAVVS.

RAPH.

*A M nitidum rete
gēte diē
reditū Ce
phali cū
auxilis ab
Aeaco ac*

ceptis poeta describens, cō
cinne octauum cum septi
mo libro connectit. regen
te autem ferē legitur, sed
corrupte, ut mihi quidem
videtur. nam retegente ut
legatur, & sensus exposci t
& metri ratio & celeritas,
qua Cephalum cum militi
bus ab Aeaco traditis A
thenas rediisse poeta osten
dit. solent enim poetæ re
rum naturæ, quas descri
būt, ita compositionem ac
commōdare, ut si quid cele
riter factum velint, pedi
bus vtantur plures syllabas
breues habentibus & con
tra. retegente igitur lega
tur, vt intelligamus aperiē
te & ostendente. nam rete
gere est ostēdere atque a
perire, ut diximus. *Notis
que fugante* utrunque ab
altero pendet. cum. n. rete
gitur dies, nox fugatur, &
contra. *Lucifero* Lucifer
autem stella est Veneris,
quinque errantium infima,
terræq; proxima, ut scribit
Cic. in lib. de nat. deorum,
quæ *quorūpoc* græce voca
tur. *Cadit Eurys* flare desi
nit. *Placidi Austris* lenes,
non uehementes. Auster
autem uentus est nubilo
sus. *Cursum* celerem navi
gationem. *Ante expecta
tum* antequam expectarē
tur. *Portus petitus* Athe
nienses portus, quō perue
nire cupiebant. *Interea*
Minos cum Megaram Mi
nos oppugnaret, Scylla, Ni
si regis filia; Minois ipsius
amore capta, ei patriā pro
dere decreuit. patri igitur
dormienti purpureum ca
pillum, in quo patriæ salus
continebatur, recidit: quē
cum ad Minoem pertulisset,
conuicijs repulsa, atq;
contempta, in auem Cirin
fuit conuersa, cum iam pa
ter Nisus in Halyetū auem
fuisset commutatus. *Lele
gia littora* Megarensia, a
Lelege Neptuni filio, ut di
ximus, condita, a quo Me
garenses Leleges fuerunt
appellati: qui primum insu
lares fuerunt, deinde in cō
tinentē migrarunt, Caref-

ARGVMENTVM.

Minos Iouis & Europæ filius, cum propter Androgeum filium, interem
ptum ab Atheniensibus, pœnas repeteret, Megaram, qua in urbe regnabat
Nisus accessit. animo. n. conceperat, ea expugnata, occisusq; hostium præsi
dijs, se facile uictoriam consecuturum inter quæ Scylla, Nisi filia, sæpe mu
rum ascendit delectandi gratia, propter lapides eius uocales. si quis. n. eos
calculo percussisset, haud aliter ac pulsata cithara insonabant. Apollo. n.
ædificando muro nauaturus operam, lyram super lapides deposuit: cuius
sonus in eos transit, è muro igitur Minoem, urbi assidentem, cultu regali
bellicis rebus interesse ut animaduertit, pulchritudine eius exarsit. & cum
potiundi nullam uiam inueniret aliam; uictorem hostem fecit, purpureum
patri dormienti crinem abscindens, quo patriæ fata continebantur. quem
cum reueratus portus accepto hoste ad Minoem pertulisset, ille impium fa
cinus auersatus est. nouissime eam nauigio recipere noluit, patre iam in
auem transfigurato, qui græcis halyztus dicitur, & persequente filiam: il
la quoque in uolucrem citin uersa est.

*A M nitidum retegente diem, notis
que fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurys, &
tumida surgunt
Nubila: dant placidi cursum redeun
tibus Austris
Æacidis, Cephaloque: quibus felici
ter acti*

*Ante expectatum portus tenuere peritos.
Interea Minos Lelegia littora vastat,
Prætentatque sui uirēs Mauortis in urbe
Alcathe, quam Nisus habet: cui splēdīdus ostro
Inter honoratos medio de uertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.
Sexta resurgebant orientis cornua Lunæ,
Et pendebat adhuc belli fortuna: diuque
Inter utrunque volat dubijs victoria pennis.
Regia turris erat uocalibus* addita muris,
In quibus auratam proles Latonia fertur
Deposuisse lyram: saxo sonus eius inhæsit.
Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi,
Et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
Tunc cūm pax esset: bello quoque sæpe solebat,
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iamque mora belli procerum quoque nomina norat,
Armaque: equosque habitusque, Cydoneasque pharetras.
Nouerat ante alios faciem ducis Europæi
Plus etiam, quā nōsse sat est. hac iudice Minos*

que appellati fuerūt, ut He
rodotus narrat. *Sui Ma*
sui belli. *Alcathe* urbs est,
quæ eadem esse cum Mega
ris uidetur, ab Alcatheo,
Pelopis filio, qui Megareo
in Magno successit, cogno
minata. altera quoque ex
Megarēsiū arcibus Alca
thoe uocatur, utpote ab Al
cathoo ædificata, cuius cū
iaceret fundamenta, diis,
qui uestibulares dñr, prim⁹
omnium sacrificasse fertur.
Quam Nisi ha. possidet.
Nisus. n. ex quatuor Padio
nis Athenarum regis filius
unus fuit, cui (ut Stra. nar
rat lib. 9.) in regni diuisione
a Pandione facta Mega
ra obtigerunt. Nisus et Me
garensiū est mons a Niso
rege ibi sepulto cognomi
natus. *Ostro* purpura. *Ma
gnis* si. quādiu. n. crinem il
lum haberet, priuari nō po
terat regno. *Sexta* re. sexto
mense post cœptam obli
dionē Megara prodita fuis
se ait. *Pendebat* suspensa
erat. *Inter v.* Minoem &
Nisum. *Dubij* sp. dubio e
uentu. incertus nanq; sem
per est belli euentus: alac
autem uictoriam effingit
poeta, q. modo huc, modo
illuc uolare vī. *Regia tur
er.* turrim describit, cuius
muri tunc uocales fuerunt
effecti, cum ibi Apollo opē
ram ad murum ædificandū
Alcatheo præstiturus auri
tā deposuit lyram. nā lyra
sonus in parietes tranſiit.
si quis nanq; calculo feriat,
haud aliter insonat (ut Pau
sanias in Atticis scribit)
quā cithara pulsata, *Vo
calibus* resonantibus, uo
cem reddentibus. *Proles*
Latonia Apollo. *Petere*
percutere. *Mora* belli
diuturnitate belli. *Proce
rum* ducum. *Cydoneas*
Cretenses. Cydonia enim
urbs Cretæ, quæ prius A
pollonia fuit uocata, a Cy
done, Apollinis, & Acalli
dis, filie Minois, filio cogno
minata. *Ducis Europæi* Mi
nois Iouis & Europæ filij.
nā ex Europa Iupiter tres
liberos suscepit, ut scribit
Dio, Minoa, Rhadaman
tum, Sarpedonem. *Plus*
etiam quā nōsse sat est
nam cum etiam amabat.

RAPH.

ABDIDERAT occulta uerat, texerat. *Cristata casside* galea cristis ornata. est enim nomē participio simile. *Torserat* iaculatus fuerat. nam torquere est cum impetu iacere, unde etiam tormenta dicta sunt instrumenta bellica, quibus lapides iaciuntur. *Adductis lacer* retroductis. morem autē exprimit iaculantium, qui brachia reducere solent. *Sinuauerat* curuauerat, contraxerat. *Dempto are* deposita galea. *Purpureus* purpuratus, *Stratis* pili ephippijs uariolorum colorum. *Terga premebat* equi equitabat. eleganter autem uirginis amore capte mores, uerbaque effingit poeta. *Vix sua* hoc est, uix in sua erat potestate. *Liceat modo* modo possit. *Ferre uirg. gradus* id est ire. *Gnosia castra* Cretensia. Gnosus enim urbs est Cretæ. *Recludere* aperire. *Aerata* persarum & ferro munita & tectas. *Vel si quid Minos* significat Scyllam Minoi in omnibus, quæcunque ipse uellet, morem fuisse gesturam. *Dictæ regis* Cretensis. nam Dictæ mons est Cretæ, unde Dictæus declinatur. *Later ait, doleam* ne cogitationes Scyllæ Minois amore capte tam aperte a poeta describuntur, ut nullam ferè exigat enarrationem. *In dubio* effugi mihi subaudiatur. dubitat enim Scylla, utrum potius letari bello aduersus patrem sumpto, an dolere debeat. *Sed nisi bella* fac colligit sibi potius letandum esse bello quam dolendum Scylla. nisi enim bellum fuisset, nunquam Minorem cognouisset. *Me ob fide acc.* obfides dicuntur qui in fœderibus imperio alterius ea conditione traduntur, ut si qui dat obfidem a fide recedat, recipientis sit ius in corpus & uitam illius, qui obfides traditus est. *Si que tepe* Europa. *Mero* Deus arsit in illa hoc est merito Iupiter illam amauit. *Ter felix* perfecte beata. ternarius enim numerus est perfectus. *Fas* fasque meas fœdo est & sensus: & ego confessa me filiam esse Nisi regis, & amores meos, rogare ipsum, qua dote uellet emi, & esse meus. se autem omnia Minori tradituram Scylla ait, præterquam patris regnum. *Tantum pat. ne posceret* uirg. tantum, inquit, rogarem, ne patris regnum in dote posceret, de pro-

Seu caput abdiderat cristata casside pennis,
In galea formosus erat: seu sumpsit are
Fulgentem clypeum, clypeum sumpsisse decebat
Torserat adductis hastilia lenta lacertis:
Laudabat uirgo iunctam cum uiribus artem.
Impositis calamis patulos sinuauerat arcus:
Sic Phœbum sumptis iurabat stare sagittis.
Cum uero faciem dempto nudauerat are,
Purpureusq; albi stratis insignia pictis
Terga premebat equi spumantiaq; ora regebat:
Vix sua, uix sanæ uirgo Niseia compos
Mentis erat felix iaculum, quod tangeret ille,
Quæq; manu premeret, felicia frena uocabat.
Impetus est illi (liceat modò) ferre per agmen
Virgineos hostile gradus: est impetus illi
Turribus e summis in Gnosia mittere corpus
Castra, uel æratas hosti recludere portas,
Vel si quid Minos aliud uelit. utq; sedebat
Candida Dictæi spectans tentoria regis,
Later ait, doleam ne geri lacrymabile bellum,
In dubio est doleo: quòd Minos hostis amanti est
Sed nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
Me tamen accepta poterat deponere bellum
Obside: me comitem & me pacis pignus haberet.
Si quæ te peperit, talis, pulcherrime regum,
Qualis ipse, fuit: merito Deus arsit in illa.
O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
Gnosiaci possem castris insistere regis,
Fassaq; me, flammæq; meas, qua dote, rogarem,
Vellet emi: tantum patrias, ne posceret arces.
Nam pereant potius sperata cubilia, quam sim
Proditione potens: quamuis sæpe utile uinci
Victoris placidi fecit clementia multis
Iusta gerit certè pro nato bella perempto,
Et caussa q; ualet, caussamq; tuentibus armis,
Ut puto, vincemur. qui si manet exilus urbem,
Cur suus hæc illi referat mea mœnia Mauors,
Et non noster amor? melius sine cæde, mora que,
Impensa que sui poterit superare cruoris.
Nam metuo certè, ne quis tua pectora Minos
Vulneret imprudens, quis enim tam durus, ut in te
Dirigere imitem non inscius audeat hastiam?
Cæpta placent, & stat sententia tradere mecum
Dotalem patriam, finemque imponere bello.
Verùm velle parum est: aditus custodia seruat,
Claustra que portarum genitor tenet. hunc ego solum
Infelix timeo, solus mea vota moratur.
Dij facerent, sine patre forem. sibi quisque profectò
Est Deus: I G N A V I S precibus fortuna repugnat.
Altera iam dudum succensa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcumque obstaret amori.
Et cur vlla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios ausim: nec in hoc tamen ignibus vllis.
Aut gladijs opus est: opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beata
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox interuenit, tenebrisque audacia creuit.
Prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
Pectora somnus habet, thalamos taciturna paternos
Intrat, & heu facinus, fatali nata parentem
Crine suum spoliât: prædaque potita nefanda
Fert secum spoliū sceleris: progressaq; porta
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)

ditione autem iam incipit cogitare Scylla. *Sperata cubilia* sperati concubitus qui in lectis & cubilibus fiunt. *Quam sim prodissone potens* quam sim uoti compos prodendo patrē. *Quamuis sæpe uile uinci* labascit Scylla, ac de prodendo hostibus patre ratiocinatur. *Pro nato* pro filio Androgeo. *Et caussa que ualet* iustiorē causam fouet. *Ut puto vincemur* colligit Scylla ex iusta caussa & Minois potentia patrem omnino uictum iri, eo que satius esse, ut sine cæde & sanguine Minoi urbē tradat. *Suus Mauors* sua potentia, & uis belli ca. *Referet* aperiat. *Melus sine cæde* iam utilitatem Minois, & salutem procurat Scylla, paternæ pietatis oblita. *Impensa sui cruoris* effusione sui sanguinis. *Imitem hastiam* hypallage est. nam ille amittis intelligitur. *Cæpta placent* consilia subaudiatur. *Stat sententia* placet, firmaque ac constans est sententia. *Dotalem patriam* in dotem patriam prodere, ut me accipiat, secumque uehat. *Aditus* portarum ingressus, *Custodia* custodum turba. *Claustra portarum* clauēs portarū urbis. *Mea vota* meā cupiditatem. *Moratur* remoratur. *Sibi quisque profectò* Est Deus? adeo impia est Scylla, & amore cæca, ut deos esse neget unumquēque autem sibi Desi esse, ac iccirco nullo deorum opus esse auxilio, cū unusquisque id a se ipso petere possit. *Ignauis precibus* ignauorum, qui sunt pusillanimes. *Succensa* in flammata. *Tanto Cupidine* tam magno amore. *Perdere* e medio tollere. *Et cur vlla foret* esse debeat, se ipsam autem reprehendit Scylla, quòd aliqua se audacior inueniat. *Nec in hoc tamen ignibus vllis* a facili arguentur Scylla.

HEU facinus exclamatio cum quodam poetæ dolore in Scyllæ impietatem, quæ sustinuerit patrem illo crine fraudare, in quo regni fatum cõtinebatur. *Fatali crine* in quo urbis fata continebantur. *Spoliū scel.* crinem purpureum, quo scelerate nimum patrem spoliât. [Quidam tamen pro sceleris, celeris substituunt, sed quàm bene, ipsi viderint.] *Progressa* egressa. *Melus* beneficij, quo Minorem prosequeretur, est autem paren-

RAPH.

parenthesis, acclamatione admirationis plenam continens, *Paudentem* novitate rei stupefcentē. *Suasit amor faci.* remotione criminis in se excusanda utitur Scylla, nam in amorem crimen refert. *Scylla Nisi* filia subaudiatur, præceptum est enim, ut genitrici noibus proprijs hominū iuncti ad patres maritos ue referantur, ut apud Virg. Hectoris Andromache: & hoc loco, Scylla Nisi, illic enim uxor, hic filia intelligitur. *Patrum caput* paternam uitam, ab illo nanque crine fata Nisi pendebant. *Minos por. ref.* Minos tanta fuisse iustitia apud superos fertur, ut apud inferos iudex fuerit constitutus. pulchre igitur de eorum seruat poeta, quo ubique Minoem iustum esse ostendit. *Imaginem* cogitatione. *Nomi facti* inusitati sceleris. *Dij te* penam & supplicij, quo olim patricidæ afficiebantur, Scyllæ Minos imprecatur, in corionanque insuebantur cum simia, gallo, & serpente, ac in mare fluuium ue proieciabantur, ne aut celum aspicere, aut in terra, aqua ue quiescere possent, ut ad legem Pompeiam scribunt iurif. *Summoueat* repellant. *Incunabula Iouis* ubi nutritus educatusque fuit Iupiter, incunabula nanque dicuntur lectuli, in quibus infantes quiescunt. *Cretem* Crete insula est maxima, altero latere ad austrum, altero ad septentrionem uersa, inter ortum, occasumque porrigitur, centum olim urbibus elara, unde Hecatopoli a grecis fuit appellata. Virg. *Creta Iouis magni modio iacet insula ponto,* *Mons Idaus ubi & gentis cunabula nostra,* *Centum urbes habitant magnas uberrima regna.* Dicta est autem Creta, uel a Crete Iouis & Idææ nymphæ filio, uel a Crete una Hesperidum, non solum autem Creta, sed alijs quoque nominibus fuit appellata. nam & Aeria, & Idæa, & Chthonia, & Curetis, & Macaria, hoc est felix, perhibetur cognominata. *Qui meus est orbis* tam ampla est Crete insula, ut merito orbis possit appellari. *Tantum monstrum* quæ contra naturam sunt, monstra vecantur, patrem autem prodi a filia, maxime contra naturam esse uidetur. *Classis*

Peruenit ad regem: quem sic affata pauentem est:
Suasit amor facinus: proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriamque, meosque penates.
Præmia nulla peto, nisi te: cape pignus amoris
Purpureum crinem, nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput. scelerataque dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
Turbatusque noui respondit imagine facti:
Dij te summoueat, o nostri infamia secli,
Orbe suo: tellusque tibi pontusque negetur.
Certè ego non patiar Iouis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: & ut leges captis iustissimus auctor
Hostibus imposuit, classem retinacula solui
Iussit, & aratas impleri remige puppes.
Scylla freto postquam deductas nare carinas,
Nec præstare ducem sceleris sibi præmia uidit:
Consumptis precibus violentam transit in iram:
Intendensque manus passis furibunda capillis,
Quò fugis exclamat, meritorum auctore relicta
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quò fugis immitis? cuius uictoria nostrum
Et scelus, & meritum est, nec te data munera, nec te
Noster amor mouit, nec quò spes omnis in unum
Te mea * congesta est? nam quò desertæ reuertar?
In patriam? superata iacet. sed finge manere:
Proditione mea clausa est mihi. patris ad ora,
Quem tibi donauit? ciues odere merentem:
Finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
Hanc quoque si prohibes, & nos ingratis relinquis:
Non genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
Armenia tigres, Austroque agitata Charybais.
Nec Ioue tu natus, nec mater imagine tauri
Lusa tua est: * generis falsa est * ea fabula: uerum
Et ferus, & captus nullius amore iuuenca,
Qui te progeniuit, taurus fuit. exige pœnas
Nise pater: gaudete malis modò prodita nostris
Mœnia, nam fateor, merui, & sum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
Me perimat. cur qui uicisti crimine nostro,
Insequeris crimen? scelus hoc patriæque, patrique
Officium tibi sit. te uerò coniuge digna est,
Quæ toruum ligno decepit adultera taurum,
Discordemque utero sætum tudit. ecquid ad aures
Perueniunt mea dicta tuas? an inania uenti
Verba ferunt, idemq; tuas ingratis carinas?
Iam iam Pasiphaen non est mirabile taurum
Præposuisse tibi: plus tu feritatis habebas.
Me miseram, properare * iubet, diuisaque remis
Vnda sonat, mecumque simul mea terra recedit.
Nil agis o frustra meritorum oblite meorum:
Insequar inuitum, puppimque amplexa recuruam
Per freta longa trahar. uix dixerat: insilit undis,
Consequiturque rates faciente Cupidine uires,
Gnossiacæque hæret comes inuidiosa carina.
Quam pater ut uidit, (nam iam pendebat in auras,
Et modò factus erat fulvis * Halietus in alis)
Ibat, ut hærentem rostro laceraret adunco.
Illam metu puppim dimisit: & aura cadentem
Sustinuisse leuis, ne tangeret æquora, visa est.
Pluma fuit: plumis in auem mutata uocatur
Ciris, & a tonso est hoc nomen adepta capillo.

retinacula quæ ore dicuntur. *Passis capillis* sparsis, dissolutis. *Et scelus* quia prodidit patrem. *Et merum* quia victorem effecit Minoem. *Congesta* collocata. *Nam quo desertæ reuertar?* elegans figura, qua & rogat, & sibi ipsa respondit Scylla. colligit aut nihil sibi loci esse relictum, quò reuerti possit. *Deserta* abs te derelicta. *Patris ad ora.* *Qua ti. do.* reuertarne, inquit Scylla, in conspectu patris, cuius uitæ & fortunæ tibi dono dedi? *Finitimi ex me.* iuicini, inquit, timet, ne mei exēplo filie suæ parentes prodant. *Obstruximus* clausimus. *Vt Crete so. pat.* ut in Crete solā uenire possem. *Sed inho. Sy.* inhospitalis. est aut tropus metonymia, continens. n. pro contento positū est. accolæ nanq; Syrtiū feri sunt & peregrinis infestissimi. [Immo & ipsæ Syrtis, q. q. in eas delati fuerint, minime hospitalē locū sortiantur. *Austro* uento. specie. n. pro genere posuit. *Agitata* vexata. *Exige p.* summe pœnas. *Insequeris* psequeris. *Officium* Beneficium. *Te uero con. di. est.* Pasiphae, Minois uxor, tauri amore capta, opa Dædalī in lignea vacca inclusa, cum eo coire sustinuit. ex quo cōcubitu Minotaurus est natus, q. partim Minoē, partim taurū repræsentabat. *Toruum ta.* & terribilē aspectū. *Ligno* lignea vacca forma. *Discordem sa.* differentem partum. nam vir & taurus uidebatur Minotaurus. *Ecquid ad aures* an ne, inquit, mea uerba audis? dubitat enim Scylla an uerba sua ad aures Minois perueniant. ecquid autem particula est interrogatiua affectui & indignationi seruiens. *Iam iam P.* ana diplosis, & cōduplicatio, indignati maxime cōueniens. *Properare iu.* me, inquit, delectat festinare. in uolucres nanq; cōuertebat. *Diuisa* & discussa, percussa. *Mea t.* & recedere vī nautibus abeuntibus. hoc aut ex opi. vulgari est dictū. *Insilire* in vndas salit & aquas. *Comes* in Minoen maximā concitans inuidiā. *Hælietus* species est aquilæ, clarissima oculorum acie, Halyætus, ut Pli. scribit, librans ex alto sese, uisq; pice ī mari præceps in eum ruens, & discussis pectore aquis rapiens. [Vnus autē poeta est synæresi, contrāctis a & e in unam syllabā. nam ἀλυσσας per se quadrissyllabum est.] *Ciris*

Minotaurus, hoc est à tondendo fuit appellata. [Porro quendam aus proprie sit Ciris, apertius aut planius alibi nusquam traditur. Græcorum quidam commentarij exponunt *ἰσχυρὰ* hoc est accipitrem, alij *τῷ δαδάλῳ* intelligi volunt, ex nostris sunt qui alaudam interpretentur. Virg. autem, seu quisquis is fuit, qui

carnien illud de Ciri com posuit, solitariam autem hanc videtur facere, quæ in solis rupibus ac scopulis & littoribus desertis, ut ipse ait, exigit æuam, vertice in medio cristam purpuream habens, cæteris plumis varie coloratis. & qd hic Ouid. leuiter innuit, Nisum ubique persequi Scyllam, ibidem ille latius explicat his versibus:

Quacunque illa leuem fugiens secat aera pennis. Ecce inimicus atrox, magno stridore per auras Insequitur Nisus: qua se fert Nisus ad auras, Illa leuem fugiens raptim secat aethera pennis.]

Quæ autem de Niso & vrbis captiuitate à poeta memorantur, Megarenenses, ut Pausanias scribit, vera fuisse negant. nolunt enim ijs assentiri, qui urbem suam Niso regnante captam fuisse aiunt. sed Megareū Nisi generum in regnū successisse, & deinceps Alcathou Megarei filium asserunt. Videtur quidē Alcathous eo tempore ex Elide venisse, inquit, quo Nisus mortuus est, Megarensum rebus afflictis. cui rei argumentum est, quod statim murū ædificauit, quod vetus iā dirutus esset à Cretensibus. *Nota Ioni Minos* describitur quemadmodum Ariadne corona in sydu fuit cōuersa, breuiter commemorat ea, quæ de Minotauri cæde feruntur. Minos enim victor hoc tributo Athenienses pressit, ut nono quoque anno quatuordecim nobilium liberum, hoc est septem pueri, ac totidem virgines sorte ducti mitterentur in Cretam Minotauri obijcendi. Theseus igitur Aegei regis filius, cum fors ad eum peruenisset, siue, ut Isocrates in Helenes laudatione testatur, cum tantum dedecus, tantamque suorum calamitatem ferre non posset, sponte in Cretam profectus, Ariadne Minois regis filie amore suo captæ auxilio seruatus est. nam quo modo & Minotaurum interficeret, monstrauit, & filo ad ianuam fixo à Labyrintho à Dædalo extructo egredere, ostendit, quare occiso Minotauri Ariadnem vnā cum Phædra sorore abducens in Diam insulam primum enauigauit. ubi ab ingrato Ariadne relicta, cum se desertam quereretur, opemque deorum inuocaret, Libero patri ita placuit, ut & eam sibi desponsaret: & ut æterna illius amoris memoria esset, eius coronam in cælum miserit, cuius gemmæ in stellas conuersæ sydus coronæ simile effecerunt. *Taurorum centum* hecatombem significat, quod erat centum bouum sacrificium. *Curetida terram* Cretensem, nam Curetes antiquissimi Cretæ populi fuerunt, vnde Curetis Creta fuit cognominata. *Opprobrium* dedecus Minotauri nam Pasiphae Cretes, [Clymenes alij, quæ fuit Oceani] & Solis filia, ac Minois vxor, Veneris impulsu in tauri amorem incidit: cui cum Dædali opera se supposuisset, Minotaurum pe-

perit, qui partim Minoi, partim tauro similis erat, quæ ex re facile Pasiphae matris adulterium fuit deprehensum. Vt autem scribit Diod. ferunt Minoem singulis quibusque annis solitum fuisse taurum omnium speciosissimum Neptuno sacrificare. cū autem ei foret taurus forma præstantissimus, alium multo inferioriorem sacrificauit, quare iratus Minoi Neptunus Pasiphae vxori illius tauri amorem iniecit. Palæphatus vero scribit Pasiphaen cum Minos testiculorum morbo laboraret, formosissimi iuuenis, nomine Tauri, amore captam fuisse, ex eoque puerum suscepisse, qui tandem cum ferocissimus euassisset à Theseo fuerit interfectus. *Cæcis* occultis. *Dædalus ingenio* Dædalus (ut narrat Diod.) genere Atheniensis, ex ijs, vnus, qui Erechthidæ vocatur, adeo præclarus fuit architectus, ut & opera quidam miranda effecerit, & statuas, quæ aspicere, ambulareque, & spirare videbantur, effinxerit. adeo nanque compositio membrorum apta erat, & suis partibus perfecta, ut omnes in admirationem alliceret. [Atque hinc Dædalea vocant græci, opera αὐτῆματᾶ, hoc est, quæ sponte sua mouentur, aut uoce edunt. de quibus Plato illud ex fabula quadam ab iisdem citatur,

Ἐπεὶ τὸς εἰ λίγῃ παχὺ, καὶ σκληρὸν οὐκ ἔστιν; Ἐρμῆς ἰδὼν γὰρ ἀσπιδόλαον, καὶ ἰωχῶν, Ἐκλινέας, βαδίζοντες αὐτῶν μάτῳς ἰλαλῶντα.

De parētibus autē Dædali varie ab auctoribus traditur. Lactantius, ut alij quidam, Eupalami filium facit Dædalum; Pausanias in Beoticis, Palamonis; Plato in Ione, item Pherecydes, ut in commen. Sophoclis citatur, Metionis, quæ Metionem rursus, idem Pherecydes Erechthei filiam vocat. Diodorus autem contrā Eupalami, ipsum autem Eupalamum fi-

lium Athenæi, Erechthei quæ nepotem, & eodem modo & de matre Dædali variant. nam Pherecydes ex Iphinoe natum dicit, Plutarchus in Theseo ex Merope Erechthei filia. Quæ diuersitas tamen ad hunc locum non ita faciat, haud quaquam tamen omittenda visa est. *Ponit* extruit, ædificat. *Notas* signa, quibus loca facile discernuntur.

Mæandro s; fluuius est Phrygiæ Mæandros, qui sæpenuero in se redire videtur. illi similem ait Labyrinthum fuisse, [Hinc & Mæandros vocamus, quæcunque inuoluta atque perplexa sunt.] *Ad mare versus apertum* interdum, inquit, ad fontem versus redire, interdum ad mare spatiosum versus fluere videtur Mæandrus. Versus autem quamuis participium plerisque videatur, hoc loco tamen prepositio est, quæ eleganter cum ad & in prepositionibus connectitur, ut Ad forum versus mihi ire in animo est. *Alæo sanguine* Atheniensis. *Tertia fors* sorte enim ducebantur, qui mittendi erant. tunc autem Theseus fuit eductus *Annis nouenis* post nouem annos. [Variat autem hoc loco nonnihil à cæteris poeta. nam Virg. item Diodorus, atque alij plerique non nono demum anno, sed singulis

ARGUMENTVM.
ARG. Minos victor cum Atheniensibus stipendium imposuisset, & nobilium liberi quotannis ad Labyrinthum, a Dædalo factum, mitterentur, qui Minotauri obijcerentur, quem Pasiphae, Solis filia, Minois vxor, eiudem Dædali fabri ope iuncta tauro, enixa fuerat; iterio stipendio Theseus, Aegei & Aethrae filius, in insulam Cretam deuectus, Ariadnes, Minois & Pasiphae filia, quæ pulchritudine eius exarserat amore periculum capitis effugit. digrediens itaque Athenas cum uirgine abducta, in Diam insulam appulit, ibique Ariadnen dormientem inde soluens reliquit. desertam autem à Theseo Liber pater sibi copulauit: utq; sui in eam amoris memoria existeret, eius coronam in cælum transtulit.

Vota Ioni Minos taurorum sanguine centum
Solut, ut egressus ratibus Curetida terram
Contigit: & spolijs decorata est regia fixis.
Creuerat opprobrium generis, sædumque patebat
Matris adulterium monstri nouitate biformis.
Destinat hunc Minos thalami remouere pudorem,
Multipli q; domo cæcisq; includere testis.
Dædalus, ingenio fabra celeberrimus artis,
Ponit opus turbatq; notas, & limina flexu
Ducit in errorem uariarum ambage uiarum.
Non secus, ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit, & ambiguo lapsu refluitq; fluitq;
Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare uersus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore uias: uixq; ipse reuerti
Ad limen potuit. tanta est fallacia testis.
Quo postquam geminam tauri, iuuenisq; figuram
Clausit, & Alæo bis pastum sanguine monstri um
Tertia fors annis domuit repetita nouenis:

RAPH.

gulis annis, Atheniensium liberos in Cretam pro tributo missos dicunt. Virg. uersus sunt,

*In foribus letum Androgeo, tum pendere penas
Cecropida iussit, miserum septena quotannis
Corpora natorum stat ductis sortibus vna, &c.*

Sed tamen Ouidij sententiam etiam Plutarchus approbat in Theseo, qui eodem modo plurimos auctores sentire scribit. *Vique ope uirg.* posteaquam, inquit, auxilio virginis Ariadnes à Labyrintho Theseus est egressus, nauem conscendit. *Nullis iterata priorum* ad quam nemo eorum qui prius missi fuerant ab Atheniensibus in Cretam, unquam redire potuit. *Rapta Minoide* Ariadna Minois filia abducta. *Diam*, insula est Dia una ex Cycladibus, haud longe distans à Creta, Ariadne & Bacchi amoribus clarissima, quā & Naxos, & Strongylen, & Dionysiada à vinearum fertilitate, & Siciliam minorem, & Callipolim appellatam fuisse Plinius scribit. Multę quoque urbes Dię fuerunt uocitate. est. n. Dia urbs Thessalię ab Aeaco edificata, est Thracię altera iuxta Athōmōtem, tertia est Euboę, quarta est insula cum urbe Peloponneso adiacēs quinta est Lusitanie, sexta Italię iuxta Alpes, septima Scythię, octaua Carię, nona Bithynię iuxta Pontū. *Diam* versus, siue ad, prepositiones, siue potius utque subintelligantur. *Deflituit* dereliquit. *Sumptam de fronte coronam* illa corona dī à Vulcano facta ex auro & indicis gemmis per quas Theseus existimatur de tenebris labyrinthi ad lucē venisse, quod aurum, & gemmę in obscuro fulgorem luminis efficiebant. Hanc autē coronā (ut ait Hyg.) quo tpe Bacchus ad Minos venit, Ariadne muneri dedit, qua delectata stupri conditionē non recusauit. Sed alię quoque sūt priscorum de hac corona opiniones. *Instit.* In stellis splendentēs. *Specie c.* figura. nā illud sydus, quod ē inter *ιγδραν* & *Οφιοχον*, ob similitudinem coronę uocatur. *Qui me. ni. ge.* coronę sydus medium esse ait, & eius qui *ιγδραν* a Gręcis vocatur hoc est in genibus, & eius qui vocatur *Οφιοχος*, i. anguem tenens. *Naxique ge.* de hoc varię sunt antiquorum opiniones, nam Eratosthenes illum Herculem esse ait, paratum ad decertandum, sinistra manu pellem leonis, dextra clauam tenentē, conatur nanq; interficere draconem, Hesperidum custodem, qui nūquam oculos operuisse somno coactus existimatur, quo magis cultos esse demonstratur. Horum igitur pugnam Iupiter admiratus inter astra constituit, habet. n. draco caput erectum, Hercules autē dextro genu nixus, sinistro pedē prolato, capitis eius dexteram partem opprimere conatur, dextera manu subblata ut feriens, sinistra uero proiecta cum pelle leonis, ut is q̄ maxime dimicās appareat. Qui plura de hoc uidere cupit, Hyginū legat, varias opiniones referentem. *Anguente* *Οφιοχον*.

est interpretatio, qui anguitemens à nostris vocatur, tenēs manibus anguem medium corpus eius implicantem. Hunc alij Phorbanta Triope filium alij Aesculapium, alij Glaucum Minois filium, qui Aesculapij opera dī renixisse, esse aiunt. Anguē verò hac de causā tenere dī, quod cum Glaucū sanare cogere

tur, conclusus quodam loco secreto, baculum tenēt manu, cum qd ageret, cogitaret, dī anguis ad baculum eius arrepsisse, quem Aesculapius mente cōmotus interfecit bacillo fugientem saepius feriens. postea fētur alter anguis eodem uenisse ore ferens herbā, & in caput eius imposuisse quo factō illico fugisse, quare Aesculapium usum eadem herbā Glaucū ad vitam reuocasse. itaque anguis, & in Aesculapij tutela, & in astris dicitur collocatus, qua consuetudine ducti reliqui medici anguibuscuntur.

DAEDALVS. Tali pueri Atheniēsis transmutationē in perdicem auem poeta narraturus, q̄ de uolatu Dædalī, atq; Icarī feruntur, prēmittit. nā Dædalus Atheniensis Eupalami filius, cū Talū sororis filiū optimę indolis iuuenem p̄ inuidiā, quod & serrā, & cinū inuenisset, interemisset diceretur, iudicij euentū timēs in Cretā aufugit ei⁹ uerò opera & Pasiphae in lignea uacca inclusa cū tauro coiuit, & Ariadne Theseū seruauit. Quæ cū Minos rescuisset, illum in Labyrinthū vnā cū Icaro filio coniecit. Dædalus uerò ingenio pollens pennas ad se uarij generis afferri curauit. ex qb. & sibi & filio alas confecit, itaq; aptauit, ut auiū more ē Creta euolarint. ac Dædalus quidem quod noluit, incolumis puenit: Icarus uerò, patris mādatorū neglector, cū altius q̄ pater euolare gauderet resolutis calore pennis, in mare cecidit, qd ab eo Icarū ex sua Oui. fuit cognominatū. Cū uerò Dædalus filium sepeliret, forte Perdix noua tūc auis ipsū aspiciēs mōrentē ualde est gauiſa. Cum. n. esset iuuenis ingeniosissimus, iamq; serrā, circinūq; inuenisset

*Utq; ope uirginea nullis iterata priorum
Ianua difficilis filo est inuenta relicto;
Protinus Aegides rapta Minoide, Diam
Vela dedit, comitemq; suam crudelis in illo
Littore deflituit. desertā, & multa quærenti
Amplexusq; & opem Liber tulit: utq; perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
Immisit cælo. tenues uolat illa per auras:
Dumq; uolat, gemmæ nitidos uertuntur in ignes,
Consistuntq; loco specie remanente coronæ,
Qui medijs, nixiq; genu est anguemq; tenentis.*

ARGVMENTVM.

ARG. Dædalus, Eupalami filius, supradictus, cum propter commissā Minoem, à quo clausus tenebatur, tūgete uellet, pennas sibi, & filio Icaro aptauit, quibus, ut uolucres, profugerent regis imperium. quorū Icarus, quia præceptis parentis obtemperare nequiuit, in mare decidit, quod eius nomine Icarium dictū est. Dædalus autem in Siciliam ad Cocalam regem profugit, sepulto filio in insula, illi mari, in quo ceciderat, uicina, quæ de eius quoque nomine Icaros dicta est. patrem autem filium sepelientem uidit Perdix, sororis ipsius Dædali filius, eiusque casum cum gaudio tulit. nam cum a matre fratri datus esset in disciplinam, quia primus serram in uenerat, ob inuidiam ingenii ex muro a Dædalo præcipitatus est. cui Minerva opem tulit. ante enim quā terram contingeret, ab ea in uolucrem est uersus, quæ a nomine eius, Perdix uocatur.

Dædalus interea Creten, longumque perosus
Exilium, taetūsque loci natalis amore,
Clausus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
Obstruat, at cælum certē patet: ibimus illac.
Omnia possideat, non possidet aera Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes,
Naturamq; nouat. nam ponit in ordine pennas
A minima cæptas, longam breuiore sequente,
Ut cliuo creuisse putes. sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.
Tum lino medias, & cæris alligat imas:
Atq; ita compositas paruo curuamine flectit,
Ut ueras imitetur aues. puer Icarus una
Stabat, & ignarus sua se tractare pericla,
Ore renidenti, modò quas uaga mouerat aura,
Captabat plumas, flauam modò pollice cæram
Mollibat, lusuq; suo mirabile patri
Impediebat opus. Postquam manus ultima cæpto
Imposita est, geminas opifex librauit in alas
Ipse suum corpus, motaq; pependit in aura.
Instruit & natum: Medioq; ut limite curras
Icare, ait, moneo; ne, si demissior ibis,
Vnda grauet pennas, si celsior, ignis adurat.

Dædalo, inuidiā moto, ex Palladis arce deiectus auxilio ipsius Palladis i auē sui nois fuit cōmutatus. *Locina*, patriæ i qua natus erat. *Obstruat* claudat. *Arce*, tñ aer aptus ē. Cælum. n. frequenter pro aere ponitur. *Omnia p.* licet cōfictio subaudiat. *Naturamq; no.* rē nouā in natura ex cogitat. nā hō, q̄ natura uolare nō pōt, ingenio Dædali aptus ad uolatū effectus esse uī. *Ut cli.* ut possis eas putare cliuū aliquo creuisse p̄ ipsarum inæqualitatē. *Tum li.* deinde, inquit, mediā pennarū partē filis, infimā uero cæris alligauit Dædalus. *Paruo cu.* paruum inflectit, ut uerā auiū alæ esse uideretur. *Ore re.* hilari & læto & ridetī. *Mollibat* mollē faciebat. *Postquam.* posteaquā alæ cōplete fuerūt. nā imponere manū ultimā operi, est opus ipsū finire. *Opifex* artifex Dædalus. *Librauit* iuspedit. *In au.* in aere alis agitato. *Instruit* talis subaudiat, hoc est apponit et filio alas. *Demissior* inferior. *Grauet* graues reddat mādofaciendo.

Talus in
perdicem

sed vigor sed vis, inquit, & acrimonia ingenij Tali pueri, in alas & pedes auis transiit. Perdices enim acerrimi sunt & volatus & cursus. *Nomen* nam Talus Perdix quoque fuit cognominatus. *Propter* huius iuxta terram *namque* fuit narraturus poeta sororum Meleagri conuersionem in aues Meleagrides à fra-

tre vocatas, venatione apri Calydonij prius describit. Oeneus. n. Parthaonis filius rex Calydoniae, cum decimas frugum dijs omnibus, præterquam Dianæ persoluiſſet, irā Deæ in se concitauit. maximus namq; aper ab ea immiſſus Calydoniae agros ita vastabat, vt omnia deserta viderentur. quare Meleager Oenei patris iussu conuocatā Græciæ iuuentutem in apri venationem eduxit: quem cum Atalanta Scænei filia speciosissima prima vulnerasset sagitta, visa est Meleagro digna, cui etate formaq; placebat, quæ capite, pelleq; interempti apri donaretur. cæterum Plexippus, Toxeus, & Agenor, Thestij filij, fratresq; Althææ matris Meleagri, ægre ferentes feminam viris præponi, cum spolia Ataltæ per vim auferre vel lent, à Meleagro fuerūt interfecti, quod quidem cū Althæa rescuiſſet, fratrum eadem vltura, stipitem, quæ Parcæ in Meleagri natiuitate in ignem mittētes cecinerant, cum eo Meleagrum ipsum & victurū & pītūrum, in ignem coniecit, quo absumpto, Meleager quoque cū maximo totius Calydoniæ mœrore interijt. cum vero eius sorores flere nunquam desinerēt, deorum misericordia i aues, à fratris nomine Meleagrides cognominatas, conuersæ fuere. *namque* Dædalus Minois iram fugiens ad Cocalum Siciliæ regem peruenit, à quo & tutatus & hospitio susceptus est, ac tandem Minos ipse interfectus. [à filiabus Cocali, feruenti aqua, vt quidam tradunt, perfusus. Diod. autem in balneo suffocatum ait à Cocalo, cū inito pacto de reddendo Dædalo Minos in urbē receptus fuisset.] *Thestis* Thestis virtute, pro eo. n. quod præcedit, id, quod sequit, positum est. virtutem namque laus cōseq̃ solet. Thestis aut virtute Minotaurus fuit interfectus. hæc verò ad connectendas fabulas narrantur.

AAPH.

Pendere persolvere tributum ob eadē Androgæi Atheniensibus à Minoe impositum. *Bellatricem* hæc et Bellona vocat. *Vocant* inuocant. *Veto* victimarum quas vouerant sanguine, si Thestus victor ex

*Sed vigor ingenij, quondam uelocis, in alas,
Inq; pedes abiit: nomen quod & antè, remansit.
Non tamen hæc altè uolucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos:
Propter humum volitat, ponitq; in sepibus oua,
Antiquiq; memor metuit sublimia casus.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Oeneus, Parthaonis filius, quia in sacrificio cogendorum fructuum consulto præterierat Dianam, aper ab ea missus est, qui Calydoniæ agros vastaret perseuerante Oeneo in despectu deæ, Meleager, eius filius, conuocatis Græciæ principibus, apri patris iussu uenari ingressus est cum quibus Atalanta, Iasij, Arcadiæ regis filia, ex Arcadia digressa est, quæ prima apri vulnerauit. cuius uirtutem, & speciem miratus Meleager, interempto apro exuias ei concessit, quas Plexippus, Toxeus, Agenor, Meleagri augunculi, virgini ereptas cum interitu rependerunt. at Althæa, mater Meleagri, ut fratrem eadem accepit, stipitem fatalem, conditum à Parcis, in quo vita Meleagri continebatur, flamma perussit. quo consumpto. Meleager extinctus est: cuius interitu sorores, inter flendum in uolucres conuersæ, e fratris nomine Meleagrides cognominantur.

*Iamq; fatigatum tellus Aetnaea tenebat
Dædalon; & sumptis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. iam lamentabile Athenæ
Pendere desierant Thesea laude tributum.
Templa coronantur, bellatricemq; Mineruam
Cum Ioue, dijsq; uocant alij: quos sanguine noto,
Muneribusq; datis, & aterris turis honorant.
Sparserat Argolicas nomen uaga fama per urbes
Theseos; & populi, quos diues Achaia cepit,
Huius opem magnis implorauere periculis;
Huius opem Calydon, quamuis Meleagron haberet,
Sollicita supplex petijt prece, caussa petendi
Sus erat infestæ famulus, uindexq; Dianæ.
Oenea nanque ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua uina Lyæo,
Palladios flauæ latices libasse Minervæ.
Captus ab agricolis superos peruenit ad omnes
Ambitosus honor: solas sine ture relictas
Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira deos. At non impune feremus,
Quæq; inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneios ultorem spreta per agros
Misit apri, quanto maiores herbida tauros
Non habet Epirus, sed habent Sicula arua minores.
Sanguine, & igne micant oculi riget horrida cernix:
Et setæ densis similes hastilibus horrent;
Stantq; uelut uallum, uelut alta hastilia, setæ,
Fervida cum rauco lato stridore per armos
Spuma fluit, dentes æquantur dentibus Indis:
Fulmen ab ore uenit: frondes afflatibus ardent.
Is modò crescentes segetes proculcat in herba;
Nunc matura metit fleturi uota coloni,
Et Cererem in spicis intercipit, area frustra,
Et frustra expectant promissas horrea messes.
Sternuntur grauidi longo cum palmitæ sætus,
Baccaq; cum ramis semper frondentis oliuæ.
Squit & in pecudes, non has pastor ue, canis ue,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi, nec sese in manibus urbis
Esse putant tutos; donec Meleagros, & una
Lectæ manus iuuenum caluere cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini præstantes, castibus alter,
Alter equo, primæque ratis molitor Iason,
Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,*

Creta reuenteretur. *Diues* potens Græcia. *Implorauere* cum lacrymis petiere. *Huius* Calydon urbs est Aetoliæ, à Calydone, Endimionis vel Aetoli filio, appellata, unde Calydonius declinatur. *Sus erat* aper & quidem ferocissimus. *Plenis* ob plenam & perfectam illius anni fertilitatē. *Primitias* primas fruges, prima nanque frumenta matura Cereri dicabantur, vt uina Baccho, oleum Mineræ. *Palladios* oleū dicit a Pallade inuentum. *Captus* Cererē, Bacchum & Mineruam agricolas uocat poeta, q̃ ea inuenerint quibus agriculturæ opera datur. *Ambitosus* ab effectu, q̃ ambitiosos reddat. honor aut deorū sacrificia sunt. *Sine* sine sacrificio. *Latoidos* Dianæ filia Larona. *Herbida* herbosa. Epirus uero continentē significat, sed frequenter quæ de pro ea ponitur regione, quæ & Chaonia appellat. *Dentib;* elephatinis. *Arden;* ardere vñr. *Grauidi* racemi uia graues. *Cæpalmitæ* cum frondibus uitiū. *Baccamq;* olea & fructus oliuæ. *Et* & simul. *Leptæ* electa iuuenū multitudine. *Caluere* cōmoti fuere. *Tyndaridæ* Castor & Pollux gemelli Tyndari filij, ac Leda putati, cū esset Louis, quorū alter pugil fuit pelarus. Castor autē domitor equorum ab Homero, alijsq; poetis fuisse memoratur. *Castibus* armis, quibus pugiles utuntur. [Fuerunt aut Cæstus, ut ex Homero Iliad. penul. Apollonij Argo. 2. itē Pollucis li. 3. c. 30. colligitur, lora quæ dā cruda infutis plūbeis gladiis rigentia, quæ manib; inducentes pugiles, inter se dimicabant. unde idē genus certaminis Et *oppugnare* à Polluce dī. fortassis aut species quædā eius fuit, quæ inter se Romæ, & Retarij & Mirmillones dicebantur certare solebat.] *Primæque* Argo nauem, cuius extrudē auctor fuit Iason, primam longarū nauis fuisse Ouid. sentit, alij uero Danaum earum motorem fuisse putant, ut ante quoq; dixim⁹. *Molitor* fabricator. *Et* Thesei, Pirithoiq; amicitia notior, quam ut hoc loco sit exponenda. illud notādum est vñ, Pirithoum apud Græcos trisyllabum esse nomen ac secundam syllabam produci, quæ à Latinis corruptur quadrisyllabū esse tantibus. [Errat hoc loco Regius. neque enim apud Græcos trisyllabum modo *πυθω* dicit, ut Panthos, sed, & quadrisyllabū *πυθω*, ut Hippothous deinde neq; secundā longā hēt, sed primā, utriusque rei exēpla hōs apud Home. vt Iliad. 1. Tāro]

uest
negle
sunt.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα
αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

& Iliad. 1.
Οὐ γὰρ πρὸς τοῦτος ἴδον ἀνέρας οὐδ' ἰδόμεναι
Οἷον ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Hinc & Horatius dixit li-
bro quarto carminum:

Nec lethe valet Theseus
abrumperé caro

Vincula Pirithoo.

& Virg. 6. Aen.

Quid memorem lapithas,

Ixiona, Pirithoumque Tri-

syllabi autem exemplum

apud Apollo. inuenies lib.

1. Argonaut.

Οὐ γὰρ δ' αὖ ἐγὼ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Τῆς δ' αὖ ἐγὼ μὲν δὴ μετὰ τὴν ἑλπίδα

αἰετὶς ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

Et duo Thestiade, & proles Aphareia Lynceus,

Leucippusque ferox, iaculoque insignis Acastus,

Et velox Idas, & iam non femina Ceneus,

Hippothousque, Dryasque, & cretus Amyntore Phœnix,

Aetorideque pares, & missus ab Elide Phyleus;

Nec Telamon aberat, magnique creator Achilles;

Cumque Pheretiade, & Hyanteo Iolao

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

Impiger Eurytion, cursuque inuictus Echion,

pteque legitur. nam ego pro Geryonem, Gercyonem malim,
quando & Pausan. in Arcadicis Hippothoi primum, Gercyonem
vocat, & pro Lapeto Aepytum, malim. nam & hoc nomen fre-
quens apud grecos auctores est. Statius autem lib. 7. etiam O-
rionis nepotem Dryanta dicit.] *ΞΕΡΕΣ*. *Ξ* Phœnix Amyntoris

filius qui impellente ma-
tre, posteaquam cum pel-
lice illius rem habuisset,
imprecationes patris effu-
giens ad Peleum peruenit
a quo, (vt narrat Home.)
hospitio benignissime su-
sceptus Achilles educandi,
institutiendique curam su-
scepit, vt illi & dicendorū,
& agendorum præceptor
esset. alter etiam fuit Phœ-
nix Agenoris pater, a quo

Phœnicia fuit denominata. aut quoque esse Phœnicem nemo est
qui ignoret. *ΞΕΡΕΣ*. * *ΡΑ*. Mœnetij est periphrasis. nam Mœne-
tius Patrocli, qui Aetorides ab Aetore auo dicitur, fuit pater,
vt aperte in 11. Iliad. scribit Homerus. [Alij autem, Aetorideque
pares, legūt hoc loco, vt de duobus Aetoridis intelligatur, Mœ-
netio videlicet, cuius hic Regius meminit & altero Iro, qui ab
Apollonio Aetoride filius appellatur, lib. 1. his versibus,

Εἰπετο δ' ἐν εὐσίωντι, ὃν ἀλκίως ἐριζώμεν

ἄδ' ὁ μὲν τελέωντος, ὃ δ' ἰρον ἀκτορίδου, & c.

Ac posteriorem hanc lectionem etiam ipse approbo, sed tamē
vt Aetoridæ nomen neque de Menetio, neque de Iro intelli-
gam, verum de Euryto & Creato, Aetoris re ipsa filijs, cogno-
mento autem Neptuni, quos eisdem Homerus & Aetorionas,
græca patronymicorum forma, & Molionas, a matre Molio-
ne, vt plerique sentiunt, appellauit. atque hoc ea de causa q̃
in eodem uersu mox sequitur Phyleus Angei filius, cui cum
Aetoridis hisce paterna amicitia fuit, vt ex Pausania colligi-
mus primo Eliacorum. [Et missus ab Elide Phyleus] Angei
filius, vt supra diximus, cui Hercules, patre Angea, ob negatā
purgati stabuli mercedem eiecto, regnum Elidis tradidit, po-
stea occisis etiam Aetoris eo prælio filijs. Auctor Pausan. Cor-
rupte autem in quibusdam editionibus Pelas, pro Phyleus le-
gitur. [Nec Telamon aberat, mag. creat. Achilles] Telamo-
nem & Peleum fratres intelligit, quorum alter Aiæ, alter A-
chillis pater fuit, ambo autem filij Aeaci ex Endeide Scironis,
(sue Chironis potius legēdum) ut Pausanias in Corinthiacis.
[Cumque Pheretiade] Admetum intellige, Pheretis filium,
cuius uxor Alceſtis fuit, de qua Euripidis fabula extat. pleriq;
autem hunc uersum, quasi qui parum sibi constet, notarunt, nā
apud Hom. aiunt nomen Pheretis prima lōga ponitur, ut Ili. 2.

Ἰπποὶ μὲν μέγ' ἀρίστου ἔσαν θυραττάδου

Τὰς ἐν μὲν ἰλίου ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

& Iliados penultimo,

Ἰκα δ' ἴππετα

αἱ θυραττάδου ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

sed ijdem non animaduertunt uersum, qui est Od. 11.

Τοὺς δ' ἴππους κρηθίπτε βασιλεὺς γυμνακῆν

Αἰσούαν ἡδὲ φέρητ' ἀμυδάονατ ἰπποχάρμητ,

neque Euripidem, apud quem in Aceſte legitur,

Εἴτ' ἐν δολομοισι παῖς φέρητος ἡράκλεις.

Quod exem. lum & Statius secutus, 10. Theb. dixit: inde Phe-
res, acerque Lycus, sed cassa Pheretis Hasta re. & c. Proprie. n.
φέρης per se scribitur, & quod ab Hom. producit Pheretiades
κατ' ἰκτασιν factū est. *ΞΕΡΕΣ*. *Ξ* Bæotio. Hyantes. n. populi sunt
Bæotiae, ut diximus. [Fuit autem hic Iolao Iphichij filius, Am-
phitryonis nepos, qui Herculi in interficienda Hydra operam
nauauit. [Impiger Eurytion] Iri filius, qui fuit Aetoris, vt quidē
apud Apollo. legitur. li. 1. eundem enim esse puto illum, & cū,
de quo hic dicitur, uersus Apol. supra citauimus, ubi de Aetori-
dis annotauimus. [Cursuque inuictus Echi.] etiam Echionis mentio
fit apud Apol. sed hunc c. Mercurij filium facit his uerbis.

Οὐδ' ἀλότῃ μέμνον πολυλότοι ἑρμείας

ἔντες οὐδ' ἀντιθέτω πρὸς ἀδάτατος τέκεται ζεύς.

De Mercurij autem filio Echione etiam Hyginus meminit in-
ter uenatores Calydonij apri, quanquam illic corrupte scri-
ptum est Hecion, pro Echion.]

L 3 *Ξ* Nax-

Quare & hunc versum inter incertos & inexplicatos relinque-
mus. Ceterum vt de Atalanta hoc loco addamus, quæ apud a-
lios varie tradita legimus, plerique Græcorum duas Atalantas
faciunt, Arcadicam: quæ cum Meleagro in venatione apri fue-
rit, & Bæoticam alteram, quæ cum procis suis cursu certare so-
lebat. atque Arcadicam
quidem hanc, Iasij filiam
dicunt commentato. Theo-
criti, Euripidis, & Apollo-
nij, item Hyginus in capi-
te De septē ducibus The-
ban. & Callimachus i Hym-
nis, cuius versus sunt,

Η γυναιξὶς Ἰασίου θυγατρὶς
ἰσχυρὰ τελευτᾷ,
Καὶ μὴ παύσειτο θυγατρὶς Ἀρ-
καδίας,
Καὶ ἰσχυρὰ καὶ αὐτὴ καὶ εὐρε-
χινὶ ἰσχυρὰς.
Οὐ μὲν ἰσχυρὰ καὶ αὐτὴ καὶ εὐρε-
χινὶ ἰσχυρὰς.
Μυφοῦται γὰρ πρὸς αὐτὴν, πὰρ
σημεία αὐτῆς
Ἀρκάδιαν εἰσελάσσει, ἵχθυον
ἐπὶ θαλάσῃ ὁδὸν αὐτῆς.

Alteram autem Bæoticā
illam, Schœnei filiam fa-
ciunt ijdem illi auctores fe-
rē: & præterea ipse etiam
Ouid. infra lib. 10. vbi ait:

Talia dicentem molli
Schœneia vultu
Aspicit. Etrursum, Du-
bium Megareius heros

Audiat, an virgo magis
his Schœneia dictis.

Et ad hanc rem nonnihil
facit etiam illud qd Schœ-
nos inter fluuios Bæotix
etiam à Strabone refertur
de cuius nomine Schœneū
ipsū dictum quidam vo-
lunt. deinde, quod apud
Strab. lib. 7. in catalo. di-
citur.

Qui breue littus Hyler,
Atlanteumq; superbi
Schœnon habent, notiq;
colunt vestigia cam-
pi, &c.

Quamquam idem Statius
lib. 6. de Arcadica Atalan-
ta loquens, ita fabulam mi-
scet, ut ea, quæ alterius
sunt, videlicet, quod cum
procis suis cursu certauit,
huic attribuere videatur.
sic enim ait:

Quis Mænalix Atalantes
Nesciat egregium de-
cus & vestigia cunctis
Independa procis, &c.

Ad quem modum si quis
Ouid. quoque hoc loco mi-

scuisse fabulas dicet, & Schœnei pro Iasij, posuisse, quem-
admodum Vir. alibi, Scyllam Nisi, & alteram quæ Phorci fuit,
inter se confundit, vtetur ille quidem ratione, sed tamen apud
criticos vix tolerabili. vnus autem Diodorus est, apud quem li.
5. de eadem hac fabula hoc modo legitur: Cum in venatione
Atalanta Schœnei filia affuisset, eius amore captus Meleager,
pellem, veluti laudem occisæ fere illi concessit, &c. Et apud Hy-
ginum in fragmento De ijs, qui ad aprum Calydonium ierunt,
pro Schœnei, Pondei irrepit. cum tamen idem auctor alibi eā-
dem Atalantam, Iasij filiam vocet. Sed eadem diu ersitas au-
ctorum etiam circa filium Atalantes Parthenopæum, & mari-
tos siue amatores vtriusque puellæ est. nam Parthenopæum,
quem plerique ex Melanione & Arcadica hac Atalanta natum
tradunt, vt Euripides in Phœnissis & Supplicibus. Pausan. Arca-

Rafilis huic summam mordebat fistula uestem:
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea læuo
Telorum custos: arcum quoque læua tenebat.
Talis erat cultu facies, quam dicere uerē
Virgineam in puero, puerilem in uirgine posses.
Hanc pariter uidit: pariter Calydonius heros
Optauit reuente Deo. flammæque latentes
Hansit: & O felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum. nec plura finit tempusque, pudorque
Dicere. maius opus magni certaminis vrget.

Sylua frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano, deuexaque prospicit arua.
Quò postquam venere viri, pars retia tendunt,
Vincula pars adimunt canibus, pars pressa sequuntur
Signa pedum, cupiuntque suum reperire periculum.
Concaua vallis erat, quò se demittereriu
Assuerant pluuiæ aquæ: tenet ima lacina
Lenta salix, pluaque leues, iuncique palustres,
Viminaque, & longæ parua sub arundine canna.
Hinc aper excitus medios uolentus in hostes
Fertur, ut excussus elisis nubibus ignis.
Sternitur incursum nemus, & propulsa fragorem
Sylua dat. exclamant iuuenes, protentaque forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
Ille ruit, spargitque canes, ut quisque furenti
Obstat, & obliquolatrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncoque dedit leue uulnus acerno.
Proxima si nimis mittentis uiribus usa

& syluæ descriptio, quam partim planā, partim montosā esse
ait. & Ima infimas uallis partes. lacuna. n. est aquæ collectio, q
& lama uocatur. & Lenta sa. & flexibilis. & Plua le. & uia herba est
in paludibus nascens. & Et longæ arundinē appellare vt poeta cā
narū corticē, qui & tenuis est & facile arefcit. vñ arūdinis nomē
deductū esse vt. & Excitū excitatus. & Fertur ruit. & Vt excus. &
periphrasis est fulminis, qd ex nubiu concursu elidit. & Sternitur
in. & arbores inquit, apri illius incursum i terrā deiiciuntur. hinc ve-
ro colligit qd uallus ap ille, naliusq; esset, cuius impetu nemus
psternebat. & Propulsa impulsā. & Dat strepitū facit. fragor nāq;
d strepitus rerū fractarū. & Protentaq; gestū exprimit venato-
rum apros excipientium. protendere nāq; uenabula apri ruē
tibus solent. & Prot. & uenabula. & Dissipat dissipat. & Obliquos apri
obliquos ictus inferunt. & Cuspis iaculum, à parte totum.

dicis. commen. Apollo. & c. hunc Hyginus & quidam alij Melea-
gri filium faciunt. Meleagrum. n. amore Atalantes captū ait,
post uenationem hanc cum illa concubuisse. & rursum quē O-
uid. infra, itemq; alij pleriq; Hippomenem vocant, Bæoticę il-
lius amatorem, Palæphatus Melanionem appellat. quod nomē
rursum sunt, qui Hippome-
nis cognomenū interpre-
tentur, παρὰ τὸ ἀνθεὶ τῶν
μήλων τοῦ δρόμου, quoniā
pomis aureis victoriā a-
fecutus fuerit. ut ex hoc
quoque dubitare quispiā
possit, una ne tantum Ata-
lanta fuerit, sed varijs no-
minibus celebrata, an uer-
rò fabulæ inter se misceat
que confuse. Codrus certe
in 1. Serm. & Muscū citat,
quasi is pro Hippomene,
Melanionis nomen posu-
isset, ubi de Arcadica Atalā-
ta mentionē faciēs inquit:

παρθεῖνος ὅν γε ἀλλοθεν ἀπ'
Ἀρκαδίας Ἀταλάντη
ἵπποτι μελανίωνος ἱμασσάμε-
τον φέρον ἱππὸν
παρθεῖνας ἀλίζουσα χολώσα-
μένης δ' ἀποδιδίτασθαι
τοῦ πάρος οὐκ ἐπρόθεσιν, ἐν
κραδίῃ θύτο πύσθῃ.

Sed de hoc ipse niderit. ne-
rum, ut illud quodq; postre-
mo adiciamus, Tegeam
hic poeta uocat Atalantā,
nō synecdochice, ut Regi-
exponit, pro Arcadica, sed
pprie. fuit. n. Tegeatis pa-
tria Atalantæ, ut & Pausa-
statur in Arcadicis, qui in-
ter ppria & memorabilia
Tegeatarum, Anceum &
Atalantam recenset, ad
hanc uenationem apri Ca-
lydonij profectos.]

& Rafilis. & rafum eingu-
lum: à parte. n. totum intel-
ligitur. [Pōt tñ & simplici-
ter fibula intelligi, qua ue-
lis connectitur, rafilisq; ac-
cipi pro leui & polita, siue
et attrita.] & Telorum. & pha-
retre periphrasis. & Calydo-
nius. Meleager. & Reuente-
re. & nolente, ut ea potiret.
& flammæq; & occultum a-
morem edoceat. & Si quem
hoc est, si quem ista se uxo-
re dignū exillimabit. hac
aut exclamatione Melea-
ger significat se Atalantē
pulchritudinē maximope-
re admirari, ac illius amo-
re perire. & Vrget. & instat, im-
pellit. & Syluæ. densa arbo-
ribus. est aut topographia

RAPH.

despicit

IN ter. pe. § in tergo apri. § Pagasus ra. § Thessalus à Pagasis, vrbe Thessaliae, vt diximus. *§ Phæbe ait Ampy. §* Mopius, Ampyci filius, Apollinis sacerdos & vates clarissimus. *§ Quia po. §* quatenus, & in quantum potuit. *§ Annuit prec. §* preces exaudiuit. *§ Ferrumque Dia. uol. §* que copula hoc loco, quia significat. iecirco nanque sine vulnere fuit aper q̄ Diana ferrum iaculo abtulera. *Sine a. § sine cuspide. § Nec ful. le. arsit. §* nec minus quā fulmen inflammatus est aper. *§ Emicat ex ocul. §* flamma subintelligatur. [Quidam tamen flamma legere malunt, nominatio casu: sic enim utroque verbo recte coheret.] *§ Moles §* maximum saxum, quantum è machinis bellicis emittitur. *§ Concita § impulsit. § Neruo addu. §* fune balistæ adducto. *§ Certo impe. §* impetu. metri enim gratia impete interdum vtuntur poëtae. *§ Dextra tuen. Cor. §* dextrum cornu defendentes. aciem nanque in aprium direxerant, quæ in dextrum & sinistrum cornu fuerat distributa. *§ Hippocoon fa. §* Hippocoonis filius. *§ Ester. pa. Ver. §* fugere volentem. *§ Succiso po. §* reciso crure. est enim poples pars genu posterior, quod post plicetur dictum. *§ Forsitan § Py. §* Nestor à Pylo, vrbe Messeniz, cui imperauit. *§ Citra Troiana tempora §* ante Troianum bellum. tempora nanq; in felicia calamitosaque ferè accipiuntur. *§ Sumpto cona. §* capto impetu. *§ Ab ha. §* fixa. *§ Insiluit ramis §* in ramos. datiuus pro accusatiuo cum in præpositione positus. sic Virg. It clamor cælo, pro in cælum. *§ Despexitque tutus loco §* deorsum aspexit, inquit, aprum altitudine arboris tutus & securus. neque enim apri arborem ascendere possunt. [Cæterum quod. Ouid. hoc loco de Nestore dicit, id alijs, inter quos & Commentator Homeri antiquus, Therstæ attribuunt. illū enim vt Agrij filium, Meleagri patruem, in hac venatione assuisse quoque tradunt. sed quia aliorum pericula, & clades videbat; metu perterritum, relicta statione sua, in locum quendam editum cō-

fugisse. quare Meleagrum ira commotum, persecutum illum esse, atque ita inter fugiendum Therstæ cruce fregisse, vnde & ab Homero Claudus altero pede fingitur. Vide Commen. Iliad. 2.] *§ Recedentibus armis §* dentibus. [In trunco siue stipite acutis, & quasi renouatis.] [Orithyæ mag.] [etiam hic versus notatur à grammaticis. nam nomen Orithyæ, secundam & tertiam longas habet, inquit. Scribitur enim Græce ὀρίθυια. cuius rei exemplum & supra extat circa finem lib. 6. de Orithyia, vxore Boreæ. quare etiam sunt qui Orithyæ per i simplex, siue latinum utrobique scribant. ego vero vt neque priorem lectionem asserere velim, ita neque habeo quo posteriorem hanc probeim. vnde enim deductum Ori-

Non foret, in tergo visa est hæsuræ petito:

Longius it. auctor teli Pagasæus Iason.

Phæbe, ait Ampycides, si te, coluique, colloque,

Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.

Quā potuit, precibus Deus annuit. iētus ab illo est,

Sed sine vulnere aper: ferrumque Diana volanti

Abstulerat iaculo: lignum sine acumine venit.

Ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit.

Emicat ex oculis, spirat quoque pectore * flammæ.

Vtque volat moles adducto concita neruo,

Cum petit aut muros, aut plenas milite turres:

Iniuuenes certo sic impete vulnificus sus

Fertur, & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes

Cornua prostermit. socij rapuere iacentes.

At non lethiferos effugit Enasimus iētus

Hippocoonte satus. trepidantem, & terga parantem

Vertere, succiso liquerunt poplite nerui.

Forsitan & Pylus citra Troiana perisset

Tempora, sed sumpto posita conamine ab hausta

Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis;

Despexitque loco tutus, quem sugerat hostem.

Dentibus ille ferox in querno stipite tritis

Imminet exitio, fidesque recentibus armis

Orithyæ magni, rostro femur hausit adunco.

At gemini nondum cælestia sidera fratres,

Ambo conspiciui niue candidioribus ambo

Vestabantur equis: ambo vibrata per auræ

Haustarum tremulo quatiebant spicula motu.

Vulnera fecissent, nisi setiger inter opacas

Nec iaculis isset, nec equo loca pernia syluas.

Persequitur Telamon, studioque incautus eundi

* Pronus ab arborea cecidit radice retentus.

Dum leuat hunc Peleus, celerem Tegeæa sagittam

Imposuit neruo, sinuatoque expulit arcu.

Fixa sub aure feri summum distinxit arundo

Corpus, & exiguo rubescit sanguine setas.

Nec tamen illa sui successu letior iētus,

Quam Meleager erat. primus uidisse putatur,

Et primus socijs visum ostendisse cruorem,

Et meritum dixisse feres uirtutis honorem.

Erubuere uiri, seque exhortantur, & addunt

Cum clamore animos, iactantque sine ordine tela.

Turba nocet iactis, & quos petit, impedit iētus.

Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,

Discite, fæmineis quid tela virilia præstent

O inuuenes, operique meo concedite, dixit:

Ipse suis licet hunc Latonia protegat armis,

thyæ nomen dicamus, aut quam etymologiam habere? Illud autem interim succurrit, potuisse verba transponi librarium vt sæpe fit incuria, fierique Orithyæ magni, &c. Ex magni Orithyæ, aut etiam ex rostro Orithyæ magni. nam Orithyæ intercisa diphthongo, & penultima ad morem Thy-

neus, correpta, vereor, vt satis defendi possit. Significat autem ὀρίθυια, cum, qui per montes festinat, atque impetum facit, ab ὄρε & ὄρε, primamque extendit in hoc nomine, perinde vt in Orion, & similibus.] *§ Hausit §* aperuit, percussit. *§ Rostro adunco §* recuruo dente. *§ Nondum cælestia sidera §* Gemini, qui vnum ex zodiaci signis constituunt, Castor ac Pollux esse dicuntur. *§ Vulnera fecissent §* vulnerassent. *§ Setiger §* aper setas gerens. *§ Opacas §* umbrosas arboribus densas. *§ Studio eundi §* cupiditate currendi. *§ Leuat §* alleuat, tollit. *§ Teg. §* Atalanta. *§ Sinua. ar. §* contracto. *§ Arund. §* arundinea sagitta. *§ Distinxit §* vulnerauit. *§ Feres §* habebis. *§ Erub. uiri §* puduit, inquit, viros fortes aprum à virgine primum fuisse percussum. *§ Penn. Arc. §* Ancæus Arcadicus bipennem ferens. Is autem Ancæus (vt scribit Aristotome.) Lycurgi & Antioches filius, apud arcades colebatur. Pherecydi verò astipulatur Ouid. qui scribit Ancæum à Calydon. apro percussum interijisse. nam Aristomenes aliter de Ancæo scribit. illum enim agriculturæ amantem fuisse ait: cum autem vineam plantaret, nimium graui labore feruos premebat, quare illorum quidam dixit dominum ex illa vinea fructum nunquam percepturum. Ancæus verò posteaquam vna fuit matura, lætus vindemiabat, seruūq; iussit vinum sibi fundere: poculum igitur cum ori apponeret, dictum illius in memoriam reuocauit: cui seruus respondit. ὀρε ὀρε ὀρε ὀρε, hoc est, multum interest inter calicē, & summum labrum. his verò dictis quidam accurrit num-

ciens quā maximum aprum vineā ingressum illam pervertere totam. tunc Ancæus calicem cū abiicisset, ad aprum festinauit, à quo percussus interijt. Vnde natum est illud prouerbum in eos, quibus præter spem aliquid venit, q̄ sic à Græco in latinū Cato vertit, Multū interest inter os & ossam. [Quæ de Ancæo & vinea hic commemorat Regius, ad eum Ancæum alijs referunt, qui Neptuni filius fuit ex Astypalea, vt & Erasmus annotauit in prouer. fuerunt. n. duo Ancæi, Lycurgi alter, siue, vt Lycophroni placet, Actoris, alter Neptuni. de Arcadico autē, de quo hic agitur, etiam Pausa. testatur, cuius verba supra posuimus. *§ Concedite §* locum date. *§ Operi meo §* virtuti meæ. temerarij autem iactanturque est oratio. *§ Protegat armis §* defendat.

dat. *Perimet* interficiet.
Tumidus elatus, superbus.
Ancipitem se. *ex* utraq;
 parte incidentem, vtrinque
 acutam. *Institit* dig. *iste*
 terat in digitis. gestus autē
 exprimitur tollentis secu-
 rim, ut aliquem percutiat.
In pri. ar. in primas digi-
 torum partes. *Occupat* an-
 te aggreditur. *Quaq;* e. *in*
 inguina enim percussa ho-
 mini mortem subito affe-
 runt. *Multo. san.* cum prae-
 positio subaudiatur, ut cū
 multo sanguine intelliga-
 tur. *Aegides* Theseus Ae-
 gei filius. timebat autem
 Pirithoo sibi amore cōiun-
 ctissimo Theseus ab apro.
Eminus e. *longe* abesse.
Temeraria vir. *in* cōside-
 rata fortitudo. *Graue* e. *in*
 grauem hastam ex cornu
 confectam. [Notabis autē
 obiter hoc loco, cornu neu-
 tro genere & quarta decli-
 natione dici de arbore, ex
 qua hastae siue iacula fiunt.
 eodem enim modo hoc di-
 ctum accipio, graue cornu
 ut apud Vir. Volat Itala
 cornus, neque enim ueris-
 mile est, ex cornu bouis,
 aut cerui iacula tum fieri
 solitum fuisse. id quod Re-
 gij expositio innuere vide-
 tur.] *Torsit* iecit. *Aera-*
ta *ere* & ferro munita. *Vo-*
tiq; pot. hoc est, aprum per-
 cussuro. *Aesul* ar. *aesul-*
us arbor est glandifera Io-
 ni dicata. *Aesonides* Iaso
 Aesonis filius. *Vertit* *auer-*
tit, conuertit. *Et in m.* *Ca-*
nis partem oris inferiorē
 mentum improprie poeta
 vocat cum nulli animalū
 praeferquam homini men-
 tum, & malae sint, ut in r.
 Naturalis historiae. Plin. tra-
 dit. *Inter* *ilia* in alijs ani-
 malibus dicuntur, quae in
 hominibus & ouibus lactes
 appellantur, ut idem Plin.
 scribit. *Tellure* *in* terra.
Bene li. *fortiter* iacto.
Oeneide Meleagri, Oenei
 filij. *Dum sa.* *furit.* *Dum*
e. *dū* se rotat. *Autor* v. *Me-*
leager. *Irrit.* *puocat*
Petunt *appetunt*, cupiūt.
Cruentat *cruore* inficit.
Exstabile *pestiferū*, qd
 multis exitij causa fuerat.
Nonacria Atalanta a No-
 naci vrbe Arcadiae dicta.
Spolium m. *quod* iure ip-
 so mihi debetur, nam Me-
 leager aprū interfecerat.
 spolia vero proprie dicun-
 tur quae hostibus detrahun-
 tur. *Exuuias* *exuuias* quae
 ab exuendo dñr, non solū
 hominum tegmina, aut ue-
 stes sunt, sed pelles quoq;
 & serpentum, & aliorum
 animalium. Virg. secundo
 Georg. de serpente loquēs
 Cum positus nouus exuijs
 nitidusq; iuuenta. *Terga*

Inuita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
 Talia magniloquo tumidus memorauerat ore,
 Ancipitemq; manu tollens vtraque securim,
 Institerat digitis primos suspensus in artus.
 Occupat audentem, quaq; est via proxima letho,
 Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
 Concidit Aeneas, glomerataq; sanguine multo
 Viscera lapsa * fluunt, madefactaq; terra cruore est.
 Ibat in aduersum proles Ixionis hostem
 Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
 Cui procul Aegides, O me mihi carior, inquit,
 Pars animae consistit mea: licet eminus esse
 Fortibus: Aeneo nocuit temeraria virtus.
 Dixit: & arata torsit graue cuspide cornu:
 Cui bene librato, voti, potente futuro
 Obstitit esculea frondosus ab arbore ramus.
 Misit & Aesonides iaculum: quod casus ab illo
 Vertit, & in mentum figit latrantis, & inter
 Ilia coniectum, tellure per ilia fixum est.
 At manus Oeneidae uariat: missisq; duabus,
 Hasta prior terra, medio fletit altera tergo.
 Nec mora, dum saeuit, dum corpora versat in orbem,
 Stridentemq; nouo spumam cum sanguine fundit,
 Vulneris auctor adest, hostemque irritat ad iram,
 Splendidaque aduersos venabula condit in armos.
 Gaudia testantur socij clamore secundo,
 Victtricemque petunt dextra contingere dextram:
 Immanemque feram multa tellure iacentem
 Mirantes spectant; neque adhuc contingere tutum
 Esse putant, sed tela tamen sua quisque cruentat.
 Ipse pede imposito, caput exitiabile preffit,
 Atque ita, Sume mei spoliū Nonacria iuris,
 Dixit, & in partem ueniat mea gloria tecum.
 Protinus exuuias rigidis horrentia setis
 Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
 Illi letitiae est cum muneris auctor.
 Inuidere alij, totoque erat agmine murmur.
 E quibus ingenti tendentes brachia uoce,
 Pone age, nec titulos intercipe semina nostros,
 Thestidae clamant: nec te fiducia formae
 Decipiat, ne sit longē tibi captus amore
 Auctor, & huic adimunt munus, ius muneris illi.
 Non tulit, & tumida frendens Mauortius ira,
 Discite raptos alieni, dixit, honoris,
 Facta minis quantum distent: hausitq; nefando
 Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
 Toxea, quid faciat, dubium, pariterq; uolentem,
 Vlisci fratrem, fraternaue fata timentem,
 Haud patitur dubitare diu: calidumque prioris
 Cade recalciscit consorti sanguine telum.
 Dona deum templis nato victore ferebat,
 Cum videt extinctos fratres Althaea referri.
 Quae, plangore dato, mæstis clamoribus urbem
 Implet & auratis mutauit vestibibus atras.
 At simul est auctor necis editus, excidit omnis
 Luctus, & a lacrymis in pœnæ uersus amorem est.
 Stipes erat, quem cum partus enixa iaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere sorores,
 Staminaque impresso fatalia pollice nentes,
 Tempora dixerunt eadem, lignoque, tibi que
 O modò nate damus. quo postquam carmine dicto
 Excessere deæ, flagrantem mater ab igne
 Eripuit ramum, sparsitque liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
 Seruatusque tuos iuuenis seruauerat annos.

dat & tergora & pellē aprī.
 Et ma. *caput* quoq; aprī
 Atalantæ traditum fuisse à
 Meleagro poeta ait. *Po-*
ne *depone.* *Nostros* *ti.* *no-*
 strum honorem, nostram
 gloriam. *Femina* *cū* quo
 dam contemptu Atalantā
 feminam uocant. *Thestia*
de *Plexippus,* & Toxeus
 Thestij filij. *Ne sit lon.* *i.*
 ne interficiaris, sicque lon-
 ge ab amatore tuo separe-
 ris. *Et huic adi.* *Atalan-*
tæ, inquit, munus eripiunt,
 ius autem muneris dandi
 Meleagro. *Non tu.* *non*
 passus est Atalantam mu-
 nere fraudari. *Mauortius*
 bellicosus, Marti similis
 Meleager. *Frendens* *fre-*
mens. *Nefando fer.* *ne*
 fario, impio. nam Plexip-
 pus Meleagri auunculus
 erat. *Hausit* *percussit.* *Ti-*
men. *timentis.* est enim hy-
 pallage. *Toxea quid fa.*
 ordo est, haud patitur du-
 bitare diu Meleager To-
 xeam dubium quid faciat,
 volentemque & fratrem
 vlisci, & timentem fra-
 terna fata. *Consorti san.*
fraterno. *Editus* *dictus,*
nuntiatus. *In pœna amo.*
 in supplicij cupiditatem,
 vindictae *Stipes* *stipitem,*
 describit fatalem poeta, in
 quo Meleagri vita conti-
 nebatur. *Partus* *Althæa*
 Thestij filia puerum enixa
 & puerpera. *Triplex for.*
 tres Parce, Clotho, Lache-
 sis, & Atropos: quas Mar-
 tianus Capella deorum
 scribas esse ait, & senten-
 tias Iouis studio ueritatis
 excipere. has latini No-
 nam, Decimam, & Mor-
 tam uocarunt à partus tē-
 pore. nam à nono & deci-
 mo mense pueri secundum
 naturam nascuntur, eoq;
 Nonæ & Decimæ ascribū-
 tur, qui uerò ante, postue
 hoc tempus nascuntur, quæ
 si monstra Mortæ attribui-
 tur, nam septimo mense ra-
 ro pueri uitales nascuntur,
 octauo nunquam, nono, sæ-
 pe decimo sæpius. hæc ui-
 tæ humanæ præesse cre-
 duntur eamq; nendo con-
 tinere, unde etiam lanifi-
 cæ, & puellæ, & sorores à
 poetis dicuntur. Martial.
 Lanificas nullis treis exo-
 rare puellas Contigit, ob-
 seruât quem statuere diē.
 Parce autem dictæ uel à
 parcendo *non a pœnâ*,
 quod nulli parcant; uel à
 partu, unius litteræ muta-
 tione, & Varro scribit,
 quod (ut ait Hesiodus) hæc
 nascentibus hominibus bo-
 num malumque parere &
 præstare censentur. Has
 Cicero Hærebi & Noctis fi-
 lias fuisse scribit. Tres autē
 Parce tria sunt fata. nume

ro (ut Apuleius ait) cū rō-
ne ipis facientia. nā Atro-
pos prateriti tps est fatū,
quod ne Deus quidem fa-
ceret infectū, unde & Atro-
pos dicta est, quod verti,
mutariq; non possit. Lache-
sis futuri, quod ipsa net, &
filii producit *ἄπο τῆς λαχά-
νης*, hoc est, à sortiēdo co-
gnominata. Clotho presen-
tis quod torquendo filium
colligit filium à Lachesi du-
ctum *ἄπο τῆς λαδάνας*, quod
est torquere.

RAPH.

FRAGMINA *fracta ligna, & scissa. Pugnat, materque, sororque* hoc est affectus matrisque sororisque in animo Althææ inter se contendunt. *Et diuersa trahunt* & diuersum trahunt. *Vnumpe* vnum animum. *Sape me sceler* eleganter describit poeta mulieris animum affectu misericordiæ simul & indignationis vexatum. *Ferus animi ardor* magna animi indignatio. *Vim geminam* duplicem violentiam & venti, & æstus maris. *Errat* vagatur animo & mēte. *Cōsanguineas umbras* fratrum animas. *Leniat* mitiget. *Sanguine* filij morte. *Impietate pia est* videtur stulte esse dictum, quo nanque modo quis pius esse possit impietate? sed pia videtur fuisse Althæa, fratrum cædem vlciscendo, impia filium necando. *Lignum fatale* in quo Meleagri fata continebantur. *Ante sepulchrales aras* quæ in sepulchris erigebantur. *Panarumque dea triplices* furias infernales, quæ tres dicuntur esse, Tisiphone, Alecto, & Megæra. Althæa verò testatur se per nefandum scelus fratrum cædem vlcisci. *Eumenides* hæ furie dicuntur, *ἑστ' ἀντίσπον*, quæ nulli beneuolæ sunt, aut mites. *Aduertite* conuertite. *Furialibus sa* a furore & indignatione prouenientibus. *Mors mor* cædes fratrum morte filij purganda est. *An felix Oe* cum magna indignatione hæc ab Althæa dicuntur. *Magnaque pa* sacrificia magno pretio & filij sanguine comparata. Inferie autem dicuntur sacrificia, quæ mortuis fiunt. Vteri mala pignora nostri in *sceler* & expositio infernā magno comparatarum. *Hei mi, quora* retrahitur officio matris a cæde filij Althæa. *Quorap* in quod scelus trahor *Morsis mi* nollem, inquit Althæa, ego esse mortis filij auctor. *Ergo impune feret* indignationi iterum

Protulit hunc genitrix, tēdasq; & fragmina poni
Imperat, & positis inimicos admovent ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cæpta quater tenuit; pugnat materq; sororq;
Et diuersa trahunt unum duo nomina * pectus.
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:
Sæpe suum feruens oculis dabat ira ruborem:
Et modò nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat, modò quem misereri credere posses.
Cumq; ferus lacrymas animi siccauerat ardor,
Inueniebantur lacrymæ tamen, utq; carina,
Quam uentus, uentoq; rapit contrarius æstus,
Vim geminam sentit, paratq; incerta duobus:
Thestias haud aliter dubijs affectibus errat,
* Inq; uices ponit, positamq; resuscitat iram.
Incipit esse tamen melior germana parente;
Et consanguineas ut sanguine leniat umbras,
Impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
Conualuit, Rogus iste cremet mea viscera, dixit.
Vtq; manu dira lignum fatale tenebat,
Ante sepulchrales infelix astitit aras:
Pænarumq; deæ triplices furialibus inquit,
Eumenides sacris uultus aduertite uestros.
Vlciscor, facioq; nefas, mors morte pianda est:
In scelus addendum scelus est, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato uictore fruetur,
Thestius orbis erit? melius lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæq; recentes
Officium sentite meum, magnoq; paratas
Accipite inferias uteri mala pignora nostri.
Hei mihi quò rapior? fratres ignoscite matri,
Deficiunt ad cæpta manus, meruisse fatemur
Illum cur pereat, mortis mihi displicet auctor.
Ergo impune feret; uiuusq; & uictor, & ipso
Successu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus gelidæq; iacebitis umbra?
Haud equidem patiar, pereat sceleratus, at ille
Spemq; patris regnumq; trahat, patriæq; ruinam.
Mens ubi materna est? ubi sunt pia uota parentum
Et quos sustinui, bis mensum quinque labores?
O utinam primis arsisset ignibus infans,
Idq; ego passa forem. uixisti munere nostro,
Nunc merito moriere tuo. cape præmia facti,
Bisq; datam, primùm partu, mox stipite raptò,
Redde animam, uel me fraternis adde sepulchris.
Et cupio & nequeo. quid agam modò uulnera fratrum
Ante oculos mihi sunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animam pietas, maternaq; nomina frangunt.
Me miseram, malè uincetis: sed uincite fratres,
Dummodo quæ dederò uobis solatia, uosq;
Ipsa sequar. dixit: dextraq; auersa trementi
Funereum torrem medios coniecit in ignes.
Aut dedit, aut uisus gemitus est ille dedisse
Stipes, & inuitis correptus ab ignibus a sit.
Inscius, atque absens flamma Meleagrus ab illa
Vritur, & cæcis torrerè viscera sentit
Ignibus. ac magnos superat uirtute dolores.
Quòd tamen ignauo cadat, & sine sanguine letho,
Mæret, & Ancæi felicia uulnera dicit:
Grandæuumq; patrem, fratresq; piaq; sorores
Cum gemitu, sociamq; tori uocat ore supremo;
Forstā & matrem. crescunt ignisq; dolorq;
Languescuntq; iterum: simul est extinctus uterque.
Inq; leues abijt paulatim spiritus auras,

indulget Althæa. Ergo enim affectui & indignationi seruit, sic & Augustus de Virgilij testamento: Ergo ne supremis potuit vox improba verbis Tam durū mandare nefas? *Spemque patris* Oenei, qui totam spem suam in Meleagro filio collocarat. *Mens ubi materna est* ad pietatem, qua filium prosequitur, reuocat cogitationem suam Althæa: in qua tamen indignatione victa diutius non perstat. *Bis quinque mensum* decem menses in utero matris filios gestare dicuntur, quamuis uulguis nouem tantummodo putet. Non autem menses (ut ferè in exemplaribus est deprauatum) sed mensum pro mensium, (ut monet Priscianus) est legendum, ut decem mensium labores intelligamus. *O utinam primis arsisset ignibus infans* utinā inquit, tunc cōbustus fuisses, cum eras infans unā cum stipite, quem a Parcisi in ignem coniectum ego ardere passus non sum. *Tuo merito* tuo delicto. *Factis* peccati, ac sceleris tui. *Sitipi ra* ex igne erepto torre & titione. *Et cup* & fratres vlcisci subintelligatur. *Et neq* non possum in ignem conijcere torrem, pietate, qua filium prosequor, impedita. *Me mis* ibi est distinguendum, est enim exclamatio, qua Althæa se ostendit inuitam in filij perniciem armari. *Males* in malum, & calamitatem meā. *Dummodo quæ ded* de consciscenda sibi quoque morte iam cogitat Althæa. *Fu* funestum, funerisque ac mortis Meleagri causam.

Et inuitis ignibus rei inanimatæ dat sensum poeta perinde atque si ignis ipsi Meleagri misereretur. *Virtutis* fortitudinis. *Cæcis ignibus* occultis, quorum causa latebat. *Ignauo letho* vili morte. *Mæret* dolet. *Sociam tori* uxorem. *Languescuntque* decrescunt atque diminuuntur. *Simul est extinctus uterque* & ignis stipitis & Meleager. *In leues auras* eorum sequitur hoc loco opinionem poeta, qui sentiant animam auram esse & ætherem.

Canafanilla albo cinere. *Velante* tegere. *Prunam* carbonem. *Alia iacet Calydon* si alta quo modo iacet: an morte, ex morte Meleagri concepto, cecidisse ac iacere videbatur, quæ paulo ante uirtute ipsius Meleagri alta potensque erat. *Scissa capillos* scindentes ac lacerantes capillos, id quod in magnis luctibus mulieres facere solent. Est autem synecdoche, maxime poetis usitata. *Plangunt ora* percutiunt ac genas lacerant. *Hæu hæu* gemis & imitatio est gemitus emittentium mulierum. *Pulvere canicem* pater, inquit, Oeneus pulvere caput, facièsq; deturpat. hoc enim magnis meroribus fiebat apud prius. *Alto per viscera ferro* sic quidē Ouid. Diod. uero scribit Altheam laqueo vitam finisse. *Totum Heliconæ* omniū musarum fauorem. *Liuentia pectora tundunt* percutiunt pectora, ac liuentia reddūt, & subnigra. *Dumque manet corpus* cadaver Meleagri. *psi le-* phoretro in quo Meleagri cadaver compositum fuit. Tu sic distigue: Oscula dāt ipsi, id est Meleagro, seu corpori; posito dāt oscula lecto. Ut alterum oscula ad corpus, alterum ad lectum referatur. *Post cinerem* polleaquam Meleagri cadaver in cinerē fuit resolutum. *Hæu hæu* acceptos manibus *Pressant* stringunt. Eleganter autē ea omnia effingit poeta, q̄ in funeribus fratrum a sororibus fieri consuevere. *Affusæque* incumbentes intratæ, prostratæ. *Nomina saxo* ligna. Epitaphiū in saxo sculptū, in quo nomen Meleagri erat. *Oeneæ dom.* familiæ Oenei. *Latonæ* Diana, Latonæ filia. *Nurumq; Nobilis Alcmena* Deianiram Herculis uxorem. *Alleuat* in aerem tollit. *Corneæque ora* facit hoc est ora in rostra conuertit. *Versasque* in aues commutatas, quæ Meleagrides à Meleagro fratre fuerant cognominatæ. [De auiibus, quas Meleagrides vocant, Plin. lib. 10. c. 26. Similimodo, inquit, pugnant Meleagrides in Bæotia. Africa hoc est galinarum genus, gibberum, varijs sparsum plumis, quæ nouissima sunt peregrinarum auium in mensas receptæ, propter ingratum virus. Verum Meleagri tumulus nobiles eas fecit, &c. Has Var. easdem facit cum Numidicis. Tranquillus & Columella separant, ut & ceteri, qui Numidicas cristas rutilas gerere. Meleagrides autem cæruleas tradunt. Volaterranus.] *Interea Theseus* mira phantasia quinq; Naiadum transmutationem in insulas cum superiore fabula poeta connectit. Interfecto namque Calydonio Apro Theseus cum Athenas rediret, forte Achelous fluius, Aetoliam ab Acarnania distinguens, sic intumuerat, ut tutus

transitus non videretur. inuitatus igitur Theseus a fluminis deo Acheloo, domum illius intrauit tantisper illic futurus, dum tu to transire posset. Cum uero post cenam Theseus in mare prospiciens uidisset insulas quasdam, Acheloum rogauit, quorū illæ insulæ essent, ac quo nomine appellarentur. cui Achelous re-

Nymphæ Naiades in insulas Echinas

spondit: Naiades quinque fuisse illorum locorum accolas, quæ cum alijs dijs se spretis sacrificassent, eas cū locis suis in mare à se indignato fuisse prouolutas, ac in insulas quinque nomine Echinas & suis & fluctibus marinis fuisse discretas. *Socia lab.* & communicati sibi cum multis alijs. *Erechtheas* periphrasis est Athenarum, quæ & in Palladis tutela sunt, & ab Erechtheo rege Erechthei dicuntur. *Fecitq; mo.* Achelous Oceani & Thyos filius fuisse ab Hælio do scribitur. Is cum peteret Deianiram Oenei Calydoniæ regis filiam, Herculem in se conuertit, à quo superatus, in fluuium iuxta Calydoniam labenti se occultauit, nomenq; flumini imposuit. quod quidem à Pindo Thessaliæ monte oritur, Aetoliamq; ab Acarnania distinguit. Sane apud antiquos aqua (ut Macrobius. Seruiusque scri.) generaliter Achelous dicebatur. unde Virgil. in Georg. 1. Poculaque inuen. Achel. miscuit uis. Sane Achelous cum prius Thoas fuerit dictus, ab Acheloo, qui Alcmæonem ex Thessalia secutus est, nomen accepit. Hic ex Terpsichore una musarum, Sirenas sustulisse fertur. Videtur autem maximus esse omnium Græciæ fluuiorum Achelous, unde & omnem aquam veteres Acheloon vocarunt. *Turbineos* in modum turbinis se voluente. Vortex enim proprie dicitur contorta in se aqua. Turbo autem est vis venti & instrumentum quo pueri ludunt, fune illud in terram incutientes.

heu heu.

Nam mater manibus

culmine

RAPH.

Tutior est requies securior est mora. *Nec leuibus tofis* asperis, impositis. tofus enim lapis est cauernosus. describit autem poeta speluncam fluminis deo conuenientem. *Molli musco* muscus herba est tenuissima iuxta fontes ac in locis humidis nascens. *Summa la.* superiores, inquit, speluncæ partes in lacunaria distinguebant conchæ alterni muricibus di-

stinctæ. nam lacunare est lacus ac lacunaria facere. *Murice* murex autem genus est cochleæ, unde fit purpureus color. *Hyperione* Sole. Hyperion namque Cæli fuit filius, qui ex sorore Solem fertur genuisse. verum pro Sole ponitur. *Hæc Ixio.* Pithæus, Ixionis filius, perpetuus Thesei comes. [Illa Træzenius heros Parte Lelex: à Træzene, ubi Pithæus regnauit, siue ille Pithæi filius, Athræque frater fuit, ut ex sequentibus colligit

Paulatim cana prunam uelante fauilla.
Alta iacet Calydon: lugent iuuenesq; senesq;
Et uulgus, proceresq; gemunt; scissæq; capillos
Plangunt ora simul matres Calydonides*: Oeneus
Pulvere canitiem genitor, uultusq; seniles
Fædat humi susos, spatiosumq; increpat æuum.
* Nam de matre manus diri sibi conscia facti
Exegit pœnas, alto per viscera ferro.
Non mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
Ingeniumq; capax, totumq; Helicon ac diffuset,
Tristia persequeretur miserarum uota sororum.
Immemores decoris liuentia pectora tundunt:
Dumq; manet corpus, corpus refouentq; fouentq;
Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressant,
Affusæque iacent tumulo, signatæque saxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.
Quas post, Oeneiæ tandem Latonia clade
Exatiata domus, præter Gorgenque nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
Alleuat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneæque ora facit, versasque per aera mittit.

ARGUMENTVM.

ARG. Theseus, apro Calydonio interfecto, cum se reciperet Athenas & torrentibus aquis interpellaretur, ab Acheloo amne, qui imbribus intumuerat, inuitatus est, ut suis tectis succederet, dū fluminis unda subside ret. cuius ille hospitio cum resedisset, inter epulationē procul insulas uisas ab hospite accepit nymphas fuisse Naiades: quæ cum deis sacra redderet, ab eisq; precitus ipse ceteris, motus ostentia in insulas Echinas eas conuertit.

Interea Theseus sociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidos ibat ad arces.
Clausit iter, fecitq; moras Achelous eunti
Imbre tumens, succede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide, nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes solidas, obliquaq; voluere magno
Murmure saxa solent. vidi contermia ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armētis, nec equis uelocibus esse.
Multa quoque hic torrens niuib; de monte solutis
Corpora turbineo iuuenilia* uortice mersit.
Tutior est requies, solito dum flumina currant
Limite, dum tenues captet suus alueus undas.
Annuit Aegides; Vtorq; Acheloe, dumq;
Consilioq; tuo, respondit: & vsus utroque est.
Pumice multicauo, nec lauib; atria tophis
Structa subit: molli tellus erat humida musco:
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Iamq; duas lucis partes Hyperione menso,
Discubere toris Theseus, comitesq; laborum,
Hæc Ixionides, illa Træzenius heros
Parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,
Quosq; alios parili fuerat dignatus honore
Annis Acarnanum, letissimus hospite tanto.

Meleagri
sorores in
aues.

igit Regius, siue et aliunde in eam urbem habitatum venerit, nam quod supra idem Lelex Narycius dicitur, dubium opinioni illius affert. Sed de Lelege qui in mentem nobis veniebat, supra annotauimus. *Nuda vestigia* pedes nudos habentes nymphæ enim synechdoche. *In gem* in gematis poculis. *Spatij dr.* breuitas, inquit, spatij discrimina atque separationes insularum confundit. *Spretæ* contempere. [Factum, quo Oeneum ulta fuit.] *Cum plurimus* maximus. *Diduxit* diuisit. *Medijs quot cer.* Echinades, quæ & Echinx dicuntur, insulæ sunt ad hostium Acheloi, Aetoliæ fluij, qui limum assidue inuehendo illas affecisse videtur. dictæ sunt autem Echinades vel ab Echinis, quibus abundant, vel (ut scribit Apollod.) ab Echino quodam vate. *Perimela* Perimele Hippodamantis filia ab Acheloo vim passa è saxo à patre in mare fuit præcipitata. Achelous verò de amicæ salute admodum sollicitus, Neptunum rogauit, ne eam submergi pateretur; sed ei aut locum præberet, aut ipsam locum efficeret. precibus igitur Acheloi motus Neptunus eam in insulam haud longe ab Echindibus distantem commutauit. *Virginium nomen adami* virginitatem eripui. *Propulit* piecit. *In pro* in mare altum. *Sacris* oēs fluij numen hære dicuntur, vnde & sacri nuncupantur. [Debit illius misereri, & ignoscere nobis. ita quidē vulgo habent codices ferè omnes, versumque grammatici hunc ita defendunt, ut dicant, primam in verbo Ignoscere, corripi, ea ratione, quod mutam sequitur liquida. sed mihi hæc ratio in hoc verbo durior videtur, propterea quod verbum ipsum compositum g, loco n, assumpsit, factum que ignosco, ex In & No-sco. ac sublata coniunctione, & idem versus non modo quod ad numeros attinet, integrior, sed & elegantior multo erit, & affectui magis feruier, propter distributionem, quæ coniunctione opus non habet, eaque interposita, gratiam ferre amittit.] *Feritate paternæ* crudelitate patris. *Mouit ea* Neptunus annuit meis precibus. *Salientia* palpitantia, id quod timore percussis accidere solet. *Præcordia* pectore hoc loco quod cordi con-

Perimele
in insulâ.

Protinus appositas nudæ vestigia nymphæ
Instruxere epulis mensas: dapibusq; remotis
In gemma posuere merum, tum maximus heros
Aequora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
Ille locus, (digitoq; ostendit) & insula nomen
Quod gerit illa, doce: quanquam non vna videtur.
Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, vnum,
Quinque iacent terræ. spatij discrimina fallunt.
Quoq; minus spretæ factum mirere Dianæ,
Naiades hæ fuerant: quæ cum bis quinque iuuenços
Mactassent, rurisq; deos ad sacra vocassent,
Immemores nostri festas duxere choreas.
Intumui: quantusq; feror, cum plurimus vnquam,
Tantus eram: pariterq; animis immanis, & vndis
A syluis syluas, & ab aruis arua reuulsi.
Cumq; loco nymphas, memores tum deniq; nostri,
In freta prouolui. fluctus noslerq; marisque
Continuam diduxit humum, * partesq; reuellit
In totidem, medijs quot cernis Echindas vndis.

ARGUMENTVM.

ARG. Perimele, Hippodamantis filia, cum ab Acheloo amne per vim esset oppressa, pater eam ob admissum præcipitauit in pelagus: supinator impetravit beneficio Nep. ut mare eam semorâ ab Echind. efficeret insulâ.

VT tamen ipse uides, procul, en procul una recessit
Insula grata mihi: Perimelen nauita dicit.
Huic ego uirgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inque profundum
Propulit è scopulo peritura corpora natæ.
Excepi: nantemque ferens, O proxima terræ
Regna vagæ, dixi, sortite Tridentifer undæ,
In quo desimimus, quò sacri currimus amnes,
Huc ades, atque audi placidus Neptune precantem.
Huic ego, quam porto, nocui, * si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset,
Debit illius misereri, ignoscere nobis.
Cui quondam tellus clausa est feritate paternæ,
Affer opem, merseque, precor, feritate paternæ,
Da Neptune locum, uel sit locus ipsa licebit.
Hunc quoque complectar, mouit caput æquoreus rex,
Concussitque suis omnes assensibus undas.
Extimuit nymphæ: nabat tamen, ipse natantis
Pectora tangebam trepido salientia motu.
Dumque ea contrecto, totum durefcere sensi
Corpus, & indulta condi præcordia terra.
Dum loquor, amplexa est artus noua terra natantes,
Et grauis increuit mutatis insula membris.

ARGUMENTVM.

ARG. Iupiter & Mercurius, in hominum figuras uersi, in Phrygia cum animos incolarum experti a nullo viro exciperentur hospitio a Philemone & Baucide hospitalissime sunt excepti, & cum maxima uoluntate rebus humilibus ad uitum necessarijs simplicissimos animos pauperum experti sunt, ergo, ut numen ac uim ostenderent suam seuocatis senibus hospitibus in excessiorem collem, casam eorum in templum conuerterunt, eosque ipsos optatos antistes sacra loci præstiterunt: ita ut cum senectute solari essent, in arbores conuerterentur, Philemon in quercum, Baucis in tiliam, oppidum autem eorum, quod ceteros ciues inhospitales habuerat, aquarum multitudinem obrutum, stagnum factum est.

Amnis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
Mouerat. irridet credentes, utq; deorum
Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus,
Ficta refers, nimiumque putas Acheloe potentes
Esse deos, dixit, si dant, adimuntque figuras.
Obstupere omnes, nec talia * dicta probarunt:
Ante omnesq; Lelex, animo maturus, & æuo,
Sic ait: IMMENS A est finemq; potentia cæli
Non habet; & quicquid superi uoluere, peractum est
Quoq; minus dubites, tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygijs, medio circumdata myro.

tendantur. proprie verò præcordia dicuntur partes cordi præiacentes. *Craui* in. magna. Insula verò dicitur quod sit in salo, hoc est, in mari collocata.

AMNIS ab his tacuit. hæc ad connectendas, quæ subiiciuntur. Metamorphoses dicitur. Narraturus enim, est poeta quæadmodum Iupiter atq; Mercurius, in hominum figuras conuersi, Phrygiam peragrarunt, ut hominum benignitatem experiretur. cum verò nemo ex oppidanis ipsos suscipere hospitio, casam Philemonis rusticæ, atque pauperis subire: à quo benigne accepti cum se deos esse indicassent, & anserem, quem vnicum habebat, occidere uoluerunt; & ut secum colla ascenderet cum Baucide uxore, admonuerunt. Profecti igitur domo cum essent, ecce oppidum illud in lacum uident. conuersum, omnesque domus submersas præter vnicam suam casam: quæ & ipsa in magnificentissimum templum cum fuisset mutata, hortibus dijs ut quicquid uellent peterent, Philemon respondit se uelle esse illius templi sacerdotes, ea conditione, ut nec ipse uxoris, nec uxor uiri mortem vnquam uideret. id uerò facile impetrarunt: nam una & eadem hora cum ad extremam peruenissent senectutem in arbores, alter quercum, altera tiliam transmutati fuerunt. Hæc autem adeo perspicue a poeta describuntur, ut nihil expositionis indigere videantur. *Ab his* post hæc. *Spretor deorum* contemptor, [utpote ex Centaurorum genere, quos poetæ eodem modo ut Cyclopas, deorum contemtores fingunt.] *Si dant adimuntque figuras* si possunt & dare & eripere formas rebus. *Animo maturus & æuo* Lelegem & prudentem & senem & bonum uirum fuisse poeta significat. *Immensa est* sententia propterea quod uero maxime conueniens. *Tilia contermina* uicina. Tilia autem arbor est fructum ferens, quem à nullo animalium attingi miratur Plin. foliorumque & corticis succum dulcem esse ait, ac inter corticem & lignum tenuissimam, esse membranam, quæ Phylira uocetur, qua antiqui innectendis coronis utebantur. unde Horatius, Displicet nexu Phily. coronæ. *Nam*

Nam me Pelopeia Pitheus Misit in arua? Pitheus Lelegis pater fuit & Aethrae Thelei matris. Pelopeia autem arua non Peloponnesum, ut quidam putant, sed Phrygiam dicit. nam Pelops Tantali Phrygiae regis filius fuit, qui inde in Peloponnesum venit. [De Pitheo, qui is pater Lelegis fuerit, alibi quod sciam, nihil legitur. proinde coniecturam hanc Regij ut neque refellere, animus est, ita neque habeo, unde confirmem. lector tam propter Narycij epithetum, quo supra Lelegem appellat, commonendum putavi.] *Et suo parentis?* Pelopi. nam Pitheus & Troezen Pelopis filij fuere, ut Strabo narrat. *Et fulci palustribus?* fulicis aves sunt notissimae in paludibus viuentes. *Et specie mortalis?* humanam in figuram verius. *Et Atlantiades caducifer?* Mercurius caduceum gerens. *Et sera?* ianuae a parte namque totum intelligimus. sera enim pars est ianuae, inquam clavis immittitur. *Et parili aetate?* parili & aequali. *Et tota domus?* tota familia. *Et idem parentque, iubentque?* idem, inquit, domini sunt & serui. *Et releuare membra?* lenia facere, quae propter lassitudinem graui uidebantur. sedere enim illos iussit Philemon. *Et posito sedili?* appositae sede. *Et quod super?* anastrophe est, prepositio namque postposita est. *Et anima?* spiritu & flatu. *Et et minus?* fregit, minuta, paruaque reddidit. eleganter autem poeta rustici pauperis apparatus & mores describit. *Et truncat olus folijs?* minutatim olerum cum folijs incidit. [Vel etiam folia oleris decerpit, reiecto caule, & ceteris inutilibus.] *Et sordida?* fumosa. *Et de tergore diu seruato?* tergum illud suis uetus fuisse innuit poeta & rancidum. *Et de tergore?* de tergo, frequenter autem utrumque pro altero ponitur. *Et domus?* molliet & coquit. significat autem durissimam fuisse illam carnem domari enim dicuntur, quae repugnant. *Et aluenus?* dolium ex fago confectum. [scilicet labrum aut vas potius: neque enim in dolio lauamus.] *Et artus?* fouendos pedes lauandos. nam hospitibus etiam nunc quo die accipiuntur, pedes lauari solent. *Et in medio lecto?* sic quidem legitur, sed lecto forsitan pro lecto. Quid scriptum reliquit, ut intelligamus in media casa torum & lectum fuisse, non ex plumis, sed ex vluis palustribus confectum. [Sed tamen & lecto recte legitur, si pro toto eo opere accipias, aut interiore etiam parte, quam torus imponitur. id quod & impositi epitheton probare videtur.] *Et salignis?* ex salice factis. *Et velant?* cooperiunt.

Ipsa locum uidi: nam me Pelopeia Pitheus Misit in arua, suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum est tellus habitabilis olim,
Nunc celebres mergis, fulicisque palustribus unda.
Iuppiter huc specie mortalis, cumque parente Venit Atlantiades, positus caducifer alis.
Mille domos adiere, locum, requiemque petentes;
Mille domos clausere sera: tamen una recepit,
Parua quidem stipulis, & canna tecta palustri.
Sed pia Baucis anus, parilique aetate Philemon
Illam sunt annis innēti iuuenilibus, illa
Consenuere casa, paupertatemque ferendo
Effecere leuem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famulos ne requiras:
Tota domus duo sunt: idem parentque, iubentque,
Ergo ubi calicula paruos tetigere penates,
Summissoq; humiles intrarunt vertice postes;
Membra senex posito iussit releuare sedili:
* Quod super iniecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimouit, & ignes
Suscitat hesternos, solijsq; & cortice sicco
Nutrit, & ad flammam anima perducit anili:
Multifidasq; faces, ramaliaq; arida tecto
Detulit, & minuit, paruoq; admonit aheno.
Quodq; suis coniux riguo collegerat horto,
Truncat olus folijs, furca lenat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendētia tigno;
Seruatoque diu rescat de tergore partem
Exiguam, sectamque domat feruentibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas,
Sentiriue moram prohibent. erat aluenus illic
Fagineus, dura clauo suspensus ab ansa:
Is tepidis impletur aquis, artusque fouendos
Accipit. in medio torus est de mollibus vluis
Impositus * lecto, sponda, pedibusque salignis.
Vestibus hunc uelant, quas non nisi tempore festo
Sternere consueuerant: sed & haec vilisque, uetusque
Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
Accubere dei, mensam succincta, tremensque
Ponit anus: mensa sed erat pes tertius impar:
Testa parem fecit: quae postquam subdita clium
Sustulit, aequatam mentha extersere uirenti,
Ponitur hic bicolor / incera bacca Mineruae,
Conditaque inliquida corna autumnalia fage,
Intybaque, & radix, & lactis massa coacti,
Ouaque non acri leuiter versata fanilla.
Omnia fistilibus. post haec calatus eodem
Sistitur argento crater, fabricataque fago
Pocula, quae caua sunt, flauentibus illita ceris.
Parua mora est, epulasque foci misere calentes:
Nec longae rursus referuntur vina senectae,
Dantque locum mensis paulum seducta secundis.
Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,
Prunaeque, & in patulis redolentia mala oani Aris,
Et de purpureis collectis vitibus uua.

STERNERE? lecto iniicere, & imponere. *Non indig?* non indigna reputanda. *Lecto fa?* ex salice vili ac vulgari arbore confecto. *Succincta an?* habitum rusticae mulieris effingit. *Clium?* inaequalitatem mensae clium appellat. *Mentha?* mentha suauissimi odoris est herba. *Extersere?* emundare. *Bicolor?* periphra

sis est oliu, quae bicolor dicitur, quod & viridis est & nigra. *Syncera?* integrae virginis Mineruae. *Autumnalia?* autumnino maturefcentia. *Intybaq;?* intybum quod & cicoreum vocatur, herba est agrestis, radix vero species est herbae, quae & radícula dicitur. his autem herbis etiam nunc in acetarijs vescimur. *Et lactis?* periphraesis est casei. *Non acris?* in igne leui, non vehementi. nam oua nisi leniter in cinere calido versentur, facile rumpuntur. *Omnia si?* apponuntur ut in praepolitio subaudiatur. fistilia autem sunt vasa terrea a fingendo dicta. *Eodem ar?* quo & fistilia, facile autem innuit craterem quoque; fictilem fuisse. *Sistitur?* collocatur in mensa. apparatus autem mensae rusticae eleganter effingit poeta. *Fa?* fagus arbor est glandifera, ex cuius ligno vasa conficiuntur. *Qua ca?* quae in concavitate, inquit, sunt flaua cera intecta. *Illita?* intecta. *Epulas?* cibos calidos. quae enim haecenus descripta sunt, frigida comeduntur. *Nec lon?* uinum nouum appositum fuisse ait, non vetus, quod diuites bibere solent. *Paulum se?* seposita & remota. *Caryca?* ficus est species caryca, a Caryca Laconiae loco, ubi optimae nascuntur, denominata: quae quia optimae sunt siccae, hinc usus obtinuit, ut carycae pro ficibus siccis accipiantur. [Aridae ficus Graecis ἰσχάρις peculiariter appellantur. carica autem apud Macrobiū, & Plinium per I, scribitur. estq; Syriacae ficus species. Plinij verba sunt lib. 3. c. 5. Syria praeter hanc peculiariter habet arbores, in nuncum genere Pistacia nota, in ficorum autem Caricas, eodem minores eius generis quae cottana uocant. & Laconiae locus, de quo hic Regius meminit, apud Steph. non Caryca, sed καρυα dicitur. quanquam & caricas siccare solitas, idem Plin. ostendit lib. 5. cap. 19. Vbi ait, Sale siccatis & Casei loco uesci, nuper excoctatum est. Ex hoc genere sunt, ut diximus, cottana, & carica, &c.] *Ru-*

gosis palmis? cum fructibus palmae rugosis & siccis, quos nunc uulgo dactylos uocant. *Prunaeque?* poma sunt notissima, quorum uaria sunt genera, ut Plin. scribit.

RAP H,

Quod

tecto

Casa in templum

Super

Super om. ante omnia, inquit, boni & hilares vultus affuerunt. *Haussum* era. euacuatum urceum *Concipiunt preces* precari incipiunt. *Dij ho.* Ioni & Mercurio quos hospitio susceperunt. *Ille ce.* pulchro antitheto exornatur hoc carmen. *Impia vi.* inhospitales vicini. *Immunibus* expertibus. *Huius ma.* huius calamitatis, qua vicinos vestros sumus affecturi. *Mo doz* solum, *Comitate* antequam dixit pro comitamine. *Iste si.* venite nobiscum. *Nituntur longo* hoc est longum & arduum cliuum ascendere conantur. *Manere* stare, superesse. *Fata* infortunia. *Suorum* vicinorum. *Pia culmina* ipsi pij. est enim hypallage *Et iam ca.* & olim casa parua. ea se proprie dicuntur rustice domus. *Furcas* si furcæ in columnas fuerunt commutatae. in magnificum vero templum Philemonis casam conuersam fuisse scribit. *Adopertaque mar.* solum templi marmore stratum. *Iudicium com.* uotum, cupiditatem, desiderium. *Aperit* indicat, manifestat. *Delubraque* vestra templa custodire. *Concordes egi.* concordēs vnanimelque viximus. *Duos* ambos. *Busta* funera. *Tumulandus* sepeliendus. *Vo sa fides* se nam Iupiter vt pollicitus fuerat, id quod petierant concessit. *Templi tutela* fuere custodes templi ac æditiui fuerunt constituti. *Anni auoq; soluti* senio confecti. *Ante gradus* arot ante gradus ianue templi.

RAPH.

Philemon
& Baucis
arbores.

NARRARENT commemorarent. *Casus loci* ea quæ loco illi euenerant *Frondere* frondes emitte. simul autem ambo in arbores fuere conuersi, Philemon in quercum, Baucis vero in Tiliam. *Crescente cacumine* uertice capitis. innuit autem capillos in frondes fuisse conuersos. *Dum licuit* donec potuerunt. *Frutex* fruticis & arboris cortex. *Tyanicus Incola* Tyania regio est contermina Phrygiæ, vnde Tyaneus declinari videtur. [Tiana, inquit, Steph. *οἰκὸς μὲν κελιάς ἐς καππαδοκίαν, ὅπερ πικτακὴ τὰ ταῖρα, & κατὰ τὰς κελιάς ἀνέλας οἱ ἀλλοὶ καὶ τῶν τοῖς. hinc, in n. cō uersa in Tyaneus.] *De gemino corpo.* de duobus*

Candidus in medio fauus est. super omnia uultus
Accessere boni, nec iners, pauperq; voluntas.
Interea, quoties haustum cratera repleti
Sponte sua, per seq; uident succrescere uina,
Attoniti nouitate pauent, manibusque supinis
Concipiunt Baucisque preces, timidusque Philemon,
Et ueniam dapidibus, nullisque paratibus orant.
Vnicus anser erat, minimæ custodia villæ,
Quem dijs hospitibus domini mactare parabant:
Ille celer penna tardos ætate fatigat,
Eluditq; diu, tandemq; est visus ad ipsos
Confugisse deos. superi vetuere necari,
Dijq; sumus, meritasq; luet uicinia pœnas
Impia, dixerunt: vobis immunibus huius
Esse mali dabitur: modo uestra relinquitte tella,
Ac nostros comitate gradus, & in ardua montis
Ite simul. parent: & dijs praeuntibus ambo
Membra leuant baculis, tardiq; senilibus annis
Nituntur longo uestigia ponere cliuo.
Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
Cætera prospiciunt, tantum sua tella manere.
Dumq; ea mirantur, dum deslent fata suorum,
Mersa vident, queruntq; suæ pia culmina uillæ.
Sola loco stabant. dum deslent fata locorum,
Illa uetus dominis & iam casa parua duobus
Vertitur in templum, furcas subiere columnæ:
Stramina flauescunt, aurataq; tella uidentur,
Cælataq; fores, adopertaq; marmore tellus.
Concipiunt Baucisq; preces, timidusq; Philemon,
Talia cum placido Saturnius edidit ore:
Dicite iuste senex, & sœmina, coniuge iusto
Digna, quid optetis? cum Baucide pauca locutus
Iudicium superis aperit commune Philemon.
Esse sacerdotes, delubraq; uestra tueri
Poscimus: & quoniam concordēs egimus annos,
Auferat hora duos eadem nec coniugis unquam
Busta meæ uideam, neu sim tumultandus ab illa.
Vota fides sequitur: templi tutela fuere,
Donec uita data est: annis, æuoq; soluti
Ante gradus* sacros cum starent sortē, lociq;
Narrarent casus; frondere Philemona Baucis,
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Iamq; super geminos crescente cacumine uultus,
Mutua dum licuit, reddebat dicta, Valeq;
O coniux dixere simul, simul abdita textit
Ora frutex. ostendit adhuc Tyaneus illic
Incola de gemino uicinos* corpore truncos.

ARGUMENTVM.

ARG. Achelous inter epulas Theseo, quem receperat hospitio enarâ hos, qui in alienam figuram uersi essent miranti cæcis mortalium, etiam refert qui in plures figuras abierint. ut Protea, Neptuni filium, solitum modo in iuuenem, modo in leonem, interdum in aprum, alias in anguem & cætera animalia conuerti, quibus insidias posset eludere.

HAEC mihi non uani, nec erat cur fallere uellent,
Narrare senes. equidem pendentia uidi
Serta super ramos, ponensq; recentia, dixi,
Cura deum dijs sint, & qui coluere, colantur.
Desierat: cunctosq; æres, & mouerat auctor,
Thesea præcipue; quem facta audire uolentem
Mira deum, nixus cubito Calydonius* amnis
Talibus alloquitur: Sunt o fortissime quorum
Forma semel mota est, & in hoc renouamine mansit:
Sunt quibus in plures ius est transire figuras,

corporibus Baucidis & Philemonis factos. *Non uani senes* non falsi, uani enim interdum falsum ac mendacem significat, interdum stultum. Iuuenalis, Sic placitum uano, qui nos distinxit Othoni. *Nec erat cur sal.* hæc coniunctio, n. subintelligatur, est nanque parenthesis causam continens, cur senes illi non fuerint metiti. *Equidem pe.* argumentis probat Lelex ea, quæ narrauit, esse uera *Certa* coronæ, à serendis floribus dicta. coronæ autē & in lucis & in arboribus sacris appendebantur. *Ponens* apponens. *Cura deū dijs sint* hoc est qui curam suscipere deorum, dijs efficiantur; qui deos coluere, ipsi quoque pro dijs colantur. *Desierat* loqui Lelex subaudiatur. *Et res miranda.* *Et auctor* Lelex uir grauis, & fide dignus. *Calydonius amnis* Achelous. *Semel mo.* mutata. *In hoc re.* in hac renouatione. *Ius est* facultas & potestas. *Vt tibi com.* Proteus Oceani & Tethyos fuit filius, vt in Theogonia Hesiod. scrib. hic habuit patris Pallenem, qua relicta in Carpathio isula regnauit, fuit autem vates clarissimus Iliacis temporibus, qui se in uarias mutabat figuras. de quo Virg. 4. Geor. sic scribit: Est in Carpathio Neptuni gurgite vates Cæruleus Proteus; magnū qui piscibus equor, Et iuncto bipedum curru metitur equorum. Hic nunc Emathia portus, patriamque reuincit Pallenē; hunc & nymphæ venerantur, & ipse Grandæus Ne-reus. nouit nanque omnia vates, Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. & paulopost, Tum variæ illudent species, atque ora ferarum. Fit enim subito sus horridus, atraq; tigris, Squammosusq; draco, & fulua ceruice Leona: Aut acrem flammæ sonitū dabit: atque ita uinculis Excidet, aut in aquas tenens dilapsus abibit: & quæ sequuntur. Proteus autem iccirco in varias figuras se commutasse fingitur, quod, vt Diod. scribit, rex fuit Aegypti, quem Aegyptij Cærea uocant, artium & in primis astrologiæ peritus. Aegyptijs autem regibus mos, erat, ut leonis aut tauri, aut draconis priorem partem in capite ferrent insignia principatus. quandoque uero arborem, quandoque ignem quan-

quandoque redolentia vnguenta : Hæc autem & ad decorem
ornatumque spectabant, & stuporem, & superstitionem quan-
dam aspicientibus inieiebant. *Maris complexi terram* nam
terra infima est omnium elementorum, quam ita Oceanus
complectitur, ut aer Oceanum, aerem æther ætherem cælum.

Nec minus Autolyce con-

maris Metra Erisichthonis
filia. Autolyce vero (ut
in Odyss. scribit Homer.)
pater fuit Anticliae matris
Vlyssis decipiendi, ac pe-
ierandi scientia à Mercurio
donatus. *Erisichthone nata* Erisichthon Thes-
salus fuit deorum contem-
ptor, qui cum Cereri ne-
mus consecratum, ac in eo
querum, in qua nymphea
habitat, succidisset, Ha-
madryades illorum mon-
tium incolæ ad Cererem
conuenerunt precantes, ut
tantâ impietatem vlcisce-
retur. ea uero & sua, &
Hamadryadum causa mo-
ta, numinum contempto-
rem Erisichthonem nouo
pœnæ genere assidua vide-
licet fame cruciare decre-
uit. vnam igitur è nymphis
ad Famem in ultimam Sey-
thiam misit, quæ nomine
suo ipsam oraret, ut Erisi-
chthonem ita stimularet,
ut nullis cibis satiari posset
cum verò hoc perfecisset
Fames, Erisichthon, postea
quàm totum patrimonium
ventri impendit, vnicam
quoque filiam, nomine Me-
tram, forma ita præstante,
ut à Neptuno fuerit rapta,
vendere coactus est. ea ue-
rò ne serua fieret, cum Ne-
ptunum, cui sciebat se gra-
tam esse, rogasset, ut sui mi-
sereretur, illico in piscato-
rem vetulum eam ipse cõ-
mutauit, concessitque, ut in
quacunque vellet formas
se conuertere posset. sed
cum sæpius emptores pre-
tio fraudasset, iamque do-
li omnes consumpti es-
sent, Erisichthon membra
propria cum lacerare cõ-
pisset, dignum imp. etate
sua exitum est sortitus. [Fa-
bula Erisichthonis descri-
bitur apud Callimachum in
hymno Cereris ubi & pa-
trem Erisichthonis Triopam
vocat idem poeta, filium
Neptuni ex Canace, Aeo-
li filia his uersibus:

Τοια δὲ οὐα ἀοιτὰ παλαιῇ
ἀντα καλὴν ἔχουσαν
ἡμιόπατον, ἵδ' ἐπὶ δὲ τοῦ
πρίστου, ἵδ' αὖτις
Ἰδὲ τὴν ἀντιόχου καὶ αὖτις
γίγας, &c.

Verba Triopæ sunt patris.
arborem autem, quam
hic Quercum facit Ouid.

idem ille αἰγερῶν, hoc est, Alnum uocat.

Ἡ δὲ τρεῖς αἰγερῶν μέγα δὲν δρῶν, κίθρι κῆρον.
Τῶ δ' ἐπὶ τὰν γέφυραν ποτὶ τ' ἀνδρῶν ἰφίθιτον.

Ut tibi complexi terram maris incola Proteu.

Nam modò te iuuenem, modò te uidere leonem:

Nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,

Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.

Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.

Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum

Flumen eras, interdum vndis contrarius ignis.

A R G V M E N T V M .

A R G. Metra, Erisichthonis filia, Autolyce vxor, cum parentem animad-
uertisset, quod in Thessalia lucum Cereris deuastasset, grauissimam expe-
riri famem, quod se quoque nouissime, rebus alijs omnibus consumptis,
vendidisset, a Neptuno, qui eius virginitatem ademerat, petijt, ut sibi
ferret opem. at ille, memor eius concubitus, cum speciosissima domino
tradita fuisset, ut effugeret eius seruitutem, in piscatorem prouectioris
ætatis eam conuertit; concessitque, ut in quacunque vellet figuras, se con-
uertere posset, ut pretio sui parentem pœnas pendentem alere posset. sed
cum sæpius pretio emptores fraudasset, iamque doli omnes consumpti es-
sent, nouissime Erisichthon membra sua deuorauit, dignumque sua im-
pietate exitum sortitus est.

Nec minus Autolyce coniux Erisichthone nata
luris habet. pater huius erat, qui numina diuum

Sperneret, & nullos aris adoleret honores.

Ille etiam Cereale nemus uiolasse securi

Dicitur, & lucos ferro temerasse uetustos.

Stabat in his ingens annoso robore quercus

Vna nemus: vitæ mediam, memoresque tabella,

Sertaque cingebant, voti argumenta potentis.

Sæpe sub hac Dryades fessas duxere choreas;

Sæpe etiam manibus nexis ex ordine trunci

Circumiere modum; mensuraque roboris, vlnas

Quinque ter implebat: nec non & cætera tantum

Sylua sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.

Nec tamen iccirco ferrum Driopeius illa

Abstulit, famulosque iubet succidere sacrum

Robur: & ut iussos cunctari uidit, ab uno

Edidit hæc rapta sceleratus uerba securi:

Non dilecta deæ solùm, sed & ipsa licebit

Sit dea, iam tanget frondente cacumine terram.

Dixit: & obliquos dum telum librat in ictus,

Contremuit, gemitumque dedit * Dodonia quercus;

Et pariter frondes, pariter pallescere glandes

Cæpere, ac longi * pallorem ducere rami.

Cuius ut in trunco fecit manus impia uulnus.

Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,

Quàm solet, ante aras ingens ubi uictima taurus

Concidit, abrupta cruor è ceruice profundi.

Obstupere omnes: aliquisque ex omnibus audet

Deterrere nefas, sauiamque inhibere bipennem.

Aspicit hunc; Mentisque piæ cape præmia, dixit

Thessalus; inque uirum conuertit ab arbore ferrum,

Detruncatque caput: repetitaque robora cadit.

Editus è medio sonus est cum robore talis:

Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima, ligno,

Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum

Vaticinor moriens, nostri solatia lethi.

Persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem

Ceterum illud hoc loco querendum videtur, utrum quem hic
Ouid. & illic Callimachus (ut quidem nunc legitur.) Erisi-
chthona vocant, Erisichthon magis dicendus sit, ab *ἐρι* inteden-
di particula, & *συχθαι*, hoc est, depascendo, quòd omnia depa-
scret & voraret.] *Et nullos aris adoleret ho.* nullas dijs vi-
ctimas immolaret.

NEMVS Cereale Ce-
reri consecratum. *Te-*
merasse violasse. *Ann-*
rob. stipite vetusto.

Vna nemus magnitudi-
nem quercus innuit: quæ
tanta erat, ut sola nemus
efficere posset. *Memores*
tabella memoriam eorū
continentes, qui ope illius
nymphae compotes uoti
facti fuissent. *Argumen-*
ta signa & probationes.
Trunci modum stipitis
magnitudinem. *Circu-*
miere circundedere. *Nec*
non & cætera tantum tan-
to, inquit, maior reliqua
sylua erat ea quercus, quā
to arbores herbis sunt al-
tiores. *Dryopeius* Erisi-
chthon. Dryopes populi
sunt Thessaliæ, à Dryope
rege dicti, unde & Thessa-
lia Dryopis fuit appellata.
quidam tamen contendūt
Triopeiū à Triope patre
esse legendum. tametsi
Dryopei recte legatur in
omnibus exemplaribus, &
ex hac lectione nihil pror-
sus absurdi sequatur, & si-
gnatè Dryopeius tanquā
barbarus appellatur, cum
hac de causa paulo post
Thessalum quoque ipsum
vocet. [At tu Triopeius
lege à Triopa patre sic
enim & Callimachus:

Αλλ' ἔγω τριόπειον ὁ δὲ
ἔτος ἀχθετο δαίμων
Τατάρης ἀχέων ἱερὸν ἔθ-
ος ἱψάτο βαλὰ.

Ex quo loco etiam illud
vides primam in Triopa
communiter usurpari.]
illa ab illa. *Sacrum ro-*
bur sacrum quercum.
Dedit edidit, emisit.
Decidua quæ decideba-
tur. *Ducere* capere,
contrahere. *Discusso cor-*
tice abscisso collo. *Pro-*
fundi effundi, proflue-
re. *Deterrere* terrore
dissuadere. *Sauam bi-*
pennem crudelem, ut
potequæ cedebat quer-
cum gementem, sine po-
tius ipse sauius, ut sit hy-
pallage. *Thessalus* Eri-
sichthon. *Editus è me-*
dio robore altera harum
præpositionum redundat,
tantumque versui, non
etiam sensui necessaria
videtur. forsitan vero &
loco illius è præpositio-

RAPH.

decidua,
sive de nul-
lere.
sudore ma-
descere

nis est legendum, ac pro etiam accipiendum. [Quidam
tamen sic legunt hunc uersum, Cum sonus auditur me-
dio de robore talis.] *Instare* imminere, ac propinquas ef-
fe. *Persequitur* peragit.

Addu-

Adducta attracta. *Prostravit* in terram deiecit. *Attonita Dryades* perterrita arborum numphę. *Vestibus atris* pullis ac nigris luctui convenientibus. *Annuit* nutu consensit, atque promissit. *Molitur* preparat. *Miserabilis* misericordia dignus. *Lacerare* laniare, cruciare. *Quatinus* quoniam. *Coire* conuenire, contraria nanque simul esse non possunt, est autem parenthesis causam continens cur Famem Ceres adire non possit. *Oreades* nympham montanā. *Oreades* namque monti sunt nymphę. *huc est à monte cognominata*. *Est locus extremus* topographia, & loci maxime Fami convenientis descriptio, ut qui perpetuis frigoribus sit sterilissimus. *Scythia glacialis* frigidissima, ubi sunt perpetuę nives. *Scythia* autem à Scythia Iouis filio, qui primus arcum & sagittas inuenisse scribitur, fuit denominata. *Triste solum* infœcunda terra, ut tristes arbores dicimus infructuosas. *Sterilis* expositio eius quod dixit, *Triste solum*. *Frigus iners* Pigrum, ab effectu, quod pigros faciat & inertes. *Pallorque, Tremorque* hi sunt perpetui frigoris comites. [Vide autem, num pro habitant, singulartiter, habitat, legendum sit, ex analogia similium adiutorum, semper enim in zugmate, uerbum concordat propiniori nominatiuo.] *Condat* ut abscondat. *In præcordia scelerata* hypallage est, nam scelerati & sacrilegi Erisichthonis præcordia iubet à fame occupanda. *Vincat* superare possit. *Sacrilegi* Erisichthonis, sacrilegus nanque dicitur, qui sacra violat, atque furatur. *Via spatium* nix longitudo. *Moderere dracones* regas atque gubernes, currus autem Ceres à draconibus trahi fingitur. *Caucasus appellatur* Caucasus mons est Scythię omnium altissimus, perpetuisque nivibus tectus. *Quæstamque Famem* ita Famem describit poeta, ac si corpus haberet, feminaque esset famelica.

RAPH.

Hirtus erat crinis horridi erant capilli. *Labra incana* ualde pallida. *Situs* squallore, lumine. *Scabri* asperi. *Ex* eminebant.

Etibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam prostravit pondere syluam.
Attonita Dryades damno nemorumque, ihoque,
Omnes germanæ Cererem cum vestibibus atris
Mærentes adeunt, pœnamque Erisichthonis orant.
Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros.
Moliturque genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis,
Pestifera lacerare fame. quæ, quatinus ipsi
Non adeunda deæ, (neque enim Cereremque, Famemque
Fata coire sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis:
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis sine fruge, sine arbore tellus:
Frigus iners illic habitat, Pallorque, Tremorque,
Et ieiuna Fames, ea se in præcordia condit
Sacrilegi scelerata iube: nec copia rerum
Vincat eam, superetque meas certamine uires.
Ne ue uia spatium te terreat, accipe currus,
Accipe quos frenis altè moderere dracones.
Et dedit, illa dato subuecta per aera curru
Deuenit in Scythiam; rigidique cacumine montis
(Caucasus appellant) serpentum colla leuauit;
Quæstamque Famem lapidoso vidit in agro
Unguibus & varis uellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, caua lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incuruis extabat arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus: pendere putares
Pectus, & à spina tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali:
Hanc procul ut vidit, (neque enim est accedere iuxta
Ausa) refert mandata deæ: paulumque morata,
Quanquam aberat longè, quanquam modò venerat illuc,
Visa tamen sensisse famem; retroque dracones
Egit in Aemoniam uersis sublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamuis contraria semper
Illius est operi) peragit, perque aera vento
Ad iussam delata domum est, & protinus intrat
Sacrilegi thalamos, altoque sopore solutum
(Noctis enim tempus) geminis amplexatur * ulnis,
Seque uiro inspirat, faucesque, & pectus, & ora
Afflat, & in uacuis peragit ieiunia uenis.
Functaque mandato secundum deserit orbem,
Inque domos inopes, assuetaque uertitur antra,
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat; petit ille dapes sub imagine somni,
Oraque uana mouet, dentemque in dente fatigat.
Exercetque cibo delusum guttur inani,
Proque epulis tenues nequidquam denorat auras.
Ut verò est expulsa quies, furit ardor edendi,
Perque auidas fauces, immensaue viscera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit, & appositis queritur ieiunia mensis,
Inque epulis epulas querit: quodque urbibus esse,
Quodque satis poterat populo, non sufficit uni.
Plusque cupit, quò plura suam demittit in aluum.
Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Innumerasque faces cremat; & quò copia maior

tris erat pro ventre locus nihil uentris habebat.
Crata spina & ossa, & costas a spina ipsa orientem cratem appellat ob similitudinem. *Articulos* nodos. *Immodico tubere* magno tumore. *Neque enim est accedere iuxta* Ausa nymphæ ne famescere inciperet, non est uia ad Famem accedere, est autem parenthesis causam exprimens, cur propius ad Famem nymphæ non accesserit. *Refert mandata deæ*. Cereris mandata exponit. *In Aemoniam*. Thessaliam, quę sepius nomina mutauit, & Pelasgicū Argos, & Hellas, & Dryopis, & Græcia, & Hellenis a regibus suis cognominata. *Sublimis* alta, per aerem nanque uolabat. *Quamuis contraria semper* neque enim ubi sunt fruges, quę sunt opera Cereris, ibi Fames potest esse, fruges præterea Cerere inuētas Fames assidue consumit. *Ad iussam domum*. Erisichthonis. *Alto sopore* profundo somno. *Noctis enim tempus* erat subaudiamus, est enim parenthesis, exponens cur Erisichthon somno solutus esset. *Functa* que mandato cum Cereris mandatum peregrisset. *Fecundum orbem* frugiferum. *Vertitur* reuertitur. *Mulcebat* iouebat. *Sub imagine somni* per somnium, sibi enim famescere uidebatur in somno. *Oraque uana mouet* sibi enim frustra mandare uidebatur. *Inani cibo* uanis, & falsis epulis. *Immensa viscera* inexplēbilia. *Ardor edendi* dira fames. *Nec mora* subito. *Queritur ieiunia* conueritur se ieiunium esse. *Satis esse* sufficere. *Plusque cupit* quanto plura comedebat, tanto plura appetebat Erisichthon, *Utque fretum* duplici similitudine poeta eleganter ostendit, quā infatiabilis esset Erisichthonis auiditas edendi. *Nec satiatur* nec expletur. *Cremat* comburit.

Sp̄sa turba ipsa rerum copia. *¶ Petit* appetit. quò enim plura igni ligna imponuntur, eò plura absumuntur. *¶ Semperque lo-*
cus sit inanis edendo uenter edendo non impletur, sed euacua-
 ri potius uidetur. *¶ Attenuat* tenues ac paruas effecerat.
¶ Inattenuata non diminuta. *¶ Flamma gula* ardor edendi, au-

uenes *¶ Theseum & Lelega* alloquitur Achelous. *¶ Numerus*
 finita potestas in tres enim solum varias figuras se conuertere poterat Achelous, in hominem, in anguem, in taurum. *¶ Telo* cornu, quo ab Hercule, (ut in sequenti volumine narrabit) fuit priuatus. *¶ Gemitus* suspiria, quibus significat se ualde effracto cornu dolere.

Achelous
in tres fi-
guras.

Iacobi Constantij
Fanensis.

Qua dote rogarem vel-
 let emi. *¶* antiquam
 tangit consuetudi-
 nem, qua vir & uxor sese
 inuicem emebant, teste
 Seruio. Virg. 1. Georg.
 Teque sibi generum Te-
 this emat omnibus undis
 Boethius in primum Top.
 Tribus modis uxor habe-
 batur, usu, farre, coem-
 ptione. sed confarreatio
 solis pontificibus conuenie-
 bat. quæ autem in ma-
 num per coemptionem ue-
 nerant, hæc matresfamilias
 uocabantur: quæ uero usu
 uel farre, minime. coem-
 ptio certis solemnitatibus
 peragebatur, & sese in coe-
 mendo inuicem interroga-
 bant. uir ita, An sibi mu-
 lier materfamilias esse
 uellet. illa respondebat,
 Velle. eadem mulier inter-
 rogabat, An sibi uir pater-
 familias esse uellet. ille
 respondebat, Velle. itaq;
 mulier uiri conueniebat
 in manum: & uocabantur
 hæc nuptiæ per coemptionem.
 & erat materfamilias
 uiro loco filix. *¶ Et*
causæque uales emendo
 in causâque ualet. *¶ Et duo*
Thestiada, & proles Aphareia
 Lynceus, Plexippusque
 ferox, iaculoque insignis
 Acastus, Et uelox Idas ex
 antiquo codice sic lego, &
 in seriem hanc redigo hos
 uersus. Leucippusque fe-
 rox, iaculoque insignis A-
 castus, Et duo Thestiada,
 plesq; Aphareia Lynceus
 Et uelox Idas: ut Idas post
 Lynceum statim sequatur,
 quoniam fratres erant &
 Aphareo geniti ex Arene.
 quorum Apollonius & Bal-
 bus in 1. Argon. ac Theo-
 critus in Dioscuris memi-
 nere. Quod autem non

nostra

ea

vultus

munus

Est data, plura cupit, turbaq; uoracior ipsa est:

Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani

Accipiunt, poscuntq; simul. cibus omnis in illo

Causa cibi est, semperq; locus sit inanis edendo.

Iamq; fame patrias, alti q; uoragine uentris

Attenuarat opes: sed inattenuata manebat

Tum quoque dira fames: implacataq; uigebat

Flamma gula. tandem, demisso in uiscera censu,

Filia restabat, non illo digna parente.

Hanc quoque uendit inops. dominum generosa recusat;

Et uicina suas tendens super æquora palmas,

Eripe me domino, qui raptæ præmia * nobis

Virginitatis habes, ait, hæc Neptunus habebat;

Qui prece non sprete, quamuis * modò uisa sequenti

Esset hero, formamq; nouat, vultumq; virilem

Induit, & * cultus pisces capientibus aptos.

Hanc dominus spectans, O qui pendentia paruo

Æra cibo celas moderator arundinis, inquit,

Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda

Credulus, & nullos nisi fixus sentiat hamos,

Quæ modò cum uili turbatis uesle capillis

Littore in hoc steterat (nam stantem in littore vidi)

Dic, ubi sit. neque enim uestigia longius extant.

Illa Dei * munus bene cedere sensit: & à se

Se queri gaudens, his est rescuta rogantem:

Quisquis es, ignosce; in nullam lumina partem

Gurgite ab hoc flexi, studioq; oneratus inhæsi.

Quoque minus dubites: sic has Deus æquoris artes

Adiunet, ut nemo iam dudum littore in isto,

Me tamen excepto, nec fœmina constitit ulla.

Credidit, & uerso dominus pede pressit arenam,

Elususq; abiit, illi sua reddita forma est.

Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,

Sæpe pater dominis Triopeida tradit: at illa

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat,

Prebebatq; auido non iusta alimenta parenti.

Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem

Materiam, dederatq; graui noua pabula morbo;

Ipsæ suos artus lacero diuellere morsu

Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat.

Quid moror externis? etiam mihi sæpe nouanq;

Corporis, ò iuuenes, numero finita potestas.

Nam modò, qui nunc sum, uideor; modò flector in anguem;

Armenti modò dux uires in cornua sumo:

Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo

Frontis, ut ipse uides: gemitus sunt uerba secuti.

Plexippus, Sed Leucippus legendus sit, hinc probatur, quod il-
 lius sit metio hoc hemistichio, Et duo Thestiada, idest Toxus
 & Plexippus, Thestio geniti. Leucippus sanè ex Aphidnis, cuius
 tate Laconiz, fuit, ac Phœbes, & Elairæ pater, teste Stephano.
 propter quas inter Castorem & Pollucem ex una, inter Idam
 & Lynceum ex altera fuit dimicatum, ut circa finem 5. Fas. O.
 uid. canit. licet nò ignorem plures fuisse Leucippos, ut alibi di-
 ximus. Acastus hic sanè, qui Magnesiæ rex fuit, phthiriæ pe-
 rijt, ut auctor est Plutar. in Sylla. Cumque Pheretiada & c. quo
 niam hic uersus à plerisq; corrumpitur putantibus primâ Phe-
 retiada syllabam longam esse, quoniam ab Homero in 2. Ilia.
 per 1. scribatur, non censeo veritatem dissimulandam. Constat
 igitur eam syllabam natura corripitur, ac per 1. à Græcis scribi, ut
 Apollonius, eius interpretes, Stephanus, & ceteri probant: sed
 Homerum carminis necessitate ductum more suo breuem vo-
 calem

RA? H.

Metra in
uarias fi-
guras.

NEQUE enim uesti-
 gia longius extant? signifi-
 cat eam longius non pro-
 cessisse, cum pedum vesti-
 gia non appareant. *¶ Bene*
cedere in bonum sibi ce-
 dere. *¶ Sensit* cognouit,
 animaduertit. *¶ Rescuta*
rogantem his uerbis se
 interroganti respondit.
¶ Oneratus sollicitus. *¶ In-*
hæsi intentus fui. *¶ Sic has*
Deus æquoris artes am-
 bigue dictum, & artem pi-
 scandi nanque & fraudes,
 quibus utebatur, intelli-
 gere possumus. *¶ Et uerso*
dominus pede pressit are-
nam retrocessit per are-
 nam. *¶ Sua forma* virgi-
 nis propria. *¶ Suam* fi-
 liam subaudiamus. *¶ Trans-*
formia quæ possint trans-
 formari in uarias figuras.
 hoc autem iccirco fictum
 est, quod Metra, Erisich-
 thonis filia, pulchra adeo
 fuit, & formosa, ut qui il-
 lam aspicerent, statim amore ipsius caperentur, cum autem il-
 lius temporis homines pecunia non uerentur, alij quidem ex
 Metre procis boues, alij equos, alij oues, alij capras ipsi largie-
 bantur. quod quidem cum Thestali viderent, ac undique Eri-
 sichthoni victum cernerent cōgregatum, aiebant, Metram pa-
 tri fuisse & bouem, & æquum, & ouem, & quæcunque ea dono
 accepisset. sicque & fabulæ locus est datus, & huic prouerbio,
 quod in leues à Græcis dicitur Μεταβαλόντιος Μάτρας, hoc
 est mutabilior Metra. [Auctor Palephatus, & in prouerbio. E-
 rasmus. Addit autem Palephatus Erisichthonem patrem,
 consumptis facultatibus suis omnibus, ad inopiam redactum
 fuisse, atque inde illius fabulæ locum datum.] *¶ Non iusta*
mihi utpote per fraudes, & dolos quæ sita. *¶ Vis tamen illa*
mali illa morbi violentia. *¶ Noua pabula* nouissimos & ul-
 timos cibos. *¶ Externis* alienis transformationibus. *¶ O in-*

calem in longam commutasse. quod ut qui latinam tantum literaturam didicerunt, fiat apertissimum, ecce ejusdem poetæ testimonium tertio artis amatoris: Fata Pheretiadæ coniux Pagasæa redemit. Nullo igitur pacto que copula hoc loco eradenda, quæ & à Prisciano admittitur lib. 7. *Æt filis huic sum manu mordebat fibula vestem* aut vestem dicit fibulis à summo connexam, ac Dorida appellatam teste Herodoto in Terpsichore: (qua cum olim uterentur Athenienses mulieres, vnum, qui a pugna cum Aeginetis superfuit solus, fibulis totum perforantes interimerunt. unde postea statutum, ut ex iadibus vestibus, quæ lineæ sine fibula erant, in posterum uterentur) aut vestem post humeros fibula collectam intelligit, ut esset expeditior ad uenandum. qualem Meleagro Balbus assignat lib. 1. ut, At tibi collectas soluit iam fibula vestes. Fibularum autem inuentum Vulcano dabimus, si Homerum sequemur: qui in 18. Iliad. scribit, eundem Deum apud Eurynomen & Thetidem Oceani filias novem annos fibulas & monilia conflavisse. *Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas* securiferum

fuisse Anczum Apollo, in 2. Argon. scribit, unde hoc potuit sumptisse Ovid. *Et magnis insignia dentibus ora* non ab re magnis poetam dixisse censendum est: quoniam eorum circumferentia trium erat spithamarum auctore Procopio lib. historiz Gothice primo. uide collectanea nostra primæ hecatostis c. 53. *Medijs quot cernis Echinadas undis* tres numero Echinades fuerunt, si Papiniano interpreti in 3. Thebaidos fides est adhibenda. Artemites, Agallo, Megale. Strabo & alij aliter. *Medio circumdata muro* scribo modico, ut in vetustis est codicibus. *Ferrum Dryopeus illa Abstinit* lege Triopeius, ut nonnulli emendarunt. Triopas enim, ut Callimachus in hymno Cereris, uel Triops, ut Hellanicus teste Stephano scribit, Erisichthonis pater fuit, a quo Triopium uel Triopia (ut idem ait Stephanus) Carix ciuitas appellata. hic Neptuni ex Canace Aoli filia filius fuit uel, ut alij uolunt, Lapithi Apollinis filij & Scribæ Pencei, uel, ut ab alijs scriptum est, Apollinis & Rhodus. auctor Diodorus in sexto.

177

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN OCTAVVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Verba ferunt, ydemque tuas ingrate car.

IDEM, etiam si syngraphi disyllabon factum est, tamen duplici i scribendum erat, minus enim sic incautos faller. Porro sexto deinde versu vide ad qd referendum aduerbium frustra, sed ad oblite referetur opinor. sequitur enim: Insequar inuitum, ergo frustra oblite, quasi diceret frustra impie.

-Et limina flexu.

Ducit in errorem variarum ambage via.

Hic vide, vt duo ablatiui flexu ac ambage simul ponantur absque copula.

Tertia fors annis domuit repetita nouenis.

Annis nouenis exponit Raphael, idest post nouem annos. sed ego puto nouenis annis exponendum, vigesimo septimo anno, propter distributiuum nouenis. quanquam apud poetas ea distributiuum pro cardinalibus, vt vocant, ponuntur.

Vt cluocrenisse putes, sic rustica quondam.

Putes, potentialis modus, sed illud Cluio commentatori explicandum erat, vt poeta ipse exposuit per rusticam fistulam: Qualem me videre vellem.

Captus ab agricolis superos peruenit ad omnes.

Cererem, Bacchum, & Mineruam agricolas vocat poeta. Idem inquit Raphael. quod ea inuenerint quibus agriculturę opera datur. at ego exponerem, ab agricolis, idest a rusticis hominibus, vsq; ad summos deos, quasi dicat nulli neglecti sunt.

Non habet Epirus, sed habent Sicula arua minores.

Sed pro & mihi positum videtur. nam dicere vult Epiri Apros non esse maiores, & Siculos etiam minores, vbi tamen magis esse soleant.

Et cum Pirithoo felix concordia Theseus.

Raphael hic ait. Notandum Pirithoum apud Gręcos trisyllabum esse nomen, ac secundam syllabam produci, quę a Latinis corripitur, quadrisyllabum esse putantibus. Fateor ingenue me non intelligere quę loquitur, nam Pirithous tã apud Gręcos, quam Latinos tetrasyllabum est. Homerus Iliad. a. 677. Περὶ θούρα δὲ Πύρρα τε Πιρίθοιο καὶ.

Horat. lib. 4. Carminum.

Nec lethea ualet Theseus abrumpere caro,

Vincula Pirithoo.

Cumque Pheretiada.

Pheretiades nomen bis apud Homerum me memini legere prima syllaba producta, Iliad. β.

ἔπειτα μὲν μὲν ἄρισται ἴσαν φερτιάδα δαίμων.

& Iliad. ι.

αὶ φερτιάδα δαίμων πωδῶν τε ἐκέρχον ἴπποις.

quanquam in priore exemplo quidam φερτιάδα legunt, & φέρης in nominatiuo, non φέρυς. quare videat lector, num coniunctio hoc in loco poni debeat.

Neritiusque Lelex.

Quidam Naritios legunt, sed Gręce est νερίτιος, fortasse Doreis imitati, qui ex α faciunt η. Sequentem autem uersu, etiam nunc. pro etiam tunc positum uidetur. Rursus sequente versu, explicandum fuerat commentatori, qui fuerint, quos Hippocoon antiquis miserit Amyclis. Ampycidem etiam hoc loco non exponit, sed postea Mopsu Apollinis sacerdotem, quem sagacem uocasse uidetur poeta, quod clarissimus fuerit uates. Hoc quoque lectori considerandum qua ratione, de Atalanta loquens, rasilem dixerit fibulam, nisi sit pro cingulo, ut uult Raphael. & hoc Virgilij carmen,

Aurea purpuream subnectit fibula uestem.

idem ostendit. fibule enim uocabulum valde late patet, vt ex Vitruuio patet, & alijs claris auctoribus.

Viminaque & longa parua sub arundine canne.

Cannas & arundinem dixisse uidetur ad eum modum, quo Cicero in Catone de occasione ait, culmum ac uaginam de frumento.

Emicat ex oculis, spirant quoque pectore flamma.

Vide utrum eo modo dicat, Emicat flammam, vt spirat flammam, an potius flamma supplendum censeas. sed uidetur exemplum esse, quando uerba diuersos casus poscentia, aut ipsa inter se diuersa iunguntur, ut neutrum ac actiuum. id cum raro fiat, reprehensione caret, alioqui non admittitur, ut recte docuit Laurentius Valla lib. 3. atque ea fuit causa, cur quidam pro emicat legerat, Lux micat, vt annotauit Rahael.

Orithia magni rostro semur hausit adunco.

Orithyę quidam legunt, sed errant, nam tertia syllaba hic breuis est, quę in fœminino diphthongo longa est, nempe in Boreę uxore, ut ad finem lib. sexti habetur.

Pœnarumque dea triplices furtulibus inquit.

Mirabile orationis initium, sed coniunctio quę ad duo uerba, astitit ac inquit referenda est, ut sit sensus: Vt dira manu te nebat fatale lignum, infelix astitit ante sepulchrales aras. & inquit, O Eumenides triplices deę pœnarum, &c.

Mortis mihi displicet auctor.

Ambigue dictum, nescias enim utrum sibi displiceat, quę auctor sit mortis filij, an Meleager, qui fuerat auctor mortis Thestiadarum, idest, fratrum Altheę.

Clausit iter, fecitque moras Achelous eunti.

Sed hoc superat omnem industriam, nec à me explicari potest, sitne hoc poetę negligentia factum, an studiose ludere uoluerit, quod Acheloum ait in mora fuisse Theseo, cum ex Calydone Athenas proficisceretur, quãdo Achelous ad occasum sit Calydoni, & Theseo inter Athenas esset ad ortum. porro quinto deinde uersu, solent uerbum ad undas referendum, non ad Acheloum.

Illa Træzenius heros

Parte Lelex.

Lelex Træzenius vocatur, quod pater ipsius Pittheus Træzeni regnauerit, alioqui à poeta etiam ipse Lelex Neritius paulo superius dictus est.

Debit illius misereri & ignoscere no.

Si hoc carmen bene habet, sit positio breuis propter mutam & liquidam g & n in uocali breui. quod exemplum rarum est. Horatius,

Dona:ura cygni, si libeat sonum.

& sequente uersu, quondam pro nuper positum uidetur.

Truncat holus folijs.

Minutatim incidit, exponit Raphael, olera cum folijs. quamquam etiam intelligi potest, peiora deponit folia, aut inutiles radices. sed hoc minutum, & vix annotatione dignum. At in hoc nobis obiter quędam notantur, vt doceam, qua attentione auctores legendi sint, & quod adhibendum iudicium. quibusdam satis est transiijisse, & lectorem naso suspendisse, perinde atque nusquam hesitandum. vbi facilitas est, nugamur: vbi difficultas, ibi sit saltus indecorus. non nomino quenquam: satis enim quidam noti sunt. at si ita faciundum, nihil facilius fuerit, quàm in auctores commentarium scribere:

Interea medias fallunt sermonibus horas.

Id quoque dubium de quibus intelligendum. de ijs omnino magis dictum apparet: sed mos tamen est, vt qui hospites suscipiunt, nondum apparato cibo, hospites dulci alloquio retineant. sed iudicet lector.

Vis tamen illa mali postquam consumpserit omnem

Materiam.

Materiam accepisse uidetur pro patrimonio. illud autem noua pabula pro nouissimis vltimisq; cibis recte exposuisse Raphael uidetur: tamen nescio, an unquam ita legerim.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER NONVS.

RAPH.

VAE gemitus &c. Hercules luctam cum Acheloo in huius voluminis initio ita describit poeta, ut & librum libro, & fabulam fabulae eleganter connectat, variasque Acheloi transfigurationes inter luctandum exponat. cum enim Deianiram, Oenei Calydoniae regis filiam, cum multis alijs Hercules, Achelousque petijissent; virginis pater decreuit, ut is illa potiretur, qui in luctu certamine superior esset. cum igitur alij cessissent; Hercules, atque Achelous ineunt luctam: in qua cum alter virtute superior esset, Achelous ad notas artes decurrit, ac cum se & in anguem, & in taurum frustra mutasset, victus, alteroque cornu mutilatus, pudore se in suum fluuium coniecit. nymphae vero cornu illud suscipientes omni fructuum genere replerunt, cornuque copiae appellauerunt. Hoc vero inde factum esse Strabo est auctor, quod cum Achelous limo, quem ducit, limites semper confunderet, bella inter Aetolos & Acarnanes vicinos ciebat. cumque arbitri nulli essent, armis, non iudicio, decertabant. victoriam vero reportabant, qui plus viribus valebant. quare cum Hercules fluuium damnose labentem aggeribus & fossis intra alueum cohibuisset, tanquam debellasset Acheloum, victoriae praemium reportauit Oenei filiae Deianirae nuptias. Eam quidem Sophocles tragicus hoc modo loquentem inducit: Proculus sane mihi amnis fuerat Achelous, qui tribus me formis a patre petijt: manifestus enim incessit taurus, alias tortus varias per notas draco, aliquando mole valida bonis praesefrens frontem. Addunt nonnulli Amaltheae cornu caprae id esse, quod Hercules ab Acheloi fronte fractum Oeneo dono dedit, ex quo quidem plerique talem educunt historiam. Acheloum enim sicut flumina reliqua tauro comparant ob sonos ipsos, & alueorum circumflexiones, quas cornua vocant: Draconique propter obliquitatem ipsius magnitudinem. Herculem quoque omnibus alioqui mortalibus beneficio Oeneo affinitate coniunctum aggeribus & fossis fluuium perperam, & damnose labentem coercuisse aiunt, eamque regionem fertilissimam reddidisse, hocque Amaltheae cornu esse. hoc vero idem & Diodorus in quinto Bibliothecae scribit. Hercules inquit, in Calydoniorum gratiam fluuium Acheloum in alium cursum diuertens plurimos agros ex aquae irrigatione fertiles praestitit. cuius rei & poetae quidam meminere scribentes cum Acheloo Herculem sub tauri specie certasse, qui cum in congressu tauri alterum cornu fregisset, Aetolis illud, quod Amaltheae cornu vocant, dono dedit fru-

ARGVMENTVM.

A R G. Deianira, Oenei filia, Aetolarum uirgo speciosissima, cum a multis peteretur, pater constituit ei coniugio se daturum, qui luctandi causa ueniret. manentibus itaque numero potentum duobus, Acheloo flumine, & Hercule, quia reliqui ob metum cesserant, in certamen processum est. cum ergo Achelous naturalibus modis Herculem eluderet, modo in liquorem, modo in speciem draconis, nouissime in tauri figuram conuersus attulit. quem Hercules ut amplexus est reluctantem, alterum cornu, quod implicauerat brachijs, rapuit extortum. quo dolore ille, ac deformitate, aduersarij viribus cessit. At nymphae Naiades, fluminis filiae, id cornu quod ereptum capiti erat, omnibus copijs autumnalibus replerunt: ut apud posteros maximum haberet fructum, & mirationem. itaque cornucopiae effectum est, ut diceretur omnibus temporibus.

VAE gemitus, truncaque deo Neptunius heros
Causa rogat frontis: cum sic Calydonius amnis
Caepit inornatos redimitus arundine crines:
Triste petis munus: quis enim sua praelia uictus

Commemorare uelit? referam tamen ordine: nec tam
Turpe fuit uinci, quam contendisse decorum est:
Magnaque dat nobis tantus solatia victor.

του το της Αμάλθειας. Αμάλθεια δ' ἴσ' ἔστι μοῖνα θυγάτηρ ἡ κίρα
ἔχει ταύρον. τοῦτο δ' ὅν περικύβητος θεὸς δῶκεν ἔχει ποταμῶν ὡς
σε ποτὸν ἢ βρωτὸν, ὅπερ αὐτὸς εὐχαιτο πρὸς ἀποκτείναν, &c.

Rursum alij de eadem fabula ita tradunt: Cum Rhea enixa Iouem esset, metu patris infantem in Creta occultasse, ibique nymphis Adrasteae, & Idæ, filiabus Melissei, nutriendum dedisse: has illum lacte caprae cuiusdam, cui nomen Amalthea fuit, nutricasse: posteaque Iouem, ut nutritionis gratiam persolueret, capram ipsam inter sydera retulisse, cornu autem caprae alterum nymphis nutricibus dedisse, hac adiecta facultate, ut quicquid optassent, id illis ex eo cornu largiter suppeditarent. Et ad eundem fere modum ipse Ouidius in Fastis de eadem re narrat, nisi quod ibidem non capram, sed Naiadem, cuius capra illa fuerat, Amaltheam vocat. Plura de eodem cornu annotauit Erasmus in proterbio copiae cornu. § Neptunius heros. § Theseus Neptuni nepos. § Trunca fron. § mutilata. altero enim cornu carebat. § Redimitus crines. § Cinctos habens crines. § Arundine. § corona ex arundinibus confecta, quibus fere fluuiorum ripae abundant. § Tantus victor. § quantus Hercules fuit.

§ Nomine

ctuum omnium vuarum, malorum, aliorumque eiusmodi pomorum copia repletum. Fingunt vero poetae Acheloi cornu fossam a fluuiio ductam, pomis vero ac malis punicis & racemis monstrari regionis fertilitatem, quam fluuij humor praestet. Amaltheae vero cornu durum esse aiunt, quia ex opere illius difficultas significatur. [Versus, quos ex Sophocle citat Regius in fabula, quae Trachiniae inscribuntur, habentur hoc modo,

Μνηστὴρ γὰρ ἂν μοῖ ποταμῆς,
Ἀχελῶν λέγω.
Ὅς μ' ἐν τρεπὶ μορφαῖσι ἐξή-
τει πατρός
δοιτῶν: ἔναργ' ἔχει ταῦρος, ἀλ-
λοτ' αἰόλος
δρακὼν ἐλκτὸς, ἄλλοτ' ἀν-
δρῶν τύπος
Βούκρατος, ἐκ δὲ διακίοντι
νεῖα δός
Κρῖνοί τε δι' ῥάνας τε κρῖνα
ποτῆ, &c.

De cornu autem ablato, & item eo, quod copiae siue Amaltheae dicitur, ibidem in commentarijs hoc modo legitur,

ἡρακλῆς παραγενόμενος εἰς
καλυδῶνα. πλὴν οἶτος θυγά-
τηρα δηιάνειραν ἐμυσεύσα-
το καὶ διαπαλάσας ὑπὲρ τῶν
γάμων αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀχι-
λῶν ἀπεικασθέντα ταύρον,
σπερίκλασας τὸ ἑτερον τῶν
κεράτων, καὶ πλὴν μὲν δηιάνει-
ραν γαμῆς τὸ δὲ κίρα. ὁ ἀχιλῶς
ὡς λαμβάνει. δι' οὗ ἀντὶ τοῦ-

§ *Nomine si qua* narrare incipit Achelous certamen sibi pro Deianiræ nuptijs susceptum. § *Si qua* Deianira, qua vacat, neque ex poscitur à sensu, tantumq; carmen explet, quale illud apud Virg. Si qua fata sinant. § *Tandem* aliquādo tandem enim (ut Pompeius scribit) interdum aliquñ significat, interdū pro sup-nacuo ponitur, interdū affectui, & indignationi seruit. Vt Cicero, Quousque tandē abutere paciētia nostra Catilina? § *Multorum* proci dñr, qui aliquā uxorem poscunt, à procando declinati. nā procare ē poscere, unde & procaces meretrices ab assidue poscendo uocantur. § *Domus* est participium passiuum contra grāmatices rationē formatum. § *Soceri pet.* § ap petiti soceri Oenei. § *Parthaone na.* § Oeneus rex Aetoliæ Parthaonis fuit filius. [Homerus Porthem uocat Iliados.

§ *athleta* cum colue
māne, qui
se puluere
aspersit
lustratur.

§ *Propter* dñr, qui aliquā uxorem poscunt, à procando declinati. nā procare ē poscere, unde & procaces meretrices ab assidue poscendo uocantur. § *Domus* est participium passiuum contra grāmatices rationē formatum. § *Soceri pet.* § ap petiti soceri Oenei. § *Parthaone na.* § Oeneus rex Aetoliæ Parthaonis fuit filius. [Homerus Porthem uocat Iliados.

§ *no.* § Iunonis, cuius iussu tot labores adierat. § *Contra* ego ē contrario. § *Turpe* deum mor ced. di. § esse subaudiatur. § *Mort.* § homini nondum enim Hercules inde orum numerum fuerat translatus. § *Domini me* cer aqua. § Achelous nanq; fluuius est inter Acarnaniā Aetoliāq; labens. § *Popularis* ex tuo populo unus. aliquando popularis gratū populo significat. § *Tantum* ne noc. § solummodo, inquit mihi id non noceat rogo, q Iuno deorum regina me nullo odio sequitur, neque mihi ullam irrogat pēnā. ea uerō, inquit, Herculi potius obesse quā prodesse debere. § *Nam quo te* iact. § dilemmate colligit Achelous Iouem aut falsō Herculis patrem dici, aut esse ignominiosum, ut qui ex adulterio illum genuerit. § *Alcmena ma.* § Alcmena Electryonis & Lyfidices filia fuit, uxorque Amphitryonis, ex qua Iupiter in Amphitryonem conuersus Herculem suscepit. § *Elige* fct. § esse lo. ma. § patrem subaudiatur. est autem dilemmaton, in quo utrum conceditur reprehenditur si enim fictum ac falsum patrem sibi esse Iouem eligeret Hercules, nulli ipsi erit honori. sin uerum, aperte fatebitur se esse natum ex adulterio. hoc igitur argu-

Nomine si qua tuo tandem peruenit ad aures
Deianira tuas, quondam pulcherrima uirgo,
Multorumq; fuit spes inuidiosa procorum.
Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit & Alcides, alij cessere duobus.
Ille Iouem socerum dare se, famamq; laborum,
Et superata suæ referebat iussa nouercæ.
Contra ego, Turpe Deum mortali cedere dixi:
(Nondum erat ille Deus) dominum me cernis aquarum
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem.
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
Odit, & omnis abest iussorum pæna laborum.
Nam quod te iactas Alcmena matre creatum:
Iupiter aut falsus pater est, aut crimine verus,
Matris adulterio patrem petis, elige, fictum
Esse Iouem malis, an te per dedecus ortum?
Talia dicentem iam dudum lumine toruo
Spectat, & accensæ non fortiter imperat iræ,
Verbaq; tot reddit: Melior mihi dextera lingua est,
Dummodo pugnando superem, tu vince loquendo.
Congrediturq; ferox, puduit modò magna locutum
Cedere: reieci viridem de corpore uestem,
Brachiaq; opposui, tenuiq; à pectore uaras
In statione manus, & pugnae membra paravi.
Ille canis hausto spargit me puluere palmis,
Inq; uicem fuluæ tactu flauescit * arena.
Et modò cervicem, modò crura micantia captat,
Aut captare putes, omnique à parte lacescit.
Me mea defendit grauitas, frustra que petebar.
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suoque est pondere tuta.
Digredimur paulum, rursusque ad bella coimus,
Inque gradu stetimus certi non cedere: erat que
Cum pede pes iunctus: totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter uidi fortes concurrere tauros,
Cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
Expetitur coniux. spectant armenta, pauentque,
Nescia quem maneat tanti uictoria belli.
Ter sine profectu uoluit nitentia contra
Reicere Alcides à se mea pectora: quartò
Excudit amplexus, adductaque brachia soluit:
Impulsumque manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus auertit, tergoque onerosus inhesit.
Si qua fides, (neque enim ficta mihi gloria uoce
Queritur) imposito pressus mihi monte uidebar.
Vix tamen inserui sudore fluentia multo
Brachia; vix solui duos à corpore nexus.
Instat anhelanti, prohibetque resumere uires
Et ceruice mea potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est, & arenas ore momordi.
Inferior uirtute, meas diuertor ad artes;
Elaborque viro longum formatus in anguem:
Qui postquam flexos sinuauit corpus in orbes,
Cumque sero moui linguam stridore bisulcam,
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes,
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit: & ut vincas alios Acheloe dracones,
Pars quota Lernæ serpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus secunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impunè recisum,

mēto Hercules uictus i pug-
nā indignatus descendit.
§ *Per de.* § p ignominia ex
matris adulterio prouenie-
tē. § *Toruo lum.* § trucibus o-
culis, quales iratis, indigna-
tisq; conueniunt. § *Modo* nu-
per. § *Magna* superba. § *Vir-
dem ue.* § tales. n. fluuiorū
dijs attribuuntur. Eleganter
aut eorum habitū effingit,
qui se preparant lucte. § *Va-
ras ma.* § inflexas & curuas.
nā uari dñr, qui crura hñt
obtorta. unde & uarices ap-
pellantur uenæ in furis in-
flexæ, uel obtortæ, ut Mar-
cellus tradit. [Quibus in-
trorsum obtorta sunt cru-
ra, auctore Polluce, nuncu-
pantur rhebi: uaros dicunt
qnq; Latini. Ouid. tñ Met.
9. Tenuiq; è pectore uaras
In statione manus. apud
quem uarica itē legitur se-
mina in Amoribus: Ambu-
lat, ingētes uarica fertque
gradus. quibus uero extor-
sum, blelli.] § *In sta.* § i loco
ad resistendum apto. § *Ille*
ca. § luctaturi sua inuicem
corpora puluere asperge-
bant, quò se validius com-
prehendere possent. § *Hau-
stopulu.* § suscepta arena, q
happe uocatur. § *Captat*
carpere conat. § *Meagra.* §
meū pondus. § *Certi non* q
decreueramus alteri non
cedere. eleganter autē ea
omnia describit, quæ à lu-
ctatoribus fieri solēt. § *Nam*
ali. ui. § hac similitudine o-
stendit Achelous, quanto
impetu cum Hercule fue-
rit cōgressus. § *Quem ma.* §
quem expectet. § *Sine pro.* §
effectu. § *Adducta bra.* § cir-
cundata, circundata. § *Cer-
tum est* § decreui, inquit,
vera confiteri. § *Siqua si.* §
est uerbis meis subaudia-
tur. § *Ficta uo.* § fictis uer-
bis. Pressus oppressus.
§ *Anhelanti* § difficulter
respiranti. § *Et cer. mea*
po. § collum meum capit.
§ *Diuertor* § conuertor.
§ *Meas art.* § mihi ingeni-
tas, proprias. § *Elaborq; ui.* §
effugio è manibus Hercu-
lis uiri fortissimi. § *Sinuauit*
q contraxi. § *Orbes* spiras.
§ *Stridore* § sibilo.

CVNARVM mea-
rumq; meæ infantia. nam
cum in cunis esset Hercu-
les duos angues à Iunone
immissos manib. prehēfos
strangulauit. unde illū Græ-
ci (ut scribit Diod. li. 5.) q
opera Iunonis gloriam fo-
ret adeptus, Heraclea di-
xere, hoc est Iunonis glo-
riam, cum antea Alcæus
vocaretur. nam q Iuno,
q Iac. gloria dñr. § *Ut vinc.* §
ut te vincere concedam.
§ *Pars quota* q ac si diceret
minima. § *Lernæ Echid.* §
M 2 hydræ

C OE L.
RHOD.

R A P H.

Hydræ Lerneam paludem infestantis. nam Hercules scribitur interfecisse hydræ centum capita habentem ea viuacitate, ut vno reciso duo quamprimum subnascerentur. eam tandem Hercules domuit igni. Echidna autem latine vipera dicitur.

§ *Ramosum*. § multa capita ueluti ramos habentem. § *Gemino haredes*. duobus successoribus, nam vno capite reciso, duo renascebantur, unde etiam Excetra à latinis dicta est, ut tradit Seruius, quod vno capite exciso duo succrescebant. § *Crescentemque*. malo enim suo crescere videbatur hydra, cum vno capite reciso duo subnascerentur. arte autem eam domuit Hercules, ut scribit Diodo. Iolao enim mandauit, ut recisam ceruicem face accensa ne efflueret sanguis inureret. § *Forma præ*. § alie na, quam præce videris esse consecutus. precarium enim dicitur (ut tradunt iurisperiti) quod precibus alicui vtendum conceditur tantisper, dum is, qui concessit, repetat. § *Pugnabam*. § contende- bam. § *Rebello*. § bellum resumo. § *Induit*. § iniicit. § *Truncaque a fronte*. § hoc est reuellendo cornu truncam effecit frontem. § *Diuæque*. § Acheloi cornu à Naiadibus repleto varijs fructibus copiarum fertilitatis deæ fuit dictum. quod iccirco fingitur, ut paulo ante diximus, quod Hercules in Calydoniorum gratiam fluuium Acheloum in alium cursum diuertens plurimos agros ex aquæ irrigatione fertiles præstitit; Aetolis autem dono dedisse illud, quod Amaltheæ cornu vocant, fingitur fructuum omnium copia repletum. in §. autem fast. Ouidius alià de Amaltheæ cornu fabulam refert, nam Amaltheæ quæ Ioui lac præbebat, alterum è cornibus in arbore fregisse ait: Quod quædam nymphea sustulit, cinxitque recentibus herbis; Et plenum pomis ad Iouis ora tulit. Ille ubi res cæli tenuit, solioque paterno Sedit & inuictus nil Ioue maius erat, Sydera nutrice, nutrice fertile cornu Fecit, quod dominæ nunc quoque nomen habet. Diodor. uero de copiarum cornu aliam quoque narrat historiam. Hammonem siquidem scribit iuxta Ceraunios montes ambulantiem conspectam virginem nomine Amaltheam forma pulcherrimam adamasse, filiamque ex ea suscepisse, specie ac robore corporis insignem, Amaltheam uero propinquæ regionis præfecisse cornu bouis per similes, ex quo occiduum cornu sic nominata. quæ quidem cum uineis, alijsque frugiferis arboribus confita foret, ab Amaltheaque possideretur, Amaltheæ cornu fuit denominata, unde optima quæque fertilissima terra copiarum appellatione consuevit, hoc est *κίρα, ἀμάλθια*. § *Prædixit*.

plenissimo. § *Totum autumnum*. § omnes autumnii fructus. § *Secundas mens*. § primæ mensæ carniū erant, secundæ pomorum. § *Cacumina*. § montium uertices & summitates. significat autem illos primo mense recessisse. Opperiuntur expectant. § *Resid*. § decreuant. § *Vultus agrestes*. § deturpato ob cornu a fronte reuulsum. § *Decoris*. § pulchritudinis. § *Fronde saligna*. § salicis ramo. § *Capitis damnum*. § cornu ablatum.

*Quin gemino ceruix hærede ualentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cede colubris,
Crescentemq, malo domui, domitamq, reduxi.
Quid fore te credis? falsum qui uersus in anguem
Arma aliena moues? quem forma precaria celat?
Dixerat, & summo digitorum uincula collo
Inijcit, angebar, ceu guttura forcipe pressus:
Pollicibusq, meas pugnabam euellere fauces.
Sic quoque denicta restabat tertia tauri
Forma trucidata, tauro mutatus membra rebello.
Induit ille toris à laua parte lacertos;
Admissumque trahens sequitur, depressaque dura
Cornua figit humo, meq, alta sternit arena
Nec satis hoc fuerat, rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit, truncaque a fronte reuellit.
Naiades hoc pomis, & odore flore repletum
Sacrarunt: diuesq, meo bona copia cornu est.
Dixerat: & nympha ritu succincta Dianæ
Vna ministrarum fusis utrinque capillis
Incessit, totumque tulit prædixit cornu
Autumnum, & mensas felicia poma secundas.
Lux subit, & primo feriente cacumina Sole
Discedunt iuuenes, neque enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapsus, totæque residant,
Opperiuntur aquæ, vultus Achelous agrestes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit undis.
Hunc tamen ablatis domuit iactura de coris:
Cetera sospes habet. capitis quoque fronde saligna,
Aut super imposita celatur arundine damnum,*

ARGUMENTVM.

ARG. Post hæc uictor Hercules cū Deianiram Nesso Centauro commisit, ut eā Euenum amnē, qui initio Lycornas erat nominatus, transueheret: & ille specie captus puellæ flexibus errans quaereret locū comprimēdi, illa fidē mariti implorante sagittis eū confixit: qui cum expiraret uestē suā cruentauit, Deianiræq; dedit: indicauitq; remediū fore erga coniugem deserti amoris, si ea indueretur; qui tamen cruor in ueneni cessit partem.

*At te Nesse ferox eiusdem uirginis ardor
Perdiderat uolucris traiectum terga sagittæ.
Nanque noua repetens patrios cum coniuge muros
Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad undas,
Vberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibusque frequens erat, atque imperuius amnis.
Intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
Nessus adit, membrisque ualens, scitusque uadum;
Officioque meo ripa sistetur in illa
Hæc, ait, Alcide; tu uiribus utere nando.*

fuit commutatus. ipse uero Hercules, arcu sagittisque Philoctetæ traditis, in pyra se composuit, homineque depositus in deorum sedes fuit translatus. § *Eueni*. § Euenus fluuius est Aetoliæ in Corinthiacum labens, ab Eueno, qui se in illum præcipitauit, cognominatus. nam antea Lycornas appellabatur.

§ *SCITVSQ, VAE uadum*. § peritus locorum transitus præstantium. [Erat enim portitor ibi constitutus, ut & Strabo meminit libro decimo.] § *Sistetur in illa*. § collocabitur. § *Aonia*. § Thebanus Hercules. Aonia enim cum Boeotia eadem est.

At te Nesse fer. § expositurus poeta Lichæ ministri Herculis mutationem in saxum, Nessi en tauri cædem, Deianiræ que zelotypiam describit. nam Hercules, Deianira potitus, cum uino calefactus Eurynomum puerum Architelis filium ministrantem, paruoque errore lapsum inter cernandum pugno, [xix. § 4. græci habent, quod & talitrum significat.] ictum occidisset inuitus, ex Calydonia dolore perculsus vna cum uxore discessit in patriam festinans. forte autem euenit ut Euenum fluuium, qui maxime excreuerat, tunc transire posse non uideretur, nisi Nessus centaurus qui precio viatores transme- tebat, se Deianiram transuecturum pollicitus foret. eam igitur Hercules cum Nesso commisisset, intrepidè fluuium transiit. at Nessus puellæ pulchritudine captus eam asportaret, ab Hercule sagitta hydræ sanguine tincta transfixus cum moreretur Deianiræ persuasit tunicæ suæ vim amatoriam inesse, quæ Herculem ab amore aliarum mulierum auocaret, si eam indueretur. cum autem Deianira accepisset Herculem amore Ioles Euryti filiz esse captum, tunicam à Nesso dono datam Lichæ famulo tradidit domino perferendam. eam uero cum sacrificaturus induisset Hercules, maximis cruciatibus in furorem conuersus, Lichæm ex Cenæo monte, ubi Ioui sacrificabat, in Euboicum mare coniecit, qui deorum miseratione in scopulum corpori humano similem

§ *Paulidam*

Τοξότης ἀντιόχοις, ὃ δ' ἰσότης ὕψος ἄρτος,
Τοῦ δ' ἐμὲ τ' ὀπλοτάττω τέκνιστο ξανθὴν ἰδέσθαι
Ἀντιόχο κρείσσει, παλαιὸν γένος αὐτολίδου.

[Sacra parabat vota Ioui] videntur hæc a Sophocle transum-
pta, nam & illic Deianira
Lychæ, qui narrabat Her-
culem Cenæ Ioui sacra
parare, interrogat,

Εὐκατα φαίνοι, ἀπὸ μαν-
τείας τινός.
cui ille subiicit:
Χὺπαϊ, ὃ δ' ἄρ' ἔρεται δ' ἄν' αὖ
σατοῖ δ' ὀρῶ
Χὺραι γυναικῶν. ὡς ὁρᾷς ἐν
ὁμασί. &c.

vt intelligamus Hercule
vouisse Ioui sacra hæc, si
vrbe Euryti potit⁹ foret.]
RAPH. *ET è minimo.* sic Vir.
Parua metu primo, mox
sefe attollit in auras, In-
grediturque solo, & caput
inter nubila condit. *Am-
phytrioniden.* Hercules
q Amphytrionis filius pu-
tabatur, cum Iouis esset.
Ioles ar. Iole Euryti fi-
lia, quam Hyllo filio Her-
cules tradidit vxorem.
Credit am. quia amat.
est enim causa cur crede-
ret. *Vener. no.* noui amo-
ris, nouæ amicæ. *Indulfit
lac.* multum fleuit. *Dis-
fudit.* amplificauit. *Mox
deinde.* alterum horum
superfluum esse videtur.
Conquerar an sil. dubia
est, quid facere debeat
Deianira. *Morer ne.* ma-
neam ne in ædibus Hercu-
lis.] An sic nihil amplius
obstem] sunt qui legunt
hoc loco, Ac si nihil am-
plius optem: vt infra pau-
lo, pro, Iugulata pellice
tester, Vulgata pellice te-
stor? sed altera lectio po-
rior videtur.] *Forte fac.*
magnum factum, de ulci-
scenda nanq: pellice cogi-
tat. *Vulg. pell.* in vetusto
exemplari iugulata recte
legi videtur, & tester. *In
cursus varios.* in diuersas
cogitationes sunt aut poe-
tæ verba. *Prætulit mitte
re.* figurata est locutio: in
soluta nanq: oratione di-
ceretur, prætulit ut mitte-
ret. *Imbutam vest.* tuni-
cam infectam, quæ etiam
subnucula appellatur. *De
fecto amo.* deficienti ac potius, qui iam defecerat. *Quid tra-
dat ne.* ignorabat enim Deianira tunicam illam, quam Li-
chæ tradidit, veneno fuisse infectam. *Suos lu.* suorum lu-
ctuum causam. *Inscius he.* ignarus Hercules vestem illam
veneno fuisse infectam. *Lernæ vi. Ee.* i. tunica veneno hy-
dræ infectam. *Dum po.* donec valuit. *Oeten.* Oete mōs est
Thessaliæ morte, rogo, & sepulchro Herculis clarus. [Dubitāt
quidam hoc loco quomodo Hercules cum in Euboica sacrifi-
caret, subito in continentem deuenerit, ibique implevit nemo-
rosam vocib. Oeten, sed hoc dubium explicat Diodorus lib. 5.
qui Herculem dicit, post vestem, indutam, & venenum intrō
acceptum, Licham primo occidisse, tum dimisso exercitu in
Trachiniam venisse, ac morbo indies ingrauescente, missis ad
Apollinem Delphicum Iolao & Lycimnio, remedium morbi

*Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit,
Amphytrioniden Ioles ardore teneri.
Credit amans, Venerisq, nouæ perterrita fama
Indulfit primo lacrymis, flendoq, dolorem
Diffudit miseranda suum: mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur istis.
Quæ quoniam adueniet, properadum, aliquidq, nouandū est,
Dum licet, & thalamos nondum tenet altera nostros.
Conquerar, an fileam? repetam Calydonā, morer ne?
Excedam tectis, * an sic nihil amplius obstem?
Quid, si me Meleagre tuam memorem esse sororem?
(Frote paro facinus) quantumq, iniuria possit,
Fæmineusq, dolor, * iugulata pellice tester?
In cursus animus varios abit. omnibus illis
Prætulit imbutam Nescio sanguine vestem
Mittere, quæ uires defecto reddat amor:
Ignaroq, Lychæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit, blandisq, miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. capit inscius heros
Induiturq, humeris Lernææ virus Echidnæ.
Tura dabat primis, & verba precantia flammis,
Vinaq, marmoreas patera fundebat in aras.
Incaluit vis illa mali, resolutaque flammis
Herculeos abiit latè diffusa per artus.
Dum potuit, solita gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam est patientia, reppulit aras,
Impleuitque suis nemorosum vocibus Oeten.
Nec mora, lethiferam conatur scindere vestem.
Quæ trahitur, trahit illa cutem, (sædumque relatu)
Aut hæret membris frustra tentata reuelli,
Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, stridet, coquiturque ardente veneno.
Nec modus est: sorbent auidæ præcordia flammæ,
Ceruleusque fluit toto de corpore sudor,
Ambustique sonant nervi; cæcaque medullis
* Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,
Cladibus exclamat Saturnia pascere nostris;
Pascere, & hanc pestem spectæ crudelis ab alto,
Corque serum satia: uel si miserandus & hosti,
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
Inuisamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mor: mihi munus erit: decet hæc dare dona nouercam.
Ergo ego sædantem peregrino templa cruore
Burisim domui? sæuoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua Cerbere mouit?*

seisciatum, atque ita demum Oetam conscendisse. & eodem
modo in argumentum Trachiniarum legitur,

ὅς δ' ἑρμηνεύειν τῶν χιτῶνος ὃ ἰός τῆς ὕψους ἀδίστο τὸν μὲν λυγρὸν
κατέβαλεν εἰς τραχίνα δὲ ἐπὶ νύκτι κομίζεται. Διαιτῆρα δὲ ἀχθῶ-
σθεῖσα, ἵαυτὴν ἀγέρτησεν. ἡρακλῆς δὲ ἐν τεταμένῳ ὡς λυγρὸς

αὐτῷ ἐκ διαιτῆρας ἦν.
παῖς πρὸς βύπερος τὴν λυ-
γρὴν ἀνδρῶν ἐντα γυναικα παρὰ
γενόμενος εἰς οἴτῳ ἐστὶν ἰ-
σός τραχίτος, καὶ σὺν τῷ πατρί-
σας ἐκείνου ἐπιβὰς ὑφά-
πτειν &c.

Quond. aliquando. *Ser.* seruet. *Lam. ca.* ignita. *Ardente ve.* cōburente. *Nec mo. est.* nec finis do-
lori imponitur. *Sorb.* op-
primūt, absumunt. *Cerul.*
flu. niger. *Ambust. so.*
ner. cōbustiq; stridet ner-
ui. *Caca ta.* occultata cor-
ruptione. *Sat. pasc.* hæc
oratione Hercules se ma-
ximo odio Iunoni esse o-
stēdit, eamq; in maximam
inuidiam adducit, est aut
anadiplosis eiusdem verbi
maxime indignato conue-
niēs. *Ab al.* a cælo. *Labor.*
ad labores. *Dec. hæc
dare do. no.* nam nouercæ
solent priuignorū mortē
optare. *Ergo ego fa.* in di-
gnationi seruit hæc dictio
ergo indignatur. n. Hercu-
les, q; cū sœuissima domue-
rit monstra, ipse tamen di-
ra peste dometur. Cōme-
morat autem decē, & octo
præclara certamina, quæ
Eurysthei iussu confecit.
[Similis autē querela Her-
culis est etiā apud Sopho-
clem, in fabula iā aliquo-
ties citata, cuius initium
ἀποπλάσσει δὲ καὶ θνητὰ καὶ λυγρὰ
κακὰ καὶ χειρὶ καὶ τότῳ μοχλῷ
σας ἐγὼ, &c. vt vel hinc ap-
pareat, quāto studio & ope-
ra poeta ex diuersis aucto-
rib. in vnum veluti corpus
singula hæc traduxerit.
Porro de gestis Herculis
copiose tradidit Diod. lib.
5. & Calaber poeta *παρὰ
λεπομένῳ* lib. 6. quare su-
peruacaneū fuerit de iis-
dem quicquā amplius hoc
loco adijcere.

BVSIRIAM do. Busris
Neptuni fuit filias ex Li-
bya susceptus, qui cum in
Aegypto tyrānidē exerce-
ret, hospitesq; ad prouocā-
dam Nili inundationem,
inter quos & Thrasium, &

quo id fuerat edoctus immolaret, ab Hercule aris impositus,
fuit iugulatus. *Sa. Ant.* Antæus Libyæ fuit gigas, qui omnes
prouocabat ad luctum, victosq; interficiebat. at Hercules cum
illo congressus animaduertit, cū quoties sterneretur, ualentio-
rem surgere terra. n. cuius erat filius, vires subministrabat. cū
igitur Hercules altius sublatū emittere spiritū coegit, *Par.*
terre matris. *Past. Hib.* Gerionē dicit, qui tria habuisse corpo-
ra dī, in vltimaq; Hispania regnasse ac armentis ab Hercule
fuisse priuatū. [Quod fabulā de trib. corporib. Geryōis narrat
id alij sic exponūt, vt dicāt tres fratres fuisse, Chrysaoris filios,
corporis robore, & armis fidētes, quos Hercules adducto i The-
riā exercitu supauerit, armētāq. illorū abduxerit. vide Dio. li.
5. Hesi. aut pastorē non ipsū Geryonē, sed Eurytionē facit, quē
vna cū cane Ortho, occidisse Hercule dicit. versus autē i Theo-
Xp-

Χρυσάει δ' ἵππευσι προκίθαλον γυροῦντα,
Τὸν μὲν ἂν ἐξενάριξεν βίη Ἰφικλῆος.
Βασίλειον δ' ἐπὶ δόρυ περιβύβωνος ἔνδον ἔβριον.
Ὀρβὸν τελευτήσας, δὲ βυβόλον Εὐρυπύου.
Σταθμὸν ἔνδον ἔβριον περιβύβωνος ἔνδον ἔβριον.

Fuit autē Orthus, de quo hic mentio fit ex Echidna & Typhaonē natus, frater Cerberi, ut apud eundem poetam eodem loco traditur. [Vosne ma. 3 taurus, quem Pasiphae amavit, ē Creta in Peloponnesum ad Eurysthem ab Hercule fuit adductus. [Addit autē Calaber hūc taurum etiā ignem efflare solitum fuisse. versus ita habent:

Ἀπὸ ποτὶ δ' ἵππευσι προκίθαλον γυροῦντα,
Τὸν μὲν ἂν ἐξενάριξεν βίη Ἰφικλῆος.
Βασίλειον δ' ἐπὶ δόρυ περιβύβωνος ἔνδον ἔβριον.
Ὀρβὸν τελευτήσας, δὲ βυβόλον Εὐρυπύου.

3 Vestr. opus Elisha. 3 nam Hercules ab expugnatione Troiae reuersus in Peloponnesum, ut scribit in 5. Diod. Eurytū, qui Augeae regis dux erat, iuxta Cleonās, ubi nunc est Herculis templū, necauit: deinde bello aduersus illū moto occisus; Augea rege, atque vrbe vi capta Phileo Augeae filio regnū tradidit, fuerat enim hi cantea à patre pulsus, quoniā arbiter erit eū & Hercule factus premium Herculi dandum censuisset. [Vestru opus Elis habet] Augeas filius Solis fuit rex Elis. hic stabulū in quo tantum fimi congestum fuit, ut ēt prouerbio locū fecerit, Herculi purgandum locauit. Hercules igitur, cum illud immisso Alpheo purgasset Augeas de pacta mercede tergiuersus est. q̄ re indigne ferens Hercules, vrbe diripuit ipsūq; Augeae regno eiecit, iustitū ibidē ēt certamine Ioui patri, qd̄ a loco postea Olympicū uocatū. De Euryto autem, de quo hic regius annota. apud Pausan. in Argolicis hoc modo traditur. Εὐρύτου αἰς, ὃς μνοῦμα Εὐρύτου ὃς πιάτων. Σπορὸς γὰρ ἐξ ἡγέτορος ἐς τὸν ἀγῶνα ἵσταται τῶν ἰσθμίων ἀνδρῶν, ἵστα δὲ ἀλλήλους κατὰ δόξαν, ἵστα δὲ αὐτοῦ μίτος, ὅτι εἰ πρὸς Αὐγείαν ἀποτιμῶνται, ἀπὸ τῶν ἀγῶνων. 3 Stympthalides unda 3 Stympthalis palus est Arcadię, ex qua Erasinus fuit. circa eam aues fuerunt, ferreas pennas habētes, mirandę magnitudinis: quę cum uicinos agros uastarent, ab Hercule partim sagittis confixę, partim maximo tabulę areę sonitu fuerunt expulsi. a Stympthalide uero palude, in qua natabant, Stympthalides fuerunt appellatę. Stympthalis uero palus a Stympthalo Arcadię urbe, in qua erat, denominata fuit, nam (ut Paus. scribit) in Stympthalo urbe fons est, paludem non magnam per hyemem efficiens, ex quam fluuius Stympthalis exit. sed per aestatem nihil stagnans ab ipso fonte statim fluuius nascitur, qui ab hiatu terrę absorptus, in Argolide mutato nomine iterum apparet. nam Erasinum ipsum pro Stympthalo uocant. Sanē Stympthalides Arabij prius uocabantur, quod ex Arabia desertis in Arcadiam aduolasse ferantur. sed nunc etiam in Arabia Stympthalides aues appellantur, omnia ex arē & ferro perforantes rostris, ueste autem corticea detinentur. [Stympthalidum fabulę etiam Apollonius meminit lib. 2. Argon. qui illas in insulam Martis, siue, ut ipse uocat, Aretiadem, tinnitu aeris fugatas tradit. uersus illius hi sunt:

Ὁ δὲ γὰρ ἡρακλῆς ὁππότε ἤλυθεν Ἀρχαδίην δὲ
Ελαίαν, ὅρβιδας συμπαλίδας ἔσενε λίμνης
ὡσαύτως τῆς αἰνῆς ἐν ἡμῶν ἀνδρῶν ὁποῖα
Ἀπὸ γὰρ χαλκῆς καὶ αὐλακῶν ἐν ἡμῶν τινάσσων
ἀούρει ἰπποκρίτης περιμήκεος, αἱ δὲ φέροντο
Τυλοῦ ἀπὸ ζυγῶν δὲ αἰμαίνων καλῶν.

3 Partheniumq; ne. 3 Parthenius mons est Arcadię, a Parthenis hoc est, à virginib. illic uenantibus, cognominatus: ubi cernū eximie uelocitatis aureis cornib. Hercules cepit. 3 Relat. bal. 3 Hercules ab Euristheo iussus, ut aureum cingulum Hippolyte Amazonū reginę, ad se afferret, Amazonas ipsas iuxta Thermodoontē fluuium habitātes, una cum Theseo debellauit, in-

deq; reginę aureū cingulū reportauit. 3 Ther. au. 3 Thermodō fluuius est Colchorū, iuxta quē olim Amazones habitauit. 3 Pomaq; ab inf. 3 poma Hesperidū ait, quę cū essent aurea, a perugili dracone custodiebātur. ea quoq; Eurysthei iussu, dracone interfecto, Hercules rapuisse fertur, ad Eurystheūq; retulisse.

M. Varro aurea mala Hesperidum, capras & oues interpretatur, qd̄ & Diod. in 5. ait. Oues. n. ut poma Gręci μάλα uocant, ea uero a perugili dracone custodita fingūtur, q̄ (ut Plin. scribit) Hesperidum hortu cincti fuerunt flexuoso maris meatu, qui uisentib. procul draconis pręberet effigiem: siue (ut Agrętas ait,) q̄ illarum pastor pp feritatem, Draco fuerit appellatus. Apollonius aut lib. 3. draconem illum Ladonē appellat, quem Pindander ex terra natū, Hesiod. uero ex Typhone scribit, sed Pherecydes in decimo copiosissime hanchi storiā narrat. ait. n. cū Iuno Ioui nuplit, terrā iuxta Oceanū aurea mala, hoc ē arbores aureū fructū ferētes emisisse, q̄ a dracone Typh. & Echidnē filio centū capita habēte, ac varias voces emittente custodirentur, nymphas uero Iouis, & Themidis filias, habitātes

Nec mihi centauri potuere resistere, nec mihi
Arcadię uastator aper; nec profuit Hydra
Crescere per damnum, geminasque resumere uires.

in spelunca iuxta Eridanum, Herculem admonuisse, ut ui Nereum comprehenderet, a quo disceret, quo in loco poma aurea forent, q̄ quidem cum percipisset, inter ad illa ingressus, cum Tartessum peruenisset, in Libyam transijt, ubi Antęum Neptuni filium iniuria peregrinos illac transeuntes afficiētē interemit. inde cū in Aegyptum penetrasset, Busirim Neptuni filium, & Inpidamantē ipsius filiū, & Chalbem pręconē, & alios ministros in ara Iouis, in qua ipsi aduenas necabant, immolauit. Thebas autem cū peruenisset, ac per mōtes in exteriorem Lybiam, multas in desertis feras sagittis confecit, cū autem Libyam lustrasset ad extremū Oceanum descendit, & cum a Sole aureum poculū accepisset, cū illo, trāsijt in Pergem, ac per Oceanum nauigans, peruenit ad Prometheum quem supplicentem miseratus, aquilam illius cor exedentē sagitta confecit. quo quidē pro beneficio Prometheus ipsū admonuit ne ad aurea poma rapiēda habiret, uerum se ad Atlātem conferret, sibi q; illa ipsum afferre iuberet, ac pro Atlante cōlū tantisper sustineret, dū ipse ab Hesperidib. aurea poma afferret hęc uero Hercules cū audiisset, ad Atlantē perrexit, iussitq; sibi tria poma ab Hesperidū horto afferri. Atlas igitur Herculis humeris cū imposuisset cēlum, ad Hesperidas profectus tria poma accepit, quę cū ad Herculem attulisset, ne cēli onus iterū subiret, ait se illa ad Eurystheum allaturum. Hercules uero a Prometheo pręmonitus, onus ipsum dolo Atlāti reposuit, iubens illū sustinere, donec ipse peram capiti imponeret, hoc uero Atlas credens, poma deposuit in terram, humerisque cēlum subiit. Hercules poma suscipiens Atlantem ualere iussit, ac Mycenās ad Eurystheum illam apportauit.

Nec mihi cent. 3 Hercules Centauros Thessalię populos qui ex parte anteriori uiri, ex posteriori equi uidebātur, a Pholo susceptus hospitio debellauit, cum. n. Pholus Centaurus uini doliū, olim a Baccho donatū, ea conditione, ut tunc uinum proferret, cū Hercules adesset in honorē Herculis ipsius releuasset, forte odore illius uetustissimi uini propinqui Centauri ebrii effecti in aedes Pholi impetum fecerunt, quo perterrefacto, solus Hercules non illis modo restituit, uerū multos quoq; ipsorum interfecit, ut aperte in 5. Bibliothecę uolumine scribit Diod. 3 Nec mi. Arc. uast. aper. 3 Synerefis ē duarū uocaliū in unā m. n. pro mihi positū est. nisi potius hypermetrū uersū esse dicam, cū sequēs incipiat a uocali, quo quidē mō nulla erit synerefis, sed ultima tantum uocalis abiicietur. Maxime autem aper Arcadiam uastans ab Hercule uiuus ad Eurystheum fuit allatus, quo uiso rex timore percussus in areo se uase scribitur abscondisse, auctor Diod. 3 Nec profuit hyd. Cres. per dā. 3 nam

reciso vno capite, duo renascebantur. [Nota fabula est Hydrae
Lernae, quae cum septem capita haberet, vno reciso, duo in lo-
cum illius renascebantur, hunc Calaber breuiter his versi-
bus notat.

Αὐτοὶ οὖν οἱ ἀποστόλοι μετὰ πολλῆς ἐκκλησίας ὕμνου.

Λιτόν λυχνύωσα καρύτατα

ἡ ἀλκυονίδες

Αλλα μὲν ἡ δὲ ἔμνητο κατὰ

χθονός, ἀλλὰ οἱ ἀείον

Εξολίγων μάλιστα πολλὰ ἀπὸ

τις δὲ ἵχυν παραπλοῖα

Θαρταλίον τ' ἰολαόν, ἐπὶ κρε-

Адрес: *г. Москва, ул. ...*

ΕΡΕΥΝΑ, Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ
ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΕΣΙΑΣ

Ασκήσιον ἀπομνημονεύοντι

১৯৭১ সালে বাংলাদেশের স্বাধীনতা

Αἰθερίων κρατερὴ δὲ κατὰ-

νυτοθιρὸς ὁμοκλή.]

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

§ *Quid cum Thrac. equos?*
 Diomedes rex Thraciæ, q
 hospites equis suis lacerã
 dos objiciebat, ab Hercule
 & vita, & equis ipsis fuit
 spoliatus. eos vero ad se
 adductos Euryſtheus Iu
 noni ſacrauit. quorũ pro
 genies vſque ad Alexan
 drum Macedonem duraf
 ſe fertur. [Atque hæc ex
 Diodori §, Ouidij autem
 ſententiam, qui equos vna
 cũ rege ſuo preſumptos
 ait, etiam Calaber confir
 mat. Cuius verſus ſuper
 eadem fabula, hi ſunt.

Αμοὶ δὲ λυγροὶ
 θορικῶν ἀνὰ γαῖαν ἴσαν Διο
 μύθους ἱεποιοὶ
 Ἀνδροβόροι, καὶ πᾶς μὲν ὑπὸ
 συγερῆς φάντησι
 ὅσῳ βασιλῆι κραυγὴ φρονέον-
 τι, δαΐζου. &c.]

§ *Thrac.* § Diomedis Thraciæ regis. § *Moles Nem.* § Leo Nemeæa sylvæ, qui cum maximus esset, ac neque ferro, neque ære, neque lapide vulnerari posset, (vt scribit Diod.) manibus necessario erat occidendus. Is in Nemeæa sylua maxime versabatur, iuxta montem, quem à casu Tritonæ dixerunt in cuius radicibus erat spelunca ad quam bellua diuertebat. Hercules igitur cum ad locum accessisset, refugientem in speluncam insecutus feram, altero aditus ore obturato, manibus leonem comprehensum suffocauit, detractamque pellem corpori suo monumentum ad futura pericula circumsedit. [Pausanias in Corint.

ἐκκλησιῶν δὲ εἶσαν ἐς ἑργὰς
ἐθελῶ δυνάμει μὲν ἀνδριάντων ὅτι
λαμπροῦ τριτοῦ πνεῦμα μὲν καὶ
ἡμῶς ἐπιτηθεῖσθαι τὰς ἐν τούτοις
ἐν ἀνθρώποις, καὶ ἡ γὰρ χάρις

Vbi illud obiter notandum, locum eum $\pi\rho\alpha\tau\acute{o}\nu$ à Pausania dictum, quem Diodori interpres Tritonem vertit.] *Ἐλίσσας* suffoca

ta. § *Moles Nemea* § magnitudinem leonis Nemezi innuit, tu-
tus interempti pelle pro veste Hercules utebatur. Nemea aut
sylva est inter Argos & Cleonas clara, non solum ob leonē ab
Hercule superatum, sed etiam ob certamen annuum in hono-
rem Archemori institutum. § *Hic Cae.* § carmine Virgiliano

notissimus est & Cacus, & eius cedes. § *Tiberino gur.* § iuxta fluvium Tyberim. § *Hæc cælum.* § Hercules cū ad Atlantē Mauritaniz regem, qui humeris suis cælum fingitur sustinere, puenisset, ab eo susceptus est hospitio, rogatusq; , ut dum ipse alterum humerum cælo subijceret, tantisper ipse oneri succederet, libèter est obsecutus, quod quidem iccirco fictū est, quod Hercules ab Atlante Mauritaniz rege & hospitio susceptus fuit, & astrologiam doctus, nam Atlas cum sphaeram excogitasset, cælum suis humeris gestare putatus est, ut latius scribit Diodor. § *At valet.* § hic fuit Scheneli Mycenarum regis filius, q impellente Iunone Herculem varia pericula adire iussit, hæc autem cū maxima iactatur indignatione, ac si diceret Hercules, Ego qui virtute mea vniuersum terrarum orbem monstris purgaui, tantis conficior cruciatibus: Eurystheus vero omnium iniquissimus, nullaque virtute præditus bene habet? nam (vt scribit Diodorus) Eurystheus habens Argis regnum, nota Herculis fama ad perficienda certamina arcessit, renuentem iussit Iupiter Eurystheo obtemperare. is vero Delphos adiens cōsulto super his Apollinis oraculo, responsum accepit, a dijs mā datum esse, ut Eurysthei iussu duodecim certamina perficeret, quibus confectis immortalitate potiretur. § *Et sunt.* § indignationi hoc loco seruit illa, & copula. § *Auctor facti.* § auctor vulnere, qui venabulis taurum confixit. § *Feralia dona* § pestifera. § *Genibusq;* § hoc est supplicare parantem, nam genua misericordiz iccirco dicata dicuntur, quod ea supplicantes tangere consueuerunt. § *Tormento.* § quāmachina bellica, est autem tormentum instrumentum bellicum, à torquendis saxis, hoc est cum impetu mittendis, appellatum. § *In Eub.* § In mare

Euboicum, nam Caneam promontorium, ubi Hercules sacri-
ficaturus peste correptus est, imminet Euboico mari. § *Indu-
ruit.* § durus est factus. nam in scopulum fuit conuersus. § *Vique
ferunt.* § vt scribit in Meteoris Aristoteles, niues ac grandines
frigidioribus ventis ex aqua generantur. § *Molle rot.* § molliter
in rotundum coactis. § *Concrescere.* § simul crescere, & in unū
cogi. § *Spissū.* § in densam grandinem. § *Gurgite* § mari, per tapē
noīn.

Pallidus, & timide verba excusantia dicit.
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides, & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
Ille per aerias pendens induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis concreescere ventis,
Inde niues fieri; niuib. quoque molle rotatis
Astringi, & spissa glomerari grandine corpus:
Sic illum validis iactum per inane lacertis,
Exanguemque metu, nec quidquam humoris habentem
In rigidos versum filices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet altè
Gurgite, & humanæ servat vestigia formæ:
Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur,

Lych
scopu

Hercu
la deu

mundi

100-15

Lychas in
scopulo.

noſin. *Appellantque* ſive
à *λῆξαι*, quod *ἰμπερα* hoc
eſt, impellere atque impe-
tum facere ſignificat, ſive
etiā à forma. *λῆξαι* enim
Grecis *ἀνέμους*, hac ē ab-
ruptū ac truncum ſignifi-
cat, vt intelligamus ſcopu-
lum hūc à reliquo Ceuxo
uelut abruptum quendā
& detrūcatum apparere.
ac videtur Ouid. vocem
ἀνέμους reddere voluiſſe,
quando breuē vocat ſu-
pra. Nunc quoque in Eu-
boico, inquit, ſcopulo
breuis emicat alte Gurgi-
te, &c. nam verbum emi-
cat alte, pro apparet ex al-
to, vel in alto, ipſe acci-
piendum puto. *At tu Io-
uis inclita proles*. *Hercu-
lis Metamorphoſin* in deſi-
exponit poeta. *Sagitta
iterum uifuras*. *primum*
quidem ſagittæ Herculis
Troiana regna videre, cū
ipſe vna cum Teramone,
& Argonautis Troiam ex-
pugnauit: deinde cum ob
Heleng raptum duce Aga-
mennone fuit deleta. nam
eum oraculum accepiſſet
Græci ſine ſagittis Hercu-
lis Troiam capi non poſſe,
miſſus eſt Vlyſſes, qui Phi-
loctetem vna cum ſagittis
illis ad exercitum Græco-
rum adduceret: ſed vul-
nere ſagittæ, quæ in pedē
cecidit, impeditus Philo-
ctetes, in Lemno diu ſub-
ſiſtit, tandem uero Græ-
cis rogantibus ad exerci-
tum illum Troiam obſidē
tem ſagittas Herculis ap-
portauit. [Fabula hæc tra-
ctatur à Sophocle.] *Ferre
Pæante ſatum*. *Pæante ſa-
tum* *Philoctetem* Pæan-
tis filium. *Agger lignorū*
ſtrues, quamuis agger pro-
prie terræ accumulatio di-
catur. *Summam congeriē
ſyluæ* hoc eſt, ſummitatē
pyræ. *Nemæo vellere*. *pel-
le Nemæi leonis*. *Flam-
que ualens*. *uehemens ua-
lida & magna*. *Securosque
artus*. *membra quæ secu-
ra, ac ſine ulla erant cura*.
Pro uindice. *pro ſalute
uindicis*, ac liberatoris
terræ totius. *Grator* *gratu-
lor*. *Quod memoris populi*
li. hoc eſt, grati ille. n. eſt
gratus qui beneficiorū eſt
memor. *Et mea progen.*
quod ſubintelligatur. letā-
tur enim Iupiter, q̄ dii
ſint ſolliciti de Herculis li-
lij ſui ſalute. *Immanibus
actis*. *maximis ipſius ge-
ſtis*. *Obligor ipſe tamen*. *ego
tamen me vobis debe-
re fateor*. *Materna par.*
ex parte corporis, quod a
matre ſumpſit. *Deſunctū
terra*. *liberatum à ter-
ra*. *Cæleſtibus oris*. *in*

*Appellantque Lychan. At tu, Iouis inclita proles,
Arboribus caſis, quas ardua geſſerat Oete,
Inque pyram ſtruſtis, arcum, pharetramque capacem,
Regnaque uifuras iterum Troiana ſagittas
Ferre iubet Pæante ſatum, quo flamma miniſtro
Subdita: dumque anidis comprehenditur ignibus agger,
Congeriem ſyluæ Nemæo vellere ſummam
Sternis, & impoſita clauæ ceruicæ recumbis,
Haud alio uultu, quàm ſi conuina iaceres
Inter plena meri redimitus pocula fertis.*

A R G V M E N T V M.

A R G. In Oeta, Theſſaliæ mōte, praſtræto rogo, ac ſagittis traditis Phi-
loctetæ, Pæantis filio, q̄ eius pyrā ſtruxerat, ſtāmis exuſtus eſt, ita ut immor-
taliū deorū ius in cælo reciperet, & aliquando placata Iunone filiz eiuf-
dē nomine Hebe iungeretur. Deianira autem, re audita, ipſa ſe interfecit.

I Amque ualens, & in omne latus diſſuſa ſonabat,
Securosque artus, contemptoremque petebat,
Flamma ſuum: timuere dei pro uindice * terræ.
Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Iupiter alloquitur. Noſtra eſt timor iſte uoluptas
O ſuperi, totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque, paterque,
Et mea progenies ueſtro quoque tuta ſauore eſt.
Nam quanquā ipſius datis hoc immanibus actis:
Obligor ipſe tamen. ſed enim ne pectora uano
Fida metu paueant, Oetæas ſpernite flammās.
Omnia qui incit, uincet, quos cernitis, ignes:
Nec niſi materna Vulcanum parte potentem
Sentiēt. æternum eſt, à me quod traxit, & expers,
Atque immune necis, nullaque domabile flamma.
Idque ego deſunctum terra, cæleſtibus oris
Accipiam: cunctisque meum lætabile factum
Dijs fore confido. ſi quis tamen Hercule, ſi quis
Fortē Deo doliturus erit, data præmia nollet.
Sed meruiſſe dari ſciēt, inuitusque probabit.
Aſſenſere dei: coniux quoque regia uiſa eſt
Cætera non duro, duro tamen ultima uultu
Diſta tuliffe Iouis, ſequē indoluiſſe notatam
Interea quodcunque fuit populabile flamma,
Mulciber abſtulerat: nec cognoscenda remanſit
Herculis effigies, nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet, tantumque Iouis ueſtigia ſeruat.
Utque nouus ſerpens, poſita cum pelle ſeneſcēta,
Luxuriare ſolet, ſquammaque nitere recenti:
Sic ubi mortales Tirynthius exiit artus,
Parte ſui meliore uiget, * maiorque uideri
Cæpit, & anguſta fieri grauitate uerendus.
Quem pater omnipotens inter caua nubila raptum
Quadriugo curru radiantibus intulit aſtris.

cælum. nam (ut reſert
Diodorus) poſt exuſtum
Herculis rogam acceden-
te Iolao, vt oſſa collige-
ret, cum nullum priuſ
reperit foret, credide-
runt Herculem ſecun-
dum oraculum in deos
translatum, illique, ut
heroi, ſacra quædam fe-
cerunt. Athenienſes au-
tem Græcorū primi Her-
culem ut Deum ſacrifi-
cijs coluerunt, ſuæque
pietatis erga illum præ-
bentes reliquis exemplū,
vniuerſam primum Græ-
ciam, deinde cæteras gen-
tes ad eius cultum con-
uertere. *Latabile*.
Lætum, gratum, ac iu-
cundum. *Si quis tamen
Hercule, ſi quis*. Iuno-
nem taxat Iupiter, quæ
ſemper Herculem odio
fuerat proſecuta.

S E D meruiſſe dari **RAPH.**
ſciēt. Hoc eſt intelliget
meruiſſe Herculem, ut
ipſi præmia darentur cæ-
leſtia, atque in numerum
deorum reciperetur.
Populabile. corrupti-
bile. *Mulciber*.
Vulcanus, ignis. *Iouis
ueſtigia ſeruat*. Simi-
litudinem Iouis: nam
vt Iupiter, Deus eſt effe-
ctus Hercules. *Parte
ſui meliore uiget*. Ani-
mi immortalitate. *Anguſta
fieri grauitate*. ſacra
ac diuina. nam anguſtum
dicitur augurio
conſecratum. *Quadri-
ugo curru radiantibus*.
Triumphali innuit enim
Herculem cum maxima
gloria triumphatum mo-
re in cælum fuiſſe ſubla-
tum. [Obiter autem poe-
ta uidetur & illam fabu-
lam attingere, qua Her-
cules inter ſidera rela-
tus fertur dimicantis ſpe-
cie, quod ſidus à Græcis
Eugonafin, hoc eſt, ge-
nicularis appellatur, de
quo Higinus libro ſecun-
do.]

A R G V M E N T V M.

ARG. Alcmena cum ex Ioue Herculem conceptū propter Iunonē parere non posset: implorata. n. a Iunone ea quæ partibus præsidet, Lucina, quam quidam Ilithyā interpretantur, ad fores reginæ partū impeditura, in vetulā trāsfigurata uenit: & cū in terra residens nexis manibus partū retardaret, Galāthis p̄ministra cōspexit eā, suspicataque est eo gestu impedimento esse dominæ suæ, quominus pareret, & puidētia dolū ridēs emēta est Alcmenā partu solutā. at illa imprudēs, retolutis manibus, Alcmenā cruciatu liberauit, cuius astutiā grauisima pœna est prosecuta. nanq; eam in mustelā figuram conuertit: ita ut ore, quo mentita est, pareret.

Sensit Atlas pondus, neque adhuc Stheneleius iras
Soluerat Eurystheus, odiumque in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmena quæstus ubi ponat aniles
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cui ve suos casus, Iolen habet. Herculis illam
Imperio, thalamoque, animoque receperat Hyllus,
Impleratque uterum generoso semine, cum sic
Incipit Alcmena: Faueant tibi numina saltem
Corripiantque moras tunc, cum matura uocabis
Præpositam timidis parientibus Ilithyam,
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Nanque laboriferi cum iam natalis adesset,
Herculis & decimum premeretur sidere signum,
Tendebat grauitas uterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, ut posses auctorem dicere * tanti
Ponderis esse Iouem, nec iam tolerare labores
Vltius poteram, quia nunc quoque frigidus artus
Dum loquor, horror habet, parsque est meminisse doloris
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
Fessa malis, tendensque ad cælum brachia, magno
Lucinam * ad nexos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Iunoni uellet iniquæ.
Utque meos audit gemitus, subsegit in illa
Ante fores ara, dextroque poplite læuum
Pressa genu, digitisque inter se pectine iunctis
Sustinuit partus, tacita quoque carmina voce
Dixit, & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio conuicia demens
Vana Ioui, cupioq; mori, moturaque duos
Verba queror silices. matres Cadmeides adsunt,
Votaq; suscipiunt, exhortanturque dolentem.
Una ministrarum media de plebe Galanthis
Flaua comas, aderat faciendis strenua iussis,
Officijs dilecta suis. ea sensit iniqua
Nescio quid Iunone geri: dumque exit, & intrat

Mustelas
ore pare-
re.

illicq; mortua diuinis meruit honores. *Quæstus an.* & querimonias vetulæ conuenientes. *Te-
sta. la.* & celebrata atq; cōfessa certamina. *Hyll.* & Herculis ex
Deianira fuit filius. *Mat.* & partui p̄p̄inqua. *Corripiantq; mo.* &

dauit. *Tenuerunt* & retinuerunt. *Carmina* & incantationes.
Nitor & enitor, ut pariam. proprie autem niti parientes dictū
tur. *Vana conuicia* & nihil profutura. *Verba queror* & figurate
dictum est. verbis enim queri, conuerſi; est in vsu. *Cadm.* &
The-

abbrevient atq; auferant, *Ilithyam* & Ilithyia dea ē,
quæ parientib. præesse di-
citur, quā nostri Lucinā ap-
pellāt, quod in lucē nascent-
es ducat. hāc filiā Iunonis
fuisse Dio. ait, cui & Ouid.
astipulari vī. alij eādē esse
cū ipsa Iunone contendūt.
Ilithyia uero dicta est, q̄ a
parturientib. uocata ad le-
uandos dolores ueniat.
Quæ m. d. & aduersam. *Iu-
non. gra.* & potētia Iunonis,
quæ tm̄ gratia apud Ilithy-
iā ualuit, ut quæ mihi adē-
se debebat, ob fuerit. Iouē
nāq; appropinquāte part-
tpe dijs p̄sentib. dixisse fe-
runt, puerū, q̄ ea die nasce-
retur, se regē esse facturū.
qb. verbis commota Iuno
Lucinā filiam iussit com-
primere Alcmenę partū,
ac Eurystheū ante tēpus
in lucem educere. Iupiter
vero licet consilio frustra-
tus, q̄ prædixerat tm̄ ratū,
& Herculis famā claram
esse uolens, dixisse Iunoni
fertur, se q̄dem permitte-
re Eurystheum, ut prædixe-
rat, regē esse, Herculemq;
ei subijci uelle, duodecim
quæ certamina ab illo p̄fi-
ci, q̄ Eurystheus mādasset
q̄bus consummatis fieret
immortalis. *Lab. se.* & du-
ri ac laborū patienti. *Es-
dec. sig.* & hoc est, cum iam
decimus ageretur mensis
duodecim. n. sunt Zodiaci
signa, quib. duodecim mē-
ses distinguūtur. *Sidere.* &
Sole, *κατ' ἑξοχὴν.* *Graui.* &
pōdus. *Tend.* & distēdebat.
HORROR. & tremor.
Nexos part. & im̄peditos,
qui solui non poterāt. *Sed*
precor. & ante a Iunone cor-
rupta. *Meum cap.* & meā
uitam. *Iunoni inq;* & in-
micę. *Dextroq; est popl. le-
uum Pressa genu* & synecdo-
che poetica. tali autē gestu
impediri partus etiā Plin.
in nat. historia scribit, his
quidē verbis. Assidere gra-
uidis, vel cum remedium
alicui adhibeatur, digitis
pectinatim inter sese am-
plexis ueneficū est, idque
cōpertum tradunt Alcme-
na Herculem pariente: pe-
ius si circa unum ambove
genua. itē poplites alter-
nis genib. imponi, ideoq;
hæc in consilijs ducum, po-
testatumve fieri uetere
maiores, uelut omnē aētū
impedientia. uetere ue-
ro etiam sacris uotisve si-
mili modo interessē. *Pe-
ctin.* & pectinatim, ac cæcel-
latim iunctis digitis. *Sus-
tuit.* & remorata est, retar-

Thebanæ. § *Diua* § Ili-
thyiam. § *Gratare* § gratu-
lare. § *Lenata est* § soluta
est partu & liberata. § *Pos-
ituxque puerpera uoto* § a-
depta est id, quod cupie-
bat. peperit nanque ut o-
ptabat. puerpera autem
dicitur quæ nuperrime pe-
perit. § *Pauescunt* § stupe-
facta. § *Diua potens uteri* §
periphrasis est Ilithyæ.
§ *Vinctis remisit* § digitis,
qui pectinatim iuncti mi-
hi, ut uincula, erant impe-
dimento, resolutis. § *Ar-
cuit* § uertit de terra surge-
re Galanthida, cum uel-
let. § *Strenuitas* § agilitas,
§ *Ut ante* § quemadmo-
dum etiam ante cum puel-
la esset. § *Frequentat* § cele-
brat. nam mulieræ ferè in
domibus versantur. § *Ad-
monitu* § recordatione.

§ *Quam sic nurus* § Iole
Hylli Herculis filij uxor.
§ *Rapta* § erepta, ablata.
§ *Facies* § figura. § *Quid* §
dices, facies ve subaudia-
tur. § *Mira fata* § miranda
infortunia. § *Quamquam*
§ *Lacrymaque* § cum hæc nar-
raret Iole, more mulie-
rum lacrymas emittebat.
eleganter autem poeta ser-
uat decorum mulieris infor-
tunio sororis magno dolo-
re affectæ. § *Me pater ex*
§ *alia genuit* § hac parenthe-
si exponit Iole, cur Dryo-
pe unica matri filia fue-
rit. § *Notissima forma* § *Oe-
chalidum*. § Dryope Eury-
ti filia, quæ pulchritudine
Apollinem in suos amplex-
us pellexit, cum ex And-
ræmone uiro iam filium
peperisset, ad lacum quæ-
dam, ut coronas nymphis
dicaret, peruenit, ubi
cum ex Loto arbore flo-
rentes ramos, quos pue-
ro daret, decerpisset, ec-
ce guttas sanguinis ex ar-
bore stillantes aspexit,
quare territa cum refu-
gere uellet, in arborem
sensit se transfigurari.

APH. § *OECHALIDVM*. §
Oechaliæ virginum. est
autem patronymica for-
ma pro patria vsus poe-
ta. § *Dei tenentis Delon*. §
periphrasis est Apollinis,
qui & Delphos, & Delon
in potestate sua habet.
§ *Summum* § summitatem
marginis. § *Myrtæ* § myr-
tus est arbor Veneri dica-
ta. unde myrtetum locus
myrtis constitutus dicitur.
§ *Huc*. § pro illuc. aduer-
bium enim præsentis loci
pro aduerbio absentis est
positum. § *Tyrios*. § pur-
pureos. § *In spem bacca-
rum*. § nam bæccæ ex flo-
ribus nascuntur. sunt au-
tem bæccæ arborum fru-

*Sæpe fores, diuam residentem uidit in ara,
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, Quæcunque es, ait, domina gratare: lenata est
Argolis Alcmena, potiturq, puerpera uoto,
Exilijs, iunctasq, manus pauescunt remisit
Diua potens uteri; uinctis leuor ipsa remisit.
Numine decepto risisse Galanthida fama est.
Ridentem, prensamq, ipsis dea sœua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare uolentem.
Arcuit, inq, pedes mutauit brachia primos
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisere suum: forma est diuersa priori
Quæ, quia mendaci parientem iuuerat ore,
Ore parit, nostrasq, domus, uelut antè, frequentat.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Dryope, Euryti filia, soror Ioles, Andræmonis cõiux, quæ antea
dilexerat Apollo, cum ad lacum sacratum nymphis dona ferens uenisset, &
ex arbore loto ramum decerpisset, quo paruulum filium nomine Amphison, quæ se-
cũ tulerat, oblectaret, in quâ lotum nympha Lotos fugiens Priapum erat trans-
figurata. quæ sacre arboris extiterat uiolatricis, trũco hactenus infixæ. inter quæ dũ
casum sororis Iole refert Alcmenæ, Iolaus, fratris Herculis filius, in antiquâ
pueritiâ transfusus uidetur. sic. n. Iunonis filia roganti coniugi pmiserat.

Dixit, & admonitu ueteris commota ministra
Ingemuit. quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen ò genitrix aliena è sanguine uestro
Rapta mouet facies: quid? si tibi mira sororis
Fata meæ referam? quamquam lacrymæq, dolorq,
Impediunt, prohibentq, loqui. Fuit unica matri
(Me pater ex alia genuit) notissima forma
Oechalidum Driope: quam uirginitate carentem,
Vimq, Dei passam Delphos, Delonq, tenentis
Excipit Andræmon, & habetur coniuge felix.
Est lacus acclinis deuexo margine, formam
Littoris officiens: summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope satorum nescia, quoque
Indignere magis, nymphis latuæ coronas:
Inque sinu puerum, qui nondum impleuerat annum.
Dulce ferebat onus, tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à stagno Tyrios imitata colores
In spem bæccarum florebat aquatica Lotos.
Carpserrat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores, & idem factura uidebar:
(Nanq, aderam) uidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moueri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc deniq, agrestes,
Lotos in hanc nympha, fugiens obscena Priapi,
Contulerat uersos seruato nomine uultus.

Nescierat soror hoc: quæ cum perterrita retrò
Iret, & oratis uellet discedere nymphis,
Hæserunt radice pedes, conuellere pugnat,

etius minutiores, qui spar-
sim oriuntur, ut lauri, oli-
uæ: a quorum similitudi-
ne vniones quoque bæccæ
dicuntur, unde bæccatum
dicimus bæccis & margari-
tis ornatum. Virg. Collo-
que monile bæccatum.
§ *Aquatica Lotos*. § iuxta
aquas nascens. fuit au-
tem Lotos nympha, quam
cum insequeretur Pria-
pus, ut eam comprime-
ret, miseratione deorum
in arborem sui nominis
conuersa est, quæ (ut scri-
bit Herodotus) bæccas
dactylis suauiores, ex qui-
bus viuunt, vinumque
etiam conficiunt populi
Libye, qui inde Loto-
phagi uocantur. § *Tar-
di agrestes*. § feri, ut qui
id ante amissam sororem
non admonuerunt. aliàs
tardi tardo ingenio præ-
diti dicuntur. § *Nunc*
denique. § tunc tandem
post factam sororis iactu-
ram. § *Obscena Priapi*. §
inguina Priapi. Priapus
autem Bacchi & Veneris
filius fuit, qui ob eximiam
fecunditatem hortorum
deus fuit exilimatus. fre-
quenter autem pro pu-
dendis uirorum ponitur
Priapus. nam ut in quin-
to scribit Diodorus, cum
prisci inguina uirorum
eccultius nominare vel-
lent, Priapum dicebant.
§ *Iret*. § ire uellet, neque
enim ire poterat, § *Ora-
tis* § placatis nymphis.
§ *Pugnat* § nititur, conatur.

Dryope
in arbore.

NISI *summa* nisi partes superiores: pedes enim iam in radices fuerant conuersi. *Lentus cortex* & flexibilis. *Addiderat nomen* & parenthesis est. indiderat autem rectius legeretur hoc est, imposuerat. nam Indi nomina proprie dicuntur. *Rigescit* rigida ac dura fieri. *Ducentem* trahentem, fugentem

ferunt Iouem Iunoni persuasisse, ut *Hercule* se fingeret genuisse, matrisque erga eum deinceps beneuolentiam ostenderet. cum igitur Iuno lectum ascendisset, sumptum iuxta corpus Herculem per uestes inferius in terram demisit uerum partum imitata, sicut etiam nunc in filiorum adoptione obseruant Barbari. Iunonis igitur opera post hunc partum Hebe Herculi nupsit. *Viri* mariti Herculis. *nā* Hercules in numerū deorum relatus, uel Iunone conseruante, Hebe duxit uxorem. *Talia dona* ut quinquam iuuenili ætati restitueret. *Themis* dea est Iustitiæ Themis, & diuinandi, & religionis, quæ nihil sceleris impunitū esse permittit. *Nam iam discordia Theba* Bellum mouent.

Indiderat

facti

Dryope fuerat transmutata. *Affusque* prostrati. *Sua arboris* in quam, & filia, & vxor sua fuerat conuersa. *Cara soror* apoprophe, qua Iole significat se casu sororis uehementer dolere. *Irrorant* roris modo stillant in folia. *Dum licet* donec potest. *Questus* querelas. *Hoc nefas* hoc supplicium pro eo, quod sequitur, id; quod antecedit, positū est. nefas nāque & scelus præcedit sequitur supplicium. *Sine crimine* sine culpa. *Innocue* innocentes. *Demite* deripite, detrahite. *Hoc instipite* in hoc truco. *Et frutices omnes* arbusculas omnes, est enim frutex medius inter arbores, & herbas: nam neque ad arboris magnitudinem peruenit, neque per hyemem, ut herba arescit. *Dearum* nympharum. *Incumbere* inclinare. *Mollis liber* cortex, unde & libri sunt dicti, quia in libris hoc est, arborum corticibus antiqui scribebant. [Sine munere uestro Contegit inductus morientia lumina cortex] solebant morientium oculi a parietibus, aut liberis, aut cæteris propinquiorebus claudii. proinde cum & hic idē conarentur pater & coniux, & soror. Ex oculis remouete manus, inquit Dryope: nam hoc cortex accrescens & superans sine uestro munere, hoc est per se atque, ultro facit, neque ad hoc munus, siue officium uestra opera opus est.

RAPH.

Iolus senex in iuuenem.

SIMVL esse & mulier subaudiatur, nā arbor esse non desiderat. *Euryt* Ioles Euryti filius. *Nam lumine constitit alto* Iolus, (ut scribit Solinus) Iphicli Herculis fratris fuit filius, qui cum ad decrepitā peruenisset ætatem, Herculis precibus ab Hebe iuuenili ætati fuit restitutus. *Dubia la* quæ uix videbatur obtinuitatem. est. n. lanugo barba, quæ prima ab emitti consuevit. adolefcenti. **IUNONIA** Hebe Iunonis filia, quæ Herculi in cæu translatō nupsit. nā

Nec quidquam, nisi summa mouet. succrescit ab imo, Totaque paulatim lentus premit inguina cortex. Ut uidit, conata manu lamare capillos, Fronde manu impleuit: frondes caput omne tenebat. At puer Amphius (namque hoc auus Eurytus illi) Addiderat nomen materna rigescere sensit Vbera, nec sequitur ducentem lacteus humor. Spectatrix aderam * fati crudelis, opemque Non poteram tibi ferre soror: quantumque ualebam, Crescentem truncum ramosque amplexa morabar: Et fateor uolui sub eodem cortice condī. Ecce uir Andramon genitorque miserrimus adfuit, Et querunt Dryopen. Dryopen querentibus illis Ostendi Loton. tepido dant oscula ligno, Affusque suæ radicibus arboris herent. Nil, nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebas Cara soror. lacrymæ misero de corpore factis Irrorant folijs: at dum licet ora que præstant Vocis iter, tales effundit in aere questus: Si qua fides miseris hoc me per numina iuro Non meruisse nefas: patior sine crimine pœnam: Viximus innocuæ si mentior, arida perdam, Quas habeo, frondes, & cæsa securibus, urar. Hunc tamen infantem maternis demite ramis, Et date nutrici, nostraque sub arbore sæpe Lac facitote bibat, nostraque sub arbore ludat; Cumque loqui poterit, matrem facitote saluet, Et tristis dicat, Latet hoc instipite mater: Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores, Et frutices omnes corpus putet esse dearum. Care uale coniux & tu germana, paterque, Et si qua est pietas, ab acutæ uulnere falcis, A pecoris morfu frondes defendite nostras. Et quoniam mihi fas ad uos incumbere non est, Erigite huc artus, & ad oscula nostra uenite, Dum tangi possum, paruumque attollite natum. Plura loqui nequeo: nam iam per candida mollis Colla liber serpit, summoque cacumine condor. Ex oculis remouete manus. sine munere uestro Contegit inductus morientia lumina cortex. Desierat simul ore loqui, simul esse, diuque Corpore mutatorami caluere recentes. Dumque refert Iole factum miserabile, dumque Eurytidos lacrymas admoto pollice siccant Alcmena, flet & ipsa tamen; compescuit omnem Res noua tristitiam. nam lumine constitit alto Penè puer, dubiaque tegens lanugine malas Ora reformatus primos Iolus in annos.

ARGUMENTVM.

ARG. Callirhoe Acheloi amnis filia, Alcmæonis, qui materno sanguine aspersus in Acarnaniam se contulerat ut expiaretur, coniugium inuit, ex qua duos Alcmæon filios edidit. qui cum per fallaciam a Phegeo, cuius ante filiā habuerat, esset occisus, perit Callirhoe a Ioue, liberis suis, et ultores patris essent, annos adiceret, ergo ut id consequi possent, dei uoluntate ex pueritia in adolēcentes factum est ut cederent.

Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe, Victa uiri precibus, quæ cum inuare pararet Dona * tributum post hunc se talia nulli, Non est passa Themis nam iam discordia Theba

amphiaraus Oiclei filius, vates clarissimus, cum se bello Thebano non reuersurum præuidisset, a Poly-nice nullis precibus adduci poterat, ut illi interesset quare Poly-nice aureū illud monile a Venere Hermonæ dono datum, Eriphylæ Amphiarai uxori, quo belli societatem viro persuaderet, largitus est, cum vero eo tempore Amphiarus, Adrastusque de regno dissentirent, ad Eriphyles Amphiarai uxoris, Adrastique sororis iudiciū omnium dissensionum detulerunt. illa uero pro Amphiarao quidem sententiā tulit, sed ut belli Thebis inferendi socius, adiutorque esset. ceterum Amphiarus existimans se ab uxore proditum, Alcmæoni filio mandauit, ut post suum obitum Eriphylæne caret. dum uero Amphiarus, quo die primum Thebas peruenit, una cum curru & equis terræ hiatu fuisset absorptus; Alcmæon dati paterni memor matrem interfecit, quo quidē facinore in insaniam uersus ac furis agitatus ad Phegeū Alphesibæ patrē cupiens purgari confugit. Alphesibæ uero cum monile maternū dono dedisset eam uxorem duxit. [Sed cum apud Phegeum nihilo magis a morbo liberaretur, consulto oraculo.] ad Acheloi deinde profectus, eius filiam Callirhoē admauit a qua cum monile illud flagitare, ad Alphesibæ rediit, ipsū monile repetiturus. ceterū a Temeno & Axione Alphesibæ fratribus fuit interfectus. quos postea Alphesibæ ipsa, ut maritum ulcisceretur, interemit, id quod scribit Propertius, cum inquit: Alphesibæ suos ultā est pro coniuge fratres, Sanguis & cari uincula rupit amor Callirhoē aut Alcmæon uxorem.

uxor Iouem rogauit, ut filios adhuc impuberes iuuenes efficeret, quo de patre ultionem suscipere possent: quod cum Iupiter concessisset, repente è pueris viri effecti fuerunt. [De Alcmeone & eius interitu etiam Pausanias meminit in Arcadicis, qui & filiorum, quos ille ex Callirhoe Achelous susceperat, no-

eam commodius cum superiore connectat, § *Faticano* § *Fatica* canenti. § *Eadem do.* § ut iuuenes fierent. § *Pallantias* § *Aurora Pallantis* gigantis filia. [Hesiodus autem Hyperionis filiam facit Auroram, Pallantis sororem patrualem, his versibus:

Θηκεδ' ἢ εὐρύτι μίγαν λαμ
πράντι σιλάτι,
Ἡδὲ ἡπάντασιν ἐπὶ χθονὶ
σι φαείνῃ
Ἀθανάτοισι θεοῖς οἱ οὐρανὸν
κυρὸν ἔχουσιν
Τείταδ' ἰππευτοῖσι· ἐπὶ πῖ-
τος ἐν φιλάτῃ.
Χρὺς δὲ ἰουρὸν βῆσι τέκεν ἐν φι-
λότῃσι μίγῃσιν
Ἀτρεΐδης τε μίγαν, σάλαγτα
τε διὰ θαλάσσης

deflentq;

fuerunt enim fratres Hyperion Creus, Coeus & Iapetus, Terræ & Oceani filij, ut ex eodem patet.] *Neve ne-*
§ *Sui coniug.* § Tithoni, qui senio tandem in cicadam esse sui uisum fuit conuersus. § *Iasona* *flaua Ceres* § sic quidem *iam.*

Byblis in fontem.

Neve ne-
cem sinat
esse sui vi-
fuit conuersus. § *Iasona* *flaua Ceres* § sic quidem *iam.*

ferè hætenus corrupte lectum est: quod perquam mirandum est, cum Iasona & quadrisyllabum sit, & primam corripiat syllabam. quod sanè haud imperiti quidam animaduertentes Aesona putarunt esse legendum: quo quidem modo nulla vis rationi carminis assertur. sed cum ne mo priscorum scribat Aesonem à Cerere fuisse amatum, censuerim Iasona, qui accusatiuus in quinque syllabas excurret, ita esse legendum, ut illud epitheton flaua penitus eradatur. huic autem lectioni vetustissima non solum exemplaria, sed historiæ quoque astipulantur, tradunt enim Iasium, qui & Iasion dicitur, Iouis ex Electra fi-

Deos fati-
tis obno-
xios esse.

vario

Harmo-
nia.

Bella mouent, dixit, Capaneusq; nisi ab Ioue uinci
Haud poterit, * fientq; pares in vulnera fratres.
Subductaq; suos manes tellure uidebit
Viuus adhuc uates, ultusq; parente parentem
Natus, erit factus pius, & sceleratus eodem,
Attonitusq; malis, exul mentisq; domusq;
Vultibus Eumenidum, matrisq; agitabitur umbris:
Donec enim coniux fatale poposcerit aurum,
Cognatumq; latus Phegeius hauserit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloia supplex
Ab Ioue Callirhoe, natis infantibus annos
* Addat, ne ue necem sinat esse ultoris inultam.
Iuppiter his motus, priuigna dona, nurusque,
Præcipiet, facietq; uiros impubibus annis.

ARGUMENTVM.

ARG. Milesus ex insula Creta in Asiam profectus, ibi urbem sui nominis constituit: huic ex Mxandri filia, Byblis, & Caunus nati sunt. Byblis cū fratrem corporali amore potius, quam pio, patrioque more diligeret, nec uelantiam cupiditatis compesceret, atque per litteras detestandum amorem indicauisset, furiali uelania ipse inlinctus patria profugit. cuius illa dum uestigia persequitur, multas permenſa gentes, nouissime in Cariam venit, ibique assiduo mæror, & steru fatigata cum concidisset, nympharū Lelegidum misericordia excidentis lachrymæ in fontem conuersæ sunt, qui dominæ nomine est insignis.

Hæc ubi faticano uenturi præscia dixit
Ore Themis, * uano superi sermone fremebant,
Et cur non alijs eadem dare dona liceret,
Murmur erat. queritur ueteres Pallantias annos
Coniugis esse sui; queritur canescere mitis
Iasona Ceres; reperitum Mulciber æuum
Poscit Erichthonio; Venerem quoque cura futurū
Tangit, & Anchisæ renouare paciscitur annos.
Cui studeat, Deus omnis habet: crescitq; fauore
Turbida seditio: donec sua Iupiter ora
Soluit, & O nostri si qua est reuerentia, dixit;

§ *Capaneusque nisi ab Ioue uinci* Capaneus vnus fuit ex septem ducibus, qui Thebas obsederunt, qui cum deorum contemptor esset, scalisque Thebas oppugnare primus omnium cœpisset, tanta mole lapidum à Thebanis obrutus est, (ut scribit Vegetius) ut fulminibus à Ioue fingatur extinctus. § *Fient. que pares in vulnera fratres* Eteocles & Polynices Oedipifilij, propter quos bellum illud Thebanum fuerat susceptum, mutuis uulneribus conciderunt. § *Subducta tellure* subducta terra, nam hiatu terræ absorptus est Amphiaræus. § *Ultus erit* ulciscetur. nam Amphiaræus, se ab uxore proditum cognoscens, Alcmaon filio mandauit, ut post obitum suum Eriphylen perimeret. quod quidem cum executus esset, facti conscientia in insaniam conuersus est. § *Natus* filius Amphiaræi Alcmaon, qui patrem ulciscendo pius, occidendo uerò matrem impius fuisse iudicatur. § *Exul mentisque* demens atque furiosus. § *Domusque* nam domo fugiens in Acarnaniam peruenit, ut parricidium expiaret. § *Donec cum coniux* Callirhoe Acheloi filia. § *Fatale aurum* monile perniciosum: quod qui habebat, infortunijs vexabatur. id autem Alcmaon ablatum matri iam Alphœsibœ tradiderat. § *Phegeius ensis* Phegei filiorum, à quibus Alcmaon fuit interemptus. § *Hauserit* aperuerit, vulnerauerit. § *Tum demum* tandem post interfecit maritum. § *Acheloia supplex* Callirhoe Acheloi filia Alcmaonis vxor. § *Ultoris* Alcmaonis, qui patrem fuerat ultus. § *Dona priuigna nurusque* Hebes, quæ & priuigna, & nurus Ioui erat. nam Iunonis filia fuit sine patre, & Herculis Iouis filij vxor. § *Præcipiet* ante capiet. § *Impubibus* puerilibus.

RAPH.

Hæc ubi fa. § Byblidos in fontem sui nominis metamorphosin descripturus poeta, nonnulla præmittit, quibus

lium adeò à Cerere fuisse amatum, ut in eius gratiam ad nuptias * Hermiones, ipsius Iasij sororis, maximam frumenti ac panis copiam attulerit, ac ex eo Plutum peperit, qui cultum uitæ instituere, pecuniasque coaceruare, ac in usus custodire omnium primus docuit, cum antea parua congreganda, seruandaque pecuniæ fuisset cura. hæc in 6. Bibliothecæ lib. nequis me finxisse putet, à Diodoro scribuntur. [De Iasione etiam Hom. meminit Odyf. 5. his uersibus:

ἄρ δ' ὀπότε' ἰασ' ὦνι ἐν πλοῦσι δαμάτην,
ἔδυ μὲν ἱ. ἔκαστα μίγνυσι λότῃσι, ἐν ᾧ
Νεῖς δ' οἱ νὶ τριπύλῳ· οἷ δ' ἔδαν ἄπυστος
Νεῖς, ὅς μιν κατέπιθον· βουλὰν ἀγῶντι παραυνοῖ.

Hunc alij Cretensem faciunt, Minois & Phironis nymphæ filium, cum quo in prato forte dormiente, ut inquit Comment. Theocriti, congressa Ceres, peperit Plutum. Hellenicus autem Electræ, & Iouis filium facit, fratrem Dardani, eum uidelicet quem Virg. & Diodo. Iasium uocant: alij alio nomine etiam Aetionem, ut Comment. Apollonij indicat. hunc cum Cerere concubuisse inde fabulantur, quod homo agriculturæ studiosissimus fuisset, & post diluuium apud hunc solum, siue primum tritici semen in Creta repertum esset.] § *Poscit Erichthonio* Erichthonius (ut diximus) ex Vulcani semine in terram à Pallade ipsum spernente pedibus deiecto natus est. § *Et Anchisæ annos* Anchisen à Venere amatum, Aeneamque ex ea susceptum carmine Virgil. notius est, quàm hoc loco sit exponendum. § *Cui studeat, Deus omnis* faueat.

§ *Quo*

Quo rui? quid sine vlla ratione affectatis. omnia autem fati gubernari Iupiter concludit. *Vos etiam?* ordo est, Fata regunt etiam vos & me quoque ut hoc, animo meliore feratis. [Altera lectio melior videtur, qua legitur, quoque hoc animo mel. feratis, pro, utque hoc animo mel. fer. &c. quid enim

attinebat eandem particulam geminare nulla necessitate & contra puritatem sermonis?] *Nec nostrum?* hoc est incurium senectute redderent. tres autem filios suos iustitia insignes Aeaco, Rhadamanthum, & Minoem diis commemorat Iupiter, qui omnes iam consenuerant, neque per fata iuuenescere poterant. *Nec sustinet ullus?* nec ullus audet conqueri. *Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes,* nam Minois imperium late patebat. *Tunc erat inuua.* cum ea Iupiter dixit. *Deionis. su. Ro.* Miletus Solis fuit filius ac Paliphaes Minois vxoris frater, qui cum Minoen iam senio confectum regno priuare pararet, à Ioue deteritus in Asiam sponte aufugit, ubi & urbem condidit, quam de nomine suo Miletum appellauit, & Cyaneam nympham Mæandri fluminis filiam compressit, ex qua Caunum & Byblida liberos suscepit: sed Byblis cum adoleuisset, ita fratris amore ardere coepit, ut epistola quoque eum in amplexus suos pellicere ansa sit. ceterum Caunus nefandam sororis libidinem de testatus ex patria aufugit, Byblis vero in se cuta, cum iam & Cariam & Lyciam, & Lelegas pagrasset, labore ac lacrymis confecta, nymphaeum miseratione in fontem sui nominis fuit commutata. *Deionidem?* Deionei forsitan filium, ut uulgius putabat. nam Apollinis fuisse filium poeta testatur, tamen nusquam legitur à Deioneo ipsum ducere originem. præterquam quod Ouid. id innuere videtur, ac variæ quidē sunt de Miletio priscorum opinionones. alij nanque Euxan tije ex Micone nati filium fuisse aiunt, alij Apollinis ex Aræa Cleochi filia, quibus astipulatur Aristocritus scribens Aræam Cleochi fuisse filiam, ex qua & Apolline genitum esse infantem, qui in Milaca herbam fuerit expositus. susceptum autē à Cleocho fuisse & à Milace Miletum nominatum.

forſitan autem Cleochidem legendum est, non Deionidem, ut est in exemplaribus scriptum. sed cum ad virilem peruenisset ætatem Miletus, à Minoeque odio haberetur, secessisse primum in Samum, ubi etiam locus est ab illo Miletus cognominatus. deinde cum in Cariam transisset, urbem ædificasse, atque à suo nomine Miletum appellasse. alij autem scribunt à

Minoe fortassis, quod & in commentis Apollonij eodem modo legitur.

Quò ruitis? tantum ne aliquis sibi posse uidetur, Fata quoque ut superet? fati Iolaus in annos, Quos egit, rediit, satis iuuenescere debent Callirhoe geniti, non ambitione, nec armis. Vos etiam quoque hoc animo meliore feratis, Me quoque facta regunt: quæ si mutare valerem, Nec nostram seri curuarent Aeacum anni, Perpetuumque æui florem Rhadamanthus habere t, Cum Minoe meo; qui propter amara senectæ Pondera despicitur, nec, quo prius, ordine regnat Dicta Iouis mouere deos, nec sustinet ullus. Cum videat fessos Rhadamanthon, & Aeacum annis, Et Minoam, queri: qui dum fuit integer æui, Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes, Tunc erat inuualidus, Deionidenque iuuentæ Robore Miletum, Phæboque parente superbum Pertimuit, credensque suis insurgere regnis, Haud tamen est patrijs arcere penatibus ausus. Sponte fugis Milete tua, celerique carina Aegeas metiris aquas, & in Aside terra Mænia constituis, positoris habentia nomen. Hic tibi, dum sequitur patriæ curuamina ripæ Filia Mæandri toties redeuntis eodem, Cognita Cyaneæ præstanti corpore nymphæ Byblida cum Cauma prolem est enixa gemellam. Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ. Byblis, Apollinei correpta cupidine fratris, Non soror ut fratrem, nec qua debebat, amauit. Illa quidem primò nullos intelligit ignes, Nec peccare putat, quod sapius oscula iungat, Quod sua fraterno circundet brachia collo: Mendacique diu pietatis fallitur umbra. Paulatim declinat amor: visuraque fratrem Culta venit, nimiumque cupit formosa uideri; Et si qua est illic formosior, inuidet illi. Sed nondum manifesta sibi est; nullumque sub illo Igne facit votum: verumtamen æstuat intus. Iam dominum appellat, iam nomina sanguinis odit, Byblida iam ma vult, quam se uocet ille sororem. Spes tamen obscenas animo demittere non est Ausa suo vigilans: placida resoluta quiete, Sæpe uidet, quod amat. visa est quoque iungere fratri Corpus, & erubuit, quamuis sopita iaceret, Somnus abit: silet illa diu, repetitque quietis Ipsa suæ speciem, dubiaque ita mente profatur: Me miseram, tacitæ quid vult sibi noctis imago? Quàm nolim, rata sit? cur hæc ego somnia vidi? Ille quidem est oculis, quamuis formosus, inquis, Et placet, & possim, si non sit frater, amare, Et me dignus erat; uerum nocet esse sororem. Dummodo tale nihil uigilans committere tentem, Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus

Sarpedone Iouis filio Miletum, & ædificatam, & ab ea, quæ est in Creta, nominatam. ipsam verò primum Pityusam, siue Alteriam, deinde Anaclitum, postea Miletum fuisse uocatam. [Arcere penat.] ex Creta ac imperio suo expellere.

AEGEAS metiris aquas? Aegeum mare transis. *In Aside terra?* in Asia terra, patronymicum. n. pro positio positum est. *Mænia const.* Ouid. quidem sentit Miletum urbem à Mileto Solis filio & conditam, & appellatam: Strabo autem ex Ephori sententia scribit duas esse Miletos, veterem & nouam, ac veterem quidem à Cretensibus Sarpedone duce ædificatam, Miletum quoque cognominatam à Mileto, quæ est in Creta, cum prius Leleges eum locum tenebant: nouam uero postea à Neleo conditam fuisse iuxta mare, quatuorque eam portus habere. *Filia M.* Mæander fluminis est Phrygiæ adeo flexuosus, ut in seipsum redire videatur. *Cognita Cyaneæ.* duæ nymphæ hoc nomine à poetis donantur. altera Sicula Proserpinæ socia, altera Mæandri filia. *Est e.* peperit. *Byblida cum Ca.* Byblis etiam Bybie à quibusdam vocatur, unde Byblus Phoeniciæ urbs omnium antiquissima, quæ à Saturno ædificata perhibetur. *Apollinei?* formosi, atque Apollini similis, siue ab Apolline originem ducentis. *Nec qua?* quatenus. *Mendaci umbra.* fallaci specie. *Paulatim declinat am.* inclinatur in nefandam libidinem. *Sed nondum est manifesta sibi?* nondum, inquit, se amore captam esse intelligit. [Nullumque sub illo Igne facit votum quod nondum tam magnus erat is amor, ut propterea votum aliquod suscipiet, quod facere solent, qui uolenter amant.] *Iam do.* ut. n. amicæ uocantur dominæ, sic amatores domini appellantur. *Iam m. sang.* fratrem & sororem. *Demittere?* immittere, concipere. *Spes ob.* coeundi cum fratre. *Placida res.* dormiens. placida. n. quia somnus est. *Visa est?* hoc est, Byblis dormiens sibi esse uila coire cum fratre, id quod amantibus ferè uolunt uenire solet. *Silet illa?* silebat. n. noua illa uoluptate, quæ senserat. *Repetit?* in mentem reuocat. *Spes.*

ciem? imaginem sui somni. *Ne mi.* eleganter uirginis amore captæ cogitationes, uariosque affectus effingit poeta. *Tacitæ?* in qua omnia tacent animalia. *Quamuis?* quantumuis inimicis magna est autem pulchritudo, quæ ab inimicis quoque approbetur. *Imitata?* simulata, imaginata. *Proh Ve.* hac exclamatio ne Byblis se maximam illo somnio sensisse uoluptatem apte ostendit.

Tenera?

Tenera delicata. *Præcep* brevis
quàm. *Præcep* brevis
ac uelociter fugiens. *Mu*
tato nomine sororis subau
diatur. *Hei mihi* cru
ciatur Byblis, quod Cau
nus sibi tantum frater, nō
etiam maritus sit futurus.
Mea vi mea insomnia.
Dij melius habent, fa
ciuntque quàm homines
qui sorores proprias vxor
es ducunt. *Sic Saturnus*
Opim Opifilia fuit Cæ
li, quæ Saturno fratri nu
pta multos filios procrea
uit. [alio nomine Rhea à
poetis uocata & Cybele,
& magna mater. Orpheus
autem in hymnis, non Cæ
li, sed Protogeni filiam fa
cit.] *Iuncta sibi sanguine*
con sanguineam & sorore.
Oceanus Tethin Tethis
Cæli & Vellæ filia Oceano
fratri nupit, eique maxi
mam nympharum multi
tudinem peperit. *Sunt*
superis sua iura alia in
quit inra dij, alia homines
habent. *Ad caelestia* ad
caelestium exemplum. *Ri*
tus humanos hominum
mores. *Diuerfaque fæde*
ra ad exemplum diuer
forum fæderum & legum.
alia nanque sunt fædera
hominum, alia deorum.
Vetitus ardor prohibi
tus, ac nefandus amor.
Arbitrium uoluntatem
præsentiam. *At non Ae*
olide Macareus Aeoli fi
lius cum Canace sorore
concubuit, ex eaq; filium
suscepit, qui cum à nutri
ce domo efferretur, sei
psum vagitu prodidit. qua
re indignatus Aeolus gla
dium filie misit, quo pro
meritis uteretur: Maca
reus uero aufugit. ad ele
uandum autem scelus By
blis plurali numero utitur
cum Macareus solus ex
Aeolidis cum sorore coi
uerit. *Vnde sed hos noui*
anastrophe est, sed, enim
coniunctio primum in ora
tione locum obtinet. se ip
sam autem reprehendit
Byblis, quod nefandi amo
ris exempla sibi uenerint
in mentem.

APH.

OBSCOENAE flam
ma turpes amores. *Qua*
fas est quatenus licet, at
que honestum est. *Indul*
gere obsequi. *Ergo ego*
affectum ostendit hoc lo
co ergo. *Non reiectura*
non repulsura. Distrabi
tur autem Byblis in varias
cogitationes, hinc ab amo
re, illinc à pudore. *Coget*
amor, potero si coniun
ctio subaudienda est. si co
get amor. sic Iuuenalis,
Græculus esuriens in cœ
lum iussit ibit, *Vide*

Proh Venus, & tenera uolucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tui? quam me manifesta libido
Contigit? ut iacui totis resoluta medullis?
* *Vt meminisse iuuat*? quamuis brevis illa voluptas,
Noxq; fuit præcep, & cæptis inuida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine iungi,
Quàm bene Caune tuo poteram nurus esse parenti;
Quàm bene Caune meo, poteras gener esse parenti.
Omnia, dij facerent, essent communia nobis,
Præter auos: tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur pulcherrime matrem:
* *Et mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes,*
Nil nisi frater eris. quod obest, id habebimus vnum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dij melius, dij nempe suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim iunctam ibi sanguine duxit,
Oceanus Tethin, Iunonem rector Olympi.
Sunt superis sua iura. quid ad caelestia ritus
Exigere humanos, diuersaq; fædera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa, toroq;
Mortua componar, positæq; det oscula frater,
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse uidebitur illi.
At non Aeolidæ thalamos timuere sororum.
Vnde sed hos noui? sed cur hæc exempla parauit.
Quò feror? obscenæ procul hinc discedite flammæ,
Nec, nisi quæ fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non reiectura petentem,
Ipsa petam? poteris ne loqui? poteris ne fateri?
Coget amor, potero: uel si pudor ora tenebit,
Littera calatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet. hæc dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur, cubitoque innixa sinistro,
Viderit, insanos, inquit, fateatur amores.
Hei mihi quò labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit uerba trementi.
Dextra tenet ferrum, uacuam tenet altera ceram.
Incipit, & dubitat, scribit, damnatque tabellas,
Et notat, & delet, mutat, culpatq; probatq;:
Inque uicem sumptas ponit, positaque resumat.
Quid velit, ignorat: quidquid factura videtur,
Displicet: in vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat, visum est delere sororem,
Verbaque * correptis incidere talia ceris:
Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hanc tibi mittit amans. pudet ah, pudet edere nomen.
Et si, quid cupiam, quæris, sine nomine vellem
Posset agi mea caussa meo, nec cognita Byblis
Antè forem, quàm spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec caussa suspiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & quæ, si fortè nota sili,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen quamuis animi graue vulnus habebam.
Quamuis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi dij testes) vt tandem sanior essem:
Pugnauique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix: & plus, quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli. superata fateri

rit Caunus uiderit, quid
sit acturus. cæterum nos
ei nostros amores aperia
mas. *Hei mihi quò labor?* *Quam*
sic & amore & pudore ve
xatur Byblis, ut, quid agat,
eligere nesciat. *Ignem*
ardorem, furorem. *Me*
ditata excogitata. *Dex*
tra tenet ferrum stylum
ferreum, quo in tabulis
etiamnum scribitur. ge
stum autem scribentis in
tabellis exprimit. *Va*
cuam ceram in qua nihil
erat scriptum. *Et dubi*
tas puellæ amore exa
stuantis exprimit leuitatē,
atque infirmitatem. *Sum*
ptas tabellas. *Placuit*
delere sororem nam so
ror nomen est sanguinis,
eo quod fratrem suæ tur
pitudinis ipsam admone
re putauit. *Incidere* &
scribere. *Correptis* ce
leriter raptis. *Quam, nisi*
tu dederis in hac scriben
da epistola ita personam
puellæ fratrem & amantis
& uerentis suscipit poeta,
ut optime seruet decorū.
est autem adeo facilis, ut
& à uirgine scripta esse, &
nulla expositione indige
re uideatur. *Amans* &
puella amore capta. *Et si*
quid cupiam quæris uel
lem, inquit, posse petere
sine nomine meo id quod
opto, si forte quæris. quid
cupiam. *Votorum* cu
piditatis. *Læsi pectoris*
animi amore capti. *Et co*
lor pallidus. *Et vultus*
mæstus. *Sororia* sorori
conuenientia. hoc enim so
rorium significat, nec un
quam substantiuum inue
nitur sororius pro sororis
marito, ut uulgus imperi
torum putat. *Ipsa tamen*
quamuis se inuitam qui
dem, sed coactam amori
succubuisse ait. *Pugnauit*
effugere ut effugerem in
soluta dicimus oratione,
Violenta arma nim af
ferentia, cum quadam ex
cusatione autem violenta
dicuntur, quibus viri quo
que, ac dij ipsi, nedū puel
la succumberet. *Dura* pa
tiens dolorum.

Quam

Hei

Correptis

Timidis uotis hypallage est. ego nanque timida intelligitur. *Vincto propiore* nodo arctiore, strictiore, hoc est, coitu. *Iura senes norint* ab ætate suadet fratri Byblis, ut nihil de legibus curet. *Legum examina* æqualitatem legum, ac seueritatem. *Venus temeraria* inconfiderata. *Nec nos aut durus pater* à commoditate argumentatur Byblis. *Aut reuerentia* periphrasis est pudoris. *Dulcia furta* suauia stupra, iucundos coitus. *Secreta* secretò nomen pro aduerbio est positum. *Coram* palam, in omnium conspectu: aut, coram patre. Coram enim ad certos, Palam ad omnes refertur. *Quantum est quod desit* ac si diceret parum ad modum deest ad explendum amoris nostrum, nam ex quinque lineis amoris, uisum, alloquio tactu, osculo, concubitu, solus coitus restabat. [Legit quidam, desit, pro desit, neque omnino inepte, ut puto.] *Causa* mortis subintelligatur. *Perarantem* pericribentem, *Ne quicquam* frustra, nihil enim profuerunt preces illæ, quin potius obfuerunt. *In summo margine* in ultima marginis parte. *Adhæsit* affixus fuit & scriptus. *Signat* sigillat.

qui,

RAPH.

O MINE

augurio.

Iuuenis

Maandrius

Cau

nus

Maandri

nepos.

Ab

ore

à

facie.

Trepidantis

timentis.

Dum

licet

dum

potes.

Tua

fata

tua

mors.

Nostrum

pudorem

hoc

est,

si

tua

mors

nobis

dedecori

non

esset.

Palles

au

Bybli

repulsa

apostrophe

est

poetæ

ad

Byblida.

Glacialis

frigore

timore,

quod

enim

sequitur,

pro

eo,

quod

pre

cedit,

frequenter

per

metonymiam

ponitur,

&

contra.

Isto

aere

perculso,

nam

ex

percussione

aeris

uox

fieri

censetur.

Et

ma

riso

spem

nor

subaudiendum.

significat

autem

Byblida

diu

attonitam

fratris

repulsa

tacuisse,

ac

tandem

in

querelas

penitentia

ple

nas

erupisse.

Indicium

fecit

indicaui.

Vulneris

huius

amoris,

qui

corda

hominum

vulneribus

conficere

uidetur.

Properatis

tabellis

festinanter

scriptis,

ac

missis.

Ambiguis

dictis

dubijs

uerbis,

quæ

in

diuersas

trahi

sententias

possint.

Ne

non

sequeretur.

ex

duabus

enim

negationibus

constituitur

affirmatio.

Par

qui,

RAPH.

O MINE

augurio.

Iuuenis

Maandrius

Cau

nus

Maandri

nepos.

Ab

ore

à

facie.

Trepidantis

timentis.

Dum

licet

dum

potes.

Tua

fata

tua

mors.

Nostrum

pudorem

hoc

est,

si

tua

mors

nobis

dedecori

non

esset.

Palles

au

Bybli

repulsa

apostrophe

est

poetæ

ad

Byblida.

Glacialis

frigore

timore,

quod

enim

sequitur,

pro

eo,

quod

pre

cedit,

frequenter

per

metonymiam

ponitur,

&

contra.

Isto

aere

perculso,

nam

ex

percussione

aeris

uox

fieri

censetur.

Et

ma

riso

spem

nor

subaudiendum.

significat

autem

Byblida

diu

attonitam

fratris

repulsa

tacuisse,

ac

tandem

in

querelas

penitentia

ple

nas

erupisse.

Indicium

fecit

indicaui.

Vulneris

huius

amoris,

qui

corda

hominum

vulneribus

conficere

uidetur.

Properatis

tabellis

festinanter

scriptis,

ac

missis.

Ambiguis

dictis

dubijs

uerbis,

quæ

in

diuersas

trahi

sententias

possint.

Ne

non

sequeretur.

ex

duabus

enim

negationibus

constituitur

affirmatio.

Par

qui,

RAPH.

O MINE

augurio.

Iuuenis

Maandrius

Cau

nus

Maandri

nepos.

Ab

ore

à

facie.

Trepidantis

timentis.

Dum

licet

dum

potes.

Tua

fata

tua

mors.

Nostrum

pudorem

hoc

est,

si

tua

mors

nobis

dedecori

non

esset.

Palles

au

Bybli

repulsa

apostrophe

est

poetæ

ad

Byblida.

Glacialis

frigore

timore,

quod

enim

sequitur,

pro

eo,

quod

pre

cedit,

frequenter

per

metonymiam

ponitur,

&

contra.

Isto

aere

perculso,

nam

ex

percussione

aeris

uox

fieri

censetur.

Et

ma

riso

spem

nor

subaudiendum.

significat

autem

Byblida

diu

attonitam

fratris

repulsa

tacuisse,

ac

tandem

in

querelas

penitentia

ple

nas

erupisse.

Indicium

fecit

indicaui.

Vulneris

huius

amoris,

qui

corda

hominum

vulneribus

conficere

uidetur.

Properatis

tabellis

esse possit. *Nō adiūt apte* decēter oportune. *Nec legit?* elegit. *Credo* ut puto. *Animūque uacantem* alijs curis uacuum. *Si facta mihi reuocare liceret* hoc est, si possem efficere ut facta essent infecta. *Cæpta expugnare* incæpta perficere. *Quippe nec ille potest* multis rationibus colligit Byblis melius esse, ut in incæpto persistat quam ab eo desistat. *Re- linquam* deponam. *Leui-* ter leui amore impulsā. *Qui plurimus* maximus, grauissimus. *Hoc deo* Cupidine. *Denique iam ne-* que omnino, inquit, iam nefanda commisi, neque innocens possum existimari. *Temerata* uiolata. *Ut* nihil adiciam quamuis nihil ijs, quæ iam commisi, adiungam. *In vota* ad uota explenda.

RAPH.

INCERTÆ men in instabilis animi. *Committit* committit, ut sæpe repellatur. *Mox ubi* deinde inquit, cum nullus finis imponitur Byblidos flagitio, Caunus patriam reliquit. *Inque pe-* in Caria urbem ædificauit, quam de nomine suo Caunum appellauit, & æstate, & autumno pestiferam. Discedit autē ab historia poeta, quo magis verisimilem fabulam dat, nam Cauni cōditores à Strabone ex Creta uenisse scribuntur. *Miletida* Byblida Miletī filiā. *Plan-* xit percussit. *Sine qua* qua erepta. *Profugi* porro fugati. *Utque tuo* eo furore Byblida agitatam fuisse ait poeta, quo Bacchæ vexantur, dum tertio quoque anno Orgia celebrāt. *Proles Semel.* apostrophe ad Bacchum. *Mota* concitata. *Tuo Thyrsi* tuis sacris per synecdochem. est nanque Thyrsus hasta pampinis testā, quæ in sacris Bacchi iactabatur. *Is-* maria Thraciz. *Trien-* nia Trieterica Græce dicuntur, eo quod tertio quoque anno celebrarentur. *Bubasides* Cariz. nā Bubasus, unde Bubasides declinatur, Cariz regio est [meminit & Pl. li. 5. c. 28.] *Caras* Cariz populos. *Et armis* Leleges populi sūt Cariz bellicosissimi. *Iam Cragon* Cragus mons est Lyciz Apollini sacer, qui promontoria octo habere scribitur, ac eiusdem noīs urbem. [Pl. Taurum hoc nomine appellari certa sui parte dicit, alijs. n. locis alijs nominibus eundem illum dici. uide lib. 5. c. 27.] *Et Li.* Limyre oppidum est Lyciz iuxta Cragon. [cum amne eiusdem noīs ut Pl. li. 5.] *Xanthi* Xanthus & fluuij, & Lyciz urbis maximæ nomen est. *Quodque* Chimæra mons est Lyciz: qui ut Aetna in Sicilia, est marito: qui ei nomē aui imposuit. Iphimq; appellauit, a-

præbuit, ut fingerent Chimæram esse monstrum, partem anteriorem leonis habens flammās euomentem, medium ac uentrem capræ, posteriorem draconis, unde et Hom. inquit. [αἰφύλακος, ὁ πῖθας δὲ δράκων, μίση δὲ χίμαιρα] sanè Chimæra capra interpretatur. [Quoq; chimæra iugum med. i. par. ignē]

hunc uersū alij, inter quos & Perottus, sic legūt, Quo que Chimæra iugo, medijs in partibus hircū, Pectus & ora leæ &c. quæ lectio & planior est, & cum fabula magis cōsentit. Porro fingunt poetæ Chimæra ex Echidna & Typhaone natā esse, postremo autē à Bellorophonte, auxilio Pegasi, occisam. Hesiod. in Theogonia addit, et tricipitē fuisse. ei^{us} uersus sunt, *Ἡ δὲ χίμαιραν ἱτακτὶ στίχῳ*
σαν ἀμαμάκιστος αὐρ
δαίνυται, μεγέλας τε, σφοδρ-
κίς τε κρατερή τε,
Τῆς δ' ἐν τρεῖς κεφαλῇ, μία
μὲν χερσὶ τοῦ λέοντος,
Ἡ δὲ χίμαιρα δὲ δ' ὄφρα
κρατερὸν δράκοντος,
Πρόθεν χέων, πῖθας δὲ δ' ὄφρα
κω, μίση δὲ χίμαιρα.
Αὐτὸν ἀποκτείνουσ' αὐρὸς μὲ
ν σφαιδόμετο.

Τῆς μὲν αὐρασε, εἰς αὐτὴν
λὸς βυλαιοφόντα.
De Pegaso autē & Bellorophonte et Homerus meminit Iliad. 6.] *Quid enim* i. poterant, ac si diceret nihil. *Protinus* ut quomodo in fontē fuerit reloluta Byblis, triplici similitudine poeta exponit. *Picea de* cor. picea arbor est, ex cuius trunco si incidatur, resina fluit. *Ut uet. bi.* bitumen genus est picis ex terra nascens. [De bitumine Plin. lib. 35. c. 15. Et Bituminis uicina, inquit, est natura, alibi limus, alibi terra limus à Iudæa la cu, ut diximus, emergens, terra. in Syria circa Sidonē, oppidū maritimū: spissant hęc utraq; & in dēstatē coeūt.] *Spiralen.* leniter nomē p aduerbio. *Remollescit* ite rū mollis, ac liquida fit, liquescit. *Constitit* congelata fuit. *Phæbeia* Phæbi neptis. *Fama no. cen.* hęc ad connectendam Iphidis metamorphosin i marē à poeta referuntur. nam Lyctus quidā de plebe Thelethusa duxit uxorem, cui grauidæ mandauit, ut si marē quidem pareret, educaret: sin fœminam, exponeret. sollicitæ igitur ac mœstæ propter uiri mandata Thelethusa, Isis dea in somnis apparuit, eāq; hortata est, ut quicquid pareret, educare nihil dubitaret, se. n. auxilio cum opus esset, futuram. quare Thelethusa cum puellam peperisset, marem esse mentita

hircum

Byblis in fontem.

ut masculū educauit. sed cū ad tertiu & decimū ætatis annū

N uenisset

uenisset, ei pater Ianthem Telestæ cuiusdam vicinam filiam desponsauit. cum verò dies nuptiarum adesset, Thelethusa uenâ cum Iphide templum Isidis adiit, illiusque implorato auxilio Iphis in marem conuersus, Ianche, quam frustra ab se amari crediderat, potitus est.

Cretæas vrbes & Cretenses, unde Miletus Byblicos pater coloniam deduxerat in Asiam. est autem Creta insula centum urbium fama nobilis, à Creta nympha Hesperidis filia cognominata, ut Dosiades scripsit, ut Anaximander à rege Curetum. hæc Aeria primum, deinde Curetis, tum Macaros a temperie cæli fuit appellata. Hæc Plinius

RAPH.

Lygdam

PHAESTI Aetel. & Phæstus vrbs fuit Cretæ a Minoe edificata, & à Gortynijs deleta. & Gnossiaco regno & Gnosfos una fuit ex præstantibus Cretæ urbibus. & Quæ uo. & optem, cupiam. & Vi releuere & ut parias. & Onerosior altera fors est & sceminam non solum enim educare, sed etiam dotem parare oportet. & Quod abominor? quod omen diu avertant. & Vique? semper, continue. & In arcto? in angusto, ut bene speret deos ei non defuturos. & Inachis? Io Inachi filia, quæ in vaccam conuersa, cum pristina figuræ foret restituta, ab Aegyptijs pro dea fuit culta, Isidisque appellata. huius autem ornatum & comites describit poeta. & Lunaria cornua? cum cornibus nanque pingebatur Isis, ut quæ eadem cum Luna esse dicatur, nam primi homines in Aegypto geniti mundi ornatum admirantes, uniuersumque naturam, duos esse deos, & quidem æternos sunt arbitrati Solem & Lunam, & illum quidem Osiridem, hanc uerò Isidem appellarunt, ut Diod. li. i. scribit. Luna autem primis diebus cum crescit cornua habere uidetur. Bos quoque ei ab Aegyptijs sacrificatur. [Herodotus per Isidem, intelligi Cererem ab Aegyptijs tradit, ut per Osirim, Dionysium. idem & Diod. alio loco monet. & Et regale decus? diadema. & Cum qua latrator Anubis? Mercurius ab Aegyptijs colitur sub canis figura, significantibus eum fuisse custodem Osiridis, & Isidis, Anubisque appellatur. [Hunc, ut Diodorus tradit, quidam Osiridis filium fecerunt, fratrem Macedonis, habuisse autem eos insignia Clypeorum, Anubim canem, Macedonem Lupum. hinc ea animalia ab Aegyptijs ut sacra obseruari. & Sanctaque Bubastis? comes Isidis uidetur fuisse Bubastis. eademque cum Diana esse ab Herodoto perhibetur. sed pro ipsa quoque Iside accipi solet, à Bubasto urbe cognominata. Hoc uerò ex ijs, quæ in columna eius sacris litteris scripta traduntur, percipi potest: Ego Isis sum Aegypti regina, à Mercurio erudita, quæ ego legibus statui, nullus soluet: ego sum Osiridis: ego sum prima frugum inuentrix, ego sum Ori regis mater: ego sum in altro canis refulgeas: mihi Bubasta urbs condita est. gaude, gaude Aegypto me nutriti. Hæc Diodorus. & Varijsque coloribus Apis? bos uarias habens maculas in Aegypto colebatur in perpetuam memoriam Osiridis, frumentique repletoris, quanquam boues rufi immolari permitterentur, quod colori Typhoni, qui Osiridem necauit, similes uiderentur. [Solinus cap. 134. Inter omnia, quæ Aegyptus habet digna memoratu, præcipue bouem miran-

tur: Apim uocant: hunc instar niu minis colit, insignem notam albæ macula, quæ dextro lateri eius ingenta, corniculantis Lunæ refert faciem. Statutum æui spatium est, quod ut abfuit, principio sacri fontis profundo immersus necatur, nec diem longius trahat, quam licebit, mox alter, nec sine publico luctu, requiritur, quem repertum centum antillites Memphim profequuntur, ut incipiat sacra ibi initiatus, sacer fieri, &c. Herodotus autem libro 3. Apim ab Aegyptijs uocari ait, quem Græci Eupaphum dicunt, eundemque hoc modo describit,

ARGUMENTVM.

AR.G. Phæstos oppidum fuit in insula Creta. hic Lydius generosus stirpis, ac præstantis fidei, cum petisset a Telethusa coniuge, ut si puellam pareret, necaret: si autem puerum sobolem patri seruaret: & uterque cum pro casu futuro lacrymas dedisset, mater nequiens inferre manus filix, fidem in malis habuit auxiliorum: cuius pollicitis illa infantem pro puero decepto patre filij opinione nutriuit. itaque cum ætas matura nuptijs increuisset nihil suspicans pater, obstrictus fide coniugis, Ianthem, ex Teleste genitam despondit: qui inter se dum graui amore premerentur, maxime Iphis, (hoc enim pater nomine aui cum uocari uoluerat) & trepidante et matre, ne Iphis diu aduersus uirum cum infamia reperiretur, eadem dea fuit auxilio. nam ut totis nuptijs iugari possent, Iphin in puerum transfigurauit.

Fama noui centum Cretæas forsitan urbes
Impleffet monstri, si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia regno
Progenit tellus ignotum nomine* Lygdam
Ingenua de plebe uirum: nec census in illo
Nobilitate sua maior; sed uita, fidesque
Inculpata fuit grauidæ qui coniugis aures
Vocibus his monuit, cum iam propè partus adesset:
Quæ uoueam, duo sunt; minimo ut releuere dolore,
Utque marem parias. onerosior altera fors est.
Et uires fortuna negat. quod abominor, ergo
Edita fortè tuo fuerit si scemina partu,
(Inuitus mando: pietas ignosce) necetur.
Dixerat: & lacrymis uultum lauere profusis,
Tam qui mandabat, quàm cui mandata dabantur.
Sed tamen usque suum uanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arcto.
Certa sua est Lygdo sententia: iamque ferendo
Vexerat illa grauem maturo pondere uentrem,
Cum medio noctis spatium sub imagine somni,
Inachis ante torum pompa comitata sacrorum
Aut stetit, aut uisa est. inerant lunaria fronti
Cornua, cum spicis nitido flauentibus auro,
Et regale decus; cum qua latrator Anubis,
Sanctæque Bubastis, uarijsque coloribus Apis,
Quique premit uocem, digitoque silentia suadet,
Sistræque erant, numquamque satis quæsitus Osiris,
Plenaque somniferis serpens peregrina uenenis.

busque annis Aegyptij & amissum maximo cum mærore quærent, & inuentum maxima cum lætitia profequuntur, ut Diodorus, alijque auctores scribunt. Non tantum annuis sacris, sed singulis. is ritus apud Aegyptios sacerdotes fuit, ut cum fleu prodiretur, mox cum lætitia & cantu redirent, imitantes in hoc Isidis exemplum, quæ cum maritum Osirin à Typhone occisum, & in partes dissectum audisset, per totam Aegyptum circumlucto & mærore illius reliquias quæsiuit. tandem autem ijs inuentis sepulcrum marito extruxit, luctuque inde & mærore soluta fuit hinc Martialis, Nuntiat, octauum phariæ suatuba iuuentæ, Et placate redit iamque, subitque cohors. Et ad hunc ritum Ouidius hic respexisse uidetur, ubi ait, Nunquamque satis quæsitus Osiris. Quanquam alij eundem intelligunt Osirin, & Apim, & quod hic de Osiri dicitur, ad Apidis religionem refertur, qui certo tempore nouus quæri solebat, ut supra annotauimus. Apim autem bouem significare lingua Aegyptiaca uolunt, quo nomine tunc Osiris uocatus fuerit, quod circa defuncti tumulum, Aegyptijs bos apparuisse. & Plenaque in pompa sacrorum Isidis gestabatur etiam serpens quæ dormire uidebatur. [Videndum hoc loco, num crocodillum intelligat per serpentem peregrinam Ouidius. nam & hic ab Aegyptijs, diuinis honoribus colebatur. quod non solum Herodotus & Diodorus, sed & Iuuenalis testatur satyra decimaquinta, ubi ait:

ὁ δὲ ἄπις ὁ ἱερεὺς γίνεταί μιν
σχοῖς ἐκ βοῶς ἥ τις ἐκ κίτου ἴσται
καὶ γίνεταί ἱερὸς καὶ σέβεται ὡς θεὸς
βέλτερος γένους. Αἰγύπτῳ
δὲ λέγουσι οἰλάει ἐπὶ τὸν βῆτα
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ σκεπὴν καὶ μὴ
ἐκ τῆς γῆς γενέσθαι τὸν ἄπιν. Ἐ
χεῖ δὲ ὁ μόσχος ὁ ἴσται ὁ ἄπιν
καλεῖται ὁ σημήν καὶ τοῖς ἱερεῖς
ἐὼν μέγας ἐπὶ μὲν τῶν κατὰ
τὴν λαοὺς τῆς Αἰγύπτου πόλιν.
ἐπὶ δὲ τῶν νότων αἰετὸν εἰ καὶ
μῆλον ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρί
χας διπλαῖς ἐπὶ δὲ τῇ γλῶσσῃ
σημαίνονται.

& Quique premit uocem & Harpocratem significat, qui cum digito ad os appositum pingebatur. [Vnde apud Catullum Reddere Harpocratem, pro silentium imponere, legitur. Similis dea apud Romanos Angenora fuisse traditur. vide Eras. prouerbia.] & Sistræque erant? tympana. [Σίστρας Græcum est nomen, à σίστρα, hoc est quatiendo dictum, erat enim crepitaculum æneum, cuius agitatione, sonitum reddebant, in sacris Isidis solenne. ut & Suidas meminit. Virgilius, Regina in medijs patrio uocat agmina sistro. & Nunquamque satis quæsitus Osiris? deus est Aegyptiorum Isidis maritus, quem singulis qui-

Quis

Quis nescit Volusi Bithy-
nice, qualia demens
Aegyptus portenta colat?
Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet satu-
ram serpentibus Ibim.
nam quod plenam somni-
feris venenis vocat, id ad
morsum eius animantis re-
fero, qui letalis est, neque
vnumquam sanatur, ut Diodo-
rus ait.

EXCVSSAM exci-
tatam. *Dea sum auxil.* &
ad id alludit, quod (ut scri-
bit Diodorus) Aegyptij as-
ferunt, Isidem plurimorum
iquentricem fuisse ad mor-
bos medicamentorum, &
medicinæ arti admodum
contulisse, quam immor-
talitate quoque potitam
gaudere hominum cultu,
inque eorum valetudine
præcipue versari, quin etiã
in somnis palam eis opitu-
lari, quos cœsuerit dignos.
signa autem horum esse nō
græcas fabellas, sed opera
certa. totum enim ferme
orbem hanc deam colere
propter manifestas morbo-
rum curationes: siquidem
in somnis illam non recte
valentibus auxilia præbe-
re, & qui eius monitis ob-
temperant, præter opinio-
nē curari etiam, quorum
medici salutē desperarint.
Crete & Cretenis Thele-
thula. *Seque ipsum pon.* &
hoc est, postquam peperit,
pondusq; vteri in lucē ex-
tulit. *Fidemque res ha.* &
res credita fuit. *Quod com-
mu.* & puero & puellæ. nam
Iphis tam fœmina, quã
mas appellari potest. *In-
percepta men.* & non perce-
pta non cognita, non intel-
lecta. Impercepta autem,
indeprehensæ rectius for-
sitan legeretur, hoc est nō
deprehensæ, non animad-
uersæ. *Dictæo Te.* & Creten-
si. à Dictæo nanque monte
Crete Dictæus declinatur.
Tetigit & commouit. *Ru-
de pe.* & rudem animum &
amandi imperitum. *Sed
erat fidu. di.* & nam Iphis
diffidebat se viri officio
fungi posse, Ianthe verò
contra fidebat se munera
mulieris optime obiturã.
Passa tade & pactarum nu-
ptiarum. *Quemque ui.* &
Ianthe, inquit, eum putat
esse virum, & marem, quē
credit suum maritum esse
futurum. *Et auget* Hoc ip-
sum flam. & quod virgine
amata se frui posse despe-
rabat. *Ardeatque in virg.* &
virgo, inquit, virginis amo-
re inflammatur, quod ma-
xime mirandum est. hinc
verò aperte colligitur, hoc
nomen virgo apud priscos
fœminini duntaxat gene-

Tum velut excussam somno, & manifesta uidentem
Sic affata dea est: Pars ò Telethusa mearum
Pone graues curas, mandataque falle mariti:
Nec dubita, cū te partu Lucina leuarit,
Tollere quidquid erit. dea sum auxiliaris, opemque
Exorata fero: nec te coluisse quereris
Ingratum numen. monuit, thalamoque recessit.
Læta toro surgit, duasque ad sidera supplex
Cressa manus tollens, rata sint sua uisa, precatur.
Vt dolor increuit, seque ipsum pondus in auras
Expulit, & nata est ignaro fœmina patri,
Iussit ali mater puerum mentita: fidemque
Res habuit. neque erat facti nisi conscia nutrix.
Vota pater soluit, nomenque imponit auitum.
Iphis auis fuerat. gausa est nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri, facies, quam siue puellæ,
Siue dares puero, fieret formosus uterque.
Tertius interea decimo successerat annus,
Cū pater, Iphi, tibi flauam despondet Ianthen,
Inter Phætiadas quæ laudatissima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleste.
Par ætas, par forma fuit: primasque magistris
Accepere artes elementa ætatis ab iisdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquum
Vulnus utrique dedit: sed erat fiducia dispar.
Coniugium, pactæque expectat tempora tedæ,
Quemque virum putat esse, suum fore credit Ianthe.
Iphis amat, quo posse frui desperat: & auget
Hoc ipsum flammæ, ardetque in virgine uirgo.
Vixque tenens lacrymas, Quis me manet exitus? inquit:
Cognita quàm nulli, quàm prodigiosa, nouæque
Cura tenet Veneris? si dii mihi parcere uellent,
Perdere debuerant. si non & perdere vellent,
Naturale malum saltem & de more dedissent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor vrit equarum.
Vrit oues aries: sequitur sua fœmina ceruum.
Sic & aues coeunt: interq; animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem, ne non tamen omnia Crete
Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
Fœmina nempe marem, meus est furiosior illo,
Si verum profitemur, amor. tamen illa secuta est
Spem Veneris; tamen illa dolis, & imagine vaccæ
Passa bouem est, & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto solertia confluat orbe,
Ipse licet reuolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de uirgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas, teque ipsa recolligis Iphi?
Consilijque inopes, & stultos excutis ignes?
Quid sis nata, uide, nisi te quoque decipis ipsam:
Et pete quod fas est, & ama, quod fœmina debes.
Spes est quæ capiat, spes est quæ pascat amantem.
Hanc tibi res adimit, non te custodia caro
Arcet ab amplexu, nec cauti cura * mariti,
Non patris asperitas, nec se negat ipsa roganti:
Nec tamen est potiunda tibi: nec, ut omnia fiant,
Esse potes felix, ut diique hominesque laborent.
Nunc quoque uotorum pars nulla est * uana meorum,
Dijq; mihi faciles, quidquid ualere, dederunt.
* Quod uolo, vult genitor, vult ipsa, socerq; futurus:
At non vult * Natura, potentior omnibus istis,

ris fuisse. *Quis me ma. e.*
xi. & quem inquit, exitum
meus amor sortietur, cum
Ianthe amata frui non pos-
sim: *Naturale malum* & na-
turalem amorem, ut non
virginis, sed viri amore ca-
perer. *Vellem nulla fo-*
rem? hoc est, uellem non
esse. *Ne non ferat* & ut fe-
rat. Crete verò cum sit ca-
sus nominandi, citra diph-
thongum scribatur. *Tau-*
rum dilexit filia Solis: Pa-
siphæ, cuius fabula sæpius
iam mihi est enarrata. *Sol-*
ertia? ingenij perspicaci-
tas, & acumen. *Confluat* &
conueniat. *Quin animum*
firmas? cur non constantia
vteris? se ipsam autem al-
loquitur Iphis. *Excutis* &
abijcis, repellis. *Nisi te*
quoq; decipis ipsam? non so-
lum alios, qui ipsam ma-
sculum esse credebant. *Et*
pete quod fas est? & appe-
te, inquit, quod assequi pos-
sis. *Hanc tibi res adimit* &
necessitas, & sexus quali-
tas tibi hanc eripit, quam
uxorē ducere cupis. *Nec*
tamen est potiunda tibi &
nec tamen illa potes po-
tiri.

NVLLA est? non est.
[Alij legunt, Nunc quo- RAPH.
que votorum pars nulla
est vana meorum Dijque
mihi faciles, &c. ut sit sen-
sus, Etiam nunc ea, quæ-
cunque uotis expetui, con-
tingunt mihi & dii faciles
dant quæcunque optauī,
scilicet ut Ianthen, & pa-
trem illius, & item meum,
fauentes atque paratos ha-
beam. una obstat mihi, quæ
cætera vincit omnia. At-
que hæc lectio, opinor,
planior, atque simplicior
est.

Luxque iugalis adest nuptiarum dies. *Ubi nubimus amba* nubere sceminarum est proprium. *Nec mihi continget* quia illa potiri non potero. *Ad hac sacra* nuptiarum, nam in nuptijs & Iuno pronuba, & Hymenæus inuocabantur. *Pressit ab his vocem* post hæc, inquit, siluit. *Nec lenius* nec minus. *Aestuans* amore ardet. *Altera vir* Ianthæ, quæ Iphigenei, cui fuerat desponsata, mare esse credebatur. *Utque celer uenias* apostrophe ad Hymenæum, nuptiarum deum. *Omina, Visaque* auguria & somnia. *Causatur* excusat ac causam esse ait. *Ficti* fingendi. *Isi Paratonium* oppidum Aegypti, ubi potissimum colitur Isis, commemorat Thelethusa. nam Paratonium Aegypti oppidum est & portus ingens quadraginta ferè stadiorum, ut Strabo scribit. *Mareoticaque arua* Mareotis lacus est Aegypti iuxta Alexandriam, qui antea Arapotes nominabatur. *Pharonque* Pharos insula est Alexandriæ adiacens, in qua est turris altitudine insignis, quam eodem nomine, quo insula, multis tabulatis excelsam, & albo lapide mirifice structam Solstratus Gnidius Aegypti regum amicus, ob nauigantium salutem edificauit, ut hoc epigramma in eam scriptum declarat: Solstratus Gnidius, Dexiphani filius, dijs seruatoribus, pro nauigantibus. nam cum ora importuosa & humilis esset, & cautes & breuia mare haberet, signum aliquod necessariū fuit altum & clarum, quo nauigantes ad portus ingressum dirigerentur. inde factum est ut huiusmodi signa ad portus collocata Phari dicantur. *In septem cornua* ostia. nam Nilus septem ostijs egreditur in mare. *Tuaque hac insignia uidi* in ara namque Isidis ea omnia simulacra Thelethusa. *Sonitum comitesque faciesque* ordo est, So-

Quæ mihi sola nocet. uenit ecce optabile tempus,
Luxque iugalis adest, & iam mea fiet Ianthæ,
Nec mihi continget, medijs sitiemus in undis.
Pronuba quid Iuno, quid ad hæc Hymenæe uenitis
Sacra, quibus qui ducat, abest, ubi nubimus amba?
Pressit ab his uocem. nec lenius altera uirgo
Aestuans: utque celer uenias Hymenæe precatur.
Quod petit hæc, Thelethusa timens modò tempora differt,
Nunc ficto languore moram trahit: omnia sepe,
Visaque causatur. sed iam consumpserat omnem
Materiam ficti, dilataque tempora tedæ
Infliterant, unusque dies restabat. at illa
Crinalem capiti vittam nataeque, sibi que
Detrahit, & passis aram complexa capillis
Isi, Paratonium, Mareoticaque arua, Pharonque
Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum,
Fer, precor, inquit, opem, nostroque medere timori.
Te dea, te quondam, tuaque hæc insignia uidi,
Cunctaque cognoui, sonitum, comitesque, faciesque
Sistrorum, memorique animo tua iussa notavi.
Quod uidet hæc lucem, quod non ego punior ipsa,
Consilium, monitumque tuum est: miserere duarum,
Auxilioque iuuas. lacrymæ sunt uerba secuta.
Visa dea est mouisse suas (& mouerat) aras,
Et templi tremuere fores, imitataque Lunam
Cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.
Non secuta quidem, fausto tamen omine lata
Mater abijt templo. sequitur comes Iphis euntem,
Quàm solita est, maiore gradu: nec candor in ore
Permanet, & uires augentur, & acrior ipse est
Vultus, & incomptis breuior mensura capillis.
Plusque uigoris adest, habuit quàm scemina: nam quæ
Scemina nuper eras, puer es. date munera templis,
Nec timida gaudete fide. dant munera templis:
Addunt, & titulum: titulus breue carmen habebat.
* Vota puer soluit, quæ scemina nouerat, Iphis.
Postera lux radijs * totum patefecerat orbem,
Cum Venus, & Iuno, sociusque Hymenæus ad ignes
Conueniunt, potiturque sua puer Iphis Ianthæ.

nitum sistrorum. sistrum nanque instrumentum est, quod concussum sonitum emittit, unde & nomen *sonitum*, hoc est à concutiendo accepit. *Quod ut hac lucem* quod hæc uisus, digito autem puellam ostendit. *Non se* non sine cura & sollicitudine. *Fausto omine* felici augurio. *Ad ignes* ad sacrificia: quæ in nuptijs Iunoni, Hymenæoque, ac Veneri celebrabantur.

Iacobi Constantij
 Fanensis.

Vna ministrarum modica de plebe Galathis hæc lacteus flos interpretatur. *γὰρ* enim lac, *ἀνθος* flos dicitur. *Lotos in hanc nymphæ* magis placet, ut Lotos legatur. idem primo Fastorum At ruber hortorum Deus, & tutela priapus Omnibus ex illis. Lotide captus erat. & infra Lotis in herbosa sub acernis vltima ramis, Sic, ut erat lusu fessa, quieuit humo. nisi quis velit ut Lotos sicut Rhodos declinetur. cæterum eam scio apud nescio quæ Græcum auctorem Neptuni filiam appellari. *At puer Amphrysus* videne Amphrysus legi debeat ab Amphrysio Magnesie fluuius: quæ portio est Thessaliæ. Oechalia enim, unde huius parentes fuerunt, in Thessalia ponitur omnium ferè scriptorum consensu. licet non ignoremus plures fuisse Oechalias. *Phæge, hæc, en* hic Phæge Themeni & Axionis pater videndum est, an Phoronei frater fuerit, & Psophidis filius, cuius meminit Stephanus. *Medys in par ignem* emendati co-

dices hircum non ignem scribendum esse ostendunt. quæ lectio cum Homeri & Hesiodi versu conuenit: qui Chimæræ medium campum esse scripserunt, hic in Theogonia, ille in Iliados sexto.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN NONVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Admissumque trahens sequitur.

ERQVAM eleganter exprimit poeta naturam taurorum ruentium in prelium, simulque scientiam Herculis in eo capiundo. illud autem admissum exponendum, in cursum missum, quod etiam libro sexto de Sipylo Niobes filio admonuimus.

Dat munus rapta velut irritamen amoris.

Raptam vocat, quam certando acquirat Hercules: & irritamen ad iram prouocationem quidam interpretantur, ideoque simplici scribendum r littera.

Victor ab Oechalia Ceneo sacra parabat.

Huius Oechaliae meminit Strabo lib. 10. non ita longe ab initio. Ceneum autem Ptolemæus ad Septentrionem in Eubœa ponit promontorium. cæterum cum in Oeta monte Hercules vitam finierit, necesse est Ceneo Ioui non in Eubœa sacrum factum, sed extra insulam, etiam si nomen fortassis inde habet. Oetam sanè montem Pl. lib. 4. c. 7. à Doridæ tergo esse perhibet. non meminit Ptolemæus, sed Strabo lib. 9.

Qua quoniam adueniet, properandum.

Iolem timet venturam Tyrintha, ubi, ut opinor, habitabat, quare præueniendum putat. inter dubitationis autem partis qua nunc ad fugam, nunc ad manendum instigatur, tandem cum Meleagri se sororem esse ait, omnino facinus magnum parandum, & testandum quid coniugij læsi iniuria, scemineusque dolor possit, idque iugulata pellice concludit. sed ut paro indicandi modo legitur, ita etiam testor legendum existimo, non testor, quanquam Raphael ita legerit.

Visaque desect, dominumque ipsosque peremi.

Ipsos haud dubie equos refert, quos tamen historici quidam ad Eurythia adductos scribunt, ac ab eo Iunoni sacros, eorum progeniem ad Alexandri vsque tempora durasse. sed apparet Ouidium alios secutum auctores.

Nunc quoque in Eubœico scopulus brevis emicat altè.

Hoc quoque dubitationem merito lectori mouere potest, quomodo brevis scopulus altè emicet, præsertim cum tertio deinde versu nautæ eum calcare vereantur. Commentatori hoc enarrandum erat: nos quia lectionem non impedit, studiosis, ut quædam alia in his annotationibus perquirenda relinquimus. *Ex oculis remouete manus sine munere vestro.*

Morientibus à dilectissimis oculi claudiebantur: hoc igitur pietatis officium exhibere volentibus, hæc dicere videtur. nam corticem hoc facere in ipsorum conspectu, ait.

Vano superi sermone fremebant.

Fremebant dii aduersus Themidos vaticinium, ut Themis paulo ante contra Heben. Hebe nulli alij deinde iuuentutem se datam dixit, Themis autem futuros ait Calliões filios ex infantibus subito viros. dii contra Themida nulli hoc concedendum. tandem Iupiter auctoritate sua hæc discussit.

Nec quo prius ordine regnet.

Hoc vix intelligitur, ego puto eum dicere velle, Minoa non tanta subditorum obedientia regnare, quemadmodum iuuenis ac validus esset.

-Nullumque sub illo

igne facit votum.

Nondum amor tam magnus erat, inquit, ut Byblis propterea votum susciperet, quod vehementer amantes facere consuerant, ut potirentur amato.

Ergo ego qua fuerim non reiectura petentem,

Ipsa petam.

Quidam hæc verba interrogatiue legunt, quod mihi non probatur. nam tota hac oratione lucta mentis ac sensus est. verba igitur sensus hæc sunt, quæ deinde sequuntur. Poterisne loqui, poterisne fateri? hæc verba sunt mentis.

Medijs in partibus.

Pellus & ora lea, caudam serpentis habebat.

Codices ferè. medijs in partibus ignem, habebant. Perottus in suo cornu hircum legit, ad illud Homeri referens:

Δίωκε, λέων ἐν ὤντι δὲ δράκοντι μέσση δὲ χίμαιρα.

quod mihi perplacet, tametsi apud auctores hoc variatum est. idem Perottus, Quoq; Chimæra iugo, pro iugum legit, quod mihi displicet. præcedente autem versu limyrum, non prima, sed secunda syllaba ypsylon habet, quod in plerisque codicibus neglectum vidimus. denique illud, Deficiunt syllæ, subinferendum ad præcedentia videtur, ut sit sensus, ibi habebat hircum, atque ibi Byblida concidisse.

Ne spem sibi ponat in arcto.

Vide reciprocationem, ad ipsam ne Theletusam, an ad Lyctum referendum putemus: ego ad Lyctum referri puto. sequente autem versu. Iamque ferendo Vexerat illa grauem maturo pondere ventrem, vide ut Vexerat exponendum.

Nunc quoque votorum pars nulla est vna meorum.

Quidam libri vlla habebant, pro nulla, sed Raphael nulla per non exponit, sane per quam obscurus est sensus. nescias enim uelit ne dicere, vna pars meorum votorum nempe de potiunda Ianthie, non est. an potius Meorum votorum non vna est pars, quasi diceret omnia mihi contraria eueniunt atque aduersa, quod tamen animi impatientia dictum uideri potest.

Quod videt hac lucem, quod non ego punior ipsa.

Sed nec hic planè me explico. Quod non ego punior ipsa. vtrum quod ego ipsa non puniar, uidelicet quod hoc maritum celauerim, an ipsa, propter ipsam. Et hæc quidem si fortassis quibusdam felicioris ingenij hominibus leuiuscula uidebuntur, nec digna annotatione, nobis stupidioribus, & qui ubique facile hæremus, ueniam dabunt, quando A. Gellius, & paulo ante nostram ætatem Laurentius Valla de lingua Latina meritiissimi quædam haud dissimilia tractarunt: nos ad alia properamus.

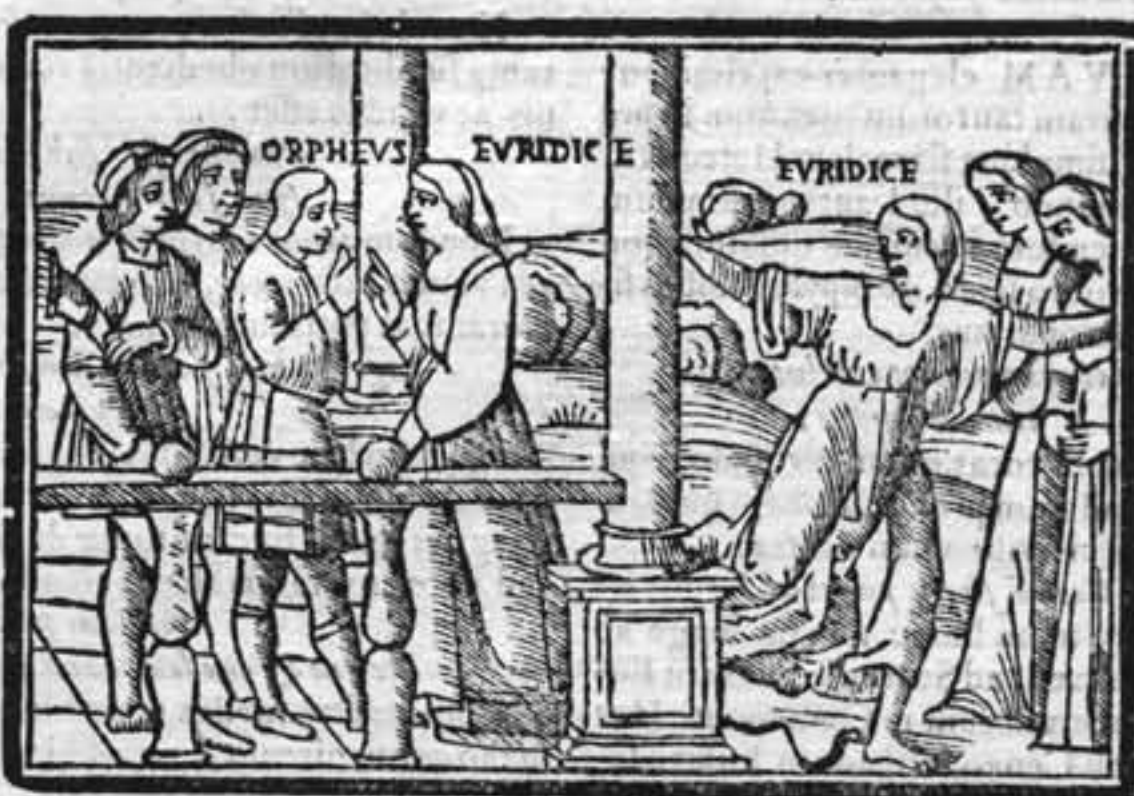
P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER DECIMVS.

RAPH.

ANDE per immensum. Totum hunc librum vnde cimi; par

tem Orphei gestis carminibus; ita dicitur poeta, ut ab instituto non discedat, variasque transfigurationes exponat, nam Orpheus, Apollinis, & Calliopes, vel (ut alij scribunt) Oeagri filius, scientia ac cantus suauitate mortales omnes dicitur superasse, citharamque ad similitudinem testudinis a Mercurio confectam, donoque Apollini datam a patre accepisse, cuius modulatione non homines solum, sed feras sylvasque ac saxa mota fuisse. is enim, (ut scribit Diodorus) doctrina deditus, cum theologi operam impendisset, in Aegyptum transijt, plurimarumque ibi rerum percepta scientia, Grecorum doctissimus, tum in deorum ceremonijs, tum in theologia, tum in poematis, cantuque est habitus, nauigauit insuper cum Argonautis, obque vxoris amorem ad inferos cum descendisset, a Proserpina suauitate cantus allecta impetrauit, ut defunctam vxorem ab inferis excitaret. nam Eurydice, quam in fausto omine sibi copularat, dum per prata simul cum alijs nymphis vagaretur, a serpente percussa interiit: tantoque dolore moriens affecit maritum, ut non satis esse duxerit lugere, sed ad inferos quoque ad eam repetendam descendere nihil dubitaret. eodem igitur cum peruenisset, tantum carminis suauitate effecit, ut vxorem a Plutone ea acciperet conditione, ne illam prius, quam ad superos reuersus esset, respiceret. sed Orpheus veritus ne se vxor sequeretur, cum iam ferè ad superos peruenisset, eam respexit, quæ illico ad inferos retracta Orpheum in maximis cruciatibus reliquit. cum igitur desperaret se iterum ea potiri posse, omnes aspernatus mulieres dicitur, primusque apud Thraces puerorum amoribus indulgisse, id vero egre ferentes, Thraciæ mulieres, sacra Bacchi celebrantes, illum,

ARGVMENTVM.

ARG. Orpheus, Eurydice interempta, ad inferos descendit, & a Dite impetravit, ut eam reduceret ad superos, lege proposita, si sequentem non respexisset: quod ille prestare non potuit. reuocata igitur ad inferos, Orpheus non aliter stupuisse dicitur, quam pastor, qui, viso Cerbero, quæ ab inferis traxerat Hercules, nimio pauore in saxum uersus est: quamque Olenus & Lethæa, quæ cum pulchritudine superba deabus se prætulisset, deque ea supplicium lumere uellent, uxoris culpam Olenus in se transferre uoluit, suntque ambo in saxa mutati. Orpheus postea dolore, ac fletu finito, ne rursus coniugale desiderium experiretur, puerilem Venerem instituit.

INDE per immensum croceo uelatus amictu

Aethera digreditur, Ciconumque Hy-menæus ad oras

Tendit, & Orpheia nequidquam uoce uocatur.

Affuit ille quidem, sed nec solennia uerba,

Nec lætos uultus, nec felix attulit omen.

Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridula fumo, Vsq̃ue fuit, nullosque inuenit motibus ignes.

Exitus auspicio grauior nam nupta per herbas

Dum noua Naiadum turba comitata uagatur,

Occidit, in talum serpentis dente recepto.

Quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras

Defleuit uates, ne non tentaret & umbras,

Ad Stygia Tenaria est ausus descendere porta:

Perque leues populos, simulacraque, functa sepulcro

Persephonem adiit, inamœnæque regna tenentem

Vmbrarum dominum: pulsisque ad carmina neruis

Sic ait: O positi sub terra numina mundi,

In quem decidimus quidquid mortale creamur,

Silicet, & falsi positis ambagibus oris

Vera loqui sumitis, non huc, ut opaca uiderem

Tartara, descendi, nec uti uillosa colubris

Terna Medusæi uincirem guttura monstri.

Causa uix est coniux, in quam calcata uenenum

Vipera diffudit, crescentesque abstulit annos.

Posse pati uolui: nec me tentasse negabo:

Vicit amor. supera Deus hic bene notus in ora est:

An sit & hic, dubito: sed & hic tamen auguror esse:

cithara canentem, ferasque mulcentem discerpserunt, cuius caput una cum cithara in Hebrum proiectum, cum Lesbion usque peruenisset, idque serpens lanare uellet, in saxum ab Apolline dicitur fuisse trasformatum. *Ad oras C.* Cicones populi sunt Thraciæ iuxta Hebrum fluium habitantes, à Cicone Apollinis & Rhodopis filio dicti. *Et Orpheia uo.* & adiectiuum est Orpheia, unde etiā penultimam producit. quæ à Grecis per *u* scribitur.

Nequidquam frustra. neque. n. felices ille nuptie fuerunt. *Sed nec so. uer.* qualia hæc essent, fauste, se licetque; hæc sint nuptie. *Fax*

quoque quam tenuit quinque faces (ut in Problematibus scribit Plutarchus) ante nouam nuptiam præferri solebant. *Vsq̃ue* & semper.

Rhodo. ua. Orpheus poeta Thracius, cuius hymni in plerosque deorum etiam num extant. Rhodope autem mons est Thraciæ altissimus. *Tenaria porta* & Tenarus Laconicæ promontorium est,

in quo specus esse dicitur, per quem ad inferos descenditur. *Perque leues pop.* & corporibus carentes. *Persephonem* & Proserpinam. [Proprie autem videtur Persepho-

ne dici, Hecate, quod ea beneficijs patrem Persea interfecisse dicatur. ut est apud Diodorum libro 5. Hecatem autem, & Proserpinam pro eadem accipi supra annotauimus.

Vmbrarum dominum & Plutonium. *Opasiti* hæc oratione Orpheus persuadere conatur Plutoni atque Proserpinæ, ut sibi Eurydicem uxorem restituant, ac per aliquot adhuc annos viuere apud superos permittant. *Mundi positi sub terra.* & periphra-

sis est inferorum. *Opaca Tartara.* & obscura, tenebrosa. est enim Tartarus inferorum locus profundissimus. *Medusæi monstri* & Cerberi canis inferorum tricipitis, qui ut Medusa per capillis, ita pro pilis colubros ac serpentes habet. Merito autem se excusat Orpheus ne ut Hercules credatur

RA

credatur ad extrahendum Cerberum illuc descendisse. [De colubris Cerberi, quos ille pro pilis habet, Regius viderit. Medusum autem monstrum Cerberum dici, inde volunt alij. Echidna, quæ Cerberum & Orthum Geryonis canem peperit ex Tiphæone, Medusæ progenies fuerit. sic enim apud Hesiod. legitur de Medusa:

Ηδ' ἴτεν' ἀλλοτρίων ἀμύ-
χανον οὐδ' ἰὺν ἰοικὸς
Θηταῖς ἀνδράποισι οὐδ' ἄ-
βατατοῖσι θεῶσι
Ἐπὶ ἰκίλλουσιν ὅθ' ἔκλυε κρε-
περόφον' ἰχθύναν, &c.

& paulo post Echidna,

Τῆδ' ἐκ τοῦ φόνου φασὶ μετ' ἡμῶν
ταῖς ἐν φιλότῳ,
Ηδ' ὁ ποικυλαμένη τέκτο
κρατερὸν ὄρεα τέκτο
Οἱ βροτοὶ μὲν ἀνθρώποι καὶ γὰρ
ταῖς γυρνοῦσιν,
ἀνθρώποι αὖτις ἴτι' ἐκ τιν' ἀμύ-
χανον οὐδ' ἰοικὸς
Κέρβερον ὅς μ' ἐστὶν ἀνδρὶ καὶ
χελιδόνι,
Τεῖτακοῖτα κίχων, ἀντα-
δία τ' ἐκτερέντε.

RAPH *AVGVRO* conie-
cto & signis colligo. Augu-
tor autem & auguro in ea-
dem significatione dici-
mus. *Veteris* nam Plu-
to Proserpinæ amore ca-
ptus eam rapuit. *Perchaos*
hoc ingens per has immen-
sas tenebras. *Retexite*
resoluite, ut ad vitam pos-
sit redire. *Omnia de. no.*
omnia, inquit, ad nos veni-
re necesse est. *Longissi-
ma re.* utpote, quæ nun-
quam sint finem habitura.
Peregerit compleuerit.
Iuris potestatis, & di-
tionis ueltræ. *Pro mu. po.*
usum. ut Eurydice uti, frui
que possim. *Quod si fata
ne. ne.* sed si, inquit, fata
mihi hoc beneficium, pro
uxore petiit, negauerint,
decreui nolle ad superos
redire. *Veniunt* benefi-
cium. interdum venia pro
pace ponitur. Virg. Cuncti
nam lecti nauibus ibat O-
tantes veniam. Cæterum
qui peccarunt, ueniam pe-
tere proprie dicuntur, cū
ut sibi parcat, orat. *Cer-
tum est mi.* decretum est
mihi. *Talia di.* quanta
fuerit vis Orphei oratio-
nis, facile hic colligitur,
quod inferos omnes lacry-
mas emittere coegit. *Nervo* que citharæ chordas pulsantem.
Nec Tantalus undam *Captant* ref. Tantalus Paphlagoniæ
rex fuit regionis fertilitate ditissimus, qui mensa deorum di-
gnatus, Iouis arcana prodidit mortalibus. quare ad inferos de-
trusus, & inter aquas ori allabentes sitit, nec pendentibus po-
mis famem expellere potest. cum n. ea captare vult à uento
(ut scribit Hom.) dissipantur. *Captant* capere curauit. *Stu-
puit* *Ixion.* Ixion Phlegiæ, uel (ut quidam scribunt) An-
zionis & Melanthus filius, cum Iunonem de stupro interpellas-
set, siue (ut Hom. ait) Latonam, ad inferos damnatus, rota as-
sidue circumagitur. *Stupuit* Immobilis permansit, ut Or-
phei carmina audiret. *Orbis* rota. *Nec carpere secur uolu-
ere* Titij subaudiatur. nam Titius Iouis filius, & Helatæ, qui
Terræ alumnus dicitur, quoniam à matre sub specu metu Iu-
ponis fuit educatus, cum Latonam uiolare tentasset, in noue

Famaq, si ueteris non est mentita rapina,
Vos quoque iunxit amor. per ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, uastique silentia regni,
Eurydices, oro, properata retexite fata.
Omnia debentur nobis: paulumque morati
Serius, aut citius sedem properamus ad vnam.
Tendimus huc omnes: hæc est domus ultima: vosque
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoque cum iustos matura peregerit annos,
Iuris erit vestri: pro munere poscimus vsum.
Quod si fata negant veniam pro coniuge, certum est
Nolle redire mihi: letbo gaudete duorum.
Talia dicentem, nervosque ad uerba mouentem,
Exangues flebant animæ: nec Tantalus undam
Captant refugam; stupuitque Ixionis orbis;
Nec carpere iecur uolucres: vniisque vacarunt
Belides; inque tuo sedi isti Sisyphæ saxo.
Tum primum lacrymis uictarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia coniux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenque vocant, umbras erat illa recentes
Inter, & incensit passu de vulnere tardo.
Hanc simul & legem Rhodopeius accipit Orpheus,
Ne flectat retro sua lumina, donec Auernas
Exierit ualles, aut irrita dona futura.
Carpitur acclius per muta silentia trames
Ardus, obscurus, caligine densus opaca:
Nec procul absuerant telluris margine summa.
Hic ne deficeret metuens, auidusque uidendi
Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est.
Brachiaque intendens, prænditque, & prændere captans,
Nil nisi cedentes infelix arripit auras
Iamque iterum moriens, non est de coniuge quidquam
Quæstæ suo. quid enim nisi se quereretur amatam?
Supremumque uale, quod iam uix auribus ille
Acciperet, dixit, reuocataque rursus eodem est.
Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
Quam tria qui timidus medio portante catenas
Colla canis uidit: quem non pauidus ante reliquit,
Quam natura prior, saxo per corpus oborto:
Quique in se traxit crimen, uoluitque uideri
Olenus esse nocens: tuque o confisa figura
Infelix Lethæa tug, iunctissima quondam
Corpora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustra que iterum transire uolentem
Portitor arcuerat. septem tamen ille diebus

σελυπίδα καὶ διὰ δ' ἡλίας ἀπέθανεν.

Reliqua uide apud Parrhasium.] *Medio* collo subaudiatur.
nam è tribus Cerberi collis medium catenis fuerat ligatum
Quique in setra. cr. Olenus quidam Lethæam duxit uxore
eximia pulchritudine adeo superbam, ut se deabus præ-
ferret. ceterum deæ iratæ cum de Lethæa supplicium sume-
re uellent, Olenus in se culpam uxoris transferre ausus una
cum illa in lapidē fuit conuersus. *Humida Ide* fontibus abun-
dans. nam Ida Phrygia multis fontibus irrigatur. [Vnde & lapides
σελυπίδα Hom. illam subinde appellat.
Orantem Orpheum precantem. *Portitor* Cha-
ron, qui portui inferorum præest. *Arguerat* increpauerat.
sed arcuerat fortasse rectius legeretur, ut intelligamus, uetue-
rat. *In ripa* stygis paludis.

iugera distentus iecore suo uultures assidue pascere narratur.
Vniisque uacat. Bel. Belineptes. hæc uero Danaï filia fuero
quinquaginta, quæ totidem patruces, eosdemque maritos,
Aegypti filios, iussu Danaï patris suum quæque præter unam
Hypermetram, quæ Lynceo pepercit, prima nocte intere-

mere: unde ad inferos de-
truse cribris aquam hauri-
re finguntur. hac autem fa-
bula Lucretius amore ca-
ptos significari putat, qui in
re leuissima diu laborent.
Vacarunt cessarunt ab
urnis gestandis. *Inque tuo
sed. Sisyphæ. saxo* Sisy-
phus Acoli filius cum Isth-
mum in festaret, ad inferos
trusus saxum in montis ca-
cumen subuoluerē cogi-
tur, quod semper in ual-
lem deuoluitur. quo ambi-
tiosi significantur, qui quā-
uis ferant repulsam, ab am-
biendis tamen magistrati-
bus non desistunt. *Eumē-
aidam* furiarum. *Nec
regia coniux* Proserpina.
Nec qui regit ima peri-
phralis est Plutonis. *Vm-
bras in.* anastrophe est.
Carpitur ac. per trami-
tem arduum Orpheus ab
inferis ad superos ascendit.
Nec pro. nec longe.
Margine extremitate.
Summa t. supernæ ter-
ræ. *Hinc ne de. m.* tunc,
inquit, timens Orpheus,
ne Eurydice se defereret,
ad eam oculos conuertit.
Quant. quis t. quis nam
hic fuerit, nusquam me le-
gisse memini. quisquis au-
tem fuit, cum Cerberum,
ab Hercule ad superos at-
tractum uidisset, tanto af-
fectus est tremore, ut in sa-
xum fuerit conuersus.
[Hunc locum explicat Par-
thasius in præfationem se-
cundi de Kap. Proser. allu-
dit autem poeta ad eum,
quæ Græci παρακύνειν τι
uocant. de quo prouer-
bium extat, ἀνελότερος τῶν
παρακύνειν τῶν. ac quo apud
Suidam hoc modo le-
gitur.

Αὐτὸν γὰρ τὴν ἰγνύοντο δὴ κα-
λὸς, ὡς παρακύνειν ἐκ ἀπαι-
τίας καὶ ἰδὼν τὸν ἡρακλῆα ἀ-
παιτῶντα, δὴ καὶ ἐπὶ τῇ
οὐτὶ λίθος ἀνθρώπων δὲς πα-
ρούμενος γὰρ τὸν ἡρακλῆα,
κατὰ δὲ εἰς τὸ ἀπῆλαιον, καὶ

Cereris sine munere? sine vlllo cibo. *Pulsūque Aquilonibus Hamum?* montes sunt Thraciæ Rhodope & Hæmus Boreæ obnoxij. *Annum piscibus æquoreis inclusum?* hoc est piscibus terminatum, nam pisces zodiaci vltimum obtinent locum annumque terminant. significat igitur tres annos transiisse tra-

COEL

RHOD,

post Eurydices mortem, quibus Orpheus nullam tetigerat mulierem. *Au-*
tor transferre? constructio est græca. transferendi enim Latine diceretur.

Quoniam verò de cineddis facta mentio est, sunt qui scribant, Orpheum Thraca principem omnium tanti sceleris, & libidinis detestande reperi-
torem fuisse. quod & Ovid. post frequentia Græcorum monumenta carminibus inseruit;

Ille etiam Thracum populus fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares citraque iuuentam
Aetatis breue uer, & primos carpere flores,

Collis erat? loci describit ubi canes Orpheus à Bacchis fuit discerptus. *Dys genitus nates?* Orpheus Apollinis & Calliopes musæ filius, *Loco?* in locum. Virg. It clamor cælo. *Chaonis arbor?* quercum dicit. nam quercus arbor est glandifera, quæ in Chaonia Epiri regione à Chaone dicta, copiose prouenit. unde in primo Georg. Si vestro munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit arista. Chaon autem frater fuisse Heleni scribitur: quem cum Helenus ipse per imprudentiam occidisset, regionem, cui imperabat, Chaoniam ab illius nomine vocauit, cum antea Molossia appellaretur. unde Virgilius Morte Neoptolemi regnum reddita cessit Pars Heleno, qui Chaonios cognomine campos, Chaoniamque omnem Troiano à Chaone dixit. Plin. autem Chaoniam à Chaonibus populis denominatam esse scribit. *Non nemus Heliad.* *populi,* in quas sorores Phaethontis conuersas fuisse in secundo volumine poeta narravit. *Heliadum?* Solis filiarum. Helios enim Sol dicitur. *Aesculus?* arbor est hæc glandifera Ioui dicata. *Et innuba laurus?* virgo. Daphne enim, quam in laurum conuersam legimus, nunquam nubere voluit. *Eno dis abies?* sine nodis. *Et platanius genialis?* genio ac voluptati dicata. folijs

flexipedes

amica

Squalidus in ripa Cereris sine munere sedit:
Cura, dolorque animi, lacrymaque, alimenta fuere.
Esse deos Erebi crudeles questus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulsūque, Aquilonibus Hæmum,
Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
Finierat Titan: omnemque refugerat Orpheus
Fæmineam Venerem, seu quod male cesserat illi
Siue fidem dederat, multas tamen ardor habebat
Iungere se nati: multa doluere repulsæ.
Ille etiam Thracum populus fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares, citraque iuuentam
Aetatis breue uer, & primos carpere flores.

ARGUMENTVM.

ARG. Ad cantus Orphei, desiderantis consuetudinem coniugis, cum plurima animalia, capta uocis dulcedine, conuenissent, & in his etiam arbores elicitæ: inter quas stupens cantibus fuit pinus Cybeles montis, qui in Phrygia est, in quam Atys, matris deum antistes mutatus est.

Collis erat, collemque super planissima campi
Area, quam uiridem faciebant graminis herbae.
Vmbra loco deerat: qua postquam parte resedit
Dijs genitus nates, & fila sonantia mouit;
Vmbra loco uenit, non Chaonis absuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frondibus aesculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
Enodisque abies, curuataque glandibus ilex,
Et platanius genialis, acerque coloribus impar,
Amnicoleque simul salices, & aquatica lotos,
Perpetuoque uirens buxus, tenuisque myrica,
Et bicolor myrtus, & baccis cærulea ficus.
Vos quoque flexibiles hederæ uenistis, & una
Pampineæ uites, & amictæ uitibus ulmi,
Ornique, & piceæ, pomoque onerata rabenti
Arbutus, & lenta uictoris præmia palma,
Et succineta comas, hirsutaque uertice pinus,
Grata deum matri. siquidem Cybeleius Atys
Exiit hac hominem, truncoque induruit illo,

ARGUMENTVM.

ARG. Cyparissus fuit Amyclei filius ex insula Cza, hunc Apollo dilexit: & propter ceruum patieutem manus, quem per imprudentiam sagitta transiitum interemerat, manus afferentem sibi, periculo eripuit: & totius in arborem sui nominis uertit.

enim æstate Solem auertit, hyeme uerò admittit, ut Plin. scribit. *Acerque?* acer arbor est varijs distincta coloribus, unde acernæ menlæ post citreas in pretio apud priscos fuisse scribuntur. *Amnicole salices?* iuxta fluuios nascentes. Salix autem arbor est notior, quam ut hoc loco sit describenda.

Et aquatica Lotos? arbor est Lotos, locis humidis gaudens, unde & aquatica vocatur à poeta, & fert suauissimum fructum in Africa præsertim, unde Lotophagi populi fuerunt denominati. est etiā Lotos herba, quam inter primas deorum voluptati nasci Homerus ait. *Tenuisque myrica?* humiles, non multum crescentes, unde & Virg. in Bucolicis humiles myricas appellat. *Et bicolor myrtus?* arbor est myrtus Veneri dicata. *Baccis?* immaturas ficos baccas vocat poeta. *Pampineæ uites?* pampinis & folijs onerata. *Ornique & picea?* arbores sunt montanæ ornus & picea. sanè hornus cum aspiratione huius anni intelligitur. *Arbutus?* arboris est species arbutus haud valde crescens. *Pomorum uites?* pomis rubicundis. *Et lenta palma?* flexibiles. *Victoris præmia?* iccirco palmæ uictoris præmia dicuntur, quod uictores palma coronantur. palmæ enim nunquam oneri cedunt, ut qui vincunt, hostibus cedere non videntur. *Et succineta comas?* succinctas & altas habens comas, & frondes. nam pinus in vertice solum frondes emittit.

Grata Deum matri? Cybele. *Siquidem Cybeleius Atys?* Atym eximia pulchritudine puerum deorum mater, ut in * Fallis scribit poeta, sibi casto deuinxit amore, iussitque ut castus uineret, suaque templa tueretur. at ille mandatorum immemor, cum Sagarithide nymphea coiecit. quare in furias actus, se ipse primum excastravit, deinde cum se interficere uellet, in pinum arborem fuit conmutatus. [De furoribus Atys multa Catullus in eo carmine, cuius initium, Super alta uectus Atys celeritate maria, &c. Interpres autem Nicandri, ab apro occisum Atym dicit, cuius uerba hæc sunt:

Ἰστέριος τὸν ἄνθρωπον ἔφατον ἡρώδης
ἄνθρωπος,

(sic enim Græci quidam vocant:

ἡρώδης ἄνθρωπον ἔφατον ἡρώδης

§ *Ab Ioue musa par.* § Calliopem musam sibi matrem inuo-
cat Orpheus. ex principio autem hymni Orphei in Iouem hæc
sumpta esse videntur. § *Cedunt Iouis omnia regno* § omnia, in-
quit, Iouis potentie subijciuntur. est autem parenthesis, caus-
sam continens cur ab Ioue sit inchoadum. § *Plectro grauiore* § Io-

interdum Amyclæ secundum primam flectitur declinationem
interdum Amyclantis secundum tertiam. [Paus. in Laco-
nicis,

**Jupiter in
aquilam**

Hyacin-
thus in flo-
rem.

Ab Ioue musa parens (cedunt Iouis omnia regno)
Carmina nostra moue. Iouis est mihi sæpe potestas
Dicta: prius cecini plectro grauiore Gigantes,
Sparsaque Phlegræis uictricia * fulmina campis :
Nunc opus est leuiore lyra; puerosque canamus
Dilectos superis, inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex superum Phrygiæ quondam Ganymedis amor
Arsit: & inuentum est aliquid, quod Iuppiter esse
Quàm quod erat, mallet : nulla tamen alite uerti
Dignatur, nisi quæ * posset sua fulmina ferre.
Nec mora percussu mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden: qui nunc quoque pocula miscet,
Inuita q̃, Ioui nectâr Iunone ministrat.

A R G U M E N T V M.

A R G. Hyacinthus Amyclides dilectus ab Apolline, cum per iocum in certamen dilecti uenisset, alius iam pondus non prius despicere potuit, quam capiti sensit iniectum. quo eliso post obitum eius cruor, in florem eius nomine inscriptum cessit.

TE quoque Amyclide posuisset in æthere Phæbus,
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Quà licet æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hyemem, piscique aries succedit aquoso,
Tu toties oreris, uiridique in cespite flores.
Te meus ante * omnes genitor dilexit, & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi.
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten, nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ,
Immemor ipse sui non retia ferre recusat,
Non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
Ire comes: longa que alit assuetudine flammæ.
Iamque ferè medius Titan uenientis, & actæ
Noctis erat, spatioque pari distabat utrinque:
Corpora ueste leuant, & succo pinguis oliuæ
Splendescunt; latique ineunt certamina disci.
Quem prius aerias libratum Phæbus in auras
Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.
Decidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, & exhibuit iunctam cum uiribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine lusus
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura percussus subiecit in aere tellus
In vultus Hyacinthe tuos. expalluit æque
Quàm puer, ipse Deus, collapsosque excipit artus,
Et modò te refouet, modò tristia vulnera siccant,
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.

ram? fluuius est Laconiae Eurotas. *Immuniam Spa.* sine muris, uirtute enim non muris Lacedaemonij urbem suam tutabantur. *Imme ipse sus* lux diuinitatis. *Affuetudine* consuetudine. *Iamque ferē me. Ts.* meridiem fuisse significat. *stā* praeiteritae noctis. *Utrinq;* & à praeiterita & ueniente nocte. *Lati ds.* nam discus & latus est & rotundus lapis, quem in aërem prisci cum quadam arte iacientes se exercebant. dictus est autē discus *ἄν τῷ δίσκῳ*, hoc ē a iaciēdo p additionē s literae. **RECIDIT in sō. lon.* & emphasis est, qua intelligamus discum longe in aërē fuisse iactum. cito nanque in terram ceciisset, nisi in altum iactus fuisset. *Et exhi.* ostendit *Artem* quā ita emittebatur, ut in gyrum se uoluens caderet in terram. *Tanarides* Tanarins Hyacinthus Lacon a Ténaro Laconiae promontorio. *Subie.* sursum iecit. *Aequē* tantum, *Erat*

erat immedicabile vulnus causa cur nil artes prodesse. *Et si quis* vulnus quàm facile defecerit Hyacinthus, pulchris similitudinibus poeta ostendit. *Defecta & derelicta*. *Laberis Oebal*. & apothrophe ad Hyacinthum affectus, & doloris, & querelarum plena. *Laberis* moreris. *Oebalide* & patronymicum pro possessi-uo positum, nam Oebalia urbs est Laconiae ab Oebalo conditore appellata. [Aut etiam ab Oebalo tempore, quae ea, quae consecuta sunt, pro antecedentibus usurpantur. fuit enim Oebalus Cynorizae, qui frater Hyacinthi fuerat, filius, Hyacinthi nepos, qui postea ex Gorgophone, Persei filia, Tyndareum genuit, quem Hercules, ab Hippocoonte regno expulsum restituit. ut Paus. in Laconicis.] *Quod q. fat. le. tenemur* Vetamur in uetustis legitur exemp. & recte quidē. sic nanque aperte intelligitur, quod facere prohibemur dii enim cum natura sint immortales, nulla ratione uitam deponere possunt. *Scriptor* literis. nā in Hyacintho flore syllaba gemitum significans his in scripta videtur. tamen si quidam aliter sentientes, putantesque hanc syllabas in Hyacintho flore esse inscriptas, manifestē decipiantur. *Fortissimus heros* & Ajax Telamonius, ut in ter-tiodecimo poeta narrat, in Hyacinthum fuit conuersus. *Folioque legatur eodem* & nam in Hyacinthi folijs (ut dixi) prima syllaba huius nominis *lat* in scripta videtur. *Et hanc* sic quidem ferē legitur, sicque legendum esse quidam praecipunt, sed aperte falluntur, cum hanc litteram nullum gemitum praeserant. *verō*, quae vox est aperte gemitus significatiua, legendum esse facile contenderim, quamuis omnia, quae quidem mihi videre contigit exemplaria refragentur. *Fune* *que litera* & lucuosa littera, quibus in funeribus utuntur. *Quae est* scripta est nam littera dum scribuntur, duci proprie dicuntur. hinc autem aperte etiam colligitur *nam* legendum esse *namque* est vox, quae etiamnum in funeribus & stertibus uti solemus. [Nec gen. pud. Sparten Hyacinthum] non simpliciter de loco, seu patria accipiendum, sed & de persona Sparta. fuit enim haec uxor Lacedaemonis, mater Amycei, ipsiusque Hyacinthi auia. ut idem Paus. tradit.] *Hyacinthia pompa* & festa in honorem Hyacinthi pueri instituta.

Nil profunt artes: erat immedicabile vulnus.
Ut si quis uiolas, rignosq. papauera in horto.
Liliaq. infringat suluis haerentia uirgis;
Marcida demittant subito caput illa grauatum,
Nec se sustineant, spectentq. cacumine terram.
Sic vultus moriens iacet, & defecta uigore
Ipsa sibi est oneri ceruix, humerog. recumbit,
Laberis Oebalide prima fraudate iuuenta,
Phobus ait, uideoq. tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum mea dextera letho
Inscribenda tuo est: ego sum tibi funeris auctor.
Qua mea culpa tamen? nisi* si luisse, uocari
Culpa potest? nisi culpa potest & amasse, uocari?
Atque utinam pro te uitam, tecumq. liceret
Reddere, quod quoniam fatali lege uetamur,
Semper eris mecum, memoriq. haerebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt:
Flosq. nouus scripto gemitus imitabere nostros.
Tempus, & illud erit, quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem, folioque legatur eodem.
Talia dum uero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui susus humi signauerat herbas,
Desinit esse cruor, Tyrioque nitentior ostro
Flos oritur, formamque capit, quam Lilia; si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phæbo est; (is enim fuit auctor honoris)
Ipsae suos gemitus folijs inscribit, & hanc
Flos habet inscriptum, sine istaque littera ducta est.
Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon: honorque
Durat in hoc aui, celebrandaque more priorum
Anna praelata redeunt Hyacinthia pompa.

ARGUMENTVM.

ARG. Amathus oppidum in insula Cypro, cuius incolae, obruta consuetudine humani generis, soliti in ara Iouis, quae proxima erat deae Veneti aduenas immolare: quorum crudelitate Venus offensa, ne relinqueret sedes suas cogere, in boues illos uertit, quae a magnitudine cornuum Cerastrae apud Salaminos sunt nominati:

AT si forte roges secundam Amathunta metallis, An genuisse uelit Propetidas: annuat aequē Atque illos, geminos quondam quibus aspera cornu, Frons erat: unde etiam nomen traxere Cerastrae. Ante fores horum stabat Iouis hospitii ara Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam Aduena uidisset, matatos crederet illic Latentes vitulos, Amathusiacasque bidentes. Hospes erat casus. sacris offensa nefandis Ipsa suas urbes, Ophiusiaque parabat Deserere alma Venus: Sed quid loca grata, quid urbes Peccauere meae? quod, dixit, crimen in illis? Exilio penam potius gens impia pendat, Vel nece, uel si quid medium est, mortisque, fugaeque. Idque quid esse potest, nisi uersa pena figura? Dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua vultum Flexit, & admonita est haec illis posse relinquere: Grandiaque in toruos trasformat membra iuuenos.

ARGUMENTVM.

ARG. Propetides, filius Amathuntae, aspernatē Venerem, primū in trino vulgare corpora ob eiusdem deae iram: quia uero pudore induruerant, nouissime in lapidem sunt transfiguratae.

AT si forte roges per comparisonem ostendit Orpheus pueros formosos & dijs placuisse, & maximo ornamento fuisse ciuitatibus, puellas uero contra & dijs perquam displicuisse, & maximo suas urbes dedecore affectisse. nam Propetides quaedam Venerem deam esse negare aufert, non minori sunt odio ciuibus suis, quā

Cerastrae quidam, qui in ara hospites immolabant, quos ut Venus in iuuen-
linguis,
 eos conuertit, ita Propetidas & sua corpora primas prostituere coegit, & in saxa commutauit. *Fecundam Ama.* & Amathus urbs est Cyprae abundans, unde & Cyprus ipsa Amathusia olim fuit vocata. est etiam urbs Laconiae, declinatur autē Amathus Amathuntis, ut Opus Opuntis. *Annuat* & nutu assermet
sic
 tam illas velle genuisse, quā eos Cerastras, qui hospites immolando maximo sibi de decori fuerūt. *Vnde e. no. tra. Ce.* & *ap. p.* unde Cerastrae declinantur, cornu dī. nam in fronte duo cornua habebant, unde & Cyprus ipsa Cerastris à quibusdam fuit appellata. [Sed ei⁹ nominis rōnē Steph. in de tractam dicit, qd multa *ap. p.* hoc est, *ap. p.* seu promontoria hēat Cyprus. & vī sane insulae nomē fabulae dedisse locum, non autē contra. *Lo. hosp.* & *Virg.* à Græcis appellatur, qd hospitij praeit. unde Virg. Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur. *Lign. sce.* & luctuosi sceleris, quo hospites decepti necabantur. *Amathu. bi.* & Cyprias oues. nam Cyprus, ut dixi, Amathusia etiam fuit appellata. *Ophiusia ar.* & Cypraea. alludit. autē ad priscū illius insulae nomen. Cerastris nanque ē cognominata fuit à genere quodā serpentis, vel à multa cornua, hoc est montium vertices habeat. Ophiusia uero serpentina pestum interpretari. Huius nominis neque apud Græcos Steph. aut Strabo, neq. apud Latinos Plin. aut Mela meminere. sed tum quia idem nomen multarum insularum fuit, (nam & Hispaniae quaedā, & Aegei maris alia, item quae Tenus dicitur, & ea, quae proprie Rhodos, aliquando Ophiusae nomine appellatae fuerunt) demus hoc poetę, ut is vel in mne monico errato lapsus fuerit, vel alia, nobisque in cognita ratione Cyprum, Ophiusam vocarit. nam de serpentum genere, quos Cerastras dicunt, quae hic à Rhēgio afferuntur, rationem non habent. *Gens impia* & Cerastrarū. *Fugae* & exilij. *Toruos* & truces, terribiles aspectu.

Cypri incolae in boues.

ai, siue xx.

RAPH.

Cerastrae i tauros.

Sunt

Sunt tamen obscena 3
Squamis, inquit, Cera-
stas in iuuenos conuer-
tit Venus, Propæides ta-
men ausa sunt eam nega-
re deam esse. 3 *Obscena* 3
turpes. 3 *Vulgasse* 3 prostitu-
set. [Videtur hæc fabula,
à libidine & turpitudine
Cypriarum mulierum oc-
casionem traxisse, nam &
Herodotus & Iustinus tra-
dunt, antiquitus Cyprias
quæstu corporis dotē quæ-
rere, vulgoque ad littus et
aduenis ac nautis prostare
solitas fuisse, quod illis
commune fuit cum Baby-
lonijs, ut idem Herodotus
auctor est.] 3 *Cessit* 3 rece-
sit. 3 *Pro quo* 3 propter quā
rem. 3 *Numinis ira* 3 Vene-
ris indignatione. 3 *Sanguis*
que induruit ori 3 ita du-
rus est factus, ut nihil eru-
berent. 3 *Paruo discrimi-*
mine 3 parua differentia.
Lapidæ nanque, statuæ
uidebantur Propætidibus
similes. 3 *Versa* 3 fuerant
subaudiatur.

Propæti-
des in sa-
xa,

Quas quia Pygmalion
eum 3 Pygmalion
quidem flagitijs
Propætidum offensus, ut-
tam cælibem exigere de-
creuit, sed ex ebore uirgi-
nis simulacrū adeo fabro
effinxit, ut perinde atq; si
uiua esset, illius amore ca-
peretur, quare Venerem
orauit, ut sibi talem conce-
deret uxorem. Venus au-
tem plusquam petebatur,
effecit, nam illi quam in le-
cto Pygmalion collocaue-
rat, animam inspirauit, nu-
bilemque ætatem dona-
uit, ex insperato igitur Pyg-
malion uoti compos factus
ex ea Paphum sustulit, à
quo & insula, & urbs Pa-
phos fuit appellata. 3 *Sine*
coniuge celebs 3 alterum
ex altero pendet, qui enim
uxore caret, Celebs uiuit
qui cælibem ducit uitam,
uxorem non habet. Cæ-
lebs autem dicitur, quasi
cælestem uitam agens.
3 *Thalami consortes* 3 uxore.
3 *Qua femina nasci* Nulla
potest 3 pulcherrimam fuis-
se illam statuam intelli-
mus, ut quæ ne a natura
quidem posset superari.
3 *Et si non obstat reuerentia*. 3
acute eleganterque hoc di-
ctum est, nam uirgines be-
ne educatæ præ pudore in-
uicorum conspectu uix au-
dent se mouere, ea igitur
statua non quod eburnea
esset, sed pudore quodam
virginibus insito immobi-
lis uidebatur. 3 *Ars adeo la-*
ret 3 ut uiua uideretur, nō
ex ebore confecta. 3 *Ars*
sua miratur 3 statuam sub-
audiamus. 3 *Simulata corpa-*

Sunt tamen obscena Venerem Propæides ausa
Esse negare deam: pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primo vulgasse feruntur:
Etque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
Inrigilum paruo silicem discrimine uersa.

ARGUMENTVM.

ARG. Pygmalion offensus impudentia vulgari Propætidum, statuit ex
his permanere, qui cum signum uirginale ex ebore fecisset, captus specie
eius in uicordem incidit amorē, & tota mente quæsiuit à Deo, ut ei signo,
cuius amore exarsisset, animam infunderet, ut egressus templo donum per-
uenit, cōperit uoto se esse donatum cōiugij, itaq; letatus arte sua Paphum
filium genuit, qui in insula Cypro oppidum sui nominis constituit.

Quas quia Pygmalion eum per crimina agentes
Viderat, offensus uitij, Quæ plurima menti
Femineæ natura dedit, sine coniuge celebs
Viuebat, thalamique diu consorte carebat.

Interea niueum mira feliciter arte
Sculpsit ebur, formamque dedit, qua femina nasci
Nulla potest; operisque sui concepit amorem.
Virginis est ueræ facies, quam uiuere credas,
Et, si non obstat reuerentia, uelle moueri.

Ars adeo latet, arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admonet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddique putat, loquiturque, tenetque,
Et credit tactis digitos insidere membris,
Et metuit, pressos ueniat ne liuor in artus.

Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et paruas uolucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpietasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas, ornat quoque uestibus artus:
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:

Aure leues bacce, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent: nec nuda minus formosa uidetur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
Appellatque tori sociam, acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris tota celeberrima Cypro

* Venerat, & blandis induta cornibus aurum
Conciderant ietæ niuea ceruice inuencæ,
Turaque sumabant; cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si dii dare cuncta potestis,
Sit coniux, opto, non ausus eburnea uirgo

Dicere Pygmalion, Similis mea dixit eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa uelint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemq; per aera duxit.
Ut redijt simulacra suæ petit ille puellæ,
Incumbensq; toro dedit oscula, uisa tepere est.

Admonet os iterum, manibus quoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur, positoque rigore
Subsedit digitis, ceditque, ut Hymettia Sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies, ipsoque fit utilis usu.

Dum stupet, & dubiè gaudet, fallique ueretur,
Rursus amans, rursusque manu sua uota retractat.
Corpus erat: saluunt tentatæ pollice uenæ.
Tum uerò Paphius plenissima concipit heros
Verba, quibus Veneri grates agit: ora que tandem

ris 3 in similitudinem uirgi-
nis effecti. 3 *Nec adhuc e-*
bur esse fatetur. 3 quamuis
tâgat statuam eburneam-
que, esse sentiat: sibi ta-
men eburneâ esse persua-
suadere non potest, adeo
uiua uidebatur. 3 *Insidere*
inhærere, insingi, ac subfi-
dere, sicut membra digitis
cederent. 3 *Et metu, pressos*
ueniat ne liuor in artus 3 &
timet, inquit, ne membra
manu pressa liuorem & ni-
gra quædam signa conci-
pant. Liuor autem est il-
lud signum subnigrum, qd
in corpore percusso uide-
ri solet, cui quoniam inui-
dorum color similis est li-
uor pro inuidia sæpenum-
ro ponitur. 3 *Heliada*. 3 Luc-
cina, quæ è populis, in quas
sorores Phæaciotis conuer-
sas fuisse narrauit poeta,
defluere dicuntur. 3 *Bacce*
uniones, 3 *Concha Sidoni*
purpura Tyria. 3 *Tota Cy*
per totam Cyprum. Vene-
ri nanque dicata est Cy-
prus insula Ciliciæ, Sirie-
que obiecta, quondam no-
uem regnorum sedes, ua-
riis quidem nominibus ap-
pellata, nam & Atamanti-
da & Cerafin & Aspeliam
& Amathusam & Macarā
& Crypton & Coloniam
Plin. scribit fuisse appella-
tam. Cyprus autem dicta
est à Cypro, Cynaræ filia,
vel à Cypro, flore uel (ut
Astinomus scribit) quia
prius Cryptos appellata
fuit, eo quod sæpenumero
à mari fuit occultata, deo
de t littera abiecta Cy-
pros vocata. 3 *Blandis cor-*
ni. 3 non infestis, sed miti-
bus, cornua autem uictima-
rum inaurari solebāt. 3 *Mu-*
nere 3 sacrificio. 3 *Ad aras*
apud altaria.

VENVS aurea 3 pul-
chra. [Epitheton ab Home-
ro transumptum, qui Vene-
rem χρυσή ἀποδείκνυται, se-
re uocare solet.] 3 *Et ami-*
ci numi. 3 ordo est & flam-
ma ter accensa est, omen
amici, & propitij numinis.
3 *Apicem*. 3 scintillam. 3 *Sub-*
sedit 3 sedit. 3 *Ut* * Hymet-
tia cera 3 Hymettus Atti-
cæ mons est optimi mellis
fertilissimus. 3 *Corpus erat*
proprie dixit, nam corpus
uiuum proprie uocatur, ca-
ro autem mortua, ut quæ à
cadendo sit dicta. 3 *Saluunt*
mouentur. 3 *Paphius heros*
Cyprius Pygmalion. 3 *Ven-*
ba plenissima 3 copiosissi-
ma, ornatissima.

Joan. falsa veram faciem. De quo tenet insula nomen? nā
Cyprus dicta est etiam Paphos à Papho Pygmalionis filio.

Editus * & ille est? Cyniras, Pygmalionis filius Myrrham ge
Enuit, quæ, nefando patris amore capta, nutricis opera cū

eo in scio concubuit, Adonemque concepit: quod cum rescivisset pater, stricto ense filiam

persequi cepit: illa vero fugiens in Arabiam usque peruenit, ubi longo errore fessa, deorum miseratione in arborem sui nominis fuit mutata. [Ego vero, Editus ex illo est, aut Editus hinc ille est, legendum existimo versus, causa, ut Cyniras (quem falso quidā

Cynaram scribunt, quando & apud Pindarum in Nemeis, & apud Homerum, Cyniras dicitur, *μυρρινας*, ut puto, quod

conqueri & lugere ferè significat) non Pygmalionis, sed Paphi filius accipiat. quam sententiam & Boccatius secutus videtur in genealogijs. quanquam ille, Editus hac ille, pro hinc

ibidem legat. Fabulam autem Myrrhæ exponit *μυρρινας* Fulgētib⁹ li. 3.]

Inter felices? nam Cypri
rum rex fuit in primis potens. *Aut mea si uestras?*

aut inquit, si mea carmina uos delectabunt, nolite credere ea fuisse facta, quæ hoc loco scribentur de Myrrha Cyniræ filia. *Si tamen*

admissum? Bene dubitat Orpheus, an tantum sceleris fuerit commissum nam contra naturam esse videtur, ut liberi parentes

flagitiose, ac usque ad coitum ament. *Gentibus Is-*

marijs? Thracijs? Nostror
bus Thraciæ. nam Orpheus Thrax fuit. *Abest? remota*

est. *Sit diues amomo?* amomum herba est suavis simi odoris, non in Arabia modo, sed in Ponto, Armeniaque nascens, ut Plinius scribit. *Cinnamome?* Cin-

namum herba est medica, quia Arabia felix commendatur. *Costumque suam?* costus frutex est grati odoris in Arabia nascens. *Sudata thura?* per sudorem quodammodo emissā. thurifera autem regio est Sabæa. *Panchaia tellus?*

Panchæa regio apud Sabæos, in qua thuriferæ arbores nascuntur, unde Virgilius, Totaque thuriferis Panchaia pinguis aristis.

Tantimona non fuit arbor? ut pater cum filia coire debuerit. *Vindicat? liberat.*

E tribus una soror? una ex
furijs, Thephione, Aleto, aut Megara. *Undique lecti proceres? electi principes.*

Ad thalami certamen? ad nuptias tuas certatim petendas aduenit. *Dum non sit? ex omnibus unus?* hoc est, uno patre excepto, quævis ex omnibus elige. [Lego, Dum non sit in omnibus unus, s. pater alio-

qui versus non stabit.] *Si ta?* Myrrha, amore uicta, dubitabat, an sit nefas cum patre coire. *Inipe?* cum pecudibus coit. nam inire cū accusatio iunctū animal significante, coire significat.

FELICES qui? ex nimio ardore ista provenit exclamatio, qua Myrrha & brutorum uitam commendat, & civilem de

RAPH.

testatur, ut difficilem & durum. *Inuida iu.* quæ humano generi inuidere videntur, ne ijs quæ à natura permittuntur, frui possit. *Negant?* prohibent. *Gentes ta?* hi sunt Troglodytæ, uariæq; Aethiopum nationes, qui & uxores habent communes, & brutorum more viuunt.

[Scribit Barthesanes Syrus, legē fuisse Persis, qua filias, sorores, matres quoque i conubij iura admitte

C O E L. RHOD.

re, nō duceretur impiū abominosum uel. quod Strabonē comprobant monumēta, & Septimius Florens repetit. ex qua historia illustratur, simul & emendatur

Quin. locus lib. 3. ubi ita ferè scribitur: Et si quod ē exemplum deformē posteritati traditū, quale libidinōsus uir Perses in muliere Samia instituit aulus dī primus. Legendum puto, In matre sua, uel in matre & filia, uel (si placet) Samia intelligatur propriū nomen. Iniam alterā subiiciemus statim. Perses autē (sed non hic, ut opinor) antiquissimus fuit Persarum rex, à quo & cognominati Persæ, quæ Medæ filium Steph. intelligit. quamuis Herod. scribat lib. historia rum 7. à Perse Iouis & Andromedæ filio, Persas dici, quū Cephenes dicerentur prius à Græcis, ab accolis uerò Arcei. sunt codices tñ ueteres, in quibus legatur p̄ses, nō Perses. Porro Magos quoq; censuisse Sotion li. 2. scribit, iustum uideri cū filia & matre congressū. ex quo etiam Catullus, Nascatur Magus ex Gellimatriq; nefando Concubitu, & discat Persicum auspiciū: Nam magus ex matre & gnato gignatur oportet Si uera est Persarū impiareligio.

Quod uero Lucanus hoc ipsum ē Parthis attribuat fortē Plinianum illud respexerit, ex lib. 6. Persarū regna, quæ nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria, Persicum & Hyrcanum, Caucasij attolluntur iugis utrinq; per deuexa laterum. De sinu uero Persico alibi Plin. idē Persæ Rubrum mare semper accollere, propter quod is sinus Persicus uo-

minatur. Ratio uero ex Strabone elici posse uidetur: Et si adhuc inquit, Persæ regnant propriū habentes regem; iuribus tamen sunt longe inferiores, & Parthorum regi adhærescunt. Id quod

Ore suo non falsa premit. dataq; oscula uirgo
Sensit, & erubuit, timidumq; ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cælo uidit amantem.
Coniugio, quod fecit adest dea. iamq; coactis
Cornibus in plenum nouies Lunaribus orbem,
Illā Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.

A R G V M E N T V M.

A R G. Myrrha, Cyniræ & Cenchreidis filia iracundia Venetis, q̄ sibi mater eius præferretur, patrem impio dilexit amore: nec uiam potiendi inueniens cogitur suspendium experiri, cuius nutrix intra cubile gementis excepit uocē, & signis cognitis nefasiz mortis, dū diligētius scrutatur, causam poscit consolata ergo puella, ei pollicetur se effecturā, ut parenti sine ulla infamia iungatur, cuius illa orationem promissum tempus differt at anus die solenni Cereris, quo mater eius operata, à uiro secubabat, alū nā noctu deduxit ad Cyniram, prædicans forma eius impulsam sibi se credidisse. qui, data cupiditate, lumen inferti iussit, ut speciem eius notam haberet: cognitusque filiz pater stuprator, coactus est pudore, ferro stricto eā insequi: quæ duplici metu territa in insulam profugit: ibique misericordia eiusdem dex in arborem, quæ eius nomen indicaret, mutata est.

Editus hac ille est: qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cyniras potuisset haberi.

Dura canam. procul hinc natæ, procul este parentes:

Aut mea si uestras mulcebunt carmina mentes,

Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:

Vel si credetis, facti quoque credite pœnam.

Si tamen admissum sinit hoc natura uideri;

Gentibus Ismarijs, & nostro gratulor orbi,

Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,

Quæ tantum genuere nefas. sit diues Amomo,

Cinnamag, Costumq; suam, sudataq; ligno

Tura ferat, floresque * alios Panchaia tellus;

Dum ferat, & Myrrham. tanti noua non fuit arbor.

Ipsē negat nocuisse tibi sua tela Cupido

Myrrha, facesque suas à crimine uindicat isto.

Stipite te Stygio, tumidisque afflaui Echidnis

E tribus una soror. scelus est odisse parentem:

Hic amor est, odio maius scelus. undique lecti

Te cupiunt proceres, totoque Oriente iuuentus

Ad thalami certamen adest: ex omnibus unum

Elige Myrrha uirum, dum non sit in omnibus unus.

Illā quidem sentit, sedoque repugnat amor:

Et secum, Quò mente feror? quid molior? inquit

Dij precor, & pietas, sacrataque iura parentum,

Hoc prohibete nefas, sceleriq; resistite nostro,

Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur

Hanc Venerem pietas, coeuntque animalia nullo

Cetera delicto, nec habetur turpe iuuentæ

Ferre patrem tergo: sit equo sua filia coniux:

Quasque creauit, init pecudes caper: ipsaque, cuius

Semine concepta est, ex illo concipit ales.

Felices quibus ista licent. humana malignas

Cura dedit leges, & quod natura remittit,

Inuida iura negant. gentes tamen esse feruntur,

In quibus & nato genitrix, & nata parenti

Iungitur, & pietas geminato crescit amore.

Me miseram, quòd non nasci mihi contingit illic,

Fortunaque loci lador. Quid in ista renouor?

catur. Ratio uero ex Strabone elici posse uidetur: Et si adhuc inquit, Persæ regnant propriū habentes regem; iuribus tamen sunt longe inferiores, & Parthorum regi adhærescunt. Id quod

quod in Crassi rebus confirmat Dion, factum id astruens post Alexandri interitum, quum tabescerent res Macedonum, Car men Lucani ad id spectans, quia ad manum est, subieci, ut uolentibus item præsto sit:

Parthorum dominus quoties sic sanguine misto

Nascitur Arfacides, cui fas implere parentem.

Nec ignoro, Qu. Curtium scribere lib. 7. in Naura regione cum parentibus stupro coire moribus permisum. illud mirum magis, à Chrysippro proditum *ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ*, congressum cum matre, filia, sorore parum prudenter uitio uerti. Ad hæc nimis respicit Ouidianum illud. Gentes tamen esse feruntur,

In quibus & nato genitrix & nata parenti

Iungitur, & pietas geminata crescit amore.

Aemilius probus, & Plutarchus auctores sunt, apud Athenienses fas fuisse, sororem in matrimonium capere. Agathius Gothici belli secundo, facta huius turpitudinis mentione, re haud ita ueterem arbitrat

tur argumento præcipue, quod Semiramis à filio necata feratur, cuius concubitu appetisset impudentius. id quod de Artaxerxe ac Parisatide memoratur quoque, nisi quod hæc reie

cta modo iracundius fertur & spreta: quod impium esset nec patrium, nec ferè humanis moribus receptu.

¶ *Spes inter.* legibus prohibita. ¶ *Remittit* per-

mittit. ¶ *Cinyre con. pos.* cū Cinyra. Græca enim loquē

di est figura. ¶ *Nunc quia* pater. ¶ *Non est meus* non potest esse meus maritus.

¶ *Est mihi pro.* consanguinitas ipsa mihi obest. ¶ *Malus*

ar. turpi amor. ¶ *Amantem* me subaudiamus. ¶ *Si*

nil con. ul. coitum innuit hoc est, si mihi cum eo concumbere non licet, quæ est

ultima amoris linea. ¶ *Ultra*

au. se ipsam increpat Myrrha, quod coire cum patre affectat, quo quidem

modo & iura consanguinitatis, & nomina confunde

rentur. nam filia id, quod est nefandissimum, & matris pellex esset, & adultera patris. esset præterea filiorum & soror, & mater: quod penitus consanguinitatis nomina confundit. ¶ *Si*

era angue? execrandis anguibus, & uiperis. ¶ *Crin-*

tas so. Eumenidas furias. se autem ipsa Myrrha reprehendit, quamuis ab alio increpari uideatur. ¶ *Vel*

le pu. te subintelligamus, non patrem, ut quidam.

¶ *Res sp.* rei turpitudine. ¶ *Me*

mor mo. iuris & honesti. ¶ *Si*

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

quis

Spes interdicta discedite, dignus amari

Ille, sed ut pater est, ergo si filia magni

Non essem Cinyra, Cinyra concumbere possem:

Nunc quia iam meus est, non est meus: ipsaque damno

Est mihi proximitas: aliena potentior essem,

Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,

Dum scelus effugiam; retinet malus ardor amantem,

Ut presens spectem Cinyram, tangamque, loquarque,

Osculaque admoueam, si nil conceditur ultra.

Ultra autem sperare aliquid potes impia uirgo?

* Nec quot confundas & iura, & nomina, sentis?

Tu ne eris & matris pellex, & adultera patris?

Tu ne soror nati, genitrixque uocabere fratris?

Nec metues atro crinitas angue sorores,

Quas facibus sauis oculos, atque ora petentes

Noxia corda uident? at tu dum corpore non es

Passa nefas, animo ne concipe, ne ue parentis

Concubitu uetito naturæ pollue sædus.

Velle puta, res ipsa uetat pius ille, memorque

Moris, & o uellem similis furor esset in illo.

Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum

Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa

Nominibus d. Etis, cuius uelit esse mariti.

Illa silet primò, patrisque in uultibus hærens

Aestuat, & tepido suffundit lumina rore.

Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,

Flere uetat, siccatq; genas, atque oscula iungit.

Myrrha datis nimium gaudet: consultaque qualem

Optet habere virum, similem tibi, dixit. at ille

Non intellexit uocem collaudat; & , Est

Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,

Demisit vultus, sceleris sibi conscia uirgo.

Noctis erat medium, curasq; & corpora somnus

Soluerat: at uirgo Cinyreia per uigil igne

Carpitur indomito, furiosaq; uota retractat.

Et modò desperat, modo uult tentare, pudetq;

Et cupit, & , quid agat, non inuenit, utque securi

Saucia trabs ingens, ubi plaga nouissima restat,

Quò cadat, in dubio est, omniq; à parte timetur:

Sic animus uario labefactus vulnere nutat

Huc leuis, atque illuc, momentaq; sumit utroque;

Nec modus, & requies, nisi mors reperitur amoris.

Mors placet: erigitur: laqueoq; innectere fauces

Destinat: & , Zona summo de postere uincta,

Care vale Cynira, caussamq; intellige mortis,

Dixit: & aptabat pallenti uincula collo.

Murmura uerborum fidas nutricis ad aures

Peruenisse ferunt, limen seruantis alumnae,

Surgit anus, reseatq; fores, mortisque parata

Instrumenta uidens spatium conclamat eodem,

Seq; ferit, scinditque sinus, ereptaque collo

Vincula dilaniat. tum denique flere uacavit,

Tum dare complexus, laqueique requirere caussam.

Muta silet uirgo, terramque immota tuetur,

Et de preussa dolet tarda conamina mortis.

Instat anus, canosque suos, & inania nudans

Vbera, per cunas, alimenta que prima precatur,

Ut sibi committat quidquid dolet illa regentem

Auersata gemit. certa est exquirere nutrix,

mis. fu. es. in il. ut, quid iura uelint, oblinisceretur. ¶ *Nomina.* bus d. & expositis procorum nominibus. ¶ *Tepido ro.* tepidis lacrymis. ¶ *Hæc cre.* signa subaudiamus. ¶ *Datisq; osculis.* ¶ *Conful.* ta? interrogata. ¶ *Non in. vo.* figuram, qua Myrrha se patris amore captam impuerat, patri respondens se illi maritum similem habere uelle. ¶ *Demisit vultus.* demisit oculos in terram.

¶ *Demisit vultus.* demisit oculos in terram.

¶ *CARPITUR.* cruciatur. ¶ *Ignem.* amore, quem domare ac uincere non poterat. ¶ *Furiosa uir.* furiosam cupiditatem cum patre coeundi refumit, & animo reuoluit, eleganter autem, ut omnia, poeta exprimit puellæ amore ardentis, cogitationes atque affectus. ¶ *Sau-*

cia? percussa securibus. ¶ *Trabs in.* maxima arbor, hac autem similitudine o-

uendit poeta quanta in ambiguitate foret animus Myrrhæ collocatus. ¶ *Vin-*

pla. no. quando ultimus ietus restat. ¶ *Quo ca?* in

quam partem cadat, anteriorem an posteriorem, dextram an sinistram. ¶ *Va-*

rio vul. uario affectu. ¶ *Pro-*

rog. in utranque partem. ¶ *Nec mo.* finis ac terminus. ¶ *Destinat.* de-

liberat. ¶ *Zona.* cingulo. ¶ *De sum. po.* de sum-

mitate hostij. ¶ *Reminiscit.* religata. ¶ *Careuale.* & a-

matorie Myrrha Cinyram nomine proprio appellat.

patris enim nomen odio habebat, ut quod sibi esse

impedimento putabat, ne optato concubitu potiretur. ¶ *Pallenti col.* hypallage est: ipsa enim Myrrha

pallefcens intelligitur. ¶ *Ser-*

nantis? custodientis: ¶ *Res-*

ratq; aperit. ¶ *Scinditq; si-*

nus? uellitum subaudiat. id autem in magnis doloribus fieri consuevit. ¶ *Tum*

deniq; flere va. hoc est po-

stea quam uincula dilani-

uit, tum tadem flendi tem-

pus habuit nutrix. ¶ *Muta*

si. uir. & tanquam muta.

¶ *Tuetur.* aspicit id quod in

dignantes dolentesque fac-

ceret solent. ¶ *Et de do. tar.*

co. mor. hoc est Myrrha do-

let conatus mortis à nutri-

ce deprehensos fuisse & in-

tellectos. proprie autem

minus honesta deprehendi dicuntur. ¶ *Et sibi com.*

ut sibi reuelct. ¶ *Auersata.*

aspersata cum quadam

uultus auersione.

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

§ *Nec solum* fidei promittere, sed etiam opem & auxilium. § *Me sine* ferre tibi: non est mea pigra senectus. § *Seu furor* est, habeo quod carmine * fauet, & herbis; § *Siue* aliquis nocuit, magico lustrare ritu; § *Ira* deum siue est, sacris placabimus iram. § *Quid* rear ulterius? certe fortuna, domusq; § *Sospes* ab incursum est: viuunt genitrixque paterque: § *Myrrha*, patre audito, suspiria duxit ab imo § *Pectore*, nec nutrix etiamnum concipit ullum § *Mente* nefas, aliquemque tamen præsenti amore: § *Propositi*que tenax, quodcunque est, orat ut ipsi § *Indicet*, & gremio lacrymantem tollit amili. § *Atque* ita complectens infirmis membra lacertis, § *Sensimus*, inquit, amas: & in hoc mea (pone timorem) § *Sedulitas* erit apta tibi: nec sentiet unquam § *Hoc* pater. Exilijs gremio furibunda: torumque § *Ore* premens, Discede, precor, miseroque pudori § *Parce*, ait. instanti discede, aut desine, dixit, § *Querere* quid doleam: scelus est quod scire laboras. § *Horret* anus, tremulasque manus annisque, metuque § *Tendit*, & ante pedes supplex procumbit alumna: § *Et* modò blanditur, modò si non conscia fiat, § *Terret*, & indicium laquei, cepta que minatur § *Mortis*, & officium commissio spondet amori. § *Extulit* illa caput, lacrymisque impleuit obortis § *Pectora* nutricis: conataque sæpe fateri, § *Sæpe* tenet uocem, pudibundaque vestibulis ora § *Textit*: &, O, dixit, felicem coniuge matrem. § *Hactenus*: & gemit, gelidos nutricis in artus, § *Ossa*que (sensit enim) penetrat tremor, albaque toto § *Vertice* canities rigidis fletit hirta capillis. § *Multa*que ut excuteret diros, si posset, amores. § *Addidit*, at uirgo scit se non falsa moneri: § *Certa* mori tamen est, si non potiatur amore, § *Viue*, (ait hæc) potiere tuo, non ausa parente § *Dicere*, conticuit: promissa que numine firmat. § *Festa* pia Cereris celebrabant annua matres § *Illa*, quibus niuea uelata corpora ueste § *Primitias* frugum dant spicea ferta suarum, § *Per*que nouem noctes Venerem, tactusque uiriles § *In* uetitis numerant turba Cinyreis in illa § *Regis* adest coniux, arcanaque sacra frequentat. § *Ergo* legitima uacuis dum coniuge lectus, § *Nacta* grauem vino Cinyram malè sedula nutrix § *Nomine* mentito ueros exponit amores, § *Et* faciem laudat, quasitis uirginis annis, § *Par*, ait, est Myrrha quam postquam adducere iussa est, § *Vt*que domum redijt, Gaude mea, dixit, alumna: § *Vicinus*, infelix non toto pectore sensit § *Lætiti*am uirgo, præsagaque pectora mærent; § *Sed* tamen & gaudet, tanta est discordia mentis. § *Tempus* erat, quo cuncta silent, interque Triones § *Flexerat* obliquo plaustrum temone Bootes. § *Ad* facinus uenit illa suum, fugit aurea celo § *Luna*: tegunt nigra latitantia sidera nubes: § *Nox* caret igne suo, primus tegis Icare vultus, § *Erigone*que pio sacrata parentis amore. § *Ter* pedis offensi signo est reuocata; ter omen

dicabant. § *Velata* uelata corpora habentes & tecta. § *Niuea* candida, quali in sacris Cereris utebantur matronæ ad significandam animi puritatem. § *In uetitis* inter uetita, ac legibus prohibita. § *Male sed* ad malum strenua. § *Quasitis* à Cinyra § *Par* ait æqualis & tot annos, quot Myrrha est nata. § *Vicinus*

obtinuimus id, quod tantopere optas. § *Præsaga* malorum subaudiatur. § *Tanta est* ut simul & gauderet & mæreret Myrrha, est autem acclamatio in Myrrha leuitatem. § *Tempus* intempestam noctem describit ac mediam, quæ quod cuncta fileant, conticinium vocatur. § *Inier* stellæ sunt ad polum Arcti cum Triones, qui à numero Septentriones vocantur, sanè Triones prisca lingua boues aratorij dicuntur, quasi teriones, hoc est, arandæ vertendæque terre idonei. efficiunt autem sydus plaustrum simile, quod Græci ἀστρον, Latini septentriones vocant, [à septem stellis ex quibus quasi iuncti triones figurantur. aut etiam, quia ita sitæ sunt hæ septem stellæ, ut ternæ proximæ inter se se faciant trigona, Gell. lib. 2. c. 21. § *Bootes* sydus est Bootes qui & Arctophylax appellatur. § *Aurea Luna* pulchra & nitida. § *Sidera latit*, ne tantum scelus aspicerent. § *Ignis* sui proprijs siderum luminibus. § *Primus tegis* ne tantum scelus aspiceres, Icare autem Erigonesque filiarum historia fuit nobis exposita, nam Erigone in Icarum patrem adeo pia fuit, ut cum eum à rusticis interceptum comperisset, in patrem mori omnino decreuerit, sed miseratione deorum ambo inter sydera suere collocati. [Atque Icarus Arcturi, siue Bootæ, Erigone autem uirginis nomine appellata, ut Higinus ait, cæterum notandum hoc loco à poeta Icarum dici Ἰκαρος, quem alij Icarium vocant.] § *Ter pedis* ter enim cum ad cubiculum patris duceretur, pedes offendit, id quod eam à tanto scelere reuocare videbatur.

Erigones
in patrem
pietas.

autem amantis decorum pulchrè seruat poeta. solent enim, quo vehementius quid appetunt uirgines amore capte, eo magis dissimulare. § *Instanti* nutrici subaudiatur. § *Et indi*, hoc est, minatur se indicaturæ patri, quod se suspendere voluerit Myrrha. § *Et officium* auxilium promittit. § *Obortis* subito natis. § *Et dixit* figurata oratione utitur Myrrha, quo honestius amorem suum in patrem nutrici confiteatur, est autem emphasis, cum ex aliquo dicto latens aliquid eruitur, ut apud Virgil. Non licuit thalami expertem sine crimine vitæ Degere more feræ, quam quæ cū (ut scribit. Quin) de matrimonio queritur Dido, tamen hic erupit eius affectus, ut sine thalami vitam hominum non putet, sed ferarum. Hæc verò figura ea significare solemus, quæ si aperte dicerentur, minus decerent, turpiaque viderentur. § *Hæc* locus est subintelligatur. § *Et gemit* gemitum & suspirium emisit. § *Sensit enim* hoc est, cognouit nefandum Myrrhae amorem, est autem parenthesis causam significans. § *Stetit hirta* erecta est. § *Addidit*, dixit. § *Excuteret* expelleret, ex animo eiiceret. § *Diros amo*, tectos ac turpes. § *Scit se* hoc est, cognoscit ea, quæ à nutrice dicuntur, esse vera. § *Potiere tuo* hic est distinguendum, nam nutrix non est ausa dicere parente, im-

RA P. H.
Thesmophoria, sacra Cereris

pedita pudore. § *Numine* iureiurando. § *Festa pia* Thesmophoria à Græcis sacra Cereris appellantur, quæ quidem tanta castitate per decem dies (ut scribit Diodo.) celebrabantur, quanta inuenti frumenti donum postulabat. Sacra autem Cereris cum Proserpinæ sacrificijs confudisse videtur poeta. Cereri nanque sacrificabant prisca, decemque dies festos agebant, cum semen in terram iactabatur: quibus quidem diebus conuiuijs inuicem uti consueueret, uti deæ dolor, ex filiarum raptu conceptus, risu ac verborum scurrilitate mitigaretur. Proserpinæ vero messis tempore sacra faciebant, quo quidem tempore coronas spiceas ex frugum primitijs deæ

§ *Funereus bubo* funestus. est autem avis pessimi ominis. § *Cacum iter* obsecrum, morem autem exprimit in tenebris ambulantium. § *Iam ducitur intus* aduerbium loci pro ad uerbio ad locum est positum. intro enim duci quis dicitur. § *Poplite succiduo* qui cadenti similis erat. eleganter autem exprimit gestum timidæ uirginis, aliquid sceleris aggressuræ. § *Magis horret* validius timet. § *Longaua* nut. uetula. § *Deuota pectora* detestata, execrata. § *Sua uiscera* suam filiam, quam ex suis uisceribus genuerat. § *Ætatis nomi.* ratione ætatis. nam Cinyras senex erat. § *Ne nomina* pia & omni ueneratione digna subaudiuntur. § *Plena patris* semine subaudiatur. hoc est, grauida ex patre facta. § *Auidus cogn.* cupidus cognoscendi. § *Diripit* extrahit. § *Intercepta* erepta. § *Palmiferos Arabas* apud quos multe palmæ nascuntur. § *Panchæa rura* Arabica. est enim Panchæa regio Arabiæ felicitis. § *Per nouem cornua* per nouem menses. § *Terra Sabæa* Sabæi populi sunt Arabiæ felicitis, apud quos thus myrrhaque abunde nascuntur. § *Nescia uoti* quid cuperet ignara. § *Est tales comp.* apprehendit tales preces. § *Pateris conf.* hoc est, si exauditis confitentes sua crimina. § *Ambobus re.* & uiuorum & mortuorum. § *Mutata m.* transformata. optat enim ut in aliam transmutetur figuram sic, ut neque uiuat, neque moriatur. § *Vltima vota* vltimæ preces. § *Suos deos* propitios.

RAPH.

PORRIGITVR protenditur, prolongatur. § *Firmamina* firmamenta, atque fundamenta. § *Ossa que robur agunt* hoc est ossa lignum efficiuntur, in lignumque crassius conuertuntur. § *In paruos digiti* eunt subaudiatur. est enim protozeugma. § *Duratur cortice pellis* hoc est, pellis in durum corticem commutatur. § *Grauem uterum* grauidum. nondum enim pepererat. § *Obruerat* texerat, operuerat. § *Non tulit illa moram* hoc est non potuit expectare, ut cortex collum, caputque operiret, sed crescenti cortice caput summittens occultit, faciemque occultauit. § *Cum corpo-*

Myrrha in arbore.

Funereus bubo lethali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxq, atra pudorem,
Nutricisq, manum læua tenet, altera motu
Cacum iter explorat. thalami iam limina tangit,
Iamq, fores aperit, iam ducitur intus: at illi
Poplite succiduo genua intremuere, fugitq,
Et color, & sanguis, animusq, reliquit euntem.
Quoq, suo propior sceleri est, magis horret, & ausi
Pœnitet, & vellet non cognita posse reuerti.
Cunctantem longæua manu deducit, & alto
Admotam lecto cum traderet, Accipe, dixit:
Ista tua est, Cinyra: deuotaq, pectora iunxit.
Accipit obscæno genitor sua uiscera lecto,
Virgineosq, metus leuat, hortaturq, timentem.
Forsitan ætatis quoque nomine, Filia dixit:
Dixit & illa, Pater, sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit, & impia diro
Semina fert utero, conceptaq, crimina portat.
Postera nox facinus geminat: nec finis in illa est:
Cum tandem Cinyras auidus cognoscere amantem
Post tot concubitus, illato lumine, uidit
Et scelus, & natam: verbisq, dolore retentis
Pendenti nitidum uagina diripit enssem.
Myrrha fugit, tenebrisq, & cæca munere noctis
Intercepta neci est; latosq, vagata per agros
Palmiferos Arabas, Panchæaq, rura reliquit;
Perq, nouem errauit redeuntis cornua Luna,
Cum tandem terra requieuit fessa Sabæa:
Vixq, uteri portabat onus. tum nescia uoti,
Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces: O si qua patetis
Numina confessis, merui, nec triste recuso
Supplicium: sed ne uiolem uiuosque superstes,
Mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis;
Mutataque mihi vitamque, necemque negate.
Numen confessis aliquod patet: vltima certe
Vota suos habuere deos. nam crura loquentis
Terra superuenit; ruptosque obliqua per vngues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci:
Ossa que robur agunt: mediaque manente medulla
Sanguis it in succos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti: duratur cortice pellis.
Iamque grauem crescens uterum præcinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat:
Non tulit illa moram, uenientique obuia ligno.
Subsedit, mersitque suos in cortice vultus.
Quæ quanquam amisit ueteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & tepida manant ex arbore guttæ.
Est honor & lacrymis: stillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur æuo.

A R G V M E N T V M.

A R G. Ex Myrrha & Cinyra incesto concubitu ob iram Veneris conceptus est infans, qui uersa Myrrha in arborem sui nominis nascitur, Adonisque cognominatur: quem non minus Venus dilexit, quam puella patrem Cyniram dilexerat, beneficio Cupidinis.

AT malè conceptus sub robore creuerat infans,
 Quærebatque uiam, qua se genitrice relicta
 Exereret: media grauidus tumet arbore uenter.
 Tendit onus matrem: neque habent sua uerba dolores,
 Nec Lucina potest parientis uoce uocari.
 Nitenti tamen est similis, curuataque crebros
 Dat gemitus arbor, lacrymisque cadentibus humet.
 Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes,

re? cum carne. § *Veneris* si ligno succrescenti. § *Subsedit* & submisit se. § *Flet tamen* hoc ad naturam arboris myrrhæ refertur: sponte nanque sudat, ut scribit Plinius, etiam antequam incidatur. guttæ autem illæ, quæ ex arbore cadunt, Stactæ uocantur, quæ in omni Myrrhæ genere obtinent principatum. multa uero sunt Myrrhæ genera, de quibus copiose Plinius scribit. § *Est honor & lacrymis* præmium, pretium. § *At malè conceptus* Adonis, ex incesto patris ac filii coitu natus, in tantam creuit pulchritudinem, ut eius amore Venus caperetur: quocum ut diuinitas esse posset, unâ cum illa venationibus indulgebat, præcipueque fugacium animalium: feras autem natura armatas vitabat, Adonimque, ut sibi ab illa cauere, admonebat, ille vero, gloriæ suauitate motus, aprum excipere ausus, ab eo fuit interemptus. quod cum Venus rescuisset, in purpureum florem illum commutauit.

AT malè conceptus & exereret & egereret. § *Tendit* extendit, ac distentam reddit.

Verba puerpera hoc est, puerperio profutura. Arbor agit. scinditur atque aperitur. Onus uiuum puerum uiuum. Lacrymis parentis periphrasis est Myrrhæ, quæ ab arbore stillat, guttatimque cadit, ut lacrymare uideatur. Liur quoque inuidia. eximia autem maxime est facies, quæ ab inuidis quoque laudatur. Amorum Cupidinum, qui nudi cum pharetris pinguntur. Matris ignes amores, furoresque Myrrhæ matris. Nanque pharetratus Cupido pharetra oneratus. Inscius inuitus. Extanti arundine extra pendenti sagitta. Distinxit rasil, vulnerauit. Alius specie altius quam videbatur. Cythereia littor. Cythera insula est cum oppido, antea Porphyria appellata à pulchritudine marmorum, quæ ibi effodiebantur, ut scribit Aristoteles, vna ex Cycladibus Veneri dicata, quod in mari nata ad eam primum concha peruenisse fertur. dicta est autem Cythera à Cythereo Phœnicis filio. [Verba Stephani, de Cytheris, quæ hinc citantur à Regio, Græce sic habent:

κυθηρα, νῆσος ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Ἰχθυος, ὅτι ἐκ τῆς κρήνης ἀπὸ τοῦ κυθηρίου τοῦ ποταμοῦ ἐκλάττειτο δὲ πορφύρεα διὰ τὸ μέγεθος τὸ περιτὸν πορφύρεον.

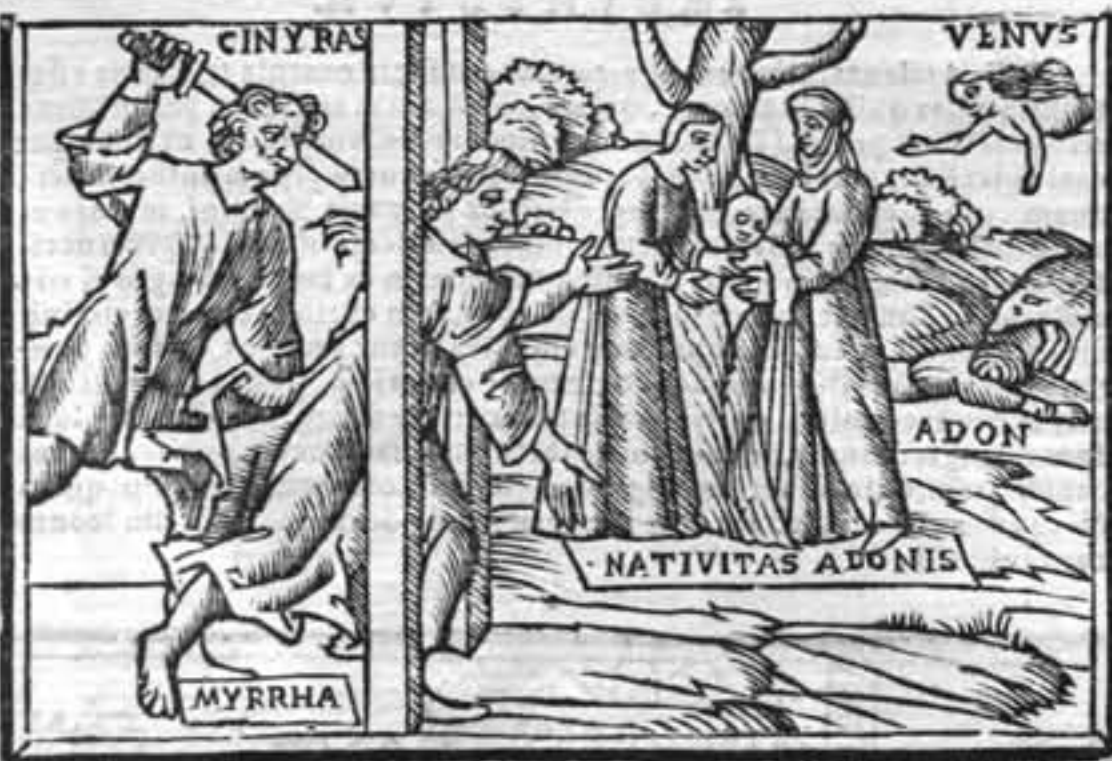
(hoc est, à pulchritudine purpurarum, quæ ibi nascuntur, non marmorum, ut Regius falsò accepit.)

Ἀριστοτέλης οἱ οἰκότες κυθηρίας, ὡς κυθηρία, ὡς ἄγρια, ὡς ἡ νῆσος λέγεται κυθηρία.

quare videndum hoc loco num Cythereia littora à Cytherea, quod nomen Veneris est, & e breui dicitur, magis quam ab ipso insulæ nomine quod e longum habet, deriuandum sit, ut Cithereia littora accipiamus, apud quæ Cytherea, hoc est, Venus, primo è mari apparuit, nisi quis figuram systolem admitti omnino contendat, videlicet nixus, quod & Hesiodus ait:

Ἀργυροειδέα θεὰ, ὡς εὐσφαιροῦ κυθηρίας, ὡς ἀνέρε, ὡς νεῖ, ὡς ἀφροῦ, ὡς ἰφθα, ἀπαρκαθέραι, ὡς ἀποσπασσάμεναι.

nam alias etymologici,

Admouitq; manus, & uerba puerpera dixit. Arbor agit rimas, & scisso cortice uiuum Reddit onus, vagitque puer: quem mollibus herbis Naiades impositum lacrymis unxere parentis. Laudaret faciem liur quoque. qualia nanque Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum, Talis erat: sed ne faciat discrimina cultus, Aut huic adde leues, aut illis deme pharetras. LABITVR occultè, fallitque uolatilis ætas: Et nihil est annis uelocius. ille sorore Natus, auoque suo, qui conditus arbore nuper, Nuper erat genitus, modò formosissimus infans, Iam iuuenis, iam uir, iam se formosior ipso est. Iam placet & Veneri, matrisque ulciscitur ignes. Nanque pharetratus dum dat puer oscula matri, Inscius, extanti distinxit arundine pectus: Læsa manu natum dea reppulit. altius actum Vulnus erat specie, primoque sefellerat ipsam. Capta uiri forma, non iam Cythereia curat Littora, non alto repetit Paphon æquore cinctam, Piscosamque Gnidon, grauidamque Amathunta metallis. Abstinet & cælo: cælo præfertur Adonis. Hunc tenet, huic comes est: assuetaque semper in umbra est Indulgere sibi, formamque augere colendo. Per iuga, per syluas, dumos, & saxa uagatur Nuda genu, ne flem ritu succincta Dianæ: Hortaturque canes, tutæque animalia prædæ, Aut pronos lepores, aut celsum in cornua ceruum, Aut agitat damas: at fortibus abstinet apris: Raptoresque lupos, armatosque unguibus ursos Vitat, & armenti saturatos cæde leones. Te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo Posset, Adoni monet: Fortisque fugacibus esto, Inquit: I Ne audaces non est audacia tuta. Parce meo iuuenis temerarius esse periclo: Neve feras, quibus arma dedit natura, laceffe, Ster tibi ne magno tua gloria non mouet ætas, Nec facies, nec quæ Venerem mouere, leones, Setigerosque sues, oculosque, animosque ferarum. Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri; Impetus est fuluis, & uasta leonibus ira: Inuisumque mihi genus est. quæ caussa roganti Dicam, ait, & ueteris monstrum mirabile culpe. Sed labor insolitus iam me lassauit; & ecce Opportuna sua blanditur populus umbra; Datque torum cæspes. libet hac requiescere tecum, Et requieuit, humo: pressitque & gramen, & ipsum: Inque sinu iuuenis posita ceruice reclinis Sic ait, ac medijs interserit oscula uerbis.

κυθηρίας, nomen non à Cytheris, sed

ὅτι τὸ κένθεν τὰς ἱστορίας, ὡς κένθεν τὸν ἱστορία,

deducunt.] Paphon Cyprum. sed Cyprì quoque est vrbs Paphos Veneris templo nobilis.

Piscosamque Gnidon Gnidus vrbs est Dorica. ubi Veneris & templum & simulacrum visebatur à Praxitele sculptum tanta arte, ut quidam illius amore captus sustinuerit intra sacellum per noctem includi, ac deæ simulacrū ita amplecti, ut spermate, quoque inquinaret. [Gnidus, cuius hic meminit poeta, insula est non longe à Rhodo, ut Plinius & Strabo auctores sunt, nobilis templo Veneris, & eiusdem signo à Praxitele factum, quorum utrunque Lucianus describit in amoribus.] Grauidamque Amathunta metallis. Amathus vrbs fuit Cyprì xerifodinis abundans, propter quod poeta illam metallis grauidam vocat. Calopra. Adonis lepidam em phasis, ex qua colligitur quàm formosus fuerit Adonis. Nuda genu sic in vetusto legitur exemplari, non usque genu, ut ferè est in nouis deprauatum. est enim poetica synecdoche. Succincta vestem succinctam & subtractam usque ad genua vestem habens. Aut pronos le. in caput inclinatos. crura nanque anteriora habent breuiora. Fugacibus aduersus fugaces feras. Parce esse noli esse. Nec qua Ve. mo. hoc est, ætas, forma, pulchritudo, quibus ego mota sum, nihil feras mouet. Animos se. iram & rabiem ferarū. Fulmen ha. fic enim omnia proterunt apri dentibus, ut fulmen illis inesse uideatur. [Vnde & dentes apri fulmineos passim appellant poetæ, quod ut fulmen penetrat.] Opportuna commodam. Et ipsum Adonim, illum enim sedere coegit. Posita ceruice reposito capite. Reclinis reclinata. Interferit interponit.

profutura fissa guttis ab arbore stillantibus.

mibi

Forsitan au. Atalanta, Schœnei regis filia, cū oraculum de marito consulisset, responsum accepit ipsi non opus esse marito. cum uerò & perniciissima, & formosissima esset, a multis uxor petebatur. ipsa uerò ne eos prorsus aspernari uideretur, edixit se nulli alij nupturā, quā a quo cursu foret superata. quod si quem ipsa superaret, illum iri interfectū. cum autem iam multos peremisset, Hippomenes Macharei filius, ac Neptuni nepos, virginis amore captus, in certamen cum ea descendit, ac Veneris ope, quam inuocauerat, puellam superauit. sed cum uoti compos Veneri nihil gratiarum egisset Hippomenes, dea irata sic illum in libidinem concitauit, ut in sacello, matris deum dicato, cum Atalanta concumbere coactus sit. quo flagitio mater deū indignata & Hippomenem in leonem & Atalantam in leonem conuertit, atque currui suo subiecit.

Alquam quādam in soluta diceremus oratione. Non fabula rumor Ille fuit; ille rumor non fuit falsus. Scitanti roganti, ut sciret. Deus Apollo. Sorte oraculo, responso. Teque ipsa uiua carebis; hoc est, tua forma adhuc uiua priuaberis. nam in leonem fuit transfigurata. Innubas innupta uirgo.

RAPH.

PROCORVM iuueni ipsam uxorem petentium. Conditione fugat; duram illis proponendo conditionem à petendis suis nuptijs deterret. Potenda habenda. Pedibus contendite mecum; cursu mecum certate. Illa quidem immitis; crudelis. Sed tanta potentia forma; acclamatio, qua procorum temeritas excusatur. Et petitur cuiquam; affectui & indignationi seruit illa particula, & indignatur enim Hippomenes, quod quicumque se tanto periculo exponat gratia illius habenda uxoris. Posito uelamine; deposita ueste. Culpaui; accusati, damnauit. Concipit ignem; in amorem incidit. Et nequissimum iuuenem; amore nanque Atalantæ captus Hippomenes timebat ne quis ante se victor eaderet. Inuidiamque timet; ne inuidia sibi sit impedimento, quo minus Atalanta potiatur, Hip-

ARG. Atalanta, Schœnei filia, cum de coniugio oracula sciscitata esset monita est, ut nulli iungeretur, quia uerò omnium virginum perniciissima erat, petentibus proci, (formosissima enim erat) legem posuit, ne eos aspernari uideretur, eius coniugem futuram, qui se cursu pedem antecessisset. quam cum Hippomenes, Megarei filius, ex progenie Neptuni, intento amore diligeret, nec mortem certaminis expauesceret; (nā uicti proci occidebantur) Venerem in malis habuit auxilio. nam ex Damaseo agro ei tria mala aurea donauit, qui est in insula Cypri, ut in cursu proijceret virginis futurum enim, ut eorum cupiditate eius tardaretur impetus, ea dum peteret cuius monitis Hippomenes consecutus uictoriam, postea ingratus aduersus deam cognitus est. Itaque impulsu eiusdem deæ, matris deum lucū dum transgrediuntur, quem Echion terræ filius sacrauerat, non tenuerunt cupiditatem, quin aduersus religionem in sacro concubere solo. quam ob causam à dea in leones sunt conuersi: unde deum matris ex illo leones sunt subiecti.

Forsitan audieras aliquam certamine cursus Veloces superasse uiros. non fabula rumor Ille fuit; superabat enim: nec dicere possis Laude pedum, formæ ne bono præstantior esset. Scitanti Deus huic de coniuge Coniuge, dixit, Nil opus est, Atalanta, tibi: fuge coniugis usum. Nec tamen effugies, teque ipsa uiua carebis. Territa sorte dei per opacas innuba syluas Viuit, & instantem turbam uiolenta procorum Conditione fugat: Nec sum potienda, nisi, inquit, Vincta prius cursu: pedibus contendite mecum. Præmia ueloci coniux, thalamique dabuntur; Mors pretium tardis: ea lex certaminis esto. Illa quidem immitis: (sed tanta potentia formæ est.) Venit ad hanc legem temeraria turba procorum. Sederat Hippomenes, cursus spectator iniqui: Et, Petitur cuiquam per tanta pericula coniux? Dixerat, ac nimios iuuenum damnarat amores. Ut faciem, & posito corpus uelamine uidit, Quale meum, uel quale tuum, si femina fias, Obstupuit: tollensq; manus, Ignoscite, dixit, Quos modò culpaui: nondum mihi præmia nota, Quæ peteritis, erant. laudando concipit ignem: Et, ne quis iuuenem currat uelocius, optat, * Inuidiamque timet. Sed cur certaminis huius Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit: Audentes Deus ipse iuuat. dum talia secum Exigit Hippomenes, passu uolat alite uirgo. Quæ quanquā Scythica non segnius ire sagitta Aonio uisa est iuueni; tamen ille decoris Mirator magis est: cursus facit ipse decorem. Aura refert ablata citis talaria plantis: Tergaque iactantur crines per eburnea, quæque Poplitibus suberant picto genualia limbo, Inque puellari corpus candore ruborem Traxerat: haud aliter, quā cū super atria uelum

pomenes metuit. [Quid si legas, Inuidiaque timet hoc est, inuidendo alij, timet, ne quis uictoriam præripiat. Passu alite; veloci cursu. Exigit; cogitat. Scythica sagitta; uelocissima. Scythæ nanque plurimum sagittando valent. Aonia iuueni; Hippomeni Boeotio. Decoris; pulchritudinis. Refert; retrofert. exponit autem poeta, quomodo cursus ipse Atalantæ pulchritudinem augeret. Talaria; alata erant calciamenta. Genualia; genuum tegmina & ornamenta. Haud aliter; non aliter, inquit, candidum Atalantæ corpus ruborem contraxerat, quā cum aulæum purpureum, in dealbatis atrijs extentum, solet umbra rubicunda parietes inficere,

dendum, interpretem Theocriti non ex Cypro, sed ex Hesperidum hortis aurea hæc mala allata fuisse sentire, ita enim ait:

ἀχων οὐκ ἀπὸ τῆς θείας μῆλα χρυσὰ πῶν ἐπερίδωκε κήπου τοῦ δὲ
μὴ τὸ ῥιππῆν ἵδρον αὐτῶν οὐτὼ δὲ ἀσχολευμένῃς τῆς πόρεϊ ἐπὶ τῇ

τῶν μῆλων· συλλογῇ ἰδέει φησὶ

§ Accederez Adiungi. § Iusse

re:z uoluere, decreuere.

§ Niterz splendet. § Fulua co

masz fuluas & aureas fron

des habens. aurea nanque

mala ferebat. § Hinc illinc

ex agro Damasceno § Decer

piaz accepta, proprie autē

decerpi & poma, & frōdes

& rosæ dicuntur. § Quis

ususz quæ utilitas. § Dede

rantz fecerant. § Carcerez

abusiue p. carceribus. car

cer nanque est. locus ubi

seruant, noxij à coercēdo

dictus. carceres autem sūt

funes illi, qui prætendun

tur equis cursuris, ut vnā

omnes emittātur, § Pronus

uterue Emic. § ex illic. ha

bitum autē exprimit poe

ta uelociter currentium.

§ Libatz leuiter tangit. § Pos

se putes illosz hyperbole

poetica, qua summa Hip

pomenis, Atalantæque ue

locitas declaratur. sic Vir.

de Camilla, Illa uel inta

ctæ segetis per summa uo

laret

Gramina, nec teneras cur

su læsser aristas:

Vel mare per medium flu

ctu suspensa tument

Ferret iter, celeres nec tin

geret æquore plantas.

§ Stantes aristasz erectas.

aristæ autem ab arendo

sunt dictæ, quod primæ in

spica arefcant. § Incumbe

re tempusz incumbendi. est

enim græca figura. § Ma

chareius herosz Hippome

nes Macharei filius. [lege

Megareius.] § O quotiesz

hinc quoque colligit Ve

nus Atalantam Hippome

nis amore fuisse captam.

§ Aridus anhelitusz fectus

ac difficilis. ad quod signifi

cat Hippomenem lassum

fuisse. § Metaz, erat longez

ad quam currentes perue

nire debebant. § Fœtibz

arboribz periphraſis est

pomorum. § Aurumquez

aureum pomum. § Plausuz

eorum qui Hippomeni fa

uebant. § Cessata tempo

raz quibus ipsa à cursu in

stituto cessauerat. est autē

participium, contra gram

matices rationem auda

cter à poeta declinatum.

RAPH.

CORRIGITz resar

cit, reparat. § Cursuz ueloci

tate cursus. § Remorataz re

tenta, tardata. § Adeszauxi

lio sis. § Dea muneris au

torz Venus, quæ mihi hoc

dedisti munus. § Iecit iue

niliterz fortiter ut iue

nem decebat. per quod in

nuit eum longe pomum ic

Sacrare senes, templisque accedere dotem

Hanc iussere meis: medio nitet arbor in aruo

Fulua comas, fuluo ramis crepitantibus auro.

Hinc tria fortè mea ueniens decerpta ferebam

Aurea poma manu; nullique videnda, nisi ipsi,

Hippomenen adij, docuique, quis usus in illis.

Signa tubæ dederant, cum carcere pronus uterque

Emicat, & summam celeri pede libat arenam.

Posse putes illos sicco freta radere passu,

Et segetis canæ flantes percurrere aristas.

Adiungunt animos iuueni clamorque, fauorque,

Verbaque dicentum, Nunc nunc incumbere tempus;

Hippomene propera, nunc uiribus utere totis:

Pelle moram, uinces: dubium Megareius heros

Gaudeat, an uirgo magis his Schœneia dictis.

O quoties, cum iam posset transire, morata est,

Spektatosque diu uultus inuita reliquit.

Aridus à lasso ueniebat anhelitus ore,

Metaque erat longè: tum denique de tribus unum

Fœtibz arboreis proles Neptunia misit.

Obstupuit uirgo; nitidique cupidine pomi

Declinat cursus, aurumque uolubile tollit.

Præterit Hippomenes: resonant spectacula plausu.

Illam moram celeri, cessataque tempora cursu

Corrigit, atque iterum iuuenem post terga relinquit.

Et rursus pomi iactu remorata secundi

Consequitur, transitque uirum. pars ultima cursus

Restabat: Nunc, inquit, ades dea muneris auctor.

Inque latus campi, quò tardius illa rediret,

Iecit ab obliquo liquidum iuueniliter aurum.

An peteret, uirgo uisa est dubitare: coegi

Tollere, & adieci sublato pondera malo;

Impedique oneris pariter grauitate, moraque.

Neue meus sermo cursu sit tardior ipso,

Præterita est uirgo: duxit sua præmia uictor.

Digna ne, cui grates ageret, cui turis honorem

Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit,

Nec mihi tura dedit: subitam conuertor in iram,

Contemptuque dolens, ne sim spernenda futuris,

Exemplo caueo, meque ipsam exhortor in ambos.

Templa deum matri, quæ quondam clarus Echion

Fecerat ex uoto nemorosus abdita syluis,

Transibant: & iter longum requiescere suasit.

Illic concubitus intempestiua cupido

Occupat Hippomenen, à numine concita nostro.

Liminis exigui fuerat prope templa recessus

Speluncæ similis, natio pumice testus,

Religionis sacer prisca, quò multa sacerdos

Ligneæ contulerat ueterum simulacra deorum.

Hunc init, & uetito temerat sacraria probro.

Sacra retorserunt oculos: turrita que mater

An Stygia fontes, dubitauit, mergeret unda.

Pœna leuis uisa est: ergo modoleuia fuluæ

Colla iubæ uelant: digiti curuantur in ungues:

Ex humeris armi fiunt: in pectora totum

Pondus abit, summæ cauda verruntur arena.

Iram uultus habet: pro uerbis murmura reddunt:

Pro thalamis celebrant syluas: alijsque timendi

cisse. § Impediquez cursum subaudiamus. § Duxit sua præmia
uictor: Hippomenes, inquit, uictor duxit Atalantam uxorem
§ Cui turis honorem Ferret? cui sacrificaret thure. § Immemor
ingratus. § Contemptuque dolens § me esse contemptam ægre
ferens. § Spernenda:z contemnenda. § In ambos: contra am

bos, Hippomenem & Ata
lantam. § Clarus Echion: u
nus ex Cadmi socijs E
chion. § Concita:z commo
ta, stimolata. § Anum
nostroz à nostra potentia.
§ Recessus:z locus secessu
aptus. § Natio:z natura
li. § Hunc init:z ingredi
tur, intrat. § Temerat:z ui
olat. § Probroz scelere, fla
gitio. § Sacra:z simulacra
deorum. § Retorserunt:z a
uerterunt oculos, ne tan
tum scelus viderent. § Tur
rita mater:z turribus or
nata. nam Cybele eadem
cum tellure putatur esse.
[Alludit ad coronam tur
ribus insignitam, mœnio
rum modo, quæ illi attri
buitur à poetis. hic Lucre
tius libro secundo.

Muralique caput summum
cinxere corona,
Ex imis munita locis, quæ
sustinet urbes.
Quo nunc insigni per ma
gnas prædita terras,
Horrisce fertur diuina ma
tris imago.]

§ Sontes:z nocentes, Hippo
menem, atque Atalan
tam. § Mergeret stygia un
da:z hoc est ad inferos
demitteret. § Modoleuia
paulò ante mollia ac sine
ullis pilis. § Fuluæ iubæ:z
hinc leonum præcipua col
ligitur generositas, ut Pli
nius ait, si colla, armo sive
uestiant iubæ. § In pectora
totum Pondus abit:z leones
enim pectus reliquo cor
pore crassius habent. § Cau
da:z caudam leonum ani
mi esse indicem, ut aures
equorum Plin. scribit. nam
immota placidum, mota
iratum significat. § Verrun
tur:z trahuntur. § Iram
uult. hab. § facies leonum
præfert iram. trucem nam
que habent aspectum

Cybeleia nam matris deum currum à leonibus trahi fingunt poetæ. Cybele autem dicta est à Cybello monte Phrygiæ, ipsi deum matri sacro. [Vel etiam *κύβη*, hoc est, cubo, quoniam terra cubica, hoc est, solida, & per hoc constans, & immobilis intelligatur. De leonibus autem idem Lucretius ita meminit:

*Hanc veteres Graium docti
cecinere poeta
Sedibus in currum biugos agi-
tare leones
Aeris in spatium magnam
pendere docentes
Tellurem, neq; posse in ter-
ra sistere terram.
Adiungere feras, quod
quamuis effera proles
Officijs debet moliri victa
parentum.]*

Quod non ter. su.? quod non fugit. *Sed pugna pect.* præ. sed repugnat, ac resistit. *Damnosa duobus?* & mihi & tibi.

Vntis cyg. currus nanq; Veneris ab olonibus trahi fingitur. *Sed stat mon.* contra. uir. sed fortitudo, inquit, Adonidis Veneris admonitionibus est aduersa. *Suemet* aprum. sues autem & apri Veneri sunt in uisi propter Adonidis eadem. unde prouerbiū apud Græcos in eos, qui rem ingratam alicui faciunt *ἀποδιδόντες*, hoc est, Veneri suem sacrificauit. *Excitauerunt* excitauerunt. *Inuenis Cinyreus* Adonis Cinyræ filius. *Pando ro.* recuruo. *Et tuta pe.* loca subintelligamus. *Trux aper* terribilis. *Abdidit* abscondidit. *Moribundum* morientem. *Rupit* dilaniavit, lacerauit. *Et indig. per* *cusit* indigne, nomen nanque pro aduerbio positum est. *Et non tamen* ordo est & tamen omnia non erūt vestri iuris. illa autem, & copula affectui seruit. *Luctus mon.* signa, memoria. est autem apostrophe ad Adonim.

RAPH.

ANNUA simulamina simulacra. nam singulis quibusque annis Adonia, id est sacra in Adonis honorem celebrabantur, in quibus Adonis plangebatur, ac luctus Veneris referebatur. [Hæc sacra etiam ab Esaiâ increpantur alicubi. nam circa Libanum in Palæstina & circa Byblum peragi solita fuisse legimus. Addunt autem Græci fabulæ huic, Martem, quia Adonidi innideret tāquam rivali, sese in aprum transformasse & sub specie illius Adonim interemisse. florem autem, qui ex cruore adonidis enatus sit, Anemonem fuisse. cuius quidem nomini respondet illud, quod statim subiicit poeta: Nanque male hærentem, & nimia leuitate caducum Excutiunt iidem, qui perflant omnia vēti. *ἀνέμος* enim ventus Græcis est, inde *ἀνέμων*. Præterea autem & rosam iidem Græci dicunt, cum antea candida fuisset in purpuream uersam eodem tempore fuisse tinctam, vide licet Veneris cruore, quem illa emiserat, cum fortē ex nimio luctu ob Adonidem, discalciata appropierasset, eoq; modo pedem spina rosæ sauciaisset. Fuerunt etiam qui Adonim non Cinyræ, sed Theantis filium facerent, & qui ex eodem & Venere Priapum natum dicerent. In comm. Theocriti ētlegitur *ἀπὸ θανάτου Ἀδωνίου ἐξ ἡμῶν ἐν ἀκμαίᾳ τῆς ἀποδείξας ποιεῖσαι, ὡς περ ἐστὶν ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις*, quod iidem illi de frugibus interpre-

tantur, quoniam fruges, quas per Adonim accipiunt, sex menses sub terra lateant, & sex supra terram aere temperentur. Vide Idyl. 3. Atque in eam sententiam & Orpheus meminit Adonidis in hymnis his versibus,

Προσφόνες ἱρασιπλοκάμου λείκτροισι λοχὺθῆες

*Ὅς ποτε μὲν νύκτες ὑπὸ τῶν
παρὸν ἡρόντα
Ἡδὲ πάλιν πρὸς ὄρουσιν
ἄγεις δῖμας ἡριόχαρον,
&c.*

Antibi quondam Mynthe nympa fuit, quā Plutonis pellicem fabulæ tradunt extitisse. eamque cū Proserpina dolo circumuenisset, in hortensem mentham fuisse transfigurata, quam plerique hedyosmō vocant. Est & mons prope Pylum cognomine Mynthes, iuxta quem Plutonis quoque est templum. [Huīus fabulæ meminit & Nicandri interpres in Alexipharmacis. cuius verba hæc sunt:

*Μίνθῃ δὲ δῖου παλλακῆ οὐ-
τω καλουμένη, ἣν δισσάραξεν
τῇ προσφόνῃ. ἐπὶ δὲ τῇ ὁμο-
τυμον πάλιν ἀνέδεικται ὁ ὄ-
ρος.*

penetrare

Nobis eris inuidia in nos inuidiam concitabit. *Perlucida bulla* translucida, quæ ex aqua nasci solet, ita timque euanesce. Bulla autem spiritu, & aqua excitatur rotunda figura, quæ quoniam cito dissoluitur, verissimum illud sumptū est prouerbiū, quo humanæ vitæ breuitas, fragilitasque designatur. Homo bulla. inde fit bullare, quod est bullas facere. unde Plinius bullantem vrinam vocat bullas emittentem. Bulla etiam est ornamentum pectoris ingenuorum quidem aureum, Libertinorum vero Scortum, ut copiose Macrobius scribit. *Plena hora* perfecta. *Comcolor* eiusdem cum sanguine coloris. est enim purpureus. In Anemonem autē Adonim fuisse conuersum innuere videtur, cuius flos

ut inquit Plinius, nūquam se aperit nisi vento spirante, unde & nomen accepit. *ἀνέμος* enim uentus dicitur. *Punica* quæ & mala grapata dicuntur. *Qui præstant omnia venti* secundum physicam rationem hoc dictum est. nam venti rerum omnium generationis causa esse perhibentur. [Sed alij, perflant, legunt, idque rectius opinor.]

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

Terna Medusæ vincirem guttura monstri Medusæum monstrum Cerberum interpretare à Medusa originem capientem. ex sanguine enim Medusæ natus est Chrysaor equus, ex Chrysaore Geryon, ex Geryone, qui Echidnæ se miscuit, Cerberus. Auctor Hesiodus in Theogonia. qui aliter interpretantur, errant tota uia.

Quam tria qui ei. &c. huius nomen non reperimus. sed legimus apud Zenobium fuisse uirū quendam, qui ita natura formidolosus esset, ut p. Herculis metū sese in spelunca occultauit.

O 3 rit, ac

rit, ac propter timorem obierit. cum enim forte Herculem vidisset, in lapidem versus est: qui homini similis videretur, caput proferens ex spelunca. unde in sanè quam meticulosum prouerbum illud emerit, *δειλότατος ἐστὶ τοῦ ἀπαρχυπταίτατος*, id est formidolosior ex occulto cernente.

Olenus esse nocens? Olenos duos fuisse reperio, vnum Vulcani filium, qui Aegan & Helicen filias habuit, quæ Iouis fuerunt nutrices teste Higino: alterum Iouis & Anaxithæ, cuius meminit Stephanus. in Achaia autem inter Patras & Dymam (ut ex Strabonis octauo colligimus) mons erat nomine Scolius, quem Homerus & Hesiodus Oleniam petram vocauerunt, ac supra eum ciuitas Oleno nomine nuncupata. fabulæ tamen textum non inuenio.

Et baccæ carula ficus? apud Statianum interpretem in sextum Thebaid. hoc loco carula pinus (codice ipsius, ut opinor, deprauato) legitur. unde conijcio legendum esse, Et baccis carula Cinus. est enim Cinus Lauri species, vel sui generis, arbor lauro similis, ac baccas habens cæruleas auctore Plinio. Baccas de ficubus dici non placet, nec, si dicantur, cæruleas appellari. Lege primæ collectaneorum hecatostys c. 99.

Et amictæ vitibus ulmi? Et amictæ vitibus ulmi a Papiniano interprete ibidem leguntur. quæ lectio emunctior. Plin. in 16. Inter has atque frugiferas materiæ uitiumque amicitia accipitur ulmus.

Corpora veste leuant, & succo pinguis oliua Splendescunt? Thucydides in 1. de Lacedæmonijs, lisdem primi corpora certaturi nudauerunt, propalam se exuentes, oleoque unxerunt. signata igitur poetæ nostri locutio.

Nec metues sacro crinitas angue sorores, Quas facibus sauis oculos atque ora petentes Noxia corda vident? ut melius hoc intelligas, audi quid Cicero pro Sexto Roscio dicat. Nolite, inquit, putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero uidetis eos, qui aliquid impie scelerateque commiserint, agitari & perterriti furiarum tædis ardentibus. sua quemque fraus, & suus terror maximus vexat. suum quemque scelus agitat, amentiaque afficit. suæ malæ cogitationes amentiaque animi

terrent. Hæc sunt impij assidue domesticæque furia, quæ dies noctesque pœnas à consecratissimis repetant. Et in primo de legibus, At uero scelerum in homines atque impietatum nulla expiatio est. itaque pœnas luunt non tam iudicij (quæ quondam nusquam erant, hodie multi faria, nulla sunt, ubi sunt facta, tamen persæpe falsa sunt) quam ut eos agitent, insectentur quæ furia non ardentibus tædis sicut in fabulis, sed angore conscientia, fraudisque cruciatu.

Sed tanta potentia forma? Tanta potentia formæ parenthesim poscit. nam coniunctio hæc, sed, sequenti versui in constructione iungenda est.

Achæstus illi? non mendosus codex sic habet, Onchæstus & illi. Onchæstus enim Neptuni filius fuit, ut in septimo Thebaidos commentario legitur. quamuis Hesiodus, teste Stephano, Onchæstum Bæoto Neptuni filio natum tradiderit.

Non erit inuidia uictoria nostra ferenda? hoc modo legendum, id est cum interrogatione. est enim sensus: Non dabitur mihi crimini & culpe, si hic uincetur. Inuidia enim crimen culpaque hoc loco significat, quod sequens hæmistichium monstrat, Sed non culpa mea est.

Indigena Damascenum nomine dicunt? Vereor ne Damamassum sit legendum. Amamassus enim (quæ & Damamassus dici potest, consonante d principio adiecta, ut sæpe fieri in locorum nominibus videmus, quod Aulon Caulon testatur) Cyprî ciuitas fuisse apud Stephanum legitur.

Nullique videnda nisi ipsi? hæmistichium hoc sequenti adiungatur hoc modo: Nullique videnda nisi ipsi Hippomenen adij.

Et à numine concessa nostræ? deleatur præpositio, ut carmen rectum incedat.

Famineos artus in olentes uertere menthas? Ilego Minthas. Mintha enim uel Minthe à Græcis dicitur, quæ alio nomine he dyos mon vocatur, à Mintho Neptuni pellice in eam mutata, ut auctor est Pollux libro sexto, capite decimo. Minthos quin etiam ipsa herba appellatur eidem Polluci & Aristophanis in Plutum interpreti, ex quorum posteriore nonnulla alibi super hoc recitabimus.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN DECIMUM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Quod si fata negant, ueniam pro coniuge.

APHAEL ueniam, id est, beneficium exponit. Quid autem si ueniam sit verbum? hoc sensu, si fata negant mihi uisum coniugis, ego pro coniuge ueniam neque unquam redibo ad uiuorum regionem, gaudete leto duorum, quamquam etiam alterum probo, quod Raphael ait, ut ueniam sit nomen.

Sive fidem dederat.

Cui fidem dederit dubitatur, sed Eurydice verisimile est promississe, nullam se aliam amaturum.

Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.

Apollo cithara & arcu pingebatur: est igitur sensus, qui neruos in utroque habet.

Inque ferarum

Concilio, medius turba uolucrumque sedebat.

Mire coniunxit duos ablatiuos concilio & turba: neque uero coniunctioque, sequens permittit, ut concilio cum ferarum & turba cum uolucrum connectamus, nisi licentia hoc poetica factum quis putet.

Purpureus color his, argenteus esset in illis.

Non est seruata differentia pronominum hic & ille, quamquam illud hic pro huic, siue hoc positum uidetur, nempe flore Hyacinthi, nisi quis propter duos pluraliter prolatus contendat Hyacinthum & Aiace, cum Flos præcedat proximo versu singularis nomen numeri.

Aeditus & ille est: quid si sine prole fuisset.

Legendum, Aeditus atque ille est, propter carmen. Cæterum si Cinyras Pygmalionis fuit filius, ac Paphi frater, uidetur in Cypro natus: (ubi & Pygmalion) quem Cyniram Cypriorum regem quidam faciunt ut Raphael. Quomodo igitur Panchaica Tellus Myrrham protulit? nisi intelligamus patrem Cinyram patri Papho Cypri imperio cecidisse in Panchaiam, ubi Myrrham genuerit, quod est uerisimile. nam ubi à patre filiae nequitia rescita est, postea ex Panchaia & Arabum regione, inquit poeta, uenit Myrrha in Sabæos. qua Sabæi non sint Arabes. Verum in his fabulis exactam geographiæ ac temporum rationem exigere nimis curiosi fuerit hominis, etiam si *ἡ Πανχαια ὅπου ἡ Τέλλη αὐτὴν ἐκ Ἀραβίας ἔειρε*, ut ait Arist.

Si tamen hoc scelus est.

Tota hac oratione mentis ac sensus pugna est. hic igitur sensus uerba sunt, quibus negatur esse scelus filiam cum patre concumbere. & uide, ut acceperit pietatis nomen sequente uersu.

Retinet malus ardor amantem Vis præsens spe.

Nisi hæc connectantur, non uideo quis sit sensus, tametsi plerique libri colon separant puncto.

Nec solum spondere fidem.

Nisi subiunxisset, opemque Me sine ferre tibi, uideri poterat *ἡ ἀπαγγελία*, id est oratio altero defecta membro.

Parce, ait, instanti discede aut desine dixit.

Admonuimus lib. 6. non temere repetitum uerbum dixit,

etiam si præcesserit ait, ubi Niobæ Latonæ conuiciatur.

Nil opus est Atalanta tibi.

Non puto eandem esse hanc, & eam, quæ in uenatione Calydonij Aori adfuit. tamen si commentatores utranque Schœnei regis filiam dicunt. quidam superiorem aiunt Schœnei, hanc uero Cœnei. certe nec quantitas eadem in his duobus nominibus: ipse enim in octauo ait

Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.

Vbi secunda de Atalante longa est, quæ hic breuis, quamquam ex ancipitibus uideri potest. Porro nec locus huius fabulæ indicatur à Venere, sed uidetur in Bœotia contigisse hæc, si quidem illic ab Echione Cadmi socio sacellum ædificatum in Cybeles honorem, in quo Hippomenes cum Atalanta concubuerit, dicitur. Sed hæc non sunt tanti.

Inuidiamque timet.

Ne inuidia sit sibi impedimento, exponit Raphael. adiungendum opinor erat, abs quo illa timenda, quod certe lectori coniectandum relinquo.

Mirator magis est, & cursus facit ipse decorem.

Non solum plus gratiæ habet, sed & necessitatis est, ut absque coniunctione, & hic locus legatur. Talaria, alata calciamenta commentatores exponunt. Seruius in quartum Aeneidos pennas extulisse uidetur, quæ ut huic loco congruant non uideo, maxime propter uerbum ablata.

Viderit, intereat, quoniam tot cæde procorum.

Quidam emendarant, Viderit, interea quoniam tot cæde procorum. Admonitus non est, quod duo hæc uerba inconcinne iuncta uidebantur. sed impatientia amantis & gloriæ & Hippomenem hæc confundit. nam nunc gloriæ fauet, tertio dehinc carmine iuueni. Intereat igitur legendum.

Est ager, indigena Damascum nomine dicunt.

De hoc agro apud auctores non memini me quicquid legere: quidam Damascum per, n, legunt quasi detracto, c, Damascenum, quod hoc loco carmen non patitur, dictum uideri uolint. Et in Cypro quidē ab eo, qui est in Syria, quod ego nescio.

Iecit ab obliquo nitidum iuueniliter aurum.

Iuueniliter Raphael exponit fortiter, quod mihi non probatur, nam ut à cursu auerteret puellam, satis erat, quod ab obliquo iacebat pomum: sed uidetur mihi iaciendi modus expressus per hoc, quod dixit iuueniliter.

Illic concubitus intempestiua cupido.

Cupido hic manifeste genere foeminino ponitur, quod Horatius perpetuo masculino. Cæterum sequens carmen,

Occupat Hippomenem, & à numine concita nostro, superflue habet, & coniunctionem, contra, & sensum & carminis legem.

Cyprum olorinis nondum peruenerat alis.

Nec de hac fabula certum est, ubi uenatus Adonis fuerit. puer quidem Adonis in Panchaia natus, iam uir factus poterat aliò concessisse. ex hoc autem carmine saltem liquet in Cypro non esse facta quæ hic narrantur. Verum in fabula frustra hæc, ut antea admonuimus.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER VNDECIMVS.

RAPH.

ARMINE
dum tali
Orp. Thra
cias mulie
res asperna

tus (ut diximus) in se earū odium traxit. quare cum Bacchi sacra celebrarent, ipsum in ferarum cœtu canentem aspexerunt, ac impetu facto dilacerarunt, caputque ac lyram in Hebrū flutium coniecerunt: quæ ad insulam Lesbō usque delata cum essent, serpens Orphei caput dilaniaturus ab Apolline in saxum fuit conuersus. Primum itaque Orphei cœdem poeta describit, deinde serpentis in saxum transmutationem. *Threicius vates* Orpheus Thracius. *Ducit* delectat. ducere nanque interdum significat delectare, ut Nonius scribit. Cicero de finibus bonorum & malorum, Fabelarumque auditione ducuntur. *Animosque ferarum* sensus. neque enim feræ animos habere dicuntur, nisi poeta ad veritatem potius alludat, ut intelligamus ferarum hominū animos ab Orpheo fuisse excultos. id quod Horatius aperte his versibus scribit,

traxit.

*Sylvestres homines facer, in
terpresque deorum
Caditūs & victu fædo de
terrui Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres,
rabidosque leones.*

Ecce nurus Ciconum repentinus Baccharum impetus illa particula, ecce significatur. Cicones autem populi sunt Thraciæ ad Hebrum habitantes. [Ad quos primum delatus Vlysses fuit, cum à Troia rediret, ut est apud Homerum *Odyssæ* nono] *Tumuli de vertice* de montis summitate. *Lymphata pectora* furentia. *Feris uelleribus* ferarum pellibus. *En ait, en hic est* conduplicatio indignationi conueniens, tametsi hoc aduerbium en ferè indignationi seruiat. *Apollinei vates* Orphei Apollinis filij. *Vocalia ora* optimam vocem emittentia. *Præfata* præfixa, te-

ARGVMENTVM.

ARG. Orpheus, *Oeagri* fluminis & *Calliopes* musæ filius, cum habuisset coniugem nomine *Eurydicen*, & eam amisisset, & cum sine ea ab inferis lege accepta a *Plutone*, ad superos redisset, ne talem dolorem in altera experiretur, puerilem amorem primum instituit. quam ob causam *Threiciæ* mulieres infundæ in abditis locis solitudinē agentem propter desiderium coniugis interfecerunt: separatimque caput eius a reliquo corpore cum lyra in amnem *Hebrum* præcipitauerunt: per quem in mare delatum, & hinc in insulam *Lesbō*, cum hic hæssisset in litore, serpensque morfu sanguinem lamberet, priusquam vultum eius appeteret, ab *Apolline*, *Iouis* & *Latonæ* filio, duratus in lapidem est.

ARMINE dum tali syluas, animosque ferarum
Threicius vates, & saxa sequentia
* ducit:
Ecce nurus Ciconum testæ lymphata
ferinis
Pectora uelleribus, tumuli de vertice
cernunt

Orphea percussis sociantem carmina nervis.
E quibus una, leues iactato crine per auras,
En ait, en, hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Apollinei vocalia misit in ora:
Quæ folijs præfuta, notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus in ipso
Aere, concentu mictus, uocisque, lyraque est:
Ac ueluti supplex pro tam furialibus ausis
Ante pedes iacuit. sed enim temeraria crescunt
Bella, modusque abiit, insanaque regnat Erinny:
Cunctaque tela forent cantu mollita; sed ingens
Clamor, & inflato Bercynthia tibia cornu,
Tympanaque, & plausus, & Baccheij vlulatus
Obstrepuere s' no citharæ. tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine uatis.
Ac primum attonitas etiamnum uoce canentis
Innumeras uolucres, anguesque, agmenque ferarum
Mænades Orphei titulum rapere theatri.
Inde cruentatis uertuntur in Orphea dextris;
Et coeunt, ut aues, si quando luce uagantem
Noctis auem cernunt: struetoque utrinque theatro
Vt matutina ceruus periturus arena
Præda canum est, uatemque petunt, & fronde uirentes
Coniungunt thyrsos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,

sta. nam hastæ *Baccharum*, quæ *thyrsi* dicuntur, pampinis, hederæque cooperiebantur. *Notam* signum. *Ac ueluti supplex* tanquam veniam petiturus. *Ante pedes* Orphei. *Concentus* harmonia. est autem pulchra poetæ phantasia, qua significatur, quanta uis sit musici cantus. *Bella* *Baccharum* furores bella vocat poeta. *Insana* ab effectu, quod homines insanos furiososque reddit. *Mollita* mitigata sic, ut Orpheo nunquam nocere potuissent. *Bercynthia* qua in sacris *Cybeles*, quæ *Bercynthia* dicitur, primum uis fuisse. *Bercynthus* autem *Phrygiæ* mons est & ciuitas matri deum dicata. [Eadem ratione *Virgilius* *Buxum* *Bercynthiam* dixit, *Aen. 9.* *Tympana* vos, *buxusque* vocat *Bercynthia* matris *Idææ*.] *Obstrepuere* contra citharæ sonum strepuerunt. *Attonitas* stupefactas suauitate cantus Orphei. *Mænades* *Bacchæ* uero uolucres hoc est, à furendo dictæ. *Titulum* gloriam. *Orphei* spectaculi ab Orpheo congregati. est autem adiectiuum Orphi. Alij triumphi legunt, intelliguntque agmen illud ferarum à *Bacchis* raptum in titulum & gloriæ triumphi de Orpheo acti. *Et coeunt* congregantur, conueniunt. *Noctis* noctuam. *Strueto utrinque* spectaculo. est autem amphitheatri periphrasis. *Matutina* hoc est, matutino tempore in arena. quod enim est temporis, attribuit loco. vnâ autem omnes *Bacchas* in Orpheum impetum fecisse his similitudinibus ostendit poeta. *Petunt* aggrediuntur, inuadunt. *Hæc in* ad hos usus.

Ter

RAPH. *TORQUENT* ? iaciunt. *Subigebant* ? arabant. *Lacertosi* ? magna & valida brachia habentes. *Frustrum* ? frumentum. *Agmine* ? Baccharum furentium, *Arma* ? instrumenta. *Diuulsere* ? dilacerauere. *Fera* ? crudeles. *Ad vatis fata* ? ad Orphei mortem. *Irrita* ? vana uerba, quæ Bacchas nihil comoueabant. *Proh Iuppiter* ? exclamatio poetæ, doloris & commiserationis plena. *Exhalata* ? emissæ. *Inuentor* ? eorum sequitur opinionem, qui animam uentum esse putant. *Te mæsta* ? apostrophe ad Orpheum, que rimonix ac commiserationis plena. *Obscura Carbasa* ? pullas ac nigras uestes. [Pullo autem substantiue, pro, pullo colore, dixit. est autem pullus color *αἰς* græce, hoc est subniger. hoc utebantur in luctu. unde & toga pul- la apud Ciceronem, & pul- la hostia apud Tibullum.] *Flumen populare* ? fluiuium patrium. Hebrus enim Thraciæ fluiuius est. *Methymna* ? Lesbos. Methymna urbs est Lesbos, optimo uino insignis, dicta à Methymne Macharri filia, ac Lepydini uxore. unde Methymneus deriuatur. Lesbos autem insula est clarissima, quam nunc Mitylene à nomine urbis uocant. *Ferus anguis* ? crudelis, qui illius uatis caput uiolare sustineret, cuius cantus serpentes quoque sepius delectati essent. *Inibat diuelleræ* ? appetit ore aperto dilacerare. *Hymniferos vultus* ? qui hymnos in deorum ferre singulos composuerant. *Umbra subit terras* ? umbra Orphei inferos petit, eorum autem opinionem secutus uidetur poeta, qui hominem ex tribus constare aiunt, corpore, anima, umbra: quorum corpus terre, anima cælo, umbra inferis redditur. *Hic* ? illic apud inferos. *Spatiantur* ? deambulant. *Non impune tamen* ? Thraciæ mulieres, quæ Orphei cædi interfuerunt, omnes à Baccho, cædem Orphei egre ferente, in uarias arbores fuerunt conuersæ. *Vate suorum* ? nam Orpheus in Bacchum, pulcherrimos scripserat hymnos. alludere autem ad id poeta uidetur, quod scribit Diodorus, Ceremonias à Dionysio repertas cum ad Or-

Pars torquent silices. neu desint tela furori,
Fortè boues presso subigebant vomere terram,
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
Dura lacertosi fodiebant arua coloni:
Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui: uacuosq; iacent dispersa per agros
Sarculaq; rasfrig; graues, longiq; ligones.
Quæ postquam ra puere fera, cernuq; minaces
Diuulsere boues, ad vatis fata recurrunt,
Tendentemq; manus, atque illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quidquam roce mouentem
Sacrilegæ perimunt: perq; os, proh Iuppiter, illud
Auditum saxi, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te mæstæ uolucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpe secutæ
Fleuerunt syluæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comas, luxit, lacrymis quoque flumina dicunt
Increuisse suis; obscuraque carbasa pullo
Naiades, & Dryades, passosque habuere capillos.
Membra iacent diuersa locis: caput Hebre, lyramque
Excipis: & mirum, medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra: flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
Iamque mare inuectæ flumen populare relinquunt,
Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus* expositum peregrinis anguis arenis
* Os petit, & sparsos stillanti rore capillos
Lambit, & hymniferos inibat diuelleræ vultus.
Tandem Phæbus adest, morsusque inferre parantem
Arcet, & in lapidem victus serpentis apertos
Congelat, & patulos, ut erant, indurat hiatus.
Umbra subit terras, & quæ loca uiderat antè,
Cuncta recognoscit: quærensque per arua piorum
Inuenit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis.
Hic modò coniunctis spatiantur passibus ambo:
Nunc præcedentem sequitur, nunc præuius anteit:
Eurydicenque suam iam iutò respicit Orpheus.

ARGUMENTVM

ARG: Thraciæ matronæ, quæ cædi interfuerant Orphei, a Libero, vlti-
 sceate æmulum scie ntix suæ, in species uarias abierunt.

Non impune tamen scelus hoc finit esse Lyæus:
Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in syluis matres Aedonidas omnes,
Quæ uidere nefas, torta radice ligauit.
Quippe pedum digitos, in quantum est quæque secuta,
Traxit, & in solidam detrusit acumine terram.
Vtque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commisit uolucris, sensitque teneri,
Plangitur, ac trepidans astringit uincula motu:
Sic quæcunque solo defixa cohaeserat harum,
Externata fugam frustra tentabat. at illam
Lenta tenet radix, exultantemque coercet.
Dumque ubi sint digitum, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aspicit in teretes lignum succedere furas.
Et conata, semur mærenti plangere dextra,
Robora percussit. pectus quoque robora fiunt,
Robora sunt humeri: porrectæque brachia ueros
Esse putes ramos, & non fallere putando.

ARGUMENTVM.

ARG. Liber pater, Thracia digressus, cum Tmolus, montem Cilicis,
 comitatus Bacchis p. eret, Silenus ei aufagit: quem Phryges capti ad Mi-

gia quedam Orpheus ad-
 didisset, Orpheia à poste-
 ris fuisse appellata. *Ma-*
tres Aedonidas ? mulieres
 Thracias. Aedones nan-
 que populi sunt Thraciæ.
 [Edonos uocat Stephanus
 secunda declinatione.

ὦν ἡ δὲ οὐκ τοῦ Μούσῳ
 ἀδελφῶ.

Plangitur ? percutitur
 a se ipsa. *Actrepidans* ?
 quanto nanque magis tre-
 pidant, tanto magis uin-
 culo astringuntur aues.
Externata ? consterna-
 ta, perterrefacta. *Len-*
ta ? flexibilis. *Coercet* ?
 continet. *Exultantem* ?
 exultare uolentem. *Dum*
que ubi sunt digitum ? ordo
 est, Dum querit, ubi sunt
 digitum. *Succedere* ? suc-
 crescere. *Mærenti dex-*
tra ? hypallage est, ipsa
 nanque mærens intelli-
 gitur. *Et non fallere pu-*
tando ? non decipiere si
 putes. re enim uera rami
 erant.

RAPH.

NEC satis hoc Baccho est? Midas rex Phrygiæ cum Silenum a rusticis captum sibi traditum Baccho reddidisset, iussus est a Deo, ut quicquid vellet, peteret. ille petijt, ut quicquid corpore suo tangeret, aurum fieret. id illi concessit Bacchus, quamvis inutile ipsi futurum videbat. cum verò panis quoque ac

dā regem adduxerunt; agnitus ab eo exceptus est, & Libero aduenienti reddidit. quod ob beneficiū, optandi deus veniā ei dedit, si quid vellet, a se peteret. ille, ut quæque contigisset, aurum fierent, quod ei inutile fuit. cui deus petenti ut restitueretur, iussit, ut ad flumen Pactolum perueniret, ibique se lauaret, & sic rediret in pristinum statum vis autem illa aurum efficiendi à Mida in fluvium transiit, unde aureas arenas habere memoratur.

Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoque deserit agros,
Cumque choro meliore, sui* vineta Timoli,
Pactolonque petit. quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat inuidiosus arenis.

Hunc assueta cohors Satyri, Baccheque frequentant,

At Silanus abest. titubantem annisque, meroque

Ruricolæ cepere Phryges: vinctumque coronis

Ad regem duxere Midam: cui Thracius Orpheus

Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

Qui simul agnouit socium, comitemque sacrorum,

Hospitis aduentu festum genialiter egit

Per bis quinque dies, & iunctos ordine noctes.

Et iam stellarum sublime coegerat agmen

Lucifer undecimus, Lydos cum latus in agros

Rex venit, & iuueni Silenum reddit alumno.

Huic deus optanti gratum, sed inutile fecit

Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.

Ille malè usurus donis, ait: Effice, quidquid

Corpore contigero fulvum uertatur in aurum.

Annuat optatis, nocituraque munera soluit

Liber, & indoluit, quod non meliora petisset,

Latus abit, gaudetque malo Berecynthius heros,

Pollicitique fidem tangendo singula tentat.

Vixq, sibi credens, non alta fronde uirentem

Ilice detraxit uirgam: uirga aurea facta est.

Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.

Contigit & glebam: contactu gleba potenti

Massa fit. arentes Cereris decerpit aristas.

Aurea messis erat. demptum tenet arbore pomum,

Hesperides donasse putes. si postibus altis

Admonit digitos: postes radiare uidentur.

Ille etiam liquidis palmas ubi lauerat undis,

Vnda fluens palmis, Danaen eludere possit.

Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens

Omnia. gaudenti mensas posuere ministri

Exstructas dapibus, nec tostæ frugis egentes.

Tum uerò, siue ille sua Cerealia dextra

Munera contigerat, Cerealia dona rigeant:

Siue dapes auido conuellere dente parabat,

Lamina fulua, dapes, admoto dente, premebat.

Miscuerat puris auctorem muneris undis;

Fusile per rictus aurum fluitare uideres.

Attonitus nouitate mali, diuesque, miserque,

donasse putes? scite. nam Hesperides hortos habuisse dicuntur aurea poma ferentes. & Radiare? fulgere. & Danaen eludere possit? eleganter. Iupiter enim in guttas conuersus aureas in sinum Danaes descendit, sicque illa est potitus. & Vix spes ipse suas animo capit? nam maxima quæque sibi pollicebatur Midas. & Posuere? apposuerunt. & Tostæ frugis? periphrasis est panis.

CEREALIA dona? panes. & Rigeant? duriscebant. quippe qui in aurum conuertebantur. & Conuellere? maderet. & Premebat? tangebatur. & Auctorem muneris? Bacchum per metonymiam pro uino. & Fusile? liquidum, ac fusu, & liquefactum.

DIVESQUE quia auro abundabat. & Miserque? quia auro frui non poterat.

vinum in aurum vertere tur, fameque perire cepisset, tandem cognouit stolidus se rem damnosam petijisse: Bacchum itaque rogauit, ut peccato veniam daret, & munus datum irritum faceret. Bacchus igitur illi mādanit, ut ad fontem Pactoli pergeret, seq; totum in eo lauaret. quod cum fecisset, vis illa aurū efficiendi quicquid tangeret, in fluvium transiit, unde etiam arenas aureas efficere memoratur. & Ipsos agros? Thraciæ. & Cumque choro meliore? quā fuerant Thraciæ illæ mulieres, quæ Orpheū trucidauerunt. & Sui Timoli? a se amati. est enim Timolus, qui & Timolus dicitur, mōs Lydiæ optimi vini fertilis, ut in superioribus quoque diximus, neque est spōdaius versus, cum Timolus etiam tryssyllabum sit nomen, non solum dissyllabū. & Pactolonque? Pactolus fluvius est Lydiæ aureis arenis notissimus. & Frequentant? celebrant. & Titubantem? vacillantem. & Vinetum? ligatum. & Ad regem Midam? Midas Gordiæ Bubulci filius Phrygiæ rex fuit ditissimus, eoque fectus est, omnia quæcunq; tangeret, in aurum transmutare, de quo Herodotus in primo multa scribit. & Orgia? Bacchi sacrificia. [Huius rei & Iustinus meminit lib. 11. post hūc (Gordium intelligens) inquit, filius Midas regnavit, qui ab Orpheo sacrorum solemnibus initiatus, Phrygiam religionibus impleuit, quibus tutior omnis vita, quā armis fuit.] & Cum Cecropio Eumolpo Eumolpus vates fuit Atheniensis Bacchi sacerdos. [Duo Eumolpi traduntur apud auctores Græcos. prior Thracensis genere, Neptuni & Chionis, eius quæ fuit Boreæ & Orithyæ filius hic Eleusinijs auxiliū tulit contra Erechtheum & Athenienses. in quo prælio & Erechtheus rex, & Eumolpi filius Imaradus cecidisse dicuntur. factaque compositio belli talis, ut Eleusinijs in cæteris parerent Atheniensibus, sacra autem siue mysteria dæ per se priuatim agerent ac retinerent, atque ita Eumolpum & Celei filias, quorum nomina Diogenia, Pammerope, & Sefara, illa tum peragere solitos post Eumolpi mortem autem Cerycen, qui filius Eumolpi fuerat, natu minimus, iisdem velut antistitem relictum, quem tamen sacerdotes, qui ab eodem Ceryces dicuntur, non Eumolpi, sed Mercurij, ex Aglauro Cecropis, filium dicunt. Hæc Pausanias in Atticis, Alter autem Eumolpus Eleusinijs, siue, ut alij, Atheniensis genere, traditur, filius Musæi, & ut quidam addunt, etiam Orpheij discipulus, quintus ab eo, qui ex Thracia Eleusinem venit, nam Eumolpi filius Ceryx fuit, Cery

quidem in commentarijs Sophoclis citatur. Cæterum in epitaphio Musæi non pater Eumolpi, sed filius idem dicitur. ita enim habet.

Εὐμόλπου φίλον υἱὸν ἔχων
φαλαγγικόν οὐδ' ὄν
Μουσῶν οὐδ' ἑμῶν ὄν
τῶ δ' ἰσάφῃ.

sed tamen plures ac potiores auctores consentiunt, Musæi filium Eumolpum hunc fuisse. & Genialiter? uoluptuose ac late. & Lucifer undecimus. & Lucifer stella est quæ adueniente die ultima desinit lucere, eoque a poetis alias stellarum cogere, congregare, dicitur. & Coegerat? congregauerat. significat autem undecimum diem aduenisse. & Sublime agmen stellarum. & sublimium & altarum stellarum multitudinem est enim hypallage. & Lydos in agros? in Lydiam secundum grāmatices autem rationem deriuatiōis nomen pauciores quā primitiuum syllabas habet. & Iuueni alumno? Baccho. & Altore? Sileno nutritore. & Male usurus? in suū malum & perniciem. paulum enim abfuit quin fame periret Midas. & Annuit? nutu consensit. & Soluit? persoluit, præstitit. & Berecynthius heros? Midas Phrygius, a Berecynthio Phrygiæ oppido: Sicut etiam a Berecynthia dea, hoc est, Magna Matre, cuius filius idem fuisse a quibusdam fingitur, ut infra Lactantius. & Polliciti fidem. & promissi ueritatem. & Tentat? experitur. & Non alta? sed humili. illud enim aduerbium, Non, hoc loco ad uerbum detraxit, refert non potest, sed uirgam ex non alta fronde decerpam fuisse ostendit. & Cereris? frumenti per metonymiam. & Hesperides

*Modo uenerat*ꝝ voto paulo
ante concupiscerat. *Tor-*
*quetur*ꝝ cruciatur. *Meri-*
*tus*ꝝ quia pp auaritiā il-
lud à Baccho petierat. *Le-*
*nae pa*ꝝ Bacche. *Specioso*
*damno*ꝝ quod pulchrum &
bonum vñ, cum alioquin
dammum sit & malum. *Mi-*
*se deum numen*ꝝ dii sunt
mites & facile placantur.
*Restituit*ꝝ in pristinum sta-
tū reduxit. *Facta fide*ꝝ ob
fidem, quam præstulerat
Silenum restituendo. *Data*
*munera soluit*ꝝ resoluit,
& irrita fecit. *Circumlitus*
infectus. *Male optato*ꝝ stul-
te ac perniciose petito.
*Magnis Sardibus*ꝝ Sardeis
vrbs est Lydiæ Cræsi regi-
a. [Amnē autē intel-
ligit Pactolū, qui ex Tmo-
lo monte, Sardibus uicino
sue imminente profluit,
sic enim & apud Strab. le-
gitur lib. 13.]

ῥῆδι ὁ σακκωλὸς ἔπ' ἐν τῇ
 δὲ, κατὰ φέρειν τὸ πάλαιον
 χρυσοῦ φῶμα πολὺν, ἀφ' οὗ
 ποτὶ κρίσει λαμβάνεται πλου-
 τισ, καὶ τὰν πωρογόνων αὐτοῦ
 διανομασθῆναι φασί. ἐν δὲ
 ἐκείλοις τὸ φῶμα, &c. &
 Herod. lib. 5. καὶ οὐκ ἔχοντες
 ἐξέλυσιν ἐν τῇ ἁσίᾳ, σιτήρ-
 ριστοῦσι τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπὶ τὸν
 σακκωλὸν ποταμὸν ὅσοι φῶ-
 μα φρουτοῦ κατὰ φέρειν ἐν τῇ
 τῷ λου, διὰ μέσας τὰς ἀγο-
 ρὰς ῥῆδι καὶ ἵκεντα ἰς τὸν ἕρμον
 ποταμὸν ἐκδιδόσι.
 § Cessit § transiit.

Ille perosus opes? Midas
facultate auri efficiendi
quicquid tangeret libera-
tus, opesque perosus in syl-
uis habitabat, Panaque pa-
storum deum colebat: qui
cum filulâ inueta sibi mul-
tum nymphis placere uide-
retur, ausus est Apollinem
in certamen prouocare,
Tmolus montis deo indice
constituto, cum uerò senten-
tia pro Apolline lata omni-
bus placeret, solus Midas,
naturalis stultitia ductus, eâ
ut iniustam improbauit,
quare Apollo indignatus
aures illius in asininas con-
uertit, quibus ipsius stoli-
ditas indicaretur, longio-
res namque aures ex phy-
sicorum sententia uecordiâ
præferunt. Cæterum Mi-
das aures asininas tiaris
purpureis occultauit, ton-
forique mandauit, ne uer-
bum cuiquam de illis face-
ret, tonfor uerò cum reti-
cere non posset, in locum
desertum secessit, ibique fo-
ueæ factæ immurmurauit,
Midam aures asininas ha-
bere, deinde foueam terra
repleuit, arundines autem
eo in loco natæ, uentoque

Effugere optat opes; & quæ modò nouerat, odit.
Copia nulla famem releuat: sitis arida guttur
Vrit, & inuiso * meritò torquetur ab auro.
Ad cælumq; manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam. Lenæ pater; peccauimus, inquit:
Sed, miserere, precor, speciosoq; eripe damno.
Mite deum numen Bacchus peccasse fatentem
Restituit, factiq; fide, data munera soluit.
Neue malè optato maneat circumlitus auro,
Vade ait, ad magnis uicinum Sardibus amnem,
Perq; iugum ripæ labentibus obuius * ulnis
Carpe niam, donec uenias ad fluminis ortus:
Spumigeroq; tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput, corpusq; simul, simul elue crimen.
Rex iussæ succedit aquæ: uis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque iam ueteris percepto semine ueng
Ærua rigent auro, madidis pallentia glebis.

ARGVMENTVM.

A R G. Pan cum Tmolam montem Lydiæ frequentans fistula se oblectaret, elatus gloria agreitum nympharum Apollinem in certamen deuocauit. iudice ergo Tmolo, qui montis illius deuserat, cum Apollini uictoria esset adiudicata, Midæ regi supradicto, qui auri efficiendi potestate amissa, opes perolus, in syluis habitans, Pana pastorum deum colens sequebatur, assidenti soli displicuit. quam ob causam Apollo, ob eamque stultitiam, quam & supra gesserat in Liberi patris voluntate, iratus, aures eius afinis, ut essent imperpetuo effecit, quibus eius stoliditas apparet, nulliusque esse iudicij indicaretur.

Ille perosus opes sylvas, & rura colebat,
Panaque montanis habitantem semper in antris.
Pirgue sed ingenium mansit: nocituraque ut antè,
Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
Nam freta prospiciens latè riget arduus alto
Tmolus in ascensu, cliuq; extensus utroque
Sardibus hinc, illinc paruis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris iactat sua carmina nymphis,
Et leue cerata modulatur arundine carmen,
Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
Iudice sub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte suo senior iudex confedit, & aures
Liberat arboribus: quercu coma cærule tantum
Cingitur, & pendent circumcaua tempora glandes.
Isq; deum pecoris spectans, In iudice, dixit,
Nulla mora est. calamis agrestibus insonat ille:
Barbaricoque Midan (aderat nam fortè canenti)
Carminè delinijt. post hunc sacer ora * resoluit
Tmolus ad os Phæbi: vultum sua sylva secuta est.
Ille caput flauum lauro Parnaside vinctus,
Verrit humum Tyrio saturata murice palla:
Distinctamq; lyram gemmis, & dentibus Indis
Sustinet à læua: tenuit manus altera plectrum:
Artificis status ipse fuit. tum stamina docto
Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharæ summittere cannas.
Iudicium, sanctiq; placet sententiæ montis
Omnibus: arguitur tamen, atque iniusta vocatur
Vnius sermone Midæ. nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram:
Sed trahit in spatium, villisq; albensibus implet,
Instabilesq; illas facit, & dat posse moveri.
Cætera sunt hominis: partem damnatur in vnam;
Induiturq; aures lentè gradientis a felli.

ARGVMENTVM.

A R G. Midas deformitatem quidem suam celare volebat, sed eam vidit famulus tonfor: qui cum eam nec eloqui auderet, nec reticere posset,

eadem uerba, hoc est, Mi-
das rex alininas aures ha-
bet; referebant. § *Perofus*
opes odio habens, quibus,
pene fame fuerat confe-
ctus. § *Pingue* tardum. § *Vt*
ante quando optauit, vt
quicquid cōtingeret, aurū
fieret. § *Nam freta prospe-*
ciens Tmoli montis descri-
ptio. § *Parus Hypapis* Hy-
pæpa vrbs est Lydiæ, ut di-
ximus § *Cerata* cera iun-
cta. § *Ludice sub Tmolo* *undis*
Tmolus & mons & deus
montis ipsius dicitur. nam
montes, ut flumina deos
suos habere dicuntur. § *Et*
aures Liberat arboribus §
ab auribus arbores remo-
uet. § *Delinquit* blanditus
est. § *Sacer* Apollo § *Resol-*
uit ora aperuit ora, & ca-
nere cœpit. § *Tmolus ad os*
Phœbi se conuertit subau-
diendum. [Sic quidem Re-
gius, sed quid si construās,
sacer Tmolus resoluit ora
ad os Phœbi, pro conuertit
se ore ac vultu ad canentē
Phœbum, quando mōx se-
quitur, Vultum sua sylua
secuta est? sic enim & Vir-
gilius dixit, Atque iterum
narrantis pendet ab ore.]
§ *Ille caput flauum uin-*
ctus flauum caput habens
coronatum. § *Parnasido*
Parnasia, qua Parnasus a-
bundat. forma nanque pa-
ronymica pro possessiua
est vsus poeta. Apollinis au-
tem citharædi habitū de-
scribit. § *Saturata* infecta,
bis tincta. § *Tyrio murice*
Tyria purpura. Palla autē
vestis est mulieris, syrma
habens, qua & citharædi
utebantur. § *Verrit* humum
innuit pallam Apollinis
syrma habuisse, quod per
terram trahebatur. sic Ho-
ratiū de tibicine loquens
Traxitque uagus per pul-
pita uestem. § *Distinctam-*
que ornatam. § *Dentibus* *retorsit*
undis ebore. § *Stamina*
chordas.

SOLLICITAT tan
git, percutit. *§ Cannas* ti-
biam ex cannis confectā.
§ Arguitur reprehenditur
§ Nec Delius Apollo. *§ Au-
res stolidas* omni carentes
iudicio. *§ Sed trahit in spa-
tium* protrahit, producit
ac longas efficit. *§ Insta-
biles* mobiles quales sunt
asininæ. *§ Et dat posse moue-
ri* concedit facultatem se
ipsas mouendi. *§ Lente
gradientis* tarde euntis.
[Hanc autem fabulam de
auribus asininis Suidas ita
exponit.

ἦτοι ὅτι πολλὰ ἔτακον αὐτῷ·
 χεν ἥ ὅτι κάμει θρυγακὴν καὶ
 τέτληεν ἥ τις αὐτὸν ἐλπί-
 ζοι. ἢ ὅτι ὁ ὅτις τῶν ἄλλων
 ζῶν

ῥῶτον μῦθον ἀκούει; ὦλλον
μῦθος.]

§ *Purpureus* Tiara, qui & Tyaras dicitur, tegmen est capitis regum Orientis. § *Velare*. § celare, occultare. § *Efferre sub auras* vulgare. § *Secedit* in locum se cretū vadit. § *Voce parua* murmurare. § *Hauſta* effoſe. § *Regeſta* reiecta. § *Scrobibus opertis* repleta fouea. § *Prodidit* indicauit eum, qui illam effoderat terrā. § *Obruta uerba* & quæ talia fuerunt: Midas rex aſini aures habet. § *Dominique coarguit aures* hoc est Midæ regis aures conuincit eſſe aſininas. § *Vltus abſt Tmolo* & Apollo atque Neptunus cum Laomedontem, mœnia Troiæ ædificantem viduſſent, in humanam figuram conuerſi, pacto auro ſe cito opus illud abſoluturos receperunt. mœnibus verò perfectis cum promiſſum aurum repoſcerent, à Laomedonte illo fraudati, qui iure iurando ſe nihil promiſiſſe affirmauit, tantam perfidiam inultam eſſe nō permiferunt. Neptunus enim & diluuium immiſit, quo totus ager Troianus eſt deuſtatus, & Heſionem filiam monſtro marino exponere Laomedontem coegit, quam quidem cum Hercules illac cū Argonautis tranſiens liberaſſet, ac promiſſis equis a perfido rege fraudaretur, & Troiam expugnauit, & Heſionem captam Telamoni ſocio donauit. [Ceterum ad hanc ædificationem murorum, Neptunū & Apollinem a Ioue damnatos fuiſſe Græci fabulantur, eo quod cum Iunone aduerſus Iouem conſpiſſent, ut ait Didymus, cuius conſpirationis meminit Homerus Iliados I.

Οπότε μὲν εὐνὴν αἰὲν ἔχουσαν
πῶς ἔδειχεν ἄλλος
Ἡρῆ, δὲ ποσειδάων, ὃς παρ-
βος Ἀπίδατος.

Pindarus autem in Olympicis addidit & tertium tāquam οὐνεργον Aeacum aſcitum fuiſſe, vt etiam mortalis alicuius opera accederet, quod futurum eſſet ut ijdem muri aliquando incendio ruſſum collaberentur, quod fieri non poterat, ſi à ſolis immortalibus ac dijs conſtructi fuiſſent, vt ibidem interpres adiicit. § *Nepheleidos helles* & Nepheles filie. Helle nanque Athamantis, & Nepheleſia fuit, ac ſoror Phrixi, a qua in mari ſubmerſa Hel-

humum effodit, in eaq; immurmurat Midam aſini aures habere. foueam deinde replet. ibi enatæ ſunt arundines, quæ vento agitatæ Midæ deformitatem indicarunt, verba inibi a famulo immurmurata referentes.

Ille quidem celare cupit, turpiq; pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris:
Sed solitus longos ferro refecare capillos
Viderat hoc famulus: qui cum nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen; secedit, humumq;
Effodit, & domini quales conspexerit aures,
Voce refert parua, terræq; immurmurat hauſta;
Indiciūq; suæ vocis, tellure regeſta
Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
Cæpit, & vt primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. leni nam motus ab Austro
Obruta verba refert, dominiq; coarguit aures.

ARGUMENTVM.

ARG. Inter Sigæum, Rhæteumq; promontoria, quo loco ara Iouis Panomphæi Phrygius est consecrata, Laomedon, Cypri filius, cum Ilium poneret, Apollo & Neptunus in homines verſi, operas suas æſtimati ad extruendum murum addixerunt. quibus perfectis pactū aurū Laomedon negauit. Neptunus pœnia regis offensus in agros eius mare miſit, oēsq; fructus obruit: ſupra quam pœnam coegit eū Heſionem filiam matine prostituere bellæ. qua liberata ab Hercule rursus in fraude cognitus: equos enim, quos ob ſalutem virginis pactus erat, ei abnegauit. ideoq; ille expugnato Ilio Heſionem abreptam Telamoni, qui ſocius militæ fuerat copulauit.

Vltus abſt Tmolo, liquidumq; per aera vectus
Angustum citra pontum Nepheleidos Helles
Laomedonteis Latoius aſtitit aruis.
Dextera Sigæi, Rhætei læua profundū
Ara Panomphæo vetus est sacraſta Tonanti.
Inde nouæ primū moliri mœnia Troiæ
Laomedonta videt, ſuſceptaq; magna labore
Crescere difficili, nec opes expoſcere paruas.
Cumq; Tridentigero tumidi* genitore profundū
Mortalem induitur formam, Phrygiæq; tyranno
Ædificat muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
Perfidia cumulum falſis periuria verbis.
Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinauit aquas ad auaræ littora Troiæ:
Inq; freti formam terras conuertit, opesq;
Abſtulit agricolis, & fluctibus obruit agros.
Pœna neque hæc ſatis eſt: regis quoque filia monſtro
Poſcitur æquoreo: quam dura ad ſaxa reuinctam
Vindicat Alcides, promiſſaq; munera dictos
Poſcit equos: tantiq; operis mercede negata,
Bis* periura capit ſuperatæ mœnia Troiæ.
Nec pars militiæ Telamon ſine honore reſceſſit:
Heſioneq; data potitur, nam coniuge Peleus,

Ieſpontus fuit cognominatus. § *Latoius* Apollo Latoius filius. § *Dextera Sigæi*, Rhætei Sigæum & Rhæteum promontoria ſunt Troiæ notiſſima. § *Ara Panomphæo Tonanti* & ſicquidē ni exemplaribus legitur, ſed corruptè legi facile Homeri carmine coarguitur, nam in octauo Iliados libro ſic ſcribit de hac eadem,

αὐτὸς δὲ θεὸς Πανὸν ἀνέθηκεν
λαὸν καὶ βαλὼν ἐπὶ τῷ ἱερὲι
νομοφῶντι, ῥιζεύων ἀ-
χαιοί.

hoc eſt, Vbi Panomphæo Ioui ſacra faciebant Achæi. quare hic quoque Panomphæo legendum eſſe, vel refragantibus exemplaribus audacter contenderim. Panomphæus autē Iupiter dictus eſt, vt exponit Euſtathius, uel quod omnium voce colatur. nā αὐτὸν omne, ὁμολογία vox dicitur. § *Suſcepta magna* incepta grandia.

STABAT opus, & erectum erat. § *inficiatur* negat. nam inficari, & inficias ire negare eſt. § *Monſtro æquoreo* ceto. § *Vindicat* liberat. § *Dictos* pactos promiſſos, ex ſolis equorum ſemine progenitos. § *Bis periura mania* & nam primū Apollini atque Neptuno pro ædificatis muris, deinde Herculi pro liberata Heſione pacta præmia denegaret. [Quidam, Bis peritura legunt, videlicet, ſemel cum ab Hercule caperetur, & iterū cum à Græcis. § *Nec pars militiæ Telamon* Telamon, Aeacides filius, ex Heſione Laomedontis filia Teucrum ſuſcepit. § *Nam coniuge Peleus* Clarus erat diu, Peleus Aeacis filius, ac Telamonis frater, neposque Iouis, ſolus ex hominibus deam uxore ducere meruit, cum enim Proteus Thetidi prædixiſſet ipſam eſſe parituram filiam patre maiorem, Iupiter, quamuis eius amore captus, illo quidem abſtinuit coniugio: nepoti autē Peleo mandauit, ut illam duceret uxorem, quare Peleus Thetida in ſpelunca quieſcētem fruſtra eſt amplexus: nam dea cum in uolucrem, & arborem cōuerſa à Peleo non dimittebatur, in Tigridem ſe tranſfigurauit: cuius ſauitia terrore Peleus eam diſmiſit. admonitus autem a Proteo, vt eam dormientem & vinclis ligaret, & quamuis in mille uarias figuras cōuerteretur, tantisper deti-

detineret, donec in pristina
nam redisset formam, illa
tandem est potitus, ex qua
Achillem suscepit. Pul-
chra autem phantasia va-
rias Thetidis transfigura-
tiones poeta describit.

[Huius transformationis,
qua se Theris in alias at-
que alias figuras mutare
solita fuit, etiam Pinda-
rus meminit, vide 3.

Nemorum, & Sophocles
in Troilo, cuius versus hi
citantur:

Εγμινδὲς Ἰγμιν ἀφ' Ἰγμιν
γάρμιν

Τὴν παταμόρον θητίδι συρ-
πλακεῖς ποτὶ

& in fabula, quæ inscribi-
tur Achillis Erastæ:

Τὴν γάρ μὲ μόχθος οὐκ ἐπὶ
γατο

Αἰών, ἀράκωντα, ποῦρ, ὁ
ἄωρ, &c.

Vaticinij autē, quo Iuppi-
ter à consuetudine illius
absterritus dicitur, etiam
Lucianus meminit in dia-
logis superiorum, qui tum
à Prometheo Iouem mo-
nefactū dicit, ut se à The-
tide contineret.]

*Dea, dixit
et, unda*
Nec enim Iouis. Quam
soceris Nerei. nam The-
tis Nerei filia fuit. Siqui-
dem Iouis esse nepotem
nam multis, inquit, nepo-
tibus esse Iouis contigit. si
quidem verò interdum v-
na est dictio, ut hoc loco,
interdum dux: id quod fa-
cile ex ipso dignoscitur
sensu. Coniux dea conti-
git vni vxor, inquit, dea
soli Peleo obuinit. Vnde
humidæ. nympa enim
fuit marina. Quamuis
quamuis Thetidis amore
Iuppiter teneretur. Haud
tepidos ignes & vehemen-
tes amores. Connubia
nuptias. Acacidem Pe-
leum Acaci filium Iouis
ex Aegina nepotem. Est
sinus Aemonia topogra-
phia est. describit enim
specum, in quo Thetis
fessa requiescere solebat.
Aemonia Thessaliæ.
Falcatus in similitudi-
nem falcis figuratus. est
autem nomen simile par-
ticipio à falce declinatum.
Brachia procurrunt pro-
moutoria, quæ brachia vi-
dentur, in mare proten-
duntur. Seruet custo-
diat. Remoretur re-
tardet. Pendeat suspen-
sum sit. Myrtea sylua
subest hoc est, sylua myr-
tis consistit illi adiacet si-
nui. subesse autem illam
ait, quod ex physicorum
sententia mare, quam ter

Clarus erat diua: nec aui magis ille superbit
Nomine, quam soceri: si quidem Iouis esse nepotem
Contigit haud vni, coniux dea contigit vni.

ARGVMENTVM.

ARG. Proteus cum Thetidi prædixisset, si vellet iugalis fieri, quod fillū
parente suo fortiosem procrearet, Iuppiter, quamuis incensus pulchritu-
dine nymphæ, id sibi ne accideret, concubium eius refugit, & in successio-
nem coniugij Peleum nepotem dedit: quem illa refugiens, modo in volu-
crem, modo in arborem, interdum in tigrem conuersa cum eluderet, Pe-
leus Neptunum orauit, ut opem sibi ferret: qui cum Proteo preces eius
commendaret, ille emergens mari Peleo mandauit, vi quiescenti Theti-
di meridiano calore insidiaretur, eamque vinculis illigaret; & quamuis
in mille figuras conuerteretur, ne dimitteret, donec in pristinam re-
disset formam. sicque illa potitus, Achillesque Græcorum fortissimus
natus est.

NAnque senex Thetidi Proteus prædixerat vda,
Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis
Acta patris vincet, maiorq; vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Ioue maius haberet,
Quamuis haud tepidos sub pectore senferat ignes,
Iuppiter æquoreæ Thetidis connubia uirat,
Inque sua Aeacidem succedere nota nepotem
Iussit, & amplexus in uirginis ire marinæ.
Est sinus Aemoniæ, curuos falcatus in arcus,
Brachia procurrunt: ubi si foret altior unda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.
Littus habet solidum, quod nec uestigia seruet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
Myrtea sylua subest bicoloribus obsita baccis,
Et specus in medio, natura factus, an arte,
Ambiguum, magis arte tamen: quò sæpe uenire
Frenato delphine sedens Thetis nuda solebas.
Illic te Peleus, ut somno uicta iacebas,
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis:
Quòd nisi uenisses uariatis sæpe figuris
Ad solitas artes, auso foret ille potitus.
Sed modò tu uolucris, uolucrum tamen ille tenebat.
Nunc grauis arbor eras, hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculose tigridis: illa
Territus Aeacides à corpore brachia soluit
Isque deos pelagi uino super æquore fuso,
Et pecoris fibris, & fumo turis adorat;
Donec Carpathius medio de gurgite uates
Aeacide, dixit, thalamis potiere petitis.
Tu modò, cum gelido sopita quiescit in antro,
Ignaram laqueis, uincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quidquid erit, dum, quod fuit antè, reformet.
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultum,

ra, altius est. Obsta con-
sita. præpositio nanque
pro præpositione posita
est. Occupat inuadit.

Ad solitas ar. ad con-
suetas sibi transformatio-
nes. Auso re tentata,
& concubitu appetito.
Carpathius na. Proteus
qui in Carpatho habitat
mari, à Carpatho insula
dicto. Thalamis petitis
nuptiis optatis. Inne-
cte connecte, colliga.
Centum mentita fig. mu-
tata in centum falsas figu-
ras. est autem numerus
finitus pro infinito positus.
Sed preme comprime,
ac retine. Dum quod fuit
an. reformet hoc est dum
in pristinam redeat for-
mam.

RAPH.

Isuor marina s. v. ndas. *Inclinator* q. inclinatio curru. partem. n. pro toto posuit. curru autem Solis cum tendit ad occasum, descendere videtur. *Hesperium* fr. Atlanticum mare, in quod Sol condi videtur. *Consuetudo* cub. solitam speluncam. *Relicto flu.* derelicto mari. *Donec sua men. ten. Sensit* donec se ligatam esse animaduertit. *Sine nu.* sine auxilio numinis alicuius Dei. *Exhibita est* que *Thetis* id est in figuram Thetidis est conuersa. *Ingenti Achille* semine ex quo magnus Achilles est natus.

Ingulat Phocus Aeaci filius ex Psamathe nympha a Peleo fuit interfectus. quare Peleus a patre in exiliu eiectus, ad Ceyce Trachinae regē infelicem Dædalionis fratris casu lugentē confugit. nam Dædalion Luciferi filius Chionē filiā habuit, quæ cū iam ex Mercurio Autolyce, ex Apolline Philemonē genuisset, Diana se formosiorē esse iactauit. quare dea irata sagittis eam cōfecit. cuius morte Dædalion tantū cōcepit dolorem, ut ex Parnasi vertice se in mare præcipitaret. sed Apollo non immemor voluptatis, quā de illius filia cōceperat, eum in accipitrem antequā in mare caderet, commutauit. *Omnia con.* ad felicitatem facientia intelligamus. *Trachinia tel.* Trachin, quæ & Trachis dicit, vrbs est Thessaliæ sub Oeta monte ab Hercule edificata, *non* nōc παχύτης, hoc est ab asperitate dicta, vnde Trachinius deriuat. *Lucifero gen.* Ceyx Phosphori, hoc ē Luciferi fuit filius, Halcyonesq; marit. *disfinit* nā præ se quandam hilaritatem antea ferre consueuerat, quæ tunc in mæstitiam fuerat cōuersa. *Fratrem* Dædalionem in accipitrē cōmutatū. *Velamenta* ramum oliuæ dicit, qui ab externis, q pacē afferebant, gestabatur. Vnde Virg. in 8. Aen. Tum pater Aeneas puppi sic fatur ab alta, Pacificæq; manu ramū prætendit oliuæ. [Et Aen. 11. Iamq; oratores aderant ex vrbe latina Velati ramis oleæ, veniamq; rogantes. & Aen. 7. Centū oratores augusta ad mœnia regis Ire iubet, ramis velatos Palladis oēs. vbi & verbū velandi ponit a quo velamenta hoc loco dñr. quanquā et ad vittas & ifulas nomē, velamēta refer-

Admisitque suos in verba nouissima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.
Vix bene virgineos Peleus inuaserat artus,
Illa nouat formas, donec sua membra teneri
Sensit, & in partes diuersas brachia tendi.
Tum demum ingemuit, Neque ait, sine numine uincis.
Exhibita estq; Thetis. confessam amplectitur heros,
Et potitur uotis, ingentiq; implet Achille.

ARGUMENTVM.

ARG. Peleus fratre Phoco interempto profugus Trachina ad Ceyce Luciferi filium venit, susceptusque ab eo mærente, causam mæroris ab ipso audiuit. huic Ceyci nanque frater erat Dædalion, habens filiam Chionem speciosissimam: quæ cum ab Apolline, & Mercurio amaretur, a Mercurio per quietem compressa est, item ab Apolline in anum verso. horū altero Autolyce furacissimū, qui ex albis nigra, & ex nigris alba fecit, procreatū ferunt: ex Apolline uero Philemona studiosissimū citharæ. hæc etiam gloriata est, quod cum talibus concubisset deis, Dianæque se pulchritudini prætulit. itaque dea confestim, ut debuit, procacem eius linguā sagitta traiecit: atque ex eo vulnere est subito interempta. qua calamitate Dædalion affectus, cum se eodem rogo vellet consumi, neque eum proximi paterentur, furisq; instinctus montem Parnasum petisset, & se præcipitasset, antequam radicem montis contingeret, ab Apolline in uolucrē accipitrem est conuersus.

Felix & nato, felix & coniuge Peleus,
Et cui, si demas ingulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. fraterno sanguine fontem,
Expulsumq; domo patria Trachinia tellus
Accipit. hic regnum sine ui, sine cade regebat
Lucifero genitore satus, patriumq; nitorem
Ore ferens Ceyx, illo qui tempore mæstus,
Disfinitisq; sui, fratrem lugebat. ademptum.
Quod postquam Aeacides, fessus curaq; uiaq;
Venit, & intrauit, paucis comitantibus, urbem,
Quosq; greges pecorum, quæ secum armenta trahebat,
Haud procul à muris sub opaca ualle reliquit:
Copia cū facta est adeundi tecta tyranni,
Velamenta manu prætendens supplice, qui sit,
Quoque satus memorat, tantum sua crimina celat,
Mentiturq; fugæ causam: petit urbe, uel agro
Se inuet hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi
Nostra patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus;
Adiicis huic animo monumenta potentia, clarum
Nomen, auumq; Ionem: nec tempora perde precando.
Quod petis, omne feres: tuaq; hæc pro parte uocato,
Qualiacunque uides: utinam meliora uideres.
Et flebat. Moneat tantos quæ causa dolores,
Peleusq; comitesq; rogant. quibus ille profatur:
Forsitan hanc uolucrem, raptō quæ uiuit, & omnes
Terret aues, semper pennas habuisse putatis.
Vir fuit: & tanta est animi constantia, quantum
Acer erat, belloq; ferox, ad uimq; paratus,
Nominē Dædalion, illo genitore creatus,
Qui uocat auroram, cæloque nouissimus exit.
Culta mihi pax est, pacis mihi cura tuendæ,
Coniugijq; fuit: fratri fera bella placebant.
Illius uirtus gentes, regesq; subegit,
Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione, quæ dotatissima forma
Mille* proci placuit, bis septem nubilis annis.
Fortē reuertentes Phæbus, Maiaq; creatus,
Ille suis Delphis, hic vertice Cyllenæo;
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo,

ri poterat, quæ & ipsæ à supplicibus pendi solebant. *Sua cri.* Phoci fratris eadem. [Huius Phoci & Pindarus meminit ode 5. Nemeorum, & Cōmē. Eur. in Oreste. Itē Paus. in Corinthiacis. ab hoc & Phocēsi nomen factū idē auctor dicit; filiosq; eundē habuisse Panopēū & Crissum, quoru hic Strophiliū genuit, patrē Pyladis, ex Anaxibia forore Agamēnonis, Panopēū autē Epeū fabricatorē q. Duratei, siue Troiani. Fuit autē & alter Phocus Ornytionis filius, Corinthius Sisyphi nepos, qui Hyampolytas bello, quod cū Opuntijs gerebāt, a patre Ornytionē adiutos, postea reuē & de noīe suo Phocēses appellauit, antiquior toto seculo ut inquit Paus. Phocus Aeaci. Sed ut ille Hyāpolytas primo, ita postea Phocus Aeaci totā regionē à se Phocidē noīauit. *Mentiturq;* falsam fugæ causam refert. *Mediæ finis.* *Patet* parata sunt. hac autē orōne Ceyx se in oēs benignissimū esse ostendit. *Inhosp.* inhospitalia. *Huic aīo* nostro aīo per se benigno ac liberali. *Ō se.* habebis, accipies. *Alia* *litora* feliciora. *Peleusq;* sic quidē corrupte legitur que. n. rō carminis patitur, que, copula breuis, pducatur. quare illaq; crasa hæc copulā, & in uersus principio putauit reponēdā. [Imō q Regius hic corrupta patat, & recte legunt, & elegāter. nec obstat uersus, aut quātitas. nam ut apud Virgiliū Limināq; Laurusq; dei, & Tribināq; traheāq; & itē Alcadrūq; Halinūq; Noemenāq; Prytaninūq; & id gen^o alia deficiunt. ita hic quoq; uersus, cæsurā tritheimere defendi pōt. *Qua ra.* rapina. Accipitris autē est periphrasis. *Quis uo.* Luciferi periphrasis. nā Lucifer & primus stellarū incipit, & uultus lucere definit. *Tueri* cōseruādē. *Thisbeas* Thisbe vrbs est Bæotia a Thisbe, Asopi filia, cognominata, colūbis abundas, in Thisbeis declinat. portus autē & nauale Thisbeorū (ut ait Steph. ex snia Euphroditi) colūbis plenus erat. *Agitat* vexat, psecut. Accipitres nāque maxime colūbas infestāt. *Nata ē* ab eximio candore foris sic fuit appellata. nā Chionix interpretat. *Maiaq;* Mercurius. *Hic uert.* hic Mercuri^o, a Cyllene Arcadię mōte, ubi Mercuri^o se nat^o cē fingit. *Pariter* vna

vnâ ambo experunt amare. *§ Mouente so. § inducente somnum. § iacet in somnū resolutur. § Præcepta* antea à Mercurio rapta. *§ Alipedis des. § Mercurij* talia alata in pedibus gestantis. quod iccirco fingitur, quia Mercurius velocissimus est omnium planetarum. *§ Versuta* astuta, calida, quæ nigrum in candida uertere sciat. *§ Candida* hoc de astutis uersutisque dici solet. *§ Carmine* vo. *§ cantu* sonoro ac suauis. [Phereclides, ut quidem in comm. Hom. citatur, Autolycum, & Philammonē, Philonidis eius, quæ fuit Deionis, & Mercurij filios facit. ac Philammonem dicit, etiam choros virginum primum instituisse; Autolycū autem patris artes secutū, furta exercuisse, iisdemq; faciendis hominibus incōspicuum fuisse, prædas quoque, quas abegisset, alijs atque alijs formis induisse solitum, quare & diuitem ad modum prædando factum. Pausanias autem in Arcadicis Autolycum nomine quidem Mercurij, re ipsa autem Dædalionis filium fuisse tradit; uxoremq; habuisse Næram, filiam Perei cuiusdam, sed quod ad uxorem attinet Ouid. supra lib. 8. Metram Erisichthonis filiam Autolyci coniugem vocat. huius filia & Anticlea mater Vlyssis, ut Odyss. 11.]

Αὐτολύκος θυγάτηρ μεγάλη
τοῦ Ἀντίκλεα.

hanc ipse pater Sisyphos, aliquando hospitio accepto noctu habendam concessit atque inde Vlysses conceptus dicitur, priusquam illa Laertæ nuptum daret. quare & ipse Vlysses infra Sisyphus ab Aiace per cōtumeliam appellatur. auctor comm. Sophoclis. Ex Philamone autem Thanyris natus traditur, matre Argiope nympa, ut Pausanias placet, siue ut, alijs, Erato musa, quem musæ certamine canendi superatum postea, oculis priuarunt, ut Homerus tradit Iliados 2.]

§ Progenitore auo Ioue, quæ Luciferi pater est. *§ Curua* nit. flexit arcum ex cornu confectum: est. n. metonymia. *§ Arundine* sagitta ex arundine & calamo facta. *§ Verba ten.* quæ Chione emittere conata est. *§ Sequuntur* linguam subaudiamus. *§ Quam miser* fui subaudiatur, cum quadam exclamatione autem

Non fert ille moras; uirgaq; mouente soporem
Virginis os tangit: tætu iacet illa potenti,
Uimq; dei patitur. Nox calum sparserat astris:
Phæbus anum simulat, præceptaq; gaudia sumit.
Ut sua maturus compleuit tempora venter,
Alipedis de stirpe dei versuta propago
Nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne,
Qui facere assuerat patriæ non degener artis
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Nascitur è Phæbo (nanque est enixa gemellos)
Carmine uocali clarus, citharaq; Philammon.
Quid peperisse duos, & dijs placuisse duobus,
Et forti genitore, & progenitore tonante
Esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?
Obfuit huic certè, quæ se præferre Dianæ
Sustinuit, faciemq; deæ culpauit. at illi
Ira ferox mota est: factisq; placebimus, inquit.
Nec mora, curauit cornu, neruoq; sagittam
Impulit, & meritam traiecit arundine linguam.
Lingua iacet; nec uox, tentataq; uerba sequuntur:
Conantemq; loqui, cum sanguine uita reliquit.
Quam miser* amplexans ego tunc, patrioq; dolorem
Corde tuli, fratrique pio solatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quàm cautes murmura ponti,
Accipit, & natam delamentatur ademptam.
Ut uerò ardentem uidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos; quater inde repulsus
Concita membra fugæ mandat, similisq; iuuenco
Spicula crabronum pressa ceruice gerenti,
Quæ uia nulla* fuit. iam tum mihi currere uisus
Plus homine est, alasque pedes sumpsisse putares.
Effugit ergo omnes, ueloxque cupidine lethi
Vertice Parnasi potitur. miseratus Apollo,
Cum se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit auem, & subitis pendentem sustulit alis,
Oraque adunca dedit, curuos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, maiores corpore uires.
Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sauit aues; alijsque dolens fit causa dolendi.

ARGUMENTVM.

ARG. Anethor, pastor armentorum, quæ Peleus ad Ceyca perduxerat, indicat à lupo, cui obstitit nequiret, custodem interim. qui ut intellexit Plamathes Nereidis Phoci matris ira id sibi accidere, quod Phocus ea etate Aeaco genitus à se interiisset, & id precibus potius quàm ultione esse sedandum, suppliciter ab ea peti, ne ultra prosequeretur admissum, quæ aliquando Thetidis sororis mota precibus, ne amplius fera armenta petens sciret, in saxi eam figuram vertit.

Q Væ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo, cursu festinus anhelos,
Adnotat armenti custos Phocæus Anethor,
Et Peleu, Peleu, magnæ tibi nuntius adsum
Cladis, ait. quodcunque ferat, iubet edere Peleus
Pendet & ipse metu* trepidus Trachinius heros.
Ille refert: Fessos ad littora curua iuuenços
Appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
Tantum respiceret, quantum superesse uideret:
Parsque bouum fuluis genua inclinarat arenis,
Latarumque iacens campos spectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alij, celsoque extant super æquora collo.
Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro,
Sed trabibus densis, lucoque umbrosa uetusto.
Nereides, Nereusque tenent. hos nanita* templi

hæc efferuntur, ac si diceret, O quantum miser ego tunc fui. *§ Opertas* exclamatio affectui seruiens *§ Delamentatur* ualde lamentatur, ut de amare ualde amare dicimus. *§ Spicula* cra. *§ Crabro* uolatile est, ut uespa, maxime iuuenços infestus. *§ Alasque* iam. n. in accipitrem uertit captus erat. *§ Cupidine* cupiditate mortis. *§ Vertice* Par. *§ in vertice* ac summitatem Parnasi ascendit. *§ Ab alto* monte. *§ Subitis* subito natis. *§ Ora adunca* rostrum aduncum. *§ Maiores* cor. *§ maiores*, quam ut illi tam paruo corpori conueniant. *§ Nulli* sit. *§ raptō* enim uiuit accipiter. sexdecim autem accipitrum genera esse scribit Plin. quæ si quis nosse cupit, inde petat. illud sciendum apud priscos accipitres mansuescere non consueisse, id quod facile cum ex alijs, quæ de accipitribus scribuntur, tum ex his Plinij uerbis colligi potest. In Thraciæ parte super Amphipolim homines atque accipitres societate quadam aucupantur. hi ex syluis & arundinetis excitant aues, illi superuolantes deprimunt, rursus captas aucupes diuidunt cum his. araditum est, missas in sublimem ibi excipere eos, & cum tempus sit, capturæ clangore ac uolatus genere inuitare ad occasionem. Denique Plin. de mansuetis accipitribus ne unum quidem uerbum facit, nequaquam taciturnus, si tempore suo in usu fuissent.

DE consorte suo* fratre suo Dædalione. lupi autem, qui Pelei armenta lacerarat, Metamorphosin in saxum subtexit poeta. *§ Cursu* se. *§ hypallage* est. festino siquidem cursu illum anhelantem uenisse intelligimus. *§ Phocæus* a Phocide regione Phocæus, Phocæusque declinatur. *§ Et Peleu, Peleu* conduplicatio subitum malum nuntianti maxime conueniens. *§ Trepidus* trepide nuntians. *§ Pendet* sollicitus est. *§ Tantum* re. *§ periphrasis* meridici. *§ Campos* la. *§ x-* quor. *§ Gradibus* passibus. *§ Templa* ma. *§ adiunt*, iuxta mare sunt.

trepidi
Trachini
oris.

pontis

Edidit

Edidit dixit. Huic loco subintelligatur. Restagnantis. x-
stuantis. eleganter autem describit locum, luporum latebris
accommodatum. Inde ex ea palude. Oblitus infectus. est au-
tem synecdoche. rictus enim oblitus, & infectus habens intelli-
gitur. Fulmineus instar fulminis omnia prosteruens. Funeſto

go sic: Donec inhaerentem iuuentem, mutauit marmore corpus
& colorem, ut accusatiui corpus colorem. μεταστροφῇ πο-
ſiti accipiantur, non transitiue, pro corpore & colore in mar-
mor.] Magnetes populi sunt Thessaliae, equorum
domitores clarissimi, de quibus Luca. in 6. Et magnetes equis,

morsu mortali. Saucia vulnerata. Letho data in-
terfecta. Defensamus de-
fendere conamur. Demu-
gitaeque paludes mugitu
broum repletæ. est autem
participium contra gram-
matices rationem forma-
tum. Remittit permittit.
Arma capeſſamus anadi-
plosis pulchra, exhortatio
ni accommodata. Agreſtis
pastor. Admiſſiſſi
commiſſi, & fraternæ cæ-
dis. Nereida colligit or-
bam hoc est ratiocinatur
Pſamathē nympham Pho-
ci matrē filio inferias mit-
tere. Rex Oetaus Ceyx
rex Trachinæ, quæ conter-
mina est Oetæ monti. a q-
busdam tamen ætherius le-
gitur, hoc est sidereus &
splendidus. Excita euo-
cata ex intima ædium par-
te ac Gynecæo. significat
autem Halcyonem de viri
salute, quem vehementif-
ſime amabat, maxime sol-
licitam esse. In una nam
Halcyones vitam à Ceycis
vita, pependiſſe exitus fe-
cit manifestum. eo nanque
in mari submerso ipſa quo-
que vitam dolore finiuit.
Acacides illi inquit ver-
bum, quod facile subaudi-
tur, fuit prætermiſſum.
Plena est perfecta atque
cumulata. Numen pelagi
Pſamathe nympa mari-
na. Ardua turris alta. tur-
ris autem à terrendis ho-
ſtibus dicta videtur. Fesſis
loca illam nanque nautæ
aspicientes in portum na-
ues dirigebant, seq; terræ
propinquos esse cognosce-
bant. Inde ab illa turri.
In littora versus littora.
Aperti ponti maris late-
patentis. Pſamathen Pſa-
mathe nympa fuit Nerei
filia & Phoci mater.

RAPH. Acacida rogantis Pe-
lei precantis. illi nanque
fuerat irata, eoque preci-
bus illius nihil moueba-
tur. Sed enim sed enim
lupus ferox, inquit, imper-
territus perſtat in acri cæ-
de dulcedine sanguinis al-
lectus. Marmore in mar-
mor. Thetis autem subau-
diatur. locus verò ipſe,
quo lupus in faxum fuit
transmutatus, Lycion fuit
appellatus, ὅτι τὸ λύκος, id
est à lupo. Omnia uiden-
dum hoc loco, an Nomina,
magis, quàm Omnia le-
gendum. nam quo modo
omnia ſeruafſet, qui colo-
rem amiſit quoque, vt ſta-
ſim ſequitur? conſtruo cr-

Edidit eſſe deos, dum retia littore ſiccant.
Iuncta palus huic eſt, denſis obſeſſa ſaliſſis,
Quam reſtagnantis ſecit maris unda paludem.
Inde fragore graui ſtrepitus, loca proxima terret
Bellua uafſta lupus, ſyluiſque paluſtribus exit,
Oblitus & ſpumis, & crafſo ſanguine, * rictus
Fulmineos, rubra ſuffuſus lumina flamma.
Qui quanquàm ſeuit pariter rabieque, fameque,
Acrior eſt rabie. neque enim iciuina curat
Cæde boum, diramque famem finire: ſed omne
Vulnerat armentum, ſternit que hoſtiliter omnes.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu,
Dum deſenſamus, letho eſt data. ſanguine littus,
Vndaque prima rubet, demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coeamus ad arma,
Arma capeſſamus, coniunctæque tela ſeramus.
Dixerat agreſtis: nec Pelea damna mouebant:
Sed memor admiſſi Nereida colligit orbam,
Damna ſuo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma uiros, uiolentaque ſumere tela
Rex iubet Oetaus: cum queis ſimul ipſe parabat
Ire: ſed Halcyone coniux excita tumultu
Proſilit, & nondum totos ornata capillos,
Diſiicit hoſ ipſos, colloque * infixæ mariti,
Mitrat ut auxilium ſine ſe, uerbis que precatur,
Et lacrymis, animas que duas ut ſeruet in una.
Acacides illi: Pulchros regina, pioſque
Pone metus: plena eſt promiſſi gratia ueſtri.
Non placet arma mihi contra noua monſtra mouere.
Numen adorandum pelagi eſt. Erat ardua turris,
Arce locus ſumma, ſeſſis loca grata carinis.
Aſcendunt illuc, ſtratoſque in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, uafſtatoſque cruento
Ore ſerum, longos infectum ſanguine uillos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Ceruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat, opem que ferat: nec uocibus illa rogantis
Fleſtitur Acacida. Thethis hanc pro coniuge ſupplex
Accepit ueniam, ſed enim irrenocatus ab acri
Cæde, lupus perſtat dulcedine ſanguinis aſper:
Donec inhaerentem laceræ cernice iuuentæ
Marmore mutauit, corpus, * præterque colorem,
Omnia ſeruauit. lapidis color indicat illum
Iam non eſſe lupum, iam non debere timeri.
Nec tamen hac proſugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt: Magnetæ adit uagus exul, & illic
Sumit ab Aemonio purgamina cædis Acaſto.

ARGUMENTVM.

A. R. G. Ceyx, Luciferi filius, prodigijs agita tus, Miletum ad oraculum
Apollinis, quoniam Delphos Phorbas, cum Phlegiys infeſtabat, contendit
coniugique Alcyonæ Acoli filiz tardanti profectionem ob deſiderium, af-
firmavit intra alterum menſem ſe reuerſurum. quod vt non poſſet præſta-
re, naufragio uitam amiſit: cuius aduentum cum illa deſideraret, non re-
ſpondentem temporis deſtinato, & in dies grauiffimo luctu afficeretur,
miſericordia Iunonis, quam ſuis precibus fatigabat, per quietem Som-
nus deus filium, dictum Morpheæ, imitatore ſigurarum humanarum,
Trachinam ad Alcyonen diſmiſit: quæ per eum coniugem comperit in-
terſiſſe. excuſſo ergo ſopore, lumen interri iuſſit. nouiſſime ad littus decur-
rit, ubi illum dimiſerat. & ut naufragi exanime corpus fluctuare proximo
littore perſpexit, in figuram uolucris Acolis ceſſit: quæ ab eius nomine
uocatur. in eandem ſpeciem corpus Ceycis eſt verſum. hæc uolucres hy-
berno tempore per ſeptem dies in mare nidum ponunt, pullos que, qui ca-
ſus ſuorum maiorum deſpiciunt, in littore exponunt.

Minyæ gens cognita remis
Magneſia uerò eſt regio
Theſſaliæ. eſt etiam Ma-
gneſia urbs iuxta Mea-
ndrum, & regio a Magnete
dicta. Ab Aemonio. Aca-
ſtus rex fuit Theſſaliæ, Pe-
leiæ filius, ut ex Senecæ Me-
deæ colligitur. is uxorem
duxit Creteidem, uel (ut
quidam aiunt) Hippoly-
ten, quæ quidem Peleiæ
more capta eſt. ſpota au-
tem marito accuſauit, &
ſe de ſuppro interpellante,
quare Acaſtus Peleum tan-
quam ad uenationem in
Peliô montem ex urbe e-
duxit, illic que penitus inter-
mem reliquit, ut à feris in-
terimeretur: ſed Mercu-
rius, uel (ut quidam pu-
tant) Chiron illi eſt opita-
latus, & deditque enſem à
Vulcano fabricatum, quo
& feras occurrentes inter-
fecit, & in urbem reuerſus
Acaſti uxorem, ipſumque
Acaſtum (vt quidam aiunt)
interemit. [Huius fabule
& Pindarus meminit quar-
ta Nemeorum oda, & com-
mentator Apollonijs, item
commenta. Nubium Ari-
ſtophanis, Pindari autem
interpres Vxorem Acaſti
Creteidem, quam ipſe Pa-
darus Hippolyten uocat,
Hippolyti filiam facit. i-
demque etiam Heſiodi uer-
ſus hos de Acaſto citat:

Ἡ δὲ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη
νέτο βελὴ,
Αὐτὸν ἀμ' ἐχέσθαι, πρὶν
δ' ἀδελφὰ μαχαίρῃ
καλῶ, ἢ οἱ ἐπὶ δόξῃ σπῆλαι
τοῖς ἰμπεριύχουσιν
ὡς πλὴν μακάριον οἶος ἔσθαι
πάλαι κίπην
Αἰψὺν δὲ καὶ ταύρα ἰοῦντι ἰππῶν
οἰεσι δαμνέειν.

Interea fratrisq; sui Ceyx Luciferi filius, fratris casu admo- dum sollicitus, ad Clarium oraculum consulendum ire cum uellet, diu ab Halcyone vxore fuit remoratus, cum verò illi promississet se intra duos menses reuersurum, abire permissus est. sed in Aegeo tempestate deprehensus naufragium fecit.

nauig; amissa vnà cum so- cijs submersus, quem vxor- i promiserat reditū, pre- stare non potuit. vxor au- tem cum quotidie pro ma- riti salute dijs omnibus, lu- nonique in primis uota sol- ueret, opera illius per som- num admonita est, maritū in mari perijisse. quare ex- pergefata ad littus, unde soluerat maritus, accessit. ac dū infortunia sua que- reretur, cadauer in mari longius aspexit, quod cum mariti esse cognouisset, ad illudque per vndas exilire vellet, in auem Halcionē conuersa ad os mariti ad- uolauit: qui miseratione deorum pia uxoris oscula sentiens, in eiusdem gene- ris auem ipse quoque fuit transfiguratus. ab his autē auib. quatuordecim dies Halcyonij sunt dicti, qui- bus mare quietum est. nā tempore brumæ nidificant ac dum & excludant pul- los, & educunt, mare om- ni tempestate caret. [Hu- ius fabulæ & Lucianus me- minit, & commentator Ho- meri Iliados nono, qui hu- ius mutationis aliam causā affert, nempe quod Ceyx nimia superbia elatus, seipsum Iouem uoca- ri, vxorem autem Halcyo- nem, Iunonem uoluisset. Theocriti interpres nomē matris Halciones addit. Αλκυών, inquit, θυγάτηρ αἰόλου, ἡ καὶ βυβλίς, γυνὴ δὲ πύου καί. Dicitur autem ἀλ- κυών, ὡς ἀπὸ τοῦ κύων ἐν ἀλ, ut supra Regius indica- uit. Latini autem hanc Alcedonem uocant, die- que quibus hæc parturit, Alcedonia.]

Anxia pecto- ra turbata synecdoche poetica, hoc est sollicitum animum, & turbatum habens. *Prodigijs* fratris sui, cuius filia Dianę sagit- ta subito fuerat interfecta. *Fratremque secutis* qui in accipi- trem fuerat commutatus. *Hominum oblectamina* mortaliū oblectamenta, non infortuniorum remedia. *Ad Clarium deum* ad oracula Clarij Apollinis, quę olim in Lycia fuerūt. nam Claros vrbs est Lyciæ, Apollinis oraculo clarissima. [Strabo li. 14. & item Plinius in Ionia ponunt Oraculum cla- rij Apollinis, iuxta Colophonem in nemore eidem deo sacra- to. in Lycia autem Apollinis Patarae oraculum fuit, quod ille cognomentum a Patara urbe accepit.

NAM templa Delphica tacite obiectioni occurrit. *Phor- bas Phlegyarum* rex fuisse perhibetur, ac cō- tra Delphos bellum suscepisse. Phlegyæ autem populi fuerunt Thessaliæ aduersus deos impij, qui tādē a Neptuno diluui- o immisso fuerunt deleti. [Duo Phorbantes apud Græcos me- morantur, Argiuius alter, Argi filius, siue, ut Pherecydi placet, nepos, pater Arestoris, eius ex quo Argus ille posterior, centū oculis præditus, natus fuit, alter autem Thessalus, Lapithæ fi- lius, pater Actoris ex quo Eurytus & Cteatus nati, quos Molio- nas Homerus uocat, de quibus supra in uenatione Calydonia dictum, de hoc igitur Phorbante intelligendum hoc loco pu- to. fuit, n. & aliàs homo ferox, & suorum temporum robustissi-

mus, qui obuios cogebat, ut pugillatu secum certarent, uic- tō- que necabat, eò arrogantis postremo prouectus, ut etiam deos ipsos prouocando laceraret, donec ab Apolline superatus, ac morte multatus fuit, ut est in commen. Homeri Iliad. 4. De Phlegyis autem quod ad hunc locum attinet, à Pausania tradi- tur in Bæoticis, hic uerbis:

Interea fratrisque sui, fratremque secutis
Anxia prodigijs turbatus pectora Ceyx,
Consulat ut sacras hominum oblectamina sortes,
Ad Clarium parat ire deum. nam templa profanus
Inuia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Consilij tamen ante sui fidissima certam
Te facit, * Halcyone: cui protinus intima frigus
Offare ceperunt, buxoque simillimus ora
Pallor obit, lacrymisque genæ maduere profusis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigauit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, carissime, mentem
Vertit? ubi est, quæ cura mei prior esse solebat?
Iam potes Halcyone securus abesse relicta?
Iam uia longa placet? iam sum tibi carior absens?
At puto per terras iter est, tantumque dolebo,
Non etiam metuum, curæque timore carebunt.
Aequora me terrent, & ponti tristis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore uidi;
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Neue tuum fallax animum fiducia tangat,
Quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat uentos, & cum uelit, æquora placet:
Cum semel emissi tenuerunt æquora uenti,

etiam deamantis. *Pias querelas* a pio amore prouenientes la- mentationes. *Vertit* conuertit, commutauit. *Securus* sine ulla, mei enra. *Tristis imago ponti* aspera facies maris. *In tumulis* sepulchris. *Sine corpore* erant nanque Cenotaphia, hoc est inania sepulchra. *Hippotades* Aeolus Hippotæ Troia- ni nepos, filius nanq; fuit Iouis ex Segeste Hippotæ filia [De Aeolo & eius genere supra quoq; annotauimus quidem lib. 6. Ceterum duo Aeoli præcipue memorantur apud poetas, anti- quior alter, Iouis, siue, ut alij, Hellenis, filius, alter Hippotæ, eius, qui fuit filius Mimantis, superioris illius nepos, ut Diodo- rus lib. 5. indicat. atq; hic uentorum rex fuit, ut & Homerus tradit, & post hunc ceteri poetæ. Hom. Odyf. 10.

Αἰολὸς δὲ ἔς νῆσον ἀφ' ἑκάμειθ', ἐνθα δὲ ἴκωνται
Αἰόλος ἱπποτάδης φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσι.
quo loco & commentator addit, αἰόλος δὲ οὐρανός, μὲν ἱππίας
τὸ μέγαντος ἑταίρος δὲ Ἰλλυγός, ὅς ἐστιν Ἰλλυγός, &c. Apollonius lib. 4.

αὐτὰρ τριτὸν ἐξ ὁμήρου
Αἰόλος ἱπποτίω παῖδα κλοπὸν &c. & rursum,
Αἰόλον, ὅς ἐστιν ἀνέμοις αἰδραγινέτησι λαοσσι
quanquam quod ad præsentem fabulam attinet, uariant aucto- res. nam Halcyonem, quam Hippotadæ filiam Ouidius uocat, Lucianus eius Aeoli facit, qui Hellenis filius fuit, & idem ad- dit Deucalionis nepos.] *Placet* mitiget.

Χρύσιος δὲ τῆς ἀλκυὸς ἡ ἀρεὴ
ἐχέτω μὲν γένεσθαι φλογύαν,
ἡ τ' αὖ ἀρχὴν τῶν ἱπποκλίνας
ἔσθαι ἐν τῷ ἀπαιδῶς ὁ φλο-
γύας ἰσχυρὸς εὐτοῦ. τῇ μὲν δὲ
χάριτι τῇ ὡσὲν φλογύαντι δα-
ίμονα εἴται μετέδωκεν Ἀνδρῶν
δῖος. ὡς δὲ δὲ ἐν τῷ ἑνὶ δὲ
ἐξ ἀρχῆς οἰκισθεῖσα ἡ δὲ δῖος
ἰς. ἡ ἀποστέλλουσα ὁ φλογύας
ὁ μόνον αὐτῶν, τὰς τὰ πο-
λεμίας ἀρετὰς ἱκανῶς εὐκρί-
ξας ἐς αὐτῶν. ἡ ἀπὸ τῆς αὐ-
τῆς ἀνάχροντος ἀπὸ τῶν ἀλλῶν.
Ὁρχομένων ὑπὸ ἰνδαίαν ἡ τέλ-
μας. οἱ φλογύας, ἡ ἡγὼν ἡ τ-
φαιρὸς τὰς ἀποστέλλουσα. τῆς
δὲ ἡ ἐν τῷ τῷ ἑνὶ δὲ δῖος
στρατιῶν τοῦ ἐν δῖος, ὅτι
ἡ φιλάμμου λογιστὴν Ἀργεί-
ων ἐν αὐτῆς βουδῶν, αὐ-
τὸς τε ἀπὸ δῖος ἐν τῇ μάχῃ.
ἡ οἱ τῶν ἀργείων λογιστὴς.
& paulo post, τὸ μὲν δὲ φλο-
γύαν γένεσθαι ἀνέτρεψεν ἐκ βα-
δῶν ὁ δῖος καραυνοῖς συνα-
χέσθαι ἰσχυρὸς σεισμοῖς, τὰς
δὲ ὑπολειπομένης νόσος ἐπι-
πείσασθαι τῶν ἀνδρῶν. ὁ
αἰγὸς δὲ ἡ ἐς τὴν φωνὴν δῖος
φλογύαν ἐξ αὐτῶν.

Adeo aut fuerunt imma- nes ac feri Phlegyæ, ut et uerbum inde factum sit, τὸ φλογύαν quo idem, quod ὑβρίσαι græcis significat. *Profanus* sacrilegus, qui nulla sacrorum cura tan- gebatur. *Te facit certam* in soluta oratione certio- rem diceremus, est autem apostrophe ad Halcyonē. *Cui protinus intima* id est quæ statim tremere cepit. *Receperunt* conceperunt traxerunt. *Obit* occupat. *Rigauit* madefecit. ele- ganter autem effingit mo- res uxoris maritum affli-

Alcyone

Incommutata sic quidem legebatur, sed nihil sensui conuenire uidetur, Incommendata uero maxime quadrare, ut intelligamus, neque terram, neque mare uentis esse commendata, [hoc est curae esse] sed uiolenter perturbari atque uastari. *Excutiuntque feris*, ex concursu nubium, ut scribunt physici, fulmina generantur. *Rutilos ignes* fulmina. *Aeolidas* Alcyones Aeoli filii. *Ignis* amor. *Propositos pelagi cursus* propositam ac deliberatam navigationem. *Nontamen* iccirco caussum probat hoc est non tamen iccirco uxori persuadet, ut se discedere permittat, neque discessum suum ægre ferat. *Per patrios ignes* per Luciferi splendorem. *Quam Luna bis impleat orbem* quam duo transeant menses. *Recursum* uelocis reditus. *Aequore tingi* in æquor deduci. *Pinum* nauem ex pinu confectam.

neque

RAPH. *VELVTI* præsaga 3
tanquam præsentiens malum futurum. *Collapsa corpore toto est* semimortua in terrâ cecidit. *Quærente moras Ceyce* lacrymis enim uxoris motus discedebat inuitus. *Ordinibus geminis* nam biremis erat. *Ad fortia pectora* gestum exprimit remignantium. *Aequali istu* æquali percussione, id enim exigit ars remigandi. *Vbi terra recessit* Longius hoc ex vulgari sensu dictum est, neque enim terra cum sit immobilis, recedere potest, quamuis abeunte naue re fugere videatur. *Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum* dum potest. *Fluitantia vela* se motantia. *Vacuum petit anxia lectum* marito carentem. *Qua pars admonet, absit* nam optima pars lecti aberat maritus. *Portubus exierant, & mouerat aura rudentes* è portu egressi erant. *Aura* ventus. *Rudentes* funes sunt nautici, rudentes à strepitu, quem vento agitati emittunt, dicti, rudere nanque, quod alinorum est proprium, videntur. *Obuertit* conuertit. *Lateri pendentes nauitarem* in latus *Cornua* antennarum. *In summa locat arbore, totaque malo* in summitate arboris collocat, & ponit. id autem fieri solet, cum secundus flare ceperit ventus. *Carbasa* vela. *Deduct* detrahit. *Malo* arbore nauis. *Vtraque tellus* & a qua discesserat, & quam petebat

sentit

subducite

elegas tē-
pestatis
descriptio

Ceyx. *Sub noctem tumidis albescere capis* prope noctem, signum est autem maximæ tempestatis futuræ, cum vnde albescere videntur. *Præceps Euris* violentus. *Valentius* vehementius. *Ardua iam dudum demittite cornua, rector* alta. *Procella* ventorum impetus. est enim procella (ut

Seruius tradit) vis venti cum pluvia, dicta quod omnia percellat & concutiat. *Fragor* strepitus. *Pars munire latus* ne aqua ingredietur. *Pars ventis vela negare* vela complicare. *Egerit hic fluctus* eiicit. *Aequorque refundit in æquor* aquam maris. *Refundit* reijcit. *Rapit antennas* celeriter detrahit. *Sine lege geruntur* sine ordine. *Ab omni parte feroces* ab Oriente & Occidente, à Septentrione, & Meridie. *Fretaque indignantia* tumescencia. *Miscent* turbant.

Nil illis uetitum est; incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum est: cæli quoque nubila uexant,
Excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.
Quo magis hos noui, (nam noui, & sæpe paterna
Parua domo uidi) magis hos reor esse timendos.
Quod tua si flecti precibus sententia nullis
Care potest coniux, nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle simul: certè iactabimur unâ:
Nec, nisi quæ patiar, metuam, pariterque feremus
Quidquid erit, pariter super æquora lata feremur.
Talibus Aeolidis dictis, lacrymisque mouetur
Sidereus coniux (*nec enim minor ignis in ipso est)
Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Alcyonem in partem adhibere pericli:
Multaque respondit timidum solantia pectus.
Non tamen iccirco caussum probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi iuro
Per patrios ignes (si me modò fata remittant)
Antè reuerjurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursus,
Protinus eductam naualibus æquore tingi,
Aptarique suis pinum iubet armamentiis.
Qua rursus uisa, ueluti præsaga futuri,
Horruit Alcyone lacrymasque emisit obortas,
Amplexusque dedit, tristisque miserrima tandem
Ore, Vale, dixit, collapsaque corpore toto est.
At iuuenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
Aequalique istu scindunt freta. sustulit illa
Humentes oculos; stantemque in puppe recurua,
Concussa que manu dantem sibi signa maritum
Prima uidet, redditque notas ubi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus,
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque, ut haud poterat spatio summotâ uideri,
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.
Vt nec uela uidet, uacuum petit anxia lectum,
Seq, toro ponit. renouat lectusque, locusque
Alcyones lacrymas; & quæ pars admonet, absit.
Portubus exierant, & mouerat aura rudentes:
Obuertit lateri pendentes nauita remos,
Cornuaque in summa locat arbore, totaque malo
Carbasa deducit, uenientesque excipit auras.
Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppe secabatur, longeque erat utraque tellus,
Cum mare sub noctem tumidis albescere *cæpit
Fluctibus, & præceps spirare valentius Euris.
Ardua iam dudum demittite cornua, rector
Clamat, & antennis totum *subnectite uelum.
Hic iubet: impediunt aduersæ iussa procellæ:
Nec sinit audiri uocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant, alij subducere remos,
Pars munire latus, pars uentis uela negare,
Egerit hic fluctus, æquorque refundit in æquor.
Hic rapit antennas: quæ dum sine lege geruntur,
Aspera crescit hyems, omni que a parte feroces
Bella gerunt uentii, fretaque indignantia miscent.

RAP

raterq

superbis

§ Nec se quis sit status ipse
fatetur Scire ratis rector
ordo est & sensus. Et ipse
rector & gubernator na-
vis fatetur se nescire quis,
& qualis rerum status, aut
quid iubere, velle de-
beat. § *Tanta mali moles* §
magnitudo est autem ac-
clamatio, qua tempestatis
fauit declaratur. § *Quippe*
sonant § nanque stre-
punt. ea verò omnia de-
scribit elegantissime, quæ
in magnis tempestatibus
euenire solent. § *Incursum*
impulsu. § *Erigitur* extol-
litur. § *Aspergine* aspersio
ne. § *Concolor est illis* eun-
dem cum ipsis arenis ha-
bet colorem. § *Sternitur in*
terdum stratum videtur,
& equale. § *Agitur* agita-
tur. § *His uicibus* mutatio-
nibus. § *Despicere* deor-
sum aspicere, interdum
contemnere significat.
§ *Imum Acheronta* infer-
norum est enim Acheron
vnus ex infernis fluuijs. § *Su-*
spicere sursum aspicere.
aliquando mirari signifi-
cat. § *Ista latus* in late-
re percussa. synecdoche
est poetica. § *Pulsata* per-
cussa. § *Ferrens aries* in-
strumentum est bellicum
aries, quo prisci ad diruen-
dos muros utebantur. § *Ball-*
istane ballista quoque in-
strumentum est bellicum,
quo saxa longe emittun-
tur. § *Incursum* impetu.
§ *Protenta* Porrecta. § *In*
arma ratis in naui in-
strumenta, armamenta.
§ *Multoque* multo quam
naui erant altiores. § *Ce-*
ra picis, qua naues inte-
guntur. § *Letalibus undis*
mortiferis aquis.

IAPH.

§ *SCANDERE* ascen-
dere. § *Caret ignis* sideri-
bus æther carere uideba-
tur, quia nulla apparebat.
§ *Cacæque* nox obscura. § *Di-*
scutunt depellunt. § *Ar-*
descunt splendescunt. § *In-*
tra caua texta intra con-
cauitatem carinæ. § *Omni*
nu. § omni multitudine.
§ *Mansibus* in muros. § *Spe*
potitur tandem hoc est,
tandem uoti fit compos, in
murumque ascendit. § *Deci-*
ma vnda § maximæ atque
vastissimæ. nam decima
quæque unda maxima ef-
se videtur, vt Ouidius in
primo de tristibus librote-
statur, cum inquit:

interque

perbit

Qui uenit hinc fluctus, flu-
ctus supereminet omnes;
Posterior nono est, undeci-
moque prior.
Hinc factum est, vt deci-
mum decumanumque pro
maximo amplissimoque ac-
cipiatur, vt decumana por-
ta in castris maxima, vt

Ipse patet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector, nec quid iubeatur, uelut.
Tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
Quippe sonant clamore uiri, stridore rudentes,
Vndarum incursum grauis unda, tonitribus æther
Fluctibus erigitur, cælumque æquare uidetur
Pontus, & inductas aspergine tangere nubes:
Et modò, cum fuluas ex imo uertit arenas,
Concolor est illis, Stygia modò nigrior unda:
Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet:
Ipsa quoque bis agitur vicibus Trachinia puppis:
Et nunc sublimis ueluti de uertice montis
Despicere in ualles, imumque Acheronta uidetur;
Nunc ubi demissam curuum circumstetit æquor,
Susplicere inferno summum de gurgite cælum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus ista fragorem:
Nec lenius pulsata sonat, quàm ferreus olim,
Cum lacerat aries, ballistæue concutit arces.
Vtque solent, sumptis incursum uiribus, ire
Pectore in arma feri, protentaque tela leones:
Sic ubi se uentis commiserat unda coortis,
Ibat in arma ratis, multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ
Rima patet, præbetque uiam lethalibus undis.
Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum descendere cælum,
Inque plagas cæli tumefactum scandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cælestibus undis
Æquoreæ miscentur aquæ, caret ignibus æther,
Cacæque nox premitur tenebris hiemisque, suisque.
Discutunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undæ.
Dat quoque iam saltus intra caua texta carinæ
Fluctus. & ut miles numero præstantior omni
Cum sæpe assiliit defensionem mœnibus urbis,
Spe potitur tandem; laudisque accensus amore.
Inter mille uiros murum tamen occupat unus:
Sic ubi pulsarunt celsi latera ardua fluctus,
Vastius insurgens decimæ ruit impetus undæ.
Nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
Quàm uelut in captæ descendat mœnia naui.
Pars igitur tentabat adhuc inuadere pinum,
Pars maris intus erat. trepidant haud segnius omnes,
Quàm solet urbs, alijs murum fodientibus extra,
Atque alijs murum. trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars, animique cadunt: totidemque uidentur,
Quot ueniunt fluctus, ruere, atque irruuere mortes.
Non tenet hic lacrymas: stupet hic: uocat ille beatos,
Funera quos maneat: hic uotis numen adorat,
Brachiaque ad cælum, quod non uidet, irrita tollens,
Poscit opem: subeunt illi materque, parensque;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum est.
Halcyone Ceyca mouet: Ceycis in ore
Nulla, nisi Halcyone est: & cum desideret unam,
Gaudet abesse tamen. patriæ quoque uellet ad oras.
Respicere, inque domum supremos uertere vultus:
Verum ubi sit, nescit. tanta uertigine pontus
Feruet, & inducitur piceis e nubibus umbra,
Omne latet cælum, duplicataque noctis imago est.
Frangitur incursum nimbo si turbinis arbor,
Frangitur & regimen: spoliisque animosa superstes
Vnda uelut uictrix, sinuataque despicit undas.
Nec lenius, quàm si quis Athon, Pindumque reuulsos
Sede sua totos in apertum uerteret æquor,

quæ ab hostibus foret auer-
sa, & decumana scuta am-
plissima, & decumanus in
agro limes, qui longissi-
mus & maximus foret. [Et
Decumana oua, quæ maxi-
ma. eodem autem modo
& Lucanus dixit lib. 5.
Hæc fatum decimus, dictu
mirabile, fluctus
Inualidum cum puppe de-
uat. & Silius lib. 14.
Non aliter Rhodopes Bo-
reas à uertice præceps
Cum sese immisit, decimo
que volumine pontum
Expulit in terras, &c. Vide
Miscell. Politian. 86.
§ *Vastius* validius. § *Abs-*
istit desistit. § *Velut in ma-*
nia similitudo est à captis
urbibus sumpta. significat
autem fluctus partem in-
tra nauem irrupisse. § *Pi-*
num nauem. § *Trepidant*
timent. § *Haud segnius*
non minus. pulchra autem
similitudine exprimit ti-
morem nauarum à tem-
pestate deprehensorum.
§ *Tenentibus* defenden-
tibus. § *Deficit ars* tem-
pestatum ars succumbit. § *Ir-*
ruuere cum impetu in-
trare. § *Non tenet* alius,
inquit, lacrymat, alius stu-
pet attonitusque uidetur.
§ *Funera quos* qui exequia
rum honore non priuen-
tur. § *Hic uotis* alius, in-
quit, dijs vota facit. § *Sub-*
eunt illi in mentem ve-
niunt. § *Cum pigno.* cum
liberis. § *Tanta uer.* euer-
sione, perturbatione. est
autem acclamatio, qua
maxima tempestas decla-
ratur. § *Piceis e nub.* nigris
aqua plenis. § *Incursum* im-
petu. § *Turbinis* venti
violentioris. § *Regimen*
gubernaculum. § *Super-*
stes superans, superex-
tans. § *Sinuata* in sinum
coacta, conuoluta. § *Quam*
si quis montes esse Mace-
doniæ Athon, & Pindum
Thessaliæ, superius dixi-
mus.

minantia

asfluit

vide Poli-
tanium in
Miscella-
neis de de-
cumano
fluuio.

Præcipitata impulsu uen-
tis. *Et istu* impulsu.
In ima in profundum.
Functa suo fato mor-
tua est. ex sententia autem
Stoicorum hoc ait, qui om-
nia fato fieri putant. *Et*
membra frustra abrupta.
Socerum Aeolum. *Pa-*
trisque Luciferum.
Exanimis mortuus. *Tu-*
muletur sepeliatur. *Hi-*
scere os aperire. *Ecce*
super medios repentini
mali ferè significatua est
hæc particula ecce. *Niger*
arcus nubes nigra & a-
quarum plena arcui simi-
lis. *Mersum obruit* hoc
est, obruit & submergit.
Non licuit non potuit.
neque enim sidera per no-
ctem cælum relinquere
possunt, ac ne interdum qui-
dem, quamuis non uidean-
tur. *Texit* cooperuit,
ne uideret filium pereun-
tem. *Aeolis* Halcyone
Aeoli filia. *Festinat ue-*
stes festinanter suit & fa-
cit. *Pia thura ferebat*
pie sacrificabat.

R A P. H. *Qui nullus erat* qui
non erat, neque enim mor-
tui esse dicuntur. *Hoc so-*
lunt ut nullam aliam ipsi
preferret. *Manus fune-*
stas funere & morte ma-
riti pollutas. *Mea uocis*
meorum verborum & mæn-
datorum. *Vise* ad vi-
dendum uade. describit au-
tem & Somnum deum, &
Somni aulam. *Soporife-*
ram aulam soporem &
somnia afferentem, atq;
inducentem. *Somni* dei
soporis. *Arquato* in ar-
cus similitudinem figura-
to. *Est prope Cimerios*
Cimerij (ut Strabo atque
Sextus scribunt) populi fue-
runt iuxta Baias habitan-
tes subterranea domicilia
ubi sacra Plutonia fiebant.
dabanturque ab his respõ-
sa, atque inde faciebant
quæstum. conueniebant
enim aduenæ aliquid audi-
turi, qui ducebantur in ca-
uernas illas, quas nec oriens
nec occidens Sol aspicie-
bat, ut scribit in Odyssæa
Hom. Hi à quodam rege
deleti fuerunt, cum oracu-
li fides parum successisset.
Alij scribunt Cimerios po-
pulos esse in Asia Amazo-
nibus proximos, qui ex vl-
timo uenerint occidente.
Iuxta Cimerios Somni au-
lam esse fingit poeta, quã,
ut omnia, una cum Som-
no & insomnijs elegantis-
sime describit. *Ignani*
inertis, pigri. ab effectu,
quod ignauos & pigros ho-
mines reddat. *Quo nun-*
quam pulchra poetæ phan-
tasia. Solis enim radij som-

Somni do-
mus, de
qua Hesio-
dus i Theo-
gon.

ob defen-
sum Capi-
toliū. Liu-
lib. 5. Solli-
citos ad no-
cturnos
strepitus
anseris.

In

Præcipitata cadit: pariterque & pondere, & ictu,
Mergit in ima ratem: cum qua pars magna uirorum
Gurgite pressa graui, neque in aere reddita, *fato*
Functa suo est. alij partes, & membra carinæ
Trunca tenent. tenet ipse manu, qua sceptrum solebat,
Fragmina nauigij Ceyx: socerumque, patremque
Inuocat (heu) frustra. sed plurima nantis in ore
Halcyone coniux. illam meminitque, refertque:
Illius ante oculos, ut agant sua corpora fluctus
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat, absentem, quoties sinit hiscere fluctus,
Nominat Halcyonem; ipsique immurmurat undis.
Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur, & rupta mersum caput obruit unda.
Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
Illa nocte fuit: quoniamque excedere cælo
Non licuit, densis texit sua nubibus ora.
Aeolis interea, tantorum ignara malorum,
Dinumerat noctes, & iam, quas induat ille,
Festinat vestes: iam quas, ubi uenerit ille,
Ipsa gerat: reditusque sibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem superis pia tura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat;
Proque uiro, qui nullus erat, ueniebat ad aras:
Vtque foret sospes coniux suus, utque rediret,
Optabat, nullamque sibi præferret. at illi
Hoc de tot uotis poterat contingere solum.
At dea non ultra pro functo morte rogari
Sustinet: utque manus funestas arceat aris,
Iri meæ, dixit, fidissima nuntia uocis,
Vise soporiferam Somni uelociter aulam,
Extinctique iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonem veros narrantia casus.
Dixerat. induitur uelamina mille colorum
Iris, & arquato cælum curuamine signans,
Tecta petit iussi sub nube latentia regis.

Est prope Cimerios longo spelunca recessu,
Mons cauius, ignauæ domus, & penetralia Somni:
Quò nunquam radijs oriens, mediæque, cadensue
Phæbus adire potest. nebula caligine mista
Exhalantur humo, dubiaque crepuscula lucis.
Non uigil ales ibi cristati cantibus oris
Euocat Auroram, nec uoce silentia rumpunt
Sollicitiue canes, canibusue sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæ sonum reddunt conuicia linguae.
Muta quies habitat: saxo tamen exit ab imo
Riuus Aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Inuitat somnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri secunda papauera florent,
Innumeraque herba: quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
Ianua ne uerso stridore cardine reddat,
Nulla domo tota est, custos in limine nullus.
* *At medio torus est hebeno sublimis in antro*
Plumens, unicolor, pullo uelamine tectus,
Quo cubat ipse deus, membris languore solutis.
Hunc circa passim uarias imitantia formas
Somnia uana iacent totidem, quot messis aristas,
Sylua gerit frondes, eiectas littus arenas.
Quò simul intrauit, manibusque obstantia uirgo
Somnia dimouit, uellitis fulgore reluxit
Sacra domus, tarda que deus grauitate iacentes

num auertunt, tenebræ au-
tem alliciunt. *Exhalan-*
tur emittuntur. *Dubia*
lucis crepusculi est inter-
pretatio. nam crepuscu-
lum est dubia lux. *Ales*
cristati oris periphrasis
est Galli, nihil autem in au-
la Somni esse, poeta ait,
quo turbari somnus possit.
omnia uero adesse, quæ
somnia ipsum allicere va-
leant. *Vnda labens* mur-
mure siquidem aquæ som-
ni efficiuntur suauis. *Ca-*
nibus sagacior anser id
maxime tum fuit comper-
tum, quo tempore capito-
lium à Gallis obsidebatur.
canibus enim quiescenti-
bus, anserum clangore ex-
citati custodes, Gallos iam
Capitolium ingressos, ex
arce deturbauerunt. *Le-*
thes nomen illi aquæ con-
ueniens. Lethæ nanque ob-
liuio interpretatur. dor-
mientes autem omnium
obliti videntur. *Fæcu-*
da papauera multorum
seminum fertilia, quæ som-
num maxime inducunt,
unde & soporiferum papa-
uer uocatur. *Stridorem*
reddat strepitum faciat.
Hebeno ex hebeni nigro
ligno confectus. Hebenus
autem arbor est Indica,
cuius lignum natura est ni-
grum. Scire uero poeta
somnia lectum nigrum esse
fingit: pullus nanque co-
lor somnum hominibus al-
licit.

Morp-
in va-
figura

R A P.
Morp-
in Ce

Morp-
noue

Vix oculos tollens? eleganter gestus describit poeta eorum, qui graui somno premuntur. est autem pro-
sopopoeia: rei enim corpore carenti corpus attribuit. Cognouit enim illam venisse subaudiemus. est autem parenthesis. Cubitoque leuatus? inuixus, neque enim aliter caput poterat sustinere Somnus. Scitatur? rogat. At illa? respondit uel simile verbum est subaudiendum. Somne quies rerum? elegans Somni descriptio. Quem cu-
fu? scit. qui enim curis premuntur, dormire non possunt. Mulces? foues. Labori? ad laborem. Herculeam? ab Hercule edificatam, excultatamque, ut paulo ante diximus. Regis? Ceycis. Simulachra? simulachra naufragia Ceyce facti. Fingant? effigant, expriment? Vim soporis? somni violentiam. At pater? Somno deo multos esse filios poeta fingit, e quibus tres nominat, quibus facultas est, se in varias figuras transmutandi. E populo? e turba & multitudinem. Mille? finitum numerum pro infinito posuit. Simulatoremque? Morpheus. Morpheus? hoc est, a forma dicitur formae simulator. Hunc Icelon? Icelos simi-

Morpheus in varias figuras.

RAPH. Morpheus in Ceyca.

lacrymas mouet.

Vix oculos tollens, iterumque, iterumque relabens, Summaque percutiens nutanti pectora mento, Excussit tandem sibi se; cubitoque leuatus Quid ueniat, (cognouit enim) scitatur. at illa, Somne, quies rerum, placidissime Somne deorum Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris Fessa ministerijs mulces, reparasque labori; Somnia, quae ueras aequant imitamine formas, Herculeam Trachina iube sub imagine regis Alcyonem adeant, simulachraque naufraga fingant. Imperat hoc Iuno. postquam mandata peregit, Iris abit: neque enim ulterius tolerare soporis Vim poterat: labique ut somnum sensit in artus, Effugit, & remeat, per quos modò uenerat arcus, At pater e populo natorum mille suorum Excitat artificem, simulatoremque figuræ Morpheam, non illo inssos solertius alter Exprimit incessus, vultumque, sonumque loquendi: Adicit & uestes, & consuetissima quæque Verba. sed hic solos homines imitatur: at alter Fit fera, fit uolucris. fit longo corpore serpens. Hunc Icelon superi, mortale Phobetora vulgus Nominat. est etiam diuersæ tertius artis Phantasos. ille in humum, saxumque undamque trabemq; Quæque uacant anima, fallaciter omnia transit: Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus Nocte solent: populos alij, plebemq; pererrant. Præterit hos senior, cunctisque e fratribus unum Morpheam, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus Eligit: & rursus molli languore solutus, Deposuitque caput, stratoque recondidit alto. Ille uolat, nullos strepitus facientibus alis, Per tenebras, intraque moræ breue tempus in urbem Peruenit Aemoniam: positisque e corpore pennis In faciem Ceycis abit: sumptaque figura Luridus, exanimi similis, sine uestibus ullis Coniugis ante torum misera stetit. uida uidetur Barba uiri, madidisque grauis fluere unda capillis. Tum lecto incumbens fletu super ora profuso Hæc ait: Agnoscis? Ceycaque miserrima coniux? An mea mutata est facies nece? respice, nosces, Inueniesque tuo pro coniuge coniugis umbram. Nil opis Alcyone nobis tua uota tulerunt: Occidimus: falsò tibi me promittere noli. Nubilus Aegæo deprendit in æquore nauem Austro, & ingenti iactatam flamine soluit: Oraque nostra tuum frustra clamantia nomen, Implerunt fluctus: non hæc tibi nuntiat auctor Ambiguus, non ista uagis rumoribus audis: Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo. Surge age, da lacrymas, lugubriaque indue: nec me Indeploratum sub inania tartara mitte. Adicit hic uocem Morpheus, quam coniugis illa Crederet esse sui: fletus quoque fundere ueros Visus erat: gestumque manus Ceycis habebat. Ingemit Alcyone lacrymans, mouet atque lacertos Per somnum, corpusque petens, amplectitur auras: Exclamatque, Mane, quò te rapis? ibimus una. Voce sua, specieque uiri turbata, soporem Excutit: & primò, si sit, circumspicit illic, Qui modò uisus erat: (nam moti uoce ministri Intulerant lumen) postquam non inuenit usquam, Percutit ora manu, lamiatque a pectore uestes, Pectoraque ipsa ferit, nec crimes soluere curans

na. In faciem Ceycis abijt in figuram Ceycis se conuertit. Luridus? niger. Vda? humida. Tua uota? tuæ preces. Falso? uanè. Aegæo in æquore? Aegæum dictum est ab insula, quam Aegæus uocat Homerus Neptuno dicata, in qua neminem fas est dormire propter phantasmata, ut inquit Nicocrates, alij dicunt à Neptuno Aegæum pelagus fuisse denominatum. ut enim Pherecydes ait, Is deus Aegæus uocatur. quod uero Nicocrates ait ab Aegæo, qui se in illud mare ex arce Athenarum precipitauit, Aegæum esse dictum, falsum est. longe namque à mari distat. Aegæum quidem nunc a vulgo Archipelagus uocatur. Solutus? dissoluit, resoluit. Ambiguus? dubius. Vagis? incertis. Mea fata? meam mortem, mea infortunia. Lugubria? Vestes luctui conuenientes. Inania tartara? uacua. neque enim animæ, ut quæ sunt incorporeæ, occupant locum. Tartarus autem locus est apud inferos profundissimus. Lacrymas mouet? lacrymas emittit. Mane? expecta. Quò te rapis? quo fugis? Excutit? expellitur. Si sit illic? an sit illic, ubi uisus fuerat maritus. Nam moti uoce ministri? hac parenthesis exponit poeta, quomodo Alcyone circumspexerit, an illic esset maritus, quem per somnum uidere sibi fuerat uisum.

Altrici. *nutrici*. *Nulla* est conduplicatio mulieri grauiſſimo dolore affectæ maxime cõueniens: ait autem ſe nõ eſſe, uerum vnã cum marito periſſe. *Salantia tolli*. *auferre*, inquit, uerba conſolatoria, & nolite me conſolari. *Aſſuetos vultus* ſolitos, hoc eſt, hilares & lætos. *Nitebat* ſplendebat. *Humente* madido. *Et ne me* *apostrophe* Halcyones ad maritum, querelarum plena. *Fuit abſuit* *anadiploſis* dolenti accommodata. *Neque enim* hoc eſt, omne tempus vitæ meę tecum traduxiſſem, tecumque fuiſſem. *Diſcreta* ſeparata, diuiſa. *NUNC abſens perijſe* cum Ceyce viro periſſe ait Halcyone, quamuis abſens fuerit, quod ſuã quoque animam in Ceycis corpore fuiſſe vult videri. *Abſens* corpore, non animo. *Ducere* producere. *Superreſſe* ſuperuiuere. *Nunc ſultrem* poſtquam tu periſſiſti. *Littera* epitaphium. *Prohibet* loqui ſubaudiamus. *Attonito* doloribus ſtupefacto. *Mane erat* prima pars diei aderat. *Euntem* recedentem maritum. *Dumque moratur ibi* ordo eſt & ſenſus, & Halcyone videt nescio quid corpus longẽ poſitum in media aqua, dumque Halcyone ibi moratur, & dum dixit: Vir meus hinc ſoluit retinacula, & diſcedens ex hoc litore me oſculatus eſt, & dum reminſcitur acta à Ceyce ſuis oculis animaduërſa, & mare proſpicit. *Retinacula* funes, quibus naues ad terram ligantur ac retinentur. *Soluit* Ceyx ſubaudiatur. *Reminſcitur* in memoriam reuocat Halcyone. *Tuetur* aſpicit. *Appulit* ad littus ſubintelligitur. *Corpus* cadauer. *Et ſi qua eſt coniux* heu & miſera ſubaudiatur. *Quo magis* quanto magis. *Tuetur* aſpicit. *Hoc minus* tanto minus eſt compos mentis. *Admotum* appuſum. *Et vnã* & ſimul cum exclamatione. *Ad Ceyca* ad Ceycis cadauer. *Moles* murus maximus, quo portus ab vndarum incurſu tutus reddebatur. *Qua pr.* laſſos ac debiles reddit antequam in portum perueniant. *Inſilit huc* illuc in illam molem manu factã. *Potuiſſe* inſilire. *Volabat* iam enim in auem fuerat conuerſa. *Stringebat* radebat, leuiter attingebat. *Dilectos art.* amata

Scindit: & altrici quæ luctus cauſſa roganti, Nulla eſt Alcyone, nulla eſt ait: occidit vnã Cum Ceyce ſuo. ſolantia tollite uerba: Naufragus interiit; vidi, agnouiq; manusq; * Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi. Umbra fuit: ſed & umbra tamen manifeſta, viriq; Vera mei. non ille quidem, ſi quæris, habebat Aſſuetos vultus, nec, quo prius, ore nitebat. Pallentem, nudumq; & adhuc humente capillo Infelix vidi. ſtetit hoc miſerabilis ipſo Ecce loco: & quærit, ueſtigia ſi qua ſuper ſint. Hoc erat, hoc animo quod diuinante timebam, Et ne me fugiens uentos ſequerere, rogabam. At certè uellem, quoniam periturus abibas, Me quoque duxiſſes. fuit ab, fuit utile, tecum Ire mihi. neque enim uitæ de tempore quidquam Non ſimul egiſſem, nec mors diſcreta fuiſſet. Nunc abſens perij, iactator quoque fluctibus abſens, Et ſine me te pontus habet. crudelior ipſo Sit mihi mens pelago, ſi uitam ducere nitar Longius, & tanto pugnem ſuperreſſe dolori. Sed neque pugnabo, nec te miſerande relinquam: Et tibi nunc ſaltem ueniam comes: inq; ſepulcro Si non urna, tamen iunget nos littera: ſi non Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam. Plura dolor prohibet: uerboq; interuenit omni Plangor, & attonito gemitus à corde trahuntur. Mane erat. egreditur tectis ad littus, & illum Mœſta locum repetit, de quo ſpectarat euntem. Dumq; moratur ibi, dumq; hinc retinacula ſoluit, Hoc mihi diſcedens dedit oſcula littore, * dixit. Dumq; notata oculis reminſcitur acta, fretumq; Proſpicit, in liquida ſpatio diſtante tuetur Nescio quid quaſi corpus aqua. primoq; quid illud Eſſet, erat dubium poſtquam paulum appulit unda, Et quamuis aberat, corpus tamen eſſe liquebat: Quis foret ignorans, quia naufragus, omine mota eſt: Et tanquam ignoto lacrymas daret, Heu miſer, inquit, Quisquis es, & ſi qua eſt coniux tibi. fluctibus actum Fit propius corpus: quod quod magis illa tuetur, Hoc minus, & minus eſt mentis. iamq; propinquat Admotum terræ, iam quod cognoscere poſſet, Cernit: erat coniux. Ille eſt exclamat, & vnã Ora, comas, ueſtem lacerat, tendensq; trementes Ad Ceyca manus, Sic o cariſſime coniux, Sic ad me miſerande redis? ait. Adiacet undis Facta manu moles, quæ primas æquoris undas Frangit & incurſus quæ prædeſſat aquarum. Inſilit huc, mirumq; fuit potuiſſe: uolabat: Percutiensq; leuem modò natis æra pennis, Stringebat ſummas ales miſerabilis undas. Dumq; uolat, mœſto ſimilem, plenumq; querelæ Ora dedere ſonum, tenui crepitantia roſtro. Ut uerò tetigit mutum, & ſine ſanguine corpus, Dilectos artus amplexa recentibus alis, Frigida nequidquam duro dedit oſcula roſtro, Senſerit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ Tollere ſit uſus: populus dubitabat. at ille Senſerat: & tandem, ſuperis miſerantibus, ambo Alite mutantur ſatis obnoxius iſſdem Tunc quoque manſit amor: nec coniugiale ſolutum eſt Fœdus in aliq; coeunt, fiuntq; parentes: Perq; dies placidos hyberno tempore ſeptem Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.

Ceycis membra. *Tollere* extollere. *Aluce* in alites. *Obnoxius* ſubiectus debitus. *Perque dies* *pla.* Halcyones (vt refert Plinius) ſœtificant bruma, qui dies Halcyonides vocantur placido mari per eos & nauigabili, Siculo maxime. faciunt autem ſeptem ante brumã diebus nidos, & totidem ſequentibus pariunt. quibus quidem quatuordecim diebus maxime tranquillatur mare, vnde & Halcedonia pro tranquillitate à Plauto in Caſſina accipiuntur, cum inquit, Tranquillum eſt, Halcedonia ſunt circa forum, nam (vt ſcribit Sextus) Halcedones à veteribus Latinis dictæ ſunt quæ à Græcis Halcyones vocantur, & Halcedonia dies, qui Halcyonides appellantur. Sanè Ariſtoteles in octauo de animalibus Halcyonum duo eſſe genera ait, alterum vocale, quod arundinibus inſideat alterum mutum paulo maiore corpore. Pinius uerò ſcribit Halcyonem paulo paſſere eſſe ampliore, colore cyaneo, & ſubnigro. dictæ ſunt Halcyones, vt Ouidius putat, ab Halcyone Ceycis uxore, ut alij

ὅτι τὸ αὐτὸν ἐν τῇ ἀλῇ,

hoc eſt, à concipiendo in mari. vt uerò Hegeſander in commentarijs narrat, ab Halcyoneo gigante, cuius filiz fuerunt, Pholonia, Anche, Methone, Alcippe, Palene, Drimolterie, quæ poſt patris mortem ſe à Canaſtræo promontorio in mare præcipitarunt. Amphitrie uerò ipſas in aues commutatas, quas ab Halcyoneo patre Halcyonas vocarunt. *Perque dies placidos ſeptem* de numero quidem horum dierum variæ ſunt antiquorum opiniones. Simonides nanque in Pentathlis vndecim eſſe ait, quod etiam Ariſtoteles in libris de Animalibus confirmat. Philochorus autem nouẽ eſſe ſcribit, Demagoras uerò ſeptem, cuius opinioni Ouidius adhæret. *Incubat Halcyone* incubare proprie dicuntur aues, dâ oua fouent. Halcyone autem & Halcyon dicitur. Halcedo quoque Latine vocatur. Plautus in penulo: Quàm mare dulce eſt, cum ibi Halcedo pullos educit ſuos. *Redeunt* Halcyonũq; admiratione habent,

bent, ut refert Plinius, Pila figura paululum eminentiores, ore perquam angusto, grandium spongarum similitudine, intercedi non queunt, franguntur ictu valido, ut spuma arida maris, nec, unde confragantur, inuenitur, putant ex spinis aculeatis.

Tum via tuta maris: nam (ut diximus) per quatuordecim illos dies, quibus fortificant Halcyones, mare tranquillum, id quod benignitate Aeoli fieri ait poeta, ut eodem nepotibus faciat, nam Halcyone ut vidimus Aeoli filia fuit. *Præstat* accommodat, ac tutum reddit æquor Halcyonum pullis.

RAP H. *Os aliquis* Aefacus Priami filius ex Alyxothoe nymphea cum amore Eperies nympheæ captus, eam fugientem persequeretur in caussa fuit, ut illa periret. nam inter fugiendum à serpente icta interiit, tan-
toque dolore Aefacon affecit, ut moriturus è scopulo se in mare præcipitavit. quem Tethys miserata in mergum transmutauit. ille verò indignatus, quod mori non potuerit, se mergere nunquam desinit, unde mergus à sepius se mergendo à Latinis est dictus. *Proximus aut idem* si fors tulit hoc est, aliquis proximus, aut forte idem senior. *Substricta crura* subtilia. *Sunt huius or.* Ilus & Allaracus, & Ganymedes filij fuerunt Trois, Troianorum regis. Laomedon verò Ili fuit filius ac Priami pater, ut cum ex alijs permultis, tñ ex Homero aperte colligitur. *Proles Dymantis* Hecuba, quam Dymantis filiam fuisse scribit Homer. Euryp. verò Cissei Thracum regis. [Hom. Iliad. x.

Ταῦτ' ἄρα οἱ φρονέοντες ἀνέ-
γνωσαν τοὺς Ἀπείωνας
Ἀντρίϊστα μινος αἰζήσαντες, καὶ
περὶ αὐτῶν
Ἀπείωνος μιντὸς ἢ ἰαπορος ἰπ-
ποδάμοιο
Ἀποκρίσιντος ἡγεβας, ἡδὲ
πρὸς Ἀλφειαντοῦ,
Οὐ φρονέοντες ναισας τοῦς ἰπ-
ποδάμοιο.

de Cisseo autem meminit Euripides in Hecuba his verbis:

ἄνω τε καὶ καὶ θύματα καὶ σέ-
σου ἀνδρῶν λιπὼν, ἢ ἄλλος
χαρὶς φασίαι θῶν Πολύδο-
ρος Ἐκάβης πατρὸς γαῖας τῆς
κισσῶας ἀπείωνας τε πατρὸς,
&c.

Alyxothoe nymphea fuit hæc, ex qua Priamus Aefacon suscepit. *Conata* nixa & hærens. *Gracili* bicorni instrumentum est rusticum. *Capratam* quam sepe capere tentauerat. *Eperies* Cebreni.

fluvij ignobilis filiam, unde etiam (ut Herodianus scribit) Cebrenia urbs & regia Troadis fuit cognominata. [Apud Strabonem lib. 13. *κεβρυνία*, & *κεβρυνία* per *κ*, scribitur, eademque à Cebryone Priami filio dictam, cuius & Homer. meminit, dicens:

Aefacus in mergū

κεβρυνίαν ἔβαν ἰδὲν ἄγαν καὶ
οὐκ ἀπείμων.

apud Steph. autem ita legitur,

κεβρυνία χώρα τῆς ἀπείωνας,
ὅπου κεβρυνίαν τὴν ἀπείωναν δι-
δυμος δὲ κεβρυνία καὶ πλὴν αὐ-
τῆς φασίαι ἡρακλῆος δὲ ὅπου καὶ
βρίνος ποταμὸς.

In hac regione & sepulcrū Paridis & Oenones fuisse Strabo refert, de quo supra annotauimus. *Longe lacu relicto* scite, nam in lacu capi non possunt, cum aduolante accipitre se mergant, ut ipsi, qui illo aucupio delectantur, est notum. *Lacu* gurgite. *Fluvius* *anans* fluuios incolens. *Urget* impellit. *Coluber* serpens. *Strinxit* percussit. *Virus* uenum. *Suppressa* repressa. *Nece, mi* ut tu perires intelligamus. *Nos duo* ego, & serpens. *Subederat* subroserat. *Decidit in* sic quidem etiam legi potest, sed desinit, uel deiicit forsitan legeretur, ut intelligamus Aefacum ipsum se in mare præcipitasse. *Copia* facultas moriendi. *Misera de sede* misero corpore. *Subuolat* sursum uolat. *Super* in mare. *Furit* indignatur. *Proximus* in caput, eleganter autem *Hesperiem* tem mergi naturam poeta describit. *Fecit a, m* amor quem morte finire cupiebat, illum fecit macilentum. *Longa int.* internodium id dicitur spatij, quod est inter duos nodos. nodosa autem crura mergus habere uidetur. *Nomenque* a mergendo namque mergus a Latinis fuit *mete* denominatus.

Jacobi Constantij Fanensis.

Sarculaque Gra. *le* Sge, Sarculaque rastriq; graues: ac lege quæ de q; coniunctione superius diximus. *Positis te frondibus arbor* *Tonsa* comas luxu antiquam consuetudinem latente attingit: quæ fuit ut come in luctibus tonderentur, id quod in perultimo Iliados in Patrocli funere Achilles facit; & eius exēplo Antonius Imperator i funere Paulli sui à memoria liberti apud Herodianū in fac i funere Ma-

P 4 siliij

Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Aeolus egressu, præstatque nepotibus æquor.

ARGUMENTVM.

ARG. Aefacus, natus Priami, & Alyxothoes Cebreni amnis filia, sub monte Ida furtim editus urbanum apparatus, consultumque quum syluis, & labori postposuisset, incidit in conspectum Hesperies nymphe: cuius captus pulchritudine, dum fugientem persequitur, caussa interemptus eius extitit. confusa enim timore per ignorantiam serpentem calce preffit: cuius morfu stricta concidit eius desiderio Aefacus, ne diutius do-
lorem sentiret, e monte in subiectum pelagus se præcipitavit, qui priusquam mergeretur in auem cessit. hæc æquora amat, nomenque Mergi tenet, quia amne mergitur illo.

HOs aliquis senior circum freta lata volantes
Spectat, & ad finem seruatos laudat amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoque dixit
Quem mare carpentem, substricta q; crura gerentem
Aspicis (ostendens spatiosum in gutture mergum)
Regia progenies: & si descendere ad ipsum
Ordine perpetuo queris; sunt huius origo
Ilus, & Asaracus, raptusq; Ioui Ganymedes,
Laomedonq; senex, Priamusq; nouissima Troia
Tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset prima noua fata iuuenta,
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamuis est illum proles enixa Dymantis:
Aefacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alyxothoe gracili conata bicorni.
Oderat hic vrbes, nitidaq; remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura: nec Iliacos cætus, nisi rarus adibat.
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, syluas captatam sepe per omnes
Aspicit * Eperien patria Cebrenida ripa
Iniectos humeris siccantem Sole capillos.
Visa fugit nymphe, ueluti perterrita fuluum
Cerna lupum, longe q; lacu deprensa relicto
Accipitrem fluuiialis anas; quam Troius heros
Insequitur, celeremq; metu celer urget amore.
Ecce latens herba coluber, fugientis adunco
Dente pedem strinxit, virusq; in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
Exanimem, clamatq;, Piget, * piget esse secutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. uulnus ab angue
A me causa data est. ego sum sceleratior illo:
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam.
Dixit, & è scopulo, quem rauca subederat vnda,
Decidit in pontum. Tetys miserata cadentem
Molliter excepit, nantemq; per æquora pennis
Textit, & optata non est data copia mortis.
Indignatur amans se inuitum viuere cogi,
Obstariq; animæ misera de sede volenti
Exire: utq; nouas humeris assumpserat alas,
Subuolat, atque iterum corpus super æquora mittit.
Pluma leuat casus: furit Aefacus, inq; profundum
Pronus abit, lethiq; viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum:
Longa manet ceruix: caput est à corpore longè:
Æquor amat, nomenq; manet, quia mergitur * illi

filij Persæ faciunt apud Herodotum 9. Eundem sanè morè idè Hom. ponit 4. Odysseæ: ubi Pisistratum Nestoris filium ad Menelaum loquentem introducit. & poeta noster tertio huius operis lib. quo loco Narcissi mortem exponit, sic inquit: Planxerunt sorores Naiades & sectos fratri imposuere capillos. Ac Statius (ut ceteros poetas præteream) in sylvis non semel: quamvis ferè semper deprauatus.

Cum Cecropio Eumolpo ? Eumolpum Cecropium uel Atheniensem potes interpretari, ut poeta à Diodoro dissentiat, qui Aegyptium facit; & à Pausania, qui Thracium putat. uel qui Athenas uenit habitatum: in quo omnes consentiunt. uel genus à Cecrope ducentem per matrem, quæ Erechthei pronepos ex filia erat. Lege Hecatoetys primæ collectaneorum cap. 37.

Induiturque aures lente gradientis aselli ? triplicem rationem afferri inuenio, cur Midas asini aures habuisse dicatur. alij enim acutissimi eum auditus fuisse inquit, ut asini esse dicuntur, qui præter murem animalia cætera auditu præcedant. alij pagum Phrygiæ ab ipso habitatum asserunt, cui nomen *ἰνὸν ἄρα*, idest asini aures inditum fuerit. alij complures illi exploratores fuisse testantur, qui omnia, quæ in regione illa dicerentur aut fierent, diligenter inquirerent. auctor Aristophanis commentator in Plutum.

Quam dura ad saxa reuinctam ? scopulum dicit, cui nomen ex re postea fuit Agamea, ut Steph. scribit auctore Hellanico quod nomen innubus interpretabitur. eo quod Hesione uiro adhuc non copulata ceto fuerit in ipso exposita γάμος enim nuptias Græci appellant.

Nec pars militia Telamon sine honore recessit ? non ab re Telamonis fit mentio, quoniam constat eum Herculis assiduū fuisse comitem, & in multis certaminibus unā cum eo pugnasse. nec solum in Ilium nauigasse, sed in Amazonas fuisse auxilio, ac Alcyoneum interemisse, ut Pindarus scribit. Theocritus magnam inter eos amicitiam fuisse demonstrat, cum ait: *οἱ μὲν ἀμφοτέρωθεν οἱ δὲ συνῆσαν τραπεζῶν*. Vnam ambo socij semper comederunt ad mensam. si tanta igitur Herculi fuit cum Telamone amicitia, non mirum si ei potius quam alteri donauit Hesionem.

Donec sua membra tenari sensis ? in sepis formam mutata hæc nymphea legitur deprensa à Peleo.

Velamenta manu præstendens supplice ? ramum intelligit lauri uel oleæ lana circumuolutum. quo legati & caduceatores utebantur. Lege primæ collectaneorum hecatoetys cap. 33.

Et Peleus comitesque rogant ? restitue, Peleusque comitesq; nec te moueat, que, copulatiua coniunctio elongata, quo-

niam ratione & auctoritate defenditur, ut supra retulimus.

Patria non degener artis ? quia Mercurius pater furtorum inuentorque dicitur. Lege Horatium 1. carminum, & huc poetam quinto Fast. ac secundo huius operis lib.

Carmine vocali clarus citharæque ? *Philemon* ? scribo Philemon cum diphthongo in media syllaba, ut sit nomen ab arte deductum. *φίλος* enim amicus, *φίμω* cantus dicitur. unde amator cantus interpretabitur, quod hoc poetæ uersu datur cognoscere.

Inde fragore graui strepitus ? corrigo, Strepitans, ex ueteri codice. licet illud non improbem. Item ex eodem lego.

Interea fratrisque sui ? qui mutatus fuit in accipitrem, neque enim filij mortem prodigium appellauerim.

Fratremque secutus prodigij ? prodigia dicit lupi armenta uastantis, non fratris mutationem. nam supra (ut diximus) eam significauit.

Iunia cum Phlegys faciebat delphica Phorbas ? hunc Phorbanta non enim esse dixerim, quem Iginus Triopæ (cuius supra meminimus) ex Hyfocle Mirmydonis filia, Diod. in 5. Lapithi & Euriones filium tradit: quia is amicus fuit Apollinis, ut apud eundem Diod. in 6. & Iginū in Ophiulcho licet tueri. nisi quia hunc & illum eundem esse dixerit. & Apollini post uitiatam Coronidem Phlegys filiam factum inimicum uoluerit, Phlegias sanè (qui & Phlegyes & Phlegys etiam declinatur teste Stephano) Martis & filius fuit, ac Thessaliæ rex: à quo Phlegys eius regionis incolæ sunt nominati. is ob acceptam iniuriam (quam diximus) Apollinis in Parnaso templum combussit: Phlegyamque ciuitatem in Bæotia condidit. Lege Seruium in 6. Aen. ac Stephanum, quorum posterior etiam tradit Phlegyas in Aethiopia populos fuisse, qui deorum cultus, & leges inuenerunt.

Ante tamen cunctas Iunonis templa colebat ? quia matrimonio præsidet. ut, Iunonemque, toris quæ præsidet alma maritis, uade pronuba cognominatur.

Ambo Alste mutantur ? hanc fabulam à Nicandro Ouidium accepisse ait Probus in primum Georgicorum.

Fertur Alyxothoe ? emendo Alyzothoe, i. uelociter fugiens ut sit conueniens nymphe nomen, & a currendi celeritate deductum *αλίζω* enim fugio. *θόδω* uelocem significat.

Ego sum scelerator illo ? si sim legimus, hemistichium hoc sequenti uersui applicabimus, & ita legemus, ut aliqui codices habent. Ni tibi morte mea mortis solatia mittam. si autem sum (ut in alijs codicibus scribitur & placet magis) a fine hemistichij sensus concludetur, & in sequenti carmine qui non, Ni statuemus.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN VNDECIMVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Qua postquam rapuere fera, cornuq; min. Diuulsere.

DIUULSERE exponit Raphael dilacerare, ego malim ab aratro auulsere, exponere.

Quippe pedum digitos, in quantum est quaque sec. Traxit.

Oppidò obscurus sensus, vtrum autem Traxit, de Baccho similiter intelligendum, ut ligauit? an de singulis Bacchi sceminis? sed illud, In quantum est quæque secuta, non minus me sollicitum habetq; , nec placè a me intelligitur.

Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem.

Herodotus lib. 5. ait Pactolum amnem medium forum Sardiū interfluere. Strab. autem lib. 13. inquit, Tmolū montem Sardiū urbi imminere, ac ex eo fluere Pactolum in Herum. quapropter si Bacchus ad Tmolū & Pactolum erat, ut paulò ante poeta testatus est, Sardibus haud dubie erat. mirū igitur non immeritò uideri potest, quem nam fluuium hic innuere uideatur poeta. sed ego Pactolum intelligo propter auramenta, at illud vicinum cum Herodoto non conuenit, qui perfluere Pactolum ait urbem Sardis. quidam Caystrum existimarunt Sardibus vicinum, ut habet Prolemæi pictura. sed co-
dex errat, ut puto.

Sustinet a lana, tenuit manus als. plectrum.

Ex hoc loco manifeste percipitur quid sit lyra, quid plectrū. Lyra omnishodie uel trichordos est uel tetrachordos, uel hexachordos. ipsæ fides certis interstitijs si lo signatis, tanguntur a sinistra manus digitis. porro chordæ plectro idest arcu, quem dextra tenet manus, percutiuntur aut uerruntur potius. ea ita que interstitia faciunt, ut tota disdiapason consonantia etiam trichordo haberi queat. at de hac re aliàs dicemus.

Prodidit agricolam.

Videndum etiam atque etiam quomodo accipiat uerbum prodidit hoc in loco: lucus enim prodidit regem Midam agricolis, non ipsos agricolas. Raphael per agricolā intellexit Regis famulum tonsorem, quod apud agrum effoderat, quod nescio sit ne sequendum.

Adiçis huic animo monumenta potentia.

Idem Raphael illud, huic animo, ad Ceycem retulit, quasi

diceret nostro per se benigno, ac liberali: sed difficultatem facit quod subiungitur, Nec tempora perde precando. ita ut locum suspicer non omnino purum, ut huius poetæ & diligentia & ingenium requirit.

Incommendataque tellus

Omnis & amne fretum.

Quod nobis commendatum est, curæ nobis est tellus igitur ac fretum incommendata sunt uentis, quod eis minime sint cura. quippe a quibus perturbentur ac ualentur.

Iamque labant cunei spoliataque tegmine cera.

Idem Cere diligenter exposuit picis qua naues integuntur vellem ita Cunei exposuisset.

Naufragio interijt, uidi, agnouique, manusque

Et disced.

Latinitas postulat, ut post Agnouique distinguantur, & Manusque coniugamus cum, & discedentem cupiens retinere.

Et quarit, uestigia si qua supersint.

Hæc sunt poetæ uerba de Halcyone, mira me Hercle phantasia, quasi quæ uestigia adhuc monstrare uelit, statimque non inuentis exclamat, Hoc erat, per apostrophem plenam querelarum.

Mane erat, egreditur tellis ad litus.

De quo littore loquatur incertum. neq; enim Trachin propè mare erat, sed nunc desinam, toties hoc conatu illus, de his, querere in fabulis.

Proximus aut idem si fors tulit.

Raphael exponit aliquis proximus, aut forte idem senior sed omnino il uel, si fors tulit, lectorem remoratur, quod postea pro fortassis existimat Eras. Roterod. nec est dubium quin illud Homeri exprimere uoluerit, quod toties in Iliade est atq; in Odyssea *ἀνδρὶ στήθεσσι*.

Ferunt styxothoe gracili conata bicorni.

Item bicorni ait eue instrumentum rusticum, quod si uersū est, ego planè huius loci sensum non percipio. nisi quod parturientes solent, si nemo n. tentibus adsit, ad aliquid fulciri.

Aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa.

Eperiem legit Raph. Ceterum Cebrenida per secundam uocalem legendum est, non Cebrenida. Multa de Cebrenijs Strabo lib. 13. differit.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER DVODECIMVS.

NESCIVS *assumptis* & quæ tempore belli Troiani fa-

ctæ sunt Metamorphosis, hoc libro ferè describit poeta: ac primum Draconis transmutationem, qui pullos cum matre apud Aulidem spectantibus Græcis deuorauit, perspicue exponit. nam cum mille Græcorum Helenam repentium naues ad Aulidē conuenissent, ac Ioui sacrificare Græci vellent, ecce serpens platanum aræ imminuentem ascendit, ac primū pullos octo, qui adhuc in nido erant, deinde circumvolantem matrem deuorauit. quod quidem cum alij admirarentur, Calchas ex eo collegit bellum nouem annos duraturum, ac decimo demum anno Troiam captum iri. Ceterum serpens ille ad perpetuam rei memoriam in saxum a dijs fuit commutatus. *Nescius assumptis* & more suo poeta concinne & librum libro connectit, & quædam prænarat, quo commodius (quam dixi) Draconis Metamorphosin in saxū exponat. *Tumulo* cenotaphio, in quod nomen sine corpore erat inscriptum. *Inferias dederat* sacrificia fecerat. nam inferiæ dicuntur ea sacrificia, quæ inferis & mortuis fiunt. hæc autem à poeta narratur, ut hunc librum cum superiore aptius connectat. *Paridis presentia* periphrasis est. Paris enim defuit exequijs Aesci fratris. nam in Græciam ad rapiendam Helenam nauigarat, quam Venus ipsi pollicita erat, cum iudex electus super trium dearū pulchritudine, Iunonis, Palladis, & Veneris pro Venere ipsa sententiā tulit, ut in laudatione Helenes Iliocates narrat. orta namque inter illas deas contentione de pulchritudine, Alexander, qui Paris fuit cognominatus, Priami filius, iudex fuit constitutus. cui quidem cum Iuno polliceretur se totius Asiæ regnum concessuram Pallas uerò ipsum inuictū in bellis effecturam; Venus autem Helenam mu-

Serpēs in saxum.

ARGVMENTVM.

ARG. Agamemnon, Atrei & Europæ filius, dux Achiuorum, cum in Aulide Ioui sacra ministraret, conspexit draconem in arbore, quæ impendebat aræ, lapsum ad nidum volucris: cuius s. pullis consumptis à serpente, nouissime circumvolantem matrem deuorauit: deinde conuersus in saxum est. quorum prodigio Calchas Thestoris filius augur respondit per nouem annos in Troade dimicaturus, decimo autem Illo eos posituros. fertur autem portus Bæotiæ hic esse, ubi mille naues aduersis tempestatibus steterant. morantibus enim Achiuis, respondetur à Calchante, non ante classes posse moueri, quàm Iphigeniam pater immolasset. quæ cum pro re communi ad aram esset applicata, inter sacrificium obductis nubibus à Diana rapta est, in finesque Tauricos translata, & pro ea supposita cerua.

Nescius assumptis Priamus pater Aesci
con alis
Viueret, lugebat: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Thestor inanes.
Defuit officio Paridis presentia tristi,

Postmodò qui rapta longum cum coniuge bellum
Attulit in patriam: coniuratæq; sequuntur
Mille rates, gentisq; simul commune Pelasgæ.
Nec dilata foret uindicta, nisi æquora sæui
Inuia fecissent uenti, Bæotæq; tellus
Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.
Hic patrio de more Ioui cum sacra parassent,
Ut uetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere ceruleum Danaï uidere draconem
In platanum, cæptis quæ stabat proxima* sacris.
Nidus erat uolucrum bis quatuor arbore summa:
Quas, simul & matrem, circum sua damna uolantem,
Corripuit serpens, auidaq; recondidit aluo.
Obstupere omnes. at ueri prouidus augur
Thestorides, Vincemus, ait, gaudete Pelasgi:
Troia cadet; sed erit nostri mora longa laboris.
Atque nouem uolucres in belli digere annos.
Ille, ut erat uirides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis, & seruat serpentis imagine saxum.
Permanet Aonijs Nereus uiolentus in undis,

lierum omnium pulcher-
rimam: pro Venere, ut He-
lena potiretur, iudicauit.
Post modò postea. Longum bellum decem nanq;
annos durauit. Cum coniu-
ge & Helena. Commune
gen. Pelasgæ concilium to-
tius Græciæ. Inuia innu-
igabilia. Aulide piscosa
Aulis urbs est Bæotiæ Chal-
cidi finitima ab Aulide
Euonymi filij Cephisi filia
cognominata. Piscosa pi-
scibus abundante. Tenuis
set retinisset, remorata
fuisse. Incanduit calefa-
cta fuit. Ceruleum dra-
conem nigrum. Qua stabat
proxima quæ imminet
sacrificijs cæptis. Thestor-
ides Calchas Thestoris fi-
lius. Circum sua damna
circum sua pignora, quæ
cum maximo suo damno,
deuorari a dracone vide-
bat. At nouem uolucres
ordo est, & sensus: atque
Calchas digere & distri-
buit nouem uolucres, &
aues in nouem belli annos
[Tota hæc fabula describi-
tur ab Homero lib. 2. Ili-
ados, qui auem ipsam passe-
rem uocat, non aquilam,
ut supra Lactantius in ar-
gumento. ita enim inquit:
Εὐδαδὶ ἔσσι γρυφοῖο νεοσφί
νήπια τέκνα
Ὅζω ἰπ' ἀκροτάτῃ ἀπὸ
λες ὑποπτεππῶτες
ἔγω, ἀτὰρ μήτηρ ἵσταται,
ἥ τέκε τέκνα.
Porro autem quod ad Cal-
chantem attinet, fuit hic
uates Græcorum, genus
ab Apolline ducens, ut scri-
bit Pherecydes. fuit enim
Idmon Apollinis filius ex
Asteria Coroni. (quæquæ
sunt qui Abantis eundem
dicant) hic cum Argonau-
tis in Colchos nauigans,
ab apro in Mariandinis pe-
rijt interfectus, relicto fi-
lio Thestore ex Laothoe
cōiuge. eius Thestoris Cal-
chas fuit, qui post excidiū
Troianum in Asiā ueniens,
& ibi à Mopsō uaticinandi
certamine superatus, ex-
mērore perijisse dicitur. cu-
ius rei & Stra meminit lib.
14. [Hom. primo Iliad.
-τοῖσι δ' ἄνδρα
Κάλχαις θεοπόδης οὐρανὸν
λαὸν ὄχ' ἄριστος
Ὅς ἐρῶν ἰδὼν τα, κατ' ἑσέ-
ματα, ἀπὸ τ' ἰδὼν τα.]
PERMANET Agamemnon

lium omnium pulcher-
rimam: pro Venere, ut He-
lena potiretur, iudicauit.
Post modò postea. Longum bellum decem nanq;
annos durauit. Cum coniu-
ge & Helena. Commune
gen. Pelasgæ concilium to-
tius Græciæ. Inuia innu-
igabilia. Aulide piscosa
Aulis urbs est Bæotiæ Chal-
cidi finitima ab Aulide
Euonymi filij Cephisi filia
cognominata. Piscosa pi-
scibus abundante. Tenuis
set retinisset, remorata
fuisse. Incanduit calefa-
cta fuit. Ceruleum dra-
conem nigrum. Qua stabat
proxima quæ imminet
sacrificijs cæptis. Thestor-
ides Calchas Thestoris fi-
lius. Circum sua damna
circum sua pignora, quæ
cum maximo suo damno,
deuorari a dracone vide-
bat. At nouem uolucres
ordo est, & sensus: atque
Calchas digere & distri-
buit nouem uolucres, &
aues in nouem belli annos
[Tota hæc fabula describi-
tur ab Homero lib. 2. Ili-
ados, qui auem ipsam passe-
rem uocat, non aquilam,
ut supra Lactantius in ar-
gumento. ita enim inquit:
Εὐδαδὶ ἔσσι γρυφοῖο νεοσφί
νήπια τέκνα
Ὅζω ἰπ' ἀκροτάτῃ ἀπὸ
λες ὑποπτεππῶτες
ἔγω, ἀτὰρ μήτηρ ἵσταται,
ἥ τέκε τέκνα.
Porro autem quod ad Cal-
chantem attinet, fuit hic
uates Græcorum, genus
ab Apolline ducens, ut scri-
bit Pherecydes. fuit enim
Idmon Apollinis filius ex
Asteria Coroni. (quæquæ
sunt qui Abantis eundem
dicant) hic cum Argonau-
tis in Colchos nauigans,
ab apro in Mariandinis pe-
rijt interfectus, relicto fi-
lio Thestore ex Laothoe
cōiuge. eius Thestoris Cal-
chas fuit, qui post excidiū
Troianum in Asiā ueniens,
& ibi à Mopsō uaticinandi
certamine superatus, ex-
mērore perijisse dicitur. cu-
ius rei & Stra meminit lib.
14. [Hom. primo Iliad.
-τοῖσι δ' ἄνδρα
Κάλχαις θεοπόδης οὐρανὸν
λαὸν ὄχ' ἄριστος
Ὅς ἐρῶν ἰδὼν τα, κατ' ἑσέ-
ματα, ἀπὸ τ' ἰδὼν τα.]
PERMANET Agamemnon

lium omnium pulcher-
rimam: pro Venere, ut He-
lena potiretur, iudicauit.
Post modò postea. Longum bellum decem nanq;
annos durauit. Cum coniu-
ge & Helena. Commune
gen. Pelasgæ concilium to-
tius Græciæ. Inuia innu-
igabilia. Aulide piscosa
Aulis urbs est Bæotiæ Chal-
cidi finitima ab Aulide
Euonymi filij Cephisi filia
cognominata. Piscosa pi-
scibus abundante. Tenuis
set retinisset, remorata
fuisse. Incanduit calefa-
cta fuit. Ceruleum dra-
conem nigrum. Qua stabat
proxima quæ imminet
sacrificijs cæptis. Thestor-
ides Calchas Thestoris fi-
lius. Circum sua damna
circum sua pignora, quæ
cum maximo suo damno,
deuorari a dracone vide-
bat. At nouem uolucres
ordo est, & sensus: atque
Calchas digere & distri-
buit nouem uolucres, &
aues in nouem belli annos
[Tota hæc fabula describi-
tur ab Homero lib. 2. Ili-
ados, qui auem ipsam passe-
rem uocat, non aquilam,
ut supra Lactantius in ar-
gumento. ita enim inquit:
Εὐδαδὶ ἔσσι γρυφοῖο νεοσφί
νήπια τέκνα
Ὅζω ἰπ' ἀκροτάτῃ ἀπὸ
λες ὑποπτεππῶτες
ἔγω, ἀτὰρ μήτηρ ἵσταται,
ἥ τέκε τέκνα.
Porro autem quod ad Cal-
chantem attinet, fuit hic
uates Græcorum, genus
ab Apolline ducens, ut scri-
bit Pherecydes. fuit enim
Idmon Apollinis filius ex
Asteria Coroni. (quæquæ
sunt qui Abantis eundem
dicant) hic cum Argonau-
tis in Colchos nauigans,
ab apro in Mariandinis pe-
rijt interfectus, relicto fi-
lio Thestore ex Laothoe
cōiuge. eius Thestoris Cal-
chas fuit, qui post excidiū
Troianum in Asiā ueniens,
& ibi à Mopsō uaticinandi
certamine superatus, ex-
mērore perijisse dicitur. cu-
ius rei & Stra meminit lib.
14. [Hom. primo Iliad.
-τοῖσι δ' ἄνδρα
Κάλχαις θεοπόδης οὐρανὸν
λαὸν ὄχ' ἄριστος
Ὅς ἐρῶν ἰδὼν τα, κατ' ἑσέ-
ματα, ἀπὸ τ' ἰδὼν τα.]
PERMANET Agamemnon

memnon ad bellum Troia-
num proficiscens, cū apud
Auliden reliquos Græciæ
Principes expectaret, im-
prudens Dianæ ceruam
occidit. quare dea irata in
tantam tempestatem ma-
re excitauit, ut Græcorum
classis inde solui non pos-
set. cum autem etiam pe-
ste laborarent, consultus
Calchas respondit, Dianæ
iram Agamemnonio san-
guine esse placandam. tan-
dem igitur Agamemnonis
quoque consensu adducta
Iphigenia ad aras ut im-
molaretur, à Diana dicitur
fuisse sacerdoti subrep-
ta, ac illius loco cerua
supposita. *§ Bellaque* è
Græcia ad Troiam. *§ Quia*
mania nam unā cum A-
polline muros urbis Troiæ
ædificauit Neptunus. *§ Ne*
que enim hoc est, & scit
& ait uirginis sanguine
Dianam esse placandam.
§ Virginis Dianæ. *§ Pu-*
blica publica utilitas.
§ Rexque hoc est, offi-
cium regis pietatem pa-
tris expugnauit. *§ Myce-*
ni Iphigeniam Myce-
næam. Mycenæ autem
urbs est Peloponnesi, à My-
cenæo, Spartonis filio, ac
Phoronei fratre dicta. *§ Er-*
go ut Cygni Neptuni fi-
lij, cuius corpus nulla ex
parte poterat uulnerari,
Metamorphosin cum su-
periore connectat poeta,
multa prænarrat, ac pri-
mum Famæ aulam descri-
bit, deinde aduentum Græ-
corum ad litus Troianum
tum Protefilai cædem, qui
primus egredi i litus Tro-
ianum ausus, ab Hectore
fuit interfectus. *§ Phæbes*
Dianæ. *§ A tergo* a pup-
pi. *§ Phrygia* litore Tro-
iano. *§ Orbe* lo. *§ Famæ*
ædium elegans descriptio.
§ Triplicis in tres partes
diuisi, cælum, mare, & ter-
ram: siue tribus partibus
constantis, cælo, aqua, &
terra, *§ Vsq̃* aliquo
in loco. *§ Absit* distet.
§ Regionibus regionum
multarum spatio. *§ Famæ*
te habitat. [Famam au-
tem incorpoream, tanquā
corpus habentem, descri-
bit. *§ Legit* elegit. *§ Sum-*
ma in arce in arcis sum-
mitate. *§ Innumeros adi-*
tus innumerabiles, & in-
finitos ingressus. *§ Et nul-*
lis inclusit limina portis ia-
nuas ædium Famæ semper
ait patere, nec vquam
claudi, cum nullæ insint.
§ Qualia de pelagi qua-
lia, inquit, esse solent mur-
mura ab vndis pelagi ve-
nientia. *§ Increpuit* cre-
pare & strepere fecit.

Bellaq̃ non transfert: & sunt qui parcere Troiæ
Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbis.
At non Thestorides: neque enim nescit ue, tacet ve,
Sanguine uirgineo placandam uirginis iram
Esse dea. postquam pietatem publica caussa,
* Rexq̃, patrem vicit, castumq̃, datura cruorem
Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris:
Viستا dea est, nubemq̃, oculis obiecit: & inter
Officium, turbamq̃, sacri, uocesq̃, precantum,
Supposita fertur mutasse Mycenida cerna.
Ergo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana,
Et pariter Phæbes, pariter maris ira recessit,
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ,
Multaq̃, perpeffa Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio est inter terrasq̃, fretumq̃,
Cælestesque plagas triplicis confinia mundi:
Unde quod est usquam, quamuis regionibus absit,
Inspicitur, penetratq̃, cauas uox omnis ad aures.
Fama tenet, summaq̃, * domum sibi legit in arce:
Innumerosq̃, aditus, ac mille foramina testis
Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte dieq̃, patet: tota est ex ære sonanti:
Tota fremit, uocesq̃, refert, iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaue silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parua murmura uocis:
Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
Esse solent; qualem ue sonum, cum Iuppiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leue vulgus, euntque:
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum, confusaque uerba uolitant.
Equibus hi uacuas implent sermonibus aures,
Hi narrata ferunt aliò, mensuraque ficti
Crescit, & auditis aliquid nouus adijcit auctor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque recens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in cælo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure uidet, totumque inquiris in orbem.

ARGVMENTVM.

ARG. Cum fama per orbem Graiorum aduentus ad expugnandum
Ilium isset, & in Troade classes apparuissent, primus in congressu bellan-
tium Protefilas Iphichij filius ab Hectore est interemptus. dehinc nouissi-
me Cygnus Neptuni filius, qui nullo telo interimi poterat, ab Achille
occisus est: cum enim diu in certamine uictoriz contentio esset, & frustra
in eum tela eminus Achilles iaceret, Manete Lycio prius interempto, stri-
cto ense persequens, præcipitatum supra saxum clio gutture pressit: qui
priusquam spoliaretur armis ab eo, Neptunus eius parens in uolucrem
eiusdem nominis contulit, ne nominis aboleretur perpetuitas.

Fecerat hæc notum, Graias cum milite forti
Aduentare rates: neque inexpectatus in armis

§ Commenta ficta. sic
Virgilius,

Tam fidei, prauique tenax,
quàm nuntia veri,

§ Confusa obscura, quæ
difficiliter percipi possunt. *Resque*
§ Vacuas aures otiosas.
§ Illic Credulitas Famæ
comites enumerat poeta.
§ Consternatique timores
ab effectu, quod conster-
natos, atque perturbatos
homines reddant. *§ Sedi-*
tioque recens nouus tu-
multus. *§ Susurri* mur-
mura. *§ Ipsa quid in cælo*
Fama, inquit, omnia, quæ-
cunque in mundo aguntur
videt. *§ In totum orbem*
de ijs, quæ in toto orbe a-
guntur.

Fecerat hæc notum, Gra-
ias cum milite forti vul-
gauerat.

locum

§ Hostis

* Iphicli

Hostis adest: hostes adueniunt. § Fataliter: ex tatorum lege, Iliad. 15. § Protefilae cadis: Protefilaus * Iliophili fuit filius, ac Laodomie, Acasti filix, maritus, qui Græcorum primus in litus Troianum egredi ausus, ab Hectore fuit interfectus. [Idque fataliter, ut supra dixi, responsum enim fuerat Achillis, ut & Higinus annotauit, eum, qui primus littora Troianorum attigisset, periturum. fabulam autem describit Homerus Iliad. 2. his versibus,

Τῶν δ' αὖτε πρώτος ἦλθε ἀπὸ
τοῦ ἡγεμόντος

Ζωὸς δ' αὖ, τίς τ' ἴδ' ἔχ' ἰχθὺς
κατὰ γαίαν μέλαινα.

CURIOS

Τῶν δ' αὖτε πρώτος ἦλθε ἀπὸ
τοῦ ἡγεμόντος

Καὶ δὲ μὲν ἰχθὺς ἔχ' ἰχθὺς
κατὰ γαίαν μέλαινα.

Νῆες ἀποθνήσκοντα πολεῖ
πρώτους Ἀχαιοί.

Quod autem hio ab Hectore occisus dicitur, id alij uariant: quidam enim ab Aenea occisum volunt, quidā ab Achate Aeneæ socio, alij etiā ab Euphorbo, ut eodem loco annotat Comm. Protefilaum porro dictum ait Higinus, eo quod primus Græcorum perisset cum antea Iolaus diceretur. huius pater Iphiclus fuit, cursus velocitate ac leuitate celebris, ut qui pedibus supra summas aristas decurreret, neque spicas earum læderet, aut infringeret, Iphicli autem Phylacus. vnde & Phylacides alibi dicitur Protefilaus ab auo videlicet paterno non à loco. dicitur autem idem etiam ab inferis comitatu in triduum impetrato, rediisse in vitam uxoris Laodomie precibus. quam rem Lucianus tractat in dialogis inferorum & diuinis postea honores consecutus, Eleunte in Chersoneso, ut Paulan. in Atticis tradit. § Stant: constant, quia fortissimum § Fortesque: constat verbum est subaudiendum. § Nec con: constat magno subaudiatur. est enim ordo & sensus, & Hector non cognitus magno constat Græcis. si enim cognitus fuisset, facile illum vitaret Protefilaus. § Achaica dextera: Græcorum vires, quamuis ad Achillem & Aiace alludere videatur, qui multos ex Troianis interfecerunt. § Signata: infecta sanguine subaudiatur. § Proles Nep: tandem ad Cygni Metamorphosin, id quod à principio libri intendebat poeta, peruenit. nam Cygnus, Neptuni filius, quod dono patris nullo ferro posset vulnerari, Achillis impetum expectare ausus est, à quo sepius hasta frustra percussus, cum ferri acies corpore illius retunderetur, tandem correptus & strangulatus est, quem cum Achilles spoliare vellent, arma sine corpore fuisse relicta animaduertit. nam pater Neptunus illum in auem Cygnum iam commutauerat. § Stabat: erectus erat. § Achilles: Achilles autem Pelei & Thetidis fuit filius, dictus vel Ἀχιλλεύς, hoc est à soluendo dolore, medicus enim fuit, à Chirone medicinam doctus, vel Ἀχιλλεύς, hoc est à inferendo liliensibus dolore, vel à particula priuatiua, & χίλα, hoc est, ci bo. neque enim lac gullauit prorsus, sed medullis ceruorum à Chirone nutritus fuit. vnde (ut inquit Euphorion): à Myrmidonibus Achilles fuit nominatus. § Peliaca en: Peliaca hasta Achillis dicta est à Pelio monte, ex quo fuerat recisa, vnde Po-

distingue-
re

Hostis adest: prohibentque aditus, litusque tuentur
Troes: & Hectorea primus fataliter hasta
Protefilae cadis: commissaque praelia magno
Stant Danaïs, fortesque animæ, nec cognitus Hector,
Nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera possit,
Sanguine senserunt. & iam Sigæa rubebant
Littora; iam letho, proles Neptunia, Cycnus
Mille uiros dederat; iam * curru stabat Achilles
Totaque Peliaca sternebat cuspidis ictu
Agmina; perque acies aut Cycnum, aut Hectora querens,
Congreditur Cycno. decimum dilatus in annum
Hector erat. tum colla iugo canentia pressos
Exhortatus equos, curru direxit in hostem:
Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, O iuuenis, dixit, solamen habeto
Mortis, ab Aemonio quod sis ingulatus Achille.
Hactenus Aeacides. uocem grauis hasta secuta est.
Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta,
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu.
Nate dea (nam te fama prænouimus) inquit.
Ille, quid a nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulua iubis, cassis, nec onus caua parma sinistra
Auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis.
Mars quoque ob hoc capere arma solet, remouebitur omne,
Tegminis officium: tamen indistinctus abibo.
Est aliquid non esse satum Nereide: sed qui
Nereaque, & natus, & totum temperat æquor.
Dixit: & hasurum clypei curuamine telum
Misit in Araciden, quod & æs, & proxima rupit
Terga nouena bouum, decimo tamen orbe moratum est.
Excipit hoc heros: rursusque trementia forti
Tela manu torfit: rursus sine uulnere corpus
Sincerumque fuit. nec tertia cuspis apertum,
Et se præbentem ualuit * disstringere Cycnum.
Haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas uestes, elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum, considerat, hasta.

liacus declinatur. [Peliadis descriptio est apud Homerum Iliad. 15.

Εἴ γ' ἔστι δ' ἔχ' ἰχθὺς οἷον ἀπὸ μόνος αἰανίδου
Βρίθ' ἔχ' ἰχθὺς, σὺ βαρὺν, τὸ μὲν εὐδύνει, ἄλλος ἄχαιον

Πάλλειν, ἀλλὰ μὲν οὖτος ἰχθὺς
τοῦ ἡγεμόντος
Πηλεΐδα μάλιστα ἴδωκεν
οἷον ἀπὸ μόνος αἰανίδου
Πηλεΐδα ἐκ κορυφῆς θρόνου ἰδόμεναι ἡρώς σου.

§ Equos pressos, colla: hoc est, pressa & onerata iugo colla albertia habentes. est enim synecdoche maximè huic poetæ familiaris. § Hactenus Achaica: locutus est, subaudiatur. § Ut hebeti: tanquam hebeti & obtuso non autem acuto. § Cassis: galea. § Caua parma: concuum scutum. § Decor: pulchritudo, ornamētum. § Mars quoque: propter decorem, ut ornatus videatur, non autem ut protegetur. § Indistinctus: inuulneratus. § Est aliquid: modeste genus suum ostendat Cygnus, ac matri Achillis anteponit. § Nereide: Thetide nympha, Nerei filia. § Sed qui: ex eo subaudiatur. est autem Neptuni periphrasis. § Terga noua: noua terga & pelles. § Decimo: be: decimo tergo. § Moratum est: retentum est, atque remoratum. § Sincerum: quæ integrum. § Apertum: nudatum. § Et se: se habere opponentem. § Disstringere: vulnerare. § Circo apertum: spatioso. in circo autem uenationes exhibebantur. § Phœniceas: purpureas, quibus maximè agrestes tauri in arena irritabantur. [Hos nostrum vulgus Bubalos hodie uocat. hi enim colorem puniceum, aut rutilum non ferunt, eumque gestantes impetunt, irritari autem solebāt & pilis inde factis. Hinc Martialis lib. 1.

Qui modo per totam
flammis stimulus arenam, Sussulerat raptas taurus in astra pilas. & rursus,

Nanque grauem gemino cornu sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.]

§ Elusa: irrita & uana.

Ceterum, quia de pilis sermo est, astruit poetæ illius acutus interpret, ut de eo meum semper fuit iudicium, & bene doctus quoque, etiam si nasutiores multi, subditis equo calcantibus, laxis habenis toto in illum feruntur impetu, & altius genuinum infigunt, ab hac pilarum similitudine uestes, quæ in spectaculo tauris obijcerentur irritandis, pilas item fuisse nunc cupatas, quod à tauris peterentur, tanquam effigies hominū. Vel, inquit, pile dicebantur, quod in globum & lusoriae pile speciem conuolutæ iactabantur: quanquam rudis antiquitas, ut Pedianus auctor est, homines à stramine formaret ad eum usum. Postea, inquit, luxus in tantum auctus est, ut uestes etiā purpureæ obijcerentur. Quod duodecimo Metamorphoseon significasse Ouid. quoque uidetur, quum ita canit.

Haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu,
Phœniceas uestes, elusaque vulnera sentit.

Sed ut nos ex multijuga lectione cultius aliquid aucupemur, quod

RAP

quod ingeniosus enarrator minus aduerterit, cuius fiducia haud quaquam in aurem utranque dormiendum, sed peruigilantem semper excutiendi poetarum sensus, quibus ille multum intulit claritatis, quum alioqui Heracliti tenebris obuoluti, plurimis iacerent incogniti, & insciti: quod sane uelut auri co-

Hærebat ligno: manus est mea debilis ergo?

Quasque, ait, ante habuit uires, effudit in uno?

Nam certè ualuit, uel cùm Lyrnesia primum

Mœnia deiecti, uel cùm Tenedonque suoque

* Aetioneas impleri sanguine Thebas:

Vel cùm purpureus populari cade Caycus

Fluxit, opusque meæ bis sensit Telephus hastæ

Hic quoque tot casis, quorum per littus acervos

Et feci, & uideo, ualuit mea dextra, ualetque.

Dixit: & ante actis ueluti malè crederet, hastam

Misit in aduersum Lycia de plebe * Menæten,

Loricamque simul, subiectaque pectora rupit.

Quo plangente grauem moribundo pectore terram,

Extrahit illud idem calido de vulnere telum,

Atque ait: Hæc manus est, hæc qua modò uicimus, hasta:

Ut in hoc * isdem. sit in hoc, precor, exitus idem.

Hom. Quas autem se iactat expugnasse Achilles in Cilicia, sunt Aetionia dicta ab Aetione Andromaches patre, quem ab Achille interfectum, Thebemque urbem Ciliciæ excelsum fuisse depopulatam, apud Homerum Andromache ipsa conqueritur. Thebæ autem multarum urbium est nomen.

liquidem & in Aegypto, & in Bœotia, & in Cilicia, & in Syria, & in Ionia iuxta Miletum, & in Attica, & in Thessalia Pthiotide, & in Italia Thebæ fuerunt. Thebæ sane Ciliciæ pro Troianis contra Græcos arma sumpserunt. legitur etiam Aetioneas. [Homerus Iliad. 1.]

Solus Echionias.

Ὠχέμεθ' ἐν θάλασσῃ ἰερῶν πό-
λιν ἡστίαντες

Τὴν δὲ διαπράδομεν, ἥ γ' ὄγ-
μας ἐνθάδ' ἔσονται.

Nemetē

& Iliad. 6.

Ἀνδρὸς μὲν ἄλλοις ἄλλοις μαχα-
ρίστοις ἡστίαντες

Ἡστίαν, ἥ ἐνταῦθα ὑποπλάκῃ
ἡλίσσῃ

idem

Θεῶν ὑποπλάκῃ, καὶ λίσσῃ
ἡστίαντες ἡστίαντες.

& rursus,

Ἡ τοι γὰρ πατὴρ ἱμὸν ἀπέκτανε δῖος Ἀχιλλεύς,

Ἐκ δὲ πόλιν ἀπὸ τοῦ καὶ λίσσῃ ἡστίαντες

Θεῶν ὑποπλάκῃ, καὶ λίσσῃ ἡστίαντες, &c.

Ex hac autem urbe, & Chryseidem abduxere Græci Chryseæ sacerdotis filiam, ut Iliad. 1.

Ἐκ δὲ πόλιν ἀπὸ τοῦ καὶ λίσσῃ ἡστίαντες
Χρύσης δὲ αὐτὸς ἱερὸς ἐκ τῆς πόλεως Ἀπόλλωνος.

Sunt autem Chryseis & Bryseis patronymica nomina, cum propria fuerint, alterius Allynome, alterius Hippodamia, ut Commen. ibidem annotat.] *§ Purpureus Caycus* § fluvius est Mysiæ Caicus, quam regionem Græci deuastarunt, ne Troianis ferre auxilium posset. *§ Cade populari* § occisione populi sui. *§ Bis sensit Telephus* § Telephus Herenlis fuit filius ex Auge nympa, qui expositus, à cerna dicitur fuisse educatus, robustusque effectus Lycijs imperauit, Sentiens autem pro Troianis ab Achille quidem in femore fuit uulneratus, sed à suis protectus mortem effugit, cum uero nulla remedia uulneri inuenirentur, Apollo consultus, respondit, aliter non posse sanari, nisi iterum se Achilli præberet uulnerandum. quod cum fecisset, incolumis euasit. hoc autem Plin. ad naturalem referens rationem, ait, Ferri naturam slipticam esse, ideoque medicos emplastris plagarum limaturam ferri adhibere solere. unde & Achilles, inquit, doctus à Chirone per decussionem ferri Telephi uulnus dicitur curasse. [Et rursus lib. 34. cap. 15. Est & rubigo ipsa in remedijs, & sic Telephum proditur sanasse Achilles, siue id ærea, siue ferrea cus- pide fecit. ita certe depingitur eam decutiens gladio.]

[Porro de Telephi uulnere idem Onid. lib. 1. Remed.

Vulnus, inquit, Achilleo quæ quondam fecerat hosti,

Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

Imperauit autem Telephus Mysis, quos Homerus, & post eum Calaber Ceteos uocant, non Lycijs, ut Regius sensit, à Teuthrante Rege, cuius filiam Argiopen uxorem duxerat, successor ei terre relictus, ut Diodorus auctor est lib. 5. & Pausanias in Arcadicis, Pindarus ode quarta Isthmiorum,

πὺς γὰρ ἰσλὸν Τάλεον πρῶτον ἐὼ δὲ οὐ καὶ καὶ παρ' ἄλλοις.

huius filius Eurypylus fuit, quem postea Neoptolemus ad Troiam profectum, occidit. Homerus Odysseæ 11.

*Cycnus in
aem sui
nominis.*

Ἀλλ' οἷον τὸν Τηλεφίδην κατετήρατο χαλκῷ

Ἡρὸς Εὐρύπυλον. πολλοὶ δὲ ἀμφ' αὐτὸν ἱπταῖροι

Κάτις κατείνοντο γυναικῶν αἰὶκα δῶρων, &c.

reliqua apud Calabrum, uide lib. 6.

ANTE actis § credibus ante factis. *§ Plangente* § percutiente. *§ Ut in hoc idem* § ego idem utar hasta eadem contra hunc Cygnum.

RAPH.

§ Fraxi-

RAPH. *ERG O* affectui & indignationi seruit hæc dictio ergo. indignatur enim Achilles, quod Cygnus acuta hastæ cus- pide vulnerari non possit. cum maxima uero indignatione in dextræ suæ debilitatem causam refert. *§ Lyrnesia* § Lyrnesus urbs Troadis, quam Græci diripuerunt, unde Briseida rapuit Achilles. [Homerus Iliados 2.]

Χεῖρα δὲ ἐν τῇ σπονδαίῳ δῖος Ἀχιλλεύς,
Κούρας Χαλκιδέας βρισηίδος ἢ ὑπόμοιο.
Τὰ ἐκ λυρνήσῃ, ἐξ ἡλίου ποταμῶν ἡστίαντες,
Λυρνήσῃ διαπράδομας ἡ πόλις ἡστίαντες.
Καδὲ δὲ μίσησ' ἱβανέων ἢ ἐπὶ τῶν ἀγχισημῶν,
Υ' ἡστίαν δὲ ἡστίαν σελήνην ἀνακτορ.

quo loco commentator addit Mynetem fuisse coniugem Briseidis. [Vel cum Tenedonq.] Tenedos insula est, è regione lit- toris Troiani, ut & Virg. 2. Aen. meminit. hæc à Tenne Cygno nominata dicitur, cum antea Lycophrys vocaretur. nam Cygni (eius de quo hic Ouid. agit) duo liberi fuere, Tennes & Leucothea. mortua autem eorum matre, Cygnus nouercam illis induxit, Phylomenen, siue, ut alij, Polyboeam nomine. hæc cum amore & libidine in Tennem accensa ferretur, de stupro illum appellauit: sed Tennes, à scelere abhorrens, sollicitan- tem repudiavit. quare illa metu ne proderetur, Tennem apud patrem præuertit, utroque illum detulit, quasi qui se te- merare uoluisset. Cygnus itaque in filium ira commotus, cap- se inclusum in mare abiecit: sed Neptunus castitate adolescé- tis, & item quod nepos ipsius esset, adductus, cap- sam Lycophyri in insulâ appulit: quam incolæ videntes, & aperientes, Tennem, cognito eius casu, regem insulæ constituerunt, ip- samque Lycophryn, de nomine eius Tenedum appellarunt. auctor Commen. Homer. 1. Iliad. Hanc autem insulam Græci ductu Achillis, ut & Lesbum, & uicina alia loca, decennali il- lo bello, incursionibus uastarunt ac diripuerunt.] *§ Solus Echionias* § corruptè quidem sic legitur eorum culpa, qui sibi om- nia permittunt in ijs inuertendis, quæ in priscis exemplaribus descripta non percipiunt, cum enim quas nam Ouid. Aetio- nias Thebas uocaret, minus intelligerent homines & imperi- ti & temerarij, non solum Aetionias in Echionias inuerte- runt, sed hoc quoque nomen Solus commodo suo ascripse- runt, ignorantes Echionias Thebas in Bœotia esse, quæ pro Græcis contra Troianos steterunt, ut aperte in 2. Iliad. narrat

§ *Fraxinus* § *fraxinea*. § *Non euitata* § a Cygno, qui nihil illa offendeatur. § *Solida caute* § solido lapide. § *Securum hostem* § Cygnū nihil timentem, quia vulnerari non poterat. § *Ferrum ladi* § retundi. § *Ter quater* § *sepius*. § *Cedentem* § retro subintelligatur § *Russ* § eruit. § *Tenebra* § *nant* § volitant. attonitus enim nihil prospicere poterat. § *Quem super* § anastrophe est, super quem enim in soluta dicimus oratione, § *Affixit terra* § prostravit. § *Trahit* § trahēs stringit. § *Elidunt* § comprimunt. § *Contulit in uolucrum* § conuertit in volucré non nouam, sed in quam Cygnus, Stheneli regis Ligurum filius, casu Phœtonis sine fine dolens, fuerat commutatus, ut in secundo poeta narravit. [Tres autem Cygni memorantur apud poetas, primus Neptuni filius quem occidit Achilles, de quo hic Ouidius, & in Phocidis Pausan. alter Stheneli, filius, Ligurum rex de quo idem Ouid. supra lib. 2. & Pausanias in Atticis mentionem facit, qui idem & Muscum eundem fuisse dicit, atque inde fabulæ locum datum. tertius autem Cygnus Martis filius fuit, quem Hercules singulari certamine apud Peneum amnem superauit & occidit. de quo idem Pausanias in eodem libro, & Hesiodus in Aspide.]

Hic labor § descripturus poeta duplicē Cenei mutationem, nam ex fœmina in virum, & ex viro in auem est transfiguratus sacrificia, conuiuiaq; Græcorum principum, prælium quæ Lapitharum cum Centauris in Pirithoi nuptijs prænarat. § *Fossa* § castrorum. § *Profecta* § exta. [A profecādo dicta, quod in sacris dijs profecabant, hoc est, seorsim & primitus resecta adolebantur. Lucanus lib. 6.]

Nil
nil

versus sonorus

miserabile

Si pectora plena
Sæpe dedi, & laui calido
profecta cerebro.
§ *Acceptus* § gratus § *Nidor* §
odor proprie tollarum car
nium. § *Sacra tulere suam* §
sacrificia habuere suā por
tionem. § *Toris* § in lectis.
a antiqui discumbēbant. § *To
sta carne* § nam heroes eli
xis non vescebantur carni
bus. § *Multifori buxi* § mul
ta foramina habentis. hæc
autem oblectamenta otio
forum & delicatorū sunt,
non fortiumatque bellico

Sic satur, Cycnumque petit, nec fraxinus errat,
Inque humero sonuit non euitata sinistro.
Inde uelut muro, solidaque à caute, repulsa est,
Quæ tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum
Viderat, & frustra fuerat gaudis Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menæta.
Tum uero præceps curru fremebundus ab alto
Desilit, & nitido securum comminus hostem
Ense petens, parmam gladio, galeamque cauari
Cernit, & in duro ladi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: gladioque aduersa reducto
Ter, quater ora uiri capulo, & caua tempora pulsat:
Cedentemque sequens instat, turbatque, ruitque:
Attonitoque negat requiem. paup occupat illum,
Ante oculosque natant tenebræ, retroque ferenti
Auersos passus, medio lapis obstitit aruo.
Quem super impulsus resupino corpore Cycnum
Vi multa uertit, terræque affixit Achilles.
Tum clypeo, genibusque premens precordia duris,
Vincla trahit galeæ, quæ presso subdita mento
Elidunt fauces, & respiramen, iterque
Eripiunt animæ. uictum spoliare parabat:
Arma relictæ uidet: corpus Deus æquoris albam
Contulit in uolucrum, cuius modò nomen habebat.

ARGUMENTVM.

ARG. Superato autem Cycno, inter epulas Achilles, ceterique Achiui admirantur corporis duritiam, quod toties hasta à corpore eius esset repulsa. quæ admiratio à Nestore, sene doctissimo, speciosiore exemplo confirmatur. retulit enim sua ætate Cænin Aelatei filiam fuisse, quæ propter pulchritudinem à Neptuno compressa sit, data uenia ob iniuriam, ut in virum mutata nullo telo interfici posset. hic cum Pirithoi, Ixionis filij, nuptijs interesset, ducta Hippodamia, & Eurytus inter Centauros uino incitatus in nuptiam nouam impetum fecisse, ceteri profiluere Lapithæ, atque Centauri nuptias frequentantes. Ideoq; cum maxima cædes esset exorta, plurimiq; ex utraque parte ob raptum matronarum concidissent, inuictibilis iste restabat, ab uariis, qui ex eade reliqui fuerunt, nouissime impetu facto, congestisq; in eum Arborum truncis, spiritum reddere coactus est. tamen illius non immemor deus Neptunus, a quo speciosum munus acceperat, eum in uolucrem transfigurauit.

Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit, & positis pars utraque subsistit armis.
Dumq; uigil Phrygios seruat custodia muros,
Et uigil Argolicas seruat custodia fossas,
Festa dies aderat, qua Cycni uictor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ.
Cuius ut imposuit profecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in æthera nidor,
Sacra tulere suam. pars est data cetera mensis.
Discubere toris procures, & corpora tosta
Carne replent, uinoque lenant curasq; sitimq;.
* Non illos citharæ, * non illos carmina uocum,
Longaq; multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt: uirtusq; loquendi
Materia est: pugnas referunt hostisq; suasq;:
Inq; uices adita, atque exhausta pericula sæpe
Commemorare iuuat quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipue domito uictoria Cycno
In sermone fuit. uisum * mirabile cunctis,
Quod iuuenis corpus nullo penetrabile telo,
Inuictumq; à vulnere erat, ferrumq; terebat.
Hoc ipse Aeacides, hoc mirabantur Achiui:
Cum sic Nestor ait: Vestro fuit unicus æuo
Contemptor ferri, nulloq; sorabilis ictu
Cycnus: at ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non laeso Perrhabum Cænea uidi:

forum. § *Virtus* § fortitudo.
§ *Exhausta* § expugnata, ac
superata.

INVICTVM QVÆ
vulnere erat § insuperabi
le, atque expers vulneri
erat. § *Terebat* § hebetaba
bat, retundebat. § *Fora
bilis* § penetrabilis. § *Per
rhabum Cænea*. § Cænis Ae
latei Lapithæ filia fuit, cui
Neptunus cum vim intulu
isset, copiam fecit, ut
quicquid vellet, peteret,
se enim omnino concessu
rum. puella, ut vir inuul
nerabilis efficeretur, pe
tijt. id illi benigne præsti
tit Neptunus. Cæneusque
vocatus nulli deorum, ne
que sacrificabat, neq; sup
plicabat, sed suæ duntaxat
hastæ, cui etiam peregrinos
ad se venientes sacrificare
cogebat. qua impietate iram
Iouis in se concitauit. nam
in pugna à Centauris in nup
tjijs Pirithoi excitata multos
hostium cum interfecisset,
neque ipse cuiusquam ferro
vulnerari posset, à Centauris
tandem coniectis arboribus
fuit oppressus, in auemque à
Neptuno transmutatus.

Perithæbum? Perithæbus urbs est Thessaliæ. unde Perithæbus & Perithæbeus nomen gentile declinatur, cuius nominis cum prima syllaba sit brevis duplicato, r, a poeta producta est. [Sequitur hoc loco Regius scripturam Stephani, apud quem legitur simplici r, *Περὶθεός Περὶθεός*, &c. quamquam & apud Hom. in catalogo legatur:

Τῶν δ' αὖτις ἔπειτα, μετὰ τὸ
λαμοῖσιν αἰμαίνεσσι.

sed hoc, versus, ut puto, gratia. apud Strabonem autem ubique *Περὶθεός*, duplici r, scribitur. fuisse autem Perithæbos idem Strabo docet populū Thessaliæ iuxta Lapithas. verba Strabonis sunt: *τῶν δ' αὖτις*

(de centauris loquitur)

ἐκ τῆς παλαιοῦς αἰτίας, ἀπὸ τοῦ
Περὶθεοῦ τοῦ δὲ λαμοῖσιν
τὰς αἰτίας ἀπὸ τοῦ Περὶθεοῦ
αὐτῶν δ' αὖτις αἰμαίνεσσι καὶ
χορτὰς αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι

& rursum,

οἱ μὲν γὰρ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι

quæ verba etiam illud confirmat, quod infra sequitur: Perque tuas urbes, tibi enim popularis Achilles. *Inclytus* præclarus. *Othryn* mons est Thessaliæ Othrys notissimus. *Voluntas aud.* figura est Græca. nam audiendi latine dicitur. *Cur in contraria versus* ex foemina in marem. *Si uictus ab ullo est* bene dubitat Achilles, an ab ullo sit uictus Ceneus, cum inuulnerabilis esset. *Quamuis obstat mihi* quamuis, inquit, Nestor memoriam meam senectus impediatur, multorumq; sim oblitus, plura tamē recordor. Pulchre autem senis decorum seruatur. nam & ætatem excusat Nestor & se iactat, id quod senili ætati peculiare esse Horatius tradit. *Multaque me fug.* multorum sim oblitus. *Nunc tertia uiuitur ætas* poetica licentia hoc uerbo uiuitur in passiva & uoce & significatione usus est poeta. ætatem uerò pro seculo posuit. nam seculum centum annorum spatium comprehendit. [Hom. Iliad. I.]

Τοῖσι δ' Ἄνεσσι

Ἡ δὲ πρὸς ἀνδράσι καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις
τῶν δ' αὖτις καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
τῶν δ' αὖτις καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
τῶν δ' αὖτις καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
τῶν δ' αὖτις καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι
τῶν δ' αὖτις καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι

ubi tamen Comm. addit,

ἵνα οἱ αἰμαίνεσσι.

Τὰς γὰρ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι καὶ αἰμαίνεσσι

& sic Nestorem peruenisse ad tertiam ætatem, ut prima intel-

ligatur, quando Hercules Pylum oppugnauit: secunda, quæ inter illud tempus & bellum Troianum intercessit: tertia autem præsens, hoc est, quando ipse cum reliquis Græcis ad Troiam profectus fuit.] *Proles Elateia* Elatei filia. [Elati non Elatei, ut Regius putat: sic enim & in Com. Iliados legitur:

ὅτι καὶ αὐτὸς ἰλάσσει μὲν αἰμαίνεσσι,
λαμοῖσιν δὲ βασιλεύει, &c.]

Elateius autem à Græco *ἐλάτης* factum est resoluta diphthongo, & i, in u, conuersa: quæ figura Græcis poetis familiaris est. *Thessalidum* Thessalarum. patronymica nanque forma pro possessiua est posita. *Tibi enim popularis Achilles* ex eodem, quo tu o Achilles, populo fuit. *Multorum frustra uo.* nulli enim unquam nubere uoluit. *Tua ma.* Thetidis. *Secrete* litte littera carpens per secreta littora ambulans. *Aequorei der.* Neptuni. *Ista fama fer.* sic dicebatur ab omnibus Cænim à Neptuno fuisse compressam. *Sint tua uota licet* hoc est, securè potes omnia quæcunque uis optare nullam enim feres repulsam. *Secura repulsa* nulla timentia repulsi. *Quid uoueat* quid optes. *Magnam facit hæc iniuria uotum* hæc iniuria, inquit, qua mihi uirginitatem eripuisse, effecit, ut magna petere audeam. *Nihil tale* talem violentiam ne pati possim, concede. *Omnia præstiteris* omnia mihi ui deberis præstitisse. *Gruiore sono* maiore uoce: iam enim in marē fuerat cōuersa. marium enim uoces, quàm fœminarum, solent esse grauiore. *Annuerat uoto* concesserat id quod cupiebat. *Dederatque super* insuper concesserat.

ATRACIDES Atrax urbs est Thessaliæ, ab

RAPH.

Atracæ Penei & Buræ filio edificata & denominata, unde Atracides declinatur & Atracius. patronymicum autem pro possessiua est positum. *Peneia arua* per quæ Peneus labitur. *Ducerat Hippodamen* Pirithous Ixionis non ex nube, sed ex coniuge filius, Hippodamiam uxorem duxit. ad cuius nuptias Centauros, Lapithasque inuitauit, sed Centauri, in primisque Eurytus uino calens, uim nouæ nuptiæ afferre cum uellet, maximam excitauit pugnam in qua cum multi utrinque cecidissent, Lapithæ tandem superiores euaserunt. *Audaci Ixione* qui ausus est de stupro interpellare Iunonem, quæ ei nubem sibi similem obiecit, ex qua Centauri nati esse feruntur, caput quidem humanum, reliqua uerò membra equina habentes. quod quidem cum fieri non possit, iccirco fictum est, (ut Palephatos narrat) quod Ixione in Thessalia regnante, Taurorum grex in Pelio monte ferus est effectus, quibus quidem non solum montes infestabantur, sed culta quoque loca deuastabantur. quare motus Ixion multas pecunias ijs proposuit, qui ferros illos tauros caperēt. iuuenes igitur quidam ad radices Pelii montis habitantes in uico, qui Nephele, id est, nubes uocabatur, cœperunt ita docere equos, ut fessorem paterentur, antea nanque equitate nesciebant, uerum curribus solū utebantur. ita singulos equos cum ascendissent, in tauros impetum fecerunt, iaculisque vulnerantes tandem interfecerunt. unde etiam Centauri iuuenes illi fuerunt denominati *τῶν τῶν κέντρων* hoc est à stimulandis & vulnerandis bobus. nulla quippe

Lapitharū
Centauro
rumq; cer
tamen.

Quippe tauri pars Centau
ris inest. Figura uero ho
minis & equi esse uidetur,
ex eo quod primi ascende
re equos ceperunt. acce
ptis autem ab Ixione pe
cunijs, adeo superbi sunt
effecti, ut cum alios mul
tos, tum Ixionem ipsum
Lapithis imperantem va
rijs iniurijs afficerent. ad
nuptias enim Pirithoi in
uitati, posteaquam ebrij
sunt facti, Lapitharum v
xores rapere atque aspor
tare illas equis imponen
tes ceperunt. ita pugna in
ter Centauros & Lapithas
exorta est. cum verò in mō
tes refugerent, caudæ e
quorum & capita hominū
duntaxat cernebantur, ex
quo incredibilis fabula
fuit eleganter conficta.
[Fabulæ meminit Home
rus Odyss. p. his verbis:

Οἶνος δὲ κένταυροι ἀγανλο
τὸν ἄρτυτον
Ἀπὸ τοῦ μεγάρου μεγάρου
μετρηθῆναι
Εὐλαπίδας ἰλθόνθ' ἰδὲ ἱστο
ρίαν ἀπὸ τοῦ οἴου
Μαινόμενος καὶ ἱρὸς ὁμόμον
κατὰ μετρηθῆναι.

Vbi & illud obiter notan
dum Eurytiona ab Home
ro dici, quem hic Ovidius
Eurytum uocat.]

§ Nubigenasque feros? Cen
tauros feroces ex nube ge
nitos. § Aemonij proceres?
Thessali principes. § Confu
sa turba? uariarum popu
lorum. § Cinctaque adest
uirgo? circumdata multitu
dine matronarum. § Quod
pena sefellimus omen? pe
nè falsum effecimus pro
pter eam, quæ secuta est,
rixam. § Ebrietas gemina
ta? duplicata. § Libidine?
appetitu coeundi cum
Hippodamia virgine. § Pro
babat? laudabat. § Sonat?
resonat, strepit. § Quæ ue
cordia? Theus partes Pi
rithoi suscipit, cui amicit
tia tanta coniunctus erat,
ut inter paria amicorum
primi numerentur. § Pul
sat? uexat. § Lacesas? ad
iram prouocet. § Viola? que
duos ignarus in uno? ex pro
uerbio Græco de ueris a
micis, hoc sumptum esse
uidetur,

ἀμάρτα μὲν δὲ, ψυχὰ δὲ
μία,

hoc est corpora, quidem
duo, anima verò vna.
§ Summouet? repellit. § In
stantes? resistentes. § Furem
tibus? Centauris. § Sed um
dus? Thesei, qui nouam
nuptiam à Centaurorum
iniuria liberat. § Extant

Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,
Arboribus tecto discumbere iusserat antro.
Aemonij proceres aderant, aderamus & ipsi:
Festaque confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant:
Cinctaque adest uirgo, matrumque, nurumq; ceterua,
Præsignis facie. felicem diximus illa
Coniuge Pirithoum: quod penè sefellimus omen.
Nam tibi sæuorum sæuissime Centaurorum
Euryte, quàm uino pectus, tam uirgine uisa
Ardet, & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus euerse turbant conuiuia mensæ:
Raptaturque comis per uim noua nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alij, quam quisque probabat,
Aut poterat, rapiunt, captæque erat urbis imago.
Fæmineo clamore sonat domus. ocyus omnes
Surgimus, & primus, Quæ te uecordia Theseus
Euryte pulsat, ait, qui, me uinente, lacesas
Pirithoum, * uiolasque duos ignarus in uno?
Neue ea magnanimus frustra memorauerit heros,
Summouet instantes, raptamque furentibus aufert,
Ille nihil contrā: neque enim defendere uerbis
Talia facta potest: sed uindictis ora proteruis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat.
Fortè fuit iuxta signis extantibus asper
Antiquus crater: quem uastum uastior ipse
Sustulit Aegides, aduersaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque
Vulnere, & ore uomens, madida resupinus arena,
Calcitrat: ardescunt germani cæde bimembres,
Certatimque omnes uno ore arma, arma loquuntur.
Vina dabant animos: & prima pocula pugna
Missa uolant, fragilesque cadi, curuique lebetes,
Res epulis quondam, * tum bello, & cadibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia domis
Haud timuit spoliare suis, & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
Elatumque altè, ueluti qui candida tauri
Rumpere sacrificia molitur colla securi,
Illisit fronti Lapithæ Celadontis, & ossa
Non cognoscendo confusa reliquit in ore.
Exiliere oculi: disiectisque ossibus oris
Acta retrò naris, medioque est fixa palato.
Hunc pede conuulso mensæ Pellæus acernæ
Strauit humi Pelates, deiecto in pectora mento:
Cumque atro mistos spumantem sanguine dentes,
Vulnere tartareas geminato misit ad umbras.
Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum iecit in agmen:
Oppressitque duos Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modò copia detur,
Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
Quæ fuerant pinu, uotui cornua cerui.
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo,
Eruiiturque oculos: quorum pars cornibus hæret;
Pars fluit in barbam, concretaque sanguine pendet.
Ecce rapit medijs flagrantem Rhetus ab aris
* Primitium torrem, dextraque a parte Charaxi
Tempora perfregit fuluo protecta capillo.
Correpti rapida, ueluti seges arida, flamma

bus? eminentibus. § Anti
quus? uetus. § Vastum?
maximum. § Aegides? The
seus Aegæi filius. § Calci
trat? calcibus terram per
cutit. § Bimembres? Cen
tauri, qui & hominis &
equi membra habebant.
§ Arma, arma loquuntur?
clamant. est autem papy
ri, & imitatio clamoris
Centaurosum. § Fragiles
cadi? ex creta confecti.
§ Ophionides Amycus? O
phionis filius. § Penetra
lia? sacraria. § Densum fu
nale? finale quidem hoc lo
co instrumentum esse vi
detur, lampadibus susti
nendis accommodatum:
sed, ut tradit Seruius, fu
nale à funibus dicitur,
quos ante usum papyri ce
ra circumdatos præsci ha
buere. unde & funera di
cta sunt, quod funes incen
si mortuis præferebantur.
§ Lampadibus coruscis? lu
cenis coruscantibus & lu
centibus. § Sacrificia secu
ri? sacrificijs dicata. § Illi
sit? intorfit, cum impetu
misit, & in ore non cognosce
do? in facie, quæ propter
omnium confusionem co
gnosci non poterat. § Dis
iectis? diuisis, dissipatis.

MENSÆ acernæ
ex acere confectæ. § Stra
uit? posttrauit. § Pelles Pe
lates? Pella nomen est mul
tarum urbium. nam & in
Macedonia, & in Thessa
lia, & in Achaia, & in Syria
est Pella, unde Pellæus de
riuat. sed Pella Macedo
niæ, Alexandri Magni pa
tria, Bunomos, & Bunomi
prius fuit dicta. Pella autē
cognominata est à Pella
conditore. § Spumantem?
expuentem, cum spuma
eijcientem. § Immanem?
maximam. § Reluctantis?
repugnantis, resistentis.
§ Canendo? incantando.
[Alludit autem ad id,
quod Thessalæ mulieres
peculiariter eo nomine in
fames fuerunt, quod essent
ueneficæ & incantatrices,
ut & Lucianus indicat in
Asino, & Tarrheus in quat
tum Apollonij. § Figitur
Gryneus? lumina? figurate
per synecdochē poeticā
talia dicuntur, nam soluta
oratio, lumina figuntur,
exposceret, & oculi eruan
tur. § Primitium torrem?
principalem titiōnem.]

Primitiū

§ Immanem

Et pondere corporis ornum
quantus esset Dictys Cen-
taurus, pulchra emphasi
demonstratur, qui enim ca-
dens maximam ornum
frangit, non potest non
vastissimus esse. *Suaque*
induit ilia fracta hoc est
suisque ilibus cooperuit
fractam ornum. dicimus
autem, induo te uestem &
tibi. *Mittentem* im-
mittere uolentem. *Oc-*
cupat ante aggreditur.
Inutile propter bra-
chium fractum. *Vacat*
otium habet. *Nisi ip-*
sum se ipsum. *Robore*
nodoso claua nodis ple-
na. *Immissa* protensa,
longa. *Extantem* emi-
nentem. *Thereaque Ae-*
moniis qui pressos quan-
ta fuerit Thesei virtus,
magnitudo, fortitudoque
Centaurorum, quos in-
terfecit, aperte ostendit.
Vltra ulterius. *Magn-*
no molimine tentat mag-
no conatu. *Recessit* re-
fugit. *Credi sic ipse vo-*
lebat se à Pallade admo-
nitum fuisse Theseus cre-
di volebat. *Abscindit*
iugulo pectusque humerum-
que sinistrum auellit.
Amyntor rex hic Dolo-
pum fuit, ac Phœnicis pa-
ter. *Pacis pignusque fi-*
demque significat Cran-
torem Peleo obsidem ab
Amyntore fuisse datum.
Dissiectum uulnere Pe-
leus dissipatum. *Ment-*
is quoque viribus hastam
etiam indignatione men-
tis. *Laterum cratem per-*
rupit, ossibus harenz co-
stas, quæ ita composita
sunt, ut cratem effice-
re videantur. *Aeger* in-
dignatus, & vulneratus.
Erigitur concitatur.
Proculcat conculcat.
Virum conculcat equinis,
Excipit Peleum virtute
præditum.

RAPH. *Duo pectora* & equi
& hominis. Centaurus e-
nim fuit. *Collato Mar-*
te comminus & ense per-
cutiens. *Quantum con-*
cedant quanta sint in-
feriora nostro ense. *Tor-*
si cum impetu ieci.
Hærentem dubitantem.
Sub mediam aluum cir-
ca medium ventrem. *Ter-*
ra per terram. *Sua*
viscera sua intestina.
Impediit colligauit. *Tua*
Cyllare forma tua pul-
chritudo. Cyllarus au-
tem, & Centauri, & e-
qui à Castore domiti no-
men est. Virgilius, Do-
mitus Pollucis habens
Cyllarus. *Redemist* ser-
uauit, liberauit à cæde.

perforatis

Danimq;

Accipe

Decidit in præceps, & pondere corporis ornum
Ingentem fregit, suaq; induit ilia fracta.
Vltor adest Phereus, saxumq; è monte reuulsum
Mittere conatur mittentem stipite querno
Occupat Aegides, cubitiq; ingentia fregit
Ossa: nec ulterius dare corpus inutile letho
Aut vacat, aut curat: tergoq; Bianoris alti
Insilit, haud solito quenquam portare nisi ipsum:
Opposuitq; genu costis: pressamq; sinistra
Cæsariem retinens, vultum, minitantiq; ora
Robore nodoso, præduraque tempora fregit.
Robore Nedyminum, iaculatoremque Lycespen
Sternit, & immissa protectum pectora barba
Hippoison, & summis extantem Riphea syluis,
Thereaque, Aemoniis qui pressos montibus urfos
Ferre domum viuos, indignantesque solebat
Haud tulit utentem pugnae successibus ultra
Thesea Demoleon: solidoque reuellere dumo
Annosum pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractam misit in hostem
Sed procul a telo Theseus ueniente recessit
Pallados ad monitum: (credi sic ipse volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti.
Abscidit iugulo pectusque, humerumque sinistrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris Achille,
Aeacide dederat, pacis pignusque, fidemque.
Hunc procul ut sædo desiectum vulnere Peleus
Viderat, Inferias iuuenum gratissime Crantor
Accipie, ait: validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam misit mentis quoque viribus hastam:
Quæ laterum cratem perrupit, & ossibus harenz
Intremuit. trahit ille manu sine cuspide lignum:
Id quoque vix sequitur: cuspis pulmone retenta est.
Ipse dolor vires animo dabat: eger in hostem
Erigitur, pedibusque virum conculcat equinis.
Excipit ille ictus galea, clypeoque sonantes,
Defensatque humeros, prætentaque sustinet arma:
Perque armos vno duo pectora perforat ictu.
Antè tamen letho dederat Phlegreon, & Hylem
Eminus, Hipponum collato Marte, Clanimque.
Additur his Dorylas, qui tempora testæ gerebat
Pelle lupi, sæuique uicem præstantia teli
Cornua dura bouum multo rubefacta cruore.
Huic ego, (nam vires animus dabat) Aspice, dixi,
Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
Et iaculum torfi: quod cum vitare nequiret,
Opposuit dextram passuræ vulnera fronti.
Affixa est cum fronte manus. fit clamor, at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit ense sub aluum.
Profiliit, terraque ferox sua viscera traxit,
Traiectaque calcavit, calcataque rupit, & illis
Crura quoque impedit, & inani concidit aluo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbae color aureus: aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos:
Gratus in ore vigor: ceruix, humerique manusque
Pectoraque artificum laudatis proxima signis:
Ex qua parte vir est, neque equi mendosa sub illo
Deteriorque viri facies, da colla, caputque,
Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris: totus pice nigrior atra:
Candida cauda tamē: color est quoque cruribus albus.

illi natura Centauro-
rum, qui cum sint ex
parte equi, & ex parte
homines, non videntur
esse posse formosi. *Bar-*
ba erat incipiens quanta
esset pulchritudine Cyll-
larus Centaurus, elegan-
ter poeta describit. *Co-*
lor aureus fulvus. *Lau-*
dati proxima signis fla-
tuis non vulgaribus, sed
approbatis simillima.
Mendosa facies turpis
figura. *Sic tergum sessi-*
le latum, aptumque ad
sedendum. aliter sessiles
lactucas dicimus. seden-
tes enim intelligimus.
Pectora celsa eminent-
ia, alta. *Toris* pro-
pter toros, & eminentes
carnes. *Candida cauda*
tamen generosissimi e-
qui signa describit poeta.

comar

RAP

§Petiere? appetiuere. §Sua de gente? de Centaurorum genere. §Hylonome? syluam depascens interpretari potest Hylonome. §Abstulit? habuit, potita est. §Semiferas? Centauros. §Cultus? ornatus. §Rore maris? rore marino. herba suavis odoris. §Canentia lilia? alba. §Pagasæ syluæ? uici-

ne Pagasæ vrbis Thessaliæ, quæ fontibus abundat, unde & nomen αὔα nanque fons dicitur. §Prædant? opponat. §Vellera? pelles. §Lateri lauo? sinistro. dextrum enim erat nudum. §Errant? vagantur. §Auctor in? auctor ignoratur. §Paruo vul? scite. nam ex sententia physicorum cornem minimum quidem vulnus pati potest. §Refrixit? frigidam factum, & extinctum est. §Arcuit? vetuit, prohibuit. §Incubuit telo? incumbens telo se transfixit. §Quod inha? quod illi Cyllaro fuerat infixum. §Moriensque? hypallage est, complectens nanque maritum mori intelligitur. §Et ille? etiam ille stare & esse videtur. §Sæua vel? magnas pelles. §Vinxerat? colligauerat. §Phæo co? fuscam ac nigram habens * barbam interpretatur, quia nanque fuscum significat. §Hominem si? qui coma & se & hominem protexerat, & coopererat. est enim synecdoche poetis maxime familiaris. §Codice qui? stipite, trunco, §Phonole? Phonoleni filium. §Fracta? rotunditas capitis.

RAP H.

LAC concretum? coagulatum. §Manat? fluit. §Hicce? Hicce legendum est, ne iabus fiat, quem non recipit heroicus versus. Hic enim pronomen corripit notius est, quam ut sit ad monendum. §Nudare? spoliare. §Scit tuus? Peleus, nam Achillem alloquitur Nestor. §Ranum? stipitem duas in partes diuisum. §Signa? cicatricem uulneris ac cepti indicat Nestor. §Tunc ego? eleganter senis mores exprimuntur, solent nanque senes se laudare. §Nullus? non. nomen pro aduerbio positum est. §Cornum? hanc ex corno confectam. §Quadrupedantis? quatuor pedibus currentis, Centaurus nanque erat. §In aduerso vultu? in opposito ore. §Veste Pe. Mac? Pelethronium Thessaliæ mons est, unde Pelethronius declinatur. §Erigdupum? grauitate strepens, Erigdupus interpretatur. [Epitheton Home. frequens, ut ἐργασίον δαδάσκει.] §Inguine? inguen & pudenda significat, & morbum maxime pudenda infestantem. §Ampycidem? Mopsus, ut Apollonij expositor ait,

Ampyci Titaronis filij fuit filius: unde etiam Ampycides uocatur, alter ex Apolline & Manto Tiresiæ filia natus fuisse dicitur, & ipse uates uenerandus, qui ut Pomponius Mela scribit, in finibus Pamphiliæ Phaseli urbem condidit.

Fuit Mopsus alter Ampyci filius: quod Ouidij interpres igno-

C OE L.
RHOD.

bro 12.

Nec tu credideris tantum
cecuisse futura
Ampyciden Mopsium, Mopso iaculante, bisformis
Occubuit, frustra que loqui tentauit Odites.

amans

lenis

Scribunt Apollonij interpretes Argonauticon primo, Ampyci filium fuisse Mopsium ex Chloride, quod & Lycophronis approbat interpres, Chlorin addens fuisse Orchomeni filiam. Strabo libro Cosmographiæ nono, Mopsos tres agnoscit: ita enim scribit, Campum autem Pelagicum modo nuncupatum existere in Larissa, & Gyrtone, & Pheris, ibique esse Mopsium, & Babem, & Oslam. vocatum autem Mopsium non à filio Tiresiæ Mopso uate, sed à Mopso Lapitha, Argonautarum nauigationis comite. Alius item Mopsus fuit, à quo Atticam appellauerunt Mopsopiam. Mopsij Thessaliæ ciuitatis meminit item Stephanus: qui scribit etiam in Cilicia esse super Pyramo flumine μέλας ἱστῆρ, id est Mopsi domum. quam tamen Mopsi uinculum nuncupet Hieronymus, ubi mortuus sit Constantius Imperator. Vnde Mopseates sit gentile nomen. Super Mopsi morte, qui Ampycides dicitur à poetis, ita cecinit Apollonius Argon. 4.

hicce
spissus

Εἰδὼ δὲ ἀμπτυκίδην αὐτὸν ἐν
ἡμασι, μέλον
Ναλὴς εἶναι σπότημος, ἀσθεν-
κία δὲ ἡ φύγῃ αἰσταν
Μαυτοσύνης, ἡ γὰρ τις ἀ-
ποτροπὴ θανάτου,

Id est, Vbi & Ampycidem die illa Mopsium crudelis mors abstulit, amarulentum uero non uitauit fatum luaticinijs. nec enim mortis euasio ulla. Eiusdem & Seneca mentionem faciens in Medea ita scribit:

Idmonem, quamuis bene
fata nosset,
Condidit serpens Libycis
arenis,
Omnibus verax: sibi falsus
vni,
Cecidit Mopsus, carnisque
Thebis.

Q 2 Sed

Multa illum petiere sua de gente, sed una
Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitauit fœmina syluis.
Hæc & blanditijs, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet. cultus quoque, quantur in illis
Esse potest membris: ut sit coma pectine * leuis:
Vt modò rore maris, modò se uiolaue, rosaue
Implicit: interdum canentia lilia gestet:
Bisque die lapsis Pagasæ uertice syluæ
Fontibus ora lauet, bis flumine corpora tingat,
Nec nisi quæ deceant, electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri prædant uellera lauo.
Par amor est illis: errant in montibus unæ:
Autra simul subeunt: & tum Lapitheia tecta
Intrant pariter, pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto est, iaculum de parte sinistra
Venit, & inferius, quæ collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit paruo cor vulnere læsum.
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus,
Impositaque manu uulnus fouet, oraque ad ora
Admonet, atque animæ fugienti obsistere tentat.
Vt uidet extinctum, * dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhaferat illi,
Incubuit: moriensque suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos, qui sæua leonum
Vinxerat inter se connexis uellera nodis
Phæocomes, hominemque simul protectus, equumque:
Codice qui misso, quem uix iuga bina mouerent
Iuncta, Phonoleniden summo de uertice fregit.
Fracta uolubilitas capitis latisima: perque os,
Perque cauas nares, oculosque, auresque cerebrum
Molle fluit, ueluti concretum uimine querno
Lac solet: * utue liquor rari sub pondere cribri
Manat, & exprimitur per densa foramina * succus.
At ego, dum parat hic armis nudare iacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
Ilia demisi. Cthonius quoque, Teleboasque
Ense iacent nostro. ramum prior ille bifurcum
Gesserat, hic iaculum: iaculo mihi vulnera fecit:
(Signa uides) apparet adhuc uetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, si non superare, morari
Hæctoris arma meis. illo sed tempore nullus,
Aut puer, Hæctor erat: nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi uictorem gemini Periphanta Pyreti?
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oceli
Fixit in aduerso cornum sine cuspide uultu,
Veste Pelethronius Macareus in pectus adactò
Strauit Erigdupum. memini & uenabula condi
Inguine Nessæi manibus coniecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampyciden Mopsium: Mopso iaculante bisformis
Occubuit, frustra que loqui tentauit Odites,
Ad mentum lingua, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Caneus dederat, Stiphelumque, Bromumque.
Antimachumque, Helimumque securiferumque Pyracmò,
Vulnera non memini, numerum, nomemque notauit.

Sed quia in Senecam incidimus, operæpretium est intueri diligenter, quàm inscitè illius poetæ interpretes eum locum enarrant, interductu interpellato, scribunt enim à Seneca Græcam historiam perueriti, quoniam serpentis morsu non perierit Idmon, sed ab apro percussus, ut scribit Apollonius; nec præterea conditum in Libya, sed in portu Bebrycis, ego verò nequiquam historiam si dem commutatam inuersamque contenderim, sed auctoris reconditum potius sensum, minus ab incuriosis rectè percipi: ita enim arbitror distinguendū, interpungendumque, Idmonem, quamuis bene fata nosset, Condidit, ut à sententia pendeat præcedenti.

Ite nunc fortes, perarato pontum, Sorte timenda. hoc enim dicit, Sors ista navigandi formidolosa condidit Idmona: idest, causâ fuit ut periret Idmon. postea inferitur, Serpens Libycis arenis, quod planè ad Mopsū refertur, ita ut serpens, ibi participium sit, non nomē. est enim verborum structura: Mopsus serpens, idest oberrans & vagabundus, quod autem de Idmone dicit, Quāuis bene fata nosset, confirmatur Apollonij auctoritate Argonauticon primo, ubi loquente Idmone, hi subiiciuntur uersus,

Αὐτὰρ ἰμὲν θανόντων γὰρ ἐπὶ δαίμονος αἰσῶν.
Ταλὸς δ' αὖ ἐπερωτᾷ ἐπ' ἀνδρὸς ἠπιόροιο.

At mihi, emori odiosi dæmonis fato, procul sancitum est in Asidis continente. Quid si de Mopso totum id dici opinemur, interpuncta diuersim structura, interspirataque? etenim uideri potest Seneca Mopsū appellasse Idmona ob multam rerum & uaticinij peritiam. nam & qui proprio nomine Thestor dicebatur, antiquitus Idmona nuncupatum, testis est Apollonij interpres ob insignem experientiam, quod Chamæleontis comprobatur auctoritate. Ceterum, prior enarratio luculentior. Suidas tamen Idmona pro perito accipit. unde dixerunt ueteres canem *ἰνιδίμωνα θορῆς*, hoc est uenationis peritum.

Extat & carmen Ansonij de Idmone uate:

Idmona quod uatem, medicum quod Iapina dicunt, Discendas artes nomina præueniunt.

sed & à Pindaricis proditum interpretibus, scimus, Argonautas tribus ufos uatibus, Mopso Ampycis filio, Idmone Abantis, denique Amphiarao * Oiclis. quoniam uerò parte hac Senecæ opem tulimus, succurrit & locus alius tragediæ eiusdem, ubi execratur Chorus primum nauigationis auctorem, recensetque discrimina, quæ Argonautæ adierunt:

Demum, inquit, Orpheus tacuit torpente lyra,

Ipsaque uocem perdidit Argo.

incidi in cuiusdam schedicum, ita exponentis, Vocem, cantum Orphei, quia propter timorem & ipse tacuit. cum ad id poeta doctissimus respexerit, quod Argonauticon quarto Apollonius scribit, In carina nauis Argus à Pallade lignum fuisse impactum ex Dodoni de phago, quod humana uoce fungeretur quandoque, sic enim ait:

αὐτίκα δ' ἄφρα
Ρακεῖ ἀνδρῶν ἀπὸ μισσηγῶ θείων
Αὐδῆ ἰεργαυρὰ τοῦς δέφου.

Extat & Antipatri epigramma de natura quodam fulmine icto, cuius nauis per se, moderante nullo, ad litus delata-

rem gestam significauit, nec Argoam, inquit, expetiuit carinam:

Ἀγγεῖον θεῶν, ἃ λυγροῖς μυνύουσιν
καὶ φράσιν, ἀργῶν δ' ἐκ ἰπιδόνης τρέπονται.

Reperias, & alibi ei rei mentionem. nobis satis superque fuit locum monstrasse, ne fiducia interpretum studiosi iuuenes in aurem utranque, ut sæpe, dormirent. certe si quis anxie plura quærat, Lycophronis interpres Iasonem cum socijs quadragintanouem inscendisse Argo, scribitque

Αἰαντῶντος εἴχε τῆς τρέπον
ἐκ τῆς δαυδῶντος δέφου.

idest carinam habebat loquacissimam ex Dodonæ quercu, propterea Lycophron alicubi *ἀλάδρονος* *αὐτ*, idest garrulam nuncupat picam. Porro scribit uetus Arati Phænomenon interpres, Danaum ab Aegypto se fratre proripientem auxilio Mineruam inuocasse, à qua primum sit compacta nauis, quæ Argo est appellata, eaque Argos petierit Danaus. auctor autem Aeschylus, ab Minerua eadem materiam quandam loquentem nauis insertam, quod repetit Iginus

quoque. Mopsi denique historiam alicubi recenset Plutarchus. meminit eiusdem Apuleius quoque. sed & Lactantius grammaticus, eatenus fuisse augurio nobilem Mopsū scribit, ut post mortem templa quoque ei credantur dicata, quæ oraculi gratia sæpe adirent homines.

ÆMATHII Thessali. *§ Letho dederat* interfecerat. *§ Variabant* alij nanque ex capillis albi, alij erant nigri. *§ Macedoniaque sarissa* sarissæ hastæ sunt Macedonum, ut pila Romanorum gesta Gallorum. [Nota autem secundam in Macedonia, longam positam à poeta per *in tam*, nam in primitiuo aliàs corripitur, ut apud Claudianum de bello Getico, Nubibus intactum Macedo miratur Olympum, &c. & Silium libro decimoquinto, Feruebat Macedum subitis percussa ruinis.] *§ Et te * Cani feram* cum magna indignatione hæc dicit Latreus, ac si diceret: nequaquam patiar te meos socios interficere. Cæneum autem per contemptum Cænim uocat, ac si adhuc fœmina esset. *§ Quo præmia falso* concubitus cum Neptuno illi exprobat. *§ Quid uel nata uide* nam fœmina. *§ Vel quid sis passa* Neptum nanque uim passa es. *§ Columque* colus instrumentum est, quo mulieres filant, notius quàm ut sit describendum. *§ Cum Calathis* calathus uas est, quem Latini quassillum uocant, reponendis fufis accommodatum. *§ Iactanti* inaniter clamanti. *§ Erui* aperuit. *§ Commissus* coniunctus. *§ Phyllei iuuenis* Cænei a Pella urbe originem ducentis. *§ Comminus aggreditur* ense inuadit Cæneum, id quod nisi propius accederet, facere non poterat [In alijs editionibus legitur, nudaque Phylei iuuenis, ut dubitari possit, utrum Phyllei potius, quam Pellæi legendum sit à Phyllo Thessaliæ oppido, cuius & Steph. & Strabo meminit libro 9, à quo & Phyllei Apollinis templum dictum fuit. Higinus autem & mox Phyllæis in Thessalia fuisse testatur, in catalogo Argonautarum. huius etiam Apollon, meminit libro primo, ubi ait:

Ηλυθὲ δ' ἀσπίδων ἀντορχήδιν. ἔνι παννύχῳ
Τείντο δὲ δινάιντος ἐν ἰδυσσιν Ἀπιδανῶν
Γερσῆας ἕριος θυμῶν ἀγχοῖται.

§ Duro late impenetrabili. *§ Luctatur* conatur. *§ Mucro est* beses cuspis est retusa.

§ Gemitus

Gemitus strepitus. *Ut corpore marmoreo* tanquam marmore percusso. *Præbuit* exhibuit. *Fatiferum* mortiferum. *Cæcam* occultam, coopertam. *Vulnusque in vul fecit* nam cum iam vulnus fecisset, manum versando alia vulnera faciebat. *Inque cruent* dyalisis vnius dictionis in duas, quæ & tmesis dicitur. nam incruentatus integrum est. *Noua res* nouum miraculum. *Monychus exclam* Monychus solidæ vngulæ interpretari potest. Centaurus autem fuit fortissimus, de quo Iu. Quantas iaculetur Monychus ornos. *Populus su* figurata locutio. *Quamquam ille vir est* validus atque robustus. est autem correctio superioris dicti. *Segnibus ac* ignauis factis. *Quod fuit ille* fœminæ, nam Cæneus antea fœmina fuerat. *Animalia* scilicet fortissima, hominem & equum. *Matre dea* Iunone. *Tantus er* tam magnanimus. *Iunonis ut al* Spem cape. *Se* potius subaudiatur. *Similis* semiuir. *Missis syl* iniectis sylvarum arboribus. *Elidite* opprimite, exprimate. *Insanis* maximis. *Trabem* arborem. *Validum in* potentem, ut qui ferro vulnerari non poterat.

RAPH. *EXEMPLVM QVE*

fuit exemplum est, quod aut sequamur, aut vitemus. fuit ergo exemplum Monychus alijs Centauris, ut in Cæneum arbores conijcerent, hocque est illud quod Iuuenalis innuit, cum ait, Quantas iaculetur Monychus ornos. *Nudus ar* arboribus in soluta diceretur oratione. *Nec ha* per *μὴ τέλει* intelligimus Pelion montem arboribus spoliatum fuisse. Othrys autem & Pelion montes sunt Thessaliæ notissimi. *Immanicum* maxima lignorum congerie. *Obrutus* oppressus. *Aestuat* angitur, anhelat. *Nec habet* nec respirare potest. *Deficit interdum* deficere & mori interdum videtur. *Super aera* addum aera. *Tollere* erigere. *Evolvere* excutere. *Ecce* hoc aduerbio significat se digito ostendere. Idam Prygiæ montem. *Exitus in dubio est* mors, inquit, Cænei in dubio est, nam alij mortuum esse contendunt, alij in aquilam transmutatum. *Sylvarum mo* arborum pondere. *Abnuat Ampycides* Mopsus negat. *Fulvis pe* in aquilam Cæneum fuisse conuersum innuit poeta. [Quæ mihi tunc prius tunc est consp. uolucris ita Regius quidem legit,

Plaga facit gemitus ut corpore marmoris icli,
Fractaque dissiliit percusso lamina collo.
Ut satis illos miranti præbuit artus,
Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
Tentemus: capuloque tenuis demisit in artus
Ensem fatiferum, cæcamque in viscera mouit,
Versauitque manum, vulnusque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vasto trepidi clamore bimembres,
Telaque in hunc omnes vnum mittuntque, feruntque.
Tela retusa cadunt: manet imperfossus ab omni
Inque cruentatus Cæneus Elateius icli.
Fecerat attonitos noua res. Heu dedecus ingens,
Monychus exclamat, populus superamur ab uno,
Vixque uiro: quamquam ille vir est; nos, segnibus actis
Quod fuit ille, sumus. quid membra immania prosunt?
Quid geminæ uires? & quid fortissima rerum
In nobis duplex natura animalia iunxit?
Nec nos matre dea, nec nos Ixione natos
Esse reor, qui tantus erat, Iunonis ut alta
Spem caperet: nos seminari superamur ab hoste.
Saxa, trabesque super totosque inuoluit montes:
Viuacemque animam missis elidite syluis;
Sylua premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insanis deiecit uiribus Austri
Fortè trabem natæ ualidum coniecit in hostem:
Exemplumque fuit: paruoque in tempore nudus
Arboris * Othrys erat, nec habebat * Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
Aestuat arboreo, coniectaque robora duris
Fert humeris. sed enim postquam super ora, caputque
Cruit onus, nec habet, quas ducat spiritus auras,
Deficit interdum: modò se super aera frustra
Tollere conatur, iactasque euoluere syluas,
Interdumque monet: ueluti, quam cernimus (ecce)
Ardua si terræ quatiatur motibus ide.
Exitus in dubio est: alij sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.
Abnuat Ampycides: medioque ex aggere fuluis
Vidit autem pennis liquidas exire sub auras,
Quæ mihi tunc primum * fuerat conspecta uolucris.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra uolatu
Mopsus, & ingenti circum * clamore sonantem
Aspexit, pariterque animo est, oculisque secutus:
O salue, dixit, Lapithææ gloria gentis
Maxime uir quondam, sed auis nunc unica, Cæneu.
Credita res auctore suo est: dolor addidit iram;
Oppressumque agere tulimus tot ab hostibus unum:
Nec prius abstimus ferro exercere dolorem,
Quam data pars letbo, partem, fuga, noxque remouit.

ARGUMENTVM.

ARG. Periclymenus, à Neptuno accepta potestate, ut se in uarias figuras transuerteret, cum aduersus Herculeum dimicasset, & cum uarietate formarum uellet eludere, in Aquilam transformatus est: quam ille aduolantem sibi, & in altitudinem se aeris effluentem, nouissime sagitta traiecit & interfecit.

Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus, Pylio referente, dolorem

cæterum sunt qui legunt, Tunc est conspecta supremum. ut idem Reg. in annotationibus indicat. quam lectionem, ut temere asserere nolim, ita tamen adiuuare eam videtur quod infra sequitur, Sed auis nunc unica Cæneu. cur enim unicam diceret poeta, si in aquilam, notamque uolucrem conuersus ille fuisset? Cæterum fabulam hanc Cænei etiam Apollonius describit lib. 1. his uersibus:

Ἡλυθ' ὁ δ' ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
γυρῶντα κέρωνος
καί τ' ὅπως ἐσθλὰ μὲν, ἔδ' ὁ
ἰσχυρὸς ἡμῶν.
καὶ γὰρ ζῶν περὶ τὴν κλῆσιν
οἱ αἰετοὶ
κιντὰ ὄντι οὐλοῦνται, ὅτι σὺ
αἰετὸς ἀπ' ἀλλων
Ἡλασ' ἀριστὸν, οἱ δ' ἔμπα-
λιν ὀρμηθέντες
οὐκ ἐμὲν ἰγκλῖναι ποταμῷ
ὀβέρον ἐπὶ δαίξαι,
ἀλλ' ἀρρηκτοῦ ἀκρυμμένου
δύοιτο τοῖσι γαίης
ὀνέμενος σίβαρτι κατὰ γ-
δαίλατ' ἔσσι.

quibus uersibus & illud confirmatur, quod Quid, dixit: Exitus in dubio est, alij sub inania corpus Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.] *Lustrantem* circundantem. *Vnica* sola, singularis. *Creditares est* hoc est Mopsi uatis auctoritate creditus est Cæneus in aquilam fuisse commutatus. *Aegre tu* indignati sumus. *Abstimus* destitimus. *Exercere do* scire in Centauros ob dolorem de Cænei morte conceptum.

HÆC in La. hæc ie circo a poeta narratur, quo cōcinnius Periclymeni Nestoris fratris Metamorph. inferatur. Periclymenus enim Nelei filius cui Neptunus facultatem se in uarias figuras transformandi concesserat, cum aquilæ figuram suscepisset, ab Hercule, cū quo pugnat, sagitta transfixus interiit. *Tlepolemus* ita quidem fere in exemplaribus legitur, quod grande flagitium est, cum Triptolemus nusquam bello Troiano interfuisse legatur. Tlepolemus igitur loco Triptolemi reponatur, fuit enim Tlepolemus (ut in secundo Iliad. narrat Homerus) Herculi & Astiocheæ filius qui cum Lycimnium matris germanum interfecisset, comparata classe, magnaue comitum multitudine Rhodum profugit, ubi imperium adeptus cum nouem nauibus, una cum alijs Græciæ principibus, ad bellum Troianum est profectus, ubi tandem a Sarpedone fuit

interfectus. *Præteriti Alcide*, prætermisſi Herculis. *Non per*, non est paſſus. *Oblivione* oblivionem eſſe factam. *Herculeæ* Herculis, eſt enim periphras. *Triftis Pyl*, moellus Neſtor, quod & ſe à Tlepolemo notari uidebat, & ea commemorare cogebatur, quæ ſibi luſtus cauſa fuerant. *Obduſtos an*, multitudine annorum obrutos, atque obſitos. *Reſtringe* reſrenouare. *Offenſas* iniurias, quibus me affecit. *Maiores fide*, maiora quæ credi debeat. *Sed neque* hoſtes non eſſe laudandos colligit Neſtor. Deiphobus autem priami fuit filius; Polidamas uerò unus è principibus Troianis fuit fortiffimus, ſic uocatus, quod multos domaret. [Producta eſt autem prima in Polydamas, eadem extenſione, quæ apud Horatium in Polypus, Satyra tertia, & in Epodis. nam ex *δολυπ* *δολυπ*, ſit Dorica dialecto, ut etiam Aldus annotauit. apud Homerum tamē *Πολύδαμος* ferè dicitur per *υ*, diphthongum, ut

Τοῖσι δὲ δολυδάμας ἀντι-
τυμῖνος ἦρχ' ἀγορεύειν
Πανθοίδης, ὁ γὰρ οἶος ὄρε,
ἀρόσσα δὲ ὀπίσω.

Iliados 2. & rurſum,

Πολυδάμας δὲ μὲν ἀκίτ' ἱ-
μοῖ φίλα ταῦτ' ἀγορεύει.

Messenia *ma*, Meſſene & urbs eſt, regio adiacens Arcadiæ. eſt etiā Siciliæ urbs, vnde Meſſenius deriuatur. *Elinque Pylumque*, Elis urbs eſt Arcadiæ iuxta Olympiam ab Elio Tantali filio cognominata: vnde Elicus & Eleus declinantur. Pylus uerò Meſſeniæ, vnde Pylus, Pyleus, ac Pylon gētilia nomina deriuantur.

R A P H.

Bis sex Neleida, duodecim Nelei filij. Neleus autem Neptuni filius & Ty rus nymphæ, qui à fratre Peliadomo pulſus Pylon urbem in Meſſenia condidit, uxorem habuit Chlorim, ex qua tres filios ſuſcepit Neſtorem, Periclymenum, Chromium. ex uarijs autem mulieribus alios no uem, Taurum, Aſterium, Lyxanem, Deimachum, Euribium, Epilecontem, Phraſin, Antimenē, & Alaflorem. *Meminus*, me ex cepto. *Nelei ſang*, Neptuni enim Neleus fuit filius. *Quæ ſul*, periphras eſt aquilæ. Quid, quidem Periclymenum in aquilam conuerſum ab Hercule fuiſſe interfectum ait: alij uero in muſcam tranſmutatum, admonitione Palladis claua ab Hercule fuiſſe percufſum, atque interemptum. [Periclymeni & Pindarus meminit octaua ode Nemeorum, ſed hunc Neptuni filium, & Chloridis eius, quæ Tireſiæ fuit, cognominis Neleo, commen. ibidem fa-

Pericly-
menus in
varias for-
mas.

Præteriti Alcide, tacito non pertulit ore:
Atque ait: Herculeæ mirum eſt oblivione laudis
Acta tibi ſenior: certè mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat.
Triftis ad hæc Pylus: Quid me meminiffe malorum
Cogis, & obduſtos annis * reſcindere luſtus?
Inq, tuum genitorem odium, offenſasq; fateri?
Ille quidem maiora fide quoque geſſit, & orbem
Impleuit meritis: quod * uellem poſſe negare.
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus, quis enim laudauerit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam
Strauit, & immeritas urbes Elinque, Pylumque
Diruit, inque meos ferrum, flammæque penates
Impulit, utque alios taceam; quos ille peremit:
Bis ſex Neleida ſuimus conſpecta iuuentus,
Bis ſex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus: atque alios uinci potuiſſe ferendum eſt:
Mira Periclymeni mors eſt, cui poſſe figuras
Sumere quas uellet, ruruſque reponere ſumptas
Neptunus dederat, Nelei ſanguinis auſtor.
Hic ubi nequidquam eſt formas uariatus in omnes,
Vertitur in faciem uolucris, quæ fulmina curuis
Ferre ſolet pedibus diuum gratiffima regi.
Viribus uſus auis pennis, roſtroque * redunco,
Hamatiſque uiri laniauera unguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus,
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri quæ iungitur ala.
Nec graue vulnus erat: ſed rupti vulnere nerui
Deficiunt, motumque negant, viresque uolandi.
Decidit in terram non concipientibus auras
Infirmis pennis: & * quæ leuis hæſerat alæ
Corporis affixi preſſa eſt grauitate ſagitta,
Perque latus ſummum iugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num uideor debere tuis præconia rebus
Herculis, o Rhodia * ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulterius, quàm forti a facta ſilendo,
Vlcis car fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum
Hæc poſtquam dulci Neleus edidit ore,
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi
Surrexere toris: nox eſt data cætera ſomno.

ARGUMENTVM.

ARG. Neptunus grauitet ferens Cycnum filium ſuum ab Achille occiſum, & Hectorem deſenſorem operum, quæ ipſe poſuiſſet, ab Apolline ſocio laboris petiit, quoniam ſibi non daretur, ut comminus cum eo congredi poſſet, ut ultor exiſteret. at ille auditis precibus eius, immiſtus acie, nullique conſpectus, arcum Alexandri in Achillem conuertit, ut ſagittam in eum dirigere poſſet: talumque (qui fuit in eius corpore mortalis) percuffit, & interemit.

AT deus, æquoreas qui cuspide temperat undas,
In uolucrum corpus nati * Stheneleida uerſum
Mente dolet patria, ſanumque perofus Achillem.
Exercet memores plus quàm ciuilitas iras.
Iamque ferè tracto duo per quinquennia bello,
Talibus inſonum compellat Smynthea dictis:

[Periclymeni & Pindarus meminit octaua ode Nemeorum, ſed hunc Neptuni filium, & Chloridis eius, quæ Tireſiæ fuit, cognominis Neleo, commen. ibidem fa-
Stra. ait) Smynti à Cretēſibus uogantur hæc ē de cauſa Smyntus Apollo fuit cognominatus, & Teueris ē Creta pſectis datū eſt oraculū, ut ibi ſedes collocarent, ubi terrigenæ ipſos adorarentur.

cit; & in bello Thebano infeſtum Amphiarao, ipſum ubiq; perſecutum dicit, donec terra ſorberetur.] *Viri* Herculis. *Hamatis unguibus* in modum hami recuruis. eſt enim nomen participio ſimile hamatus ab hamo declinatum. *Nimium* affec-
tū, & dolori ſeruit hoc aduerbium nimium. *Tirynthius* Hercules à Tirynthi Peloponneſi urbe. *Et quæ leuis* ordo eſt & ſenſus, Et leuis ſagitta, quæ hæſerat, & affixa erat alæ, preſſa, & impulſa fuit grauitate corporis illi affixa. eſt autem *inſonum* leuis. n. opponitur graui. *Exacta* expulſa. *Iugulo ſiniſtro* per ſiniſtrum iugulum. *Herculis* tuiſ parentis ſubaudiatur. *O Rhodia* ad illud Homeri carmen alludit poeta in ſecundo Iliad.

τληπέλαμος δ' ἡρακλείδης
ἦλε το μίγας τα ἐκ φίλων ἐντα
υῖας ἀγνὴν ἰοδῶν ἀγορεύει.

hinc enim aperte colligitur Tlepolemum Rhodiorum ductorem fuiſſe & pulchrum & magnum. *Solida* *grat*, ſirma amicitia. *Neleus* Neſtor Nelei filius. *Dulciore* ſuaui ſermone, nam (ut ait Hom.) ſuauior melle ab ore Neſtoris oratio profuebat. *A ſermone* poſt ſermonem Neſtoris.

AT Deus aquo? Neptunus ægre ferens Cycnum filium ab Achille interemptū Apollinem hortatur; ne ulterius ipſum uiuere patiat. cui Apollo obſequens in aciem Troianorum deſcendit, Paridiſq; ſagittam in Achillem ita direxit, ut illius vulnere interierit. Hæc autem iccirco à poeta narrantur, ut commodius & libri ſequentis initium cum huius fine connectat, & Aiæcis in ſtorem Metamorphoſin huius loco ſubiungat; neque enim vllam aliam in huius libri fine deſcribit tranſfigurationem. [Volucrum Cygneida verſus: hoc eſt in Cygnum, poſito patronymico pro denominatiuo. nam à κύκνος ſit κύκνος. hinc ſoluta diphthongo κύκνως à quo κύκνως ſcemininum patronymica forma. *Memores* *ir*, quas in memoria habebat: ut illud Virg.

Memorem Iunonis ob-
ram.
Plusquam *ci*, hoſtiliter.
Tracto *bel*, protracto, producto. *Inſonum* *Smy*, comatum Apollinem. nam Smyntheus epitheton eſt Apollinis proprium à muribus ſumptum, qui (ut

tirentur. id autē circa Ha-
maxithum ferunt contigif-
se. nam maxima agrestium
murium multitudo noctu
exorta quicquid armō ū,
uasōrumq; excorio inuen-
tura est, corrodit. Teucri au-
tem ibi manserunt, atque
Idam ab Ida, quæ est in
Creta, appellarunt, tem-
plumque, ac simulacrum
Apollini Smynthio erexe-
runt. Heraclides uerō Pon-
ticus auctor est, mures ibi
circa templum abundare,
& sacros existimari. Simu-
lacrum verò ita effigiatū
esse, vt murē pedibus pre-
mat. Solent autem homi-
nes nomina à paruis rebus
imposita quibusdam leni-
mentis mitigare, nam & à
culicibus, quos Oetei Co-
nopas uocāt, Hercules Co-
nopion apud illos colitur,
quoniam ab illis eius ope-
ra liberati fuerunt. apud
Erithræos quoque Miliun-
tem habitantes Spectonus
colitur, quod ipse uitibus
uermis infestissimus sit. nā
ex Erithræis omnibus a-
pud illos solum talis bestio-
la nascitur. Rhodij autem
Apollinis Erithibij tem-
plum habent in agro suo.
nam rubiginem ipsi Erithi-
biam vocant. apud Aeoles
qui in Asia sunt, mus qui-
dam Pronopion vocatur.
Bæotij verò hoc nomine
Culices vocant. sacrificiū
autem faciunt Apollini
Pronopioni, sed multis in
locis sunt Smynthia hoc
est Smynthij Apollinis tē-
pla. precipuè tamen in ur-
be Chrysa Smynthius A-
pollo colebatur, ubi erat
statua à Scopa pario conse-
cta, cuius pedibus mus su-
biectus erat. § *O mihi de* §
hac oratione Neptunus
Apollinem hortatur, ut
Achillem Cycni interfe-
ctore sagitta perimat. § *De*
§ *frat. na.* § de Iouis fratris
mei filijs. à beneuolentia
autem exorditur Neptu-
nus. § *Subit* § in mentem cū
quadam miseratione ue-
nit. § *Populus* § destructor
ex arte autem Achillem
in odium Apollinis Neptu-
nus adducit.

DET mihi se commit
tat se mihi & mari. *Tripli*
ci cusp. & periphrasis est tri-
dentis. *Nec opinum* & non
opinantem. *Indulgens* & ob-
sequens. *Sanguine plebis* &
plebeios, ac uiles interfi-
ciēdo. *Post Heft.* & post He-
ctoris cædem. *Ille igitur* &
apostrophe ad Achillē in-
dignationem continens &
ab effœminato Paride fuer-
it. *Quicquid* circo maritā poeta u-
nit. *Mar.* & imbelli. [Cum Ouid.
lem ab Apolline sagitta int-

O mihi de fratris longè carissime natis,
Irrita qui mecum posuisti mœnia Troiæ,
Ecquid, ubi* Asiaticas casuras aspicias arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæsa doles? ecquid, ne persequar omnes,
Hæctoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
* Cum tamen ille ferox, belloq; cruentior ipso
Viuit adhuc operis nostri populator Achilles.
Det mihi se, saxo, triplici quid ensipe possim,

Sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
Non datur, occulta nec opinum perde sagitta.
Annuat, atque animo pariter patriūq, suoq,
Delius indulgens, nebula uelatus in agmen
Peruenit Iliacum, mediaq, in cede uirorum
Rara per ignotos spargentem cernit Achiuos
Tela Parin: fassusq, deum, Quid spicula perdis
Sanguine plebis? ait: si qua est tibi cura tuorum,
Vertere in Aeaciden, * casosq, ulciscere fratres.
Dixit, & ostendens sternentem Troica ferro
Corpora Peliden, * arcus obuertit in illum,
Certaq, letifera dixerit spicula dextra.
Quo Priamus gaudere senex post Hecтора posset,
Hoc fuit. ille igitur tantorum uictor Achille
Victus es à timido Graiae raptore maritę.
At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
Nominis Aeacides, caput insuperabile bello
Arserat: armarat deus idem, idemq, cremarat.
Iam cinis est, & de tam magno restat Achille
Nescio quid, paruum quod non bene compleat urnam,
At uiuit, totum quę gloria compleat orbem,
Hęc illi mensura uiro respondet, & hęc est
Par tibi Pelide, nec inania Tartara sentit.
Ipse etiam, ut, cuius fuerit, cognoscere posses,
Bella mouet clypeus, deq, armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileus Aiax,
Non minor Atrides, non bello maior, & æuo,
Poscere, non alij. soli Telamone creato,
Laerteq, fuit tantę fiducia laudis.
A se Tantalides onus, inuidiamq, remouit,
Argolicosq, duces medijs considerare castris
Insit, & arbitrium litis traiecit in omnes.

Hector Achilli uaticina-
tur in hūc modum Ilia. 10.

φραζω νυν μητοις δι' θιν μι *has iā iā*
 νημα γινωμαι,
 Ηματα τα οτι κινσι παρις
 αυχοιρος Απολλων
 Εσθλόν ιδεντ ολίσσων, ινι-
 σκαησι ουλσι. *Cur*

alij autem in templo Apollinis Thymbraei interfectum à Paride dicunt, insidijs Hecubæ, cum eo noctu ad Polixenam ingressus fuisset. ut & Sernius meminit in 6. Virg.] *§ Thermoodontia* Amazonica securi. nam Amazones Thermoodontis flauij accolæ fuerunt *§ Arm. Deus* Vulcanus & Arma Achilli Thetidis rogatu perfecit, & eum mortuum combussit. *§ Nescio quid* parum quid cineris de tanto Achillis corpore superest, quo ne vrna quidem impleri potest. *§ Hæc men.* totus terrarum orbis mensura esse videtur gloriæ Achillis. à præstantissimis. n. quibusq; poetis tam Græcis q̃ Latinis Achillis gesta fuere celebrata, sicq; per totum terrarum orbem vulgata. *§ Nec inania* nunquam. n. gloria moritur. *§ Ut cuius* ac si diceret fortissimi ac bellicosissimi illum clypeum fuisse, p̃ quo tantæ contentiones fuere susceptæ. *§ Deque armis* propter arma Achillis bella excitantur. nã post mortem Achillis inter Aiacem, & Vlysem de armis ipsius Achillis grauiissimæ sunt ortæ contentiones. *§ Soli Telam. cr.* Aiaci Telamonis filio. *§ Laerteque* Vlyssi *§ A se Tantal.* Agamemnon à Tantalò genus ducens. nam Tantalus Iouis, Pelops Tântali, Pelopis Atreus, Atrei Agamemnon, & Menelaus filij fuisse dicuntur. *§ Traiecit* transmissit, transtulit. [Hic quoque variât auctores. sunt enim inter Græcos, qui iudiciũ armorum captiuis Troianis delegatum ab Agamemnone tradant, quo ille inuidiam à se deriuaret, idque Nestoris consilio. vide Calabrum lib. 5. & Odyss. 11.]

Iacobi Constantij
Fanensis.

Fortesque anima nec co-
gnitus Hector &c. 3. Jordo-
talis, Fortesq; animę, nec
exiguo sanguine fenserūt
quid Hector non cognitus
es fenserunt quid Achaica
& Cy. 3. duos fuisse Cygnos
ui ab Hercule est interfe-
rū Neptuno, quę interemit
Q 4 Achil-

Achilles auctore Pindaro, à quo mutuatum. hæc poetam no-
firum existimo, § *Corpora tota* § quia uictimam torere mos
fuit, nam quod de elixorum usu Seruius & alij quidam uolunt
inane est, ut in secundo Hecatoſty narrabimus. § *Inter bellique*
do § Ineptus loquendi modus si hoc modo legamus. at in no-
stro codice sic inuenio, Inter bellique domique Aſtator. ut bel-
li & domi aduerbialiter sint locata. § *Ac si quem* § imperfecta
ſententia, unde opinor huic ſecundo carmini deſſe ultimum
pedem, ac deſſe ſimul uerſum, qui ſequi debeat integrum
uno minus pede. nam illud, Vixi, non huic cui ſubiungitur
uerſui, ſed illi, qui deſit, ſubnectendum uidetur. exempli cau-
ſa hoc modo, Ac ſi quem potuit ſpatioſa ſeſectus ſpectatorem
operum multorum reddere, certe me potuit, uidi qui tot iam
ſecula, uixi annos bis centum &c. § *Clara decore fuit* § Elate-
ia, exili ſcribatur & Elatei filia interpretetur, qui elatus à
Stephano dicitur. is Elateam ciuitatem in Theſſalia condidit,
habuitque alteram filiam Dotiam nomine, à qua Dotium in
eadem regione ciuitatis fuit nuncupata. eſt & Elatea urbs Pho-
cidis, cuius meminit Pauſ. in Attica, & Herodo. in Vrania, ni-
ſi eandem eſſe quiſ uelit, quam memorat Steph. § *Vidi ego*
Pet. § proprium nomen à Petra in Theſſalia loco, ubi coleba-
tur Neptunus cognomento Petreus. quoniam ibi percuffa pe-
tra equum euocauerit. Lege quæ ſcripſimus in primæ Colle-
ctaneorum Hecatoſtyos c. 57. § *Utor adeſt Phereus* § Phereus
triſyllabum nomen eſt hoc loco. nam primam corripere de-
bet, cum à Phæris Theſſaliæ ciuitate (quæ primam corripunt)
deriuetur. multa ſanè hic nomina inuenies à Theſſaliæ locis
declinata.

§ *Tereaque Aemonijs qui preſos montibus uſos*

§ *Ferre domum uiuos indignanteſque ſolebat.* § ſcribo The-
rea cum th aspirato, ut ſit nomen à feris deductum, quarum

hic uenatione delectabatur. § *ſeram ſignificat.*

§ *Abſcindit* § lego abſcidit, ut in temporibus ſit concordia,
quod tamen ex abs & cædo, non ex abs & ſcindo compoſitum
eſſe monemus, ut ne claudicet ſyllaba. § *Aemathij ſp.* § pro Ale-
ſij. Aleſius enim Sceluntis filius inter Hippodamiae procos a
Stephano memoratur ſunt & qui Aleſium Gargeti filium fuiſ-
ſe dicant (ut idem Stephanus tradit) qui cum Pelope iuerit ad
Hippodamiam Oenomai, a quo Aleſius in Elide ciuitas fue-
rit nuncupata. § *Nudaque Pellai iuuenis ſerit offa ſariffa* §
quidam codices non Pellai habent, ſed Phyllai, quod non con-
uenit minus. Phyllus enim ciuitas in phthiotica una quatuor
regionum Theſſaliæ, teſte Strab. lib. 9. ubi Apollinis Phyllai
fanum. hinc Philleiam matrem, id eſt, Theſſalam poeta noſter
appellat ultimo artis amatoriae, ut Nec tibi turpe puta crimen
ut Phyllai mater Soluere, & obductos annis reſtringere lu-
tus. codex meus, & alij plurimi habent reſtingere. quod pla-
cet magis, ſignificabit enim ſuſcitare. nam ut recludere perſe-
pe ſimplicis uerbi contrarium habet ſignificatum reſoluere,
reſigare, & id genus plura, cur non interdum habeat & reſtin-
guere quin participium illud obductos reſtingere innuit eſſe
legendum, cum obduci ignis dicatur cum operitur. Virg. Et Ci-
nis obductæ celabat lumina prunæ. § *Bis ſex Neleida fuimus* §
Neleus (quod hoc loco interpres tetigit) ex Chloride genuit
Neſtorem, Periclymenum, & Chromium, ex diuerſis alijs mu-
lieribus Taurum, Aſterium, Lycaonem, Deimachum, Eury-
bium, Epileonta, Phraſin, Antimenem, & Alaſtorem. auctor
Apollonij commen. in 1. Argon. Omnium autem natu mini-
mus Neſtor fuit, ut in vndecimo Iliados ſcribit Home. § *Cum ta-
men ille ſerox* § non cum, ſed cur boni codices habent. § *A-
ſe Tantalides onus inuidiamque remouit* § inuidiam interpre-
tor crimen vel iniuriam, licet & pro odio poſſet accipi.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN DVODECIMVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Protesilae cadis.

N plerisque codicibus atque adeo in Raphaelis, quem nos habebamus, Protesilaus Iphigylis filius dicitur, cum Homerus in catalogo, & hic noster poeta in epistolis Iphicli dicant si-
lium. verum hæc notare non videntur huius instituti.

*Opusque mea bis sensu Telephus
hæta.*

Amphipolion videtur esse in verbo opus cum & vulnus & auxilium significet, operapretium autem videtur quæ Plin. lib. 34. cap. 15. refert ascribere. Est & rubigo ipsa, inquit, in re medijs, & sic Telephum proditur sanasse Achilles, siue id ærea siue ferrea cuspide fecit, ita certe depingitur eam decutiens gladio. Meminit etiam obiter lib. 25. cap. 5.

Spektatorem operum multorum reddere.

Anantapodoton est oratio, ut supra diximus, altero defecta membro. nam deest, certe me potuit senectus spektatorem multorum operum reddere.

Elige quid voveas, eadem quoque fama ferebat.

Amphibolon, utrum eadem neutro dixerit genere, an foeminino. & supplementum videtur versus.

Sanissime Centaurorum Euryte.

Homerus Odysseæ vocat Eurytiona, sed ut antea admonuimus, & nomina sæpe variant, & non eosdem secutus auctores poeta videtur.

Hunc pede convulso mensa Pellæus acerna.

Dubium quid referat hunc, utrum Amycum, qui celadonta percusserat, an Celadonta nondum prorsus confectum, quippe qui subiungat, geminato vulnere missum ad tartareas umbras geminato inquam cum ab Amyco, tum a Pelate inflicto. si certum esset Centaurus, an Lapitha fuerit Pelates, facile solueretur nodus.

Quæ fuerant pinu votius cornua cerui.

Votui, id est, uoto oblatus, suspensa autem ad pinum intelligenda. porro sequente versu Aldinus codex omisit, sua & Gryneus trisyllabon facit, cum poeta nono paulo antea carmine Grynens fecerit dissyllabon, & Græce γρυνης est, nō γρυνης hoc saltem loco. Quare legendum, Gryneus sua lumina ramo. Rursus tertio inde versu concreta, nisi pro confusa dicatur, non video quid sensus esse queat.

Vulnus Canee tulisti.

Caneus Lapithæ nomen, de quo hæc est fabula, dissyllabon est, at Caneus trisyllabon Centauri nomen hoc versu. de quo poeta iocatur, quemadmodum C. Cæsarem iocatum in Pomponium militem, Quintil. refert. Cum enim Pomponius vulnus ore exceptum ostentaret, Ne vnquam fugiens, inquit Cæsar, respexeris?

Sopitus venis & inexperrectus Aphidas.

Coniunctio, & hoc in loco omitti non debet. Ceterum Aphid

das Planudes uertit, cum alibi Aphypnas legatur, quod ad illud inexperrectus respondere videtur. sed neque de hoc certum est, sit ne Centaurus, an Lapitha. Carchesium autem, quod sequenti versu ponitur, Raphael uas uinariū exponit. Ser. in 4. Geor. ad illud Virgilij, Et mater, cape Mæonij carchesia Bacchi, Oceano libemus, ait: Carchesia, inquit, sunt genera poculorum. at quantum ex Macrobij descriptione libro quinto constat, non longe videtur abesse ab eo, quod vulgo Cantharum vocant.

Plenoque è gutture fluxit Inque toros.

Raph. legit, plenoque è gurgite, & exponit, ventre, quem propter magnitudinem gurgitem uocat. hæc ille. sed è gutture legendum est: illud magis lectori considerandum, num satis recte ab eodem expositum sit, Inque toros, id est, in lectum & vrsæ pellem, quod ego tamen non reprehendo.

Solidoque reuellerè dumo.

Dumo Perot. exponit nemore, quod placet, tametsi Dumosum apud Virg. in Tityro dumis plenum, exponit Ser. & Festus, frondosus. Porro in hac pugna Centaurorum Lapitharumque propria nomina multa corrupta, multa incerta, Nedymum Nedimnum, Lycotan, Lycespen inepte, Ripea, quidam Ripea, Plegræum Phlegæum inepte, hylen. Planudes uertit, uerum hæc librorum culpa sunt, & correctorum incogitantia, aut uerius incitia.

Ex humeris medios coma dependebat in ar.

Qui in homine humeri, in reliquis animantibus armæ, aiunt Pli. tradidisse. non igitur est frustranda hæc Centauri descriptio, monstrosa quidem illa, sed non absque gratia, poetæ maxime quesita ingenio.

Pheocomes hominemque simul protectus equumque.

Raphael exponit, qui coma & se & hominem protexerat. alij simpliciter accipiunt, id est, qui se, & hominem, & equum protexerat: quod uidetur uerisimilius.

Veluti concretum vimine querno.

Hæc descriptio nisi adiuuatur multis modis, & partim expositione, partim figuris declaratur, præter huius poetæ consuetudinem insignem secum adfert obscuritatem, ut mirer Raphael em non dignatum aliqua ampliore declaratione.

Qui clypeo gladioque Macedonisque Sarissa.

Tot syllabarum breuium concursu poeta necessario breuem syllabam produxit, ni in Macedonia. Sarissa autem longior hasta erat, quam Tomanorum pilum, ut planè uidetur apud Liuium de bello Macedonico.

Obliquat, longaque amplectitur ilia dextra.

Nisi longa pro extenta exponamus, non equidem intelligo, cum sensus alioqui non sit obscurus. uidetur enim cæcū nunc uerberasse, qui punctum antea.

Laerteque fuit.

Laertæ, id est Vlyssi, exponit Raphael, sed fortassis codex errat. nam Laerte uidetur ablatiuū esse casus, ut Telamone. quanquam Laerta etiam dici potest, ut Anchisa apud Maronem in auferendi casu, quare absque diphthongo legendum.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER DECIMVSTERTIVS.

RAPH.

Onfedere duces Achilles sagitta Paris interempto, magna inter Aiace

& Vlyfsem contentio orta est, uter ipforum illius armis dignior effet. Agamēnon autem, ne in alterius odium incideret, illius contentionis iudicium ad principes Græcorum reiecit, ut pro uirtute ac meritis vtriusque arma alteri iudicaret, iusso igitur utroque in confessu principum causam agere, non uirtute aut meritis, sed eloquentia, qua plurimum ualebat, Vlyfles effecit, ut sibi arma adiudicarentur. illam autē repulsam Ajax adeo ægre tulit, ut primum furiosus sit effectus, deinde cum respuisset, gladio incumbens se ipsum interfecerit: sed tandem miseratione deorum in Hyacinthum florem fuit commutatus. *Confedere duces* ciuilem instituit concionem, in qua principes sedent, vulgus autem cogitur stare. *Clypeus* sep. 7 septem boum corijs rekti. [Huius clypei descriptio est apud Homerū Iliados septimo:

Αἴας δ' ἐν γούβῃ ἄλθε φέρων
σάκος ἡντα κούργον
Χαλκίον ἱπταβίον, ὃ οἱ τὸ
χρὸς καὶ τοῦ χιτῶνος
Ἰκνυτοτόμων ἔχ' ἀριστος ὄλη
ἰνὸ οἶκία ναιών.
Οἱ οἱ ἱπταβίον σάκος αἰόλον
ἱπταβίον,
Ταύρων ζατρηφίον, ἰπὶ δ'
ἔγχεον ἄλσος χαλκόν.

quod igitur Home. *ἱπταβίον* dixit, idem hic Septemplex nomine intelligendum.] *Ἄϊαξ* Te. Pelei fratris filius Achillis patruelis fuit. quæ autem de Aiace scribit poeta, à Sophocle sumptissime uidetur. *Sigeia* li. Sigeum & vrbs & promontorium est troadis, iuxta quod Græcorum classis subducta erat. *Classemque in litto*, stantem subaudiamus. *Intendensque ma*, ad classem intelligendum est, exprimit autem gestum uiri cum indignatione locuturi. *Agimus pro Iup*, Aiace personæ decorum pulchre seruatur, qui fortis quidem ac bellicosus fuisse, sed eloquentia parum ualuisse, tum à Græcis, tum à Latinis fingitur poetis. quare illi oratio simplex attribuitur, omnique artificio carēs. nam & in proœmio statim cum magna exclamat indignatione, & se per totam iactat orationem: quæ non esse faciendā, rhetores omnes præcipiunt. Versatur autem hæc oratio in duplici coniecturali constitutione. cum enim Achillis arma Græcorum præstantissimo & uirtute & meritis forent tribuenda: uter horum sit præstantior queritur, Ajax an Vlyfles, cum uterque se dignum illis esse iactaret, uterque autem coniecturis & se meruisse & alterum non meruisse ostendit. [Neque uerò

ARGUMENTVM.

A R G. Achilles ab Alexandro occiso, arma cum peterentur ab Aiace, quia frater patruelis esset, & Vlyfse, qui consilio se potiorē, ac uirtute iudicaret: placuit principibus, ut utriusque res gestæ in bello perpenderentur, & digniori propositum præmium ab uniuerso exercitu tribueretur. cum itaque in conspectu omnium Ajax uirtutes suas, quibus Græcos iuuisset, retulisset: & Vlyfles consilia sua, quibus communem rem iuuisset, duces quoque adduxisset, nouissime signum Mineræ, quod è Troia sustulerat, ostendit. quo Græci moti, cum ante oratione eiusdem perculsi stuperēt, ab Aiace arma abiudicata sunt, & Vlyfsi data. qua ille contumelia accensus incubuit enī: ex cuius cruore flos purpureus similis hyacintho natus est.

ONSEDERE duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplex Ajax
Vtque erat impatiens iræ, Sigeia tor-
no
Littora prospexit, classemq; in litore,
vultu:

Intendensq; manus, Agimus, pro Iuppiter, inquit,
Ante rates caussam, & mecum confertur Vlyfles.
At non Hectoris dubitauit cedere flammis,
Quas ego sustinui: quas hac à classe fugau.
Tutius est igitur fictis contendere verbis,
Quàm pugnare manu. sed nec mihi dicere promptum,

gendam accedit, & eo magis indignatur, q̃ cum Vlyfse, homine bellicis rebus aut armis nunquam aperte aut recte exercitato, certandum sibi esset: ad quem nullo neq; iure neq; merito adeo arma illa pertinerent. deniq; ex cuius collatione, ipsius fama plus detrimenti, quàm uictoriæ gloriæ acceptura esset. Proinde illud magis dicendum fuerat, Aiace quidem simplicem, non tñ ab arte remotam orationem tribui, Vlyfsi autē coloratam, & propemodum ueteratariam. *Pro Iup*, exclamatio minime principio conueniens. *Ante ra*, à quibus ego solus Hectoris faces repuli, cū alij Græci, in primisq; Vlyfles illius uiri impetū non sustinentes eas deseruerint. cū. n. Achilles Agamemnoni iratus pp Briseida ereptam intra tentorium se contineret, neq; pugnare uellet, Hector cum delecta Troianorum iuuentute in hostium classem impetum fecit, q̃ et incendisset, nisi Aiace uirtute fuisset repulsus. [ut est Iliad. 15.] Omnis igitur Aiace indignatio, & à loco, in quo causa agitur, & ab aduersario oriri uidetur. *Et mecum*, & coniunctio indignationem hoc loco significat. *Hac a clay*, manum ad classem intendit Ajax, licq; illam Græcis ostendit. *Fictis* compositis.

§ 1813

RAPH.

EST I? cum magno Vlyssis contemptu hoc dixit. *Quantumque ego contra artis præcepta ubique & se & sua Ajax non delinit iactare. omnis enim sui iactatio (ut Fabius Quintilianus tradit) est odiosa. Præmia magna arma Achillis à Vulcano fabricata. Tenuisse obtinuisse, in contemptum autem Vlyssis, quantum potest, Ajax adducit. Superbumque gloriosum. Si licet quamvis id, de quo contenditur, sit maximum. Feretur iacta bitur. Si uirtus nimis arroganter hoc est dictum. Littora Colcha? Colchica. nam Telamon cum Iasone in Colchos nauigauit, ut plenius superius diximus. Vbi Aeolide si hoc ad Vlyssis contemptum dictum est. nam fama erat à Sisypho latrone, Isthmum oblidete, Anticleam Vlyssis matrem, cum ad Laertem duceretur, fuisse compressam. atque ex eo concubitu Vlysses ortum. De hac re supra in fab. Autolyce non nulla annotauimus. sumpta autem uidentur hæc uel ex Aiace Sophoclis ubi chorus de Vlysses loquens:*

Εἰ δ' ὁποῖα μιν αἰῶν,
(inquit)
ἡλίκου μὲν οἱ μεγάλοι
βασιλεῖς
ἦν δὲ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἡ γένεσις
Μηδὸς δ' ἀνὰ
Εὐρώπῃ ἰσχυρὸς καὶ αἰσῶν ἔρμ
μ' ἔχον
Κακὰ δ' ὅσιν ἄρ', &c.

aut ex Aeschilo, cuius hæc ibidem citantur:

Αἰὲν ἀντιχόας ἄσπετον ἔλθο
οἰστροῖς
Τὴν οὖν λίγαντοί μιν, ὅς
ἰσχυρὰ.

aut etiam ex Cyclope Euripidis. ubi Silenus Vlysses interrogans inquit:

Καὶ τίς δὲ εἶσ' ὅστις δ' ὀρθῶς
αὐτὸν ἀντιχόας οἶδ'.

Ille autem respondens subiicit:

Γόνατος δὲ λυσοῦντος γένος ἀνὰ
ἀστυν ἔλαξ.

Tum rursus alter:

Οἷός τ' ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν, ἄρ' ἔρμ
μὲν οἰστροῖς γένος.]

Hæc series hæc stemmatis dispositio. Frater erat patrueles frater Achilles fuit Aiace, nam Peleus & Telamon fratres fuerunt. Patrueles autem fratres dicuntur, qui à fratribus nascuntur. Quid sang. aperte Ajax originis turpitudinem obiecit Vlyssis. An quod? Vlysses ne ad bellum Troianum cum alijs Græciæ principibus proficiscens, uxorem relinquere cogeretur, se insanire simulauit. Palamedes uero, prudentia ualde pollens, ad hoc speculandum missus, illi aranti, salemque seminanti filium paruulum obiecit, quem Vlysses aratro sublato nihil offendit, mutus itaque ad bellum ductus,

Palamedem ficta prodicione tandem oppressit. *Nulla subin? nullo indicante. Ultima qui? ultimus per hypallagem, ut intel ligatur, qui ultimus cepit arma. Detrectauit? uitauit. Solertior? prudentior. Et sibi? nam Palamedes in se Vlysses concidit, cuius fraude tandem, ut proditor à cuncto Græcorum*

Palamedis cædis.

*Nec facere est isti: quantumq; ego Marte feroci,
Inq; acie ualeo, tantum ualeat iste loquendo.*

Nec memoranda tamen uobis mea facta Pelasgi

Esse reor: (uidistis enim) sua narret Vlysses,

Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.

Præmia magna peti fateor. sed demit honorem

Aemulus Aiace. non est tenuisse superbum,

* Sit licet hoc ingens, quidquid sperauit Vlysses.

Ipse tulit pretium iam nunc certaminis huius,

Quod cum uictus erit, mecum certasse feretur.

Atque ego, si uirtus in me dubitabilis esset,

Nobilitate potens essem, Telamone creatus,

Mænia qui forti Troiana sub Hercule cepit,

Littoraq; intravit Pegasæa Colcha carina.

Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic

Reddit, ubi Aeoliden saxum graue Sisyphon urget.

Aeacem agnouit summus, prolemq; fatetur

Iuppiter esse suam. sic ab Ioue tertius Ajax.

Nec tamen hæc series in causam proposit Achivi,

Si mihi cum magno non sit communis Achille.

Frater erat, fraterna peto. quid sanguine cretus

Sisyphio, furtisq;, & fraude similimus illi

Inferis Aeacidis alienæ nomina gentis?

An quod in arma prior, nulloque sub indice ueni,

Arma neganda mihi? potiorq; uidebitur illis,

Ultima qui cepit, detrectauitque furore

Militiam ficto: donec solertior isto,

Et sibi inutilior, timidi commenta retextit

Naupliades animi, uitataq; traxit ad arma?

Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla:

Nos in honorati, & donis patrue libus orbi,

Obtulimus quia nos ad prima pericula, simus?

Atque utinam aut uerus furor ille, aut creditus esset,

Nec comes hic Phrygiæ unquam uenisset ad arces

Hortator scelerum. non te Præantia proles

Expositus Lemnos nostro cum crimine haberet:

Qui nunc, ut memorant, syluestribus abditus antris,

Saxa moues gemitu, Laertiadæq; precaris

Quæ meruit: quæ, si dii sunt, non uana precaris.

Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,

* Et pars una ducum, quo successore sagittæ

Herculis utuntur, fractus morboque, fameque

Venaturq;, aliturq;, aubus, uolucresq;, petendo

Debita Troianis exercet spicula satis.

Ille tamen uiuit, quia non comitatur Vlysses.

Vellet & infelix Palamedes esse relictus:

Viueret, aut certe lethum sine crimine haberet.

Quem malè conuicti nimium memor iste furoris

Prodere rem Danaum finxit, fictumq; probauit

Crimen, & ostendit, quod iam præfoderat, aurum.

Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,

te amplificat Ajax, ut maius in odium Vlysses adducat. Troianis satis? Troiano excidio. Sine crimine? prodicionis. Conuicti furoris? deprehensi, detecti. Nimum ma? illa nanque memoria Palamedes optime de Græcorum exercitu meritis fuit interfectus. Præfoderat? ante defoderat in tentorio Palamedis per seruos corruptos, ut diximus. Ergo aut exil? relinquens Philoctetem in Lemno tanquam exulem.

exercitu fuit interfectus. nam Vlysses litteras finxit à Priamo ad Palamedem datas, quibus significare videbatur Priamus se magnum auri pondus misisse, aliudq; missurum. cum verò litteræ ad Agamemnonem fuissent perlatæ, principesque omnes præter Palamedem conuenissent, uixque illud scelus in Palamedem cadere posset cunctis videretur. Vlysses nihil temere de tanto viro credendum dixit, nisi aurum, quod ille iam per seruos corruptos in illius tentorio defodiendum curauerat, deprehenderetur. qui igitur missi ad hoc inquirendum fuerat, cum renuntiassent inuentum, lapidibus Palamedes à toto exercitu, de quo optime meritis erat, obrutus est. *Naupliades? Palamedes Nauplij filius. Nauplius autem, Neptuni & Amymones nymphæ filius in Eubœa regnauit. Optima nunc? Ironia indignationis plena, qua Ajax significat Vlysses nulla ratione armis Achillis esse dignum, se autem esse dignissimum. Furor il? infantia illa Vlyssis. Hortator scelerum? hæc tunc in contemptum, nunc in odium Ajax Vlysses adducit. Non te Præantia? cum oraculis accepissent Græci, Troiam sine Herculis sagittis capi non posse, Vlysses missus ad Philoctetem Præantis filium, cui moriens Hercules arcum, sagittasque reliquit inueniendum, Troiaque adducendum. cū forte inter nauigandum sagitta hydræ veneno tincta è phætra cadens Philoctete pedem vulnerasset, cū in Leno, nullo adhibito vulnere remedio, reliquit. Lemnos? Lemnos insula est una ex Cycladibus, [seu potius è regione Thraciæ, ut Steph. habet, unde cætera hæc transumpta.] Vulcano dicata, quæ duo oppida habet Ephestiam, & Myrinā, in cuius forum solstitio Athos eiacularur umbram, ut Plin. scribit. Qui nunc? oratorie miseras Philoctete*

Scilicet

(Heu p.m. d.)

RAPH.

Aut

3 *Et vestra ualuerunt* nam, ut optauerant, fors Aiakis prima prolata est, ut cum Hectore pugnaret. *Non sum superatus ab illo* pari nanque gloria uterque ea pugna recessit. *Ecce ferunt Troes* hoc quoque in 15. Iliad. describit Hom. *Iouemque* auxilium Iouis Hectori fauentis. *Nempe ego* solus Ajax alijs Græcorum ducibus perterritis classem ab ignibus hostium protexisse, ab Homero quoque scribitur. [Iliad. 15. circa finem, ubi hi versus leguntur:

ἄγε δὲ πρῶτον κλισίας ἐπὶ τῇ
καὶ ὤρεται
σὺν αὐτοῖς καὶ αἰὲς χάριον ἔχοντες
πολλοὺς ὀφρύναντες.
Τὸν δ' αἰὲς οὐρανὸν ἀεικέως
μένειν ἔβρι χαλκῷ.

3 *Quod si uera licet* arroganter nimium contra artis oratoriae praecepta hec quoque dicuntur. *Conferat his* his gestis meis comperet Vlysses: quem cum quodam contemptu Ithacum Ajax appellat. Rhesus autem rex fuit Thraciae: qui (ut scribit Homerus) cum in auxilium Troianorum cum candidissimis equis venisset, à Diomede & Vlysse ea ipsa nocte, qua ad Troiam peruenerat, fuit interemptus. *Imbellemque Dolonem* (ut idem scribit Hom.) Eumedis praëconis filius, cum speculator ad castra Græcorum ab Hectore missus esset, à Diomede simul & Vlysse captus fuit, & interfectus. [De Rheso & Dolone, & quomodo uterque noctu interfectus fuerit ab Vlysse, & Diomede, habes Iliad. 10.] *Priamidenque Helenum* Helenus Priami fuit filius, qui à Diomede & Vlysse captus, fata Troianorum arcana Græcis reuelauit. *Rapta cum Palladio*, quod Vlysses unà cum Diomede rapuit. [De Palladio ex arce Troiana per Diomedem & Vlysses ablato, etiam Virgilius meminit 2. Aeneid. de Heleno autem Sophocles in Philoctete his uerbis,

ἄν τις ἐγγυρὸς
Πριάμην μὲν ἴδω, δῶμα δ' ἄν
τομάζωτο
Ἐλπίος, ὅτι ἔπος πικρὸν ἔχοντος μόνος
ἔσται ἀκούσι σίγη δὲ λόβηται ἔπειτα
ἡλίας Ὀδυσσεύς, εἰ δὲ δῶσι μὲν δ' ἄγαν
ἰδὲν ἄχαρις, &c.

qui tamen hoc ab Ouidio differt, quod ille unà cum Palladio, & adiuvante Diomede, captum Helenum dicit: hic autem solius Vlyssis meminit. *Quod tamen haec arma* Achillis incommodo Vlyssi futura ostendit Ajax. *Quod ad quid, ad quem finem* petuntur autem uerbum est subaudiendum, *Et fur* dolis, fraudibus, insidijs. *Dulichium* Vlyssis caput, nam Dulichium insula est Ithacae uicina. [Quidam autem eandem cum Cephalenia faciunt Dulichium, ut Strab. indicat. & quia Cephalenijs imperauit Vlysses, hinc poeta Dulichium ipsum quoque Vlysses passum appellat, quod tamen contrarium Hom. est, qui Duli-

chios, & Cephalenas diuersos facit, atque his quidem ducem Vlysses, Dulichijs autem Megerem assignat. Vide Iliad. 2. & Strab. lib. 9.] *Nec non one* sordo est & sensus, & Pelias hasta non potest esse non onerosa, & grauis imbellibus lacertis. *Nec clypeus* in clypeo Achillis (ut scribit Homerus) quatuor elementa sculpta videbantur. [Descriptio clypei Achillis est apud Hom. Iliad. 18. non solum autem elementa in eo, sed totam machinam mundi, hoc est, caelum sideribus suis, terram cum urbibus & populis, & ipsum denique Oceanum, oras ambientem, fuisse sculptum idem auctor est.] *Quod tibi si populi* hoc quoque contra artis praecepta ab Aiace dictum est, neque enim error iudicibus fuit obijciendus. *Trahentem* proprie dixit, illa enim trahimus, quae gestare non possumus. *Vixi for* Achillis. *Vulgi* que secutus, nam populus murmure suo Aiakis dicta approbare est uisus. *Astitit* surrexit. *Atque oculi* p. tel. m. imitatur Hom. Ouidius qui Vlysses stetit oculis in terram defixis, immotoque sceptro, priusquam illam eloquentie procellam effunderet, scribit. [Locus est Iliad. 3. ubi Antenor inter se confert Menelaum & Vlysses. Am' ὅτι δὲ πολέμους ἀνὰ ξένον Ὀδυσσεύς, Στάσκειν ὑπαὶ δὲ Ἰδνακῆ κατὰ χροῶν ὁμιλῶντα πύξας, Σκῆπτρον δὲ οὐτ' ὀπίσω, οὐτ' ἀποπρὸς ἐν ὄμῳ, Am' ἀσμεφίς ἔχουσιν, αἰδρεῖται ὡς τὴν ἰσχυρὰν. Φαίης καὶ γὰρ πόντιον ἱμμεναι, ἀφρονα θ' αὐτῶς. Am' ὅτι δὲ ῥόπαλις μεγάλῃ ἐκ γένους ἔσσι. Καὶ ἰππία πικράδιστον ἰοικότα χερσὶν ἔσσι, Οὐκ ἂν ἵππας Ὀδυσσεύς ἱρίσας ἑρπύρας ἄλλος, &c. de praesenti autem oratione, siue contentione Vlyssis cum Aiace, nihil est apud Homerum, nisi quantum de iudicio & victoria meminit Odyss. 1. ubi ait: Οὐκ ὁ δ' αἰάντος ψυχὴ τελευτοῖα δαῖς Νέσσειν ἀφασίην καχολομένη εἴνακα νίκης Τὸν μὲν ἰγὰρ νίκῃσιν ἀναξέμενός εἰς σπῆλ' ἔκλυε. Τὰ χερσὶν ἀμφοτέρωθεν, ἔδνα δὲ πόντιον ματῆρ.

Am' ὅτι δὲ πολέμους ἀνὰ ξένον Ὀδυσσεύς, Στάσκειν ὑπαὶ δὲ Ἰδνακῆ κατὰ χροῶν ὁμιλῶντα πύξας, Σκῆπτρον δὲ οὐτ' ὀπίσω, οὐτ' ἀποπρὸς ἐν ὄμῳ, Am' ἀσμεφίς ἔχουσιν, αἰδρεῖται ὡς τὴν ἰσχυρὰν. Φαίης καὶ γὰρ πόντιον ἱμμεναι, ἀφρονα θ' αὐτῶς. Am' ὅτι δὲ ῥόπαλις μεγάλῃ ἐκ γένους ἔσσι. Καὶ ἰππία πικράδιστον ἰοικότα χερσὶν ἔσσι, Οὐκ ἂν ἵππας Ὀδυσσεύς ἱρίσας ἑρπύρας ἄλλος, &c. de praesenti autem oratione, siue contentione Vlyssis cum Aiace, nihil est apud Homerum, nisi quantum de iudicio & victoria meminit Odyss. 1. ubi ait: Οὐκ ὁ δ' αἰάντος ψυχὴ τελευτοῖα δαῖς Νέσσειν ἀφασίην καχολομένη εἴνακα νίκης Τὸν μὲν ἰγὰρ νίκῃσιν ἀναξέμενός εἰς σπῆλ' ἔκλυε. Τὰ χερσὶν ἀμφοτέρωθεν, ἔδνα δὲ πόντιον ματῆρ.

Παίδες δ' ἄνδρων ἄχαιων, ἢ Παλλὰς Ἀθήνη.

3 *Si mea* artificiosissima Vlyssis attribuit oratio, ut personae de RAPHAELI coram feruetur. nam Vlysses cum ab alijs, tum ab Homero inter eloquentissimos numeratur, quare & affectus statim in exordio mouet, & sua sine ulla arrogatia amplificat, & ab aduersario obiecta ita refellit, ut illi in maximū adducat contemptū: ac denique principibus persuadet se arma Achillis, quae Ajax magis meruisse principum aut à beneuolentia sumptū esse, n. cum alijs Græcis semper optasse ait salutē Achillis, per quod significat se uehemēter illius morte dolere, quod Græcis oibus gratissimus fuisset. *Tuque* poteris ac possideres, & frueris subaudiatur. est enim hypozeugma. Poteremur autem legendum est, ut sit tertiae coniugationis, ita uerbi exigente. hac autem apostrophe ad Achillem animos auditorum ad fletum inclinat. *Manusque simul* haec ex persona poetæ

Et uestra ualuerunt preces. si queritis huius Fortunam pugnae; non sum superatus ab illo. Ecce ferunt Troes, ferrumque, ignesque, Iouemque. In Danaas classes: ubi tunc facundus Vlysses? Nempe ego ille meo protexi pectore puppes, Spem uestri reditus. date pro tot nauibus arma. Quod si uera licet mihi dicere, queritur istis, Quam mihi, maior honos, coniunctaque gloria nostra est. Atque aiace armis, non Aiace arma petuntur. Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemque Dolonem, Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum. Luce nihil gestum est: nihil est Diomede remoto. Si semel ista datis meritis tam uilibus arma, Diuidite, & pars sit maior Diomedis in illis. Quod tamen haec Ithaco, qui clam, qui semper inermis Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem? Ipse nitor galeae claro radiantis ab auro Insidias prodet, manifestabitque latentem. Sed neque Dulichius sub Achillis casside uertex Pondera tanta feret, nec non onerosa, grauisque Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis. Nec clypeus uasti celatus imagine mundi Conueniet timide, nataque ad furta sinistra. Debilitaturum quid te petis improbe munus? Quod tibi si populi donauerit error Achilli, Cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste. Et fuga, qua sola cunctos timidissime uincis, Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti. Adde, quod iste tuus, tam raro praelia passus, Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo Mille patet plagis, nouus est successor habendus. Denique quid uerbis opus est? spectemur agendo, Arma uiri fortis medios mittantur in hostes. Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.

Finierat Telamone satus, uulgi que secutum Vltima murmur erat; donec Laertius heros Astitit, atque oculos paulum tellure moratos Sustulit ad proceres, expectatoque resoluit Ora sono: neque abest facundis gratia dictis. Simeae cum uestris ualuisse nota, Pelasgi; Non foret ambiguus tanti certaminis haeres; Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille. Quem quoniam non aequa mihi, uobisque negarunt Fata, (manusque simul ueluti lacrymantia terpsit Lumina) quis magno melius succedat Achilli;

poeta dicuntur. ex arte autem finxit se flere Vlysses, quod facilius persuaderet, se morte Achillis graui dolore fuisse affectu. *Quam per* hoc est, quam is, cuius opera Achilles ad bellum Troianum deductus est. is autem Vlysses fuit. nam, ut ipse paulo post narrat, cum Thetis mater Achillis cognosceret filium in bello Troiano periturum,

illum virginis habitu ornatum Lycomedi, Scyri insulae regina cum filiabus ipsius educandum commendauit, ut tantisper apud eum in virgineo habitu lateret, dum Troia foret deleta. cum vero sine Achille Troia capi non posset, nec vquam inueniretur Vlysses, id quod erat suspicatus, mercibus, quibus feminæ capiuntur, gladium, scutumque, ac galeam immiscens, ad Lycomedem se contulit, ubi mercibus illis expositis, Achilles gladium ac scutum, alia negligens, tractare cepit, ex quo cognitus, ad bellum Troianum fuit deductus. [De Achille in Scyro occultato, & de tota eius educatione copiose Statius in Achilleide.] *Huius* mo. & aduersarium, ut hebetem, ac ingenio tardum, omniq; facundia carentem, in contemptum adducit. *Siquis* est ex arte suam eloquentiam extenuat Vlysses, ne in se inuidiam odiumque auditorum transferat. *Inuidia* ca. & nam Ajax in inuidiam Vlyssis eloquentiam adducere conatus est, cum dixit, Tutius esse fictis verbis contendere, quam manu pugnare. *Bona* sua pro propria uel à natura data, uel industria comparata. *Sed* enim figurata poetica est hec locutio. in soluta namque oratione accusatio uteremur, diceremusque, Ajax retulit se esse Iouis pronepotem. *Acrisius* illi duo fuerunt nobiles Acrisij, & hic Iouis filius ac Vlyssis auus, & alter Abantis Argiuorum regis filius, ac Danaes pater. legitur etiam Arceusius. [Non Acrisius legendum, ut Raphaeli falsò videtur, sed Arceusius. nam in Acrisio etiam secunda syllaba repugnat, quæ brevis est, ut apud Virg. Quam dicitur urbem Acrisiois Danae fundasse colonis, & supra lib. 4. Solus Abantiades ab origine cretus eadem Acrisius superest, &c. Arceusij autem & Homerus meminit Odyss. 14. de Telemacho loquens, his uersibus:

Τὸν δὲ μενεΐδης ἀγνοῖ
Οἷον δὲ τὰ λοχάσιν, ὅπως δὲ πῶς οὐλοῖται
Νόον μοι ἐξ ἰθάκης Ἀργεῖσιν ἀντιθέοιο.

Neque in his Peleum Achillis patrem notat Vlysses, qui Phoco fratre interfecto, ab Aeaco patre in exilium fuit expulsus. [Alij utrunque, hoc est, tam Telamonem, quam Peleum in exilium actos tradunt. utrunque enim cædis fraternæ participem fuisse, ac Peleum quidem disco, Telamonem autem ferro in ceruicem illius a dato, Phocum occidisse. quare & Peleum in Thessaliam postea: Telamonem autem ex Aegina Salaminē peruenisse. Vide comm. Pindari in 5. odam Nemeorum.] *Est quoque per* Antichia mater Vlyssis filia fuit, primi Sinonis Mer-

curij filij. [Anticlea Autolyçi filia fuit, Autolyçus autem Mercurij ex Chione Dædalionis. Hom. Odyss. 11.]

Ἥλπε δὲ πρὸς Ἰφιδὴν μητρὸς λαπατὸς θυγκύνης
Αὐτολύκου θυγατρὸς ἀγαλάτορος Ἀντίκλειας.

[Sed de hac etiam supra mentio facta est. *Phthiam* * Scyron. & Phthiam ad Peleum, Scyron ad Pyrrhum Achillis filium ex Deidamia Lycomedis filia. *Ergo operum* quoniam, inquit, quæstio est sola uter nostrum pluribus ac maioribus meritis Græcorum exercitum affecerit, non omnia, quæ gessi, referre possum. *Præscia* uen. hinc incipit merita sua commemorare sine ulla arrogantia Vlysses. *Genitrix* Thetis Nereidum filia, materque Achillis, ut de Hom. & plerique poetarum asserunt. Suidas uero, Aris. & Dion. Chalcidensis scribunt, Achillem ex Thetide Chironis filia natum. Deimachus autem ex Philomela Actoris filia. *Disimulat* hoc est, habitu simulat Achillem non esse puerum, sed puellam. *In quibus* inter quos. *Arma* gladium, hastam, parram.

PROIECERAT de posuerat. *Ad fortia* subaudiamus gerenda. [Vide Achilleida Statij] *Ergo* colligit Vlysses omnia quæcunque gessit Achilles, sibi esse ascribenda, & illum latitantem deprehenderit, ad bellumque Troianum adduxerit. à causâ effectus separari non potest. *Ego Telephus* Telephus Herculis filius ex Augenympa rex fuit * Lycia, qui cum resisteret Græcis ab Achille in femore fuit percussus, ac deinde iterato vulnere, ut in superioribus diximus, sanatus. *Quod Thebis* de Thebis Ciliciæ patria Andromache intelligendum est. nam ea diripuit Achilles. *Meredite Lesbos* Lesbos insula est clara Alcæi carminibus & Saphus. [Hæc autem Achil-

lis proclita fertur à puella quadam, Pisidice nomine, quæ illius amore flagrabat, auctor Parthenius in Eroticis.] *Chrysenque* Chryse urbs est Troadis propè Lemnum Apollini sacra, quam expugnauit Achilles, cum pro Troianis sentiret. sunt tñ & aliæ urbes hoc nomine & loca. etenim urbs inter Ophrynum, & Abadum, est & promontorium Lesbi in Tenedum uergens, est & Bithyniæ urbs & Caræ Cilla quoque urbs est Troadis Apollini sacra à Græcis direpta. *Er* * Sy. & Syros absq; c. insula est Ionice cum urbe eiusdem nominis. nam Syros per c. patria est Lycomedis. tametsi Sestus forsitan non inepte legeretur. est. n. Sestus urbs Hellepontina tiffima. [Locus obscurus est. neq; n. Græci alibi leguntur expugnasse Cycladas, inter quas Syrus à Strabone refertur lib. 10. neq; Scyron Achilles, in qua seruatus fuerat, filiumque ex Deidamia Neoptolemum precrearat. aut igitur mædæ aliquid esse nomini Syro dicendum, aut una ex undecim urbibus, quas Achilles ante expugnationem Troiæ cepisse dicitur, eadem hæc accipienda, quandoquidem cum Chrysa, Cylla, & Lyrnesso recensetur De numero autem urbium hoc et Calaber meminit in oratione funebri, qua Nestor laudasse Achillem fingitur. sic. n. ait.

-δλ' αὖ ἰν' ὅθι γὰρ ἱερὸν δῖα φῶτα

E' κ' αὖ γὰρ ἐκ δόμου αἰὲρ μέλει ἐπὶ σῶσι.
Δόλ' ἔπειτα δὴ πῶς ἀπὸ τοῦ ἀλλοῦ ἄρα φῶτα.
E' ἴδ' αὖ δὴ πῶς ἀπὸ τοῦ ἀλλοῦ ἄρα φῶτα, &c.

Apud Strabonem autem lib. 13. & Scephis quædam memora-
tur, ubi regia Aeneæ fue-
rit, & ex qua idem Lyrnef-
sum aufugerit, quando ea
loca ab Achille vastaban-
tur. unde ipse Achilles a-
pud Hom. Aeneæ obijcit:

ὅ μιν ἄρ' ὅτε παῖς ἦν
ἔσθ' ἄρ' ἰδὼν ὅριον παχέ-
ας σπείδισσας,
κ' ὅθι δὴ νῆες λυγρὰς οὖν ὕπαι-
φ' ἔγχετο, αὐτὰρ ἰγὼ πῶ.
Πῆρα μὲν ὁρμήσεις, &c.

Vt hinc aliquis Scepsin ma-
gis, quam Seston, quod Re-
gio placet, pro Syro repon-
endum putare possit, quan-
quam mihi neque hoc, ne-
que illud satis probatur,
quando neutrum cū prio-
re voce convenit.] *Ly-
nessia mæ.* *Lyneffus* vrbs
fuit Troadis, unde Brisei-
da rapuit Achilles. [Oc-
ciso eius marito Minetæ,
vt Iliad. 7. ipsa loquens
ait:

Οὐδ' μὲν οὐδ' ἴμ' ἔα σῶσαι,
ἔτ' ἀνδρὶ ἱμὸν ὠκὺς Ἀ-
χιλλεύς.
E' κ' αὖ γὰρ ἐκ δόμου αἰὲρ μέλει ἐπὶ σῶσι.
ὅ μιν ἄρ' ὅτε παῖς ἦν

Lyneffus magnum, terribi-
lem. illum enim ex arte
laudat Vlysses, ut inde ma-
ior Achilles, qui eum supe-
rauit, gloria cognoscatur.
Vino de. *Lyneffus* cum ea mercib.
inferui. tunc enim primi
arma tractare cepit Achil-
les. hic autem est epilogus
primi meriti Vlyssis, quo
Achillem in bellum misit.
Post fa. *Post mortem.* *Lyneffus*
de. secundum exponit me-
ritum Vlysses, quo probat
se armis Achilles digniorē
esse quam Ajax. nam cum
mille Græcorum naues ad
Aulida convenissent, idem
tēpestatibus impediti sol-
vere non poterant, quare
consulti uates responde-
runt, Dianam sanguine fi-
liæ Agamemnonis esse pla-
cendam, nam Agamemnon
illius ceruam imprudens necarat. cum uerò pater filiā immo-
lari noller, vi eloquentiæ Vlyssis expugnatus est, ut publicam
utilitatem priuatæ anteponeret caritati. Missus quoq; ad Cly-
temnestram nō minore arte ab ea filiā abduxit: quæ nisi per-
fecisset Vlysses, classis Græcorum nunquam ab Aulide profe-
cta fuisset. *Lyneffus* postquam dolor vnus Menelai, quem ex He-
lena uxore sibi ablata capiebat, omnes Græcos commouit.
Aulidaque Aulis Bæotiz urbs est iuxta Chalcidem, portum
habens amplissimum, conuentu mille nauium Græcorum no-
bilissimum. *Atque in rege* paterna caritas. *Tenuis* obtinui.
Difficilem propter iniquum iudicem. nam Agamemnon ma-
gis priuata caritate, quam publica utilitate moueri uideba-
tur. *Summa* potestas. *Laudem ut cum* gloriam. hæc autem
omnia ab Vlyssē fuerunt Agamemnoni commemorata, publi-
ca utilitas, Menelaus frater, ac summa potestas illi data. [Mit-

tor & ad matrem, quæ non hort. sed astu Decipienda fuit: non
enim simpliciter ab illa filiā abstulit, sed sub prætextu, quasi
nuptum daretur Achilli, qui alio pacto ad bellum Troianum
proficisci noller, nisi uxore accepta Agamemnonis filia. ut ex
Iphigenia Euripidis patet, quanquam ibidem Euripides fin-

Procuuissse solo Lyrnessia mænia dextra.
Vtque alios taceam, qui seuum perdere posset
Hectora nempe dedi: per me iacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus est inuentus Achilles,
Arma peto: viuo dederam: post fata reposco.
Vt dolor vnus Danaos peruenit ad omnes,
Aulidaque Euboicam complerunt mille carinae,
Expectata diu nulla, aut contraria classi
Flamina* erant: duraque iubent Agamemnuona sortes
Immeritam seue natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, diuisque irascitur ipsis,
Atque in rege tamen pater est. ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor: fassoque ignoscit Atrides,
Difficilem tenui sub iniquo iudice causam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique.
Summa mouet sceptri, laudē vt cum sanguine penset,
Mittor & ad matrem, quæ non* hortanda, sed astu
Decipienda fuit, quò si Telamonius isset,
Orba suis essent etiam nunc lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Visaque, & intrata est altæ mihi curia Troiæ:
Plenaque adhuc erat illa viris. interitus egi,
Quam mihi mandarat communis Græcia, causam:
Accusoque Parim; prædamque Helenamque reposco;
Et moueo Priamum, Priamoque Antenora iunctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuere sub illo,
Vix tenuere manus (scis hæc Menelae) nefandas:
Primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora est, quæ consilioque, manuque
Vtiliter feci spatiosi tempore belli.
Post acies primas vrbs se mænibus hostes
Continuere diu: nec aperti copia Matris
Vlla fuit: decimo demum pugnauius anno.
Quid facis interea, qui nil nisi prælia, nosti?
Quis tuus vsus erat? nam si mea facta requiris,
Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
Consolor socios, vt longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo, quò simus alendi,
Armandique modo: mittor, quò postulet vsus.
Ecce Iouis monitu deceptus imagine somni
Rex iubet incæpti curam dimittere belli.
Ille potest auctore suam defendere vocem:
Non sinat hoc Ajax, delendaque Pergama poscat,
Quodque potest, pugnet: cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det, quod uaga turba sequatur.

immissam, de qua r. est Iliad. 1. *Ecce so.* *Lyneffus* aliud commemo-
rat in Græcos meritum Vlyssis. nam (ut Hom. in 2. Iliad. narrat)
Iuppiter per somnū, Agamemnonem admonuit, ut toto exer-
citu cum Troianis confingeret. futurum enim ut uictoriam
adipisceretur. Agamemnon uerò, ut suorum animos tenta-
ret, conuocatis ad cōcionem Græcis, fluxit se in somnis a Ioue
admonitum, ut Græciam cum toto exercitu repeteret. Troiā
enim nulla ratione capi posse. quare cum omnes deducerent
naues, vt redirent in patriam, Vlysses ad dissuadere principi-
bus cepit, tantumque eloquentia ualuit, ut omnes mutare sen-
tentiam coegerit. *Auctore* Iouis auctoritate. *Non sinat hoc*
Ajax pulchra ironia qua significat Vlysses, Aiacem nulla præ-
ditum eloquentia illud prohibere non potuisse. *Det* edat,
dicat aliquid, proponat aliquod consilium quod turba se-
quatur.

gat, non oratorem Vlyssē,
sed litteras ab Agamem-
none ad uxorem Clytem-
nestram missas, sed Ouid.
aliorum traditionem seq-
tur.] *Mittor &* Vlysses
(ut Homerus quoque scri-
bit) cum Menelao ob Hele-
nam repetendam orator
ad Priamum missus est. *Et*
sp. participium cōtra grā-
matices rationem poetica
licentia formatum. *Plena*
que ad. significat se nō no-
ctu, sed interdū, cum ad-
huc curia uiris esset plena,
intrepide regem Priamū
adisse. [Immo plena, qñ
nondum tot proceres Tro-
ianorum bello occisi fue-
re.] *Prædamq;* *prædam*
appellat, quæ vnā cum He-
lena asportauerat Paris.
Priamoque nā Antenor
semper censuit Helenam
Menelao esse reddendam.
[Alludit autem Ouid. ad
id quod Iliad. 3. Hom. tra-
dit, ubi Antenor de Vlyssē.

(inquit) γέναι ἡ μάλα πύτο
ἵππευται ἡμεῖς ἱππῆς
ἔσθ' ἄρ' ἰδὼν ὅριον παχέ-
ας σπείδισσας
κ' ὅθι δὴ νῆες λυγρὰς οὖν ὕπαι-
φ' ἔγχετο, αὐτὰρ ἰγὼ πῶ.
Πῆρα μὲν ὁρμήσεις, &c.

Sub illo in illo tempore
Spatisi belli diuturni, ac
longi, & in decimum vsque
annum protracti. *Post a-*
cies post prima prælia. *De*
munis solum. *Quis tuus*
quæ tua Græcis utilitas e-
rat? [Fossas munimine cin-
go,] videtur ad fossam re-
spicere nauū stationē du-
cta, & muro cincta fuit, q̄
postea Neptunus immisis-
sissimis Phrygiæ dele-
uit. de qua re Hom. Iliad.
Mittor quo; ut cum ad sa-
cerdotem Apollinis Chry-
sen missus fuit, cui filiā re-
stituit, placauitq; Apolli-
nis iram postremo ad illū

oranda
RAPH.

Non erat? Aiace, inquit, magna super iactanti hoc nimium non erat. Quid quod? fugere uoluit. Inhone. Inhoneste ac turpiter. nomen enim pro aduerbio positum est. uela autem legendum est, non bella, ut ferè in exemplaribus est deprauatum. Quid sc. hæc ex ea oratione sumpta sunt, quam Hom. arti-

ficiofissimam Vlyssi attribuit. Concitat dim. ut dimittatis. in soluta oratione diceretur. Captam Tro. non quæ reuera capta esset, sed quæ in eo erat ut facile capi posset. nam apud Hom. colligit Vlysses futurum esse, ut Tro. 10. anno, quo uolebant recedere, omnino capiatur. In quæ ad quæ. Dolor ip. ex arte eloquentiam suam Vlysses in dolorem refert, quo arrogantiæ uitet, & magis sibi Græcos conciliet, quorum decoro se maximo affectum dolore fuisse ait. Profuga de. ad fugiendum parata. Conuocat. Agamemnon hoc quoque de Hom. est sumptum. Telamonides. Ajax Telamonis filius. Incessere. prouocare. Di. his conuictis, ut ex 2. Iliad. lib. patet. Thersites quoque nemo lingua proteruior in Græcorum exercitu fuisse ab Hom. scribitur, cum Agamemnonem quoque cō in tuis incessisset, ut ab Vlyse sceptro grauius fuit percussus. Refundo. inanimos eorum remitto. Repeto. restituo. Quamuis in quibusdam exemplaribus reposito legatur. Tempore ab. eleganter colligit Vlysses, quæcunque Ajax fortiter fecit, posteaquam cū alijs à fuga renouauit, sibi esse ascribenda. Est ali. mode ste loquitur Vlysses. innuit autem pulchrum, ac gloriosum esse, a præstanti uiro socium elegi. nam Diomedes unum ex omnibus Græcorum optimatibus Vlysem socium delegit, ad speculandum Troianorum castra iturus, ut aperte in 10. scri. Hom. Nec me fors. significat se sponte socium Diomedis iuisse, ad speculandum quid hostes in castris agerent, quæ nocte & Dolonem, qui & ipse ad Græcorum castra speculator ueniebat, interemerunt, & Rhesium Thraciæ regem, qui auxilium Troianis tulerat, una cum comitibus interfecerunt, ac equos cã didos in sua castra priusquam quicquam pabulorum Troiæ gustarent, abduxerunt, ut ex Homero, Virgilianoque carmine notissimum est. Ausum ea. nam & ipse speculator ad castra Græcorum fuerat missus. Perfida. perfidi Troiani. est enim metonymy. nam continens pro contento positum est. Speculare. explorare, inquirere. Ingr. cur. latos imitant. triumph. currum intelligit & equos Rhesium, quos Hom. fingit à Nestore cum summa admiratione exceptos. ita enim ait.

Αἰὲν ἔσται τοῖς ἱπποῖς ἰσχυροὶ καὶ ἰσχυροὶ, ὅσοις ἂν ἴδωσιν,
Αἰὲν τῶν θύμῃ οἷον ὁρμήταις θύον ἀντιάσποντα, &c.

Obiter autem, ad triumphales equos, & currum quibus

Romam uictores uehi solebant, alludit.

CVIVS equos? Dolon noctu ad speculandum quid hostes agerent missus, equos Achillis sibi pro mercede dari si Troia. ni uincerent, depoposcit. est autem ordo, Arma mihi eius uiri negare, cuius equos hostis Dolon pro nocturna speculatio-

Non erat hoc nimium nunquam nisi magna loquenti.
Quid, quod & ipse fugit? vidi, puduit que videre,
Cum tu terga dares, inhonestaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat, o socij. captam dimittere Troiam?
Quid vè domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?
Talibus, atque alijs, in quæ dolor ipse disertum
Fecerat, auersos profuga de classe reduxi.
Conuocat Atrides socios terrore pauentes,
Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quidquam
Audet: & ausus erat reges incessere dictis
Thersites, etiam per me haud impune proteruius:
Erigor, & trepidos ciues exhortor in hostes,
Amisamque mea virtutem voce* reposco.
Tempore ab hoc, quodcunque potest fecisse videri
Fortiter iste, meum est, qui dantem terga retraxi.
Denique de Danaïs quis te laudat ve petitve?
At sua Tytides mecum communicat acta,
Me probat, & socio semper confidit Vlysse.
Est aliquid, de tot Graiorum millibus vnum
A Diomede legi: nec me fors ire iubebat.
Sed tamen & strepto noctisque, hostisque periculo
Ausum eadem, quæ nos, Phrygia de gente Dolonæ
Interimo, non antè tamen, quam cuncta coegi
Prodere, & edidici, quid perfida Troia pararet.
Omnia cognoram, nec quid specularer habebam:
Et iam promissa poteram cum laude reuerti.
Haud contentus eo, petij tentoria Rhesi,
Inque suis ipsum castris, comitesque peremi,
Atque ita captiuo victor, votisque positus,
Ingredior curru latos imitante triumphos.
Cuius equos pretium pro nocte poposcera hostis,
Arma negante mihi: fueritque benignior Ajax.
Quid Lycij referam Sarpedonis agmina, ferro
Deuastata meo? cum multo sanguine fudi
Ceranon, Iphitidemque, Alastoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Pritanimque
Exitioque dedi cum* Chersidamente Thoona,
Et Charopen, satisque immitibus* Ennomon actum:
Quique minus celebres nostra sub manibus urbis
Procubuerunt manu. sunt & mihi vulnera, ciues,
Ipso pulchra loco: nec vanis credite verbis.
Aspicite en, (vestemque manu diduxit) & hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert contra Troasque, Ionemque?

re inuulnerabilem, præterquam latere: id enim contectum non fuerat. hinc infra quoque sequitur,

Dixit, & in pectus tum demum uulnera passum
Quæ paruit ferro letalem condidit ens.

Et alio loco, de eodem: unum qui toto corpore uulnus habebet. Meminit fabulæ & Pindarus Isthmiorum Ody 5. Quid tamen hoc refert? ac si diceret nihil. confutat enim Vlysses id quod iactauerat Ajax, se solum faces Troianorum à Græcorum classe repulisse. nam alij quoque, inquit, in primisque Patroclus, armis Achillis indutus restitit hostibus, ues nostras incendere uolentibus. Iouemque & Iuppiter Hectori, Troianisque fauebat.

poposcera. illa uero Ionia Vlysses arma Achillis & Aiace neganda, & sibi adiudicanda esse ostendit. Benignior? beneficentior, gratior. ironicos autè hæc quoque dicuntur. Quid Lycij? Sarpedon filius fuit Iouis ex Europa ac Minois frater. hic cum rex esset Lyciæ, Troianisque faueret, multis eius socijs ab Vlyse caesis, à patroclo tandem fuit interfectus. Ceranone Iphithi filium. ferè autem eos qui hoc loco ab Vlyse enumerantur, & Sarpedonis socios fuisse, & ab Vlyse interfectos, in 5. Iliados scribit Homerus.

Homeri uersus sunt:

Εἴ τοι ὅτι κοίρανον εἶλον, Ἀ-
λάστορα, χρομίου τε
Ἀλκάνδριν, ἡλίου τε, νοέμονα
πρίτανιν τε.

de Thoone autem & ceteris qui sequuntur Iliad. 11. mentio fit hi uersibus:

Αὐτὰρ ἵππῃσι θόονα καὶ ἰπ-
ποῖσιν ἱφίτην.
Χερσίδαμαντα δ' ἱππῇσι
καὶ ἱππῇσι ἀϊζάντα.

Et paulo post:

καὶ ἄρ' ἱππῇσι χάρην
οὐτάσιν ἰσχυροῖς
αὐτοκασὶ γυγασὶ θυγασὶ
πλάσιν.

[Vbi & illud notandū Chersidamantem, & Ennomon dici apud Home. qui uulgo hic Pheridas, & Ennomus leguntur. Vestemque remouit, à pectore, diuitia. hoc autem ex poetæ personæ est dictum. [Et habet sine uulnere corpus. habet fabulæ, Herculem aliquando Salaminem uenisse ad Telamonem, ibique cum Aiace adhuc infantem conspexisset, circumdedit se illi τῶν λειπῶν suā, precatumque, ut quæ puer illa tegetetur, inuulnerabilis foret. quod ita factum, fuisse Aiace toto corpore]

Neque

Neque ex arte Vlysses, quæ aduersario honeste negare non potest, ita concedit, ut cum alijs tamen ea esse communia assereret. *Maligne* cum quadam malignitate & vituperatione detrahens. *Modo ne* dummodo, inquit, Ajax ea quæ communia ipsi vobiscum sunt, sibi soli non arroget, quæ quidem o-

clo interfecto, armis Achillis foret potius rogauit Vulcani ut filio suo scutum, galeam, tibialia, ac thoracem decentia fabricaret. ille uero cum alia, tum scutum ea arte expoliuit, ut in eo cælum cum quattuor elementis spectaretur, eorum autem artificium non intellectum iri ab Aiace Vlysses ait, cum &

ingenio careat, & omni doctrina. *Sine pe.* ingenio. *Calamina* cælaturæ & sculpturæ. *Oceanum* nobis cælaturam clypei describit Ouidius, ab Homero sumptam ex Iliados 18. *Pleias* sic Homerus

αὐλὰς δ' ὠδὸν αὖτις τε καὶ ἀνὰ πόντον ἀνέστη.

Immunemque Arctos minor est vrsa, ut superius quoque diximus, quæ cursus quoque (ut Homerus scribit) cognominatur. [Versus Homeri sic habet

Ἀρκτοῖδ' ὡς ἔμμεν ἐπὶ κλισίῃσι

solum autem ex omnibus hoc sydus nunquam occidit: ac iccirco ab Hom. quoque æquoris expers dicitur esse, his uerbis,

οὐδ' ἄμμερς ἐστὶ λουτρῶν ἀλγύοιο.

idest hæc autem sola expers lauacrorum Oceanus. *Diuerasque* in scuto Achillis duæ diuersæ urbes à Vulcano (ut narrat Hom.) cælatae fuerunt, quarum altera pace frui, altera bello & obsidione premi uidetur. nam in altera nuptiæ atque conuiuia celebrantur, iudiciaq; exercentur, alteram, duo exercitus, & quidem inter se dissidentes, obsidere uidentur.] Homerus.

reddere

Εἰ δὲ δῖος ποσειδῶν ἀνέστη μερῶν ἀνδράων
καλῶς ἐπὶ μὲν παράμειψ' ἰσχυρὰ λαπίναις, δ. c.

& rursum.

Τὼ δ' ἐτέρῃ πόλιν ἀμφὶ δῖον στέτοι ἱερόν καὶ
τῷ χιτῶνι λαμπρῶν, δῖον δὲ σφισι πιδανὸν βυλὸν,
ἢ δὲ πρὸς δῖον, ἢ ἀνδρῶν ἀνὰ πόντον ἀνέστη
κτῶν, ὅσων ἀνέστη δὲ πρὸς ἱερόν, ἐπὶ δὲ ἱερόν.

Quid? quod me duri? sic ab Aiace sibi obiecta refutat Vlysses, ut illum in odium contemptumque adducat. nam obiecta, sibi esse cum Achille communia ostendit. *Ego sum maturior illo* ego citius quam Achilles ad bellum ueni. *Cum tanto viro* quantus fuit Achilles. *Ne ue in me stolidus* Aiace in contemptum adducit, qui tanta sit stultitia, ut ea dixerit, quæ in iudicium pudorem recidere possint. nam si, inquit, turpe est accusasse Palamedem, turpe itidem uobis est eum damnaſſe. hæc enim duo se inuicem confirmant ac sub eandem rationem cadunt: ut Cice. tradit. *An falso Palamedem crimine turpe est Accusasse mihi?* hoc enthymemate ostendit Vlysses, non minus principibus Græcis turpe fuisse Palamedem damnare, quam sibi accusare. est autem ἀντίθεσις, quo maxime enthymemata exornantur.

R Sed

Confiteorq; tui. neque enim benefacta maligne Detrahere meum est: modo ne communia solus Occupet, atq; aliquem vobis quoque reddat honorem.

Reppulit Hectorides sub imagine tutus Achillis Troas ab arsuris cum defensore carinis.

Ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis

Se putat, oblitus regisq; ducisq; meique;

Nonus in officio, & prælatus munere sortis.

Sed tamen euentus vestra fortissime pugna

Quis fuit? Hector abijt violatus vulnere nullo.

Me miserum, quanto cogor meminisse dolore

Temporis illius, quo Graium murus Achilles

Procubuit, nec me lacrymæ, luctusq; timorq;

Tardarunt, quin corpus humo sublimare referrem

His humeris: his inquam, humeris ego corpus Achillis

Et simul arma tuli, quæ nunc quoque ferre laboro.

Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera vires:

Est animus certè vestros sensurus honores.

Scilicet iccirco pro nato cæcula mater

Ambitiosa suo fuit, ut cælestia dona

Artis opus tantæ, crudis & sine pectore miles

Indueret? neque enim clypei calamina nouit,

Oceanum, & terras, cumque alto sidera cælo

Pleiadæque, Hyadæque, immunemque æquoris Arcton,

Diuerasque vrbes, nitidumque Orionis ensem.

Postulat, ut capiat, quæ non intelligit, arma.

Quid, quod me duri fugientem munera belli,

Arguit, incapto serum accessisse labori?

Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?

Si simulasse vocas crimen, simulauimus ambo.

Si mora pro culpa est, ego sum maturior illo.

Me pia detinuit coniux: pia pater Achillem:

Primaque sunt illi data tempora, cætera vobis.

Haud timeo, si iam nequeam defendere crimen

Cum tanto commune viro, deprensus Vlyssis

Ingenio tamen ille, at non Aiace Vlysses.

Ne ue in me stolidæ conuicia fundere lingue

Admiremur eum: vobis quoque digna pudore

Obijcit. an falso Palamedem crimine turpe est

Accusasse mihi, vobis damnaſſe decorum?

Tούτοις ἀμὲν βασιλῆες ὅσοι πολέμοι ἱρῶσιν
ἀμείνουν πορίοντο ἀπείριτοι, ὥς τε φέροντες
κατὰ δῖον ἐπὶ ἀλγίστην νύκτα ἀποπάρουσι θανάτῳ.]

Exopto exopto, studeo, enitor. *Sensurus* cogniturus, intellecturus. *Vestros* cælaturam armorum summo cum honore mihi à vobis adiudicatum.

SCILICET iccirco ironia qua Aiace in contemptum Vlysses adducit. *Cæcula* ma. Thetis, quæ cum Hector Patro-

clæ laboro exopto, studeo, enitor. *Sensurus* cogniturus, intellecturus. *Vestros* cælaturam armorum summo cum honore mihi à vobis adiudicatum.

SCILICET iccirco ironia qua Aiace in contemptum Vlysses adducit. *Cæcula* ma. Thetis, quæ cum Hector Patro-

Sed neque Palamedes Nauplij filius, se autem Vlysses ita purgat, ut ostendat Palamedem in manifesta prodicione fuisse deprehensum, id quod principibus quoque Græcis gratum esse sciebat, ne innocentem damnasse inique viderentur. Precioque auro, quod in tētorio Palamedis fuit deprehensum, cum illuc opera Vlyssis foret importatum. Nec Pa. 3. quæ de Philoctete sibi sunt obiecta refellit Vlysses, ac se cōsensu principum in Lemno insula illum reliquisse ait. Esse reus debeo accusari. Consensistis ut illum Lemni relinquerem curadum. Feros acerbos cruciatus. Quem quo. 3. in fatis erat Troiam sine Herculis sagittis, quæ Philocteti tradite fuerant, capi non posse. iccircoque oportebat Philoctetem cum sagittis ipsis bello Troiano interesse. Melius 3. pulchra ironia, qua Aiace deridet Vlysses, ut inertem atque ingenio, eloquentiaque carentem. Eloquioque eloquentia qua prorsus caret. Aliqua 3. aliqua fraude, cum tardus sit, & hebes. Hæc panque omnia ironice dicuntur. Antere. 3. ante rerum natura mutabitur, quam nobis Aiace ingenium prodesse possit. F. 3. frons. 3. arboribus. a parte nāque totum intelligimus. Achaia 3. Græcia. Meo pa. 3. mea prudentia. Solertia 3. ingenij acumen. Sis 3. apostrophe ad Philoctetem, qua significat se Vlysses eloquentia sua multum Græcorum rebus prodesse posse, ac Philoctetem quantumlibet sibi iratum placaturum, ac secum ad Troianum bellum adducturum pollicetur. Socij 3. Græcis. Regique 3. Agamemnoni. Execrere 3. detesteris. Meumque de. 3. hoc est, quamvis assidue mihi mala impreceris, atq; ea omnia facias, quæ solent à capitalibus inimicis fieri, & optari, te tamen eloquentia mea placabo. [Alludit autem ad fabulam Sophoclis, in qua fingitur Philoctetes, cum ceteros Græcorum, tum ipsum regem Agamemnonem insectari verbis, precipue vero Vlysses, ut cuius consilio & opera proditus ac Lemni relictus fuisset.] Tamen aggre. 3. verbis & oratione, hoc est, alloquar.

RAPH.

TAMQUE tuis potiar sag. 3. sic in potestate mea tuas sagittas habeo, ut habui & Helenum uatem egregium, & Palladium quod nisi hostibus abstulisset, Troia nunquam capi potuisset, ex arte autem Vlysses ea repetit merita, quæ exercitui Græcorum gratissima fuerunt. Faueat 3. dummodo subintelligatur. Dardanio 3. periphrasis est Heleni uatis egregij, nam Helenus Priami fuit filius uaticinandi arte insignis, ut ex carmine quoque Virgiliano est notum, qui ab Vlysses captus, omnia Trojanorum fata revelare coactus est. Retexi 3. aperuit. Signum pe. 3. Palladium, quod Vlysses una cum Diomede cæsis summæ custodibus arcis rapuit, cum oraculum esset, capi Troiam non posse quandiu in ea Palladium ipsum seruaretur.

Sed neque Naupliades facinus defendere tantum, Tamque patens, valuit: nec vos audistis in illo Crimina; vidistis, precioque obiecta patebant. Nec Pæantiadem, quod habet Vulcania Lemnos Esse reus merui: * crimen defendite vestrum, (Consensistis enim) nec me suasse negabo, Ut se subtraheret bellique viæque labori, Tentaretque feros requie lenire dolores. Paruit, & viuit. non hæc sententia tantum est Fida, sed & felix, cum sit, facit esse fidelem. Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt, Ne mandata mibi: melius Telamonius ibit, Eloquioque virum, morbisque, iraque suentem Molliet, aut aliqua perducet callidus arte. Ante retrò Simois fluet, & sine frondibus Ide stabit, & auxilium promittet Achaia Troia, Quam cessante meo pro vestris pectore rebus, Aiace stolidi Danaïs solertia profuit. Sis licet infestus socijs, regique, mihique, Dure Philocte, licet execrere, meumque Deuoeas sine fine caput, cupiasque dolenti Me tibi sorte dari, nostrumque haurire cruorem Te tamen aggrediar, mecumque reducere nitari: Utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri: Tamque tuis potiar (faueat forma) sagittis, Quam sum Dardanio, quem cepi vate potitus, Quam responsa deum, Troianaque fata retexi, Quam rapui Phrygie signum penetrabile Mineræ Hostibus è medijs: & se mihi * comparat Ajax, Nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo. Fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni Verba viri? cur hic metuit? cur audet Vlysses Ire per excubias, & se committere nocti? Perque feros enses non tantum mænia * Troiæ, Verum etiam summas arces intrare, suaque Eripere æde Deam? raptamque efferre per hostes? Quæ nisi fecissem, frustra Telamone creatus Gestasset læua taurorum tergora septem. Illa nocte mihi Troiæ victoria parta est: Pergama tunc vici: cum vinci posse coegi. Desine Tydiden vultuque, & murmure nobis Ostentare meum: pars est sua laudis in illo. Nec tu cum socia clypeum pro classe tenebas, Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit vnus. Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem Esse, nec indomitæ deberi præmia dextræ, Ipse quoque hæc peteret, peteret moderatior Ajax.

Et se mihi affectui, & indignationi seruit illa copula. Nempe cap. 3. artificiose in commemoratione Palladij ablati immoratur Vlysses, cum sine illo Troia capi non posset, nec idem sine maximo periculo Troianis auferri. Per 3. per uigilias & custodias hostium ex arte autem exaggerat hoc factum Vlysses, ut ostendat se auctorem fuisse Troiæ capiundæ. 3. sua ade 3. suo templo. Læua 3. manu sinistra. Taurorum ter. 3. hoc est, scutum septem corijs bouum tectum. Illa no. 3. se, rapiendo Palladium Vlysses colligit auctorem fuisse victoriæ Troianæ. Tydiden meum 3. Diomedem mihi amicum. In illo 3. Palladio a nobis rapto. Minorem 3. inferiorem. Sapientem 3. eloquentem, omnis enim eloquens, sapiens esse exillimatur. Pro clas. 3. pro classis defensione. Indomitæ dex. 3. viribus ratione carentibus ac temeritatis. Ipse quoque 3. arma Achillis. Moderatior 3. Oilei filius, qui inter fortes ab Homero numeratur, ex arte autem iudices conciliat Vlysses illos tū à modestia, tum à uirtute laudando. Eurpylus se. 3. Eurpyli duo ad bellum Troianum profecti sunt, alter Herculis filius ex Colinsula augurio insignis, Alter Euxmonis filius ex Ormenio urbe, qui ut scribit Hom. cum 40. nauibus in expeditionem Troianam Agamemnona effecutus, is cum uiribus plurimum posset; arma tamen Achillis non poposcit. [De posteriore Eurpylo Euxmonis filio patet secundo Iliados in catalogo, huius uersibus,

Οἷ' ἔχον Ο'ρμίνιον, ἰὼν κρήνην ὑπὲρ νηῶν, Cῖτ' ἔχον Ἀστέριον, τίτάν τε Λαερτιάδα, Τῶν δ' ἄρ' Εὐρύπυλος ἰσχυρὸς γὰρ ἀγλαὸς ἦν.

De altero autem uidetur deceptus esse Regius, neque .n. Cous ille ad Troiam profectus fuit, sed proutpotes eius Philippus, & Amphus, ut in eodem catalogo legitur:

Οἷ' ἄρ' Ἰσχυρὸν ἔχον κρήνην ὑπὲρ νηῶν.

καὶ πῶς Εὐρύπυλος πῶς ἔχον κρήνην ὑπὲρ νηῶν Τῶν δ' ἄρ' Ἰσχυρὸν ἔχον κρήνην ὑπὲρ νηῶν Διοσάδης δὲ δὴν ἰσχυρὸς ἀγλαὸς ἦν.

Locum autem errori dedisse uidetur, quod Con Eurpyli urbem poeta dixit, unde Regius Eurpylum hunc ad Troiam venisse collegit. Fuit autem & tertius quidam Eurpylus, Telephi filius, qui & ipse quidem ad Troiam profectus fuit, cum Mysis, sed in auxilium Trojanorum, hunc interfecit Neoptolemus. filius Achillis, ut Homerus meminit.

Odyssea vndecima, sed de Eurpylis autem supra annotauimus.]

3. clare.

§ *Claroque* periphraſis Thoantis. nam (ut in lib. 2. narrat Hom.) Thoas Andremonis filius princeps Aetolorum ad bellum Troianum cum quadraginta nauibus eſt profectus.

Αἰτωλῶν δ' ἄγχι τοῦ θόας ἀνδρείμονος υἱός
Θῶας δὲ γόνυ τ' ἐνέμουτο, καὶ ἄλλοι
τοὶ ἰδὲ σὺν ἄλλοις,

& rurſum:

ἦν δ' ἄμα τίς σφ' ἀκούσσει μὴ
λαῖα τῆς ἱστορίας.

§ *Nec m. Idō.* necnon etiā. Idomeneum autē Lyciū fuiſſe, ac Cretenſibus imperaſſe, in expeditione q; Troiana unā cum Merione quo auriga utebatur, fortiffime ſe geſſiſſe, & Homeri & Virgilij carminibus notiſſimum eſt. § *Patria eadem.* ambo namque Lycij fuerunt. [Patria eadem accipio generaliter, pro Creta. ſic enim & Hom. in catalogo.

Κρητῶν δ' Ἰδομενεὺς Δωρι-
κλυτὸς ἡγεμὼν
Οἱ κτεσσάτωρ ἔχοντο γοργύα-
ται τοῖς ἰδίοις
Αὐκταὶ μάλιστα τε, καὶ ἀργε-
τοῖς τε λυκαῖοις
Φωκῶν τε, ῥήτορες, σάλας
δ' αἰετὰ καὶ ἄλλαι,
Αἰὼν τ' ἐκρίθη Εὐκράτης
πολλὴ ἀνδρείμωνος
Τῶν μὲν ἄρ' Ἰδομενεὺς Δω-
ρικλὺς ἡγεμὼν
Μαρίονος ἄττάλατος ἐν
λαῖα ἀνδρείμωνος.

§ *Peteret maior.* Menelaus Agamemnonis frater. § *Nec sunt* nec sunt tibi pugnando inferiores. § *Conſilij.* meæ prudentiæ. § *Ingenium quod.* ſed coniunctio ſubintelligatur. § *Vires.* enim corporis Aiace concedit Vlyſſes. cæterum feroci ingenio quod ſuo regimine indigeat, illum præditum eſſe ait. § *Sine men.* ſine ingenio, & prudentia. eſt autem pulchra comparatio, qua ſe Vlyſſes Aiace multo præſtantiorem eſſe oſtendit. § *Mibi cu.* ego inquit, proſpicio futura, quod nemo niſi prudentia pollens facere poteſt. § *Temperat.* regit & gubernat. § *Pectora po.* ingenij acumina uiribus corporis meliora. § *Vigor om.* omnis inquit, uirtus in ingenij acumine conſiſtit. § *At uos.* artiſcioſe in peroratione Vlyſſes, & quædam ex præſtantioribus meritis ſuis commemorat, & iudices rogat, ut ſe habeant commendatum, ſibi que Achilles arma uelint adiudicare. § *Vigilare.* ſci qui pro uobis libenter uigilare conſuevit. § *Tot an.* decem enim annos pro Græcis ſo-

licitus fuerat Vlyſſes. § *Hunc ti.* hunc honorem. § *Iam la.* RAPH. ſcite. nam finito labori præmium debetur. § *Obſtantia.* ex arte id quod maximum eſt, iterum commemorat Vlyſſes, ut oſtendat ſe auctorem fuiſſe, ut Troia capi poſſit. § *Poſſe capi.* ut capi poſſet inſoluta diceretur oratione. § *Perque.* per Palladem, cuius ſimulacrū Troianis abſtulerat. § *Siquid adhuc ſu.* reſtat. § *Siquid adhuc au.* in quo cōficiendo audacia opus ſit. § *Ex pra.* ex periculoſo loco ſumendū. § *Fatis.* fatiſ prohibentib; Troia capiatur. § *Huius.* digito & manu Palladium, & qd Troianis abſtulerat, Vlyſſes indicauit. § *Motam pro.* commota & perſuaſa fuit principum Græcorū multitudo, Vlyſſis oratione. § *Et quid.* tunc inquit manifeſtum fuit, quantum eloquentia ualeat in animis hominum ſectendis. § *Tu- lit.* habuit. Græci namque Achilles fortiffimi uiri arma Vlyſſi potius ob ſacundiam quam fortitudinem adiudicarūt. § *Inuiſtum q;* ſtulte dictum eſſe uidetur. quo nāque modo eū dolor uincat, qui uinci non pōt? ſed aut ante, aut alioqui e ſubaudiendum, intelligamus alioq; antequam inuiſtū Aiace dolore & indignatione fuiſſe ſuperatū. [Tu inuiſtū intellige à cæteris ut ſit quem cæteri uincere non potuerunt, ſi ab ira uictus fuit. neque ſtulte, aut imprudenter à poeta dictum eſt, ut Regio uidet.] § *Et mens.* illa & copula maxima ſignificat indignatione Aiace fuiſſe uexatum. § *Tum de.* tūc ſolū. § *Qua.* quatenus patuit, & ceſſit ferro. § *Educere.* extrahere. § *De Oeba.* de ſanguine Hyacinthi Oebalij, qui (ut in 10. narrat poeta, in ſtorem purpureum ab Apolline amatore fuit conuerſus. § *Littera.* in folijs, inquit, illius floris in quē Aiace fuit conuerſus, littera cōis eſt, Hyacinthi pueri q; relis & nomini Aiace. nā in illo flore (ut in 10. quoq; diximus) inſcriptæ ſunt hæc litteræ Græcæ, αἶα, q; in diphthongum coagmetatæ, & q;rimoniæ ſunt indices, & in hoc nōie αἶα primæ. Hinc autē illud quoq; aperte colligitur eos magnopere decipi, qui putāt hya in 10. legē dum, eaſq; litteras in flore inſcriptas. illum uero ſtorem poſt Aiace mortem primū apud ſenatum Salaminij aſſerūt, ut Pauſanias ſcribit in Atticis eſſe autē albū ſubrubicundum, lilioq; minorē, ac folijs, litteras in eſſe, q; in Hyacinthis legantur. § *Hæc no.* Aiace. § *Illaque.* Hyacinthi, qui gemens acclamans αἶα extinctus eſt.

Eurypyusque ferox, claroque Andremonenatus,
Nec minus Idomeneus, patriaque creatus eadem
Meriones: peteret maioris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
Conſilijſ ceſſere meis. tibi dextera bello
Vtilis: ingenium eſt, quod eget moderamine noſtro.
Tu uires ſine mente geris: mibi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. tu tantum corpore * prodes,
Nos animo, quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto dux milite maior.
* Tantò ego te ſupero nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu: vigor omnis in illis.
At uos, ò proceres, vigili date præmia veſtro,
Perque tot annorum curis, * quas anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Iam labor in fine eſt: obſtantia fata remoni:
Altaque poſſe capi faciendo, Pergama ce pi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Troium,
Perque, deos oro, quos hoſti nuper ademi,
* Per, ſi quid ſuper eſt, quod ſit ſapienter agendum,
Si quid adhuc audax ex præcipiti que petendum, eſt,
Si Troiæ ſatis aliquid reſtare putatis,
Eſte mei memores: aut ſi mibi non datis arma,
Huic date & oſtendit ſignum fatale Minervæ.

Mota manus procerum eſt: & quid ſacundia poſſet,
Tum patuit, fortis que uiri tulit arma diſertus.
Hæc tōra qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Iouemque
Suſtinuit toties, vnā non ſuſtinet iram:
Inuiſtumque uirum vicit dolor: arripit enſem:
Et meus hic certè eſt: an & hunc ſibi poſcit Vlyſſes?
Hoc, ait, utendum eſt in me mibi: quiq; cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit,
Ne quiſquam Aiace poſſit ſuperare, niſi Ajax.
Dixit: & in pectus tum demum vulnera paſſum,
Qua patuit ferro, letalem condidit enſem.
Nec valuere manus infixum educere telum:
Expulit ipſe cruor: rubef. Et aque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite ſtorem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis medijs pueroque viroque
Inſcripta eſt ſolijſ hæc nominis, illa quercle.

Ajax in hyacinthum.

VICTOR ad Hy. Hecubæ in canem Metamorphosin apte cum superioribus cōnectit poeta. nā Vlysses post adeptam armorum Achillis victoriam, in Lemnum ad Philoctetē cum Herculis sagittis adducendum missus fuit. quo aduecto ac Troia tandem incēsa cum Græci classem in Thraciam appu-

lissent, Polixenam Priami atque Hecubæ filiam manibus Achillis exposcentibus immolarunt, cuius corpus lotura cū ad littus Hecuba accessisset, forte Polydori filij à Polymnestore Thraciæ rege interempti cadauer ibi conspiciat, ulcisci tantum scelus decreuit. nam Priamus Polymnestori tāquam amico belli euentum ignorans, cum multis pecunijs Polydorū natu minimum filiorū cōmendarat, ut siquid urbi ac cideret suorum aliquis superesset. Hecuba igitur accersitum ad se Polymnestora sub spe thesauri indicandi, vñā cum alijs mulieribus captiuis excecauit, quare cum Thraces ipsam lapidibus insectarentur, in illos latrare cœpit, voluntate deorum in canem conuersa. *Vlysses* in certamine armorū Achillis victor. *Vela dat* nauigat. Ad Hypsipyles patriā periphrasis est Lemni insulæ. nam Hypsipyle filia Thoantis Lemniorum regis in Lemno regnavit. *Et veterum* Lemniæ mulieres cum Venerem in adulterio deprehensam, cum Marte cōtemnerent, in se deæ iram concitarunt, nam Venus hircino odore illis immisso effecit, ut à maritis spernerentur, quare de illis cum ad bella aduersus Thraces gerenda, profecti essent interficiendis, cū primum rediissent, uxores consilium inierunt, quod quidem cum relique effecissent, sola Hypsipyle Thoanti patri pepercit. [Hinc & prouerbiū Lemnium malum, de immensis & miserandis. quanquam Herodotus lib. 6. etiam alteram de Lemnijs historiā afferat, nempe Pelasgos eos existentes in Attica aliquando eiectos, cum iniuriam Atheniensium ulcisci vellent, obseruasse Atticas mulieres Dianæ Brauronis sacrificantes, easque insidijs exceptas, ac Lemnum auēctas, pro pellicibus habuisse. sed cum ex his nati Atticis moribus & institutis omnes à matribus erudirentur, adultique Pelasgorum vim & iniurias, siquas patiebantur, communibus viribus à se propellerent, Pelasgæ mulieres, pellicum & ex ijs natorum potentiam indigne ferentes, inito consilio, Atticos, inde omnes unā cum matribus occidisse, atque factum, ut cum ob hoc tum ob superius illud facinus, tā exēpla tāque pœnæ cōmuni uocentur.

RAPH.

TIRYNTHIA telus sagittarum Herculis est expositio. *Domino* Philoctetæ, cui moriens Hercules donauerat sagittas. *Manus ult.* finis. *Externas auras* externum aerem. nam Hecuba in Thracia in canem fuit transformata. [Fabulæ meminit Eurypides in Hecuba. ibi enim Polymnestor ab Hecuba excecat, ex vaticinio Dionysij Thracæcum illi præcidit, quo pacto in canem postremo commutanda. nam cum illa perpetuis conuicijs, ob liberorum cædes, Græcorum dutes insectaretur, Græciq̃ ob id ira ac-

centi, illam ad malum nauis alligatam lapidibus obruissent, remotis iterum lapidibus, pro corpore illius catulum inuentum tradunt. auctor Comment. in eandem fabulam. quam Ouid. infra non à Græcis, sed à Thracensibus, quos dolor excæcati regis, in illam accenderat, lapidibus obrutam dicit. meminit & Calaber libro quarto his verbis:

ARGUMENTVM.

ARG. Postquam Vlysses Philoctetæ sagittas ipso comitante in castra Graiorum pertulit, quibus Ilium captum est, præda diues Hecuba Priami coniux Vlyssi forte cessit, quæ nouissime interitum Astyanax, & Polyxene, quæ in bustis Achillis fuerat interempta, mœrens, classe in Thraciam cum esset appulsa, reliquis liberis orba, Polydorum, apud Polymnestora, qui clam fuerat educatus putabat incolumem permanere: quæ dum spatiatur in littore, animaduertit eum aquæ fluctibus in aridum reiectum. Polymnestor autem propter aurum, quod cum infante Polydoro ei traditū fuerat auaritia eum interfecit, & ut indicia quoque facinoris celari possent eum in profundum præcipitavit. Quod ut Hecuba supradicta Cissei filia comperit, curauit ut perueniret ad Polymnestorem, dicens se velle adijcere super quod ante dederat, aurum, quo facilius nati celarentur indicia. Et tyrannus verum esse existimans, petenti secretum colloquium dedit. Hecuba nacta locum lumina ei abstulit: Thracesq̃ dum eam prosequuntur saxis, versa est in canis figuram.

VICTOR ad Hypsipyles patriam, clarique Thoantis, Et ueterum terras infames cæde uirorum Transferat, tandem portu, uotoque potius Vela dat, ut referat Tirynthia tela sagittas. Quæ postquam ad Graios domino comitante reuexit, Imposita quæ fero est tandem manus ultima bello, Troia simul, Priamusque cadunt: Priameaque coniux Perdidit infelix hominis post omnia formam, Externasque nouo latratu terruit auras. Longus in angustum quæ clauditur Hellespontus, Ilion ardebat, neque adhuc confederat ignis; Exiguumque senis Priami Iouis ara cruorem Combiberat: tractisque comis antislita Phæbi Non profecturas tendebat ad æthera palmas. Dardanidas matres patriorum signa deorum, Dum licet, amplexas, succensaque templa tenentes Inuidiosa trahunt uictores præmia Graij. Mittitur Astyanax illis de turribus, unde Pugnans pro se, proauitaque regna tuentem, Sæpe uidere patrem monstratum a matre solebat. Iamque uiam suadet Boreas, flatuque secundo Carbasa mota sonant: iubet uti nauita uentis, Troia uale, rapimur, clamant, dantque oscula terræ Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt. Vltima conscendit classem (miserabile uisu) In medijs Hecube natorum inuenta sepulcris. Prensantem tumulos, atque ossibus oscula dantem Dulichie traxere manus: tamen unius hausit, Inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos. Hectoris in tumulo canum de uertice crinem

videretur imperaturus. nam αὐτὸς ὁ βῆρας rex interpretatur. is ab Vlyssē post Troiæ direptionem ex altissima turri fuit præcipitatus. [Calaber lib. 13.

οἱ δ' ἐπὶ ἀσυνέκτα βάλοι δαυτοὶ τὰ χυμῶνα
Γύργον ἀφ' ὕψους, οἶλον δ' οἱ ἦτορ ὕλασαν
Μητρίδ' ἀπαρπάσαντες ἐν ἀγκύρῃσιν ἰόντα,
Ἐκτορι χαόμενοι, &c.

Quo loco & cetera uide, quæ hic de Cassandra, de cæde Priami, & de alijs memorantur. *Tuentem* defendentem. *Carbasa mota sonant* uela à uentis commota strepunt. *Ventis* uentorum commoditate. *Troia uale* ordo est, Troades & mulieres Troianæ clamant, Troia uale, rapimur, & ui abducimur. *Prensantem tu* amplectentem filiorum sepulcra Hecubam. *Dulichie tra.ma.* Vlysses. nam Hecuba illi sorte obtigerat. *Hausit* accepit. *Hectoris in tum.* anadiplosis ad miserationem accommodata. *Canum de uer. cr.* recisum subaudiamus.

§ Inse-

Εἴθ' ἂν τῆρας θανάτῳ ἐπὶ χυμῶνα
τοῖσι δαίνετο
Οὐκ ἔτι δὲ πρὶ ἀμύμου δάμας
σολυδαρῶτα
Εἰ κ' ἔρο τῷ ἀλγὶ νόστα πύρι
γενετ', ἀμείβῃ δὲ λαός
Οὐ μὲν ἂν ἀγρόμενοι, τοῖς δὲ
ἀψα λείνα πάντα
Θῆκε θεὸς δαῖμα μέγα ἱερὸν
μύθοισι βροτοῖσι.
καὶ τὴν μὲν κάλχαντος ὕψ'
ἐνέστησεν ἀχαιῶν
Νῆος ἐπ' ἀκροπόλει στήθεσσι
ραὶ θύσαν ἰκλασέντα.

Vocatus autem est locus, ubi illa commutata fuit, κυνὸς σῆμα hoc est, sepulcrum canis.] *Longus* Hel. mare est Hellespontus angustum & longum, Asiam ab Europa ditterminans dictus est autem Hellespontus ab Helle Phrixi sorore, quæ in illo submersa est. *Quæ cla.* In ang. ubi cogitur in angustum & strictum, angustatur autem maxime Hellespontus illic, ubi olim fuerunt Sestos & Abydos. ad Hellespontum autem usque Troas, ubi fuit Ilium, protenditur. *Confederat* celsauerat, extinctus erat. *Senis ara* ad quam Priamus ipse fuerat interfectus, ut carmine quoque Virg. est notum. *Exiguum* in senibus parum esse sanguinis, physici aiunt. *Antislita* Cassandra Phæbi sacerdos. *Signa* statuas simulacra. *Tenentes* colentes, amplectentes. *Inuidiosa* prædam inuidiæ plenam. *Mittitur Astyanax* Astyanax Hectoris & Andromache filius, sic dictus, quod uerū

§ Inferias § sacrificia inopum, & pauperiorum. § Est ubi § Thraciam è regione Troadis esse ait. § Contraria § ex aduerso atque è regione posita. § Bistonij § Thracibus. nam Bistonia urbs est Thraciæ, à Bistone Martis & Callirhoes filio cognominata, unde & Bistones, & Bistonij Thracæ dicuntur. Thracia autem Hellesponto à Phrygia separatur. § Polymnestor § Polymnestor rex fuit Thraciæ, auaritia & Polydori cæde famosissimus. hæc autem de Eurypidis Hecuba ab Ouid. sumpta esse uidentur. § Consilium § acclamatio est, qua Priami prudentia commendatur. § Irritamen § prouocationem. § Iugulo § in iugulum. § Exanimem § mortuum. cadauer autem Polydori in mare iecit Polymnestor. § Sui alium. § Polydori, quem à patre alendum, nutriendumque susceperat. § Quo pe. § quo tempore ob Briseidem raptam in Agamemnonem strinxit enses Achilles, ut in I. Iliad. narrat Hom. § Religarat § religari iusserat. § Refere. § representabat præferebat. § petijt § aggressus est, inuasit. § Immemoresque § Achilles umbra Græcos ingrati tudinis accusat. § Obruta § sepulta. § Ne fa. § ne sitis in me ingrati. § Vique meum § hoc est, ut meum honoretur sepulcrum. § Mactata Po. § immolata. Polyxena verò, quæ multorum hospita interpretatur, filia fuit Priami ex Hecuba, quam Achilles & uiuus amauit, & mortuus sibi immolari efflagitauit. § Parentibus § obedientibus. § Immiti § crudeli, quæ sibi uirginem immolari uolebat. § Ad tu. § ad sepulcrum Achilles quod in Sigeo promontorio erat. § Dico bu. § sepulcro crudelium & dirorum manium, qui sibi uirginem immolari iubebant. § Quæ me. § suæ generositatis. § Postquam cru. § postquam crudeliter ad aras fuit adducta, est enim hypallage. § Fera sa. § crudelia, utpote quibus ipsa interficiebatur. § Neoptolemus § Pyrrhum Achilles ex Deidamia filium, qui Neoptolemus fuit appellatus, quod iuuenis admodum ad bellum Troianum est profectus. 1606 nanque iuuenis nouusque πάλαιος qui frequentius πάλαιος dicitur, bellum interpretatur. Pyrrhus autem à rufis capillis fuit cognominatus: πύρρον nanque Græci rufum ap-

Inferias inopes, crimem, lacrymasque reliquit.
Est, ubi Troia fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Bistonij habitata uiris: Polymnestoris illic
Regia diues erat, cui te commisit alendum
Clam Polydore, pater, Phrygijsque remouit ab armis,
Consilium sapiens, sceleris nisi præmia magnas
Adiecisset opes, animi irritamen auari.
Vt cecidit fortuna Phrygium, capit impius enses
Rex Thracum, iuguloque sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem è scopulo subiectas misit in undas.
Littore Threicio classem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum uentus mitior esset.
Hic subito, quantus, cum uiueret, esse solebat,
Exit humolatè rupta, similisque minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles:
Quo ferus iniusto petijt Agamemnona ferro.
Immemoresque mei disceditis, inquit Achivi
Obrutaque est mecum uirtutis gratia nostræ?
Ne facite; utque meum non sit sine honore sepulcrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit: Et immiti socijs parentibus umbra
Rapta sinu matris, quam iam propè sola fouebat,
Fortis, & infelix, & plus, quam femina, uirgo
Ducitur ad tumulum, diroque fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
Admota est, sensitque sibi fera sacra parari;
Vtque Neoptolemus stantem, ferrumque tenentem,
* Inque suo uidit figentem lumina vultu:
Vtere iam dudum generoso sanguine, dixit:
Nulla mora est: aut tu iugulo, uel pectore telum
Conde meo: (iugulumque simul, pectusque retexit)
Scilicet haud ulli seruire Polyxena uellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
Mater obest minuitque necis mihi gaudia: quamuis
Non mea mors illi, uerum sua vita gemenda est.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,
Este procul, si iusta peto, tactuque uiriles
Virgineo remouete manus. acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
Verba mouent oris, Priami uos filia regis
Nunc captiua rogat, genitrici corpus inemptum
Reddite, neue auro redimat ius triste sepulcri,
Sed lacrymis tunc, cum poterat, redimebat & auro.
Dixerat at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet ipse etiam flens, inuitusque sacerdos
Præbita coniecto rupit præcordia ferro.

appellat. § Fer. § enses quo ipsa erat iugulanda. § Vtere iam dudum. § quam forti animo Polyxena esset, hic facile colligitur, quod Pyrrhum hortatur, ut se cito uelit immolare. § Iam dudum § cito. § Generoso § meo sanguine, quæ sum generosa generosi uero dicuntur, qui à nobilibus maioribus genus ducunt. § Nulla mo. § in me subaudiatur. § Conde § conijce, immitte. § Iugulumque § hæc à poeta dici notius est, quam ut sit admonendum. § Scilicet ha. § nulli certe, inquit, seruire uellem, cum sim Polyxena Priami regis filia. § Scilicet § certe, asseueratis est aduerbiu. § Haud § nulli. § Polyxena § emphasis est, ac si diceret Priami regis filia, Hectorisque soror. § Per ta. § per meam cædem, legitur & Sacrum. figurata autem oratione utitur Polyxena: qua tamen si nihil de morte curare uideatur, innuit tamen cæde sua nullum numen iri placatum, eoque se non esse immolandam. § Fallere § latere. se autem Polyxena in matrem piam ostendit, cum de illa sola se dicat esse sollicitam. hæc uero omnia ex Hecuba Eurypidis sumpta esse uidentur. § Mater § dolor, quo mater afficitur morte mea, animum meum cruciat. § Vos modò ne sty § rogat Polyxena, ne quisquam uirorum se tangat, ut inuiolata ad inferos descendat. § Ne non libera § ut libera moriar. § Acceptor § grator. § Quisquis is est § siue deus siue heros. ignorat enim Polyxena, quem cæde sua placatura sit. § Si quos tamen ultima nostri § pathe- Vique tica & affectus plena oratio Polyxenæ attribuitur, qua non amici modo, uerum hostes quoque lacrymare coguntur. § Ius sepulcri § facultatem sepeliendi. § Tunc, cum poterat, redimebat & auro § quando, inquit, mater mea poterat, non lacrymis solum, sed etiam auro filiorum cadauera ab hostibus redimebat. § Quas illa tenebat § mira puellæ constantia exprimitur, quæ tam intrepide mortem exciperet. § Præbita § exhibita.

Defecto poplite deficientibus genibus. *Ad fata* usque ad mortem. *Tunc quoque* hoc idem & Eurypides scribit, quam cum ram Iulio quoque Cæsari fuisse narrat Tranquillus, ut togam ad pedes demitteret, quo à coniuratoribus vulneratus, honestius caderet. *Partes tegendas*, pudendas. *Troades ex*, susci-
piunt iacens Polyxenæ cadaver. *Recensent*, recognoscunt, enumerant, id quod in nenijs & fletibus fiebat. *Quid cruoris*, quantum sanguinis, nā Priamidæ omnes fuerant interfecti. *Teque ge*, apollrophe ad Polyxenam atque Hecubam, quæ paulo ante Asiæ regina vocabatur. Deplo-
rat autem illius calamitatem poeta, quam omnes captivam propter senectutem aspernabantur. *Asia flo*, de maxima felicitate in maximam calamitatem cecidisse Hecubam, poeta ostendit. Asia autem dicta est ab Asia, Promethei filia, matremq; Atlantis. quidam *Asia* *Asia*, hoc est à cæno, quod multum cœni habeat dictam putant. *Nunc etiam*, sed, vel autē talisve coniunctio subaudiatur, ita sensu exigente. nam Hecuba paulo ante quidem erat regina cōiux, regia parens, Asiæ florentis imago: nunc autem est etiam prædæ mala fors, quæ omnes aspernabantur. *Ni si quod*, ratio qua motus Vlysses eam accepit captivam. *Anima tam*, tam cōstanti anima uacuum.

RAPH.

OSCVLAQUE * ore te. *parua* Polyxenæ ora, est enim ab ore diminutivum hoc loco osculum. *Plangit*, percutit. *Consuetæ*, plangi & percuti filiorum cœdibus. *Canitiem suam*, caput suum canum, solebant autem prisce in maximis doloribus caput pulvere deturpare. *Concreto*, coagulato. *Vertens*, uoluens. *Nata tuæ*, pathetica oratio querelis, doloribusque accommodata. *Nata, ja*, repetitio lugēti Hecubæ, quæ ex tam felicissimo statu in tātā ceciderat miseriam, maxime conueniens. *Tuum pe*, vulnere transixum subauditur. *Mea vu*, meos dolores. *Orbator no*, qui nos liberis orbavit atque spoliavit. *Paridis, Phæ*, dirigente nanque Paridis sagittas Apolline, ut & Hom. & Virg. scribunt, Achilles fuit interfectus. *Me*, mihi. *In g*, in genus nostrum. vellicatur autē hoc loco Ovid. à Scauro apud Senecam, quod nesciat relinquere quod bene cessit. Cum enim, inquit, Polyxena esset adducta tumulo Achillis immolanda, Hecuba dixit, Cinis ipse sep. In ge. hoc sœuit, poterat esse contentus. adiecit, Tumulo quoque sensimus hostem. neque hoc contentus adie-

hec omnia sumpta ab Eurypidis tragœdia.

cit, Acacidæ fecunda fui. Aiebat Scaurus non minus magnam virtutem esse scire desinere, quam scire dicere: sed hoc oratori magis quam poetæ præceptum est. *Tumulo quo*, in tumulo & sepulcro exilientem. *Acacida*, ad Achillis uoluptatē multos peperit filios. *Euentu*, exitu pernicioso. *Sed si*, stultē hoc

illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidus ad fata nouissima vultus.
Tunc quoque cura fuit, partes uelare tegendas,
Cum caderet, castique decus seruare pudoris.
Troades excipiunt, deploratosque recensent
Priami das, & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt, uirgo, teque, o modo regia coniux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago,
Nunc etiam prædæ mala fors: quam uictor Vlysses
Esse suam nollet, nisi quod tamen HecTORa partu
Ediderat. dominum matri uix reperit Hector,
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natisque uiroque,
Huic quoque dat lacrymas, lacrymas in uulnera fudit,
Osculaque ore tegit, consuetaque pectora plangit,
Canitiemque suam concreto in sanguine uertens.
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit.
Nata, tuæ (quid enim superest?) dolor ultime matris,
Nata iaces, uideoque tuum mea uulnera pectus.
Et ne perdidierim quenquam sine cæde meorum,
Tu quoque vulnus habes. at te, quia sœmina, rebar
A ferro tutam, cecidisti & sœmina ferro:
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitum Troiæ, nostri que orbator Achilles.
At postquam cecidit Paridis, Phæbique sagittis,
Nunc certè, dixi, non est metuendus Achilles.
* Tunc quoque mi metuendus erat. cinis ipse sepulti
In genus hoc sœuit: tumulo quoque sensimus hostem.
Acacida fecunda fui. iacet Ilion ingens,
Euentuque graui finita est publica clades.
Sed finita tamen, soli mihi Pergama restant:
Incursumque meus dolor est. modo maxima rerum
Tot generis, natisque potens, nuribusque, uiroque,
Nunc trahor exul, inops, tumulis auulsa meorum,
Penelopæ munus, quæ me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hectoris illa est
Clara parens, hæc est, dicet, Priameia coniux.
Postque tot amissos tu nunc, quæ sola leuabas
Maternos luctus, hostilia busta piasti.
Inferias hosti peperi. quò ferrea resto?
Quidue moror? quò me seruas? damno sa senectus?
Quò dii crudeles nisi uti noua funera cernam,
Uuacem differtis animum? quis posse putaret
Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
Felix morte sua est: nec te mea nata peremptam
Aspicit, & uitam pariter, regnumque reliquit.
At puto funeribus dotabere regia uirgo,
Condeturque tuum monumentis corpus auitis.
Non hæc est fortuna domus: tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque haustus arena.
Omnia perdidimus: superest, cur uiuere tempus
In breue sustineam, proles gratissima matri.
Nunc solus, quondam minimus de stirpe uirili,
Has datus Ismario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia uulnera lymphis

Fas omne abruptum, Polydorum obtruncat: & auro Vi potitur. quid non mortalia pectora cogis. Auri sacra fames?

dictum esse uidetur. si enim finita sunt pergama, quo modo restant? an deleta quidem sunt, sed Hecubæ restare uidentur, quia hostes perinde in cœsi ueniunt, ac si pergama ipsa flarent. *Soli mi*, nam perinde in me sœuiunt hostes, atque si finis non esset impositus bello. *In cur*, in perseverantia. neq; enim finitur. *Modo ma*, ex qua felicitate in quas miseria reciderit, flebiliter Hecuba commemorat. *Tot generis*, Hecuba Priamo septem filias & duodecim filios peperisse scribitur. ex alijs nanq; mulieribus reliquos ad quinquaginta usque Priamus suscepit. *Nunc tra*, dissolutum est maximè querimonijs conueniens. *Leuabas*, diuinebas, leues reddebas. *Hostilia*, hostium sepulcra & manes. *Piasti*, placasti. est autem apostrophe ad Polyxenam commiserationis plena. *Quo fer*, ad quem uitæ exitum, dura ego ac in me ipsam crudelis referuor. *Quidue moror*, expecto. *Differtis*, in longum tempus producit. *Uuacem*, me uetula diu uiuentem. *Nec te*, rationibus colligit Hecuba, Priamum inter felices numerandum. *At puto*, exequiarum honoribus ornaberis. est autem ironia qua significat Hecuba, Polyxenæ & funeris & sepulturae honore carituram. *Huistis*, ac ceptio, atque iniectio. terra nanque mortuis iniectabatur. *Superest cu*, de tot filijs, inquit, meis Hecuba solus restat Polydorus, Polymnestori regi commendatus. sed decipitur Hecuba, iam n. à Polymnestore fuerat interfectus. *Datus*, missus. *Ismario re*, Polymnestori Thraciæ regi. nā Ismarus Thraciæ mons est de hoc autē Polydorus sic & Virg. 3. Aen. scribit. Hunc Polydorum auri quondā cū pōdere magnus Infelix Priamus furtim mandarāt alendum Threicio regi, cum iam diffideret armis Dardanix, cingiq; urbem obsidione uideret. Ille ut opes fractæ Teucrū, & fortunā recessit, Res Agamēnonias, uictoriaque arma secutus,

Et sparsos infectos sanguine. cadauera autem antiqui abluabant. *Introrsus* intus natus. *Deuorat* consumit. *Modo* interdum. *Aduersus* in Troade ubi fuit Troia e regione Thraciae sita. [Ego verò simpliciter accipiendum puto. Aduersa terra, quemadmodum dicimus. Vultus aduersum, corpus aduersum, hoc est, quod ex aduerso intuemur. hoc enim & *intra* postulat quod sequitur. Interdum toruos extollit ad ethera vultus.] *Toruos vultus* tristitia effectus. *Positi* iacentis.

RAPH.

MANERET esset.

In imagine in imaginatione & cogitatione poene, qua Polymnestorem, afficere posset. *Vtque furia* scilicet hac autem similitudine ostendit poeta, quantam iram, indignationemque conceperit Hecuba aduersus Polymnestorem, filij, quem educandum susceperat, interfectorem. *Hossem* catuli raptorem. *Animorum* magnitudinis ac prestantiae animi sui. *Nam se* ait, uel simile verbum, quod eleganter praemittitur, est subaudiendum. *Latens* occultum. *Odrysius* Polymnestor Thracius. nam Odrysae (vt in superioribus quoque scripsimus) sunt populi Thraciae, & Odrysa vrbs eorum. *Spectat tru* indignata, toruum praeferebat aspectum. nam truculentus dicitur, aspectu ferox atque terribilis, quales tauri sunt. *Falsa iuran* peierantem. *Tumida* ab effectum, quae tumidos & inflatos homines reddit. *Correpto* comprehenso Polymnestore. *In perfida* in perfidi Polymnestoris oculos. est enim hypallage. *Expilat* extrahit, euellit. *Facit ira* parenthesis tacite obiectioni occurrens. *Sanguine* sanguine nocetis, ac scelerati Polymnestoris. *Lumen* oculos. *Supereff* saluum est. *Haurit* percutit, aperit. *Troada* Hecubam Troianam. *Incessere* irritare, prouocare, inuadere. *Rauco cum* cum voce canina. iam enim in canem fuerat conuersa. *Et ex re* nam *xvōs* quia appellatur, id est canis sepulcrum. est autem in Chersoneso Thracia iuxta Abydum, vt Strabo refert. *Per Sitho* Thracios, nam Sithonia pars est Thraciae. *Illius Tro* haec ad connecten-

mentem

Hecuba i canem.

Expilat serui domi-
nos, qui clā
subripiunt

seueat

Abluere, & sparsos immiti sanguine vultus?

Dixit: & ad litus passu procedit anili,

Albentes lacerata comas. Date Troades urnam,

Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:

Aspicit cictum Polydori in litore corpus,

Factaque Threicijs ingentia vulnera telis.

Troades exclamant: obmutuit illa dolore,

Et pariter uocem, lacrymasq, introrsus obortus

Deuorat ipse dolor. duroq, simillima saxo

Torpet, & aduersa figit modò lumina terra:

Interdum toruos extollit ad aethera vultus:

Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati,

Vulnera praecipue: seq, armat, & instruit ira.

Qua simul exarsit, tanquam regina maneret,

Vlisci statuit peneq, in imagine tota est.

Utq, furit catulo lactente orbata leana,

Signaque nata pedum sequitur, quem non uidet hostem:

Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,

Non oblita animorum, annorum oblita suorum,

Vadit ad artificem diuæ Polymnestora cedis,

Colloquiumq, petit, nam se monstrare relictum

Velle latens illi, quod nato redderet aurum.

Credidit Odrysius, praedaeque assuetus amore,

In secreta uenit. tum blando callidus ore,

Tolle moras Hecube, dixit, da munera nato:

Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti

Per superos iuro. spectat truculenta loquentem,

Falsaque iurantem, tumidaque exaestuât ira.

Atque ita correpto, captiuarumque agmina matrum

Inuocat, & digitos in perfida lumina condit,

Expilatque genis oculos: facit ira ualentem:

Immergitque manus scadataque sanguine fontis.

Non lumen (neque enim superest) loca luminis haurit.

Clade sui Thracum gens irritata tyranni

Troada telorum, lapidumque incessere iactu

Cepit. at hec missum rauco cum murmure saxum

Morsibus insequitur. rictuque ad uerba parato

Latrauit, conata loqui: locus extat, & ex re

Nomen habet: ueterumque diu memor illa malorum,

Tum quoque Sithonios ululauit mēsta per agros.

Illius Troasque suos, hostesque Pelasgos,

Illius fortuna deos quoque mouerat omnes,

Sic omnes, ut & ipsa Iouis coniuxque, sororque

Euentus Hecubam meruisse negauerit illos.

ARGUMENTVM.

ARG. Memnon Tithoni, & Aurorae filius Priamo ferens auxilium, ab Achille occiditur: mater ergo precibus pro assiduo officio inducenda lucis ab Ioue impetrat, ut fauilla eius adusto rogo, in uolucres conuerteretur Memnonides nomine: quae memores belli quot annis ad sepulcrum eius conueniunt, & inter se dimicantes, sanguine suo manibus eius frequentes parentant. Et ipsa mater eius matutinis temporibus lacrymas desiderio filij sui Memnonis transformat in rorem. Quod tam en monumentum in Phrygia constituit patruus eius: ut Hesiodus vult.

Non uacat Aurorae, quāquam iisdem * fauerat armis,

Cladibus, & casu Troiaque Hecubaeque moueri.

Cura deam propior, luctusque domesticus angit

Memnonis amissi, Phrygijs quem lutea campis

Vidit Achilleia pereuntem cuspide mater:

Vidit, & ille color, quo matutina rubescunt

Tempora, palluerat, latuitque in nubibus aether.

At non impositos supremis ignibus artus

Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,

Sicut erat, magni genibus procumbere non est

Dedignata Iouis, lacrimisque has addere uoces:

Omnibus inferior, quas sustinet aureus aether,

dam Memnonis, cinerum in aues cū superiore, Metamorphosin à poeta inferuntur. *Vt & ipsa* Iuno quae Troianorum adeo atrox erat inimica. *Non vacat aurora* Memnon Tithoni atque aurorae filius, cum in bello Troiano ab Achille fuisset interfectus, mater Iouem rogauit, ut aliquo eum afficeret honore. Iuppiter autem fauillas rogi ipsius congregatas, eiusque socios in aues commutauit, quae Memnonides à Memnone vocat, singulis quibusque annis ad sepulcrum illius acriter inter se pugnant, duci suo parentare uidentur. *Quamquam* propter Tithonum maritum, qui Laomedontis fuerat filius, ac Priami frater. *Lutea ma* Aurora ipsa Memnonis mater rutila ac rubicunda. *Non su* non potuit. *Parrens* causa cur non sustineret spectare, quia parens. *Omnibus* in soluta oratione omnium infima diceretur. *Aureus* splendidum coelum.

§ Nam mihi sunt paren-
thelis causam continens,
cur Aurora omnium dea-
rum sit infima. § Dies sa-
crificos § in quibus mihi sit
sacrificandum. § Ignibus §
sacrificijs. § Aspicias § con-
sideres. § Quantum tibi
femina praestem § quam-
uis foemina sim. § Noctis
confinia seruo § hoc est cu-
stodio ne nox suos fines
transeat, nisi enim Auro-
ra uigilans esset, nox sem-
per uideretur duratura.
§ Orba § priuata. § Fru-
stra § quia & ipse fuit in-
terfectus, & Troia euersa.
§ Pro patre suo § Priamo.
§ a forti Achille § interfe-
ctus, percussus, simile ue
participium subaudiatur.

RAPH.

Memno-
nis cine-
res in a-
ues,

Maternaue vulnera le-
ni § maternos dolores mi-
tiga. § Volumina § reuo-
lutiones. § Infecere § ob-
scuranere, denigrare.
§ Exhalant § emittunt.
§ Infra § nebulas subau-
diendum. § Glomerata §
congregata. § Faciem ca-
pit § figuram ac formam
accipit. § Atque animum
exign § scite, anima nan-
que, ut flamma, semper
est in motu, unde philoso-
phorum quidam dixerunt
animam esse ignem. § Le-
uitas sua praebuit alas § id
est, propria fauillae leui-
tas alas effecit. § Quibus
est eadem natalis origo §
nam & ipse ex fauillis sunt
ortae. § Lustrant § circum-
uolant. § Plangor § elan-
gor. § Seducunt castra §
separant castra, & diuidunt
se in duas partes. § Diuer-
sa de parte § ex partibus
aduersis. § Cognata § si-
mul nata. § Praepetibus
subitis § subito natis aliti-
bus. § Auctor § Memnon
earum origo. Memnoni-
des enim a Memnone fue-
runt cognominatæ, ut pau-
lo ante diximus, & ipse
poeta aperte testatur.
§ More parentali § more
eorum, qui inferis paren-
tant, parentalia uero pro-
prie dicuntur sacrificia,
quæ manibus fiunt. § Re-
bellant § bellum iterum
inter se suscipiunt.

C O E L.

RHOD.

In Pausaniae monumen-
tis lectum est, Memnonē
Aethiopum quidem fuisse
regem, non tamen ex Ae-
thiopia Ilium uenisse, ue-
rum à Persicis, Suis, &
Choaspe, quæ sibi subie-
cerat loca. nam sunt au-
ctores quoque, quotannis
aduolare Ilium ex Aethio-
pia aues, & configere ad
Memnonis sepulcrum,
quas ob id Memnonidas
uocent. hoc idem quinto
quoque anno facere eas

(Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
Diua tamen ueni, non ut delubra, diesque
Des mihi sacrificos, calituraeque ignibus aras.
Si tamen aspicias, quantum tibi semina praestem,
Tum cum luce noua noctis confinia seruo,
Premia danda putes: sed non ea cura, neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei uenio, qui fortia frustra
Pro patre tulit arma suo, primisque sub annis
Occidit à forti (sic dii uoluistis) Achille.
Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem
Summe deum rector, maternaque uulnera leni.
Iuppiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogos, nigrique uolumina fumi.
Infecere diem: ueluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec sol admittitur infra.
Atra fauilla uolat, glomerataque corpus in unum
Densatur, faciemque capit, sumitque colorem,
Atque animum ex igni: leuitas sua praebuit alas.
Et primò similis uolucris, mox uera uolucris
Insonuit pennis; pariter sonuere sorores
Innumerae, quibus est eadem natalis origo.
Terque rogos lustrant, & consonus exit in auras
Ter plangor: quarto seducunt castra uolatu.
* Tunc duo diuersa populi de parte feroces
Bella gerunt, rostrisque, & aduncis unguibus iras
Exercent, alasque aduersaque pectora lassant:
Inferiaeque cadunt cineri cognata sepulto
Corpora: seque uiro forti meminere creatas.
Praepetibus subitis nomen facit auctor: ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa parentali moritura more rebellant.
Ergo alijs latrasse Dymantida flebile uisum est:
Luctibus est Aurora suis intenta, piisque
Nunc quoque dat lacrymas, & toto rorat in orbe.

A R G V M E N T V M.

A R G. Aeneas cum patre Anchise, & filio Ascanio profugus, Delphos
uenit hic ab Anio sacerdote Apollinis recipitur hospitio: quibus indicat,
quinque se natorum, hoc est filij unius, & quatuor filiarum parentem, orbem
relictum. Andrum enim filiam, a quo Andros insula reliquisse patriam nar-
rat huic ut Apollo dederit augurium, sic Liberum dedisse virginibus, ut cō-
tacta manibus earum, in segetem, uinum oleumque uerterentur eas Aga-
memnon ut caelesti munere exercitum aleret, cum uellet abducere, in insu-
lam eandem Andron profugisse. hinc rursus ne uinculis illigata raperen-
tur, potentia regis Agamemnonis Liberi numen effecit ob misericordiam,
& muneris sui causam ut in columbarum speciem transferrentur.

N On tamen euersam Troia cum manibus esse
Spem quoque fata sinunt, sacra & sacra altera patrē
Fert humeris, uenerabile onus, Cythereius heros:
De tantisque opibus praedam prius eligit illam,
Ascaniumque suum: profugaque per æquora classe

in Aethiopia circa Mem-
nonis regiam, exploratum
sibi Crenæus tradit, ex
Memnonis cineribus apud
Troiam interempti natus
aues, cecinit Ouid. non
suppresso item depugnan-
di more. ita enim scribit
lib. 13.

Praepetibus subitis nomen
facit auctor, ab illo
Memnonides dictæ, quum
sol duodena peregit
Signa, parentali moritu-
ra more rebellant.
Memnonidum item aui-
mentio Pausaniae est, illas
in Memnonis chlamyde
picta expressas memoran-
ti apud Delphos.

§ Dymantida § Hecubam
Dymantis filiam, quanquā
alii, in primisque Euripi-
des ac ung. Cissei regis
Thraciae filiam fuisse scri-
bant. § Rorat § rorem fun-
dit. § Non tamen euer-
sam § Anij Apollinis De-
lij sacerdotis filiarum Me-
tamorphosin in columbas
descripturus poeta, Aeneæ
pietatem prius, ad Delum
que nauigationem com-
memorat, quod aptius fa-
bulæ connectantur. § Sa-
cra & § Aeneam ex incen-
dio Troiano & sacra de-
Veste, & patrem Anchisen
abstulisse, Ascaniumque ab-
duxisse carmine quoque
Virgiliano est notum. § Et
sacra altera § neque enim
minus pium est parenti-
bus quam sacris auxilium
ferre. § Cythereius heros §
Aeneas Veneris, quæ &
Cytherea dicitur filius.
§ Pradam illam § sacra &
patrem.

Fertur ab An? Antandrus
vrbs est sub Ida, ab Antan-
dro duce cognominata.
Aristoteles autem scribit
illam prius Edonida fuisse
vocatam, quo tempore à
Cymerijs inhabitabatur.
Linguis quamuis ibi iam
urbem Aenum edificasset,
vt Virgilius narrat. *Apol-*
lineam Delum Apollinis
oraculo insignem. *Hunc*
Anius Deliregem fuisse
Apollinisque sacerdotem
etiam Virg. scribit, Rex A-
nius, rex idem hominum,
Phœbique sacerdos. *Quo*
rege utebantur est subau-
diendum. [Immo idem
verbu colebatur, ad vtrum-
que nominatum *rege* à
rege referendum. *De-*
lubraque clara propter
oraculum. *Duas stir.* 3
duas arbores quas tenens,
amplectensq; Latona, A-
pollinem & Dianam enixa
est. *Retentas* alludit ad
fabulam. nam Iuno ita
Latonam dicitur persecu-
ta, vt nusquam quiescere
posset. cum verò Delum
cōscendisset cōplexa duas
arbores, oliuam & palmā,
vt poeta in sexto narrat,
Apollinem peperit atque
Dianam. *Thure da* hoc
est sacrificijs perfectis.

FIBRIS cre. 3 exustis,
combustis. morem autem
piorum hominum expri-
mit poeta, qui ante omnia
deos solent venerari, vt
Virgilius quoque precipit.
In primis venerare deos.
Positista 3 stratis tapeti-
bus. illos autem cenasse
ait. *Tunc prius* inquit, ver-
bum simileve esse subau-
diendum facile constat.
Cum pri. 3 quando primū
Bisque duas Anius qua-
tuor habuit filias, quibus
Bacchus concessit, vt quic-
quid tangerent in frumen-
tum, vel vinum, uel oleū
committaretur. eas cum
Agamemnon ui ducere
uellet in expeditionē Tro-
ianam, ut exercitum ale-
rent, Bacchi auxilio in co-
lumbas fuisse conuersas fa-
bulantur. *Uidiſti pa.* 3 me
subaudiamus. *Pene or.* 3 se-
re carentem filijs. *Tanta*
in. 3 instabilitas fortunæ. est
autem acclamatio senis,
grauitati maxime conue-
niens. *Quod enim mihi* 3
nulli, inquit, sibi esse auxi-
lio filium absentem, quā-
uis sit uiuus. *Andros ha.* 3
Andros insula est una ex
Cycladibus, ab Andro A-
nij filio, ut scribit Ouid. ut
alij Eurymachi, denomi-
nata. *Augurium* 3 augurio-
rum ac uaticinandi peri-
tiam. *Votoma.* 3 hoc est
maiora quam quis expete-

Fertur ab Antandro, scelerataque littora Thracum,
Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linguis: & utilibus uentis, æstuque secundo
Intrat Apollineam socijs comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antiſſite Phœbus
Ritè colebatur, temploque, domoque recepit,
Vrbemque ostendit, delubraque nota, duasque
Latona quondam stirpes pariente* retentas.
Ture dato flammis, uinoque in tura profuso,
Casarumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: positisque tapetibus altis,
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc prius Anchises. O Phœbi lecte sacerdos
Fallor? an & natum, cum primum hæc mœnia uidi,
Bisque duas natas, quantum reminiscor habebas?
Huic Anius niueis circumdata tempora uittis
Concutiens, & tristis, ait: Non falleris heros
Maxime, uidiſti natorum quinque parentem:
Quem nunc tanta homines rerum inconstantia uersat)
Penè iades orbem, quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque, & regna tenentem?
Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
Famineæ stirpi uoto maiora, fideque
Munera. nam tactu natarum cuncta mearum
In segetem, laticemque meri, baccamque Mineruæ
Transformabantur. diuesque erat usus in illis.
Hoc ubi cognouit Troiæ populator Atrides,
(Ne non ex aliqua ueſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum uiribus usus
Abſtrahit inuitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam celeſti munere gentem.
Effugiunt quò queque poteſt: Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adest, & ni dedantur, bella minatur.
Viſta metu pietas conſortia corpora penæ
* Reddidit: & timido poſſes ignoſcere fratri.
Non hic Aeneas, non qui defenderet Andron,
Hector erat, per quos decimum durasti in annum.
Iamque parabantur captiuis uincla lacertis:
Illæ attollentes etiā nunc libera calo
Brachia: Bacche pater ſer opem, dixere: tulitque
Muneris auſtor opem: (ſi miro perdere more
Ferre uocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire, aut nunc dicere poſſum.
Summa mali nota eſt: pennas ſumpſere, tuæque
Coniugis, in uolucres* niueas abiſſe columbas,

ARGUMENTVM.

ARG. Discedentes ab Anio Anchises & Aeneas, inuicem munera dāt,
& accipiunt, in quibus fuit crater Aeneæ dātus ab Alcone Lydio calarus
Anius autem à Therse Boeotio acceperat: in quo sculptæ erant Thebæ, &
Orionis filix, quæ pro populo Thebano se passæ erant immolari: quæ cum
adustæ essent, e rogi fauilla duo adolescentes increuerunt, qui & virginum
nomine Coronæ sunt nominati.

T Alibus, atque alijs postquam conuinia dictis
Implerunt, mensa somnum petiere remota:
Cumque die surgunt, adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataque iussit
Littora. prosequitur rex, & dat munus ituris:
Anchisa sceptrum, chlamydem, pharetramque nepoti,
Craterem Aeneæ, quem quondam miserat illi
Hospes ab* Aemonijs Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses, fabricauerat Alcon
Myleus, & longo calauerat argumento.

re aut credere debeat.
Laticem 3 uinum. *Bac-*
camque 3 oliuam. Pal-
las enim oliuam extulit in
lucem. *Diues* 3 opulenta
utilitas. *Troia po.* 3 Aga-
memnon Troie deprada-
tor. *Ne non* 3 ut putes. *Eu-*
bœa dua. 3 Eubœa insula
est Boeotie adiacens, ad-
modum longa, unde & Ma-
cris fuit quondam appella-
ta, & Macra, id est longa, ut
tradit Plinius, sed & Chal-
chodoris, & Calcis, ære ibi
primum reperto, & Aban-
tis, & Asopis. *Pietas* 3 An-
dri fratris in sorores. *Con-*
fortia cor. 3 sorores. *Per-*
quor 3 quorum uirtute. *Ca-*
ptiuis la. 3 captiuarum bra-
chijs. *Miro mo.* 3 mirando
modo. *Perdere* 3 destrue-
re, delere. *Ferre uo.* 3 ac si
diceret Anius, Perdere mi-
ro modo non esse opem
ferre. *Tua con.* 3 Veneris.
nam Veneri columbæ sunt
dicatæ. *Abiere* 3 conuerſæ
fuere. *T alibus atque* 3 hæc
iccirco à poeta narrantur,
ut aptius sequentem Me-
tamorphosin cum superio-
re connectat, nam Theba-
ni cum pestilentia labora-
rent, oraculum accepe-
runt, eam esse cessatu-
ram, si se duæ uirgines
pro populo deuouerent.
duæ autem Echionis filix,
cum se immolandas tradi-
dissent, iamque cremaren-
tur, duo iuuenes, qui Ste-
phani, hoc est coronæ sunt
uocati, de rogi fauilla uisi
sunt exire, exequiasque
matrum celebrare. *An-*
tiquam ma. 3 Italiam, un-
de Dardanus in Phrygiam
fuerat profectus. Sic &
Virg.
Dardanidæ duri, quæ uos
à stirpe parentum,
Prima tulit tellus, eadem
uos ubere læto
Accipiet reduces, antiquā
exquirite matrem.
Hic domus Aeneæ cunctis
dominabitur annis,
Et natorum, & qui na-
ſcentur ab illis.
Nepoti 3 Alcamio. *Isme-*
nus 3 Thebanus. ab Isme-
no Boeotie fluuiio. *Alcon*
My. 3 non Mylei filius, sed
à patria sic cognominatus.
Mylæ nanque nomen est
duarum urbium, quarum
altera est in Sicilia, altera
in Thessalia. duo autem
fuerunt Alcones clari, hic
argentarius faber, & alter
Cretensis arte sagittandi
insignis. *Longo ar.* 3 proli-
xa materia.

Anij filix
in colubas

multas

Aonijs

3 vrbs

Urbis in illo cratere cœlata. Thebæ autem Bœotix fuerant sculptæ. *Hæ pro* nam septem portæ significat eas esse Thebas Bœotias. Thebæ enim Bœotix septem portas habuisse dicuntur. *Effusæque* diffusas & sparsas comas & pectora aperta habentes. Est enim synecdoche poetica. *Lambunt* herbæ nanq; omnes aruerant. *Natas* ab filiis Echionis Thebani, legitur, & Orione.

R A P H. *NON* *fæmi*, & timidum sed virile & audax. *Coronæ* *latine* dixit, nam apud Græcos Stephani vocantur. *Summus* in summitate. *Hætenus an*, signa inquit, hætenus enumerata, in antiquo ære sculpta erant, sed crateris summitas inaurato achanto cingebantur. *Signis* simulachris. *Erat asper* cœlatus, nam uasa cœlata aspera sunt. *Inaurat* acanthus frutex est spinosus semper florens. Virg. in Georg. Et Baccas semper florentis acanthi. *Leuiora* minora. *Remittunt* retribuunt. *Inde recor*, Apollinis oraculum non percipientes Troiani in Cretam nauigarunt, primam enim originem se putabant ducere a Teucro Scamandri Cretensis filio, qui in Phrygia profectus, arcem Troianam edificauit. sed ante eum Dardanus ea loca iam cœperat habitare. *Iouem* ærem, nam (ut scrib. Virg. pestilentia laborare cœperunt. *Centum ur*, Creta insula. Hecatompolis ab Homero vocatur, quod centum urbibus fuerit ornata. *Ausonios* Italos. Ausonia nanque Italia ab Ausonibus populis fuit cognominata. *Strophadumque* Strophades insulæ sunt in mari Ionio dux iuxta Zacynthum & quæ

epoæ, hoc est à conuersione Zethe & Calais dictæ. nam illuc vsque Harpyas persecuti retro redierunt. *Aello* nomen est vnus Harpyarum, quæ tres esse finguntur, Neptuni & Terræ filie, Aello, Ocypete, & Celeno. *Etiam* Dulichium, Ithaca, Samus insulæ sunt in Ionio mari, quibus imperauit Vlysses. Samus quidem insula est in mari Ionio Tetrapolis, hoc est quattuor urbium, æ quibus vna Same vocatur. unde Virg. iam medio apparet cursu nemorosa Zacynthos, Dulichiumq; Sameque, & Neritos ardua saxa, tamen (ut Strabo narrat) urbs quoque interdum Samos vocetur, est etiam Samos insula Carix adiacens clarissima, quæ prius & Parthenia, & Dryusa, & Antemusa, & Melamphillos fuit appellata. sciendum est autem, Samos à prisca Græcis editiora & altiora loca arcibus struendis apta, consueisse vocari, ut idem Strabo inquit. *Neritisque* Neritus & mons est in Ithaca insula, & vrbs (ut Strabo refert) quæ

uide li. 9.

& Leucas appellatur, unde Neritius possessum. *Certatam*

li. Ambracia vrbs est Epirus ab Ambrace Tesproti filio dicta, uel (ut alij dicunt) ab Ambracia Aegæi filia, quam Augustus apud Actium promontorium, uicto Antonio, amplificauit unâ cum templo Apollinis Actiaci, eamque Nicopolim appellauit, hoc est victoriæ urbem. ab Ambracia verò sinus dicitur

Ambracius, angustis admodum faucibus spatiosum æquor accipiens. *Certatam* participium contra grammatices rationem formatum, de qua Diocertant. qui verò fuerint Diij illi ac iudex, qui in saxum fuit mutatus, uos memini me legisse. *Ab Apol.* ob Apollinis Actiaci templum. illuc enim ad quinquennales ludos multi populi confluabant. *Actiaco*, qui apud Actium colebatur. Actium sanè & urbis & templi & promontorii nomen est, unde Actiacum declinatur. *Terram Do.* Dodone urbs est Epiri, unde Iuppiter Dodonæus. dicta est autem à Dodone nympa, uel à Dodone Iouis & Eurypæ filio. *Sua quer*, nam in nemore querno Dodonæ uicino columbas dedisse responsa, ex sententia Dodonæorum Antistitum. Herodotus scribit, qui asserere geminas ex Aegypto columbas euoluissæ, utraq; nigram, unam quidem in Africam, alteram uerò ad ipsos, quæ sago insidens humana uoce locuta sit, eo loci Iouis oraculum condidēbere, & se interpretatos esse, quod ipsis annuncietur diuinitus fieri, & ob id se ita fecisse. Dodonæ autem oraculum omnium Græciæ oraculorum fuit uetustissimum. (Quod autem Quercum uocalem uocat Ouidius, eo pertine re uidetur, quod quidam ueterum ex quercu responsa data tradidere. Hinc & Sophoclis illud in Trachinijs.

ἡ δὲ πρὸς ἀνδρῶν φωνὴν αἰεὶ
οὕτως ἔειπεν·

Per columbas autem quidam mulieres siue antiquas accipiunt quas, quomodo barbaræ essent ex Aegyptijs Thebis uidelicet aduectæ, a quibus similia loqui ab initio uisas, mox etiam humana uoce, ut ait Herod. Alij *αὐλῆας* quasi *αὐλῆας* dictas putant, quod senes Molossi *αὐλῆας* appellare consueverint. *Chaoniosque* Chaones populi sunt Epiri. unde & Chaonia (ut scri. Plin.) fuit dicta. quamuis Virg. asserat à Chaone Troiano fuisse cognominatam. *Ubi nati*, hæc fabula mihi est ignota, significat autem poeta Molossi filios in aues fuisse conuersos. *Proxima* Aenææ nauigationem describit poeta, quo in Siciliam tandem peruenit, ubi Acis iuuenis in fluium sui nominis fuit conuersus.

phæacum

Vrbs erat, & septem posses ostendere portas:

Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa docebant.

Ante urbem exequiæ, tumulique, ignesque, rogiq;

Effusæque comas, & aperta pectora matres

Significant luctum: Nymphæ quoque flere uidentur,

Siccatosque queri fontes. sine frondibus arbor

Nuda riget: lambunt arentia saxa capellæ.

Ecce facit medijs natus ab Orione Thebis,

Hanc non fæmineum iugulo dare pectus aperto,

Illam demisso per fortia pectora telo

Pro populo cecidisse suo, pulchrisque per urbem

Funeribus ferri, celebrique in parte cremari,

Tum de virginea geminos exire fauilla,

Ne genus intereat, iuuenes, quos fama Coronas

Nominat, & cineri materno ducere pompam.

ARGUMENTVM.

ARG. Petentes insulam Cretam, & hinc Italiam Aeneas & Anchises ut aliquando errorem positus ædibus finire possent, multisque regionibus transitis, Ambraciam adeunt, à dijs olim per certamen potitam in quam Ambracii iudicii imaginem in saxum conspiciunt figuratam. Hinc in Chaoniam, in qua oraculum Iouis Dodonæi: ibique aspiciunt Molossi regis filios, qui sine flamma consumerentur, immortalium numine factum est, ut in auium figuras mutarentur.

Hætenus antiquo signis fulgentibus ære,
Summus inaurato crater erat asper acantho.

Nec leuiora datis Troiani dona remittunt:

Dantque sacerdoti custodem turis acerram,

Dant pateram, claramque auro, gemmisque coronam.

Inde recordati Teucros à sanguine Teucris

Ducere principium, Cretam tenere locique

Ferre diu nequiere luem: centumque relictis

Urbibus, Ausonios optant contingere portus.

Sauit hyems, iactatque uiros; Strophadumque receptos

Portubus infidis exterruit ales Aello.

Et iam Dulichios portus, Ithacamque, Samumque,

Neritisque domos, regnum fallacis Vlyssæi

* Præter erant ueluti; certatam lite decorum

Ambraciam, uersique uident sub imagine saxum

Iudicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est:

Vocalemque sua terram Dodonida quercu,

Chaoniosque sinus: ubi nati rege Molosso

Impia subiectis fugere incendia pennis.

ARGUMENTVM.

ARG. Acis Fauni Simethidisque nymphæ filius Galateam Nerei & Doridis filiam cum diligeret, nec minus ipse ab ea peteretur, Cyclops eius quoque captus amore, dolens, copiam eius nullam sibi fieri (erat enim Galatæ Cyclopi feritas inuita) incensus furores ipelunca relicta: palam profiliuit: uagatulusque per syluas conpexit Galatæam gremio Acidis relidentem, auulsam scopulam Aetnæ in eos eiecit. Cuius ni exterrita Galatæa subiecto mari merita est. Acis ueros qui effugere impetum eius non potuit, obrutus saxo est: cuius cror numine eiusdem Galatæ in flumen eiusdem nominis sui, quod est in Sicilia uersus est.

nes populi sunt Epiri. unde & Chaonia (ut scri. Plin.) fuit dicta. quamuis Virg. asserat à Chaone Troiano fuisse cognominatam. *Ubi nati*, hæc fabula mihi est ignota, significat autem poeta Molossi filios in aues fuisse conuersos. *Proxima* Aenææ nauigationem describit poeta, quo in Siciliam tandem peruenit, ubi Acis iuuenis in fluium sui nominis fuit conuersus.

PHÆACVM? Phæa
ces populi Corcyrae in
sula dicti à Phæace filio
Neptuni & Corcyrae Aso-
pi filii, à qua et insula Cer-
cyra fuit cognominata. nā
antea Drepane & Scheria
uocabatur. de Phæacū ue-
ro origine uariæ sunt anti-
quorum opiniones nā A-
pollonius & Acuselaus ex
Vrani testiculorū excisio-
ne guttas cecidisse, ex qui-
bus alij gigantes, alij Phæa-
eas natos esse. his accedit
Alceus, qui ait Phæacas ha-
bere gen⁹ ex Vrani guttis
Homerus aut ait Phæacas
dijs gratos esse, qui à Ne-
ptuno originem ducunt.
Epiros post hæc: nā in Ita-
liam nauigantibus à Cor-
cyra, occurrit Epiros re-
gio, in qua est Buthrotus
olim Romanorū Colonia.
nā Epiros & proprium est
regionis & generale nomē
significatq; cōtinentem &
terram in infinitum protē-
sam, unde & *ἑπείρος* dicta
est, quasi *ἑπείρος* hoc est in-
finita. terra aut in tres Epi-
ros & cōtinentes dī diui-
sa, Asiam, Europā, Africā.

RAPH.

BUTHROTOS? Bu-
throtos aut est urbs haud
lōge à Corcyra distans, à
primo habitatore sic dicta
Phrygio? Heleno Priami
filio. Sicilian? Sicilia, q
tria habet promōtoria, Pa-
chynū, Lilybæum, & Pelo-
rus. Tribus lin. tribus pro-
mōtorijs, quorū Pachynus
Græciam, Lilybæū Africā,
Pelorus Italiā spectat. E-
quibus Pa. figurata est lo-
cutio. uersa. n. ad linguā re-
fertur, non ad Pachynum.
Ad Au. ad meridiē, vñ
flat Auster. Mollibus? mol-
liter ac suauiter flantibus.
Lilybæon? Lilybæū autē &
vrbs est Siciliæ & promōto-
riū occidentē uersus, vnde
flat Zephyrus spectat. Ad
Aut. ad Septētrionē. Pel-
lorus? Pelorus aut dictus ē
à Peloro classis Annibalis
gubernatore ibi sepulto.
Zanch. a? Zancle urbs est
Siciliæ à Zāclo gigante, uel
à Zācle fonte dicta, ut scri-
bit Hecataeus. alij autē qd
ibi Saturnus occultauit fal-
cē, qua patris testiculos am-
putauit. Siculi falcē Zāclō
vocāt, ut Steph. de claris ur-
bibus tradit. Stra. autē scri-
bit eandem esse cū Messe-
na, à Messenijs conditori-
bus sic uocata. Zanclem ve-
rō antea uocatam, qd i cur-
no littore sita foret. Zancle
nanq; uocari curua. Scyl-
la la. due fuerūt Scyllæ à
poetis decantatæ. quarū al-
tera Nisi filia i auē fuit cō-
mutata, altera Phorci filia in monstrū, qd in freto Siculo nau-
gantibus insidiatur, cuius fabulam in principio libri sequentis

Proxima Phæacum felicibus obsit a pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque uati
Buthrotos Phrygio, simulataque Troia tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. tribus hæc excurret in æquora linguis,
E' quibus imbriferos * est uersa Pachynos ad austros:
Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: ad Arctos
Æquoris expertes spectat, Boreamque Peloros.
Hanc subeunt Teucris & remis, æstuque secundo:
Sub noctem potitur Zancleæ classis arena.
Scylla latus dextrum, laeuum irrequieta Carybdis
Infestat. uorat hæc raptas, reuomitque carinas:
Illa feris atram canibus succingitur alium,
Virginis ora gerens, & (si non omnia uates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore uirgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis
Ibat, & elusos iuuenum narrabat amores.
Cui dum * petendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur * referens suspiria dictis:
Te tamen; d uirgo, genus haud immitte uirorum
Expetit; utq; facis, potes his impune negare:
At mihi, cui pater est Nereus, quam carula Doris
Enixa est, quæ sum turba quoque tuta sororum,
Non nisi per luctus licuit Cyclopi amorem
Effugere: & lacrymæ uocem impediere loquentis.
Quas ubi marmoreo deterfit pollice uirgo,
Et solata deam est, Refer, o carissima dixit,
Ne ue tui caussam tege (sum tibi fida) doloris.
Nereis his contrā rescuta Crateide natam est.
Acis erat Fauno, Nymphæque Simethide cretus,
Magna quidem patrisque sui, matrisque uoluptas,
Nostra tamen maior, nam me sibi iunxerat uni
Pulcher, & octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec, si quæsieris odium Cyclopi, amorne
Acidis in nobis fuerit præstantior, edam.
Par utrumque fuit. Proh quanta potentia regni
Est Venus alma tui. nempe ille immitis, & ipsis
Horrendus syluis, & uisus ab hospite nullo
Impune, & magni cum dijs contemptor Olympi,
Quid sit amor, sentit, nostri que cupidine captus
Vritur. oblitus pecorum, antrorumque suorum,
Iamque tibi formæ, iamque est tibi cura placendi,

plene poeta exponit.

Charybdis hæc uetula
fuit furacissima, q cū Her-
culi boues furata esset, ab
illo in fretum proiecta, in
monstrum fuit cōuersa, qd
adhuc pristina retinet ra-
piendi naturā, nā illac tran-
seuntes naues ad se rapit,
deuoratq; ac reuomit. vñ
Sen. in Thyeste, Quod ra-
pax hausit reuomit Cha-
rybdis. Quam dum? Gala-
tea Nerei & Doridis fuit fi-
lia, q amore Acidis capta,
Polyphemū Cyclopē se a-
mantē fugiebat, sed cū Cy-
clops eā in gremio Acidis
residentē deprehendisset,
ira correptus, ingēs saxū in
illos coniecit, quo Acis o-
bruitus (nam Galatea aufu-
gerat) i fluuiū sui noīs fuit
conuersus. Et lacrymæ? e-
legāter poeta mollis nym-
phæ mores effingit. Mar-
moreo? cādidiis digitis. Vir-
go? Scylla. Deam? Galatēā
Nereis? Galatea Nerei fi-
lia. His ver. respondit.
Crateide? Scyllā Phorci &
Crateidis nymphæ filiam.
Crathi: aut fluuius est Ca-
labrie, cuius filia mī Scylle
fuisse vñ. [De matre Scylle
uariē tradi ab auctoribus
Hom. simpliciter Cratēim
uocat Odyf. 12. his uerbis:

Αλλὰ μάλα σφοδρῆς ἰλάαν
βαστρεῖν δὲ κραταίῃ
Μητέρα τῆς σκύλλης, ἢ μητρί
καὶ σκύλλῃ βροτοῖσι.

alij, ut Didymus & Apollo
nūs Hecaten appellant, *speciādas*
cognomento Cratæ in di-
ctam. ut lib. 4. Argonaut.

Σκύλλης αὐτοῖς ὁλοφύροισ
δὲ τέλει φόβος
Νυκτίπολός δ' ἰκάτη, πᾶσι
καὶ σκύλλῃ κραταῖν.

Stesichorus aut Lamiā uo-
cat. ad quā diuersitate allu-
dēs Vir. in Ciri, de eadem
Scylla dixit, ipsi seu Lamiæ
mater sit, siue Cratæis. rur-
sum quidā Cratæ in pprio
noīe matrem Scyllæ dictā
uolunt, cognomento autē
Hecaten, a magis appella-
tā, eō qd hæc dea magicis
sacris pisset] Nymphæ? Si-
methi fluuij filia. Et octo.?
sexdecim ann. natū Acim
fuisse significat. Dubia? a-
deo tenui, ut uix uideret,
in dubio esse, utrū pubesce-
re cœpisset Acis. Nullo? si-
ne fine. i. uehementer. Nec
si? utrū maiore odio Cyclo-
pem, an amore Acidē pfe-
queretur, ignorat. Nec e.?
nec edere & dicere possum.
Præstantior? maior, uehe-
mentior. Par sed? æquale
utrumque fuit & odiū quo
Cyclopē, & amor quo Aci-
dem prosequabatur Galatea. Impune? sine pœna, omnes e-
nim ad se uenientes interficiebat Polyphemus.

Rastri?

RAPH. *Raſtris* pulchra emphatis, qua capillorum Polyphemi & magnitudo, & deſitas innuitur, ut qui non peſtinibus, ſed raſtris peſterentur. *Et compoſ.* gratos efficere vultus & incundos, ut amicæ poſſit piacere. *Telephus in.* Telephus quidem legitur, ſed Telemus legendum eſſe, facile ex Theocrito colligitur. nā Telemus Euryimi filius inter Cyclopaſ vates fuit egregius, qui Polyphemo prædixit omnia quæcunq; ab Ulyſſe paſſus eſt. *Quem nūl.* auguriorum peritiſſimum Telemum fuiſſe oſtendit. [Et Hom. Odyſ. 9.

Εὐρυμία δὲ μάλιστα ἀνὴρ
ἦν τι μῆλας τε
τάλαμος δὲ θυμὸς ἦν, ὅς μιν
ποσὶν ἐκίχετο.
καὶ μεταβιβάς κ' ἀποτρίβει
κινάρεσσιν.]

Altera iam Galatea. ad id autem alludit, quod cæci finguntur eſſe amantes. *Sic* huiusmodi dictis. *De grauati* deprimunt. *Prominet* topographia. deſcribit enim promontorium poeta, in quod ſe Polyphemus recepit. *Prominet* procurrit. *Cuneatus* in cunei ſimilitudinē factus. *Utrunquela* & dextrum & ſiniſtrum. *Huc* illuc in illum collem. *Mediusque* in medio. quod enim loci eſt, ad hominem eſt relatum. *Lanigera* pecora & oues. *Cui poſtquam* per empham quantum fuerit Polyphemus poeta oſtendit, pinum pro baculo etiam geſtādam attribuens, ex qua malus nauis commode fieri potuiſſet. *Pastoria ſi.* pastores cantus. *Hauſi* audiui. *Notauit* memorie commendauit. *Candidior* cantilena Cyclopiſ laudes Galatæ continens, tam aperte deſcribitur à poeta, vt nihil expoſitione indigere uideatur. Sumpta autē ex Theocrito eſſe uidetur. [Ita, n. & ille in Cyclope:

Ἰνὸν δὲ Γαλατῶνα, τὴν τὸν ἡ-
λίουτ' ἀποβάλλει
ἀνυκτοῖρα παρὰ τὸς ποταμὸν
ἀπαλωτέρα δὲ ἀγνὸς
Μόνα φ' ὑπὸ τοῖς ποταμῶν
ἐν ὁμαλῶς ἀμῶς.]

Niuicli. candidi floris. eſt autem liguſtrum niolæ genus candidiſſimæ, ut autem ad Galatæ nomen al ludere, quod à candore la tis illis inditum fuiſſe innuit Heſiodus, qui ait Galatæam candidas comas & faciem lacti ſimilē habuiſſe. *Procerior* longior, atq;

circumeant

Iam rigidos peſtis raſtris, Polypheme, capillos:
Iam liber hirsutam tibi ſalce recidere barbā,
Et ſpectare feros in aqua, & componere vultus.
Cædis amor, ſeritaſque, ſitisque immenſa cruoris
Ceſſant; & tuta ueniunt, abeuntque carinæ.
Telemus interea Siculum delatus in æquor,
Telemus Eurymides, quem nulla ſefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: Lumenque, quod unum,
Fronte geris media, rapit tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit & O uatum ſtolidiſſime falleris, inquit:
Altera iam rapuit, ſic fruſtra uera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti littora paſſu
Degravat, aut feſſus ſub opaca reuertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrunque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops, mediūſque reſedit.
Lanigera pecudes, nullo ducente, ſecuta.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antenniſ apta ferendis,
Sumpta que arundinibus, compaſſa eſt fiſtula centum.
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes,
Senſerunt undæ. latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens procul, auribus hauſi
Talia dicta meis, audita que uerba notaui.
Candidior folio niuei Galatea liguſtri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior uitro, tenero laſciuior hēdo,
Lauior aſſiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æſtiua gratioꝝ umbra,
Nobilior pomis, platano conſpectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uua,
Mollior & cycni plumis, & lacte coaſto,
Et ſi non fugias, riguo formoſior horto.
Sæuior indomitæ eadem Galatea iuueniſ,
Duriꝝ annosa quercu, fallacior undis,
Lentior & ſaliciſ uirgis, & uitibus albiſ,
Hiſ immobiliſ ſcopuliſ, uiolentiꝝ amne,
Laudato pauone ſuperbiori, acrior igni,
Aſperiori tribuliſ, fæta truculentiori uſa,
Surdior æquoribus, calcato immiſſior hydro,
Et (quod præcipue, ſi poſſem, demere uellem)
Non tantum ceruo clariſ latratibus aſto,
Verum etiam ventis, volucrique fugaciori aura.
At, bene ſi noriſ, pigeat fugiſſe, morasque
Ipoſa tuas damnes, & me retinere labores.
Sunt mihi pars montiſ uiuo pendentia ſaxo
Antra, quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,
Nec ſentitur hyemes: ſunt poma grauanti ramos:
Sunt auro ſimileſ longiſ in uitibus uua,
Sunt & purpureæ: tibi & haſ ſeruamus, & illaſ.
Ipoſa tuiſ manibuſ ſylueſtri nata ſub umbra
Mollia fraga legeſ: ipoſa autumnalia corna,
Prunaque non ſoliū nigro liuentia ſucco,
Verum etiam generoſa, nouaſque imitantia ceraſ
Nec tibi caſtanea, me coniunge, nec tibi deerunt
* Arbuti ſætuſ: omniſ tibi ſeruiet arboſ.
Hoc pecuſ omne meum meſt: multæ quoque vallibuſ errant:
Multaſ ſylua tegit: multæ ſtabulantur in antriſ.
Nec (ſi forte rogeſ) poſſem tibi dicere, quot ſunt.
Pauperiſ eſt numerare pecuſ. de laudibuſ harum
Nil mihi credideriſ: præſent potes ipoſa uidere,
Ut uix ſuſtineant diſtentum cruribuſ uber.
Sunt ſætura minor tepidiſ in ouilibuſ agni:
Sunt quoque par ætaſaliſ in ouilibuſ hæd i.

reſtior. *Alno* alnus arbor eſt in ripiſ fluminū, in magnā altitudinem creſcens. *Lauior* leuigatioꝝ. *Terſior* politioꝝ. *Sæuior* in hætenuſ Galatæ uirtuteſ fuerunt enumeratæ, nunc uitia referuntur. *Sæuior* ferocior. *Annosa* quæ uetere multorum annoru. *Fallacior* in mari quod in temporis momento mutatur. *Lentior* flexibiliꝝ, mutabiliꝝ. *Aſperior* tribulus herba eſt ſpinoſa ſegetibuſ inimica. *Truculentior* terribiliꝝ. *Fæta uſa* uſa quæ peperit. *Calcatuſ* preſſo ſerpente, qui maxime calcatuſ ſæui re ſolet. *Demere* eripere. *Fugacior* uelocior ad fugiendum. *At bene* me ſubaudiamuſ. enumerat autem Polyphemuſ, omnia quæcunq; ſibi adſunt bona, quo Galatæam in ſuum pelliciat amorem. *Laboreſ* ſtudeaſ, ac nitariſ. *Pendentia* ſuſpenſa & alta ſpelunca. *Sunt poma* deprimentiæ. pomorum autem magnitudinē ſignificat Poliphemuſ, quæ tanta ſunt, ut ramaſ degra uent. *Auroſi* flauæ, bene maturæ, tunc enim ſunt aurei coloriſ. *Mollia fra* ſuauiæ. *Leges* colligeſ. *Autumnalia* autumnali tempore matureſcentia. corna autē ſunt baccæ rubicundæ in medio nucleum duriffimuſ habenteſ, unde Virg. lapidoſaque corna. *Verum etiam* aurei ac crocei coloriſ nouiſque ceriſ ſimiliſ. *Arbuti* arbuti fructuſ. eſt autem arbutuſ humiliſ arbor poma ferent rubicunda. *Hæd pecuſ* hæc omneſ meæ ſunt oueſ.

CIRCUMEANT

circumire & ingredi poſſint. eſt autem ordo, tu ipoſa præſent poteſ uidere diſtentum uber in cruribuſ, ut uix circumeant. quod uero quidam ſuſtineant potiuſ quā circumeant putant eſſe legenduſ, ſpecie recti, ut in pluriſque alijs decipiuntur. *Diſtentum uber* plena ubera. ſignificat autem ingreſſum ouium magnitudinē uberrimū impediti. *Alijs in* in alijs ſtabuliſ quæ à capriſ caprilia, ut ab ouibuſ ouilia uocantur.

§ Bibenda

§ Bibenda seruat, partem
liquefacta coagula du-
rant: condensant in caseū.
§ Delicia fa. § quæ facile
haberi possunt. § *Vulgata*
mu. § vulgaria dona, qua-
les sunt damæ, lepores, ca-
præ, columbæ. § *Demptus*
que. § de arboris summita-
te acceptus. § *Inueni ge.* §
hæc sunt illa munera, quæ
non esse vulgaria Polyphē-
mus ait. § *Domina* § ami-
cæ, amatores nanque ami-
cæ appellare dominas so-
lent. Tibullus, Quam
iuuat immitis uentos audi-
re cubantem, Et domi-
num tenero continuisse si-
nu. § *Exere* § emitte. § *Cer-
te ego* § se quoque formo-
sum esse colligit Polyphē-
mus. § *Quantus* § quàm
magnus. § *Nescio quem* §
cum quodam contemptu
hoc ait Polyphēmus, ut
qui ab omni religione ef-
set alienus. § *Nec mea*
quod. § hypallage est, nam
dura corpora densissimis
setis intelliguntur horre-
re. colligit autem multis
similibus Polyphēmus, pi-
los & setas potius sibi deco-
ri quàm dedecori esse. § *Ve-
lent* § tegant. § *Hirtæ* § ere-
ctæ. § *Vnum est* § hypopho-
ræ & obiectioni, quæ fie-
ri posset occurrit Polyphē-
mus, fareturque se unum
quidem duntaxat oculum
habere, sed ita magnum
ut par duobus esse possit.
§ *Sed m.* § ad magnitudi-
nem & similitudinem ma-
gni scuti. § *Quid non* §
exemplo Solis Polyphē-
mus ostendit unicum ocu-
lum sibi ornamento esse,
cum Sol qui omnia videt,
vno sit oculo contentus.
§ *Meus* § Neptunus. § *In ue.* §
ubi uos vinitis ò Nereides
§ *Tibi enim* § subiicimus nos
tibi soli. § *Sperne* § contem-
ne. § *Nereis* § Galatea Ne-
rei filia. est enim vocan-
di casus. § *Huius con.* § quo
me spernis. § *Patientior* §
tolerantior. § *Placeatque* §
pulcher sibi videatur, sua-
que forma superbus sit.
§ *Modo co.* § modo ipsum
comprehendere possim.
hæc autem cum maxima
indignatione à Polyphē-
mo tactata fuere. § *Sentiet*
esse § hoc est cognoscet,
me pro mensura tam ma-
gni corporis vires habere.
§ *Traham* § extraham. § *Di-
uulsa* § discerpta. § *Si se-
ti.* § si tecum coeat, atque
conquibat. § *Vror* § Cru-
cior. § *Lasus* § offensus a-
mor. § *Exastuat* § feruet,
inflammat. § *Acrior* § a-
crius & uehementius, no-
men enim pro aduerbio
ponitur. § *Cumque suis* §

Lac mihi semper adest niueum: pars inde bibenda
Seruat, partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciae faciles, vulgataq, tantum
Munera contingent, damæ, leporesq, capraeq,
Parq, columbarum, demptus ve cacumine nidus:
Inueni geminos, qui tecum ludere possint
Inter se similes, uix ut dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus vrsæ.
Inueni, & dixi: Dominae seruabimus istos.
Iam modò caruleo nitidum caput exere ponto,
Iam Galatea ueni, nec munera despicere nostra.
Certè ego me noui, liquidæq, in imagine uidi
Nuper aquæ: placuitq, mihi mea forma uidenti.
Aspice sim quantus. non est hoc corpore maior
Iuppiter in cælo. (nam uos narrare soletis,
Nescio quem regnare Iouem) coma plurima toruos
Prominet in vultus, humerosque, ut lucus, obumbrat.
Nec mea quòd duris horrent densissima setis
Corpora, turpe puta, turpis sine frondibus arbor,
Turpis equus. nisi colla iubæ flauentia uelent:
Pluma tegit uolucres: ouibus sua lana decori est.
Barba uiros, hirtæque decent in corpore setæ.
Vnum est in media lumen mihi fronte, sed instar
Ingentis clypei. quid non hæc omnia magno
Sol uidet è cælo? Solis tamen unicus orbis.
Adde quòd in uestro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do socerum. tantum miserere, precesque
Supplicis exaudi: tibi enim succumbimus uni.
Quique Iouem, & calum sperno, & penetrabile fulmen
Nerei, te* uereor. tua fulmine seuior ira est.
Atque ego contemptus essem patientior huius,
Si fugeres omnes: sed cur, Cyclope repulso,
Acin amas? præfersque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque sibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea tibi, modò copia detur,
Sentiet esse mihi tanto pro corpore uires.
Viscera niua traham, diuulsaque membra per agros,
Perque tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
Vror enim, lasusque exastuat acrior ignis:
Cumque suis videor, translatam uiribus Aetnam
Pectore ferre meo: nec tu Galatea moueris.
Talia nequidquam questus (nam cuncta uidebam)
Surgit, & ut taurus uacca furibundus adempta,
Stare nequit, syluaque, & notis saltibus errat:
Cum ferus ignorans, nec quidquam tale timentes
Me uidet, atque Acin, Videoque, exclamat, & ista
Ultima sit faciam, Veneris concordia uestra,
Tantaque nox, quantam Cyclops iratus habere
Debit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
Ast ego uicino pauesacta sub aquore mergor.
Terga fuge dederat conuersa Simethius heros:
Et, Fer opem Galatea, precor, mihi ferte parentes,
Dixerat, & uestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops, partemque è monte reuulsam
Mittit: & extremus quamuis peruenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri solum per fata licebat:
Fecimus ut uires assumeret Acis auitas.
Punicus de mole curor manabat, & intra
Temporis exiguum rubor euanescere cæpit.
Fitque color primò turbati fluminis imbre,
Purgaturque mora. tum moles* tacta dehiscit,
Viuaque per rimas,* proceraque surgit arundo,
Osque cauum saxi sonat exultantibus undis.

cum suis ignibus. vires
enim Aetnæ incendia sunt
assidua. § *Moueris* § com-
moueris ad misericordiā,
ut mihi morem geras. § *Fe-
rus* § terribilis. § *Ignarus* §
nescios nos videri, eoque
securus. § *Veneris ve.* § ue-
stræ uoluptatis. § *Vestris*
ve. § in uestra aquarum re-
gna. § *Quamuis ex.* § quam-
uis vltima pars anguli.
hinc uero colligitur quàm
magnum fuerit illud sa-
xum, quod in Acin Poly-
phemus iecit. § *Obruit* §
textit, cooperuit.

RAPH.

PER fata § permit-
tentibus fati. § *Vires auis.* §
uires Simethi fluij, ut in
fluium conuerteretur.
hoc autem iccirco fictum
est, quia Acis fluius est Si-
cilix ex Aetna monte de-
currentis tanto impetu, ut
inde fuerit appellatus. nā
Acis sagitta interpreta-
tur. § *Tum mo.* § tum ru-
pes percussa aperitur.

[Sunt tamen qui iacta ma-
lint, pro tacta, ut de saxo à
Polyphemo iacto intelli-
gatur.] § *Properataque*
sur. § properata quidem
legitur, sed Procera, hoc
est recta & longa, arundi-
ni magis conuenire vide-
tur, tametsi properata,
pro properanter ac festi-
nanter nata, intelligi pos-
sit.

Acis in flu-
men.

veneror

§ *Exiit* §

Exstitit extra stetit. *In-*
imul hic quidem legitur
sed inflexis forsitan & cin-
tus sit legendum, ut utrum-
que in alterius locum trāf-
feratur, hoc modo, Inflex-
is iuuenis cinctus noua
cornua cannis, nam fluuior-
um dii cornua habere fin-
guntur, quod boum simi-
les esse dicuntur & propter
strepitum, & propter circū
flexiones, quas cornua uo-
cant, cincta autem cornua
cannis iccirco habere fin-
guntur, quod ferē in ripis
fluminum arundines na-
scentur. *Carnulens* niger.
Et antiquum Acis nanq;
fluuius ille fuit appellatus.
Desierat Ga. hinc sermo-
ni suo imposuerat Gala-
thea, hęc aut ad connecten-
dā cum superioribus Glau-
ci trāfigurationem a poe-
ta narrantur, nam Glaucus
Polybifilius piscator cum
esset, forte pisces captos in
prato exposuit, qui cum in
mare resiliuissent ut causā
huius rei cognosceret
dentibus cepit illas herbas
mandere, in quibus iace-
rant pisces, sed statim mu-
tata natura se in mare prę-
cipitauit, quem, dii misera-
ti, in deum marinum, siue
(ut Stra. refert) in balenā
transmutarunt. Glaucum
aut piscem inde fuisse de-
nominatum aiunt, quod q-
dam iccirco fictum fuisse
Palephatus ait, quia Glau-
cus optimus fuit urinator,
qui cum sub aqua nataret
ad insulam quandam cul-
toribus vacuam, indeque
post tres, amplius uē dies
rediens se apud marinos
deos fuisse profitebatur, sic
que rudibus tunc homini-
bus facile persuasit, se ma-
rinum deum fuisse effectū.
Scylla redit ad litus reuer-
titur ē mari. *Seductos re.*
secretos sinus. *Nouus*
Glaucus qui paulo ante in
deum marinum fuerat cō-
mutatus, fuerunt aut tres
Glauci poetarum carmini-
bus clari, is qui in deū ma-
rinum fuit conuersus, &
quem Ilia. 7. scribit Hom.
cum ferreis Diomedis ar-
mis sua aurea permutasse.
& quem narrat Virg. in
Georg. ob cōtemptam Ve-
nerem dentibus suarum
equarum fuisse laniatum,
fuit & Glaucus Caristius
pugil, de quo Pausanias, &
Glaucus Minois filius, qui
cum in dolium mellis ceci-
disset, extinctus ope Aescu-
lapij reuixit, de quo Higi-
nus, est ēt Glaucus Lyciæ
& sinus & fluuius, ut Stra.
& Plin. narrat, *In Euboica*
Anthedon urbs est Bœotię
maritima, ab Anthedone

Miraque res subito media tenus extitit aluo
* Incinctus iuuenis * flexis noua cornua cannis :
Quā, nisi quod maior, quod toto carulus ore est,
Acis erat : & sic quoque erat tamen Acis in amnem
Versus : & antiquum tenuerunt flumina nomen.

A R G V M E N T V M.

A R G. Glaucus Anthedonis filius, piscator, cum speciosos pisces cepisset, & eos uellet recētissimos in urbem ferre, in opaco loco proximo mari eos dum recenseret, ac retia sicarentur, sub recentissimam herbam exposuit: at illi uigore eius, succoq; contacti reparato spiritu quam amiserant, meruerunt se in profundū, at Glaucus expectatus, existimans uim quandam diuinitatis esse in herba, ipsa quoq; ieiunium polluit, alienatusq; mente ex alto se precipitauit in pelagus, sed inter deos marinos receptus; qui ut Scyllam Græthidis filiam eodem mari uersantem conspexit, pulchritudine eius accensus fugientem persecutus est.

Desierat Galatea loqui: cœtuque soluto
Discedunt placidisque natant Nereides undis.
Scylla redit, neque enim medio se credere ponto
Audet: & aut bibula sine uestibus errat arena,
Aut, ubi lassata, est, seductos nocta recessus
Gurgitis, inclusa sua membra refrigerat una.
Ecce fretum scindens, alti nouus incola ponti,
Nuper in Euboica uersis Anthedone membris,
Glaucus adest, misæque cupidine uirginis ardet.
* Et quæcunque putat fugientem posse morari,
Verba refert, fugit illa tamen, ueloxque timore
Peruenit in summum positi prope littora montis.
Ante fretum est ingens apicem collectus in unum
Longa sub arboribus conuexus ad æquora uertex.
Constitit hic, & tuta loco monstrum ne, Deus ne
Ille sit ignorans, admiraturque color em,
Cæsariemque humeros, subiectaque terga tegentem,
Ultimaque excipiat quod tortilis inguina piscis.
Sensit, & innitens, quæ stabat proxima molis
Non ego prodigium, nec sum fera bellua, uirgo,
Sed Deus, inquit, aquæ: nec maius in æquore Proteus
Ius habet, aut Triton, Athamantiadesque Palamon.
Ante tamen mortalis eram: sed scilicet altis
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis,
Nam modò ducebam ducentia retia pisces:
Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
Sunt uiridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morsu læsere iuuentæ,
Nec placidæ carpsistis oues, hirtæ uel capelle.
Non apis inde tulit * collectos sedula flores:
Non data sunt capiti genialia ferta, nec unquam
Falciferæ * secure manus, ego primus in illo
Cespite consedi, dum lina * madentia sicco:
Vtque recenserem captiuos ordine pisces,
Insuper exposui, quos aut in retia casus,
Aut sua credulitas in aduncos egerat bamos.
Res similes fittæ: sed quid * mihi fingere prodest?
Gramine contacto cepit mea præda moueri,
Et motare latus, terraque, ut in equore, niti,
Dumque moror, mirorque simul fugit omnis in undas
Turba suas, dominumque nouum, litusque relinquunt.
Obstupui, dubitoque diu, causamque requiro,
Num deus hoc aliquis, num succus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, uires habet herbæ? manūque
Pabula decerpsi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura succos,
Cum subito trepidare intus præcordia sensi,
Alteriusque rapi nature pectus amore.
Nec potui restare diu: repetendaque nunquam
Terra uale, dixi, corpusque sub equore merfi.

Dij & Alces Abantis filii
denominata, uel quod om-
nium sit, *ἄσπορος*, id est
floridissima, est & alia eo-
dem nomine iuxta Gæzi-
tidem maritima, unde An-
thedonius, est ēt portus An-
thedonius. *Euboica* quia
Euboea Bœotiæ adiacet.
Morari remorari, retine-
re. *In sum* in summitate
& cacumen. *In unum* in
unum cacumen. *Con-*
uexus coactus. *Conuexus* in-
clinatus, locum autem de-
scribit præcipitio accō-
datum. *Ad æquor* in mare
uersus. *Tortilis pi.* qui se
facile torquet. *Ultima*
in. ultimam inguinū par-
tem. ad id autem alludit
poeta quod Strabo ait,
Glaucum in balenam fuisse
se transfiguratum. *Sensit*
animaduertit Glaucus ei
mirari, & addubitare utrum
deus an monstrum esset.
Et inni. adhærens rupi &
saxo. *Non ego* monstrum.
Sed deus sed deus mari-
nus. *Maius ius* maiorem
potentiam. *Sed. f. al.* sed
piscandi in mari studiosus,
significat enim Glaucus se
fuisse piscatorem. *Tan-*
tum solum. *Nam mo.* in-
terdum inquit Glaucus re-
tibus, interdum hamis pi-
sces capiebam. *Ducebam*
trahebam. *Linum* hamu-
neam. *Sunt vi.* topogra-
phia & loci descriptio.
Morsu depauere. *Genia-*
lia genio ac uoluptati con-
uenientes coronas. *In illis*
in illo herbofo littore, Cę-
spes enim dicitur terra cū
propria herba auulsa. *Re-*
censerem & dinumerarem.
Captiuos captos. *Lina*
retia madefacta per meta-
nymiam.

INSUPER desuper
superne. *Egerat* impul-
erat. *Res simi.* uidebitur
subaudiendum. *Sed quid*
mi. ac si diceret, nullam
habeo causam cur fingere
debeam. *Gramine* her-
ba. *Meapra.* capti pisces
iamque mortui. *Niti* sali-
re, salientes enim niti so-
lent, ut longiores edant sal-
tus. *Motar e.* frequenter
mouere. *Dumque* in-
agnominatio lepida. *Hat-*
ui. tantam uim, ut mor-
tuos pisces uiuos efficere
possit. *Trepidare* salire,
moueri. *Pectus ra.* ani-
mum teneri. *Altermi-*
na. æquoris ac piscis.
Restare resistere amo-
ri & cupiditati alterius na-
tura.

Soribus. Nam me quoque in suum numerum admiserunt. *Fe-*
ram habeam. *Demant* auferant. *Lustror* purgor. *Nefas*
imam pietatem, humanamque infirmitatem. *Suppo* subijcere.
De di de diuersis regionibus. *Qua post* postquam inquit, flu-
 uij equoraque a me recesserunt, alium me esse percepi, quam
 pauloante fueram. *Recepi*
 percepi. *Nec eum*. Nam me-
 te quoque mutaueram. *Alta*
 me. facta memoria digna
Viridem cegulea & sub-
 nigram. Ferrugo namque est
 (ut Seruius exponit) pur-
 pura nigrior, unde Virg. cum
 caput obscura nitidum fer-
 rugine texit. *Verro* traho.
Cruraque crura sua ait
 Glaucus, in piscis quidem
 caudam fuisse transforma-
 ta. *Curuata* cum inflexio-
 ne quadam mutata. *Pim-*
nigero in piscem pinnae ha-
 bente in *Non tam*. Non mo-
 ueris. *Euri* in furorem
 stimulat. *Irritatu* indi-
 gnatus, ira inflammatus.
Prodigiosa aedes monstro-
 rum plenas, homines namque
 multi in feras varias muta-
 ti, illi detinebantur. *Ti-*
tanidos Titani, hoc est So-
 lis filii.

IACOBI CONSTANTII FANENSIS.

Nec mihi quoddam pater est fraterni sanguinis insons. Quo-
 modo pater, si non Telamō pater Aiācis sed Peleus patrū
 Phocum fratrem interfecit? Ouid. in undecimo huius operis.
 Felix & nato felix & coniuge Peleus, & cui, si demas iugulati
 crimina Phoci, omnia contigerant, & in secundo fastorū. Ipsum
 quoque Pelea Phoci Cade per Aemonias lauit Acastus aquas,
 dicendum poetam nostrum hoc loco eorum opinioni suffraga-
 ri, qui scribunt Telamonem cum Peleo Phocum fratrem occi-
 disse: quod Statianus interpretatur in 7. Thebaidos comm. tangit.
 vel (quod magis placet) Theodoro astipulari, qui (ut Plut. scri-
 bit in Parallelis) primo Metam. tradit Telamo. solum de indu-
 stria Phocum, cum quo similitudinem gerebat, uenatum duxisse,
 & comparente apro, ipsum venabulo confodisse, cum illud in
 aprum dirigere simulasset. Diodorus ab his dissentiens omni-
 bus lib. 5. ait: Hunc iacto imprudenter disco, interfectum fuisse
 a Peleo. adeo uaria & inconstantia a diuersis per sepe tradun-
 tur. *Phitiden* Lego hippasiden, id est, Socum Hippasi filium
 ab Ulyssē interfectum, ut narrat Homerus in Iliados 11. lib. &
 nos in prima collectaneorum hecatosty diximus cap. 26. ubi
 etiam docuimus non uersu ab hoc tertio *Cum Phe*. sed cum
 Cherfidamante eiusdem Homeri auctoritate in eodem libro
 esse legendum. *Et ueterum terras infames cade uirorū Tran-*
sierat, tandem portu uotoque potius Vela dat, ut referat Tiry-
thia tela sagittas inter medius in his uersus perquam multis
 codicibus desideratur, ideoque non uisus est occultandus. *Quan-*
tusue. Nouem cubitorū altitudinis fuisse Achillem, Licophion
 in Alexandria testatur. *Sed si* Emendati codices habet. Nec
 finita tamen, ut sit correctio Rhetoricus color, & Hemistichium
 hoc ad illud superius referatur. Finita est publica clades, non
 autem ad illud inferius. Soli mihi pergama restant. nam eō caus-
 sa redditur, cum publica clades sibi Hecubae non finita. *Tot ge-*
ne. Quinquaginta filios & duodecim filias Priamum habuisse
 (ex diuersis tamen intelligere licet mulieribus) Hom. in Iliad.
 6. testatur, quod uolui dicere, quia multi natus in numero 50.
 filiorum comprehendunt. *Locus ex*. Iulius Pollux lib. 5. c.
 5. hunc locum *κυνος σήμα* cynos sema. i. canis sepulcrum appel-
 latum fuisse, a quodam generoso cane ibi sepulto inquit, ut al-
 terum locum in agro Calydonio a cane Atalantae (cui nomen
 Aura fuit) ibi tumulata. sed inualuisse opinionē Hecubam in
 canem mutatam eidem in Helleponto loco nomen indidisse.
 est & Libyae locus Cynossema, ut Steph. scribit. *Iuppiter an*.
 Non ab re latini poetae Annuere, non uerbis rem promittere
 deos & precipue Iouem scripserunt: quoniam capitis nutus (ut
 Hom. in Iliad. 1. confingit) peculiare est ac maximum Iouis &
 deorum signum promittendi, quod nunquam reuocari, nun-
 quam falli, nunquam irritum fieri potest. *Bisque duas* has

Di maris exceptum socio dignantur honore:

Utque mihi, quacunque feram mortalia demant,
Oceanumque, Tethynque rogant, ego lustror ab illis,
Et purgante nefas nouies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus iubeor supponere centum.
Nec mora, diuersis lapsi de partibus amnes
Totaque vertuntur supra caput aquora nostrum.
Qua postquam reddunt, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hactenus acta tibi possum memoranda referre,
Hactenus & memini: nec mens mea cetera sensit.
Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam,
Casariemque meam, quam longa per aquora verro,
Ingentesque humeros, & carula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curuata nouissima pisce.
Quid tamen haec species, quid diis placuisse marinis,
Quid iuuat esse Deum, si tu non tangeris istis?
Talia dicentem, dicturum plura relinquit
Scylla Deum, furit ille, irritatusque repulsa,
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

Oenotropus. i. uini mutatrices Stephanus cognominatas testa-
 tur, cuius etiam patrem Ananiam. i. renouatum uocat. quoniam
 (ut puto) cum pro mortuo fuerit a matre in Apollinis ara de-
 relictus, ab eo fuerit educatus, ac ueluti reuocatus ad uitam.
Euboea duabus & Priscianus in corruptum incidit codicem,

qui lib. 7. duabus hoc loco
 legit. Sed non improbo quod
 potita legit non petita, quod
 uis nec potita sit exploden-
 da. *Casariemque bouem* At
 qui ad Apollinis Delij arā
 non sacrificabatur anima-
 tum, ut Censorinus de na-
 tali die, & Macrobius 3. Sa-
 turnalium referunt. Lege
 primam collectaneorum
 hecatosty, capite 74. *Vo-*
calemque sua quoniam se-
 cundum multorum opinio-
 nem Dodonae quercus uo-
 calis erat, & ipsamet effa-
 batur oracula: uide quae in
 prima collectaneorum he-
 catosty scripsimus c. 35.
Resecuta Crataeis hoc
 modo scribenda est, nam
 graece *απαται* sed scien-
 dum (ut Apollonij tradit
 interpres) non nullos He-
 caten, alios Lamiam, alios
 Cretae in Scyllae fuisse ma-
 trem memoriae tradidisse,

reddunt

quemadmodum quosdam Phorcynis, quosdam Phorbantis fi-
 liam eandem Scyllam fecitasse, quam Homerus describit 12.
 Odyssae. *Acis erat* Quicunque hoc nomen per t, & y, scri-
 bunt, errant tota uia, quoniam *Acis* a Theocrito & Graecis ce-
 teris scribitur, atque Acis Siciliae fluuius, in quem hic fingitur
 commutatus, propter currendi celeritatem, id nomen adep-
 tus est. nam *Acis* telum significat.

GIBERTI LONGOLII
 Annotationes in librum XIII.
 Ouid. Metamor.

Confedere duces, & vulgiscante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplex Aiax.

Il Παράκλιος & signa sunt, qualis sit futura Aiācis oratio, nem-
 pe inconsulta, irae & indignationis plenissima. pulchre autem
 hic a poeta τὰ πρῶτα, obseruatum est, nam cum alioqui Aiax
 bellicosissimus praedicetur, nusquam illi eloquentiae aliqua
 virtus tribuitur: quare illius oratio simplex, nec etiam artifi-
 ciosa, sed fere tota ethica, hoc est moralis, exprimens scilicet
 ingenium dicentis, in proemio statim exclamat iratorum con-
 suetudine, nec recte omnia sua gesta praedicat, quibus se di-
 gnorem Ulyssē demonstrare gessit, sed supra ad modum ubi
 que se iactat, quod a Rhetoribus tamen prohibitum, minime
 fieri debet. statum habet coniecturalem duplicem. Queritur
 enim uter horum sit praestantior, deinde utri sint tradenda A-
 chillis arma.

Sustulit ad proceres, expectatoque resoluit

Expectatoque resoluit Ad attentionem faciendam, uel hoc
 praecipue pertinet, cum dicturi paululum expectant, cum gra-
 uitate quadam, & uultus seueritate.

Ora sono, neque abest facundis gratia diptis.

Oratio Ulyssis antipale generis iudicialis ut praecedens sta-
 tum habet eundem cum superiore, hoc magis artificiosa quia
 & maximos mouet affectus, & sua sine ulla arrogantia prae-
 dicat, confutat planē & aperte ut deinceps ostendemus.

Nēue mihi noceat, quod nobis semper Achini

Aiax ante sua oratione persuaferat, Ulyssē non habendam
 esse fidem, quod facundia facile falleret auditores, id hisce
 uerbis diluit Ulyssēs, docetque iniquum fore, si facundia, qua
 toties Graecis profuerat, sibi nunc officiat. quare auditores,
 qui ante instituerant non habendam esse fidem orationi, dociles
 facit & aptos siue promptos, ad audiendam ac cognoscen-
 dam causam.

HEN-

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN DECIMUMTERTIVM.

LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Surgit ad hos clypei dominus septem plicis Aiax,

VTAIAX clypei dominus dicatur, non equidem intelligo, & enarratori id explicandum erat. Cæterum ipse septem plicis enarrat, septem boum corijs tecti. cum hic certus numerus pro incerto ponatur, quippe priore libro non ita longe ab initio, ubi Cygnus in Achillem mittit telum, ita ait poeta, Quod & æs, & proxima rumpit Terga nouena boum, decimo tamen orbe moratum est. quare non est necessaria huius modi expositio de clypeo septem plicis, & de domino optarim, dignum aliquid lectu traditum.

Sed demit honorem Aemulus Aiæci.

Sicut neque hoc oppido difficile explicat. puto autem per contemptum dici, ut alia, Vlystem videlicet hominem nihili Aiæci dedecori esse, quicum contendat.

Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet.

Lemnos (idem ait) insula est una ex Cycladibus: id ita uerum est, ut quod priore libro non ita longe ab fine, ait, Messenem urbem prope Arcadiam esse, & Eliden Arcadiæ iuxta Olympiam. Verum hæc librariorum vitio accidisse reor: nam Raphael hic Geographica non ignorauit.

Sed neque materno quod sum generosior ortu.

Sed & hoc quoque explicandum erat commentatori, ut puto, certe quantum memini, apud auctores dubium est de legitima Telamonis uxore. nam Hecione ex qua natus est Teucer, Telamonis concubina fuisse dicitur.

Nec Telamoniades etiam nunc hiscere.

Videndum posuerit nunc pro tunc, ut sæpe fit. cæterum de Aiæcis in principes rebellione eo in libro haud scio an meminerit Homerus, sed de prioribus annis hoc κατὰ συνῆν̄ intelligi potest opinor.

Caramon Iphitisdemque Alastoraque.

Prima hæc duo carmina sunt ex Iliad. 5. quorum alterum Virgil. lib. 9. Aenei. ad finem habet. Tertium est ex Iliad. 11. ubi tamen Cherfidamante non Pheridamante legitur. quare ex his locis hic nomina restituenda sunt.

Qua patuit ferro letalem condidit ensem.

Raphael exponit, quatenus patuit & cessit ferro, quod ego planè fateor me non intelligere, sed puto de armato Aiæce hoc dictum, qui quæsierit locum, depositis ab ea parte armis, qua munitissimi esse solebant, ut ferrum conderet.

Pugnantem pro se proauitque regna tuentem.

Illud se, & Hectorem & Astyanacta referre potest. proauita autem generaliter dixit, pro maiorum regno, & tuentem proprie à tueor, unde & tutor.

Immergitque manus, sed atque sanguine fonti.

Raphael fontis legisse uidetur, nam exponit, sanguine fontis, id est, sanguine nocentis ac scelerati Polymnestoris. sed fontis etiam legi potest.

Sacra & sacra altera patrem.

Ita sanè legit Raphael, & priora sacra uestis ignem intelligere uidetur, alij sacer masculinum legunt, & neutrum plurale subiungunt, Sacer Aeneas, & sacra altera, nempe patrem humeris, ego lectori diiudicandum relinquo.

Ecce facit medijs natus ab Echione Ihebis.

Facit cum pondere, quasi qui adhuc faciat. quidam etiam ab Orione legunt, pro ab Echione, sed magis placet Raphaelis lectio.

Et iam Dulichios portus Itachaque Samumque.

Quidam Samumque legendum putant, sed Strab. lib. 10. satis indicat Samum & pro insula Cephallenia, quæ Tetrapolis est accipi, & pro urbe. hoc autem loco ingenue agit Raphael, qui has fabulas, alteram de iudice in saxum conuerso, altera de Molossi filio se ignorare fatetur. ego eas obscuras censeo, itaque à poeta obiter attactas, ut ita dicam.

Quam dum pestendos præbet Galathea capillos.

Mollis nymphæ uitam expressit: præbet autem, ijs intelligitur quæ ei famulabantur.

Puniceus de mole cruor manabat.

Hoc in loco manifeste puniceum intelligit rubrum colore nempe sanguinis, subiungit enim sequente uersu, Temporis exiguum rubor euanesce cepit. Aristot. in Meteoris ubi de Iride, infimum eius colorem Alurgon uocat, supremum phœniceum, cum tamen passim interpretes Alurgon puniceum vertant. Cum moles tacta dehiscit.

Omnes tacta legunt, at ego iacta malim, intelligo enim saxum à Polyphemo iactum. sequente autem uersu pro properata, quidam legunt procerata.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVSQVARTVS.

RAPH.

AMQVE giganteis Glau-
cus cum a Scyl-
la fuisset spre-
tus, se ad Circe solis filia

Scylla in
nostrum.

tus, se ad Circe solis filia
herbis, carminibusque po-
tentissimam contulit, eam
que rogauit, ut sibi opem
ferret, efficeretque carmi-
nibus ut a Scylla redama-
retur, sed Circe illius fla-
tim amore capta, ipsum in
suos amplexus pellicere te-
tauit, a quo spreta cum fuisset,
omnem indignationem in
Scyllam conuertit, ac si-
nu quendam in quem de-
scendere Scylla ipsa consue-
uerat, uenenis infecit, qui-
bus puberentis in uaria mo-
stra conuersa, cum sibimet
ipsi displiceret in fretum
Siculum defiluit, ubi cum
aliis, tum in Circe odium
Vlyssis socios submersit, ac
forfitan etiam Aeneas stru-
xisset insidias, nisi iam in
faxu fuisset conuersa, quod
etiā nū a nautis uitatur.
§ *Giganteis faucibus* § capi-
tibus gigantum, qui oppres-
si Aetna dicuntur. § *Quid*
§ *rastra* § sint, uerbum quod
sepe eleganter praetermit-
titur, subaudiatur. § *Nes-*
§ *cia* § arua nanque illa nun-
quam fuerant arata. § *Eu-*
§ *boicus cultor* § Glaucus An-
§ *thedonius*. § *Tumidarum*
§ *aquarum* § periphrasis est
maris. § *Liquerat* § *Zan-*
§ *clem* § Zancle, ut in supe-
riore diximus libro, eadē
esse cum Messina uidetur.
§ *Aduersaque mœnia Rhe-*
§ *gi* § Rhegium ē regione
Messinae situm esse signifi-
cat. Rhegium autem est
urbs in finibus Calabriae,
ubi Sicilia ab Italia distra-
cta fuisse memoratur. unde
& Rhegiū dicitur. unde
dicitur est, hoc est ab
abrumpendo, quod eo in
loco Sicilia ab Italia fue-
rit abrupta, ut Plinius tradit
§ *Nauisfragum fretum* § in
quo multa sunt naufragia:
nam a nauibus frangendis
nauisfragum componitur,
quod nomen cum sit hoc
loco quatuor syllabarum,
corrupte fere tribus effertur.
§ *Pressum* § angustatum.
§ *Geminolittore* § duo-
bus littoribus, Italico, &
Siculo. § *Ausonia Sicula-*
§ *que tenet confinia* § fretum nā
que Siciliae ab Italia dister-
minatur. § *Inde* § a freto.

ARGUMENTVM.

ARG. Glaucus Anthedonius supradictus Scyllam circa siciliam conspicatā dum adamasset, & quia nollet sequi appetentem, venit ad Circe, obsecrans remedia, ut amanti succurreret, quem illa non leui cupiditate capta, sequens a proposito retardare, amorem indicat rogatus, dicēs quē esset, quē sibi praeferretur. Instructa enim Hecates carminibus uenit in locum, in quo Scylla ablui consueuisset, uenenisque imbuit, quibus illa genus pube canibus est efferrata, ut amantibus odio, ac timori esset. Quod ob factum, illa postea in Vlysem amatum ab ea exercuit scutitiam, quod Glaucus factum hoc a Circe dolenter tulit.

Amque giganteis iniectam faucibus Aet-
nam,
Aruaque Cyclopum, quid rastra, quis v-
sus aratri
Nescia, nec quid quam iunctis debentia
bobus

Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclem, aduersaque mœnia Rhegi,
Nauisfragumque fretum gemino quod littore pressum
Ausonia, Siculaque tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole satæ Circes variarum plena ferarum.
Quam simul aspexit, dicta, acceptaque salute,
Diua dei miserere, precor, nam sola leuare
Tu potes hunc, dixit, (videar modò dignus) amorem,
Quanta sit herbarum Titani potentia nulli,
Quam mihi, cognitius, qui sum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi sit causa furoris,
Littore in Italico Messina mœnia contra
Scylla mihi uisa est, pudor est, promissa, precesque
Blanditiasque meas, contempraque uerba referre.
At tu, siue aliquod regnum est in carmine, carmen
Ore moue sacro: siue * expugnator herba est,
Vtere tentatis operosa uiribus herbæ.
Nec medeare mihi, sanesque hæc vulnera, mando,
Fineque nil opus est, partem ferat illa calor. *expugna-*
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla *tor*.)
Talibus ingenium: seu causa est huius in ipsa,
Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno:
Talia uerba refert. Melius sequerere uolentem,
Optantemque eadem, pariliq; cupidine captam.
Dignus eras, ultro * poteris certeque rogari:
Et si spem dederis, mihi crede, rogaberis ultro.

nam mare inferum quod
& Tyrrhenū, uocatur, usq;
ad hoc fretum protēditur.
§ *Herbiferos colles* § Circeū
significat, in quo monte
Circe dicitur habitasse,
quæ homines carminibus,
succisque herbarum in fe-
ras conuertebat. § *Simul* §
postquam. § *Modo* § dum-
modo. § *Leuare* § leuem
facere. § *Titani* § d. Cir-
ce filia Titanis & Solis.
§ *Cognitius* § notius. § *Qui*
§ *sum mutatus* § causam ex-
ponit, cur nulli sit notius,
quanta sit herbarū poten-
tia quam sibi, quia inquit,
ab illis sum conuersus ex
homine in Deum marinū.
§ *Mei furoris* § amoris tam
uehementis. § *Messenia*
§ *mœnia contra* § ē regione
Messinae urbis, quam &
Zanclem appellatam fuisse
diximus est autem ana-
strophe, præpositio nan-
que quæ præponi debet
postposita est. § *Pudor est*
§ *referre* § me pudet tibi nar-
rare. blanditijs nanque u-
sus erat Glaucus, Deo nō
conuenientibus. § *Aliquod*
§ *regnum* § aliqua potentia.
§ *Expugnator* § potentior
ad expugnandum & uincē-
dum. [Sed quid si legas
expugnator id enim mag-
is actiue diceretur.] § *O-*
§ *perosa* § efficacis. § *Fine-*
§ *que nil* § quia nihil opus est
fine, hoc est, nolo ut amo-
ri meo finis imponatur.
§ *Partem ferat illa calor* §
hoc est, illa quoque mei a-
more capiatur. uellet e-
nim Glaucus efficeret Cir-
ce, ut a Scylla redamaretur.
§ *Ingenium aptius* §
naturam aptiorem. § *Ta-*
§ *libus flammis* § talibus amo-
ribus. § *In ipsa* § in ipsius uo-
luntate ad amorem libidi-
nemque prona.

INDICIO paterno §
indicio Solis, qui illius cū
Marte concubitus Vulca-
no indicauit, quare Venus
indignata omnem Solis
progeniē turpissimis amo-
ribus inquinauit. § *Volentem* §
me subaudiamus. § *Pariliq; cupidine* §
pari amore. § *Dignus eras ul-*
§ *tro poteris rogari* § sponte in-
quit ob pulchritudinem
tuam poteris ac debebas
a Scylla rogari.

potius

mea

Adsitque tua fiducia formae. hoc est tua pulchritudini confide. Voveto. votis ex opto. hic autem ostendit, Glaucum singulari quadam pulchritudine fuisse ornatum. Spermientem Scyllam. Sequenti reddo vices. me vicissim sequere ac redama. Vnoque duas ulciscere facto. & me quae tibi ea quae rogasti, concedere nolo, & Scyllam quae te aspersione. Prius in aquore. ante rerum naturam commutabitur, quam ego ab amanda Scylla deflam. Frondes. arbores. pars enim pro toto per synecdochen frequenter usurpatur. Alga. herbae sunt maris peculiares algae. Sospite Scylla. incolumi & viua. Quatinus. quoniam quatenus vero in quantum significat. Ledere non poterat. deus enim erat. Amans. causa cur nolit, quia amans. Repulsam. Veneris. propter coitus repulsam. Infamia pabula. infames herbas propter nocumenta. Hecateia carmina. incantationes ab Hecate matre acceptas. Carula velamina. coeruleas vestes & nigras. Proceffit. excessit. Feruentem. quae astibus undas. periphrasis est freti, quod a feriendo est dictum. significat autem Scyllam pedibus fretum fuisse ingressam. Ponit uestigia. ingreditur. Summaque decurrit. hoc est per summitatem maris currit sicis pedibus quod nisi esset dea, maxime mirandum foret. Parvus erat gurgis. gurgitem describit, in quo se lavare solebat Scylla Glauci amica. Medio cum plurimus orbe sol erat. periphrasis est meridiei. Medio orbe. medio caelo. Præiit. ante inficit præcorumpit. Portentificis venenis. Portenta ac monstra facientibus. Inquinat. inficit. Pressos latices. succos expressos ex herbis noxijs. Magico ore. hypallage est, magicum enim carmen accipimus. Demurmurat. deorsum murmurat. Fœdari. deturpari. Abigit. depellit manibus. Ora proterva. probra, rapida. Corpus. carnem ac pulpam summarum coxarum, femora enim summitates coxarum dicuntur, ac pro inguinibus ponuntur, unde femoralia declinantur, quibus pudenda teguntur. Cerberos. vitæ. ora canis Cerbero similitum. Stat. horret. Inguinibus truncis.

Scyllæ inguina in canes.

pressos

Scylla in scopulum.

Ne dubites, adsitque tua fiducia formae. En ego cum dea sim, nitidi cum filia Solis, Carmine cum tantum, tantum quoque gramine possim Vt tua sim, voveto. spermientem sperne. sequenti Redde vices: unoque duas ulciscere facto. Talia tentanti prius, inquit, in aquore frondes, Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ, Sospite quam Scylla nostri mutantur amores. Indignata dea est: & ledere quatinus ipsum Non poterat, nec vellet amans, irascitur illi, Quæ sibi prælata est: Venerisque offensa repulsa, Protinus horrendis infamia pabula succis Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet: Carulaque induitur velamina, perque ferarum Agmen adulantum media procedit ab aula: Oppositumque petens contra Zancleia saxa Rhegion, ingreditur feruentes astibus undas. In quibus, ut solida ponit uestigia terra, Summaque decurrit pedibus super aquora siccis; Parvus erat gurgis curuos sinuatus in arcus, Grata quies Scyllæ, quod se referebat ab aestu Et maris, & cæli, medio cum plurimus orbe Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras. Hunc dea præiit, portentificisque venenis Inquinat: hic fusos latices radice nocenti Spargit, & obscurum verborum ambage novorum Ter novies carmen magico demurmurat ore. Scylla venit, mediaque tenus descenderat aluo, Cum sua fœdari latrantibus inguina monstros Aspicit: ac primò non credens corporis illas Esse sui partes, refugitque, abigitque, timetque Ora proterva canum: sed quos fugit, attrahit unda. Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque, Cerberos vitæ pro partibus invenit illis. Statque canum rabies, subiectaque terga ferarum Inguinibus truncis, utroque extante coercet.

A R G V M E N T V M.

A R G. Docet eandem Scyllam transformatam esse in saxum: ne Aeneas naviganti in Italiam nocere possit.

Leuit amans Glaucus, nimiumque hostiliter vsæ Viribus herbarum fugit connubia Circes. Scylla loco mansit, cumque est data copia primum, In Circes odium socijs spoliavit Vlysses. Mox eadem Teucras fuerat merjura carinas, Ni prius in scopulum, quinunc quoque saxeus extat, Transformatam foret: scopulum quoque navita vitat.

A R G V M E N T V M.

A R G. Cereopes propter fraudem, scelusque, quia boni semper insidiatores fuerunt, exosus est Iuppiter: qui cum vellet eos convenienter animo figuram habere, in simias couertit sunt. Itaque de earum nomine (nam Graecis pithecos simia dicitur) insulas quas hi incolerent, pytheculas vocauit.

Hinc vbi Troianæ remis, auidamque Carybdim Euicere rates, cum iam prope litus adessent Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras. Excipit Acneam illic animoque, domoque, Non bene dissidium Phrygiæ latura mariti Sidonis: inque pyra sacri sub imagine facta Incubuit ferro, deceptaque decipit omnes. Rursus arenosæ fugiens noua mœnia terræ, Ad sedes Erycis, fidumque relatus Acesten, Sacrificat, tumulumque sui genitoris honorat: Quasque rates Iris Iunonia penè cremarat, Soluit, & Hippotada regnum, terrasque calenti Sulphure fumantes, Acheloidumque relinquit

cis mutilatis: nam inguina in canes filerant conuersa. Vter ex & eminente ventre. Coecet. continet comprimit. Flemit amans Glaucus. quia amans fleuit Scyllæ fatum. Scylla loco mansit. in eodem gurgite remansit. In Circes odium. sciebat enim Vlysses a Circe amari. multos autem socijs in freto Sicilia amisit Vlysses, ut in Odyssæa narrat Homerus.]

[Τόρα δὲ μοι σκύννη γλαυκὴ ἰν ὑνδὲ ἰταίρα· Εἴ τι τῶν οἱ χερσὶν τε βίβη, το σίρτα τοι ἦσαν.]

Odyssæa 12.]

Mox paulo post Teucras carinas. naues Aeneas Troiani. Fuerat merjura. submersisset. nisi quo tempore illac transiit Aeneas, in scopulum iam mutata fuisset. Ni prius in scopulum. & alii geographi, & Plinius in primis scribunt, Scyllam saxum esse ingens freto imminens, quod in parte superiore humanam habet effigiem, in inferiore vero plures habet cauernas, quibus undæ refractæ latratus canum & luporum ululatus referre videtur. Hunc vbi Troiana. errores Aeneas describit poeta, ut cum ad Pithecasam eum deduxerit insulam commodius Cercopum in Simias Metamorphosin describere possit. Auidam Carybdim. quæ deuorat naues atque euomit. Bene laturna. nam se ipsam interfecit, ut ex carmine Virgiliano etiam pueri est notum.

SIDONIS. Dido Sidonia decepta ab Aenea, qui eam reliquit, quæ ibi illam ut maritum copularat. Arenosæ terræ. Carthagini, unde Hiabasa apud Virgil. Cui litus arandum Dedimus. Ad fines Erycis. mons est Siciliae Eryx ab Eryce amici Bebri ciorum regis & Veneris filio denominatus, qui uiribus corporis præstans tandem cum Hercule cecibus pugnavit occubuit, unde Venus Erycina fuit appellata. Iris Iunonia. a Iunone missa. notum est autem ex quinto Virg. Hippotadere. Aeolias insulas nam Aeolus Iouis fuit filius ex Acesta Hippotæ Troiani filia. [Deratione nominis Hippotadæ, supra vide annotationes.]

Sirenium Acheloidum? Acheloi filiarum. Sirenes. n. Acheloi filia ex Calliope musa fuisse dicuntur, quæ iuxta fretum Siculi habitantes suauiter adeo canebant, ut illac nauigantes sopirerent, somnoque oppressos, mergerent, tres autem fuisse dicuntur, Parthenope, Leucosia Ligia: [De Sirenibus, in scholijs Homeri Odyssæa. μ. in hunc modum

legitur. κατὰ μὲν τὰς ἀρχαίας Ἀχελώου καὶ Σειρήνης τρεῖς ἀπὸ δὲ Ἀχελώου καὶ τριῶν ἄλλων μίας τῶν μυσῶν ἰδρύσασθαι ἡ παρ' Ἀντιόχου, ἡμισυθύναν ὑπὸ Ἀπολλωνίου, καὶ ἑξῆς αὖτε ἀπὸ πέντε αἰσῶν τὸ τυφάνικόν κλίμα καὶ ἴσταν κατ' ἴσχυον ἀνδρῶν ὀνομαζομένην.

Οὐ μὲν ἀλλ' ἀντὶ τῶν Ἀγλαοφύμων θεῶν καὶ περὶ τὸν καὶ ἀντὶ τῶν ἀρχαίων, quæ nomina ut a superioribus, quæ a Regio ponuntur, variant, ita rursus sunt, qui aliter eadem tradant, ut in Commentarijs Apollonij, ubi hæc ponuntur θεῶν καὶ ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φωνῶν. Pausanias autem in

Beoticis addit, easdem etiam cum Musis aliquando certasse canendo, victisque pennas ablatas, ex quibus Musæ sibi coronas fecerint sed hæc passim obuia, illud vero hoc loco videndum,

utrum pro Acheloidum, legendum sit Acheloidum ab Acheloiis deducto patronymico, neque enim aliter versus cõstat, & annotarunt idem alij quoque.]

Orbataque præside pinus? nauis Palinuro gubernatore priuata, ut plene Virg. narrat. *Inarimen Prochytenque;* le. 3. transit. Inarime autem insula est in sinu campano, in qua est mons

flammas eructans. Prochyte verò insula est sic dicta, quod terre motu ab Aenaria sit profusa. nam *προχύω* significat profundo. *Pitheculas habitantium nomine dictas?* Pithecula insula est in sinu Campano, urbem in monte habens, Pitheculas a multitudine simiarum dicta. nam *πίθηκος* simia dicitur. Iuppiter enim Cercopum perfidiam odio habens, eos in simias conuertit, hancque insulam illis assignauit habitandam. Plinius verò audacter ab Ouidio dissentiens, scribit Pitheculam non a simiarum multitudine, ut aliqui existimauere, sed a figulinis doliariis denominatam esse.

Pithos nanque dolum a Græcis appellatur. *Cecropidum exosus?* cum maxima Atheniensium, qui & Cecropidæ dicuntur, ignominia sic legitur, cum præsertim nusquam lectum sit, Athenienses Ioui odio fuisse, quare loco Cecropidum audacter contenderim Cercopum penultima producta esse legendum, nam (ut scribit Suidas) Candulus & Atlas fratres fraudulentissimi fuerunt, qui propter scelestos mores Cercopes nominati sunt, hoc est, deceptores. quod aduenas omnes ac Iouem quoque decipere conati sunt, quare indignatus Iuppiter in simias, quas Græci *πίθηκες* vocant, transformauit. Cercopas autem homines fuisse dolosos ac perfidos indicio est hoc Græcorum prouerbium, *ἀγορὰ καρκώπων*, id est, forum Cercopum, quod quidem prouerbium in malignos & fraudulentos vsurpatur, inde etiam *καρκώπων* Græci dicunt, pro eo quod est decipere & fraudare. Videtur autem ad id alludere, quod Cercopithecii simiæ caudatæ dicuntur, quamuis *καρκώπων*, hoc est a cauda cognominentur. Cercopa sanè, (ut ait Sext. Pomp.) Græci appellant lucrari undique cupientem, quasi *κέρδιον*, quem nos quoque lucrionem uocamus. Hora. quoque in Cercopas carmine inuectus est, ut narrat Plutarchus. *Posse queri?* facultatem querendi, ac lamentandi, verbum enim pro nomine positum est. *Has ubi præterijt?* aduentum Aeneæ ad Sibyllam describit poeta, ut sibyllam ipsam in uocem

Cercopes in sinu.

Sibylla in uocem.

Sirenium scopulos; orbataque præside pinus
Inarimen, Prochytenque legit, steriliq; locatas
Colle Pytheusas, habitantium nomine dictas.
Quippe deum genitor fraudem, & periuria quondam
Cecropum exosus, genitisque admissa dolosa
In deforme viros animal mutauit: ut iudem
Deffimiles homini possent, similesque videri:
Membraque contraxit: navesque a fronte remissas
Contulit, & rugis perarauit anilibus ora:
Totaque uelatos flauenti corpora uillo
Misit in has sedes: nec non prius ab stultis usum
Verborum, & natæ dira in periuria lingua:
Posse queri tantum rauco stridore reliquit.

ARGUMENTVM.

ARG. Apollo Iouis & Latonæ filius Glauci filiam cum diligeret, optandi veniam tribuit: at illa in longum victura tempus, spatias, in littore, hausto pugno arenæ, petit tot annorum spatium, quot patres eius dinumerare posset: igitur præstata fide, senectute dilapso corpore relicta est uox, quæ sibyllam indicaret. Deus vero pro concubitu si consensisset, eternam quoque iuuentam dedisset. sed illa neglexit dei Voluntatem.

HAs ubi præterijt, & parthenopeia dextra
Mænia deseruit, læua de parte canori
Aeolide tumulum, & loca sæta palustribus undis
Littora Cumarum, niuacisque antra Sibyllæ
Intrat, & ut manes adeat per auerna paternos,
Orat. at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, uir factis maxime, cuius
Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Troiane, metum: potiere petitis,

tandem conuersam fuisse exponat, nam Sibylla dum esset uirgo ab Apolline amata, cum ab eo, ut quicquid uellet peteret, hortante, impetrasset, ut tot annos uiueret, quot in manu arenas tenebat, oblita est adijcere uoto, ne unquam senesceret, quare cum Phæbo morem gerere noluerit, ad tantum decrepitis peruenit,

ut a corpore derelicta, tota in uocem fuerit commutata. *Parthenopeia mænia.* Neapolim, quæ & Parthenope ab una Sirenium illic sepulta fuit appellata, *Canori Aeolida?* Miseni Aeoli filij, quo non præstantior alter Aere ciere uiros, Martemque accendere cantu, ut canit Virgilius, unde etiam promontorium Misenum fuit appellatum. *Littora Cumarum?* Cumæ urbs Campaniæ antiquissima Italicarum urbium, atque Sicularum, a Chalcidensibus quidem condita, (ut Strabo inquit) sed a Cumæis denominata, nā Coloniæ ductores Hippocles Cumæus, & Megasthenes Chalcidensis inter se pepigerunt, ut Chalcidensium quidem colonia esset, a Cumæis uerò nomen acciperet, Alij *καὶ τοῦ κυμάτων*, hoc est, ab undis Cumas scribunt fuisse denominatas, sed prior nominis huius ratio mihi uerior esse uidetur. *Utiacis Sibyllæ?* quæ septingentos iam annos uiuisset, ut ipsa paulo post narrat. Adamatæ nanque ab se Apollo cõditionem tulit, ut quicquid uellet postularet: se enim nihil negaturum. illa hausta manu arena petit ut tot annos uiueret, nec adiecit ne senesceret. quare adeo consensuit, ut uox ei sola su peresset. Sibylla uero ex sententia Marci Varronis omnis fœmina uates nuncupatur, uel ab unius Delphidis nomine, uel a consilijs deorum enunciandis, *σῆν* enim deos, & consilium *βουλή* appellabant Aeolico genere sermonis. itaq; Sibyllam dictam esse, quasi *σῆν βουλή* scribit Varro, easque decem numero fuisse, quas quidem omnes enumerauit sub auctoribus, qui de singulis scriptitarunt. Prima autem fuit Persica, secunda Libyca, Tertia Delphica, Quarta Cimmeria, Quinta Erythræa, Sexta Samia, Septima Cumana nomine Amalthea, quæ ab alijs Herophile, uel Demophile nominatur, Octaua Hellepontica, Nona Phrygia, Decima Tiburis nomine Albunea. Ceterum Cumana, ad quam peruenisse Aeneam Ouidius narrat, nouem libros attulisse ad regem Tarquinium priscum narratur, ac pro eistrecentos Philippeos postulasse. regemque aspernatum precij magnitudinem, mulieris insaniam derisisse. Illam in conspectu regis tres combussisse, ac pro reliquis idem pretium postulasse. Tarquinium multo magis mulierem insanire putasse, quæ demum tribus alijs exustis cum in eodem pretio perseneret, moto rege anus pertinacia, residuos trecentis aureis emisse. [Auctor Gell. libro primo capitulo nono de Sibyllis autem earumque numero, & nominibus, Lactantius libro primo capitulo septimo, & Pausanias in Phocicis qui Cumæam hanc Sibyllam, non Herophilem sed Demo uocatam addit, idque auctore Hyperochio quodam Cumano ciue.

Manes paternos? animam Anchisæ patris. *Furibunda?* furanti similis. *Deo recepto?* Apolline accepto. *Dextera?* fortitudo. *Per ferrum?* per ensen, quo multos hostium interfecit Aeneas. *Pietas spectata per ignes?* nam ex incendio Troiano & deos penates, & patrem Anchisen humeris exportauit Aeneas.

Sibyllæ decem.

Sibyllini libri.

RA PH.

ELYSIAS QVE
domos? Elysiū a poetis fin-
gitur locus esse apud infe-
ros, ubi animæ eorum qui
bene uixerunt, quiescere
in summa felicitate dicun-
tur. [Vocant autem ἑλύσι-
ον proprie Athenienses,
ut inquit Polemon, τὸ ἑλύ-
σιον πῶλον sine ut He-
sychius, & alij quidam τὸ ἑ-
λύσιον, ἢ θεῶν, τέρπειον, ἀφ' ὧν
ἀρτοῦ, ἀκέραιον, ὃ δὲ παρὰ
δοξαὶ λέγουσι οἱ Ἕλληες,
ὅτι πῶλον ἔχον, quo-
niam ibi animæ a corpori-
bus non soluantur ut idem
Hesychius ait. quamuis
Seruius contra, qui ὅτι τῆς
λύσης Elysiū dictum pu-
tat, quoniam piorum a-
nimæ illic post corpus at-
que animæ solutionem ac
discretionem habitent. at-
que hoc alij circa Aegy-
ptum statuerent, alij circa fi-
nem Oceani, unde & bea-
torum insule de eodem intel-
lexerunt. Virg. autem
apud inferos posuit, sepa-
ratum atque distinctum ab
eo loco ubi noxij puniun-
tur.] *Regna nouissima inferos.*
Simulacraque cha-
pa. hoc ex eorum opinio-
ne dictum est, qui aiunt ho-
minem ex tribus constare,
anima, corpore, & simula-
cro. animamque cælum pe-
tere, corpus reddi terre, si-
mulacrum ad inferos des-
cendere. *In uia uirtuti nul-*
la est uia nam subaudia-
tur. est enim sententia caus-
sam continens, cur sit ad in-
feros descendurus Aeneas,
Iunonis Auerna Proserpi-
næ. nemus enim iuxta A-
uernum & Plutoni & Pro-
serpinæ fuit dicatum. *Formidabilis Orci* formidan-
di Plutonis. *Inde ferens*
lassos ab inferis reuertens,
Lassos passus hypallage
est. ipse enim lassus intelli-
gitur. *Fallit sermone la-*
bores hoc est, loquendo
efficit, ut labor, non sentia-
tur. *Numinis instar* ad si-
militudinem deæ pro dea.
Muneris esse tui me ui-
tam abs te dono accepisse.
Tribuam tibi thuris ho-
nores hoc est, tibi tan-
quam deæ sacrificabo. *Et*
suspirati. haustis suspirijs
tractis. *Humanum* mor-
tale. *Dignare* dignum pu-
ta. *Lux aterna* uita per-
petua. *Spauisset* exposita
& aperta fuisset. *Optatis po-*
tiere tuis uoti tui compos-
fies. *Pulueris hausti* eru-
ti. *Tot natales* tot an-
nos. *Vana* stulta. *Excidi-*
dit e memoria fugit, obli-
ta sum. *Hos tamen il-*
le mihi dabat & dedisset.
Si Venerem paterer. si passa fuisset illum coire mecum.
Innuba uirgo, sine nuptiis. *Facilior atas* iuuenilis ætas,

Elysiāsq; domus, & regna nouissima mundi,
Me duce, cognosces, simulacraq; cara parentis
INVI A uirtuti nulla est uia. dixit: & auro
Fulgentem ramum sylua Iunonis Auernæ
Monstrauit, iussitq; suo diuellere trunco.
Paruit Aeneas: & formidabilis Orci
Videt opes, atauosq; suos, umbramq; senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoque iura locorum,
Quæq; nouis essent aduenda pericula bellis.
Inde ferens lassos aduerso tramite passus,
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
Seu Dea tu præsens, seu dñs gratissima, dixit,
Numinis instar eris semper mihi: meq; fatebor
Muneris esse tui, quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me uisæ uoluisti euadere mortis.
Pro quibus ac rias meritis euectus ad auras,
Templa tibi statuam, tribuam tibi turis honores.
Respicit hunc uates, & suspiratibus haustis.
Nec dea sum, dixit, nec sacri turis honore
Humanum dignare caput, ne nescius erres.
Lux æterna mihi, carituraq; sine dabatur,
Si mea uirginitas Phæbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis.
Me cupit, Elige, ait, uirgo Cumæa, quid optes:
Optatis potiere tuis. Ego, pulueris hausti
Ostendens cumulum, quot haberet corpora puluis.
Tot mihi natales contingere uana rogauit.
Excidit, ut peterem iuuenes, quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamq; iuuentam,
Si Venerem paterer. contempo munere Phæbi
Innuba permaneo, sed iam felicior ætas
Terga dedit, tremuloq; gradu uenit ægra senectus:
Quæ patienda diu est: nam iam mihi secula septem
Acta uides: superest, numeros ut pulueris æquem,
Tercentum messes, tercentum musta uidere.
Tempus erit, cum de tanto me corpore paruam
Longa dies faciet, consumptaq; membra senecta
Ad minimum redigentur onus: nec amata uidebor,
Nec placuisse deo. Phæbus quoque forsitan ipse
Vel non agnosceret, uel dilexisse negabit:
Vsque adeo mutata ferar: nulliq; uidenda,
Voce tamen noscar: uocem mihi fata relinquent.

ARGUMENTVM.

ARG. Aeneas iter in Italiam tendens, ad Læstrigonas uenit, ubi Ma-
careus Neritius comes Vlyssis apparuit: cōgressusque, eos est commi-
tatus. itaque cū exposuisset Achemenides apud Cycloper quæ essent pas-
si loci, similiter & ille quæ apud Circem cum comite Eurylocho, qui po-
tione accepta in porcos commutati sunt, nouissime Vlysses remedio Mer-
curii eo uenit, & socios recuperauit ab eadem Circæ pristinæ formæ resti-
tutos, ex eo Circem iunxisse ei in matrimoniu. Monuit deinde Aeneā ne lit-
toribus Circæ accederet.

Talia conuexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboicæ Stygijs emerfit in urbem
Troius Aeneas: sacrisq; ex more litatis,
Littora adit nondum nutritis habentia nomen.
Hic quoque substiterat post tædia longa laborum
Neritius Macareus: comes experientis Vlyssæi:
Desertum quondam medijs in rupibus Aetnæ
Noscit Achemenidem, improuisoq; repertum
Viueret miratus, Quis te casus ue, Deus ue
Seruat Achemenide? cur, inquit barbara Graium
Prora uehit? petitur uestra quæ terra carina?

Troianis Græcorum hostibus nauigare. *Petit uestra quæ*
terra carina hoc est quo nauigatis.

Terga dedit fugit. *Ægra senectus* & ab effectu,
quod ægros homines red-
dat. *Quæ patienda diu*
quæ mihi per longum tem-
pus est toleranda. *Tercentum messes* & musta
septingentos annos,
nam sæculum centum an-
norum spatium complecti-
tur. *Super est ui* poetica
locutio, superest ut uideā.
Tercentum messes & musta
tercentum annos intel-
ligimus. *Talia conuexum*
pulchra phantasia ad descri-
bendum sociorum Vlyssæi
in uarias feras Metamor-
descendit poeta, ac eorun-
dem in humanam figuram
restitutionem. Macareum
enim Neritium atq; Ache-
menidem Vlyssæi comites
fingit ea, quæ sibi euenerit
commemorare, de Odyssi-
æ autem homeri hæc su-
muntur. *Conuexum per*
iter arduum. *Memoran-*
te & narrante. *Euboicam*
in urbem Cumas dicit, quæ
a Chalcidensibus Euboi-
cæ populo condita fuerit.

NUTRICIS nomen
Caietæ, nam Caieta nutrit
Aeneæ fuit, quæ moriens
urbi & portui nomen de-
dit, ut carmine Virgilia-
no notum. tu quoque lit-
toribus nostris Aeneia nu-
trix Aeternam mories fa-
mam Caieta dedisti. *Neritius*
Macareus hic forte
ad Circæ potetiam explo-
randam ab Vlyssæ missus,
cum potionem ab ipsa Cir-
ce acceptam gustasset, una
cum omnibus socijs præter
unum Eurylochum, qui ni-
hil bibere uoluit, in por-
cum fuit conuersus, sed
precibus Vlyssæi Circæ con-
tandem pristina restituit
gura, ut Home. in 10. O-
dyss. libro narrat, unde hæc
omnia, quæ a Macareo re-
feruntur, ab Ouid. sumpta
esse uidentur. quæ uero
narrat Achemenides, in
nono ipsius Odyss. legun-
tur. *Hic quoque substiterat*
illic quoque remanserat.
Neritius Ithacensis. Neri-
tus enim Ithacæ mons est.
Experientis Vlyssæi expe-
ti multa & passi Vlyssæi.
Desertum quondam olim
derelictum. *Noscit* Ache-
menidem & Achemenides
timore Polyphemi Cyclo-
pis in Sicilia ab Vlyssæ reli-
ctus, ab Aeneā illac nauig-
ante, fuit exceptus, ut ex
carmine Virgil. etiam pue-
ris est notum. *Seruat* ser-
uauit. Putabat enim Maca-
reus illum periisse. *Cur*
barbara Graium miratur
Achemenidem Græcum,
Vlyssæique comitem, cum
Troianis Græcorum hostibus nauigare. *Petit uestra quæ*
terra carina hoc est quo nauigatis.

¶ *Iam non hirsutus amictu* iam non asperis indutus vestibus, quales in Aetna latitans gerebat. alludere autem poeta videtur ad ea, quae de Achemenide Virgil. scribit. Cum subito è sylvis in acie confecta suprema, Ignoti noua forma viri miserandaq; cultu procedit: supplexq; manus ad littora tendit. Re-

em/fero

ni

passim

spicimus: dira illuuias, immisissaeque barba. Confer-tum tegmen spinis: ac cætera Graius. Et quondam patrijs ad Troiam missus in armis. *¶* *Iam suus* iam sui iuris *Iterum Polyphemon* illi interrogationi respon-det. *¶* *Cur barbara Graium* *Prora vehit*: se autem gra-tum erga Aeneam ostendit Achemenides. *¶* *Illos rictus fluidos* illa fluëtia ora. *¶* *Aspiciam* optandi est modus. *¶* *Nis potior domus est* nisi melior & charior hæc domus est mihi, quam sit & mea & Vlyssis nauis. *¶* *Quod loquor & spiro* quod viuo. fatetur autem Achemeni-des se vitam ab Aenea ce-pisse, illiq; se omnia debe-re. est autem ordo: ille de-dit quod loquor & spiro. *¶* *Possim ne ingratus* paren-thesis qua significat Ache-menides se nunquam in Aeneam ingratum esse pos-se. *¶* *Ut lumen iam nunc uale relinquam* hoc est, ut contingat me statim mori. *¶* *Ut tumulo condar* sepeliar. illud autem uer-bum dedit, huc quoque est referendum. *¶* *Aut cer-se* correctio est dicti prio-ris. posset enim in mari pe-rire. *¶* *In illa aluo* Cyclo-pis notissima. *¶* *Quid ani-mi fuit* quis animus ef-se debuit? [Nisi timor ab-stulit omnem sensum, a-nimumque,] Ita in pleris-que legitur, sed quia repu-gnat uersus, alij addunt, non, ut sit: Nisi non timor abstulit omnem sensum, a-nimumq; . atqui dubitari potest, utrum magis legen-dum sit, nisi quod. nam hoc sententiae magis respōdet: uult enim indicare omne sensum atq; animum ad-emptum sibi fuisse timore ac metu. *¶* *Vestra quoque cla-mor Vlyssis. Per rati noc.* Alludit ad id, quod apud Homerum fingitur Odyf. 9. ubi Vlysses naui aufu-giens, Polyphemum cla-mando, & indicando qui nam ipse esset (nam se Ne-minem antea dixerat) in se irritat, quare iactu ingētis saxi pe-ne & ipse & tota nauis ab eodem Polyphemo obtrita. Versus. Hom. sunt.

dum

ὡς ἰφάμεν ὁ δὲ ἵππετα χολώσατο καὶ τὴν μάχην.
 ἦ καὶ δὲ ἀπορήξας κορυβὼν ἐν τοῖς μεγάλοις,
 καὶ δὲ ἵππετα ἀπορήξας τοῖς κυρτοῖς πύργοις,
 τὸν δὲ ἰδὼν ὁ δὲ ἵππετα ἀπορήξας τοῖς κυρτοῖς πύργοις, &c.

¶ *Permissis* coniecit. *¶* *Veluti tormenti uiribus acta* tormentū in strumentum est bellicū a torquendis, & cum impetu mittendis lapidibus dictum. *¶* *Acta* impulsa. *¶* *Giganteo lacerto* maximo, brachio, quātus gigantem deceret, per quod uasta Polyphemi

magnitudo significatur. *¶* *Deprimeret* & demergeret, *¶* *Fluctus* uel saxorum iactu excitatus. *¶* *Iam me non esse oblitus in illa* pe-rinde inquit timui, ac si in illa naue ego quoque fuisset: *¶* *Re-duxit* liberauit. *¶* *Et luminis orbis* oculo priuatus. *¶* *Incur-sat* incidit in saxa, sic ut pedes lædat. *¶* *Tabo* sanie corpo-rū deuoratorum. *¶* *Execra-tur* detestatur.

RAPH.

¶ *O si quis referat* ordo est. O quā nullum sit, aut leue damnum lucis adēptæ, si quis casus referat mihi Vlyssē. *¶* *Referat* reue-hat. *¶* *Sanguis* sanguinem, ac crudelitatem exerceat. *¶* *Laniem* lacerem. *¶* *Inun-det* unde more impleat. *¶* *Elisi artus* contusa mem-bra. *¶* *Trepidant* palpitent. *¶* *Lucis ademptæ* effossi o-culi. *¶* *Hæc & plura ferox* lo-cutus est, iactauit, simile ue-uerbum est subaudiendū. *¶* *Luridus horror* ab effe-ctu, quod luridos & ni-gros faciat. *¶* *Cade* san-guine. *¶* *Et inanem lumi-nis orbem* & circulum oculo uacuum. *¶* *Membraq;* uasta subaudiamus. *¶* *Con-cretam* coniunctam. *¶* *Mini-mum tamen ipsa dolo-ris* afferebat, erat ue sub-audiat. se autem ex morte, quæ sibi instare ui-debatur, minimum dolo-ris cepisse Achemenides ait, quod uidebat Polyphe-mum oculo priuatum, suæ crudelitatis pœnas dedisse. [Aut potius quia ti-more sensus atque animus illius ita impediti erant, ut morte minimum moueret, dum cætera quæ uide-rat, quanquam metuebat, sibi ipse ob oculos pone-bat. quin & mortem opta-re potius, quam cætera illa sustineret. quod autē mox sequitur *¶* *Visceraq; & car-nes, cumque albis ossa medullis* apud Homerum his uerbis dicitur,

ὁ δὲ δὲ ὠρελίων ἡσπὶ τρα-
 φος καὶ ἀτέλειαν
 Ἐγκατάτρεψε, σάρκα τε καὶ ὀ-
 στέα μελοιστά]

¶ *Rebat* opinabar, putabā. *¶* *Hæbat* affixa erat. *¶* *Af-figi* allidi. [Quo uidi bi-na meorū, ter quater affli-gi, &c. pleriq; post ter di-stinguūt, ut sit sensus, quo-tēpore uidi quater affligi terræ ter bina, hoc est sex corpora meorum. quoniā is numerus eorū qui a Cy-

clope laniati fuerūt, ab Homero traditur. Sed tamē & altero pacto recte legi uidetur posse, ut ter quater cōiūctim accipian-tur pro multipliciter seu multis uicibus, ut apud Virgiliū. Ter que quaterq; beati, ut sit sensus, qñ uidi singulis uidelicet uici-bus bina meorum corpora, terrē multipliciter, ac sepius illisa ab illo deuorari. Sed hæc leuiora] *¶* *Semianimes* semimortu-os. *¶* *Auidam condebat in aluum* deuorabat. *¶* *Sine sanguine* pallidus. *¶* *Mandentemque ui*. quia uidebam eū enim par-ticipium causam significans, cur mœstus ac sine sanguine sta-ret Achemenides. *¶* *Frustra* carniū partes. Intelligitur autem id, quod Home. fingit, uino ab Vlyssē dato Cyclopi, eodēq; in de inebriato, postea in somnum & uomitum effusum illum, at-que ita iacentem ab Vlyssē & socijs excacatum.]

S 3 Glo-

Haud

captes

effugie

et

Nosque al
ludentes

Solemn

RAPH.

Glomerata coniecta. *Talia fata* talis mortis. *Cupidusque moriri* moriendi est enim Græca figura. moriri aut secundum quartam declinationem coniugationis, cum frequenter secundum tertiam dicatur. *Glande famem pellens*. *Glande* glandibus & herba uescens. *Exspes* extra omnem spem cōstitutus. *Et moui* commoueri, persuasique ut me acciperet. *Gratum* Græcum, ac si diceret sibi hostem. *Et turba* & comitum. *Qua tecum est credi*. *ponto* quæ se tecum mari commisit. *Aeolus ille refert* *Aeolus* Iouis ex Aëta filia Hippotæ Troiani filius regnasse dicitur apud insulas Aeolias, ab ipso appellatas, qui ex consurgentibus nebulis ita uentos prædicebat futuros, ut eos in sua potestate habuisse sit creditus. ad hunc (ut Homerus scribit *Odyssæ* decimo) cum *Vlysses* peruenisset: quo commodius in patriam nauigaret, uentos in utres ligatos ab ipso accepit. sed socii aurum esse putantes, utrem soluerunt, unde erumpentes uenti maximam excitarunt, tempestatem, qua ad Aeolum redire coacti fuerunt. *Thusco profundo* in Thusco mari. *Hippotaden* Hippotæ nepotem. [Immo filium ut ex Apollonio & alijs constat, sed de hoc sup. li. i. annotauimus.] *Cohibentem* coercentem, continentem. *Bouis tergo* in utre extergore & pelle bouis confecto. *Terram petitam* Ithacam expetitam. *Proxima post nonam aurora* decima dies. *Dempsisse ligamina uentis* dissoluisse uentos. *Dulichium* ducem *Vlysses*. *Inde Lami ueterem* *Lamus* antiquissimus *Læstrygonum* rex fuit, qui populi fuerunt feritate famosi, in ultimo Italiae angulo habitantes. ad eos cum uenisset *Vlysses*, *Antiphates* regnabat, a quo non nullis & nauibus & socijs fuit spoliatus. *Læstrygones* autem primi post Cyclopes Siciliam habitasse feruntur. [Eam uidelicet partem, quam postea *Leontini* tenuere, ut in *Cōment. Odyssæ* legitur.] *Ad hunc* ad illum. *Tinxit* madefecit. *Læstrygonis* *Antiphates*. *Constitit* conuocat. *Agmen* *Læstrygonum* multitudinem. *Coeunt* conueniunt, concurrunt.

Ore dapes, & frustra mero glomerata uomentem
Talia fingebam misero mihi fata parari:
Perque dies latitans multos, omnemque tremiscens
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusque moriri,
Glande famem pellens, & mista frondibus herba,
Solus, inops exspes, letho, pœnaque relictus.
* Hanc procul aspexi longo post tempore nauem,
Oranique fugam gestu, ad litusque cucurri:
Et moui: Graiumque ratis Troiana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
Et ducis, & turba, quæ tecum est credita ponto.
Aeolon ille refert Tusco regnare profundo,
Aeolon Hippotaden cohibentem carcere ventos,
Quos bouis inclusos tergo (memorable munus)
Dulichium sumpsisse ducem, flatuque secundo
Lucibus isse nouem: & terram aspexisse petitam,
Proxima post nonam cum sese Aurora maueret,
Inuidia socios, prædaque cupidine victos
Esse ratos aurum, dempsisse ligamina uentis,
Cum quibus isse retro, per quas modò venerat undas,
Aeoliique ratem portus repetisse tyranni.
Inde Lami ueterem Læstrygonis, inquit, in urbem
Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.
Missus ad hunc ego sum numero comitante duorum:
Vixque fuga quesita salus, comitique, mihi que,
Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo fugientibus instat, & agmen
Concitat Antiphates. coeunt, & saxa, trabesque
Coniungunt, merguntque viros, merguntque carinas.
Vna tamen, quæ nos, ipsumque uehebat *Vlysses*,
* Fugit, & amissa sociorum parte dolentes,
Multaque conquesti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis, procul hinc (mihi crede) uidenda est.
Insula visa mihi tuque, o iustissime *Troum*,
Nate dea, (neque enim finito Marte, vocandus
Hostis es *Aenea*) moneo, fuge littora *Circæ*.
Nos quoque *Circæo* religata in litore pinu
Antiphatae memores, immansuetique Cyclopi
Ire negabamus, * vel tecta ignota subire.
Sorte sumus lecti: sors me, fidumque *Positen*,
Eurylocumque simul, nimique *Elpenora* vini,
Bisque nouem socios *Circæa* ad mœnia misit.
Quæ simul attigimus, stetimurque in limine tecti,
Mille lupi, mistique lupis, vsique, leaque,
Occursu fecere metum: sed nulla timenda,
Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
* Nostraque aduantes comitant vestigia; donec
Excipiunt famulae, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. pulchro sedet illa recessu
* Sublimi solio, pallamque induta nitentem.
Insuper aurato circum velatur amictu.
Nereides, Nymphaeque simul, quæ velleramotis
Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt,
Gramina disponunt, sparsosque sine ordine flores
Secernunt calathis, variasque coloribus herbas.
Ipsa, quod hæ faciunt opus, exigit: ipsa quis vsus
Quo ve sit in folio, quæ sit concordia mistis,
Nouit, & aduertens pensas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dicta, acceptaque salute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora, misceri tosti iubet hordea grani,
Mellaque, vimque meri, & cum lacte coagula passo:
Quique sub hac lateant furtim dulcedine, succos

erat nomine *Circæi*. *Procul uidenda* neque enim tantum est accedere propius. *Immansueti* crudelis. illud uero epithetum parum feritati Cyclopi conuenire uidetur. [Sic apud *Gell. lib. 2. c. 6.* reprehenditur *Virg.* quod dixisset *Illaudatum* *Buſiridem*, quasi id epitheton tenuius ac leuius foret, quam pro *Buſiridis* crudelitate. sed ut illud ibidem a *Gellio* defenditur, ita hoc loco *Ouidium* quoque recte, & aliorum exemplo, immansuetum Cyclopem dixisse, proualde ac prorsus crudeli existimandum est.] *Ire negabamus* nolēbamus ire. *Circæa ad mœnia* *Circæorum* urbis est periphrasis. *Circæum* autem est etiam planities in *Cholchis*, ut *Timeus* ait a *Circæ* denominata. quod autem hic dixit *Ouid.* *Biſque nouem socios* *Circæa ad mœnia* misit id apud *Homerum* hoc modo legitur.

Ex δ' ἰδοὺ κληρὸς μετὰ κληρὸς
ποσὶ δ' ἑλὼχοιο
βῆδ' ἰδὲν ἅμα τὰς γ' ἑλὼν
ῥήκος ἰταρὸς. &c.

nec numerus fallit, præterquam in uno. *Homerus*, uiginti duos cum *Eurylocho* ad *Circæ* abiisse. *Ouidius* autem 18. cum *Macareo*, *Polyte*, *Eurylocho*, & *Elpenore*, qui simul numerati & ipsi uiginti duo sunt, uno uidelicet pauciores, quot *Hom.* habet. [Simul postquam. *Tecti* domus. per *Symechdochen*. *Mille lupi* multi. finitus. n. numerus pro infinito positus. *Leaq;* & *leaque*. *Sed nulla* ferarum subaudiatur. iccirco autem nulla earum timenda uidebatur, qui nondum humanitate deposuerat, eoq; hominibus adulabantur. *Comitant* archaismos: comitantur. n. nunc dicimus. *Marmore te*. marmoreis tegumentis incrustata. *Auramictu* aurato pallio. *Gramina* herbas. *Secernunt* discernunt. *Variasque coloribus her.* uariarum colorum herbas. *Opus exigit* perficit, complet. *Quis vsus* quæ utilitas. *Quo in folio* in qua herba, *neodochicos* a parte nantotum intelligimus. *Pensas* ponderatas. neque enim pharmaca nisi ponderentur recte componi possunt. *Diffudit uultus* exhibaruit. *Et reddidit omnia* hoc est, omnia proutis respondit. *Hordea tosti* *grani* hypallage est *grani*, enim hordei tosti intelligimus. *Cum lacte coagula passo* periphrasis est *casei*. *Sacra*

§ *Satura dex.* § execrabili.
 § *Arctis ore* § sicco, per quod
 intelligimus ipsos fuisse bi-
 bendi auidos. § *Horrescere* §
 horridus fieri. § *Nec iam pos-*
se queri § & cepi non posse
 queri & lamentari. iam. n.
 in porcu fuerat conuersus.
 § *Occalescere* § in callum co-
 mutari. § *Pando ro.* § recur-
 uo. § *Colla tu. tor.* § extanti-
 bus carnibus tumida fieri.
 § *Ille vest. feci* § brachia in
 crura anteriora fuisse com-
 mutata ait. § *Cumq; ea. pas-*
si § cum socijs meis, qui ea-
 dem erant passi in stabulo
 claudor. § *Tantum medica-*
poss. § parenthesis est accla-
 mationem continens in Cir-
 ces medicamenta. § *Mane-*
ret § esset. § *Ab illo cert.* § fa-
 ctus subaudiatur. § *Pacifer*
Cyllen. § Mercurius qui ad
 pacem mittitur quædamo-
 dum Iris ad discordiã. [Vel
 etiam propter caducæum,
 qui Mercurio attribuitur,
 qui pacis signum, & præco-
 num qui pacis & induciarũ
 causã mittuntur gestamen
 est.] § *Moly. vos. sup.* § quod
 subaudiatur, quod superi
 vocant Moly. de hac uerò
 herba ex sententiã Hom. sic
 Pli. scribit li. 2. 4. c. 4. Laudã
 tissima herbarũ est Home-
 ro quã vocari a dijs putat
 Moly. inuentione eius Mer-
 curio assignat, contraq; sũ-
 ma ueneficia demonstrat, na-
 sci eã hodie circa Phengũ
 & in Cyllene Arcadiæ tra-
 dunt, specie illa Homericã
 radice rotunda nigraque
 magnitudine cepæ, folio
 scyllæ effodi autem difficul-
 ter. Græci auctores florem
 eius luteum pinxere, cum
 Hom. candidum scripserit.
 Inueni e peritis herbarum
 medicis, qui & in Italia na-
 sci eam dicerent, afferriq;
 mihi e Cãpania aliquot die-
 bus effossam inter difficul-
 tates saxear, radicis 30. pe-
 des longæ, ac ne sit quidem
 solide sed abruptæ, atque
 hoc quidem Pli. Home. au-
 tem ver. sunt ex Odyf. 10.
 αἰ κῆρυκας αἰδῶν φάρμα-
 κον ἀργυρόπικτον
 Εὐ γὰρ αἰεὶ ἰρύσκει, καὶ μοι φέρει
 αὐτὴν ἰδὲ αἰεὶ
 ῥίζη μὲν μέλαινα, γάλακτι
 δὲ σιχαλὸν ἀνδρῶν
 Μῦλαι δὲ μὴν καλέουσι θεοὶ, καὶ
 λαπὴν δὲ τ' ἰρύσκει
 Ἀνδρῶν γὰρ ἰδὲ τῶν θεῶν δὲ
 τὴν αἰντὰ δύνανται.]

RAPH.

§ *THALAMO* § in tha-
 lamum. § *Coniugij dor.* § coi-
 tus præmiũ. § *Sociorum cor.* §
 ut restituat sociorũ corpo-
 ra pristina figuræ. § *Percuti-*
tur cap. § poetica est synec-
 doche, nã in prosã caput no-
 bis percutitur diceremus. § *Magis hoc* § tãto magis. § *Illũ fletũ* §
 Vlyssẽ subaudiamus. § *Quam nos test. gra.* § ante oia gratias
 Vlyssi egisse ait. § *Hoc quoq; cũ mul.* § Pici iuuenis in auẽ sui noĩs

Adiicit. accipimus sacra data pocula dextra.
Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit uirga summos dea dira capillos,
(Et pudet, & referam) setis horrescere cæpi,
Nec iam posse queri, pro uerbis edere rancum
Murmur, & in terra toto procumbere uuln:
Osq; meum sensi pando occalescere rostro,
Colla tumere toris: & qua modò pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa uestigia feci:
Cumq; eadem passis (tantum medicamina possunt)
Claudor in antra, suis solum caruisse figura
Vidimus Eurylocum: solus data pocula fugit:
Quæ nisi uitasset, pecoris pars una maneret,
Nunc quoque setigeri: nec tantæ cladis ab illo
Certior, ad Circen ultor uenisset Vlysses.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album.
Moly uocant superi: nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitisq; simul caelestibus intrat
Ille* domos Circes: & ad insidiosa uocatus
Pocula, conantem uirga mulcere capillos
Reppulit, & stricto pauidam deterruit ense.
Inde fides, dextraq; data, thalamoq; receptus,
Coniugij dotem sociorum corpora poscit:
Spargimur ignotæ succis melioribus herbæ,
* Percutimurq; caput conuersæ uerbere uirgæ,
Verbaq; dicuntur dictis contraria uerbis.
Quò magis illa canit, magis hoc tellure leuati
Erigimur: setaq; cadunt, bifidosq; relinquit
Rima pedes, redeunt humeri, & subiuncta lacertis
Brachia sunt, flentem flentes complectimur illum,
Hæremusq; ducis collo: nec uerba locuti
Vlla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multaq; præsens
Tempore tam longo uidi, multa auribus hausi,
Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rettulit una
Quattuor e famulis ad talia sacra paratis.
Cum duce nanque meo Circe dum sola moratur,
Ille mihi inueo factum de marmore signum
Ostendit iuuenile, gerens in uertice picum,
Adde sacra positum, multisq; insigne coronis.
Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret auem, querenti, & scire uolenti,
Accipe, ait, Macareu, dominæq; potentia quæ sit,
Hinc quoque disce meæ: tu dictis adice mentem.

ARGUMENTVM.

A R G. Pici Saturni filius, Latij rex, cum Canentem Iani ex uenilia
 filiam duxisset uxore, a Circe in uenatione uisus, statim ab ea amatus est.
 cui cum morem gerere nollet, ab ea in auem sui nominis mutatus est.

Picus in Ausonijs, proles Saturnia, terris
 Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
 Forma uiro, quam cernis, erat: licet ipse decorem
 Aspicias, fictaq; probes ab imagine ueram.
 Par auimus formæ: nec adhuc spectasse tot annos
 Quinquennem poterat Graiam quater edere pugnam.
 Ille suos Dryadas Latijs in montibus ortas
 Verterat in uultus: illum fontana petebant
 Numina Naiades, quas Albula, quasq; Numici,
 Quas Anienis aquæ, cursuque breuissimus Almo,
 Nar ue tulit præceps, & opacæ Farfarus undæ.
 Quæque colunt Scythicæ stagnum nemorale Dianæ,
 Finitimosque lacus. spretis tamen omnibus unam
 Ille colit nympham, quam quondam in colle Palati

portetofam Metamorpho-
 sin narrat Achemenidi Ma-
 careus. nã Pici Saturni fi-
 lius rex fuit Latij, qui cũ iã
 Canentẽ ex Venilia Iani fi-
 liã duxisset uxore, a Circe
 forte in uenatione uisus,
 statimq; amatus, cũ ei mo-
 re gerere nollet, in auẽ sui
 nominis fuit mutatus. § *Pa-*
ratis § instructis. § *Ad tal. sa.* §
 magica. § *Cum duce meo* §
 cum Vlyssẽ. § *Ille* § famula.
 § *Signũ* § statuã § *Insigne* § or-
 natum. § *Accipe* § aud. § *Adi-*
ce § adhibe. § *Proles Sat.* § fi-
 lius Saturni. § *Forma vi.* § ta-
 li erat pulchritudine quali
 & statua ipsius. § *Licet ipse*
dec. § tantum fuisse decoris
 in uiuẽte Pico, quantum est
 in ipsius imagine ait. § *Nec*
adhuc spect. tot. ann. § signifi-
 cat Picum tunc, cũ mutatus
 fuit, nondum ad viginti an-
 nos peruenisse. est autẽ or-
 do. Nec poteras edere ipsũ
 quater quinquennẽ spectas-
 se tot Graia pugna: hoc est
 in palæstra, quã iccirco Gra-
 iam pugna vocat, q. a Græ-
 cis fuit instituta. Innuat au-
 tem eũ visum fuisse iunio-
 rem, quã erat, q. uerò qui-
 dam Graiam palæstrã pro
 bello Troiano putant acci-
 piendã, mihi non probatur.
 § *Quas Alb.* § Tybris qui a
 colore aquæ pri^{or} Albula di-
 cebatur. § *Quasq; Nu.* § Nu-
 micus fluuius est Laurentis
 agri, in quẽ Aeneã cecidisse
 ferũt. § *Quas Anie. aqua* §
 Anio fluuius est Latij haud
 lōge ab vrbe i Tyberim de-
 fluens. § *Almo* § fluuius lōge
 ab urbe Roma distãs, qui in
 Tyberim nõ longe e fonte
 ingreditur. vnde etiã a poe-
 ta breuissimus cursu esse
 dicitur, in Almone autẽ sin-
 gulis quibusq; annis 6. Cal.
 Aprilis (vt refert Macro.)
 Cybeles simulacrum laua-
 ri consuetum erat. § *Nar ue*
tulit præc. § Nar fluuius est
 umbrĩ in Tyberim labēs.
 § *Et opa. Farfarus vn.* § Far-
 farus fluuius est Sabinorũ.
 § *Scythica Di.* § quæ ab Ore-
 ste una cum Iphigenia ex
 Taurica regione Ariciam
 vsq; allata fuit. [Vel etiam
 cui Scythico, seu Taurico
 ritu, hoc est, humano san-
 guine aliquãdo sacrificatũ
 fuit, donec Romani crude-
 litatem istã auersati, sacrifi-
 candi morẽ hunc abolue-
 runt, ut & Seruius annotat
 in secũdũ Aeneid. ad quod
 alludens Virg. in 7. dixit,
Pinguis ubi, & placabilis
ara Diana.

Picus in
 auem sui
 nominis.

Quasi iam mitioris & san-
 guine humano non am-
 plius gaudentis.] § *Sta-*
 bnum nemorale § inter nemora positum, nam (ut Strabo scri-
 bit (Artemisio, id est, Dianæ & Iuco & templo lacus adiacet,
 instar pelagi fluctuans, qui yndique syluis circundatur.

¶ *Venilia* uxor fuit Iani antiquissimi Italiae Regis.
 ¶ *Ancipiti Iano* & bicipiti atque bifronti.

RARA quidem facie præstans facie. omne enim rarum præclarum est. ¶ *Vnde Canens dicta est* & nam Canens nomine proprio vocabatur, propter excellentem canendi peritiam. ¶ *Morari* & remorari, sistere. ¶ *Ore suo* & cantu suo. ¶ *Exierat tecto* & domo egressus erat. ¶ *In agros Laurentis* & in agros Laurentum, Laurentes enim populi fuerunt Latij, a Laurento vrbe. ¶ *Fixurus* & confecturus, percussurus. ¶ *Acris equi* & ferocis. ¶ *Phœniceam* & purpuream. ¶ *Ab auro* & ab aureo cingulo comprehensam, & cinctam chlamydem habens. ¶ *Et filia Solis* & etiam Circe Solis filia. ¶ *Circeæ arua* & Circeum montem a Circe denominatum, in quo Circeæ oppidum fuit, ut paulo ante diximus. ¶ *Abdita* & abscondita. ¶ *Obstupuit* & emphasis pulchra. hinc enim facile colligitur, quanta foret Pici pulchritudo, qua statim Circe ita capta est, ut obstupuerit. ¶ *Ualido ab astu*. & a vehementi amore. ¶ *Circumfususque satellites* & circumpositi ministri, est enim synecdoche. ¶ *Licebit* & prolicet: quamuis. ¶ *Si modo me noui*. & meam potentiam. ¶ *Euanus* & vana facta est. ¶ *Præter* & iuxta. ¶ *Trabibus* & arboribus ex quibus trabes fiunt. ¶ *Inscius* & prædam non cognoscens esse falsam. ¶ *Vmbra præda* & imaginem a pri simulati & victi. ¶ *Spem vanam* & vmbra corpore carentem. ¶ *Errat* & vagatur. ¶ *Concipit illa preces* & uota, quibus a dijs id quod cupiebat, impetraret. ¶ *Ignoto carmine* & obscuris & non intellectis verbis. ¶ *Confundere* & obscurare. ¶ *Patrio capiti* & Soli. ¶ *Densatur calum* & in nubem cogitur aer, ut inquit, Virgil. ¶ *Cæcis* & ignotis. ¶ *Et abest custodia regis* & comites regis absunt. ¶ *Tibi* & qui es mortalis. ¶ *Consule* & succurre, medere. ¶ *Durus* & crudelis, ¶ *quacunque es* & cum quodam contemptu hæc ait Pici, ac si diceret: etiam si esses filia Iouis, nedum Solis. ¶ *Ianigenam* & Iano genitam. ¶ *Retentatis* & iteratis. ¶ *Non impune feres* & non abibis sine pena. ¶ *Neque reddere Canenti* & ne-

Aspice.

Dicitur ancipiti peperisse Venilia Iano.
 Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis,
 Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est,
 Rara quidem facie, sed rarior arte canendi:
 Vnde Cauens dicta est: syluas, & saxa mouere,
 Et mulcere feras, & flumina longa morari
 Ore suo, uolucresque uagas retinere solebat.
 Quæ dum sæminea modulatur carmina uoce,
 Exierat tecto Laurentes Pici in agros,
 Indigenas fixurus apros, tergumque premebat
 Acris equi, leuæque hastilia bina gerebat,
 Phœniceam fuluo chlamydem comprehensus ab auro.
 Venerat in syluas & filia Solis easdem,
 Utque nouas legeret fecundis collibus herbas,
 Nomine dicta suo Circeæ reliquerat arua.
 Quæ simul ac iuuenem uirgultis abdita uidit,
 Obstupuit: cecidere manu, quas legerat herbas:
 Flammaque per totas uisa est errare medullas.
 Ut primum ualido mentem collegit ab astu,
 Quid cerneret, fissura fuit: ne posset adire
 Cursus equi fecit, circumfususque satellites.
 Non tamen effugies, uento rapiare licebit,
 Si modò me noui, si non euanuit omnis
 Herbarum uirtus, nec me mea carmina fallunt.
 Dixit. & effigiem nullo cum corpore falsi
 Finxit a pri, præterque oculos transcurrere regis
 Iussit, & in densum trabibus nemus ire uideri,
 Plurima quæ sylua est, & equo loca peruia non sunt,
 Haud mora, continuò prædæ petit inscius umbram
 Pici, equique celer spumantia terga reliquit:
 Spemque sequens uanam, sylua pedes errat in alta.
 Concipit illa preces, & uerba precantia dixit,
 Ignotosque deos ignoto carmine adorat,
 Quo solet & niueæ uultum confundere Luna,
 Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
 Tunc quoque cantato densatur carmine calum,
 Et nebulas exhalat humus: cæcisque uagantur
 Limitibus comites, & abest custodia regis.
 Nacta locos, tempusque, Per tua lumina, dixit,
 Quæ mea cæperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,
 Quæ facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris
 Ignibus, & socerum, qui præuidet omnia, Solem
 * Accipe nec durus Titanida despice Circen.
 Dixerat: ille ferox ipsamque precesque refellit:
 Et, quacunque es, ait, non sum tuus: altera captum
 Me tenet, & teneat per longum, comprecor, euum:
 Nec Venere externa socialia fœdera lædam,
 Dum nihil lanigenam seruabunt fata Canentem.
 Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
 Non impune feres, neque, ait, reddere Canenti:
 Læsaque quid faciat, quid amans, quid sæmina, disces
 Rebus, ait: sed amans, & læsa & sæmina Circe est.
 Tum bis ad occasum, bis se conuertit ad ortum:
 Ter iuuenem baculo tetigit, tria carmina dixit.
 Ille fugit: sed se solito uelocius ipse
 Currere miratus, pennas in corpore uidit:
 Seque nouam subito Latij accedere syluas,
 Indignatus auem duro fera robora rostro
 Figit, & iratus longis dat uulnera ramis.
 Purpureum, clamydis pennæ traxere colorem:
 Fibula quod fuerat, uestemque momorderat aurum,
 Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro,
 Nec quidquam antiquum Pico, nisi nomina restant.
 Interea comites clamato sæpe per agros

que redibis ad canentem.
 ¶ *Disces rebus ait* & re ipsa, inquit cognosces. ¶ *Circe est*. & hæc cum maxima indignatione dicuntur, perinde ac si diceret, Circe læsa est, quæ omnium incantamentorum & veneficiorum est peritissima. ¶ *Solito uelocius* & citius quam solebat. iam enim in auem fuerat conuersus. ¶ *Accedere* & adiangi. ¶ *Dura fera robora rostro* & hypallage est, dura nanque robora fero percuti rostro intelligimus. ¶ *Figit* & percutit. ¶ *Fibula quod fuerat* & fibula aurea. ¶ *Momorderat* & depilauerat, nam fibula uestes mordere videntur, cum eas pilis priuent. significat autem Pici aureum baltheum in torquem, fulcrum, quo collum Pici, auius cingitur, fuisse conuersum. ¶ *Nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina restant*. & Pici Martius iccirco hæc auius cognominatur, quod Marti sit consecratus. a Pico autem Picenum deducitur, Italiae regio, quæ vulgo nunc Marchia Anconitana vocatur, quod Sabini cum Ausculum conderent, in eorum vexillo Pici confedit. ¶ *Interea comites*. & Pici comites cum uim Circe afferre pararent, in varias feras conuersi fuere.

RAPH. TENVAUERAT ?
tenuas ac subtiles reddide-
rat. est autem parenthe-
sis, qua narratio verisimi-
lis efficitur. *§ Criminibus*
veris vera criminatione.
§ Vimque ferunt & violenti-
am Circe afferre uolunt
§ Incessere & inuadere.
§ Noctis deos Hecatem,
Plutonem, & reliquos in-
feros deos. nam nox apud
inferos semper esse puta-
tur. *§ Ereboque, Chaoque*
hoc est, ab Erebo usque
& Chao incipiens Circe,
sive ab inferis deos noctis
inuocat. est enim Erebus
obscurissimus inferni lo-
cus, unde ortam esse no-
ctem Varro scribit, Chaos
autem, quod Chaos in pri-
mo appellauit poeta, fuit
quædam rerum omnium
confusio, ex qua dii quo-
que nati esse feruntur, ad
illud autem Ouid. allude-
re videtur, quod Pronapi-
des poeta Græcus scriptu
reliquit, Chaos Demo-
gorgonis primi deorum
omnium uxorem fuisse,
ex qua Erebum, Terram-
que suscepit, unde Nox,
miseria, Egastus, Fames,
Tartarus, Clotho, Laches,
Atropos, Pluto, multa que
alia nata esse finguntur.
[Ceterum neque illud
prætereundum hoc loco,
quosdam legere Erebon-
que Chaonque, ut sint ac-
cusatiui, non ablatiui, refe-
ranturque uelut species,
ad præcedens genus, no-
ctis deos, neque repugnat
declinatio, nam veteres
Latini, ea nomina, quæ
græcè primo contractorum
ordine flectuntur, ut sunt
Chaos Melos &c. secundo
Latinorum declinarunt,
sic Plautus in Captiuis, di-
xit, Horæum, Scombrum,
& Trigona, & Cetum &
mollem Cæcum. Virg. 4.
Georg.

Canens
in auram
locoque
nomine de-
dit.

Pici comi-
tes infe-
ra.

*Aque Chao densos diuum
numerabat amores.*

§ Edere & emittere. *§ Te-
nues anima* & sine corpore.
§ Vulgus & comites Pici.
§ Mirantia & stupentia.
§ Monstra & monstrosæ fi-
guræ. *§ In iuuenes veniunt*
nam illi in uarias feras
fuerunt conuersi. *§ Presse-
rat occidui* & Canens vxor.
Pici cum uirum nusquam
inueniret, ita se lacry-
mis tradidit, ut paulatim
iuxta Tyberim in auras
fuerit resoluta. locus au-
tem ille Canens a Canen-
tis nymphæ nomine fuit
appellatus. *§ Tartessia litto-
ra* & occidentalia, nam Tar-
tessus urbs est ulterioris

Nequidquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inueniunt Circe(nam iam tenuauerat auras,
Passaque erat nebulas uentis, ac Sole resolu)
Criminibusque premunt ueris, regemque reposcunt,
Vimque ferunt, sæuisque parant incesere telis.
Illa nocens spargit uirus, succosque ueneni,
Et noctem noctisque deos, * Ereboque, Chaoque
Conuocat, & longis Hecaten ululatibus orat.
Exiliere loco (dictu mirabile) syluæ,
Ingenuitque solum, uicinaque palluit arbor,
Sparsaque sanguineis * rubuerunt pabula guttis:
Et lapides nisi mugitus edere raucos,
Et latrare canes, & humus serpentibus atris
Squallere, & tenues animæ uolitare uidentur.
Attonitum monstris uulgus pauet. illa * pauentum
Ora uenenata tetigit mirantia uirga:
Cuius ab attactu uariarum monstra ferarum
In iuuenes ueniunt: nulli sua mansit imago.

A R G V M E N T V M.

A R G. Vxor quoque Pici canens secundum Tyberim deflens, desiderio
uiri amissi extabit: ita tamen ut locus memoriam nominis præberet
posteris. Canens enim nominatus est.

* **P**resserat occidui Tartessia littora Phæbus,
Et frustra coniux oculis, animoque Canentis
Expectatus erat, famuli, populusque per omnes
Discurrunt syluasque: atque obuia lumina portant.
Nec satis est nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem: facit hæc tamen omnia, seque
Proripit, ac latos errat uesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina uiderunt inopem, somnique, cibique
Per iuga, per ualles, qua sors ducebat, euntem.
Ultimus aspexit fessam, luctuque, uiaque
Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores.
Verba sono tenui mærens fundebat: ut olim
Carmina iam moriens canit exequialia Cycnus,
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit, inque leues paulatim emanuit auras.
Fama tamen signata loco est: quem ritè Canentem
Nomine de nymphæ ueteres dixere coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Visaque sunt. Resides, & desuetudine tardi
Rursus inire fretum, rursus dare uela iubemur:
Ancipitesque uias, & iter Titania uastum
Dixerat, & sæui restare pericula ponti:
Peritui, fateor, nactusque hoc litus, adhasi.

A R G V M E N T V M.

A R G. Refert Macareus Aeneâ aduersus Rutulos pro Latino dimican-
tes, ab Euandro auxilium petisse & quemadmodum Turnus Venulo le-
gato a Diomede item auxilium postulasset, qui sub Dauno Iapygiz rege
domicilium posuisset, qui id se facturum negasset, eo quod pro Aeneâ
Venus staret, quam in bello Troiano a se uulneratam. Refert quoque ut
Diomedis comites Veneris contempnu capientes in illud pronici bel-
lum, a dea in aues mutati sunt, quæ de nomine ducis Diomedæ sunt
appellatæ. eorum nomina hæc sunt, Agmon, Lycus Idas, Rhetenor, Ny-
æus. Quæ uolucres albi coloris cygnis similes sunt.

Finierat Macareus: urnaque Aeneia nuxtrix
Condita marmoreo tumulo, breue carmen hebebat.
Hic me Caietam notæ pietatis alumnus
Ereptam Argolico, quo debuit igne cremauit,
Solutur herbofo religatus ab aggere funis,
Et procul insidias, infamatæque relinquunt
Tecta deæ, lucosque petunt, ubi nubilus umbra
In mare * cum fulua prorumpit Tybris arena:

Hispaniæ. *§ Lumina* & su-
nalia, faces. *§ Seque prori-
pit* & è domo. *§ Et dare
plangorem* & edere eiula-
tum. *§ Vesana* & infana, ac
furens. *§ Inopem* & exper-
tem, carentem. *§ Carmi-
na exequialia* & exequijs
conuenientia. Cygnus au-
tem morti uicinus suauissi-
me canere memoratur.
§ Tabuit & paulatim absum-
pta est. *§ Emanuit* & resolu-
ta est. *§ Rite* & merito, &
recte ob memoriam illius
nymphæ, quæ mariti desi-
derio illic uitam cum mor-
te commutarat. *§ Per lon-
gum annum* & quo apud Cir-
cen fuimus: *§ Resides* &
desides, pigri, facti autem
subaudiatur. *§ Inire* & intra-
re. *§ Dare uela* & navigare.
§ Sæui pontis & furētis, in tem-
pestatem concitati maris.
§ Aeneia nuxtrix, & quæ mor-
tua ac sepulta & portui,
& urbi nomen dedit.
§ Breue carmen & epitha-
phium dicit. *§ Alumnus* &
Aeneas a me alitus atque
educatus. *§ Argolico igne* &
quo a Græcis fuit incen-
sum. *§ Funis religatus* &
quo naues religatæ tenen-
tur, huiusmodi autem fu-
nis ora uocatur a Quinti.
Tametsi quidam lora pu-
tent esse legendum, non
oram.

INFAMATÆ deæ
infamia laborantis Circes.
§ Prorumpit & cum impetu
ingreditur.

Erebonq;
Chaonque

madue-
runt

clientum

Sparserat

Faunigenaeque d. Latini Fauni filij, hæc autem iccirco narrat poeta, ut sociorū Diomedes in aues cygni similes Metamorphosin cū superiore aptius connectat. *Cum gen. fer.* Rutulorū, ut ex carmine quoque Virgiliano est notum. *Concurrunt Latio Tyrh. tota* Thusciz populi contra Latinos bellum pro Troianis suscipiunt. *Externo rob.* externis militibus. *Neq; Aen. Eua. ad ma. frust.* nam Euander in Troianorum auxilium. & Palantem filiū misit, & ut a Thuscis imploraret auxiliū hortatus est, ut Virg. quoque canit. *At Venul. fru.* Venulus a Turno ad Diomedē, qui in Apulia urbem edificauerat, missus orator, nihil auxiliij ab eo impetrauit, quod diceret cum alia quædam, cum Troianos nimis dijs esse gratos & charos. *Profugi. Dio.* procul a patria ob vxoris turpitudinē fugati. nā Diomedes a bello Troiano in patriā reuersus Aegialei vxorē cōperit Cyllero. Stheneli filio adhæsisse, a qua cum receptus non foret, aufugiens puenit in Apuliā, ubi a Daunio cū parte regni filia accepta, vrbē nomine Argyripā edificauit. *Sub Iapy. Dau.* Daunus rex fuit Apuliz, a quo Daunia fuit appellata. Iapyx autem a Iapygia declinatur, quæ eadē est cum Apulia, ab Iapyge Dædalij filio cognominata. Sane Iapyx vrbis quoque nomē est, quod nunc Bariū dicitur. est etiā Iapyx ventus Apuliz peculiaris. *Aetoli. he.* Diomedes Tydei Aetoliz regis filius. *Excusat.* in excusationem adducit. *Cōmē.* ficta. *Serpetiar.* sustinebo. *Memorare.* narrare. *Ilios.* urbs Troia, quæ & Iliō dicitur. *Nariciusq; he.* Ajax Oilei filius, qui fuit Naricius. Narix. n. quæ & Naricie & Narice dicitur, urbs fuit Locridis, unde Naricius declinatur. Ajax autem Oilei filius Cassandram Priami cū in tēplo Palladis stuprasset, non in se solū, sed in omnes Græcos iram numinis cōcitauit. nā in patriā nauigātes & ipse fulmine percussus, orta maxima tēpestate, & alij per maria fuere disiecti. *A vir.* Pallade, quæ perpetuam seruauit uirginitatē. *Virgine ra.* Cassandra stuprata. *Digess.* dissipauit, dimisit. *Spargimur.* dissipamur, dispergimur. *Cumulumque Capharea cla.* Caphareus promontorium est Eubæe in Hellespontum spectans, ad cuius radices ira Mineræ ac fraude Nauplij Palamedis patris Græcorum classis maximū fecit naufragium. [Nauplius enim cum eadem Palamedis fi-

Faunigenæq; domo potitur, nataq; Latini,
Non sine Marte tamen, bellum cum gente feroci
Suscipitur: pactaq; furit pro coniuge Turnus:
Concurrunt Latio Tyrhēnia tota, diuq;
Ardua sollicitis uictoria quæritur armis.
Augeat uterque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Troiana tuentur
Castra, neque Aeneas Euandri ad mœnia frustra,
At Venulus frustra profugi Diomedis ad urbem
Venerat: ille quidem sub Iapyge maxima Dauo
Mœnia condiderat, dotaliaq; arua tenebat.
Sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
Auxiliumq; petit: vires Aetolius heros
Excusat nec, se aut fœderi committere pugna
Velle sui populos, aut quos e gente suorum
Armet, habere ullos: ne ue hæc commenta putetis,
(Admonitu quanquā luctus renouentur amari)
Perpetiar memorare tamen. Postquam alta cremata est
* Ilios & Danaas pauperunt Pergama flammæ,
Nariciusq; heros a uirgine, uirgine raptæ,
Quam meruit pœnam solus, * digessit in omnes:
Spargimur, & uentis inimica per æquora rapti
Fulmina, noctem, imbres, iram caliq; marisq;
Perpetimur Danaï, cumulumq; Capharea cladis.
Ne ue morer referens tristes ex ordine casus,
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda uideri.
Me tamen armiferæ seruatum cura Mineræ
Fluctibus eripuit. patrijs sed rursus ab agris
Pellor, & antiquo memores de uulnere pœnas,
Exigit alma Venus: tantosq; per alta labores
Æquora sustinui, tantos terrestribus armis,
Ut mihi felices sint illi sæpe uocati,
Quos communis hyems, importunusq; Caphareus
Mersit aquis, uellemq; horum pars una fuisse.
Vltima iam passi comites, belloq; fretoque,
Deficiunt, finemque rogant erroris. at Agmon
Feruus ingenio, tum uerò & cladibus asper,
Quid superest, quod iam patientia nostra recuset
Ferre uiri? dixit. quid habet Cytherea, quod ultra,
(Velle puta) faciat? nam dum peiora timentur,
Est locus in uoto: fors autem ubi pessima rerum est,
Sub pedibus timor est, securaque summa malorum
Audiat ipsa, licet, & quod facit, oderit omnes
Sub Diomede uiros, odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem Pleuronius Agmon
Instimulat uerbis, * ueteremque resuscitat iram.
Dicta placent paucis. numeri maioris amici
Agmona corripimus. cui respondere uolenti
Vox pariter, uocisque uia est tenuata, comæque
In plumas abeunt, plumis quoque colla teguntur,
Pectoraque & tergum: maiores brachia pennas
Accipiunt, cubitique leues * sinuantur in alas.
Magna pedis digitos pars occupat, oraque cornu
Indurata rigent, finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc * Idas, cum Rethenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: & dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem, numerusque ex agmine maior
Subuolat, & remos plausis circumuolat alis.
Si uolucrum quæ sit dubiarum forma requiris:
Vt non cynorum: sic albis proxima cynis.

lij insidijs ac fraude Veneris interfecti, ulcisci uellet ea nocte, qua Græci a Troia redeuntes, circa Caphareum, tempestate periclitabantur, consensu scopulo, & face accensa, ad curulecem Græci, tanquam in portum nauigarent, naues illorum in saxa & radices montis impingere: atque ita perire fecit.] *Priamo quoque flen. uideri.* nimis est calamitas, quæ hostibus quoque flenda uidetur. *Antiquo de uulnere* nam in bello Troiano Diomedes cum Aenea congressus cum sibi cum auxilio Veneris eripi uideret, in ipsam deam sagittas cōiecit. quare dea irata, a Diomede uxoris animum sic abalienauit, ut illum ab excidia Troiano reuersum in eadem accipere noluerit. *Memores pœnas* quas in memoria habebat. *Importunus Caphareus* sine portu, perniciosus. *Deficiunt* me derelinquere uolunt. *Agmon Feruus* Agmon cum Venerem contemneret in auem cygnos similem unā cum quibusdam socijs fuit commutatus. *Feruus ingenio* feroci ingenio præditus. *Et asper* etiam indignatus. *Recuset ferre* nolit pati. *Est locus in uoto* uotis & precibus locus relinquitur, tunc enim homines ad preces confugiunt, cum peiora timent. *Sors autem ubi pessima rerum est* ubi pessimus est rerum status. *Sub pedibus timor est* nihil timentur. *Secura* sine timore. *Sub Diomede* cū flens subaudiamus. *Spernimus* contemnimus. *Magna potentia* Veneris. *Stat magno* constat, nam patriam propter ipsam amissimus. *Pleuronius Agmon* Pleuron urbs est Aetoliz, unde Pleuronius deriuatur. *Resuscitat* iterum excitat. *Numeri maioris amici* plures amici. *Tenuata* tenuis & exigua facta.

MAGNA pedes digitos pars occupat & hypallage est. magnam enim pedis partem a digitis fuisse occupatam intelligimus. *Cornu* rostro. *Finemque in acumine ponunt* acutum habent rostrum. *Ex agmine* multitudinem comitum. huiusmodi autem aues Diomedes a nomine ducis fuerunt appellatae. *Clausis alis* cum quodam strepitu motis. *Dubiarum uolucrum* animum de quibus dubitatur, an Cygni sint, an aliæ a Cygnis. *Proxima* simillima, nam Diomedes sunt similes oloribus.

A R G V M E N T V M.

A R G. Lauinix regionis locum arboribus obumbratum, Pan Mercurij filius tenuit, quem postea nymphæ coluerunt, has pastor Apulus cum procacibus maledictis terruisset, ne amplius linguam in propatulo haberet, numine earum in arborem oleastrum extabuit, cuius fructus suo humore linguæ pastoris asperitatem refert.

Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arua gener teneo minima cum parte meorum
Hæstænus Oenides, Venulus Calydonia regna,
* Peucetiosque sinus, Messapiaque arua relinquit.
In quibus antra videt, quæ multa nubila sylua,
Et lenibus guttis manantia semicaper Pan
Nunc tenet: at quodam tenuerunt tempore nymphæ,
Apulus has illa pastor regione fugatas
Terruit, & primò subita formidine mouit.
Mox ubi mens redijt, & contempere sequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has pastor, saltuque imitatus agrestis
Addidit obscenis conuicia rustica dictis:
Nec prius obtinuit, quàm guttura, condidit arbor.
Arbor enim est; succoque licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet: asperitas verborum cessit in illas.

A R G V M E N T V M.

A R G. Turnus aduersus Aeneam pro Lauinia sponsa dimicans cum immittere ignem classibus conaretur, mater deorum, quia ex Ida mōte phrygiæ sibi sacrato essent factæ, impetrauit precibus ab Ioue, vt in nympharum speciem conuerteret, earum marinarum numerum augere possent.

Hinc ubi legati rediere negata ferentes
Arma Aetola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella infauita gerunt: multumque ab vtraque cruoris
Parte datur. fert ecce auidas in pinea Turnus
Tecta faces, ignesque timent, quibus unda pepercit.
Iamque picem, & ceras, alimenta que cætera flammæ
Mulciber vrebat, perque altum ad carbasa malum
Ibat, & incuruæ fumabant transstra carinæ:
Cum memor has pinus Idæo vertice casas,
Sancta deum genitrix tinnitibus æthera pulsæ
Aeris, & inflati compleuit murmure buxi:
Perque leues domitis inuecta leonibus auras,
Irrita sacrilega iactas incendia dextra,
Turne, ait: eripiam, nec me patiente, cremabit
Ignis edax nemorum partes, & membra meorum.
Intonuit dicente dea, tonitrumque secuti
Cum saliente graues cecidere grandine nimbi:
Æraque & tumidum subitis concursibus æquor:
Astræi turbant, & eunt in prælia fratres.
E quibus alma parens vnus viribus vsa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis:
Fertque rates pronas, medioque sub æquore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verso,
In capitum facie: puppes motantur adduncæ:
In digitos abeunt, & crura natantia remi:
Quodque sinus fuerat, latus est, mediisque carina
Subdita nauigijs spinæ mutatur in vsum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt:
Cæculus, vt fuerat, color est, quasque antè timebant,
Illas virgineis exercent lusibus vndas.
Naiades æquoræ, * summisque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblita quàm multa pericula sæpe
Pertulerint pelago, iactatis sæpe carinis
Supposuere manus, nisi si qua rebebat Achinos

li facta. & in corpora verso
in carnes. & Carina subdi-
ta lignum suppositum,
nam carina proprie lignū
est illud, quo fundum na-
uis in duas distingui par-
tes videtur. & Lina & fu-
nes ex lino confecti.

CÆRVLVS color? ni RAPH.
ger. & Duris que in montibus
orta. Molle fretum? anti-
theton elegans, quo maxi-
me sensus adornatur, Du-
rum nanq; opponitur mol-
li. & Nec eas sua tangit ori-
go? hoc est, nihil mouen-
tur cupiditate suæ origi-
nis videndæ. nihil curant
redire in montes, ubi sunt
ortæ.

& Hæstænus Oenides? Dio-
medes Oenici nepos. & Ve-
nulus Calydonia regna? &
Dionædis Calydoni. nam
Calydon urbs est Aeto-
liæ. & Peucetiosque sinus? &
Puteoli urbs est Apuliæ a
multitudine puteorum di-
cta. legitur etiam, Peu-
cetios. & Messapia arua? &
Apulia a Messapo duce co-
gnominata legitur etiam,
Melapia. & in quibus an-
tra uidet? & pastoris cuius-
dam Apuli in oleastrum
metamorphosin poeta ex-
ponit, & Nubila? obscu-
ra, est enim hoc loco ap-
positum. & Manantia? in
stillantia. & Semicaper
Pan? Pan deus est pasto-
rum, qui a parte postero-
ri capro similis pingeba-
tur. & Mouit? commouit
ad fugiendum. & Ad nu-
merum? ad rhythmum &
gestus rationem. & Dux-
ere choreas? tripudiarunt,
& Improbat? uituperat,
& Condidit? abscondidit.
& Succo? ex succo, qui est
amarus & asper. & Notam?
signum. & Oleaster? oliua
est syluestris. & Esit? tran-
siuit. & Rutuli? populi fue-
runt, quibus imperauit
Turnus, hæc autem nar-
rantur, ut commodius na-
uium Aeneæ transmutatio-
nem in nymphas miscere
possit poeta, nam cum
Turnus Rutulorum rex i-
gnem immisisset in clas-
sem Troianorum, mater
deum eas naues, quia in I-
da monte sibi dicato fabri-
catæ fuerant, comburi non
est passa, uerum in nym-
phas eas marinas commu-
tauit. & In pinea tecta? &
Periphrasis est nauium,
quæ ex pineis tabulis con-
ficiuntur. & Mulciber? &
Vulcanus ignis. & Inflata
buxi? tybiæ quæ ex buxo
conficitur. & Domitis leo-
nibus? currus enim Cybe-
les, ut in superioribus scri-
psimus, a leonibus trahi-
tur. & Irrita? uana. & Sa-
crilega dextra? hypallage
est. ipse enim sacrilegus in-
telligitur. & Astræi tur-
bant. & Astræi uenti Au-
roræ & Astræi gigantis fi-
lij, sic enim & Hesiodus in
theogonia.

Απρίωνος υἱὸς Ὀϊνίδης
καλεῖται
Ἀργεῖον, Ἰόνιον, Ἰονίαν κα-
λεῖται
καὶ Ἰόνιον, ὅτι φιλότητι δια-
βάλλεται.]

& Stuppea retinacula? peri-
phrasis est orarum, idest
funium, quibus naues ad
terram religantur, & Ro-
bore mollito? duricie mol-

ARGUMENTVM.

Nauis in saxum.

Naricia ratis sic quidem legitur, ut intelligatur nauis Aiaceis Oilei, qui fuit Naricius, mihi verò magis Neritie videtur legendum ut de Vlyssis naufragio sentire poetam intelligamus. Neritus, n. mōs est Ithacę, patrię Vlyssis, vñ Neritius declinatur. *Puppem Ale.* Alcinoi Vlysses, quę naufragū hospitio suscepit, instructa naue in Ithacam vehendū curauit, sed nauis ipsa in scopulū, qui est post Phalacrium Corcyre pro-

Ardea ciuitas in auem.

montoriū, simili specie trāfigurata fuisse a Neptuno i. 13. Ody. ab Ho. narratur. *Animata cla.* transmutata classe in nymphas animam habentes. *Quod deo.* est instar ad similitudinē. nā animi ut dii sunt immortales. hęc autē a poeta narrantur, ut aptius Ardeę urbis in auem Metamorpho. subiungat, nam Ardea Patria fuit Turni, quam Vīctores Troiani cum incenderent, forte auis ex incendio nunquam antea uisa, euolauit, quę a nomine urbis Ardea fuit appellata. [Fabulam hęc & Maphæus tractat in libro, quę Virgilianis super addidit, sed ille ultro ac sponte sua incensā Ardeam sentire uidetur. ita enim habet versus.

Nanque ex diuersa caderent dum parte Latini:

Et calido Turnus fœderet sanguine terram,

Urbem ingens flamma,

Et muros inuaserat altos:

Fumabatque rutis miseri patris Ardea testis &c. fuerunt autem qui incendium hoc ad Hannibalis tēpora referrent, eo adducti uidelicet, q̄ poeta dixit.

Quā postquā Bar. en. abst. quali Barbarus ensis non satis commodē recte de Troiano diceretur deinde etiā Sereni cuiusdam auctoritate nitentes, cuius uerba in hunc modū citāt, illud nāq; Ouid. Metamorphoseos fabulosū est, incensā ab Hānibale Ardeam, & in hanc auem conuersam, quasi nō potuerit pro Aenea, Hānibalis nomē perperam irrepere, aut a librarijs falso substitui, neq; enim hic Ouidius, quę tempore belli Punici, sed quę tēporib. Aeneę accidissent, describere uoluit, quod si quid difficultatis adeo hēat hic locus, malim pro Quam, Quē legere, ut de Turno intelligeretur, eo. s. ense Barbaro, hoc est Troiano interēpto, deinde & Ardea incendio consupta, ex fauillis accinere huius Ardeam auem progeneratam, sed hoc puto

semel

respergit.

ARG. Naues Aeneę in speciem nympharum versas deorum voluntate docet, ex recordatione odisse Gręcos, ideoq; hilares, uidisse fluctuantia fragmina nauis Vlyssis, qui naufragium fecerat, item Alcinoi nauem, quā Vlysses in Ithacam uehebatur, in saxum transfigurata.

CLadis adhuc Phrygię memores, odere Pelasgos.
Neritięque ratis viderunt fragmina latis
Vultibus, & letis videre rigescere puppem
Vultibus Alcinoi, saxumque increscere ligno.

ARGUMENTVM.

ARG. Turno ab Aenea interempto, Ardea urbs regnum Turni incendio ad cinerem redacta ex qua uolucris emersa est, quę patrio eius nomine uocaretur a posteris Ardea.

Spes erat, in nymphas animata classe marinas
Posse metu monstri, Rutulum desistere bello:
Perstat, habetque deos pars utraq;: quodque deorum est
Instar, habent animos: nec iam dotalia regna,
Nec sceptrum soceri, nec te, Launia virgo,
Sed vicisse petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. tandemque Venus victricia nati
Arma videt, Turnusque cadit: cadit Ardea, Turno
Sospite dicta potens, quam postquam barbarus ensis
Abstulit, & trepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie ē media, tum primum cognita prapes
Subuolat, & cineres plausis euerberat alis,
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quę deceant urbem, nomen quoque mansit in ipsa
Urbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

ARGUMENTVM.

ARG. Venus ut animaduertit filium Aeneam laboribus exhaustis ad finem uenisse cui petit ab Ioue patre, ut promissis fidem faceret, cuius ille precibus auditis, efficit ut in agro Laurenti flumine Numicio mortalitatem ablueret interq; indigetes deos transferretur ita ut a posteris ficut ceteris dijs sacra ei administrarentur.

IAmque deos omnes, ipsamque Aeneia uirtus
Iunonem ueteres finire coegerat iras:
Cum bene fundatis opibus crescentis Iuli,
Tempestiuus erat calo Cythereius heros.
Ambieratque Venus superos: colloque parentis
Circumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore, dure pater, nunc sis mitissimus, opto:
Aeneęque meo, qui te de sanguine nostro
Fecit auum, quamuis paruum, des optime numen
Dummodo des aliquod. satis est inamabile regnum
Aspexisse simul, Stygios semel isse per amnes,
Assensere dei: nec coniux regia uultus
Immotos tenuit, placatoque annuit ore.
Tum pater, Est is, ait, celesti numine dignus:
Quęque petis, pro quoq; petis, cape, nata, quod optas.
Fatus erat. gaudet, gratesque agit illa parenti:
Perque leues auras iunctis inuicta columbis
Littus adit Laurens, ubi testus arundine serpit
In freta fulmineis uicina Numicius undis.
Hunc iubet Aeneę quęcunque obnoxia morti
Abluere, & tacito deferre sub equora cursu.
Corniger exequitur Veneris mandata: suisque
Quidquid in Aenea fuerat mortale, repurgat,
Et respergit aquis: pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix diuino corpus odore
Vnxit, & Ambrosia cum dulci neētare mista
Contigit os, fecitque deum: quem turba Quirini
Nuncupat indigetem, temploque, arisque recepit.

durius, itaq; ueterem interpretationē retineam, *certi* Latini regis. *Vicissit* uictoriā, uerbum pro nomine positū est sic Persius. Si re tuū nihil ē. *Deponendū* pu. & bella subaudiamus. v. trunq; n. pudebāt deponere bellū. *Turnusq; ca.* ab Aenea interfectus. *Barbarus en.* Troian. *Abstulit* sustulit, deleuit. *Patuerunt* dissoluta fuerunt. *Congerie ē me.* e medio rogo. *Præpes* auis, nā præpetes aues maiores dicuntur, quę uolatu suo dāt auguriū. *Plausis al.* & concussis. *Et soc.* & uox tenuis & exilis, est autē polysindetō. *Deplangitur* percutitur. *Suis pe.* suis alis. *Iamq; deos om.* Aeneas cum ad ultimum etatis suę tempus uenisset, precib. omnium deorum cōfessu in deum, quē Latini Indigetem appellarunt, fuit transmutatus. *Ipsamq; lu.* quę semper ei fuerat aduersata. *Coercuit* coegit. *Crescētis lu.* Iulus Aeneę fuit filius, q̄ patri in regno Latino successit. *Colloq; p.* Circ. suū hoc est collum Iouis patris sui complexa. *Quamuis par.* quantumuis parū. *Inamabile ra.* inferorū regnū. *Immotu te.* significat Iunonē quoq; annuisse Ioui, ut Aeneas in deorū numerū admitteret, qui n. annuit, caput mouit. *Tum pa.* Iupiter. *I. & Aeneas* Grates ag. & gratias agit, i. soluta dicimus orōne. *Iūlis co.* currus Veneris colūbis trahi fingit. *Numicius vn.* Numicius fluius ē Latij, q̄ & Numicus dī, in quē cū cecidisset Aeneas, nec inuētus esset, credit ē in deū Indigētē fuisse commutatus. *Serpis* lēte labit. *Q. A. E. C. V. N. Q. V. E. ch.* mor. & quęcunq; morti subiecta. *Corniger* fluius, oē. n. fluij cū cornib. pingebantur. *Restitit illi* remansit illi Aeneę: anima namq; immortalis æternitati fuit cōsecrata. *Lustratum* purgatū. *Ambrosia* immortalitas interpretatur, herba autē esse fingitur, quā dii uescuntur. *Cum dil. ne.* ut ambrosia pro deorum cibo ponitur, ita neētar pro eorū dē suauissima accipitur portione. *Contigit* tetigit. *Turba Qu.* & popul. Ro. *Nūc. ind.* & dii indigetes, quos Gręci heroas uocant, ex mortali & deo nati putabatur. uñ Aeneā Latini deum indigētē appellarūt, uñ indigetare antiqui dicebāt, pro eo qd̄ est inuocare. Maciā quę uirgines Vestales ita indigētāt. Apollo medicus. Apollo Pęan. *Nuncupat* nun-

nuncupauit, appellauit, & inde sub *Asc. bin.* Ascanius, qui & Iulus fuit appellatus, Aeneae in regno successit, cui Syluius, sic dictus q. in syluis sit natus, cui Latinus, cui Epitius, cui Capys, cui Capetus, cui Tyberinus, qui in Albula submersus, nomē flui- uio dedit, cui Remulus, cui Acrota, cui Auētinnus, qui colli no-

mē dedit, ibi sepultus, cui Palatinus, sub quo rege Pomona hortorū dea Ver- tūno deo, qui se in varias vertebat figuras omnibus alijs spretis tandem nupit- varias autē Vertumni Me- tamorphoses poeta scri- bit. *Sub dē.* sub imperio *Ascanij bi.* duo nomina habentis, nam & Ascanius & Iulus prima lanugine, quae *ἰλας* Graece dicitur, fuit cognominatus, aut Al- ba binominis, quod Alba longa fuit, est enim ambi- guum. [Sed prior tamē ex- positio, melior.] *Alba,* resque Latina fuit. *Albā* urbem, quae ab situ longa fuit denominata, ab Asca- nio Aeneae filio fuisse edi- ficatam, & ab Alba sue il- lic triginta porcellos eni- xa, nominatam etiam pue- ri sciunt, duae sanē fuerunt Albæ, altera ad Fucinum lacum vnde Albēses decli- nantur, altera Romae vici- na, vnde Albani. *Res La.* Imperium Latinum. *Suc- cessit Syluius illi* hic post- humus fuit Aeneae ex La- uinia natus. Syluius autē vocatus, quod in syluis cū matre a pastore quodam Tyrrhenō educatus esset, auctor Diony. li. i. Ceterū inter Syluium hunc, & La- tinum, qui mox sequitur Dionysius recenset Aeneā Syluium, cuius & Vir. me- minit li. 6. Et qui te nomi- ne reddet. Syluius Aeneas pariter pietate vel armis Egregius *Latinus* Syluij Aeneae filius, secundū Dio- nyfium. Posthumi nepos. post Latinum autē alij re- censent Albam, post Albā Dionysius Capetum, quē alij quidā Atym. Qui autē hic Epythū vocat, & Euse- bius. *Ab illis* post illos. *Thufci flu.* periphrasis ē Albulae, q. postea Tyberis a Tyberino rege in illo sub- merso fuit appellatus. [De quo Remulusque, feroxq;

Acrota.] Post Tyberinum Dionysium, & item alij quidam A- grippam Syluium numerāt, Tyberini filium, qui annos regna- uerit tres & triginta post Agrippam autem Remulum huiusfi- lium, quem tamen Dionysius Alladium uocat, cuius hāc uer- ba sunt. Post Agrippam Alladius vnde viginti annos, res quae- dam tyrannica, & cum dijs inimicitias gerēs, nam ab eo despi- ciente apparatus sunt fulgurum imitationes, & fragores toni- truis similes, quibus terreri homines tanquam esset deus, po- stulabat. ceterum imbris & fulminibus in eius domū cadē- tib. atq; lacu, iuxta quē habitabat, insolito modo inundāte, cū tota domo absorptus ē.] *Maturior an.* maior natu. *Mirator ful.* cum. n. uellet videri fulmina iaculari, a Ioui fulmine ue- ro percussus est. *Sceptū* imperium. *Positus* sepultus. *Tri- butusq; uoc. mō.* Auentinus. n. unus ex collibus Romae urbis ab Auentino rege illic sepulto fuit, cognominatus, quanquā Var- ro alias quoq; huius nominis origines tradat. *Sunū gen.* &

praestantissimae. [Fallitur hoc loco Regius, qui summā gentis pro summā gentis, legit, Palatinūq; pro Proca inter reges ac- cipit, ita. n. hic uersus in ipsius editione habetur. iamq; Palati- nus summā loca gentis habebat, cum uerior lectio sit Iamq; Palatinā summā Proca gentis habebat, ut summa gentis acci- piatur pro imperio, & sum- ma parte gentis Palatinā, hoc est, quae circa Palatiū & ea loca, ubi postea Ro- ma condita fuit, tum habi- tabat, neq; n. aibi legiē, Albanorum regum aliquē Palatinum dictum, aut eū- dem Auentino successisse, sed Dionysius & ipse etiā Ouid. infra in Fastis post Auētinum, Precam nume- rant patrem Amulij & Nu- mitoris.] *Pomona* dea fuit Pomorum, unde etiā fuit Pomona uocata *Latī- nas inter Ham. nym.* Ha- madryades nanq; dicuntur nymphae, quae una cum ar- boribus exoriuntur & oc- cidunt, unde etiam nomē sumpserūt. *Qua nāq; simul* *Spū & Spē* dicitur quere. *Solertius* diligē- ius. *Vnde se. no.* Pomona. n. a po- mis nomen est consecuta. poma uero dicuntur om- nes fructus, quicunq; ex ar- boribus nati esui sint apti, siue molli, siue duriore cortice tecti, quamuis Ma- cr. atq; Ser. poma a nuci- bus distinguēt, scribant nuces generaliter uocari, quae duriore cortice tegā- tur. poma uero quae mol- liore. Sed pomum genera- le nomen est omnium fru- ctuum, quicunq; ex arbo- ribus nascuntur, cū ex alio- rum scriptorum, tum ex ouidijs uerbis aperte colligi potest. *Non syluas illa* Pomona, inquit. non amat syluas ut uenetur, non am- nes ut piscatum eat. *Fels- cia poma* dulcia, non ama- ra, & aspera. *Nec iaculo grauis est* nec dextra Po- monē, inquit, iaculum ge- stat, sed falcem, qua luxu- riantes ramos recidat. *Luxuriem* luxuriantes ra- mos. *Premi* recidit.

A R G V M E N T V M.

A R G. Tyberinus Albanorū rex, Thufco amni, qui tūc dicebatur Albu- la, mersus interijt, ac nomen fluuii reliquit. item Auentinus, a quo mōs dictus, urbis Albæ accepit imperium. sub hoc, Pomona, Hamadryadū nympha in hortorum cultrix, feliciūq; arborum; inde nomen a po- mis obtinet, hāc cū Vertumnus diligeret, solitus in uarias figuras mutari & ea refugiente concubitu solitudine assidua uretur, nouissime in anū conuersus est, eiq; multa retulit, quibus scēminē flecti solerent, ut si- bi iungeretur. ipsa autem perseuerante in proposito, nouissime refert quo- que fuisse in Cypro Anaxareten uirginem, quae propter superbiam punita fuisset a Venere: uersusq; in suam formam concubuit cum ea.

INde sub *Ascanij* ditione binominis *Alba* Resque Latina fuit. successit Syluius illi:

Quo satus antiquo tenuit repetita Latinus

Nomina cum sceptro. clarus subit. Alba Latino

Epytus ex illo, post hunc Capetusque. Capysque,

Sed Capyx ante fuit. regnum Tiberinus ab illis

Cepit, & in Tusci demersus fluminis vndis

Nomina fecit aquae, de quo Remulusque, feroxque

Acrota sunt geniti. Remulus maturior annis

Fulmineo perijt imitator fulminis ictu.

Fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti

Tradit. Auentino, qui, quo regnarat, eodem

Monte iacet positus, tribuitque vocabula monti

Iamque Palatinę summam Proca gentis habebat.

Rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas

Inter Hamadryadas coluit solertius hortos,

Nec fuit arborei studiosior altera scetus:

Vnde tenet nomen, non syluas illa, nec amnes:

Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.

Nec iaculo grauis est, sed adunca dextera falce:

Qua modo luxuriem premit, & spatiantia passim

Brachia compescit: fissa modò cortice lignum

Inferit, & succos alieno praestat alumno.

Nec sentire sitim patitur, bibulaeque recuruas

Radices fibras labentibus irrigat vndis.

Hic amor, hoc studium, Veneris quoque nulla cupido est.

Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit

Intus, & accessus prohibet, refugitque viriles.

Quid non & Satyri saltatibus apta iuuentus,

Fecere? & pinu praecincti cornua Panes?

* Silenusque suis semper iuuenilior annis?

Quique deus fures vel falce, uel inguine terret,

Vt potirentur ea? sed enim superabat amando

Hos quoque Vertumnus, neque erat felicius illis.

O quoties habitu duri messoris aristas

Corbe tulit, verique fuit messoris imago

Tempora sepe gerens, saeno religat a recenti.

translato. *Fibras* tenuiores, subtilioresq; radices. *Vim agr.* uiolentiā rusticorum. *Pomaria* pomaria loca arborib. frugife- ris confita dicuntur, atq; pomorū repositoria. *Satyri* dii sunt syluestres magnopere saltu gaudētes. *Panes* dii sunt pastorū cornuti. *Sylenusq; su* Silenus Bacchi fuit nutricius, uolupta- ti maxime deditus. Satyri autē senes (ut scribit Pausanias) Si- leni uocant. *Quisq; de* periphrasis est Priapi. *Hos quoq; Ver.* Vertumnus deus est bene uertendā ū rerū, hoc est uendenda- rū atq; emendarum, a uertēdo dictus, quod se in uarias uerte- ret formas, ut ipse de se apud Propertiu narrat, oportuna mea est cunctis natura figuris. In quacūq; uoles uerte, decorus e- ro. inde Vertumnalia dicta sunt, quae mense Octo. in honorem Vertumni celebrabantur, ut auctor est Varro. Vertumnus autē Romae in uico Thurario sacellum habuit, ut Pēdianus, Porphy- rioq; scribunt. *Neq; erat fel. ill* nā cū quoq; Pomona asper- nabatur. *Duri me.* asperi, ac laborum patientis, messor autē est,

BRACHIA ramos. *RAPH.* *Compescit* cohibet. *Lig- num* surculum alterius arboris. *Alieno alum* sur- culo ex alia arbore in aliā

est, qui frumenta metit ac fecat. *Defectum gramen* periphrasis est fœni, per quod significat. Vertumnus fœnificæ figuram aliquando suscepisse. uarias autē Vertumni Metamorphoses poeta describit. *Sape manu stimulos* sæpenumero, inquit, in bubulum. Vertumnus commutabatur, ut Pomona potiri posset. *Fron dator erat* frondator dicitur frondium putator. *Indurat scalas* sumpserat, si autem coniunctio subaudiatur. *Lecturum* collecturum. *Redimitus tempora* circumdata habens tempora. *Tantoque peritior inquit* quanto cultiores habes hortos subintelligamus. *Intemerate* iniuncte. *Qualia nunquam* facite hæc a poeta inferuntur, lasciuioraque, ait, fuisse Vertumni oscula, quæ a uera uetula unquam dari potuissent. *Pandos* curuos. *Autumni pondere* hoc est pomis. *Contra* e regione. *Probauit* commendauit, approbauit. *Assistaret ait* *calebs* his similitudinibus uult persuadere Pomonæ Vertumnus, ut nubat, cum præsertim a multis petatur. *Calebs* sine coniunge. Vites enim sic ulmos amplectuntur, ut uxores uiros. Cælibes enim dicuntur qui sine cōiuge uiuunt, quasi cælestem uitam agentes. *Sine palmite* sine uite, nam palmites uitium rami dicuntur uitas ferentes. *Poteretur* expeteretur. *Non tangeris* non moueris. *Helene non pluribus esset* Helenæ pulchritudo notior est, quam ut hic sit commemoranda. *Sollicitata* uexata. *Nec qua Lapitheia mouit* Hipodamiam dicit, cuius pulchritudine bellum fuit excitatum inter Lapithas & Centauros, ut in 12. copiose narratur. Lapithæ autem populi fuerunt Thesaliæ, a Lapitho Periphanthis filio cognominati. *Nec coniux timidi aut audacis* *Vlysses* timidi in pugna audacis in struendis insidijs. Penelope uero Vlyssis uxor formosissima fuisse scribitur, & a quamplurimis procis amata. *Auerferis* asperneris. *Hanc anum* seipsum ostendit cum quadam senili grauitate Vertumnus. *Vulgares tadas* nuptias per synecdochen a parte nanque totum intelligimus. quinque faces namque ex tæda arbore confectæ nouæ nuptæ præferebatur. *Procorum* amatorum,

Defectum poterat gramen uersare uideri
Sape manu stimulos rigida portabat, ut illum
Iurasses seßos modò disiunxisse iuuenços.
Falce data frondator erat, uitisq; putator.
Induerat scalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumpta.
Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
Repperit, ut caperet spectata gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, positis per tempora canis
Assimulauit anum, cultosq; intrauit in hortos.
Pomaq; mirata est, Tantoq; potentior, inquit,
Omnibus es nymphis, quas continet Albula ripis,
Salue virginei flos intemerate pudoris.
Paucaq; laudata dedit oscula, qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebaq; incurua resedit,
Suspiciens pandos autumnii pondere ramos.
Vlms erat contra speciosa nitentibus uis:
Quam socia postquam pariter cum vite probauit,
At si flaret, ait, celebs sine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoq; quæ iuncta vitis requiescit in vlmo,
Si non iuncta foret, terræ acclinata iaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius:
Concubitusq; fugis, nec te coniungere curas.
Atque utinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis, nec quæ Lapitheia mouit
Prælia, nec coniux timidi, ac audacis Vlyssæi.
Nunc quoque cum fugias, auerferisq; petentes,
Mille viri cupiunt, & semideiq; deiq;
Et quæcumque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, si sapias, si te bene iungere, anumq;
Hanc audire uoles, quæ te plus omnibus illis,
Plus, quàm credis, amo, vulgares reiçe tadas,
Vertumnumq; tori socium tibi delige: pro quo
Me quoq; pignus habe. neq; enim sibi notior ille est,
Quàm mihi. nec toto passim vagus errat in orbe:
Hæc loca magna colit: nec uti pars magna procorum
Quam modò vidit, amat: ut primus, & ultimus illi
Ardor eris, soli q; suos tibi deuouet annos.
Adde, quòd est iuuenis, quòd naturale decoris
Munus habet: formasque apte fingetur in omnes,
Et quod erit iussus, (iubeas licet omnia) fiet.
Quid, quòd amatis idem? quid, quæ tibi poma coluntur,
Primus habet, lætaque tenet tua munera dextra.
Sed neque iam fœtus desiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum succis mitibus herbas,
Nec quidquam, nisi te, miserere ardentis: & ipsum
Quod petit, ore meo præsentem crede precari,
Vltioresque deos, & prætoræ dura perosam
Idaliæ, memoremque time Rhamnufidis iram:
Quoque magis caueas (etenim mihi multa uetustas
Scire dedit, referam tota notissima Cypro
Facta, quibus flecti facile, & mitescere possis.

ARGUMENTVM.

ARG. In insula Cypro Anaxarete fuit ex progenie Teucris Salaminij, quæ forma cæteras gentes eiusdem ciuitatis supergressa est. sed ut pulchritudo eminens fuit, ita propter aspernationem viciorum abominanda oibus. quam cum Iphis eiusdem ciuitatis amore diligeret, neque aditum ad eam haberet, dolens qd in tam graue sortē incidisset, ne diutius doleret, ad extremum noctu clam ante fores puellæ suspendio eius amore se liberauit. cui cum funus pro dignitate fortunæ p publicum maxima frequentia duceretur, & patientissime ex superiori parte domus pspiceret ob nimiam crudelitatem, animiq; duritiam in vestigio suo a Venere saxo durata est, ita ut apud Salaminios species eius prospicientis Veneris nomen acceperit. de hinc Vertumnus rediens in suam speciem pomona potitus est.

quibus nihil est incongruentius. proci autem a provocando, hoc est a petendo dicti, qui mulieres in matrimonium petunt. unde et procaces, a nimium petendo meretrices dicuntur. *Deuouet* & dedicat, destinat. si nē deuouere hoc loco in bonam accipitur partem, alibi in malam. Virgilius. Præcipue infelix pēsti deuota futuræ. *Deuotus* pulchritudinis. *Fingetur* formabitur, transfigurabitur.

PRIMVS habet primitiæ enim frugum Vertumno dicabantur: ut ipse apud Propertium commemorans causas cur Vertumnus dicatur, ait. Seu quæ uertentis fructum percimus anni, Vertumni rursum credidit esse sacrum. Prima mihi uariat liuentibus uinacem, Et coma lactentis spicea fruge tumet. Hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna Cernis, & æliuo mora rubere die. Insit hic soluit pomposa vota corona. Cum prius inuito stipite mala tulit. Cum succis mitibus & dulcibus, sinuibus. *Miserere ardentis* ardentem te amantis. *Idaliæ* Venerem ab Idalo Cypri nemore dictam. *Rhamnufidis iram* Rhamnufis, quæ & Rhamnusia dicitur, pro Nemesi potitur, quæ dea ulciscitur superbos, a Rhamunte Atticæ uicobus, ubi maxime colebatur, denominata. cuius quidē in capitolio sacellum est, quamuis nomine careat Romano, ut Plin. scribit lib. 9. cap. 45. & rursum lib. 11. cap. 2. De simulacro autem eiusdem deæ ab agotacrito, Rhamnunti consecrato, idem Plinius lib. 36. cap. 5. *Vetustas* senectus, Senes nanque iociter prudentiores uidentur, quia multarum rerum peritiam habent. *Multa scire dedit* multarum rerum peritiam mihi tribuit. est enim uerbum pro nomine positum, quale est illud Perseus Scire tuum nihil est.

§ *Viderat a veteris* § Iphis
Cyprius Anaxaretes puel-
læ amore captus, cum nul-
lis precibus ea posset poti-
ri, vitam finire decreuit, ad
iam iam igitur amata cum
se suspendisset, maximo me-
rore matrem affecit, cum
vero finis efferretur, Ana-
xarete ad fenestram acce-
dens, ut inde exequias spe-
ti iuuenis spectaret, in sa-
xum fuit commutata. § *Veteris Teucris* § de Teucro Te-
lamonis filio intelligimus,
qui propter mortem Aia-
cis a patre domo pulsus,
Salamina in Cypro condi-
dit. § *Miserum amorem* §
eam enim, a qua non ama-
batur, amabat. § *Sollicita*
§ *noce* § plusquam diligenti
oratione. § *Perpensum fa-*
§ *uorem* § impensum & ma-
gnum, ac diligenter ani-
maduersum. ea autem om-
nia describit Ouidius, qui-
bus amatores utuntur, ut
puellis amatis potiri pos-
sint. § *Intendit* § alligauit.
§ *Posuitque in limine duro*
§ *Molle latus* § antitheton est.
d durum nanque opponitur
molli. Iphin autem sæpe-
numero in limine ianuæ
Anaxaretes iacuisse ait.
§ *Coniuncta fecit* § maledi-
xit. § *Sera* § quæ ianuam
clausam tenebat. § *Senior*
§ *illa freto surgente* § quod
in tempestatem excitatur.
§ *Cadentibus Austris* § fla-
re desinentibus, tunc enim
seuissimi sunt. § *Noricus*
§ *ignis* § Norici populi sunt
Alpini ferro abundantes.
§ *Quod adhuc vinum radi-*
§ *ce tenetur* § hoc est quod
nondum è terra est effo-
sum. saxa enim nondum a
sua radice auulsa, & vina
dicuntur, & duriora sunt.
§ *Spernit* § *irridet* § Ana-
xarete Iphi humilitatem
contemnens, illius quere-
las irridet. § *Factis immi-*
§ *tibus* § asperis, crudelibus,
illum nanque a ianua for-
tasse depulit. § *Et spe quo-*
§ *que fraudat amantem* §
quod crudele admodum vi-
detur. § *Fraudat* § priuat.
§ *Et pæana uoca* § hoc est
vocibus lætitie utere, qua-
libus voti compotes gau-
dia sua exprimere solent,
ut alibi Ouidius. Dicite io
Pæan, io Pæan dicite Pæan,
Pæan vero hymnus quoque
est in Apollinē, qui a trium-
phantibus canebatur. § *In-*
§ *cingere* § coronare inquit
viridi lauro, id quod trium-
phantes solent. § *Ferrea* §
dura atque crudelis. § *Cer-*
§ *te aliquid mei cogitis lau-*
§ *dare* § quod mihi ipse mor-
tem consciui, ut tibi rem
gratam facerem, § *Curam*
§ *meam* § amorem, quo te pro-

Viderat a veteris generosam sanguine Teucris
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus:
Viderat, & totis perceperat ossibus ignes:
Luctatusque diu postquam ratione furor em
vincere non potuit, supplex ad limina venit:
Et modò nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret, per spes orauit alumna:
Et modò de multis alicui blanditus amicis,
Sollicita petijt perpensum voce fauorem.
Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis.
Interdum madidas lacrimarum rore coronas
Postibus intendit, posuitque in limine duro
Molle latus, tristisque seræ conuitia fecit.
Senior illa freto surgente, cadentibus Austris,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et saxo, quod adhuc vinum radice tenetur,
Spernit, & irridet, factisque immitibus addit
Verba superba ferox, & spe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis, & ante fores hæc verba nouissima dixit.
Vincis Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem
Vlla ferenda mei: letos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidaque incingere lauro.
Vincis enim, moriorque libens, age, ferrea, gaude.
Certè aliquid laudare mei cogitis, eritque
Quo tibi sim gratus, meritumque fatebere nostrum.
Non tamen antè * tui curam excessisse memento,
Quàm vitam: geminaque simul mihi luce carendum est.
Nec tibi fama mei ventura est nuntia letbi.
Ipse ego, ne dubites, adero, præsensque videbor,
Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
Si tamen è superi mortalia facta videtis
Este mei memores: nihil vltra lingua precari
Sustinet: & longo facite ut narremur in æuo:
Et quæ dempsistis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos, & pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret vincula summis,
Hæc tibiserta placent crudelis, & impia, dixit:
Inseruitque caput: sed tum quoque versus ad illam est:
Atque onus infelix elisa fauce pependit.
Icta pedum motu, trepidantum, & multa gementum
Visa dedisse sonum est, ad aperta que ianua factum
Prodidit. exclamant famuli, frustra que leuatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa sinu, complexaque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba parentum
Edidit, & matrum miserarum facta peregit,
Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem.

sequor. § *Excessisse* § a me
subauditur.

§ *GEMIN* § *lu* § & vi-
ta mea, & te quæ mihi al-
tera lux es. § *Crudelia lum* §
crudelēs oculos. § *Humen-*
§ *tes* § lacrymantēs. § *Hæc ti-*
§ *ser pla* § huiusmodi inquit
Coronæ tibi sunt gratæ, ut
laqueo collam inferam.
hæc autem cum maxima
Anaxaretes inuidia dicun-
tur. § *Inseruitque c* § laqueo
subintelligatur. § *Elisa f* §
compressa ceruico. § *Icta* §
perculsa. § *Famuli* § Ana-
xaretes. § *Frustraque le* §
alligatum iam enim mor-
tnus erat. § *Nam p* § Iphi-
dis subauditur, est autem
parenthesis. § *Funera du* §
ducendas ac celebrandas
exequias curabat.

RAPH.

Anaxare-
te in saxū.

Grata

§ *Lurida* nigra, qualia sunt mortuorum membra. § *Portabat* portanda curabat. § *Arfuro se*. § capulo comburendo. Feretrum enim vna cum cadauere comburebatur. § *Quam iam deus vl.* ag. § quam iam Nemeſis ſuperbiæ vltix perſequēbatur. § *Teſtum* § cubiculum. § *Inijt* § intrauit. § *Vixque bene imp. le.* § or-

do eſt vixque bene Anaxarete proſpexerat Iphin lecto & feretro impoſitum, cum illius oculi diriguere. § *Diriguere ocul.* § cum ſubaudiendum, vt intelligatur, cum oculi rigidi ſunt facti. § *Haſit* affixa eſt. § *Saxum* § ſaxi duricies quæ paulo ante in pectore illius erat. § *Salamis*. § quæ & Salamin dicitur, inſula eſt cum vrbe eiſdē nominis, & vrbs in Cypro a Teucro Telamonis filio ædificata: & de hac hoc loco accipiendum. § *Veneris pro.* § Venus proſpiciens dicta videtur, q̃ virginum ſuperbiam amatores cōtemnētium proſpiceret, atque prouideret. Nymphe autem cum ſit vocandi caſus ſine diphthongo ſcribatur. [Immo proſpiciētis cognomen accepit a ſpecie & forma proſpiciētis de fenestra Anaxaretes, quæ eadē ſpecie a Venere in ſaxum conuerſa fuit. quanquam alibi apud auctores, eos qui reſtant neque fabulæ huius, neq; cognomen illius mētio vlla ſit, ſed hoc temporū iniuriæ acceptum ferendū, qua longe plures cū huius, tum aliarum rerum auctores amiſimus, quam retinemus.] § *Lentos fa.* § diuturnam ſuperbiam. § *Sic ti.* § optantis eſt aduerbium hoc loco illud ſic. § *Inſu.* § in iuuenilem figuram. § *Qualis vbi op* § quam pulcher eſſet

Vertumnus anili habiū de poſito, apta ſimilitudine oſtēdit poeta. § *Inque fig. Ca. de inſym. eſt* § ſic quidem legitur, ſed nanque loco illius inq; vt reponatur ſenſus expoſcit. exponit enim poeta curū opus non fuerit. nam Pomona forma Vertumni capta facile ei morē geſſit. hanc vero emendationem noſtram inepti quidā Scalſoniæ reprehendunt, vt verſum perturbātem. ſic enim aiunt, Syllaba brevis natura produceretur, quaſi vero hoc & ipſi nō viderimus, ac non illud ſecuti ſumus, quod non ſolum a grammaticis, ſed a Fabio quoque Quintiliano præcipitur. ſi teram ſæpenumero in metro excludi: quo quidē modo nulla vis carmini affertur. ſed de hoc quoque alibi plura. [Quos hic Scalſonias, vt ipſe vocat, regius ſugillet, nescio. illud certe verum apparet, quod vulgo dici ſolet. ſuum cuique pulchrum. nam quod ad elifionem conſonantis ſ, atinet, vt quidem conſtat a veteribus eam uſurpari ſolitam fuiſſe, ita rurſum in toto hoc poeta exēplum eius alibi non extat, nec apud Virg. q̃ tñ Ennianæ vetuſtatis amator fuit

præter vnū illud. inter ſe coiffe viro & decernere ferro, quod tamē & ipſum in finem commatis ſue tomes incidit, vt ea rōne defendi queat. proinde vt cūq; debacchetur Regius in aduerſarios ſuos, neminem puto elifionis illius ſuæ aſtipulatore inueniet, ſue, Inque ſue, atque ſue quocūq; tandē legēdum concedamus.] § *Et mutua vulnera ſenſit* § nā & ipſa Vertumni amore cepit ardere. § *Proximus Auſonias* § ad hiſtoriā regum Albanorum, intermiſſa narratione mutationum Vertumni, redit poeta. nam * Palatini Amulius & Numitor filij fuerūt, quī cū ea cōditione a patre regnum Albanorum accepiſſent, vt alternis annis regnarent, Amulius ſemel occupatū imperiū fratri redere nunquam animū inducere potuit, ſed Romulus & Remus ex filia Numitoris a Marte cōpreſſa nati, & Amulium interfecerunt, & regnum a vo reſtituerunt, ipſi vero vrbe Romā ædificarunt, vbi cū Romulus omnia compoſuiſſet, iamq; ſenior eſſet effectus, Marti precibus in deorum numerum fuit translatus. § *Inijſit Amul.* § fratrem enim contra ius & ſas regno fraudauit. [Occiſo etiam filio illius Lauſo, vt 4. Faſtorum idem Ouid. meminit.]

§ *FESTIS Pal.* § Palilia feſta erant, q̃ in honore Palis paſtorū dē celebrabantur, quibus Roma a Romulo & Remo cōdita fuiſſe dē, q̃ dies a Priſcis Romanis maxime celebrabantur. Vt latius idē poeta docet 4. Faſt. Meminit autē Plut. in vita Romuli, & Propertius in ſabula Tarpeia his verbis.

Vrbi feſtus erat, dixere Palilia patres,
Hic primus cœpit manibus eſſe dies &c.
§ *Tatius, patresq; Sabini Bella gerunt* § propter raptū Sabinarum. nota eſt autem hiſtoria. § *Arceſq; via tarpeia recluſa* § ordo eſt & ſenſus, & tarpeia virgo exiit atq; depoſuit animam pena dignam armis & ſentis in ea congeſtis, poſt recluſam & apertam arcis viam. notum eſt autē hæc hiſtoria, quam vt hoc loco ſit pluribus repetenda. Tarpeius autem mons eſt, qui poſtea Capitolinus fuit dictus. in bello autem Sabino Tarpeia Tarpeij, qui arcis præſidebat, filia Sabinorum ornamentis, quæ in ſiniſtris geſtabant capta, hoſtibus prodidit arcem, qui cum paſſi eſſent ſe daturus id quod in ſiniſtris geſtabant, in eam ſcuta coniecerunt, quōd &

& fidem datam ſeruarent, & prodicem vlciſcerentur. [Vnde Liuium lib. 1. ab urb. con. Plutar. in vita Rom. Dionyſium lib. 2. qui varias veterum Hiſtoricorum de conſilio & factio Tarpeia recenset. totam autem hanc rem etiam Propertius deſcripſit lib. 4.

*Luridaque arfuro portabat membra feretro.
Fortē viæ vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit: duræque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes, quam iam deus vltor agebat,
Mota tamen, Videamus, ait, miſerabile funus,
Et patulis inijt teſtum ſublime fenestris.
Vixque bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin:
Diriguere oculi, calidusque è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit: conataque retrò
Ferre pedes haſit: conataque auertere vultus,
Hoc quoque non potuit. paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro iam pridem corpore, ſaxum.
Nēve ea ſiſta putes, dominae ſub imagine ſignum
Seruat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Proſpicientis habet. Quorum memor, ò mea, lentos
Pone precor, ſaſtus. & amanti iungere nymphe.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigis adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc vbi nequidquam formas deus aptus in omnes
Edidit, in iuuenem redijt, & anilia demit
Inſtrumenta ſibi: talisque apparuit illi,
Qualis vbi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Euicit nubes, nullaque obſtante reluxit:
Vimque parat: ſed vi non eſt opus: inque figura
* Capta dei nympha eſt, & mutua vulnera ſenſit.*

ARGVMENTVM.

Post Amulij, ac Numitoris Albanorum regum interitum, Romulus vrbis a ſe conditæ cœpit imperium, qui cum aduerſus Titum Tatium pro raptu virginum dimicaret, hoſtis appropinquauit vrbi, portis obſeratis, vna patefacta eſt Tarpeia virgine prodente patriam ſcilicet, quod vt præſentit Venus, pro filij incolumitate a nymphis, quæ proxima Iano erant, geminum petijt auxilium. data ergo venia, ſecundum portam, quam Sabini irrupturi erant, recluſo fonte ſcaturientes aquæ, quæ antea latuerant, cœperunt: quæ cum frigida hoſtium introitum non prohiberent, ex frigidis in calidas verſæ, hoſtem auerterunt: victoriæque Romulus poſitus, rebus vrbis compoſitis, iura reddens populo, ſicut petierat mater, raptus in cælum eſt: ita vt Quirinus nouo nomine vocaretur.

Proximus Auſonias iniuſti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa, nepotum
Munere regna capit: feſtisque Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, patresque Sabini
Bella gerunt: arcisque via Tarpeia recluſa,
Dignam animam pœna congeſtis * exiit armis.

& fidem datam ſeruarent, & prodicem vlciſcerentur. [Vnde Liuium lib. 1. ab urb. con. Plutar. in vita Rom. Dionyſium lib. 2. qui varias veterum Hiſtoricorum de conſilio & factio Tarpeia recenset. totam autem hanc rem etiam Propertius deſcripſit lib. 4.

§ Sati Curibus? Sabini. nam Cures Sabinorum urbs est. *§ Ore premunt uoces.* *§ Et corpora uicta sopore.* Romanos somno oppressos. *§ Iliades?* Romulus Iliæ filius. *§ Iano loca iuncta tene.* templo Iani. describit autē poeta mutationem aquarum frigidarum in calidas. nam in ipso praelio cum fugerent Romani precibus Romuli aquæ calidæ scaturire ceperunt, quibus Sabini prohibiti sunt ulterius Romanos persequi. poeta uero precibus Veneris id factum fuisse ait. *§ Iani patenti?* aperti. nam Iani templum apertum significabat urbem bello implicitam esse. clausum uero pace gaudere. *§ Lurida sul.* quod luridum colorē & pallidum efficiunt. *§ Fumante bitumine?* ardente. Bitumen uero genus est picis facillime ignes contrahentis. [Eandem hanc fabulam describit idē poeta i. Fastorum. nisi quod illic nō nymphis, sed Iano calefactionē aquarū istā tribuit his uersibus. *Hic iā cōtigerant (inquit Ianus) portā, Saturnia cuius Dempserat oppositus inuidio su seras,* Cum tanto ueritus committere numine pugnam. *Ipsa mea mons callidus arsis opem.* Oraque, qua pollens ope sum, fontana reclusa, sumque repentinas eiacula tus aquas. Ante tamen madidis subiectis sulfure uenis. *Clauderet us Tatio ferdus humor, ster.* quod autē hic de Venere meminit poeta, & quod eius cōsilio Sabini retenti fuerint, ei fictioni causam dedisse uidetur, quod eodē loco Romæ, ubi pugna hæc commissa fuit postea Veneris Cluaciæ simulacrū dicatū fuit. quæ cognomentū hoc a Cluēdo, hoc est, pugando accepit, ut Plin. lib. 15. cap. 29. testatur. & aquarum occasionē, a lacu, qui ibidem fuit, in quē Curtius equo præcipitatus, a se Curtium appellari fecit, traxisse poetam uerisimile est. cuius & Liuius, & Plutar. & ceteri meminere.] *§ Certare Alpino rigori?* contendere cū Alpium frigore, quod est uehementissimum. est autem constructio Græca, certo nanque tecum tibi Latine dicimus. *§ Regids Sabinis?* seueris. *§ Præstruata?* obstruata, obstruata. *§ Martius miles?* Romanus, a Marte nanque per Romulum originē ducit Romani. *§ Strata est?* cooperta fuit. *§ Generique cruorem?* Romani enim Sabinorum filias uxores acceperunt. *§ Pace tamen sisti bellum?* illud fuisse sublatum notius est, quā ut sit exponendum. *§ Tatiūque accedere regno?* nam inter reliquas pacis conditiones hoc etiam placuit, ut Tatiū unā cum Romulo equa potestate, paribusque honoribus regnaret. *§ Occiderat Tatiū?* de morte Tati, qui annis quin-

que cū Romulo imperauit. & Tatiū Liuius, & Dionysius Halicarnassensis copiose scribunt, Latini, fuit interfectus a proximis legatorum, qui ad res repetendas missi, non solum sua Tatio non impetrarant, sed a Sabinis quibusdam, inuito Romulo contra ius & fas perempti fuerant. *§ Aequata?* æqualia

facta. *§ Tēpus?* figura est græca. nā soluēdi insoluta orōne dicere. *§ Fūdamine magno?* firmo fundamento.

§ ES Romana? imperiū Romanū. *§ Et præside pēdet ab uno?* & unius præsidis & regis nutu regitur, atque gubernatur. *§ Dignoq; nepoti?* Romulo. *§ Imponere celo?* in numerum deorum referre. *§ Nā memoro?* in memoria habeo. aliās memorare significat nariare: est autē parēthesis, ordo nanque est, Tu mihi quondā & olim dixisti concilio deorū præsentem, unus erit Romulus, quē tu o mars, tolles & extolles in sidera celi. *§ Et nub. æra cæcis?* hoc ex historia sumptum est. nam Romulus, ut narrat T. Liuius, cum ad exercitū recensendū cōcio nē in cāpo ad Capræ paludē haberet, subito coorta tēpestas cū magno fragore tonitribusque, tā deo regem operuit nimbo, ut cōspectū eius cōcioni abstulerit, nec deinde in terris Romulus fuit uisus. creditus est autē a patribus, ppter morū asperitatem fuisse disceptus, sed plebi persuaserūt ipsū in sidera fuisse translātū. *§ Promissara.* & rapiendi Romuli e terris in celū. *§ Sēst?* cognouit. *§ Verberis?* flagellis equi uerberat. *§ Nemorosi Pa.* & ne moribus obliu. Palatiū autē unus ē ex collibus Romanis, imperatorū sede clarissimus, quē nūc uulgus palatiū maius uocat. *§ Nō re?* Regi nō conueniētia. delitibus enim priuatorū iudicabat. [Aut, nō regia p ciuilia, & æqualia, qui omnia suo arbitrio moderat, sed in repub. & in ciuitatibus æquali iure, & iisdē legibus cōstitutis dicunt.] *§ Sui Quis?* & suis Romanis. *§ Intabescere?* liquefcere, atque cōsumi. *§ Et pul. alt.* & sedibus. atque altaribus excelsis. Puluinaria nanque lecti dñr, q in deorū tēplis sternerbāt. *§ Trabeati?* & trabea induti. nā Romulus dū uiueret, trabea ueste utebāt. Trabarū autē genera sūt tria, ut scribit Suet. in lib. de genere uestiū, unū q dijs sacrat, q totū est purpureū: alterum est regū, q quidē est purpureū, sed albo infectum: tertium est augurale de purpura & corola mixtū. [Alij legūt. & puluinariibus altis Dignior est qualis trabeati for. Quir. ut sit sentius, talē tūc apparuisse, qualis postea imago aut effigies eius cū trabea, siue trabea induti, pingi, ac fingi cōsueuit.] *§ Limite cu.* & arcū dicit p quā Iris decurrere dicitur. Herfiliæ aut Romuli uxoris Metamorph. exponit poeta nam & ipsa in deam nomine Orā fuit conuersa.

Romulus i Deū

Inde sati Curibus tacitorum more luporum
Ore premunt uoces, & corpora uicta sopore
Inuadunt, portasque petunt, quas obijce firmo
Clauserat Iliades unam tamen ipsa reclusit,
Nec strepitum uerso Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit:
Et clausura fuit, nisi quod rescindere nunquam
Dijs licet acta deum. Iano loca iuncta tenebant
Naiades Ausoniæ gelido rorantia fonte.
Has rogat auxilium. nec nymphæ iusta petentem
Sustinuere deam: uenasque, & flumina fontis
Eluere sui. nondum tamen inuia Iani
Ora patenti erant, nec iter præcluserat unda.
Lurida supponunt sæcundo sulphura fonti,
Incenduntque, cauas fumante bitumine uenas.
Viribus his, aliisque uapor penetravit ad ima
Fontis, & Alpino modò quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergine postes,
Portaque, ne quidquam rigidis pomissa Sabinis
Fonte fuit præstruata nouo, dum Martius arma
Indueret miles. quæ postquam Romulus ultro
Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis
Corporibus, strata estque, suis: generique cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis.
Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
Decertare placet, Titiumque accedere regno.
Occiderat Tatiū, populisque æquata duobus
Romule, iura dabas: posita cū casside Mauors
Talibus affatur, diuumque, hominumque parentem:
Tempus adest genitor, quoniam fundamine magno
Res Romana ualet, & præside pendet ab uno,
Premia iam promissa mihi, dignoque nepoti
Soluere, & ablatum terris imponere celo.
Tu mihi concilio quondam præsentem deorum
(Nam memoro, memorique animo pia uerba notauit)
Vnus erit, quem tu tolles ad sidera celi,
Dixisti. rata sit uerborum summa tuorum.
Annuat omnipotens, & nubibus æra cæcis
Occulit, tonitruque, & fulgure terruit orbem,
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixusque hastæ, pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradinus, & iclu
Verberis increpuit, pronumque per æra lapsus,
Constitit in summo nemorosi colle Palati.
Reddentemque suo non regia iura Quiriti
Abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
Dilapsum tenues: ut lata plumbea funda
Missæ solet mediograns intabescere celo.
Pulchra subit facies, & puluinariibus altis
Dignior est, qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissum coniux, cū regia Iuno
Irin ad Hersiliam descendere limite curuo
Imperat, & uacua sua sic mandata referre:

est qualis trabeati for. Quir. ut sit sentius, talē tūc apparuisse, qualis postea imago aut effigies eius cū trabea, siue trabea induti, pingi, ac fingi cōsueuit.] *§ Limite cu.* & arcū dicit p quā Iris decurrere dicitur. Herfiliæ aut Romuli uxoris Metamorph. exponit poeta nam & ipsa in deam nomine Orā fuit conuersa.

†

§ Nunc

§ Nunc esse Qui. § qui in deorum numerum translatus est, § Siste tu. fle. § hoc est tuis fletibus finem impone. § Pete lu. § vade ad lucum. § Colle Qui. § qui a Quirino, Quirinalis fuit cognomina rus. § Romanus re. § Romuli, qui post mortem Quirinus fuit appellatus. § Per ar. pi. § per arcus varijs colorib. distinctos. § Et li. qui. § constat. § Offer. § ostende. § Ora. § faciem, figuram. § Caelum acc. vid. § felix mihi esse uidebor. § Cum vir. Thau. § cum Iride Thaumatis filia. § Romuleos co. § Quirinalem collem. § Cessit. § recessit. § In aur. § in aerem. Notis amicis. § Romana cō. di. vr. § Romulus. § Et pri. par. § nam corpus ex mortali effectum est immortalē, & pro Hersilia. Ora fuit cognominata. § Quae nunc. § nam Ora in templo Romuli colebatur.

COEL.
RHOD.

PORRO in noctibus Atticis, Horā reperias pro dea Quirino iuncta, quam Hersiliam Qui. intelligit Metamorphoseon 14. cum ita canit.

Hanc manibus notis Romanae conditor urbis.

Excipit, & priscum pariter cum corpore nomen

Mutat, Horāq; vocat, quae nunc dea iuncta Quirino est. in veterum monumentis observatum, & illud, vasa dici horoscopa, quibus cōmonstrantur horae, quae & heliotropia vocitata interrim comperiuntur, si solis, & umbrarum ratione consent. porro notationem genitalis horae, horoscopon quoque vocant, quod quinto ciuitatis diuinæ Aurelius August. scribit, vnde illud prodijt Persianum. Geminis horoscopo varo Producis genio. Et verbum horoscopare, quo utitur Manilius, & signa horoscopantia apud Firmicum. Solis verò umbilicus (quem & stylum hemisphaerij dicunt monstrantis horas) est, quem gnomonen item appellamus, & sciatheram, cuius umbra intemoscuntur horae, vnde & ipsa umbrarum ratio gnomonice dicta, ab Anaximene Milefio inuenta, qui item primus sciathericum excogitatum ostendit Lacedaemone, vel ut alij Anaximander.

Iacobi Constantij Fanensis.

Ni prius in scop. § scylleum dicit, quod ita appellatum, ait Procopius in tertio de bello Gothorum, q. magna latronum multitudo, quos Græci σκύλακες vocant) usq; ad sua tempora cum sinum incoluerit, non q. Scylla mulier monstruosa ac belluina forma ibi habitauerit. § Fraudem & per. § Cercopes in Lydia populos fuisse Zenobius tradit, immanis ueti ingenij atq; fallacis, qui cum in Herculem apud Omphalen existerent, multa dixissent conuicia, ab ipso domiti & supplicio affecti fuerunt, iidem cum Iouem postea voluissent decipere, ab ipso mutati fuerunt in saxum, vnde illa nata sunt proverbia, q. narrat interpretes ἀγρὰ κακὰ πόν. i. forum Cercopum, & κακὰ πόν. id est cercopizare in prauos, & pessimorum homines mori, quae non retulissent nisi impressores corrupissent. § Mors ex. § ordo est, ipsa mors minimum tamen, id est, minima pars doloris erat ante oculos, sensus autem talis, mors (si dolorem confideres, quem mortis imagine mens mea sustinebat) minima erat doloris portio, ac pene nihil, quia mori desiderabam, sed tam durum mortis genus formidabam. Hoc autem declarat inferius cum ait mortemq; timens cupidusq; moriri. § Nimiq; Elp. § ex Homeri sententia dictum, qui vndecimo Odysseae tradit Elpenorem immoderato vino ebrum in domo Circeae scalis decidisse, ac fracta colli iunctura obijisse, Qui. 3. tristitium at miser Elpenor tecto delapsus ab alto, & in lbin. Neue grad^a adeas Elpenore cautius altos. Vimq; feras vini quo tulit ille modo. § Et re. § in quibusdam exemplaribus lego omnia, quod

non displicet, ut sit sensus, bene uolentibus, bona uoluisse Circeae quemadmodum mos est ut fiat, ut cum bonam diem uolenti, bona dies & annus respondetur. § Signum ost. § in meo codice legitur Iuuenale, quod nō minus probo, nam Iuuenalis ab antiquioribus potius quam Iuuenilis dicebatur. vnde Iuuenalis, & Iuuenales ludi Tacito, Suetonio, Capitolino, & alijs, nunc Iuuenalis, & Iuuenilis dicitur, ut auctor est Priscianus in quarto. § Quasque Nu. § Numicus, & Numicius, hic fluvius dicitur, quamuis aliqui contra sentiant. Silius in 8. Haud procul hinc paruo descendens fonte Numicus Labitur. Sed danda venia ijs, qui Numicum dici posse inficiantur, quoniam hic Silius uersus cum multis alijs in omnibus fere codicibus desiderabat, qui a nobis sunt restituti, ut in prima collectaneorum Heccatolys c. 92. apparet. § Puteos leq; §. § Puteolos a puteorum odore. i. malo odore dictos existimat Stepha. atque esse cōpositum nomen Festus non, sed a puteo verbo id est fœteo doriuatos, propter olidū aquae putorem, uel a puteis arbitrat, quorum ibi esset multitudo, ut olidas illas aquas exciperet, sed aduersas uelut Festi codice esse corruptū. § Fert ec. § meli⁹ texta. idem 1. Fast. Pineae nō santer pede texta ferit, & alibi

ARGUMENTVM.

ARG. Hersilia coniux Romuli cum fieret amissum conjugem, a Iuno nec ei post duram immortalitatem, Ora nuncupata est, quorum templa a populo Romano in colle Quirinali constituta sunt.

Et de Latio, & de gente Sabina
Præcipuum matrona decus, dignissima tanti
Ante fuisse viri coniux, nunc esse Quirini.
Siste tuos fletus; & si tibi cura videndi
Coniugis est, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret, & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam iussis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O dea (nanque mihi, nec quæ sis, dicere promptum est,
Et liquet esse deam) duc, o duc, inquit, & offer
Coniugis ora mihi: quem si modò posse videre
Fata semel dederint, cælum accipisse videbor.
Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumanthea
Ingreditur colles. ibi sidus ab æthere lapsum
Decidit in terras: a cuius lumine flammans
Hersiliæ crinis cum sidere cessit in auras.
Hanc manibus notis Romanae conditor urbis
Excipit, & priscum pariter cum corpore nomen.
Mutat, Oramque uocat, quæ nunc dea iuncta Quirino est.

Pinea texta sonant § Et la. § Lego puppē Homeri testimonio, & Procopij, quorū hic in 4. de bello Gothorū sic inquit, Nauem ex alba petra, quæ in pheacide regione apud mare visitur, aliquam esse autumnat, qua Vlysses Ithacā fuit aduectus, bene externorum militum ducem gessit, sed litteris insculptis declaratur a mercatore quodam Ioui Casio oblatā, quæ incolæ ueneratur, & ciuitas ubi hæc spectatur, nostris etiā temporibus Casipolis appellatur. § Clarus su. § Clarus nomē proprium est hoc loco non adiectiuum significatq; eum regem, qui Alba dictus fuit, nā poetis mutare interdū nomina cōuenit, auctore Seruio. clarum autem appellauit, quem ceteri Albani, ob id, q. omnia alba eadem clara sunt, & ne Clarum significare Albā quid dubites, vide quomodo in 4. Fast. hoc idē poeta ipse est emulatus. Subit alba Latinū. § Epitus ex. §. i. post illum Clarum intellige, non aut post Latinum, ut nonnulli exponunt, quia contra testarent omnes historici cū eodē poeta, qui ibidē ait, Proximus est titulus Epitus alba tuis. § Ferosq; § quemadmodum Albā mutato nomine Clarū appellauit, ita Agrippā nunc acrotā uocat, qd nomen sine plausu pōt interpretari. Estq; conuenientissimū cognomē Agrippæ, nā qui interiorib. pedib. nascuntur (cum non sine sumo id periculo fiat) oī plausu penitus uacant. § Silenusq; suis § in quibusdā codicib. legitur, Sylvanus, sed magis placet Silenus, idem in Fastis, nequitia est, quæ te non sinit esse Senē. § Saurior § in nonnullis exemplarib. lego Hædis, quod non displicet, quoniam Hædorum non solū ortus, sed & occasus efficit tēpestates, ut Seru. scribit, sed alteram quoq; lectionem tueri his Gelij uerbis pessumus, quæ sunt noctium Atticarum lib. 2. cap. vlt. Fluctus qui flante Aquilone maximi ac creberrimi excitantur: simul ac ventus posuit, sternuntur, ac conflagrescunt: & mox fluctus esse desinūt. at non idem sit flāte austro uel Aphri-co quibus iam nihil spirantib. undē tamen fractus diutius tument, & a vento quidē iam dudum tranquillæ sunt, sed mare est etiam atq; etiam undabundum. § Et cor. § Prisc. in 2. sic legit, ut corpora uicta sopore incedant: portasque premant, quas obice fulctas Clauserat Iliades. quæ lectio magis quadrare uidetur, quia sequitur, unam tamen ipsa reclusit, nam antea aperiri portas necessum est, quā introeat quisquam. § Nam tamen ipsa reclusit § portam intelligit ad radices collis Viminalis, quam Ianualem Varro & Macrobius uocant, ac Palatinam antea nuncupatā Fabius Pictor uidetur innuere.

ANNO-

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN DECIMUMQUARTVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Inde manu magna Tyrrhena per aquora vectus.

L I. V. D. manu magna ambiguitatem habet, & exponendum a commentatore erat, utrum pro magna potetia, an magno famulatu accipi debeat, sed despiciat hoc lector, res est parui momenti.

Dignus eras, vltro poterat certeque rogari.

Sensus est, dignus eras, & certe poterat vltro rogari. quidam distinguunt post vltro, quod mihi non probatur. est autem coniunctio, quæ, dure in tertium translata locum. porro decimonono inde carmine, Rhegion egreditur, de circe intelligendum est, nō de Scylla, quod in Raphaelis commentario librorum culpa deprauatum puto.

Sulphure fumantes Acheloidumque relinquit.

Aut Diastole est in Acheloidum, aut ad i adiectum est e, quod apud Græcos frequentissimum est, nam supra li. 5. corripitur. Vobis Acheloides vnde Pluma pedesq; auum. In tertio autem postea carmine in arimen vno, verbo dictum quod Græcis est, & apud Homerum Iliados 2. *ἰχθυόει*, multi admonuerunt ante nos, primum apud Virgilium innouatum, postea secutus Ovidium, Lucanum, Statium, ac cæteros, quare nunc omittimus.

Laua de parte canori Acolida tumultum.

Hoc vix intelligitur, nā omnia hæc ad dextram Aeneas habuit, cum ab Sicilia in Latium nauigt, sed aut in sinistra parte intelligemus Misenum, dum Neapolim tendebat Aeneas. tantum enim prominet Misenum promontorium, aut aliam quandam insulam Ovidium intelligere voluisse credemus. quā ad sinistram reliquerit Aeneas, in qua Misenum sepultum uoluerit, at nihil asseueramus.

Didicit quoque iura locorum.

Alluisse eum credo ad loca apud inferos, quos circulos vocant 6. Aeneid. li. cæterum illud iura explicandum erat latius Commentatori.

Hæc mihi ni potior domus est.

Obscurum hoc videtur, sed intellectu leuatur. nam imprecatur sibi in Polyphemi antrum reditum, si non dixerit uerum nempe Aeneas domum ipsi potiorē quā sit uel propria, vel Vlyssis nauis, ut recte exposuit Raph. Ergo potior, scilicet quā mea.

Vestra quoque clamor Vlyssis. Penē rati nocuit.

Ex Ody. 1. hoc sumptum est, Vlysses, inuitis socijs Polyphemo in clamat, cū iactus scopuli nauis eius propē male cecisset.

Quo vidi bina meorum Ter quater affligi.

Post ter distinguendum uidetur, binos identidem arripiens Polyphemus, quanquam dura est compositio, quemadmodum & sequente item carmine, dum super ipse iacens, deniq; hoc quoque annotatione non indignum, quod uiscus, omnes exponunt carnem, cum poeta hoc in loco connectat, Visceraque & carnes, sed quantum mihi videtur illud Hom. Ody. 1. exprime re voluit.

Oranisque fugam gestu.

Quo pacto orauit fugam, qui cum eis discedere cupiebat? Sed intelligendum, Oraui, ut me acciperent, ac inde fugerēt, quod & factum est.

Biisque nouem socios Circea ad mania misit.

Homerus Odysea 22. cum Eurylocho missos, sed uel nō ad modum curauit Ovidius eum numerum, vel alios secutus est auctores, at res est nullius momenti.

Redeunt humeri, & subiecta lacertis brachia.

Vel ex hoc loco satis claret, post humeros statim esse lacertes, deinde brachia proxime ad manus, cuius contrariū nostra etiam

te tradidere quidam Grammatici, & in his nominatim Calep. *Quinquennem poterat Graia quater edere pugna.*

Dura est hæc compositio, præter huius poetæ morem. Raphael tamen recte exposuisse uidetur: nec poterat edere quater quinquennem spectasse tot annos Graia pugna. lector tamen de eo sensu cogitet, ego enim adhuc hæreo.

Ingemuitque solum, vicinaque palluit arbor.

Explicandum etiam hoc loco Commentatori, ut opinor, erat, cur post maiora poeta minora subiungeret, deinde quæ illa uicina fuerit arbor, quæ in hoc mihi notantur, ut ingenia excitem, nam ego plane hæsito.

Maiores brachia pennas Accip. cubitique leu.

ten. in al.

Hic locus uidetur contrarius esse huic, de quo paulo ante admonuimus, brachium esse manui proximius, quam lacertum, sanè cubitum hic pro lacerto accipitur opinor. Sed licentia poetica hæc confusa uidentur. nā libro primo de Daphne uidetur ordine recto, quanquam retrogrado, dixisse, laudat digitosque manusque, brachiaque, & nudos media plus parte lacertos, quanquam eo in loco Raphael mulierum Romanarum habitum a poeta describi putat. at id ego non existimo, quin uirginis uenatricis mores expressos existimarim potius.

Intonuit dicente dea.

Intonuit impersonaliter accipitur, pro tonitru factum est. Grammatici uocant uerba exemptæ actionis. operæpretium autem est uidere, in hac nauium Metamorphosi mirabile poetæ ingenium, qui tam multas inuenerit similitudines, ubi nulla propemodum uidebatur.

Inde sub Ascanij ditione binominis Alba.

Et si Ascanij filius maior Iulus dictus est, tamen ipse quoque Ascanius Iulus nominabatur, ut clare patet apud Maronem. binominis autem melius ad genitium Ascanij quam Alba nominatium referetur. mirum autem duos Albanorum reges hoc in loco omisos a poeta, Aeneam Syluium, ac Albam, quartum ac sextum. Albam tamen in quarto Fast. non omittit, in soluta oratione non poterat id mirum uideri, sed in carmine, nisi quod in Fastis duo carmina omissa, hic aliquot omnino suspicor, & Commentator hæc, quasi nihil ad sit difficultatis, leuiter transilit, nos in Dionysium ac Liuium annotationibus editis, hæc multis differuimus, quare hic obiter ea attingimus.

Nec conitx timidi aut audacis Vlysses.

Mire hæc connexa uidentur, timidi in pugna, audacis in struendis insidijs exponit Raphael, sed hoc modo per ac melius connecterentur, uide utrum sit correctio prioris dicti, quasi diceret, si timidus non est appellandus, appelletur audax.

Ista pedum motu trepidantum & multa timentum.

Post motu distinguendum, ut sit sensus, Ianua ista motu pedum, uidelicet, Iphios suspensi ac morientis, uisa est dedisse sonum trepidantum, ac multa timentum.

Veneris quoque nomine templum Prospicientis habet.

Strabo li. 14. ait, post Carpathiam Cypri urbem esse mōtem ac promontorium, montis summum Olympum dici, ubi Veneris Atreæ templum sit, quod nec adire, nec uidere mulieribus concessum. Ptolemæus uidetur Aphrodisium uocare. Raphael ait, Venerem prospicientem dictam, quæ uirginum superbiam amatores contemnentium prospiceret, ac prouideret, quod mihi non probatur.

Nondum tamen inuia Iani

Ora petentis erant.

Mirum, quem auctorem secutus sit hic Ovid. nihil enim apud alios de hoc inuenio. Commentator, ut solet, tanquam res bene nota sit, leuiter transsit ac tacet.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER DECIMVSQVINTVS.

RAPH.

V. AERITVR

inter 3 quo
commodi
& librum li-
bro, & Meta

morphosin Metamorphosi
coniungat poeta, eorum se
quitur opinionem, qui sen-
tiunt Numam Pompilium
in magnam Græciam iuis-
se, ut Pythagoricis dogma-
tis instrueretur. quam qui-
dem opinionem Lilius cō-
pluribus refellit argumen-
tis, sed hoc potissimū quod
Pythagoras tempore Nu-
mæ non fuit. § *Tante mo.* §
tanti imperij per trāslatio-
nem. § *Tantore.* § quantus
fuit Romulus. § *Clarum*
Nu. § nobilem, sua iustitia,
atque integritate notum.
Numa. n. Pompilius Curi-
bus in Sabinis ortus, vir in-
clitus iustitia & religione
consultissimūq; ut in illa
quisquam ætate esse pote-
rat, omnis diuini atque hu-
mani iuris, visus est senatui
populoq; Romano dignus,
qui Romulo in regno suc-
cederet. § *Ritus* § mores.
§ *Requirat* § inquit, scruta-
tur. § *Huius am. cu.* § cupidi-
tas perdiscendæ rerum na-
turæ. § *Curibus* § Cures, (ut
Strab. narrat) opulentissi-
ma fuit Sabinorum vrbs,
ex qua euocati sunt T. Ta-
tius, & Numa Pōpilius re-
ges, vnde Romani Quiri-
tes fuere cognominati, sic
enim ab ijs appellatur, qui
conciones ad populum ha-
bent. § *Penetraret* § cum dif-
ficultate iret. per varios nā
que populos illum transire
oportuit. § *Herculei hosp.* §
Crotonis, nam Croton re-
deuntem ex Hispania Her-
culem cū Geryonis armen-
tis hospitio suscepit, a quo
etiam didicit futurum tempus, quo illic ciuitas insignis, nomi-
ne illius conderetur, quod & verum fuit, nam Mycillus quidam

alij habet,
Aeseris.

Alemonis filius in somnis ab Hercule est admonitus, ut patria
relicta (Argolicus nanque erat) se conferret ad * Aesaris flu-
uij ostia, ibique urbem ædificaret. Is cum sarcinulas colligere
cæpisset, reus est factus, quod contra leges commigrare uellet.
mors enim illi proposita erat, qui patriam deserere tentasset,
cum verò ferenda sententia foret, & aut suffragijs nigris con-
demnandus, aut albis absoluendus, sibi timens, Herculem, cū
paruerat, rogauit, ut sibi auxilio esset. Statimq; calculi omnes
ex nigris facti sunt albi. quare absolutus Mycillus in loco sibi
ab Hercule monstrato, urbem ædificauit, quā de nomine Cro-
tonis ibi sepulti, Crotonem appellauit. [Myscelus scribendū
puto pro eo, quod vulgo, sed falso Mycillus legitur, tracta autē
est fabula ex historia, cuius Strab. li. 6. & 7. Suidas in voce My-
scelus, & commen. Aristoph. in Nubibus meminerunt, est autē
tal. Cum Achiui monitu oraculi coloniam deducturi essent,
Myscelus quidam, qui de loco Apollinem consuleret, missus

ARGUMENTVM.

Mycillus Alemonis filius procreatus Argis, cum quieti se dedisset, Her-
cules visus est, qui eum moneret, ut patriam relinqueret, & secundum Ae-
sarem amnem consideret, qui eum facere extimesceret, quia lex vetaret
deserere patriam, & in aliam ciuitatem transire, rursus admonitus est. me-
tuens itaque penates suos destituit, ideoque in iudicium publicum est
deuocatus, & cum omnem populum aduersus se haberet iudicaturum cal-
culi albi, ac nigri dati sunt: ut acri damnarent, candidi absoluerent, My-
cilius itaque pertimens periculum capitis Herculem inuocauit, ut laborā-
ti sibi, quia eius iussis obtemperasset, ferret auxilium: cuius preces non
ineasum abierunt. nam cum calculi more patriæ in vrna effusi dedisti
essent, omnes apparuerunt in colorem album conuersi. quamobrem ille
metu liberatus, per Ionium pelagus nauigans, cum in Italiam venisset,
& Aesarem amnem attigisset, sicut præceptum erat, urbem constituit, eam
que a proximo tumulo, cui & Tares Neptuni filius subiectus erat, Taren-
tum nominauit.

V. AERITVR interea, quis tantæ pondera mo-
lis

Sustineat, tantoque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuntia veri
Fama Numam. non ille satis cognosse
Sabina

Gentis habet, ritus animo maiora capaci
Concipit, & quæ sit verum natura, requirit.
Huius amor curæ, patria, curibusq; relictis,
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Grata quis Italicis auctor posuisset in oris
Mænia quærenti, sic è senioribus vnus
Retulit indigenis, veteris non inscius æui,

sum pariter datum, hoc modo:

Χάρης ἡ ἀδελφείας οἰκίτορα λαόν ἔχοντες
Ἥλθεν ἰγνόςμενοι φοῖβον, τῆς γὰρ αὖ ἱεροῦ
Ἀπ' ἀγῆς δι' ἐραζέσθ' ἀγαθόν ἀνέτερόν τιν' ἔλκεσθαι,
Πλεῖστον ἔχει κτήματα, ἢ τριπλοῦτα πλεῖον ὕψιστον.

atque ita Archiam Diuitias, Myscelum Salubritatem elegit-
se, indeque factum, ut Syracusæ diuitijs, Croto, salubritate
cœli memorabilis esset, quod & proueria testantur, Syracusa-
rum decima, & Crotone salubrior. cæterum neque illud hoc
loco prætereundum, quæcunque Suidas, Strabo, & alij de my-
scello tradunt, ea a Pausania in Phocicis Phalanto, ei a quo Ta-
rentum conditum, attribui, quod eò hic adieci, quod & Lactan-
tius in argumento, siue ea librariorum culpa est, pro Crotone
Tarentum posuit, fuit autem hic Myscelus patria Achiui, ex
oppido vetusto, quod Rypas aliquando dixerunt, auctor Stra-
bo libro 8.

NON inscius aui vete. § Priscarum historiarum peritus.
§ Ione

est. is resposum accepit, ut
ibi cōderet urbem, ubi im-
bro i & a d p l a s, hoc est, cœ-
lo sereno irrigatus fuisset,
quod quidem ille tametsi
impossibile factu existima-
ret, classe tamen compara-
ta in Italiam nauigauit. cæ-
terum cum diu varijs peri-
culis & laboribus uexaretur,
neque cōdendæ urbis
locum inueniret, accidit,
ut ex merore forte quodā
in gremio pellicis recum-
beret, atq; illa ut erat pro
viro sollicita, lacrymis in
caput recubentis deliqua-
ret. his igitur excitatus il-
le, & oraculi admonitus,
(erat. n. pellici αἰδ p l a no-
men) cepit eodem locour-
bem condere, eamq; Cro-
tonem appellauit. Strabo
autem etiam illud addit,
quod cū Myscelus, ex ora-
culo Crotonem condere
missus, Sybasitarum ter-
ram conspiciat, eam
que multò fertiliorē ac
meliorē iudicasset, denuo
oraculum interrogauit, nū
Crotonē omīssa Sybarim
ædificaret, atque ibi tum
responsum illi datum in
hunc modum.

Μύσκαλλε βραχύνοντα σάβρε
λέδεν ἄλλο μακρόν
κλᾶσμά τε θάρσύνε, ὁρῶν δ'
ὅτι δῶπτε, ἰπᾶναι.

quos uersus Erasmus ex-
plicat in prouerbio: Donū
quodcunq; dat aliquis, pro
bo. iam apud Suidam hoc
quoque fabulæ adiecit,
quo tempore Myscelus ad
oraculum cōsulendū abiit,
eodem tēpore illuc & Ar-
chiā ueni se a quo Syracu-
sæ condite, ijsque respon-

§ Ioue natus § Hercules.
 § Bobus Hiberis § Hispanis,
 Geryonæ interfecto aba-
 tis. Hiberia nāq; est Hispa-
 nia ab Hiberno fluuio co-
 gnominata. § Littora La. §
 Lacinium promontorium
 est Italix inter Hadriaticū
 mare, & Ionium a Lacinio
 latrone, quem Hercules in-
 terfecit, dictum. in eo tem-
 plum fuit Iunonis Lacinie
 unde Virg. Attollit se diua
 Lacinia contra. § *Langum*
 lab. § longi itineris defati-
 gationem. § *Acceptissimus* §
 gratissimus. § *Hanc su. m.* §
 anastrophe est. illa nanque
 præpositio super, quæ præ-
 poni deberet, postponitur.
 § *Pressum gra.* § hoc est gra-
 ui somno oppressum. § *Clau-*
 uiger § Hercules. § *Aesaris*
 diu. § remoti, longe moti.
 est. n. fluuius Calabriae iux-
 ta Crotonem labens. [Ut
 & Stra meminit li. 6. § *I. pe-*
 te § ad petendum & quære-
 dum vade. § *Recentia ui.* §
 nona infomnia. § *Pugnat* §
 diffidet. § *Densissima* § ob-
 scurissima. § *Caput sy.* § syde-
 rib. ornatum, § *Visus ade.* §
 hæc particula, cum, est sub-
 audienda. § *Idem De.* § Her-
 cules. § *Patrium pe.* § pater-
 num domicilium. § *Agitur*
 re. § accusatur, peragere au-
 tem reum dānare est § *Spre-*
 tarum le. § contemptarum
 § *Sine te.* § ipse nanq; cōse-
 sus est se cōmigrare decre-
 uisse. [Causam autē prio-
 rem videtur dixisse respec-
 tu *quæ dicitur polozia*, quā
 vocant. § *Fecere cal.* § ape-
 ruere, acquiescere. § *Nam*
 tu mi. cri. au. § nam tu mihi
 persuasisti, ut commigrare
 § *Lata est sen. tri.* § ab effe-
 ctu. condemnatus nanque
 fuerat Micylus. proprie au-
 tem sententia a iudicibus
 ferri dicitur, quamuis in e-
 xemplaribus ferè, Data cor-
 rupte legatur. § *Candida*
 feat. § ad calculos alludit.
 § *Lacedæmonium Tar.* § a
 Lacedæmoniiis conditum.
 nam Tarentū vrbs est Ca-
 labriae, quæ & Taras a Græ-
 cis appellatur, a Tara Ne-
 ptuni filio ædificata a Spar-
 thanis verò Lacedæmonio-
 rum duce Phalanto ampli-
 ficata, ut & Iustinus & Plu-
 tarchus copiose scribunt.
 § *Et syb.* § Sybaris vrbs est,
 & fluuius Calabriae. vrbs
 autem postea Thurion fuit
 cognominata, quæ a Croto-
 niatis fuit capta. § *Salenti-*
 numq; Ner. § Neathū qui-
 dem legitur, sed corrupte,
 ut ex Strab. (li. 6.) collegi-
 mus, qui ait Neathum Sa-
 lentinorum esse fluuium, a
 nauium Aeneæ conflagra-
 tione dictū, quare hic quo-
 que Neathū legamus. Sa-

Dives ab Oceano bonus Ioue natus Iberis,
 Littora felici tenuisse Lacinia cursu
 Fertur, & armento teneras errante per herbas
 Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
 Intraſſe, & requie longum releuaſſe laborem:
 Atque ita diſcedens æuo dixiſſe, nepotum
 Hic locus vrbis erit: promiſſaque uera fuerunt.
 Nam fuit Argolico generatus Alemonē quidam
 * Mycilus, illius diſs acceptiſſimus æui.
 Hunc ſuper incumbens preſſum grauitate ſoporis
 Clauiger alloquitur: patrias age deſere ſedes,
 Et pete diuerſi lapidoſas Aſſaris vndas.
 Et, niſi paruerit, multa, ac metuenda minatur.
 Poſtea diſcedunt pariter, ſomnuſque, Deusque,
 Surgit Alemonides, tacitaque recentia mente
 Viſa reſert, pugnatque diu ſententia ſecum.
 Numen abire iubet, prohibent diſcedere leges:
 Pœnaque mors poſita eſt, patriam mutare volenti.
 Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
 Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox:
 Viſus a deſſe idem Deus eſt, eademque monere,
 Et, niſi paruerit, plura, & grauiora minari.
 Pertimuit, patriumque ſimul transferre parabat
 In ſedes penetrare nouas, ſit murmur in vrbe,
 Spretarumque agitur legum reus, utque peracta eſt
 Cauſſa prior, crimenque * patens ſine teſte probatum,
 Squallidus ad ſuperos * tendens reus ora, manuſque
 O cuius cœlum bis ſex fecere labores
 Fer precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis auctōr.
 Mos erat antiquis iniueis, atriſque lapillis,
 His damnare reos, illis abſoluere culpa.
 Tunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
 Calculus immitem demittitur ater in urnam.
 Quæ ſimul effudit numerandos uerſa lapillos,
 Omnibus è nigro color eſt mutatus in album,
 Candidaque Herculeo ſententia numine facta,
 Soluit Alemonidem, grates agit ille parenti
 Amphitryoniadæ: ventisque fauentibus æquor
 Nauigat Ionium, Lacedæmoniumq; Tarentum,
 Præterit, & Sybarim, Salentinumque Neathum,
 Thurinoſque ſinus, Temēſenque, & Iapygis arua.
 Vixque pererratis, quæ ſpectant littora, terris,
 Inuenit Aſſarei fatalia fluminis ora,
 Nec procul hinc tumultum, ſub quo ſacrata Crotonis
 Oſſa tegebat humus, iuſſaque ibi mœnia terra
 Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem:
 Talia conſtabat certa primordia fama
 Eſſe loci, poſitaque Italis in finibus urbis.

A R G V M E N T V M.

A R G. Pythagoras Samius tyrannidem fugiens, cum patriam reliquiſ-
 ſet, in Italiam venit, & quæ didicerat de rerum natura, mundique ape-
 rit. Admodum ſæculi aurei docet ad uſus quoque neceſſarios cuncta præ-
 bentē, neſas eſſe animalibus veſci: quod eſſent humanes conſanguineæ
 animæ mortaliū: & quod terra, in eorum corporibus in corpora animæ
 tranſfunderentur. poſtea docet unde occidendorum animalium uſus pri-
 mum inoleuerit, nam paulatim conſeſſum eſt, ut malefici ferè dolis in
 tercepti occiderentur: & manſuetarum ſæctus ſues, quod fruges ſatas
 eruerent. Item capri, quod uitam mantram præcepere aſſueuiſſent, nec
 deinde fruſtus creſcerent.

V Ir fuit hic ortu Samius, ſed fugerat undā
 Et Samon, & dominos, odioque tyrannidis exul
 Sponte erat, iſque licet cœli regione remotus
 Mente deos adiit, & quæ natura negabat
 Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.

Ientini autem populi ſunt
 a Saletina urbe dicti. § *Thu-*
 rinoſq; § Thurij vrbs eſt Ca-
 labriae, & Thuria & Thu-
 riō dicta eſt a Thuria fon-
 te. hæc prius Sybaris, nouiſ-
 ſime Copiæ fuerunt appel-
 latae, unde Thurinus decli-
 natur. § *Temēſenq;* § Temē-
 ſe vrbs eſt Calabriae. [Hæc
 eadem & Templa aliquan-
 do dicta fuit, ab Auſonib:
 condita, mox ab Aetolis, q
 cum Thoante ad eam Ita-
 liæ partem impulſi fuerūt,
 occupata, atq; inde iterū a
 Brutijs, hinc & Temēſeus
 Genius, de quo prouerbio
 dicitur, eademq; intelli-
 gitur fuiſſe, de qua apud Ho-
 merum Od. j. Mentē ait.
 Πάτω εἰς οὐνοπα πότνιαν ἱπ-

ἀνορθόως ἀνδρωπύκας
 Εἰς το μέλαινα καλόν. ἄ-
 γωδ' αἰθονα αἰθρον.
 auctōr Strabo. quanquam
 ruſum ſunt, qui locū hunc
 corruptum ſuſpicentur, &
 pro Temēſen, neſcio quid
 aliud legi debere putent,
 ſed ego, quoniā mox ſequi-
 tur, & Iapygis arua, & Stra-
 bo quoque in deſcriptione
 Iapygiæ Temēſes meminit
 nō video quid difficultatis
 aut uitii locus hic habeat,
 niſi quod ſuum cuiq; iudi-
 cium relinquo. § *Et Ia.* § Ia-
 pygia vrbs eſt Calabriae, ab
 Iapyge heroe dicta. § *Fata-*
 lia § oſtia fatiſ & iuſſu Her-
 culis quaſita. § *Tumulū* § ſe-
 pulcrum. § *Iuſſu* § ab Hercu-
 cule. § *Et no* § nam Croton
 a Crotone heroe fuit di-
 cta, unde Crotoniaſq; decli-
 nantur, eſt & alia vrbs eo-
 dem nomine, Thuſciae o-
 lim Metropolis. § *Primor-*
 dia § principia. Poſitæ vr.

V Ir fuit § periphrasi R A P H.
 eſt Pythagoræ. nā Py-
 thagoras Samius fuit, qui
 odio tyrannorum patriam
 relinquēs, Crotonē uenit,
 ubi philoſophiā pſiteri cœ-
 pit, unde ē Philoſophi Ita-
 lici fuerūt cognominati Py-
 thagoras autē primum om-
 niū μετεμύχων, hoc eſt,
 animarum de corporib. in
 corpora tranſitū inuexit,
 eoq; uetuit ne carnib. ho-
 mines veſcerētur, quō faci-
 liori victui aſſueſcerēt, ſē-
 perq; cibos parabiles habe-
 rent. his. n. & ſanitatē cor-
 pori, & ingenio acūmē ac-
 quirī aiebat. multa autem
 Metamorphoſes ex Pytha-
 goriciſ dogmatiſ poeta de-
 ſcribit § *Hic* § pillic Croto-
 ni, quō ſecōtulit Numa Pō-
 pil. ut Pythagorā audiret.
 § *Ortu* § origine. § *Et do.* § ty-
 rānos. § *Mente* § mentis con-
 templatione. § *Deos ad.* § cœ-
 leſtia ac diuina ſcrutatus
 eſt. § *Oculis* § ingenio. § *Hau-*
 ſit § percepit, intellexit.

Vigili cu. diligentis studio. *Dabat* proponebat. *Cætumq;* silen. alludit ad morem Pythagoreorum, quibus ad certum vsquetempus (vt Gellius scribit c. 9. li. 1.) pro æstimato captu solertia silentium iniungebatur. *Dictaque miran.* verba Pythagoræ ob summam grauitatem admirantium, tanta nanque

fuisse auctoritate Pythagoras traditur, vt discipuli, et si nullam dictorum rationem, assignasset, maximam adhiberent fidem, rogatiq; alicuius dicti ratione, responderunt, ad hoc ita hoc est ipse dixit, Pythagoram innuētes, existimarētque se Dei vocem audire. Pythagoras quidē fuit appellatus, quod non minusquam Pythius vera loqueretur. *Magni primor. mōdi* de quibus uariæ sunt philosophorum opiniones ut in primo diximus. *Et rerum causās* in quibus inueniendis maxime philosophi laborant. *Et quid natura* sit uerbum subaudiatur. natura autem ab Aristotele diffinitur, esse principium motus, & quietis, hæc autē omnia a physicis tractantur. *Quid Deus* quæ nam sit Dei diffinitio, Deum autem scribit Plato esse summum bonū, omniumque bonorum auctorem. *Vnde ni.* qua ex causa niues generentur. Vt scribunt physici, ex pluuia frigore condensata niues generantur. *Qua fut. esset ori.* ex collisione nubium fulmen exprimi putatur.

Iuppiter an venti quæ causa tonitru foret, alij nāque tonitru esse aiunt aeris uehementem strepitū. alij autem eruptionem uetorum effracta nube cum maximo impetu coeuntia. *Quid quateret terras* quid faceret terræmotus. Venti autem in subterraneis cauernis reclusi, neque exitum habentes in causa terræmotuum esse dicuntur. *Qua sidera lege mearet* alia nanque siderum cum mundo, alia contra mundū meare dicuntur. *Et quodcunque latet* omnia, inquit, hominibus alioquin incognita, docebat Pythagoras. *Arguit* reprehendit, sed arcuit per c, recti⁹ legeretur, hoc est uetuit.

Parcite mor. grauissima Pythagoræ oratio, qua hominibus dissuadet, ne carnibus uescantur, hæc autē de Empedocle, qui Pythagoræ dogmata carminibus complexus est, sumpta esse uidentur, id quod facile ex ijs, quæ de Pythagora scribit Gellius, percipi potest. tantum uero ab usu carniū Pythagoras abhorruisse a Diogeæe scribitur, ut aræ Delij Apollinis genitoris, quem solum colebat, frumenta, hor-

deum, ac placentas sine ullo igne imposuerit, nec ulla unquā

iecinora, ut in Deliorum rep. Ari. testatur. *Parcite temera.* nolite uiolare. *Deducentia* inclinantia. *Tumida* succi plena. *Lacteus humor* periphrasis est lactis. *Molliri* molli fieri, & coqui. *Thymi* herba est apibus gratissima thymus. *Prodiga tellus* quæ omnia copiose effundit. *Suggerit* subministrat. *Espe-*

cu. oues. *Armenta* que boues. *Ingenium* natura. *Heu quantum scelus* est a turpi dissuadet Pythagoras hominibus, ne carnibus uescantur. *In viscera* in uentrem, & intestina. *Viscera* carnes. *Animantem* hominem. *Ritus Cyclopum* qui carnibus humanis, crudisque uesciebantur. Dissuadet autem ab inhonesto, turpe nāque est homini imitari & feras, & seuos Cyclopū mores. *Male mor.* malis moribus præditi. hæc autem cum interrogatione, & ironia legenda sunt. *Cui feci, an nome* figurata est locutio, quam auream appellauimus. a felicitate uero aureæ ætatis sumptum est hoc argumentum. *Fætibus arboreis* fructibus arboreis, fructibus arborum. *Fortunata* felix & beata. *Polluit* inquinauit. *Mouere pen.* uolauerunt. *Tuta se.* si ne periculo, neque. n. tunc illis retia tendebantur. *Impavidus* intrepidus sine ullo timore. *Vitibus* facilitati uiuendi. *Quisquis fuit* ignoratur nanque quisnam fuerit, tametsi loquem fuisse scribant poetæ. *Corporeas dapes* epulas ex corpore & carne confectas.

FECIT iter aperuit uiam. *Sceleri* cædib. & homicidijs. *Satis fuit* ut feras interficeremus. *Nostriumque petentia leth.* feras quidem nobis perniciosas interficiēdas esse ait sed earum carnibus non esse uescendum. *Inde* a cæde ferarum deuentum est ad cædem cicurum, ac māsuetorum animalium, & quod peius est, hominum quoque. *Pando* recuruo. *Eruerit* subruerit, subuerterit. Sus autē Cereri immolari solebat, ut caper Baccho. *Spes anni* segetem, & frumentum. *Morsæ* corrosa. *Necuit sua culpa duobus* concedit Pythagoras suam quædam & caprū merito fuisse iugulatos. uerum oues & boues nihil prorsus unquā mali commississe, ac potius humano generi maximo perire prodesse, eoq; non esse interficiendos. *Duobus* sui, & capro. *Nectar* lac suauissimū. ex arte autem comoda, quæ ex ouibus

habentur, amplificat Pythagoras, quod facilius ab illis occidentis homines deterreantur. *Tolerare* ad tollendum.

Imme-

Cumque animo, & vigili perspexerat omnia cura,
In medium discenda dabat, cætumque silentium,
Dictaque mirantum magni primordia mundi,
Et rerum causās, & quid natura, docebat:
Quid deus, unde niues, quæ fulminis esset origo,
Iuppiter, an venti discussa nube tonarent:
Quid quateret terras, qua sidera lege mearent:
Et quod cunque latet. primusque animalia mensis
* Arguit imponi. primus quoque talibus ora
Docta quidem soluit, sed non & credita verbis.
Parcite mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora: sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidaque in uitibus uæ:
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
Mollirique queant, nec uobis lacteus humor
Eripitur, nec mella Thymi redolentia flore.
Prodiga diuitias, alimenta que mitia tellus
Suggerit, atque epulas sine cæde, & sanguine præbet,
Carne feræ sedant ieiunia, nec tamen omnes:
Quippe equus, & pecudes, armenta que gramine uiuunt.
* At quibus ingenium est immansuetumque ferumque,
Armenia tigres, iracundique leones,
Cumque lupis urfi dapibus cum sanguine gaudent,
Heu quantum scelus est, in uiscere uiscera condi,
Congestoque auidum pinguescere corpore corpus,
Alteriusque animantem animantis uiuere letho.
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat, nil te, nisi tristitia mandere sæuo
Vulnera dente inuat, * ritusque referre Cyclopum?
Nec, nisi perdidideris alium, placare uoracis,
Et malè morati poteris ieiunia uentris?
At uetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fætibus arboreis, & quas humus educat herbis,
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
Tunc & aues tuta mouere per aera pennas,
Et lepus impavidus medijs errauit in aruis:
Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo,
Cuncta sine insidijs, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. postquam non utilis auctor
Vitibus inuidit, (quisquis fuit ille deorum)
Corporeasque dapes auidam demersit in alium
Fecit iter sceleri. primoque è cæde ferarum
Incaluisse * potest maculatum sanguine ferrum,
Idque satis fuerat: nostrumque petentia lethum
Corpora missa neci salua pietate fatemur.
Sed quum danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit, & prima putatur
Hostia Sus meruisse mori: quia semina pando
Eruerit rostro, spemque interceperit anni.
Vite caper morsæ Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris, nocuit sua culpa duobus.
Quid meruistis oues placidum pecus, inque tuendos
Natum homines? pleno quæ fertis in ubere nectar,
Mollia quæ nobis uestras uelamina lanas
Præbetis, uitaque magis, quàm morte iuuatis
Quid meruere boues, animal sine fraude, doloque
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?

habentur, amplificat Pythagoras, quod facilius ab illis occidentis homines deterreantur. *Tolerare* ad tollendum.

Arcuis

In

ritusque

putes

§ *Immemor* ingratus. § *Demum* affectui seruit hoc loco de
mum, quemadmodum & tandem aliquando. § *Ruricolam* §
bouem, quo rura & arua coluntur. § *Qui trita labore* § inter-
pretatio est. idem enim dicit per diuersa verba, est autem or-
do: qui percussit securi illa colla, quibus toties durum aruum,

trahendo aratrum, reno-
uauerant. tunc autem re-
nouatur aruum cum ara-
tro proscinditur. § *Numen*
supernum § Iouem, siqui-
dem Ioui sacrificant iuuen-
cum. § *Victima labe ca-*
rens § vitio ac morbo. in
cæde vero & immolatione
boum describenda commo-
ratur Pythagoras, quod faci-
lius ab illis interficiendis
homines dehortetur. ad
id autem alludit poeta, quod
paulo ante dixi, Pythago-
ram non victimas, sed pla-
centas in Deorum sacrifi-
cijs obtulisse. cruentas nan-
que hostias dijs offerri ve-
tabat, solamque aram, quæ
sine sanguine esset, adoran-
dam censebat. § *Nam pla-*
cuisse nocet § nisi enim pla-
ceret, non immolaretur,
est autem parenthesis. § *Et*
auro § auratis cornibus.

§ *Quas coluit fruges* § mola
nanque salsa, quæ ex farre
& sale constabat, impone-
batur uictimarum fronti.
§ *Cultros inficit in liquida*
præuisis forsitam unda § hoc
est, quorū imaginem, aut
etiam quos ipsa in aqua,
quæ sacrificijs adhiberi so-
let, iuxtaque poni ubi ho-
stia iugulantur. ante for-
tassis uidit. § *Inspiciunt* §
inde haruspices sunt dicti,
ab harugis, hoc est uicti-
mis inspiciendis. § *Scrutan-*
tur § inquirunt. § *Vetita-*
rum ciborum § prohibitarū
carnium. § *Vesci* § carni-
bus vesci homines proprie
dicuntur, quod Græci
ἀσπάζονται dicunt. § *Ves-*
tros colonos § nam boues ut
coloni arua colunt. § *Et*
quoniam Deus ora mouet §
Apollo me hortatur ut lo-
quar. § *Delphos meos*. §
Apollinis Delphici, quem
vnum colo, oracula.

§ *Augusta men.* § diuinæ.
maximam autem excitat
attentionem, cum pollice
tur se de diuinis, quæ nul-
li alij unquam inuestigata
fuerunt, disputaturum.
§ *Ireper alta astra* § inue-
lligare cælestia. § *Inerti*
se. § immobili terra. § *Pa-*
lantes § errantes. § *Despe-*
ctare § deorsum a cælo spectare. § *Sortem fa.* § naturam at-

que conditionem fati, sed tamen exemplaria sunt, in quibus
seriem legi animaduerti, sicque uidetur esse legendum, nam
fatum, (ut Stoici diffiniunt) est connexa rerum series, per
quam mundus administratur. § *O genus attonitum* § immor-
tales animas esse Pythagoras ait, uariaque subire corpora
ostendit. Hanc uero μῆτις μύχων hoc est, animæ de cor-
pore in corpus commigrationem, ab Aegyptijs sumptam esse
inquit, Herodotus in Euterpe scribens, Aegyptios primos ex-
titisse, qui dicerent animam hominis esse immortalem, quod
mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, ut quod

que gigneretur immigraret, atque ubi per omnia se circum-
tulisset terrestria marina, uolucra, rursus in aliquod geni-
tum hominis corpus introire, atque hunc ab ea introitum fie-
ri intra annorum tria milia. hanc orationem sumit a Græcis,
qui usurpauerunt tanquam suam, alij prius, alij posterius,

quorum ego nomina scies
non duco scribenda. § *Hu-*
meris va. Atlan. § qui cæ-
lum sustinere fingitur. pol-
licetur autem Pythagoras
se noua de annorum im-
mortalitate esse comme-
moraturum.

ESSE autem inferos, COEL.
constanter asserit. CRISTIA
na veritas, ex ueteribus
omnino pauci. Plinius qui
dem, ut in plerisque, hæ-
resi deprauata, sustulisse
eos uidetur. Si ulli, inquit,
essent inferi, eos iam reso-
dissent auaritiæ manus.

Marcus quoque Tullius
cum alibi, tum in oratione
pro Cluentio, falsa esse
quæ de inferis traduntur,
indubitanter asseruit, sed
in Consolatione ad Mar-
tiam Seneca, Illa, inquit,
quæ nobis inferos faciunt
terribiles, fabula est. Lu-
cretius libro de natura ter-
tio. non alibi esse inferos
statuit, quam in hac uita.

sic enim ait.
Atqui animarum etiā quæ
cunque Acheronte pro-
fundo,
Prodita sunt esse, in uita
sunt omnia nobis.
Sed & apud Ouidium Py-
thagoras,
Quid Styga, quid tene-
bras, & nomina uana time-
tis?

MATERIAM VA. § RAPH.
poetarum, qui multa de in-
feris scribunt, quos nullos
Pythagoras sentit, cum a-
nimæ de corporibus in cor-
pora transeant. § *Falsi*
mundi § ficti. § *Tabe* § mor-
bo, corruptione. § *Non ul-*
la § nulla. § *Morte carent*
anima § ratio est & causa,
cur homines nulla mala pa-
tiantur. § *Nouis domibus* §
nouis corporibus, hæc au-
tem est Pythagoræ μῆτις
μύχων. § *Ipsæ ego. Pan-*
thoides Euphorbus eram. §
exemplo sui ostendit Py-
thagoras, animas de cor-
poribus in corpora transi-
re. nam tempore belli Tro-
iani, ait, se fuisse Euphor-
bum Panthi filium a Mene-
lao interfectum, cuius et-
iam clypeum cognouit in

templo Iunonis Arginæ locatum. Pythagorici autem asserunt
animam esse immortalem, idque exemplo Aethalidæ probant,
quem aiunt tempore belli Troiani reuixisse fuisseque Euphor-
bum Panthi filium. deinde Pyrrhum Cretensem, postea
Eleum quendam, cuius nomen ignoratur, tandem Pytha-
goram ipsum. Pythagoras uero ubi monstrat animas de cor-
poribus in corpora transire, ait se primum fuisse Aethalidem
Mercurij filium, deinde Euphorbum Troianum, postea Mer-
cnrij filium ex Sama meretrice, tum Pythagoras, memoriam
autem semper retinuisse Mercurij dono, cuius Aethalides fi-
lius fuit.

Euphor-
bus in Py-
thagorā.

§ *Ipsæ ego. Pan-*
thoides Euphorbus eram. §
exemplo sui ostendit Py-
thagoras, animas de cor-
poribus in corpora transi-
re. nam tempore belli Tro-
iani, ait, se fuisse Euphor-
bum Panthi filium a Mene-
lao interfectum, cuius et-
iam clypeum cognouit in

Immemor est demum. nec frugum munere dignus,

Qui potuit, curui dempto modo pondere aratri,

Ruricolam mactare suum, qui trita labore

Illam, quibus toties durum renouauerat aruum,

Tot dederat messes, percussit colla securi.

Nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos

Subscribere deos sceleri, numenque supernum

Cæde laboriferi credunt gaudere iuuenti.

Victima labe carens, & præstantissima forma

(Nam placuisse nocet) vittis præsignis, & auro

Sistitur ante aras, auditque ignara precantem,

Imponique suæ uidet inter cornua fronti

Quas coluit fruges, percussa que sanguine cultros

Inficit in liquida præuisos forsitam unda.

Protinus ereptas uiuenti pectore fibras

Inspiciunt, mentesque deum scrutantur in illis.

Vnde fames homini vetitorum tanta ciborum est?

Audetis vesci genus, o mortale? quod, oro,

Ne facite, & monitis animos aduertite nostris.

Cumque boum dabitis cæsorū membra palato,

Mandere uos uestros scite, & sentite colonos.

Et quoniam Deus ora mouet, sequar ora mouentem

Rite deum, Delphosque meos, ipsumque recludam

Aethera, & augustæ referabo oracula mentis.

Magna, nec ingenijs inuestigata priorum,

Quæque diu latuere, canam. iuuat ire per alta

Astra, iuuat terris, & inerti sede relicta,

Nube vehi, ualidique humeris insistere Atlantis:

Palantesque homines passim, ac rationis egentes

Despectare procul, trepidosque oblitumque timentes

Sic exhortari, * sortemque euoluere fati,

ARGVMENTVM.

ARG. Pythagoram eundem inducit referentem, cuncta rerum tempo-
ribus mutari, si quidem ipse annus vertitur in quatuor species ueris, æsta-
tis, autumnii, & hyemis, & quæ nascuntur, quoniam in initio prodita tene-
ras, immutatasque species habeant, deinde crescendo robustæ, ætatis, no-
uissime senescentis fieri, se quoque memoria tenere bello Troiano Eu-
phorbum Pæthoidem fuisse, & postea quam a Menelao fuit occisus in bel-
lo, animam eius in se esse transfusam, clypeumque eius, dum in ætates du-
ctus sit, quo usus esset in bello, in templo Iunonis Arginæ cognouisse,

O Genus attonitum gelidæ formidine mortis,

Quid Styga, quid tenebras, & nomina uana timetis,

Materiam natum, falsique pericula mundi?

Corpora, siue rogus flamma, seu tabe uetustas

Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.

Morte carent animæ, semperque priore relicta

Sede, nouis domibus uiuunt habitantque receptæ.

Ipsæ ego (nam memini) Troiani tempore belli

Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam

templo Iunonis Arginæ locatum. Pythagorici autem asserunt
animam esse immortalem, idque exemplo Aethalidæ probant,
quem aiunt tempore belli Troiani reuixisse fuisseque Euphor-
bum Panthi filium. deinde Pyrrhum Cretensem, postea
Eleum quendam, cuius nomen ignoratur, tandem Pytha-
goram ipsum. Pythagoras uero ubi monstrat animas de cor-
poribus in corpora transire, ait se primum fuisse Aethalidem
Mercurij filium, deinde Euphorbum Troianum, postea Mer-
cnrij filium ex Sama meretrice, tum Pythagoras, memoriam
autem semper retinuisse Mercurij dono, cuius Aethalides fi-
lius fuit.

Spei quæ hominum primo primo inquit spes hominum sumus. ex spermate namque in utero mulieris proiecto homines natum iri sperantur. *Quæ vero, alius namque* est per quam defluunt sordes. Vterus autem in quo mulieres concipiunt, qui & loca doctis scriptoribus appellantur, ab imperito autem

vulgo matrix vocatur, cum matrix sit femina factus gratia comparata. Columella de gallinis loquens, nam & ovis anno pullos educat, si est bona matrix. *Admonit* adhibuit primū namque Embrya efficit, quos Embryones imperiti medici vocant. *Et angust* suffocari. *Distenta matris* gravidæ, ventremque distentum, ac repletū habentis. *Ex domo* ex utero. *Mox quadrupes* manibus namque ac pedibus infantes repunt more brutorum. *Aliquo conamine* & aliqua re, qua niti possint, *Emeritis* & exhaustis, præteritis *Labitur declivē* & assidue tanquam fluvius per loca declivia currit. [Imo per iter declivē, hoc est, de vextum & deorsum surgēs, perinde ut Sol ad occasum tendit, pinde & senectam occidua dicit, quod ea ultima sit ætatum hominis, perinde ut occidens, ultima meta cursus solaris.] *Occidua senectū* & ad senectam, quæ facile occidit ac moritur.

Subruit & evertit. *Demolitur* & destruit. *Fletq; Milon* Athleta fuit Crotoniata tātis viribus, ut vno ictu nuda dextræ taurum interfecisset tradatur, humerisque per stadium sine fatigatione portasse. *Solidarum morte ferarum* & robustarum, alludit autem ad id quod dixi Milonem Crotoniatam tātum corporis viribus valuisse, ut taurum vno dextræ ictu interimeret. Ferè autē in exemplaribus more pro morte corrupte legitur. [De Milone Crotoniata meminere Valerius lib. 9. c. 12. Athenus lib. 9. c. 12. Pausanias in Eliacis posterioribus. Traditur autem non solum bouem humeris gestasse, sed & totum solus de uorasse, vnde & epigramma in ipsum tale factum.

Τοιοῦτο μίλον ὅτι Σπῆν ἔθε-
το δὲ πρὸ τοῦ ἑρῖδος
Τετρακτὴν δάμαλιν οὐ διδὲ σὶ-
λαπίναις
Ὁμοίως δὲ πῆναι τὸ πρὸ τοῦ
ὧς νόον ἀρετῆς.

Ἡ γὰρ καὶ δὲ ἄλλης καὶ φανερὰ ὅτι
καὶ δάμαλιν μὲν, ἀπὸ τοῦ ἑρῖδος
Πρὸς τὴν τετρακτὴν ἔστι δὲ οὐκ ὀλίγη.
Ὁ γὰρ ἐπὶ τοῦ μίλου βῆναι ἀξιοῦν εἰς κῆρα, πᾶσι δὲ
κρίμας. ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν μίλον ἐστὶν αἰσθητικῆς.]

Fluidos flaccidos, viribus actoris vacuos. *Tyndaris* & Helena, quæ bis ob pulchritudinem rapta fuit. primum a Theseo, deinde a Paride. bene igitur Helena turpis ac deformis senectute effecta miratur, cur bis fuerit rapta. *Tempus edax re-*

rum apostrophe ad tempus, graui philosopho maxime conueniens. *Quibus autem* & multitudine annorum. siquidem annidentes aut dicuntur, quibus omnia rodi videntur. alludit autem ad dentes rotarum, quibus horæ mensurantur in horologijs. *Lenta morte* & lente ætate venienti. *Hæc quoque non*

perstant & elementa quoque in continuo fluxu esse ostendit. sunt autem quatuor, quorum duo, tellus & aqua sunt graua. Duo aer & ignis leuia.

GENITALIA corpora & quatuor elementa, ex quibus omnia generantur. *Nulloque premente* pondere subaudiatur. *Ex ipsa* & quatuor elementis. *Et in ipsa cadunt* in ipsa resoluntur, nam elementa dicuntur ex quibus omnia constant, & in quæ ultima resoluntur. *Resolutaque tel.* & elementorum alterum in aliud transire probat, nam & terra in aquam, & aqua in aerem, & aer in ignem, & contra ignis in aerem, aer in aquam, aqua in terram conuertuntur. [Tenuatur in auras, aeraque humor abit, ita plerique codices habent. neque reclamant Regius. mihi vero sic legendum videtur, tenuatur in auras, Aeraque humor abit, ut intelligamus, terram rarefactam in aquam, aquam in aerem, & inde aerem in ignem transire. id enim & sequentia probant, cum ait, ignis enim densum spissatus in aera transit. *Hæc* idest aer. (ita enim legendum, non ut vulgo habetur, hinc) in aquas, tellus glomerata cogitur vnda. neque enim simpliciter infimum, aut summum elementum in cetera omnia vertitur, sed quodque in proximum suum, ut docent Physici, nam quod quidam pro abit, habet substituit, id eque ineptum ac vanum est.] *Tenuissimus* & purissimus. *Superos ignes* & ætherem, qui omnium elementorum supremus est. *Retexitur* & resoluitur. *Tellus glo. co. unda* hoc est, aqua transit in terram. *Glomerata un.* & ex aqua condensata. *Nec pe. in tan.* & quæ nāq; perire videntur in quatuor elementa, vel (ut Arist. sentit) in primam materiam resoluntur. *Mibi credi.* hoc sibi credi postulat

RAPH.

Spesq; hominum & prima materna habitauimus alio. *Artifices Natura manus admonit* & angust corpora visceribus distenta condita matris. *Noluit*, eque domo vacuas emisit in auras, *Editus in lucem iacuit sine viribus infans*. *Mox quadrupes*, ritūq; tulit sua membra ferarum; *Paulatimq; tremens*, & nondum poplite firmo constitit, adiutisq; aliquo conamine nervis. *Inde valens*, veloxq; fuit, spatiumq; inuenta transit, & emeritis medijs quoque temporis annis, *Labitur occidua per iter decline senectæ*. *Subruit hæc æui*, demoliturq; prioris. *Robora* & fletq; Milon senior, cum spectat inanes illos, qui fuerant solidarum morte ferarum Herculeis similes, fluidos pendere lacertos, *Flet quoque*, ut in speculo rugas conspexit aniles Tyndaris, & secum, Cur sit bis rapta requirit. *Tempus edax rerum*, tuq; inuidiosa vetustas *Omnia destruitis*, vitiaq; dentibus æui *Paulatim lenta consumitis omnia morte*. *Hæc quoque non perstant*, quæ nos Elementa vocamus: *Quasque vices peragant*, (animos adhibere) docebo.

ARGVMENTVM.

ARG. Ipsa quoque initia quatuor, ex quibus generantur omnia transfigurari moribus suis. Resolutam. n. tellurem in aquas ab ire, attenuatam aquam efficere aera, & aera rursus per eundem ordinem reteri: spissatam ignem enim in aera verti, hunc in aquam, hanc in terram abire. Ceteraq; rerum perinde variari, quæ tempus, aut natura acceptas ab initio facies cogit amittere. Eadem fluminibus etiam fontibus ac terrenis locis accidere.

Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet: ex illis duo sunt onerosa, suoq;
Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur:
Et totidem grauitate carent, nulloque premente
Alta petunt, Aer, atque Aere purior ignis.
Quæ quanquam spatio distant, tamen omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt: resolutaq; tellus
In liquidas rarefcit aquas: tenuatus in auras
Aeraq; humor abito dempto quoque pondere, rursus
In superos aer tenuissimus emicat ignes.
Inde retrò redeunt, idemque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aera transit:
* Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur vnda.
Nec species sua cuique manet, rerumque nouatrix
Ex alijs alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quidquam (mibi credite) myndo,
Sed variat, faciemque nouat: nascique vocatur
Incipere esse aliud, quam quod fuit antè: morique
Desinere illud idem. cum sint hæc forsitan illa,
Hæc translata illuc: summa tamen omnia constant.

lat Pythagoras, quia vulgo parum verisimile videtur. *Nascique no.* & quid nasci, quidque mori sit, eleganter describit, nasci enim aliquid dicit, cum aliud quam quod fuit ante incipit esse, mori vero cum id definit esse, quod ante fuit. *Cum sint hæc forsitan il.* & Corruptionem vnius alterius generationem esse ait, eaq; quæ perire videntur, in alia conuertit. *Hæc* in hoc corpus. *Illuc* in illud corpus. *Summa ta.* in summa inquit, omnia eadem permanent, nam vel in quatuor elementa secundum Pythagoram, vel in primam materiam ex Aristotelis sententia omnia resoluntur.

& Sub

Corruptio uni
est gene-
ratio al-
terius.

§ *Sub ima. ca.* § sub eadem figura. § *Sic ad fer.* § ad ferream etatem. § *Ab au.* § ab etate aurea. est autem apostrophe ad secula. § *Versa est* § mutata est. hinc autem colligit id quod toties ait Arist. Corruptionem unius, alterius esse generationem. § *Vidi e. quod sue.* § id multis exemplis colligi potest. nam ubi nunc est

fretū Siculum, ibi fuit terra & quidem solidissima. ut enim Plin. narrat, Sicilia Italiae olim fuit auulsa. Cyprus Syriae, Euboea Bœotiae, Euboea Abantis & Macris. tamen in Plin. lib. 12. ca. 88. & 89. ferè legat corrupte, Atlantem, & Macriam bellicum Bithyniae, Leucosia Syrenum promotorio. § *Vidi fa. ex aquore ter.* § nam præter quàm quod nouè in sulæ in mari nascuntur, tota Aegyptus olim mare fuisse narratur. Hybanda præterea quodam insulae Ionie ducentis nunc a mari abest stadiis. § *Et pro. a pela.* § etiam in montibus & quidem altissimis cœchæ marinæ reperiuntur. ex quo colligitur illic mare aliquando fuisse. § *Et eluue* § diluuium. § *Paludosa* § terra subaudiatur. ex paludibus autem etiam nunc fertilissimi agri sunt, id quod de Pontinis paludibus etiam Horatius in Arte poetica scribit:

Debemur mortui nos, nostræque siue receptus.
Terra, Neptunus classes
Aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisque diu
palus aptaque remis
Vicinas vrbes alit, & graue
sentit aratrum. § *Quaquo si.*
§ quæ sicca fuerant loca,
a paludibus sunt occupata.
§ *Stagnata* § stagna facta.
§ *Hument* § humescunt, humida facta sunt. § *Hic font.*
§ fontes noui sæpè numero oriuntur, maximeque ubi syluæ succiduntur, ut Plin. lib. 2. ca. 80. scribit, interdum etiam arescunt. § *Tremoribus orbis* § terræ motibus. nam ut (refert Plin.) varie quatitur terra, & mira eduntur opera, alibi prostratis mœnibus, alibi hiatu profundo haustis, alibi egestis molibus, alibi emissis omnibus, nonnunquam etiam ignibus, calidius vel fontibus, alibi auerso fluminum cursu. § *Ex cacata* § occulta. [Alij autè exiccata legunt, quam lectionem & ipse approbo. durum enim nimis est, exiccatum pro occulta tum, aut absconditum dici, cum alterum actiue potestatis sit, alterum passiuæ.] § *Sic ubi terreno.* § Lycus est § varijs probat exemplis, multa flumina modo oriri, modo occultari. Lycus autem fluuius est Asiae, a Cadmo monte fluens, qui ut Herod. scribit iuxta Colossas Phrygiae oppidum terræ hiatum subiens occultatur, deinde quinque ferè post stadia emergens, illabitur & ipse in Meandrum. Hæc autem & Plin. scribit. Subeunt inquit terras, rursusque redduntur Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tigris in Mesopotamia. sed duo item alij sunt fluuij hoc nomine, alter ex Arcadia in litus Burræ labitur, alter apud Eretrios existit. § *Sic modo combibitur* § Erasinus flu-

uius Arcadiae, qui (ut scribit Herodotus) a Stymphalide palude oritur, at nunc quidem in argolico agro exit, cum antea exitum non haberet. § *Et Mysum.* § Caicus fluuius est Mysiae, qui alueum pristinum mutauit.

NEC non Sica. § Amasenus fluuius est Siciliae, qui æstate

ferè exiccatur. § *Ante bib.* § Anigrus, qui & Aniger dicitur, fluuius est Græciæ, quæ dulci factus est amar, postquam in eo se lauerunt Centaures ab Hercule vulnerati. quibus alij tradant Melapodæ, ut prætidus ab infania purgaret, illis ad expiationem aquæ visum fuisse, propter quod ex dulci amarus fuisse effectus. [vide Eliaca Pausaniæ priora.] Piceæ et gignit pessimi saporis. hic autè fluuius ante Minyeus appellabatur, cuius aquæ irrigatio maculas albas, & impetigines sanat, quæ ex cæa Alphei quoque Alphos, id est maculas curret, nomen sortitum esse litteris peditum est. § *Quid non* § *scyt.* § fluuius est Scythiæ ex magna palude profluens, circum quæ (ut scribit Herodotus lib. 4.) pascuntur equi syluestres candidi is quinq; ferè dierum navigatione anhustus, & dulcis fluit, sed mox quatuor a mari dierum navigatione, sanè quæ amarus, propter amarum qui in eum influit fontem, est autem hic fons in finibus Scytharum Aratorum & Halyzonum, eodem nomine, quo loc⁹ unde emanat, Scythica lingua exampeus, id est sacra vix. § *Fluctibus.* § ex insulis cōtinente fieri, ac ex cōtinente insulas exemplis colligit Pythagoras. nā Antissa cū antea perse insula esset cū vrbe eiusdem nominis, nunc Lesbos (ut Plin. scribit lib. 2. ca. 89. est adiuncta. § *Pharos* § Pharos quoque insula olim fuit, Aegypto adiacens, nunc autem continens est facta, quæ turrim habebat multis tabulatis excelsam, & albo lapidæ mirifice structam eodem nomine, quo insula, quæ quidem Solstratus Gnydius regum amicis pro nauigantium salute (ut refert Strabo lib. 17. extruxit. [Meminit & Plin. lib. 2. cap. 85.] § *Tyros* § Tyros vero vrbs est Phœnicia, quæ Alexandri magni temporibus insula fuit. nam aggere ab ipso cōtinente fuit coniuncta, dum illam obsideret. [ut Curtius lib. 4. ca. 1. & ceteri.] § *Leucada* cō-

Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim, sic ad ferrum venistis ab auro
Secula: sic toties versa est fortuna locorum.
Vidi ego quod fuerat quondam solidissima tellus,
Esse fretum: vidi factas ex æquore terras.
Et procul a pelago conchæ iacere marinæ,
Et vetus inuenta est in montibus anchora summis.
Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit: & eluue mons est deductus in æquor.
Eque paludosa siccis humus aret arenis:
Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
Hic fontes natura novos emisit, & illic
Clausit, & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt, aut exsiccata residunt.

ARGUMENTVM.

ARG. Amnem Lyci consumptum ostendit alias apparuisse: alias non

Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Existit procul hinc, alioque renascitur ore.

ARGUMENTVM.

ARG. Erasinus in Archadia fluere visus, modo latens, terræ voragine absumptus, postea Argis est redditus voluntate Iunonis.

Sic modo combibitur, recto modo gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.

ARGUMENTVM.

ARG. Caicū flumen Mysiae alijs nūc ripis, alijs in initio fluxisse fertur.

* Et mysum capitisque sui, ripæque prioris
Pœnituisse, aliaque ferunt nunc ire Caicum.

ARGUMENTVM.

ARG. Amasenum flumen Sicilia intumescere, refluere, interdum siccat.

Nec non Sicanias voluens Amasenus arenas
Nunc fluit, interdum suppressis fontibus, aret.

ARGUMENTVM.

ARG. Anigrum flumen iucundissimam aquam sitientibus præstitisse: postea quam Centaures ab Herculeis sagittis confecti, cruorem in eo ablucunt, alperio aduenientes fugasse odore.

Ante bibebatur, nunc quas contingere nolis,
Fundit Anigrus aquas. postquam (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lauere bimenibres
Vulnera, clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

ARGUMENTVM.

ARG. Hypanim Scythiæ amnem marini factum liquoris ait, cum fuerit in initio dulcissimi, ob fontem regionis eiusdem, in eum influentem.

Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus viuiatur amaris?

ARGUMENTVM.

ARG. Antissa, & Pharos, item Tyros in Phœnicia insulae fuerunt, nunc vero cōtinenti coniunctæ.

Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosque,
Et Phœnissa Tyros: quarum nuno insula nulla est.

ARGUMENTVM.

ARG. Item Leucades insulae tres in salo sunt nunc, a fluctibus olim relictæ, item Zancle olim coniuncta Italia, nunc freto discriminatur: propterea id contigit, quod Latonæ sedes est ibi negata.

Leucada cōtinuam veteres habuere coloni:

Leucas vrbs est, quæ olim Epiro fuit coniuncta. Leucadem autem vocauerunt (ut Strabo opinatur) a Leucate sumpto vocabulo. est autem albicanti colore petra in pelagus proiecta, atque Cephalenæ & Leucadi adiacens, in qua est Apollinis Leucata Fanum. vrbem autem posuit pro insula Ouid. nam (si referenti Plinio credimus) Leucadia peninsula est iuxta sinum Ambracium, quondam Neritis appellata, accolarum opere abscissa a cōtinente, ac reddita ventorum flatui, congeriem arenæ accumulantium. oppidum autem in ea Leucata quondam Neritum dictum.

Zancle quoque? Zancle vrbs est Siciliæ, quæ nunc Messina dicitur, olim Italiæ adiuncta, eam (vt Strab. lib. 6. refert) condidit Messenij, qui Peloponnesum habitant, a quibus & nomen accepit, nam prius a curuitate locorū Zancle fuit vocata. nam curua Zancleia vocabant Naxij, qui illam prius ædificarunt.

Si queris Helicen? Helice vrbs fuit Achaia, in qua Callisto nata fuisse dicitur, vnde sepe numero pro maiori ponitur vrbs. [Helice Achaia vrbs fuit, ab Helice Selinuntis filia, Iouis cōiuge nominata, auctores Stephanus, Pausanias & Strabo. Callisto autē, cuius hic Regius meminit, nō in Achaia, sed Arcadia nata fuit, neque ab vrbe Helice cognomen vllum accepit, sed quod vrbs maior Helice a poetis dī, minor autē Cynosura, diuersam rationem habet, nam Aratus, & qui eum sequitur, quorum & Higinus meminit, Helicen & Cynosuram, nymphas Idæas, Iouis nutrices fuisse tradunt, quas Iupiter officij ac misterij sui causā inter sydera retulerit, quāquam siquis ad etymologiam vocum respiciat, Helicem ἀπὸ τῆς ἑλίκης, hoc est vertēdo, eo q̄ tota supra terram vertatur, dictam inueniat. Cynosuram autem a specie & positu stellarum, quod canis caudam referat. *Bura?* Bura item vrbs fuit Achaia, cuius vt Helices in sinu Corinthio, vt scribit Plinius, etiamnum vestigia apparent, est autem in monte sita, a Bura Iouis filia & Helices dicta, ut Pausanias in Achaicis scribit, quæ terræ motu, & ipsa quoque cum Helice deleta est, adeo cōcussa fuit, ut ne deorū quidem statuae integræ fuerint relictæ. soli autē Burenſiū, qui tunc abfuerunt, Bura postea habitarunt. *Est prope Pittheiam?* pitthei Aethræ patris patriam: nam Træzen vrbs est Peloponnesi, a Træzene Pelopis filio dicta, quæ & Aphrodisias, & Saronia, & Posidonias, & Apollonias, & Anthanis fuit appellata. planiciem autem in montes conuerti, & contra montes in planiciem transire, colligit Pythagoras, eam autem huiusmodi mutationis causam assignat, quam & Arist. in Meteoris affert, ventos, n. subterraneos neq; exitum habentes in causā esse ait, vt plana interdum montes efficiantur. *Res horrenda?* admiranda: est autem acclamatio. *Vis fera?* violentia terribilis. *Cæcis?* occultis. *Aliqua?* via. *Lustrata?* conata. *Flatibus?* flaminibus. *Aut direpta bicornis?* periphralis est vtrum. *Plurima cum subeant?* in mentem veniant. *Super?* insuper.

RAPH.

MEDIO tua corniger Hammon? Iupiter sub figura arietis in Lybia hac de causā colitur, quod cū Liber pater per Lybiæ desertam exercitum ducens, siti laboraret, patrem rogauit, vt sibi auxilio esset, cui repente aries occurrit, quē secutus limpidissimū fontem inuenit, in tantæ autem rei memoriā & templum magnificentissimum extruxit, & insitit, vt Iupiter sub figura arietis coleretur, fons verò ille (vt scribit Plinius) interdū frigidus, noctibus feruet. *Admotis Athamantis aquis?* in Dodone scribit Plinius lib. 2. c. 103. Iouis fons cum sit gelidus, & immerſas faces extinguat, si extinctæ admouentur, accendit. idem meridie semper deficit, qua de causā Anapamonon vocant. Mox increſcens ad medium noctis exube-

rat, ab eo rursus sensim deficit. quamuis autem Athamantis legatur, Athamanis tamen ab Ouidio forsitan scriptum fuit, nam Athamania, quæ & Athamanis dicitur, Thessaliæ regio est, in qua fons ille esse perhibetur. hinc etiam Athamanes populi dicuntur. est autem hypallage, Admotum aquis lignum intelligitur. [Solinus c. 12. fontem de quo hic dicitur, Epiri dicit, Sacrum cognomento Plinius lib. secundo. cap. 103. Dodoneum, Ioui sacrum, est autem Dodone pars Epiri. quod igitur regius contendit Athamantis, legendum esse, vt sit sēminium gentile ab Athamania, quam Plinius Aetolorum populum, Stephanus Illyrici partē, alij Thessaliæ faciunt, ita accipio, si vocabulū vicini loci, pro proprio sumatur, deinde Athamanis nō de terra, sed de aqua siue vnda, qđ nomē proximo versu q̄ p̄cedit intelligatur. quam etiam Strabo lib. 7. Athamanes inter Epiroticos recenset his verbis,

ἠπειρώται δ' εἰσὶν ἡ ἀμφιλοχοί, ἡ οἱ ὑπερκίμεστοι ἡ συνάπποτες τοῖς ἰλλυριοῖς ὀρίσι τραχέϊαν οἰκόντες χώραν, μέλοισι τε ἡ ἀδαμάτες ἡ αἰθίκες ἡ τυμφαῖος ἡ ὀρίσαι. &c.

Recrescit? decreſcit. *Flumen habent Cicones?* huius fluminis nomen non memini me legisse, nisi Hebrum intelligamus. Plinius vero sic scribit. in Ciconum flumine & in Piceno lacu Velino lignum deiectum, lapideo cortice obducitur. Cicones autem Thraciæ populos esse sæpius iam scripsimus.

CAETERVM, in hac calentium aquarum ratione, nōnē illud eximium est, ac inuestigandum anxie, quod ipse etiam penē purē apud Aponum adnotauit, dum Patauij capeſſerē ingenij cultum, ab illis sub-

COEL.
RHOD.

inde lapides gigni? hoc extra omnem admirationē mihi fuit, scaturiunt ibi feruentissimæ aque, in supercilio non multum arrecto, in subiecto molēdinum est, quod versat balnei aqua per conuallem decurrens, Volaticam, vt nunc passim dicitur, in quam impetu deuoluitur aqua per actum. vidimus rotam, veluti quodam artificio lapidea circumtectam crusta, & quum oculis non satis crederem, duritiem materiæ experturus, cultelli satis validi mucronem insigniter retusum animaduerti, id vt pote adolescenti, qui nihil admodum interioris scientiæ attentassem, miraculum est visum. mox repetita vrbe, quum rem scholasticis quibusdam exposuissem in foro, risu exceptus sum ab omnibus fere, tanquam inuitata nescio quæ, & absurda ac scurrilia promerem, sed haud ita multo interſtitio factō, illuc profecti mecum in rem præsentem verissima senserunt, quæ prius inscite ludibrio habuerant. verum ea omnia post, quum Plinij, tam aliorum doctrina confirmata reperi, nam & Seneca (ut de Strabone taceam) libro decimotertio, Naturalium tertio ad hunc modum scribit: Interest vtrum loca sulfure, an nitro, an bitumine plena tranſeant. hac ratione corruptæ cum vitæ periculo bibuntur: vnde & apud Ouid. legimus.

Flumen habent Cicones quod potum saxea reddit, Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Scythia

Crathis & hinc Sybaris. Crathis & Sybaris fluij sunt Calabriæ qui capillos flauos efficiunt. est etiam Crathis Achaïæ fluius, iuxta Aëgas labens, a miscendis aquis cognominatus, quod a duobus fluminibus incrementa suscipiat, a quo & Italicus (ut Strabo & Pausanias aiunt) fuit, appellatus. [Crathidis quidem meminit Pausanias in Achaicis & Arcadicis. de utroque autem Strabo lib. 6. his verbis.

ἡ Crathis δὲ ἐστὶ διακρινθεὶς τὰς ὁρίων ἀχαιῶν κτίσμα ἢ εὐβαρίας ὁ ποταμὸν μεταξὺ κράθιδος καὶ συβαρίδος. Et paulo post, ὁ μὲν ἐν συβαρίδι τὰς αἰονότας ἰσχυρὰς ἀπὸ αὐτοῦ, παρτικὰς ποιεῖ, διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπὸ αὐτοῦ. ὁ δὲ κράθις τὰς ἀνθρώπων ξασθατρὸν καὶ λαοκτορὸν χεῖν ποιεῖ λαοκτόνος, καὶ ὅλα ποικίλα ἀνάγει αὐταί.]

Cui non audita est? Salmacis fons est Carix, in quem qui ingrediuntur, effœminati egrediuntur. cuius rei causam superioribus diximus libris. *Mirum grauitate soporem* & periphraſis est Lethargi. [Solinus cap. 32. etiam lacum in Aethiopia dicit esse, quo perfusa corpora velut oleo nitescant.] *Clitorio quicunque sitim* Clitorius fons est Arcadiæ, qui potus odium vini inducit. [Pausanias fluium vocat Clitorem, iuxta oppidum Clitorium, a Clitore Azanis filio nominatum. de natura autem aquæ etiam Vibius sequester meminit, & Vitruuius libro 8. qui & epigramma, circa fontem illum lapidi iam olim inscriptum tale refert.

Ἀγρότα οὖν ὁρίσας τὸ μεταβαλὲν ἦν σὺ βαρύνει. Δίψας ἂν ἰσχυρὰς καὶ ἰσχυρὰς ἔρχομαι. Τῆς μὲν γὰρ κρήνης ἄριστος αἶμα, καὶ παρὰ νύμφαις. Ὑπὸ δὲ αἰσῶν ὅσον αὐτὸ τὸ σὺν αἰσῶν. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἐπὶ λατρά βαλὼν χροῖα μὴ σὺ καὶ αὐτὸν Ποιμένα θυμὸν ἐν τὸς ἰόντα μέδης. Ὁ γὰρ δὲ ἐμὲν αὐτὸν αἰσῶν πάλιν, ἐνθα μελὰμπης. Δυσάμοτος λύσσα, φροντίδας ἀργαλίας. Πάντα καὶ θυμὸν ἰκοφὴν ὅσον ἀπὸ τοῦ, ὅταν ἀπὸ ἀργαλίας. Ὁ δὲ τὰς ἀνθρώπων ἔλκεται ἀργαλίας.]

Calido vino & ex sententia physicorum calidum est natura vinum. *Indigena* & accola ibi geniti. *Amythone*. & Melampus medicus, qui Præti Argiuorum regis filias quatuor putantes se vacas esse eo furore liberauit, quem ipsis Iuno, ut scribit Pherecydes, ut alij Venus, immiserat, quod illæ se pulchriores esse iactarent. *Prætidas* & Præti Argiuorum regis filias, quarum nomina sunt hæc, Mera, Euryale, Lysippe, & Iphia-nassa, quam quidem Melampus parte regni accepta, postea-

quam illas curauit, vxorem accepit.

HYVIC fluit & Lyncestius fluius est, cuius aquam quisque potauerit, non minus ebrius efficitur, quam si immoderate vinum bibisset. hoc etiam Plinius lib. 2. cap. 103. quidem his verbis affirmat. Lyncesti aqua quæ vocatur acidula, vini modotemulentos facit: item in Paphlagonia, & in agro Caleno. *Est lacus Arcadia* & de Stymphalio lacu, qui esse fertur iuxta Pheneum campum, vel de reitagnatione Ladonis aquæ aliorumve fluiorum, quæ in Pheneo campo fieri consueſſe scribitur, quâuis nihil de aqua rû qualitate dicat. Plinius vero, nisi mēdum ineſt, sentire videtur Pheneas paludes in Arcadia esse, ex quibus Ladon profluat. Arcadia autem regio est Achaïæ mediterranea, maxime a mari remota, quæ primo Drymonis, mox Pelasgiæ fuit appellata. [A quam de qua hic Ouid. intelligere videtur, Pausanias Stygem vocari ait ab Arcadibus, cuius verba hæc sunt, *ἐκ τῆς ἰσθμῆς αὐτῶν* (de Cynethaenſibus loquens) *ἰδατος ψυχρῆς. καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἀλάτορος ποταμῶν* ὅς ἐστιν ὁ ποταμὸς ὁ ὀνόματι τῆς ἰσθμῆς, καὶ ἀλυσσόν τινος ἰσθμῆς. καὶ ὅταν φάνηται ἂν ἀρῶσι τὸ μὲν πρὸς ποταμῶν ὅσον ὅσον ἀνομαζέται ἐπὶ ἀνθρώπων σημεῖον ἀνθρώπων. ἢ δὲ ποταμὸς ἐν κυνέθῳ ὅσον ἰσθμῶν ὅσον ἀνθρώπων ποταμῶν ἐκ τῆς ἰσθμῆς.]

Crathis, & hinc Sybaris vestris conterminus oris, Electro similes faciunt, auroque capillos.

ARGUMENTVM.

ARG. Salamacis fons in Garia contactu sui liquoris, cogit in molliem corporis obscœni verti, Beneficio Mercurij & Veneris dicitur esse factum.

Quodq; magis mirum sunt qui non corpora tantum, Verum animos etiam valeant mutare liquores. Cui non audita est obscœna Salmacis vnda?

ARGUMENTVM.

ARG. Lacus est in Aethiopia hausto liquore ad sitim sedandam, aut in insaniam, aut in soporem vertit.

Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit, Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.

ARGUMENTVM.

ARG. Clitorius fons in Arcadia vinum in odium adducit: quod Melampus Amithæonis filius Proetidas cum ab infantia liberaſſet, nouissime res media in eum proieciſſe fertur.

Clitorio quicunque sitim de fonte leuarit, Vina fugit, gaudetq; meris abstemius vndis. Seu vis est in aqua calido contraria vino, Siue, quod indigenæ memorant, Amythaone natus Prætidas attonitas postquam per carmen, & herbas Eripuit furij, purgamina mentis in illas Misit aquas, odiumq; meri permansit in vndis.

ARGUMENTVM.

ARG. Lyncestius amnis Thraciæ hanc vim obtrahit, potestate mutata, ut aquam eius bibentes ebrij fiant.

Huic fluit effectus dispar Lyncestius amnis, Quem quicunque parum moderato gutture traxit, Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.

ARGUMENTVM.

ARG. In Arcadia secundum Phenon urbem aquæ feruntur, quæ potu nocte nocent, luce autem innocuæ cognoscuntur.

Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixerunt priores, Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto, Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

ARGUMENTVM.

ARG. Ortygiæ insula olim mobilis erat, Symplegades quoque caute in ponto concurrentes, flaribus foliæ moueri, nunc fixa fundamenti tenentur loco.

Sic alias, aliisque lacus, & flumina vires Concipiunt: tempusq; fuit, quo nauit in vndis Nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argos Vndarum sparsas Symplegadas elisarum, Quæ nunc immota perstant, ventisque resistunt.

ARGUMENTVM.

ARG. Aetna mons Siciliæ in ignem veri coëgit, cum initio riguerit.

Nec quæ sulphureis ardet fornacibus Aetna, Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper. Nam siue est animal Tellus, & viuunt, habetq; Spiramenta locis flammam exhalantia multis, Spirandi mutare vias, quotiesq; mouetur, Has finire potest, illas aperire cauernas, Siue leues imis uenti cōhibentur in antris, Saxaq; cum saxis, & habentem semina flammæ

duorum scupulorum concursu. *Nec quæ* causas assignat poeta, cur Aetna Siciliæ mons notissimus ardeat. hinc autē etiam colligit, omnia esse in continuo fluxu, quod nec semper arſit, nec semper arſura est Aetna. tres autem affert illius incendiij causas. nam aut naturalis est ille ignis, aut a ventis inclusis excitatur, aut ex sulfure & bitumine oritur.

§ *Itibus* iactatibus. § *Frigida* sine igne. § *Bituminea vires* Bitumen genus est picis celerrime ignem rapientis. § *Esse viros* § *Pa. est.* Pallene & vrbs est Thraciæ a Pallene Sithonis filia dicta, & Cherronesus, quæ & Phlegora antiquitus vocabatur, vbi giganteum bellum confectum fuisse dicitur. § *Qui so. leui.* qui

scri.) Bombices in Assyria prouenientes nidos è luto fingunt falis specie applicatos. lapidis tanta duricie, vt spiculis perforari vix possint. in his & ceras largius quàm apes faciunt, deinde maiores vermiculos, hi Eruca hunc. fit deinde quæ vocatur Bombilis, ex ea Nicedalus, ex hoc sex mensibus Bombices te-

Tineæ in papilio-
nes.

las araneorum more texunt, ad vellem, luxumque feminarum, quæ Bombicina dicitur. [Recte quidē de Bombicibus, & earum generatione Regius, ex Aristotele ac Plin. videlicet, sed quod hic Ouid. Tineas agrestes, Bombices vocat, id puto, non recte sensit. neq; n. Bombices quisquā tineas recte vocauerit, cū eas tineas vocent auctores proprie, quæ arrodunt atque consumunt aliquid, vt Tineas vestium, Tineas alui, & id genus. deinde papiliones non ex bombicibus sed frondiū & foliorū tineis nascuntur. id quod vulgo notū est. Totus autē hic locus explicatur apud Plin. lib. 12. c. 32. vbi ille in hunc modum, multa autem, inquit, insecta & aliter nascuntur, atq; in primis ex rore. insidet hic raphani fol. 1. vere, & spissatus sole in magnitudinem milij cogitur, unde oritur vermiculus parvus, & triduo mox eruca, quæ adiectis diebus crescit immobilis, duro cortice ad tactū mouetur aranei, Hæc eruca. quā Chrysalidē appellat rupto deinde cortice volat papilio. de inde quod feralē Ouid. vocat Papilionē ed referēdū, quod Plin. lib. 28. c. 10. ait. Papilio quoq; lucernarū luminibus ad volans, inter mala medicamenta numeratur. huic contrariū est iecur caprinū, sic vt fel veneficijs ex mustella rustica factis, &c. § *Res obs.* aiaduēsa, notata. § *Tinea agre.* § vermiculi agrestes. § *Ferali papi.* § pestifero ac venenoso. § *Truncas pedibus* § mutilatas & carentes pedibus. § *Nec Catulos partu* § Plin. lib. 8. Ranæ ex cap. 36. hoc idem scribit de limo. vrlis. pariunt inquit tricesimo die ac plurimū quinos, hi sunt candida, informisq; caro paulo muribus maior, sine oculis, sine pilo, vngues tantum prominent, hanc lambendo paulatim figurant. § *Fingit* figurat. § *Non ne vides* apes sine pedibus nascuntur, vnde etiam nomen traxere. primum enim vermiculi absque pedibus, alisq; oriuntur. § *Iunonis volucrem* § pauonem. § *Armigerum Iouis* § aquilam. § *Cythereas columb.* § Veneri dicatas. [Legendum videtur, Cythereas columbas, facto patronymico a Cythereus, a um, versus gratia.]

Aues ex medio ouii

Materiam iactant ea concipit ictibus ignem.

Antra relinquentur sedatis frigida ventis.

Sine bitumine rapiunt incendia vires.

Luteave exiguis ardescunt sulfura fumis.

Nempe vbi terra cibos, alimenta q; pinguis flammæ.

Non dabit, absumptis per longum viribus auum,

Natureque suum nutrimentum deerit edaci.

Non feret illa famem, desertaque deseret ignes.

ARGUMENTVM.

ARG. In Pallene, quæ sub Aquilone iacet, homines dicuntur in volucres verti, nouies cum in Tritoniæ paludem merfi sint.

Esse viros, fama est, in Hyperborea Pallene,

Qui soleant leuibus velari corpora plumis,

Cum tritoniæ nonies subiere paludem,

ARGUMENTVM.

ARG. Scythides, in Scythia tæminæ venenis sparsa corpora immutant, se in aues transfigurantes.

Had equidem, credo, sparsa quoque membra veneno

Exercere artes Scythides memorantur easdem.

ARGUMENTVM.

ARG. Ex vitulis apes nascuntur: quas Aristes fertur inuenisse.

Si qua fides rebus tamen est addenda probatis,

Nonne vides quæcunque mora, fluidoque calore

Corpora tabuerint, in parua animalia verti?

I quoque, delectos mactatos obrue tauros,

(Cognita res vsu) de putri viscere passim

Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum

Rura colunt, operique fauent, in spemque laborant.

ARGUMENTVM.

ARG. Ex equo putrefacto crabrones nasci potuisse primum proditur.

Pressus humo bellator equus Crabronis origo est.

ARGUMENTVM.

ARG. Cancrum demptis brachijs si terræ subijcias, scorpium nascitur.

Concaua littoreo si demas brachia cancro,

Cætera supponas terræ, de parte sepulta

Scorpium exibat, caudaque minabatur vnca.

ARGUMENTVM.

ARG. Bombyces quæ folia filis intexunt, in papiliones vertuntur.

Quæque solent canis frondes intexere filis

Agrestes tineæ, res obseruata colonis,

Ferali mutant cum papilione figuram.

ARGUMENTVM.

ARG. Ranæ nascuntur ex limo sine pedibus: mox natando pedes crescunt.

Semina limus habet virides generantia ranas,

Et generat truncas pedibus, mox apta natando

Crura dat: vtque eadem sint longis saltibus apta,

Posterior superat partes mensura priores.

ARGUMENTVM.

ARG. Vtq; carnem patiunt, eamque lambendo in figuram sui conuertunt.

Nec catulus partu quem reddidit Vrsa recenti,

Sed malè viua caro est, lambendo mater in artus

Fingit, & in formam quantam capit ipsa reducit.

ARGUMENTVM.

ARG. Apes initio ituncæ, vt vermes nascuntur: postea corporis partes, ac pennas accipere produntur.

Non ne vides, quos cera tegit sexangula sætus

Melliferarum apium sine membris corpora nasci?

Et serosque pedes, serasque assumere pennas?

ARGUMENTVM.

ARG. pauones, qui in tutela Iunonis habentur: item aquilæ Iouis Columbaq; Veneris: & cætera volucres ex media parte oui, qui vitellus vocatur, videntur nasci.

Iunonis volucrem, quæ cauda sydera portat.

Armigerumque Iouis, Cithereidasque columbas,

§ *Cum Tritonia paludem* Tritoniæ palus in Lybia esse scribitur, sed poeta de ea, quæ sit in septentrione videtur sentire, de qua me nihil memini alibi legisse: si mile de Arcadibus Plinius scribit, quos in lupos verti, rursusque sibi restitui, tam cōstās fama fuit, vt in male dictis versipelles habeantur.

[Cæterum quod ad Ouidij fabulam attinet, videntur eodem pertinere & Plinij verba, quibus ille de Hyperboreis. mox Riphæi (inquit) montes, & assiduo ninis casu, pinnarum similitudine Pterophoros appellata regio. pars mundi damnata a natura rerum, & densa mersa caligine, neque in alio, quàm rigoris opere, gelidusq; aquilonis conceptaculis. pone eos montes, vltraq; Aquilonem, gens felix (si credimus) quos Hyperboreas appellauere, an nosos degere eos, fabulosis celebrata miraculis. &c. nā quod regio ipsa πτερόφορος appellata, occasionem fabulæ dedisse vī: deinde & illud accedit, quod dicitur gēs fabulosis celebrata miraculis, quanquam neq; de Pallene Hyperborea, neq; de Tritoniæ palude alibi quicquā, quod ego scīā extet.] § *Scythides* § Scythicæ mulieres, quæ se in aues, vt nostratiū quædam, in feles mutare dicuntur. § *Sparsa* perunctæ. § *Easdem artes* vt se in aues cōuertant. § *Rebus probatis* de quibus periculum est factum. § *Tabuerint* corrupta fuerint. § *Fluido calore* § ab effectu quod fluida & mollia corpora reddat. § *Obrue* § terra tege. § *Delectos ta.* § vitulos. nam ex vitulis (vt in Georgicis scribit Virg.) apes nascuntur. § *Vsu* § experientia. § *De putri viscere* de corrupta carne. § *Rura colunt* § nam in agris è floribus rorem legentes uersantur. § *In spem* § futuri & mellis & noui examinis.

Hoies in aues.

Mulieres in aues.

Apes ex cadauere bubulo.

RAPH.

Ex equo crabrones
Ex cancro
Scorpium

PRESSVS humo bel. § per quem bella geruntur. notū est autem crabrones ex equis putrefactis nasci. § *Littorio c.* § in littore moranti. hoc autem vsu cognitum est, scorpium nasci ex cancro terra obruto. § *Caudaque* § nam scorpium cauda ictus inferre memoratur. § *Quæque so.* § Bombices dicit, quæ sericum generant, nam (vt Plin. in 11. Na. hi.

Caro i vrsu

Apes primo sine pedibus

COEL.
RHOD.

QVO tamen versu legi commodius Cytheria potest, sed syllabæ mensus non nihil refragatur. meminit & Academicorum secundo M. Tullius, neque vero hoc loco expectandum, ut de remo inflexo, aut de collo columbæ respondeam. non enim is sum, qui quicquid vñ, tale dicam esse, quale videatur. & rursum: nam & in remo sentio non esse id quod vñ, & in columbis plures videri colores, nec esse plus vno. quod ad syllabam attinet, varietum in ea comperias, uti Metamorphoseon. 15.

Armigerumque Iouis, Cythereidasque columbas: *Medijs è part.* & ex vitello oui. *Sunt qui* de hoc Plin. lib. 10. ca. 66. sic scribit. anguem ex medulla hominis spinæ gigni; accepimus a multis. *Hæc tamen* mirandam Phœnicis aus generationem describit poeta, de quo & Plin. lib. 10. c. 2. ferè eadem. Aquilæ autè magnitudine esse narratur, auri fulgore circa collum, cetera purpureus, cæruleam rofeis caudam pennis distinguuntibus; cristis faciem caputque plumeo apice honestante. peculiaris est Arabia felix. Manilius senator auctor est neminè extitisse, qui Phœnicem viderit. Sacrum in Arabia Soli esse, vivere annis 660. Senescentem casia, thurisque furculis construere nidum, replere odoribus & super emori. ex ossibus deinde ac medullis nasci, primo ceu vermiculum, inde fieri pulum, principioque iusta funeri priori reddere, & totum deferre nidum prope Panchaiam in Solis urbem & in ara ibi deponere. *Primordia* originem *Assyrij Phæ.* & a colore purpureo Phœnix vñ appellatus. *Quo simul* & Phœnicis nidum aperte omnia describit poeta. Casia autem & nardus frutices sunt suauissimi odoris in Arabia nascentes.

RAPH.

ONERIQUE ferendo est & sufficit nido auferendo. sic autem dictum est, ut dicimus aliquem non esse soluendo. *Leuat* alleuat, ac leues reddit. *Hyperionis* templo Solis. [quod in vrbe solis est, cuius meminit Plin. lib. 5. c. 9.] *Sunt tamen* hyena fera est de qua multa a Plinio lib. 8. c. 30. miratraduntur: sed maxime ei vtrantque inesse naturam, & alternis annis marem, foeminamque fieri, & ut scribit Plin. ipse, parere sine mare vulgus credit, Arist. negat. collū & iuba continuitate spinæ porrigitur, flectique nisi circumactu totius corporis nequit. *Alternare* alternis annis mutare. *Id quoque* Chamæleontem dicit, qui (ut Plin. lib. 8. c. 33. tradit) solus animalium nec

potu alitur, nec alio quam aeris alimento, circa caprificos festinus innoxius alioqui & coloris natura mirabilior. mutat namque cum subinde & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque semper quemcunque proxime attingit præter rubrum candidumque, defuncto pallor est. *Vista re.* & Lyncurium gemmum

*Et genus omne auium medijs è partibus oui
Ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?*

A R G V M E N T V M.

A R G. Ex medulla humana in sepulchris angues profeminantur. *Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro, Mutari credant humanas angue medullas.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Phœnix in Assyriæ finibus nido ex odoribus facto, cum est senectute pressa, supra recumbit, ex cuius tanie alia renascitur: & viribus roborata, nidum in urbem efficit solis: ibique in templo eius monumentum patris reponit. fertur enim quinque ætatis sæcula replere.

*Hæc tamen ex alijs generis primordia ducunt,
Vna est, quæ reparet, seque ipsa refeminet ales,
Assyrij Phœnica vocant: nec fruge nec herbis,
Sed turis lachrymis, & succo viuit amomi.
Hæc ubi quinque suæ compleuit secula vitæ,
Ilicis in ramis tremulaque cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum sibi construit ore.
Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
Quassaque cum fulua substravit cinnama myrrha,
Se super imponit, finitque in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem, qui viuere debeat annos,
Corpore de patrio paruum Phœnica renasci.
Cum dedit huic ætas vires, onerique ferendo est,
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fertque pius, cunasque suas, patriumque sepulcrum,
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus,
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Hyena fera ex foemina in marem vertitur. *Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
Alternare vices, & quæ modò foemina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miremur Hyenam.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Chamæleon ventis, & aura nutritus, quodcunque contigerit coloris eiusdem efficitur.

*Id quoque, quod ventis animal nutritur, & aura,
Protinus assimilatur, tetigit quoscunque colores.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Lynces, qui sunt in liberi tutela, vrinam vertunt in lapidem. *Vista racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant: quidquid vesica remisit,
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Corallium lapis sub aqua mollis est: extra durefcit. *Sic & Corallium, quo primum contigit auras
Tempore durefcit, mollis fuit herba sub vndis.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Significat gentes variari in species deorum voluntate. *Desinet antè dies, & in alto Phæbus anhelos
Aequore tinget equos, quàm consequar omnia dictis.
In species translata nouas sic omnia verti
Cernimus, atque alias assumere robora gentes,
Concidere has. sic magna fuit, censuque virisque
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos:
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas
Et pro diuitijs tumulos ostendit anorum.
Clara fuit Sparte, magnæ viguere Mycenæ,
Nec non & Cecropis, nec non Aphionis arces.
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ:
Oedipodionæ quid sunt nisi nomina Thebæ?
Quid Pandionæ restant, nisi nomen, Athenæ?*

est quæ ex vrina Lyncum dicitur generari, vnde etiam nomen fuit impositum. Lyncurium enim dicitur, quod sit vrina lyncis, & hoc nomen urinam significat. *Quid ve.* & omnis vrina lyncum. *Sic & co.* & in aqua molle est corallium, extra vero aquas durefcit, ut superius quoque poeta narrat. *Quam con.* & quam vrbis omnia explicare possum. *Sic omnia* omnia esse continuo fluxu, ex vrbis quoque, ac populorum excidijs ac felicitatibus Pythagoræ colligit. *Clara fuit* Sparta Laconica dicitur regio, a Spartis Cadmi socijs cognominata, sed plerumque pro vrbe ponitur. [Acque hæc quidem Stephanus traditio est. Pausanias autem in Laconicis a Sparta Euroræ filia, Lacedæmonis vxore, Spartam appellatam dicit, eoque nomine vrbe significari. sic & Mycenæ, de quibus proximo loco loquitur, quas alij a Miceneo dictas volunt, idem a Perseo cõditas, & a capulo gladij, qui μύκης Græcis dicitur, qui eodem loco illi exciderit appellatas tradit. quanquã rursum alij sunt, ut idem auctor est, qui non a capulo gladij, sed a fungis (nam eos quoque μύκηες Græcis significant) dictas velint, quod eodem loco Perseus siti affectus, fungi auellerit è terra, eiusque liquore siue succo sitim leuauerit. vide Argolicas Pausaniæ. fuit autem & filia Inachi quædam Mycene, vxor Arestoris de qua Homerus intellexisse volunt, Odyssæ M. ubi ait:

Τύραν ἀλκμήνη τε δ' Ἰφιδάμνη
τε μύκηες.

Ab hac igitur quoque vrbis nomen factum, sunt qui velint. Auctor idem Pausanias eodem libro. *Mycenæ* vrbs est Peloponnesi notissima, à Mycenæo Spartonis filio Phoronei fratris dicta. Mycenarum autem muri sicut Tirynthij Cyclopi bus ferunt fabricati, eoquæ vi capi nõ poterant, ut Pausanias ait. *Oedipodionis* ubi Oedipus regnavit, ut Pandionis Athenæ ubi Pandion. *Necnon* Athenæ quarum auctor fuit Cecrops. *Aphionis arces* & Thebæ ab Amphione amplificate.

§ Nunc

Nunc quoque Dardanium exemplo urbis Romæ, quæ tū maxime crescebat, omnia esse in continuo motu Pythagoras ostendit. *Dardanium* Romam a Troianis ædificatam. *Apennini* *gena Tybrida*, in Apennino monte orientis. Tybrim autē præter urbem Romam labi, notius est quam ut sit exponendum.

Vates Sibyllas, *Sortes* fati. *fata* canentes atque prædicentes. *Res Troia*, imperium Troianum. *Luba* res vacillaret, periclitaretur. *Priamides Hel*, Priami filius. fuit autem vates optimus, ut ex carmine quoque Virgiliano constat.

Debere ur, urbi ædificandæ, ita volentibus fati obnoxios esse, pulchra autem phantasia refert in Helenum poeta, quæ iam ipse viderat. *Per sacra*, per septingentos annos. *De san*, natus Iuli Augustus Cæsar, nam in Cæsaribus Augusti gratiam hæc referuntur, [qui genus maternum ad Ascanium, qui & Iulus Aeneæ filium referebat, ut Suetonius auctor est.]

PENATIGERO Aeneas penates gerenti. Penates autem (ut refert Macr. ex Varrois sententia) Dardanus ex Samothracia in Phrygiam, Aeneas, ex Phrygia in Italiā detulit. Dij vero penates dicuntur (ut volunt qui diligentius veritatem inquirunt) per quos penitus spiramus, per quos habemus corpus, per quos rationem animi, eos autem esse Iovem, Iunonem, Minervam, *Vtiliter Phryg*, cum utilitate Phrygum, & Troianorum. *Pelasgos* hic, Græcos Troiā expugnasse. *Nec tamen obli*, concludit, omnia in continuo esse fluxu, & a carnibus omnino esse abstinendum, Pythagoras cum animæ nostræ in varia corpora transeant. *Ad me*, ad finem, & conclusionem, Metaphora ab equis currentibus sumpta. *Expatiemur equ*, euagemur copia verborum. *Anima uol*, leues atque veloces. Animo namque nihil è uelocius. *In se*, de, in corpora ferarum. *Pecudumque*, in partem, con, ordo & sensus, & nos quoque pars mundi sinamus, & permittamus, tuta esse & honesta ea corpora, quæ possunt animas habuisse parietum, aut fratrum, aut iunctorum nobis aliquo sedere & affinitate, aut certe hominū, quoniam non corpora solum, uerum etiam uolucres, & ueloces animæ sumus, hoc est quoniam non solum ex corpore, sed etiā anima constamus, & in feras & pecudes ire possumus, his autem omnibus colligit Pythagoras nullo modo carnibus esse uescendū. *Ne* Thetis nota est fabula, nam Atreus & Thyestes Pelopis & Hippodamiae filij, opera Mercurij ægre ferētis Mirtiliū filium a Pelope ipso fuisse interfectum, in tanta deuenere discordiam, ut alteri uterque insidias strueret, cū ea conditione regnū a patre acceperant, ut alternis regnarent annis, nam Thyestes quoque fa-

Seneca in Thyeste Tragedia narrat) sibi usurpare posset, Aetropem Atrei uxorem cōpressit, ex eaque filios suscepit, quod cū Atreus rescuisset, bello illum Mycenis in exilium eiecit, quod quidem non contentus, simulata gratia fratre ad se reuocauit tresque eius filios decoctos sic apposuit comedēdos, ut sanguinē quoque poculis immiscuisse feratur, hoc uero nefandum scelus ne Soluide-

A R G M E N T V M.

ARG. Numa Pompilius propter scientiam rerum a populo Romano in regnum est receptus, cuius præcepta cum antedictis hæc sunt. Quæcunque nascuntur, hæc crescendo & senescendo transmutari in dissimiles species, & post obitum sic consumi, ut aut in terram habeant, quæ corpora sunt aut in aera, quæ spiritu contineri uidentur. Porro Helenus Priami filius refert, ab Aenea urbis conditæ positionem.

Nunc quoque radaniam fama est consurgere Romam,
Apenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole sub ingentirerum fundamina ponit
Hæc igitur formam crescendo mutat, & olim
Immensi caput orbis erit, sic dicere vates,
Faticinæque ferunt sortes, quantumque recordor,
Dixerat Aeneæ, cum res Troiana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubioque salutis,
Nate Dea, si nota satis præsentia nostræ,
Gentis habes, non tota cadet te sospite Troia.
Flamma tibi, ferrumque dabunt iter: ibis, & unā
Pergama raptā feres, donec Troiæque, tibi que
Externum patrio contingat amicus, arum:
Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec est, nec erit, nec uisa prioribus annis.
Hanc alij proceres per sæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficiet: quo, cū tellus erit uisa, fruuntur
Aethereæ sedes, celumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse penatigero Aeneæ,
Mente memor refero, cognataque mænia letor
Crescere, & utiliter Phrygiis uicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere, longè
Expatiemur equis: cælum, & quodcumque sub illo est,
Immutat formas, tellusque, & quicquid in illa est.
Nos quoque pars mundi, quoniam non corpora solum,
Verum etiam uolucres animæ sumus, inque ferinas
Possumus ire domus, pecudumque in pectora condi,
Corpora, quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum sedere nobis,
Aut hominum certè, tuta esse, & honesta sinamus:
Neve Thyestæi cumulemus viscera mensis.
Quam malè consuecit, quam se parat ille cruori
Impius humano vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures:
Aut qui vagitus similes puerilibus bœdum
Edentem iugulare potest, aut alite uesci,
Cui dedit ipse cibos, quantum est quod deficit in istis
Ad plenum facinus? quis transitus inde paratus?
Bos aret, aut mortem senioribus imputet amis,
Horriferum contra Borean omnis arma ministrat:
Ubera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosque, artesque dolosas
Tollite, nec uolucres viscata fallite virga:
Nec formidatis ceruos includite pennis:

reuera pennas, quibus plerumque puniceis, interdum etiā odoratis soleant uenatores perterrefacere ceruos, eaque loca, intra quæ cerui uersarentur, circumdare. hinc Virg. quoque de ceruis loquens. Geor. dixit.

Hos non immixtis canibus, non casibus ullis,

Puniceæ agitant pauis os formidine penna.

Sic dum pauidos formidat e ceruos,

Claudat odorata metuentes aera penna.

Item Auson. ad Theonem.

An cum fratre uagas diuertit pennis ceruus

quoque poculis immiscuisse feratur, hoc uero nefandum scelus ne Soluide-

Et Luc.

Circundas maculis, & multa indagine penna.

At eadem hæc Cælius quoque; annotauit li. 16. c. 11. *Calate* ne cultate. *Perdite* interficite. *Si qua no.* noxia animalia pñda quidem esse Pythagoras ait, sed ita ne eorum carnib. vescamur. *Ora uacent epulis* careant eiusmodi epulis. *Congrua* homini conuenientia. *Di-*

stis Pythagoræ præceptis.

Instructo pect. instructo animo. eorū autem opinio-

nem sequitur, Ouid. (ut di-

ximus) qui sentiunt Numā

a Pythagora fuisse institu-

tum. [De qua opinione ci-

tiam Halicarnassus memi-

nit li. 2. antiquitatū Roma-

norum.] *Remeasse* rediisse.

Utroq; per. quæsitū

sponte; a Romanis inuita-

rum, ut copiose Liuius nar-

rat. *Latialis* Latini atque

Romani. nam Roma Latij

est caput. *Coniuge qui fel.*

nymph. Aegeria nympa

Numæ Pompilij fuit uxor,

quæ post viri interitum, vr-

be relicta in syluas abiit,

ac tandē miseratione deo-

rum in fontem fingitur cō-

uerfa, cum illa uero nym-

pha congressus nocturnos

sibi esse Numa simulauit,

eiusq; monitu se quæ acce-

ptissima dijs. essent, sacra

constituere populo Roma.

persuasit, ut copiose T. Li-

uius describit. [Et Diony.

li. 2. antiq. Rom.] *Duci-*

busq; Camænis auctoribus

multis, nam omnia quæcun-

que Numa statuebat, ad

Aegeriæ nymphe Camæ-

narumq; auctoritatem re-

fererebat, quibus etiam lu-

cum, quem medium (ut Li-

uius narrat) ex opaco spe-

cul fons perenni rigabat a-

qua consecrauit, quod dea

rum sibi consilia cum con-

iuge sua Aegeria essent.

RA P H.

SACRIFICOS rit. &

sacrificiorum leges, nā sua

cuique Deo sacra, sacerdo-

tesque instituit, ut eleganter

Liuius scribit. *Ad ar-*

tes pacis ad deorum reli-

gionem & iura, & ad leges,

& mores colēdos. Nu-

ma. n. urbem Romam ui &

armis a Romulo conditam

iure, legibus, ac moribus

de integro condidit. *Qui*

postquam senior. 3 annos,

cum tres & quadraginta

regnasset. *Peregisset* perfe-

cit, ac finiuit. *Vallis Arici-*

na Aricia urbs est Latij haud longe ab urbe Roma distans,

undē Aricius declinatur. *Orestea Diana* quam Orestes una

cum Iphigenia sorore de Taurica regione in Italiam trāstulit

ac iuxta Ariciam collocauit, nam Orestes, post interfectam

matrem, in furorem conuersus, a Pylade socio ad Dianā Tau-

ricam liberandus deductus est, cui cum hospites mactarentur

a sorore Iphigenia, quæ Deæ sacerdos erat, cognitus seruatur

ac Thoante rege interfecto. Dianæ simulacrum an fugientes

abstulerunt, iuxtaque Ariciam collocarunt, tamen si Pausani.

Spartam allatum fuisse simulacrum illud contendit. [Ritum-

que quo ante humano sanguine sacrificabatur deæ, postea a

Lycurgo sublatum, & pro eo institutum, ut adolescentes uer-

beribus in eadem ara cederentur, unde postea & *ad pias* appel-

lat, qui sufferendis pluribus uerberum ictib. uicisset. de qua re

& Seruius annotauit in 7. Aene. sed hic Dianæ simulacrū prin-

Nec calate cibis uncos fallacibus hamos.

Perdite si qua nocent: uerūm hæc quoque; perdite tantum:

Ora uacent epulis alimenta q; congrua carpant.

ARGUMENTVM.

ARG. Aegeria post mortem nati Numæ in vallem Aricinam se contulit lugens.

T Alibus atque alijs instructo pectore dictis,

In patriam remeasse serunt, utroq; petium

Accepisse Numam populi Latialis hâpenas,

Coniuge qui felix Nimpha ducibusq; Camænis

Sacrificos docuit ritus, gentemq; fero

Assuetam bello, pacis traduxit in artes.

Qui postquam senior regnumq; æuumq; peregit,

Extinctum Latiaque nurus, populusque, patresque,

Defleuere Numam: nam coniux urbe relicta,

Vallis Aricinæ densis latet abdita syluis,

Sacraque Orestæa gemitu, questuque Diana

Impedit, ab quoties Nymphæ nemorisque, lacusque,

Ne faceret, monuere, & consolantia uerba

Dixerunt, quoties flenti Theseius heros,

Siste modum, dixit: nec enim fortuna querenda

Sola tua est: similes aliorum respice casus,

Mitius ista feres. utinamque exempla dolentem

Non mea te possent releuare: sed & mea possunt.

ARGUMENTVM.

ARG. Hippolytus cū p nouerca odiū propulsus esset patria, & Træzena proficisceretur, ex impreuio mari elatus taurus, sicut parens optauerat, grauissimum ei obiecit timorem: exasperans equis tractus interfijt. Quem Aesculapius Dianæ uoluntate cuius initio comes fuerat, reduxit ad superos. Hinc ab eadem dea euocatus in nemus Aricinum mortalitatem exiit ei. Conuerso itaque nomine deus Virbius est nominatus.

F Ando aliquem Hippolytum, uestras si contigit aures

Credulitate patris, sceleratæ & faude nouercæ

Occubuisse neci; mirabere, uixque probabo.

Sed tamen ille ego sum: me Pasipheia quondam

Tentatum frustra patrium temerare cubile,

Quod uoluit, finxit uoluisse, & crimine uerso,

Indicij ne metu magis, offensa ne repulsæ

* Arguit: immeritumque pater proiecit ab urbe,

Hostilique caput prece detestatur euntis.

Pittheam profugo curru Træzena petebam,

Iamque Corinthiaci carpebam littora ponti,

Cum mare surrexit, cumulusque immanis aquarum

In montis speciem curuauit, & crescere uisus,

Et dare mugitus, summoque cacumine findi.

Damnauit
meritūque
nihil pater
eiecit urbe.

cipio in Italiam, inde rursus in Lacomiam deportatum dicit. Athenienses autem etiam Brauronem, quod Atticæ oppidū est, translatum tradidere, sed de hac re copiose Pausanias in Lacomis. *Ne faceret* ne flere pergeret. *Theseius he.* Hippolytus, qui equorum furore laceratus, precib. Dianæ uitæ fuit restitutus, ac templo Dianæ Aricinæ præfectus, Virbius fuit appellatus, sed & ipse fata sua ad consolationem Aegeriæ narrat. *Siste* mō statu impone finem luctui. *Releuare* leuē reddere, a fletu liberare. *Fado* interloquendū. *Aliquem Hip.* quendam in soluta oratione diceremus. *Credulitate* pñ. Thesei, qui nimis facile credidit Phædræ uxori priuignū accusanti. *Vix* prob. & difficulter persuadebo. *Me Pasip.* quondam Phædra Pasiphaes filia, Thesei uxor Hippolyti priuigna amore capta ab illo fuit repulsa. quare indignata se suspēdit, libellum manu tenens, quo Hippolytū accusabat, quod se de coitu interpellasset, pater credul⁹ & filium in fontē in exilium expulit, & illi mortē est imprecatus, quam a patre Neptuno facile imoetrauit, q pollicitus esset se tria ipi præstiturum, quæcunq; postulasset, cū igitur fugeret Hippolyt⁹, ecce phocē mari egressā, ita perterruerit equos quadrigarū, quibus uehebatur, ut nullo pacto potuerint inhiberi, quin p præcipitia Hippolytū immitteret prorsus dilaniaret, qui tamē statim Dianæ precibus ope Aesculapij uitæ fuit restitutus. Virbiusq; appellatus. *Pasipheia* & cum quadam uituperatione dixit, ac si Phædræ obijceret Pasiphaes libidinem, quæ amore tauri capta cum illo come sustinuit. *Me frustra* a Phædra de stupro frustra interpellatum. *Temerare* violare. est autem ordo. Pasiphaes filia quōdam finxit me frustra tētatum uoluisse temerare patriū cubile, quod ipsa uoluit. *Et cri.* in me subaudiatur. *Indicij* ne metu altera duarū causarum se accusatum a Phædra Hippolytus ait, uel quod timebat ne ipsa accusaretur, uel quod repulsa fuit,

& spreta. *Arguit* accusauit, in uetustis aut exemplaribus antequam aduertit sic etiam scriptū esse. Damnauit, meritūq; nihil eiecit urbe, sed utroq; modo idem est sensus. *Proiecit* eiecit, expulit. *Hostili prece* imprecatione hosti cōueniente, non patri. Theseus. n. Neptunum patrem precatus est, ut Hippolytus filius discerneretur. *Euntis* in exilium. *Pittheiam Træ.* in qua Pittheus Pelopis filius ac Aethræ matris Thesei pater regnauit Træzen autem urbs est Peloponnesi a Træzene Pelopis filio, cui Pittheus in regno successit, cognominata. n. Step. scribit, & Aphrodisia, & Saronia, & Possidonia, & Apollonia, & Anthamis antea fuit dicta. *Cum ma. sur.* tumefactum est. *In mont.* per emphasim ostendit, quantus esset vitulus ille marinus, qui instar montis mare extolleret. *Et da.* mugire, nondum. n. u. vitulus ille marinus ex aquis extulerat caput. Phocē autem ut tauri mugitus edunt, unde & uituli nomen acceperunt.

3 Car-

Corniger hinc & deinde inquit, Phoca ut taurus cornua habens, exruptis undis egressa est. *Expellitur* & erumpit, cum impetu egreditur. *Exilijs* & exilij sui mœrore confecta. *Feroces quid* & feroces equos quibus Hipp. currus trahebatur. *Colla* & capita. *Ad freta* & ad mare propter strepitum phocæ egredientis. *Hor*

dam & habitandam. *Hic posui* & in Latio iuxta Ariciam. *Aegeria* & *Nomenque* & videtur sentire poeta Hippolytum fuisse nomen natum, quod ab e quis fuit solutus & laniatus, nam *ἵππος* e- quas, *ἀλῶ* soluo interpretatur. *Nunc idem* & Virbius dictus est Hippolytus, quod vir bis fuisse videtur, & antequam ab

equis fuit laceratus, & post quam vitæ fuit restitutus.

Hoc nemus & ex eo tempore inquit, quo ab inferis sum reuocatus, in hoc Aricino nemore habito. *Nu*

mine sub & Dianæ, quæ iuxta Ariciam templum habebat. [Dianæ autem Virbius additur, perinde ut Veneri Adonis, Mineræ Erichthonius, Matri Deû Atys &c. *Nona* & Numæ Pompilij vxor cum ob

mariti mortem flere non desineret, Dianæ miseratione in fontem sui nominis fuit conuersa. *Leuare*

leues reddere. *Liquitur* & resoluitur. *Soror* & Diana. *Tenuauit* & in tenues aquas transmutauit. *At*

nymphas & hæc ad concinnam eorum quæ sequuntur connexionem, à poeta

narrantur. gleba nanque agricolæ aranti, in puerum uaticandi peritum uisa est transformari. *Et*

Ama & Hippolytus Hippolytæ Amazonum reginæ filius. *Quam cum* & hæc historia est non fabula

nam, ut in secundo de diuinatione libro Cicero scribit, Tages quidam dicitur in agro Tarquinienfi cum terra araretur & sulcus altius esset impressus,

extitisse repente, & cum affatum esse qui arabat. is autem ut in libris est Hetruscorum, puerili specie dicitur uisus, sed senili fuisse prudentia. eius aspectu cum obstupuisset bubulcus

clamoremque maiorem cum admiratione edidisset, concursum esse factum totamque breui tempore in eum locum Hetruriam conuenisse. tum illum plura locutum multis audientibus, qui omnia eius uerba exceperint, litterisque mandauerint, omnem autem orationem fuisse eam qua aruspiciæ disciplina continetur. *Fatalem*

gle & in qua fata, & futurorum præscientia, continebantur. *Terra sor* & glebæ figuram.

Gleba in puerum.

Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis, Pectoribusque tenus molles erectus in auras, Naribus & patulo partem maris euomit ore.

Corda pauent comitum, mihi mens interrita mansit Exilijs contenta suis, cum colla feroces

Ad freta conuertunt, arrectisque auribus horrent Quadrupedes, monstrique metu turbantur, & altis

Præcipitant currus scopulis. ego ducere uana Frena manu spumis albetibus oblita luctor,

Et retrò lentas tendo resupinus habenas. Nec vires tamen has rabies superasset equorum,

Nirota, perpetuum quæ circum vertitur axem, Stipitis occursu fracta, & disiecta fuisset.

Excutor currum: lorisque tenentibus artus Viscera viua trahi, nervosque in stirpe teneri,

Membra rapi partim, partim reprensâ relinqui, Ossâ grauem dare fracta sonum, fessamque videres

Exhalare animam, nullasque in corpore partes Noscere quas posses: unumque erat omnia vulnus.

* Num potes, aut audes cladi componere nostræ Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna,

Et lacerum fons Phlegethontide corpus in vnda: Nec, nisi Apollineâ valido medicamine prolis,

Reddita vita foret. quam postquam sortibus herbis. Atque ope Pæonia Dite indignante recepi,

Tum mihi, ne præsens augerem muneris huius Inuidiam, densas obiecit Cynthia nubes;

Vtque forem tutus, possemque impune uideri, Addidit ætatem, nec cognoscenda reliquit

Ora mihi: Cretenque diu dubitauit habendam Traderet, an Delon: Delo, Cretaque relictis

Hic posuit, nomenque simul, quod possit equorum Admonuisse, inbet, deponere: quique fuisti

Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto, Hoc nemus inde colo, de dijsque minoribus unus

Numine sub domina latet, atque assentior illi.

ARGUMENTVM.

ARG. Ageria nymphea Numæ Pompilij coniux, post viri interitum, cum se in nemus Arcinum contulisset, ibi quaestu assiduo decessit casum viri, fatigans Dianam eius regionis incolam assiduo sletum. Nouissime lachrymæ eius ab eadem dea transmutatae sunt in fontem qui ex eius nomine nuncupatur Ageria.

Non tamen Ageriæ luctus aliena leuare Damna valent, montisq; iacens radicibus imis Liquitur in lacrymas, donec pietate dolentis Mota soror Phæbi gelidum de corpore fontem Fecit, & æternas artus tenuauit in vndas.

ARGUMENTVM.

ARG. Cum in Thyrrenia, quæ etiam Thuscia est, quidam arator iustum opus in dies redderet, pressio vomore glebam opinionem suam ponderosorem excitauit: cuius dum miratione premeretur, animaduertit eam in figuram pueri esse transmutatam, qui Hetruscorum lingua Tages postea nomine, futurorum scientiam inuenit.

At Nymphas tetigit noua res, & Amazone natus Haud aliter stupuit, quàm cum Tyrhenus arator Fatalem glebam motis aspexit in aruis, Sponte sua primum, nulloq; agitante moueri: Sumere mox hominis, terræque amittere formam,

TENDO & contendo.

Retro & ducere subaudiamus, ut retrahere intelligamus. *Lentas ha* & flexibilia lora. *Has vi* & meas vires. *Rabies* & ferocitas.

Perpetuum & continuum. axis autem est lignum illud, circa quod rotæ currus vertuntur. *Excutor* & e curru eiectus cado. *Artus* & pedes, aut manus etiã

nam manibus habenas moderantur aurigantes. *Reprensâ* & retenta à radicibus stirpibusque arborum. *Dare* & edere. *Grauem sô* & magnum efficere strepitum.

Exhalare & mittere, me subaudiamus. *Videres* & videre posses. *Num potes* & maiorem sitam fuisse calamitatem, quàm in qua Aegeria contigit, Hippolytus ait. *Componere* & comparare. *Vidi quoque* & hoc est ad inferos quoque descendendi. *Et lace* & corpus, inquit, laniatum in ardentissima Phlegetontis aqua laui. est enim Phlegeton unus ex inferorum fluijs, qui ardens interpretari potest. *Apollineâ* & Aesculapij Apollinis filij. *Sortibus her* & potentibus.

Atque Pæo & auxilio medico. Pæon enim deorum medicus peritissimus fuisse perhibetur, à quo Pæonia herba, & inuenta fuit, & appellata. *Dite in* & Plutone ægre ferente, me vitæ restitui. *Ne præsens* & hoc est, ne si in Græcia uiderem, Atheniensem in me inuidiam concitarem, à Diana fui occultatus.

Cynthia & Diana, cuius erat Hippolytus. *Impune* & sine vlla mea pœna. *Ad dit ata* & me natu maiorem effecit, quàm essem, cum ab equis fui dilaceratus. *Ora cogno* & faciem qua cognosci posset, inuit autem Hippolytus, se in nouam figuram fuisse transmutatum, ne à quoquam cognosci posset. *Haben-*

§ *Ora re.* zora nuper ex terræ gleba figurata. § *Venturis* hoc est, disciplinæ & arti eorum, quæ fato ventura erant cognoscendorum. nā Tages primus omnium aruspiciæ disciplinam Thuscis tradidit. § *Indigenæ* Thusci. § *Dixere* appellauere. § *Qui pri.* z nam Tages primus omnium aruspiciam, artemque di-

rium ac perpetuum sibi met indixit exilium, cuius testāde re gratia capitis effigies ærea porta, qua excesserat in clusa est. corrupte autem, at ferè in exemplaribus est scriptum, cum lo- co illius hæc particula aut sit reponenda, & illud uerbum, stu- puit, hic quoque est subaudiendum. itaque fabulam fabulæ poe- ta eleganter cōnectit: quan-

RAPH.

Hasta in
arborem
cōuersam

quā multis nugis ab illo in- fulso, q Meta. dilacerauit, hic quoque interpositis ple- risque in exemplaribus seſtig- tur, qd vt facilius fieret, il- lā copulam, at, loco aut, ex cōmodo suo reposuisse vt, adeo in deprauandis libris quorū dā temeritas debet chatur, cū etiā nō qui vt ef- se legendū. Cippus autem nō solū nomen est viri, sed appellatio quoque lapidem qui sepulchro imponitur significās & colūnā, in qua epitaphia scribuntur. § *Dom- iō* hostibus superatis. § *Per- tenditur* z præsignificatur, Præmōstratur: unde portē- ta, monstraque dicuntur, quæ futurū aliquid præuiciāt. § *Patria* z lētū sit subaudia- tur. § *Sine mi.* z triste. § *Pla- cat* z deos mitigat per me- tonymia. dij nāque placari dicuntur p sacrificia in aris facta. § *Odoratis* z thurib. in- censis. § *Vinaque* dat z in pate- ras uina fundit. § *Maſtatarum* z immolatarū ouium. § *Quid sibi* z cornua in fron- te nata subaudiatur. § *Tre- pidantia* z palpitantia. § *Ty- rhenæ* z ex Hetruria namq; aruspices euocabantur. § *Magna mo.* z magnas rerū cōmutationes. § *A pecudis* f. z ab extis pecudū. fibra nāq; sunt tenuiores uenæ, quib. exta uelut lineis qui busdā distinguuntur. § *A cre-* acute videntes oculos. § *Ti- bi n.* z anadiplosis cū quādā exultatione ab aruspice læta prædicente fata. § *Hi- lo.* z Romā indicat digito. § *Et La.* z Romanum impe- riū. § *Tu mo.* z tu solū modo tolle moras, festinaque ut portas patentes ingredia- ris. § *Vrbē* z in Vrbē. § *Peren- ni* z perpetuo regno. § *Tor- uam* z cornibus terribilē, atq; deturbatā. § *Talia* z ta- lia portenta. § *Conuocat* extra urbem. § *Et ag.* z stat in aggere alto, ut ab oibus audiat. § *Prisco* z antiqua cō- suetudine, qua et prisci o- ratores deos inuocare in principio orationis solebāt. § *Dicam* z dicabo. § *Cornu* nō forte, ut ferè in exēpla- ribus ē deprauatū, sed frō- te legendū esse notius ē, q ut sit admonēdū. § *Famula- ria* z leges seruiles, quibus seruos oēs uos oporteat or- bedire. § *Irrumpere* z cū im- petu intrare. § *Quamuis* z gurate se illum esse inuuit Cippus, quē aruspex futu- rum esse regem dixerat. § *Prohibete* z arcete.

Oraque venturis aperire recentia fatis.

*Indigenæ dixere Tagen, qui primus Hetruscam
Edocuit gentem casus aperire futuros:*

ARGUMENTVM.

ARG. Romulus Martis, & Iliz filius, cum venareretur, ex monte Auenti- no persequens aprum fugientem, iaculum iecit, quod protinus in colle pa- latino hæret. locus eius montis scalæ rectæ cuius ima pars adeo depreſſa teræ est, vt sit comprehensa radicibus. Effectum est nouissime, vt in ar- borem cornum conuersum sit.

VT que palatinis herentem collibus olim,
Cum subito uidit frondescere Romulus hastam,
Quæ radice noua, non ferro stabat adaſto,
Et iam non telum, sed lenti uiminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus umbras.

ARGUMENTVM.

ARG. Cippus Genitius ab hoste victor reuertens, priusquā triumphans portā intraret animaduertit cornua sibi temporibus enata: quo prodigio exterritus, aruspices cum consulisset: reſpoſum est, cum si in urbem in- traret, regnaturus: quod ille auertatus, patribus cōuocatis indicauit: ac cū perſiſtiſſet, nunquam se tyrānum futurum: decretū est ei vniuerſorum cōſilio tantū agri, quantum vno die aratro poſſet circundare, portaque qua intraturus fuisset, in ſigni gratiam factum vt cneis cardinibus ap- taretur, in qua ad memoriā poſteriorum cornutum caput eius exculpe- retur.

AVt sua fluminea cum uidit Cippus in unda
Cornua: uidit enim. falsamque in imagine credens
Esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis,
Quæ uidit, tetigit: nec iam sua lumina damnans
Reſtitit, ut uictor domito ueniebat ab hoste,
Ad cælumque oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid ait, superi, monſtro portenditur isto,
Seu letum est aliquid, patriæ, populoque Quirini,
Sine minax, mihi sit: uiridique è cespite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras,
Vinaque dat pateris, maſtatarumque bidentum
Quid sibi ſignificent trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul aſpexit Tyrhenæ gentis aruspex,
Magna quidem rerum molimina uidit in illis,
Non manifesta tamen. Cum uero ſuſtulit acre
A pecudis fibris, ad Cippi cornua lumen,
Rex, ait, o ſalue, tibi enim, tibi Cippe, tuiſque
Hic locus, & Latia parebunt cornibus arces.
Tu modò rumpe moras, portasque intrare patentes
Appropera: ſic fata iubent. namque urbe receptus
Rex eris, & ſceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem, toruamque à mœnibus urbis
Auertens faciem, procul o procul omina, dixit,
Talia dij pellant, multoque ego iuſtius æuum
Exulagam, quàm me uideant Capitolia regem.
Dixit, & extemplò populumque, grauemque ſenatum
Conuocat. antè tamen capitis noua cornua ſponde
Velat, & aggeribus factis a milite forti
Inſiſtit: priſcoque deos de more precatus,
Eſt, ait, hic unus, quem uos niſi pellitis urbe
Rex erit, is qui ſit, ſigno, non nomine dicam
Cornua fronte gerit, quem uobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia iura daturum
(Ille quidem potuit portas irrumperè apertas,
Sed nos obſtitimus, quamuis coniunctior illo
Nemo mihi eſt, uos urbe uirum prohibete Quirites:)

RAPH.

VEL si dignus erit & pulchra figura illum indignum esse ostendit, qui aut vincitur, aut necetur. *Qualia suc.* & duabus per quam accommodatis similitudinibus exprimit poeta, quale murmur populi fuerit, postea quam Cippus finem orationi imposuit. *Succinctus pi.* & altis & proceris. succincta, dicuntur altius cincta, unde succincti milites dicuntur, & brevioribus vestibus utentes, altius cincti uideantur pineta vero dicuntur succincta, & iuxta cacumen ramos emittant, id quod Ouid. alibi aperte significat, eum inquit, & succincta comas, hirsutaque uertice pinus. *Per* inter. *Tremens vul.* & populi trepidatis. *Eminet* & elatior est & clarior. *Præsignia* insignia. *Gemino cornu* & duob. cornibus similibus. *Demisere oculos* in terram oculos demiserunt, ne cornua cum summo dedecore tam boni ciuis aspicerent. *Quis credere possit?* & paræthesis est eum interrogatione, ac si diceret: nemo crederet Romanos inuitos aspexisse uiri caput tam præclare de patria meriti, ut cum regnum assequi posset, noluerit. illos enim, qui de nobis bene sunt meriti libenter aspicere solemus. *At proceres* senatores. Cippum autem iugero optimi agri ob spretum regnum donatum fuisse ait. Iugerum enim tantum terræ dicitur quantum par boum uno die possit exarare. *Ruris honorati* & agri honorato uiro conuenientis. *Ad finem* ab ortu diei usque ad occasum. *Miram formam* & mirandam Cippi effigiem. *Referentia* & significantia, representantia *Aurati po.* & auro ornatis postli. portæ illius per quam ingredi poterat Cippus. [Non auratis, sed ætatis postibus legedum uidetur, id quod & alij quidam annotarunt, nā apud Valerium de eadem historia in hunc modum legitur li. 5. c. 6. Genitio prætori paludato portam egredienti, noui, & inauditi generis prodigium incidit. nanque in capite eius subito ueluti cornua emerferunt, responsumque est, eum regem fore, si in urbem reuertisset, quod ne accideret uoluntarium ac perpetuum sibi indixit exilium, &c. Et mox. Cuius rei testandæ gratia, capitis effigies aræ portæ, qua excelsa erat inclusa est, dictaque Raudusculana, quod olim Rauda, æra dicebantur. Ac de Raudo, & Rauduscula appellatione etiam Varro meminit li. 4. de lat. ling. proprietate.]

atatis

adaceris

Aesculapius in anguem.

*Vel, si dignus erit, grauius vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Euris,
Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus
Aequorei faciunt, si quis procul audiat illos:
Tale sonat populus, sed per confusa trementis
Verba tamen vulgi vox eminet una. Quis ille est?
Et spectant frontes, prædicta quoque cornua querunt.
Rursus ad hos Cippus, Quem* poscitis, inquit, habetis:
Et dempta capiti populo prohibente corona,
Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes, gemitumque dedere,
Atque illud meritis clarum (quis credere possit?)
Inuiti videre caput, nec honore carere
Ulterius passi, festam imposuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi, Cippe, dedere,
Quantum depresso subiectis bobus aratro
Complecti posses ad finem lucis ab ortu:
Cornuaque* auratis miram referentia formam
Postibus insculpunt longum mansura per æuum.*

A R G V M E N T V M.

A R G. Grauis pestilentia Romanis cum incidisset, & maxima trepidatio urbem teneret, per legatos oraculum Apollinis consultum est, ex quo responsum, ut Aesculapium Epidaurum accerserent nobilissimi quoque legati, cum simulacrum dei petiit ad Epidaurios iussissent, stupentibus admiratione deus in draconem versus, per medium Epidaurum lapsus, nauem legatorum conscendit, cum quibus uetus, Romam ut delatus est, insulam Tyberis ingressus est, ibique se virgulis occultuit, qui locus draconis vocatur.

P Andite nunc Musæ præsentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas)
Vnde Coronidem circumflua Tybridis alti
Insula Romulæ sacris* arcefferit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiauerat auras,
Pallidaque exanguis squalebant corpora morbo.
Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum,
Auxilium cælesti petunt, mediamque tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi,
Utque salutifera miseris succurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipse pharetras,
Intremuere simul: cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pauescensque corpora mouit:

sa. *Coronidem* Aesculapium Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium, ut superius copiose fuit expositum. *Dira lues* pestis a deorum ira immissa. *Exanguis mor.* & ab effectu morbus dicitur exanguis, quod exangues homines reddat, ut ut mors quoque pallida dicitur. *Mortalia tem.* & hominum experimenta. *Mediamque tenentis.* Delphi in medio terrarum orbe a geographis esse scribuntur. *Salutifera for.* & responso salutem afferenti. *Cortinaque; redit* Phœbus in cortina existens est enim continens pro contento per metonymiam positum, cortina uero mensa erat in adyto templi Apollinis, quæ etiam Delphica dicebatur in qua Phœbades iacentes certa oracula reddebant, cortinam poetæ pro tripode usurpant, unde oracula dabantur, siue ea mensa fuit, ut quibusdam uidetur, siue alia quædam machina tribus pedibus seu fulcris innixa, qua conscensa, & numine afflata Pythias vaticinari solebat, ut ex Diodori li. 16. tradit comætator Aristoph. in Plut. sic. n. & Vir. dixit li. 3. Aen. Tremere oia uisa repente Liminaque, laurusque deus totusque moueri

moscitis

Mons circum, & mugire adytis cortina reclusis. Et rursus lib. 6. Neque te Phœbi cortina fefellit, Dux Anchisiade &c. Proprie tamen cortina uas dicitur tripes, siue lebes, cuiusmodi olim in templo Delphici Apollinis dedicari solebant, quibus & Delphicarum nomē inde factum, Pl. lib. 24. c. 3. ex ære factitauere, & cortinas tripodum nomine Delphicas, quoniam donis maxime Apollinis Delphici dicabatur, & in hac significatione et Cato de re rustica, cortinā plūbeā dixit, & Pl. alibi. Oleū, inquit, in conchas, aut plūbeas cortinas fundendū, &c. siue ea a corte, ut quibusdam placet, quod i cortibus uillaticis earum usus esset ad aquas calefaciendas, & uina decoquenda, siue etiam aliunde dicta, quanquā & tripodis nomē eodem modo usurpatur, hoc est, non solū pro mensa, ut

Valerius lib. 4. c. 1. ubi quod in Græco carmine τριπύνο dicitur, ille mensam uertit, sed & pro lebe, ut apud Athenæum li. 2. ubi ille: ἢ γὰρ τὸ ἀρχαῖον, inquit δὴ τὸ ἐν τῇ τριπύδῃ ἢ ἐκ χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου συντίθειν ἀμφοτέρω, ὁ μὲν ἐμπυρρίσκει, ὁ δὲ καὶ λαοτροχόος ὁ δὲ ἄλλος, ὁ πρῶτος καλεῖται, ἐν ᾧ τὸν οἶνον ἐκίρηνον καὶ ἄλλος ἐστὶν ὁ τῆς ἀληθείας οἰκὸς τριπύς, ἀπὸ τῆς οἰκῆς δὲ τῆς πύλης ἐκείνης ἀλάθειαν, διονύσιον δὲ, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ εἶναι. Sed de Tripode super uacantū est, hic ultra aliquid adijcere, quādo de usu & uaria significatione eius uocis, ad satietatē usque; annotauit Cæl. li. 8. c. 15. illud autē hoc loco addendū. ὁ λαὸς vocatū εἶναι partē tripodis, in qua Pythias siue uates sedere solebat, ut est in Comentarjjs Aristophanis. unde & Apollo εἰδόμενος a Sophocle alibi dicitur, quod eo potissimū pertinet, si quis forte propter similitudinē τῆς ἑλμῆς & cortinæ, & alterū p alterū poetæ significare uoluisse existimet. nā & uerba Athenæi, quæ supra citauimus, aliud quiddā, quam quod de mensa tripode ab alijs traditur, præse ferre uidentur.

RAPH. *PROPIORE* loca, viciniore. nam Epidaurus Romæ propinquior est quam Delphi. *Sed Apol.* Aesculapio, Apollinis filio. *Bonis* bonis auspicijs. *Accersite* & aduocate. *Prudentes* figura te dictum tale, quale est illud Virgilianum: Pars in frusta secant. *Explorant* diligenter inquirunt. *Iunc*

mi Aesculapius Apollinis filius. *Petant* adnauigent. *Epidauria* Epidaurus, quæ & Epitaurus appellatur (vt Strabo ait) vrbs est Saronico sinui adiacens, quæ & Milissia & Hæmera olim fuit dicta, templo Aesculapij maxime insignis. *Præsens* propitius, *Funera* pestilentiam, qua Romani & Italæ gentes moriebantur. *Certant* addicere student suis dictis Appollinis responsa cõsentire, & sibi Aesculapiu adiudicare contendunt, nam addicere vnum est ex tribus verbis prætoris, quæ sunt do, dico, addico, quod significat & ad tempus vendere, & adiudicare, vnde addicti dicuntur. interdum addicere significat ratum facere, vnde aues dicuntur addicere, quando ratum faciunt auspicium. Liuius: Fabio auspicanti aues semel atque iterum non addixere, qua in significatione hic quoque accipi potest, vt intelligantur legati dicere sortes & Apollinis responsa confirmare, & ratum facere id quod petunt. *Disidet* & senatorum, inquit, Epidauriorum sententiæ discordes, & variæ erant: alij nanq; tradendum Romanis, alij negandum Aesculapium sentiebant. *Suam opem* suum auxilium, hoc est Aesculapium, ad quem in aduersis confugiebant. *Dum dubitant* dum de re dubia consultant. *Umbra tel.* diffinitio est noctis. nox enim nihil est aliud quam terræ umbra. *Deus opifex* Aesculapius opem & auxilium morbo laborantibus ferens. sed qualis in æde esse solet, hominis, nõ draconis facie. nam in templo sub effigie humana colebatur Aesculapius, quamuis in anguem conuersus, Romam iuerit aduectus. *Baculum* inusitate baculum cum neutro epitheto copulauit poeta, cum sit generis masculini. *Longæ* Aesculapius nanque barbatus pingebatur, Apollo uero sine barba. gestum autem exprimit poeta, quo sæpe numero vtuntur, qui sibi barbam mulcent. *Et usque* & eo usque animaduerte. *Ad templum* multis operibus ornata, multoque labore extructa. *Petiti dei* Aesculapij à Romanis bottula

potius exolorant, ut idem sit numerus, nã superius dixit, acceperant.

debent

monit

ti. *Qua sede* qua vrbe, Epidauri an Romæ. *Auensis* Aesculapius, qui sub aureo simulacro colebatur, in serpente conuersus. serpentes autem iccirco Aesculapio sunt sacri, quia acutissimi visus à Phycis esse dicuntur. vnde & vnde dixerunt, hoc est, à videndo fuere dracones cognominati, hac etiam de causa eos incubantes thesauris custodia gratia antiqui finxerunt. *Præuncia* ipsum aduentare significantia. *Monit* emittit. *Signum* simulacrum Dei & statuum *En Deus* conduplicatio aliquid repetitum annum cianti maxime conueniens. *Animis* l. n. casta, pura, que cogitate ac dicite. *Sis* d. preces sacerdotis ad Aesculapium. *Aeneada* Romani, qui & ipsi bona ominabantur. *Rata pi.* certa signa, quibus innuebat ea futura quæ petierant. *Tum gra.* situs effingitur ueterum templorum, in quæ eminentioribus in locis ædificata, per gradus ascendebatur.

INIECTIS flo. sparsis. *Restitit* apud forum constitit Aesculapius in serpente conuersus. *Agmenque* Epidauriorum multitudinem dicit. *Turbæque* hoc de more principum virorum sumptum est, qui comites benignis uerbis dimittere solent. *In Auso.* in naue Romana.

Quod petis hic, proprio loco, Romane, petisses:
Et pete nunc proprio loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato.
Ite bonis auibus, prolemque accersite nostram.
Iussa Dei prudens postquam accepere senatus,
Quam colat, * explorat, iuuenis Phæbeius urbem;
Quique petant ventis Epidauria littora, mittunt.
Quæ simul incurua missi tetigere carina,
Concilium, Graiosque patres adiere darentque
Orare deum, qui præsens funera gentis
Finiat Ausonia, * certant addicere sortes.
Disidet, & variat sententia: parsque negandum
Non putat auxilium: multi retinere, suamque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem,
Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
Cum Deus in somnis opifex consistere visus
Ante tuum, Romane torum, sed qualis in æde
Esse solet: baculumque tenens agreste sinistra,
Cæsariem longæ dextra deducere barbæ,
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metum, veniam, simulacraque nostra relinquam:
Hunc modò serpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perspice, & vsque nota, visum vt cognoscere possis:
Vertar in hunc, sed maior ero, tantusque videbor,
In quantum verti caelestia corpora * possent.
Extemplo cum voce Deus, cum voce, Deoque
Somnus abit, somnique fugam lux alma secuta est.
Posterea sidereos Aurora fugauerat ignes:
Incerti quid agant procures ad templa petiti
Conueniunt operosa Dei: quaque ipse morari
Sede velit, signis caelestibus indicet, orant.
Vix bene desierant, cum cristis aureis altis
In serpente Deus prænuntia sibilis * misit,
Aduentuque suo, signumque, arasque fortesque,
Marmorcumque solum, fastigiaque aurea monit:
Pectoribusque tenus media sublimis in æde
Constitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pauet: cognouit numina castos
Euinctus vitta crines albente sacerdos.
En Deus est, Deus est: animis, linguisque fauete
Quisquis adest. dixit: sis ò pulcherrime visus
Utiliter, populosque iuues tua sacra colentes.
Quisquis adest, visum veneratur numen: & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata, piumq;
Aeneada præstant & voce, & mente fauorem
Annuit his, motisque Deus rata pignora cristis.
Et repetita dedit vibrata sibilis lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur, ora que retro
Flestit, & antiquas abiturus respicit aras,
Assuetasque domos, habitataque templa salutat.
Inde per iniectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flestitque sinus, mediamque per urbem
Tendit ad incuruo munitos aggere portus.
Restitit hic agmenque suum, turbæque sequentis
Officium placido visus dimittere vultu,
Corpus in Ausonia posuit rate, numinis illa
Sensit onus: pressaque Dei grauitate, carina,
Admota gaudent, cæsoque in littore tauros;

§ *Torta* re. periphrasis est funium, quibus naues ad terram ligantur. § *Modicis* temperatis uentis. § *Sexta* sexta Aurora, per quod significatur, sexto die ab Epidaurio in Italiam peruenisse. § *Praterque* iuxta templa Iunonis Laciniae. Lacinium autem promontorium est in fine Italiae Iunonis templo nobile, à Lacinio latrone illic ab Hercule interfecto, cognominatum. § *Scyllaeaque* Scyllaei saxa. nam Scyllaeum saxum est sublimem, quod humilem à tergo terram alluentibus undis habet in Cherronesi faciem. eodem autem nomine etiam oppidum habet, (ut Strabo lib. 6.) § *Lingui* Calabriam ab Iapyge Dædali filio dictam, quamquam promontorium mihi significari videtur, quod Acram Iapygiam vocant, quod (ut scribit Plinius) longissime in maria excurrit Italia. § *Leuibisque* Amphissia saxa ab Amphissa vrbe Locrorum dicta esse mihi uidentur. nam Locri illas Italiae oras tenuisse, etiam à Virg. non solum geographis scribuntur, hic & Naricij posuerunt mœnia Locri. quidam verò Amphryfia legunt. [Amphissiae urbis meminit & Steph. & Strabo lib. 9. sed eam Locris Ozolis attribuunt, quod si igitur Regio credamus, Amphissia legendum esse specie pro genere positam dicamus necesse est, dictaque Amphissia saxa, pro Locrensis. ipsæque Zephyrium, promontorium Locrorum, ut etiam à Strabone nominatur, intelligendum: nam qui Amphryfia legunt, ad Philoctetam & Thesalos, ut puto, respiciunt, à quibus Petilia condita Virgilio quoque teste. est enim Amphrysus fluuius Thessaliae, iuxta quem Apollo Admeti armenta aliquando pauisse dicitur. sunt autem etiam quibus, hic versus, Linguit Iapygiam &c. cum sequentibus duobus, videtur, quod eundem miror. nam si protinus pro adulterino ac supposititio habendum, quicquid obscurum, & nobis, qui ne decimam quidem eorum auctorum partem, quos Ouidius in his libris secutus est, uel uidimus, uel etiam nomine tenus accepimus, ignotum est, quantum uersuum non modo huius poetae, sed etiam aliorum, hoc nomine notandum erit? sed de hac re alio fortassis loco agemus.] § *Prærupta* alta, saxa, subaudiuntur, uidetur autem Celennium esse promontorium Brutiorum, de quo tamen alibi me nihil legisse memini. forsitan autem non Celennia, sed Ceneia legendum sit. nam Cenis (ut Plin. scribit) promontorium est Italiae à regione Pelori. sunt quidam qui legunt Ceraunia. [Quamquam de Celennijs saxis nihil hactenus legerim, non tamen hanc lectionem temere immutandam censeo, quod ut supra monui, multa nomina à ueteribus usurpata fuere, quorum ratio & exempla nos latent. & in Ceneia deriuatio repugnat, cum apud Strabonem *αβρυς* per ypsilon scribatur, cuius obliqui eandem uocalem retinent, nisi uerò quis Cenynia legendum putet. de quo quidem nihil habeo, quod affirmem.] § *Romechiumque* transit. De Romechio siue Promecho, siue Romecio (ut à quibusdam legitur) nullam apud geographorum quenquam inueni mentionem, quare corrupte mihi legi uidetur. fortassis autem Rhegium loco illius est reponendum, saxumque subaudiendum. est enim Rhegium urbs in littore Calabriae e regione Messanae. sed nihil ausim affirmare, cum nullum uiderim exemplar, in quo Rhegium legatur, & nihil temere est asserendum, ne istorum similes, qui omnia, quae non intelligunt, ex commodo suo audacter mutant, similes esse deprehendamus, attamen ne opinioni noui cuiusdam expositoris, ad effugiendas ineptias parua mercede a malignis impostoribus conducti, ac cedere uideamur hoc quoque notemus, quod Plemmyrium citra omnem legit dubitationem, temerarius, imo uero furiosus, perinde atque si aut Plemmyrium in priscis manu scriptis exemplaribus legeretur, aut in eo tractu esset, cuius insignia loca Oui. attingit. Plemmyrium quidem est in Sicilia castellum Siracusanorum, ut Stephanus tradit, sed non in ea parte, quae ad Italiam uergit, quare & sibi & Ouidij studiosis

Torta coronata soluunt retinacula nauis.

Impulerat leuis aura ratem. Deus eminet altè,

Impositaq; premens puppim cervice recuruam

Ceruleas despectat aquas: modicisque per aquor

Ionium Zephyris sexta Pallantidos ortu

Italiam tenuit: præterq; Lacinia templa

Nobilitata Dea, Scyllaeaque littora fertur.

Linguit Iapygiam,* leuibisque Amphryfia remis

Saxa fugit: dextra prærupta Ceraunia parte,

Romechiumque legit, Caulonaque, Nariciamque

Euincitque fretum, Siculique angusta Pelori,

Hippotadaque domos regis, Temesesque metalla,

* Leucosiāque petit, tepidique rosaria Pælli.

Inde legit Capreas, promontoriumque Mineræ,

Et Surrentinos generoso palmite colles,

Herculeamque urbem, Stabiasque, & in otia natam

Parthenopen, & ab hac Cumæ templa Sibyllæ.

rectius fatuus iste consulisset, si Romechium unaque ut paulo ante Amphissia, Celenniaq; saxa dissimulasset, ac tanquam notum prætermisisset. cæterum illud Aristotelis oraculum in dies uerius esse comprobatur, eos qui parum considerent, facile quicquid in buccam uenit enunciare, sunt autem etiam

qui Rumentum, pro Romechium legendum putent, eoq; nomine Rhegiū intelligendum: propterea quod Rumentum ueteribus abruptionem, ut Feneftus ait, significabat, Rhegium autem *ῥομήνιον* hoc est, à rūpendo, dictū, sed neq; de hac lectione, quod affirmem habeo.] § *Caulonaque* Caulon Calabrie mons est & urbs que & Caulonia dicitur, prius Ausonia à uicina conualle appellata. § *Nariciamque* Naricia urbs Calabriae à Narice Locridis urbe, que & Nariciū dicitur (ut scribit Stephanus) denominata. eadem autem cum Locris hæc esse uidetur, qui à Locris Naricijs in extremo Calabriae angulo fuerunt ædificati. § *Euincitq;* cum difficultate trāsit per

*Leuibisque,
Amphryfia*

Leucorūq;

ficulum fretum, quod quidem est maxime uorticofum. § *Hippotadaque* Strongilem insulam, aliasq; Aeolias significat, in quibus regnauit Aeolus Iouis filius ex Acesta Hippotæ Troiani filia. unde etiam Hippotades cognominatur. § *Temesesque* Temese urbs est Brutiorum, quæ Tempa à Latinis fuit appellata Aerifodinas autem, quæ apud Temesam fuerant, tēpore suo Strabo defecisse narrat. Temesa item Cypri est urbs. § *Leucosiāque* Leucosia est insula contra Pæstani sinum à Sirene ibi sepulta denominata § *Tepidi Pælli* semper uernatis, sic Virgilius, Biferiq; rosaria Pælli. Pæstum autem est oppidū in agro Campano, à Græcis fossidonia dictum. § *Inde legit* sic quidem legitur, sed Capriæ per i uocalem in penultima legendum esse, argumento sunt codices Græci, in quibus sic est. scriptum. est autem insula, quæ & Capriene vocatur (ut ait Stephanus) Campaniæ adiacens, Tiberij principis arce nobilis. [Capræ, per e, in penultima recte scribitur, eodem modo enim & apud Plinium, Melam, Suetonium & Tacitum, scriptum legi u. neque uetat, quod Græci, ut Strabo, & Stephanus, *καπρία* per i, dicunt. neque enim in omnibus Latini Græcorum scripturam imitantur. Alioqui & Bretij pro Brutij Brentesium, pro Brundisium, & similia scribenda erant.]

LEGIT. transit. § *Promontoriumque* sic uocatur promontorium quod est iuxta Surrhentum, in quo olim Sirenes habitasse feruntur. In illius autem extremo est Athenæum, hoc est Mineræ sacellum, quod Vlysses ædificasse narratur. § *Et Surrentib;* Surrhentum urbs est Campaniæ uino maxime nobilis. § *Herculeamque* hæc tum Heraclea, tum Heracleopolis, tū Herculanum uocatur. § *Stabiasque* Stabiae oppidum fuit Campaniæ, quod (ut Plin. scribit) bello sociali à Sylla deletū, in villas abiit.

LAC apud Tabias censetur stateræ tm non primæ. sunt uero Tabiæ, inquit, Therapeutices. Galenus, in mari locus in meditullio fere Neapolis & Surrhenti, latus ad Surrhentum uergens, collis est præaltus in Tyrrhenum erumpens pelagus, in occasum modice acclinatur: huic attiguus est in sinu intimo collis alter haud paruus quem ueteres Romani Vesuium, uel ut Græce scribitur *βουβιν* nuncuparunt, recentiores, Lesbium dixere, omnibus celebrem, ob eum qui indidem eructat ignis: qui aeris siccati conferre creditur plurimum, unde lacti Tabiano maxima conciliatur bonitas, quam adiuuat loci altitudo, & pabuli præstantia. locum uero hunc a Plinio & Cæcilio significatum contenderim, ubi scribitur modo, Stabij erat. sed & apud Ouidium Metamorphoseos ultimo, Herculeamq; urbem Stabias, & in ocio natam Parthenopen. § *Et in otia* Neapolim Prathenope uia Sirenarum ibi sepulta, cognominatam. Neapolim uero in ocio natam, poeta, ait, propter locorum amœnitatem, quò se Romani ociaturi conferebant. § *Et ab hac* & post hanc Neapolim transit Cumas Campaniæ urbem maxime a Sibylla nobilitatam: de cuius conditoribus satis superque in superioribus diximus libris.

RAPH.

COE L.
R. I. O D

Hinc calidi Baia innuit fontibus calidis maxime celebres. *Lentisciferumque te*. Lentiscum arborem ferens Linternum, quod quidem est oppidum Campanie, exilio maioris Scipionis & sepulchro maxime nobile. *Vultur* fluvius est Campanie, Vulturum urbem ab illo dictam præterlabens. *Ni-*

ueisque frequens Sinuessa Campanie urbs est, quam quidam Synopem uocitam dixere, ut Plinius scribit. *Minturna graui*. morbose, grauis ac noxii aeris. Minturne autem Latij oppidum est paludibus cinctum, ac Liri amne diuisum. *Et quam tumulauit alumnus* periphrasis est Caietæ, quam a Caieta Aeneæ nutrice denominatam esse, nostri quidem sentiunt poetæ. quidam uerò quod in littore curuo sit posita, sic appellatam à Laconibus aiunt. Curua nanque omnia Caietas Lacones uocabant. *Alumnus* Aeneas à Caieta altus & educatus. *Tumulauit* sepeliuit. *Antiphataque do*. Phormiarum est periphrasis, quas prius Hormias à stationis (quæ ipse dicitur) bonitate cognominatas fuisse, Strabo memorie prodidit. Antiphaten uerò Le-

strigonum regem fuisse, Phormiasque tenuisse in superioribus quoque diximus libris. *Trachasque*. Terracina mihi significari uidetur, quæ antea Trachina, hoc est aspera fuit appellata. illi nanque (ut Strabo refert) magna palus obiecta est, quam duo fluij efficiunt, è quibus maiorem Ausidum uocant. Terracina uerò lingua Volscorum Anxur fuit appellata. *Et tellus* Circeum mons est Latij maris ac paludibus cinctus, ut insula uideatur, à Circe quæ illum tenuit cognominatus. nam Circe Solis filia, cum Sarmatarum regem cui nupserat, ueneno sustulisset, regnumque adeptam, nimium crudeliter se gereret, à populis regno pulsa in Italiam uenit, & in promontorio, quod ab ipsa Circeum postea fuit appellatum, confedit. In quo, & urbs Circei nomine & illius sacellum cum Mineræ ora olim fuisset, memorantur. *Et spissi littoris Ancon*. sic quidem in omnibus quæ mihi videre contigit exemplaribus legitur, sed corrupte, ut mihi uidetur. neque enim aut geographiæ ratio, aut historia istiusmodi lectioni assipulatur. Ancon siquidem urbs est Piceni non Latij, atque in eo tractu præter cuius vrbes Aesculapium uetum fuisse, poeta scribit, mari nanque Adriatico adiacet Ancon. Aesculapius uero per Tyrrhenum uetus Romam fuisse narratur. Valerius præterea Maximus lib. 1. c. 6. (ut alios omitam historicos) non apud Anconem, sed apud Antium è nauis Aesculapium egressum fuisse, testatur his uerbis: tum legati perinde atque exoptatæ rei compotes, expleta gratiarum actione, cultuque anguis à peritis accepto, læti inde soluerunt ac prosperam emensi nauigationem, postquam Antium appulerunt, anguis qui ubique in nauigio remanserat prolapsus in uersibulo ædis Aesculapij, myrto frequentibus ramis diffusæ supereminentem excelssæ altitudinis palmam circumsedit, perque tres dies politis, quibus uesci solebat, non sine magno metu legatorum, ne in triremem reuerti nollet, Antienis templi hospitio usus, Vrbi se nostræ aduehendum restituit, atque in ripâ Tyberis egressis legatis, in insulam ubi templum ei dicatum est, tranauit, aduentuque suo tempestatem, cui remedio quæ situs erat dispulit, quo igitur modo legendum dicemus? Antia Antium est legendum, ut illud Virgilianum, Et dulcis musti Vulcano decoquit humorem. uersus est enim hype recatale-ticus, est autem Antium Latij urbs, haud longe ab Lauinio distans, unde Antiates dicuntur.

Egnatius i
lib. racema
tionum c. 8

NON minoris (puto) laudis, felicitatis certe, & euentus pariter erit, is Ouidianus tandem expositus Ancon: pro quo non ueriti sunt quidam, uel antrum supponere. uel antium addere: uel (si dijs placet) pro Ancone maritimo, interpretari oppido, ut siquid ferre æquiore possis stomacho, fa-

cilius id eorum feras, qui Antrum uel Antium quamuis spiritum partum, supposuerint. tamen si ampliandi omnes, qui cum uerba non percipiant, statim immutandum curant. cæterum cur nos Ancon legamus, quidve sit Ancon ut explicemus, hæ rationes à nobis potissimum sunt. primum igitur om-

nium, mouent me codices omnes, tam manuscripti, quam æreis typis ducti: deinde uero quod uerbum sit optimum, & à multis auctoribus tum Græcis tum Latinis usurpatum: postremo quod quid sit Ancon, quod illi ignorare se fassi sunt: nos non nescimus. Ancon igitur à Græcis, à Latinis cubitis dicitur: sed & loca ipsa, quæ ita in mare excurrant, ut cubiti uicem præ se ferre uideantur, Ancones à Græcis & Latinis quasi cubiti dicti: sed ne diutius in re confessa immerer, respondeant hi mihi, an sciant unde Ancon illa Dórica celebri munita portu ciuitas dicta: nempe (puto) dicent quod uice cubiti in subiectum excurrat mare. Hoc & Eustachius tertia (ni fallor) Rhapsodia (neque enim mihi nunc libri copia) ubi omnes hominis partes ad inanimata transferri docet, comprobatur.

quin & Geographi testimonium quis non admittat? Hæc Italia parte fuisse proclatens cubitos deos, id est Ancones. cuius hæc sunt uerba Geographiæ primo. cæterum cubitus, (id est Acon Græce) longus quidem & angustus: ac deductus à Caprearum locis sese extendens. Altero ex montis latere Syrenum sacellum habens, ex altero autem ad Possidoniatem sinum parua tres adiacent insulæ desertæ & petrosæ, quas Sirenuas uocant; ex quibus uerbis, tamen si non sit iste Ouidianus ancon, quod locorum ratio non patitur, tamen id satis mihi fuerit ostendisse: pluribus terrarum locis huiusmodi reperiri ancones, quas sæpe poetæ raro Geographi nisi nobiliores nominant. sed quo piaculo Placii nostri carmen omiserim, qui Anconis in Euxino mari cuiusdam meminerit in quarto hoc uersiculo. Quid memorem quas iras aquas, quas torqueat Ancon? quo in loco nequeo mihi satis temperare, qui inscitia cuiusdam non castigem, qui reponendum Acon admonuit: cui si quicquam aut sensus inesset communis, aut mediocriter Græca, quæ tamen plenis hausisse se labris iactat impudenter, delibasset, nunquam ad tantum inscitie foret pronectus, aut Apollonij saltem non percepisset carmen. Apollonius quoque Rhodius secundo huius Anconis meminit: cuius quoque carmen adposuissim, ni uererer ne impressores, qui non satis aut Græca callent, aut Græcas litteras non habent, necessitate imperante, cuncta deprauarent: quo factum est, ut quo rariius licuit, Græca insererem, quæ uero inserui, latina potius facerem.

Spissi littoris densi ac duri. *Asper enim* parenthesis est, causam continens, cur legati in portum Antiatem intrarint. mare enim iam in tempestatem fuerat erectum. *Et hosp. iuncti* Apollinis consanguinitate Aesculapio iuncti. nam Aesculapium, Apollinis filium fuisse, etiam pueri sciunt. *Donec ca.* castrum oppidum est Latij inter Lauinium & Ostiam situm. *Sacras Lau.* Lauinium urbs est Latij communis nomini Latino, Veneris templum habens. *Tyberinaque ad* ad Ostiam Tyberis, unde urbs Ostia fuit cognominata, quam Ancus Martius edificauit, illucque coloniam deduxit. *Quaque ignes* apostrophe est ad Vestam, quam iccirco Troicam & Troianam poeta uocat, quod a Troia allata fuerit ab Aenea. uirgines autem Vestales quoque Aesculapio obuiam processisse ait. *Thura sô.* strepunt. nam thura ardentia sonitum quendam emittunt, uel contentum pro continente positum est, ut acerras & thuribula sonare intelligamus. *Et odorant aera* & odoribus aerem replent.

Incipit

Incalfacit san. dum enim victimæ iugulantur, cultri sanguine calefiunt. *Scinditur in ge.* insulam describit in Tyberi Romanæ effectam segete Tarquinorum, qui postea campus Martius fuit appellatus, a populo in fluuium deiecta. *Huc de.* illucinaue appulsa. *Phæbeus* Aesculapius Apollinis filius. *Specie ca-*

lestes dei figura, depositaque serpentis forma. poetica verò licentia caeleste pro caelesti est positum. *Luctibus* morbo & pesti. id quod sequitur, pro eo quod præcedit est positum.

Hic tamen accessit Iulij Cæsaris animæ Meta morphosin in stellam ita perspicue describit in gratiam Augusti Cæsaris poeta, ut nihil expositione opus esse videatur. cum enim Augustus ludos in honorē Iulij Cæsaris, qui in senatu fuerat trucidatus, celebraret, forte cometa apparuit quam esse Cæsaris animam, Augustus ipse aduocata cōcione populo Rom. persuasit. insullus autem quidam nō contentus suis ineptijs ea separare, quæ Ouidius artificiosissime copularat, hoc etiā loco foetidū epigramma hexametro peramentroque versu cōpositum, temerarie nimium & stolide inferuerat, quod quidem cum totū opus inquinaret, delendum esse putavi. *Stellam co.* periphrasis est cometa, nam cometes stella esse crinita perhibetur. *Properataque* properanter ac cito acquisita. *Quam suam* quam Augustus Cæsaris filius adoptiuus. *Nec enim* omnibus Cæsaris gestis adoptionē Augusti ante ponit poeta. *Scilicet equo.* præstantissima quæque Cæsaris gesta cum quadam ironia enumerat poeta, ut ostendat Augusti adoptionem illis esse antefereendam. *Aequoreos* equore circumdatos, ac nauigationi deditos, quos Imperio Romano vnā cum Gallis Iulius Cæsar subegit. *Perque pap.* Iulius Cæsar (ut scribit Tranquillus) Pompeiū Pharsalico prælio fufum, ac fugientem Alexandriā persecutus, occisum deprehendit, ubi cum Ptolemæo Aegypti Rege, a quo sibi quoque infidias tendi animaduertit, bellum sanè difficillimum gessit, neque loco, neque tempore equo, sed hyeme & intra mœnia copiosissimi ac solertissimi hostis, in opes ipsæ rerum omnium atque imparatus, Regnum Aegypti victor Cleopatram, fratricque eius minori permisit, veritus prouinciam facere, ne quando violentiorem præsidem nata, nouarum rerum materia esset. *Papyris ferri* papyrum ferenti, ex qua olim chartæ conficiebantur. *Numidasque* Numidæ populi sunt Africae admodum feroces. *Cyniphiumque Iu.* Iuba Mauritanie rex fuit, qui cum partes Pompeij in Africa foueret, a Cæsare fuit superatus. Cyniphium autem Iubam appellat poeta, a Cyniphe fluuiio Libyæ, qui inter duas Syrtis labitur. *Mitridateisque tum.* Nominibus Pontum. Mitridatis gloria, & uictorijs, qui per quadraginta annos cum populo Romano bellum ges-

sit. ab Alexandria verò deuicta, Cæsar in Syriam, & inde Pontum transit. ubi Pharnacem Mitridatis magni filium & tunc occasione temporum bellantem, iamque multiplici successu præferocem intra quintum quo affuerat diem, quattuor quibus in conspectum uenit horas, una acie profligauit, crebro commemorans Pompeij felicitatem, cui præcipua militiæ laus de tam imbelli genere hostium contigisset.

Istaque coniectos incalfacit hostia cultros.
Iamque caput rerum, Romanam intrauerat urbem;
Erigitur serpens, summoque accliuia malo
Colla mouet, sedesque sibi circumspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumflus amnis,
(Insula nomen habet) laterumque a parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos:
Huc se delata pinu Phæbeius anguis
Contulit, & finem, specie caeleste resumpta
Luctibus imposuit, venitque salutifer urbi.

ARGVMENTVM.

ARG. Ouidius opere præsto, docet se a Chao principium coepisse, & ad Cæsarem deduxisse: quem gentibus orbis deuictis, Venus post suorum infidias in cometen uertit.

Hic tamen accessit delubris aduena nostris:
 Cæsar in vrbe sua deus est: quem Marte, togaque
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resque domi gesta, properataque gloria rerum
 In sidus uertere nouum, stellamque comantem,
 Quam sua progenies. nec enim de Cæsaris actis
 Vllum maius opus, quam quod pater extitit huius.
 Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
 Perque papyriseri septem flua flumina Nili
 Victrices egisse rates, Numidasque rebelles,
 Cyniphiumque Iubam, Mitridateisque tumentem
 Nominibus Pontum populo adiecisse Quirini,
 Et multos meruisse aliquos egisse triumphos,
 Quam tantum genuisse virum, quo præside rerum
 Humano generi superi fauistis abunde?
 Ne foret hic igitur mortali semine cretus,
 Ille deus faciendus erat. quod ut aurea uidit
 Aeneæ genitrix, (uidit quoque triste parari
 Pontifici lethum, & coniurata arma moueri)
 Palluit, & cunctis, ut cuique erat obuia diuis,
 Aspice, dicebat, quanta mihi mole parentur
 Insidiæ, quantaque caput cum fraude petatur,
 Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
 Sola ne semper ero iniustus exercita curis?
 Quam modo, Tydida Calydonia vulneret hasta,
 Nunc malè defensæ confundant mœnia Troia,
 Quæ uideam natum longis erroribus actum,
 Iactarique freto, sedesque intrare silentum,
 Bellaque cum Turno gerere, aut, si uera fatemur,
 Cum Iunone magis. quid nunc antiqua recordor
 Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
 Non finit in me a cui sceleratos cernitis enses:
 Quos prohibete, precor, facinusque repellite, ne ue-

ne fuit appellatus. est etiam Iulus animal multipes, parietibus adherens simile Scoloprendæ. est etiam hymnus in Cererem, ut Didymus scribit. ut uerò Theophil. ait, asinumque significat Iulus. *Exercita curis?* Quam modo? sollicita anxia. *Tydida Calydonia vulneret hasta?* Diomedis qui Venerem Aeneæ fauentem, ipsumque nube operientem, sagitta uulnerauit. *Nunc malè defensæ?* quam subaudiamus. *Confundant mœnia Troia,* Quæ uideam natum? perturbent. *Sedesque intrare silentum,* Bellaque cum? inferorum. nam Aeneas duce Sibylla ad inferos descendit, ut carmine Virgiliano etiam pueris est notum.

IN me acui? in Iulium Cæsarem è sanguine meo procreatum.

ET multos? multo plures triumphos meruisse.

Cæsarem quam egerit, aperte asserit poeta, quamuis ad id alludere uideatur, quod Tranquillus scribit, Cæsarem post Hispaniam ulteriorem pacatam quam ex prætura fuerat sortitus, cum ad triumphum simul Consulatumque Romanum redisset, coactum fuisse triumphum dimittere, ne Consulatu excluderetur, cum editis iam comitijs, ratio eius haberi non posset, nisi priuatus urbem introisset. quinque uerò triumphos egit Cæsar, Gallicum, Alexandrinum, Ponticum, Africanum, Hispaniensem diuerso quæque apparatu, & instrumēto. *Quam?* quam tantum reliquisse filium, quantus est Augustus, quem quidē non genuit, sed sibi adoptauit Iulius Cæsar. *Ne fore?* hoc est Iulius Cæsar in numerum deorum fuit referendus, ne Augustus ex semine mortali natus uideretur. *Ille?* Iulius Cæsar.

Aurea Ae. pulchra Venus. *Pontifex?* Cæsari qui Pontifex erat. hæc autem de historia sumpta fuere. nam (ut narrat Tranquillus) cum Cæsar dominatione abuteretur, regnumque affectaret, in ipsum a sexaginta & amplius fuit conspiratum, C. Cassio, Marcoque & D. Brutis principibus cōiurationis. *Quanta mo?* quanto studio. *Caput?* uita Cæsaris. *De Dard.* Aeneæ filio, a quo gens Iulia originem duxit, ut Virgilius quoque testatur: Iulius à magno demissum nomen Iulo. Iulius autem Cæsar de gente Iulia solus restabat. Sanè Iulus & natus, hoc est à prima lanuginis & barbæ emissio-

Cæsar indeum.

Quinque Cæsaris triumphis.

natus

§ *Cadesa*. § pontificis Cæsaris. § *Flammis* religionem omnem atque pietatem ne destruat. ad id uero alludit poeta quod perpetuus ignis in Veste templo seruabatur. § *Ne quis* frustra neque enim prohibere potuit, quin Iulius Cæsar à coniuratis trucidaretur. § *Superosque* deos ad misericordiam commouet.

§ *Quis rum*. § quia quamuis, inquit, duras fatorum leges mutare non possint, multis tamen signis declarant hominibus, se ualde Cæsaris cæde mœrere.

§ *Ferrea* duras & immutabiles leges. § *Veterum* parcarum & fatorum. § *Signa* Cæsaris cædem eundem tribus prodigijs, quæ etiam enumerantur, denunciata fuisse mortalibus, aperte poeta scribit. § *Luctus* fuit mœroris toti terrarum orbi futuri, propter Iulij Cæsaris cædem.

§ *Arma* f. prodigia enumerat poeta, quæ ante cædem Iulij Cæsaris apparuisse, Tranquillus quoque & Plinius scribunt. § *Arma* c. strepitum emit tentia. § *Præmonuisse* prænuntiasse. § *Nefas* nefandæ ac impiæ Cæsaris pontificis maximi cædem. § *Lurida* pallida. § *Sollicitis* Anxijis mortalibus, nequid magnæ calamitatis sibi impenderet timētibz.

§ *Sæpe* fac. § sæpe, inquit, facies ardentes in cælo ante cædem Iulij Cæsaris uisæ fuerunt. § *Sæpe* int. § sæpe, inquit, sanguinem pluit. § *Carulus* l. obscurus, cum alioqui nitidissimus soleat esse.

§ *Sparsum* Respersum & tetrum os habens. § *Atra* fer. § nigro colore. § *Sparsum* l. Luna ipsa sanguineis guttis resparsa uidebatur.

§ *Stygium* Funestus, est. n. a. uis pessimi ominis, ea uero apparuisse portenta, ait poeta, quæcunque maximorum malorum prænuntia solent esse. § *Mille* lo. multis in locis. finitus est numerus pro infinito positus. § *Ebur* eburnæ deorum statuae. § *Sanctis* ex præposito & uenientia subaudiuntur. sancti uero lucj dicuntur, qui dijs consecrati cædi iure non possunt. § *Victima* nulla, inquit, hostia deos significat esse placatos. id uero Cæsari euenisse, quo die, fuit trucidatus, scribit Tranquillus, nam pluribus hostijs cæsis, cum litare non posset, introijt curiam spreta religione. § *Magnos* magnam rerum mutationem. § *Instare* imminere, impendere. § *Fibra* exta significant, mortem alicui imminere. nam exta sine capite significant, mortem alicui imminere.

§ *Nocturnos* nocte canes ululatibus lupoꝝ uel similes voces emisisse, id quod pessimum est omen. § *Vmbra* f. mortuorum animas. § *Motamque* terræ motu urbem Romam fuisse concussam ait. § *Præmonitus* prædictiones, prodigia & portenta deorum, legem, n. fatorum ne dii quidem percurrere possunt, fata uero magis præuideri, q. vitari possunt. § *Strictique* fer. § In curiam Pompei, in qua senatus habebatur, diu autem consultarunt coniurati, utrum illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem, pa. tribus diuisis è ponte deicerent, atque exceptum trucidarent, an in sacra uia, uel in aditu theatri adorirentur.

posteaquam uero senatus idibus Martijs in curia Pompeij fuit

trucidatus, scribit Tranquillus, nam pluribus hostijs cæsis, cum litare non posset, introijt curiam spreta religione. § *Magnos* magnam rerum mutationem. § *Instare* imminere, impendere. § *Fibra* exta significant, mortem alicui imminere. nam exta sine capite significant, mortem alicui imminere. § *Nocturnos* nocte canes ululatibus lupoꝝ uel similes voces emisisse, id quod pessimum est omen. § *Vmbra* f. mortuorum animas. § *Motamque* terræ motu urbem Romam fuisse concussam ait. § *Præmonitus* prædictiones, prodigia & portenta deorum, legem, n. fatorum ne dii quidem percurrere possunt, fata uero magis præuideri, q. vitari possunt. § *Strictique* fer. § In curiam Pompei, in qua senatus habebatur, diu autem consultarunt coniurati, utrum illum in campo per comitia tribus ad suffragia vocantem, pa. tribus diuisis è ponte deicerent, atque exceptum trucidarent, an in sacra uia, uel in aditu theatri adorirentur.

edictus, facile tempus & locum prætulerunt.

TV M. ve. Cyth. § Mulieris imminenti periculo terræ gestu exprimit poeta, solent, n. mulieres in magnis doloribus, utrisq. manibus pectus percutere. § *Molitur cond.* § præparet ut abscidat. § *Qua pr. inf.* § Parisyt narrat Homo. Iliad. 3. cum Menelao congressus, ope, & auxilio Veneris, quæ nube ipsum operuit, manus illius fugit. § *Et Dio.* § Aeneas cum Diomede congressus, facile interfectus fuisset, ut è apud Hom. Iliad. 6. nisi à Venere fuisset liberatus. § *Talibz* alloquitur. § *Sola* insup. fat. § cū interrogatione illusionis plena, hæc à Ioue Veneri dicuntur. § *Mouere* mutare. § *Intres licet* tu ipsa, inquit, intrare potes parcarum & fatorum edes. § *Trium* fo. § Trium parcarum, quas Erebi & Noctis filias Hesiod. fingit propter causarum obscuritatem, Pontus. Lycophron, quia sunt inexorabiles, ea ratione, qua Cyclopes, alijsq. immani crudelitate Neptuni uocantur. Vnde & parca, quod nemini parcant, per contrarium dicta, Martia. Capella, parcas deorū scribas esse ait, quæ Iouis celestisq. senatus decreta prescribant. uitæ autem mortisque omnium præfides finguntur esse, ac uitam nēdo producere, vnde & lanificæ sorores dicuntur, Clotho, Lachesis & Atropos: nā Clotho fusum torquet, Atropos, quod est torquere dicta. Lachesis filat, quod est trahere, quod cuiusque vitam fortiat. Atropos, quod inmutari non potest, quin filum truncet, fuit appellata. nam ipsa uitæ humanæ finem imponat, necesse est. § *Rerum tab.* § tabule æreæ, in quibus immutabilia fatorum decreta sunt incisa. ad id autem alludere uidetur Oui. quod diximus, Parcas deorum scribas esse, quæ Iouis & celi decreta, quæ mutari non possunt, in tabulis habeant descripta. hæc uero è fata vocantur. § *Vasto* molis. § *Vastæ* magnitudinis, § *Concussum* c. concussionem, est autē tonitru periphrasis. § *Adamante* p. § perpetuo

Cæde sacerdotis flammis extinguite Veste.

Talia nequidquam toto Venus anxia celo

Verba iacit, superosque mouet: qui rumpere quamquam

Ferrea non possint veterum decreta sororum,

Signa tamen luctus dant haud incerta futuri,

Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,

Terribilesque tubas, auditaque cornua celo

Præmonuisse nefas. Solis quoque tristis imago

Lurida sollicitis præbebat lumina terris.

Sæpe facies visæ medijs ardere sub astris;

Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruenta.

Carulus & vultum ferrugine Lucifer atra

sparsus erat, sparsi lunares sanguine currus,

Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo:

Mille locis lacrymauit ebur, cantusq. feruntur

Auditi, sanctis & verba mimantia lucis.

Victima nulla litat: magnosque instare tumultus

Fibra monet: cæsumque caput reperitur in extis.

Inque foro, circumque domos, & templa deorum

Nocturnos ululasse canes, vmbraque silentium

Errasse ferunt, motamque tremoribus urbem.

Non tamen insidias, venturaque vincere fata

Præmonitus potuere deum: strictique feruntur

In templum gladij nec enim locus ullus in urbe

Ad facinus, diramque placet, nisi curia, cædem.

Tum uero Cytherea manu percussit utraque

Pectus: & ætherea molitur condere nube,

Qua prius infesto Paris est abreptus Atride,

Et Diomedeos, Aeneas fugerat enses.

Talibus hanc genitor: sola insuperabile fatum

Nata mouere paras? intres licet ipsa sororum

Tecta trium: cernes illic molimine vasto

Ex ære, & solido rerum tabularia ferro,

Quæ neque concussum cæli, neque fulminis iram,

Nec metuunt ulla tuta, atque æterna ruinas,

Inuenies illic incisa adamante perenni

Fata tui generis. legi ipse, animoque notati:

Et referam, ne sis iam nunc ignara futuri.

Hic sua compleuit, pro quo Cytherea laboras,

Tempora, perfectis quos terræ debuit annis.

Vt deus accedat cælo, templisque colatur,

Tu facies, natusque suus: qui nominis hæres

Impositum feret unus onus, cæsiq. parentis

Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.

Illius auspicijs obsessæ mænia pacem

incorruptibili. § *Inclusa* sculpta, incisa. § *Fata tui generis*. § ea omnia quæ tuo generi necessario sunt euentura. § *Et refe.* § pulchra phantasia ad laudes Augusti Cæs. referendas ingreditur poeta. § *Hic sua com.* § sextum & quinquagesimum ætatis annum ægens Cæsar in senatu fuit interfectus. § *Natusque suus*. § Octauius, quem ex dodrante hæredem Cæsar reliquit, & in familiâ nomenq. adoptauit. § *Impositumque onus*. § imperij administrationem. § *Cæsi parentis*. § nos sibi in bellis fauentes: nam bella ciuilia quinque gessit Augustus, Mutinensem, Philipensem, Perusinum, Siculum, Actiacum, quorum quattuor priorum initium & causam à cæde Cæsaris sumpsit, nihil convenientius ducēs, quàm necem auunculi uindicare, illiusque acta tueri. § *Illius auspicijs*. § illius ductu. nam cum D. Brutus Mutinæ à M. Ant. obsideretur, iussus est à Senatu Octauius, comparato exercitu pro prætore præesse, & Hirtio ac Pansa consulibus D. Bruto opem ferre. § *Potent* p. § quarent pacem & liberationem.

§ *Pharsalia*

Pharsalia etiam sentiet Pharsalus vrbs est Thessaliæ à Pharsalo Acrisij filio dicta, unde Pharsalia declinatur, ac pro Thessalia ponitur, in qua bis Romani exercitus confligere, ducibus primum Pompeio, & Cæsare, deinde Octauio & Anto. contra Brutum & Cassium. est etiam Pamphiliz vrbs Pharsalus. *Emathij Phi.* Macedonici. nam Philippi vrbs est Macedoniz, quæ prius Crenides vocabatur, à Philippo Rege cognominata. nam Crenitis à Thracibus oppressis, cum opem tulisset Philippus, urbem eorum de suo nomine Philippus appellauit, bellum autem Philippense, inita cum M. An. & Lepido societate aduersus Brutum & Cassium, Octauius gessit. *Et magn. sic.* Sextus Pompeij magni Pompeij filius, cum diu piraticam exercuisset, magna classe præparata, Siciliam occupauit: ac sæpius prælio nautali cum Augusto congressus, uictor euasit. tandem vero magna edita pugna ab Augusto superatus, Mitylenas aufugit: ubi à Titio quodam fuit interceptus. [Auctor, Apianus lib. 5. bellorum ciuil.] *Romaniz, du.* Cleopatraz est periphrasis, quam cum M. Ant. duxisset uxorem, Italiam inuadere tentauit, sed Augustus illis occurrens, apud Actium promontorium nautali prælio deuicit. Alexandria deinde potitus, quo Ant. cum Cleopatra confugerat, cum Ant. ipsum ad mortem adegisset, Cleopatram, cum maxime cuperet, ad triumphum seruare non potuit, aspidis namque morfu ante interiit. *Tada non.* non bene confissa nuptijs M. Ant. nam & regnum & uitam amisit. *Nostre ca.* nobis dicata: unde & capitolinus Iuppiter fuit appellatus. *Suo ca.* sibi placenti ac grato. est autem Canopus vrbs Aegypti, à Canopo nauis Vlyssis gubernatore cognominata. *Ab utraq;* orientali, & occidentali, prædicat autem Veneri Iuppiter, Augustum cæsarem totius orbis terrarum imperio potiturum. *Pace dat.* ut Tranquil. narrat, Augustus pleraque pessimi exempli correxit, quæ in perniciem publicam, aut ex consuetudine licentiaque bellorum ciuiliū durauerant, aut per pacem etiam extiterant, leges præterea retractauit & quasdam ex integro sanxit, ut sumptuariam, de adulterijs, & de pudicitia, & de maritandis ordinibus. *Prolem san.* Tiberium dicit, qui ex Liuiâ natus ab Aug. adoptatus ex dimidia sextanteque; & nomine heres fuit relictus. [In quibusdam editionibus legitur, prolem sancta de uirgine natam, quod si ita ab Ouid. scriptum est, eodem referendum erit, quod & Virgilianum illud in Bucolicis, Iam redit, & uirgo, redeunt Saturnia regna, &c. ut accipiamus hoc ita dictum esse in gratiam Liuiæ, quam Augustus ita amauit, ut & prægnantem à marito priore Nerone abduxerit. Ut Suet. & egeri tradunt. translata autem talia ex carminibus Sibyllæ uidentur, quæ cum per ea tempora Christum ex uirgine natum iri cecinisset, poetæ non intelligentes rem, quæcunq; de Christo & eius temporibus dicta essent, ad Augustum & ipsius felicitatem retulere.] *Curasque* imperij administrationem.

Nec nisi cum 6. & 10. ætatis anno Augustus uitam in osculis Liuiæ expirauit. in numerum et deorum illorum fuisse receptum, poeta ait. *Similes an.* Epitheton annorum pro-

prium. nihil. n. est sibi similius annis, qui semper in se reuertuntur. *Cognata si.* ad Romuli & Cæs. stellas ascendet. *Hanc animam* hortatur Venerem Iuppiter, ut Iulij Cæs. animam in stellam commutet, quod quidem iccirco fingitur, quia Iudis, quos illi primo consecratos hæres Aug. edebat, stella crinita per septem

Victa petent Mutina: Pharsalia sentiet illum.
Emathijque iterum* madescent cade Philippi:
Et magnum Siculus nomen superabitur undis
Romanique ducis coniux Aegyptia tædæ
Non bene fisa cadet: frustra que erit illa minata,
Seruitura suo Capitolia nostra Canopo.
Quid tibi barbariem gentesque ab utroque iacentes
Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus
Sustinet, huius, erit: pontus quoque seruiet illi.
Pace data terris, animum ad ciuilia uertet
Iura suum, legesque feret* iustissimus auctor,
Exemploque suo mores reget: inque futuri
Temporis ætatem, uenturorumque nepotum
Prospiciens, prolem sancta de* coniuge natam
Ferre simul, nomenque suum curasque iubebit.
Nec, nisi cum senior similes equauerit annos,
Aethereas sedes, cognataque sidera tanget.
Hanc animam interea caso de corpore raptam
Fac inbar, ut semper Capitolia nostra, forumque
Diuis ab excelsa prospectet Iulius æde.
Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
Constitit alma Venus, nulli cernenda, sui que
Cæsaris eripuit membris, nec in aera solui
Passa recentem animam, cælestibus intulit astris.
Dumque tulit, *numen capere, atque ignescere sensit,
Emisitque* simul: simul euolat altius illa,
Flammiferumque trahens spatiofo limite crinem
Stella micat, natique uidens benefacta, fatetur
Esse suis maiora, & uinci gaudet ab illo.
Hic sua præferri quanquam uetat acta parentis,
Libera fama tamen nullisque obnoxia iussis
Inuitum præfert, unaque in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Aegea sic Theseus, sic Pelea uincit Achilles.
Denique ut exemplis ipsos æquantibus utar,
Sic & Saturnus minor est Ioue. Iuppiter arces
Temperat aethereas, & mundi regna triformis:
Terra sub Augusto est: pater est, & rector uterque.
Dij, precor, Aeneæ comites, quibus ensis, & ignis

nonem cuius ductu Troia fuit euerfa, multo quam Atreus pater maiora gessisse, nec non Theseum atque Achillem parentes suos Aegeum & Peleum virtute & rebus gestis longe superasse. *Denique ut* tria quæ adduxit exempla Ouid. virorum quidem præstantissimorum fuere, sed Iulio & Augusto. Cæsariibus, qui in numerum deorum relati fuere accommodata minus esse videntur, eoque deorum exemplis illud inde poeta demonstrat. *Exemplis ip.* æqualibus ipsis Iulio & Augusto. Cæsariibus. *Temperat* moderatur & regit. hoc autem eo spectat, ut ostendat poeta, se merito Augustum Ioui comparasse. *Arces aeth.* cælum. *Mundi trs.* ex cælo æthere & aere constantis, horum enim regnum Ioui attribuit poeta, Terram autem sub Augusti Imperio esse ait. *Pater est* Iuppiter & Augustus. Iuppiter quidem superiorum mundi partium, Augustus uero inferiorum terræ marisque. Sic Virgilius in Augusti gloriam:

Nocte pluit tota redeunt spectacula mane:
 Diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet. *Dij precor Ae.* deos penates Vestamque; & Romulum & Martem, Apollinem & Iouem, aliosque; precatur poeta, ut diuus Augustus in terris maneat, sero autem in cælum recipiatur, sic & Hora. in 1. carminum libro, Serius in cælum redeas, diuque lætus intersis populo Quirini. *Dij comites Aen.* Periphrasis est penatū deorum, quorum ope, Aeneas ex hostium ensibus & Troiæ incendio fuit liberatus.

continuos dies fulsit, exoriens circa 11. horā, creditumque est esse animā Cæs. in cælum recepti. & hac de causa simulacro eius vertice additur Cometes, qui ut scri. Plin. in uno totius orbis loco colitur Romæ admodū faustus Diuo Aug. q. his uerbis suum gaudium prodidit. his ipsis ludorum meorum diebus sidus crinitum per septem dies in regione cæli sub Septentrionibus est conspectum. idoriebatur circa undecimam horam diei, clarumque & omnibus terris, conspicuum fuit. eo significari vulgus credidit Cæsaris animam inter deorum immortalium numina receptam, quo nomine id insigne simulacro capitis eius quod mox in foro consecrauimus, adiectū est: *Subar* stellam. *Ab excelsa* ab alto cælo. *Numen ca.* diuinitatem contrahere. *Flammiferum* cometæ exprimit definitionem. cometes enim stella est crinita. *Micant* splendet. *Hic sua præ* quamuis, inquit, Augustus uetet sua gesta præferri meritis Iulij Cæsaris sui parentis, fama tamen illum anteponit inuitum, atque in hoc vno populi iudicio Augusti sententiæ repugnat. *Vna in* in hac una re. in reliquis enim moré Imperatori Augusto gerit. *Sic magis* Iulium Cæsarem gaudere se, rerum gestarum magnitudine à filio Augusto superari, accommodatissimis probat exemplis poeta. notius est autem, quam ut hoc loco exponi debeat Agamem-

madescent

mitissimus

uirgine

lumen
suum

Et dique in. qui ex hominibus dii sunt effecti, indigetes à Latinis fuerunt uocati. videtur autem poeta inuocare Aeneam, quem paulo ante in deum indigetem mutatum fuisse scripsit. *Genitorque Qui.* Romulum, qui & Quirinus fuit appellatus, urbis Romæ fuisse conditorem, ne admonendum est quidem, cum sit vulgatissimum. *Et*

inuisti ex Marte qui & gradus dicitur, Romulum natum esse paulo ante scripsit poeta. *Vestaque Casareos* templum deæ Vestæ in palatio erat, ubi habitabant Imperatores. *Phæbe do.* ut scribit Tranquillus Apollinis templum in ea parte Palatinæ domus exstitit Augustus, quam fulmine istam desiderari à deo haruspices pronuntiaverunt, addita porticu cum bibliotheca Græca & Latina. *Quique tenes altus* altus quidē legitur in omnibus, quæ mihi videre cōtigit exemplaribus sed latius magis sensui poetæ; eruditioni conuenire uidetur, nam Latialis Iuppiter in Capitolio colebatur. *Quosq;* alios omnes deos in homines beneficos complectitur hoc uersu poeta. *Qua caput Au.* hoc est qua Augustus in sedes deorum cœlestes, orbe terrarum, quem gubernat relicto, transferatur. *Absens* in cælum receptus. Tunc enim præsens supplicibus fauebat. optat autem poeta, ut diutissime uiuat Augustus, præsensque Romanis opituletur.

RAPH.

I AM QV E opus exegi moris est fere poetarum, ut in suorum operum fine aliquid de se dicant, sic Virgil. quarto Georg. concludit:

Hæc super aruorum cultu pecorumque canebam.
Et super arboribus Cæsar cum magnus ad altum Fulminat Eu-
phratem. hanc consuetudinem Ouid. in fine operis imitatus, nonnulla commendatione operis sui ait. sic Horatius: Exegi monumentum ære perennius, Regalique situ pyramidum altius. quod non imber edax, non Aquilo impotens Possit diruere, aut innumerabilis Annorum series & fuga temporum. verissimus autem fuit uates Ouidius. cum enim hæcenus tot bellorum incendijs, quibus priora secula arserunt, absumptum non fuerit, vero simillimum est, tam facili præsertim describendi libros arte excogitata, semper esse duraturum, ac elegantissimo cuique ingenio maxime uoluptati futurum. quanti uero hoc opus faceret poeta, hinc facile apparet, quod nulla ui ipsum unquam interitum sibi persuasit. *Exegi* & perfecit. *Iouis ira* aspera tempestas, fulmen. *Edax vetustas* omnia rodens & corrumpens. *Abolere* delere, ad nihilum redigere. *Cum uolet illa dies* de morte se nihil curare ait, quando suum & opus & nomen immortale sit futurum. *Parte tamen meliore mei* ingenio, quo nihil melius contingere homini potest. nam ut Cicero in Bruto scribit, hominis decus est ingenium. ingenij uero ipsius eloquentia. *Perennis* immortalis, ac per omnes annos duraturus. *Indelebile* incorruptibile, immortale. *Quaque patet domitis* per totum orbem terrarum suum opus lectum iri colligit, cum illo tempore totus orbis Augusto pareret, ac ubique latina lingua in usu esset. *Vatum* poetarum diuinationes,

*Cesserunt, dique indigetes, genitorque Quirine
Urbis, & inuisti genitor Gradine Quirini,
Vestaque Casareos inter sacrata penates,
Et cum Casarea tu Phæbe domestice Vesta,
Quique tenes* altus Tarpeias Iuppiter arces,
Quosque alios uati fas appellare, piumque est,
Tarda sit illa dies, & nostro serior æuo,
Qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cælo, faueatque precantibus absens.*

*I AM que opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cum uolet illa dies, quæ nil, nisi corporis huius
Ius habet, incerti spatium mihi finiat æui.
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum
Quaque patet domitis Romana potentia terris:
Ore legat populi, perque omnia sæcula fama,
Si quid habent veri Vatum præsentia, viuam.*

IACOBI CONSTANTII PANENSIS.

*F*letq; Milo senior, apposite Milonis Crotoniatæ exemplum adducere Pythagoram facit. quia moraretur Crotonæ, de hoc & quibusdam alijs: quibus nomen Milo, uel Molo, alibi

copiose dicemus.

Aeraque humor abit, magis placet adit, ut nonnulli codices habent, quia eadem sententia dicta est superius: nam tenuatur in auras humor, & humor abit in æra, id est penitus.

Est lacus Arcadiz, Phœneum dixere priores. Phœneis nunc primam & secundam corripit, ut hoc loco nunc producit, sed trisyllabum semper est. dicitur enim *φαιος, φαιρός* & *φαιός, φαιρός*: de quo in secundum huius operis etiā aliquid diximus.

Cithereidasque columbas. lego Cythereidas, quia primam syllabam semper breuem inuenio. licet non ignorem esse bitemporum.

Nec non & Cecropis. in manuscripto codice sic le-

go. Nec non Cecropos, ut sit Græcus genitiuus à nominatiuo Cecropeus. nam ut Epopis & Epopeus dicitur, ita Cecrops & Cecropeus.

Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes. Ordo est: Cerno urbem debere Phrygios nepotes id est debitam esse Phrygijs posteris.

Verum etiam uolucres animæ sumus. animæ uolucres, id est volantes interpretor: hoc est de corporibus in corpora transmeantes.

Nec formidatis ceruos in cludite pennis: Qui formidantes legunt, poetæ non intelligunt sensum. tangit enim uenantum ceruos morem, qui rubras funibus pennas suspendunt, quacunque retia non locantur: ut earum formidine cerui illic se recta proripiant. Eum morem tangit Virg. 3. Georg. de ceruis loquens his uersibus,

Hos non immisiss canibus non casibus ullis.

Puniceæve agitat pavidos formidine pennæ. Legimus tamen & alias feras his artibus capi. Seneca in Hippolyto,

Picta rubenti penna Vano claudat terrore feras.

Et in secundo de Ira,

Cum maximos ferarum greges lineæ pennis, distincta contineat, & ab insidijs agat: Ac paulo post: Umbra ab infantibus, à feris rubens penna metu cur.

Vnde Coronidem &c. diximus in Execrationibus in Ibin Coroneum Asteriæ à Phœbo dilectæ patrem fuisse: indeque Coronidem penultima producta, id est Coroniden patronymicum deduci. neque id diximus, quod nesciremus, Priscianum, patronymicum hoc à matre desistere: Coronis fuerit appellata (ut Seruius in sextum Aen. & Ister auctore Higino uoluerunt) ac Phlegyam patrem habuerit. sed quod formationem hanc generalem sequi patronymicorum regulam agnoscemus. fabulas autem uariari notius est, quam ut debeat demonstrari.

ANNOTATIONES HENRICI GLAREANI IN DECIMUMQUINTVM LIB. OVID. METAMORPHOSEON.

Mycelus illius dijs acceptissimus aui.

RAPH.

VNC Mycelum vocant Græci auctores, & nominatim Strabo lib. 6. & 8. dictus sic ob crurum exilitatem, quæ habebat murinis similia, ut ait D. Eras. in Adagio: donum quodcumque dat aliquis, probato. Geminatur Il metri gratia. Mycellus quid sit ego nescio. *Vique peracta est. Causa prior, crimenque patet.*

Causam priorem intelligo accusationis, & crimen migrationis, alioqui cur prior dicatur, haud equidem scio. Commentatori autem hoc explicandum erat.

Thurinusque sinus, Temesenseque, & Iapygis arua.

Cum hic Myceli nauigatio ex Græcia Crotonem versus describatur, necesse est non hanc esse Temesen, quæ ad inferi est mare Brutiorum vrbs, postea Templa dicta, auctoribus Plinio, Strabone, atque Ptolemæo, immo hoc nostro etiam Poeta, hoc adeo libro; Postea de Aesculapio Hippotadeque domos regis, Temesesque metalla, ego suspicor aliud positum fuisse à poeta nomen, sed nihil asseuero.

Inscit in liquida prauis forsitan vnda.

Præuisos intelligo in ictu ipso, aut cum iacerent in vnda, quasi boues sciuerint ad suam paratos necem. commentator talia negligit, ac alia exponit, longe tamen minoris momenti minus remorantis lectorem.

Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.

In Argis regnavit Abas, unde Argiui Abantei dicuntur. hæc Raph. verisimiliter. nam Acrisius Abantiades dicitur libro quarto. Et Perseus in fabula Andromedæ alter filius, alter nepos Abantis. nam quod quidam ad Abas referunt, oppidum in Phocide, cuius multi eximij meminere auctores, non video ut quadret. cum omnes id Apollinis oraculo clarum dicant, hic autem Iunonis in Agris neuti quam legam.

Si crescit, minor est; maior, contrahit orbem.

Si contrahit orbem, Raphael exponit, si circulum efficit, & rotunda est, quod displicet: sed exponendum est, si contrahit orbem, id est, si discrescit.

Labitur occidua periter decliue senectæ.

Idem exponit labitur decliue, id est, assidue, tanquam fluius per loca decliua currit. hæc ille, decliue putauit aduerbium, sed unde tum regeretur genitiuus occidua senectæ? ergo vel ipsum decliue occidua senectæ labitur, vel homo per decliue occidua senectæ labitur, exponendum.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum.

Athamantis legendum censet Raphael. quod si est, vicinam regionem poeta accepit pro regione, hoc est, Athamanti pro Thesprotide, in qua Dodone.

Est lacus Arcadia Pheneum dix. pri.

Plin. lib. 4. Amnes in Arcadia, inquit, Ladon è paludibus Pheneus & Erimanthus è monte eiusdem nominis in Alphei defluens. hæc uerba ut culpauerit, aut tractauerit Raphael, hercle non intelligo. *Ponderibus uidi ramus leuat arboris alta.*

Leuat, alleuat, ac leueis reddit. i. exponit idem quod placet hoc sensu, Cum rami antea nido grauarentur, recens natus Phoenix asportando nidum, alleuat.

Mente memor refero, cognataque mania lator.

An cognata, quia olim Euphorbum se fuisse gloriabatur, an quia etiam Asiaticus, quod non admodum arridet.

Fando aliquem Hippolytum vestras si contigit aureis.

Eleganter de fama loquens, vestras, inquit, pluraliter. deinde addens miraculum, singulariter, mirabere, inquit, tãquam notitia ad omnes, miraculum uero maxime ad Aegeriam.

Cum colla ferores Ad freta conuertunt.

Colla, id est capita, quanquam si capita conuertunt, etiam colla conuertunt, ad quæ capita consistunt. est autem secundum naturam descriptus equorum horror.

Excutor curru, lorisque tenentibus artus.

Eodem modo etiam hoc loco uidetur artus pro pedibus usurpasse, quanquam & ad aliud quoduis membrum sensus esse potest, potissimum autem si de pedibus intelligamus.

Et dempta capiti populo prohibente corona.

Mirum quomodo aut quid prohiberent. coronam enim de fronde intelligo, qua cornua teg ebantur, quam ut demeret, cur prohiberet quisquam? & populis ei non imposuerat. quin postea coronant eum uersu sexto, festa corona, quæ cur ita dicatur, adhuc quæro. hæc & huiusmodi quæ remorantur lectorem, Commentatori explicanda erant, sed alia aguntur.

Vnde Coronidem circumflua Tybridis alti.

Non est dubium Coronidem patronymicum esse à Coroneus, siue ille pater fuerit eius, quam Apollo uitiavit, siue eius quam Neptunus. nam in hoc grammatici uariant. Aesculapius enim filius eius fuit, quam Larissæam uocat lib. 2. cuius quis fuerit Pater, ignoro, sed exillimo etiam Coronea, ut alterius, quam in Phocaica tellure genitam dicit, eodem libro ex Coroneo, nisi quis nominum uicinitate confusa, à poeta putet adiectiua.

Quod petis hinc propiore loco Romane petisses.

Hic certe locus mihi inexplicabilis uidetur. nam è Roma nauigatio per Corinthiacum sinum Delphos longe breuior est, quam ad Epidaurum Peloponnesi urbem ad latus orientis. Nec enim alia est Epidaurus Aesculapio sacra.

Certant addicere sortes.

Raphael exponit, suis dictis Apollinis responsa consentire, & sibi Aesculapium adiudicare contendunt. quidam adijcere legunt, non minus congruente sensu si carmen pateretur. si locus corruptus non est, certe obscure dictum merito uideri potest.

Ionium Zephyris sexta Pallantidos otu.

Zephyrum pro quouis uento posuit, ut suus poetis mos est. nam ab Epidaurio in Italiam nauigantibus Zephyrus contrarius erat.

Lingua Iapygiam, lenibusque Amphisia remis.

Ab hoc carmine describitur littus eius Cherronesi, quæ est à Scyllaceo sinu ad Hippomate, de quo lib. 6. Strabo copiose. sed nomina trium carminum quædam sunt, quæ nusquam alibi temere reperias, ut Romechium, quædam quæ corrupta uideri queant, ut Celennia & Amphisia, quædam quæ longe à lio tractu, ut Caulon & Naritia. mihi carmina uidentur adulterina tria prima, aliorum autem ratio bene constat.

Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.

Significat signa hæc ante cædem facta, quæ sint futura cedis, ex qua luctus. *Illius auspicijs obfessa mania pacem.*

Paucis uerbis magnam historiam attingit, aut perstringit uerius, tertio porro deinde carmine madefient legendum, non madefient propter carmen.

Nec nisi cum senior similes aquauerit annos.

Hæc multis annis ante Augusti obitum scripta videntur, & ante Ouidij exilium. Augusti enim anni quibus uixit, superant Iulij uite annos viginti. at cum hæc scriberet Ouid. Augustus nondum tot habuit annos, quot C. Cæsar Iulius cum in Senatu occideretur.

Cum uolet illa dies, quæ nihil nisi corporis huius.

Uolet ambiguum a prima ne coniugatione, an a tertia: sed uidetur a tertia potius, ut sit concedentis, Veniat mors quandoque uolet, & fmiat mihi spatium æui incerti, hoc est, huius miseræ uitæ. parte tamen meliore mei super alta perennis Altra ferar. quæ tametsi de ingenij fama intelligi possunt, uidetur tamen, Platoniorum dogma secutus, animæ immortalitatem asseruisse, cuius veræ opinionis duces ante se habuit, eiusdem tamen ferè ætatis viros diues eximios C. ac Ma. ut pudeat quosdam inueniri Christianos, qui in re, fide nostra, certa, dubitationem mouere audeant, quæ apud plurimos Ethnicos, quibus Christus nullam faceret fidem, indubitata fuit. sed hæc tractare non est huius loci.

F I N I S.

QVAE QVOQVE IN LIBRO METAMORPHOSEOS OVIDII CONTINENTVR.

LIBRI PRIMI.

HAOS in
quattuor ele-
menta. pag. 2
Cælum, & ter-
ram quinque
distingui zo-
nis. 4

Quattuor ventorum regiones. 5
Hominis origo. 5
Quattuor ætatum descriptio. 6
Gigantum sanguis in homines crude-
les. 9
Lycabn in lupum. 13
Lactei circuli descriptio. 10
Iouis oratio. 11
Diluij descriptio. 14
Lapides in homines. 17
Terra in varias animalium figuras.
pag. 18
Pythonis serpentis cædes. 19
Pythij ludi. 19
Cupidinis sagittarum descriptio 19
Daphne in laurum. 22
Tempe descriptio. 23
Io in uaccam. 25
Argi oculi in caudam pauonis. 27
Syrinx nympa in calamum. 27
Io uacca in humanam formam. 28
Phaetontis, Epaphique contentio 28

LIBRI II.

Regiæ solis descriptio. 32.
Quattuor anni partes 33.
Solis currus descriptio. 35.
Equestrum solis nomina. 36.
Terræ incendium. 38.
Telluris querela. 39.
Phaetontis casus. 39.
Heliades in populos. 40.
Cygnus rex Ligurum in olorem. 40
Calisto Lycaoni filia in ursam. 42
Arcas cū calisto matre in sydera 43
Coruus ex candido niger. 44
Coronis in cornicem. 45

Erichthon sine matre natus. 45
Niſtimene in noctuam. 45
Ocyroe Chironis filia in equam. 47
Apollo in pastorem. 47
Battus in lapidem indicem. 48
Agraulos Cecropis filia in saxum. 51
Inuidiæ domus descriptio. 50
Inuidiæ effectio. 50
Iupiter in Taurum. 52
Europa ex Phœnicia in Cretam aue-
ſta. 52. 66

LIBRI III.

Draconis dētes in uiros armatos. 56
Cadmus Bœotiæ conditor. 56
Actæon in ceruum. 58
Bacchus ex Semele Cadmi filia. 60
Iuno in anum. 60
Bacchi educatio. 60
Tiresias in fœminam. 61
Tiresias in marem. 61
Narcissus in florem. 64
Echo in vocem. 62
Tyrrheni nautæ in delphinos 68
Bacchus in puerum. 67
Pentheï descriptio. 96

LIBRI IIII.

Bacchi nomina. 71
Dercetis Babylonia in piscem. 73
Semiramis in columbam. 73
Nais in piscem. 73
Mora ex albis nigra Pirami, &
Thisbes sanguine effecta. 75
Veneris cum Marte adulterium. 75
Leucothoe in thuris arborem. 77
Clythie in heliotropion herbam. 77
Daphnis idæus in saxum. 77
Scythion in fœminam 77
Celmus puer in adamantem. 78
Crocus cum Smilace in flores. 78
Salmacidis fontis natura. 78
Hermaphroditus cū Salmacide nym-
pha copulatus. 80
Mineides in vespertilioes. 81

Ino Athamantis uxor in deam. 93
Viæ ad inferos descriptio. 81
Iuno ad inferos. 82
Melicerta in deum marinum. 83
Comites Inus in saxa, & aues. 84
Cadmus cum uxore in anguem. 84
Iupiter in aurum. 85
Perſei geſta. 85
Gutta ſanguinis Medusæ capitis in ſer-
pentes. 86
Atlas in montem. 86
Andromeda ceto expoſita. 87
Virgulta in coralia. 88
Andromedæ, Perſeiq; nuptiæ. 89
Pegasus equus alatus è ſanguine
Medusæ. 89
Medusæ capilli in ſerpentes. 90

LIBRI V.

Cephenæi Perſeum oppugnantes in
ſaxa. 95
Cepheni tumultus descriptio. 93
Phineus Cephei frater i ſtatnam. 96
Prætus in lapidem. 96
Polydectes in ſaxum. 97
Hippocrenes fontis descriptio. 98
Pyrenei ſacrilegium. 96
Muſæ in aues. 98
Pierides in picas. 99
Gigantomachiæ descriptio. 99
Iupiter in arietem. 99
Apollo in coruum. 99
Bacchus in caprum. 99
Diana in ſelem. 99
Iuno in vaccam. 99
Venus in piscem. 99
Mercurius in ibim. 99
Cereris laudes. 100
Proſerpina raptus. 101
Perguſæ lacus descriptio. 101
Cyane nympa in ſtagnum. 102
Puer temerarius in ſiſtillonem. 103
Arcthuſa nympa in fontem. 104
Aſcalaphus in bubonem. 105
Sirenes in aues. 105
Lyncus rex Scytharum in lyncem ſe-
ram 107

LIBRI

I N D E X.

LIBRI VI.

<i>Arachne in araneam.</i>	110
<i>Arachnes cū Pallade certamē.</i>	111
<i>Pallas in Vetulam</i>	111
<i>Telarum Palladis, Arachnesque descriptio.</i>	111
<i>Hemus, & Rhodope in montes.</i>	112
<i>Pygmaea in gruem</i>	112
<i>Antigone in ciconiam.</i>	112
<i>Cynara filia in saxa.</i>	113
<i>Iuppiter in taurum.</i>	113
<i>Iuppiter in aquilam.</i>	113
<i>Iuppiter in cygnum.</i>	113
<i>Iuppiter in satyrum.</i>	113
<i>Iuppiter in amphitryonem.</i>	113
<i>Iuppiter in aurum.</i>	113
<i>Iuppiter in ignem.</i>	113
<i>Iuppiter in pastorem.</i>	113
<i>Iuppiter in serpentem.</i>	113
<i>Neptunus in iuuenem.</i>	113
<i>Neptunus in Enipeum fluvium.</i>	114
<i>Neptunus in arietem.</i>	114
<i>Neptunus in equum.</i>	113
<i>Neptunus in delphinum</i>	114
<i>Apollo in pastorem.</i>	114
<i>Apollo in accipitrem.</i>	114
<i>Appollo in leonem.</i>	114
<i>Bacchus in uiam</i>	114
<i>Saturnus in equum.</i>	114
<i>Niobe in marmor.</i>	118
<i>Niobes filiorum mors,</i>	117
<i>Amphionis exitus.</i>	117
<i>Lycij rustici in ranas.</i>	120
<i>Marsias in fluvium.</i>	120
<i>Eburneus Pelopis humerus</i>	121
<i>Tereus in upupam.</i>	126
<i>Progne in hirundinem.</i>	126
<i>Philomela in lusciniam.</i>	126
<i>Orythya raptus.</i>	127
<i>Zethes, & Calais alati.</i>	128

LIBRI VII.

<i>Draconis dentes in homines armatos.</i>	134
<i>Iasonis in Colchos expeditio</i>	130
<i>Phinei calamitas.</i>	130
<i>Medeae amores.</i>	131
<i>Tauri ignem afflantes.</i>	134
<i>Peruigilis Draconis sopor.</i>	135
<i>Aeson ex sene iuuenis.</i>	238
<i>Aridus oliuae ramus in uiridem.</i>	138
<i>Gutta aquae in flores.</i>	138
<i>Nutrices Bacchi ex uetulis iuuenes.</i>	138
<i>Aries senio confectus in agnum.</i>	139
<i>Pelia cades.</i>	139
<i>Cerambos in auem.</i>	140
<i>Draco in saxum.</i>	140
<i>Iuuenus in cernuum.</i>	140
<i>Coae mulieres cornutae.</i>	141
<i>Telchines uisu omnia mutantes.</i>	141
<i>Hyries filius in cygnum.</i>	141

<i>Hyrie in lacum.</i>	141
<i>Combe in auem.</i>	142
<i>Fungi in homines.</i>	142
<i>Phineus in auem.</i>	144
<i>Periphas in auem.</i>	143
<i>Polyphemonis filia in auem</i>	143
<i>Medea ad Aegeum</i>	143
<i>Cerberi spuma in aconitum.</i>	143
<i>Thesei gesta.</i>	144
<i>Scironis latronis ossa in scopulos.</i>	145
<i>Minois bellum in Athenienses.</i>	145
<i>Scithonis in monedulam.</i>	146
<i>Aegina insula, quae & Oenona.</i>	146
<i>Aeaci filij.</i>	147
<i>Formicae in homines.</i>	149
<i>Pestis descriptio.</i>	148
<i>Cephalus Procris maritus in aliam figuram.</i>	151
<i>Vulpes, & canis in saxa</i>	152
<i>Procris mors.</i>	153

LIBRI VIII.

<i>Nisus in haliolum auem.</i>	158
<i>Scylla in Cyren auem.</i>	158
<i>Muri uocales.</i>	156
<i>Labyrinthi cretensis descriptio.</i>	159
<i>Ariadnae corona in sidera.</i>	160
<i>Dadali uolatus.</i>	161
<i>Talus puer ferrae, circinique inuentor in perdicem.</i>	162
<i>Dadalus ad Cocalum.</i>	162
<i>Apri Calidonijs descriptio.</i>	162
<i>Atalanta forma</i>	165
<i>Althea fratres a Meleagro caesi.</i>	167
<i>Stipes in quo Meleagri uita.</i>	161
<i>Meleagri mors.</i>	168
<i>Meleagri sorores in aues Meleagridas.</i>	169
<i>Naiades in Echinadas insulas.</i>	186
<i>Peremele nympha in insulam</i>	170
<i>Oppidum in stagnum.</i>	172
<i>Iuppiter cū Mercurio i homines.</i>	170
<i>Casa in templum</i>	172
<i>Philemon cum Baucide uxore in arbore.</i>	172
<i>Proteus in uarias formas</i>	173
<i>Metra Erisichtonis filia in uarias figuras.</i>	175
<i>Erisichtonis impietas.</i>	173
<i>Famis patria.</i>	174
<i>Famis descriptio.</i>	174
<i>Fœdus Erisichtonis exitus.</i>	175
<i>Achelous in uarias figuras.</i>	175

LIBRI IX.

<i>Acheloi, Herculisque lucta</i>	179
<i>Achelous in anguem.</i>	179
<i>Achelous in taurum.</i>	180
<i>Copiae cornu.</i>	180
<i>Nessi centauri cades.</i>	121
<i>Tunica a Deanira ad Herculem missa.</i>	221

<i>Herculis labores.</i>	182
<i>Licas in scopulum.</i>	184
<i>Hercules in deum.</i>	185
<i>Galanthis in muscellam.</i>	187
<i>Dryope in arborem.</i>	188
<i>Lotos nympha in arborem</i>	187
<i>Iolaus senex in iuuenem.</i>	180
<i>Callirhoes pueri in iuuenes.</i>	189
<i>Deos quoque fati obnoxios esse.</i>	190
<i>Miletus Mileti urbis conditor.</i>	190
<i>Byblis Mileti filia in fontem</i>	193
<i>Caunus Byblidos frater, Caum urbis conditor.</i>	193
<i>Iphis puella in marem.</i>	196

LIBRI X.

<i>Orphei, Euridicesque nuptiae.</i>	198
<i>Orphei ad inferos descensus.</i>	198
<i>Atys in pinum.</i>	200
<i>Cyparissus in cupressum.</i>	201
<i>Orphei carmen.</i>	201
<i>Iupiter in aquilam.</i>	202
<i>Hyacinthus puer in florem.</i>	203
<i>Hyacinthea festa.</i>	203
<i>Propetides in saxa.</i>	203
<i>Cerastra in tauros.</i>	203
<i>Statua eburnea in uirginem.</i>	204
<i>Myrrha Cinyrae filia in arbo.</i>	208
<i>Adonis in florem.</i>	
<i>Hippomenes in leonem.</i>	
<i>Atalanta in leonem.</i>	212
<i>Mynte nympha in mentem.</i>	213

LIBRI XI.

<i>Serpens in saxum.</i>	217
<i>Orphei cades.</i>	216
<i>Baccha Thraciae in arbores.</i>	217
<i>Mida Stoliditas.</i>	218
<i>Contacta a Mida in aurum.</i>	218
<i>Arena Pactoli in aurum.</i>	219
<i>Mida aures in asininas.</i>	219
<i>Cannae uocales.</i>	220
<i>Apollo cum Nept. in homines.</i>	220
<i>Hesiones Laomedontis filiae liberatio.</i>	220
<i>Thetis in uarias formas.</i>	221
<i>Ceyx in auem</i>	230
<i>Dadalion in accipitrem.</i>	223
<i>Lupus in saxum.</i>	224
<i>Alcyone in auem.</i>	230
<i>Somni domus descriptio.</i>	228
<i>Dei somni effectio.</i>	228
<i>Morpheus in homines.</i>	229
<i>Phobetor in animalia bruta.</i>	229
<i>Phantasos in inanimata.</i>	229
<i>Morpheus in Ceycem.</i>	229
<i>Aesacus in mergum.</i>	231

LIBRI XII.

<i>Serpens in saxum.</i>	224
<i>Iphigenia Agamemnonis filia in ceruam.</i>	235

I N D E X.

<i>Pama descriptio.</i>	235
<i>Protesilai cades.</i>	236
<i>Cygnus puer in auem.</i>	238
<i>Ceneus in auem.</i>	245
<i>Canis puella in marem.</i>	239
<i>Pirithoi, & Hippodamia nuptie.</i>	240
<i>Lapitharu, Centauroruq; prel.</i>	240
<i>Periclymenus Nelei filius in varias figuras.</i>	246
<i>Achillis mors.</i>	247

L I B R I XIII.

<i>Aiax in hyacinthum florea.</i>	259
<i>Armorum Achillis iudicium.</i>	250
<i>Aiacis oratio.</i>	250
<i>Artificiosissima P. lyssis oratio.</i>	253
<i>Hecuba in canem.</i>	263
<i>Polydori cades.</i>	261
<i>Polyxene immolatio.</i>	261
<i>Polymnestoris Thraciae regis excacatio.</i>	263
<i>Memnonis cineres in aues.</i>	264
<i>Anij filiae omnia suo tactu in frumentum, vinum, oleumue conuertentes in columbas.</i>	265
<i>Duo iuuenes ex rogi fauilla.</i>	266
<i>Index in saxum.</i>	266
<i>Siciliae descriptio.</i>	267
<i>Scylla in monstrum.</i>	267
<i>Acis in fluuium.</i>	269
<i>Polyphemi cantilena.</i>	268
<i>Glaucus in deum marinum.</i>	270

L I B R I XIII.

<i>Scyllae inguina in canes.</i>	274
<i>Cercopes in simias.</i>	275
<i>Sibylla in vocem.</i>	276
<i>Socij Vlyssis in porcos.</i>	279
<i>Socij Vlyssis in pristina formam.</i>	279
<i>Picus in auem.</i>	280
<i>Pici comites in feras.</i>	281
<i>Canens Pici vxor loci nomen.</i>	281
<i>Diomedis socij in aues.</i>	282
<i>Apulus pastor in oleastrum.</i>	283

<i>Aeneas naues in nymphas.</i>	283
<i>Naui in scopulum.</i>	284
<i>Ardea in auem.</i>	284
<i>Aeneas in deum indigetem.</i>	285
<i>Albani reges.</i>	285
<i>Vertumnus in varias figuras.</i>	285
<i>Vertumnus in vetulam.</i>	286
<i>Anaxerete puella in saxum.</i>	288
<i>Vrbis Romae conditores.</i>	288
<i>Aquae frigidae in calidas.</i>	289
<i>Romulus in deum.</i>	290
<i>Hersilia Romuli vxor in deam horam.</i>	292

L I B R I XV.

<i>Calculi nigri in albos.</i>	293
<i>Numa ad Pythagoram.</i>	292
<i>Pythagorae dogmata.</i>	294
<i>Pythagorae sermo.</i>	295
<i>Pythagorae metempsychosis.</i>	295
<i>Pythagoras in Euphorbum.</i>	295
<i>Omnium reru vicissitudinem esse.</i>	296
<i>Annus in quattuor partes.</i>	296
<i>Quattuor hominis aetates.</i>	296
<i>Sperma hominis in hominem.</i>	297
<i>Ex quattuor elementis oia fieri.</i>	297
<i>Omnia in quattuor elementa resolui.</i>	297.
<i>Terra in mare.</i>	298
<i>Mare in terram.</i>	298
<i>Mira Lyci fluminis natura.</i>	298
<i>Erasinus fluuius.</i>	298
<i>Caicus fluuius.</i>	298
<i>Amasenus fluuius.</i>	298
<i>Anigrus fluuius.</i>	298
<i>Hypanis fluuius.</i>	298
<i>Insulae in continentem.</i>	298
<i>Ex continenti insulae.</i>	299
<i>Helice, Buraq; vrbes submersae.</i>	299
<i>Ex planicie montes.</i>	299
<i>Mira aquarum natura.</i>	299
<i>Crathis, & Sybaris in fluuios.</i>	300
<i>Salmacidis fontis natura.</i>	300
<i>Aethiopiae lacus.</i>	320

<i>Clitorij fontis natura.</i>	300
<i>Lyncestus fluuius.</i>	300
<i>Arcadiae lacus.</i>	300
<i>Ortygia insula ex mobili immobilis.</i>	300.
<i>Symplegades insulae olim instabiles.</i>	300.
<i>Aetnae montis incendium.</i>	300
<i>Homines in aues.</i>	301
<i>Scythicae mulieres in aues.</i>	301
<i>Apes ex vitulis.</i>	301
<i>Crabrones ex equis.</i>	301
<i>Scorpius ex cancro.</i>	301
<i>Tineae agrestes in papiliones.</i>	301
<i>Limus in ranas.</i>	301
<i>Informis caro in ursum.</i>	301
<i>Apes sine pedibus.</i>	301
<i>Aues ex oui medio.</i>	301
<i>Hominis spinae medulla in anguem.</i>	301
<i>Phoenix ex seipso.</i>	301
<i>Hyenam feram modo marem, modo feminam esse.</i>	301
<i>Mira chamaeleontis natura.</i>	301
<i>Lyncurium ex lyncum vrina.</i>	301
<i>Coralium ex molli durum.</i>	301
<i>Gentium vicissitudines.</i>	301
<i>Troiae ruina.</i>	301
<i>Sparta.</i>	301
<i>Mycenae.</i>	301
<i>Athenae.</i>	301
<i>Thebae.</i>	301
<i>Romae origo.</i>	301
<i>Hominem ex anima, & corpore conflare.</i>	301
<i>Numae regnum.</i>	301
<i>Hippolytus in virbium.</i>	301
<i>Egeria Numae vxor in fontem.</i>	301
<i>Gleba in puerum.</i>	301
<i>Hasta Romuli in arborem.</i>	301
<i>Cippo Cornua.</i>	301
<i>Aesculapius in anguem.</i>	301
<i>Aesculapius Romam aduectus.</i>	301
<i>Iulius Caesar in cometen.</i>	301
<i>Augusti laudes.</i>	301
<i>Metamorphoseos commedatio.</i>	301

F I N I S T A B V L A E.